Муқәддәс Китап

Инҗил (Йеңи Келишим)
Тәврат, Зәбур, Пәйғәмбәрләрниң Язмилири
(Кона Келишимдин талланмилар)

Һазирқи заман уйғурчә тәрҗимиси

Мундәрижә

Тәвраттин талланмилар:
Аләмниң яритилиши…… 6
Мицирдин чиқиш…… 98
Рут…… 170
Әстир…… 179
Юнус…… 196

Инжил
Мәтта ваян қилған Хуш Хәвәр …… 202
Маркус ваян қилған Хуш Хәвәр…… 270
ЛУқа ваян қилған Хуш Хәвәр …… 316
Юһанна ваян қилған Хуш Хәвәр…… 389
Һәзрити Әйса әлчилириниң паалийәтлири…… 445
Яқуп язған хәт…… 513
Петрус язған биринчи хәт…… 522
Петрус язған иккинчи хәт…… 533
Юһанна язған биринчи хәт…… 540
Юһанна язған иккинчи хәт…… 549
Юһанна язған үчинчи хәт…… 553
Йәһуда язған хәт…… 556
Римлиқларға йезилған хәт…… 560
Коринтлиқларға йезилған биринчи хәт…… 592
Коринтлиқларға йезилған иккинчи хәт…… 623
Галатияликларға йезилған хәт…… 642
Әфәсликләргә йезилған хәт…… 654
Филипиликләргә йезилған хәт…… 665
Колосилиқларға йезилған хәт…… 674
Салоникилиқларға йезилған биринчи хәт…… 682
Салоникилиқларға йезилған иккинчи хәт…… 689
Тимотийға йезилған биринчи хәт…… 694
Тимотийға йезилған иккинчи хәт…… 703
Титусқа йезилған хәт…… 710
Филимунға йезилған хәт…… 715
Ибранийларға йезилған хәт…… 719
Вәһийләр…… 743

Тəвраттин талланмилар,
Зəбур,
Пəйғəмбəрлəрниң
Язмилиридин талланмилар

Аләмниң яритилиши

Қисқичә чүшәндүрүш

«Аләмниң яритилишида» дуния вә инсанларниң яритилиши, гуна вә азап-оқубәтләрниң пәйда болуши һәм Худаниң инсанлар билән болған алақиси қатарлиқ мәзмунлар баян қилиниду. Адәм ата билән Һава ана, Нуһ пәйғәмбәр вә топан апити һәм Ибраһим вә униң Худаға болған күчлүк ишәнчи тоғрисидики мәзмунларму тәсвирлиниду. Униңдин кейин Ибраһимниң оғуллири Исмаил, Исһақ вә нәврилири, болупму Йүсүп һәм Йүсүп дәвридә йүз бәргән вақиәләр түпәйлидин йәһудийларниң әҗдатлириниң Мисирға көчүп кәткәнлиги тоғриси-дики мәзмунлар баян қилиниду.

Тезис:

1. Аләмниң яритилиши (1-2-баплар)
2. Гунаниң пәйда болуши (3-бап)
3. Адәм атиниң әвлатлири (4-5-баплар)
4. Топан апити вә Нуһ пәйғәмбәр (6-10-баплар)
5. Тилниң қалаймиқанлаштурувәтилиши (11-бап 1-9-айәтләр)
6. Ибраһимниң чақирилиши вә униң һаяти (11-бап 10-айәттин 25-бап 11-айәткичә)
7. Ибраһимниң әвлатлири (25-бап 21-айәттин 45-бапқичә)
8. Исраилларниң Мисирға бериши вә у йәрдә туруп қелиши (46-50-баплар)

Аләмниң яритилиши

Худаниң аләмни яритиши

1 Худа һәммидин бурун пүтүн аләмни яратти. 2 У чағда йәр шари шәкилсиз
вә қуп-қуруқ һаләттә болуп, суларни қараңғулуқ қаплиған еди. Худаниң
Роһи су үстидә аста пәрваз қилип жүрәтти.
3 Худа: «Йоруқлуқ болсун!» дегән еди, йоруқлуқ пәйда болди. 4-5 Худа
йоруқлуқниң яхши екәнлигини көрди. Шуниң билән У йоруқлуқни
қараңғулуқтин айриди вә йоруқлуқни «күндүз», қараңғулуқни болса «кечә»
дәп атиди. Кечә-күндүз өтүп, бу тунҗа күн болди.
6 Андин Худа: «Суларниң жуқури-төвән иккигә айрилип туруши үчүн,
уларниң арисида бир һава бошлуғи болсун!» дәп әмир қилди. 7 Шуниң
билән бир һава бошлуғи пәйда болуп, униң астидики суларни үстидики
сулардин айриди. Худаниң әмри билән шундақ болди. 8 Худа бу һава
бошлуғини «асман» дәп атиди. Кечә-күндүз өтүп, бу иккинчи күн болди.
9 Андин Худа: «Асманниң астидики сулар бир йәргә жиғилсун вә қуруқ
топа көрүнсун!» деди. Худаниң әмри билән шундақ болди. 10 Худа қуруқ
топини «йәр», жиғилған суларни болса «деңиз» дәп атиди. Худа буларниң
яхши екәнлигини көрди.
11 Андин Худа йәнә: «Йәрдә һәр хил өсүмлүкләр; уруқлуқ вә мевилик
болуп, өз түрлири бойичә үнүп чиқсун!» деди. Худаниң әмри билән шундақ
болди. 12 Шуниң билән йәр йүзидә һәр хил уруқлуқ вә мевилик өсүмлүкләр
өз түрлири бойичә үнүп чиқти. Худа буларниң яхши екәнлигини көрди.
13 Кечә-күндүз өтүп, бу үчинчи күн болди.
14 Худа йәнә: «Асманда йоруқлуқ беридиған җисимлар болсун. Улар кечә

билән күндүзни пәриқләндүрүп, күн, пәсил вә жилларни айрип турушта
бәлгү болсун. [15] Бу җисимлар нур чечип, йәр йүзини йорутуп турсун!» дәп
әмир қилди. Худаниң әмри билән шундақ болди. [16] Худа йоруқлуқ
беридиған икки чоң җисимни яратти, қуяшни күндүзни башқуридиған,
айни кечини башқуридиған қилди. Һәм Худа йәнә юлтузларниму яратти. [17]
-[18] Йәр йүзини йорутуш, күндүз билән кечини башқуридиған қилиш вә
йоруқлуқни қараңғулуктин айриш үчүн, Худа йоруқлуқ беридиған
җисимларни асманға орунлаштурди вә уларниң яхши екәнлигини көрди.
[19] Кечә-күндүз өтүп, бу төртинчи күн болди.
[20] Худа йәнә: «Су һәр хил җанлиқлар билән толсун, асманда һәр хил учар
қанатлар учсун!» дәп әмир қилди. [21] Буниң билән Худа суда яшайдиған
әҗайип-ғарайип җанлиқларни, һәр хил чоң-кичик белиқларни вә асмандики
һәр хил учар қанатларни өз түрлири бойичә яратти. Худа бу җанлиқларниң
яхши екәнлигини көрди. [22] Худа бу җанлиқларға бәхит ата қилип: «Суда
яшиғучи җанлиқлар көпийип, деңиз-муһитларни толтурсун, учар қанатлар
йәр йүзидә көпәйсун!» деди. [23] Кечә-күндүз өтүп, бу бәшинчи күн болди.
[24] Худа йәнә: «Йәр йүзидә һәр хил җаниварлар — өй һайванлири вә
чоң-кичик явайи һайванатлар пәйда болсун!» деди. Худаниң әмри билән
шундақ болди. [25] Шуниң билән Худа йәр йүзидә һәр хил җаниварларни өз
түрлири бойичә яратти вә уларниң яхши екәнли-гини көрди.
[26] Андин Худа: «Бизниң обризимиздәк, йәни роһий җәһәттин Бизгә
охшайдиған инсанларни яритайли. Улар һәр хил җаниварларни
—деңиз-муһиттики белиқлар, асмандики учар қанатлар, барлиқ өй
һайванлири вә чоң-кичик явайи һайванатларни башқуридиған болсун!» дәп
әмир қилди.

[27] Буниң билән Худа инсанни Өз обризидәк яратти,
Уни Өзигә охшайдиған қилип яратти,
Шундақла уларни әр вә аял қилип яратти.

[28] Худа уларға бәхит ата қилип мундақ деди: «Пәрзәнт көрүп көпийиң-лар,
йәр йүзини қаплап, дунияни бойсундуруңлар. Шундақ-ла деңиз-муһиттики
белиқлар, асмандики учар қанатлар, шуниңдәк пүтүн җаниварларни
башқуруңлар. [29] Мән силәргә пүтүн йәр йүзидики һәр хил зираәт вә
мевиләрни озуқлуқ қилип бәрдим. [30] Барлиқ чоң-кичик һайванатлар вә учар
қанатлар қатарлиқ һәр хил мәхлуқларға болса, от-чөп вә көктатларни
озуқлуқ қилип бәрдим».
Худаниң әмри билән шундақ болди. [31] Худа яратқанлириниң һәммисигә
қарап, уларниң яхши екәнлигини көрди. Кечә-күндүз өтүп, бу алтинчи күн
болди.

2

1 Шундақ қилип, аләм пүткүл мәвҗудатлири билән яритилип болди.

[2] Йәттинчи күни кәлгәндә, Худа яритиш ишини тамамлап болған болуп, у
күни арам алди. [3] У йәттинчи күнни бәхитлик күн қилип, уни «муқәддәс
күн» дәп жакалиди, чүнки бу күн Худа яритишни тамамлап, арам алған күн
еди.

Ерәм бағ

[4-5] Пәрвәрдигар Худаниң аләмни яритиши җәриянида мундақ ишлар
болди: Пәрвәрдигар Худа аләмни яратқанда, йәр йүзидә от-чөп вә зираәтләр
йоқ еди, чүнки Худа техи ямғур яғдурмиған еди, шундақла йәргә
терилғулуқ қилидиған адәмму йоқ еди. [6] Амма йәрдин су чиқип, пүтүн
зиминни суғарди. [7] Андин Пәрвәрдигар Худа йәрниң тописидин Адәм *
атини ясиди вә униң бурнидин һаятлиқ нәпәсини пүвлиди. Униң билән
Адәм атиға һаятлиқ берилди.
[8] Пәрвәрдигар Худа шәриқтики Ерәм дегән жайда бир бағ бәрпа қилип,
Өзи яратқан адәмни у йәргә орунлаштурди. [9] Пәрвәрдигар Худа у йәрдә
йәнә мевилири шерин вә чирайлиқ һәр хил дәрәқләрни өстүрди. Бағниң
оттурисида алаһидә икки түп дәрәқ бар еди. Бири «Һаятлиқ беридиған
дәрәқ» болуп, йәнә бири «Яхши билән яманни билдүридиған дәрәқ» еди.
[10] Ерәм дегән йәрдин бир дәрия еқип келип, бағни суғиратти. Бағдин
чиққан су төрткә бөлүнәтти. [11] Биринчиси Пишон дәрияси болуп, алтун
чиқидиған Һавилаһ дегән йәрни айлинип өтиду. [12] У йәрниң алтуни сап, у
йәрдин йәнә кам учрайдиған хуш пурақлиқ девирқай вә йоллуқ һеқиқ
чиқиду. [13] Иккинчиси Гиһон дәрияси болуп, Куш дегән йәрни айлинип
өтиду. [14] Үчинчиси Диҗлә дәрияси болуп, Ассурниң шәрқидин еқип өтиду.
Төртинчиси Фират дәриясидур.
[15] Пәрвәрдигар Худа Адәм атини Ерәм бағқа ишләп уни пәрвиш қилсун,
дәп у йәргә қойған еди. [16] Пәрвәрдигар Худа Адәм атиға әмир қилип:
— Бағдики мевиләрни халиғиниңчә йә. [17] Амма «Яхши билән яманни
билдүридиған дәрәқниң» мевисини һәргиз йемә, чүнки уни йесәң, чоқум
өлисән! * — деди.

Һава аниниң яритилиши

[18] Кейин Пәрвәрдигар Худа: «Адәмниң ялғуз яшиши яхши әмәс, униңға
лайиқ болғидәк бир ярдәмчи һәмра яритай», деди. [19] Униң билән
Пәрвәрдигар Худа йәрдики топидин яратқан һәр хил һайванат вә учар
қанатларни Адәм атиниң алдиға уларға исим қойсун, дәп кәлтүрди. Адәм
ата уларға қандақ исим қойса, шундақ атилип кәлди. [20] Адәм ата барлиқ

---

*__2:7__ 7. Ибраний тилида «топа» вә «адәм» дегән сөзләрниң тәләппузи йеқин.

*__2:17__ 17. Өлүш — бу йәрдә тилға елинған өлүш Худадин айрилиш, йәни роһий җәһәттики өлүш вә униң нәтиҗиси болған җисманий җәһәттики өлүшни көздә тутиду.

учар қанат вә һайванларға исим қойди. Һалбуки, уларниң арисида өзигә
лайиқ болғидәк бирәр ярдәмчи һәмра йоқ еди.
[21] Шуңа Пәрвәрдигар Худа Адәм атини қаттиқ ухлитивәтти. У
ухлаватқанда, Худа униң бир тал қовурғисини елип, у йәрни униң гөши
билән йепип қойди. [22] Пәрвәрдигар Худа алған қовурға сүйигидин бир аял
ясап, уни Адәм атиниң алдиға елип кәлди.
[23] Адәм ата хошал һалда мундақ деди:
— Мана әнди сүйиги мениң сүйигимдин, гөши мениң гөшүмдин елинған,
маңа охшаш хилдики бири болди! У «аял» * дәп аталсун, чүнки у әрдин
елинған.
[24] Бир адәмниң ата-анисидин айрилип, * аяли билән бирлишип бир тән
болуши, әйнә шу сәвәптиндур. [25] У чағда Адәм ата билән униң аялиниң һәр
иккилиси ялиңач болуп, номус қилишматти.

3

Адәм атиниң Худаниң әмригә хилаплиқ қилиши

[1] Илан Пәрвәрдигар Худа яратқан һайванларниң ичидә әң һели-гәри еди. У
аялдин:
— Худа бағдики һәр қандақ дәрәқниң мевисини йейишиңларни расттинла
мәнъий қилдиму? — дәп сориди.
[2] Аял:
— Бағдики дәрәқләрниң мевилирини йесәк болиду. [3] Пәқәт бағниң
оттурисидики дәрәқниң мевисини йесәк болмайду. Худа бизниң бу
дәрәқниң мевисини йейишимизни, һәтта униңға қол тәккүзүшимиз-ниму
мәнъий қилди. Әгәр бу ишни қилсақ, өлимиз,—дәп җавап бәрди.
[4] Илан аялға җававән мундақ деди:
— Ялған! Һәргиз өлмәйсиләр! [5] Худа силәрниң уни йесәңлар,
көзүң-ларниң ечилип, Өзигә охшаш яхши билән яманни билидиған болуп
қалидиғанлиғиңларни билиду.
[6] Аял бу дәрәқниң мевисиниң чирайлиқ вә шерин екәнлигини көрүп, уни
йесә қанчилик әқиллиқ болуп кетидиғанлиғини ойлап, мевидин үзүп йеди
вә уни йенида турған еригиму бәрди. Уму йеди. [7] Улар мевини йейиши
биләнла көзлири ечилип, өзлириниң ялиңачлиғини билип номус қилишти.
Шуңа улар әнҗир йопурмақ-лирини бир-биригә четип, бәдәнлирини
йепивелишти.
[8] Шу күнниң салқин чүшкән вақтида, улар Пәрвәрдигар Худаниң бағда
меңип җүргән тивишини аңлап, дәрәқзарлиқниң арисиға

---

*2:23 23. Ибраний тилида «аял» дегән сөз аһаң җәһәттә «әр» дегән сөзгә наһайити йеқин болуп, ушбу сөз шуниңдин кәлгән.

*2:24 24. Бир адәмниң ата-анисиниң башқуруш даирисидин әркин болуши, дегән чүшәнчини бериду.

йошурунувелишти. [9] Лекин Пәрвәрдигар Худа Адәм атиға:
— Сән қәйәрдә? — дәп вақириди.
[10] Адәм ата:
— Мән Сениң бағда меңип жүргәнлигиңни аңлап, ялиңачлиғимдин номус қилип, Сениңдин қорқуп йошурунувалдим, — дәп жавап бәрди.
[11] Худа униңдин:
— Ялиңачлиғиңни саңа ким ейтти? Яки Мән йемә дегән мевини йедиңму? — дәп сориди.
[12] Адәм ата:
— Сән маңа һәмра болсун дәп бәргән аял у мевидин маңа бәргән еди. Шуниң үчүн йедим, — дәп жавап бәрди.
[13] Пәрвәрдигар Худа аялдин:
— Немә үчүн шундақ қилдиң? — дәп сориди.
— Мени илан創 аздурди, шуңа йедим, — дәп жавап бәрди аял.

Худаниң Адәм ата билән Һава анини жазалиши

[14] Шуниң билән Пәрвәрдигар Худа иланға:
— Бу қилмишиң үчүн жазаға тартилисән! Барлиқ һайванатлар ичидә пәқәт сәнла мону ләнәтләргә қалисән:

«Һазирдин башлап йәр беғирлап меңип,
Өмүрвайәт топа йәйсән.
[15] Сени аял билән дүшмән қилимән.
Униң әвлади билән сениң әвладиңму
Дүшмәнлишип өтиду.
Униң Әвлади сениң бешиңни йәнчийду,
Сән Униң тапинини чақисән», деди.

[16] Кейин Пәрвәрдигар Худа аялға:
— Һамилдарлиғиңниң азавини һәссиләп ашуримән. Туғутуңниң толғиғиниму көп қилимән. Шундақтиму ериңгә күчлүк иштияқ бағлайсән, у сени башқуриду, — деди.
[17] Пәрвәрдигар Худа Адәм атиға:
— Аялиңниң сөзигә кирип, Мән йейишни мәнъий қилған мевини йегәнлигиң түпәйлидин, йәрму ләнитимгә учриди. Сән әнди өмүрвайәт жапалиқ ишләш биләнла озуқлинисән. [18] Йәрдин тикән вә қамқақ үниду, сән болсаң йәрдики зираәтләрни йәйсән. [19] Баш-көзүң тәргә чөмгәндила тойғидәк бир нәрсә йәләләйсән, таки өлүп топиға айлинип кәткичә иштин баш көтирәлмәйсән. Топидин яритилдиң, шуңа йәнә топиға қайтисән! — деди.
[20] Адәм ата аялиға Һава * дегән исимни қойди, чүнки у инсанларниң аниси еди. [21] Пәрвәрдигар Худа Адәм ата билән униң аялиға һайван-ниң

*__3:20__ 20. Һава — ибраний тилидики «һаятлиқ» дегән сөз билән аһаңдаш.

терисидин кийим қилип, кийдүрүп қойди.

Адәм ата билән Һава анининң Ерәм бағдин қоғлиниши

[22] Андин Пәрвәрдигар Худа мундақ деди:
— Адәм ата Бизгә охшаш яхши билән яманни билидиған болуп қалди. Әнди униң «Һаятлиқ беридиған дәрәқниң» мевисини йәп қоюшидин сақлинишимиз керәк. Болмиса, у мәңгү яшайду!
[23] Шуниң билән Пәрвәрдигар Худа уларни Ерәм бағдин қоғлап чиқирип, йәргә, йәни өзлири әсли яритилған топиға ишләйдиған қилип қойди.
[24] Андин Худа Адәм атини һаятлиқ беридиған дәрәққә йеқинлашмисун дәп, Ерәм бағниң шәриқ тәрипигә «керуб» дәп атилидиған мәхлуқларни вә биси от чечип, у ян бу ян қозғилип ялтирап туридиған бир қилични орунлаштурди.

4

Қабил билән Һабил

[1] Адәм ата аяли Һава ана билән биллә болди. Һава ана һамилдар болуп, бир
оғул туғди. У: «Пәрвәрдигарниң ярдими билән бир оғулға егә болдум»,
деди вә исмини Қабил [*] қойди. [2] Кейин у йәнә бир оғул туғуп, исмини Һабил
қойди. Иккиси чоң болғандин кейин, Һабил падичи болди, Қабил болса
дехан болди.
[3] Һосул мәзгили кәлгәндә, Қабил йәрниң мәһсулатидин елип
Пәрвәрдигарға тәғдим қилди. [4] Һабилму қой падиси ичидин тунҗа туғулған
қозилардин союп, таза семиз йеридин Пәрвәрдигарға тәғдим қилди.
Пәрвәрдигар Һабилни вә униң соғисини қобул қилди. [5] Бирақ Қабилни вә
униң соғисини қобул қилмиди. Буниңдин интайин хапа болған Қабилниң
чирайи тутулуп кәтти.
[6] Шу чағда Пәрвәрдигар Қабилға:
— Немишкә хапа болисән? Чирайиң немишкә тутулуп кәтти? [7] Әгәр дурус
иш қилған болсаң, сениму қобул қилған болаттим! Бирақ яманлиқ қилсаң,
гуна худди ишик алдида етилмақчи болуп турған явайи иштқа охшаш сениң
вуҗудуңни чирмавалиду. У сени өз илкигә алмақчи болсиму, лекин сән уни
йеңишиң лазим! — деди.
[8] Кейин Қабил иниси Һабилға:
— Җүр, далада сәйлә қилип келәйли! — деди. Улар даладики вақ-тида, Қабил инисиға қол селип, уни өлтүрүвәтти.
[9] Пәрвәрдигар Қабилдин:
— Иниң Һабил қени? — дәп сориди.
— Билмәймән, мән инимниң баққучисимидим? — дәп җавап бәрди у.
[10] Пәрвәрдигар кәйнидинла уни:
— Бу немә қилғиниң? Иниңниң интиқам елиш үчүн дат-пәрият

---

[*] **4:1** 1. Қабил — ибраний тилидики «егә болдум» дегән сөз билән аһаңдаш.

қиливатқан қени Маңа көрүнүп туриду. 11 Сән энди ләнәткә учрайсән.
Буниңдин кейин бу йәрдә туралмайсән! Чүнки сән иниңни өлтүрдүң, йәргә
қан төктүң. 12 Сән йәргә ишлигән тәғдирдиму, йәр саңа һосул бәрмәйду. Сән
энди сәрсан болуп, йәр йүзидә сәргәрданлиқта жүрисән, — дәп әйиплиди.
13 Буни аңлиған Қабил Пәрвәрдигарға мундақ деди:
— Мән бундақ еғир җазани көтирәлмәймән. 14 Сән мени бу йәрдин қоғлап,
һозуруңдин һайдаватисән! Мән энди өй-макансиз, сәрсан болуп, йәр йүзидә
сәргәрданлиқта жүримән. Мени көргәнла киши өлтүрүветиду!
15 Лекин Пәрвәрдигар:
— Яқ, сени өлтүргән киши йәттә һәссә қаттиқ җазалиниду, —деди.
Шуниң билән Пәрвәрдигар Қабилни өлтүрмәкчи болғанларни
агаһландуруш үчүн, униң пешанисигә алаһидә бәлгү қоюп қойди. 16 Буниң
билән Қабил Пәрвәрдигарниң һозуридин чиқип, Ерәм бағниң шәриқ
тәрипидики Нод дегән җайда олтирақлишип қалди.

Қабилниң әвлатлири

17 Қабил аяли билән биллә болди. Аяли һамилдар болуп, бир оғул туғди.
Униң исмини Һанух қойди. Қабил бир шәһәр бена қилип, шәһәрни оғлиниң
исмида атиди. 18 Һанухтин Ирад төрәлди, Ирадтин Меһуяил төрәлди,
Меһуяилдин Метушаил төрәлди, Метушаилдин Ламик төрәлди.
19 Ламик икки хотун алди, бириниң исми Адә, йәнә бириниң исми Зиллә
еди. 20 Адә Ябални туғди. Ябал көчмән малчиларниң бовиси болди. 21 Униң
инисиниң исми Юбал еди. Юбал чилтар вә нәй чалғучиларниң бовиси
болди. 22 Зиллә Тубал-Қайин дегән бир оғулни туғди. Тубал-Қайин мис,
төмүр җабдуқларни ясиғучиларниң бовиси болди. Тубал-Қайинниң Нәимә
исимлиқ бир сиңлиси бар еди. 23 Ламик икки аялиға по ейтип, мундақ деди:

«Әй Адә билән Зиллә, сөзүмгә қулақ селиңлар!
Әй аяллирим, көңүл қоюп аңлаңлар!
Мени яридар қилған бир адәмни өлтүрдүм.
Мени урған бир яшни өлтүрдүм.
24 Қабилни өлтүргүчи йәттә һәссә җазаланса,
Мени өлтүргүчи йәтмиш йәттә һәссә җазалиниду».

Сет билән Енош

25 Адәм ата йәнә өз аяли билән биллә болуш нәтиҗисидә аяли бир оғул
туғди. Һава ана: «Худа маңа Қабил өлтүрүвәткән Һабилниң орниға бир оғул
бәрди», — деди. Шуңа у исмини Сет * қойди. 26 Сет-тин бир оғул туғулуп,
исми Енош қоюлди. Мана шу чағдин башлап, адәмләр Пәрвәрдигарға
ибадәт қилишқа башлиди.

***4:25** 25. Сет — ибраний тилидики «Худа бәрди» дегән сөз билән аһаңдаш.

5

Адәм атиниң әвлатлири

[1] Төвәндикиләр Адәм атиниң әвлатлиридур:
Худа Адәмни Өзигә охшайдиған қилип яратти. [2] Уларни әр вә аял қилип
айрип, уларға бәхит ата қилди һәм уларни «адәм» дәп атиди.
[3] Адәм ата йүз оттуз йешида өзигә охшайдиған йәнә бир оғул пәрзәнт
көрүп, униң исмини Сет қойди. [4] Адәм ата Сетни тапқандин кейин, йәнә
сәккиз йүз жил һаят кәчүрүп, йәнә көп оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди. [5] У
тоққуз йүз оттуз йешида аләмдин өтти.
[6] Сет йүз бәш йешида бир оғул пәрзәнт көрүп, униң исмини Енош қойди.
[7] Кейин у йәнә сәккиз йүз йәттә жил һаят кәчүрүп, йәнә оғул-қиз
пәрзәнтләрни көрди. [8] У тоққуз йүз он икки йешида аләмдин өтти.
[9] Енош тохсән йешида бир оғул пәрзәнт көрүп, униң исмини Қенан қойди.
[10] Кейин у йәнә сәккиз йүз он бәш жил һаят кәчүрүп, йәнә оғул-қиз
пәрзәнтләрни көрди. [11] У тоққуз йүз бәш йешида аләмдин өтти.
[12] Қенан йәтмиш йешида бир оғул пәрзәнт көрүп, униң исмини Маһалалил
қойди. [13] Кейин у йәнә сәккиз йүз қириқ жил һаят кәчүрүп, йәнә оғул-қиз
пәрзәнтләрни көрди. [14] У тоққуз йүз он йешида аләмдин өтти.
[15] Маһалалил атмиш бәш йешида бир оғул пәрзәнт көрүп, униң исмини
Ярет қойди. [16] Кейин у йәнә сәккиз йүз оттуз жил һаят кәчүрүп, йәнә
оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди. [17] У сәккиз йүз тохсән бәш йешида аләмдин
өтти.
[18] Ярет бир йүз атмиш икки йешида бир оғул пәрзәнт көрүп, униң исмини
Һанух қойди. [19] Кейин у йәнә сәккиз йүз жил һаят кәчүрүп, йәнә оғул-қиз
пәрзәнтләрни көрди. [20] У тоққуз йүз атмиш икки йешида аләмдин өтти.
[21] Һанух атмиш бәш йешида бир оғул пәрзәнт көрүп, униң исмини
Мәтушәлаһ қойди. [22] Шуниңдин кейин Һанух үч йүз жил җәриянида Худа
билән йеқин яшиди. У йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди. [23] У йәр йүзидә
җәми үч йүз атмиш бәш жил яшап, [24] пүтүн һаятини Худа билән йеқин
өткүзүп, бир күни көздин ғайип болди. Чүнки Худа уни Өз йениға елип
кәткән еди.
[25] Мәтушәлаһ бир йүз сәксән йәттә йешида бир оғул пәрзәнт көрди. Униң
исмини Ламик қойди. [26] Кейин у йәнә йәттә йүз сәксән икки жил һаят
кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди. [27] У тоққуз йүз атмиш тоққуз
йешида аләмдин өтти.
[28-29] Ламик бир йүз сәксән икки йешида бир оғул пәрзәнт көрүп, униң
исмини Нуһ [*] дәп қойди. У: «Пәрвәрдигарниң йәргә ләнәт ейтиши билән,
биз җапалиқ ишларға қалған. Әнди бу бала бизниң еғирчилиғимизни
йеникләтидиу», деди.
[30] Нуһни тапқандин кейин, Ламик йәнә бәш йүз тохсән бәш жил һаят

---

[*] **5:28-29** 28-29. Нуһ — «йеникләтиш» дегән сөз билән аһаңдаш.

кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди. [31] У йәттә йүз йәтмиш йәттә
йешида аләмдин өтти.
[32] Нуһ бәш йүз яшқа киргәндин кейин, Сам, Һам, Япәт исимлиқ үч оғул
пәрзәнт көрди.

6

Инсанларниң яманлиғи

[1] Инсанлар дунияда көпийишкә башлиғанда, қизларму көп-ләп туғулған
еди. [2] «Худаниң оғуллири» * шу қизларниң чирайлиқ-лиғини көрүп, өзлири
халиған қизларни хотунлуққа елишқа башлиди.
[3] Буни көргән Пәрвәрдигар:
— Мән инсанларға бәргән һаятлиқ роһи уларда мәңгү яшимайду, чүнки
улар өлүшкә тегишлик. Кәлгүсидә уларниң өмри бир йүз жигирмә яштин
ашмисун! — деди.
[4] «Худаниң оғуллири» инсанларниң қизлири билән биллә болуп, әвлат
тапқан чағда вә кейинки вақитларда йәр йүзидә «Нефилим» дәп
атилидиған, девигә охшайдиған адәмләрму бар еди. Улар қедимки
заманниң батурлири вә даңлиқ кишилири еди.
[5] Пәрвәрдигар инсанларниң бузулғанлиғини, нийитиниң һәр қачан
яманлиғини көрүп, [6] Өзиниң адәмни яратқанлиғиға пушайман қилди. У
интайин ечинған һалда:
[7] — Мән яратқан инсанларни йәр йүзидин йоқитимән. Шундақла барлиқ
чоң-кичик һайванатлар вә учар қанатларниму йоқ қилимән. Уларни
яратқанлиғим үчүн әпсуслинимән! — деди.
[8] Лекин Пәрвәрдигар Нуһтин хурсән еди.

Нуһниң кемә ясиши

[910-] Нуһниң иш-излири төвәндикичә: Нуһниң Сам, Һам, Япәт исимлиқ үч
оғли бар еди. Нуһ өз заманида бирдин-бир дурус, камчилиқсиз адәм болуп,
Худаға йеқин яшиған еди. [11] Башқа инсанлар болса, Худаниң нәзәридә
гунаға патқан болуп, йәр йүзи улар сәвәвидин зораванлиққа толған еди.
[12] Худа дунияға нәзәр селип, кишиләрниң қилмишлириниң яманлиғидин
дунияниң интайин бузулғанлиғини көрди. [13] Шуниң билән Худа Нуһқа:
— Дуния инсанларниң зораванлиғиға толуп кәтти. Шуңа Мән уларни
йоқитимән! Дуния билән қошуп пүтүнләй йоқитимән! [14] Сән яхши мом
яғачтин өзәңгә бир кемә яса. Ясиған кеминиң ичидә өйләр болсун. Су

---

[*] **6:2** 2. «Худаниң оғуллири» — бу һәқтә үч хил чүшәнчә бар: 1. Инсан әмәс, бәлки асмандики бир хил зат, периштә яки роһтин ибарәт. 2. Дәрижидин ташқири адәм болуп, падиша яки һөкүмдарға охшаш. 3. Худасиз Қабилниң әвлатлиридәк әмәс, бәлки Худа йолида маңидиған Сетниң әвлатлириға охшаш.

кирмәслиги үчүн ичи-сиртини момла. [15] Кеминиң узунлуғи бир йүз оттуз үч
метр, кәңлиги жигирмә икки метр, егизлиги он үч метр болсун. [16] Кеминиң
әң үстидә ләмпә болсун, ләмпә билән яғач там арилиғида әллик сантиметр
егизликтә бошлуқ қалдур. Кемини жуқури, оттура вә төвән үч қәвәт қилғин.
Кеминиң ишигини йениға ачқин. [17] Мән йәр йүзини топан билән ғәриқ
қилип, асман астидики пүткүл җанлиқларни йоқитимән. Йәр йүзидики
тиниғи бар мәхлуқларниң һәммисини йоқитимән, [18] лекин сән билән
алдин-ала бир келишим түзәй. Сән аялиң, оғуллириң вә келинлириңни елип
кемигә кир. [19] Сән йәнә кемигә йәр йүзидики һәр хил һайванларниң һәр бир
түриниң әркәк-чишисидин бир жүптин елип, уларни сақлап қал. [20] Һәр хил
чоң-кичик һайванатлар вә учар қанатлар сақлинип қелиш үчүн, сениң
алдиңға бир жүптин келиду. Сән уларни кемигә киргүзгин. [21] Өзәңлар вә
һайванатлар үчүн һәр хил озуқ-түлүкләрни еливал, — деди.
[22] Нуһ һәр бир ишни Худа буйруғандәк қилди.

7

Топан апити

[1] Пәрвәрдигар Нуһқа:
— Бу дуниядики кишиләр арисида сениң бирдин-бир дурус киши
екәнлигиңни байқидим. Шуңа сән пүтүн аиләңдикиләрни елип кемигә
киргин. [2] Мән «һалал» дәп бәкиткән һайванатларниң һәр хилиниң
әркәк-чишисидин йәттә жүптин, «һарамлиринин» һәр хилиниң
әркәк-чишисидин бир жүптин еливал. [3] Учар қанатларниң һәр хилиниң
әркәк-чишисидинму йәттә жүптин еливал. Шундақ болғанда, топан
ахирлашқандин кейин, һәр хил һайванат, учар қанатлар һаят қелип, йәр
йүзидә уларниң уруғи қайта көпийәләйду. [4] Өзәм яратқан пүткүл
җанлиқларни йәр йүзидин пүтүнләй йоқитиш үчүн, йәттә күндин кейин, уда
қириқ кечә-күндүз қаттиқ ямғур яғдуримән, — деди.
[5] Нуһ Пәрвәрдигарниң буйруқлирини бир-бирләп иҗра қилди.
[6] Топан йәр йүзини басқанда, Нуһ алтә йүз яшта еди. [7] У топан апитидин
қутулуп қелиш үчүн, аяли, оғуллири вә келинлирини елип кемигә кирди.
[8-9] «Һалал» вә «һарам» дәп бәкитилгән һәр хил чоң-кичик һайванатлар вә
учар қанатларму Худаниң Нуһқа ейтқинидәк Нуһниң алдиға келип,
жүплири билән кемигә кирди. [10] Йәттә күндин кейин йәр йүзини топан
бесишқа башлиди.
[11] Нуһ алтә йүз яшқа киргән жили иккинчи айниң он йәттинчи күни йәр
астидики һәммә булақлар йерилип, асмандин челәкләп қуйғандәк қаттиқ
ямғур яғди. [12] Ямғур қириқ кечә-күндүз тохтимай давамлашти. [13] Дәл ямғур
башланған күни Нуһ, аяли, Сам, Һам, Япәттин ибарәт үч оғли вә келинлири
кемигә кирди. [14] Һәр хил явайи һайванатларниң чоң-кичиклири, өй
һайванлири вә учар қанатлар, [15] жүмлидин, тиниғи бар пүткүл мәхлуқлар өз
жүплири билән Нуһниң алдиға бир жүптин келип, кемигә кирди. [16] Һаят

кәчүрүватқан барлиқ җанлиқлар Худаниң әмри бойичә өз җүплири билән кемигә киргәндин кейин, Пәрвәрдигар кеминиң ишигини тақап қойди.
[17] Ямғур қириқ күн давамлашти. Топан улғайғансири кемә йәрдин
көтирилди. [18] Су техиму егизләп, кемә су йүзидә ләйләп қалди. [19] Топан йәр
йүзини қаплап, һәтта егиз тағ чоққилириму көрүнмәй қалди. [20] Су өрләп
таки әң егиз тағ чоққилиридин йәттә метр егизләп кәткичә давамлашти.
[21] Нәтиҗидә йәр йүзидики һаят кәчүрүватқан пүткүл җанлиқлар, йәни һәр
қандақ учар қанатлар, чоң-кичик һайванатлар вә инсанлар пүтүнләй
йоқитилди. [22] Демәк, йәр йүзидики һаятлиқ нәпәси бар болғанларниң
һәммиси өлди. [23] Худа йәр йүзидики һәммә җанлиқларни, йәни инсанлар,
чоң-кичик һайванатлар вә учар қанатларни йоқатти. Пәқәт Нуһ билән униң
кемисидики җанлиқларла һаят қалди. [24] Топан йәр йүзини бир йүз әллик күн
басти.

8

Топан апитиниң ахирлишиши

[1] Шундақ болсиму, Худа Нуһни вә кемидә униң билән биллә болған
барлиқ һайванатларни унтуп қалмиди. У йәр йүзидә шамал чиқарған еди, су
пәсийишкә башлиди. [2] Йәр астидики булақлар йепилип, асмандин
йеғиватқан қаттиқ ямғурму тохтиған еди. [3] Бир йүз әллик күн ичидә су
аста-аста азайди. [4] Йәттинчи айниң он йәттинчи күни кемә Арарат тағ
тизмилиридики бир тағниң үстидә олтирип қалди. [5] Су давамлиқ пәсийип,
онинчи айниң биринчи күни тағ чоққилири көрүнүшкә башлиди.
[6] Қириқ күндин кейин Нуһ деризисини ечип, [7] бир қарғини қоюп бәрди. Бу
қарға таки йәрдики су қуруп кәткичә, кеминиң әтрапида айлинип жүрди.
[8] Шуниң билән бир вақитта Нуһ суниң йәр йүзидин янған яки
янмиғанлиғини билиш үчүн, бир кәптәрни қоюп бәргән еди. [9] Лекин йәр
йүзини техичә су қаплап турғачқа, кәптәр қонғидәк җай тапалмай қайтип
кәлди. Нуһ қолини сунуп, уни тутуп кемигә әкиривалди. [10] Йәнә йәттә
күндин кейин у кәптәрни йәнә қоюп бәрди. [11] Кәчқурун һелиқи кәптәр
тумшуғида йеңи зәйтун йопурмиғини чишлигән һалда Нуһниң йениға
қайтип кәлди. Нуһ шуниңдин суниң йәр йүзидин асасий җәһәттин
янғанлиғини билди. [12] Йәнә йәттә күндин кейин у кәптәрни йәнә қоюп
бәрди. Бу қетим кәптәр қайтип кәлмиди.
[13] Нуһ алтә йүз бир яшқа киргән жили биринчи айниң биринчи күни топан
йәр йүзидин пүтүнләй йенип болди. Нуһ кеминиң қапқиғини ечип,
өп-чөрисигә қарап, йәр йүзиниң қурушқа башлиғанлиғини көрди.
[14] Иккинчи айниң жигирмә йәттинчи күни йәр йүзи пүтүнләй қуруп болди.
[15-16] Худа Нуһқа:

— Аилиң, оғуллириң вә келинлириңни кемидин елип чиқ. [17] Йениңдики
барлиқ мәхлуқлар, йәни учар қанатлар вә чоң-кичик һайванатларни елип
чиқ. Улар йәр йүзидә йәнә көпийип, зиминға таралсун, — деди.

[18] Шуниң билән Нуһ аяли, оғуллири вә келинлирини елип кемидин чиқти.
[19] Йәр йүзидики барлиқ җанлиқлар, йәни чоң-кичик һайванатлар вә учар
қанатлар өз түрлири билән топ-топ болушуп, кемидин чиқишти.

Нуһниң Худаға қурванлиқ қилиши

[20] Нуһ Пәрвәрдигарға атап бир қурванлиқ суписини ясап, «һалал» дәп
бәкитилгән һайванат вә учар қанатларниң һәр түридин таллап союп,
қурванлиқ сүпитидә көйдүрүвәтти. [21] Пәрвәрдигар қурванлиқтин мәмнун
болуп, көңлидә: «Инсанларниң қилмишлири үчүн йәргә қайта ләнәт
ейтмаймән. Инсанларниң кичигидин тартип нийитиниң пүтүнләй
яманлиғини билимән. Шундақ болсиму, йәр йүзидики барлиқ җанлиқларни
һәргиз бу қетимқидәк қайта йоқитивәтмәймән. [22] Йәр йүзи бир күн мәвҗут
болса, униңда терим-жиғим, иссиқ-соғ, қиш-яз, кечә-күндүзму мәвҗут
болиду!» — деди.

9

Худаниң Нуһ билән келишим түзүши

[1] Худа Нуһ вә униң оғуллириға бәхит ата қилип мундақ деди:
— Силәр нәслиңларни көпәйтиңлар, уруқ-әвладиңлар пүтүн дунияға
тарқалсун. [2] Йәр йүзидики барлиқ чоң-кичик һайванатлар, учар қанатлар вә
белиқлар силәрдин қорқуп, силәрниң башқурушуңларда болиду. [3] Бурун
силәргә озуқлуқ үчүн көктатларни бәргинимдәк, әнди силәргә һәммә
һайванатларниму беримән. [4] Лекин силәр қени бар гөшни һәргиз йемәңлар,
чүнки җан қандидур. [5] Буниңдин башқа, қан төкүлүш болса, чоқум һесап
алимән. Һәр қандақ бир һайван адәм өлтүрсә, униңдинму һесап алимән.
Кимду-ким адәм өлтүрсә, униму өлүмгә мәһкүм қилимән.

[6] Мән адәмни Өзәмгә охшайдиған қилип яраттим,
Шуниң үчүн кимки башқа бир адәмниң қенини төксә,
Униң қениму башқилар тәрипидин төкүлиду.

[7] Силәр нәслиңларни көпәйтиңлар. Силәрниң уруқ-әвладиңлар пүтүн
дунияни қаплисун.
[8-10] Андин Худа Нуһ вә униң оғуллириға мундақ деди:
— Мән әнди силәр вә силәрниң уруқ-әвлатлириңлар билән һәм йәр
йүзидики барлиқ һайванатлар, йәни силәр билән биллә кемидин чиққан һәр
бир өй һайванлири, явайи һайванатлар вә учар қанатлар билән келишим
түзимән. [11] Силәргә вәдә беримәнки, пүткүл җанлиқлар һәргиз топан билән
қайта йоқитилмайду, йәр йүзини харап қилидиған топан иккинчи кәлмәйду.
[12-13] Мән силәр вә барлиқ җанлиқлар билән мәңгүлүк бир келишимни
түздүм. Бу келишимниң бәлгүси — асманда көрүнидиған һасан-һүсәндур. [14
-15] Мәйли қачан болмисун, ямғурдин кейин асмандики булутлар арисида

һасан-һүсәнни көргинимдә, Өзәмниң силәр вә пүткүл җанлиқлар билән
түзгән келишимимни есимгә алимән. Топан барлиқ җанлиқларни қайта
йоқатмайду. 16 Һасан-һүсәнниң булутлар арисида пәйда болуши Өзәмниң
силәр вә йәр йүзидики пүткүл җанлиқлар билән түзгән мәңгүлүк
келишимимни есимгә кәлтүриду. 17 Һасан-һүсән Мениң барлиқ җанлиқлар
билән түзгән келишимимниң бәлгүси болсун.

Нуһ вә униң оғуллири

18 Кемидин чиққан Нуһниң оғуллири: Сам, Һам вә Япәтләр еди. (Һам
қананлиқларниң бовиси.) 19 Дунияға тарқалған һәммә хәлиқләр Нуһниң бу
үч оғлиниң әвлатлиридур.
20 Нуһ дехан болуп, үзүмзарлиқ йетиштүргән биринчи киши еди. 21 Бир
қетим у шарап ичип мәс болуп қелип, кийим-кечәклирини селиветип,
чедирида ятатти. 22 Қананниң атиси болған Һам атисиниң
қеп-ялиңачлиғини көрүп қелип, бу ишни икки қериндишиға ашкарилап
қойди. 23 Сам билән Япәт учисиға бир узун чапан йепинчақлап, чедирниң
ичигә кәйничә меңип кирип, чапанни атисиға йепип қойди. Улар йүзини
алди тәрәпкә қилип, атисиниң ялиңач тенигә қаримиди. 24 Нуһ ойғинип,
кәнҗә оғли Һамниң қилғанлирини билип, 25 униң оғли Қананға ләнәт ейтип
мундақ деди:

«Қананға ләнәт яққай!
У қериндашлириниң әң төвән қули болғай.
26 Пәрвәрдигар — Сам етиқат қилған Худа мәдһийиләнгәй!
Қананниң әвлади Самниң әвладиға қул болғай.
27 Худа Япәтни гүлләп яшнатқай.
Униң әвлади Самниң әвлади билән биллә инақ яшиғай.
Қананниң әвлади Япәтниң әвладиға қул болғай».

28 Топандин кейин Нуһ йәнә үч йүз әллик жил өмүр сүрди. 29 У тоқ--қуз йүз
әллик йешида аләмдин өтти.

10

Нуһниң үч оғлиниң әвлатлири

1 Нуһниң оғуллири Сам, Һам, Япәтләрниң әвлатлири төвәнди-кичә:
Топандин кейин у үчидин пәрзәнтләр * төрәлди.
2 Япәтниң оғуллири: Гомәр, Магог, Мадай, Яван, Тубал, Мәшәк вә
Тираслар еди.
3 Гомәрниң оғуллири: Ашкиназ, Рифат вә Тогармаһлар еди.

***10:1** 1. Нуһниң әвлатлириниң исимлири кейин һәр милләтниң намлириға
айлинип, улар шу милләтниң бовиси болди. Улар турған йәрләрму
шуларниң нами билән аталди.

[4] Яванниң оғуллири: Әлиша, Таршиш, Киттим, Роданимлар еди. [5] Улар
деңиз бойлирида вә аралларда яшайдиған милләтләрниң атиси болди.
Япәтниң әвлатлири өз қәбилилири вә дөләтлири ичидә яшап, өз тиллирида
сөзлишидиған милләтләрдин болуп қалди.
[6] Һамниң оғуллири: Куш, Мисир, Ливийә вә Қананлар еди.
[7] Кушниң оғуллири болса: Сиба, Һавилаһ, Сабита, Раами вә
Сәбитикаһ-лар еди.
Рааминиң оғуллири болса: Шиба вә Деданлар еди.
[8] Кушниң Нимрод исимлиқ бир оғли болуп, у йәр йүзидики әң күчлүк
батурға айланди. [9] У Пәрвәрдигарниң алдида батур очи болған еди. Шуңа
кишиләр арисида «Пәрвәрдигар сени Нимродтәк батур очи қилсун!» дегән
сөз тарқалған еди. [10] Дәсләптә униң падишалиғи Бабил, Әрәк, Акад, Калнеһ
дегән җайларни өз ичигә алатти. Бу төрт җай Бабилонда еди. [11-12] У бу
йәрдин Ассур райониға кәңийип, Нинәви, Риһубот-Ир, Калах вә Рәсән
дегән шәһәрләрни бена қилди. Рәсән шәһири Нинәви билән Калах
шәһириниң оттурисида болуп, у чоң шәһәр еди.
[13] Мисирниң әвлатлири: лудлар, анамийлар, леһабийлар, нафтуһий-лар,
[14] патруслар, каслуһийлар вә критлар еди. Филистинликләр болса,
каслуһийларниң кейинки әвлатлири еди.
[15] Қананниң тунҗа оғлиниң исми Сидон еди, йәнә бир оғлиниң исми Хит
еди. Уларниң исимлири кейин һәр милләтләрниң намлириға айлинип, улар
шу милләтләрниң бовилири болди. [16] Қанан йәнә йәбуслар, аморлар,
гиргашлар, [17] һивилар, аркийлар, синдийлар, [18] арвадийлар, симарийлар вә
һаматийларниң бовиси болди.
Кейин қананлиқларниң қәбилилири наһайити кәң тарқалди. [19] Уларниң
зимин чегариси Сидонниң җәнубидин Гирарниң йенидики Газа
шәһиригичә, шәриқтә Содом, Гомора, Адма вә Сибоимниң йенидики Лаша
шәһиригичә созулатти. [20] Һамниң бу әвлатлири һәр қайсиси өз қәбилилири
вә дөләтлири ичидә яшап, өз тиллирида сөзлишидиған милләтләрдин болуп
қалди.
[21] Сам Япәтниң акиси болуп, у әбәрләрниң атиси болди. [22] Самниң
оғуллири Елам, Ассур, Арпахшад, Лод вә Аррам еди. Уларниң исимлири
кейин һәр милләтләрниң намлириға айлинип, улар шу милләтләрниң
бовилири болди.
[23] Аррамниң оғуллири: Ус, Һул, Гәтәр вә Машлар еди.
[24] Арпахшад Шалаһниң атиси, Шалаһ болса Әбәрниң атиси еди.
[25] Әбәрдин икки оғул төрәлди. Бириниң исми Пәләг * еди, чүнки у яшиған
дәвирдә инсанлар бөлүнүшкә башлиди. Йәнә бириниң исми Йоқтан еди.
[26] Йоқтанниң оғуллири: Алмодад, Шәләп, Хазармавит, Йәраһ, [27] Һадорам,
Узал, Диклаһ, [28] Обалий, Абимаел, Шиба, [29] Офир, Һавилаһ вә Йобаблар

---

*__10:25__ 25. Пәләг — ибраний тилидики «бөлүнүш» дегән сөз билән аһаңдаш.

еди. Мана буларниң һәммиси Йоқтанниң оғуллири болуп, [30] улар Мешадин
Сәффарниң шәриқ тәрипидики таққичә болған җайларда яшатти.
[31] Самниң жуқурида тилға елинған әвлатлириниң һәр қайсиси өз
қәбилилири вә дөләтлири ичидә яшап, өз тиллирида сөзлишидиған
милләтләрдин болуп қалди.
[32] Жуқуридикиләр Нуһниң әвлатлиридур. Булар өз зиминидики һәр бир
қәбилиләр бойичә хатириләнгән. Топандин кейин дуния-дики пүтүн
милләтләр Нуһниң оғуллиридин тарқалди.

11

Худаниң тилни көп тилларға бөлүветиши

[1] Дәсләптә йәр йүзидә бирла тил бар еди, инсанлар пәқәт шу тилдила
сөзлишәтти. [2] Улар шәриқ тәрәпкә көчүватқинида, Бабилондики бир
түзләңликкә келип орунлашти. [3] Улар өз ара:

— Хиш қуюп, отта пиширайли! — дәп мәслиһәтләшти.

Буниң билән улар қурулушта ташниң орниға хиш, лайниң орниға қара май ишлитидиған болди.

[4] Андин улар:

— Бир шәһәр бена қилайли! Шәһәрдә асманға тақашқидәк бир мунара ясап, өз намимизни чиқирип, тәрәп-тәрәпкә тарқилип кетишимиздин сақлинайли! — дейишти.

[5] Пәрвәрдигар инсанларниң бена қиливатқан шәһәр вә мунарини көргили
чүшти. [6] Пәрвәрдигар:

— Улар бирлишип бир җамаәт болуп, бир тилда сөзлишидикән. Бу
пәқәтла улар қилмақчи болған ишниң башлиниши! Буниңдин кейин улар
немә қилишни халиса, шуни қилалайду. [7] Биз чүшүп, уларниң тилини
қалаймиқанлаштуруветип, уларни бир-бириниң мәхситини уқалмайдиған
қилип қояйли, — деди.
[8] Буниң билән Пәрвәрдигар уларни пүтүн дунияға тарқитивәтти. Улар
шәһәр бена қилиш қурулушини тохтатти. [9] Шуңа бу шәһәрниң нами Бабил *
дәп аталди. Чүнки Пәрвәрдигар у йәрдә инсанларниң тиллирини
қалаймиқанлаштуруветип, уларни дунияниң һәр қайси җайлириға
тарқитивәткән еди.

Самниң әвлатлири

[10] Самниң әвлатлири төвәндикичә: Топан өтүп иккинчи жили Сам йүз
йешида Арпахшадни тапти. [11] Кейин у йәнә бәш йүз жил һаят кәчүрүп, йәнә
оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди.
[12] Арпахшад оттуз бәш йешида Шалаһни тапти. [13] Кейин у йәнә төрт йүз үч
жил һаят кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди.

---

*11:9 9. Бабил — ибраний тилидики «қалаймиқанчилиқ» дегән сөз билән аһаңдаш.

[14] Шалаһ оттуз йешида Әбәрни тапти. [15] Кейин у йәнә төрт йүз үч жил һаят
кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди.
[16] Әбәр оттуз төрт йешида Пәләгни тапти. [17] Кейин у йәнә төрт йүз оттуз
жил һаят кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди.
[18] Пәләг оттуз йешида Рағуни тапти. [19] Кейин у йәнә икки йүз тоқ-қуз жил
һаят кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди.
[20] Рағу оттуз икки йешида Серухни тапти. [21] Кейин у йәнә икки йүз йәттә
жил һаят кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди.
[22] Серух оттуз йешида Наһорни тапти. [23] Кейин у йәнә икки йүз жил һаят
кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди.
[24] Наһор жигирмә тоққуз йешида Тәраһни тапти. [25] Кейин у йәнә бир йүз
он тоққуз жил һаят кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди.
[26] Тәраһ йәтмиш жил өмүр сүрүп, Ибрам, Наһор вә Һаранларни тапти.

Тәраһниң әвлатлири

[27] Тәраһниң әвлатлири төвәндикичә: Тәраһ Ибрам, Наһор вә Һаранларни
тапти. Һаран болса, Лутни тапти. [28] Һаран калданиларниң зимини болған өз
жути Ур шәһиридә атиси Тәраһтин бурун аләмдин өтти. [29] Ибрам Сараһқа
өйләнди, Наһор болса Һаранниң қизи Милкаға өйләнди. Һаранниң йәнә
Искаһ дегән балисиму бар еди. [30] Сараһ туғмас болғачқа, пәрзәнт көрмигән
еди.
[31] Тәраһ оғли Ибрамни, нәвриси Лутни (Һаранниң оғли) вә келини, йәни
Ибрамниң аяли Сараһни елип, калданиларниң зимини болған Ур шәһирини
қалдуруп, Қанан дегән районға кәтмәкчи еди. Бирақ улар Һаран дегән
шәһәргә кәлгәндә, шу йәрдә олтирақлишип қалди. [32] Тәраһ икки йүз бәш
жил өмүр сүрүп, Һаранда аләмдин өтти.

12

Худаниң Ибраһимни таллиши

[1] Пәрвәрдигар Ибрамға [*] мундақ деди:
— Сән жутуңдин чиқип, атаң вә башқа урук-җамаитиңдин айрилип, Мән көрсәтмәкчи болған йәргә барғин.

[2] «Мән сениң урук-әвладиңни көпәйтип,
Уларни бир чоң хәлиқ қилимән.
Мән саңа бәхит ата қилип, намиңни улуқ қилимән.
Шундақ қилип, кишиләр сән арқилиқ бәхит тапиду.
[3] Саңа бәхит тилигәнләргә бәхит ата қилимән,
Саңа ләнәт ейтқанларға ләнәт яғдуримән.
Сән арқилиқ һәммә милләтләргә бәхит ата қилимән!»

---

[*] **12:1** 1. Ибрам — Худа кейин «Ибраһим» дәп исим қойған пәйғәмбәр.

4 Ибрам йәтмиш бәш йешида Пәрвәрдигарниң йол-йоруғи билән Һаран
шәһиридин кәтти, Лутму униң билән биллә кәтти. 5 Ибрам аяли Сараһ билән
җийәни Лутни вә өзлириниң Һаран шәһиридә тапқан байлиғи вә қуллирини
елип, Қанан райониға қарап йол алди. Улар Қанан тәвәсигә киргәндин
кейин, 6 сәпирини давамлаштуруп, Шәкәм шәһиригә йеқин Морәһ дегән
җайдики чоң бир емән дәрифиниң йениға кәлди. У чағда кананлиқлар шу
зиминда яшаватәтти.
7 Пәрвәрдигар Ибрамға көрүнүп, униңға:
— Мана бу зиминни сениң әвладиңға тәғдим қилимән, — деди.
Шуңа Ибрам у йәрдә өзигә көрүнгән Пәрвәрдигарға атап бир қурванлиқ
суписини ясап, ибадәт қилди. 8 Кейин у җәнупқа йөткилип, Бәйтәл
шәһириниң шәрқидики тағлиқ районға барди. Ғәрип тәрипи Бәйтәлгә,
шәриқ тәрипи Ай дегән җайға тутишидиған бу җайға орунлишип, у
йәрдиму бир қурванлиқ суписини ясап, Пәрвәр-дигарға ибадәт қилди.
9 Кейин у аста-аста Қананниң җәнуби-дики Негиб райониға йөткәлди.

Ибрамниң Мисирға бериши

10 Қананда ачарчилиқ йүз берип, әһвал интайин еғир еди. Шуниң үчүн
Ибрам Мисирға берип, у йәрдә вақитлиқ турмақчи болди. 11 Улар Мисирға
киришкә аз қалғанда, Ибрам аяли Сараһқа:
— Сән бир гөзәл аял. 12 Мисирлиқлар сени көрсә, җәзмән мениң аялим
екәнлигиңни билип, сени һаят қалдуруп, мени өлтүрүветиду. 13 Сән уларға
өзәңни мениң сиңлим дегин. Шундақ десәң, улар сени дәп, мени өлтүрмәй,
маңа яхши муамилә қилиду, — деди.
14 Ибрам Мисирға киргән вақтида, мисирлиқлар дәрвәқә униң аялиниң
гөзәллигини байқиди. 15 Ордидики бир нәччә әмәлдар уни көрүп, падиша
алдида униң гөзәллигини тәриплигән еди. Шуниң билән Сараһ ордиға елип
кирилди.
16 Падиша Сараһниң сәвәвидин Ибрамға яхши муамилә қилди. Униңға
нурғун кала, қой, ешәк, төгә вә әр-аял қулларни соға қилди. 17 Лекин падиша
Ибрамниң аяли Сараһни елип кәткәнлиги үчүн, Пәрвәрдигар падишаға вә
униң ордисидикиләргә апәт яғдурди. Улар қорқунучлуқ кесәлгә гириптар
болди. 18 Буни сәзгән падиша Ибрамни чақиртип, униңға:
— Бу маңа немә қилғиниң? Немишкә Сараһниң өз аялиң екәнлигини
ейтмидиң? 19 Немишкә уни сиңлим дедиң? Шундақ дегиниңни аңлап, мән
уни алдим. Аялиң мана! Уни елип кәт! — деди.
20 Буниң билән падиша өз әмәлдарлириға Ибрамни чегаридин
чиқириветишкә әмир қилди. Улар уни аяли вә униңға мәнсүп болған һәммә
нәрсилири билән қошуп йолға салди.

13

Ибрам билән Лутниң айрилип кетиши

[1] Ибрам аяли вә өзигә мәнсүп болған һәммә нәрсилирини елип, Мисирдин
чиқип, Қананниң җәнубидики Негиб райониға барди. Лутму униң билән
биллә барди. [2] Ибрам бай болуп, униң нурғун мал-варанлири вә
алтун-күмүчлири бар еди. [3] Кейин у Негиб районидин кетип, аста-аста
шималға йөткилип, Бәйтәл шәһиригә қайта барди. У Бәйтәл билән Ай
шәһириниң арилиғиға, йәни тунҗа қетим орунлишип, [4] қурванлиқ еуписини
ясиған йәргә қайтип келип, у йәрдә Пәрвәрдигарға ибадәт қилди.
[5] Ибрам билән маңған Лутниңму мал-варанлири вә қуллири көп еди. [6] Бу
икки аилиниң падилири бәк көп болғачқа, отлақлар йетиш-мәй қалған еди.
[7] Шуңа Ибрамниң падичилири билән Лутниң падичи-лири арисида
талаш-тартиш чиқип қалди. (У чағда қананлиқлар билән пәризиләр йәнила
Қанан районида туратти.)
[8] Шуңа Ибрам Лутқа:
— Биз болсақ уруқ-туққан, аримизда вә падичилиримизниң арисида
талаш-тартиш чиқмисун. [9] Айрилип яшайли. Мана. Пүтүн зимин сениң
алдиңда турупту. Халиған йәрни талла! Оң тәрәпни таллисаң, сол тәрәп
маңа қалсун, сол тәрәпни таллисаң, оң тәрәп маңа қалсун, — деди.
[10] Лут төрт тәрәпкә нәзәр селип, Иордан дәрия вадисидин Зоарғичә
созулған кәң түзләңликни көрди. Бу түзләңликниң сүйи мол болуп, худди
Ерәм баққа вә Мисирниң йәрлиригә охшатти. (У чағда Пәрвәрдигар Содом
билән Гомора шәһәрлирини техи харабиликкә айландурмиған еди.)
[11] Шуңа Лут у йәрни таллап, шәриқ тәрәпкә йөткәлди. У иккиси мана
шундақ айрилди. [12] Ибрам Қананда олтирақлишип қалди. Лут Иордан дәрия
вадисидики шәһәрләргә йеқинлишип, Содом шәһириниң әтрапида чедир
тикип орунлашти. [13] Содомлуқлар яманлиққа толған болуп,
Пәрвәрдигарниң нәзәридә улар еғир гунакарлар еди.

Ибрамниң Һибронға көчүши

[14] Лут Ибрамдин айрилип кәткәндин кейин, Пәрвәрдигар Ибрамға:
— Сән турған җайиңдин шәриқ, ғәрип, җәнуп вә шимал тәрәп-ләргә қарап
бақ. [15] Сән көрүватқан бу зиминларни саңа вә сениң әвлат-лириңға тәғдим
қилимән. Бу зимин мәңгү силәргә мәнсүп. [16] Мән сениң әвлатлириңни
һәдди-һесапсиз көпәйтимән. Йәр йүзидики қумни һеч ким саналмиғанға
охшаш, уларниң санинниму һеч ким саналмайду. [17] Орнуңдин тур. Бу
зиминни кезип чиқ, Мән уни саңа тәғдим қилдим! — деди.
[18] Буниң билән Ибрам чедирлирини жиғиштуруп, Һиброн шәһиригә йеқин
Мамрәдики емән дәрәқлигиниң йенида олтирақлишип, у йәрдә
Пәрвәрдигарға атап қурванлиқ суписини ясиди.

14

Ибрамниң Лутни қутқузуши

[1] Шу күнләрдә Бабилон беги Амрафил, Елласар беги Арйок, Елам беги
Кедорлавмар, Гойим беги Тидал қатарлиқ төрт бәг бирлишип, [2] Содом беги
Бәра, Гомора беги Бирша, Адма беги Шинап, Сибоим беги Шәмәбәр вә Бела
(Зоар дәпму атилиду) беги қатарлиқ бәш бәг билән җәң қилишқа чиқти. [3] Бу
бәш бәг қошунлирини бирләштүрүп, Сиддим вадисиға жиғди. (Сиддим
вадиси һазирқи «Өлүк деңиз» вадисидур.) [4] Улар он икки жил Кедорлавмар
бегиниң һөкүмранлиғида болуп, он үчинчи жилға кәлгәндә, униңға қарши
исиян көтәргән еди.
[5] Шуңа он төртинчи жили Кедорлавмар бәг өзиниң вә иттипақдаш
бәгләрниң қошунлирини башлап берип, Аштарот-Карнаим дегән йәрдә
рефаларни йәңди. Кейин Һам дегән йәрдә зузларни вә Шава-Кирятаим
түзләңлигидә емларниң һәммисини тар-мар қилди. [6] Сәир тағлиқ районида
яшаватқан һоритларниму чөл бойидики Әл-Паранғичә қоғлап берип,
тар-мар қилди. [7] Арқидинла улар Ен-Мишпат, йәни Кадешқа қайтип,
амаләкләрниң пүтүн зиминини бесивелип, Һазазун-Тамарда яшаватқан
аморларниму тар-мар қилди.
[8] Буниң билән Содом, Гомора, Адма, Сибоим вә Бела, йәни Зоар қатарлиқ
бәш бәгликниң бәглири бирләшмә қошунини башлап, Сиддим вадисиға
җәң қилишқа чиқти. [9] Улар Елам шәһириниң беги Кедорлавмар, Гойимниң
беги Тидал, Бабилонниң беги Амрафил вә Елласарниң беги Арйоктин
ибарәт төрт бәг билән җәң қилди. [10] Сиддим вадисиниң һәммә йеридә қара
май билән толған көлчәкләр бар еди. Содом беги билән Гомора беги қачқан
вақтида, қошунлириниң бир қисми көлчәкләргә чүшүп кетип, қалғанлири
таққа қечип кәтти.
[11] Төрт бәг Содом билән Гомораниң пүтүн байлиқ вә ашлиқ-түлүк-лирини
булаң-талаң қилип кәтти. [12] У чағда Ибрамниң җийәни Лут Содомда
туратти. Улар униму мал-мүлүклири билән қошуп булап кәтти.
[13] Лекин қутулуп қалған бир киши бу ишларни ибраний * болған Ибрамға
мәлум қилди. У чағда Ибрам амор қәбилисидин Мамрә исимлиқ бир
кишиниң емән дәрәқлигиниң йенида туратти. Мамрә вә икки иниси —
Әшкол вә Анир Ибрамниң иттипақдашлири еди.
[14] Ибрам җийәни Лутниң әсиргә чүшүп қалғанлиғини аңлап, өз
адәмлиридин үч йүз он сәккиз нәпәр җәңчини чақирип, төрт бәгни Дан
дегән җайғичә қоғлап барди. [15-16] У йәрдә җәңчиләрни бир қанчә қисимға
бөлүп, кечиси һуҗум қилип, дүшмәнни мәғлуп қилди. Уларни Дәмәшқниң
шималидики Хоба дегән җайғичә қоғлап, булап кәткән һәммә мал-мүлүкни
тартивелип, өз җийәни Лутни вә униң пүтүн байлиқлирини,

---

*__14:13__ 13. Ибраний — қедимки йәһудийларни, йәни исраилларни
көрситиду.

хотун-қизлирини вә башқиму әсиргә чүшкән адәмлирини қайтуруп алди.

Малкисидиқниң Ибрамға бәхит тилиши

17 Ибрам Кедорлавмар вә униң билән иттипақдаш һәр қайси бәгләрни
мәғлуп қилип, ғалибә билән қайтип кәлгәндә, Содом беги уни қарши елиш
үчүн Шава вадисиға (Хан вадиси дәпму атилиду) чиқти.
18 Улуқ Худаниң роһанийи һәм Салимниң беги Малкисидиқму нан вә
шарап елип, Ибрамниң алдиға чиқип, 19 униңға бәхит тиләп:

«Пүтүн аләмниң Яратқучиси болған улуқ Худа Ибрамни бәхитлик
қилғай!
20 Сени дүшминиң үстидин ғалибә қилдурған улуқ Худа
мәдһийиләнгәй!» деди.

Ибрам олҗа алған нәрсиләрниң ондин бирини Малкисидиққа тәғдим
қилди. 21 Содом беги Ибрамға:
— Олҗиларниң һәммиси саңа мәнсүп, лекин адәмлиримни қайту-руп бәр!
— деди.
22 Ибрам униңға:
— Пүтүн аләмниң Яратқучиси болған Пәрвәрдигар улуқ Худа алдида
қәсәм қилимәнки, 23 мән сениң һәр қандақ нәрсәңни, һәтта бир тал жипиңни
яки кәшәңниң боқучиниму алмаймән. Болмиса, сән кейин: «Мән Ибрамни
бай қилип қойдум!» дейиштин янмайсән.
24 Шуниң үчүн адәмлиримниң йегининила һесаплаймән. Униңдин башқа
һеч немини алмаймән. Лекин мениң иттипақдашлирим Анир, Әшкол вә
Мамрәләргә олҗилардин тегишлигини айрип бәрсәң болди, — деди.

15

Худаниң Ибрам билән келишим түзүши

1 Бу вақиәләрдин кейин Пәрвәрдигар Ибрамға көрүнүп, униңға:
— Ибрам, қорқма! Мән саңа қалқан болуп, наһайити зор сийлиқ беримән,
— деди.
2 Лекин Ибрам:
— Әй Егәм Худа, мениң пәрзәндим болмиса, Сениң бәрмәкчи болған
сийлиғиңниң пайдиси немә? Мениң бирдин-бир мирасхорум Дәмәшқтин
кәлгән чакирим Елийәзәр болиду. 3 Сән маңа пәрзәнт бәрмидиң, шуңа
мениң тәәллуқатимға чакирим мирасхор болиду, — дәп җавап бәрди.
4 Арқидинла у Пәрвәрдигарниң өзигә йәнә:
— Чакириң Елийәзәр сениң мирасхоруң болмайду, пәқәт өзәңдин болған
оғулла мирасхоруң болиду, — дегәнлигини аңлиди.
5 Шуниңдин кейин Худа уни ташқириға елип чиқип, униңға:
— Асманға қарап, юлтузларни саналайдиған болсаң санап бақ, сениң
әвладиң әйнә шу юлтузлардәк сан-санақсиз көп болиду! — деди.

6 Ибрам Пәрвәрдигарниң сөзлиригә ишәнди. Пәрвәрдигар униң ишәнчини
көрүп, уни һәққаний адәм, дәп һесаплиди.
7 Пәрвәрдигар униңға йәнә:
— Сени бу зиминға егә қилиш үчүн, сени калданиларниң зимини болған
Ур шәһиридин елип чиққан Пәрвәрдигариң Мән болимән, — деди.
8 Лекин Ибрам:
— Әй Егәм Худа, мән бу зиминға җәзмән егә болидиғанлиғимни немидин
билимән? — дәп сориди.
9 Пәрвәрдигар униңға:
— Сән үч яшлиқ кала, өшкә, қошқардин һәм пахтәк вә яш кәптәр-дин
бирдин елип, Мениң алдимға кәлгин, — дәп җавап бәрди.
10 Ибрам бу һайванларни Худаниң алдиға апирип, қушлардин башқисиниң
қарнини йерип икки парчә қилди. Гөшләрни икки тәрәпкә қатар қилип
тизди. 11 Қузғунлар учушуп келип, гөшләргә қонғанда, Ибрам уларни
қоғлавәтти. 12 Күн патқанда, Ибрам уйқиға кәтти. Чүшидә уни қорқунучлуқ
қараңғулуқ басти. 13 Пәрвәрдигар униңға мундақ деди:
— Шуни билип қойғинки, сениң әвлатлириң башқа бир дөләттә мусапир
болиду. Шу дөләттики кишиләргә қул болуп, төрт йүз жил улар тәрипидин
азап чекиду. 14 Лекин Мән уларни қул қилғучи хәлиқни чоқум җазалаймән.
Улар у дөләттин қайтқинида, нурғун байлиқларни елип келиду. 15 Сән
болсаң узақ өмүр сүрүп, әҗдатлириң-ниң қешиға кетисән. 16 Сениң
әвлатлириң бу йәргә қайтип кәлгичә, бу йәрдә төрт әвлат өтүп кетиду.
Чүнки бу йәрдә туруватқан аморлар-ниң гуналири чекигә йәтмигичә,
уларни бир тәрәп қилмаймән.
17 Күн петип қараңғу чүшкәндин кейин, ис чиқип турған очақ вә йенип
турған мәшъәл туюқсиз пәйда болуп, һелиқи икки қатар гөшниң
оттурисидин өтүп кәтти. 18-19 Мана шу чағда Пәрвәрдигар Ибрам билән
келишим түзүп, мундақ деди:
— Мән Мисир чегарисидин таки Фират дәриясиғичә созулған бу
зиминниң һәммисини сениң әвлатлириңға тәғдим қилдим. Бу зимин кенлар,
кенизләр, кадмонлар, 20 хитлар, пәризиләр, рефалар, 21 аморлар, қананлар,
гиргашлар вә йәбуслар дәп тонулған хәлиқләрниң зиминлириниң
һәммисини өз ичигә алиду.

16

Исмаилниң туғулуши

1 Ибрамниң аяли Сараһ туғмас еди. Бирақ униң Һәҗәр исимлиқ мисирлиқ
бир қиз хизмәткари бар еди. 2 Сараһ Ибрамға:
— Пәрвәрдигар мени туғмас яритипту, әнди сиз мениң қиз хизмәт-карим
билән бир ястуққа баш қоюң! Бәлким у маңа бир оғул туғуп берәр, — деди.
Ибрам Сараһниң бу сөзигә қошулди. 3 Шуниң билән Сараһ Һәҗәрни
Ибрамға кичик хотунлуққа бәрди. (Бу вақиә Ибрам Қананда он жил

турғанда йүз бәрди.) [4] Ибрам Һәҗәр билән биллә болғандин кейин, Һәҗәр
һамилдар болуп қалди. У өзиниң һамилдар болғанлиғини сезип,
мәғрурлинип, Сараһни көзгә илмайдиған болуп қалди.
[5] Сараһ Ибрамға:
— Һәммини қилған сән! Мән Һәҗәрни саңа қошуп қойған. Әндиликтә у
өзиниң һамилдарлиғини билипла, мени көзгә илмай-диған болувалди.
Сениң яки мениң тоғра екәнлигигә Пәрвәрдигар Өзи һөкүм қилсун! —
деди.
[6] Ибрам:
— У сениң хизмәткариң, у сениң илкиңдә. Униңға қандақ муамилә қилиш
сениң ихтияриң, — дәп җавап бәрди.
Буниң билән Сараһ Һәҗәрни бозәк қилди, шуңа Һәҗәр Ибрамниң өйидин
қечип кәтти.
[7] Периштәниң қияпитидә көрүнгән Пәрвәрдигар * Һәҗәрни чөлдики бир
булақниң йенида көрди. Булақ Шур дегән йәргә баридиған йолниң бойида
еди. [8] Периштә униңдин:
— Әй Сараһниң хизмәткари Һәҗәр, сән қәйәрдин кәлдиң? Нәгә
кетиватисән? — дәп сориди.
— Мән аял ғоҗайиним Сараһниң йенидин қечип чиқтим, — дәп җавап
бәрди Һәҗәр.
[9] Периштә униңға:
— Сән аял ғоҗайиниңниң йениға қайтип берип, униңға бойсун-ғин, —
деди.
[10] Периштә йәнә мундақ деди:
— Мән сениң әвладиңни шундақ көпәйтимәнки, уларни һеч ким
саналмайдиған қилимән. [11] Сән һамилдар болуп, бир оғул туғисән, исмини
Исмаил * қойғин, чүнки сениң дат-пәриядиң Пәрвәрдигарға йәтти. [12] Сениң
оғлуңниң мүҗәзи бир явайи ешәккә охшайду. Һәммә йәргә берип кишиләр
билән җедәл чиқириду. Кишиләрму униңға қаршилиқ көрситиду. У
туққанлириға өчмәнлик қилип яшайду.
[13] Һәҗәр өз-өзигә: «Мән расттинла маңа ғәмхорлуқ қилған Худани
көрдүм!» деди. Шуниң билән у өзигә сөз қилған Пәрвәрдигарни «Ел-роа» *
дәп атиди. [14] Шуңа кишиләр у булаққа Беер-лаһайрой * дәп нам қойди. Бу
булақ һазирму Кадеш билән Бәрәд шәһириниң оттурисидидур.
[15] Һәҗәр Ибрамға бир оғул туғуп бәрди. Ибрам униңға Исмаил дәп ат

---

*__16:7__ 7. Сөзму-сөз тәрҗимиси: «Пәрвәрдигарниң периштәси» болуп, Тәвратта бу көп вақитларда периштә қияпитидә көрүнгән Худаниң Өзини көрситиду.

*__16:11__ 11. «Исмаил» — «Аңлиғучи Худа» дегән мәнани билдүриду.

*__16:13__ 13. «Ел-роа» — «мени көргүчи Худа» дегән мәнани билдүриду.

*__16:14__ 14. «Беер-лаһайрой» — «мени көргүчи Худаниң булиғи» дегән мәнани билдүриду.

қойди. [16] У чағда Ибрам сәксән алтә яшта еди.

17

Қедимки келишимниң бәлгүси — хәтнә

[1] Ибрам тохсән тоққуз яшқа кәлгәндә, Пәрвәрдигар униңға көрүнүп:
— Мән һәммигә қадир Худадурмән. Сән давамлиқ мениң йолумда меңип,
әйипсиз адәм бол. [2] Мән сән билән түзгән келишимимдә чиң туруп, сени көп
әвлатлиқ қилимән, — деди.
[3] Ибрам йәргә баш қойди. Худа униңға мундақ деди:
[4] — Мениң сән билән түзгән келишимим мундақ: Сән нурғун
мил-ләтләр-ниң атиси болисән. [5] Һазирдин башлап сениң исмиң Ибрам
әмәс, Ибраһим * болсун, чүнки Мән сени нурғун милләтләрниң атиси
қилимән. [6] Мән саңа көп әвлатларни беримән. Уларниң арисидин йеңи
хәлиқ вә падишаларму чиқиду. [7] Мән сән вә кәлгүсидики әвлатлириң билән
түзгән мәңгүлүк келишимимдә туримән. Мән сениң вә әвлатлириңниң
Худасидурмән. [8] Сән һазир Қананда мусапир болуп яшаватисән. Амма бу
пүтүн зиминни саңа вә сениң әвлатлириңға тәғдим қилдим. У сениң
әвлатлириңға мәңгү мирас болсун. Мән уларниңму Худасидурмән!
[9] Худа йәнә мундақ деди:
— Әнди сән вә сениң әвлатлириңму Мениң келишимимдә чиң
турушуңлар керәк. [10] Силәрниң араңлардики һәр қандақ әр киши хәтнә
қилиниши керәк. Мана бу Мениң сән вә сениң әвлатлириң билән түзгән
келишимимдур. [11-12] Һазирдин башлап, силәр барлиқ оғул
бовақлириңларни, мәйли өйүңларда туғулған яки чәт әлликләрдин
сетивалған қуллириңлар туққан болсун, уларни туғулуп сәккизинчи күни
хәтнә қилишиңлар керәк. Хәтнә қилиш — аримизда түзгән келишимниң
бәлгүси болуп қалсун. [13] Һәммә әрләрниң хәтнисини қилишиңлар керәк.
Силәрниң тениңлардики бәлгү — аримиздики түзгән мәңгүлүк
келишимимниң бәлгүси болуп қалсун. [14] Хәтнә қилинмиған әрни хәлқим
қатаридин чиқириветимән. Ундақ киши Мениң келишимимни бузған
болиду.
[15] Буниңдин башқа Худа Ибраһимға мундақ деди:
— Сениң аялиң Сараһниң исми һазирдин башлап Сарә * болсун. [16] Мән
униңға бәхит ата қилип, униңдин саңа бир оғул тәғдим қилимән. Сарә
нурғун милләтләрниң аниси болиду вә униң әвлатли-ридин падишаларму
чиқиду.
[17] Ибраһим йәргә баш қоюп, күлүп, көңлидә: «Йүз яшлиқ бовай қандақму
пәрзәнт көрәлисун?! Сарә болса тохсән яшқа киргән турса, қандақму

---

*17:5 5. Ибраһим — «нурғун әвлатларниң атиси» дегән мәнани билдүриду.
*17:15 15. Сарә — «аял шаһзадә» дегән мәнани билдүриду.

һамилдар болалисун?» дәп ойлиди [18] вә Худаға:
— Исмаилни бәхиткә ериштүрсәң болдиғу! — деди.
[19] Лекин Худа мундақ деди:
— Яқ, Һәҗәр әмәс, аялиң Сарә саңа бир оғул туғуп бериду. Униң исмини
Исһақ * қой. Мән униң вә униң әвлатлири биләнму мәңгүлүк келишимимдә
чиң туримән. [20] Исмаилға кәлсәк, у тоғриси-дики тәливиңниму аңлидим.
Мән униңға бәхит ата қилип, униң нәслини наһайити көпәйтимән. У он
икки падишаниң атиси болиду. Мән униң әвлатлирини улуқ бир милләткә
айландуримән. [21] Бирақ Мениң келишимим болса, келәр жили мошу
вақитта Сарә саңа туғуп беридиған оғул — Исһақ билән бағлинишлиқтур.
[22] Худа Ибраһимға бу сөзләрни қилип болуп, униң йенидин кәтти.
[23] Мана шу күни Ибраһим Худаниң әмригә әмәл қилип, оғли Исмаил вә
аилисидики һәммә әрләрни, җүмлидин аилисидә туғулған вә сетивалған
қулларни хәтнә қилдурди. [24] Ибраһим хәтнә қилинғанда, тохсән тоққуз
яшта, [25] Исмаил хәтнә қилинғанда, он үч яшта еди. [26-27] Иккиси, аилисидики
һәммә әрләр, җүмлидин аилисидә туғулған вә чәт әлликләрдин
сетивелинған қуллар билән биллә шу күн ичидә хәтнә қилинди.

18

Асмандин чүшкән үч меһман

[1] Кейин Пәрвәрдигар Мамрәдики емән дәрәқлигидә Ибраһим-ға қайта
көрүнди. Күн тикләшкән вақитта Ибраһим чедириниң ишиги алдида
олтиратти. [2] У бешини көтирип қариведи, удулида үч кишиниң өрә
турғанлиғини көрдидә, шу һаман уларниң алдиға жүгрәп берип, йәргә
иңишип, тазим қилип, [3] уларға:
— Җанаплар, еғир көрмисәңлар өйүмизгә кирип, меһман болуп
қайтқайсиләр. [4] Һәр қайсиңлар дәрәқ сайисидә дәм елип турғайсиләр, мән
пут-қоллириңларни жуюшқа су, [5] ғизалинишиңларға бир аз йемәклик елип
келәй. Арам елип, йолуңларни давамлаштурғайсиләр. Кәлгәнлигиңлардин
хошал болдум, — деди.
— Рәхмәт, ейтқиниңизчә болсун, — дәп җавап қайтурушти улар.
[6] Ибраһим дәрһал чедириға жүгрәп кирип, Сарәгә:
— Дәрһал бир халта әң яхши ундин нан пишарғин! — деди.
[7] Арқидинла у йәнә кала падилириниң ичигә кирип, семиз бир топақни
таллап, чакириға тапшурди. У дәрһал топақни союп тәйярлиди. [8-9] Андин
Ибраһим қаймақ, сүт вә гөшни үч меһманниң алдиға қойди. Өзи болса,
уларниң хизмитидә болуш үчүн дәрәқ сайисидә күтүп турди. Тамақ
йәватқанда, улар Ибраһимдин:
— Аялиң Сарә қәйәрдә? — дәп сориди.
— Чедирда, — дәп җавап бәрди у.

---

*17:19 19. Исһақ — «күлкә» дегән мәнани билдүриду.

[10] Меһман сияқидики Пәрвәрдигар униңға:
— Келәр жили бу чағда Мән чоқум қайтип келимән. Шу чағда аялиң Сарә бир оғулға ана болиду, — деди.
Сарә уларниң кәйнидики чедир ағзида уларниң сөзлирини аңлап туратти.
[11] У чағда Ибраһим билән Сарә иккилиси қерип қалған еди. Сарәниң адәт
көрүшиму тохтап кәткән еди. [12] Шуңа Сарә ичидә күлүп, өз-өзигә: «Мән
қерип қалдим, еримму қерип қалған турса, әнди маңа бундақ хошаллиқ қәйәрдин кәлсун?!» деди.
[13] Шуңа Пәрвәрдигар Ибраһимға:
— Сарә немишкә күлүп туруп, өз-өзигә: «Мән шунчә қерип кәткән
турсам, қандақму һамилдар болалай?!» дәйду? [14] Пәрвәрдигар
қилалмайдиған иш йоқ әмәсму! Ейтқинимдәк, келәр жили дәл мошу чағда қайтип келимән. У чағда Сарә чоқум бир оғулға ана болиду,—деди.
[15] Сарә қорқуп:
— Мән күлмидим! — дәп танди.
— Яқ, сән расттинла күлдүң, — деди Пәрвәрдигар.

Ибраһимниң Худадин Содом шәһири һәққидә ялвуруши

[16] Асмандин чүшкән бу меһманлар у йәрдин кетип, Содом шәһири тәрәпкә йүзләнди. Ибраһимму уларни узитиш үчүн биллә маңди.
[17] Пәрвәрдигар Өз-өзигә мундақ деди: «Мән қилидиған ишимни
Ибраһимдин йошурсам болмайду. [18] Чүнки униң әвлатлири чоқум улуқ вә
күч-қудрәтлик бир хәлиқ болиду. Мән у арқилиқ дунуиядики һәммә
хәлиқләргә бәхит ата қилимән. [19] Мән уни өз балилири вә әвлатлириға
Мениң йолумни тутушни, дурус вә һәққаний болушни буйрисун, дәп таллидим. Шундақ қилса, Мәнму униңға бәргән вәдәм бойичә һәммә ишни қилип беримән».
[20] Шуниң билән Пәрвәрдигар:
— Мән Содом билән Гомора шәһиридикиләрниң һәддидин ашқан
гуналири үстидин қилинған еғир әризиләрни аңлидим. [21] Мән чоқум чүшүп,
аңлиғанлиримниң әмәлият яки әмәслигини Өз көзүм билән көрмәкчимән, — деди.
[22] Андин кейин икки киши Содомға кетип қалди, бирақ Пәрвәр-дигар болса, Ибраһимниң қешида қалди.
[23] Ибраһим Униңға йеқинлишип:
— Сән расттин дурус кишиләрни гунакарлар билән қошуп һалак
қиламсән? [24] Әгәр шәһәрдә әллик дурус киши болса, Сән пүтүн шәһәрни
харап қиламсән? Бу әллик адәмни қутқузувелиш үчүн шәһәрни сақлап
қалмамсән? [25] Сән чоқум дурус кишиләрни гунакарлар билән қошуп
йоқатмайсән. Һәргиз ундақ қилмайсән! Ундақ қилсаң, дурус кишиләр гунакарлар билән биллә тәң җазаға учрайду. Бу мүмкин әмәс! Сән пүтүн аләмниң Сорақчисисән! Җәзмән адил һөкүм чиқирисән, — деди.
[26] Пәрвәрдигар униңға:

— Әгәр Содом шәһиридә әллик дурус киши тапалисам, улар үчүн пүтүн шәһәрни сақлап қалимән, — дәп җавап бәрди.
[27] Ибраһим йәнә мундақ деди:
— Әй Егәм! Башлиған екәнмән, давамлаштурай. Еғир көрмисәң, мәндәк бир аҗиз бәндәңниң җүрәклик һалда Сәндин йәнә соришиға рухсәт
қилғайсән! [28] Мабада шәһәрдә пәқәт қириқ бәш дурус киши болса, бәш киши кам болғанлиғи үчүн пүтүн шәһәрни харап қиламсән?
Пәрвәрдигар униңға:
— Әгәр қириқ бәш дурус киши тапалайдиған болсам, бу шәһәрни харап қилмаймән, — дәп җавап бәрди.
[29] Ибраһим йәнә:
— Әгәр пәқәт қириқ киши болсичу? — деди.
— Әгәр қириқ киши болсиму харап қилмаймән, — дәп җавап қайтурди Пәрвәрдигар.
[30] Ибраһим йәнә:
— Әй Егәм! Хапа болмисаң, Сәндин йәнә бир немә соримақчимән. Мабада оттуз киши болсичу? — дәп сориди.
— Әгәр оттуз киши тепилсиму, харап қилмаймән, — дәп җавап қайтурди Пәрвәрдигар.
[31] Ибраһим деди:
— Әй Егәм! Сәндин җүрәклик һалда йәнә соришимға рухсәт қилғайсән. Мабада жигирмә киши болсичу?
— Әгәр жигирмә киши тепилса, Мән йәнила харап қилмаймән, — дәп җавап қайтурди Пәрвәрдигар.
[32] Әң ахирида Ибраһим:
— Әй Егәм! Хапа болмай, йәнә бир қетим соришимға рухсәт қилғайсән! Әгәр пәқәт он киши тепилсичу? — дәп сориди.
— Пәқәт он дурус киши болған тәғдирдиму, Мән бу шәһәрни харап қилмаймән, — дәп җавап қайтурди Пәрвәрдигар.
[33] Пәрвәрдигар Ибраһим билән сөзлишип болғандин кейин, кетип қалди. Ибраһим болса, өйигә қайтип кәтти.

19

Содом шәһиридикиләрниң яманлиғи

[1] Шу күни ахшими һелиқи икки периштә Содомға кәлди. Бу вақитта Лут шәһәр дәрвазисиниң алдида олтиратти. Лут уларни көрүпла, орнидин туруп, уларниң алдиға берип, тазим қилип:
[2] — Җанаплар, бизниң өйгә мәрһәмәт қилип, дәстихинимға ортақ болғайсиләр. Пут-қоллириңларни жуюп, бирәр кечә һадуқ елип, әтә сәһәрдә йолуңларға раван болсаңларму болар, — деди.
Лекин улар:
— Яқ, биз кечини кочида өткүзимиз, — дәп җавап беришти.

3 Лекин Лут бәк чиң турувалғачқа, улар ахир Лутниң өйигә барди. Лут
хизмәткарлириға петир нан пиширип, тамақларни меһманлар-ниң алдиға
қоюшни буйриди. Тамақ тәйяр болғандин кейин, улар ғизаланди.
4 Меһманлар техи ятмиған еди, Содомдики пүтүн қери-яш әрләр келип
Лутниң өйини қоршавалди. 5 Улар Лутни чақирип, униңға:
— Бүгүн кәчтә силәрниң өйгә чүшкән кишиләр қени? Уларни елип чиқ!
Биз улар билән җинсий мунасивәт қилмақчимиз, — деди.
6 Лут сиртқа чиқип, ишикни тақаветип, 7 уларға:
— Бурадәрләр, бундақ яман ишни қилмаңлар! 8 Қараңлар, мениң техи әргә
тәгмигән икки қизим бар. Уларни силәргә чиқирип берәй, уларни немә
қилсаңлар қилиңлар, лекин бу икки кишигә һәргиз тәгмәңлар. Улар мениң
өйүмгә кәлгән екән, мениң меһминим болиду, шуңа мән уларни қоғдишим
керәк! — деди.
9 Лекин улар:
— Йоқал! Сән техи ят жуттин келип, бизгә уни қил, буни қил дегидәк
қанчилик адәм сән? Көздин йоқал! Болмиса, көргүлүгүңни улардинму еғир
көрисән, — дейишип, Лутни иштириветип, бастуруп келип, ишикни бузуп
кирмәкчи болди. 10 Лекин һелиқи икки периштә қолини созуп, Лутни өйниң
ичигә әкиривелип, ишикни тақавалди. 11 Андин улар ташқиридики
әрләрниң көзлирини кор қилип, ишикни тапалмайдиған қилип қойди.

Лутниң Содомдин қечиши

12 Андин һелиқи икки периштә Лутқа:
— Сениң бу шәһәрдә башқа туққанлириң барму? Оғул-қизлириң,
күйоғуллириң яки башқа туққанлириң бар болса, улар бу йәрдин дәрһал
чиқип кәтсун. 13 Чүнки биз бу шәһәрни харабиликкә айлан-дуруветимиз. Бу
йәр үстидин қилинған еғир әризиләр Пәрвәрдигарға йәтти. Шуңа У бизни
бу шәһәрни харабиликкә айландуруветишкә әвәтти, — деди.
14 Шуниң билән Лут ташқириға чиқип, қизлириниң лайиқлириниң алдиға
берип, уларға:
— Силәр бу йәрдин дәрһал кетиңлар, чүнки Пәрвәрдигар бу шәһәрни
харабиликкә айландурувәтмәкчи, — деди. Лекин улар уни чақчақ
қиливатиду, дәп ойлашти.
15 Таң атқанда периштәләр Лутни алдиритип:
— Дәрһал аялиң билән икки қизиңни елип, бу йәрдин чиқип кәт! Болмиса,
силәрму бу шәһәр билән тәң һалак болисиләр, — деди.
16 Лут йәнила иккилинип туратти. Лекин Пәрвәрдигар униңға рәһим
қилғачқа, һелиқи икки периштә Лутниң, аялиниң вә икки қизиниң
қоллирини тутуп, уларни йетәкләп, шәһәрдин чиқирип қойди.
17 Шәһәрдин чиқиш биләнла, периштәләрдин бири:
— Силәр җениңларни сақлап қелиш үчүн қечиңлар! Кәйниңларға
қаримаңлар, таққа йәткичә түзләңликтә тохтимаңлар! Болмиса, өлүп
кетисиләр, — деди.

18 Лекин Лут:
— Жанаплири, ундақ болмиғай! 19 Силәр маңа ич ағритип, шапаәт қилип,
җенимни қутқузған екәнсиләр, бизни унчә жирақ йәргә әвәтмәң-лар. У тағ
бәк жирақ екән, бәлким мән у йәргә йетип бармай туруп-ла, балаю-апәткә
учрап, тирик қалмасмәнмикин. 20 Әву кичик шәһәрни көрдүңларму? Бу
йәрдин анчә жирақ әмәс, у йәргә қечишимға иҗазәт бериңлар. У кичик бир
йәр екән, мән шу йәрдә аман қалай! — деди.
21 Периштә мундақ җавап бәрди:
— Мақул! Саңа рухсәт қилдим. У кичик шәһәрни харабиликкә
айландурмай қояй. 22 Чапсанирақ қач! Чүнки сән у йәргә йетип бармиғичә,
Содомни вәйран қилалмаймән!
Бу шәһәр кичик болғачқа, Лут уни Зоар * дәп атиди.

Содом билән Гомора шәһәрлириниң вәйран қилиниши

23 Лут Зоарға йетип барғичә, күн чиққан еди. 24 Туюқсиз Пәрвәр-дигар
Содом билән Гомора шәһәрлиригә асмандин от билән гуңгут-ни яғдурди.
25 У бу икки шәһәрни, пүтүн түзләңликни вә пүтүн аһалини йәрдики гиялар
билән қошуп харабиликкә айландуру-вәтти. 26 У чағда Лутниң аяли кәйнигә
бурулуп қариведи, шу петичә қетип, таштузға айлинип қалди.
27 Әтиси таң сәһәрдә Ибраһим Пәрвәрдигар билән сөзләшкән йәргә барди.
28 У Содом, Гомора вә пүтүн түзләңликкә нәзәр селип, йәр йүзидин
хумдандики исқа охшаш ис-түтәкниң чиқиватқан-лиғини көрди. 29 Бирақ
Худа Лут яшиған түзләңликтики шәһәрләрни харабиликкә айландурғинида,
Ибраһимниң тәливини есигә елип, Лутни қутқузди.

Лут вә униң қизлири

30 Лут Зоар шәһиридә туруштин қорқти. Шуңа у икки қизини елип, таққа
чиқип, өңкүрдә яшайдиған болди. 31 Бир күни чоң қизи сиңлисиға:
— Атимиз қерип қалди. Бу йәрдә дуниядики қаидә-йосун бойичә бизни
некайиға елип, пәрзәнт тапидиған әрму қалмиди. 32 Атимизни мәс қилип
қоюп, униң билән бир орунда йетип, униңдин пәрзәнт көрәйли. Шундақ
қилсақ, әвлат қалдуралаймиз, — деди.
33 У күни кечиси улар атисини мәс қилип қоюп, чоң қизи униң билән бир
орунда ятти. Лут қаттиқ мәс болуп, йүз бәргән вақиәдин пүтүнләй хәвәрсиз
еди.
34 Әтиси чоң қизи сиңлисиға:
— Түнүгүн мән атам билән бир орунда яттим. Бүгүн ахшам уни йәнә мәс
қилип қоюп, сән униң билән бир орунда ятқин. Шундақ қилип, һәр иккимиз
атимиздин пәрзәнт көрүп, аилимизни давамлаш-турайли, — деди.
35 Шуниң билән у күни кәчтә улар Лутни йәнә мәс қилип қоюп, кичик қизи
униң билән бир орунда ятти. У йәнә қаттиқ мәс болғачқа, йүз бәргән иштин
пүтүнләй хәвәрсиз еди. 36 Шундақ қилип, Лутниң бу икки қизи өз атисидин

---

* **19:22** 22. Зоар — «кичик» дегән мәнани билдүриду.

һамилдар болуп қалди. [37] Чоң қизи бир оғул туғуп, униң исмини Моаб * дәп
қойди. У һазирқи моаблиқларниң атиси болди. [38] Кичик қизиму бир оғул
туғуп, униң исмини Бинамми * дәп қойди. У һазирқи аммонлуқларниң
атиси болди.

20

Ибраһим билән Абимәләк

[1] Ибраһим Мамрәдин Қананниң җәнубидики Негиб райониға йөткилип,
мәлум вақит Кадеш билән Шур арилиғидики йәрдә олтарди. Кейин Гирарда
турған вақтида, [2] кишиләргә аяли Сарәни өзиниң сиңлиси, дәп ейтқан еди.
Шуңа Гирар падишаси Абимәләк Сарәни ордисиға әкәлдүрди. [3] Бир күни
кечиси Худа Абимәләкниң чүшидә көрүнүп:

— Пат арида җениңни алимән! Чүнки сән әкәлгән бу аял башқа кишиниң
аяли, — деди.

[4] Сарәгә йеқинлашмиған Абимәләк Худаға:

— Мән гунасиз турсам, Сән мени вә мениң хәлқимни һалак қиламсән?
[5] Ибраһим өзи бу аял мениң сиңлим, дегәнғу! Бу аялму Ибраһимни мениң
акам, дегән әмәсму? Мән бу ишни пак виҗданим вә инсавим билән қилдим!
— деди.

[6] Андин Худа униңға мундақ җавап бәрди:

— Шундақ, сениң бу ишни пак виҗданиң билән қилғанлиғиңни билимән.
Шуниң үчүн Мениң алдимда гуна қилип қоймисун, дәп сени Сарәгә тегип
қоюшуңдин тосидим. [7] Әнди бу аялни Ибраһимға қайтуруп бәр. Ибраһим
болса пәйғәмбәр. У саңа дуа қилиду, сән һаят қалисән. Лекин сени
агаһландуруп қояйки, әгәр бу аялни еригә қайтуруп бәрмисәң, пүтүн хәлқиң
билән қошулуп һалак болисән!

[8] Сәһәрдә Абимәләк һәммә әмәлдарлирини жиғип, йүз бәргән вақиәни
уларға ейтти. Улар интайин қорқушуп кәтти. [9] Абимәләк Ибраһимни
чақиртип, униңдин:

— Бу немә қилғиниң? Сән мени вә мәмликитимни бундақ гуна
қилдурғидәк, саңа немә яманлиқ қилдим? Сән маңа қилмайдиған ишни
қилдиң! [10] Немә үчүн бундақ қилдиң? — дәп сүрүштүрди.

[11] Ибраһим мундақ җавап қайтурди:

— Мән бу йәрниң адәмлирини Худадин қорқмайду, мени өлтүрүветип,
аялимни булап кетиду, дәп ойлиған едим. [12] Әмәлиятта униң мениң сиңлим
екәнлиги раст, у ата бир, ана башқа сиңлим, кейин маңа некаланди. [13] Худа
мени жутумдин айрип, башқа жутларда мусапир болушқа чиқарғанда, мән
униңға: Биз барғанла йәрдә, өзәңниң чин муһәббитиңни маңа көрситиш
үчүн, мени «акам» дегин, дегән едим.

---

*19:37** 37. Моаб — «атамдин» дегән сөз билән аһаңдаш.

***19:38** 38. Бинамми — «хәлқимниң оғли» дегән мәнани билдүриду.

[14] Буниң билән падиша Абимәләк Сарәни Ибраһимға қайтуруп бәрди, шундақла униңға қой-кала, әр қуллар вә қиз хизмәткар-ларниму тәғдим қилди. [15] У Ибраһимға:

— Қара, пүтүн зиминим алдиңда турупту. Сән қәйәрдә турушни халисаң, шу йәрдә туруп қал, — деди.

[16] У Сарәгиму:

— Мән сениң паклиғиңни көпчиликкә испатлаш үчүн, «акаң» Ибраһимға миң күмүч тәңгә тәғдим қилимән. Буниң билән сениң яман иш қилмиғанлиғиң һәммә кишигә аян болиду, — деди.

[17-18] Ибраһимниң аяли Сарә билән мунасивәтлик ишлар түпәйли-дин Пәрвәрдигар Абимәләкниң ордисидики аялларниң һәммисини туғмас қиливәткән еди. Шуңа Ибраһим Худаға дуа қилди. Худа падиша Абимәләкни, униң аяли вә кенизәклирини әслигә кәлтүрүп, уларни йәнә пәрзәнт көрәләйдиған қилди.

21

Исһақниң дунияға келиши

[1] Пәрвәрдигар Өзи вәдә қилғандәк, Сарәгә бәхит ата қилди. [2] Сарә
һамилдар болуп, Ибраһимниң қерип қалған вақтида бир оғул туғуп бәрди.
Бала дәрвәқә Худа бәлгүлигән вақитта туғулди. [3] Ибраһим униңға Исһақ [*]
дәп ат қойди. [4] Худа буйруғандәк, Исһақ туғулуп сәккизинчи күни Ибраһим
униң хәтнисини қилди. [5] Исһақ туғулған чағда, Ибраһим йүз яшта еди.
[6] Сарә өзигә: «Худа мени хурсән қилди. Бу ишни аңлиғанларму мән билән
биллә хуш күлиду! [7] Ким Сарәни өз балисини емитишкә муйәссәр болиду,
дәп ойлиған? Шундақ болсиму, Ибраһимниң қериған вақтида, мән униңға
бир оғул туғуп бәрдим!» деди.

Һәҗәр билән Исмаилниң қоғлиниши

[8] Бала аста-аста чоң болуп әмчәктин айрилған күни Ибраһим меһман
чақирип, чоң зияпәт өткүзүп бәрди. [9] Шу күни Сарә мисир-лиқ Һәҗәрниң
оғли Исмаилниң Исһақни бозәк қиливатқан-лиғини көрди. [10] Шуниң билән
Сарә Ибраһимға:

— Сән бу хизмәткар аялни оғли билән қошуп һайдавәт! Чүнки хизмәткар аялниң оғли һәргиз мениң оғлум Исһақ билән мирасқа ортақ болуп қалмаслиғи керәк! — деди.

[11] Сарәниң бу гепи Ибраһимни интайин қайғуға салди, чүнки Исмаилму
униң оғли еди. [12] Лекин Худа Ибраһимға:

— Исмаил вә хизмәткариң Һәҗәрниң иши тоғрилиқ қайғурма. Сарәниң
дегинидәк қил, чүнки Мән саңа вәдә қилған әвлатлириң Исһақтин келип
чиқиду. [13] Һәҗәрниң оғлиға кәлсәк, Мән униңғиму нурғун пәрзәнт беримән.

---

[*] **21:3** 3. Исһақ — «күлкә» дегән мәнани билдүриду.

Улар бир милләткә айлиниду, чүнки уму сениң оғлуң, — деди.
14 Әтиси сәһәрдә Ибраһим Һәҗәрниң мүрисигә нан билән бир тулум суни
артип, ана-бала иккисини йолға селип қойди. Һәҗәр балиси билән у йәрдин
чиқип, Бәәршәба чөлигә келип, у йәрдә адишип қалди.
15-16 Сүйи түгәп қалғанда, Һәҗәр балисини чатқалниң сайисигә қоюп,
өз-өзигә: «Оғлум өләй дәп қалди, мән қарап туруп баламниң өлүп кетишигә
чидимаймән!» дәп, етилған бир оқ-я йәткидәк йәргә берип олтирип,
дат-пәрият қилишқа башлиди.
17 Балиниң жиға авази Худаға йәтти. Худаниң периштәси асман-дин
Һәҗәргә:
— Әй Һәҗәр, сән немигә қайғурисән? Қорқма, балаңниң жиғиси Худаға
йәтти. 18 Орнуңдин туруп, балини қолуңға елип, униңға тәсәлла бәр. Мән
униң әвладини улуқ бир хәлиқ қилимән, — деди.
19 Арқидинла Худа Һәҗәрниң көзлирини нурландурди. Һәҗәр бир
қудуқни көрди. У қудуқниң йениға берип, тулумға су толтуруп, балиниң
уссизлиғини қандурди.
20 Бала чоң болғичә, Худа униңға яр болди. У чөлдә яшап, уста мәргән
болуп йетишти. 21 У Паран чөлидә яшиди. Шу вақитларда аниси униңға
Мисирдин бир қизни хотунлуққа елип бәрди.

Ибраһимниң падиша Абимәләк билән келишим түзүши

22 У чағда Абимәләк өзиниң ләшкәр беши Фикол билән биллә
Ибраһимниң йениға келип, униңға:
— Сениң қилған һәммә ишлириңда Худа саңа яр. 23 Шуңа сән бу йәрдә
Худаниң алдида маңа қәсәм қилип, вәдә бәр: мени, пәрзәнтлиримни вә
әвлатлиримни һәргиз алдима. Мән әзәлдин саңа садиқ болғандәк, сәнму
маңа, йәни өзәң мусапир болуп яшаватқан бу мәмликәткә садиқ бол, —
деди.
24 Ибраһим уларға:
— Қәсәм қилип, вәдә беримән, — дәп җавап бәрди.
25 Андин Ибраһим Абимәләкниң чакарлири тартивалған бир қудуқ
тоғрисида Абимәләккә наразилиқ билдүрди. 26 Абимәләк:
— Бу ишни кимниң қилғинидин хәвирим йоқ екән. Сәнму бу ишни маңа
ейтмапсән, буни биринчи қетим аңлишим, — деди.
27 Шуниңдин кейин Ибраһим Абимәләккә қой-калиларни тәғдим қилди.
Иккиси келишим түзди. 28 Андин Ибраһим йәттә чиши қозини бир тәрәпкә
айрип қойди. 29 Абимәләк униңдин:
— Немишкә бундақ қилисән? — дәп сориди.
30 Ибраһим униңға:
— Бу қудуқни мениң колиғанлиғимни етирап қилғанлиғиңизни билдүрүш
үчүн, бу йәттә чиши қозини қобул қилғайсиз, — дәп җавап қайтурди.

[31] Шуниң билән у йәрниң исми Бәәршәба [*] болуп қалди, чүнки улар у йәрдә қәсәм қилған еди.
[32] Улар Бәәршәбада келишим түзгәндин кейин, Абимәләк билән Фикол
өйлиригә қайтип кәтти. [33] Ибраһим Бәәршәбада бир түп сөгәт тикип, у йәрдә
Пәрвәрдигарға, йәни мәңгү һаят Худаға ибадәт қилди. [34] Ибраһим
филистинликләрниң зиминида хелә узун турди.

22

Худаниң Ибраһимни синиши

[1] Бу вақиәләрдин кейин, Худа Ибраһимниң ишәнчини синап, уни:
— Ибраһим! — дәп чақирди.
Ибраһим:
— Ләббәй! — деди.
[2] Худа униңға:
— Сән оғлуңни, йәни амрақ ялғуз оғлуң Исһақни елип, Морая райониға берип, Мән көрситидиған тағниң үстидә уни көйдүрмә қурванлиқ [*] сүпитидә Маңа атиғин, — деди.
[3] Әтиси сәһәрдә Ибраһим ешәкни егәрләп, Исһақ билән икки чакирини
елип, көйдүрмә қурванлиққа ишлитидиған отунларни тәйярлап, Худа
көрсәткән жайға қарап маңди. [4] Үчинчи күни Ибраһим у йәрни жирақтин
көрди [5] вә чакарлириға:
— Силәр ешәк билән бу йәрдә туруп туруңлар. Балам иккимиз у йәргә берип, ибадәт қилип келәйли, — деди.
[6] Ибраһим Исһаққа отунларни көтәртип, өзи қолиға пичақ билән от елип,
Исһақ билән биллә жүрүп кәтти. [7] Исһақ:
— Ата, — дәп чақирди.
Ибраһим:
— Һә, оғлум? — деди.
— От билән отун бар, лекин көйдүрмә қурванлиққа ишлитидиған қоза қени? — дәп сориди Исһақ.
[8] Ибраһим униңға:
— Әй оғлум! Қурванлиқ қилидиған қозини Худа Өзи йәткүзүп бериду, — дәп жавап бәрди. Иккиси тохтимай меңивәрди.
[9] Улар Худа Ибраһимға көрсәткән жайға кәлгәндә, Ибраһим қурван-лиқ
суписини ясап, униң үстигә отунларни қоюп, өз оғлини бағлап, отун
догиланған супиға ятқузди. [10] Андин оғлини боғузлаш үчүн пичақни
көтәрди. [11] Бирақ Пәрвәрдигарниң периштәси [*] асмандин:

---

[*] **21:31** 31. Бәәршәба — «қәсәм қудуғи» дегән мәнани билдүриду.
[*] **22:2** 2. Көйдүрмә қурванлиқ — йәһудийлар Худаға қурванлиқ қилишта Худаниң әмри бойичә мални союп, андин уни көйдүрүветәтти.
[*] **22:11** 11. Пәрвәрдигарниң периштәси — бу Худаниң Өзини көрситиду.

— Ибраһим! Ибраһим! — дәп вақириди.
— Ләббәй! — деди у.
12 Периштә униңға:
— Қолуңни тарт! Балиға тәгмә! Сениң Маңа болған садақәтмән-лигиңни әнди көрдүм. Чүнки сән өз оғлуңни, йәни бир тал оғлуң-ниму Мәндин айимидиң, — деди.
13 Ибраһим әтрапиға қариведи, мүңгүзи чатқалға илишип қалған бир қошқар униң көзигә челиқти. У берип қошқарни йешип, уни өзиниң оғлиниң орнида қурванлиқ қилип көйдүрүвәтти.
14 Шуңа Ибраһим у йәрни Яһвә-Йирәһ * дәп атиди. Һазирға қәдәр кишиләр: «Пәрвәрдигар Өз теғида тәминләйду», дейишиду.
15 Пәрвәрдигарниң периштәси иккинчи қетим асмандин Ибраһимға:
16 — Пәрвәрдигар дәйдуки: «Сән сөйүмлүк бир тал оғлуңни айимиған екәнсән, Мән Өз намим билән қәсәм қилимәнки, 17 саңа бәхит ата қилиш
билән, нурғун әвлатларни беримән. Уларниң сани асмандики юлтузлардәк, деңиз бойидики қумдәк көп болиду. Сениң әвлатлириң дүшмән
шәһәрлирини ишғал қилиду. 18 Мениң әмримгә бойсунғанлиғиң үчүн, сениң
әвлатлириң арқилиқ йәр йүзидики һәммә хәлиқләр бәхиткә еришиду», — деди.
19 Ибраһим чакарлириниң йениға қайтип келип, улар билән биллә өзи олтирақлашқан йәргә, йәни Бәәршәбаға қайтти.

Наһорниң әвлатлири

20 Бир мәзгилдин кейин Ибраһим иниси Наһорниң аяли Милка-ниң еригә
сәккиз оғул туғуп бәргәнлигини аңлиди. 21 Улар: тунҗа оғул Уз,
кәйнидикилири Буз, аррамлиқларниң атиси болған Кәмуел, 22 Кәсәд, Һазо,
Пилдаш, Йидлаф вә Бетуел еди. 23 Бетуел болса Рибәқаниң атиси болди.
Милка Ибраһимниң иниси Наһорға бу сәккиз оғулни туғуп бәрди.
24 Наһорниң кичик хотуни Рәумаму төрт оғул туғуп бәрди. Улар: Тебаһ, Гаһам, Тахаш вә Маакаһ еди.

23

Ибраһимниң Сарәни дәпнә қилиши

1 Сарә йүз жигирмә йәттә жил өмүр сүрди. 2 У Қананниң Кириат-Арба,
йәни Һиброн дегән җайида аләмдин өтти. Ибраһим униңға һәсрәт билән
жиға-зар қилди. 3 Ибраһим аялиниң җәсидиниң йенидин чиқип, хитларниң
йениға келип:
4 — Мән силәрниң араңларда бир мусапир. Аялимни дәпнә қилиш үчүн маңа бир парчә йәр сетип бәргәйсиләр, — деди.

---

*22:14 14. Яһвә-Йирәһ — «Пәрвәрдигар тәминләйду» дегән мәнани билдүриду.

[5-6] Улар Ибраһимға:
— Җанаплири, қулақ салсила! Бизниң нәзәримиздә сили бир күчлүк қәбилә башлиғи, аяллирини әң яхши йәрликлиримиздин биригә дәпнә қилғайла. Һеч қайсимиз силидин қәбирлик йәр айимаймиз, — деди.
[7] Ибраһим уларға тазим қилип:
[8] — Әгәр силәр аялимни бу йәргә дәпнә қилишимға рази болсаңлар,
Сохарниң оғли Әфрондин [9] Макпелаһ йезисидики өңкүрни маңа сетип
беришни тәләп қилғайсиләр. У өңкүр униң етизиниң четидә. У силәрниң алдиңларда өңкүрниң баһасини кесип бәрсә, у йәрни сетивелип аиләмгә қәбирстанлиқ қилай дәймән, — деди.
[10] Башқа хитлар билән биллә шәһәр дәрвазисиниң алдида олтарған Әфрон көпчиликниң алдида:
[11] — Җанаплири, қулақ салғайла, мән етизни өңкүр билән қошуп силигә бәрдим. Көпчилик алдида уни силигә соға қилдим. Аяллирини у йәргә дәпнә қилғайла, — дәп җавап бәрди.
[12] Лекин Ибраһим хитларниң алдида тазим қилип, [13] һәммә адәмгә
аңлитип, Әфронға:
— Сөзүмгә қулақ селип, пул төлишимни қобул қилғайсиз. Аялим-ни у йәргә дәпнә қилмақчимән, — деди.
[14] Әфрон җавап қайтуруп:
[15] — Җанаплири, у йәр аран төрт йүз күмүч тәңгигә әрзийду. Сили билән мениң оттуримизда бу немә еди! Аяллирини у йәргә дәпнә қиливәргәйла, — деди.
[16] Ибраһим Әфронниң көпчилик алдида ейтқини бойичә униңға төрт йүз тәңгә төләп бәрди.
[17] Шундақ қилип, Әфрон Мамрәниң шәрқий тәрипидики Макпе-лаһ
йезисидики у йәрни Ибраһимниң егидарчилиғиға өткүзүп бәрди. У йәр
етизлиқ, етизлиқтики өңкүр вә етизлиқ әтрапидики дәл-дәрәқләрни өз ичигә
алатти. [18] Шәһәр дәрвазисиниң алдиға топланған хитларниң һәммиси бу
йәрниң әнди Ибраһимға мәнсүп болғанлиғини етирап қилди.
[19] Шундақ қилип, Ибраһим аяли Сарәни Қанандики шу өңкүргә дәпнә қилди.
[20] Хитларға мәнсүп болған бу етиз вә етизлиқтики өңкүр әнди Ибраһимниң қәбирстанлиғи болуп, униң хусусий мүлкигә айланди.

24

Исһақниң өйлиниши

[1] Ибраһим қерип кәткән еди, Пәрвәрдигар һәр қандақ ишта униңға бәхит
ата қилип кәлди. [2] Мәлум бир күни у аилисидики мал-мүлкини башқурғучи
ғоҗидарға:
— Қолуңни йотамниң астиға қоюп туруп, [3] Пәрвәрдигар, йәни пүтүн
аләмниң Яратқучиси болған Худаниң алдида қәсәм қилип, оғлум Исһақни

бу йәрдики имансиз қананлиқлардин өйләндүрмәй, [4] чоқум жутумға берип,
туққанлирим арисидин бир қиз елип беридиғанға вәдә бәргин, — деди.
[5] Лекин чакар униңдин:
— Әгәр у қиз өз жутидин бу йәргә кәлгили унимисичу? У чағда оғлуңизни
елип жутуңизға қайтип кетәмдим? — дәп сориди.
[6] Ибраһим мундақ жавап бәрди:
— Оғлумни һәргиз у йәргә апарма! [7] Пәрвәрдигар, йәни асмандики Худа
мени жут вә уруқ-җамаитимдин айрип, бу зиминни әвлат-лиримға тәғдим
қилишқа қәсәм қилип вәдә бәргән. Шуңа У Өз периш-тә-сини сениң
алдиңға әвәтип, оғлумға у йәрдин бир қиз тепишиңға ярдәм қилиду.
[8] Мабада у қиз сән билән келишкә унимиса, бу қәсәмдин хали болисән,
лекин оғлумни һәргиз у йәргә апармиғин!
[9] Буниң билән һелиқи чакар қолини ғожайини Ибраһимниң икки
йотисиниң астиға қоюп туруп, Ибраһимниң тапшуруғини бәҗа кәлтүрүшкә
қәсәм бәрди.
[10] Чакар ғожайининиң төгилиридин онни таллап, уларға һәр хил қиммәт
баһалиқ соғиларни артип, йолға чиқти. Улар Аррам-Наһараим районига
берип, Наһор турған шәһәргә йетип кәлгәндин кейин, [11] шәһәрниң
сиртидики бир қудуқниң йенида төгиләрни чөктүрди. Бу күн петип қалған
чағ болуп, қизлар қудуққа су алғили чиқидиған вақит еди.
[12] Чакар мундақ дәп дуа қилди:
— Әй Пәрвәрдигар! Сән ғожайиним Ибраһим етиқат қилип кәлгән
Худасән. Ғожайинимға меһир-шәпқәт көрситип, ишимни оң қилғайсән.
[13] Мән һазир қудуқ йенида туримән. Шәһәр қизлири бу йәргә суға келиду.
[14] Мән уларниң биригә: «Комзигиңиздики судин ичивалсам қандақ?»
дәймән. Әгәр у: «Ичиң! Төгилириңизгиму су әкелип берәй» десә, шу қиз
хизмәткариң Исһаққа таллап бәргиниң болсун. Буниңдин Сениң
ғожайинимға меһриванлиқ қилған-ли-ғиңни биләләймән.
[15] Униң дуаси аяқлашмайла, Рибәқа комзигини мүрисидә көтирип,
қудуқниң йениға кәлди. У Бетуелниң қизи еди. Бетуел болса, Ибраһимниң
иниси Наһор билән униң аяли Милканиң оғлидур. [16] Рибәқа техи үзи
ечилмиған, интайин чирайлиқ, пак қиз еди. У қудуқниң йениға берип,
комзигигә су тартип чиқти. [17] Ибраһимниң чакири қизниң алдиға жүгрәп
берип, униңдин:
— Маңа сүйиңиздин азирақ бәрсиңизчу? — дәп сориди.
[18] Қиз униңға:
— Мана ичиң, — дәпла, дәрһал мүрисидики комзәкни қолиға елип,
һелиқи чакарға бәрди. [19] Чакар суни ичип болушиға, Рибәқа униңға:
— Төгилириңизгиму су әкелип берәй, уларму ичип қансун, —деди.
[20] Рибәқа дәрһал комзәктики суни оқурға қуйғандин кейин, жүгрәп берип
қудуқтин су тартип келип, һәммә төгиләрни қанғидәк суғирип бәрди.
[21] Чакар Пәрвәрдигар йолини очуқ қилған яки қилмиғанлиғини билиш
үчүн, җим-җит күзитип турди. [22] Төгиләр суни ичип болған-дин кейин, у

бәш йерим граммлиқ алтун һалқини қизниң бурниға вә жигирмә үч граммлиқ бир жүп алтун биләйүзүкни билигигә селип қойди. [23] Андин:
— Сиз кимниң қизи болисиз? Силәрниң өйүңларда биз қонғидәк йәр барму? — дәп сориди.
[24] Қиз униңға:
— Наһор билән Милканиң оғли Бетуелниң қизи болимән. [25] Бизниң өйдә силәр қонғидәк йәр бар һәм маллириңларға йәм-чөпму кәңри, — дәп жавап бәрди.
[26] Буниң билән һелиқи чакар сәждә қилип, Пәрвәрдигарға ибадәт қилип,
[27] мундақ деди:
— Пәрвәрдигар, ғожайиним Ибраһим етиқат қилип кәлгән Худаға мәдһийиләр ейтилсун! У ғожайинимға меһриванлиқ көрситип вә қилған вәдисигә садиқ болуп, мени удул ғожайинимниң өз туққинининиң йениға башлиди.
[28] Һелиқи қиз анисиниң йениға жүгрәп берип, йүз бәргән пүтүн ишни аилисидикиләргә сөзләп бәрди. [29] Рибәқаниң Лабан исимлиқ бир акиси бар еди. У жүгрәп чиқип, қудуқниң йенидики Ибраһим-ниң чакириниң йениға барди. [30] У сиңлисиниң һалқа вә биләйүзүк селивалғинини көргән вә сиңлисидин чакарниң дегән сөзлирини аңлиған еди. У қудуқниң түвидә төгиләрниң йенида турған Ибраһим-ниң чакириниң алдиға берип, [31] униңға:
— Пәрвәрдигар бәхитлик қилған адәм, немишкә ташқирида турисиз? Мән билән жүрүң, өйгә барайли! Мән силәргә өй тәйярлап қойдум, төгиләргиму жай тәйярлап қойдум, — деди.
[32] У өйгә кирди. Лабан болса, төгиләрдики малларни чүширип, уларға чөп салди. Андин Ибраһимниң бу чакири вә һәмралириға пут-қоллирини жуйғили су елип кәлди. [33] Тамақлар кәлтүрүлгәндә, чакар:
— Мән сизгә дәйдиғинимни дәп болмиғичә ғизаланмаймән, — деди.
— Қени, гепиңизни ейтиң, — деди Лабан.
[34] У мундақ деди:
— Мән Ибраһимниң чакири. [35] Пәрвәрдигар ғожайинимға көптин көп бәрикәт ата қилип, уни интайин бай қилди. Пәрвәрдигар униңға қой-кала падилири, алтун-күмүч, әр-аял қуллар, төгә вә ешәкләрни бәрди.
[36] Ғожайинимниң аяли Сарә қериған вақтида униңға бир оғул туғуп бәргән еди. Ғожайиним пүтүн байлиғини шу оғлиға атиди. [37] Ғожайиним өз тапшуруқлириға әмәл қилишим үчүн, мени қәсәм қилдурди. У: «Сән оғлумни бу йәрдики қананлиқ-лар арисидин өйләндүрмәй, [38] мениң жутумға берип, уни өз туққан-лирим арисидин өйләп қой», дегән еди.
[39] Мән ғожайинимдин: «Әгәр қиз бу йәргә кәлгили унимиса, қандақ қилимән?» дәп сорисам, [40] у: «Мән хизмитидә болуп кәлгән Пәрвәр-дигар периштәсини сениң алдиңға әвәтиду. У сениң ишиңни оң қилиду. Сән оғлумға өз жутумдики туққанлирим арисидин хотун елип бәр. [41] Сән туққанлиримниң өйигә барсаңла, улар қизини бәрми-гән тәғдирдиму, қәсәмдин йәнила хали болған болисән», дегән еди.

[42] Бүгүн мән қудуқ йениға кәлгинимдә, Худаға дуа қилип: «Әй
Пәрвәрдигар, ғожайиним Ибраһим етиқат қилип кәлгән Худа, ишимни оң
қилғайсән. [43] Мән һазир қудуқ йенида туримән. Бирәр қиз бу йәргә суға
кәлсә, мән униңдин: «Комзигиңиздики судин азирақ ичивалсам боламду?»
дәп сораймән. [44] Әгәр у қиз қошулса вә төгилиримгиму су әкелип бәрсә, у
Сән ғожайинимниң оғлиға таллап қойған қиз болсун», дедим.
[45] Дуайим аяқлашмайла, Рибәқа комзигини мүрисидә көтирип, қудуқниң
йениға су алғили кәлди. Мән униңға: «Сүйиңиздин азирақ ичивалсам
боламду?» дегән едим.
[46] У дәрһал мүрисидики комзәкни қолиға елип: «Мана ичиң!
Төгилириңизгиму су әкелип берәй», деди. Суни ичтим, у төгиләргиму су
әкелип бәрди. [47] Андин мән униңдин: «Сиз кимниң қизи болисиз?» дәп
сориведим, у: «Наһор билән Милканиң оғли Бетуелниң қизи болимән»,
деди. Шуңа мән униң бурниға һалқа, қоллириға биләйүзүк селип қойдум.
[48] Шу вақитта сәждә қилип, ғожайиним Ибраһим етиқат қилип кәлгән
Худаға мәдһийә ейтип, ибадәт қилдим. Чүнки У мени удул ғожайинимниң
өз туққинининиң өйигә елип келип, униң қизини ғожайинимға келинликкә
тепишимға имканийәт яритип бәргән еди.
[49] Әнди силәр өзәңларниң ғожайинимға садиқлиқ вә меһир-шәпқәт
көрсәтмәкчи болғанлиғиңларни яки ундақ қилишни
халимайдиған-лиғиң-ларни маңа ейтиңлар. Ундақ қилишни
халимисаңларму ейтиңлар. Буниңдин мән қандақ қилишимни биләләймән.
[50] Лабан билән Бетуел чакарға:
— Бу иш Пәрвәрдигарниң орунлаштуруши екән, биз немә дәләләймиз?
[51] Мана Рибәқа, уни елип кәтсиңиз болиду. У Пәрвәрдигар-ниң
орунлаштурғинидәк, ғожайиниңизниң келини болсун, — дәп җавап бәрди.
[52] Ибраһимниң чакири бу сөзни аңлап, сәждә қилип, Пәрвәр-дигарға
ибадәт қилди. [53] Арқидин у кийим-кечәк, алтун вә күмүчтин ясалған
зебу-зенәт буюмлирини чиқирип, Рибәқаға сунди. Униң акиси билән
анисиғиму қиммәт баһалиқ соғиларни соға қилди.
[54] Шундақ қилип, Ибраһимниң чакири һәмралири билән биллә йәп-ичип, у
йәрдә бир кечә қонди. Әтиси сәһәр туруп, Рибәқаниң өйидикилиригә:
— Ғожайинимниң йениға қайтишимға рухсәт қилғайсиләр, — деди.
[55] Лекин Рибәқаниң акиси билән аниси униңға:
— Рибәқа биз билән он күнчә туруп, андин кейин барсун, — деди.
[56] Лекин у:
— Бизни кечиктүрмигәйсиләр. Пәрвәрдигар һәммә ишимизни оңушлуқ
қилған екән, ғожайинимниң йениға қайтишимға рухсәт қилғайсиләр, —
деди.
[57] — Биз қиздин сорап көрәйли, у немә дәйдикән, — дәп җавап беришти
улар.
[58] Шуниң билән улар Рибәқани чақирип, униңдин:
— Сән бу киши билән кетишни халамсән? — дәп сориди.

— Халаймән, — дәп җавап бәрди у.
[59] Шуниң билән улар Рибәқани униң баққан аниси, Ибраһимниң чакири вә
униң һәмралири билән қошуп йолға салди.
[60] Улар Рибәқаға бәхит тиләп, мундақ дуа қилди:

«Әй сиңлимиз, миңлиған, он миңлиған инсанларниң аниси болғайсән!
Әвлатлириң дүшмәнлириниң шәһәрлирини ишғал қиливалғай!»
дейишти.

[61] Рибәқа вә униңға һәмра болидиған қиз хизмәткарлар сәпәргә
тәйярлинип, төгиләргә минди. Ибраһимниң чакири Рибәқани елип, йолға
раван болди.
[62] Шу вақитта Исһақ Беер-Лаһайрой дегән йәрдин кетип, өзи олтириватқан
Қананниң җәнубидики Негиб райониға қайтип кәлди. [63] Бир күни күн
петиш вақтида у далада Худани чоңқур сеғинип, беши-ни көтирип
қариведи, төгә карвининиң келиватқанлиғини көрди.
[64-65] Рибәқа Исһақни көрүш биләнла төгидин чүшүп, Ибраһимниң
чакиридин:
— Далада биз тәрәпкә қарап келиватқан әву киши ким? — дәп сориди.
— У мениң кичик ғоҗайиним, — дәп җавап бәрди чакар.
Рибәқа үзини яғлиғи билән йепивалди.
[66] Чакар өзиниң қилған ишлирини Исһаққа бир-бирләп сөзләп бәрди.
[67] Исһақ Рибәқани аниси Сарә һаят вақтида турған чедирға башлап кирип,
некайиға алди. Аниси вапат болған болсиму, у Рибәқаниң муһәббитидин
өзигә тәсәлла тапти.

25

Ибраһимниң башқа әвлатлири

[1] Ибраһим Кәтура исимлиқ йәнә бир аялни кичик хотунлуққа алди. [2] У
Ибраһимға Зимран, Йоқшан, Медан, Мидиян, Ишбак вә Шуахтин ибарәт
алтә оғул туғуп бәрди. [3] Йоқшан Шиба билән Дәданниң атиси болди.
Дәданниң әвлатлири ашурим, ләтушим вә ләуммим хәлиқлири болди.
[4] Мидиянниң оғуллири Әфа, Әфәр, Һанух, Абида вә Елдалар еди.
Жуқуридикиләрниң һәммиси Кәтурадин дунияға кәлгән әвлатлар еди.
[5] Ибраһим пүтүн мал-мүлүклирини Исһаққа атавәткән еди. [6] Лекин у өзи
һаят вақтида икки кичик хотунидин болған оғуллириғиму соғиларни берип,
андин бу оғуллирини Исһақтин жирақ турсун, дәп шәрқий зиминға әвәтти.

Ибраһимниң өлүми вә дәпнә қилиниши

[7-8] Ибраһим узақ өмүр сүрүп, йүз йәтмиш бәш йешида әҗдат-лириниң
қешиға кәтти. [9] Униң оғуллири Исһақ билән Исмаил уни Макпелаһ
йезисидики өңкүргә дәпнә қилди. Бу өңкүр Мамрә дегән йәргә йеқин болуп,

бурун хит қәбилисидин болған Сохарниң оғли Әфронниң етизлиғи еди.
[10] Ибраһим хитлардин сетивалған етизлиқ дәл шу еди. Ибраһимниң аяли
Сарәму мошу йәргә дәпнә қилинған еди. [11] Ибраһим вапат болғандин кейин,
Худа униң оғли Исһаққа бәхит ата қилди. Исһақ шу вақитта Беер-Лаһайрой
дәп аталған қудуқниң йенидики җайда турувататти.

Исмаилниң әвлатлири

[12] Сарәниң хизмәткари мисирлиқ Һәҗәр Ибраһимға туғуп бәргән
Исмаилниң әвлатлири төвәндикиләр: [13] алди билән тунҗа оғли Небайот,
андин кейин қалған оғуллири Кәдар, Адбәәл, Мибсам, [14] Мишма, Дума,
Масса, [15] Хадад, Тәма, Йәтур, Нафиш вә Қәдәма туғулди.
[16] Улар он икки қәбилиниң башлиқлири болуп, улар яшиған йеза вә
қишлақлар уларниң исимлири билән аталди. [17] Исмаил йүз оттуз йәттә
йешида әҗдатлириниң қешиға кәтти. [18] Униң әвлатлири олтирақлашқан
җай Һавилаһ районидин Шур дегән йәргә қәдәр еди. Шур Мисирниң
шәрқий тәрипидә болуп, Ассурға баридиған йолда еди. Улар Ибраһимниң
башқа әвлатлири билән чиқишалмиди.

Әсав билән Яқупниң дунияға келиши

[19] Ибраһимниң оғли Исһақниң иш-излири төвәндикичә:
[20] Исһақ қириқ йешида Рибәқаға өйләнди. Рибәқа болса,
Паддан-Аррамниң Арран дегән йеридин болған Бетуелниң қизи вә
Лабанниң сиңлиси еди. [21] Рибәқа пәрзәнт көрмигәнлиги сәвәвидин, Исһақ
униң үчүн Пәрвәрдигарға дуа қилди. Пәрвәрдигар униң дуасини қобул
қилип, Рибәқа һамилдар болди. [22] Бала қош гезәк болуп, улар туғулуштин
илгири анисиниң қосиғида қаттиқ соқушти. Рибәқа: «Маңа немә болғини?»
дәп Пәрвәрдигардин сориди.
[23] Пәрвәрдигар униңға мундақ җавап бәрди:

«Сениң қосиғиңдин икки хәлиқ чиқиду.
Туғулупла айрим болиду.
Бири йәнә биридин күчлүк болуп,
Чоңи кичигигә хизмәт қилиду».

[24] Униң ай-күни тошуп, қош гезәк туғди. [25] Авал туғулғини қизғуч болуп,
пүтүн бәдини һайванниңкидәк түклүк еди. Шуңа униң исмини Әсав * дәп
қойди. [26] Кейин туғулғининиң қоли Әсавниң тапинини чиң тутувалғанлиғи
үчүн, исмини Яқуп * дәп қойди. Улар туғулғанда, Исһақ атмиш яшқа киргән
еди.

Әсавниң тунҗа оғуллуқ мирас һоқуқини сетиветиши

---

*25:25 25. Әсав — «түклүк» дегән мәнани билдүриду.
*25:26 26. Яқуп — «тапиниға есиливалғучи» дегән мәнани билдүриду.

27 Икки бала чоң болди. Әсав уста очи болуп, далада жүрүшни яхши
көрәтти. Лекин иниси Яқуп жим-жит жүридиған адәм болуп, һемишәм өйдә
туратти. 28 Исһақ Әсавни яхши көрәтти, чүнки у Әсав олап кәлгән о гөшигә
амрақ еди. Рибәқа болса, Яқупни яхши көрәтти.
29 Бир күни Яқуп қизил почақ шорписини қайнитиватати. Один ечиқап
қайтип кәлгән Әсав 30 Яқупқа:
— Қосиғим бәк ечип кәтти. Қизил почақ шорписидин тезирәк бәрсәңчу!
— деди. Шу сәвәптин у Идом * дәпму аталди.
31 Яқуп униңға:
— Тунжа оғуллуқ мирас һоқуқуңни маңа өткүзүп бәрсәң, саңа бу
шорпидин берәй, — дәп жавап қайтурди.
32 — Болди! Болди! Қосиғим ечип өләй дәп қалдим. Тунжа оғуллуқ мирас
һоқуқиниң маңа немә кериги? — деди Әсав.
33 Яқуп униңға:
— Сән авал мениң алдимда тунжа оғуллуқ мирас һоқуқуңни маңа өткүзүп
бәргәнлигиңгә қәсәм қилип бәр, — деди.
Әсав қәсәм қилип, тунжа оғуллуқ мирас һоқуқини Яқупқа өткүзүп бәрди.
34 Андин Яқуп униңға нан билән почақ шорписини бәрди. Әсав
ғизаланғандин кейин, орнидин туруп чиқип кәтти. Бу униң тунжа оғуллуқ
мирас һоқуқиға етиварсиз қариғанлиғидиндур.

26

Исһақниң Гирарда мусапир болуп қелиши

1 Ибраһимниң заманида Қананда бир қетим ачарчилиқ йүз бәргән еди.
Кейин йәнә бир қетим ачарчилиқ болди. Исһақ Гирар шәһиридики
филистинликләрниң падишаси Абимәләкниң алдиға барди. 2 Пәрвәрдигар
Исһаққа көрүнүп, униңға мундақ деди:
— Сән Мисирға бармай, Мән тур дегән жайда туруп қал. 3 Сән бу йәрдә
турсаң, Мән саңа яр болимән һәм сени бәхитлик қилимән. Мән бу зиминни
саңа вә сениң әвлатлириңға тәғдим қилимән. Атаң Ибраһим билән түзгән
келишимимдә чиң туримән. 4 Мән саңа асмандики юлтузлардәк нурғун
әвлат беримән һәм бу пүткүл зиминни уларға тәғдим қилимән. Сениң
әвлатлириң арқилиқ йәр йүзидики пүткүл хәлиқләр бәхит тапиду. 5 Чүнки
Ибраһим Маңа бойсунуп, пүтүн қанун вә әмир-пәрманлиримға риайә
қилди.
6 Шуниң билән Исһақ Гирарда туруп қалди. 7 Униң аяли Рибәқа интайин
гөзәл еди. Йәрлик кишиләр униңдин аяли Рибәқани ким дәп сориса, у уни өз
сиңлим, деди. Чүнки у йәрлик кишиләрниң өзини өлтүрүветип, Рибәқани
елип кетишидин қорқатти.
8 Исһақ у йәрдә бир мәзгил турди. Бир күни филистинликләрниң

---

*__25:30__ 30. Идом — «қизил» дегән мәнани билдүриду.

падишаси Абимәләк деризисидин сиртқа қараватқанда, Исһақниң Рибәқа
билән қучақлишиватқанлиғини көрүп қалди.
[9] Падиша Абимәләк Исһақни чақиртип, униңдин:
— У сениң аялиң екән, немә үчүн уни сиңлим дегән ediң? — дәп сориди.
Исһақ җавап берип:
— Әгәр мән уни аялим дегән болсам, уни елиш үчүн силәрниң мени
өлтүрүветишиңлардин қорққан едим, — деди.
[10] Абимәләк униңға:
— Бу немә қилғиниң? Әгәр хәлқим ичидә бири сениң аялиң билән бир
орунда ятқан болса, сән пүтүн хәлқимизни гунаға тиққан болаттиң! — деди.
[11] Андин падиша Абимәләк өз хәлқигә буйруқ чүшурип:
— Кимду-ким бу кишигә яки аялиға тәгсә, җенидин җуда қилиниду, —
деди.
[12] Исһақ у йәрдә деханчилиқ қилатти. Пәрвәрдигар униңға бәрикәт
бәргәчкә, у жили биргә йүз һәссә һосул алди. [13] У барғансири ронақ тепип,
бәк бай болди. [14] Филистинликләр униң нурғун қой-кала пади-лири вә
қуллири барлиғини көрүп, уни көрәлмәсликкә башлиди. [15] Шуңа улар униң
атиси Ибраһим һаят вақтида чакарлириға қаздур-ған қудуқларни топа
билән тиндурувәтти.
[16] Кейин Абимәләк Исһаққа:
— Сән биздин күчийип кәттиң, дөлитимиздин чиқип кәт! — деди.
[17] Буниң билән Исһақ у йәрдин кетип, Гирар җилғисиға берип, у йәргә
орунлишип, бир мәзгил турди. [18] Ибраһим һаят вақтида бир мунчә
қудуқларни қаздурған еди. Бирақ у аләмдин өткәндин кейин,
филистинликләр униң һәммә қудуқлирини топа билән тиндурувәткән еди.
Исһақ уларни қайта қаздуруп, йәнила дәсләп атиси қойған намлири билән
атиди.
[19] Исһақниң чакарлири Гирар җилғисида бир қудуқ қезип, су тапти.
[20] Бирақ Гирарниң падичилири Исһақниң падичилири билән мажралишип,
һәммиси: «Бу бизниң сүйимиз», дейишти. Шуңа Исһақ у қудуқни Әсәк * дәп
атиди. [21] Исһақниң чакарлири йәнә бир қудуқ қазған еди. Улар йәнә бу
қудуқ үчүн мажралашти. Шуңа Исһақ бу қудуқни Ситна * дәп атиди.
[22] Исһақ у йәрдин кетип, йәнә бир қудуқ қаздурди. Бу қетим мажра
чиқмиди, шуңа у бу қудуқниң намини Риһубот * дәп атиди. У:
«Пәрвәрдигар ахир бизни азадә йәрдә яшаш-қа муйәссәр қилди. Биз бу
йәрдә чоқум ронақ тапимиз», деди.
[23] Исһақ у йәрдин кетип, Бәәршәбаға көчүп барди. [24] У күни кәчтә
Пәрвәрдигар униңға көрүнүп: «Мән атаң Ибраһим етиқат қилған Худа,
қорқмиғин! Мән саңа яр. Мән хизмәткарим Ибраһим сәвәвидин саңа бәхит

---

*__26:20__ 20. Әсәк — «мажра» дегән мәнани билдүриду.
*__26:21__ 21. Ситна — «өчмәнлик» дегән мәнани билдүриду.
*__26:22__ 22. Риһубот — «азадә йәр» дегән мәнани билдүриду.

ата қилимән вә әвлатлириңни көпәйтимән», деди.
[25] Исһақ у йәрдә қурванлиқ суписини ясап, Пәрвәрдигарға ибадәт қилди.
Шундин кейин Исһақ у йәргә орунлишип қалди һәм униң чакарлири у йәрдә
йәнә бир қудуқ қазди.

Исһақниң падиша Абимәләк билән келишим түзүши

[26] Падиша Абимәләк Ахуззат дегән мәслиһәтчиси билән ләшкәр башлиғи
Фиколни елип, Гирардин Исһақни зиярәт қилип кәлди.
[27] Исһақ уларға:
— Бурун силәр маңа өчмәнлик қилип, мени дөлитиңлардин қоғлап
чиқарған едиңлар. Әнди немә үчүн йәнә мән билән көрүш-кили кәлдиңлар?
— деди.
[28] Улар җававән:
— Биз Пәрвәрдигарниң саңа яр екәнлигини билдуқ, шуңа биз
бир-биримизгә қәсәм берип, келишим түзсәк болғидәк. [29] Биз саңа
зиян-зәхмәт йәткүзмигәндәк, сениңму бизгә зиян-зәхмәт йәткүзмәсликкә
вәдә беришиңни тәләп қилимиз. Бурун биз саңа һемишәм яхши муамилә
қилип, сени у йәрдин аман-есән кәткүзгән едуқ. Әнди Пәрвәрдигарниң саңа
бәхит ата қилғанлиғи ениқ болди, — деди.
[30] Исһақ зияпәт тәйярлап, уларни меһман қилди. [31] Улар сәһәр туруп, өз
ара қәсәм беришип, келишим түзүшти. Исһақ улар билән достанә
хошлишип, уларни узитип қойди.
[32] У күни Исһақниң чакарлири келип, униңға өзлири қазған қудуқ
тоғрисида хәвәр берип:
— Биз су таптуқ! — деди.
[33] У қудуқни Шәба * дәп атиди. Шуңа у шәһәр һазирғичә Бәәршәба * дәп
атилип кәлмәктә.

Әсавниң ят қәбилидин алған аяллири

[34] Әсав қириқ йешида имансиз хитлардин икки қизни хотунлуққа алди. Бу
икки қиз Бәәрниң қизи Йудит билән Елонниң қизи Басимат еди. [35] Улар
Исһақ билән Рибәқаниң арамини қоймиди.

27

Яқупниң Исһақни алдиши

[1] Исһақ қерип кәтти, көзиму көрмәс болуп қалди. У тунҗа оғли Әсавни
чақирип, униңға:
— Оғлум, — деди.
— Мана мән, — дәп җавап бәрди Әсав.
[2] Исһақ мундақ деди:

---

*__26:33__ 33. Шәба — «қәсәм» дегән мәнани билдүриду.
*__26:33__ 33. Бәәршәба — «қәсәмләшкән қудуқ» дегән мәнани билдүриду.

— Қара, мән қерип кәттим, өлүмүм жирақ әмәс. [3] Сән оқ-яриңни елип, далаға чиқип, о олап келип, [4] мән яхши көридиған ләззәтлик тамақ пиширип маңа йегүз. Шуниң билән мән өлүштин илгири саңа ахирқи хәйирлик дуайимни қилай.

[5] Рибәқа Исһақниң қилған сөзлирини аңлап, Әсавниң оға чиқип кәткән вақтидин пайдилинип, [6] Яқупқа мундақ деди:

— Мән бая дадаңниң акаң Әсавға: [7] «Сән о олап келип, ләззәтлик тамақ пиширип маңа йегүз. Шуниң билән мән өлүштин илгири Пәрвәрдигар алдида саңа хәйирлик дуа қилай», дегәнлигини аңлидим. [8] Оғлум, гепимгә қулақ селип, мениң дегинимни қил. [9] Қой падисиға берип, семиз оғлақтин иккини елип кәл. Мән уни дадаң яхши көридиған тәмдә пиширай. [10] Сән әкирип йегүзсәң, у вапат болуштин бурун саңа хәйирлик дуа қилиду, — деди.

[11] Лекин Яқуп анисиға:

— Сизгә мәлум, Әсавниң пүтүн бәдини түклүк, мениң теним болса түксиз. [12] Мабада дадам тенимни тутуп қалса, мениң уни алдиғанлиғимни билип қалиду. У чағда мән униң хәйирлик дуасини елишим бу яқта турсун, эксичә қарғишиға учраймән! — деди.

[13] Аниси униңға:

— Әй оғлум, ләнәт болса маңа болсун! Мениң дегинимни қил, оғлақларни елип кәл, — деди.

[14] Шуниң билән Яқуп оғлақларни әкелип, анисиға тапшурди. Аниси тамақни дадиси яхши көридиған тәм билән пишарди. [15] Андин Әсавниң өйидә сақлиған әң яхши кийимлирини елип чиқип, Яқупқа кийдүрди. [16] Униң икки қоли вә бойниниң түксиз җайлирини өшкә жуңи билән йөгәп, [17] ләззәтлик тамақ билән яққан нанни униңға тутқузди.

[18] Яқуп атисиниң йениға кирип:

— Ата, — деди.

— Оғлум, сән қайси оғлум болисән? — деди атиси.

[19] Яқуп униңға:

— Мән чоң оғлуңиз Әсав, тапшуруғуңизни орунлап болдум. Қопуң, мән олап кәлгән о гөшигә еғиз тегип, андин маңа хәйирлик дуайиңизни қилғайсиз, — дәп җавап қайтурди.

[20] — Оғлум, неманчә тез олап кәлдиң? — дәп сориди Исһақ.

— Пәрвәрдигариңиз болған Худа тәлийимни оңдин кәлтүрүп, маңа ярдәм қилди, — дәп җавап қайтурди Яқуп.

[21] Исһақ Яқупқа:

— Оғлум, йенимға кәл, тутуп көрәй, сән расттин Әсавму, әмәсму? — деди.

[22] Яқуп йениға барди. Исһақ тутуп көрүп:

— Авазиң Яқупниң, қолуң болса, Әсавниңкигә охшайдикән, — деди.

[23] У униң Яқуп екәнлигини пәриқ етәлмиди, чүнки Яқупниң қоли Әсавниңкигә охшаш түклүк туратти. У Яқупқа дуа қилидиған чағда, [24] йәнә бир қетим:

— Сән расттин Әсавму? — дәп сориди.
— Шундақ, — дәп җавап бәрди Яқуп.
25 Исһақ униңға:
— Гөшни әкәл, уни йегәндин кейин, саңа дуа қилай, — деди.
Яқуп гөшни елип кирди вә униңға шарап тутти.
26 Исһақ йәп-ичип болғандин кейин:
— Оғлум, алдимға келип, мени сөй, — деди.
27 Яқуп алдиға берип сөйди. Исһақ Яқупниң кийгән кийимлириниң пуриғини пуриғандин кейин, сөзигә ишинип, униңға хәйирлик дуасини қилди:

«Оғлумниң тенидики хуш пурақ,
Дәл Пәрвәрдигарим бәрикәт бәргән топиниң пуриғиға охшайдикән.
28 Худа асмандин саңа хасийәтлик ямғур яғдуруп,
Топаңни һосуллуқ қилғай.
У саңа мол ашлиқ-түлүк,
Есил шарапларни тәғдим қилғай.
29 Башқа әлләрму хизмитиңдә болғай.
Хәлиқләр саңа тизлинип һөрмәт билдүргәй.
Қериндашлириңға һаким болғайсән.
Анаңниң әвлатлири саңа егилгәй.
Саңа ләнәт ейтқанларға ләнәт яққай.
Саңа бәхит тилигәнләр бәхит тапқай».

Әсавниң Исһақтин дуа тәләп қилиши

30 Яқуп Исһақниң дуасини елип чиқип турушиғила, акиси Әсав один
қайтип кәлди. 31 Әсавму гөшни ләззәтлик пиширип, атисиниң алдиға елип
кирип:
— Ата, қопуң, мән олап кәлгән о гөшигә еғиз тегип, маңа хәйир-лик дуайиңизни қилиң, — деди.
32 — Сән ким болисән? — дәп сориди Исһақ.
— Чоң оғлуңиз Әсав болимән, — дәп җавап бәрди Әсав.
33 Исһақниң пүтүн әзасини титрәк басти вә униңдин сориди:
— Ундақта, һазир маңа о гөшини елип кәлгән ким? Сән келиштин бурун мән уни йәп, униңға хәйирлик дуа қилған едим. Бу бәхит мәңгү униңға мәнсүп болуп кәтти.
34 Бу гәпни аңлиған Әсав интайин ечинип, үн селип жиғлап туруп:
— Ата, маңиму хәйирлик дуа қилғайсиз! — дәп ялвурди.
35 — Иниң кирип мени алдап, сениң бәхтиңни еливапту, — деди Исһақ.
36 Әсав:
— Бу униң мени иккинчи қетим алдиши. Униң Яқуп * дәп атилиши

***27:36** 36. Яқуп дегән исимниң мәнаси «тапиниға есиливалғучи» болуп, бу

һәжәплинәрлик әмәс екән! У мениң тунжа оғуллуқ мирас һоқуқумни тартивалған еди. Әнди маңа мәнсүп болған хәйирлик дуаниму тартивапту. Ата, мән үчүн хәйирлик дуайиңиз қалмидиму? — деди.
37 Исһақ мундақ жавап бәрди:
— Мән уни саңа ғожайин қиливәттим, униң пүтүн қериндаш-лирини униң хизмитидә болидиған қиливәттим. Мән йәнә униңға ашлиқ-түлүк, есил шарапларни беғишлидим. Әй оғлум, әнди мән саңа йәнә немини беримән?
38 Әсав атисиға йәнә ялвуруп:
— Ата, сизниң пәқәт бирла хәйирлик дуайиңиз барму? Маңиму хәйирлик дуа қилғайсиз! — дәп үн селип жиғлап кәтти.
39 Андин Исһақ мундақ деди:

«Һосуллуқ топидин үлүшүң йоқтур.
Хасийәтлик ямғур саңа яғмайду.
40 Сән қиличқа тайинип яшайсән,
Иниңниң хизмитидә болисән!
Лекин сән униңға қарши чиққиниңда,
Униң боюнтуруғидин қутулисән».

41 Әсав Яқупқа қарита көңлигә өчмәнлик пүкти. Чүнки атиси хәйирлик дуайини Яқупқа қилған еди. У ичидә: «Атам аләмдин өтүшкә аз қалди. Өлүмини узитиветипла, Яқупни өлтүрүветимән!» дәп ойлиди.
42 Рибәқа башқилардин Әсавниң планини аңлап келип, Яқупни чақиртип:
— Гепимгә қулақ сал! Акаң Әсав сени өлтүрүп, дәрдини чиқармақ-чи.
43 Әй оғлум, сән мениң дегинимни қил: дәрһал Һаран райониға, акам
Лабанниң йениға кечип кәт. 44 Акаң Әсавниң аччиғи янғичә, шу йәрдә тур.
45 У сениң қилғанлириңни унтуп қалғанда, мән адәм әвәтип сени қайтуруп келимән. Немә үчүн бир күнниң ичидә һәр иккиңлардин айрилип қалғидәкмән, — деди.

Яқупниң Лабанниң йениға кетиши

46 Рибәқа Исһаққа:
— Мән Әсавниң имансиз хитлардин алған әшу икки аялидин тоюп кәттим. Әгәр Яқупму хитлардин қиз алса, униңдин өлгиним яхши, — деди.

28

1 Исһақ Яқупни йениға чақирип, униңға дуа қилип, монуларни буйриди:
— Сән қананлиқ қизларға өйләнмә. 2 Паддан-Аррам райониға берип,
анаңниң атиси Бетуелниң өйигә бар. У йәрдә анаңниң акиси Лабанниң
қизлиридин бирини ал. 3 Һәммигә қадир Худа саңа бәхит ата қилип, көп
пәрзәнт берип, уларни нурғун милләт қилғай! 4 У Ибраһимға бәргән вәдиси

бир идиом еди. Бу идиомниң мәнаси «алдамчидур».

бойичә саңа вә сениң әвлатлириңға бәхит ата қилғай. Сән һазир мусапир
болуп яшаватқан йәрни, йәни Худа Ибраһимға вәдә берип бәрмәкчи болған
зиминни саңа тәғдим қилғай!
[5] Шуниң билән Исһақ Яқупни Паддан-Аррам райониға, бовиси аррамлиқ
Бетуелниң оғли Лабанниң йениға йолға салди. Лабан Рибәқаниң акиси
болуп, Рибәқа болса, Әсав билән Яқупниң аниси еди.

Әсавниң йәнә бир аял елиши

[6-7] Әсав Исһақниң Яқупқа дуа қилип, уни Паддан-Аррамға өйлинишкә
әвәткәнлигидин, шундақла Исһақ униңға дуа қилғанда, қананлиқ қизларға
өйләнмәсликни тапилиғанлиғи һәм Яқупниң ата-анисиниң буйруғи билән
Паддан-Аррамға кәткәнлигидин хәвәр тапти. [8] Әсав буниңдин атиси
Исһақниң қананлиқ аялларни яхши көрмәйдиғанлиғини чүшәнди. [9] Шуңа у
Ибраһимниң оғли Исмаилниң йениға берип, аяллириниң үстигә тағиси
Исмаилниң қизи Маһалатни алди. Маһалат Небайотниң сиңлиси еди.

Яқупниң Бәйтәлдә чүш көрүши

[10] Яқуп Бәәршәбадин кетип, Һаранға қарап йолға чиқти. [11] Күн патқанда у
бир йәргә йетип келип, шу йәрдә қонди. У бир ташни бешиға қоюп, йәрдә
йетип уйқиға кәтти. [12] У чүшидә йәрдин таки асманғичә тақишидиған бир
пәләмпәйни көрди. Худаниң периштәлири пәләмпәйдә жуқури-төвән
мeңип жүрәтти. [13] У йәнә Пәрвәрдигарниң пәләмпәйниң үсти тәрәптә туруп,
униңға: «Мән Пәрвәрдигар, боваң Ибраһим вә атаң Исһақ етиқат қилип
кәлгән Худа болимән. Мән һазир сән ятқан зиминни саңа вә сениң
әвлатлириңға ата қилимән. [14] Уларниң сани йәрдики қумдәк көп болуп,
шәриқтин ғәрипкә, җәнуптин шималға тарқилип, пүтүн зиминни қаплайду.
Йәр йүзидики пүткүл милләтләр сән вә сениң әвлатлириң арқилиқ бәхит
тапиду. [15] Мән саңа яр болимән, сән қәйәргә барсаң, сени шу йәрдә
қоғдаймән һәм сени бу йәргә қайтуруп келимән. Саңа бәргән вәдәмни
әмәлгә ашурмиғичә, сени һәргиз ташлимаймән!» дәватқанлиғини көрди.
[16] Яқуп уйқисидин ойғинипла: «Мән билмәптикәнмән, Пәрвәрди-гар
һәқиқәтән бу йәрдә екән!» деди. [17] У қорқуп кетип: «Бу немә дегән
қорқунучлуқ жай, дәл Худаниң өйи, асманға чиқидиған дәрваза екән!»
деди.
[18] Әтиси таң сәһәрдила Яқуп орнидин туруп, бешиға қойған һелиқи ташни
хатирә қилиш үчүн тикләп, үстигә яғ қуюп, уни Худаға атиди. [19] Бу йәрниң
бурунқи нами Луз болсиму, Яқуп уни Бәйтәл * дәп атиди.
[20] Андин у Худаға қәсәм қилип:
— Әгәр Сән маңа яр болуп, сәпиримдә мени қоғдап, маңа йемәк-ичмәк,
кийим-кечәк йәткүзүп берип, [21] мени жутумға аман-есән қайтурсаң, шу
вақитта Саңа мәңгү әгишимән. [22] Мән хатирә қилип таш тикләп қойған бу

*28:19 19. Бәйтәл — «Худаниң өйи» дегән мәнани билдүриду.

җай инсанлар Саңа ибадәт қилидиған муқәддәс җай болсун. Маңа бериғишлиғанлириңниң ондин бирини Саңа тәғдим қилимән, — деди.

29

Яқупниң Лабанниң өйигә бериши

[1] Яқуп сәпирини давамлаштуруп, шәриқ тәрәптикиләрниң зиминиға
кәлди. [2] У даладики бир қудуқниң йенида үч топ қойниң ятқанлиғини
көрди. Падичилар қойлирини шу қудуқтин суғиратти. Қудуқниң ағзида бир
йоған таш йепиқлиқ туратти. [3] Қойларниң һәммиси йетип кәлгәндә,
падичилар бирликтә қудуқниң ағзидики ташни домилитиветип, қойлирини
суғиривелип, андин йәнә шу таш билән қудуқниң ағзини йепип қоятти.
[4] Яқуп бу падичилардин:

— Бурадәрләр, силәр қәйәрлик? — дәп сориди.

— Биз һаранлиқ, — дәп җавап қайтурушти улар.

[5] — Силәр Наһорниң оғли Лабанни тонамсиләр? — деди у.

— Тонуймиз! — дәп җавап бәрди улар.

[6] Яқуп йәнә:

— У саламәтму? — дәп сориди.

Улар:

— У наһайити яхши. Әйнә қараң! Униң қизи Раһилә қойлирини һайдап келиватиду, — деди.

[7] Яқуп уларға:

— Күн техи тик турса, қой падисини жиғидиған вақит болмиса, немиш-кә қойларни тезирәк суғирип, отлаққа апирип бақмайсиләр? — деди.

[8] Улар:

— Биз қойларниң һәммисини жиғип, падичилар билән бирликтә қудуқниң ағзидики ташни домилитивәтмигичә, қойларни суғирал-маймиз, — дәп җавап беришти.

[9] Яқупниң падичилар билән париңи техи түгимәйла, Раһилә пади-лирини
һайдап йетип кәлди. [10] Яқуп Раһилә билән тағиси Лабанниң қой падисини
көрүпла, қудуқниң ағзидики ташни домилитиветип, униң қойлирини
суғирип бәрди. [11-12] Андин у Раһиләни сөйүп, һаяҗан билән жиғлап кәтти вә
Раһиләгә:

— Мән сизниң дадиңизниң җийәни, йәни Рибәқаниң оғли боли-мән, — деди.

Раһилә жүгригән пети қайтип берип, атисиға ейтти. [13] Лабан җийәни
Яқупниң кәлгәнлигини аңлаш биләнла, униң алдиға жүгрәп чиқип,
қучақлап сөйүп көрүшүп, өйигә башлап кирди. Яқуп униңға йүз бәргән
пүтүн ишни ейтип бәрди.

[14] — Сән һәқиқәтән мениң җан-җигәр туққиним! — деди Лабан. Шундақ
қилип, Яқуп у йәрдә бир ай турди.

Яқупниң алдинип қелиши

[15] Бир күни Лабан Яқупқа:
— Сән мениң жийәним болсаңму, маңа бекарға ишләп бәрсәң болмас.
Ейтқин, қанчилик иш һәққи тәләп қилисән? — деди.
[16] Лабанниң икки қизи болуп, чоңиниң исми Леяһ, кичигиниң исми Раһилә
еди. [17] Леяһниң көзлири нурсиз еди, Раһилә болса гөзәл вә келишкән қиз
еди. [18] Яқуп Раһиләгә ашиқ болуп қалған еди. Шуңа у:
— Әгәр сиз Раһиләни маңа бәрсиңиз, мән сизгә йәттә жил ишләп берәй, —
дәп илтимас қилди.
[19] Лабан униңға:
— Уни башқа биригә бәргинимдин саңа бәргиним әла! Сән мениң
йенимда тур, — деди.
[20] Яқуп Раһиләни елиш үчүн йәттә жил ишләп бәргән болсиму, бу күнләр
униңға бир нәччә күндәкла билинди. Чүнки у Раһиләни бәкму яхши
көрәтти.
[21] Йәттә жил тошқанда, Яқуп Лабанға:
— Биз келишкән вақит тошти, қизиңизни маңа некалиққа бәргәйсиз! —
деди.
[22] Буниң билән Лабан той зияпити тәйярлап, шу йәрдики һәммә
кишиләрни тәклип қилди. [23] Лекин той күни кечиси Лабан Раһиләниң
орниға Леяһни бәрди. Яқуп униң билән бир орунда ятти. [24] Лабан қиз
хизмәткарлиридин Зилпани Леяһқа хизмәткар қилип бәрди.
[25] Пәқәт таң атқандила Яқуп аялиниң Леяһ екәнлигини билди. У Лабанға:
— Бу немә қилғиниңиз?! Мән Раһиләни дәп сизгә йәттә жил ишлидим.
Мени немишкә алдидиңиз? — деди.
[26] Лабан униңға:
— Бу йәрниң урпи-адити бойичә чоң қиз ятлиқ қилинмиғичә, кичик қиз
ятлиқ қилинмайду. [27] Леяһ билән иккиңларниң бир һәптилик той
мәрасимини өткүзгәндин кейинла, Раһиләниму некайиңға алсаң болиду.
Бирақ униң үчүн маңа йәнә йәттә жил ишләп беришиң керәк! — дәп жавап
бәрди.
[28] Яқуп мақул болди. Леяһ билән бир һәптилик той мәрасимини
өткүзгәндин кейин, Лабан Раһиләниму униңға хотунлуққа бәрди. [29] Лабан
қиз хизмәткарлиридин Билһани Раһиләгә хизмәткар қилип бәрди. [30] Яқуп
Раһилә биләнму бир орунда ятти. У Раһиләни Леяһтин яхши көрәтти.
Шундақ қилип, у Лабанға йәнә йәттә жил ишләп бәрди.

Яқупниң пәрзәнтлири

[31] Пәрвәрдигар Леяһниң Яқуп тәрипидин яхши көрүлмигәнлигини көрүп,
униңға пәрзәнт ата қилди. Раһилә болса, туғмас еди. [32] Леяһ һамилдар
болуп, бир оғул туғди. У: «Пәрвәрдигар мениң дәрдимни көрүпту, әнди
йолдишим мени яхши көридиған болиду», деди. Шуңа у балиниң исмини

Рубен * дәп қойди. [33] У йәнә һамилдар болуп, иккинчи оғлини туғди. У:
«Пәрвәрдигар маңа бу оғулниму бәрди, чүнки мениң яхши
көрүлмигәнлигим Униңға йетипту», деди. Шуңа у балиниң исмини Шимон
* дәп қойди. [34] У йәнә һамилдар болуп, үчинчи оғлини туғди. У: «Әнди
йолдишим маңа техиму йеқинлишиду, чүнки мән униңға үч оғул туғуп
бәрдим», деди. Шуниң билән балиниң исмини Лавий * дәп қойди. [35] У йәнә
һамилдар болуп, төртинчи оғлини туғди. У: «Әнди мән Пәрвәрдигарға
мәдһийә ейтай», деди, шуңа балиниң исмини Йәһуда * дәп қойди.
Шуниңдин кейин у туғмиди.

30

[1] Раһилә Яқупқа бала туғуп берәлмигәчкә, һәдисигә көрәлмәс-лик қилип,
Яқупқа:

— Мәндинму бала тепиң, болмиса өлгиним яхши! — деди.

[2] Яқуп Раһиләгә аччиқлинип:

— Сени туғмас қилип қойған Худа турса, мән немә қилалаттим? — деди.

[3] Раһилә униңға:

— Сиз мениң қиз хизмәткарим Билһа билән бир орунда йетиң. У маңа
бала туғуп бәрсун, буниң билән мәнму ана болуп қалай, — деди.

[4] Шундақ қилип, Раһилә қиз хизмәткари Билһани йолдишиға кичик
хотунлуққа бәрди. Яқуп Билһа билән бир орунда ятти. [5] Билһа һамилдар
болуп, Яқупқа бир оғул туғуп бәрди. [6] Раһилә: «Худа адил һөкүм чиқирип,
дуайимни аңлап, маңа бир оғул бәрди!» деди. Шуңа балиниң исмини Дан *
дәп қойди. [7] Билһа йәнә һамилдар болуп, Яқупқа иккинчи оғулни туғуп
бәрди. [8] Раһилә: «Мән һәдәм билән қаттиқ күрәш қилип, ахири уни
йәңдим», деди. Шуңа балиниң исмини Нафтали * дәп қойди.

[9] Леяһ өзиниң туғути тохтап қалғанлиғини сезип, хизмәткари Зилпани
Яқупқа кичик хотунлуққа бәрди. [10] Зилпа Яқупқа бир оғул туғуп бәрди.
[11] Леяһ: «Мән һәқиқәтән тәләйлик!» деди вә балиниң исмини Гад * қойди.
[12] Зилпа Яқупқа иккинчи оғулни туғуп бәрди. [13] Леяһ: «Мән һәқиқәтән
бәхитлик-һә! Аяллар мени бәхитлик аял дейишиду!» деди. Шуңа балиниң
исмини Ашер * дәп қойди.

[14] Ома мәзгилидә Леяһниң чоң оғли Рубен буғдайлиқтин туғмас-лиқ
кесилигә шипа болидиған бир хил дора өсүмлүк тепивелип, Леяһқа бәрди.

***29:32** 32. Рубен — «дәрдимни көрди» дегән сөз билән аһаңдаш.
***29:33** 33. Шимон — «У аңлиди» дегән мәнани билдүриду.
***29:34** 34. Лавий — «йеқинлишиш» дегән сөз билән аһаңдаш.
***29:35** 35. Йәһуда — «мәдһийә» дегән сөз билән аһаңдаш.
***30:6** 6. Дан — «адил һөкүм чиқириш» дегән сөз билән аһаңдаш.
***30:8** 8. Нафтали — «күришим» дегән мәнани билдүриду.
***30:11** 11. Гад — «тәләйлик» дегән мәнани билдүриду.
***30:13** 13. Ашер — «бәхитлик» дегән мәнани билдүриду.

Буни көргән Раһилә Леяһқа:
— Маңа оғлуң тепивалған дора өсүмлүктин бир аз бәргинә, — деди.
15 Леяһ униңға:
— Мениң йолдишимни тартивалғиниң йәтмәмду? Әнди мениң оғлум тепивалған дора өсүмлүкниму тартивелип, мени бала туғуш-тин мәһрум қилмақчимусән? — дәп җавап қайтурди.
Раһилә:
— Әгәр сән оғлуң тепивалған дора өсүмлүкни маңа бәрсәң, бүгүн кечә Яқуп сән билән биллә болсун, — деди.
16 Шу күни күн патқанда, Яқуп буғдайлиқтин қайтип кәлгинидә, Леяһ алдиға чиқип, униңға:
— Бүгүн ахшам чоқум мән билән йетиң. Чүнки оғлум тепивалған дора өсүмлүкниң төләмигә сиз билән бүгүн кечә бир орунда болуш һоқуқиға ериштим, — деди. Шуңа у кечә Яқуп Леяһ билән биллә ятти.
17 Леяһниң дуаси Худаға йәтти. У йәнә һамилдар болуп, Яқупқа бәшинчи
оғулни туғуп бәрди. 18 Леяһ: «Худа маңа әҗир қилди, чүнки мән өз
хизмәткаримни йолдишимға бәрдим!» деди. Шуңа у балиниң исмини
Иссакар * дәп қойди.
19 Леяһ йәнә һамилдар болуп, Яқупқа алтинчи оғулни туғуп бәрди. 20 У:
«Худа маңа қиммәтлик соға бәрди. Әнди йолдишим маңа яхши муамилә
қилиду, чүнки мән униңға алтә оғул туғуп бәрдим», деди. Шуңа у балиниң
исмини Зәбулун * дәп қойди. 21 Униңдин кейин у бир қиз туғди вә униң
исмини Дина дәп қойди.
22 Кейин Худа Раһиләни яд етип, дуасини иҗавәт қилип, уни туғидиған
қилди. 23 У һамилдар болуп, бир оғул туғди. У: «Худа маңа оғул берип, мени
номустин халас қилди. 24 Пәрвәрдигардин йәнә бир оғул тиләймән!» деди.
Шуңа оғлиниң исмини Йүсүп * дәп қойди.

Яқупниң бейип кетиши

25 Раһилә Йүсүпни туққандин кейин, Яқуп Лабанға:
— Маңа рухсәт қилиң, өз жутумға қайтай. 26 Аял вә бала-җақили-римни
елип кетишимгә рухсәт қилиң. Улар мениң сизгә ишләп бәргән иш һәққим болсун. Мениң сизгә қандақ тиришип ишлиги-ним өзиңизгә мәлум, — деди.
27 Лабан униңға:
— Сән мәндин хошал болсаң, мениң йенимдин кәтмә. Мән һазир бай болуп кәттим. Пәрвәрдигарниң маңа бәхит ата қилғанлиғини сениң йенимда бар болғиниңдин екәнлигини пал ечиш арқилиқ билдим. *
28 Ейтқин, қанчилик һәқ сорисаң, җәзмән шунчилик беримән, — деди.

---

*30:18 18. Иссакар — «әҗир» дегән сөз билән аһаңдаш.
*30:20 20. Зәбулун — «соға» дегән сөз билән аһаңдаш.
*30:24 24. Йүсүп — «йәнә бәрсун» дегән сөз билән аһаңдаш.
*30:27 27. Пал ечиш — Худа мәнъий қилған иш.

[29] Яқуп мундақ җавап бәрди:
— Мениң қандақ җан тикип ишлигәнлигим, әҗрим билән
қой-калилириңизниң қанчилик көпийип кәткәнлиги өзиңизгә аян. [30] Мән
келиштин илгири сизниң қол-илкиңиздә анчә йоқ еди, һазир байлиғиңиз
шунчә көпәйди. Пәрвәрдигар мениң йениңизда болғинимдин сизгә бәхит
ата қилди. Әнди мән өз аиләмни ойлишим керәк, — дәп җавап қайтурди.
[31] — Әмсә, саңа немә беришим керәк? — дәп сориди Лабан.
Яқуп мундақ җавап бәрди:
— Маңа иш һәққи керәк әмәс! Әгәр төвәндики бу тәкливимгә
қошулсиңиз, падилириңизни давамлиқ бақай. [32] Тәкливим мундақ: бүгүн
падилириңизниң арисиға кирип, тағил, чипар вә қара қойларни һәм чипар
вә тағил өшкиләрни айрип чиқай. Булар мениң иш һәққим болсун.
[33] Кәлгүсидә сизгә сәмимийлигимни мундақ көрсәтмәкчимән: сиз мениң иш
һәққимни тәкшүрүп кәлгиниңиздә, әгәр мениң падилиримниң ичидә тағил
вә чипар болмиған өшкә яки қара болмиған қойларни учратсиңиз, уларни
оғрилап келингән дәп биләләйсиз.
[34] Лабан:
— Сениң тәкливиңгә қошулдум, дегиниңдәк болсун! — деди.
[35] Бирақ шу күни Лабан әсли Яқупқа тегишлик болған тағил вә чипар
әркәк өшкиләр билән чипар вә ақ рәң арилашқан чиши өшкиләрни һәм
барлиқ қара қойларни астиртин айрип чиқип, өз оғуллириға бақтурди.
[36] Андин у бу малларни Яқуптин үч күнлүк йол жирақлиқтики бир җайға
елип кәтти. Яқуп Лабанниң қалған падилирини бақти.
[37] Буни билгән Яқуп терәк, бадам вә чинар дәрәқлиридин көк шахларни
кесип, қовзиғини тағил шәкилдә, йәни бир йолида қовзақ бар, йәнә бир
йолида қовзақ йоқ қилип сойди. [38-39] У бу шахларни малларниң оқурлириға,
йәни малларниң алдиға санчип қойди. Маллар су ичкили кәлгәндә, шу
йәрдә җүплишип қалатти. Маллар шахларниң алдида җүпләшсә, тағил вә
чипар қозиларни туғатти. [40] Яқуп уларни қалғанлардин айрип қойди. У
қалғанларни Лабанниң тағил вә қара қойлириға қаритип қоюп
уруқландурди. Шундақ қилип, Яқуп өз падилирини көпәйтти һәм Лабанниң
падилиридин айриди. [41] Сағлам маллар җүпләшсә, Яқуп шахларни уларниң
алдидики оқурға санчип қоятти, маллар шу шахларниң йенида
җүплишәтти. [42] Лекин тени аҗиз маллар җүпләшсә, шахларни санчиматти.
Узун өтмәй, оруқ маллар Лабанға қелип, семиз маллар Яқупқа өтти.
[43] Шундақ қилип, Яқуп барғансири бейип, нурғун қой падилар, әр-аял
қуллар, төгә вә ешәкләргә егә болди.

31

Яқупниң Лабанниң йенидин қечиши

[1] Яқуп Лабанниң оғуллириниң: «Атимизниң пүтүн мал-мүлкини Яқуп
булавалди. Униң пүтүн байлиғи бизниң атимизға тәәллуқ!» дегәнлигини

аңлап қалди. [2] Яқупниң өзиму Лабанниң бурунқидәк достанә муамилә
қилмайватқанлиғини сәзди. [3] Бу чағда Пәрвәрдигар Яқупқа: «Сән ата-боваң
яшиған жутуңға, йәни урук-туққанлириңниң йениға бар, Мән саңа яр
болимән», деди.
[4] Буниң билән Яқуп Раһилә билән Леяһқа адәм әвәтип, уларни өзи қой
бақидиған йәргә келип, өзи билән көрүшүшни буйриди [5] вә уларға:
— Дадаңларниң маңа бурунқидәк достанә муамилидә
болмайват-қан-лиғини сезиватимән. Лекин атам етиқат қилип кәлгән Худа
маңа яр болуп кәлмәктә. [6] Силәргә мәлумки, мән пүтүн күчүм билән
атаңларниң хизмитини қилдим. [7] Лекин у мени алдап, иш һәққимни он
қетим өзгәртти. Гәрчә у шундақ қилған болсиму, Худа униң маңа зиян
йәткүзүшигә йол қоймиди. [8] Лабан: «Чипар маллар сениң иш һәққиң»
дегәндә, пүтүн маллар чипар қоза туғди, «Тағил маллар сениң иш һәққиң»
дегәндә, пүтүн маллар тағил туғди. [9] Шундақ қилип, Худа атаңларниң
маллирини маңа елип бәрди.
[10] Бир қетим қойлар җүплишидиған мәзгилдә, мән бир чүш көрдүм.
Чүшүмдә җүплишиватқан әркәк өшкиләрниң һәммисиниң тағил вә чипар
екәнлигини көрдүм. [11] Худаниң периштәси чүшүмдә: «Әй Яқуп!» деди.
Мән: «Ләббәй!» дедим. [12] У: «Қара, җүплишиватқан әркәк өшкиләрниң
һәммиси тағил вә чипар. Мениң бундақ қилишимниң сәвәви, Лабанниң саңа
қилғанлириниң һәммисини көрүп турдум. [13] Мән болсам Бәйтәлдә саңа
көрүнгән Худадурмән. Сән у йәрдә бир ташни Маңа атап хатирә қилип
тиклидиң, униң үстигә яғ қуйдуң вә у йәрдә Маңа қәсәм бәрдиң. Әнди сән
өз жутуңға қайтип кетишкә һазирлан!» деди.
[14] Раһилә билән Леяһ Яқупқа мундақ җавап бәрди:
— Биз бәри бир атимиздин бирәр нәрсә мирас алалмаймиз. [15] У бизни
таланиң адими дәп қарайду. У бизни сатти вә бизниң тойлуғумизниму йәп
кәтти. [16] Худа бизниң дадимиздин сизгә елип бәргән байлиқ, әсли дадимизға
әмәс, бәлки бизгә вә бизниң пәрзәнтлиримизгә мәнсүп. Худа сизгә немә
дегән болса, шуни қилиң!
[17-18] Буниң билән Яқуп Қананға, йәни атиси Исһақниң йениға беришқа
һазирланди. У аяллири, бала-җақилирини төгигә миндүрүп, пүтүн
мал-варанлирини һайдап, өзиниң Паддан-Аррамда топлиған
мал-мүлүклирини елип қечип кәтти.
[19] Раһилә атиси Лабанниң қой қирқиғили кәткәнлигидин пайдили-нип,
униң бутлирини * оғриливалди. [20] Яқуп Лабанға уқтурмай, оғриликчә йолға
чиқти. [21] У өзиниң барлиқ тәәллуқатлирини елип алдирап қечип, Фират
дәриясидин өтүп, Гилиад идирлиғиға қарап раван болди.

***31:19** 19. Бут — елип жүрүшкә болидиған кичик һәйкәл. Раһилә бутларға
ибадәт қилидиған хәлиқ арисида чоң болған болуп, у чағда у өз динидин
техи пүтүнләй қайтмиған еди.

Лабанниң Яқупни қоғлиши

22 Үч күндин кейин Лабанға Яқупниң қечип кәткәнлиги тоғрисида хәвәр
йәтти. 23 У өз туққанлирини елип, Яқупни қоғлиди һәм йәттә күндин кейин
Гилиад идирлиғида Яқупқа йетишти. 24 Шу күни кечидә Худа Лабанниң
чүшидә көрүнүп, униңға: «Еһтият қил! Яқупқа тосқунлуқ қилма», деди.
25 Яқуп чедирини Гилиад районидики бир тағниң ичигә қурған еди. Лабан
вә униң туққанлириму Яқупқа йетишип, чедирлирини шу әтрапта тикти.
26 Лабан Яқупқа:
— Сән немә үчүн мени алдап, қизлиримни әсиргә охшаш елип кәттиң?
27 Немә үчүн гәп-сөз қилмай, оғриликчә қачтиң? Әгәр сән маңа уқтуруп
қойған болсаң, мән сени чоқум хошал-хорамлиқ билән чилтар челип, нахша
ейтип, дақа-думбақ ичидә узитип қоймамтим? 28 Әң болмиғанда, маңа
нәврилирим билән қизлиримни сөйүп узитип қоюш пурситиниму
бәрмидиң. Бундақ қилишиң бәкму ахмақлиқ болди! 29 Әслидә әдивиңни
беридиған күчүмму бар еди. Лекин түнүгүн кечә атаң етиқат қилип кәлгән
Худа саңа тосқунлуқ қилмаслиғимни ейтти. 30 Мән өз жутуңни
сеғинғанлиғиңни, аиләңгә қайтмақчи болғанлиғиңни чүшинимән. Лекин
мениң бутлиримни немишкә оғрилап қачтиң? — деди.
31 Яқуп униңға:
— Мән сизни қизлириңизни қолумдин зорлуқ билән тартип кетәрмикин
дәп ойлап, интайин қорқуп қачқан едим. 32 Лекин бутлириңизға кәлсәк,
бутлириңиз кимдин чиқса, шу тирик қалмисун! Туққанлириңиз гува
болсун. Қолумизда өзиңизгә тәвә немә тапсиңиз, шуни елип кетиң, — дәп
жавап қайтурди. Чүнки Яқуп Раһиләниң атиси Лабанниң бутлирини
оғриливалғанлиғини билмәтти.
33 Лабан алди билән Яқупниң чедириға кирип ахтурди. Кейин Леяһ вә
икки қиз хизмәткарниң чедирлириға кирип ахтурди, бирақ һеч немә
тапалмиди. Андин у Раһиләниң чедириға кирди. 34 Раһилә атисиниң
бутлирини төгидики хуржунға йошуруп қоюп, өзи үстидә олтиривалған
еди. Лабан чедирни ахтуруп чиқип, һеч нәрсә тапалмиди. 35 Раһилә атисиға:
— Хапа болмаң, дада, мән ай көрүп қалдим. Алдиңизда өрә турғидәк
һалим йоқ, — деди.
Лабанниң ахтурмиған йери қалмиди, лекин бутларни тапалмиди.
36 Буниң билән Яқуп дәрғәзәпкә келип, Лабанға мундақ деди:
— Сиз мениң кәйнимдин шунчә қоғлап кәлгидәк, мән зади немә гуна
қилдим, қайси қаидә-низамға хилаплиқ қилдим? 37 Пүтүн жүк-тақилиримни
ахтуруп чиқтиңиз, зади бирәр нәрсиңизни таптиңизму? Қени, уни чиқирип,
сизниңму, мениңму туққанлиримизниң алдида көрситиң! Көпчилик көрүп
бекип, аримизда кимниң һәқ, кимниң наһәқлиғигә һөкүм қилсун. 38 Мән
сизниң йениңизда болған жигирмә жил ичидә қой, өшкилириңиздин бала
ташлиғиниму йоқ, бирәрсини йегинимму йоқ. 39 Жиртқуч һайванлар
өлтүрүвәткән қойларниму сизгә әкелип көрсәтмәй, өзәмниң қойлиримдин
сәпләп қойдум. Кечиси болсун, күндүзи болсун, қойларни оғри алса, маңа

төләттиңиз. [40] Мән һемишәм күндүзи иссиқниң дәрдини тартсам, кечиси
соғниң дәрдидин кечичә көзүмни жумалмидим. [41] Жигирмә жилдин бу ян
сизгә мана шундақ ишләп кәлдим. Икки қизиңизни елиш үчүн он төрт жил,
падилар үчүн алтә жил ишлидим. Шундақ болсиму, иш һәққимни он қетим
өзгәрттиңиз! [42] Бовам Ибраһим етиқат қилған, атам Исһақ садақәтмән болуп
кәлгән Худа маңа яр болмиған болса, сиз мени чоқум қуруқ қол қайтурған
болаттиңиз. Лекин Худа мениң дәрдимни, җапалиқ әҗримни көрүп,
түнүгүн кечә сизни әйиплиди.

Яқупниң Лабан билән келишим түзүши

[43] Лабан Яқупқа җававән:

— Бу қизлар мениң қизлирим, бу балилар болса, мениң нәврили-рим.
Қойларму мениң қойлирим, көз алдиңдики нәрсиләрниң һәммиси мениң.
Мән қизлирим билән нәврилиримни елип қалал-миғандикин, [44] бизниң бир
келишим түзгинимиз түзүктәк туриду. Түзгән келишимимизни унтуп
қалмаслиғимиз үчүн, бу йәргә таш догилайли, — деди.

[45-46] Шуниң билән Яқуп қолиға йоған бир ташни елип, уни тикләп қойди вә
туққанлириға таш жиғдуруп, дога қилип қойди. Кейин көпчилик таш
догисиниң йенида тамақ йейишти. [47] Лабан өз тилида бу йәрни
Җәгар-Сахадута дәп атиди. Яқуп өз тилида Галеад * дәп атиди.

[48] Лабан Яқупқа:

— Буниңдин кейин бу таш догиси иккимизниң оттурисидики келишимни
әслитиш хатириси болсун, — деди. Мана бу у йәрниң Галеад дәп
атилишиниң сәвәвидур.

[49] Лабан йәнә:

— Биз айрилғандин кейин, Пәрвәрдигар үстимиздин күзитип турсун, —
деди. Шуңа бу җай Миспаһ * аталди. [50] Лабан кәйнидин:

— Әгәр сән қизлиримға яман муамилә қилсаң яки уларниң үстигә хотун
алсаң, башқилар билмигән тәғдирдиму, есиңдә болсунки, Худа бизни
күзитип туриду. [51] Мән иккимизниң оттурисида бу ташларни догилидим
һәм бу ташни түврүк қилип тиклидим. [52] Бу бизгә гува болсунки: мән һәргиз
булардин һалқип өтүп, саңа зиянкәшлик қилмаймән, сәнму булардин
һалқип өтүп, маңа зиянкәшлик қилмайсән. [53] Иккимизниң арисида
Ибраһим, Наһор вә уларниң атиси етиқат қилған Худа һөкүм қилсун, —
деди.

Шуниң билән Яқуп бу келишимгә вапа қилиш үчүн өз атиси Исһақ
садақәтмән болуп кәлгән Худаниң нами билән қәсәм қилди. [54] Андин у
тағда мал боғузлап, қурванлиқ қилди һәм туққанлирини тәклип қилип, улар
билән һәмдәстихан болди. Тамақтин кейин улар шу йәрдә қонди. [55] Әтиси

---

*__31:47__ 47. Җәгар-Сахадута вә Галеад — «келишимни әслитидиған дога» дегән мәнани билдүриду.

*__31:49__ 49. Миспаһ — «күзитиш мунари» дегән мәнани билдүриду.

таң сәһәрдә Лабан нәврилири вә қизлирини сөйүп, уларға бәхит тиләп, өйигә қайтти.

32

Яқупниң Әсавниң алдиға хизмәтчилирини әвәтиши

[1] Яқуп сәпирини давамлаштуруватқанда, йол үстидә униңға Худаниң периштәлири учриди. [2] Яқуп уларни көрүп: «Бу йәр Худаниң дәргаһи * екән!» деди вә у җайниң намини Маһанаим * дәп атиди.
[3] Яқупниң акиси Әсав Идом, йәни Сәир районида туруватәтти. Яқуп униң алдиға хәвәрчи әвәтип, [4] уларға мундақ буйриди:
— Акам Әсавға мундақ дәңлар: «Қуллири Яқуптин салам! Униңдин сизгә мундақ хәвәр бар: ‹ Мән Лабанниң йенида та һазирғичә туруп, әнди қайтип кәлдим. [5] Мәндә кала, қой, өшкә, ешәк вә қуллар бар. Яхши болуп қалайли, › дәп алдиңизға хәвәрчилиримни әвәттим!»
[6] Яқупниң хәвәрчилири қайтип келип, униңға:
— Биз акиңиз Әсав билән көрүштуқ. У төрт йүз адәмни елип, сиз билән көрүшкили йолға чиқти, — дәп җавап бәрди.
[7] Яқуп қорқунуч вә тәшвиш ичидә өз адәмлирини икки топқа бөлди һәм қой, өшкә, кала вә төгиләрниму иккигә айриди. [8] У: «Әгәр Әсавниң адәмлири бир топқа һуҗум қилса, йәнә бир топ қечип қутулуп қалар», дәп ойлиди.
[9] Андин Яқуп мундақ дуа қилди:
— Әй бовам Ибраһим билән атам Исһақ етиқат қилип кәлгән Худа, дуайимға қулақ салғайсән! Әй Пәрвәрдигар, Сән мени жутумға һәм туққанлиримниң йениға қайтишқа буйруған вә һәммә ишлиримни оң қилип беридиғанлиғиңни ейтқан едиң. [10] Мән Сениң мәндәк хизмәткариңға көрсәткән барлиқ меһриванлиғиң вә вападарлиғиңға лайиқ әмәсмән. Бурун мән Иордан дәриясидин өткинимдә, қолумда пәқәт бир һасила бар еди. Әнди бу икки топ кишини башлап қайтиватимән. [11] Мени акам Әсавниң қолидин қутқузғайсән. Мән униң мени, һәтта хотун вә бала-җақилиримниму өлтүрүветишидин қорқимән. [12] Һәммә ишлиримни асан қилидиған-лиғиң вә маңа деңиз бойидики қумдәк һәдди-һесапсиз нурғун әвлат беридиғанлиғиң тоғрисида қилған вәдәңни есиңдә туткайсән.
[13-15] Яқуп у йәрдә бир кечә қонуп, өз мелиниң бир қисмини, йәни икки йүз өшкә, жигирмә текә, икки йүз сағлиқ қой, жигирмә қошқар, ботилақлири билән қошуп оттуз чиши төгә, қириқ кала, он буқа, жигирмә мада ешәк вә он һаңга ешәкни акиси Әсавға соға қилишқа таллиди. [16] У бу малларни

---

*32:2 2. Дәргаһ — Яқуп икки периштәниң бу йәргә орунлашқанлиғини көрүп, бу муһим орунни «Икки дәргаһ» дәп аташ арқилиқ, өзиниң Худаниң капалитигә еришидиғанлиғидин хәвәрдар екәнлигини ипадилигән.
*32:2 2. Маһанаим — «икки дәргаһ» дегән мәнани билдүриду.

айрим-айрим пада қилип, һәр бир топ падиға хизмәтчи тайинлап, уларға:
— Силәр алдимда меңивериңлар. Һәр бир топ падиниң арисида бәлгүлүк арилиқ қоюп һайдаңлар, — деди.
[17] У йол башлап маңған хизмәтчисигә:
— Акам Әсав саңа учриғанда, әгәр: «Ғожайиниң ким? Қәйәргә барисән, алдиңдики бу маллар кимниң?» дәп сориса,
[18] сән: «Булар хизмәткариңиз Яқупниң. Бу болса униң ғожайини Әсавға қилған соғиси. Өзи кәйнимиздә келиватиду», дәп җавап бәргин, — деди.
[19-20] У иккинчи, үчинчи вә башқа падилирини һайдиғанларниң һәммисигә:
— Силәр Әсавға учриғанда: «Хизмәткариңиз Яқуп кәйнимиздә келиватиду!» дейишиңлар керәк, — дәп буйриди.
Яқуп ичидә: «Мән бу соғилар билән униң аччиғини яндурсам, көрүшкән чеғимизда у бәлким мени кәчүрүветәр», дәп ойлиди.
[21] Шуниң билән у соға елип маңғучиларни авал йолға селиветип, кечини шу йәрдә өткүзди.

Яқупниң Худа билән челишиши

[22] Шу күни кечидә Яқуп орнидин туруп, икки аяли, икки кичик хотуни вә он бир пәрзәндини елип Яббук дәриясидин өтти.
[23] Уларни судин өткүзгәндин кейин, һәммә тәәллуқатлириниму қарши тәрәпкә өткүзүвәтти.
[24] Өзи болса бу тәрәптә ялғуз қалди. Андин бир Киши келип Яқуп билән таң атқичә челишти.
[25] У Киши Яқупни йеңәлмәйдиғанлиғиға көзи йетип, униң ямпишиға тегип қойди. Буниң билән Яқупниң сүйиги орнидин чиқип кәтти.
[26] У Киши:
— Таң атай дәп қалди, Мени қоюп бәр! — деди.
— Сән маңа бәхит ата қилмиғичә, қоюп бәрмәймән, — деди Яқуп.
[27] У Киши униңдин:
— Исмиң немә? — дәп сориди.
— Исмим Яқуп, * — дәп җавап бәрди у.
[28] Һелиқи Киши йәнә:
— Буниңдин кейин исмиң Яқуп әмәс, Исраил * болсун, чүнки сән Худа вә инсан билән челишип шөһрәт қазандиң, — деди.
[29] Яқуп Униңдин:
— Ейтқин, сениң исмиң немә? — дәп сориди.
Һелиқи Киши:
— Исмимни сорима, — дәпла, Яқупқа бәхит ата қилди.
[30] Яқуп:
— Мән Худа билән үзму-үз көрүшкән болсамму, җеним сақ қалди! — деди.

---

*__32:27__ 27. Яқуп — «алдамчи» дегән мәнани билдүриду.
*__32:28__ 28. Исраил — «Худа билән челишти» дегән мәнани билдүриду.

Шуниң билән у бу йәрниң намини Пениәл * дәп атиди. [31] Яқуп Пениәлдин
йолға чиққанда, күн чиққан еди. Униң сүйиги орнидин чиқип кәткәчкә,
асқап маңатти. [32] Шу сәвәптин исраиллар та бүгүн-гичә һайванларниң
ямпишиниң сиңирини йемәйду, чүнки Худа Яқупниң ямпишиға тәккән.

33

Яқупниң Әсав билән учришиши

[1] Яқуп Әсавниң төрт йүз кишини елип келиватқанлиғини көрүп,
пәрзәнтлирини Леяһ, Раһилә вә икки кичик хотуниға бөлүп бәрди. [2] У икки
кичик хотунини балилири билән биринчи сәптә, Леяһни балилири билән
иккинчи сәптә маңдурди. Әң кәйнидә Раһилә билән Йүсүпни маңдурди.
[3] Яқуп өзи уларниң алдида маңди. У акисиниң алдиға кәлгәндә, беши йәргә
тәккидәк йәттә қетим егилип тазим қилди.

[4] Әсав униң алдиға жүгрәп берип, қучақлап сөйүп кәтти, һәр иккиси
жиғлишип көрүшти. [5] Әсав әтрапиға қарап, аяллар вә бали-ларни көрүп:

— Йениңдики бу кишиләр ким болиду? — дәп сориди.

Яқуп:

— Худа қуллириға яхшилиқ қилип, бу балиларни тәғдим қилди, — дәп
җавап бәрди.

[6] Андин икки кичик хотуни балилирини башлап алдиға өтүп, Әсавға
егилип тазим қилди. [7] Кәйнидин Леяһ вә униң балилири, ахирида Йүсүп
билән Раһиләму униң алдиға өтүп, егилип тазим қилди.

[8] Әсав йәнә:

— Падиларни алдиңда маңдуруштики мәхситиң немә? — дәп сориди.

— Мәхситим — яхши болуп қалайли дәп әвәткән соғамдур, — деди Яқуп.

[9] Бирақ Әсав:

— Укам, мениң тоққузум тәл. Бу нәрсиләр өзәңдә қалсун,— деди.

[10] — Яқ, мениң үзүмни қилсаң, соғамни қобул қилғайсән. Сән мени
хошаллиқ билән қарши алдиң, дидариңни көргинимдә, Худаниң дидарини
көргәндәк болдум. [11] Мениң саңа елип кәлгән соғамни қобул қилғайсән,
Худа маңа меһриванлиқ қилип кәлмәктә. У маңа еһтияжлиқ
болғанлиримниң һәммисини беғишлиди, — деди Яқуп.

Яқуп Әсавдин соғисини қобул қилишни қайта-қайта тәләп қилғачқа, Әсав
ахир наилаж қобул қилди.

[12] — Әмсә маңайли! Мән сән билән биллә маңай, — деди Әсав.

[13] Бирақ Яқуп:

— Сән билисән, балилирим йол азавидин бәк аҗизлап кәтти, бу мозай,
қозилар техи сүттин айрилмиған, шуңлашқа улардин хәвәр елишим керәк.
Әгәр йәнә бир күнла маңидиған болсақ, һәммә кала, қойлар һалак болиду.
[14] Сән алдимизда меңип тур. Кала, қой вә балилар қанчилик маңалиса,

---

* **32:30** 30. Пениәл — «Худаниң үзи» дегән мәнани билдүриду.

мәнму шунчилик меңип, сән билән Сәирдә көрүшәй, — дәп җавап қайтурди.
[15] — Ундақ болса, мән адәмлиримдин бир нәччини саңа ярдәмгә қалдуруп кетәй, — деди Әсав.
Лекин Яқуп:
— Униңму һаҗити йоқ. Иккимизниң яхши болуп қалғини купайә, — дәп җавап қайтурди.
[16] Шуниң билән Әсав шу күнила йолға чиқип, Сәиргә қайтти. [17] Яқуп
болса, Суккот йезисиға берип, у йәрдә өзигә өй, маллириға лапас салди. Шуңа у йәрниң исми Суккот * дәп аталди.
[18] Яқуп Паддан-Аррамдин Қанан районидики Шәкәм шәһиригә аман-есән қайтип келип, шәһәр әтрапидики түзләңликкә чедирли-рини тикти. [19] У бу
йәрни Һамурниң оғуллиридин йүз күмүч тәңгигә сетивалди. (Шәкәм Һамурниң оғуллириниң бири еди.) [20] У бу йәрдә қурван-лиқ суписини ясап,
униңға Әл-Әлоһий-Исраил * дәп нам қойди.

34

Шәкәмниң Динаниң номусиға тегиши

[1] Бир күни Яқупниң Леяһтин болған қизи Дина йәрлик қананлиқларниң
қизлири билән көрүшкили чиқти. [2] У йәрниң қәбилә башлиғи һивилардин
болған Һамурниң Шәкәм исимлиқ бир оғли бар еди. У Динани көрүп,
тутувелип номусиға тәгди. [3] Униңға көйүп келип, муһәббәт изһар қилди. [4] У
атиси Һамурдин:
— Қандақла болмисун, мошу қизни хотунлуққа елип бәр, — дәп тәләп қилди.
[5] Яқуп қизиниң номусиниң бузулғанлиғидин хәвәр тапти. Лекин у чағда униң оғуллири яйлақта мал беқиватқачқа, у давраң салмай, уларниң
келишини күтти. [6] Шәкәмниң атиси Һамур Яқупниң алдиға қизини сорап
кәлгәндә, [7] Яқупниң оғуллири яйлақтин йеңила кәлгән еди. Улар бу иштин хәвәр тепип, қаттиқ ғәзәпкә кәлди һәм Шәкәмниң Яқупниң қизиниң номусиға тегиши пүтүн исраил қәбилисини һақарәтләйдиған, йүз беришкә тегишлик болмиған сәт иш дәп қариди. [8] Һамур уларға:
— Оғлум Шәкәм қизиңларни яхши көрүп қапту. Униң уни некайиға
елишиға рухсәт қилғайсиләр. [9] Биз икки қәбилә қуда болайли. Силәрниң
қизлириңларни биз алайли, бизниң қизлиримизни силәр елиңлар. [10] Шундақ
қилип, силәр бизниң жутимизда халиған йериңларда олтирип, әркин оқәт қилип, йәр-зимин сетивалсаңлар болувериду, — деди.
[11] Арқидин Шәкәм өзи Динаниң атиси вә қериндашлиридин мундақ дәп

---

*33:17 17. Суккот — «лапас» дегән мәнани билдүриду.
*33:20 20. Әл-Әлоһий-Исраил — «Исраил ибадәт қилған Худа» дегән мәнани билдүриду.

илтимас қилди:
— Силәрниң көз алдиңларда меһир-шәпқәткә еришсәм, мәндин немә
тәләп қилсаңлар, шуни беримән. [12] Пәқәт мениң Динани некайимға
елишимға рухсәт қилсаңлар, қанчилик тойлуқ тәләп қилсаңлар, қолум
көксүмдә.
[13] Шәкәм Яқупниң қизи Динаниң номусиға тәккәнлиги үчүн, Динаниң
акилири Шәкәмгә вә униң атиси Һамурға һейлә-микир сөзләр билән жавап
қайтурди. [14] Улар:
— Биз сиңлимизни хәтнә қилинмиған кишигә бәрмәймиз. Бундақ қилиш
бизгә номус. [15] Пәқәт силәр бир шәртни қобул қилсаңлар, силәрниң
тәливиңларға мақул болимиз. Силәр бизгә охшаш һәммә әрлириңларни
хәтнә қилдуруңлар. [16] Шундақ болғанда, биз қизлиримизни силәргә
беримиз һәм қизлириңларни алимиз вә жутуңларда туруп қелип, бир қәбилә
болимиз. [17] Әгәр силәр бизниң хәтнә қилиш тоғрисидики шәртимизни қобул
қилмисаңлар, сиңлимизни бу йәрдин елип кетимиз, — деди.
[18] Уларниң бу сөзлири Һамур вә униң оғли Шәкәмниң қулиғиға яқти.
[19] Шәкәм Яқупниң қизиға көйүп қалған болғачқа, хәтнә қилдурушқа
алдириди. У аилисиниң әң һөрмәткә сазавәр әзаси еди. [20] Шуниң билән
Һамур вә Шәкәм шәһәр дәрвазиси алдидики кишиләр жиғилидиған җайға
берип, жут әһлигә:
[21] — Бу кишиләр инақ адәмләр екән. Улар бу йәрдә туруп, сода-сетиқ
ишлири билән шуғулланса болғидәк. Бу жут кәң, улар сиғип кетиду. Биз
уларниң қизлирини алсақ, улар бизниң қизлиримизни алса болиду. [22] Лекин
бу кишиләр бизгә өзгәрткили болмайдиған бир шәртни қоюватиду, йәни
бизниң әрлиримиз уларниң әрлиригә охшаш хәтнә қилдурулуши керәк
екән. Әгәр биз бу шәртни қобул қилсақ, улар биз билән биллә яшап, бир
қәбилә болидикән. [23] Биз уларни бу йәрдә турғузуп қелиш үчүн, бу шәрткә
мақул болайли. Шундақ қилғанда, уларниң маллири вә пүтүн
тәәллуқатлири бизниң болмамду? — деди.
[24] Һамур билән Шәкәмниң тәкливини шәһәр дәрвазиси алдида жиғилған
пүтүн халайиқ қуввәтлиди. Буниң билән шәһәрдики әрләрниң һәммиси хәтнә
қилдурулди.
[25] Үч күндин кейин у йәрдики әрләр өзлирини хәтнә қилдуруп, техи
сақаймиғанда, Яқупниң икки оғли, йәни Динаниң өз акилири Шимон билән
Лавий қолиға қилич елип, тосалғусизла шәһәргә кирип, шәһәрдики пүтүн
әрләрни қирип ташлиди. [26] Һәтта Һамур билән оғли Шәкәмниму
өлтүрүвәтти. Андин улар Шәкәмниң өйидин Динани елип чиқти.
[27] Чоң қирғинчилиқтин кейин, Яқупниң башқа оғуллири шәһәрни
булаң-талаң қилип, сиңлиси үчүн интиқам алди. [28] Улар қой, кала,
ешәклирини вә шәһәрниң бағ-варанлиридики барлиқ нәрсиләрни булап
кәтти. [29] Шундақла улар йәнә барлиқ байлиқлирини, хотун-қизлирини,
балилирини һәм өйлиридики бар бисатларни булаң-талаң қилди. [30] Яқуп
Шимон билән Лавийға:

— Силәр мени балаға тиқтиңлар. Бүгүндин башлап қананлиқлар, пәризиләр вә бу йәрдики башқа қәбилиләр маңа өчмәнлик қилиду. Бизниң адәм санимиз аз, әгәр улар бирлишип бизгә һуҗум қилса, пүтүн аилимиз һалак болиду, — деди.
31 Лекин улар:
— Ундақта, улар сиңлимизға паһишә аялға қилған муамилини қилсунму?! — дәп җавап қайтурушти.

35

Худаниң Бәйтәлдә Яқупқа бәхит ата қилиши

1 Худа Яқупқа:
— Сән акаң Әсавдин қечип Һаранға маңғиниңда, Бәйтәл шәһиридә саңа көрүнгән Худа Мән болимән. Сән әнди Бәйтәлгә берип, у йәрдә туруп қал вә Мән үчүн бир қурванлиқ суписини яса, — деди.
2 Бу чағда Яқуп өз аилисидикиләргә вә униң билән биллә
туруват-қанларға:
— Силәр бутлириңларни ташлаветип, өзәңларни паклап пакиз
кийимләрни кийиңлар. 3 Биз бу йәрдин кетип, Бәйтәл шәһиригә бари-миз.
Мән у йәрдә Худаға атап бир қурванлиқ суписини ясимақ-чимән. Чүнки мән қийинчилиққа учрап, мусапир болуп жүргән вақтимда, Худа маңа ярдәм қилип, маңа яр болған еди, — деди.
4 Буниң билән улар пүтүн бутлирини вә қулиғидики һалқиларни Яқупқа тапшурди. Яқуп бу нәрсиләрни Шәкәм шәһиригә йеқин җайдики емән дәриғиниң түвигә көмүп қойди.
5 Яқуп вә униң оғуллири йолға чиққан вақитта, Худа әтраптики
шәһәрләрниң хәлиқлиригә қорқунуч селип, уларниң кәйнидин қоғлаш-қа
җүръәт қилалмайдиған қилип қойди. 6 Яқуп пүтүн аилисидикиләр билән
Қанан районининиң Луз дегән йеригә, йәни һазир Бәйтәл дәп атилидиған
җайға йетип кәлди. 7 Яқуп у йәрдә бир қурванлиқ суписини ясап, у йәрни
Әл-Бәйтәл * дәп атиди. Чүнки у акисидин қечип Һаранға маңғанда, Худа у йәрдә униңға көрүнгән еди.
8 Бәйтәлгә кәлгәндин кейин, Рибәқаниң баққан аниси Дебора вапат болди. У Бәйтәлниң җәнубидики чоң бир емән дәриғиниң түвигә дәпнә қилинди. У дәрәқ Аллон-Бақут * дәп аталди.

Худаниң Яқупниң исмини тәкрарлиши

9 Яқуп Паддан-Аррам районидин Бәйтәлгә қайтип кәлгәндин кейин, Худа униңға йәнә көрүнүп, бәхит ата қилип:
10 — Униңдин кейин Яқуп әмәс, Исраил атилисән, — деди.
Шуниң билән Худа униң исмини Исраилға өзгәрткәнлигини тәкрарлиди.

---

*35:7 7. Әл-Бәйтәл — «Бәйтәлдики Худа» дегән мәнани билдүриду.
*35:8 8. Аллон-Бақут — «көз йеши дәриғи» дегән мәнани билдүриду.

[11] Худа униңға:
— Мән һәммигә қадир Худадурмән. Сән нурғун әвлат тепип көпәйгин.
Нурғун хәлиқләр сениң нәслиңдин барлиққа келиду. Сән нурғун
падишаларниң бовиси болисән. [12] Мән Ибраһимға вә Исһаққа вәдә қилип
бәрмәкчи болған зиминни саңа вә сениң әвлатлириңғиму тәғдим қилимән,
— деди.
[13] Худа бу сөзни қилип болуп, Яқуп билән сөзләшкән йәрдин кәтти.
[14] Яқуп Худа өзигә сөзлигән җайда бир хатирә таш тиклиди. Униң үстигә
Худаға атап шарап вә яғ қуйди. [15] У Худа өзигә көрүнгән бу җайни Бәйтәл [*]
дәп атиди.

Раһиләниң туғутта өлүп кетиши

[16] Яқуп вә аилисидикиләр Бәйтәлдин йолға чиқип, Әфрата шәһиригә аз
қалғанда, Раһиләниң толғиғи тутуп, туғути қийин болди. [17] Толғақ
чидиғусиз қаттиқ кәлгәндә, туғут аниси униңға:
— Қорқма, йәнә бир оғул туғисән, — деди.
[18] Униң җени тумшуғиға келип, нәпәси тохтай дегәндә, балисиға Бинъони
[*] дәп исим қойди. Балиниң дадиси болса, униңға Бинямин [*] дәп исим қойди.
[19] Раһилә вапат болуп, Әфратаға, йәни һазир Бәйтләһәм дәп атилидиған
шәһәргә маңидиған йолниң бойиға дәпнә қилинди. [20] Яқуп Раһиләниң
қәбриниң үстигә бир хатирә таш қойған еди, бу таш һазирғичә бар. [21] Андин
Исраил (Яқуп) өз сәпирини давамлаштуруп, Мигдал-Едир дегән йәрдин
өтүп чедирини тикти.

Яқупниң оғуллири

[22] Исраил у йәрдә турған вақтида, униң тунҗа оғли Рубен атисиниң кичик
хотуни Билһа билән бир орунда йетип, бузуқчилиқ қилди. Исраил
буниңдин хәвәр тапти.
Яқупниң он икки оғли болуп, [23] Леяһтин туғулғанлири: тунҗа оғли Рубен,
андин Шимон, Лавий, Йәһуда, Иссакар вә Зәбулунлардур. [24] Раһиләдин
туғулғанлири: Йүсүп вә Биняминдур. [25] Раһиләниң қиз хизмәткари
Билһадин туғулғанлири: Дан вә Нафталидур. [26] Леяһниң қиз хизмәткари
Зилпадин туғулғанлири болса: Гад вә Ашердур. Бу оғулларниң һәммиси
Паддан-Аррамда туғулған еди.

Исһақниң аләмдин өтүши

[27] Яқуп атиси Исһақниң йениға, йәни Мамрә дегән йәргә кәлди. Мамрә
болса Кириат-Арба, йәни Һебронниң йенида болуп, бу дәл Ибраһим билән
Исһақ турған җай еди. [28] Исһақ йүз сәксән яш өмүр сүрди. [29] У узақ өмүр
сүрүп, әҗдатлириниң қешиға кәтти. Уни оғуллири Әсав билән Яқуп дәпнә

---

[*]**35:15** 15. Бәйтәл — «Худаниң өйи» дегән мәнани билдүриду.
[*]**35:18** 18. Бинъони — «қайғулуқ оғлум» дегән мәнани билдүриду.
[*]**35:18** 18. Бинямин — «амәтлик бала» дегән мәнани билдүриду.

қилди.

36

Әсавниң әвлатлири

[1] Төвәндикиләр Әсавниң әвлатлиридур. Әсавниң йәнә бир исми Идом еди.
[2] Әсав бир қанчә Қанан қизлирини әмригә алған болуп, улар хитлардин
Елонниң қизи Адә, һивилардин Зибионниң оғли Анаһниң қизи Оһолибама,
[3] Исмаилниң қизи, Небайотниң сиңлиси Басиматлардур. [4] Адәдин Әлифаз
туғулди. Басиматтин Рәул туғулди. [5] Оһолибамадин Йеуш, Ялам вә
Кораһлар туғулди. Әсавниң бу оғуллириниң һәммиси Қананда туғулди.
[6] Әсав аяллири, пәрзәнтлири, аилисидики пүтүн адәмлири, пүтүн қой-кала
вә Қананда тапқан мал-мүлүклирини елип, иниси Яқуптин айрилип, башқа
йәргә көчүп кәтти. [7] Бу иккисиниң қой-кала вә башқа тәәллуқатлири нурғун
болғачқа, бу йәр уларға йетишмигән еди. [8] Шуңа Әсав, йәни Идом Сәир
тағлиқ райониға берип турди.
[9] Төвәндикиләр идирлиқ райони Сәирдики идомлиқларниң атиси Әсавниң
әвлатлиридур. [10-13] Әсавниң аяли Адә бир оғул туғди. Униң исми Әлифаз
болуп, униңдин бәш оғул төрәлди. Улар: Тәман, Омар, Зәфо, Гатам вә
Кәназлардур. Әлифазниң кичик хотуни Тимна бир оғул туғди. Униң исми
Амаләк еди.

Әсавниң аяли Басимат бир оғул туғди. Униң исми Рәул еди. Рәулдин төрт
оғул төрәлди. Улар: Наһат, Зәраһ, Шамма вә Миззалардур.
[14] Әсавниң аяли Оһолибама Зибионниң нәвриси болса, Анаһниң қизи
болуп, у Әсавға үч оғул туғуп бәрди. Улар: Йеуш, Ялам вә Кораһ--лардур.
[15] Әсавниң әвлатлири төвәндики қәбилиләрниң қәбилә башлиқлири
болди: Әсавниң тунҗа оғли Әлифаз Идом районидики тиман, омар, зәфо,
кәназ, [16] кораһ, гатам вә амаләк қатарлиқ қәбилиләрниң атисидур.
Жуқуридики қәбилиләрниң нами Әсавниң аяли Адәдин болған әвлатларниң
исимлиридур.
[17] Әсавниң оғли Рәул болса Идом районидики наһат, зәраһ, шамма вә
мизза қатарлиқ қәбилиләрниң атисидур. Жуқуридики қәбилиләрниң нами
Әсавниң аяли Басиматтин болған әвлатларниң исимлиридур.
[18] Йеуш, Ялам вә Кораһлар Әсавниң аяли Анаһниң қизи Оһолибама-дин
туғулған болуп, улар өз намлиридики қәбилиләрниң атисидур.
[19] Жуқуридики қәбилиләр вә қәбилә башлиқлири Әсав, йәни Идомниң
әвлатлиридур.

Сәирниң әвлатлири

[20-21] Идом районида олтиришлиқ аһалиләр төвәндики қәбилиләр-гә
бөлүнгән. Улар: лотан, шобал, зибион, анаһ, дишон, әзәр вә дишанлардин
ибарәт. Бу қәбилиләрниң намлири қәбилә башлиқ-лириниң исимлири билән
аталған болуп, бу кишиләр һоритлардин болған Сәирниң әвлатлиридур.

[22] Лотанниң оғуллири: Һори вә Һимам болуп, Тимна болса Лотан-ниң
сиңлисидур.
[23] Шобалниң оғуллири: Алван, Манаһат, Әбал, Шефо вә Онам-лардур.
[24] Зибионниң оғуллири: Айя вә Анаһтур. (Чөлдә атисиниң ешәк-лирини
бақиветип, аршаңларни байқиған дәл мана шу Анаһ еди.)
[25] Анаһниң балилири: оғли Дишон вә қизи Оһолибамадур. [26] Дишон-ниң
оғуллири: Һәмдан, Әшбан, Итран вә Кәранлардур.
[27] Әзәрниң оғуллири: Билһан, Зааван вә Аканлардур.
[28] Дишанниң оғуллири: Уз вә Аррандур.
[29-30] Һоритлардин болған қәбилә башлиқлириниң исимлири Лотан,
Шобал, Зибион, Анаһ, Дишон, Әзәр вә Дишанлардур. Кейинчә бу
башлиқларниң исимлири Сәир районидики һоритлардин болған өз
қәбилилириниң намлириға айланди.

Идомдики падишалар

[31] Исраилларниң техи падишаси болмай туруп, төвәндики падиша-лар
Идомға һөкүмранлиқ қилди:
[32] Беорниң оғли Бела. У турған шәһәрниң нами Динһаба еди.
[33] Бела өлгәндин кейин, орниға босралиқ Зәраһниң оғли Йобаб чиқти.
[34] Йобаб өлгәндин кейин, орниға Тәмани районидин кәлгән Хушам чиқти.
[35] Хушам өлгәндин кейин, орниға Бедадниң оғли Хадад чиқти. У
мидиянларни Моабта тар-мар қилған. У турған шәһәрниң нами Авит еди.
[36] Хадад өлгәндин кейин, орниға масриқалиқ Самла чиқти.
[37] Самла өлгәндин кейин, орниға дәрия бойиға җайлашқан Риһубот-тин
кәлгән Шаул чиқти.
[38] Шаул өлгәндин кейин, орниға Акборниң оғли Баал-Ханан чиқти.
[39] Акборниң оғли Баал-Ханан өлгәндин кейин, орниға Хадад чиқти. У
турған шәһәрниң нами Пау еди. Униң аяли Мәһетабел болса Мезаһабниң
қизи болған Матридниң қизи еди.
[40-43] Әсав Идомдики тимна, алва, йәтәт, оһолибама, әла, пинон, кәназ,
тәман, мибсар, магдийәл вә ирам қатарлиқ қәбилиләрниң атиси болуп, бу
қәбилиләрниң намлири өз қәбилә башлиқлириниң исимлиридин кәлгән.
Жуқурқи қәбилиләр олтирақлашқан җайлар шу қәбилиләрниң нами билән
аталди.

37

Йүсүп вә униң қериндашлири

[1] Яқуп өз атиси турған Қанан районида олтирақлишип қалди.
[2] Төвәндикиләр Яқупниң аилисиниң иш-излиридур.
Йүсүп он йәттә яшқа киргән чағлирида, һемишәм атисиниң кичик
хотунлири Билһа вә Зилпаниң оғуллириға ярдәмлишип, қой баққили
чиқатти. У акилириниң қилған яман ишлирини атисиға мәлум қилип

туратти. [3] Исраил Йүсүпни башқа оғуллиридин көпирәк яхши көрәтти.
Чүнки Йүсүп униң қериған вақтида тапқан балиси еди. Исраил Йүсүпкә бир
ала тон тиктүрүп бәрди. [4] Атилири-ниң уни өзлиридин артуқ
көридиғанлиғини сәзгән акилири Йүсүпкә шунчилик өчмәнлик қилаттики,
һәтта униңға силиқ гәпму қилматти.

[5] Бир күни Йүсүп чүш көрүп, уни акилириға ейтип бәрди. Улар униңға
бурунқидинму өч болуп кәтти. [6] У:

— Қулақ селиңлар! Көргән чүшүмни силәргә ейтип берәй. [7] Биз һәммимиз
етизда буғдай бағлаватқидәкмиз. Мениң бағлиған буғдийим тиклинип түз
турғидәк, силәрниң бағлиғанлириңлар мениңкиниң әтрапида бешини егип
тазим қилип турғидәк! — деди.

[8] Акилири униңдин:

— Сән падиша болуп, бизгә һөкүмранлиқ қилмақчиму? — дәп сориди.
Йүсүп чүшини акилириға өрүп бәргәнлигидин, улар униңға техиму өч
болуп кәтти.

[9] Кейин Йүсүп йәнә бир чүш көрүп, униму акилириға ейтип берип, уларға:

— Мән йәнә бир чүш көрүптимән. Чүшүмдә қуяш, ай вә он бир юлтуз
маңа тазим қилип турғидәк! — деди.

[10] Йүсүп бу чүшни атисиғиму ейтип бәрди. Атиси уни әйипләп:

— Қандақ чүш бу? Сән анаң, акилириң вә мениң саңа баш егип тазим
қилишимизни ойламсән? — деди.

[11] Буниң билән Йүсүпниң акилири униңға интайин көрәлмәслик
қилишидиған болуп қалди. Лекин атиси бу ишни көңлигә пүкүп қойди.

Йүсүпниң Мисирға сетилиши

[12] Бир күни Йүсүпниң акилири Шәкәмдики яйлаққа атисиниң қойлирини
баққили барған еди.

[13] Исраил Йүсүпкә:

— Акилириң Шәкәмдә қой беқиватиду. Сән уларниң йениға берип йоқлап
кәлгин, — деди.

— Мақул, барай, — дәп жавап бәрди Йүсүп.

[14] Атиси униңға:

— Сән акилириңниң вә падиларниң аман-есән яки әмәслигини көрүп
келип, маңа хәвәр қилғин, — деди. Буниң билән атиси Һиброн жилғисидин
уни йолға салди.

Йүсүп Шәкәмгә берип, [15] далада акилирини издәп жүргәндә, бир киши уни
көрүп:

— Кимни издәватисән? — дәп сориди.

[16] — Акилиримни издәватимән. Уларниң қәйәрдә қой беқиватқан-лиғини
ейтип бәрсиңиз, — деди у.

[17] У киши:

— Улар кетип қалди. Уларниң Дотанға бармақчи болғанлиғини аңлидим,
— деди.

Шуниң билән Йүсүп акилириниң кәйнидин меңип, уларни Дотандин тапти.
[18] Улар Йүсүпни жирақтин көрүп, у йетип кәлгичә мәслиһәтлишип, уни өлтүрүвәтмәкчи болушти. [19] Улар өз ара:
— Һелиқи чүш атиси кәпту. [20] Мундақ қилайли! Биз уни өлтүрүп, өлүгини сүйи қуруп кәткән қудуққа ташлаветип, жиртқуч һайван йәп кетипту, дәйли. Қени, униң чүшиниң әмәлгә ашқинини бир көрәйли, — дейишти.
[21] Уларниң сүйиқәстини аңлиған Рубен Йүсүпни қутқузувалмақчи болуп:
— Уни өлтүрсәк болмайду! [22] Уни зәхимләндүрмәй, чөлдики сүйи қуруп кәткән бу қудуққа ташлавәтсәкла болди, — деди.
Униң бундақ дейишидики мәхсәт, кейин Йүсүпни бир амал қилип, уларниң қолидин қутулдуруп, атисиға қайтуруп бериш еди.
[23-24] Йүсүп акилириниң йениға келиш биләнла, улар уни тутуп, учиси-дики ала тонини салдурувелип, уни бир сусиз қудуққа ташлавәтти.
[25] Улар тамаққа олтарғинида, бир топ исмаил қәбилисидин болған содигәрләр карвининиң Гилиадтин Мисир тәрәпкә кетиватқан-лиғини көрди. Улар төгилиригә дора-дәрмәк, мәлһәм вә мурмәк-киләрни артип кәлгән еди. [26] Йәһуда өз қериндашлириға:
— Бизниң өз инимизни өлтүрүп, җинайитимизни йошурушимиз-ниң пайдиси немә? [27] Уни өзимиз қол селип өлтүргинимиздин көрә, исмаилларға сетивәткинимиз түзүк. У қандақла болмисун бизниң инимиз, бизниң қан қериндишимиз, — деди. Қериндашлири буниңға қошулди.
[28] Шуңа Мидияндин кәлгән исмаил қәбилисидики содигәрләр у йәрдин өткәндә, Йүсүпниң акилири уни қудуқтин чиқирип, жигирмә күмүч тәңгигә баһалишип, исмаилларға сетивәтти. Бу кишиләр Йүсүпни Мисирға елип кәтти.
[29] Йүсүп содигәрләргә сетилғанда, Рубен йоқ еди. У қайтип кәлгәндин кейин, қудуқниң йениға берип, Йүсүпниң йоқлиғини көрүп, ечинған һалда кийимлирини житип, [30] қериндашлири турған йәргә берип:
— Йүсүп йоқ! Өйгә қандақ баримән? — деди.
[31] Буниң билән улар өшкидин бирни боғузлап, Йүсүпниң ала тонини өшкиниң қениға миләп, [32] атисиниң алдиға апирип:
— Биз бу ала тонни тепивалдуқ, бу Йүсүпниңму қандақ? — деди.
[33] Яқуп бу тонни тонуп:
— Бу мениң оғлумниңғу! У җәзмән жиртқуч һайванларға йәм бопту! — деди.
[34] Яқуп һәсрәттә кийимлирини житип ташлап, матәм кийимини кийип, оғли үчүн узунғичә һаза тутти. [35] Униң қиз-оғуллириниң һәммиси униңға тәсәлла бәрсиму, қобул қилмиди. У:
— Мән таки өлгичә, оғлумға һаза тутимән! — деди.
У оғли Йүсүп үчүн давамлиқ һәсрәт чәкти.
[36] Шу арилиқта Мидияндин кәлгән һелиқи содигәрләр Йүсүпни Мисирға апирип, уни падишаниң бир әмәлдари — ясавуллар башлиғи болған

Потифарға сетиватқән еди.

38

Йәһуда билән Тамар

[1] Шу күнләрдә Йәһуда өз қериндашлириниң йенидин кетип, Адуллам
йезисидики Һира дегән кишиниң йениға чүшти. [2] Йәһуда у йәрдә имансиз
қананлиқ Шуаниң қизи билән тонушуп, уни некайиға алди. [3] Қиз һамилдар
болуп, бир оғул туғди. Йәһуда униң исмини Ер қойди. [4] Қиз йәнә һамилдар
болуп, иккинчи оғлини туғди. Униң исмини Онан қойди. [5] Кейин үчинчи
оғлини туғди. Униң исмини Шалаһ дәп қойди. Шалаһ туғулғанда, улар
Кәзип дегән йәрдә еди.

[6] Йәһуда тунжа оғли Ергә Тамар исимлиқ бир қизни елип бәрди. [7] Ерниң
қилиғи Пәрвәрдигарниң нәзәридә яман болғачқа, Пәрвәр-дигар униңму
женини алди.

[8] Бу чағда Йәһуда Ерниң иниси Онанға:

— Сән берип йәңгән билән өйлинип, акаңниң нәслини давамлаш-тур. Бу сениң қилишқа тегишлик борчуң, — деди.

[9] Лекин Онан туғулидиған бала өзиниң болмайдиғанлиғини билип, һәр
қетим йәңгиси билән бир орунда ятқанда акисиға нәсил қалдурмаслиқ үчүн,
мәхсәтлик һалда уруқни йәргә ақтуруветәтти. [10] Униң қилмишлири
Пәрвәрдигарниң нәзәридә яман болғачқа, Пәрвәрдигар униңму женини
алди.

[11] Андин Йәһуда келини Тамарға:

— Оғлум Шалаһ чоң болғичә, атаңниң өйидә тул олтирип турғин, — деди. У Шалаһниңму икки акисидәк өлүп кетишидин қорқуп, шундақ дегән еди. Шуңа Тамар атисиниң өйигә қайтип кәтти.

[12] Мәлум мәзгилдин кейин, Йәһуданиң аяли болған Шуаниң қизи аләмдин
өтти. Қарилиқ тутуш вақти өткәндин кейин, у адулламлиқ дости Һира билән
биллә Тимнаһ дегән йәргә барди. У йәрдә униң хизмәтчилири қой
қирқиватәтти.

[13] Бири Тамарға қейинатисиниң Тимнаһ дегән йәргә қой қирқи-ғили
баридиғанлиғини ейтқан еди. [14] Буниңдин хәвәр тапқан Тамар тул хотунлуқ
кийимини селиветип, башқа кийимләрни кийивелип, башқиларға өзини
тонутмаслиқ үчүн үзигә пәрәнжә тартип, Тимнаһ йоли үстидики Енаим
шәһириниң дәрвазисиға берип олтарди. Чүнки у Йәһуданиң кичик оғли
Шалаһ чоң болуп қалған болсиму, Йәһуданиң өзини униңға
некалимайдиғанлиғиға көзи йәткән еди.

[15] Йәһуда уни көргинидә, паһишә аял дәп қариди, чүнки у үзини
йепивалған еди. [16] Йәһуда униң өз келини екәнлигини билмәй, йолниң
четигә берип, униңдин:

— Немә тәләп қилисән? — дәп сориди.

— Мән билән бир орунда ятсиңиз маңа немә берисиз? — деди Тамар.

[17] — Маллиримниң ичидин бир оғлақ әвәтип беримән, — дәп җавап бәрди у.

— Хоп, оғлақни әкелип бәргичә, бирәр нәрсиңизни гөрүгә қоюп кетиң, — деди Тамар.

[18] — Гөрүгә немә тәләп қилисән? — дәп сориди у.

Тамар:

— Бойнуңизға есиқлиқ мөрүңиз билән қолуңиздики һасиңизни, — деди.

Шуниң билән Йәһуда бу нәрсиләрни Тамарға берип, униң билән бир
орунда ятти, Тамар һамилдар болуп қалди. [19] Тамар атисиниң өйигә қайтип
берип, үзидики пәрәнҗисини еливетип, туллуқ кийимлирини қайта
кийивалди.

[20] Йәһуда дости Һирани у аялға бир оғлақ апирип берип, гөрүгә қойған
нәрсилирини қайтуруп келишкә әвәтти. Лекин Һира уни тапалмиди. [21] Һира
Енаим шәһиридики кишиләрдин:

— Бурун йол бойида турған һелиқи паһишә аял нәгә кәтти? — дәп сориди.

Улар:

— Бу йәрдә паһишә аял задила болуп бақмиған, — дәп җавап беришти.

[22] Һира Йәһуданиң йениға берип, униңға:

— Уни тапалмидим. Униң үстигә шу йәрлик кишиләр: «Бу йәрдә паһишә аял болуп баққан әмәс!» дейишиду, — деди.

[23] Йәһуда униңға:

— Бопту, у нәрсиләрни алса алсун, башқиларниң мәсқирисигә қал-майли. Һәр һалда мән оғлақни әвәттим, бирақ сән уни тапалмапсән, — деди.

[24] Үч айчә өткәндин кейин, бири Йәһудаға:

— Келиниң Тамар бузуқчилиқ қилип, һамилдар бопту, — деди.

— Уни әкелип отқа ташлаңлар! — дәп ғәзәп билән буйруқ қилди Йәһуда.

[25] Тамар өйдин елип чиқилғанда, қейинатисиға адәм әвәтип:

— Мән бу нәрсиләрниң егисидин һамилдар болдум. Қарап бекиң! Бу мөр вә һаса кимниң? — деди.

[26] Йәһуда бу нәрсиләрни тонуп:

— Буниңға мән әйиплик! Мән әслидә уни оғлум Шалаһқа елип беришим керәк еди, — деди.

Шуниңдин кейин Йәһуда униң билән қайта бир орунда ятмиди.

[27] Тамар ай-күни тошқанда, қош гезәккә һамилдар болғанлиғини билди.
[28] Униң толғиғи тутуп, бир балиниң бир қоли чиқти. Туғут аниси у қолни
тутуп, униңға қизил жип бағлап қоюп:

— Бу авал туғулғини, — деди. [29] Лекин бала қолини тартип әкирип кетип,
йәнә бири авал туғулди. Шуңа туғут аниси:

— Сән талишип, қандақму қериндишиңниң алдида чиқивалдиң? — дәп,
балиниң исмини Парәс * дәп қойди. [30] Кәйнидин қизил жип бағлап
қоюлғини туғулди. Униң қолиға қип-қизил жип бағланған болғачқа, униңға

---

*__38:29__ 29. Парәс — «талишип чиққан» дегән мәнани билдүриду.

Зәраһ [*] дәп исим қойди.

39

Йүсүп билән Потифарниң аяли

[1] Исмаил қәбилисидики содигәрләр Йүсүпни Мисирға әкелип, Мисир
падишасиниң бир әмәлдари — ясавуллар башлиғи Потифарға сатқан еди.
[2] Пәрвәрдигар Йүсүпкә яр болуп, униң һәммә ишлирини оң қилди. У
мисирлиқ ғоҗайининиң өйидә турди. [3] Потифар Пәрвәрдигарниң Йүсүпкә
яр болуп, униң һәммә ишлирини оң қилғанлиғини байқиди. [4] Потифар
униңдин рази болуп, уни шәхсий ярдәмчи қилип, аилә ишлири вә пүткүл
тәәллуқатини башқурушқа тайинлиди. [5] Шу вақиттин башлап Пәрвәрдигар
Потифарниң пүтүн аилисигә, мал-чарвилириға вә териқчилиғиға бәхит ата
қилди. [6] Потифар һәммини Йүсүпниң башқурушиға тапшуруп, өзиниң
йемәк-ичмигидин башқа, һеч иш билән кари болмайдиған болди.
Йүсүп келишкән, чирайлиқ жигит еди. [7] Узун өтмәй униңға ғоҗайининиң
аялиниң көзи чүшүп қелип, униңға:
— Кәл, мән билән бир орунда ят! — деди.
[8] Йүсүп рәт қилип:
— Ойлап көрүң, ғоҗайиним барлиқ тәәллуқатини мениң баш-қурушумға
тапшурди. Мән болғачқа, у пүтүн аилә ишлириға баш қатурмайду. [9] Бу
аилидә мән униңға охшаш һоқуқлуқ. Сиздин башқа һәммини маңа
тапшурди. Сиз униң аяли турсиңиз, мән қандақму бундақ әхлақсиз ишни
қилип, Худаниң алдида гунакар болай? — деди.
[10] Потифарниң аяли һәр күни шерин сөзләр билән Йүсүпни өзигә
қаратсиму, Йүсүп униң билән бир орунда ятмақ түгүл, униң билән бир
йәрдә олтиришниму рәт қилип кәлди.
[11] Бир күни Йүсүп өз иши билән өйгә кирди. У чағда өйдә башқа
хизмәтчиләр йоқ еди. [12] Потифарниң аяли Йүсүпниң тониға есиливелип:
— Кәлгин, бир орунда ятайли! — деди. Бирақ Йүсүп қечип, ташқи-риға
чиқип кәтти. Тони болса, аялниң қолида қалди. [13] У Йүсүпниң тонини
ташлап қечип чиқип кәткинини көрүп, [14] чуқан селип, өй хизмәтчилирини
чақирип, уларға:
— Қараңлар, ерим әкәлгән ибраний қул бизгә һақарәт кәлтүрди. У мениң
һоҗрамға кирип, номусумға тәгмәкчи болған еди, мән авазимниң баричә
вақиридим. [15] У мениң вақириғинимни аңлап, тонини елишқиму
үлгирәлмәй, қечип чиқип кәтти, — деди.
[16] У Йүсүпниң тонини бәрмәй, ериниң келишини күтти. [17] Ери кәлгәндә,
униңға мундақ деди:
— Сиз әкәлгән һелиқи ибраний қул мениң һоҗрамға кирип, маңа һақарәт
кәлтүрди. [18] Мән вақириған едим, у тонини елишқиму үлгирәлмәй, қечип

[*] **38:30** 30. Зәраһ — «қип-қизил» дегән мәнани билдүриду.

чиқип кәтти.
[19] Йүсүпниң ғожайини аялиниң: «Сениң кулуңниң маңа қилған муамилиси
мана!» дегән сөзини аңлап, интайин ғәзәпләнди. [20] У Йүсүпни тутуп, орда
зинданиға қамап қойди. Буниң билән Йүсүп у йәрдә қамақта болуп қалди.
[21] Лекин Пәрвәрдигар Йүсүпкә яр болуп, униңға меһир-шәпқәт көрсәтти.
Шуңа зиндан башқурғучи уни яхши көрүп қелип, [22] уни зиндандики башқа
җинайәтчиләрни башқуруш вә зиндан ишлириға җавапкәр болушқа
тайинлиди. [23] Йүсүп җавапкәр ишларға зиндан башқурғучи баш
қатурмайдиған болди. Чүнки Пәрвәрдигар Йүсүпкә яр болғачқа, у
башқурған һәммә ишлар оңушлуқ болған еди.

40

Йүсүпниң түрмидашлириниң чүшлиригә тәбир бериши

[1] Мәлум мәзгил өткәндин кейин, Мисир падишасиниң баш шарап
қуйғучиси билән баш навайи падишаниң алдида хаталиқ өткүзди. [2] Падиша
ғәзәплинип, [3] бу икки жуқури әмәлдарни ясавул мәһкимисидики зинданға,
Йүсүп билән бир йәргә қамиди. [4] Ясавул беги Йүсүпни бу икки әмәлдарни
күтүшкә орунлаштурди. Улар зинданда бир мәзгил биллә турди.
[5] Бир күни кечидә баш шарап қуйғучи билән баш навай чүш көрди.
Иккисиниң көргән чүшлириниң мәнаси охшиматти. [6] Әтиси әтигәндә Йүсүп
уларни йоқлап киргинидә, уларниң көңлиниң беарамлиғини билди. [7] У
улардин:
— Силәр бүгүн неманчила ғәмкин? — дәп сориди.
[8] Улар:
— Иккимиз ахшам чүш көрдуқ, лекин чүшүмизниң мәнасини йешип
беридиған адәм йоқ, — дәп җавап беришти.
Йүсүп уларға:
— Чүшкә тәбир бериш қабилийити Худадин келиду. Чүшүңларни маңа
ейтип бериңлар, — деди.
[9] Буниң билән баш шарап қуйғучи мундақ деди:
— Чүшүмдә алдимда бир түп үзүм көчитиниң турғанлиғини көрдүм.
[10] Көчәттә үч тал жумран шах болуп, көчәт бихлаш биләнла чечәкләп, мевә
пишти. [11] Қолумда падишаниң шарап җами болуп, мән үзүмләрни үзүп,
ширнисини җамға сиқип, җамни падишаға сундум.
[12] Йүсүп мундақ деди:
— Бу чүшниң мәнаси мундақ: Үч жумран шах — үч күнни көрситиду.
[13] Үч күндин кейин падиша сизгә кәңчилик қилип, әсли мәнсивиңизни
беридикән. Сиз падишаға бурун баш шарап қуйғучи болған
вақтиңиздикидәк йәнә шарап тутидикәнсиз. [14] Амма ишлириңиз оңушлуқ
болғанда, мени унтуп қалмай, маңа һисдашлиқ қилғайсиз. Падиша алдида
мениң үчүн гәп қилип, зиндандин чиқишимға ярдәм қилғайсиз. [15] Мән
әслидә ибранийимән, жутумдин наһәқ тутуп келингәнмән. Мисирдиму мени

зинданға ташлиғидәк бирәр яман иш қилғиним йоқ.
[16] Йүсүпниң баш шарап қуйғучиниң чүшигә яхши тәбир бәргәнлигини
көргән баш навай Йүсүпкә мундақ деди:
— Мәнму бир чүш көрүптимән. Чүшүмдә бешимда үч севәттә нан
бармиш. [17] Әң үстидики севәттә падиша йәйдиған һәр хил ундин
пиширилған назу-немәтләр бармиш, лекин уларни учар қанатлар
йәватқидәкмиш.
[18] Йүсүп мундақ деди:
— Бу чүшниң мәнаси мундақ: Үч севәт үч күнни көрситиду. [19] Үч күндин
кейин падиша каллиңизни елип, җәсидиңизни дәрәққә асидикән, тениңизни
болса учар қанатлар йәйдикән.
[20] Үч күндин кейин падишаниң туғулған күни болуп, падиша өз
әмәлдарлириға зияпәт бәрди. У баш шарап қуйғучи билән баш навайни
зиндандин чиқирип, әмәлдарларниң алдиға елип кәлди. [21] У баш шарап
қуйғучиниң мәнсивини әслигә кәлтүрди. [22] Баш навайни болса, дарға асти.
Бу ишлар дәл Йүсүпниң тәбиридәк болуп чиқти. [23] Лекин баш шарап
қуйғучи Йүсүпни есидин чиқирип, уни пүтүнләй унтуп қалди.

41

Йүсүпниң падишаниң чүшигә тәбир бериши

[1] Икки жилдин кейин Мисир падишаси мундақ бир чүш көрди: Чүшидә у
Нил дәриясиниң бойида турупту. [2] Йәттә сағлам һәм семиз кала дәриядин
чиқип, қирғақтики қомучлуқта отлапту. [3] Арқидин сәт вә қотур йәттә кала
чиқип, қирғақтики йәттә семиз калиниң йенида турупту. [4] Бу йәттә қотур
кала һелиқи йәттә семиз калини йәветипту, у чағда падиша ойғинип
кетипту.
[5] У қайта уйқиға кетип, йәнә бир чүш көрди: У бир түп буғдайниң толуқ вә
йетилгән йәттә данә башақ чиқарғанлиғини көрүпту. [6] Кәйнидин һелиқи
буғдай йәнә иссиқ шамалдин солишип қалған дансиз йәттә башақ
чиқирипту. [7] Бу йәттә башақ һелиқи толуқ йетилгән йәттә башақни
жутуветипту. Падиша ойғанса, бу чүши екән. [8] Таң атқанда падиша беарам
болуп, адәм әвәтип, Мисирдики пүтүн тәбирчиләр билән данишмәнләрни
чақиртип, чүшлирини уларға ейтип бәрди. Лекин униң чүшлиригә һеч ким
тәбир берәлмиди.
[9] Бу чағда баш шарап қуйғучи падишаға мундақ деди:
— Бүгүн ойлап бақсам, мениң өткүзгән хаталиғим есимгә кәлди. [10] Бир
қетим җанаплири бизгә қаттиқ ғәзәплинип, баш навай билән мени ясавул
мәһкимисидики зинданға қамитип қойған едила. [11] Бир күни кечидә биз
иккилимиз чүш көрүптуқ. Көргән чүшлиримизниң мәнаси охшиматти. [12] У
чағда бир ибраний яш жигит биз билән бир зинданда еди. У әслидә ясавул
бегиниң хизмәткари екән. Иккимиз чүшүмизни униңға ейтип бәрсәк, у
чүшүмизгә тәбир бәргән еди. [13] Нәтиҗидә ишлар дәл униң тәбиридәк болуп

чиқти. Җанаплири мениң мәнсивимни әслигә кәлтүрүп, баш навайни дарға астила.
[14] Падиша Йүсүпни чақирип келишкә адәм әвәтти. Улар дәрһал берип, уни зиндандин чиқирип, чач-сақаллирини чүшәртип, кийим-лирини йеңилап, падишаниң алдиға елип кәлди. [15] Падиша униңға:
— Мән бир чүш көргән едим. Чүшүмгә һеч ким тәбир берәлмиди. Бирақ аңлишимчә, сән тәбир берәләйдикәнсән, — деди.
[16] Йүсүп:
— Җанаплири, мән шәхсән өзәм чүшкә тәбир берәлмәймән, лекин Худа өзлиригә яхши тәбир бериду, — дәп җавап бәрди.
[17] Падиша мундақ деди:
— Чүшүмдә мән Нил дәриясиниң бойида туруптимишмән. [18] Йәттә сағлам һәм семиз кала дәриядин чиқип, қирғақтики қомучлуқта отлаватáтти.
[19] Арқидин йәнә йәттә сәт қотур вә оруқ кала дәриядин чиқти. Мән бурун Мисирда бундақ қорқунучлуқ кала көрүп бақмиған едим. [20] Бу қотур калилар һелиқи семиз калиларни йәвәтти, [21] лекин йәнила бурунқидәк сәт едики, семиз калиларни йәвәткәндәк турматти. Бу чағда мән ойғинип кәттим.
[22] Кәйнидин йәнә бир чүш көрдүм. Чүшүмдә бир түп буғдай йәттә данә толуқ вә йетилгән башақ чиқарди. [23] Кәйнидин йәнә йәттә данә иссиқ шамалдин солишип кәткән аҗиз вә дансиз башақ чиқарди. [24] Бу дансиз башақлар һелиқи толуқ йетилгән данлиқ башақларни жутувәтти. Мән бу чүшни тәбирчиләргә ейтип бәргән едим, лекин һеч ким тәбир берәлмиди.
[25] Йүсүп падишаға мундақ деди:
— Бу икки чүшниң мәнаси бирдур. Худа Өзи қилмақчи болған ишларни җанаплириға алдин-ала билдүрүпту. [26] Йәттә семиз кала йәттә жилни көрситиду. Толуқ йетилгән йәттә башақму йәттә жилни көрситиду. Бу икки чүшниң мәнаси охшаш. [27] Кәйнидин чиққан йәттә қотур кала билән иссиқ шамалдин солишип кәткән йәттә дансиз башақ болса, йәттә ачарчилиқ жилни көрситиду. [28] Демәк, мән һели өзлиригә дегинимдәк, Худа Өзи қилмақчи болған ишларни җанаплириға алдин-ала көрситипту. [29] Пүтүн Мисирда мисли көрүлмигән йәттә баяшәтчилик жил болиду. [30] Кәйнидин йәттә ачарчилиқ жил болуп, пүткүл Мисирни ачарчилиқ қаплап, илгирики баяшәт жилларни кишиләрниң ядидин чиқириветиду. [31] Ачарчилиқ апити шундақ қаттиқ болидуки, кишиләр бурунқи баяшәт жилларни унтуп кетиду. [32] Җанаплириниң охшаш икки чүш көрүшлири, Худаниң бу ишларни пат арида җәзмән әмәлгә ашуридиғанлиғини билдүриду.
[33] Шуниң үчүн җанаплириниң дөләтни башқурушқа әқил-парасәтлик вә жирақни көрәләйдиған бир кишини қоюшлирини [34] һәм әмәлдарларни таллап, йәттә баяшәтчилик жиллирида пүтүн мәмликәттики деханчилиқ мәһсулатлириниң бәштин бирини жиғивелишлирини, [35] шундақла уларға кәлгүсидики баяшәтчилик жиллирида һәр хил ашлиқни топлап, һәр қайси шәһәрләрдә ашлиқ сақлаш һоқуқини беришлирини вә ашлиқ ихтисат

қилиш тоғрисида әмир чүшириш тәкливини беримән. 36 Кәйни-кәйнидин
келидиған йәттә ачарчилиқ жилида бу запас ашлиқ пүтүн мәмликәт
хәлқини тәминләп, хәлиқни ач қелип өлүп кетиштин сақлап қалиду.

Йүсүпниң Мисирни башқуруши

37 Падиша вә униң әмәлдарлири Йүсүпниң бу тәкливини
қоллап-қувәтлиди. 38 Шуниң билән падиша әмәлдарлириға:
— Биз бу ишни башқурушқа Йүсүптинму лайиқ кишини тапалмаймиз,
чүнки униңда Худаниң Роһи бар екән! — деди.
39 Андин падиша Йүсүпкә:
— Худа бу ишларни саңа уқтурған екән, сән чоқум һәммимиздин әқиллиқ
вә жирақни көрәләйсән. 40 Мән сени мәмликитимни башқу-рушқа
тайинлаймән. Пүтүн хәлқим сениң әмриңгә бойсуниду. Мәмликитимдә
пәқәт мениң һоқуқумла сәндин жуқури болиду. 41 Һазирдин башлап сени
Мисирниң баш вәзирлигигә тайинлидим, — деди.
42 Буниң билән падиша өз бармиғидики мөрлүк үзүкни чиқирип,
Йүсүпниң қолиға салди вә учисиға кәндир рәхттин тоқулған есил тон
кийдүрүп, бойниға алтун зәнҗир есип қойди. 43 У йәнә Йүсүпни ординиң
вәзирлик һарвусиға олтарғузди. Һарвуниң алдида йол башлап кетиватқан
муһапизәтчиләр йол бойидики кишиләрни униңға тазим қилишқа буйриди.
Шундақ қилип, Йүсүп баш вәзирликкә тайинлинип, пүтүн мәмликәт-ни
башқурди. 44 Падиша Йүсүпкә:
— Мән болсам падиша. Лекин Мисирда сениң рухситиңсиз һәр қандақ
адәмниң мидир-сидир қилишиға рухсәт йоқ! — деди.
45-46 Падиша Йүсүпкә мисирчә Зафанат-Панеаһ дәп исим қойди вә униңға
Он шәһириниң роһанийи Потифераниң қизи Асенатни хотунлуққа елип
бәрди.
Йүсүп Мисир падишасиниң хизмитини қилишқа башлиған вақтида оттуз
яшта еди. У падиша ордисидин чиқип, Мисирниң һәр қайси җайлирини
көздин кәчүрди. 47 Йәттә баяшәтчилик жили мәзгилидә деханчилиқ
мәһсулатидин мол һосул елинди. 48 Йүсүп ашлиқни топлап, һәр қайси
шәһәрләрдә запас ашлиқ мәркизини қуруп, әтраптики җайлардин
жиғивелинған ашлиқни қуйди. 49 Жиғилған ашлиқниң көплүги деңиз
бойидики қумдәк һәдди-һесапсиз болғачқа, уни һесаплаш мүмкин әмәс еди.
50 Ачарчилиқ жиллири йетип келиштин илгири Йүсүпниң аяли, йәни Он
шәһириниң роһанийи Потифераниң қизи Асенат униңға икки оғул туғуп
бәрди. 51 Йүсүп: «Худа пүткүл дәрдимни вә атамниң аилисини көңлүмдин
көтиривәтти», дәп тунҗа оғлиға Манассә * дәп исим қойди. 52 У иккинчи
оғлиға: «Худа мени азап-оқубәтлик йәрдә пәрзәнткә ериштүрди», дәп
Әфраим * дәп исим қойди.

---

*__41:51__ 51. Манассә — «унтулдурған» дегән сөз билән аһаңдаш.
*__41:52__ 52. Әфраим — «ронақ тепиш» дегән сөз билән аһаңдаш.

53 Мисирлиқлар һөзүрләнгән йәттә баяшәт жил аяқлашти. 54 Йүсүп
алдин-ала ейтқандәк, йәттә ачарчилиқ жил арқа-арқидин кәлди. Әтраптики
һәммә дөләтләрдиму ачарчилиқ йүз бәргән еди, лекин Мисирниң һәммә
йеридә ашлиқ тепилатти. 55 Мисирлиқлар ачарчилиқта қалай дегәндә, улар
падишаға ялвуруп, ашлиқ тәләп қилди. Падиша уларға Йүсүпниң йениға
беришни вә һәммә ишта униң орунлаштурушиға бойсунушни буйриди.
56 Ачарчилиқ барғансири еғирлишип, Мисирниң һәммә йерини қаплашқа
башлиди. Шуңа Йүсүп пүткүл ашлиқ амбарлирини ечип, запас ашлиқларни
мисирлиқларға сетип бәрди. 57 Әтраптики дөләтләрдики кишиләрму
келишип, Йүсүптин ашлиқ сетивалди, чүнки һәммә йәрдә ачарчилиқ болуп,
әһвал интайин еғир еди.

42

Йүсүпниң қериндашлириниң Мисирға ашлиқ алғили бериши

1 Қанан зиминидиму ачарчилиқ болған еди. Яқуп Мисирда ашлиқ
барлиғини аңлап, оғуллириға:
— Силәр бир-бириңларға қаришипла турамсиләр! Немишкә бир чиқиш
йолини тапмайсиләр? 2 Аңлишимчә Мисирда ашлиқ бар екән. Ачлиқтин
өлүп кәтмәйли, у йәргә берип, бир аз ашлиқ сетивелип әкелиңлар, — деди.
3 Буниң билән Йүсүпниң он акиси Мисирға ашлиқ сетивалғили барди.
4 Лекин Яқуп Йүсүпниң иниси Биняминни улар билән әвәтмиди, чүнки
Яқуп униң бирәр яманлиққа учрап қелишидин қорқатти.
5 Исраилниң оғуллири вә башқилар ашлиқ сетивалғили Мисирға беришти,
чүнки Қанандиму ачарчилиқ еғир болған еди. 6 Йүсүп Мисирниң баш
вәзири болғачқа, һәр қайси җайлардин кәлгәнләргә ашлиқ сетип беришкә
җавапкәр еди. Шуңа Йүсүпниң акилири униң алдиға келип, беши йәргә
тәккичә униңға егилип тазим қилди. 7 Йүсүп акилирини көрүпла тонуп
қалди, лекин тонумасқа селивелип, улардин җиддий қияпәттә:
— Силәр қәйәрдин кәлдиңлар? — дәп сориди.
— Биз Қанандин ашлиқ сетивалғили кәлдуқ, — дәп җавап беришти улар.
8 Йүсүп акилирини тонуған болсиму, лекин улар Йүсүпни тонуми-ған еди.
9 У акилири тоғрисидики кичик вақтида көргән чүшлирини есигә елип,
мәхсәтлик һалда уларға:
— Силәр җасус, мәмликитимизниң аҗиз йәрлирини чарлап билгили
кәлдиңлар! — деди.
10 Улар:
— Яқ, җанаплири, әрзимәс қуллири ашлиқ сетивалғили кәлди.
11 Биз ака-укилар растчил адәмләрмиз, қуллири һәргиз җасус әмәс! — дәп
җавап қайтурушти.
12 Йүсүп уларға:
— Яқ, силәр мәмликитимизниң аҗиз йәрлирини чарлиғили кәлдиңлар! —
дәп чиң турувалди.

[13] Улар:
— Әй җанаплири, қуллири әслидә бир атидин он икки қериндаш едуқ. Атимиз Қананда туриду, әң кичик инимиз униң йенида қалди, йәнә бир инимиз болса өлүп кәткән! — деди.
[14] Йүсүп йәнә чиң туруп:
— Яқ! Мән һазир ейтқандәк, силәр расттинла җасус. [15] Силәрниң сәмимий
яки сәмимий әмәслигиңларни синаш үчүн, падишаниң нами билән қәсәм қилимәнки, кичик иниңлар бу йәргә кәлмигичә, силәрни һәргиз
қоюватмаймән. [16] Силәрдин бириңлар берип, уни елип келиңлар. Гепиңлар испатланғичә, қалғанлириңлар бу йәрдә зинданда турисиләр. Иниңларни әкәлмисәңлар, һәммиңлар чоқум җасус болуп һесаплинисиләр! — деди.
[17] Шуниң билән уларни зинданға қамап, үч күн тутуп турди.
[18] Үчинчи күни Йүсүп уларға:
— Мән Худаға садақәтмән адәммән. Әгәр силәр мениң шәртимни қобул
қилсаңлар, бир қошуқ қениңлардин кечимән. [19] Өзәңларниң сәмимий адәм
екәнлигиңларни испатлаш үчүн, бир адимиңларни зинданда гөрүгә қоюп, қалғанлириңлар қайтип, алған ашлиқларни аиләңләр-дики ачарчилиқта
қалғанларға йәткүзүп бериңлар. [20] Андин кичик иниңларни бу йәргә елип
келиңлар. Шундақ қилған-дила сөзүңларниң растлиғи испатлинидудә, өлүмдин аман қалисиләр! —деди.
Улар бу шәртни қобул қилип, [21] өз ара: «Бурун биз инимизға зиянкәшлик
қилғачқа, әнди униң угалиға қалдуқ! Биз униң азавини көрүп туруп, ялвурсиму писәң қилмиған едуқ. Шуңа бу бала-қазаға йолуқтуқ!» — дейишти.
[22] Рубен уларға:
— Мән силәргә: «Бу балиға тәгмәйли» десәм, силәр аңлимидиңлар. Әнди шу қан қәрзини төләйдиған болдуқ! — деди.
[23] Йүсүп уларниң сөзини чүшәнди. Акилири болса, буни билмәтти, чүнки Йүсүп улар билән тәрҗиман арқилиқ сөзләшкән еди.
[24] Йүсүп өзини чәткә елип, жиғлавәтти. Андин қайтип кирип, Шимонни айрип, уларниң алдида уни бағлатти.

Йүсүпниң акилириниң Қананға қайтиши

[25] Йүсүп хизмәтчилиригә акилириниң тағарлириға ашлиқ толтуруп, ашлиққа төлигән пуллирини тағарлириға селип қоюшни вә уларға йоллуқ озуқ-түлүк тәйярлап беришни буйриди. Һәммә тәйярлиқ пүткәндин кейин,
[26] улар алған ашлиқлирини ешәклиригә артип йолиға раван болди.
[27] Қоналғу җайға барғанда, уларниң бири ешәкләргә йәм бериш үчүн тағирини ечип, өз пулиниң тағарда турғанлиғини көрдидә,
[28] қериндашлириға:
— Улар пулумни қайтуруветипту. Мана тағарниң ичидә туриду! — деди. Улар аң-таң болуп, қорққан һалда өз ара: «Бу Худаниң бизгә қилған немә ишидур?» дейишти.

[29] Улар Қананға қайтип келип, атиси Яқупниң алдиға кирип, өткән
ишларни униңға бир-бирләп сөзләп бәрди. [30] Улар мундақ деди:
— Мисирниң баш вәзири бизгә қаттиқ гәп қилип, бизни уларниң
дөлитини чарлиғили кәлгән, дәп әйиплиди. [31] Биз униңға: «Биз җасус
әмәсмиз, биз сәмимий адәмләр. [32] Бир атидин җәми он икки қериндаш едуқ,
бир инимиз өлүп кәтти. Әң кичик инимиз Қананда атимизға һәмра болуп
қалди», дегән едуқ. [33] Бирақ у: «Силәрниң сәмимий яки сәмимий
әмәслигиңларни синаймән. Бир адимиңларни қамақта тутуп туримән.
Қалғанлириңлар қайтип, алған ашлиғиңларни ачарчиликта қалған
аиләңләргә йәткүзүп бериңлар. [34] Андин кичик иниңларни мениң йенимға
елип келиңлар. Шундақ қилсаңлар, силәрниң җасус әмәс, бәлки сәмимий
адәм екәнлигиңларға ишинип, қериндишиңларни қайтуруп беримән. Бу
йәрдә туруп қелип, оқәт қилсаңларму болиду», деди.
[35] Кейин улар ашлиқларни төккәндә, өз пуллириниң тағарларда
екәнлигини көрүшти. Ата-балилар пул қапчуқлирини көрүп, интайин
қорқти. [36] Яқуп уларға:
— Силәр мени һәммә оғуллиримдин айриветәмсиләр? Йүсүп йоқ болди,
Шимонму йоқ. Әнди Биняминниму елип кәтмәкчи болдуңларму?
Бала-қазаниң һәммиси мениң бешимғила келәм-диғанду! — деди.
[37] Рубен атисиға вәдә берип:
— Әгәр мән Биняминни қайтуруп кәлмисәм, мениң икки оғлумни
өлтүрүветиң. Кичик инимиз Биняминни маңа аманәт қилиң, мән уни чоқум
қайтуруп келимән, — деди.
[38] Лекин Яқуп уларға:
— Бу оғлум силәр билән бармисун! Униң бир қосақтин болған акиси өлүп
кетип, ялғуз қалди. Мабада у йолда бирәр көңүлсизликкә йолуқуп қалса,
мән һәсрәт чекип өлүп кетимән, — деди.

43

Йүсүпниң қериндашлириниң Биняминни Мисирға елип бериши

[1] Қанандики ачарчилиқ барғансири еғирлашти. [2] Яқупниң аилисидикиләр
Мисирдин елип келингән ашлиқни йәп болғандин кейин, Яқуп оғуллириға:
— Силәр йәнә бир аз ашлиқ сетивелип келиңлар, — деди.
[3] Йәһуда атисиға:
— Бирақ у адәм бизгә: «Кичик иниңларни елип кәлмигичә, үзүмгә
қариғучи болмаңлар», дегән. [4] Әгәр сиз кичик инимизни биз билән биллә
әвәтсиңиз, баримиз. [5] Болмиса бармаймиз, чүнки у киши бизгә: «Кичик
иниңларни елип кәлмигичә, үзүмгә қариғучи болмаңлар» дегән, — деди.
[6] Исраил уларға:
— Силәр немишкә мени мундақ қийнайсиләр? Немә үчүн у кишигә:
«Өйдә йәнә бир инимиз бар», дәп ейттиңлар? — деди.
[7] Улар мундақ җавап қайтурди.

— У киши бизни вә аилимизниң әһвалини кочилап сүрүштүрүп: «Атаңлар һаятму? Йәнә башқа қериндашлириңлар барму?» дәп сориди. Биз униң соалиға җавап бәрмисәк болматти. Биз униң «Кичик иниңларни елип келиңлар», дәйдиғанлиғини нәдин биләттуқ?
8 Йәһуда Исраилға:
— Биняминни маңа тапшуруң. Биз дәрһал йолға чиқайли. Шундақ
қилғанда, биз, сиз вә балилиримиз ачлиқтин өлмәймиз! 9 Кичик инимға мән
кепил, пүтүн җавапкәрликни үстүмгә алай. Мән уни аман-есән қайтуруп
келип, өз қолуңизға тапшурмисам, өмүрвайәт әйиплик болуп кетәй! 10 Әгәр
биз вақитни кәйнигә сүрмигән болсақ, бу чаққичә икки қетим берип
келәттуқ, — деди.
11 Исраил уларға:
— Ундақ болса, мундақ қилиңлар. Баш вәзиргә бир аз мәлһәм, һәсәл,
дора-дәрмәк, мурмәкки, пистә-бадам қатарлиқ әң яхши йәрлик алаһидә
мәһсулатлардин соға алғач бериңлар. 12 Йәнә бир һәссә артуқ пул алғач
берип, алдинқи қетим тағарлириңларға селип қойған пулларни қайтуруп
бериңлар. Еһтимал, бу ишта хаталиқ болған болуши мүмкин.
13 Иниңларниму у кишиниң йениға тез елип бериңлар. 14 Һәммигә қадир
Худа униң көңлигә инсап берип, Бинямин билән Шимонни силәргә қошуп
қайтурғай. Мабада тәғдир балилиримни мәндин айривәтсә, амалим қанчә!
— деди.
15 Буниң билән улар тәйярлиған соғилирини һәм бир һәссә артуқ пул вә
Биняминни елип, йолға чиқти. Улар Мисирға барғандин кейин, Йүсүп
билән көрүшти. 16 Бинямінниң улар билән биллә кәлгәнлигини көргән
Йүсүп, мал-мүлкини башқурғучи ғоҗидарға:
— Бу кишиләрни өйүмгә елип бар, улар чүшлүк тамақта мән билән биллә
болиду. Силәр бир мал союп, зияпәт тәйярлаңлар, — деди.
17 Ғоҗидар буйруққа бенаән уларни Йүсүпниң өйигә елип барди. 18 Улар
ғоҗидар тәрипидин Йүсүпниң өйигә башлап берилғанлиғидин интайин
қорқушуп: «Бизни чоқум алдинқи қетим тағарлиримизда қайтурулған
пуллар сәвәвидин бу йәргә елип кәлди. Еһтимал, улар бизгә туюқсиз һуҗум
қилип, ешәклиримизни тартивелип, бизни қул қилиши мүмкин!» —
дейишти 19 һәм Йүсүпниң дәрвазиси алдиға бериш биләнла улар ғоҗидарға:
20 — Тәхсир! Алдинқи қетим биз бу йәргә ашлиқ алғили кәлгән едуқ.
21 Өйгә қайтиш йолумизда қонидиған йәргә келип тағарларни ачсақ,
пуллиримизниң тағарда өз пети турғанлиғини көрдуқ. Һазир бу пулларни
қайтуруп бериш үчүн әкәлдуқ. 22 Буниңдин башқа биз йәнә ашлиқ
сетивалидиғанғиму пул әкәлдуқ. Алдинқи қетим тағарлиримизға пулларни
ким селип қойдикин билмидуқ, — дейишти.
23 Ғоҗидар уларға:
— Қорқмаңлар! Қорқмаңлар! Пуллириңларни мән тапшуруп алған едим.
Уни тағарлириңларға чоқум Худа, йәни атаңлар етиқат қилип кәлгән Худа
селип қойған охшайду, — деди. Андин у Шимонни зиндандин елип чиқип,

уларға тапшуруп бәрди.
[24] Ғоҗидар уларни Йүсүпниң өйигә башлап, путлирини жуюшқа су,
ешәклиригә болса йәм бәрди. [25] Улар соғилирини тәйярлап, чүштә Йүсүп
кәлгәндә униңға тәғдим қилишни күтүп турди. Чүнки улар Йүсүп билән
тамақта биллә болидиғанлиғи тоғрисидики хәвәрни аңлиған еди. [26] Йүсүп
өйгә кәлгәндә, улар башлирини йәргә тәккичә егип тазим қилип,
соғилирини сунди. [27] Йүсүп улар билән саламлашқандин кейин:
— Силәр маңа қерип қалған атаңлар тоғрилиқ гәп қилған едиңлар. У киши
қандақ, һаятму? — дәп сориди.
[28] Улар җававән:
— Мөмүн қуллириниң атиси һаят вә яхши туруватиду, — дәп башлирини
қайта йәргә тәккичә егип тазим қилди.
[29] Йүсүп бир анидин болған өз иниси Биняминни көрүп:
— Силәр маңа ейтқан һелиқи әң кичик иниңлар мошуму? Әй оғлум, Худа
саңа бәхит ата қилғай, — деди.
[30] Йүсүп өз инисиға болған қайнақ меһир һиссиятини басалмай,
көпчиликниң алдида үн селип жиғлавәткидәк болуп кәтти. Шуңа уларниң
йенидин чиқип, өз һоҗрисиға кирип, бир һазағичә көз йеши қилди. [31] Андин
у үзини жуюп, һиссиятини бесип, қайтип кирип, хизмәтчилиригә тамақ
әкиришкә буйриди.
[32] Йүсүп өзи ялғуз бир дәстиханда, қериндашлири айрим бир дәстиханда
олтарди. Зияпәттә биллә болған мисирлиқлар йәнә бир дәстиханда олтарди.
Чүнки мисирлиқлар ибранийлар билән бир дәстиханда олтиришни төвән
көрәтти. [33] Йүсүп қериндашлирини өзигә қаритип чоң-кичик тәртиви
бойичә олтарғузди. Буни көргән ака-укилири аң-таң болғинидин
бир-биригә қаришип қоюшатти. [34] Йүсүп уларға өз дәстихинидин тамақ
бөлүп бәрди. Биняминға болса, башқиларниңкидин бәш һәссә артуқ усуп
бәрди. Улар Йүсүп билән биллә йәп-ичип, интайин хошал болушти.

44

Йүсүпниң күмүч җаминиң йоқилип кетиши

[1] Йүсүп ғоҗидариға:
— Сән уларниң тағарлириға елип кетәлигидәк ашлиқ қачилап, пуллирини
өз тағарлириға селип қой. [2] Уларниң әң кичигиниң тағириға мениң күмүч
җамим билән өз пулини селип қой! — дәп буйруқ қилди. Ғоҗидар буйруққа
бенаән шундақ қилди.
[3] Әтиси таң сәһәрдә Йүсүпниң қериндашлири ешәклири билән йолға
селип қоюлди. [4] Улар шәһәрдин чиқип анчә жираққа бармайла, Йүсүп
ғоҗидариға:
— Сән дәрһал уларниң кәйнидин қоғлап берип, уларға: «Силәр немишкә
яхшилиққа яманлиқ қилисиләр? [5] Немишкә ғоҗайиним-ниң күмүч җамини
оғрилап кетисиләр? Ғоҗайиним у җамда һәм шарап ичиду, һәм пал ачиду.

Силәр еғир гуна өткүздүңлар!» дегин, — деди.
[6] Ғожидар уларға йетишкәндә, Йүсүпниң сөзини деди.
[7] Улар:
— Ғоҗам, бу немә дегәнлири? Қуллири бундақ иштин неридур!
[8] Өзлиригә мәлумки, биз һәтта өткән қетимда тағарлиримизда пулларниң барлиғини көрүп, уни Қанандин қайтуруп әкәлгән турсақ, ғоҗайиниңизниң алтун-күмүчлирини йәнә оғриламтуқ? [9] Әгәр өзлири қайсимизниң
тағиридин җамини тепивалсила, шу өлүмгә мәһкүм болсун.
Қалғанлиримизму өзлириниң қули болайли! — дейишти.
[10] Ғожидар:
— Бу сөзүңларға қошулимән, амма җамни оғрилиған кишинила елип қалимән. Қалғанлириңлар қайтип кәтсәңлар болиду, — деди.
[11] Буниң билән көпчилик дәрһал өз тағарлирини йәргә чүши-рип ачти.
[12] Ғожидар чоңиниң тағиридин башлап таки әң кичигиниң-кигичә
инчикиләп ахтурди. Ахирда күмүч җамни Биняминниң тағиридин
тепивалди. [13] Қериндашлар үмүтсизләнгән һалда кийим-лирини житишип,
жүк-тақилирини ешәклиригә артип, йәнә шу шәһәргә қайтип келишти.

Йәһуданиң Бинямин үчүн йелиниши

[14] Йәһуда вә қериндашлири Йүсүпниң алдиға қайтип барғинида, Йүсүп
техи өйидә еди. Улар өзлирини униң алдиға ташлап йәргә атти. [15] Йүсүп
уларға:
— Силәрниң бу немә қилғиниңлар? Маңа охшаш жуқури мәртивидики бир кишиниң силәрниң жүрүш-турушуңларға пал ачалайдиғанлиғини билмәттиңларму? — деди.
[16] Йәһуда җававән:
— Әй алийлири, биз бу ишқа немә дәләләймиз? Уни алмидуқ дәп қандақму өзимизни ақлалаймиз? Худа қуллириниң гунайини ечип ташлиди, әнди җам чиққан кишила әмәс, һәммимиз өзлириниң қули болғаймиз! — деди.
[17] Йүсүп уларға:
— Яқ! Һәргиз ундақ қилмаймән. Пәқәт җамни алған киши маңа қул болсун. Қалғанлириңлар атаңларниң йениға аман-есән қайтип кетиңлар, — деди.
[18] Йәһуда Йүсүпниң алдиға берип:
— Әй алийлири, өзлиригә әһвални очуқ баян қилишимға рухсәт қилғайла.
Өзлири падиша билән баравәр, қуллириға рәһим қилғайла! [19] Өзлири
биздин: «Силәрниң атаңлар яки башқа қериндашлириңлар барму?» дәп
сориғанлирида, [20] биз: «Қерип қалған атимиз вә атимиз қерип қалғанда
тапқан бир кичик инимиз бар. Бу инимизниң бир қосақтин болған акиси
өлүп кәткән. У уларниң анисидин қалған бирдин-бир бала, шуңа атимиз
униңға бәк амрақ», дегән едуқ. [21] Өзлири биз қуллириға: «Уни елип
келиңлар, өз көзүм билән көрәй», дәп тапилиған едила. [22] Лекин биз бу

балиниң атиси-дин айрилалмайдиғанлиғини, әгәр айрилса, атимизниң
чоқум өлидиған-лиғини ейтқинимизда, [23] өзлири биз қуллириға: «Кичик
иниңларни елип кәлмигичә, үзүмгә қариғучи болмаңлар!» дегән едила.
[24] Биз атимизниң йениға берип, өзлириниң сөзлирини йәткүздуқ.
[25] Кейин у бизни йәнә ашлиқ әкелишкә буйруғанда, [26] биз униңға:
«Инимиз биз билән биллә бармиғичә, биз у кишиниң үзигә қаралмаймиз.
Кичик инимиз биз билән биллә бармиса, бизму бармаймиз», дегән едуқ.
[27] Қуллириниң атиси бизгә: «Силәргә мәлумки, аялим Раһилә маңа пәқәт
икки оғул туғуп бәрди. [28] Уларниң бири мәндин жуда болди. У мәндин
айрилғандин кейин, уни қайта көрмидим. У чоқум жирткуч һайванларға
йәм болди. [29] Әгәр силәр бу оғлумни мәндин елип кетип, уму йолда бирәр
көңүлсизликкә йолуқуп қалса, қериғинимда һәсрәт чекип, өлүп кетимән»,
дегән еди. [30] Әнди ойлап бақсила! Әгәр биз бу балини елип кәтмисәк,
қуллириниң атиси бу балиниң қайтип кәлмигәнлигини көрүпла, һаятидин
айрилиду. Чүнки униң һаяти бу балиниң тәғдиригә бағлиқ. [31] Атимиз билән
көрүшкинимиздә, инимиз йоқ болса, у һәсрәт чекип өлүп кетиду. Униң
өлүшигә биз сәвәпчи болған болимиз. [32] Қуллири атамға кепиллик берип:
«Әгәр балини қайтуруп кәлмисәм, өмүрвайәт әйиплик болуп кетәй», дегән
едим. [33] Шуңа, әй алийлири, бу бала үчүн қуллири қелип, өзлиригә қул
болсун. У бала болса акилири билән биллә қайтип кәтсун! [34] Әгәр бу бала
мән билән биллә кәтмисә, мән атамниң үзигә қандақ қаралаймән? Мән
атамниң бундақ бала-қазаға учришиға чидап туралмаймән! — деди.

45

Йүсүпниң қериндашлириға өзини ашкарилиши

[1-2] Йүсүп өз һиссиятини бесивелишқа амалсиз қелип, хизмәт-карлириниң
ташқириға чиқип турушини буйриди. У қериндашлири билән ялғуз
қалғанда, өзиниң ким екәнлигини мәлум қилдидә, шундақ қаттиқ
жиғлидики, униң авазини өйниң сиртидикиләрму аңлиди вә аңлап қелип, бу
хәвәрни тез падишаға йәткүзди.

[3] Йүсүп ибраний тилида қериндашлириға мундақ деди:

— Мән Йүсүп болимән! Атам саламәтму?

Бу гәпни аңлиған қериндашлири һодуқуп кәткинидин гәп қилалмай қетип
турупла қалди. [4] Йүсүп уларни алдиға чақирди. Улар униң алдиға кәлгәндә,
мундақ деди:

— Мән силәрниң иниңлар, йәни силәр Мисирға сетивәткән Йүсүп
болимән. [5] Лекин силәр бу иш үчүн әнсирәп, өзәңларни әйипкә
буйрумаңлар. Худа хәлиқниң һаятини сақлап қелиш үчүн, мени авал бу
йәргә әвәткән. [6] Бу йәрдики ачарчиликқа әнди икки жил болди. Йәнә бәш
жилғичә терикчилик қилғилиму болмайду, һосул алғилиму болмайду.
[7] Шуңа силәрниң нәслиңларни сақлап қелиш һәм һаятиңларни қутқузуп
қелиш үчүн, Худа чоң мөҗүзә көрситип, мени бу йәргә авал әвәтти. [8] Демәк,

мени бу йәргә әвәткән силәр әмәс, бәлки Худадур. У мени падишаниң баш мәслиһәтчиси вә Мисирниң баш вәзирлигигә олтарғузуп, пүтүн мәмликәтни башқурушқа муйәссәр қилди.
[9] Силәр атамниң йениға тездин берип, униңға: «Оғлуңиз Йүсүп ‹ Худа мени пүтүн Мисир дөлитиниң баш вәзири қилип тиклиди. Сиз әнди
кечикмәй, бу йәргә тез йетип келиң. [10] Оғул-қизлириңиз, нәврилириңиз,
қой-калилириңиз вә башқа пүтүн тәәллуқатиңизни әкелип, Гошән вилайити
әтрапида маңа йеқин олтириң. [11] Сизниң пүтүн аилә вә мал-варанлириңиз
билән ачлиқтин мүшкүл әһвалға чүшүп қалмаслиғиңиз үчүн, мән сизни бақимән. Чүнки ачарчилиқ йәнә бәш жил давамлишиду! › деди», дәңлар, — деди.
[12] Йүсүп йәнә:
— Мана мениң ким екәнлигимни силәр һәммиңлар өз көзүң-лар билән
көрдүңлар, Бинямин сәнму көрдиң. [13] Атамға Мисирдики һөрмитимниң
қанчилик жуқурилиғини ейтиңлар вә көргәнлириң-ларниң һәммисини йәткүзүп, уни тездин бу йәргә елип келиңлар, — деди.
[14] У иниси Биняминни қучақлап, йәнә қаттиқ жиғлап кәтти. Инисиму униң
бойниға есилип қаттиқ жиғлиди. [15] Андин у жиғлиған пети акилири билән
бир-бирләп сөйүшүп көрүшти. Шуниңдин кейин қериндашлири униң билән сөзлишишкә башлиди.
[16] Йүсүпниң қериндашлириниң Мисирға кәлгәнлиги тоғрисидики хәвәр ордиға йетип кәлгәндә, падиша вә униң хизмәткарлири интайин хошал
болушуп кәтти. [17] Падиша Йүсүпкә:
— Қериндашлириңға ейт, улақлириға мал артип, дәрһал Қананға қайтип
берип, [18] атаң билән барлиқ аилидикилирини бу йәргә елип кәлсун. Мән уларға Мисирниң әң яхши зиминини беримән. Улар бу йәрдә баяшәт
турмуштин һозурлансун. [19] Уларға йәнә шуниму ейтип қой: «Улар атаң вә
хотун вә бала-жақилириниму елип келиш үчүн, Мисирдин һарву алғач
кәтсун. [20] Улар у йәрдики тәәллуқатини ойлимисун, чүнки Мисир зимининиң әң яхши нәрсилири уларниң болиду», — деди.
[21] Исраилниң оғуллири бу сөзгә бенаән иш қилди. Йүсүп падишаниң әмри
бойичә уларға һарву вә йолға йетәрлик озуқ тәйярлап бәрди. [22] У йәнә һәр
бир акисиға бир қурдин йеңи кийим соға қилди. Биняминға болса, бәш қур
кийим билән үч йүз күмүч тәңгә бәрди. [23] У атисиға он һаңга ешәккә Мисирниң әң яхши мәһсулатлирини, йәнә он мада ешәккә атисиниң Мисирға келиш йолида истимал қилишиға ашлиқ, нан вә башқа
йемәкликләрни артип бәрди. [24] У қериндашлирини йолға селиш алдида
уларға йолда жедәл-мажра чиқармаслиқни тапилиди.
[25] Улар Мисирдин чиқип, Қананға атисиниң йениға қайтип барди. [26] Улар
атисиға:
— Йүсүп һаят екән! Мисирниң баш вәзири бопту! — деди.
Яқупниң тәнлири жуғулдап кәтти. У уларниң сөзигә ишәнмиди. [27] Лекин у
улардин Йүсүпниң ейтип бәргән сөзлирини аңлап һәм Йүсүпниң өзини

елип келишкә әвәткән һарвулирини көрүп, әс-һошиға кәлди. [28] У:
— Болди! Оғлум Йүсүпниң һаят екәнлигигә әнди ишәндим! Көзүмниң тиригидә берип уни көрәй! — деди.

46

Яқупниң пүтүн аилисини елип Мисирға бериши

[1] Исраил пүтүн мал-мүлүклирини жиғиштуруп, Бәәршәбаға келип, у йәрдә
атиси Исһақ етиқат қилған Худаға атап қурван-лиқ қилди. [2] Шу кечә униңға
бир алаһидә көрүнүш көрүнүп, Худа уни:
— Яқуп, Яқуп! — дәп чақирди.
— Ләббәй, — дәп җавап бәрди у.
[3] Худа униңға:
— Мән Худа, сениң атаң етиқат қилған Худадурмән. Сән Мисирға
бериштин қорқма, чүнки Мән у йәрдә сениң әвлатлириңни улуқ бир хәлиқ
қилимән. [4] Мән сән билән биллә Мисирға берип, андин әвлатлириңни чоқум
бу зиминға қайтуруп келимән. Сән аләмдин өткәндә, Йүсүп йениңда
болиду, — деди.
[5] Яқуп Бәәршәбадин йолға чиқти. Униң оғуллири уни вә
хотун-балилирини Мисир падишаси әвәткән һарвуларға олтарғузуп,
[6] Қананда тапқан мал-варанлири билән тәәллуқатлирини елип, Мисирға
қарап маңди. Шундақ қилип, Яқуп пүтүн әвлатлирини елип Мисирға кәлди.
[7] Оғул-қизлири вә оғул-қиз нәврилириму биллә барди.
[8] Исраил дәпму аталған Яқуп билән биллә Мисирға барған әвлатли-ри-ниң
исимлири төвәндикичә:
Яқупниң чоң оғли Рубен [9] вә униң оғуллири: Һанух, Паллу, Һесрон вә
Карми қатарлиқлар.
[10] Шимон вә униң оғуллири: Йемуил, Ямин, Оһад, Якин, Сохар вә
қананлиқ аялидин болған Шаул қатарлиқлар.
[11] Лавий вә униң оғуллири: Гәршон, Коһат вә Мәрари қатар-лиқлар.
[12] Йәһуда вә униң оғуллири: Шалаһ, Парәс вә Зәраһ қатарлиқлар.
Йәһуданиң йәнә Ер вә Онан дегән оғуллири болуп, улар Қананда өлүп
кәткән еди.
Парәсниң оғуллири: Һесрон билән Һамул.
[13] Иссакар вә униң оғуллири: Толаһ, Пува, Йоп вә Шимрон қатарлиқлар.
[14] Зәбулун вә униң оғуллири: Сәрәд, Әлон вә Яхлил қатарлиқлар.
[15] Жуқуридикиләр Леяһ Паддан-Аррамда Яқупқа туғуп бәргән әвлатлар
болуп, қизи Дина билән җәми оттуз үч нәпәр еди.
[16] Гад вә униң оғуллири: Сәфон, Һагги, Шуний, Езбон, Әри, Ароди вә
Арели қатарлиқлар.
[17] Ашер вә униң пәрзәнтлири: оғуллири Йимна, Йишва, Йишви, Бәрия вә
қизи Сәраһ. Бәрияниң оғуллири: Һебәр вә Малкел еди.
[18] Жуқуридикиләр Лабанниң қизи Леяһқа қиз хизмәткар қилип бәргән

Зилпа Яқупқа туғуп бәргән әвлатлар болуп, улар җәми он алтә нәпәр еди.
[19] Яқупниң аяли Раһилә униңға икки оғул туғуп бәргән болуп, улар Йүсүп
билән Бинямин еди. [20] Йүсүп Мисирда Он шәһириниң роһанийи
Потифераниң қизи Асенаттин Манассә вә Әфраим исимлиқ икки оғул
тапқан еди.
[21] Биняминниң оғуллири: Бела, Бекәр, Ашбел, Гера, Наман, Әһи, Рош,
Муппим, Һуппим вә Арид қатарлиқлар.
[22] Жуқуридикиләр Раһилә Яқупқа туғуп бәргән әвлатлар болуп, җәми он
төрт нәпәр еди.
[23] Дан вә униң оғли Һушим.
[24] Нафтали вә униң оғуллири: Яхсиил, Гуни, Йәсәр вә Шилләм
қатарлиқлар.
[25] Жуқуридикиләр Лабанниң қизи Раһиләгә қиз хизмәткар қилип бәргән
Билһа Яқупқа туғуп бәргән әвлатлар болуп, җәми йәттә нәпәр еди.
[26] Демәк, Яқупниң келинлирини һесапқа алмиғанда, Яқуп билән биллә
Мисирға барған өз әвлатлири җәми атмиш алтә киши еди. [27] Йүсүпниң
Мисирда тапқан икки оғлини қошқанда, Яқуп җамаи-тиниң Мисирдики
нопуси җәми йәтмиш * киши болди.

Яқуп вә униң җамаитиниң Мисирға йетип келиши

[28] Яқуп Йүсүп билән Гошән вилайитидә көрүшүш үчүн, Йәһудани униң
йениға йөнилишини уқуп келишкә әвәтти. Яқуплар Гошәнгә кәлгинидә,
[29] Йүсүп вәзирлик һарвусида олтирип, атисиниң алдиға барди. Улар дидар
көрүшүш биләнла Йүсүп атисини қучақлап, узаққичә жиғлиди. [30] Исраил
Йүсүпкә:
— Мән сениң һаят екәнлигиңни өз көзүм билән көрдүм. Әнди өлүп
кәтсәмму разимән! — деди.
[31] Андин Йүсүп қериндашлири вә чоң өйдикилиригә мундақ деди:
— Мән падишаға силәрниң Қанандин бу йәргә көчүп кәлгәнлигиң-ларни
мәлум қилай. [32] Униңға силәрниң чарвичи екәнлигиңларни,
мал-мүлкүңларни елип кәлгәнлигиңларни ейтай. [33] Падиша силәр билән
көрүшүп, кәспиңларни сориса, [34] униңға: «Биз кичигимиздин тартип
чарвичилиқ қилип кәлгән. Ата-бовилиримизму чарвичи еди», дәңлар.
Шуниң билән у силәрни өз хәлқидин айрип, Гошәнгә орунлаштуриду, —
деди.
Йүсүпниң бундақ дейишидики сәвәп, мисирлиқлар мал баққучи-ларни
пәқәт көзгә илматти.

---

* **46:27** 27. Бу бапниң 15, 18, 22, 25-айәтлиридә тилға елинған адәм санини қошқанда Мисирға барғанлар җәми 70 адәм болиду. Бирақ бу айәттә тилға елинған 66 адәм ичигә Йүсүпниң икки оғли — Манассә билән Әфраим, шундақла Йәһуданиң Қананда өлүп кәткән икки оғли — Ер билән Онан қошулмиған.

47

[1] Буниң билән Йүсүп падиша билән көрүшкили берип, униңға:
— Атам билән қериндашлирим Қанандин қой-кала вә пүтүн мал-мүлкини елип бу йәргә кәлди. Һазирчә улар Гошәндә туруватиду — деди.
[2] Андин кейин Йүсүп бәш қериндишини таллап, падиша билән көрүшүшкә елип кәлди.
[3] Падиша Йүсүпниң қериндашлиридин:
— Силәр қайси кәсип билән шуғуллинисиләр? — дәп сориди.
Улар җававән:
— Җанаплири, қуллири ата-бовилиримизға охшаш, мал бeқиш билән
тирикчилик қилимиз. [4] Қананда ачарчилиқ еғир болғачқа, мал бақидиған
отлақму йоқ, шу сәвәптин биз бу йәргә көчүп кәлдуқ. Җанаплиридин қуллириниң Гошән вилайитидә турушиға иҗазәт беришлирини сораймиз, — деди.
[5] Падиша Йүсүпкә:
— Атаң билән қериндашлириң бу йәргә кәпту. [6] Мисирниң зимини
уларниң алдида турупту. Өзлири мәмликәтниң әң яхши йерини таллисун. Гошәндә турсиму болувериду. Уларниң арисида қабилийәтлик кишиләр болса, маллиримни башқурушқа қойсаңму болиду, — деди.
[7] Кейин Йүсүп атиси Яқупни ордиға башлап келип, Мисир падишаси
билән көрүштүрди. Яқуп падишаға бәхит-саадәт тилиди. [8] Падиша
униңдин:
— Қанчә яшқа кәлдиңиз? — дәп сориди.
[9] Яқуп униңға:
— Мән бу дунияда мусапир болуп, бир йүз оттуз жил яшидим. Бу җапа-мәшәқәтлик һаятимда техи ата-бовилиримдәк узақ өмүр сүрмидим, — дәп җавап бәрди.
[10] Хошлишиш алдида Яқуп йәнә падишаға бәхит тиләп, андин чиқип
кәтти. [11] Йүсүп падишаниң әмри бойичә атиси билән қериндаш-лирини
Мисирға орунлаштурди. У Рәмис шәһириниң йенидин дөләтниң әң яхши йерини уларға зиминлиққа бәрди [12] һәм атиси, қериндашлири вә уларниң
өйдикилиригә нопусниң саниға қарап, ашлиқ йәткүзүп бәрди.

Ачарчилиқ

[13] Ачарчилиқ интайин еғирлишип кәткәнликтин, һәммә йәрдә ашлиқ
қалмиған еди. Мисирлиқлар билән кананлиқлар ачлиқтин аҗизлап кәтти.
[14] Йүсүп ашлиқ сетип, уларниң һәммә пуллирини жиғивелип ордиға
тапшурди. [15] Мисир вә Қанандики хәлиқниң қолидики пуллар түгигәндә,
Мисир хәлқи Йүсүпниң алдиға келип, униңдин:
— Пуллиримиз түгәп кәтти. Өлүмдин сақлинип қелишимиз үчүн бир амал қилип, бизгә ашлиқ бәргәйла, — дәп тәләп қилди.
[16] Йүсүп уларға:

— Әгәр пулуңлар түгәп кәткән болса, мелиңларни ашлиққа тегишиңлар, — деди.
[17] Буниң билән улар маллирини Йүсүпниң алдиға елип келишти. Йүсүп уларниң ат, ешәк, қой, кала вә өшкилиригә ашлиқ тегишип бәрди. Шундақ қилип, Йүсүп уларниң мал-чарвилириниң төләмигә шу жили уларни ашлиқ билән тәминлиди.
[18] Кейинки жили улар йәнә келип:
— Әй алийлири, һәқиқий әһвални йошурмаймиз. Пуллиримиз пүтүнләй түгиди. Маллиримизму өзлиригә өтүп кәтти. Һазир бизниң тенимиз вә йеримиздин башқа һеч нәрсимиз қалмиди.
[19] Өлүмдин сақлинип қелишимизға бир амал қилғайла! Йәрлиримиз-ниң бош ташлинип қалмаслиғи үчүн, өзимиз билән йеримизни ашлиққа алмаштуруп бәргәйла. Йәрлиримиз падишаниң болсун. Өзимизму падишаниң қули болуп, униң деханчилиғини қилайли. Һаят қелиши-миз үчүн, йәрләргә ашлиқ теришимизға уруқлуқ дан бәргәйла! — дәп тәләп қилди.
[20] Шундақ қилип, Йүсүп падиша үчүн Мисирниң пүтүн зиминини сетивалди. Ачарчилиқниң еғирлиғидин мисирлиқлар йәрлирини сетишқа мәҗбур болди. Нәтиҗидә пүтүн йәр-зимин падишаға өтүп кәтти.
[21] Пүтүн Мисир хәлқиму униң қули болуп қалди.
[22] Пәқәт роһанийларниң йәрлирила өз қоллирида қалди. Уларниң йәрлирини сетиши һаҗәтсиз еди, чүнки улар падишадин һәқсиз ашлиқ алатти.
[23] Йүсүп хәлиққә:
— Мән падиша үчүн силәрни вә йәр-зиминлириңларни сетивалған екәнмән, у йәргә деханчилиқ қилишиңлар үчүн уруқ берәй.
[24] Һосул вақтида һосулниң бәштин бирини падишаға тапшуруп, қалғинини өзәңларға вә аиләңләргә озуқ вә уруқлуқ қилиңлар, — деди.
[25] Улар:
— Әй алийлири, өзлири һаятимизни қутқузуп қалдила. Бизгә шәпқәт қилип, бизни қуллуққа қобул қилғайла,* — дейишти.
[26] Шуңа Йүсүп мисирлиқларға: «Деханчилиқ мәһсулатлири һосули-ниң бәштин бир қисмини падишаға тапшуруш керәк», дегән қанунни түзүп бәрди. Бу қанун та бүгүнгичә күчкә егә болмақта. Пәқәт роһанийларниң йәрлирила падишаға өтмиди.

Якупниң ахирқи тәливи

[27] Исраиллар Мисирниң Гошән вилайитидә олтирақлашти. Улар ронақ тепип, аһалилири һәссиләп көпәйди.
[28] Якуп Мисирда он йәттә жил яшап, бир йүз қириқ йәттә жил өмүр сүрди.
[29] У өлүш алдида Йүсүпни чақиртип келип, униңға:
— Әгәр сән мәндин рази болсаң, қолуңни икки йотамниң астиға қоюп,

---

***47:25** 25. Әгәр улар қуллуққа қобул қилинса, турмушидин ғәм қилматти. Чүнки ғоҗайини уларниң қосиғини бақатти.

маңа ғәмхорлуқ көрситип, мени Мисирға дәпнә қилмаслиққа қәсәм қилғин.
30 Мән вапат болғанда, мени Мисирдин елип чиқип, ата-бовам дәпнә
қилинған йәргә дәпнә қилғин, — деди.
Йүсүп атисиға:
— Тапшуруғуңизни чоқум орунлаймән, — деди.
31 Исраил:
— Ундақ болса, маңа қәсәм қилғин, — деди.
Шуниң билән Йүсүп қәсәм қилди. Исраил каривәтниң баш тәрипигә баш
қоюп, Худаға мәдһийә ейтти.

48

Яқупниң Әфраим вә Манассәгә хәйирлик дуа қилиши

1 Бир мәзгилдин кейин Йүсүпкә атисиниң ағрип қалғанлиғи тоғрисидики
хәвәр йәтти. Шуңа Йүсүп икки оғли Манассә билән Әфраимни елип,
атисиниң йениға барди. 2 Яқуп оғли Йүсүпниң кәлгәнлигини аңлап, ятқан
орнидин күчиниң баричә күчәп туруп, аран олтарди. 3 Яқуп Йүсүпкә:
— Һәммигә қадир Худа Қанандики Луз дегән йәрдә маңа көрүнүп, маңа
бәхит ата қилған еди. 4 У маңа: «Мән сениң әвлатлириңни көпәйтип, уларни
нурғун милләт қилимән вә бу зиминни сениң әвлатлириңға мәңгү
зиминлиққа беримән» дегән еди, — деди.
5 Яқуп йәнә:
— Әй Йүсүп, мән Мисирға кәлмәй туруп, сән бу йәрдә икки оғул
тепипсән. Бу икки оғул, йәни Әфраим билән Манассә, Рубен билән
Шимонға охшаш мениң оғуллирим һесаплансун. * 6 Башқа бала тапсаң,
өзәңниң болсун. Улар кәлгүсидә мирасхорлуқ қилидиған йәр Әфраим
билән Манассәниң зимини ичидә болсун. 7 Бундақ қилишим-дики мәхсәт,
анаң Раһиләниң сәвәвидиндур. Мән Паддан-Аррамдин қайтип кәлгинимдә,
анаң Қанан районидики Әфратаға баридиған йол бойида мени һәсрәттә
қалдуруп вапат болди. Мән уни шу йәрдила дәпнә қилған едим, — деди.
(Әфрата һазир Бәйтләһәм дәп атилиду.)
8 Исраил Йүсүпниң оғуллирини көрүп:
— Бу балилар ким? — дәп сориди.
9 Йүсүп:
— Мениң оғуллирим. Мән Мисирға кәлгәндин кейин, Худа маңа бәргән

***48:5** 5. Яқупниң оғуллириниң әвлатлири кейин исраил хәлқиниң 12 қәбилисини тәшкил қилған. Яқупниң Әфраим билән Манассәни оғлум дейиши билән, улар кейин Йүсүпниң орниға 12 қәбилиниң иккисини тәшкил қилип, он иккигә бөлүнгән Қанан зимининиң икки парчисигә егә болди. Яқупниң 12 оғлиниң үчинчиси Лавийниң әвлатлири болса, кейин мәркизий ибадәтханида хизмәт қилидиған роһанийлар болуп, зиминға егә болмиди.

балилар, — дәп җавап бәрди.
Исраил йәнә:
— Уларни йенимға әкәл, уларға дуа қилай, — деди.
10 Исраил қерип кәткәнлиги үчүн, көзи торлишип, яхши көрмәтти. Йүсүп
балилирини униң алдиға елип кәлди. Исраил уларни қучақлап, сөйүп қоюп,
11 Йүсүпкә:
— Әсли сени қайта көримән, дәп ойлимиған едим. Мана әнди Худа маңа
сениң оғуллириңниму көрсәтти! — деди.
12 Йүсүп Исраилниң тизидин икки оғлини йәргә чүширип, өзи атисиниң
алдида беши йәргә тәккидәк егип тазим қилди. 13 Йүсүп Әфраимни
Исраилниң сол йениға, Манассәни оң йениға турғузди. 14 Лекин Исраил
икки қолини алмаштуруп, оң қолини кичик нәвриси Әфраимниң бешиға,
сол қолини чоң нәвриси Манассәниң бешиға қоюп, 15 Йүсүпкә бәхит тиләп,
мундақ дуа қилди:

«Бовилирим Ибраһим билән Исһақ йеқин әгәшкән Худа
Бу икки нәврәмни бәхитлик қилғай.
Мени бүгүнгичә йетәкләп кәлгән Худа
Уларға бәхит ата қилғай.
16 Мени пүтүн бала-қазалардин қутқузған периштә
Уларға бәхит ата қилғай.
Мениң намим, ата-бовам Ибраһим билән Исһақниң нами
Бу балилар арқилиқ мәңгү давамлашқай.
Улар нурғун әвлатлиқ болуп, йәр йүзидә гүлләп яшниғай».

17 Йүсүп атисиниң оң қолини Әфраимниң бешиға қойғинини көрүп,
көңлидә нарази болған еди. Шуңа у атисиниң оң қолини Әфраимниң
бешидин Манассәниң бешиға йөткәп қоймақчи болуп, 18 атисиға:
— Ата, бу ишиңиз тоғра болмиди, чоңи бу. Оң қолуңизни униң бешиға
қойғайсиз! — деди.
19 Атиси рәт қилип:
— Әй оғлум, билимән, билимән. Манассәниң әвлатлириму чоң хәлиқ
болиду, лекин иниси униңдинму күчлүк болиду. Инисиниң әвлатлири
ронақ тапқан көп хил хәлиқләргә айлиниду! — деди.
20 У күни Исраил уларға бәхит тиләп, мундақ дуа қилди:

«Кәлгүсидә Исраилниң әвлатлири кишиләргә хәйирлик дуа қилғанда,
мундақ десун:
‹ Худа силәрни Әфраим билән Манассәгә охшаш бәхитлик қилғай! ›»

Шундақ қилип, Яқуп Әфраимни униң акиси Манассәдин жуқури орунға
қойди.
21 Кейин Исраил Йүсүпкә:
— Мениң аләмдин өтүшүмгә аз қалғанлиғини билисән, лекин Худа

җәзмән силәргә яр болуп, силәрни ата-бовилириңларниң зиминиға
қайтуруп кетиду. [22] Мән саңа қериндашлириңға қариғанда, бир һәссә артуқ
зимин беримән. У йәрни мән аморларниң қолидин қилич вә оқ-ярим билән
тартивалған едим, — деди.

49

Яқупниң вәсийити

[1] Яқуп оғуллирини алдиға чақирип, уларға мундақ деди:
— Һәммиңлар алдимға келиңлар, силәргә дуч келидиған ишларни ейтип қояй!

[2] «Әй оғуллирим, һәммиңлар келип қулақ селиңлар.
Атаңлар Исраилниң сөзлирини көңүл қоюп тиңшаңлар.

[3] Әй Рубен, сән тунҗа оғлумсән,
Сән күч-қудритимсән!
Чоң болуп тапқан тунҗа оғлумсән,
Оғуллирим ичидә әң ғурурлуғи вә күчлүги сән.
[4] Бирақ сән кәлкүндәк еқип, тутуқ бәрмидиң!
Сән кичик хотунум билән бир орунда йетип,
Көрпәмни булғиғачқа, энди улуқ киши болалмайсән.

[5] Шимон билән Лавий иттипақдаш болуп,
Уларниң қиличлири рәһимсизлик қилди.
[6] Қошулмаймән уларниң яман нийитигә,
Қатнашмаймән уларниң сүйиқәстлик планиға,
Чүнки улар дәрғәзәптә адәм өлтүрүп,
Буқиларниң сиңирини халиғиничә кәсти.
[7] Яғсун ләнәтләр уларниң ғәзивигә,
Шундақла рәһимсиз өчмәнлигигә.
Тарқитиветәрмән, чечиветәрмән уларни
Исраилларниң арисиға.

[8] Әй Йәһуда, қериндашлириң сени махтар.
Сән дүшмәнниң гелини сиқарсән.
Қериндашлириң сениң алдиңда баш қояр.
[9] Йәһуда дүшминигә яш ширдәк етилиду,
Уни мәғлуп қилип, қайтип келиду угисиға.
Созулуп ятса угисида,
Кимму униңға тегишкә җүръәт қилар?
[10] Йәһуда тутар падишалиқ әңгүштәрини,
Униң әвлатлири җүргүзәр һакимийәтни.

Кейин пүткүл әл қошар төһпә Униңға, *
Пүткүл хәлиқ тазим қилар Униңға.
[11] Һәдди-һесапсиз бай болғанлиғидин у,
Ғаҗап қоюшиға қаримай тәхийиниң,
Бағлап қояр уни әң яхши үзүмгә.
Бағлап қояр хотигини үзүм шехиға.
Кийимлирини жуяр үзүм шаравида,
Есил тонини жуяр үзүм шәрбитидә.
[12] Униң көзлири үзүм шаравидин қара.
Чишлири сүттинму ақ.

[13] Зәбулун турар деңиз бойида,
У йәр кемә порти болар,
Зимини Сидон тәрәпкә созулар.

[14] Иссакар гоя күчлүк ешәк болуп,
Еғилниң * ичидә ятар.
[15] Көргәндә у дәм елиш орнининиң яхшилиғини
Вә йеридин һосул көп чиқидиғанлиғини,
Артип жүкниң еғирини мүрисигә,
Қул болуп, җапалиқ ишқа мәҗбур болар.

[16] Дан исраил қәбилисидин бири болар,
У өз хәлқигә адил һөкүм қилар.
[17] У иландәк йол бойлирида,
Зәһәрлик иландәк чиғир йолларда,
Чеқип атниң туйиғини,
Арқисиға жиқитар атлиқларни.

[18] Әй Пәрвәрдигарим, қутқузушуңни күтмәктимән!

[19] Гад қарақчиларниң һуҗумиға учрар.
Лекин у кәйнидин һуҗум қилип, зәрбә берәр.

[20] Ашерниң зимини худди мол ашлиқ амбири болуп,
Падишаларни у тәминләр хас ләззәтлик тамақлири билән.

[21] Нафтали әркин ана кейиктур,
У туғар сөйүмлүк бала кейикләрни.

---

* **49:10** 10. Яки: Йәһуда тутар падишалиқ әңгүштәрини, Униң әвлатлири жүргүзәр һакимийәтни, Таки һакимийәт жүргүзгүчи кәлмигичә; Пүткүл хәлиқ тазим қилар Униңға.
* **49:14** 14. Яки икки хурҗунниң арисида.

22 Йүсүп мевилик дәрәқтур.
У булаққа йеқиндур.
Униң шахлири һалқип өтәр тамдин.
23 Шиддәтлик һуҗум қилар дүшмән очилири униңға,
Оқ-ялар дәһшәтлик етилар униңға,
24 Лекин униң оқ-яри мәзмут йәнила,
Униң қоллири күчлүк йәнила.
Таянғачқа у Якуп етиқат қилған қадир Худаға,
Йәни исраилниң Падичисиға, Қорам Тешиға.
25 Атаң ибадәт қилған Худа саңа ярдәм қилар,
Һәммигә қадир Худа сени бәхитлик қилар.
У саңа хасийәтлик ямғур яғдуруп,
Йәрдики булақларни тәғдим қилар.
Ат-калилириңни һәм авутуп,
Әвлатлириңни көп қилар.
26 Атаң Худадин еришкән бу бәхит,
Қедимки тағ чоққилиридинму,
Идирлиқлардики байлиқлардинму бүйүктур.
Мана бу бәхит-саадәт Йүсүпниң бешиға,
Йәни қериндашлиридин талланғиниға қонар.

27 Бинямин гоя жирткуч чилбөрә.
У әтигәнлиги туткинини ялмап,
Кечиси олҗиларни бөләр».

28 Исраилниң бу он икки оғли Исраил хәлқиниң он икки қәбилиси-ниң бовилири болди. Бу сөзләр Яқупниң һәр бир оғлиға қилған лайиқ хәйирлик дуасидур.

Яқупниң вапати

29 Яқуп оғуллириға мундақ дәп тапилиди:
— Әҗдатлиримниң қешиға кетидиғанға аз қалдим. Силәр мени
ата-бовилиримниң йениға, йәни хитлардин болған Әфронниң етизлиғидики
өңкүргә дәпнә қилиңлар. 30 Бу өңкүр Қанандики Мамрәниң шәриқ
тәрипидики Макпелаһ йезисида болуп, Ибраһим у өңкүр билән йәрни
хитлардин болған Әфрондин йәрлик қилиш үчүн сетивалған еди.
31 Ибраһим вә аяли Сарә у йәргә қоюлған. Исһақ вә аяли Рибәқаму у йәргә
қоюлған. Мән Леяһниму у йәргә дәпнә қилдим. 32 У йәр билән өңкүр
хитлардин сетивелинған болуп, силәр мени шу йәргә қоюңлар. 33 Яқуп
оғуллириға бу сөзләрни қилғандин кейин, йетипла нәпәси тохтап,
әҗдатлириниң қешиға кәтти.

50

Яқупниң дәпнә қилиниши

[1] Йүсүп атисиниң җәсидигә өзини ташлап, һәсрәт билән жиғлап, униң
үзини сөйди. [2] Кейин Йүсүп қол астидики тевиплириға атисиниң җәсидини
момлашни буйриди. [3] Улар адәтлири бойичә қириқ күн ичидә җәсәтни
чириштин сақлаш хизмитини тамамлиди. Мисирлиқлар униңға йәтмиш күн
матәм тутти.

[4] Қарилиқ тутуш мәзгили өткәндин кейин, Йүсүп падишаниң
әмәлдарлириға:

— Еғир көрмисәңлар, падишаға мундақ дәңлар: [5] Атам җан үзүш алдида
мени өзини Қананда тәйярлап қойған йәрликкә қоюшумға қәсәм қилдурған
еди. Шуниң үчүн маңа рухсәт бәрсә, у йәргә берип атамни дәпнә қилип
кәлсәм, — деди.

[6] Падиша униңға:

— Барсун, атисиға бәргән қәсими бойичә дәпнә қилсун, — дәп җавап
қайтурди.

[7] Буниң билән Йүсүп атисини дәпнә қилғили кәтти. Падишаниң барлиқ
хизмәткарлири, орда әмәлдарлири вә Мисирдики көзгә көрүнгән әрбаплар
Йүсүп билән биллә беришти. [8] Йүсүпниң пүтүн аилиси, қериндашлири вә
атисиниң җамаәтлириму униң билән биллә барди, пәқәт Йүсүпниң кичик
балилири вә қой-калилирила Гошәндә қалған еди. [9] Униң билән биллә
барғанларниң ичидә йәнә җәң һарвулириға олтарғанлар вә атлиқларму бар
еди. Шундақ қилип, улар гоя чоң бир қошундәк болди.

[10] Улар Иордан дәриясиниң нерисидики Атад дегән йәрдики хаманға
кәлгәндә, қаттиқ жиға-зар қилишти. Йүсүпләр у йәрдә йәттә күн һаза тутти.
[11] Буни көргән кананлиқлар: «Мисирлиқларниң дәпнә мәрасими немә дегән
дағдуғилиқ», дейишкән еди. Шуңа бу йәргә Абел-Мизраим * дәп нам
қоюлди.

[12] Шундақ қилип, Яқупниң оғуллири атисиниң тапшуруғи бойичә [13] униң
җәсидини Қананға апирип, Мамрәниң шәрқидики Макпелаһ-тики өңкүргә
дәпнә қилди. Бу өңкүр Ибраһим хит қәбилисидин болған Әфрондин
қәбирстанлиқ үчүн сетивалған етизлиқта еди. [14] Йүсүп атисини дәпнә қилип
болуп, өз қериндашлири вә дәпнә мәрасимиға қатнашқан барлиқ кишиләр
билән биллә Мисирға қайтип кәлди.

Йүсүпниң қериндашлирини хатирҗәм қилиши

[15] Йүсүпниң атиси өлгәндин кейин, униң қериндашлири: «Әгәр Йүсүп
көңлидә бурун униңға яманлиқ қилғинимиз үчүн адавәт сақлап, биздин
интиқам алимән десә, қандақ қилимиз?» дәп ойлашқан еди. [16] Шуңа улар

---

*50:11** 11. Абел-Мизраим — «мисирлиқларниң һаза тутуши» дегән
мәнани билдүриду.

бир киши арқилиқ Йүсүпкә:
— Атимиз җан үзүш алдида, [17] бизгә саңа буни ейтип қоюшимизни тапилиған: «Акилириң саңа яманлиқ қилип қойди. Уларниң гунайини кәчүрүм қиливәт». Шуниң үчүн сәндин бизниң хаталиғимизни кәчүрүм қилишиңни сораймиз. Биз болсақ, атаң ибадәт қилған Худаниң хизмәткарлири, — дәп сөз йәткүзди.
Йүсүп бу сөзни аңлап жиғлавәтти.
[18] Андин Йүсүпниң қериндашлири униң алдиға берип, беши йәргә тәккичә тазим қилип, мундақ деди:
— Биз сениң қулуң болайли!
[19] Йүсүп уларға:
— Қорқмаңлар! Мән һөкүм қилип җазалайдиған Худа әмәсмән! [20] Силәр әслидә маңа зиянкәшлик қилмақчидиңлар, лекин Худа нурғун кишиләрниң һаятини сақлап қелиш үчүн, яман ишиңларни яхши ишқа айландурди. Бүгүн мана шунчә нурғун кишиләр һаят қалди. [21] Силәр қорқмаңлар. Мән чоқум силәргиму, пәрзәнтлириңларғиму ғәмхорлуқ қилимән, — деди.
Йүсүп қериндашлириға меһриванлиқ билән тәсәлла берип, уларни хатирҗәм қилди.

Йүсүпниң аләмдин өтүши

[22] Йүсүп вә униң атисиниң уруқ-җамаити Мисирда олтирақлишип қалған еди. Йүсүп бир йүз он йешида аләмдин өтти. [23] Униң өмри шунчилик узун болдики, у һәтта оғли Әфраимниң үчинчи әвладини көрүшкә муйәссәр болған. Йүсүп Манассәниң оғли Макирниң оғуллириниму өз қойниға алған. [24] У қериндашлириға:
— Мән аләмдин өтүшкә аз қалдим. Худа чоқум силәргә көңүл бөлүп, силәрни бу йәрдин елип, Ибраһимға, Исһаққа вә Яқупқа вәдә қилип бәрмәкчи болған зиминиға башлап бариду, — деди.
[25] Йүсүп қериндашлириға йәнә:
— Худа силәргә ғәмхорлуқ қилип, силәрни у йәргә елип кәткән вақитта, мениң җәсидимни биллә елип кетишкә мениң алдимда қәсәм қилиңлар! — деди.
[26] Йүсүп бир йүз он йешида Мисирда аләмдин өтти. Улар униң җәсидини чириштин сақлаш үчүн момлап, сандуққа селип қойди.

Мисирдин чиқиш

Қисқичә чүшәндүрүш

«Мисирдин чиқишта» исраилларниң Мисирда қуллуқ һаләткә чүшүп келиши, Муса пәйғәмбәрниң уларни қуллуқтин қутулдуруп, Худа әҗдади Ибраһимға беришкә вәдә қилған Канан зиминиға башлап меңиш җәрияни тәсвирләнгән.

Бу җәриянда Муса пәйғәмбәр Худадин он пәриз вә нурғун қаидә-низамларни қобул қилған. Худаниң йәһудийларға буларни беріштики мәхсити, йәһудий җамаәтчилигини тәртипкә селиш вә уларға Худаға қандақ ибадәт қилишни көрситиш еди.

Тезис:

1. Исраилларниң Мисирда қул болуши (1-бап)
2. Муса пәйғәмбәрниң туғулушидин чақирилишиғичә (2-4-баплар)
3. Мисир падишасиниң җаһиллиғи вә мисирлиқларға кәлгән апәтләр (5-11-баплар)
4. «Өтүп кетиш» һейти вә Мисирдин чиқиш (12-баптин 15-бап 21-айәткичә)
5. Қизил деңиздин Синай теғиға сәпәр қилиш (15-бап 22-айәттин 18-бапқичә)
6. Қанунниң чүширилиши вә келишимниң түзүлүши (19-24-баплар)
7. Ибадәт чедириниң ясилиши вә ибадәт қаидилири (25-40-баплар)

Мисирдин чиқиш

Исраилларниң Мисирда тартқан азаплири

[1] Яқупниң һәр қайси оғуллири өз бала-җақилирини елип, Яқуп билән
биллә Мисирға барди. Униң оғуллириниң исимлири [2] Рубен, Шимон,
Лавий, Йәһуда, [3] Иссакар, Зәбулун, Бинямин, [4] Дан, Нафтали, Гад вә Ашер
еди. [5] Уларниң һәммиси Яқупниң беваситә әвлатлири болуп, җәми йәтмиш
киши еди. Яқупниң йәнә бир оғли Йүсүп бу вақитта аллиқачан Мисирда
еди.

[6] Кейин Йүсүп вә униң қериндашлири һәм барлиқ замандашлири аләмдин
өтти. [7] Шундақтиму Исраилниң (йәнә бир исми Яқуп) әвлат-лири тез
көпийип, у йәрни толтурди вә хелә күчийип қалди.

[8] Кейин Йүсүпниң Мисир хәлқигә қилған яхшилиқлиридин хәвири
болмиған йеңи бир падиша Мисирда тәхткә чиқти. [9] У мисирлиқ-ларға:

— Бу исраилларниң бизгә қариғанда көпийип, биздинму күчийип
кетиватқанлиғиға қараңлар! [10] Әң яхшиси әқилანә тәдбир қоллинип, униң
алдини елишимиз керәк. Ундақ болмиғанда, мабада уруш болуп қалса, улар
дүшмәнләр билән бирлишип бизгә һуҗум қилип, бу йәрдин қечип кетиши
мүмкин, — деди.

[11] Униң билән мисирлиқлар исраилларни еғир әмгәкләр билән езиш үчүн,
әмгәк назарәтчилирини тайинлиди. Улар исраилларға, падиша үчүн Питом
вә Рәмис намлиқ тәминләш мәркизи қилинған шәһәрләрни салдурди.
[12] Лекин мисирлиқлар исраилларни қанчә әзгәнсири, улар шунчә көпийип,
дөләтниң башқа йәрлиригиму тарқалди. Бу сәвәптин мисирлиқлар
исраиллардин қорқуп, [13] уларни техиму еғир ишларға салди.

14 Мисирлиқлар уларни лайчилиқ, кесәк қуюш вә етиз-ерик ишлирини
қилиштәк еғир әмгәкләргә селип, интайин қаттиқ азапларға дучар қилди.
15 Мисир падишаси йәнә Сәхра вә Пува исимлик икки нәпәр ибраний [*]
туғут анисиға:
16 — Силәр ибраний аяллирини туғдурған вақтиңларда, бовақниң оғул яки
қиз екәнлигигә қараңлар. Әгәр оғул туғулса, бовақни өлтүрүветиңлар; қиз
туғулса, тирик қалдуруңлар, — деди.
17 Лекин бу икки туғут аниси Худаға садақәтмән болғачқа, падиша-ниң
әмригә бойсунмай, оғул бовақларни өлтүрмиди. 18 Шуңа падиша уларни
чақиртип:
— Бу силәрниң немә қилғиниңлар? Немә үчүн оғул бовақларни
өлтүрмидиңлар? — дәп сориди.
19 Улар:
— Ибраний аяллири Мисир аяллириға охшимайду. Улар наһайити сағлам
келиду. Биз йетип барғичә өзлири туғуп болиду, — дәп җавап беришти. 20-
21 Туғут анилири Худаға садақәтмән болғанлиғи үчүн, Худа уларға
ғәмхорлуқ қилип, өз аилилирини қуруш шәривини ата қилди. Исраиллар
давамлиқ көпийип, техиму күчәйди.
22 Буниң билән Мисир падишаси пүтүн пухралириға:
— Исраиллардин туғулған оғул бовақларниң һәммисини Нил дәриясиға
ташлаңлар, қиз балиларнила тирик қалдуруңлар, — дәп әмир қилди.

2

Мусаниң дунияға келиши

1 Исраилларниң лавий қәбилисидики бир киши өз қәбилисидин болған
бирсигә некаланди. 2 Аяли һамилдар болуп бир оғул туғди. Ана бовақниң
чирайлиқ екәнлигини көрүп, уни үч ай йошурун сақлиди. 3 У балини зади
йошуралмайдиған йәргә кәлгәндә, қомучтин бир севәт тоқуп, уни мом вә
лай билән сугап, су өтмәс қилди вә балини севәткә селип, андин севәтни
Нил дәрияси бойидики қомучлуққа апирип, йошурунчә суға қоюватти.
4 Балиниң һәдиси қандақ әһвал йүз беридикән дәп, жирақтин севәтни
күзитип турди.
5 Падишаниң қизи дәрия бойиға суға чөмүлгили кәлди. Униң кенизәклири
дәрия бойида сәйлә қилишқа башлиди. Туюқсиз, мәликә қомучлуқта бир
севәтниң турғинини көрүп қалдидә, елип келиш үчүн хас кенизигини
әвәтти. 6 Мәликә севәтни ечип, бир оғул бовақниң жиғлап ятқинини көрди.
Мәликә униңға ич ағритип:
— Бу чоқум бир ибранийниң бовиғи, — деди.
7 Бу чағда бовақниң һәдиси келип, мәликигә:

---

[*] **1:15** 15. Ибраний — қедимки йәһудийларни, йәни исраилларни көрситиду.

— Мән берип, ибранийлар арисидин сиз үчүн бовақни емитидиған бир аял тепип келәйму? — дәп сориди.
8 Мәликә:
— Мақул, барғин, — деди. У берип, бовақниң өз анисини чақирип кәлди.
9 Мәликә бу аялға:
— Бовақни өйүңгә елип кетип, мән үчүн емит. Иш һәққиңни беримән, — деди. Буниң билән аял бовақни өйигә елип кетип емитти. 10 Бала хелә чоң
болғанда, аниси уни мәликиниң алдиға елип барди. Мәликә уни өз оғли қилип беқивалди вә: «Мән уни судин тартип чиқиривалған», дәп униңға Муса * дегән исимни қойди.

Мусаниң Мидиян дөлитигә қечип кетиши

11 Муса чоң болғандин кейин, ибраний қериндашлирини йоқлап берип, уларниң еғир әмгәкләргә селиниватқанлиғини өз көзи билән көрди. Арида у бир мисирлиқниң ибраний қериндашлиридин бирини уруватқанлиғини
көрүп, 12 әтрапиға қарап: «Башқа адәмләр йоққу», дәп ойлап, һелиқи
мисирлиқни өлтүрүп, өлүгини қумға көмүвәтти. 13 Әтиси Муса йәнә сиртқа
чиқип, икки исраилниң бир-бири билән урушуватқанлиғини көрди. У йолсизлиқ қилған биригә:
— Немишкә өз қериндишиңни урисән? — деди.
14 Һелиқи киши:
— Ким сени бизгә башлиқ яки сорақчи болсун дәпту?! Сән һелиқи мисирлиқни өлтүргиниңдәк әнди мениму өлтүрмәкчиму? — деди. Муса бу гәпни аңлап қорқуп қалди. У ичидә: «Мениң қилған ишимни башқилар җәзмән билип қапту», дәп ойлиди.
15 Падиша бу иштин хәвәр тепип, Мусани өлтүрмәкчи болди. Бирақ Муса униңдин қечип, Мидиян дегән дөләткә барди.
Бир күни у бир қудуқниң йениға келип олтарди. 16 Мидияндики бир
роһанийниң йәттә қизи бар еди. Улар дайим атисиниң қойлирини суғириш
үчүн бу қудуқ бешиға келип, су тартип, оқурларни толтурушатти. 17 Бундақ
вақитларда бир қанчә падичи келип, уларни қоғливетәтти. Бу қетим болса,
Муса уларни қоғдиди вә уларға ярдәмлишип су тартип бәрди. 18 Улар атиси
Рәулниң йениға қайтип барғинида, атиси улардин:
— Бүгүн һәҗәп бурунла қайтип кәпсиләрғу? — дәп сориди. 19 Улар:
— Бир мисирлиқ бизни падичиларниң бозәк қилишидин қутулдурди, һәтта биз үчүн су тартип, қойлиримизни суғирип бәрди, — дәп җавап беришти.
20 Атиси қизлириға:
— У қәйәрдә қалди? Уни сиртта ташлап кәлгиниңлар немиси? Уни биз билән биллә тамақ йейишкә чақирип келиңлар, — деди.

---

[*] **2:10** 10. Муса — ибраний тилидики «тартип чиқириш» дегән сөз билән аһаңдаш.

21 Муса Рәулниң тәкливини қобул қилди вә уларниң йенида туруп қалди.
Рәул қизи Зипорәни униңға хотунлуққа бәрди. 22 Зипорә бир оғул туғди.
Муса: «Мән яқа жуттики бир мусапир едим», дәп балиға Гәршом * дегән
исимни қойди.
23 Аридин узун жиллар өткәндин кейин, Мисир падишасиму өлди.
Исраиллар йәнила еғир әмгәкләрдин қаттиқ азап чекип, Худадин ярдәм
тиләп, налә-пәрият көтиришти. Уларниң налә-пәрият авази Худаға йәтти.
24 Худа уларниң налә-пәриятлирини аңлап, Өзиниң уларниң әждатлиридин
болған Ибраһим, Исһақ вә Яқуплар билән түзгән келишимини есигә алди.
25 У исраилларниң ечинишлиқ һалитини көрүп, уларға интайин ич ағритти.

3

Худаниң Мусани чақириши

1 Муса қейинатиси, Мидиян роһанийи Йетрониң (йәнә бир исми Рәул)
қойини бақатти. Бир күни у падисини һайдап чөлни кесип өтүп, Худаниң
теғи — Синай теғиға кәлди. 2 У йәрдә Пәрвәрдигарниң периштәси *
тикәнликтики ялқунлап йениватқан от ичидин Мусаға туюқсиз көрүнди.
Муса тикәнликтә от йениватқан болсиму, тикәнликниң көйүп
кәтмәйватқанлиғини көрди. 3 У: «Бу әҗайип ишқу, тикәнлик немишкә
көйүп кәтмәйдиғанду? Йениға берип қарап бақайчу!» дәп ойлиди.
4 Мусаниң йеқинлап кәлгинини көргән Пәрвәрдигар тикәнликниң ичидин:
— Муса! Муса! — дәп чақирди.
— Мана мән! — дәп җавап бәрди Муса.
5 Худа униңға:
— Бу йәргә йеқин кәлмә, чоруқлириңни салғин. Чүнки сән туруват-қан
йәр муқәддәстур. 6 Мән сениң Атаң, шундақла әждат-лириң Ибраһим,
Исһақ вә Яқуплар етиқат қилип кәлгән Худа болимән, — деди.
Буни аңлиған Муса Худаға қарашқа петиналмай, үзини йепивалди.
7 Пәрвәрдигар униңға мундақ деди:
— Мән хәлқим исраилларниң Мисирда харлиниватқанлиғини көрдүм.
Уларниң әмгәк назарәтчилириниң зулмидин қилған налә-пәриятлирини
аңлидим. Уларниң азап тартиватқанлиғини билимән. 8 Шуңа Мән уларни
мисирлиқларниң қолидин қутқузуп, сүт билән һәсәл еқип туридиған бепаян
үнүмлүк земинға елип бериш үчүн чүштүм. У йәр қананлар, хитлар,
аморлар, пәризиләр, һивилар вә йәбусларниң маканидур. 9 Хәлқимниң
қилған налә-пәрияди қулиғимға аңланмақта. Мисирлиқларниң уларни
қандақ әзгәнлигиму көз алдимда турмақта. 10 Шуңа әнди сени Мисир
падишасиниң алдиға әвәтимән. Берип, Өз хәлқим болған исраилларни
Мисирдин елип чиқ.

---

*2:22 22. Гәршом — «у йәрдә яқа жутлуқ» дегән сөз билән аһаңдаш.
*3:2 2. Бу Худаниң Өзини көрситиду.

11 Лекин Муса Худаға:
— Мән Мисир падишасиниң алдиға берип, исраилларни Мисирдин елип
чиқалайдиған қанчилик чоң адәм едим? — деди.
12 Худа униңға:
— Мән саңа яр болимән. Сән исраилларни Мисирдин елип чиққандин
кейин, силәр бу таққа келип, Маңа ибадәт қилисиләр. Мана бу Мениң сени
әвәткәнлигимниң бәлгүси, — деди.
13 — Мән берип исраилларға: «Мени бу йәргә силәрниң әҗдатлириң-лар
етиқат қилип кәлгән Худа әвәтти» десәм, улар маңа ишәнмәй: «Қайси Худа
һәққидә сөзләватисән? Униң нам-шәриви немә?» дәп сориса, мән немә
дәймән? — деди Муса.
14 Худа мундақ деди:
— Мән «Мәңгү Бар Болғучидурмән». Сән берип уларға: «Мени силәргә ‹
Мәңгү Бар Болғучи › әвәтти», дегин.
15 Худа Мусаға йәнә:
— Исраилларға: « ‹ Мәңгү Бар Болғучи ›, йәни әҗдатлириңлар Ибраһим,
Исһақ вә Яқуплар етиқат қилип кәлгән Худа мени йениң-ларға әвәтти»,
дегин. Бу Мениң мәңгүлүк намим. Әвлаттин әвлатқичә мошу нам билән
әскә елинимән. 16 Сән берип исраил-ларниң ақсақаллирини жиғип, уларға:
«Пәрвәрдигар, йәни силәрниң әҗдатлириңлар Ибраһим, Исһақ вә Яқуплар
етиқат қилип кәлгән Худа маңа көрүнди. У мениң силәргә: ‹ Мән
мисирлиқларниң силәргә қандақ муамилә қиливатқанлиғини көрдүм.
17 Мән силәрни уларниң зулумидин қутулдурушқа вәдә қилдим. Мән
силәрни сүт билән һәсәл еқип туридиған зиминға, йәни қананлар, хитлар,
аморлар, пәризиләр, һивилар вә йәбусларниң маканиға елип баримән ›, дәп
йәткүзүшүмни ейтти», дегин.
18 Ақсақаллар сениң сөзлириңни аңлайду. Андин кейин сән улар билән
бирликтә Мисир падишасиниң алдиға берип, униңға һәммиңлар бир
еғиздин: «Пәрвәрдигар — ибранийлар етиқат қилип кәлгән Худа бизгә аян
болди. Әнди бизниң үч күнлүк йолни бесип, чөл-баяванға берип,
Пәрвәрдигаримиз Худаға қурванлиқ қилишимизға иҗазәт бәргәйсиз»,
дәңлар. 19 Маңа мәлумки, Мән Мисир падишасини бесим билән мәҗбур
қилмиғичә, у силәргә иҗазәт бәрмәйду. 20 Шуңа Мән Өз қудритимни ишқа
селип, хәлқи аләм алдида һәр хил мөҗүзилиримни көрситиш арқилиқ
мисирлиқ-ларни җазалаймән. Шуниң билән Мисир падишаси силәрни у
йәрдин чиқириветиду.
21 Силәр Мисирдин чиқидиған вақтиңларда, Мән мисирлиқларни силәргә
меһриванлиқ көрситидиған қилимән. Шуңа силәр у йәрдин чиққанда, қуруқ
қол чиқмайсиләр. 22 Исраил аялларниң һәммиси мисирлиқ хошнилири вә
хошнилириниң меһманлиридин алтун-күмүчтин ясалған зенәт буюмлар вә
кийим-кечәкләрни тәләп қилиду. Бу нәрсиләр билән балилириңларни
ясандурисиләр. Мана шундақ қилип, мисирлиқларниң байлиқлирини
тартивалған болисиләр,— деди.

4

Худаниң Мусаға алаһидә қабилийәт ата қилиши

1 Бирақ Муса Пәрвәрдигарға:
— Исраиллар маңа ишәнмәй, сөзүмгә қулақ салмай, маңа: «Пәрвәрдигар
саңа әсла көрүнмиди» десә, қандақ қилимән, — деди.
2 Пәрвәрдигар униңдин:
— Қолуңдики немә? — дәп сориди.
— Таяқ, — дәп җавап бәрди у.
3 Пәрвәрдигар униңға:
— Таяқни йәргә ташла, — дәп буйриди. Муса уни йәргә ташлаведи, у
иланға айланди. Муса униңдин қачти. 4 Пәрвәрдигар Мусаға йәнә:
— Иланниң қуйруғини тут, — дәп буйриди. Муса иланниң қуйруғи-ни
тутуведи, илан йәнә таяққа айлинип кәтти. 5 Пәрвәрдигар униңға:
— Мана бу исраилларни Пәрвәрдигарниң, йәни уларниң әҗдат-лири
Ибраһим, Исһақ вә Яқуплар етиқат қилип кәлгән Худаниң саңа
көрүнгәнлигигә ишәндүриду, — деди.
6 Пәрвәрдигар Мусаға йәнә:
— Әнди қолуңни қойнуңға сал, — деди. Муса қолини қойниға селип
чиқирип қариведи, қолини мохо қаплап кәткән еди. 7 Андин Пәрвәрдигар:
— Қолуңни йәнә қойнуңға сал, — деди. У қолини қойниға селип
чиқириведи, қоли әслигә келип, бәдининиң башқа җайлириға охшаш
һаләткә кәлгән еди. 8 Пәрвәрдигар сөзини давамлаштуруп:
— Әгәр улар саңа ишәнмисә яки дәсләпки мөҗүзидин кейин йәнила қайил
болмиса, кейинки мөҗүзә бәлким уларни қайил қилиду. 9 Әгәр бу икки
мөҗүзиму уларни қайил қилалмиса вә уларни сөзүңгә қулақ салдуралмиса,
у чағда сән Нил дәриясиниң сүйидин бир аз елип, қуруқ йәргә төк. Сән
шундақ қилғиниңда, су қанға айлиниду, — деди.
10 Лекин Муса:
— Әй Егәм, мени әйипкә буйрума, мән әзәлдинла сөзмән әмәсмән. Сән
мән билән сөзләшкәндин кейинму йәнә шу, мән мана мошундақ тили еғир
адәммән, — деди.
11 Пәрвәрдигар униңға:
— Адәмгә сөзләш қабилийитини бәргән ким? Уни сөзләләйдиған яки
сөзләлмәйдиған, аңлалайдиған яки аңлалмайдиған, көрәләйдиған яки
көрәлмәйдиған қилған Мән Пәрвәрдигар әмәсму? 12 Сән баривәр, Мән саңа
сөзмәнлик ата қилимән. Немә дейишиң керәклигини Мән саңа үгитимән, —
деди.
13 Лекин Муса җававән:
— Әй Егәм, мән Сәндин өтүнүп қалай, Өзәң ихтияр қилған башқа бирсини
әвәткин, — деди.
14 Бу сөзни аңлиған Пәрвәрдигар Мусаға ғәзәплинип:
— Сән билән бир лавий қәбилисидин болған Һарун исимлиқ бир акаң

барғу. Униң натиқ екәнлигини билимән. У сени қарши елиш үчүн
алликачан йолға чиқти. У сени көрсә хошал болуп кетиду. [15] Сән демәкчи
болғанлириңни униңға ейт. Мән саңа вә униңға сөзмәнлик ата қилимән.
Мән һәр иккиңларниң немә қилишиңлар керәклигини силәргә үгитимән.
[16] У сениң ағзиң болуп, саңа вакалитән халайиққа сөз қилиду. Сән болсаң
худди Худаға охшаш униңға униң немә дәйдиғанлиғини үгитисән. [17] Бу
таяқни еливал, чүнки сән униң билән мөҗүзә көрситисән, — деди.

Мусаниң Мисирға қайтиши

[18] Шуниң билән Муса қейинатиси Йетрониң йениға қайтип келип, униңға:
— Мениң Мисирға қайтип уруқ-туққанлиримниң техичә һаят яки һаят
әмәслигини көрүшүмгә иҗазәт бәргәйсиз, — деди. Йетро униң тәливигә
қошулуп, униңға ақ йол тилиди.
[19] Муса техи Мидияндики вақтида Пәрвәрдигар униңға:
— Сән Мисирға қайтип кәт! Чүнки сени өлтүрмәкчи болған адәм өлди, —
дегән еди. [20] Шуниң билән Муса аяли вә балилирини ешәккә миндүрүп,
Мисирға қарап йолға чиқти. У Худа униңға еливелишни буйруған таяқни
қолиға еливалди.
[21] Пәрвәрдигар Мусаниң есигә селип йәнә мундақ деди:
— Мисирға қайтип барғиниңдин кейин, Мисир падишасиниң алдида Мән
сени қадир қилған һәр хил мөҗүзиләрни чоқум көрсәткин. Лекин Мән уни
хәлқиңни қоюп бәрмәйдиған җаһил қилимән. [22] У чағда сән Мисир
падишасиға: «Пәрвәрдигар ‹ Исраил хәлқи Мениң тунҗа оғлум. [23] Оғлумни
Маңа ибадәт қилишқа қоюп бәргин, уни тосима. Рәт қилидиған болсаң,
сениң тунҗа оғлуңни өлтүримән › дәйду», дегин.
[24] Муса Мисирға қайтиш йолидики бир қоналғуда Пәрвәрдигар униңға
йолуқуп, униң җенини алмақчи болди. [25] Шуңа Мусаниң аяли Зипорә бир
парчә өткүр қирлиқ ташни қолиға елип, оғлиниң хәтнилигини кесип, уни
Мусаниң путлириға тәккүзүп:
— Сән һәқиқәтән төкүлгән қан арқилиқ қутулдурулған еримсән, — деди.
[26] (Зипорә оғлини хәтнә қилғанлиқтин Мусани «Төкүлгән қан арқилиқ
қутулдурулған ерим», деди.) Шуниң билән Пәрвәрдигар Мусани аман
қалдурди.
[27] Шу вақитларда Пәрвәрдигар Һарунға:
— Сән чөл-баяванға берип Мусани күтүвал, — дегән еди. Һарун йол
жүрүп Худаниң теғиға йәткәндә, Муса билән көрүшти вә уни сөйди. [28] Муса
Пәрвәрдигарниң өзигә ейтқан һәммә сөзлири вә Мисирда көрситишкә
буйруған барлиқ мөҗүзиләр һәққидә Һарунға сөзләп бәрди.
[29] Шундақ қилип, Муса билән Һарун иккиси Мисирға берип, исраил
ақсақаллириниң һәммисини жиғди. [30] Һарун Пәрвәрдигарниң Мусаға
ейтқан һәммә сөзлирини уларға йәткүзди һәм көпчиликниң алдида
мөҗүзиләрни көрсәтти. [31] Ақсақаллар униң сөзлиригә ишәнди. Улар
Пәрвәрдигарниң өзлиригә көңүл бөлгәнлигини вә зулум ичидики һаятиға

нәзәр салғанлиғини аңлиған һаман, башлирини егип Худаға сәҗдә қилишти.

5

Муса вә Һаруннің Мисир падишаси билән көрүшүши

1 Шуниңдин кейин Муса билән Һарун Мисир падишаси билән көрүшүп:
— Пәрвәрдигар, йәни исраиллар етиқат қилип кәлгән Худа сизгә: «Хәлқимниң Мән үчүн һейт өткүзгили чөл-баяванға беришиға йол қой» дәйду, — деди.
2 Мисир падишаси уларға:
— Мени сөзигә бойсундуруп, исраил хәлқини қоюп бәргүзгидәк қандақ Пәрвәрдигар екән у? Мән Пәрвәрдигарни тонумаймән. Исраилларниму қоюп бәрмәймән, — деди.
3 Муса билән Һарун:
— Ибранийлар етиқат қилип кәлгән Худа бизгә аян болди. Әнди бизниң үч күнлүк йол бесип, чөл-баяванға берип, Пәрвәрдигаримиз Худаға қурванлиқ қилишимизға иҗазәт бәрсиңиз. Болмиса, у бизни кесәллик вә уруш билән һалак қилиши мүмкин, — деди.
4 Мисир падишаси Муса билән Һарунға:
— Бу немә дегиниңлар! Хәлиқниң ишиға дәхил йәткүзгиниңлар немиси?
Берип ишиңларни қилиңлар! 5 Исраилларниң сани наһайити көп. Силәр
уларниң вәзипилирини орунлишиға тосқунлуқ қиливати-силәр, — деди.
6 Падиша шу күнила мисирлиқ әмгәк назарәтчилири билән уларниң қол астидики исраил иш башчилириға буйруқ чүширип:
7 — Буниңдин кейин исраилларға кесәк қуюшқа бурунқидәк саман жиғип
бәрмәңлар! Саманни өзлири жиғсун. 8 Лекин улар кесәк санини
бурунқидәкла орунлисун. Бу санни кемитишиңларға қәтъий болмайду. Улар һорун, уларниң «Худайимиз үчүн қурванлиқ қилғили беришимизға
иҗазәт бәргәйсиз», дейишиниң сәвәвиму дәл шу! 9 Уларни техиму еғир
ишларға селиңлар. Бундақ қилсаңлар, улар тиним тапмастин ишләп, ялған гәпләргә қулақ селишқа вақитму чиқиралмайду, — деди.
10 Мисирлиқ әмгәк назарәтчилири билән уларниң қол астидики исраил иш башчилири берип, исраилларға:
— Падиша бизгә: «Буниңдин кейин исраилларға саман бәрмәңлар,
11 қәйәрдә саман болса, шу йәрдин өзлири әкәлсун. Бирақ кесәкниң санидин
бирниму кемитмәңлар» дәйду, — деди. 12 Буниң билән исраиллар пүтүн
Мисирниң һәммә җайлириға берип, еңиз самини топлайдиған болди.
13 Әмгәк назарәтчилири болса һәр күни уларни: «Бурун силәргә саман берилгән вақиттикидәкла көп кесәк қуйисиләр», дәп қистиди.
14 Әмгәк назарәтчилири мисирлиқлар тәрипидин тайинланған исраил иш башчилирини қамчилап, уларни:
— Немишкә түнүгүн вә бүгүн қулларға бурунқидәк санда кесәкни

қуйдурмидиңлар? — дәп сорайдиған болди.
[15] Шуңа бу иш башчилири Мисир падишасиниң алдиға берип:
— Җанаби алийлири, қуллириға немишкә мундақ муамилә қилидила?
[16] Қуллириға саман йәткүзүп берилмәйватиду, лекин биз йәнила бурунқи санда кесәк қуюшқа буйрулуватимиз. Һазир қуллири таяқ йәватиду. Әмәлиятта булар силәр мисирлиқларниң хаталиғи, — дәп налә қилишти.
[17] Падиша уларға:
— Һәр қайсиң һорун, һорун немиләрсән! «Пәрвәрдигаримиз үчүн қурванлиқ қилип келишкә иҗазәт бәргәйла», дейишкәнлириңниң сәвәвиму
шу. [18] Дәрһал қайтип берип ишиңни қилиш! Һәр қайсиңға берилидиған саман йоқ. Кесәкни йәнила бурунқидәк санда тапшуру-шисән, — деди.
[19] Кесәк санининиң кемитилмәйдиғанлиғини аңлиған исраил иш башчилири
бешиға чоң бала-қазаниң кәлгәнлигини билишти. [20] Улар падишаниң
йенидин чиқип, ташқирида өзлирини күтүп туруватқан Муса билән Һарунға:
[21] — Силәрниң немә қиливатқанлиғиңларға Пәрвәрдигар гува. У силәрниң әдивиңларни бәрсун. Силәр бизни падиша вә униң әмәлдарлириниң алдида йәр билән йәксән қилдиңлар. Уларға бизни өлтүрүшкә банә тепип бәрдиңлар, — деди.

Худаниң исраилларни азат қилишқа вәдә қилиши

[22] Буниң билән Муса Пәрвәрдигарниң алдиға берип:
— Әй Егәм, Өз хәлқиңни немишкә бундақ хорлайсән? Мени бу йәргә
немишкә әвәттиң? [23] Мән падишаниң алдиға берип Сениң сөзлириңни йәткүзгәндин бери, у хәлқиңгә техиму зулум салидиған болди. Амма Сән уларни һәргиз қутқузмидиң! — деди.

6

[1] Пәрвәрдигар Мусаға:
— Әнди сән Мениң падишаға қилидиған ишлиримни көрисән. У Мениң зор қудритимниң тәсири билән исраилларни қоюп бериду, һәтта уларни зиминидин қоғлап чиқириветиду, — деди.
[2] Худа Мусаға мундақ деди:
— Мән Пәрвәрдигардурмән. [3] Мән бурун әҗдатлириң Ибраһим, Исһақ вә
Яқупларға һәммигә қадир Худа болуп көрүндүм. Лекин Мән Өзәмни уларға «Мәңгү Бар Болғучи» дегән намим арқилиқ ашкарилимидим. [4] Мән улар
билән келишим түзүп, улар әйни вақитта мусапир болуп туруватқан Қанан зиминини уларға беришкә вәдә қилған едим. [5] Һазир Мән исраилларниң
мисирлиқларниң зулумидин қилған дат-пәриятлирини аңлап, Өз келишимимни есимгә алдим. [6] Шуңа сән берип исраилларға мону
сөзлиримни йәткүз: «Мән Пәрвәрдигардурмән. Мән силәрни мисирлиқларниң еғир әмгәклиридин азат қилимән, силәрни қуллуқтин әркинликкә ериштүримән. Мән зор қудритимни көрситип силәрни

қутқузимән, мисирлиқларни қаттиқ жазалаймән. [7] Силәрни Өз хәлқим
қилимән. Мән силәрниң Худайиңлар болимән. Мисирлиқларниң
қуллуғидин қутулған вақтиңларда, бу ишни Мениң — Пәрвәрдигариңлар
болған Худаниң қилғанлиғини билисиләр. [8] Мән силәрни
әждатлириң-лардин Ибраһим, Исһақ вә Яқупларға беришкә қәсәм қилған
зиминға елип баримән. У йәрни силәргә зиминлиққа беримән. Мән
Пәрвәрдигардурмән».

[9] Муса бу сөзләрни исраилларға йәткүзди, лекин еғир қуллуқ азави-дин
роһсизланған исраиллар униң сөзигә қулақ салмиди.

[10] Пәрвәрдигар Мусаға йәнә:

[11] — Сән падишаниң йениға берип, униңға исраилларниң Мисирдин
чиқип кетишигә йол қоюшни ейтқин, — деди.

[12] Муса Пәрвәрдигарниң алдида:

— Сөзүмгә исраиллар қулақ салмиған йәрдә, Мисир падишаси қандақму
қулақ салсун. Униң үстигә, мән бир тили еғир адәм турсам! — дәп җавап
қайтурди.

[13] Бирақ Пәрвәрдигар Муса билән Һарунға:

— Силәр берип исраиллар билән Мисир падишасиға: «Худа бизгә ‹
Исраилларни Мисирдин елип чиқиңлар › дәп әмир қилди», дәңлар, — дәп
буйриди.

Муса билән Һаруннниң әждатлири

[14] Төвәндикиләр бир қисим исраил қәбилилириниң аилә башлиқ-лири.

Яқупниң тунҗа оғли Рубенниң оғуллири:

Һанух, Паллу, Һесрон вә Карми.

Улардин Рубен қәбилисиниң тармақ җамаәтлири мәйданға кәлди.

[15] Шимонниң оғуллири:

Йемуил, Ямин, Оһад, Якин, Сохар вә қананлиқ аялидин болған Шаул.

Улардин Шимон қәбилисиниң тармақ җамаәтлири мәйданға кәлди.

[16] Лавийниң Гәршон, Коһат вә Мәрари исимлиқ үч оғли болуп, улар лавий
қәбилисидики тармақ җамаәтләрниң атилири еди. Лавий бир йүз оттуз
йәттә жил өмүр сүрди. [17] Гәршонниң Ливни вә Шимеи исимлиқ икки оғли
болуп, улардин лавий қәбилисиниң тармақ җамаәтлири барлиққа кәлди.
[18] Коһатниң Амрам, Йисхар, Һиброн вә Өззил исимлиқ оғли болуп, Коһат
бир йүз оттуз үч жил өмүр сүрди. [19] Мәрариниң Мәһли вә Муши исимлиқ
икки оғли бар еди.

Жуқуриқилар лавий қәбилисиниң тармақ җамаәтлиридур.

[20] Амрам өз чоң аписи Йокәбәдни әмригә алған еди. У Һарун билән
Мусани туғди. Амрам бир йүз оттуз йәттә жил өмүр сүрди. [21] Йисхарниң
Кораһ, Нәфәг вә Зийкри исимлиқ үч оғли бар еди. [22] Өззилниң Мишаил,
Әлсафан вә Ситри исимлиқ үч оғли бар еди.

[23] Һарун Наһшонниң сиңлиси Амминадабниң қизи Әлишәбани әмригә
алди. Әлишәба Һарунға Надаб, Абиһу, Әлиазар вә Итамар исимлиқ төрт

оғул туғуп бәрди. [24] Кораһтин Ассир, Әлқана, Абиасаф исимлиқ үч оғул
төрәлди. Улар кораһ қәбилисидики тармақ җамаәт-ләрниң атилири болди.
[25] Һарунниң оғли Әлиазар Путәлниң қизлиридин бирини әмригә алди. У
Пиниһасни туғди.

Мана булар лавий қәбилисиниң аилә башлиқлири.

[26] Пәрвәрдигар тәрипидин «Исраилларниң һәр қайси қәбили-лирини
топ-топи билән Мисирдин елип чиқиңлар», дәп әмир қилинғанлар дәл
мошу Һарун билән Муса еди. [27] Мисир падишасидин исраилларни қоюп
беришни тәләп қилғанларму мана мошу Муса билән Һарундур.

Һарунниң Мусаға вакалитән сөзлиши

[28] Пәрвәрдигар Мисирда Мусаға сөзлигән вақитта, униңға:

[29] — Мән Пәрвәрдигардурмән. Саңа қилған сөзлиримниң һәм-мисини
Мисир падишасиға йәткүзгин, — дегән еди.

[30] Лекин Муса:

— Мән йә сөзмән болмисам, падиша мениң сөзүмгә қандақму қулақ
салсун? — дәп җавап бәргән еди.

7

[1] У вақитта Пәрвәрдигар Мусаға мундақ дегән еди:

— Мән сени падиша алдида худди Худадәк қилимән. Акаң Һарун болса
сениң пәйғәмбириң болуп, сөзлириңни падишаға йәткүзиду. [2] Мән саңа
тапилиған сөзләрниң һәммисини Һарунға йәткүз. Һарун болса падишаға
исраилларни униң мәмликитидин чиқип кетишкә йол қоюшни ейтсун.
[3] Лекин Мән падишани җаһил-лаштуримән. Буниң билән Мән мөҗүзә вә
карамәтлиримни Мисирда көпләп көрситәләймән. [4] Шундақтиму у йәнила
сөзүңни аңлимайду. Шуңа Мән қудритимни көрситип, мисирлиқларға еғир
җазаларни беримән вә исраилларниң һәр қайси қәбилилирини топ-топи
билән Мисирдин елип чиқимән. [5] Мән қудритимни көрситип уларни
җазалап, исраилларни уларниң жутидин елип чиққан вақтимдила, улар
Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетиду.

[6] Пәрвәрдигар Муса билән Һарунға қандақ әмир қилған болса, улар дәл
шундақ иш қилди. [7] Улар падишаға сөзлигән вақтида Муса сәксән яш,
Һарун болса сәксән үч яшта еди.

Һарунниң тайиғи

[8] Пәрвәрдигар Муса билән Һарунға:

[9] — Падиша силәргә: «Өзәңларниң Худа тәрипидин
әвәтилгән-лигиң-ларни бир мөҗүзә арқилиқ испатлаңлар», дәйду. У чағда
сән Муса Һарунға: «Тайиғиңни падишаниң алдиға ташла», дегин. Таяқ
иланға айлиниду, — деди.

[10] Муса билән Һарун падишаниң алдиға берип, Пәрвәрдигарниң әмри
бойичә иш қилди. Һарун тайиғини падиша билән әмәлдар-ларниң алдиға

ташлаведи, таяқ иланға айланди. [11] Падиша дәрһал өзиниң алимлирини вә
сехиргәрлирини жиғди. Улар сехир ишлитип, шуниңға охшаш ишни қилди.
[12] Уларниң һәр бири қолидики таяқни йәргә ташлаведи, уларму иланға
айлинип кәтти. Лекин Һаруннниң илини уларниң иланлирини жутувәтти.
[13] Амма падиша дәл Пәрвәрдигар ейтқандәк жаһиллиқ қилип, Муса билән
Һаруннниң сөзини аңлимиди.

Қан апити

[14] Пәрвәрдигар Мусаға:
— Мисир падишаси толиму жаһил. У исраил хәлқини қоюп беришни
халимайду. [15] Әтә әтигәндә у Нил дәриясиға бариду. Сән дәрия бойида
күтүп туруп, униң билән көрүш. Иланға айланған һелиқи тайиғиңни
қолуңға еливал. [16] Сән униңға мундақ дегин: «Пәрвәрдигар — ибранийлар
етиқат қилип кәлгән Худа мени сизгә: «Өз хәлқимниң Маңа ибадәт қилиш
үчүн чөл-баяванға беришиға йол қой», дейишкә әвәтти. Сиз баштин-ахир
қулақ салмай кәлдиңиз. [17] Шуңа Пәрвәрдигар: «Сән әнди Мениң қилған
ишлиримдин Мениң ким екәнлигимни биливал», дәйду. Қараң, мән
қолумдики таяқни дәриядики суға урсам, су қанға айлиниду. [18] Белиқлар
тамамән өлиду. Дәрия сесип кетиду. Мисирлиқлар судин сәскинип
ичәлмәйдиған болуп қалиду», — деди.
[19] Пәрвәрдигар Мусаға йәнә:
— Сән Һарунға: «Тайиғиңни ал. Қолуңни Мисирдики һәр қайси дәрия,
өстәң, сазлиқ вә көлләргә қаритип узарт. Бу чағда Мисирниң һәммә
йеридики сулар, һәтта яғач вә таш күпләрниң ичидики суларму қанға
айлиниду» дегин, — деди.
[20] Муса билән Һарун Пәрвәрдигар тапилиған ишларни бәжа кәлтүрди.
Падиша вә униң әмәлдарлириниң алдида Муса таяқни көтирип, дәрия
сүйигә уруведи, дәрия сүйи шу ан қанға айланди. [21] Дәриядики белиқлар
өлди. Дәрия сүйи сесиқ пурап, мисирлиқлар бу суни ичәлмәйдиған болуп
қалди. Мисирниң һәммә йерини қан қаплиди.
[22] Бирақ падишаниң сехиргәрлириму сехир арқилиқ охшаш ишни қилди.
Нәтижидә дәл Пәрвәрдигар ейтқандәк, падиша бурунқидәк жаһиллиқ
қилип, Муса билән Һаруннниң сөзини аңлашни рәт қилди [23] вә бурулупла
ордиға кирип кәтти. У бу ишқа қилчә әһмийәт бәрмиди. [24] Мисирлиқларниң
һәммиси Нил дәриясиниң сүйини ичәлмәйдиған болуп қалғачқа, ичидиған
су издәп, дәрия әтраплирини колиди.
[25] Пәрвәрдигар дәрия сүйини қанға айландуруп, аридин бир һәптә өтти.

8

Пақа апити

[1] Униңдин кейин Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:
— Сән йәнә Мисир падишасиниң алдиға берип, униңға: «Пәрвәрдигар: ‹

Өз хәлқимниң Маңа ибадәт қилиш үчүн чөл-баяванға беришиға йол қой.
[2] Әгәр йәнә рәт қилсаң, саңа ейтип қояйки, пүтүн дөлитиңни җазалап,
зиминиңниң һәммә йерини пақа билән толтуруветимән. [3] Нил дәрияси
пақиға толуп кетиду. Пақилар дәриядин чиқип ордаңға, һоҗраңға, һәтта
орун-көрпилириңгә кириду. Әмәлдарлириңниң вә пухралириңниң
өйлиригә, һәтта очақлириға, тәңнилириниң ичигиму киривалиду. [4] Сениң
учаңға, әмәлдарлириңниң вә пухралириңниң учисиғиму ямишиду › дәйду»,
дәп йәткүзгин.
[5] Пәрвәрдигар Мусаға йәнә:
— Сән Һарунға: «Таяқ алған қолуңни Мисирдики дәрия, өстәң, сазлиқ вә
көлләргә қаритип узарт. Мисир зиминини пақилар билән қаплитивәт», дәп
ейтқин, — деди. [6] Буниң билән Һарун қолини Мисир-ниң сулириға қаритип
узитиведи, пақилар чиқип, Мисир зиминини қаплиди.
[7] Бирақ Мисирдики сехиргәрләрму сехир ишлитип, охшаш ишни қилип,
Мисир зиминиға пақа чиқарди.
[8] Падиша Муса билән Һарунни чақиртип, Мусаға:
— Пәрвәрдигардин у пақиларни мәндин вә Мисир хәлқидин
жирақлаштурушни тиләп дуа қил. Андин хәлқиңниң Пәрвәрдигарға
қурванлиқ қилиш үчүн беришиға йол қойимән, — деди.
[9] Муса җававән:
— Болиду, сиз бир вақит бәлгүләң. Мән сизгә, әмәлдарлириңизға вә
пухралириңизға дуа қилай. Шу чағда пақиларниң һәммиси силәрдин вә
өйлириңлардин кетиду. Пәқәт Нил дәриясидики пақилардин башқа пақилар
һәммиси йоқилиду, — деди.
[10] Падиша униңға:
— Әтила дуа қил, — деди.
Муса:
— Сизниң дегиниңиздәк болсун. Буниң билән сиз Пәрвәрдига-римиз
Худадин башқа һеч қандақ Худаниң йоқлуғини билиң. [11] Пақилар сиздин,
ордиңиздин, әмәлдарлириңиздин вә башқа пухралириңиздин кетиду. Пәқәт
Нил дәриясидила пақа қалиду, — деди. [12] Шуниңдин кейин Муса билән
Һарун Мисир падишасиниң йенидин чиқишти. Муса Пәрвәрдигардин
Мисир падишалиғиға чүшәргән пақиларни йоқитишни тиләп дуа қилип
ялвурди. [13] Пәрвәрдигар Мусаниң дуасини иҗавәт қилди. Өй, һойла вә
етизлардики пақиларниң һәммиси өлүп түгиди. [14] Мисирлиқлар пақа
өлүклирини дога-дога қилип топлиған еди, пүтүн дөләт сесиқчилиққа
толди. [15] Бирақ дәл Пәрвәрдигар ейтқандәк, пақилар-ниң тамамән
өлгәнлигини көргән падиша җаһиллиқ қилип, Муса билән Һарунниң сөзигә
қулақ салмиди.

Паша апити

[16] Пәрвәрдигар Мусаға:
— Һарунға «Тайиғиңни йәрдики топиға ур. Чаң-тозаңлар паши-ларға

айлинип, пүтүн Мисирни қаплайду» дегин, — деди. [17] Улар
Пәрвәрдигарниң дегинидәк қилишти. Һарун тайиғини йәрдики топиға
уруведи, чаң-тозаңлар пашиларға айлинип, адәм вә һайван-ларниң
бәдинини қаплап кәтти. Мисир зиминидики чаң-тозаңларниң һәммиси
пашиға айлинип кәтти.
[18] Сехиргәрләрму өз сехирлири билән паша пәйда қилмақчи болған
болсиму, лекин бу иш уларниң қолидин кәлмиди. Адәм вә һайванатларниң
бәдинини паша қаплап кәтти. [19] Сехиргәрләр падишаға:
— Бу ишни Худа қилди! — дейишти. Бирақ дәл Пәрвәрдигар ейтқандәк,
падиша жаһиллиқ қилип, Муса билән Һаруннниң сөзигә қулақ салмиди.

Чивин апити

[20] Андин Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:
— Әтә таң сәһәрдила орнуңдин туруп, падиша дәрия бойиға чиққанда,
униң билән көрүш вә униңға: «Пәрвәрдигар: ‹ Хәлқимниң Маңа ибадәт
қилиш үчүн беришиға йол қой. [21] Сени агаһландуруп қояйки, әгәр сән
Мениң хәлқимни қоюп бәрмәйдиған болсаң, саңа, әмәлдарлириң вә
пухралириңға чивинләр топини әвәтимән. Өйлириңлар чивингә толиду вә
һәммә йәрни чивин қаплайду. [22] Лекин Мениң хәлқим исраиллар яшаватқан
Гошән вилайитиниң әһвалини башқичә қилимән. У йәр чивинләр топидин
хали болиду. Буниң нәтижисидә Мениң — Пәрвәрдигарниң бу дөләттиму
қудрәт-лик екәнлигимни билисән. [23] Мән Өз хәлқимни сениң хәлқиңдин
пәриқләндүримән. Бу мөжүзә әтә йүз бериду › дәйду», дәп йәткүзгин.
[24] Пәрвәрдигар дегинини қилди. Топ-топ чивинләр падишаниң ордисиға вә
әмәлдарлириниң өйлиригә бесип кирип, пүтүн Мисир зиминини харап
қиливәтти.
[25] Падиша Муса билән Һарунни чақиртип, уларға:
— Барсаңлар бериңлар! Бирақ Худайиңларға қилидиған қурван-лиқни
мошу дөләт ичидә қилиңлар! — деди.
[26] Лекин Муса:
— Бундақ қилиш тоғра болмайду. Чүнки Пәрвәрдигар үчүн қилидиған
қурванлиқлиримиз мисирлиқларни жиркәндүриду. Әгәр биз
мисирлиқларниң көз алдида уларни жиркәндүридиған қурванлиқларни
қилсақ, улар бизни чалма-кесәк қилиду! [27] Биз Пәрвәрдигаримиз Худаниң
әмир қилғинидәк, үч күнлүк йолни бесип, чөл-баяванға берип, андин
Униңға қурванлиқ қилишимиз керәк, — деди.
[28] Падиша униңға:
— Чөл-баяванға берип, Пәрвәрдигариңлар Худаға қурванлиқ
қилишиңларға иҗазәт берәй, лекин анчә жираққа кәтмәңлар. Мән үчүнму
дуа қилиңлар, — деди.
[29] Муса җававән:
— Мән йениңиздин чиқипла Пәрвәрдигарға дуа қилай. Чивинләр топи
әтила сиздин, әмәлдарлириңиз вә пухралириңиздин кәтсун. Лекин сиз

бизни алдап, Пәрвәрдигарға қурванлиқ қилишқа бериши-мизға тосқунлуқ қилмаслиғиңиз керәк, — деди.
[30] Шуниңдин кейин Муса Мисир падишасиниң йенидин чиқип,
Пәрвәр-дигарға дуа қилди. [31] Пәрвәрдигар Мусаниң дуасини иҗавәт қилип,
чивинләр топини Мисир падишасидин, әмәлдарлиридин вә пухрали-ридин
айириди. Бир талму чивин қалмиди. [32] Лекин бу қетимму падиша йәнә
җаһиллиқ қилип, исраил хәлқиниң чиқишиға йол қоймиди.

9

Ваба апити

[1] Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:
— Сән Мисир падишасиниң алдиға берип, униңға: «Пәрвәрдигар, йәни ибранийлар етиқат қилип кәлгән Худа: ‹ Өз хәлқимниң Маңа ибадәт қилиш
үчүн чөл-баяванға беришиға йол қой. [2] Әгәр сән уларни қоюп беришни рәт
қилип, уларни йәнила тутуп турувалидиған болсаң, [3] сени агаһландуруп
қояйки, чарва маллириңниң һәммисини, йәни ат, төгә, кала, қой вә
өшкилириңни ваба кесилигә гириптар қилимән. [4] Бирақ исраилларниң чарва
маллирини мисирлиқларниңкидин пәриқләндүримән. Исраилларниң маллиридин бириму өлмәйду › дәйду», дегин.
[5] Пәрвәрдигар вақит бәлгүләп:
— Бу мөҗүзини әтила көрситимән, — деди.
[6] Әтиси Пәрвәрдигар Өзи ейтқандәк қилди. Мисирлиқларниң чарва маллириниң һәммиси дегидәк ваба кесилигә гириптар болуп өлүшкә башлиди. Лекин исраилларниң чарва маллириниң бириму зиянға
учримиди. [7] Падиша адәм әвәтип тәкшүрүтүп, исраилларниң маллиридин бириниңму өлмигәнлигини уқти. Шундақтиму у йәнила җаһиллиқ қилип, исраилларниң кетишигә йол қоймиди.

Яра апити

[8] Кейин Пәрвәрдигар Муса билән Һарунға:
— Очақтин бир чаңгал күл еливелиңлар. Муса уни падишаниң алдида
һаваға чачсун. [9] Бу күл чаң-тозаң болуп, Мисирниң һәммә йеригә
тарқилиду. Шуниң билән барлиқ адәм вә һайванларниң бәдәнлирини жириңлиқ яра қаплап кетиду, — деди.
[10] Буниң билән улар қоллириға очақ күлини елип падишаниң алдиға
барди. Муса күлни һаваға чачти. Нәтиҗидә адәм вә һайванларниң
бәдәнлирини жириңлиқ яра қаплап кәтти. [11] Һәтта сехиргәрләрму Мусаға
тақабил туралмиди. Чүнки уларниң бәдининиму башқа мисирлиқларниңкигә охшаш жириңлиқ яра қаплап кәткән еди.
[12] Шундақтиму Пәрвәрдигар тәрипидин җаһиллаштурулған падиша, худди Пәрвәрдигарниң Мусаға ейтқинидәк, Муса билән Һарунниң сөзигә қулақ салмиди.

Мөлдүр апити

[13] Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:
— Әтә таң сәһәрдила падишаниң алдиға берип, униңға: «Пәрвәрдигар, йәни ибранийлар етиқат қилип кәлгән Худа: ‹ Өз хәлқимниң Маңа ибадәт қилиш үчүн чөл-баяванға беришиға йол қой. [14] Болмиса, бу қетим Мән сениң вә әмәлдарлириң һәм пухралириңниң үстигә әң еғир балаю-апәтләрни яғдуримән. Мана шу чағда сән аләмдә Мәндин башқа Худа йоқлуғини билисән. [15] Мән қудритимни көрситип, сени вә пухралириңни ваба кесилигә дучар қилип, силәрни йәр йүзидин йоқ қилалаттим. [16] Бирақ Мән ундақ қилмидим. Әксичә Мән қудритимни саңа көрситиш вә намимни аләмгә елан қилиштәк алаһидә мәхсәт билән сени падишалиққа тиклидим. [17] Лекин сән йәнила зораванлиқ қилип, хәлқимни қоюп бәрмәйватисән. [18] Шуңа әтә мошу чағда Мән Мисир тарихида әзәлдин тартип көрүлүп бақмиған қаттиқ мөлдүр яғдуримән. [19] Һазир сән адәмлириңгә очуқчилиқтики чарва маллириң вә башқа барлиқ нәрсилириңни далда йәргә елип киривелишкә әмир қил. Чүнки очуқчилиқта қелип қалған адәм вә һайванларниң һәммисини мөлдүр уруп, һалак қилиду › дәйду», дегин.
[20] Пәрвәрдигарниң сөзигә ишәнгән бир қисим падиша әмәлдар-лири дәрһал өз қуллири вә чарва маллирини далда йәргә елип кирибалди.
[21] Пәрвәрдигарниң сөзигә ишәнмигәнләр болса, қуллири вә чарва маллирини ташқирида қоювәрди.
[22] Пәрвәрдигар Мусаға:
— Сән қолуңни асманға қаритип узарт! Пүтүн Мисир зиминидики инсанлар, һайванлар вә барлиқ өсүмлүкләрниң үстигә мөлдүр яғсун, — деди. [23] Муса тайиғини асманға қаритип көтириведи, Пәрвәрдигар чақмақ чақтуруп, гүлдүрмомилар яңритип, йәр йүзигә мөлдүр яғдурувәтти.
[24] Шуниң билән чақмақ чеқип, йоған-йоған мөлдүрләр төкүлүп чүшти. Бу Мисир тарихида һазирғичә йүз берип бақмиған әң чоң мөлдүр апити еди.
[25] Мөлдүр Мисир зиминидики очуқчилиқта турған нәрсиләрниң һәммисини, жүмлидин адәм, һайван, етиздики зираәтләр вә барлиқ дәл-дәрәқләрни вәйран қиливәтти. [26] Пәқәт исраиллар яшайдиған Гошән вилайитидила мөлдүр яғмиди.
[27] Мисир падишаси дәрһал Муса билән Һарунни чақиртип:
— Бу қетим мән гуна өткүздүм, мәндин вә пухралиримдин хаталиқ өтти. Пәрвәрдигар адилдур. [28] Пәрвәрдигарға мән үчүн дуа қилиңлар. Бизгә бу һәйвәтлик гүлдүрмома вә мөлдүрләр йетәр. Мән силәрниң кетишиңларға йол қояй. Силәр әнди бу йәрдә турмисаң-ларму болиду, — деди.
[29] Муса униңға:
— Мән бу шәһәрдин чиқишим биләнла, қолумни көтирип Пәрвәрдигардин тиләп дуа қилимән. Гүлдүрмомилар шу һаман бесилиду вә мөлдүрму тохтайду. Шу чағда сиз дунияниң Пәрвәр-дигарға мәнсүп екәнлигини билисиз. [30] Лекин сиз вә сизниң әмәлдар-лириңизниң

Пәрвәрдигар Худадин техичә қорқмайватқан-лиғиңлар маңа мәлум, — деди.
[31] Бу кәндирләр чечәклигән вә арпа баш тартқан вақит болғачқа, мөлдүр
уларни харап қилди. [32] Пәқәт буғдайларла зиянға учримиди, чүнки улар
техи бих чиқармиған еди.
[33] Муса падишаниң йенидин кетип, шәһәрдин чиқип, қолини көтирип
Пәрвәрдигарға дуа қилди. Гүлдүрмомилар шу һаман бесилип, мөлдүрниң
йеғиши тохтиди. Ямғурму бесилди. [34] Гәрчә падиша бу әһвалларни көргән
болсиму, лекин у йәнә гуна қилди. У вә униң әмәлдарлири йәнила жаһиллиқ
қилишти. [35] Дәл Пәрвәрдигар бурунла Мусаға ейтқандәк, Мисир падишаси
жаһиллиқ қилип, исраилларниң кетишигә йәнила йол қоймиди.

10

Чекәткә апити

[1] Шуниң билән Пәрвәрдигар Мусаға:
— Сән Мисир падишасиниң йениға бар. Мән мөҗүзиләр-ни көрситиш арқилиқ күч-қудритимни Мисир хәлқи арисида давамлиқ намайән қилиш мәхсити билән, Мисир падишаси вә униң әмәлдарлирини жаһиллаштурдум.
[2] Бу арқилиқ сәнму өз пәрзәнтлириң вә нәврилириңгә Мениң
мисирлиқларни қандақ жазалиғанлиғим вә уларниң арисида қандақ
мөҗүзиләрни көрсәткән-лигимни сөзләп берәләйсән. Буниң билән Мениң
Пәрвәрдигар екәнлигимни биләләйсиләр, — деди.
[3] Шундақ қилип, Муса вә Һарун Мисир падишасиниң алдиға берип,
униңға:
— Пәрвәрдигар, йәни ибранийлар етиқат қилип кәлгән Худа: «Сән Мениң
алдимда зади қачанғичә һакавурлуқ қилисән? Хәлқимниң Маңа ибадәт
қилишқа беришиға йол қой! [4] Әгәр йол қоймайдиған болсаң, сени
агаһландуруп қояйки, Мән әтә сениң зимин тәвәлигиңдә чекәткә пәйда
қилимән. [5] Чекәткиләр топи зиминиңни қаплайду. Уларниң көплүгидин
йәр-йүзиниму көрәлмәй қалисән. Мөлдүрдин аман қалғанларни, һәтта
даладики дәл-дәрәқләрниму чекәткә йәп түгитиду. [6] Улар сениң ордаңни,
әмәлдарлириң вә пухралириңниң өйлириниму толтуриду. Бундақ
қорқунучлуқ апәтни ата-бовилириңму көрүп бақмиған» дәйду, — деди вә
дәрһал кәйнигә бурулуп, Мисир падишасиниң алдидин чиқип кәтти.
[7] Падишаниң әмәлдарлири падишаға:
— Алийлири, бу адәмниң бизгә вәйранчилиқ селишиға қачанғичә йол қойидила? Исраилларниң Пәрвәрдигари Худаға ибадәт қилишқа беришиға йол қойсила! Мисирниң харап болғанлиғидин хәвәрлири йоқму? — деди.
[8] Буниң билән падиша Муса билән Һарунни чақиртип, уларға:
— Силәр Пәрвәрдигариңлар болған Худаға ибадәт қилиш үчүн барсаңлар бериңлар. Лекин зади кимләр бармақчи? — деди.
[9] Муса жававән:

— Қери-яш, бала-җақа вә қой-калилиримизни елип, һәммимиз бармақчи. Чүнки биз у йәрдә һейт өткүзүп, Пәрвәрдигаримизға тавап қилип тәнтәнә қилимиз, — деди.
10 Падиша уларға:
— Һим! Мән силәрниң хотун, бала-җақилириңларни елип беришиң-ларға һәқиқәтән йол қоюшум керәк екәндә?! Силәрни Пәрвәрдигариңлар Өзи сақлисун! Қараңлар, силәрниң нийитиң-ларниң яманлиғини!
11 Қәтъий йол қоймаймән! Әгәр силәрниң тәләп қилғиниңлар ибадәт қилишқа бериш болса, ундақта пәқәт әрләрла барсун, — деди. Шуниңдин кейин Муса билән Һарун ордидин қоғлап чиқирилди.
12 Шуниң билән Пәрвәрдигар Мусаға:
— Чекәткиләр топини пәйда қилиш үчүн Мисирниң һәммә тәрипигә қолуңни узарт! Чекәткиләр Мисир тәвәсидә мөлдүрдин аман қелип өсүватқанларниң һәммисини йәп түгәтсун, — деди.
13 Шуниң билән Муса тайиғини Мисирниң һәммә тәрипигә қаритип узартти. Пәрвәрдигар бир кечә-күндүз шәриқ шамилини чиқарди. Таң атқанда шамал чекәткиләрни елип кәлди.
14 Чекәткиләр топ-топи билән учуп келип, пүтүн Мисир зимининиң у четидин бу четигичә һәммә йәргә қонди. Бунчә көп чекәткә әзәлдин көрүлүп бақмиған болуп, буниңдин кейинму көрүлүши мүмкин әмәс еди.
15 Пүтүн зимин қаридап кәтти. Чекәткиләр мөлдүрдин аман қалғанларниң һәммисини, йәни өсүмлүкләрни вә дәл-дәрәқләрниң үстидики мевиләрни йәп түгәтти. Пүтүн Мисир тәвәсидики етизлиқларда вә дәл-дәрәқләрдә йешилликтин һеч немә қалмиди.
16 Шуңа падиша дәрһал Муса билән Һарунни чақиртип:
— Силәрниң Пәрвәрдигариңлар болған Худа алдида һәм силәрниң алдиңларда гунакармән.
17 Әнди йәнә бирла қетим маңа кәңчилик қилип, Пәрвәрдигариңлар Худадин: «Мисирлиқларни бу әҗәллик апәттин қутқузғайсән», дәп тәләп қилғайсиләр, — деди.
18 Буниң билән Муса падишаниң йенидин чиқип, Пәрвәрдигарға дуа қилди.
19 Пәрвәрдигар шәриқ шамилини қаттиқ ғәрип бориниға айландуруп, чекәткиләрни Қизил деңизға учирип кәтти. Мисир диярида бир даниму чекәткә қалмиди.
20 Лекин Пәрвәрдигар падиша-ни йәнила җаһил қилғачқа, у исраилларниң чегаридин чиқип кети-шигә йәнила йол қоймиди.

Қараңғулуқ апити

21 Андин Пәрвәрдигар Мусаға:
— Сән қолуңни асманға көтәр! Пүтүн Мисирни зулмәт қараңғулуқ қаплайду, — деди.
22 Муса қолини асманға көтириведи, пүтүн мәмликәтни үч күн зулмәт қараңғулуқ басти.
23 Бу чағда мисирлиқлар бир-бирини көрәлмиди, өйидинму талаға чиқалмиди. Лекин исраиллар яшайдиған йәрләр болса йоруқ турди.
24 Падиша Мусани чақиртип:

— Силәр берип Пәрвәрдигариңларға ибадитиңларни қилиңлар. Һәтта хотун, бала-җақилириңларниму елип барсаңлар болиду. Лекин кала, қой, өшкилириңлар бу йәрдә қелиши керәк, — деди.
25 Муса җававән:
— Яқ! Сиз чоқум бизниң қурванлиқ вә көйдүрмә қурванлиққа ишлитидиған маллиримизни елип беришимизға иҗазәт беришиңиз лазим.
26 Биз чарва маллиримизни елип беришимиз керәк, һәтта бирәр туяқниму бу йәрдә қалдурмаймиз. Биз Пәрвәрдигарға атайди-ған қурванлиқни өз маллиримиз ичидин таллишимиз керәк. У йәргә бармиғичә Пәрвәрдигаримиз Худаға қайси мални қурванлиқ қилишни билмәймиз, — деди.
27 Пәрвәрдигар Мисир падишасини җаһиллаштурғачқа, у исраил-ларни
йәнила қоюп бәрмиди. 28 Падиша Мусаға:
— Көзүмдин йоқал! Сени иккинчи көзүм көрмисун. Йәнә көрүнгүчи болсаң, җениңни алимән! — деди.
29 Муса униңға:
— Ейтқиниңиз кәлсун. Мәнму сизни иккинчи көрмәймән, — деди.

11

Пүтүн Мисирдики тунҗа балиларниң өлүши

1 Пәрвәрдигар бурун Мусаға мундақ дегән еди:
— Мән Мисир падишасиға вә униң пухралириға әң ахирқи апәтни
чүширимән. Шуниң билән у силәрни җәзмән қоюп бериду. Әмәлиятта у
силәрдин толуқ қутулуш үчүн силәрни у йәрдин қоғлап чиқириду. 2 Әнди
сән берип исраилларға ейтқин. Улар мисирлиқ хошнилириниңкигә кирип,
уларниң алтун-күмүч, зенәт буюмлирини сорап алсун. 3 (Пәрвәрдигар
мисирлиқларни исраил-ларни йеқин көридиған қилған еди. Падишаниң әмәлдарлири вә пухралирини Мусани улуқ адәм дәп һөрмәтләйдиған қилған еди.)
4 Шуниң билән Муса Мисир падишасиға:
— Пәрвәрдигар: «Бүгүн түн йеримида Мән Мисирниң һәммә йерини
кезимән. 5 Шу вақитта тәхттә олтарған падишаниң тунҗисидин тартип таки әң әрзимәс аял хизмәткарниң тунҗисиғичә болған мисирлиқларниң тунҗа
оғуллири һәммиси, шундақла тунҗа туғулған малларму өлиду. 6 Шу чағда
пүтүн Мисирда әзәлдин көрүлмигән вә буниңдин кейинму көрүлмәйдиған
қаттиқ жиға-зар болиду. 7 Лекин исраилларға яки уларниң мал-варанлириға
һәтта иштму қавап қоймайду», дәйду. Әйнә шу чағда силәр Пәрвәрдигарниң мисирлиқлар билән исраилларни
пәриқләндүридиғанлиғини билисиләр. 8 Ахирида әмәлдарлириңниң
һәммиси алдимға келип егилип, мениң хәлқим исраилларни бу йәрдин елип кетишимни тәләп қилиду. Мана шу чағда мән бу йәрдин кетимән, — деди.
Андин Мисир падишасиниң алдидин дәрғәзәп билән чиқип кәтти.

[9] Пәрвәрдигар Мусаға: «Мисир падишаси сениң сөзүңни давам-лиқ рәт
қиливериду. Шундақ қилип, Мән Мисирда техиму көп мөҗүзиләрни
көрситәләймән», дегән еди. [10] Муса билән Һарун падиша алдида мана
шундақ нурғун мөҗүзиләрни көрсәткән болсиму, лекин Пәрвәрдигар
падишани жаһиллаштурғанлиғи үчүн, у исраилларниң чегаридин чиқип
кетишигә йол қоймиған еди.

12

«Өтүп кетиш» һейти

[1] Пәрвәрдигар Мисирда Муса билән Һарунға мундақ деди:
[2] — Һазирдин тартип бу ай силәр исраил хәлқи үчүн жилниң биринчи ейи
болсун. [3] Силәр Мениң мону йол-йоруқлиримни пүтүн исраил хәлқигә
үгитиңлар: Мошу айниң онинчи күни һәр бир аилиниң аилә башлиғи өз
аилиси үчүн Худаға қурванлиқ қилишқа бир қой яки өшкә тәйярлисун.
[4] Әгәр аилисидә адәм аз болуп, бир мални йәп болалмиса, уни хошниси
билән бирлишип қурванлиқ қилип, гөшини адәм сани вә истимал
миқдариға қарап тәхсим қилсиму болиду. [5] Лекин қурванлиққа
ишлитилидиған мал бир яшлиқ мәйипсиз қошқар яки текә болуши керәк.
[6] Пүтүн исраил аилилири талланған мални мошу айниң он төртинчи
күнигичә яхши сақлап, шу күни кәчтә сойсун. [7] Андин униң қенидин бир аз
елип, мал йейилгән өйниң ишигиниң беши вә кешигигә сүркәп қойсун. [8] Шу
кечиси гөшни кавап қилип, аччиқ-чүчүк көктат вә петир нан билән йесун.
[9] Гөшни хам пети яки суда пиширип йемәй, пүтүн мални бешидин
туйиғиғичә ич бағри билән қошуп кавап қилип йесун. [10] Ешип қалғинини
әтисигә қалдурмай, шу кечила көйдүрүвәтсун. [11] Гөшни йегән вақтиңларда,
худди сәпәргә тәйярланғандәк белиңларни чиң бағлап, чоруғуңларни
кийип, қолуңларға һасаңларни тутуп чапсан йәңлар. Бу Пәрвәрдигар өтүп
кетидиған күндур.
[12] У кечиси Мән пүтүн Мисирни кезип, мәйли адәм яки малниң болсун,
тунҗа әркәклириниң һәммисини өлтүримән. Мисирниң барлиқ
илаһлириниң үстидин һөкүм қилимән. Чүнки Мән Пәрвәрдигардурмән.
[13] Ишик кешәклиридики қан силәр туридиған өйләрниң бәлгүси. Мән бу
қанларни көргинимдә, өйлириңларға кирмәй өтүп кетимән.
Мисирлиқларни җазалиған вақтимда, силәргә һеч қандақ зиян-зәхмәт
йәтмәйду.

«Петир нан» һейти

[14] Пәрвәрдигар мундақ деди:
— Силәр бу күнни хатириләп, һәр жили мошу күндә Пәрвәрдигар үчүн
һейт өткүзүңлар. Бу силәрниң мәңгүлүк урпи-адитиңлар болсун. [15] Йәттә
күнлүк һейт мәзгилидә петир нан йәңлар. Һейтниң биринчи күнила
өйлириңлардики хемиртуручни ташлаветиңлар. Чүнки бу йәттә күн ичидә

хемиртуруч арилаштурулған һәр қандақ йемәкликни йегән адәм исраиллар
қатаридин чиқириветилиду. [16] Һейтниң биринчи вә йәттинчи күнлири бир
йәргә жәм болуп ибадәт қилиңлар. Бу икки күндә йемәклик тәйярлаштин
башқа һеч қандақ иш қилмаңлар. [17] «Петир нан» һейти өткүзүп туруңлар.
Чүнки Мән мошу күни силәрниң һәр қайси қәбилилириңларни топ-топи
билән Мисирдин елип чиқимән. «Петир нан» һейтини өткүзүш силәрниң
мәңгүлүк урпи-адитиңлар болсун. [18] Һәр жили биринчи айниң он төртинчи
күни кәчқурундин башлап жигирмә биринчи күни кәчқурунғичә, петир нан
йәңлар. [19] Бу йәттә күн ичидә өйлириңларда хемиртуруч болмисун.
Хемиртуруч арилаштурулған һәр қандақ йемәкликни йегән киши, мәйли бу
жутниң адими яки яқа жутлуқ болсун, Мениң хәлқим қатаридин
чиқириветилиду. [20] Қәйәрдә болушуңлардин қәтъий нәзәр, хемиртуруч
арилаштурулған һәр қандақ йемәкликни йемәй, петир нан йәңлар.

Тунжа «Өтүп кетиш» һейти

[21] Муса пүтүн исраилларниң ақсақаллирини чақирип, уларға мундақ деди:
— Һәр бир аилә бирдин мал таллап, уни «Өтүп кетиш» һейтиниң мели
сүпитидә сойсун. [22] Қоллириға бир тутам лепәкгүл елип, дастики қурванлиқ
қилинған малниң қениға чилап, уни ишиклириниң беши вә кешигигә
сүркисун. Әтиси әтигәнгичә һеч ким ишиктин чиқмисун. [23] Чүнки
Пәрвәрдигар мисирлиқларни һалак қилиш үчүн бу зиминни кезиду. У ишик
беши вә кешигидики қанни көргинидә, харап қилғучи периштәниң
өйлириңларға кирип силәрни өлтүрүшигә йол қоймайду. [24] Силәр вә
әвлатлириңлар бу қаидигә мәңгү әмәл қилиңлар. Бу силәрниң мәңгүлүк
урпи-адитиңлар болсун. [25] Силәр Пәрвәрдигар беришкә вәдә қилған
зиминға барғиниңлардиму, бу һейт мәрасимиға әмәл қилиңлар. [26] Әгәр
пәрзәнтлириңлар силәрдин: «Бу қандақ мәрасим?» дәп сориса, [27] силәр: «Бу
«Өтүп кетиш» күнини хатириләш үчүн, Пәрвәрдигарға атилип қилинған
қурванлиқ мәрасимидур. Чүнки Пәрвәрдигар Мисирда мисирлиқларниң
женини алған кечидә у биз исраилларниң өйлиридин өтүп кетип,
мисирлиқларни өлтүрүп, аилилиримизни сақлап қалған», дәңлар.
Исраиллар бу сөзләрни аңлап, башлирини егип Худаға сәждә қилишти.
[28] Андин улар берип, Пәрвәрдигарниң Муса билән Һарунға қилған әмри
бойичә иш қилди.

Тунжа туғулған әркәкләрниң өлтүрүлүши

[29] Шу күни йерим кечидә Пәрвәрдигар тәхттә олтарған падишаниң
тунжисидин тартип таки әң әрзимәс зиндандики мәһбусларниң
тунжисиғичә болған мисирлиқларниң тунжа оғуллириниң һәм-мисиниң
жenини алди, шундақла тунжа туғулған малларниму өлтүрди. [30] У кечә
Мисир падишаси, униң әмәлдарлири вә пүтүн мәмликәт пухралири
орнидин туруп, қаттиқ жиға-зар қилишти. Чүнки адәм өлмигән бирму аилә
йоқ еди. [31] У кечә Мисир падишаси Муса билән Һарунни чақиртип, уларға:

— Дәрһал кетиңлар! Силәр һәммә исраилларни башлап, жутумдин тез
чиқип кетиңлар. Тәливиңлар бойичә берип Пәрвәрдигариңларға ибадәт
қилиңлар. [32] Кала, қой, өшкилириңларниму елип кетиңлар. Маңиму
хәйирлик дуа қилип қоюңлар, — деди.
[33] Мисирлиқлар исраилларни өз жутидин чапсан кетишкә алдират-ти.
Улар:
— Силәр чиқип кәтмисәңлар, биз өлүп түгәйдикәнмиз, — дейишти.
[34] Шуниң билән исраиллар петир хемирларни тәңниләргә селип,
кийим-кечәклири билән йөгәп, мүрисигә қоюп елип меңишти. [35] Улар йәнә
Мусаниң тапилиғини бойичә мисирлиқлардин алтун-күмүч зенәт буюмлар
вә кийим-кечәкләрни сорап елишти. [36] Пәрвәрдигар мисирлиқларни
исраилларни йеқин көридиған қилип қойған еди. Шуңа улар
мисирлиқлардин немә сориса, шуни бәрди. Шундақ қилип, исраиллар
мисирлиқларниң байлиқлирини елип кәтти.

Исраилларниң Мисирдин чиқип кетиши

[37] Исраиллар Рәмис шәһиридин Суккот шәһиригә қарап пиядә йолға
чиққинида, аяллар билән балиларни һесапқа алмиғанда, пәқәт әрләрла алтә
йүз миң киши еди. [38] Көплигән ят қәбилиликләрму уларға қошулуп, нурғун
кала-қойлирини елип биллә меңишти. [39] Улар Мисирдин елип кәлгән
хемирлардин петир нан қилди. Чүнки улар Мисирдин тез чиқип кетишкә
мәҗбур болғачқа, хемир көптүрүп, йемәклик тәйярливелишқа
үлгирәлмигән еди.
[40] Исраиллар Мисирда җәми төрт йүз оттуз жил турди. [41] Дәл төрт йүз
оттуз жил тошқан күни Пәрвәрдигарниң хәлқи исраилларниң һәр қайси
қәбилилири Мисирдин чиқти. [42] Шу күни кечидә Пәрвәрдигар Өзи уларни
Мисирдин муһапизәт қилип елип чиққан еди. Шуңа исраиллар бу кечини
Пәрвәрдигарға атап, әвлаттин әвлатқичә һәр жили хатириләйдиған болди.

«Өтүп кетиш» һейтиниң қаидә-түзүми

[43] Пәрвәрдигар бурун Муса билән Һарунға мундақ дегән еди:
— «Өтүп кетиш» һейтиниң қаидә-түзүмлири монулардин ибарәт: «Өтүп
кетиш» һейтиниң қурванлиқ гөшини ят қәбилиликләр йемисун. [44] Лекин
силәр сетивалған һәм хәтнә қилдурған қуллар йесә болиду. [45] Өйүңларда
вақитлиқ туруватқан ятлар вә чакарлар уни йесә болмайду. [46] Қойниң гөши
ташқириға елип чиқилмай, өйниң ичидила йейилсун. Қойниң бир тал
сүйигиму сундурулмисун. [47] Пүтүн исраил хәлқи бу қаидә-түзүмләргә
риайә қилсун. [48] Әгәр араңларда олтиридиған ят қәбилиликләр
Пәрвәрдигарға ибадәт қилай дәп, бу һейтни өткүзүшни халиса, алди билән
өз аилисидики пүтүн әрләрни хәтнә қилдурсун. Шундақ қилғанда, улар
исраилларға охшаш бу һейтни өткүзәләйду. Лекин хәтнә қилинмиғанлар
қойниң гөшини йемисун. [49] Мәйли исраиллар болсун, мәйли исраиллар
арисида олтиридиған ят қәбилиликләр болсун, һәммиси мана шу

қаидә-түзүмләргә әмәл қилиши лазим.
[50] Исраиллар Пәрвәрдигарниң Муса билән Һарунға буйруған
қаидә-түзүмлиригә әмәл қилди. [51] Пәрвәрдигар мана шу күни
исраил-ларниң һәр қайси қәбилилирини Мисирдин елип чиқти.

13

Тунҗа туғулғанни Худаға аташ

[1] Пәрвәрдигар бурун Мусаға:
[2] — Силәр тунҗа оғлуңларни вә тунҗа туғулған әркәк мални Маңа
атаңлар. Чүнки исраилларниң тунҗа оғуллири вә тунҗа туғулған әркәк
маллири Маңа мәнсүптур, — дегән еди.
[3] Муса исраил хәлқигә мундақ деди:
— Бу күнни есиңларда чиң тутуңлар. Чүнки бу күн силәр қуллуқта яшиған
Мисир зиминидин йолға чиққан күн. Бу күн Пәрвәрдигар зор қудрити
билән силәрни у йәрдин елип чиққан күндур. Шуңа силәр һәр жили бу күни
хемиртуруч арилаштурулған һәр қандақ йемәкликни йемәңлар. [4] Силәр
Мисирдин йолға чиққан бу күн зираәтләр бих чиқарған баш баһардики бир
күндур. [5] Пәрвәрдигар силәрни қананлар, хитлар, аморлар, һивилар вә
йәбусларниң зимин-лириға елип барғандин кейин, силәр һәр жили мошу
вақитта бу күнни мубарәкләп һейт өткүзүңлар. Чүнки сүт вә һәсәл еқип
туридиған бу үнүмлүк зиминни Пәрвәрдигар силәргә беридиғанлиғи
тоғрисида әҗдатлириңларға қәсәм бәргән. [6] Һейт мәзгилидә йәттә күнгичә
петир нан йәңлар. Йәттинчи күни Пәрвәрдигар үчүн алаһидә ибадәт
мәрасими өткүзүңлар. [7] Бу йәттә күн ичидә петир нан йәңлар. Араңларда,
һәтта зимин тәвәлигиңлардиму хемиртуруч болмисун. [8] Һейт күнлири
силәр пәрзәнтлириңларға бу һейтниң силәрниң Мисирдин айрилған
вақтиңларда Пәрвәрдигар көрсәткән пүтүн мөҗүзиләрни әсләш үчүн
өткүзүлидиғанлиғини чүшәндүрүңлар. [9] Пәрвәрдигарниң йол-йоруқлирини
һемишәм еғиздин чүшәрмәслигиң-лар үчүн, бу һейт худди қолуңларға яки
пешанәңларға чекип қоюлған бәлгүдәк силәргә әслитип туриду. Чүнки
Пәрвәрдигар зор қудрити билән силәрни Мисирдин елип чиқти. [10] Шуңа
силәр һәр жили мән бәлгүлигән мошу вақитта бу һейтни өткүзүңлар.
[11] Пәрвәрдигар силәргә вә силәрниң әҗдатлириңларға вәдә қилғини-дәк, у
силәрни қананлиқларниң зиминиға елип келип, у йәрни силәргә тәғдим
қилғандин кейин, [12] силәр тунҗа туғулғанни Пәрвәрдигарға атишиңлар
лазим. Пүтүн тунҗа оғул вә чарва малларниң тунҗиси Пәрвәрдигарға
мәнсүп болсун. [13] Силәр тунҗа әркәк тәхәйниң орниға қой қурванлиқ
қилсаңларму болиду. Әгәр ундақ қилмисаңлар, тәхәйниң бойнини
сундуруп қурванлиқ қилиңлар. [*] Лекин тунҗа оғуллириңларни чоқум төләм

---

[*] **13:3** 13. Улақларниң орниға қойларни қурванлиқ қилиш рухситиниң
берилишидә улақларниң ихтисадий қиммитиниң жуқурилиғи нәзәргә

берип қайтурувелиңлар. [14] Кәлгүсидә оғуллириңлар: «Буниң мәнаси немә?»
дәп сориса, силәр: «Пәрвәрдигар зор қудрити билән бизни Мисирдики
қуллуқтин қутулдуруп чиққан. [15] У чағда Мисир падишаси җаһиллиқ
қилип, бизни чегаридин чиқармиған еди. Шуңа Пәрвәрдигар
мисирлиқларниң тунҗа оғулли-рини вә һайванлириниң тунҗа әркәк
балилирини һалак қилди. Шу сәвәптин биз пүтүн чарва маллиримизниң
тунҗа әркәк балилирини Пәрвәрдигарға атап қурванлиқ қилимиз. Бирақ
тунҗа оғуллиримизни төләм берип қайтурувалимиз. [16] Бизниң бу қаидигә
әмәл қилишимиз худди қолумизға яки пешанимизгә чекип қоюлған бәлгү
мәлум нәрсини бизгә әслитип турғанға охшаш, бизниңму Пәрвәрдигарниң
зор қудрити билән бизни Мисирдин елип чиққанлиғини әсләп турушимиз
үчүндур», дәп җавап бериңлар.

Булут түврүги вә от түврүги

[17] Мисир падишаси исраилларни қоюп бәргән вақитта, гәрчә уларниң
филистинликләр зимини билән меңиши баридиған җайға йеқин болсиму,
Худа уларни у йолға башлимиди. Чүнки Худа: «Хәлқим җәңгә учрап қалса,
бәлким пушайман қилип, Мисирға қайтип кетиши мүмкин», дәп ойлиған
еди. [18] Шуниң үчүн Худа уларни жирақ йол билән чөлдин өткүзүп, Қизил
деңиз тәрәпкә башлап маңди. Исраиллар Мисирдин чиққанда, қураллинип
җәңгә тәйяр болуп маңған еди.
[19] Муса Йүсүпниң җәсәт-сүйигиниму елип маңди. Чүнки Йүсүп өз
қан-қериндашлири болған исраилниң оғуллири алдида: «Худа силәрни
чоқум қутқузиду. Шу чағда силәр чоқум мениң җәсәт-сүйигимни биллә
елип кетиңлар», дәп уларни қәсәм қилдурған еди.
[20] Исраиллар Суккот шәһиридин чиқип, чөлниң бойидики Әтам дегән
йәрдә чедирлирини тикти. [21] Пәрвәрдигар күндүзи булут түврүги арқилиқ
уларға йол башлиса, кечиси от түврүги арқилиқ уларниң йолини йорутти.
Шундақ қилип, улар кечә-күндүз маңалай-диған болди. [22] Пәрвәрдигар
күндүзи булут түврүгини, кечиси от түврүгини хәлиқтин айривәтмиди.

14

Исраилларниң Қизил деңиздин өтүши

[1] Пәрвәрдигар Мусаға:
[2] — Сән исраилларға ейткин, улар кәйнигә бурулуп, Мигдол шәһири
билән деңиз арилиғидики Пи-Һаһирот дегән йәрниң йенида қонуп,
чедирлирини Баал-Сәфонға қаритип деңиз бойида тиксун. [3] Буниң билән
Мисир падишаси «Исраиллар айлинип жүрүп, ахир йолдин адишип чөлдә
қамилип қалди», дәп ойлисун. [4] Мән уни җаһиллаштуримән. Шуниң билән
у силәрниң кәйниңлардин қоғлайду. У чағда Мән Мисир падишаси билән
униң қошунини йеңимәндә, һәммә адәм Мениң қанчилик улуқлуғумни

елинған.

билиду. Мисирлиқларму Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетиду,
— деди. Исраиллар Худаниң буйруғини бойичә у йәрдә чедирлирини
тикти.
5 Мисир падишаси «Исраиллар қечип кәтти» дегән хәвәрни аңлап,
әмәлдарлири билән биллә қарарини өзгәртип:
— Биз немә үчүн шунчә ахмақлиқ қилдуқ? Биз исраилларниң қечип
кетишигә йол қоюп, нурғун қулдин мәһрум қаптуқ! — дейишти. 6 Шуниң
билән Мисир падишаси шаһанә җәң һарвусини тәйяр қилдуруп, қошунини
башлап йолға чиқти. 7 Мисирдики барлиқ җәң һарвулиридин сирт, у йәнә
талланған алтә йүз җәң һарвусиниму елип маңди. Һәр бир җәң һарвусиниң
ләшкәр башлиғи бар еди. 8 Пәрвәрдигар Мисир падишасини
җаһиллаштурди. Буниң билән падиша Мисирдин ғалибә билән чиқип
кетиватқан исраилларниң кәйнидин қоғлиди. 9 Мисир қошуни, җүмлидин
җәң һарвулири, атлиқ ләшкәрләр вә пиядә ләшкәрләр исраилларни таки
Қизил деңиз бойидики улар чедир қурған җайғичә тохтимай қоғлап барди.
У йәр Пи-Һаһиротниң йенида болуп, Баал-Сәфонниң қарши тәрипидә еди.
10 Исраиллар Мисир падишаси вә униң қошунининң уларни қоғлап
кәлгәнлигини көрүш билән интайин қорқуп, Пәрвәрдигарға пәрият қилди.
11 Улар Мусаға:
— Бизни Мисирдин бу йәргә елип кәлгиниңиз немиси? Бизни
чөл-баяванда өлсун демәкчимусиз? Һәҗәва, Мисирда биз ятқидәк гөрму
тепилмасмиди? 12 Өз вақтида биз сизгә: «Болди қилиң, Мисирда қул болсақ
болайли», демигәнмидуқ?! Қул болуш һаман чөлдә өлгәндин яхши
әмәсмиди?! — дейишти.
13 Бирақ Муса уларға:
— Қорқмаңлар, тәврәнмәңлар! Бүгүн силәр Пәрвәрдигарниң силәрни
қандақ қутқузидиғанлиғини көрисиләр. Силәр бүгүн көргән
мисирлиқларни иккинчи көрмәйсиләр. 14 Пәрвәрдигар силәр үчүн җәң
қилиду. Силәр шүк туруңлар, — дәп җавап қайтурди.
15 Пәрвәрдигар Мусаға:
— Маңа йелинма! Исраилларға «Меңиңлар», дәп буйруғин. 16 Андин
тайиғиңни деңизға қаритип шилтиғин. Шундақта деңиз сүйи иккигә
бөлүнидудә, исраиллар қуруқ йәрдин меңип өтәләйду. 17 Мән
мисирлиқларни җаһиллаштуримән. Шуниң билән улар силәрниң
арқаңлардин қоғлайду. Буниң билән Мән Мисир падишаси, униң
ләшкәрлири, җәң һарвулири вә атлиқ ләшкәрлири үстидин ғалибә қилимән.
Шундақ қилип, һәммә адәм Мениң қанчилик улуқлуғумни билиду. 18 Мән
уларни мәғлуп қилғинимда, улар Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни билиду,
— деди.
19 Исраилларниң алдида йол башлап меңиватқан Худаниң периш-тәси
әнди уларниң кәйнигә өтти. Булут түврүгиму кәйнигә өтүп, 20 мисирлиқлар
билән исраилларниң оттурисиға берип тохтиди. Булут мисирлиқларға
қараңғулуқ чүшәрди, лекин исраилларни йорутти. Шуңа Мисир қошуни

исраилларға кечичә йеқин келәлмиди.
[21] Муса деңизға қолини шилтиди. Пәрвәрдигар бир кечә қаттиқ шәриқ
шамили чиқирип, деңиз сүйини кәйнигә яндурди. Деңиз сүйи иккигә
бөлүнүп қуруқлуқ пәйда болди. [22] Исраиллар деңиз оттурисидики
қуруқлуқтин меңип, деңиздин өтти. Сулар егиз тамдәк көтирилгән һалда
уларниң икки тәрипидә туратти. [23] Мисирлиқлар, җүмлидин падишаниң
җәң һарвулири вә атлиқ ләшкәрлири уларни қоғлап, деңиздики қуруқ йолға
кирди. [24] Таң сүзүләй дегәндә, Пәрвәрдигар от вә булут түврүги ичидин
Мисир қошуниға қарап, уларни қалаймиқан қиливәтти. [25] Уларниң җәң
һарвулириниң чақлири чүшүп келип, улар давамлиқ меңишқа амалсиз
қалди. Мисирлиқлар:

— Пәрвәрдигар исраилларға ярдәм қилип, бизни мәғлуп қилди. Тез қачайли! — дейишти.

[26] Пәрвәрдигар Мусаға:

— Деңизға қолуңни узарт, бөлүнгән су әслигә кәлсун. Мисирлиқ-лар вә
уларниң җәң һарвулири, атлиқ ләшкәрлири суға ғәриқ болсун, — деди. [27] Бу
таң атқан вақит болуп, Муса қолини деңизға қаритип шилтиди. Буниң
билән су йәнә әслигә қайтти. Мисирлиқлар икки тәрәптин келиватқан суниң
ичидин қачти. Лекин Пәрвәрдигар уларни деңизда һалак қиливәтти.
[28] Деңиз сүйи әслигә қайтип, исраилларни қоғлиған пүтүн җәң һарвулири,
атлиқ ләшкәрләр вә пүтүн Мисир қошунлириниң бириниму қалдурмай
ғәриқ қиливәтти. [29] Лекин исраиллар қуруқ җай билән деңиздин өткәндә, су
худди икки тамдәк көтирилип, икки тәрәпкә бөлүнди. [30] Исраиллар деңиз
бойида мисирлиқларниң җәсәтлирини көргинидә, Пәрвәрдигарниң
өзлирини уларниң қолидин қутқузғанлиғини билди. [31] Исраиллар
Пәрвәрдигарниң зор қудрити билән мисирлиқларни мәғлуп қилған-лиғини
көрүп, Пәрвәрдигардин қорқти вә Униңға ишәнди. Униң хизмәткари болған
Мусағиму ишәнди.

15

Мусаниң Худаға мәдһийә ейтиши

[1] Шу чағда Муса билән исраиллар Пәрвәрдигарни мәдһийиләп, мундақ нахша ейтти:

«Пәрвәрдигарға һәмдусана ейтимән, чүнки У шанлиқ ғалибә қучти,
Җәң һарвулири вә атлиқларни деңизға ғәриқ қилди.
[2] Пәрвәрдигар мениң қудритим, мениң нахшам, У мени қутулдурди.
У мениң Худайимдур, шуңа махтаймән Уни,
У атам ибадәт қилған Худадур, шуңа мәдһийиләймән Уни.
[3] Пәрвәрдигар җәңчидур, «Мәңгү Бар Болғучи» Униң нами,
[4] Деңизға ғәриқ қилди У Мисир қошуни һәм җәң һарвулирини,
Қизил деңизға ғәриқ қилди У уларниң алий ләшкәр башлиқлирини.

[5] Чоңқур деңиз жутти уларни,
Улар таштәк деңизға чөкти.
[6] Сениң оң қолуң, әй Пәрвәрдигар, қудрәттә камал тапти,
Шуңа Сән, әй Пәрвәрдигар, тар-мар қилдиң дүшминиңни.
[7] Чәксиз һәйвитиң йәр билән йәксән қилди Саңа қарши чиққанларни,
Қәһәр-ғәзивиң самандәк өртиди уларни.
[8] Күчлүк тиниғиңдин сулар тамдәк тиклинип,
Деңиз теги қуруқлуққа айланди.
[9] Дүшмән: ‹ Уларни қоғлап тутимән ›, дәп жар салди.
‹ Мал-мүлкини олжа елип, қиличлап йоқитип дәрдимни алимән ›, деди.
[10] Бирақ у чағда Сән боран чиқирип, деңизға ғәриқ қилдиң уларни.
Улар гоя қоғушундәк суниң тегигә чөкти.
[11] Әй Пәрвәрдигар, аләмдә нәдә болсун Сәндәк бир Илаһ?
Кимдә болсун Сәндикидәк һәйвәт, улуқ шан-шәрәп?
Кимму Саңа охшаш көрситәлисун мөжүзә-карамәт?
[12] Оң қолуңни созған едиң, зимин жутти дүшминиңни.
[13] Меһриң билән йетәкләйсән қутулдурған хәлқиңни,
Муқәддәс маканиңға башлап келисән қудритиң билән уларни.
[14] Буларни аңлиса титирәк басар жими аләмни,
Вәһимә басар филистин хәлқини.
[15] Идомниң әмирлири қорқушуп кетәр,
Моабниң батурлирини һәм титирәк басар.
Қананлиқларму вәһимигә чүшәр,
[16] Уларға дәһшәт вәһимә чүшәр.
Көргинидә, әй Пәрвәрдигар, зор қудритиңни,
Қуллуқтин қутқузған хәлқиң өтүп болғичә улар алдидин,
Улар тиңирқап турушуп қалар.
[17] Башлап келип уларни Өз теғиңға,
У йәрдә уларни көчәт қилип йетиштүрәрсән.
Сән Пәрвәрдигар таллиған макандур у,
Муқәддәс туралғуни у йәрдә саларсән.
[18] Әбәдил-әбәт Падиша болғайсән, әй Пәрвәрдигар!»

[19] Мисирниң жәң һарвулири вә атлиқ ләшкәрлири деңиздики қуруқ йолға
киргәндә, Пәрвәрдигар деңиз сүйини бирләштүрүп, уларни суға ғәриқ
қиливәткән еди. Бирақ исраиллар болса, деңизниң оттурисидики қуруқ
йәрдин меңип деңиздин өтүп кәткән еди. [20] Һарунниң һәдиси Мәрийәм
пәйғәмбәр қолиға дап тутқан еди, нурғун аялларму униң билән биллә дап
челип, уссул ойнашти. [21] Мәрийәм Худани мәдһийиләп, уларға мундақ
нахша ейтип бәрди:

«Пәрвәрдигарға һәмдусана болғай, чүнки У шанлиқ ғалибә қучти.
Жәң һарвулири вә атлиқларни деңизға ғәриқ қилди».

Мараһтики аччиқ су

[22] Кейин Муса исраилларни Қизил деңиздин башлап, Шур чөлигә елип
кәлди. Улар чөлдә уда үч күн меңип, су тапалмай, [23] ахир Мараһқа йетип
кәлди. У йәрниң сүйи аччиқ болуп, ичкили болматти. Шуңа у йәр Мараһ [*]
дәп аталди.
[24] Халайиқ Мусадин:
— Немә ичимиз? — дәп, униңға наразилиқ билдүрди. [25] Муса
Пәрвәрдигарға йелинип тәләп қилған еди, Пәрвәрдигар униңға бир шахни
көрсәтти. У шахни суға ташлиған еди, аччиқ су ичкили болидиған татлиқ
суға айланди.
Пәрвәрдигар уларни синаш үчүн, у йәрдә уларға Өз тәләп вә шәртлирини
елан қилди. [26] Пәрвәрдигар:
— Әгәр силәр Пәрвәрдигар Худа болған Мениң сөзүмгә қулақ селип,
Мениң нәзәримдики дурус ишларни қилип, Мениң әмир-пәрманлиримға
толуқ әмәл қилсаңлар, у чағда Мән мисирлиқларға кәлтүргән кесәлләрни
силәргә кәлтүрмәймән. Мән силәргә шипалиқ беридиған
Пәрвәрдигардурмән, — деди.
[27] Андин кейин улар Елим дегән йәргә йетип кәлди. У йәрдә он икки булақ,
йәтмиш түп хорма дәриғи бар еди. Шуңа улар су бойида чедирлирини
тикти.

16

Манна билән бөдүнә

[1] Пүтүн исраиллар Елим дегән йәрдин жүрүп кәтти. Улар Мисирдин кетип
бир йерим айдин кейин, Елим билән Синай теғиниң арилиғидики Сийн
чөлигә йетип барди. [2] Чөлдә улар Муса билән Һарунға наразилиқ билдүрүп,
[3] уларға:
— Пәрвәрдигар бизни Мисирда өлтүрүвәткән болсиму болар екән. У
йәрдә һеч болмиғанда қазанни чөрәдәп олтирип, гөш вә башқа
йемәкликләрни тойғидәк йәттуқ. Лекин силәр бизни чөлгә елип келип, бу
йәрдә ачлиқтин өлтүрмәкчи болуватисиләр, — дейишти.
[4] Буниң билән Пәрвәрдигар Мусаға:
— Мән асмандин йемәклик яғдуримән. Исраиллар һәр күни чиқип шу
күнлүк озуғини жиғивалсун. Бу арқилиқ Мән уларни синап, уларниң
йол-йоруқлиримға бойсунған яки бойсунмиғанлиғиға қараймән. [5] Һәр
һәптиниң алтинчи күни кәлгәндә, улар икки күнлүк озуқни жиғивалсун, —
деди.
[6] Шуңа Муса билән Һарун исраилларға:
— Бүгүн кечә силәрни Мисирдин елип чиққучиниң Пәрвәрдигар
екәнлигини билисиләр. [7] Әтә әтигәндә Пәрвәрдигарниң улуқлу-ғини

---

[*]**15:23** 23. Мараһ — аччиқ дегән мәнани билдүриду.

көрисиләр. Рәнҗигәнлигиңлар Униң қулиғиға йәтти. Силәр-ниң
наразилиғиңлар Униңға қаритилғандур. Бизгә қарши наразилиқ
билдүргидәк биз ким едуқ? [8] Пәрвәрдигар кәчтә силәргә гөш бериду.
Әтигәндә силәрни тойғидәк нан билән тәминләйду. Чүнки У силәрниң
рәнҗигәнлигиңларни аңлиди. Силәрниң биздин рәнҗигиниңлар, әмәлиятта
Пәрвәрдигардин рәнҗигәнлигиңлардур! — деди.
[9] Андин Муса Һарунға:
— Сән берип, пүтүн халайиққа: «Пәрвәрдигарниң алдиға жиғилиң-лар,
чүнки У силәрниң наразилиғиңларни аңлиди» дегин, — деди. [10] Һарун
пүтүн халайиққа гәп қиливатқан вақтида, улар чөллүккә қариведи,
Пәрвәрдигарниң парлақ нуриниң булутлар арисида чақнап турғанлиғини
көрди. [11] Шу чағда Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:
[12] — Мән исраилларниң рәнҗигәнлигини аңлидим. Сән уларға: «Худа ‹
Кәчқурун гөш, әтигәндә тойғидәк нан йәйсиләр. Буниң билән силәр Мениң
Пәрвәрдигариңлар Худа екәнлигимни билисиләр › деди», дегин.
[13] Кәчқурун сан-санақсиз бөдүнә учуп келип, пүтүн қараргаһни қаплиди.
Әтиси сәһәрдә қараргаһниң әтрапидики йәр йүзигә шәбнәм чүшкән еди.
[14] Шәбнәм парланғандин кейин, чөллүкниң йәр йүзидә непиз бир қәвәт
қирудәк нәрсә көрүнди. [15] Исраиллар буниң немә екәнлигини билишәлмәй,
бир-биридин:
— Бу немиду? — дәп сорашти.
Муса уларға:
— Бу болса, Пәрвәрдигар силәргә ата қилған йемәклик. [16] Пәрвәр-дигар
һәр бириңларни өз еһтияҗиға қарап, һәр аилә киши бешиға икки қачидин
жиғивалсун, дәп буйруған, — деди.
[17] Исраиллар Худаниң әмри бойичә иш қилди. Бәзиләр көпирәк
жиғивалди, бәзиләр азирақ жиғивалди. [18] Көпирәк «Қиру»
жиғивал-ғанларниң ешип қалмиди, аз жиғивалғанларниңму кемип
қалмиди. Һәммисиниң жиғивалғини өз еһтияҗиға дәлму-дәл еди. [19] Муса
уларға:
— Йемәкликни иккинчи күнигә ашуруп қоюшқа рухсәт йоқ, — деди.
[20] Лекин бәзиләр Мусаниң сөзини аңлимай, әтиси әтигәнгә бир аз ашуруп
қойди. Бирақ ашуруп қоюлған йемәкликниң һәммиси қурутлап сесип кәтти.
Шуниң билән Муса уларға хапа болди.
[21] Һәммә адәм һәр күни әтигәндила чиқип, өзигә еһтияҗлиқ йемәклик
жиғивалатти. Чүнки күн қизиған вақитта йемәклик ерип кетәтти. [22] Алтинчи
күни улар икки һәссә артуқ, йәни һәр киши төрт қачидин йемәклик
жиғивалди. Хәлиқ ичидики ақсақаллар бу ишни Мусаға мәлум қилди.
[23] Муса уларға:
— Пәрвәрдигар: «Әтә дәм елиш күни. Бу күн Пәрвәрдигарға атилиши
керәк. Бүгүн отта қақлап вә суда қайнитип пиширидиған-лириң-ларни
халиғиниңларчә пишириңлар. Ешип қалғинини әтигә қалдуруңлар», дәп
буйруған, — деди. [24] Улар Мусаниң тапшуруғи бойичә ешип қалған

йемәкликләрни иккинчи күнигә қалдурғинида, қурутлапму қалмиди,
сесипму қалмиди. [25] Муса уларға:
— Бүгүн мошу йемәкликләрни йәңлар. Чүнки Пәрвәрдигарға атилидиған
дәм елиш күнидә силәр йәрдин һеч қандақ йемәклик тапалмайсиләр.
[26] Силәр чоқум алтә күн ичидә йемәклик жиғивелиң-лар, йәттинчи күни дәм
елиш күни болуп, бу күни һеч нәрсә тапалмайсиләр, — деди.
[27] Йәттинчи күни бәзиләр йәнила йемәклик жиққили чиққан еди. Лекин
улар һеч нәрсә тапалмиди. [28] Пәрвәрдигар Мусаға:
— Бу хәлиқ һелиғичә Мениң әмир-пәрманлиримни рәт қилива-тамду?
[29] Есиңларда тутуңларки, Мән болсам Пәрвәрдигар-дурмән. Мән силәргә
дәм елиш күнини ата қилдим. Шу сәвәптин алтинчи күни силәргә икки
күнлүк йемәклик бәрдим. Йәттинчи күни һәммә адәм сиртқа чиқмай, өйидә
олтарсун, — деди. [30] Шуңа исраиллар йәттинчи күни иш қилмай дәм
елишти.
[31] Исраиллар бу йемәкликни манна дәп атиди. У ашкөкиниң уруғиға
охшаш ақ рәңлик болуп, тәми һәсәл қошулған нанға охшатти. [32] Муса
уларға:
— Пәрвәрдигар бизгә: «Әвлатлириңларниң Мениң силәрни Мисирдин
елип чиқип, чөл-баяванда йемәклик билән тәминлигән-лигимни билиши
үчүн маннидин икки қача сақлап қоюңлар» дегән, — деди [33] вә Һарунға:
— Бир комзәккә икки қача кәлгидәк манна елип, әвлатлиримизға сақлап
қоюш үчүн, уни Пәрвәрдигарниң һозурида қоюп қойғин, — деди. [34] Вақти
кәлгәндә, Һарун Пәрвәрдигарниң Мусаға чүшәр-гән әмри бойичә комзәкни
келишим сандуғиниң * ичигә, пәризләр йезилған таш тахтиларниң алдиға
қоюп сақлап қойди. [35] Исраиллар таки терилғу йери бар болған Қанан
зиминиға берип олтирақлаш-қичә, җәми қириқ жил манна йеди. [36] (Әйни
заманда өлчәм қачиси-ниң сиғими жигирмә литр нәрсә патқидәк еди.)

17

Ғар таштин чиққан су

[1] Исраил хәлқи Сийн чөлидин чиқип, Пәрвәрдигарниң йол-йоруғи билән
қәдәмму қәдәм сәпәр қилип, Рәфидимдә қонди. Бирақ у йәрдә су йоқ еди.
[2] Шуңа улар йәнә Мусадин рәнҗип:
— Бизгә ичкили су бәргәйсиз! — деди.
Муса уларға:
— Силәр немишкә рәнҗийсиләр? Немишкә Пәрвәрдигарни синай-си-ләр?— деди.
[3] Лекин халайиқ интайин уссап кәткәчкә, Мусаға давамлиқ нарази-лиқ
билдүрүп:

---

*16:34 34. Келишим сандуғиниң тәсвирини билиш үчүн 25:10-22гә қараңлар.

— Бизни Мисирдин зади немишкә елип чиқтиңиз? Сиз бизни, балилиримизни вә чарва маллиримизни уссизлиқтин өлтүрмәк-чиму? — деди.
[4] Шуниң билән Муса Пәрвәрдигарға йелинип:
— Халайиқни қандақ қилай? Улар мени чалма-кесәк қилип өлтүри-диған йәргә йәтти, — деди.
[5] Пәрвәрдигар Мусаға:
— Сән исраилларниң ақсақаллиридин бир нәччисини елип хәлиқ алдидин
өт. Қолуңға Нил дәриясиға урған таяқни еливал. [6] Мән сениң алдиңда
Синай теғидики бир ғар ташниң үстидә туримән. Сән ғар ташни урғиниңда,
силәргә ичкили су чиқиду, — деди. Муса исраил ақсақаллириниң алдида
шундақ қилғанда, су етилип чиқти. [7] Муса у йәрни Масса * вә Мәриба * дәп
атиди. Чүнки исраиллар у йәрдә рәнҗип, Пәрвәрдигарни синимақчи болған
еди. Улар: «Пәрвәр-дигар зади аримизда барму-йоқ?» дейишкән еди.

Амаләкләр билән җәң қилиш

[8] Амаләкләр Рәфидимгә келип, исраилларға һуҗум қилди. [9] Муса Йәшуға:
— Сән әтә амаләкләр билән җәң қилиш үчүн адәм таллиғин. Мән болсам
қолумға Худа маңа елип жүрүшкә әмир қилған таяқни тутуп тағниң
чоққисида туримән, — деди. [10] Йәшу Мусаниң тапшуруғи бойичә
амаләкләр билән җәң қилди. Муса, Һарун вә Хурлар тағниң чоққисиға
чиқип җәңни күзәтти. [11] Муса қолини көтәрсә, исраиллар үстүн келәтти.
Қолини чүшәрсә, амаләкләр үстүн келәтти. [12] Мусаниң қоллири телип
қалғанда, Һарун билән Хур бир ташни йөткәп келип, Мусани униң үстигә
олтарғузуп, таки күн патқичә икки йенида Мусаниң қоллирини йөләп
турди. [13] Шундақ қилип, Йәшу амаләкләр қошунини қиличлап, уларниң
үстидин ғалибә қилди.
[14] Андин Пәрвәрдигар Мусаға:
— Кейинки әвлатларниң бүгүнки ғалибини унтумаслиғи үчүн йезип
қалдурғин. Йәшуға амаләкләрни пүтүнләй йоқитиди-ғанлиғимни йәткүзүп
қой, — деди. [15] Шуниң билән Муса бир қурван-лиқ суписини ясап, униң
намини «Пәрвәрдигар туғумдур», дәп атиди. [16] У:
— Пәрвәрдигарниң туғини егиз көтиримән! Пәрвәрдигар әвлат-тин әвлатқичә амаләкләр билән җәң қилғай, — деди.

18

Йетрониң Мусани зиярәт қилиши

[1] Мусаниң қейинатиси — Мидиян роһанийи Йетро, Худаниң Муса вә
исраилларға қилған яхшилиқлиридин, йәни Худаниң исраилларни
Мисирдин елип чиққанлиғидин хәвәр тапти. [2] Муса бурунла аяли вә

---

*17:7 7. Масса — синаш дегән мәнани билдүриду.
*17:7 7. Мәриба — рәнҗиш дегән мәнани билдүриду.

балилирини қейинатисиниң йениға әвәтивәткән еди. [3] Тунжа оғлиниң исми Гәршом [*] болуп, Муса «Мән яқа жутта мусапир болуп турған ят адәм», дәп шу исимни қойған еди. [4] Иккинчи оғлиниң исми Елийәзәр [*] болуп, Муса «Атам ибадәт қилған Худа маңа ярдәм қилип, мени Мисир падишасиниң өлтүрүветишидин қутқузуп қалди», дәп шу исимни қойған еди. [5] Йетро Мусаниң аяли вә икки оғлини елип, чөллүккә, йәни Муса қароргаһ қилған муқәддәс тағниң йениға кәлди. [6] У қароргаһқа киріштин бурун, Мусаға өзиниң қизи вә икки нәврисини елип кәлгәнлиги тоғрисида хәвәр йоллиған еди. [7] Шуңа Муса қейинатисиниң алдиға чиқип, тазим қилип, сөйүшүп көрүшти. Улар өз-ара аманлиқ сорашқандин кейин, Мусаниң чедириға кирди. [8] Муса униңға Пәрвәрдигарниң исраилларни қутқузуш үчүн Мисир падишаси вә униң пухралириға қилған барлиқ ишлирини ейтип бәрди. У йәнә исраилларниң йол бойи дуч кәлгән қийинчилиқлирини вә Пәрвәрдигарниң уларни қандақ қутқузғанлиғиниму сөзләп бәрди. [9] Йетро буларни аңлап интайин хошал болди. [10] У:

— Пәрвәрдигарға мәдһийиләр ейтилғай! У силәрни Мисир пади-шаси вә мисирлиқларниң чаңгилидин қутқузуп чиқти. Исраил хәлқини қуллуқтин азат қилди. [11] Мән Пәрвәрдигарниң пүткүл илаһлардин улуқлуғини әнди билдим. Чүнки мисирлиқлар исраилларни шу қәдәр харлиғинида, У Өз қудритини көрсәтти, — деди. [12] Буниң билән Йетро Худаға көйдүрмә қурванлиқ вә башқа қурванлиқларни атиди. Һарун вә исраилларниң һәммә ақсақаллири униң билән биллә Худа алдида қурванлиқ қилинған таамларни йеди.

Йетрониң әқиланә мәслиһити

[13] Әтиси Муса әтигәндин кәчкичә хәлиқ ичидики мажраларни бир тәрәп қилиш билән мәшғул болди. [14] Бу әһвални көргән Мусаниң қейинатиси Йетро Мусаға:

— Мунчивала халайиқ әтигәндин кәчкичә сениң йол-йоруқ беришиңни күтүп турушса, мажраларни өзәң ялғуз бир тәрәп қилишиң қандақ гәп? — деди.

[15] Муса униңға:

— Халайиқ бу йәргә келип, мәндин Худаниң әмрини сорайду әмәсму?! [16] Икки адәм оттурисида мажра туғулса, улар мени издәйду. Кимниң һәқ, кимниң наһәқлиғини айрип, Худаниң қануни вә йол-йоруқлирини уларға мән йәткүзимән, — дәп жавап бәрди.

[17] Йетро униңға:

— Бундақ қилғиниң яхши әмәс. [18] Бундақ кетивәрсә, өзәңниму, әтрапиңдики қериндашлириңниму чарчитип қойисән. Бунчивала көп жүкни өз үстүңгила еливалсаң, өзәң ялғуз һәл қилип болалмай-сән. [19] Мән саңа

---

[*] **18:3** 3. Гәршом — «У йәрдә яқа жутлуқ» дегән сөз билән аһаңдаш.
[*] **18:4** 4. Елийәзәр —«Худа мениң ярдәмчим» дегән мәнани билдүриду.

мәслиһәт берәй, Худаму сениң билән биллә болиду. Сән давамлиқ хәлиққә
вәкиллик қилип, Худа алдиға берип, хәлиқ арисидики мажраларни Худаға
мәлум қил. [20] Худаниң қануни вә йол-йоруқлирини хәлиққә үгитип, уларға
қандақ яшашни вә уларниң қандақ борчи барлиғини уқтурғин. [21] Униңдин
башқа, йәнә жамаәт ичидин қабилийәтлик, Худаға садақәтмән, ишәнчлик вә
пара йемәйдиған кишиләрни таллап, миң беши, йүз беши, әллик беши вә он
беши қилип тайинлиғин. [22] Уларға хәлиқ ичидики даваларни өз вақтида
сорашни тапшурғин. Улар қийинирақ даваларда сениң алдиңға келип,
ушшақ-чүшәк мажраларни өзлири бир тәрәп қилса болиду. Шундақ
болғанда, улар сениң вәзипәңни орунлишип, жүкүңни йениклитиду. [23] Әгәр
сән Худаниң йол-йоруғи бойичә шундақ қилсаң, хәлиқниң дегән йеридин
чиқалайсән. Хәлиқниң мажралириму тез һәл болиду, — деди.
[24] Муса қейинатисиниң мәслиһитини қобул қилип, униң дегини бойичә иш
қилди. [25] У исраиллар ичидин қабилийәтлик кишиләрни таллап, миң беши,
йүз беши, әллик беши вә он беши қилип тайинлиди. [26] Улар жамаәтниң дава
ишлирини өз вақтида сорайдиған болди. Ушшақ-чүшәк мажраларни өзлири
бир тәрәп қилип, қийинирақ даваларда болса, Мусадин йол-йоруқ сорашти.
[27] Кейин Йетро Муса билән хошлишип жутиға қайтти.

19

Исраиллар Синай теғида

[1] Исраиллар Мисирдин чиқип дәл икки ай болған күни Синай чөлигә
йетип келип, [2] Синай теғи бағрида чедир тикти. Улар Рәфидимдин йолға
чиқип, бу йәргә кәлгән еди. [3] Муса Худаниң һозурида болуш үчүн тағқа
чиқти. Пәрвәрдигар тағдин Мусаға жараңлиқ авазда мундақ деди:
— Яқупниң әвлатлири болған исраилларға мону сөзлиримни ейтқин:
[4] «Силәр Мән Пәрвәрдигарниң мисирлиқларни қандақ бир тәрәп
қилғанлиғимни көрдүңлар. Мән худди ана бүркүт балилирини дүмбисигә
миндүрүп елип жүргәндәк, силәрни йенимға елип кәлдим. [5] Шуңа әгәр
силәр Маңа бойсунуп, келишимимгә әмәл қилсаңлар, нурғунлиған
хәлиқләр арисидин силәрни Маңа мәнсүп қиммәтлик хәлиқ қилимән. Чүнки
пүтүн дуния Маңа тәвә. [6] Силәр Мениң падишалиғимниң роһанийлири вә
Маңа аталған хәлиқ болисиләр». Жуқуриқи сөзлиримни исраилларға
йәткүзүп қойғин.
[7] Буниң билән Муса тағдин чүшүп, хәлиқ ичидики ақсақалларни жиғип,
Пәрвәрдигар униңға буйруған сөзләрни уларға йәткүзди. [8] Улар бирдәк:
— Биз чоқум Пәрвәрдигарниң дегини бойичә иш қилимиз, — деди. Муса
тағқа чиқип, уларниң жававини Пәрвәрдигарға йәткүзди.
[9] Пәрвәрдигар Мусаға:
— Мән қоюқ булут ичидә сениң йениңға келимән. Сениң билән қилишқан
сөһбитимизни хәлиқ аңлап туриду. Шуниң билән улар һәр дайим саңа
ишиниду, — деди.

Муса исраилларниң җававини Пәрвәрдигарға йәткүзгәндин кейин,
[10] Пәрвәрдигар униңға:
— Сән хәлиқниң йениға берип, уларни бүгүн вә әтә өзлирини Маңа атап, кийим-кечәклирини тазилашқа чақир. [11] Өгүнлүккичә һәммә тәйярлиқни пүткүзсун. Чүнки у күни Мән исраил хәлқиниң көз алдидила Синай теғиға чүшимән. [12] Бирақ сән тағниң әтрапиға өтүшкә болмайдиған чегара бәлгүләп, уларға таққа чиқмаслиқни, һәтта тағниң бағриғиму йеқин кәлмәсликни ейтқин. Кимду-ким бу таққа бир қәдәм басса, өлүмгә мәһкүм қилинсун. [13] Ундақ адәмләргә қол тәккүзүлмәй, улар йә чалма-кесәк қилинип, яки оқ-я билән етип өлтүрүлсун. Буниңға хилаплиқ қилғанлар мәйли адәм яки чарва мал болушидин қәтъий нәзәр, тирик қалдурулмисун. Пәқәт канай узағирақ челинғандила, андин халайиқ тағ бағриға кәлсун, — деди.
[14] Муса тағдин чүшүп, хәлиқниң паклинип, кийим-кечәклирини жуюшини буйриди. [15] Муса уларға:
— Өгүнлүккичә һәммә тәйярлиқларни пүткүзүңлар, аялларға йеқинлашмаңлар, — деди.
[16] Үчинчи күни әтигәндә һава гүлдүрләп, чақмақ чеқип, тағда бир парчә қоюқ булут пәйда болди. Канайниң қаттиқ нәрә авази аңланди. Қараргаһтикиләр буни аңлап, қорқуп титришип кәтти. [17] Муса уларни қараргаһтин башлап чиқип, Худаниң алдиға һазир қилди. Улар тағниң түвидә өрә турушатти. [18] Пүтүн Синай теғини ис-түтәк қаплиди, чүнки Пәрвәрдигар у йәргә от ичидә чүшкән еди. Бу ис-түтәк хумданниң түтүнигә охшатти. Пүтүн тағ қаттиқ тәврәп кәтти. [19] Бу чағда канайниң авази барғансири күчәйди. Муса сөз қилди, Худа униңға гүлдүрмома билән җавап қайтурди. [20] Пәрвәрдигар тағниң чоққисиға чүшүп, Мусани таққа чиқишқа чақирди. Муса таққа чиқти. [21] Пәрвәрдигар униңға:
— Сән тағдин чүшүп халайиқни агаһландур. Чегаридин һалқип Мени көргили кәлмисун. Болмиса, улар һалак болиду. [22] Мән үчүн хизмәт қилидиған роһанийларму өзини Маңа атап болуп, андин хизмитимдә болсун. Болмиса уларни һалак қилимән, — деди.
[23] Муса Пәрвәрдигарға:
— Хәлиқ бу йәргә чиқалмайду, чүнки Сән бизниң бу тағни муқәд-дәс тағ дәп атишимизни вә тағниң әтрапиға чегара бәлгүлиши-мизни буйриған едиң, — деди.
[24] Пәрвәрдигар Мусаға:
— Сән чүшүп Һарунни башлап келивәр. Лекин роһанийлар билән халайиқ чегаридин һалқип бу йәргә чиқмисун. Болмиса, Мән уларни җазалаймән, — деди. [25] Шуниң билән Муса тағдин чүшүп, халайиқниң йениға берип, Пәрвәрдигарниң сөзини уларға йәткүзди.

20

Он пәриз

[1] Худа сөз қилип, мундақ деди:
[2] — Мән сени қул болуп яшиған Мисирдин елип чиққан Пәрвәрдигариң Худадурмән.
[3] Маңила ибадәт қил. Мәндин башқа һеч қандақ илаһиң болмисун.
[4] Ибадәт қилиш үчүн, мәйли асмандики, йәрдики, йәр астидики яки
судики һәр қандақ нәрсиләрниң шәклидә бут ясима. [5] Һәр қандақ бутқа
ибадәт қилма яки хизмәт қилма. Чүнки Мән сениң Пәрвәрдигариң Худадурмән. Пәрвәрдигариң Худа болған Мән қизғини-диған Худадурмән. Мениңдин башқиға ибадәт қилсаң, һәргиз кәңчилик қилмаймән. Мәндин
нәпрәтләнгәнләрни һәтта нәврә-чәврилиригичә жазалаймән. [6] Лекин Мени
сөйидиған, әмирли-римгә бойсунғанларниң сансизлиған әвлатлириғичә меһриван-лиқ қилимән.
[7] Муқәддәс намимни орунсиз тилға алма. Кимду-ким Мениң намимни орунсиз тилға алса, Мән — Пәрвәрдигариң болған Худа уни чоқум жазалаймән.
[8] Дәм елиш күнини муқәддәс күн билип, униңға әмәл қил. [9] Алтә күн
ишләп, тегишлик һәммә ишлириңни қиливал. [10] Йәттин-чи күн Маңа
аталған күн болуп, бу күни мәйли сән бол, пәрзәнтлириң, қуллириң, чарва маллириң яки жутуңда мусапир болуп туруватқан ят адәмләр болсун, һеч
қандақ иш қилмисун. [11] Мән — Пәрвәрдигар алтә күн ичидә асман, зимин вә униңдики пүткүл мәвжудатларни яраттим. Лекин йәттинчи күни дәм алдим. Шуңа Мән — Пәрвәрдигар дәм елиш күнини бәхитлик күн қилип, муқәддәс күн дәп бәлгүлидим.
[12] Ата-анаңни һөрмәт қил. Шу чағда Мән саңа ата қилмақчи бол-ған зиминда узақ өмүр сүрисән.
[13] Қатиллиқ қилма.
[14] Нека садиқлиғини бузма.
[15] Оғрилиқ қилма.
[16] Ялған гувалиқ бәрмә.
[17] Башқиларниң өй-имарәтлири, әр-хотуни, қуллири, кала яки башқа тәәллуқатлириға көз қириңни салма.

Хәлиқниң вәзиписи

[18] Халайиқ гүлдүрмома вә канай авазлирини аңлап, чақмақ вә тағдин пуқирап чиқиватқан ис-түтәкни көрүп, қорқуп титришип кәтти. Улар жирақ
турушуп, [19] Мусаға:
— Бизгә сәнла сөз қилғайсән, чоқум аңлаймиз. Худа бизгә Өзи беваситә сөз қилмиғай. Болмиса, һалак болидиған охшаймиз, —деди.
[20] Муса уларға жававән:
— Қорқмаңлар, Худаниң бу йәргә келиши, силәрни синаш үчүн, силәрни

һемишәм Өзидин қорқуп, гунадин хали болушқа дәвәт қилиш үчүндур, —
деди. 21 Лекин кишиләр йәнила жирақта турушатти. Пәқәт Мусала Худани
қоршап турған қара булутниң йениға барди.

Қурванлиқ суписи тоғрисидики низам

22 Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:
— Сән берип исраилларға мону сөзлиримни йәткүзгин: Силәр Мениң
асмандин силәргә сөз қилғанлиғимни көрдүңлар. 23 Силәр өзәңларға алтун
яки күмүчтин һәр қандақ шәкилдә бут ясап, уларға сәждә қилмаңлар.
Маңила ибадәт қилиңлар. 24 Топидин Мән үчүн бир қурванлиқ суписини
ясап, үстигә көйдүрмә қурванлиқ вә аманлиқ қурванлиққа ишлитишкә кала,
қой вә өшкиләрни қоюңлар. Мән силәрниң Маңа ибадәт қилишиңларға
бәлгүләп бәргән жайларға келип, силәргә бәхит ата қилимән. 25 Әгәр Маңа
атап таштин қурванлиқ суписини ясисаңлар, силиқланған таштин
ясимаңлар. Чүнки әсвап тәккән ташни қобул қилмаймән. 26 Маңа пәләмпәй
билән чиқидиған қурванлиқ суписини ясимаңлар. Болмиса пәләмпәйдин
чиққичә, номуслуқ йериңлар көрүнүп қалиду.

21

Қулларға муамилә қилиштики қаидә-низамлар

1 — Сән исраил хәлқигә төвәндики қаидә-низамларни елан қил: 2 Әгәр
бири ибранийлар ичидин қул сетивалған болса, қул пәқәт алтә жил униң
үчүн хизмәт қилсун. Йәттинчи жили униңға әркинлик берилсун һәм
ғожайиниға һеч қандақ һәқ төлимәй кетивәрсун. 3 Әгәр у саңа қул
болғандин кейин некалиқ болған болса, кетидиған вақтида аялини елип
кетишкә болмайду. Әгәр у саңа қул болуштин илгири некалиқ болған болса,
аяли билән биллә әркинликкә ериштүрүлсун.
4 Әгәр ғожайин униңға хотун елип берип, бу хотун униңға қиз-оғул
пәрзәнтләр туғуп бәргән болса, бу аял вә бала-җақилар ғожайинға тәвә
болиду. Пәқәт ялғуз өзила әркинликкә еришәләйду. 5 Әгәр у: «Мән
ғожайинимни вә хотун-балилиримни яхши көримән. Мән әркин болушни
халимаймән» десә, 6 ғожайини уни ибадәт орниға елип барсун һәм уни
ишик яки ишик кешигигә йөләндүрүп турғузуп, бегиз билән униң қулиғини
тешип қойсун. Бу у қулниң ғожайиниға өмүрвайәт хизмәт
қилидиғанлиғиниң бәлгүси болиду. 7 Әгәр бири қизини хизмәткар қилип
сетивәткән болса, у қиз әрләргә охшаш һәқсиз әркин болуп кетәлмәйду.
8 Әгәр ғожайин уни әмригә елиш үчүн сетивалған болса, лекин кейин уни
яхши көрмисә, ундақта ғожайин қиз тәрәпниң һәқ төләп қизини әркин
қилишиға пурсәт бериши керәк. Ғожайинниң уни ятларға сетиш һоқуқи
болмайду. Чүнки ғожайин униңға вапасизлиқ қилғандур. 9 Әгәр ғожайин
уни оғлиға елип бәргән болса, уни өз қизидәк көрсун. 10 Әгәр ғожайин
хизмәткарни хотунлуққа елип туруп, униң үстигә йәнә башқа хотун алған

болса, у чоқум хизмәткарниң йемәк-ичмиги, кийим-кечиги вә униң җинсий еһтияҗиниң һаҗитидин бурунқидәк чиқсун. [11] Әгәр ғоҗайин бу үч түрлүк борчини өтәлмисә, хизмәткардин һәқ алмай, униңға әркинлик бәрсун.

Уруш-талаш һәққидә

[12] — Кимду-ким бир адәмни уруп өлтүрүп қойса, у өлүмгә һөкүм қилинсун. [13] Һалбуки, әгәр бу иш мәхсәтсиз һалда вә Мениң йол қоюшум билән йүз бәргән болса, Мән буни қилғучиниң қечип бериши үчүн бир җай орунлаштуримән. [14] Бирақ әгәр бири башқиларни қәстән өлтүргән болса, гәрчә у паналиқ тиләш үчүн Мениң қурванлиқ супамға қечип беривалсиму, йәнила өлүмгә буйрулсун.

[15] Атиси яки анисини урғанлар өлүмгә һөкүм қилинсун.

[16] Башқиларни тутувелип сатқан яки өзи елип келип қул қилған-лар өлүмгә һөкүм қилинсун.

[17] Атиси яки анисидин йүз өргәнләргә өлүм җазаси берилсун.

Башқиларни зәхимләндүрүш һәққидә

[18] — Урушуп қалған икки кишиниң бири йәнә бирини таш яки мушт билән уруп зәхимләндүргән, гәрчә зәхимләнгән киши өлмигән болсиму, орун тутуп йетип қалған, [19] бирақ һаса тутуп ташқириға чиққидәк болса, урғучи гунасиз дәп һесаплансун. Лекин ярилан-ғучиниң вақит җәһәттики зийинини пул билән төләп бәрсун вә уни давалитип сақайтсун.

[20] Кимду-ким қулини яки қиз хизмәткарини калтәк билән уруп өлтүрүп қойған болса, у җазаға тартилсун. [21] Бирақ қул ғоҗайини-ниң тәәллуқати болғачқа, әгәр қул бир, икки күндин кейин сақийип қалса, ғоҗайин җазаланмисун.

[22] Әгәр икки киши урушуп келип, мунасивәтсиз бир һамилдар аялға зиян йәткүзсә, лекин һамилдар аялда балисиниң балдур туғулуп келишидин башқа зәхимлиниш болмиса, улар яриланған аялниң ериниң тәливи бойичә һөкүмчиләрниң тәстиғидин өткүзүлгән җәриманни төлисун. [23] Әгәр һамилдар аялда башқа зәхимлиниш болса, җанға җан, [24] көзгә көз, чишқа чиш, қолға қол, путқа пут, [25] көйүккә көйүк, зәхимгә зәхим вә көккә көк елинсун.

[26] Әгәр бир киши қулиниң көзигә уруп униң бир көзини кор қилип қойған болса, көзиниң төләмигә у киши қулни азат қилсун. [27] Әгәр у киши қулиниң чишини уруп сундурувәткән болса, чиши-ниң төләмигә у қулни азат қилсун.

[28] Әгәр кала адәмни үсүп өлтүрүп қойған болса, өлгән адәм мәйли әр яки аял болушидин қәтъий нәзәр, кала чоқум чалма-кесәк қилип өлтүрүлсун. Униң гөшини йейиш һарамдур. Кала егиси гунасиз дәп һесаплансун. [29] Әгәр у кала әзәлдинла адәм үсидиған кала болуп, башқилар калиниң егисигә агаһландуруш бәргән болсиму, бирақ кала егиси буниңға пәрва қилмай, калисини йәнила бош қоювәткән һәм бу кала адәм үсүп өлтүргән болса,

кала охшашла чалма-кесәк қилип өлтүрүлсун. Кала егисиму өлүмгә һөкүм
қилинсун.
30 Әгәр төләм төләп бериш тәләп қилинса, кала егиси
өлтүрүлмәй, һаяти төләмигә тәләп қилинған бойичә төләм төләп бәрсун.
31 Әгәр кала башқиларниң мәйли оғли яки қизини үсүп өлтүрүп қойған
болса, жуқуриқи қаидә-низам бойичә бир тәрәп қилинсун.
32 Әгәр кала
башқиларниң қули яки қиз хизмәткарини үсүп өлтүрүп қойған болса,
калиниң егиси қулниң ғоҗайиниға оттуз күмүч тәңгә төләп бәрсун. Кала
охшашла чалма-кесәк қилип өлтүрүлсун.
33 Әгәр бирәрси қудуқниң ағзини очуқ қоюп яки колаватқан қудуқниң
ағзини япмай, кала яки ешәкниң қудуққа чүшүп өлүшигә сәвәпкар болса,
34 қудуқ егиси мал егисигә төләм төлисун. Өлгән мал болса қудуқ егисиниң
болсун.
35 Әгәр мәлум бир адәмниң калиси башқа бирсиниң калисини үсүп
өлтүрүп қойған болса, кала егилири үскүчи калини сетип, пулини тәң
бөлүшсун һәм өлгән калиниң гөшиниму шундақ қилсун.
36 Әгәр ғоҗайин өз
калисиниң үсидиған адити барлиғини билип туруп, уни бағлап қоймиған
болса һәм бу кала башқиларниң калисини үсүп өлтүрүп қойған болса,
ғоҗайин калиға кала төләп бәрсун. Калиниң өлүгини өзи елип қалсун.

22

Төләм төләш һәққидики низам

1 Әгәр бири башқа бириниң калисини яки қойини оғрилап сетиватқән яки
союп йәватқән болса, бир калиға бәш кала, бир қойға төрт қой төлисун.
2 Әгәр бири кечиси башқиларниң өйигә оғрилиққа кирип тутулуп қелип
өлтүрүветилгән болса, уни өлтүргүчи гунасиз дәп қаралсун.
3 Лекин бу иш
күндүзи йүз бәргән болса, униңға қатиллиқ гунайи артилсун.

Оғри оғрилиған нәрсиләрни төлисун. Әгәр униң һеч нәрсиси болмиса,
өзини қул орнида сетип, зиянни төлисун.
4 Униң оғрилиғини кала, ешәк яки
қой болушидин қәтъий нәзәр, әгәр у мал оғриниң қолида техи тирик болса,
оғри мал егисигә икки һәссә артуқ төләм бәрсун.
5 Әгәр бири етизлиқта яки үзүмзарлиқта пада беқип, падилирини
ихтияриға қоюветип, падиларниң башқиларниң етизлиғидики зираәтләрни
яки үзүмләрни йейишигә йол қойса, уларниң зийинини өз етизи яки
үзүмзарлиғиниң әң яхши мәһсулати билән төләп бәрсун.
6 Әгәр бири өз етизлиғидики чатқалларни көйдүргәндә, еһтиятсиз-лиқтин
башқиларниң зираәтлиригә яки хаминиға от тутушуп кетип, уларни
көйдүрүвәткән болса, от қойғучи барлиқ зиянни төләп бәрсун.
7 Әгәр бири пуллирини яки мал-мүлүклирини хошнисиға аманәт қоюп, бу
нәрсиләр хошнисиниң өйидин оғриланған болса, мабада оғри тутулса, оғри
оғриланған пул яки мал-мүлүкләрни икки һәссә артуқ төлисун.
8 Әгәр оғри
тутулмиса, аманәткә алғучи сорақчиниң алдиға апирилсун. Сорақчи униң
мал егисиниң нәрсилирини алған-алмиғанлиғини бәкитсун.

[9] Һәр қандақ мал-мүлүк мажраси тоғрисидики дава кала, ешәк, қой, кийим-кечәк яки башқа йоқалған нәрсиләргә мунасивәтлик болса, мажралашқан икки тәрәп талаш-тартиш қилип давани бир тәрәп қилалмиса, сорақчиниң йениға берип әризә қилишсун. Сорақчи кимгә гуна бәкитсә, шу адәм икки һәссә артуқ төлисун.
[10] Бири ешиги, калиси, қойи яки башқа улақлирини хошнисиниң қарап қоюшиға тапшурғандин кейин улақлар өлүп қалса, яриланса яки бири һайдап әкәтсә, лекин буни һеч ким көрмигән болса, [11] тапшуруп алғучи хошнисиниң улақлирини алмиғанлиғи тоғрисида Худаниң намида қәсәм қилсун. Мошундақ болғанда, улақ егисиму сүрүштә қилмисун, тапшуруп алғучиму төлимисун. [12] Бирақ әгәр улақлар оғриланған болса, тапшуруп алғучи егисигә төләп бәрсун. [13] Әгәр мални жиртқуч һайванлар йәп кәткән болса, тапшуруп алғучи малниң қалдуғини әкелип испат көрсәтсун, төләп бәрмисун.
[14] Әгәр бири башқа бириниң улиғини қәризгә алған болса, бу улақ егиси йоқ йәрдә зәхимләнгән яки өлүп қалған болса, қәриз алғучи улақни төләп бәрсун. [15] Әгәр егиси нәқ мәйданда болса, төлимисун. Әгәр ижаригә алған болсиму, ижаригә алғучи төлимисун. Чүнки у ижарә һәққи төлигән.

Ижтимаий жавапкәрчилик

[16] Әгәр бир адәм техи башқиларға ятлиқ болушқа вәдиләшмигән қизни аздуруп, униң номусиға тәгсә, тойлуқ берип у қиз билән некалансун.
[17] Бирақ әгәр қизниң дадиси униңға қизини беришкә қошулмиса, у адәм қизниң тойлуғиға баравәр келидиған пул төләп бәрсун.
[18] Жодигәрлик қилған аялни тирик қалдурушқа болмайду. [19] Һайван билән жинсий мунасивәт қилғанлар өлүмгә һөкүм қилинсун. [20] Мәндин башқа һәр қандақ илаһқа қурванлиқ сунған кишигә өлүм жазаси берилсун.
[21] — Яқа жутлуқ мусапирларни хорлима яки бозәк қилма. Өзәңларниң Мисирда мусапир болуп турғанлиғиңларни унтума.
[22] Тул хотун, житим балиларни хорлима. [23] Әгәр сән уларни хорли-саң, улар Маңа налә қилип ярдәм тилисә, Мән уларниң авазини аңлап,
[24] дәрғәзивим билән сени қилич астида һалак қилип, хотунуң-ни тул, пәрзәнтлириңни житим қалдуримән.
[25] Әгәр сән хәлқим ичидики һәр қандақ бир кәмбәғәлгә қәриз пул бәргән болсаң, пайдикәшләргә охшаш өсүм алма. [26] Әгәр сән башқа кишиниң чапинини гөрүгә алған болсаң, күн патқичә қайтуруп бәр. [27] Чүнки у пәқәт шу чапан биләнла иссиниду. Бу чапан болмиса, у немини йепинча қилип ухлисун? У Маңа налә қилип ярдәм тилисә, униң налисини аңлаймән, чүнки рәһимдилдурмән.
[28] Күпүрлүк қилма, хәлиқниң рәһбәрлириниму қарғима.
[29] Маңа қилидиған баш һосулуңдин елинған буғдай, шарап, яғ һәдийәлириңни айима.
Тунжа оғлуңни Маңа ата. [30] Кала, қойлириңниң тунжа балилири-ниму

шундақ қил. Һайванлар туғулуп йәттә күн анилири билән биллә турсун,
сәккизинчи күни Маңа ата. [31] Сән Мениң пак хәлқим болушуң керәк. Шуңа
сән жиртқуч һайванлар қарнини йеривәткән малларниң гөшини йемәй, уни
иштқа бәр.

23

Һәққанийәт вә адиллиқ

[1] — Ялған гәп-сөз тарқатма. Ялған гувалиқ берип, гунакарға ян басма.
[2] Көп санлиқларға әгишип яманлиқ қилма. Давада гувалиқ бәргәндә,
көпчиликкә ян бесип һәқни бурмилима. [3] Давада кәмбәғәлгиму ян басма.
[4] Әгәр дүшминиңниң кала яки ешигиниң тенәп жүргинини көрсәң, уларни
алғач келип униңға тапшуруп бәр. [5] Әгәр дүшминиңниң ешиги жүкни
көтирәлмәй жиқилип чүшсә, көрмәскә селип кетип қалмай, униңға
ярдәмлишип ешигини қопиришип бәр. [6] Давада кәмбәғәлләргә угал қилма.
[7] Төһмәт чаплап әризә қилма. Бегуна тоғра адәмни өлүмгә иштәрмә, чүнки
Мән бундақ яман иш қилғучиларни чоқум җазалимай қоймаймән. [8] Пара
алма, чүнки пара көридиғанларниң көзини кор қилип, дурус адәмләрниң
сөзини бурмилайду.
[9] Яқа жутлуқ мусапирларни бозәк қилма. Чүнки Мисирда мусапир болуп
турғиниңларда, яқа жуттики мусапирчилиқниң тәмини силәрму тетиған.

Йәттинчи жил вә йәттинчи күн

[10] — Алтә жил деханчилиқ қилип, һосул жиғ. [11] Йәттинчи жили йәргә арам
берип, бош ташлавәт. Үнүп қалған зираәтләрни кәмбәғәл-ләр жиғсун.
Қалғинини явайи һайванатлар йесун. Үзүмзарлиғиң билән
зәйтунлуғуңниму шундақ қил.
[12] Алтә күн ишләп, йәттинчи күни арам ал. Улақлириң, қуллириң вә яқа
жутлуқ мусапирларму арам алсун.
[13] Мән — Пәрвәрдигар саңа ейтқан сөзләргә толуқ әмәл қил. Башқа
илаһларниң нами билән дуа қилма. Һәтта уларниң намини тилғиму алма.

Үч муһим һейт

[14] — Һәр жили Мән үчүн үч қетим һейт қил. [15] Алди билән «Петир нан»
һейтини қил. Мениң әмрим бойичә йәттә күнлүк һейтта петир нан йә. Бу
һейт һәр жили зираәтләр бих чиқарған баш баһар ейида, йәни силәр
Мисирдин чиққан айда өткүзүлсун. Алдимға қуруқ қол кәлмә. [16] Тунҗа
пишқан зираәтләрни ориғанда, ома һейти қил. Күздә һосулларни амбарға
жиққиниңда, «Һосул жиғиш» һейти қил. [17] Һәр жили бу үч һейтта, пүткүл
әрләр Маңа — Егәңлар Худаниң алдиға кәлсун.
[18] Маңа қурванлиқ қенини болдурулған хемирдин пиширилған йемәклик
билән биллә атима. Һейт мәзгилидә қурванлиқ қилинған мал-ниң мейини
әтиси әтигәнгичә сақлима.
[19] Һәр жили тунҗа пишқан зираәтләрниң әң яхши йеридин Мениң ханамға

әкирип, Маңа — Пәрвәрдигариңлар Худаға ата.
Оғлақни анисиниң сүтидә пишарма.

Худаниң периштәсиниң йолларни тәйярлиши

20 — Периштәмни алдиңға әвәтимән. У йолларда сени қоғдап, сени Мән
саңа тәйярлап қойған йәргә елип бариду. 21 Сән еһтият билән униң сөзигә
қулақ сал, қаршилиқ көрсәтмә. Болмиса, у гунайиңларни кәчүрмәйду,
чүнки у Мениң намимда келиду. 22 Әгәр сән сөзлиримгә қулақ селип, Мениң
пүтүн әмирлиримгә әмәл қилсаң, дүшминиңгә дүшмән, рәқивиңгә рәқип
болимән. 23 Мениң периштәм сениң алдиңда меңип, сени аморлар, хитлар,
пәризиләр, қананлар, һивилар вә йәбусларниң зиминиға елип кириду. Мән
болсам уларни йоқитимән. 24 Уларниң илаһлириға баш егип ибадәт қилма,
уларниң қилиқлирини дорима, уларниң бутлирини уруп чеқивәт. 25 Сән
пәқәт Маңа — Пәрвәрдигар Худағила ибадәт қил, йемәк-ичмигиңгә бәрикәт
беримән, сени пүтүн кесәлләрдин халас қилимән. 26 Араңларда бойидин
ажрап кетидиған яки туғмас аяллар болмайду. Саңа узақ өмүр ата қилимән.
27 Сән қәйәргә барсаң, Мән шу йәрдикиләрни сениңдин чөчүйди-ған, сени
көрсила алди кәйнигә қаримай қачидиған қилимән. 28 Дүшмәнлириңни
паракәндә қилип, сән ичкириләп кириштин бурунла һивилар, қананлар вә
хитларни қоғлап чиқиримән. 29 Лекин йәрләрниң бош қелип, жиртқуч
һайванларниң макани болуп қалмаслиғи үчүн, уларни һазирчә пүтүнләй
қоғливәт-мәймән. 30 Силәрниң нопусуңларниң көпийип, у зиминни
қаплишиң-ларға әгишип, уларни аста-аста һайдап чиқиримән. 31 Сениң
жутуң-ниң чегарисини Қизил деңиздин Оттура деңизғичә, Қумлуқ
райони-дин Фират дәриясиғичә кәңәйтимән. Мән саңа йәрлик аһалини
бойсундуруш қудритини беримән. Сән илгириләп киргән вақтиңда уларни
һайдаветәләйсән. 32 Улар билән яки уларниң илаһлири билән бирәр
келишим түзмә. 33 Уларни зиминиңда турғузма, болмиса улар сени гунаға
башлайду. Әгәр сән уларниң илаһлириға ибадәт қилсаң, бу саңа әҗәллик
қапқан болиду.

24

Исраил хәлқиниң муқәддәс келишимни қобул қилиши

1 Пәрвәрдигар Мусаға:
— Сән Һарун, Надаб, Абиһу вә исраил ақсақаллиридин йәтмиш кишини
елип, бу таққа чиқип, бирликтә жирақтин Маңа сәждә қил. 2 Мениң алдимға
болса ялғуз өзәңла кәл. Башқилар йеқин кәлмисун. Халайиқму сән билән
таққа чиқмисун, — деди.
3 Муса тағдин чүшкәндин кейин, халайиққа Пәрвәрдигарниң һәммә
әмирлири вә қанунлирини баян қилди. Пүтүн халайиқ:
— Пәрвәрдигарниң пүтүн әмирлиригә чоқум әмәл қилимиз, — дәп бир
еғиздин жавап қайтурушти. 4 Муса Пәрвәрдигарниң пүтүн әмирлирини

хатириләвалди. Әтиси әтигәндила у тағ бағрида бир қурванлиқ суписини
ясиди һәм он икки ташни тиклиди. Һәр бир таш исраилларниң он икки
қәбилисиниң биригә вәкиллик қилатти. [5] Андин кейин Муса бир мунчә
яшларни Пәрвәрдигарға көйдүрмә қурванлиқ вә аманлиқ қурванлиғи
сүпитидә әркәк мозайларни қурванлиқ қилишқа әвәтти. [6] Муса малниң
қениниң йеримини жавурға елип қоюп, йеримини қурванлиқ суписиға
чачти. [7] Андин кейин келишимнамини қолиға елип, халайиққа жуқури аваз
билән оқуп бәрди. Халайиқ:

— Биз чоқум Пәрвәрдигарға бойсунуп, Униң дегини бойичә иш қилимиз,
— дейишти. [8] Шуниң билән Муса жавурдики қанни халайиқ-ниң учисиға
сепип:

— Бу қан келишим қенидур, Пәрвәрдигарниң Өз сөзлири арқи-лиқ силәр
билән түзгән келишиминиң асасидур, — деди.

[9] Муса, Һарун, Надаб, Абиһу вә исраил ақсақаллиридин йәтмиш киши
таққа чиқишти. [10] Улар исраиллар етиқат қилип кәлгән Худани көрди! *
Униң айиғи астида асманға охшаш сүп-сүзүк көк яқут паяндаз бар еди.
[11] Исраил ақсақаллири Худани көрсиму, Худа уларға һеч қандақ зиян
йәткүзмиди. Шундақ қилип, улар ғизаланди.

Муса Синай тեғида

[12] Пәрвәрдигар Мусаға:

— Сән тағниң чоққисиға чиқип, Мениң йенимға кәл. Хәлиқни
тәрбийиләш үчүн, Мән пүтүн қанун вә пәризләрни язған икки таш тахтини
саңа тапшуримән, — деди. [13] Муса вә униң ярдәмчиси Йәшу қозғилип,
муқәддәс таққа жуқурилап чиқти. [14] Меңиш алдида Муса исраил
ақсақаллириға:

— Биз қайтип кәлгичә, силәр бу йәрдә бизни күтүп туруңлар. Һарун билән
Хур силәрниң йениңларда қалиду. Бирәр талаш-тартиш чиқса, уларниң
алдиға берип һәл қилиңлар, — деди.

[15] Буниң билән Муса Синай теғиниң чоққисиға чиқти. Бу вақитта тағни
булут қаплавалди. [16] Пәрвәрдигарниң парлақ нури таққа чүшти. Алтә
күнгичә тағни булут қаплап турди. Йәттинчи күни Пәрвәрдигар булут
арисидин Мусани чақирди. [17] Бу парлақ нур башқа исраилларға болса гоя
дәһшәтлик көйүватқан оттәк көрүнди. [18] Муса булутниң ичигә кирип, қириқ
кечә-күндүз у йәрдә турди.

25

Ибадәт жайи үчүн сунулидиған һәдийәләр

[1] Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:

[2] — Сән исраилларға ейткин: «Кимду-ким разимәнлик билән Маңа һәдийә
сунушни халиса, һәдийә сунсун. [3] Силәр мундақ һәдийәләрни қобул

*24:10 10. Йәни Худаниң Өзини аян қилғанлиғини көрди.

қилиңлар: алтун, күмүч, мис [4] һәм көк, сөсүн вә тоқ қизил рәңлик жуң жип,
кәндир жип, өшкә тивити, [5] қизил боялған қошқар териси, нәпис ишләнгән
териләр, акация яғичи, [6] чирақ үчүн яғ, муқәддәс яғ вә исриқ үчүн хушбой
дора-дәрмәкләр, [7] баш роһаний кийидиған ефод * билән көкрәклигигә
қадилидиған йоллуқ һеқиқ вә башқа есил ташлар. [8] Улар Маңа бир муқәддәс
туралғу ясисун. Буниң билән Мән уларниң арисида туримән. [9] Бу ибадәт
чедирини вә униң ичидики сайманларни Мән саңа көрсәткән нусхичә
оп-охшаш қилип ясисун».

Келишим сандуғи

[10] — Акация яғичидин узунлуғи бир йүз жигирмә бәш сантиметр, кәңлиги
вә егизлиги йәтмиш бәш сантиметрлиқ бир сандуқ ясаң-лар. [11] Сандуқниң
ичи-сиртини сап алтун билән қаплап, чөрисигә алтундин җийәк тутуңлар.
[12] Алтундин төрт һалқа қуйдуруп сандуқ-ниң төрт путиға, бир тәрипигә
иккидин орнитиңлар. [13-14] Сандуқни көтириш үчүн акация яғичидин икки
балдақ ясап, уни алтун билән қаплап, икки яндики алтун һалқилардин
өткүзүңлар. [15] Икки балдақ һемишәм һалқида турсун, униңдин
чиқиривәтилмисун. [16] Мән саңа беридиған, пәризләр йезилған икки таш
тахта сандуқниң ичигә қоюлсун.
[17] Сандуқниң үстидә сап алтундин узунлуғи бир йүз жигирмә бәш,
кәңлиги йәтмиш бәш сантиметр келидиған сандуқ ағзини, йәни
«Меһир-шәпқәт тәхтини» ясаңлар. [18] Алтундин икки данә «керуб» дәп
атилидиған қанатлиқ мәхлуқниң һәйкилини соқуп, [19] «Меһир-шәпқәт
тәхтиниң» икки бешиға бирдин орнитип, тәхт билән бир пүтүн қилип
бирләштүрүңлар. [20] Қанатлиқ һәйкәлләр удулму-удул қоюлған һаләттә
тәхтниң йүзигә қаришип, қанатлирини ечип «Меһир-шәпқәт тәхтини»
йепип турсун. [21] Мән саңа беридиған пәризләр йезилидиған икки таш
тахтини сандуқниң ичигә қоюп, сандуқ ағзи, йәни «Меһир-шәпқәт тәхтини»
сандуқниң үстигә қоюңлар. [22] Мән у йәрдә сән билән учришип, тәхтниң
үстидә икки қанатлиқ мәхлуқниң һәйкилиниң оттурисида туруп,
исраилларға чүшуридиған әмирлиримни саңа йәткүзимән.

Үстәл

[23] — Акация яғичидин узунлуғи йүз, кәңлиги әллик, егизлиги йәтмиш бәш
сантиметрлиқ бир үстәл ясап, [24] сап алтун билән қаплап, чөрисигә алтундин
җийәк тутуңлар. [25] Үстәлниң чөрисигә төрт илик кәңликтә пәваз қоюп,
униңғиму алтун җийәк тутуңлар. [26] Көтириш балдақлирини селиш үчүн
төрт алтун һалқа ясап, үстәлниң төрт бүҗигидики путиға орнитиңлар.
[27] Балдақларниң алтун һалқидин өткүзүлүши үчүн һалқа пәвазға йеқин
болсун. [28] Балдақлар акация яғичидин ясилип, алтун билән қаплансун.
[29] Үстәлниң үстидики ичимлик һәдийәсигә ишлитилидиған тавақ, тәхсә,

---

*__25:7__ 7. 28:6-14кә қараңлар.

чәйнәк вә пиялиләрни сап алтундин ясаңлар. [30] Үстәлгә һемишәм Маңа
һәдийә қилинған нанларни [*] тизип қоюңлар.

Чирақдан

[31] — Сап алтундин бир чирақдан соқулсун. Чирақданниң пути билән
түврүги, қәдәһлири, гүл түгүни вә гүл бәргилири бир пүтүн қилинсун.
[32] Чирақданниң икки йениға һәр тәрәпкә үчтин алтә шахчә чиқирилсун.
[33] Һәр бир шахчидә гүл түгүни вә бәргилири болған бадам чечиги
шәклидики үч тал қәдәһ болсун. Чирақданниң алтә шахчисиниң һәммисила
мошундақ ясалсун. [34] Чирақданниң мәркизий шахчисиниң учида гүл түгүни
вә бәргилири болған бадам чечиги шәклидики төрт тал қәдәһ болсун.
[35] Чирақданниң мәркизий шахчисидин икки тәрәпкә чиқирилған һәр бир
җүп шахчиниң астиға түгүн чиқирилсун. Чирақданниң алтә шехиниң
һәммиси шундақ ясалсун. [36] Пүтүн чирақдан, йәни униң барлиқ
безәклириниң һәммиси бирла парчә алтундин соқулсун. [37] Чирақданға
йоруғи алди тәрәпкә чүшидиған қилип йәттә чирақ орнитилсун. [38] Униң
пилик қисқучлири вә күлданлири сап алтундин қилинсун. [39] Чирақдан өзигә
вә пүтүн сайманлириға оттуз төрт килограмм сап алтун ишлитилсун.
[40] Буларниң һәммиси Мән саңа тағда көрсәткән нусха бойичә еһтият билән
ясалсун.

26

Ибадәт чедири

[1] — Ибадәт чедири он данә йопуқтин ясалсун. Бу йопуқлар кәндир жип
билән көк, сөсүн вә тоқ қизил рәңлик жуң жиптин тоқулуп, үстигә қоли
чевәр устилар тәрипидин қанатлиқ периштәләрниң сүрити нәпис
кәштиләнсун. [2] Һәр бир йопуқниң чоң-кичиклиги охшаш һалда узунлуғи он
төрт, кәңлиги икки метрдин қилинсун. [3] Йопуқларниң бәши бир парчә,
қалған бәши йәнә бир парчә қилинип уланcун. [4] Уланған һәр бир чоң
парчиниң әң четидикисигә көк рәңлик изма тикилсун. [5] Шундақ қилип,
йопуқниң бир парчисиниң әң четидикисигә әллик изма, йәнә бир
парчисиниң әң четидикисигиму әллик изма тикилсун. [6] Әллик алтун илмәк
ясап, икки парчә йопуқ туташтурулсун.
[7] Ибадәт чедирини йепиш үчүн өшкә жуңидин он бир парчә қелин йопуқ
рәхт тоқуңлар. [8] Йопуқларниң һәр бириниң чоң-кичиклиги охшаш болуп,
узунлуғи он бәш, кәңлиги икки метрдин болсун. [9] Йопуқларниң бәш даниси

---

[*] **25:30** 30. Адәттә җәми 12 парчә нан қоюлидиған болуп, бу исраилларниң 12 қәбилисигә вәкиллик қилатти. Исраил ақсақаллири нанларни тизип қоюш арқилиқ өзлириниң әмгәк мевилирини Пәрвәрдигарға аташни халайдиғанлиғини, бу арқилиқ өзлири еришкән мол һосулниң Пәрвәрдигарниң ата қилғанлиғини етирап қилиш екәнлигини билдүрүш еди.

бир парчә, қалған алтиси йәнә бир парчә қилинип улансун. Алтинчи парчә
йопуқни икки қәвәт қилип қатлап ибадәт чедириниң алди тәрипигә
саңгилитип қоюңлар. [10] Биринчи чоң йопуқниң әң четидики парчисигә
әллик изма, йәнә бир чоң йопуқниң әң четидикисигиму әллик изма
тикиңлар. [11] Мистин әллик илмәк ясап, уларни измиларға өткүзүп, икки
парчә йопуқни бир-биригә улап бир пүтүн йопуқ қилиңлар. [12] Чедир
йопуғиниң ешип қалған йерим парчиси чедирниң кәйнигә саңгилап турсун.
[13] Йопуқниң икки тәрипидики ешип қалған парчиси болса, икки тәрәпкә
йерим метр саңгилап, чедирни йепип турсун. [14] Буниңдин башқа, чедирни
қаплаш үчүн қизил боялған қошқар терисидин вә нәпис ишләнгән теридин
йәнә икки парчә чедир йопуғини ясаңлар.

[15] Ибадәт чедирини көтирип туруш үчүн акация яғичидин рама ясаңлар.
[16] Һәр бир раминиң узунлуғи бәш метр, кәңлиги йәтмиш бәш сантиметр
болсун. [17] Һәр бир раминиң бир-бирини туташтуридиған иккидин
улиғучиси болсун. Һәммә рамиларда шундақ улиғуч болсун. [18] Чедирниң
җәнуп тәрипигә жигирмә рама тикләнсун. [19] Рамиларниң тегигә күмүчтин
қириқ данә пут ясалсун. Һәр бир рамини икки пут көтирип турсун. [20-
21] Чедирниң шимал тәрипигиму жигирмә рама тикләп, улар үчүнму
күмүчтин қириқ данә пут ясап, улар һәр бир раминиң тегигә иккидин
орнитилсун. [22] Чедирниң кәйни тәрипидә, йәни ғәрипкә қаритип алтә рама
тикләнсун. [23] Чедирниң кәйни тәрипидики икки булуңға икки рама
қоюлсун. [24] Рамилар бир-биригә йеқин қоюлуп, уларниң учи бир чәмбәргә
киргүзүлүп муқумлаштурулсун. Икки дохмушни һасил қилидиған һәр икки
рама шундақ ясалсун. [25] Бу тәрипидә сәккиз рама болуп, һәр бир раминиң
тегидә иккидин җәми он алтә данә күмүч пут болсун.

[26] Буниңдин башқа, акация яғичидин он бәш данә тоғра балдақ ясаңлар.
Булардин ибадәт чедириниң бир йенидики рамиларға бәш данә, [27] йәнә бир
йенидики рамиларға бәш данә, чедирниң кәйни тәрипидики ғәрипкә
қарайдиған рамиларға бәш данә орнитилсун. [28] Рамиларниң оттурисиға
четилидиған оттура балдақ чедирниң бир бешидин йәнә бир бешиға
йәткүзүлүп ясалсун. [29] Рамилар вә балдақлар алтун билән қаплансун,
балдақлар өткүзүлидиған һалқиларму алтундин ясалсун. [30] Ибадәт чедири
Мән саңа тағда көрсәткән нусха бойичә ясалсун.

[31] Қоли чевәр устилар тәрипидин көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жип
һәм кәндир жиптин бир пәрдә тоқулуп, униңға қанатлиқ периштәләрниң
сүрити нәпис кәштилинип, [32] акация яғичидин ясалған төрт түврүккә
орнитилған алтун илмәкләргә есип қоюлсун. Түврүкләр алтун билән
қаплинип, күмүчтин ясалған төрт путниң үстигә орнитилсун. [33] Пәрдә чедир
йопуғидики қатар илмәкләрниң астидин саңгилитип қоюлсун, пәризләр
йезилған икки таш тахта селинған келишим сандуғи пәрдиниң кәйнигә
қоюлсун. Бу пәрдә әң муқәддәс җай билән муқәддәс җайни айрип турсун.
[34] Сандуқниң ағзи, йәни «Меһир-шәпқәт тәхти» әң муқәддәс җайдики
келишим сандуғиниң үстигә орнитилсун. [35] Үстәл әң муқәддәс җайниң

сиртида, йәни ибадәт чедири ичидики шимал тәрәпкә, чирақдан чедир ичидики җәнуп тәрәпкә қоюлсун.
[36] Буниңдин башқа, кәндир жип билән көк, сөсүн вә тоқ қизил рәңлик жуң жиптин ибадәт чедириниң кириш ағзиға кәштиләнгән бир ишик пәрдиси тоқулсун. [37] Ишик пәрдисигә акация яғичидин бәш данә түврүк ясилип, түврүк беши алтун билән қаплансун. Түврүкләрдә алтун илмәкләр болсун һәм мистин бәш данә түврүк пути ясалсун.

27

Қурванлиқ суписи

[1] — Акация яғичидин бир қурванлиқ суписини ясаңлар. Супа төрт булуңлуқ болуп, униң егизлиги бир йерим, узунлуғи вә кәңлиги икки йерим метрдин қилинсун. [2] Супиниң төрт бұҗигигә мүңгүзләр чиқирилсун һәм супа билән бир пүтүн қилинип, мис билән қаплансун. [3] Қурванлиқ суписиниң күлини елиш үчүн күлдан, гүҗәк, дас, лахшигир вә отданлар ясалсун. Бу сайманларниң һәм-миси мистин болсун. [4] Буниңдин башқа, қурванлиқ суписиға мистин бир тор ясап, униң төрт бұҗигигә төрт данә мис һалқа бәкитип қоюлсун. [5] Тор қурванлиқ суписи отханисиниң оттурисидики тор тәкчисиниң үстигә қоюлсун. [6] Буниңдин башқа, йәнә қурванлиқ суписини көтириш үчүн акация яғичидин икки балдақ ясап, буларни мис билән қаплаңлар. [7] Қурванлиқ суписини көтәргәндә, балдақлар икки яндики һалқиларға өткүзүлсун. [8] Қурванлиқ суписиниң оттуриси кавак қилинсун. Бу Мән тағда саңа көрсәткән нусхида тахтайдин ясалсун.

Ибадәт җайиниң һойлиси

[9] — Ибадәт чедириниң әтрапини тосап һойла қилиш үчүн кәндир жиптин пәрдә тоқулсун. Җәнуп тәрәптики пәрдиниң узунлуғи әллик метр қилинсун. [10] Пәрдини көтирип туруш үчүн жигирмә данә мис түврүк һәм уларниң тегигә қойғили жигирмә данә мис пут ясалсун. Пәрдиләрни бәкитидиған түврүкниң илмәклири билән һалқилири күмүчтин ясалсун.
[11] Шимал тәрәпкиму пәрдә орнитилсун. Униң узунлуғиму әллик метр қилинип, пәрдини көтирип туруш үчүн жигирмә данә мис түврүк һәм уларниң тегигә қоюш үчүн жигирмә данә мис пут ясалсун. Пәрдиләрни бәкитидиған түврүкниң илмәклири билән һалқилири күмүчтин ясалсун.
[12] Ғәрип тәрәптики пәрдиниң узунлуғи жигирмә бәш метр қилинсун. Пәрдини көтирип туруш үчүн, он данә мис түврүк һәм уларниң тегигә қойғили он данә мис пут ясалсун. [13] Һойлиниң шәриқ тәрипидики пәрдиниң узунлуғиму жигирмә бәш метр болсун. [14] Кириш ағзи шәриқ тәрәптә болсун. Кириш ағзиниң бир тәрипидики пәрдиниң кәңлиги йәттә йерим метр болсун. Пәрдини бәкитиш үчүн үч түврүк вә үч пут ясалсун. [15] Йәнә бир тәрипидики пәрдиниң кәңлиги йәттә йерим метр болсун. Униңғиму үч данә мис түврүк, уларниң тегигә қойғили үч данә мис пут ясалсун.

[16] Кириш ағзи үчүн көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жип вә кәндир
жиптин кәңлиги он метрлиқ пәрдә тоқулсун. Кәштичиләр уни кәштилисун.
Пәрдә төрт данә путқа бәкитилгән төрт түврүккә орунлаштурулсун.
[17] Һойлиниң төрт әтрапидики барлиқ түврүкләрниң һәммисидә күмүч һалқа
вә илмәк болсун. Түврүкниң путлири мистин ясалсун. [18] Һойлиниң
узунлуғи әллик метр, кәңлиги жигирмә бәш метр, һойла пәрдисиниң
егизлиги икки йерим метр болсун. Пәрдиләр кәндир жиптин тоқулсун.
Түврүкниң путлири болса мистин ясалсун. [19] Ибадәт чедиридики барлиқ
җабдуқлар һәм чедирдики вә һойлидики қозуқларниң һәммиси мистин
ясалсун.

Йенип туридиған чирақ һәққидә низам

[20] — Чирақниң һемишәм йенип туруши үчүн исраилларға сап зәйтун йеғи
кәлтүрүшни буйруғин. [21] Һарун вә униң әвлатлири Пәрвәрдигар билән
учришиш чедиридики [*] келишим сандуғиниң алдидики пәрдиниң сиртиға
чирақ яндуруп қойсун. Бу чирақ Мениң һозурумда кәчқурундин сәһәргичә
йениқлиқ турсун. Исраиллар әвлаттин әвлатқичә бу низамға әмәл қилсун.

28

Роһанийларниң муқәддәс кийимлири

[1] — Исраиллар ичидин акаң Һарун вә униң оғуллири Надаб, Абиһу,
Әлиазар вә Итамарларни Маңа роһанийлиқ қилиш үчүн тайинлиғин. [2] Акаң
Һаруннинң салапити вә һөрмити үчүн, униңға муқәддәс роһанийлиқ кийими
тәйярлиғин. [3] Һаруннинң Маңа роһанийлиқ қилишқа ажритилиши үчүн Мән
қабилийәтлик қилған барлиқ устиларни униң кийимлирини тикишкә
буйруғин. [4] Улар көкрәклик, ефод, периҗә, кәштиләнгән тон көйнәк, сәллә
вә бәлбағларни тикип тәйяр қилсун. Улар бу муқәддәс кийим-кечәкләрни
акаң Һарун вә униң Маңа роһанийлиқ қилидиған оғуллири үчүн
тәйярлисун. [5] Устилар буларни зәр жип, көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң
жип вә кәндир жип қатарлиқлар билән тиксун.

Ефод дегән кийимниң лайиһиси

[6] — Ефод зәр жип, көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жип вә кәндир
жиптин тоқулған рәхттин қоли чевәр устилар тәрипидин тикилсун.
[7] Ефодниң икки данә мүрә тасмиси болсун. Униң алди вә кәйни қисми бу
икки тасма арқилиқ туташтурулсун. [8] Униңдин башқа, бәлбағ тәйярлансун.
Бәлбағ зәр жип, көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жип вә кәндир жиптин
тоқулған рәхттин устилиқ билән тикилсун. [9] Икки данә йоллуқ һеқиқ тепип
келинип, униң үстигә исраилниң он икки қәбилисиниң исимлири оюлуп
йезилсун. [10] Уларниң исимлири туғулуш тәртиви бойичә һәр бир ташқа
алтидин оюлуп йезилсун. [11] Исимлар устилар тәрипидин тамғиға оюлған

---

[*] **27:21** 21. Бу ибадәт чедириға берилгән башқа аталғу.

нәқишләрдәк оюлуп йезилип, икки данә алтун көзлүккә қоюлсун. [12] Андин
улар ефодниң икки данә мүрә тасмисиға қадилип, исраилларниң хатирә
теши қилинсун. Һарун уларниң исимлирини мана мошундақ мүрисигә
елип, Мән — Пәрвәрдигарниң алдида хатирә қилсун. [13-14] Йәнә сап
алтундин ешилгән шойнидәк икки тал алтун зәнҗир соқулсун. Бу
зәнҗирләр һеқиқ қоюлған көзлүккә улансун.

Көкрәклик ясаш

[15] — Худаниң ирадисини билиш үчүн кийилидиған көкрәклик қоли чевәр
устилар тәрипидин тикилсун. Тикилиш усули ефод билән охшаш болуп, зәр
жип, көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жип вә кәндир жип билән тикилсун.
[16] Көкрәкликниң узунлуғи вә кәңлиги охшашла жигирмә икки
сантиметрдин қилинип, төрт булуңлуқ һәм икки қат, йәни янчуқлуқ қилип
тикилсун. [17] Үстигә төрт қур қиммәтлик таш орнитилсун. Биринчи қуриға
қизил яқут, топаз вә зумрәт орнитилсун. [18] Иккинчи қуриға көк қашташ, көк
яқут вә алмас орнитилсун. [19] Үчинчи қуриға сөсүн яқут, һеқиқ вә сөсүн
кварц орнитилсун. [20] Төртинчи қуриға рәңсиз яқут, йоллуқ һеқиқ вә йешил
қашташ орнитилсун. Буларниң һәммиси алтун көзлүккә елинип,
көкрәкликкә қадалсун. [21] Бу он икки қиммәтлик ташлар исраилларниң он
икки қәбилисигә вәкиллик қилип, уларниң исми худди тамғиға оюлған
нәқишләрдәк бу ташларниң үстигә бирдин оюлуп йезилсун.

[22] Көкрәкликни ефодқа бәкитиш үчүн сап алтундин ешилгән шойнидәк
икки тал зәнҗир соқулсун. [23] Көкрәкликниң үсти тәрипи-дики икки
бүҗигиниң һәр биригә бирдин алтун һалқа бәкитилсун. [24] Зәнҗирләр
айрим-айрим һалда алтун һалқидин өткүзүлүп, [25] ефод тасмисиниң алди
тәрипидики икки алтун көзлүккә улансун. [26] Көкрәкликниң төвән
тәрипидики икки бүҗәкниң ефодқа тегип туридиған ички йүзигә икки данә
алтун һалқа бәкитилсун. [27] Шундақла йәнә ефодниң бәл қисмиға, йәни
бәлбағниң жуқурисиғила икки данә алтун һалқа бәкитилсун. [28] Бир тал көк
жип арқилиқ көкрәкликтики һалқилар билән ефодтики һалқилар өз-ара
улансун. Мошундақ болғанда, көкрәклик пулаңлап кәтмәй, ефодқа
чаплишип туриду.

[29] Шундақ қилип, Һарун ибадәт чедиридики муқәддәс җайға киргәндә, һәр
дайим исраилларниң һәр қайси қәбилилириниң исми оюлуп йезилған
көкрәкликни Худаниң алдида хатирә сүпитидә мәйдисигә есивалсун.
[30] Буниңдин сирт, йәнә «Урим» вә «Туммим-ларни» * көкрәкликниң ичигә
селип, Пәрвәрдигарниң алдида хатирә сүпитидә мәйдисигә есивалсун.

***28:30** 30. Көп тәрәплимә издинишләргә асасланғанда, Худаниң
ирадисини издигән чағда ташлинидиған муқәддәс чәк болуши мүмкин.
«Уримниң» ибраний тилидики мәнаси «қарғиш» болуп, «болмайду» дегән
мәнани билдүрүши мүмкин. «Туммимниң» ибраний тилидики мәнаси
«тәл-төкүз» болуп, «болиду» дегән мәнани билдүрүши мүмкин.

Мошундақ қилғанда, Һарун чедир-дики муқәддәс жайға киргәндә, һәр дайим исраилларға қаритилған Худаниң ирадисини билдүридиған нәрсиләрни мәйдисигә есивалған болиду.

Роһанийлар кийидиған башқа кийимләр

[31] — Ефодниң ичигә кийилидиған перижә тикилсун. Перижиниң рәңги
пүтүнләй көк болсун. [32] Перижигә ойма яқа ечип, житилип кәтмәслиги үчүн
яқиниң чөрисигә пәваз тутулсун. [33-34] Перижиниң аяқ пешиниң чөрисигә
көк, сөсүн вә тоқ қизил рәңлик жуң рәхттин анарниң нусхиси кәштилинип,
һәр икки анарниң оттурисиға бирдин сап алтундин ясалған кичик қоңғурақ
есилсун. [35] Һарун роһанийлиқ вәзиписини өтигән чағда, бу перижини
кийивалсун. Мошундақ болғанда, у муқәддәс жайға кирип чиққанда, Мән
қоңғурақ авазини аңлаймәндә, буниң билән униң җенини алмаймән.
[36] Сап алтундин бир тахтичә ясалсун, униң үстигә «Пәрвәрдигарға аталди»
дегән хәтләр тамғиға оюлғандәк оюлуп йезилсун. [37] Алтун тахтичә бир тал
көк рәңлик жип билән сәллиниң алдиға тақап қоюлсун. [38] Һарун бу алтун
тахтичини пешанисигә дайим тақавелиш арқилиқ, көпчиликниң қурванлиқ
қилиш билән өзлирини гунакар һесаплиғанлиғидики умумий
җавапкәрчиликни өз үстигә алғанли-ғини билдүрсун. Бу алтун тахтичә
Һаруннниң пешанисидә дайим болсун. Мошундақ болғанда, көпчилик Худа
тәрипидин қобул қилиниду.
[39] Һарун үчүн кәндир жиптин тон көйнәк вә сәллә тоқулсун һәм бәлбағ
кәштиләнсун. [40] Униң оғуллири үчүнму шундақ қилинсун. Шундақ
болғанда, улар салапәтлик көрүнүп, башқиларниң һөрмитигә еришиду.
[41] Һарун вә униң оғуллири роһанийлиқ кийимлирини кийгәндин кейин, сән
уларниң бешиға муқәддәс яғ сүркә вә роһанийлиқ вәзиписигә тайинла.
Уларни Маңа роһанийлиқ қилиш үчүн ажрат.
[42] Буниңдин башқа, кәндир жиптин улар үчүн тамбал тиктүрүлсун. Тамбал
бәлдин тизғичә келидиған қилип тикилип, астинқи бәдәнни йепип турсун.
[43] Һарун вә униң оғуллири Пәрвәрдигар билән учришиш чедириға
кирип-чиққанда яки униң ичидики муқәддәс жайда вәзиписини өтәш үчүн
қурванлиқ суписиға йеқинлашқанда, гуна өткүзүп, өлүмгә буйрулмаслиғи
үчүн, тамбал кийивалсун. Мана бу Һарун вә униң әвлатлири мәңгү
бойсунидиған низам болсун.

29

Һарун вә униң оғуллириниң роһаний болуши

[1] — Һарун вә униң оғуллирини роһанийлиқ вәзиписигә ажрат-қанда,
төвәндики рәсим-қаидә бойичә иш көр: әркәк мозайдин бирни вә мәйипсиз
қошқардин иккини талла. [2] Йәнә әң яхши буғдай ундин петир нан, май
қошулған петир тоғач вә май сүркәлгән петир чәлпәкләр тәйярла. [3] Бу
нанларни севәткә селип, Пәрвәрдигар билән учришиш чедириға елип кәл

һәм әркәк мозай вә икки данә қошқарниму йетиләп кәл. [4] Һарун вә униң
оғуллирини чедирниң алдиға елип келип, бәдәнлирини жуйғин. [5] Андин
Һарунға тончә көйнәк, перижә вә ефодни кийдүр. Шундақла униңға
көкрәкликни тақап, нәпис тоқулған ефод бәлбеғини бағлап қойғин. [6] Шуниң
билән биргә сәллини кийдүрүп, сәлликиң алдиға алтун тахтичини тақап
қойғин. [7] Униңдин кейин муқәддәс яғни униң бешиға қуюп, уни роһаний
қилип тайинлиғин. [8] Андин Һаруниниң оғуллириниңму перижилирини [9] вә
сәллилирини кийдүрүп, бәлбағлирини бағла. Мошундақ болғанда, улар
мана бу мәңгүлүк қаидә бойичә роһаний-лиқ вәзиписигә еришиду. Сән мана
мошундақ қаидә бойичә уларни муқәддәс вәзипигә ажрат.

Қурванлиқ қилиш тоғрисидики қаидә

[10] — Сән әркәк мозайни Пәрвәрдигар билән учришиш чедириниң алдиға
елип кәл. Һарун вә униң оғуллири қоллирини мозайниң бешиға қойсун.
[11] Сән чедир ағзи алдида Пәрвәрдигарниң һозурида мозайни боғузла,
[12] андин қенидин азирақ елип келип, бармиғиң билән қурванлиқ суписиниң
төрт бүжигидики мүңгүзләргә сүркәп қойғин. Қалған қанни супиниң аяқ
тәрипигә төк. [13] Мозайниң чава мейи, жигәрниң әң яхши йери вә икки
бөригини майлири билән қошуп супида көйдүр. [14] Лекин мозайниң териси,
гөши вә ички әзалирини қараргаһниң сиртида көйдүр. Мана бу гуна
кәчүрүм болуш қурванлиғидур.

[15] Қошқарлардин бирини елип кәл, Һарун вә униң оғуллири қоллирини
қошқарниң бешиға қойсун. [16] Андин қошқарни боғузлап, қенини супиниң
төрт тәрипигә чач. [17] Андин қошқарни парчилап, униң үчәй-бeғирлири вә
путлирини пакиз тазилап, уларни қурван-лиқ суписиға қойғин. [18] Андин
кейин уларни көйдүргин. Мана бу Худаға аталған хушпурақлиқ көйдүрмә
қурванлиқтур.

[19] Униңдин кейин иккинчи қошқарни йетиләп кәл. Һарун вә униң
оғуллири қоллирини униң бешиға қойсун. [20] Сән бу қошқарни боғузлап,
қенидин азирақ елип, Һарун вә униң оғуллириниң оң қулиғиниң юмшиғиға,
оң қолиниң вә оң путиниң башмалтиғиға сүркәп қой. Ешип қалған қанни
қурванлиқ суписиниң төрт тәрипигә чач. [21] Андин муқәддәс яғ вә супидики
қандин азирақ елип, қолуң билән Һарун вә униң оғуллириға һәм уларниң
кийимлиригә сәпкин. Мошундақ болғанда, улар һәм уларниң кийимлириму
муқәддәс болиду.

[22] Бу қошқар Һарун вә униң оғуллириниң роһанийлиққа ажрити-лишиға
ишлитилгәнликтин, сән униң мейи, йәни қуйруғи, чава мейи, бөрәк мейи,
шундақла икки тал бөриги, жигәрниң әң яхши йери вә оң ямпишини
айривал. [23] Буниңдин сирт йәнә Пәрвәрдигарға аталған севәт ичидики петир
нан, майлиқ петир тоғач вә непиз петир чәлпәкләрниң һәр қайсисидин
бирдин елип, [24] уларни Һарун вә униң оғуллириниң қолиға тутқуз. Улар бу
нәрсиләрни тутуп туруп, Пәрвәрдигарниң алдида пулаңлитип атисун. Мана
бу пулаңлатма қурванлиқтур. [25] Андин сән бу нәрсиләрни уларниң қолидин

елип, супиға қоюп көйдүрүп, көйдүрмә қурванлиқ қилиш билән биллә
Пәрвәрдигарни хурсән қилидиған хушпурақлиқ пулаңлатма қурванлиқни
қил. [26] Роһанийлиққа ажритиш мәрасимиға ишлитилгән қошқарниң төш
гөшини қолуңға елип, Пәрвәрдигарниң алдида пулаңлат. Қошқарниң
қалған гөши сениң болиду.
[27] Роһанийлиққа ажритиш мәрасимиға ишлитилгән қошқарниң гөши, йәни
пулаңлатма қурванлиққа ишлитилгән төш гөш вә жуқури көтирип
Пәрвәрдигарға аталған ямпаш гөшләр муқәддәс қилинсун һәм Һарун вә
униң оғуллириға тәвә болсун. [28] Шуңа буниңдин кейин исраиллар аманлиқ
қурванлиғини бәргәндә, у икки хил гөш Һарун вә униң оғуллириниң үлүши
болиду.
[29] Һарунниң орнини басидиғанлар униң муқәддәс кийимлиригә варислиқ
қилсун. Улар муқәддәс яғ билән сүркилип роһанийлиқ вәзиписигә
тайинлинип, униң хизмитини давамлаштурғанда, бу кийимләрни кийсун.
[30] Һарунниң хизмитини давамлаштуридиған оғли һәр қетим Пәрвәрдигар
билән учришиш чедири ичидики муқәд-дәс жайға кирип роһанийлиқ
вәзиписини өтигәндә, бу муқәд-дәс кийимни уда йәттә күн кийсун.
[31] Роһанийлиққа ажритиш мәрасимиға ишлитилгән қошқарниң гөши
ибадәт жайи ичидә пиширилсун. [32] Һарун вә униң оғуллири қошқарниң
гөши вә севәттики нанларни Пәрвәрдигар билән учришиш чедириниң ағзи
алдида йесун. [33] Улар гуна кәчүрүм қилиниш һәм роһанийлиққа ажритиш
мәрасимида ишлитилгән мошу таамларға пәкәт өзлирила еғиз тәгсун.
Адәттики кишиләрниң еғиз тегишигә болмайду. Чүнки бу таамлар
муқәддәс қилинған. [34] Әгәр гөш вә нанлар этиси сәһәргичә йейилмигән
болса, йемәй көйдүрүветилсун. Чүнки бу таамлар муқәддәстур.
[35] Сән Мениң әмрим бойичә Һарун вә униң оғуллири үчүн йәттә күнгичә
вәзипә өткүзүп бериш мәрасимини өткүз. [36] Һәр күни бир мозайни гуна
кәчүрүм қилиниш қурванлиғи орнида боғузла. Андин қурванлиқ суписини
паклап, уни муқәддәс қилиш үчүн яғла. [37] Қурванлиқ суписини уда йәттә
күнгичә паклап, муқәддәс қил. Шундақ қилғанда, у пүтүнләй муқәддәс
болиду. Қурванлиқ супиға тәккәнниң һәммиси муқәддәс болиду.

Күндилик қурванлиқ тоғрисида

[38] — Һәр күни қурванлиқ суписида бир яшлиқ қойдин иккиси қурванлиқ
қилинсун. [39] Уларниң бири әтигәндә, бири кәчқурун қурванлиқ қилинсун.
[40] Биринчи қой қурванлиқ қилинғанда, икки килограмм буғдай уни бир литр
зәйтун йеғи билән арилаштурулуп аталсун. Шуниң билән биргә йәнә бир
литр шарапму ичимлик һәдийәси сүпитидә аталсун. [41] Йәнә бир қой
кәчқурун қурванлиқ қилинсун. Буму әтигәндики буғдай вә ичимлик
һәдийәсигә охшаш қаидидә қурванлиқ қилинип, хушпурақлиқ көйдүрмә
қурванлиқ сүпитидә Пәрвәрдигарға аталсун.
[42] Көйдүрмә қурванлиқ Пәрвәрдигар билән учришиш чедириниң ағзида
Мениң — Пәрвәрдигарниң һозурида әвлаттин әвлатқичә өткүзүлүп турсун.

Мән бу йәрдә хәлқимгә Өзәмни ашкарилап, сән билән сөзлишимән. [43] Бу
йәр Мениң исраиллар билән учришидиған йеримдур. Бу йәр Мениң парлақ
нурум билән муқәддәс болиду.
[44] Мән Пәрвәрдигар билән учришиш чедири вә қурванлиқ суписинила
муқәддәс қилип қалмастин, Һарун вә униң оғуллириниң Маңа роһанийлиқ
қилиши үчүн, уларниму муқәддәс қилимән. [45] Мән исраилларниң арисида
туруп, уларниң Худаси болимән. [46] Улар Мениң өзлириниң Пәрвәрдигари
болған Худа екәнлигимни билиду һәм Мениң уларни Мисирдин елип
чиқишим уларниң арисида турушум үчүн екәнлигини чүшиниду. Мән
Мәңгү Бар Болғучи Пәрвәрдигар-дурмән.

30

Исриқдан

[1] Акация яғичидин бир исриқдан ясаңлар. [2] Исриқдан төрт булуңлуқ
болсун, егизлиги бир, узунлуғи вә кәңлиги йерим метрдин қилинсун.
Исриқданниң төрт бүҗигидики мүңгүзләр исриқдан билән бир пүтүн қилип
ясалсун. [3] Униң үсти, төрт әтрапи вә төрт мүңгүзи сап алтун билән
қаплинип, чөрисигә алтун җийәк қоюлсун. [4] Исриқданни көтиридиған
балдақларни өткүзүш үчүн, икки алтун һалқа ясилип, икки яндики
җийәкләрниң астиға бәкитил-сун. [5] Балдақлар акация яғичидин ясилип,
алтун билән қаплансун. [6] Исриқданни келишим сандуғиниң алдидики
пәрдиниң сиртида, келишим сандуғиниң үстидики «Меһир-шәпқәт
тәхтигә» қаритип қоюлсун. У йәр Мән силәр билән учришидиған йәрдур.
[7] Һәр күни әтигәнлиги баш роһаний Һарун чирақларни рәтлигили
кәлгәндә, исриқданда хушбой исриқларни көйдүрсун. [8] Кәчқурун чирақлар
йеқилғандиму исриқ селинсун. Әвлаттин әвлатқичә үзмәй мошундақ исриқ
селинип турсун. [9] Бу исриқданда мәнъий қилинған исриқлар
көйдүрүлмисун һәм көйдүрмә қурванлиқ, буғдай яки ичимлик һәдийәси
қилинмисун. [10] Һарун жилда бир қетим гуна жуюш мәрасимини өткүзүп,
гуналарни кәчүрүм қилалайдиған мал қенини исриқданниң төрт мүңгүзигә
сәпсун. Бу мәрасим әвлаттин әвлатқичә давамлаштурулсун. Чүнки бу толуқ
муқәддәс қилинған, Пәрвәрдигарға аталған исриқдандур.

Гунаниң кәчүрүм қилинишиға тапшурулидиған пул

[11] Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:
[12] — Сән исраилларниң нопусини тәкшүргән вақтиңда, ройхәткә елинған
һәр бир әр өзлириниң балаю-қазадин сақлиниши үчүн, шу мәйданда Мән —
Пәрвәрдигарға һаятлиқ төләм пули тапшурсун. [13] Ройхәткә елинғанлар
рәсмий өлчәм бойичә киши бешиға алтә граммдин күмүч тапшурсун. Бу
Пәрвәрдигарға аталған һәдийә болуп һесаплиниду. [14] Жигирмә яштин
ашқанларниң һәммиси Пәрвәрдигарға һәдийә тапшуруши керәк. [15] Җенини
қутқузуш үчүн берилидиған бу хил һәдийәни байлар артуқ

тапшурувәтмисун. Кәмбәғәлләрму кам тапшуруп қоймисун. [16] Гунаниң
кәчүрүм қили-ниши үчүн жиғивелинған пуллар Пәрвәрдигар билән
учришиш чедириниң хиражити қилинсун. Бу пуллар Маңа уларни яд
әткүзиду вә уларни гунадин әркин қилиду.

Паклиниш деси

[17] Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:
[18] — Мистин бир дас яситилсун вә дас қойғучму мистин қуйдуру-луп,
улар Пәрвәрдигар билән учришиш чедири билән қурванлиқ суписиниң
оттурисиға қоюлсун һәм дасқа су қуюп қоюлсун. [19-20] Һарун вә униң
оғуллири чедирға киргинидә яки қурванлиқ суписиға қурванлиқ сунғили
кәлгинидә, бу дастики суда пут-қоллирини жуйсун. Болмиса, улар
өлтүрүлиду. [21] Улар пут-қолини жуйғандила, өлүмдин хали болиду. Бу улар
вә уларниң әвлатлири мәңгү риайә қилидиған қаидә болсун.

Муқәддәс яғ тәйярлаш усули

[22] Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:
[23] — Рәсмий өлчәм бойичә әң есил хушбой дора-дәрмәкләрдин, йәни
мурмәкки суюқлуғидин алтә килограмм, гүл дарчиндин үч килограмм,
игирдин үч килограмм, [24] қовзақдарчиндин алтә килог-рамм вә зәйтун
йеғидин төрт литр тәйярлинип, [25] хушбой дора-дәрмәкләрни тәңшәш усули
бойичә арилаштурулуп муқәддәс яғ ясалсун. [26] Бу яғ билән Пәрвәрдигар
билән учришиш чедири, келишим сандуғи, [27] үстәл вә униң сайманлири,
чирақдан вә униң сайманлири, исриқдан, [28] көйдүрмә қурванлиқ суписи вә
супиниң барлиқ сайманлири, паклиниш деси вә дас қойғуч қатарлиқлар
яғлинип, [29] тәл-төкүз муқәддәс қилинсун. Бу нәрсиләргә тәккән нәрсиләрму
муқәддәс болиду.
[30] Һарун вә униң оғуллириниң Маңа ажритилип, Мениң һозурум-да
роһанийлиқ қилиши үчүн, йәнә мошу яғ билән уларни яғлап қойғин.
[31] Исраилларға шуни ейтқинки, бу яғ әвлаттин әвлатқичә муқәддәстур.
[32] Шуңа бу яғ һәргизму адәттики кишиләр үчүн ишлитил-мисун һәм
охшитип ясалмисун, чүнки у муқәддәстур. Силәрму уни муқәддәс дәп
билишиңлар керәк. [33] Кимду ким бундақ яғни өзи охшитип ясиса яки
роһанийлардин башқа һәр қандақ кишигә сүркисә, у хәлқим қатаридин
чиқириветилиду.

Исриқ ясаш усули

[34] Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:
— Исриққа ишлитилидиған йелим, қолүлә қепи талқини, ақ девирқай вә
сап мәстәкләрдин охшаш миқдарда елип, [35] уни адәттики хушбой әтир ясаш
усули бойичә тәңшәп, андин униңға азирақ туз арилаштуруп, сап вә
муқәддәс исриқ ясалсун. [36] Бу исриқлардин азирақ елинип, талқандәк
ушшақ янчилип, Пәрвәрдигар билән учришиш чедири ичидики келишим

сандуғиниң алдиға қоюлсун. Мән у йәрдә силәр билән учришимән. Силәр
бу исриқни әң муқәддәс исриқ, дәп билиңлар. 37 Лекин силәр өзәңлар үчүн
бу хил усулда исриқ ясимаңлар. Чүнки бу хил исриқ пәқәт Пәрвәрдигарғила
хастур. 38 Өзлири һөзүрлиниш үчүн бу хил исриққа охшитип исриқ
ясиғанларниң һәммиси хәлқим қатаридин чиқириветилиду.

31

Ибадәт жайини ясиғучи устиларниң таллиниши

1 Пәрвәрдигар Худа Мусаға мундақ деди:
2 — Қара! Мән йәһуда қәбилисидин Хурниң нәвриси, Уриниң оғли
Бизалилни таллидим. 3 Мән уни Өз роһумға чөмдүрүп, униңға әқил-парасәт,
билим вә хилму-хил һүнәр-сәнъәт қабилийитини ата қилдим. 4 У һазир
хилму-хил һүнәрләрни, йәни алтун, күмүч вә мистин һәр хил нәрсиләрни
ясаш, 5 қиммәтлик ташларни кесиш вә уларни зенәт буюмлириға селиш,
яғачларға нәқиш оюштәк һүнәрләрни билиду.
6 Мән йәнә Дан қәбилисидин Ахисамақниң оғли Оһолиябни униңға
ярдәмчиликкә тайинлидим. Шуниңдәк, барлиқ уста һүнәрвәнләргиму
техиму көп әқил-парасәт ата қилип, уларға Мән тапилиған нәрсиләрни ясаш
қабилийитини бәрдим. 7 Уларниң вәзиписи: Пәрвәрдигар билән учришиш
чедири, келишим сандуғи вә униң үстигә қоюлидиған сандуқ ағзи, йәни
«Меһир-шәпқәт тәхти» һәм чедир ичидики барлиқ сайманларни, 8 үстәл вә
үстәлниң сайманлирини, сап алтундин ясилидиған чирақдан вә
чирақданниң сайманлирини һәм исриқдан, 9 көйдүрмә қурванлиқ суписи вә
супидики барлиқ сайманларни, шундақла паклиниш деси вә дас қойғучни
ясаш, 10 Һарун вә униң оғуллири роһанийлиқ вәзиписини өтигәндә
кийидиған нәпис муқәддәс кийимләрни тикиш, 11 муқәддәс яғ вә муқәддәс
жайда ишлити-лидиған хушбой исриқ ясаш қатарлиқларни өз ичигә алиду.
Улар буларниң һәммисини Мениң әмрим бойичә қилсун.

Дәм елиш күнигә қаттиқ риайә қилиш

12-13 Пәрвәрдигар Мусаниң исраилларға монуларни йәткүзүшни тапилиди:
— Силәр Мән бәлгүлигән дәм елиш күнигә чоқум қаттиқ риайә қилиңлар.
Чүнки бу Мән билән силәр оттуримиздики мәңгүлүк бәлгүдур. Бу силәрни
пак қилғучиниң Мән — Пәрвәрдигар екәнлигимни билдүриду. 14 Силәр дәм
елиш күнигә қаттиқ риайә қилиңлар. Чүнки бу муқәддәс күн. Бу күнгә әмәл
қилмай, адәттики күндикидәк ишлигәнләр исраил қатаридин
чиқириветилип, уларға өлүм жазаси берилсун. 15 Иш қилишиңлар үчүн алтә
күн бар. Лекин йәттинчи күни Маңа атилидиған дәм елиш күнидур. Бу күни
иш қилғанла кишигә өлүм жазаси берилсун. 16 Исраиллар түзүлгән
келишимниң бәлгүси сүпитидә бу күнгә мәңгү қаттиқ риайә қилсун. 17 Бу
Мән билән исраиллар оттурисидики мәңгүлүк бәлгүдур. Чүнки Мән —
Пәрвәрдигар алтә күндә пүтүн аләмни яраттим, йәттинчи күни ишни

тохтитип арам алдим.
[18] Худа Синай теғида Мусаға бу сөзләрни қилғандин кейин, пәризләр йезилған икки таш тахтини униңға тапшурди. Ташқа Худа пәризләрни Өз қоли билән язған еди.

32

Алтун мозай

[1] Исраиллар Мусаниң шунчә вақиттин бери тағдин чүшмигән-лигини көрүп, Һарунниң әтрапиға олишивелип, униңға:
— Туруң! Бизгә йол башлап маңидиған бут ясап бериң! Бизни Мисирдин елип чиққан һелиқи Мусаниң немә болуп кәткәнлигини биләлмидуқ, — дейишти.
[2] Һарун уларға:
— Хотун, бала-җақилириңларниң қулиғидики алтун һалқиларни маңа әкелип бериңлар, — деди. [3] Улар алтун һалқиларни елип Һарунниң алдиға
келишти. [4] Һарун һалқиларни ишлитип, мозай шәклидә бир бут ясиди.
Халайиқ:
— Әй исраил хәлқи, бизни Мисирдин елип чиққан илаһимиз мана шу! — дейишти.
[5] Һарун буни көрүп, алтун мозай бутниң алдиға бир қурванлиқ суписини ясап:
— Әтә Пәрвәрдигар үчүн һейт қилимиз, — дәп елан қилди. [6] Әтиси
сәһәрдә хәлиқ көйдүрмә қурванлиқ вә аманлиқ қурванлиқни қилди. Андин кейин олтирип, халиғанчә йәп ичишип, кәйп-сапа қилишти.
[7] Пәрвәрдигар Мусаға:
— Сән дәрһал тағдин чүшкин! Чүнки сән Мисирдин елип чиққан хәлқиң
гунаға толди. [8] Улар Мән көрсәткән йолдин чәтнәп кәтти. Улар алтундин мозай шәклидә бут ясап, униңға ибадәт қилип, униң үчүн қурванлиқ қилишти. Улар: «Бизни Мисирдин елип чиққан илаһимиз мана шу»,
дейишти. [9] Мән бу хәлиқниң интайин бойни қаттиқлиғини билдим. [10] Әнди
сән Мениң ишимға арилашма, Мән уларға ғәзивимни чүширип һалак қиливетимән. Сени вә сениң әвлатлириңни болса чоң хәлиқ қилимән, — деди.
[11] Лекин Муса Пәрвәрдигари болған Худаға мундақ деди:
— Әй Пәрвәрдигар, Өз хәлқиңгә немишкә бундақ ғәзәплинисән? Уларни
Сән зор қудритиң билән Мисирдин елип чиқмиғанмидиң? [12] Немә үчүн
мисирлиқларға: «Худаси уларни тағ-далаларда пүтүнләй һалак қилип, йәр йүзидин йоқитиш үчүн мәхсәтлик һалда Мисирдин елип чиққан екән», дейишкә сәвәп тепип берисән? Ғәзивиңни бесивелип, нийитиңдин
янғайсән. Өз хәлқиңгә чоң балаю-апәт чүшәрмигәйсән. [13] Хизмәткарлириң
Ибраһим, Исһақ вә Яқупларни әслигәйсән. Сән Өз намиң билән қәсәм қилип, уларға: «Әвладиңни асмандики юлтузлардәк көп қилимән, бу пүтүн

зиминни сениң әвладиңға мәңгүлүк мирас қилип беримән» дегән едиң, —
деди. [14] Буниң билән Пәрвәрдигар нийитидин йенип, Өз хәлқигә балаю-апәт
чүшәрмиди.
[15] Муса икки йүзигә пәризләр йезилған икки таш тахтини елип тағдин
чүшти. [16] Бу икки таш тахтиға Худа Өзи әҗир сиңдүрүп, униңға пәризләрни
Өз қоли билән язған еди.
[17] Йәшу халайиқниң чуқан салған авазини аңлап, Мусаға:
— Қараргаһта җәңниң авази чиқиватқандәк қилиду! — деди.
[18] Муса униңға:
— Җәң ғәлибисиниң тәнтәнисигиму охшимайду, мәғлубийәт
пәриядиғиму охшимайду, бәлки нахша-күй садаси! — деди.
[19] Муса қараргаһқа йеқин келип, мозай бут вә уссулға чүшкән халайиқни
көрүп, ғәзивини басалмай, тағниң етигидә елип чүшкән икки таш тахтини
йәргә ташлап чеқивәтти. [20] Андин у халайиқ ясавалған мозайни көйдүрүп,
талқандәк қилип, суға чечивәтти вә исраилларни уни ичишкә буйриди. [21] У
Һарунға:
— Бу кишиләрни шунчә еғир гунаға паттурғидәк, улар саңа немә қилған
еди? — деди.
[22] Һарун мундақ җавап бәрди:
— Маңа хапа болмиғайсән. Бу кишиләрниң яманлиқ қилишқа нийәт
бағлиғанлиғидин сениң хәвириң бар. Улар маңа: [23] «Бизгә йол башлап
маңидиған бут ясап бериң! Бизни Мисирдин елип чиққан һелиқи Мусаниң
немә болуп кәткәнлигини биләлмидуқ», деди. [24] Мән уларға: «Алтун зенәт
буюмлириңларни әкелиңлар», дегән едим. Алтун җабдуқлири барлар
әкелип маңа тапшурди. Мән бу алтун җабдуқларни отқа ташлаведим, у
мозай болуп чиқти.
[25] Муса Һарунниң башқурушқа амалсиз қалғанлиғи билән, хәлиқниң өз
мәйлигә иш қилип, дүшмәнлириниң мәсқирә нишани болуп қалғанлиғини
көрди. [26] У қараргаһниң алдида туруп қаттиқ аваз билән:
— Пәрвәрдигар тәрәптә туридиғанлар Мән тәрәпкә келиңлар! — дәп
вақириған еди, пүткүл лавийлар униң әтрапиға жиғилди.
[27] Муса уларға:
— Пәрвәрдигар, йәни исраиллар етиқат қилип кәлгән Худа силәргә
һәммиңларниң қилич есип, қараргаһниң бу четидин у четигичә арилап өз
қериндашлириңлар, дост-бурадәрлириңлар вә хошнаңларни
өлтүрүшүңларни буйриди, — деди. [28] Лавийлар буйруққа бойсунуп, у күни
тәхминән үч миң кишини қиривәтти.
[29] Муса лавийларға:
— Бүгүн өзәңларни Пәрвәрдигарға атидиңлар. Силәр өз оғул-лириңлар вә
қериндишиңларни айимиғанлиғиңлар үчүн, бүгүн Пәрвәрдигарниң
илтипатиға муйәссәр болдуңлар, — деди.
[30] Әтиси Муса халайиққа:
— Силәр чоң гуна қилдиңлар. Әнди мән йәнә таққа, Пәрвәрди-гарниң

йениға чиқимән. Силәргә Пәрвәрдигарниң кәчүрүмини тиләймән, бәлким униңға муйәссәр болалишим мүмкин, — деди.
[31] Буниң билән Муса Пәрвәрдигарниң һозуриға чиқип:
— Бу хәлиқ чоң гуна қилди. Улар алтундин бут ясап ибадәт қилди.
[32] Уларниң гунайини кәчүрүм қилғайсән. Ундақ болмиса, Өз хәлқиңниң қатаридин мениң исмимни чиқиривәткәйсән, — деди.
[33] Пәрвәрдигар униңға:
— Хәлқим қатаридин чиқириветилидиғанлар Мениң алдимда гуна
қилғанлардур. [34] Әнди сән хәлиқни Мән саңа көрсәткән җайға елип бар.
Мениң периштәм алдиңда сени башлап маңиду. Лекин вақти кәлгәндә, Мән уларни өткүзгән гуналири үчүн җазалаймән, — дәп җавап қайтурди.
[35] Пәрвәрдигар хәлиқ ичигә кесәл чүшәрди, чүнки улар Һарун ясап бәргән алтун мозайға ибадәт қилған еди.

33

Пәрвәрдигарниң исраилларни Синай теғидин кетишкә буйруши

[1] Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:
— Сән өзәң Мисирдин елип чиққан хәлиқ билән бу йәрдин кетип, Мән
Ибраһим, Исһақ вә Яқупларға қәсәм қилип, уларниң әвлатлириға беришкә
вәдә қилған йәргә барғин. [2] Саңа йол башлашқа периштәмни әвәтимән. Мән
қананлар, аморлар, хитлар, пәризиләр, һивилар вә йәбусларни һайдап
чиқирип, [3] сени сүт вә һәсәл еқип туридиған йәргә апиримән. Лекин Мән
силәр билән биллә бармаймән. Чүнки силәр бойни қаттиқ хәлиқ болғачқа, Мән силәрни йолда һалак қиливетишим мүмкин.
[4] Буни аңлиған халайиқ интайин мәйүслинип, зенәт буюмларни
тақимайдиған болди. [5] Чүнки Пәрвәрдигар Мусаниң мону сөзләрни уларға
йәткүзүп қоюшни буйруған еди: «Силәр бойни қаттиқ хәлиқ. Әгәр Мән силәр билән азирақла биллә болсам, силәрни пүтүнләй һалак қиливетишим мүмкин. Әнди силәр өзәңларда бар болған зенәт буюмларни еливетиңлар.
Мән силәрни қандақ бир тәрәп қилиш-ни бәлгүләй». [6] Шуниң билән
исраиллар Синай теғидин кәткәндин тартип, зенәт буюмларни зади тақимиди.

Учришиш чедири

[7] Һәр қетим исраиллар қарарғаһ қурғанда, Муса «Пәрвәрдигар билән учришиш чедири» дәп аталған ибадәт чедирини қарарғаһтин хелә жирақ җайда тикәтти. Пәрвәрдигарға дуа-тәләплири барла кишиләр у йәргә барса
болатти. [8] Муса қачанла болмисун учришиш чедириға маңғинида, халайиқ
өз чедирлириниң алдида өрә туруп, Мусаниң кәйнидин таки у учришиш
чедириға кирип болғичә қаришип турушатти. [9] Муса чедирға киргән
вақитта, булут түврүги чүшүп, «Учришиш чедириниң» алдида туратти.
Пәрвәрдигар булут ичидин Муса билән сөзлишәтти. [10] Халайиқ булут

түврүгиниң учришиш чедириниң ишик алдида турғанлиғини көрсила, өз
чедирлири алдидила руслинип, Худаға сәждә қилишатти. [11] Пәрвәрдигар
чедир ичидә Муса билән худди кишиләр дост-бурадәрлири билән
сөзләшкәнгә охшаш үзму-үз сөзлишәтти. Муса қараргаһқа қайтип
кәлгинидә, униң яш ярдәмчиси Нунниң оғли Йәшу чедирда қалатти.

Мусаниң Пәрвәрдигарниң улуқлуғини көрүши

[12] Муса Пәрвәрдигарға:
— Сән маңа бу хәлиқни башлап беришқа әмир қилған едиң. Лекин Сән
маңа кимни мән билән биллә беришқа әвәтидиғанлиғиңни ейтмидиң. Сән
мени алаһидә мәхсәт билән таллиғанлиғиңни вә маңа бәхит ата
қилғанлиғиңни ейтқан едиң. [13] Ундақ екән, Сениң йолуңда меңип, һемишәм
алдиңда илтипат тепишим үчүн маңа йол көрсәткәйсән вә бу хәлиқниң Өз
хәлқиң екәнлигини есиңдә тутқайсән, — деди.
[14] — Мән Өзәм сән билән биллә берип, сени ғәм-қайғудин халас қилай, —
деди Пәрвәрдигар.
[15] Муса униңға:
— Әгәр Сән биз билән биллә бармисаң, бизни бу йәрдин айримиғайсән.
[16] Әгәр Сән биз билән биллә бармисаң, башқилар хәлқиңниң вә мениң
Пәрвәрдигаримиз болған Сениң алдиңда илтипат тапқанлиғимизни
немидин билсун?! Буниңдин башқа немә иш бизни дунуядики башқа
хәлиқләрдин пәриқләндүрәлисун?! — дәп җавап қайтурди.
[17] Пәрвәрдигар Мусаға:
— Сениң тәливиң бойичә иш қилимән, чүнки сән Мениң илтипа-тимға
ериштиң. Мән сени алаһидә мәхсәт билән таллидим, — деди.
[18] Шуңа Муса:
— Маңа Өз улуқлуғуңни көрсәткәйсән, — деди.
[19] Пәрвәрдигар мундақ җавап қайтурди:
— Мән пүтүн меһриванлиғимни көрситип сениң алдиңдин өтүп, «Мәңгү
Бар Болғучи» дегән муқәддәс намимни җакалаймән. Кимгә меһриванлиқ
қилғум кәлсә, униңға меһриванлиқ қилимән, кимгә ич ағритқум кәлсә,
шуниңға ич ағритимән. [20] Бирақ саңа Өз чирайимни көрсәтмәймән, чүнки
Мени көргән киши тирик қалмайду. [21] Лекин Мениң йенимда бир җай бар.
Сән у йәрдики қорам ташниң үстидә турғин. [22] Мениң парлақ нурум у
йәрдин өтидиған вақитта, Мән сени ташниң йочуғиға қоюп, қолум билән
йепип туримән. Өтүп болғандин кейин, [23] қолумни тартивалимән. Сән Мени
кәйнимдин көрисән. Чирайимни көрсәң болмайду.

34

Пәриз тахтисиниң қайта берилиши

[1] Пәрвәрдигар Мусаға:
— Сән илгирикигә охшаш икки таш тахта йонуп кәл. Сән чеқиваткән

һелиқи таш тахтидики сөзләрни шу икки тахтиға язай, [2] сән әтә этигәнгичә
тәйяр болуп, Синай теғиға чиқип тағниң чоққисида Мән билән көрүшкин.
[3] Һәр қандақ киши сән билән биллә чиқмисун. Пүтүн тағда адәм болмисун,
һәтта кала-қойму тағниң түвидә отлимисун, — деди. [4] Шуниң билән Муса
икки таш тахта йонуп, этиси сәһәрдә Пәрвәрдигарниң буйруғи бойичә
уларни таққа елип чиқти.
[5] Пәрвәрдигар булут ичидә чүшүп, Мусаниң йениға келип, Өзиниң
«Мәңгү Бар Болғучи» дегән муқәддәс намини җакалиди.
[6] Пәрвәрдигар Мусаниң алдидин өтүп:
— Мән «Мәңгү Бар Болғучи», йәни Пәрвәрдигардурмән. Мән интайин
меһриван вә рәһимдил Худадурмән. Асанлиқчә ғәзәплән-мәймән,
меһир-муһәббитим мол, вападармән. [7] Миңлиған әвлатларға болған
меһир-муһәббитимни үзүлдүрмәй, гуна вә хаталиқларни кәчүрүм қилимән.
Лекин Мән гунакарларни җазалимай қоймаймән, уларниң әвлатлирини
таки үчинчи, төртинчи әвлатқичә җазалаймән, — деди.
[8] Муса дәрһал йәргә баш қоюп сәҗдә қилди. [9] У:
— Әй Егәм, әгәр Сән мәндин рази болсаң, биз билән биллә барғайсән. Бу
хәлиқниң бойни қаттиқ болсиму, уларниң гуна вә хаталиқлирини кәчүрүм
қилғайсән. Бизни Өз егидарчилиғиңға алғайсән, — деди.

Яңливаштин келишим түзүш

[10] Шуниң билән Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:
— Әнди Мән силәр билән келишим түзимән. Мән алдиңларда дунияниң
һәр қандақ җайидики һәр қандақ хәлиқ көрүп бақмиған чоң карамәтләрни
көрситимән. Сениң әтрапиңдики хәлиқләр Мениң — Пәрвәрдигарниң
әмәлиятлирини көрсун. Чүнки Мән силәрни дәп қорқунучлуқ ишларни
көрситимән. [11] Мән бүгүн саңа җакалайдиған әмирлиримгә риайә қилғин.
Сән у йәргә киргән вақтиңда, Мән аморлар, қананлар, хитлар, пәризиләр,
һивилар вә йәбусларни һайдап чиқиримән. [12] Еһтият қилғинки, сән
баридиған җайдики аһалә билән һәргиз келишим түзмигин. Болмиса сән
уларниң қапқиниға чүшүп, уларға охшаш яман йолға меңип кетисән.
[13] Шуниң үчүн уларниң қурванлиқ супилирини өрүветип, уларниң илаһ дәп
тикләвалған таш түврүклирини вә Ашерә аял илаһ бутлирини чеқивәткин.
[14] Мәндин башқиға ибадәт қилма, чүнки «Қизғанғучи» Мениң бир намим
болуп, Мән қизғинидиған Худадурмән. [15] Йәрлик аһалиләр билән келишим
түзмә. Улар өз илаһлириға ибадәт қилған вә қурванлиқ қилған вақитлирида
сениму тәклип қилиши, сәнму өзәңни паһишиләрдәк сетип, уларниң
илаһлириға атиған қурванлиқлириға еғиз тегип қелишиң мүмкин. [16] Сениң
оғуллириң ят хәлиқ қизлирини некайиға елип, өзини паһишиләрдәк сетип,
Мәндин үз өрүп, ят илаһларға ибадәт қилиши мүмкин.
[17] Ибадәт қилиш үчүн бут ясима.
[18] «Петир нан» һейтини қил. Мениң әмримгә бенаән бу һейтта уда йәттә
күн петир нан йә. Һейтни зираәтләр бих чиқарған баш баһар ейида өткүз,

чүнки силәр шу айда Мисирдин чиққан.
[19] Пүткүл тунжа оғул вә барлиқ тунжа туғулған әркәк мал, мәйли у кала
яки қой болсун, Маңа мәнсүп. [20] Силәр тунжа әркәк тәхәйниң орниға қой
қурванлиқ қилсаңларму болиду. Әгәр ундақ қилмисаңлар, тәхәйниң
бойнини сундуруп қурванлиқ қилиңлар. Өз әвлатлириң ичидики пүткүл
тунжа оғулларни чоқум төләм берип қайтурувал. Алдимға қуруқ қол кәлмә.
[21] Иш қилишиңға йетәрлик алтә күн бар. Йәттинчи күни, мәйли у
териқчилиқ яки ома мәзгили болушидин қәтъий нәзәр чоқум арам алғин.
[22] Тунжа пишқан буғдайларни ориғанда, ома һейти қил. Күздә һосулларни
амбарға жиққиниңда, «Һосул жиғиш» һейти қил. [23] Пүткүл әрләр бир жилда
үч қетим Маңа — исраил хәлқи етиқат қилип кәлгән Егиси Худаниң алдиға
кәлсун. [24] Мән ят хәлиқләрни сениң алдиңдин һайдап чиқирип, зиминиңни
кәңәйтимән. Шуниң билән сән жилда үч қетим Маңа ибадәт қилғили кәткән
вақтиңда, һеч ким сениң жутуңға яман көз тикмәйду.
[25] Маңа қурванлиқ қенини болдурулған хемирдин пиширилған йемәклик
билән биллә атима. «Өтүп кетиш» һейтида сойған қурван-лиқ гөшини әтиси
әтигәнгичә сақлима.
[26] Һәр жили тунжа пишқан зираәтләрниң әң яхши йеридин Мениң ханамға
әкирип, Маңа — Пәрвәрдигариңлар Худаға ата.
Оғлақни анисиниң сүтидә пишарма.
[27] Пәрвәрдигар Мусаға:
— Бу сөзләрни хатириләвал. Чүнки Мән сән вә исраил хәлқи билән мошу
сөзләрни асас қилип келишим түздүм, — деди. [28] Муса Пәрвәрдигарниң
йенида қириқ кечә-күндүз туруп, һеч нәрсә йемиди һәм ичмиди.
Пәрвәрдигар келишиминиң асаси болған он пәризни икки таш тахтиға
йезип бәрди.

Мусаниң тағдин чүшүши

[29] Муса пәризләр йезилған таш тахтиларни елип тағдин чүшкинидә,
Пәрвәрдигар билән сөзләшкәнлиги үчүн, униң чирайи пақирап кәткән еди.
Бирақ өзи буни билмәтти. [30] Һарун вә башқа исраиллар Мусаниң
чирайидики нурни көрүп, униңға йеқин келиштин қорқушти. [31] Бирақ Муса
уларни чақирғанда, Һарун вә пүтүн жамаәт ақсақаллири униң алдиға кәлди.
Муса уларға сөз қилди. [32] Шуниңдин кейин пүткүл исраиллар Мусаниң
алдиға келишти. Муса Пәрвәрдигар Синай теғида униңға бәргән қанунни
уларға тапилиди. [33] Муса уларға сөзләп болғандин кейин, яғлиқ билән
үзини йепивалди. [34] Һәр қетим у учришиш чедириға кирип Пәрвәрдигар
билән сөзләшкинидә, үзини йепивалған яғлиқни еливетәтти. Чиққан
вақтида Пәрвәрдигар тапшурған сөзләрни исраилларға йәткүзәтти.
[35] Бундақ вақитларда исраиллар униң үзиниң пақирап туридиғанлиғини
көрәтти. Униңдин кейин Муса үзини йепип жүрәтти. Пәрвәрдигар билән
сөзләшкили киргинидә, йәнә еливетәтти.

35

Дәм елиш күниниң қаидә-низами

[1] Муса пүтүн исраилларни чақирип, уларға мундақ деди:
— Пәрвәрдигар силәрниң төвәндики қаидигә риайә қили-шиңларни
буйриди. [2] «Иш қилишиңларға йетәрлик алтә күн бар. Йәттинчи күн болса
муқәддәс болуп, у Пәрвәрдигарға мәнсүп болған дәм елиш күнидур. Бу
күни хизмәт қилғанла кишигә өлүм жазаси берилиду. [3] Дәм елиш күни һәтта
өз өйидә от йеқишқиму болмайду».

Ибадәт жайи үчүн һәдийә сунуш

[4] Муса пүтүн исраил хәлқигә йәнә мундақ деди:
— Пәрвәрдигар шундақ әмир қилдики: [5] «Силәр Пәрвәрдигарға һәдийә
сунуңлар, халиғанлар алтун, күмүч, мис, [6] көк, сөсүн вә тоқ қизил рәңлик
жип, кәндир жип һәм өшкә тивити, [7] қизил боялған қошқар териси, нәпис
ишләнгән териләр, акация яғичи, [8] чирақ йеғи, муқәддәс яғ вә исриқ
ясайдиған хушбой дора-дәрмәкләр, [9] баш роһаний кийидиған қисқа ефод
билән көкрәкликкә қадилидиған йоллуқ һеқиқ таш вә башқа есил ташларни
һәдийә қилсун».

Ибадәт чедириниң сайманлири

[10] — Араңлардики маһир устилар келип, Пәрвәрдигар буйруған барлиқ
нәрсиләрни, [11] йәни ибадәт чедири, чедирниң йопуғи, чедирниң илмәк,
рама, тоғра балдақлири вә түврүклири һәм түврүк путлири, [12] келишим
сандуғи, сандуқни көтиридиған балдақлар, сандуқниң ағзи, йәни
«Меһир-шәпқәт тәхти» вә йопуқ пәрдиси, [13] үстәл, үстәлни көтиридиған
балдақлар вә үстәл сайманлири, Худаға сунидиған нанлар, [14] чирақдан вә
униң сайманлири, чирақ вә чирақ йеғи, [15] исриқдан вә уни көтиридиған
балдақлар, муқәддәс яғ вә хушбой исриқ, чедирниң кириш ағзиниң
пәрдиси, [16] көйдүрмә қурванлиқ суписи билән униң мис тори, көтириш
балдақлири вә барлиқ сайманлири, паклиниш деси вә дас қойғуч,
[17] һойлиниң чөрисидики пәрдә тосуқлар, пәрдә түврүклири вә түврүк
путлири, һойлиниң кириш ағзиниң пәрдиси, [18] чедир вә һойлиниң қозуқ вә
ағамчилири, [19] роһаний Һарун вә униң оғуллири муқәддәс жайда хизмәт
өтигәндә кийидиған нәпис муқәддәс кийимләрни тәйярлисун.

Хәлиқниң һәдийәси

[20] Пүтүн исраил хәлқи Мусаниң йенидин қайтишти. [21] Көңли илһамланған
вә разимәнлик билән һәдийә қилишни халиғанларниң һәммиси
Пәрвәрдигар билән учришиш чедирини бена қилиш, униң ичидики
нәрсиләрни ясаш вә муқәддәс кийимни тикишкә керәклик болған
лазимәтликләрни елип келишти. [22] Һәдийә қилишни халайдиған әрләр вә
аяллар болупму, һалқа, үзүк вә биләйүзүк қатарлиқ һәр хил алтун

буюмларни әкелип, Пәрвәрдигар үчүн атиди. [23] Көк, сөсүн, тоқ қизил
рәңлик жип, кәндир жип, өшкә тивити, қизил боялған қошқар териси вә
нәпис ишләнгән терә қатарлиқ нәрсилири барлар уларни елип келишти.
[24] Күмүч яки мис һәдийә қилалайдиғанлар һәдийәлирини елип келишти.
Акация яғичи барларму уни елип келишти. [25] Қоли чевәр аяллар өз қоли
билән егиргән көк, сөсүн вә тоқ қизил рәңлик жип һәм кәндир жипларни
елип келишти. [26] Көңли илһамланған қабилийәтлик аяллар йәнә өшкә
тивитидин жип егиришти. [27] Ақсақаллар ефодқа вә көкрәкликкә
қадилидиған йоллуқ һеқиқ таш вә башқа есил ташлар, [28] чирақ, муқәддәс яғ
вә исриқ үчүн хушбой дора-дәрмәк вә яғларни елип келишти. [29] Мәйли әр
яки аял болсун, Пәрвәрдигарға һәдийә сунушни халиған исраилларниң
һәммиси һәдийәлирини елип келишип, Пәрвәрдигар Муса арқилиқ уларни
селишқа буйруған ибадәт җайи үчүн тәғдим қилишти.

Ибадәт чедирини ясаш һүнири

[30] Муса сөзини давамлаштуруп мундақ деди:
— Қараңлар! Пәрвәрдигар йәһуда қәбилисидин Хурниң нәвриси, Уриниң
оғли Бизалилни таллиди. [31] Уни Өз роһи билән толтуруп, униңға
әқил-парасәт, билим вә хилму-хил һүнәр-сәнъәт қабилийи-тини ата қилди.
[32] У һазир хилму-хил һүнәрләрни, йәни алтун, күмүч вә мистин һәр хил
нәрсиләрни ясаш, [33] қимմәтлик ташларни кесиш вә уларни зенәт
буюмлириға селиш һәм яғачларға нәқиш оюштәк һүнәрләрни билиду.
[34] Пәрвәрдигар йәнә Дан қәбилисидин Ахисамақ-ниң оғли Оһолиябқиму
әқил-парасәт ата қилип, уларни башқиларға устаз қилди. [35] Пәрвәрдигар
уларни әқил-парасәтлик қилип, уларға нәққашлиқ, оймичилиқ, көк, сөсүн,
тоқ қизил рәңлик жуң жип вә кәндир жиплардин кәштә тикиш, рәхтләрни
тоқуш қатарлиқ һәр хил нәпис һүнәрләрни қилиш қабилийәтләрни ата
қилди. Улар һәр хил ишларниң һөддисидин чиқалайду вә хилму-хил
һүнәрләрни ойлап чиқиралайду.

36

[1] Бизалил, Оһолияб вә башқа уста һүнәрвәнләр, йәни Пәрвәрди-гар-ниң
қабилийәт ата қилиши билән ибадәт җайини қандақ ясашни билгән
кишиләрниң һәммиси, Пәрвәрдигарниң көрсәтмиси бойичә шу
хизмәтләрни қилсун.

Хәлиқниң һәдийәлири

[2] Муса, Бизалил билән Оһолияб вә Пәрвәрдигар қабилийәт ата қилған,
көңли илһамлинип хизмәт қилишни халиған кишиләрни жиғди. [3] Улар
Мусадин исраилларниң ибадәт җайини ясашқа һәдийә қилған барлиқ
соғиларни тапшурувалди. Һәр күни әтигәнлиги кишиләр өз мәйли билән
соғилирини елип келәтти. [4] Шуңа ибадәт җайини ясашқа қатнашқан
устилар өз хизмәтлирини тохтитип, [5] Мусаниң алдиға берип: «Кишиләр

елип кәлгән һәдийәләр Пәрвәрдигар буйруған ибадәт җайини ясаш
еһтияҗидин ешип кәтти!» дейишти.
6 Шуңа Муса пүтүн карарғаһтикиләрниң әнди ибадәт җайи үчүн һәдийә
қилмаслиғини буйриди. Кишиләр болса соға елип келишни шундила
тохтатти. 7 Тапшурувелинған һәдийәләр пүтүн ибадәт җайиға йетип, һәтта
ешип қалди.

Ибадәт чедириниң ясилиши

8 Хизмәтчи хадимлар ичидики уста һүнәрвәнләр Пәрвәрдигарниң ибадәт
чедирини он данә йопуқтин ясиди. Бу йопуқлар кәндир жип билән көк,
сөсүн вә тоқ қизил рәңлик жуң жиптин тоқулуп, үстигә қоли чевәр уста
тәрипидин қанатлиқ периштәләрниң сүрити нәпис кәштиләнди. 9 Һәр бир
йопуқниң чоң-кичиклиги охшаш һалда, узунлуғи он төрт метр, кәңлиги
икки метрдин қилинди. 10 Йопуқларниң бәши бир парчә, қалған бәши йәнә
бир парчә қилинип уланди. 11 Уланған һәр бир чоң парчиниң әң
четидикисигә көк рәңлик изма тикилди. 12 Йопуқниң бир парчисиниң әң
четиди-кисигә әллик изма, йәнә бир парчисиниң әң четидикисигиму әллик
изма тикилди. 13 Әллик алтун илмәк ясилип, икки парчә йопуқ
туташтурулди.
14 Ибадәт чедирини йепиш үчүн өшкә жуңидин он бир парчә қелин йопуқ
рәхт тоқулди. 15 Йопуқларниң һәр бириниң чоң-кичиклиги охшаш болуп,
узунлуғи он бәш метр, кәңлиги икки метрдин болди. 16 Йопуқларниң бәш
даниси бир парчә, қалған алтиси йәнә бир парчә қилинип уланди.
17 Биринчи чоң йопуқниң әң четидики парчисигә әллик изма, йәнә бир чоң
йопуқниң әң четидикисигиму әллик изма тикилди. 18 Мистин әллик илмәк
ясилип, улар измиларға өткүзүлүп, икки парчә йопуқ бир-биригә улинип,
бир пүтүн йопуқ қилинди. 19 Буниңдин башқа, чедирни қаплаш үчүн, қизил
боялған қошқар терисидин вә нәпис ишләнгән теридин йәнә икки парчә
чедир йопуғи ясалди.
20 Ибадәт чедирини көтирип туруш үчүн акация яғичидин рама ясалди.
21 Һәр бир раминиң узунлуғи бәш метр, кәңлиги йәтмиш бәш сантиметр
болди. 22 Һәр бир рамиға бир-бирини туташтуридиған иккидин улиғучи
ясалди. Һәммә рамиларда шундақ улиғуч болди. 23 Чедирниң җәнуп
тәрипигә жигирмә рама ясалди. 24 Рамиларниң тегигә күмүчтин қириқ данә
пут ясилип, һәр бир раминиң тегигә иккидин орнитилди. 25 Йәнә чедирниң
шимал тәрипигиму жигирмә рама ясилип, 26 булар үчүнму күмүчтин қириқ
данә пут ясилип, һәр бир раминиң тегигә иккидин тәйярланди. 27 Лекин
чедирниң кәйни тәрипигә, йәни ғәрипкә қаритип алтә рама ясалди.
28 Чедирниң кәйни тәрипидики икки булуңға икки рама ясалди. 29 Рамилар
бир-биригә йеқин қоюлуп, уларниң учи бир чәмбәргә киргүзүлүп
муқумлаштурулди. Икки дохмушни һасил қилидиған һәр икки рама шундақ
ясалди. 30 Демәк, чедирниң ғәрип тәрипидә сәккиз рама болуп, һәр бир
раминиң тегидә иккидин җәми он алтә данә күмүч пут болди.

[31] Буниңдин башқа акация яғичидин он бәш тоғра балдақ ясалди.
Булардин чедирниң бир йенидики рамиларға бәш данә, [32] йәнә бир
йенидики рамиларға бәш данә һәм чедирниң кәйни тәрипидики ғәрипкә
қарайдиған рамиларғиму бәш данә орнитилди. [33] Рамиларниң оттурисиға
четилидиған оттура балдақ чедирниң бир бешидин йәнә бир бешиға
йәткүзүлүп ясалди. [34] Рамилар вә балдақлар алтун билән қапланди,
балдақлар өткүзүлидиған һалқиларму алтундин ясалди.
[35] Кәндир жип билән көк, сөсүн вә тоқ қизил рәңлик жуң жиптин бир пәрдә
тоқулуп, униңға қоли чевәр устилар тәрипидин қанатлиқ периштәләрниң
сүрити кәштиләнди. [36] Бу пәрдә акация яғичидин ясалған төрт данә
түврүккә бәкитилгән алтун илмәкләргә есилди. Түврүкләр алтун билән
қаплинип, күмүчтин ясалған төрт путниң үстигә орнитилди. [37] Буниңдин
башқа, кәндир жип билән көк, сөсүн вә тоқ қизил рәңлик жуң жиптин
ибадәт чедириниң кириш ағзиға кәштиләнгән бир пәрдә тоқулди.
[38] Пәрдини есиш үчүн акация яғичидин бәш данә түврүк ясилип, түврүк
беши алтун билән қапланди. Түврүкләрдә алтун илмәкләр болди һәм
мистин бәш данә түврүк пути ясалди.

37

Келишим сандуғини ясаш

[1] Бизалил акация яғичидин узунлуғи йүз жигирмә бәш, кәңлиги вә
егизлиги йәтмиш бәш сантиметрлиқ бир сандуқ ясиди. [2] Сандуқниң
ичи-сиртини сап алтун билән қаплап, чөрисигә алтундин жийәк тутти. [3] У
йәнә алтундин төрт һалқа қуйдуруп, сандуқниң төрт путиға бир тәрипигә
иккидин орнатти. [4-5] Сандуқни көтириш үчүн акация яғичидин икки балдақ
ясап, уларни алтун билән қаплап, икки яндики алтун һалқилардин өткүзди.
[6] Сандуқниң үстигә сап алтундин узунлуғи бир йүз жигирмә бәш, кәңлиги
йәтмиш бәш сантиметр келидиған сандуқ ағзини, йәни «Меһир-шәпқәт
тәхтини» ясиди. [7] Алтундин икки данә «керуб» дәп атилидиған қанатлиқ
мәхлуқниң һәйкилини соқуп, [8] «Меһир-шәпқәт тәхтиниң» икки бешиға
бирдин орнитип, тәхт билән бир пүтүн қилип бирләштүрди. [9] Қанатлиқ
һәйкәлләр удулму-удул қоюлған һалда тәхтниң йүзигә қаришип,
қанатлирини ечип «Меһир-шәпқәт тәхтини» йепип туридиған болди.

Үстәл

[10] Акация яғичидин узунлуғи йүз, кәңлиги әллик, егизлиги йәтмиш бәш
сантиметрлиқ бир үстәл ясилип, [11] сап алтун билән қапланди һәм униң
чөрисигә алтундин жийәк тутулди. [12] Үстәлниң чөрисигә төрт илик
кәңликтә пәваз қоюлуп, униңғиму алтун жийәк тутулди. [13] Көтириш
балдақлирини селиш үчүн төрт алтун һалқа ясилип, үстәлниң төрт
бүҗигидики путиға орнитилди. [14] Балдақларниң алтун һалқидин
өткүзүлүши үчүн һалқа пәвазға йеқин орнитилди. [15] Балдақ акация

яғичидин ясилип, алтун билән қапланди. [16] Үстәлниң үстидики ичимлик һәдийәсигә ишлитилидиған тавақ, тәхсә, чәйнәк вә пиялиләр сап алтундин ясалди.

Чирақдан ясаш

[17] Сап алтундин бир чирақдан соқулди. Чирақданниң пути билән түврүги, қәдәһлири, гүл түгүни вә бәрглири бир пүтүн қилинди. [18] Чирақданниң икки йениға һәр тәрәпкә үчтин алтә шахчә чиқирилди. [19] Һәр бир шахчидә гүл түгүни вә бәрглири болған бадам чечиги шәклидики үч тал қәдәһ болди. Чирақданниң алтә шахчисиниң һәммисила мошундақ ясалди.
[20] Чирақданниң мәркизий шахчисиниң учида гүл түгүни вә бәрглири болған бадам чечиги шәклидики төрт тал қәдәһ болди. [21] Чирақданниң мәркизий шахчисидин икки тәрәпкә чиқирилған һәр бир җүп шахчиниң астиға түгүн чиқирилди. Чирақданниң алтә шехиниң һәммиси шундақ ясалди. [22] Пүтүн чирақдан, йәни униң барлиқ безәклириниң һәммиси бирла парчә алтундин соқулди. [23] Чирақданға йоруғи алди тәрәпкә чүшидиған қилип йәттә чирақ орнитилди. [24] Чирақдан, униң пилик қисқучлири вә күлданлири оттуз төрт килограмм сап алтундин ясалди.

Исриқданни ясаш

[25] Исриқдан акация яғичидин ясалди. У төрт булуңлуқ болуп, егизлиги бир, узунлуғи вә кәңлиги йерим метрдин қилинди. [26] Униң үсти, төрт тәрипи вә төрт мүңгүзи сап алтун билән қаплинип, чөрисигә алтун җийәк қоюлди. [27] Исриқданни көтиридиған балдақ-ларни өткүзүш үчүн алтундин икки һалқа ясилип, икки яндики җийәкләрниң астиға бәкитилди.
[28] Балдақлар акация яғичидин ясилип, алтун билән қапланди.
[29] Хушбой дора-дәрмәкләрни тәңшәш усули бойичә муқәддәс яғ вә хушбой исриқлар ясалди.

38

Қурванлиқ announcement

[1] Қурванлиқ суписи акация яғичидин ясалди. Супа төрт булуңлуқ болуп, униң егизлиги бир йерим, узунлуғи вә кәңлиги икки йерим метрдин қилинди. [2] Супиниң төрт бүҗигигә мүңгүзләр чиқирилди. Улар супа билән бир пүтүн қилинип, мис билән қапланди. [3] Қурванлиқ суписиға ишлитилидиған күлдан, гүҗәк, дас, лахшигир вә отдан қатарлиқлар ясалди. Бу сайманларниң һәммиси мистин болди. [4] Буниңдин башқа, қурванлиқ суписиға мистин бир тор ясилип, қурванлиқ супа отханисиниң оттурисидики тор тәкчисиниң үстигә қоюлди. [5] Андин балдақ өткүзүлидиған, торниң төрт бүҗигигә бәкитилидиған төрт данә мис һалқа ясалди. [6] Буниңдин башқа, қурванлиқ суписини көтириш үчүн акация яғичидин икки балдақ ясилип, мис билән қаплинип, [7] икки яндики һалқиларға өткүзүлди. Қурванлиқ суписиниң оттуриси кавак қилип,

тахтайдин ясалди.

Паклиниш десини ясаш

[8] Паклиниш деси вә дас қойғуч Пәрвәрдигар билән учришиш чедириниң
ишиги алдида хизмәт қилидиған аяллар тәрипидин берилгән мис
әйнәкләрдин ясалди.

Ибадәт җайиниң һойлиси

[9] Ибадәт чедириниң әтрапини тосап һойла қилиш үчүн кәндир жиптин
пәрдә тоқулди. Җәнуп тәрәптики пәрдиниң узунлуғи әллик метр қилинип,
[10] пәрдини көтирип туруш үчүн жигирмә данә мис түврүк һәм уларниң
тегигә қойғили жигирмә данә мис пут ясалди. Пәрдиләрни бәкитидиған
түврүк илмәклири билән һалқилири күмүчтин ясалди. [11] Шимал тәрәпкиму
пәрдә орнитилди. Униң узунлуғиму әллик метр қилинип, пәрдини көтирип
туруш үчүн жигирмә данә мис түврүк һәм уларниң тегигә қойғили жигирмә
данә мис пут ясалди. Түврүк илмәклири билән һалқилири күмүчтин ясалди.
[12] Ғәрип тәрәптики пәрдиниң узунлуғи жигирмә бәш метр қилинди.
Пәрдини көтирип туруш үчүн, он данә мис түврүк һәм уларниң тегигә
қойғили он данә мис пут ясалди. [13] Һойлиниң шәриқ тәрипидики пәрдиниң
узунлуғиму жигирмә бәш метр қилинди. [14] Кириш ағзиниң бир тәрипидики
пәрдиниң кәңлиги йәттә йерим метр болди. Пәрдини бәкитиш үчүн үч
түврүк вә үч пут ясалди. [15] Йәнә бир тәрипидики пәрдиниң кәңлиги йәттә
йерим метр болди. Униңғиму үч данә мис түврүк һәм уларниң тегигә
қойғили үч данә мис пут ясалди. [16] Һойлиниң әтрапидики барлиқ пәрдиләр
кәндир жиптин тоқулди. [17] Түврүкләрниң путлири мистин, илмәк,
һалқилири болса күмүчтин ясалди, түврүкниң беши күмүчтин қапланди.
Һойлиниң төрт әтрапидики түврүкләрниң һәммисидә күмүч һалқилар
болди. [18] Һойлиниң кириш ағзиниң пәрдилири көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик
жуң жип вә кәндир жиптин тоқулуп кәштиләнди. Пәрдиниң кәңлиги он
метр, егизлиги болса һойлиниң тосуқ пәрдисиниң егизлигидәк икки йерим
метр қилинди. [19] Төрт данә путлуқ мис түврүк уни көтирип турди.
Түврүкләрдики илмәк, һалқиларниң һәммиси күмүчтин ясалди,
түврүкләрниң бешиму күмүч билән қапланди. [20] Ибадәт чедириға
ишлитилгән барлиқ қозуқлар мистин қуюлди.

Ибадәт чедириға ишлитилгән материаллар

[21] Келишим чедири дәпму аталған ибадәт чедирини ясашқа ишлитил-гән
материаллар, Мусаниң тапшуруғи бойичә лавийлар тәрипидин көздин
кәчүрүлгән болуп, роһаний Һарунниң оғли Итамарниң санигидин өткән
еди. [22] Пәрвәрдигар Мусаға буйруғанларниң һәм-мисини йәһуда
қәбилисидин болған Хурниң нәвриси, Уриниң оғли Бизалил ясиди.
[23] Униңға ярдәмчи болған Дан қәбилисидин болған Ахисамақниң оғли
Оһолиябниңму қоли чевәр болуп, у нәққашлиқ, оймичилиқ вә көк, сөсүн,
тоқ қизил рәңлик жуң жип һәм кәндир жиплардин кәштә тикишни биләтти.

24 Ибадәт җайиниң қурулуши үчүн аталған алтун рәсмий өлчәм бойичә
бир миң килограммға тоғра кәлди. 25 Нопус тизимлиғидики кишиләр соға
қилған күмүч рәсмий өлчәм бойичә үч миң төрт йүз қириқ килограммға
тоғра кәлди. 26 Нопус тизимлиғиға асасланғанда, жигирмә яштин
жуқурилар җәми алтә йүз үч миң бәш йүз әллик нәпәр болуп, рәсмий өлчәм
бойичә һесаплиғанда, һәр бир киши тапшурған күмүч бәш йерим
килограмм болди. 27 Үч миллион төрт йүз миң килограмм күмүчтин ибадәт
җайи рамилириниң вә пәрдиләр бәкитилидиған түврүкләрниң йүз күмүч
пути ясалди. Һәр бир путқа оттуз төрт килограммдин күмүч ишлитилди.
28 Қалған қириқ килограмм күмүч түврүкләрниң илмәк вә һалқилирини
ясашқа һәм түврүкләрниң бешини қаплашқа ишлитилди. 29 Пәрвәр-дигарға
аталған мис җәми икки миң төрт йүз килограмм болуп, 30 у Пәрвәрдигар
билән учришиш чедириниң кириш ағзидики түврүк путлири, қурванлиқ
суписи вә униң мис тори, супиниң пүтүн сайманлири, 31 һойлиниң
әтрапидики тосуқ пәрдиниң түврүклири, һойлиниң кириш ағзидики түврүк
путлири, ибадәт чедириниң вә һойлиниң тосуқ пәрдисиниң қозуқлириға
ишлитилди.

39

Роһанийларниң муқәддәс кийимлирини тикиш

1 Көк, сөсүн вә тоқ қизил рәңлик жуң жиптин тоқулған рәхттин
роһанийлар муқәддәс җайда вәзипә өтигәндә кийидиған муқәддәс
кийимләр тикилди. Һарун үчүн тикилгән муқәддәс кийимләр
Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғанлири бойичә қилинди. 2 Ефод зәр жип,
көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жип вә кәндир жиптин тикилди. 3 Қоли
чевәр устилар алтунни непиз соқуп, инчикә тала қилип кесип, уни көк,
сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жип вә кәндир жиплар билән арилаштуруп,
ефодни тоқиди. 4 Ефодниң икки данә мүрә тасмиси болди. Ефодниң алди вә
кәйни қисми бу икки тасма арқилиқ туташтурулди. 5 Униңдин башқа йәнә,
бәлбағ тәйярланди. Бәлбағ зәр жип, көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жип
вә кәндир жиптин устилиқ билән тоқулди. Буларниң һәммиси
Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғини бойичә қилинди.
6 Икки данә йоллуқ һеқиқ алтун көзлүккә қоюлуп, исраилларниң он икки
қәбилисиниң исимлири униң үстигә устилиқ билән тамғиға оюлған
нәқишләрдәк оюлуп йезилди. 7 Андин ефодниң икки данә мүрә тасмисиға
қадилип, исраилларниң хатирә теши қилинди. Мана буларниң һәммиси
Пәрвәрдигарниң әмри бойичә қилинди.

Көкрәклик ясаш

8 Худаниң ирадисини билиш үчүн кийилидиған көкрәклик қоли чевәр
устилар тәрипидин тикилди. Тикилиш усули ефод билән охшаш болуп, у
зәр жип, көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жип вә кәндир жип билән

тикилди.
[9] Көкрәкликниң узунлуғи вә кәңлиги охшашла жигирмә бәш
сантиметрдин қилинип, төрт булуңлуқ һәм икки қат, йәни янчуқлуқ қилип
тикилди. [10] Үстигә төрт қур қиммәтлик таш қадалди. Биринчи қурға қизил
яқут, топаз вә зумрәт орнитилди. [11] Иккинчи қурға көк қашташ, көк яқут вә
алмас орнитилди. [12] Үчинчи қурға сөсүн яқут, һеқиқ вә сөсүн кварц
орнитилди. [13] Төртинчи қурға рәңсиз яқут, йоллуқ һеқиқ вә йешил қашташ
орнитилди. Буларниң һәммиси алтун көзлүккә елинип, көкрәкликкә
қадалди. [14] Исраилларниң он икки қәбилисиниң исми худди тамғиға оюлған
нәқишләрдәк бу қиммәтлик ташларниң үстигә оюлуп йезилди.
[15] Көкрәкликни ефодқа бәкитиш үчүн сап алтундин ешилгән шойнидәк
икки тал зәнжир соқулди. [16] Көкрәкликниң үсти тәрипи-дики икки
бүҗигиниң һәр биригә бирдин алтун һалқа бәкитилди. [17] Зәнҗирләр
айрим-айрим һалда алтун һалқидин өткүзү-лүп, [18] ефод тасмисиниң алди
тәрипидики икки алтун көзлүккә уланди. [19] Көкрәклик-ниң төвән
тәрипидики икки бүҗәкниң ефодқа тегип туридиған ички йүзигә икки данә
алтун һалқа бәкитилди. [20] Шундақла йәнә ефодниң бәл қисмиға, йәни
бәлбағниң жуқурисиғила икки данә алтун һалқа бәкитилди.
[21] Көкрәкликниң пулаңлап кәтмәй, ефодқа чаплишип туруши үчүн,
көкрәкликтики һалқилар билән ефодтики һалқилар бир тал көк жип
арқилиқ өз-ара уланди. Буларниң һәммиси Пәрвәрдигар-ниң Мусаға
буйруғини бойичә қилинди.

Роһанийлар кийидиған башқа кийимләрниң тикилиши

[22] Тоқумичилар ефодниң ичигә кийилидиған периҗини тоқиди.
Периҗиниң рәңги пүтүнләй көк болди. [23] Периҗигә ойма яқа ечилип,
житилип кәтмәслиги үчүн яқиниң чөрисигә пәваз тутулди. [24] Периҗиниң
аяқ пешигә көк, сөсүн вә тоқ қизил рәңлик жуң жип вә кәндир жиптин анар
нусхилиқ кәштиләр чүширилди. [25] Сап алтундин қоңғурақлар ясилип,
периҗиниң аяқ пешидики анар нусхилиқ кәштиләр оттурисиға бирдин
есилди.
[26] Роһанийлиқ вәзиписини өтигәндә, кийилидиған бу периҗиниң пешигә
новәт билән анар нусхилиқ кәштиләр тикилди вә алтун қоңғурақлар
орнитилди. Буларниң һәммиси Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғини бойичә
қилинди.
[27] Һарун вә униң оғуллири үчүн кәндир жиптин ич периҗә тикил-ди.
[28] Кәндир жиптин сәллә, баш кийим вә тамбалларму тәйярланди. [29] Кәндир
жип, көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жиптин бир бәлбағ тоқулуп, үсти
кәштиләнди. Буларниң һәммиси Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғини
бойичә қилинди. [30] Сап алтундин бир тахтичә ясилип, униң үстигә
«Пәрвәрдигарға аталди» дегән хәтләр тамғиға оюлғандәк оюлуп йезилди.
[31] Һәм көк рәңлик жип билән сәллигә тақап қоюлди. Буларниң һәммиси
Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғини бойичә қилинди.

Мусаниң хизмәтләрни көздин кәчүрүши

[32] Ибадәт чедири — Пәрвәрдигар билән учришиш чедириниң тәйярлиқ
хизмәтлири пүтүнләй тамамланди. Пәрвәрдигарниң Мусаға
буйруғанлирини исраиллар бир-бирләп орунлиди. [33] Улар ибадәт чедири вә
чедирниң барлиқ сайманлирини Мусаниң алдиға елип кәлди. Уларниң
ичидә: илмәк, рама, тоғра балдақ, түврүк вә түврүк пути, [34] қизил боялған
қошқар терисидин ясалған йопуқ, нәпис ишләнгән терә йопуқ, йопуқ
пәрдиси, [35] пәризләрни салидиған келишим сандуғи, униң көтириш
балдақлири вә ағзи, йәни «Меһир-шәпқәт тәхти», [36] үстәл, үстәлниң
сайманлири, Худаға сунидиған нанлар, [37] сап алтун чирақдан, униң
сайманлири, чирақ, чирақ йеғи, [38] алтун исриқдан, муқәддәс яғ, хушбой
исриқ, ибадәт чедириниң кириш ағзиниң пәрдиси, [39] мистин ясалған
қурванлиқ суписи, қурванлиқ суписиниң мис тори, супиниң көтириш
балдақлири вә униң барлиқ сайманлири, паклиниш деси вә дас қойғуч,
[40] һойлиниң чөрисидики пәрдә тосуқлар, пәрдә түврүклири вә түврүк
путлири, һойлиниң кириш ағзиниң пәрдиси, чедирниң танилири вә
қозуқлири, [41] роһаний Һарун вә униң оғуллири муқәддәс җайда хизмәт
өтигәндә кийидиған нәпис муқәддәс кийимләр бар еди.
[42] Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғанлирини исраиллар бир-бирләп
орунлиди. [43] Муса пүтүн нәрсиләрни көздин кәчүрүп, уларниң
қилғанлириниң пүтүнләй Пәрвәрдигарниң әмри бойичә болғанлиғини
көрүп, уларға бәхит тиләп дуа қилди.

40

Ибадәт чедириниң тиклиниши

[1] Пәрвәрдигар Мусаға мундақ әмир қилди:
[2] — Биринчи айниң биринчи күни ибадәт чедири — Пәрвәрдигар билән
учришиш чедирини тикип, [3] он пәриз йезилған таш тахтилар қоюлған
келишим сандуғини униң ичидики әң муқәддәс җайға қоюп, уни пәрдә
билән тосап қойғин. [4] Үстәлни чедирдики муқәддәс җайға елип кирип,
үстигә сайманлирини тизип қойғин. Чирақданниму елип кирип,
чирақлирини йеқип қойғин. [5] Исриқданни әң муқәддәс җайдики келишим
сандуғиниң удулиға, йәни әң муқәддәс җайни айрип туридиған пәрдиниң
сиртиға қойғин. Чедирниң кириш ағзиниң пәрдисини тартип қойғин.
[6] Көйдүрмә қурванлиқ суписини ибадәт чедири — Пәрвәрдигар билән
учришиш чедириниң алдиға қойғин. [7] Паклиниш десини чедир билән
қурванлиқ суписиниң арисиға қоюп, униңға су толтуруп қойғин. [8] Ибадәт
җайиниң һойлисиниң пәрдилирини бәкитип, кириш ағзиниң пәрдисиниму
есип қойғин.
[9] Ибадәт чедири вә униңдики барлиқ сайманлирини муқәддәс яғ билән
яғлап, Маңа — Пәрвәрдигариңға ажраткин. Шундақ қилсаң, бу нәрсиләр
муқәддәс болиду. [10] Андин кейин қурванлиқ суписи вә һәммә

сайманлирини муқәддәс яғ билән яғлап, Маңа — Пәрвәрди-гариңға
ажратқин. Шундақ қилсаң, бу нәрсиләр муқәддәс болиду. [11] Паклиниш деси
вә дас қойғучниму муқәддәс яғ билән яғлап, Маңа — Пәрвәрдигариңға
ажратқин. [12] Һарун вә униң оғуллирини Пәрвәрди-гар билән учришиш
чедириниң алдиға елип келип, жуюп пакландур-ғин. [13] Һарунға муқәддәс
кийимләрни кийдүрүп, муқәддәс яғни сүркәп, Маңа — Пәрвәрдигариңға
ажратқин. Шундақта у Мән үчүн роһанийлиқ қилалайду. [14] Андин
Һаруннниң оғуллирини елип келип, уларға перижиләрни кийдүрүп, [15] худди
атисиға яғ сүркигән-дәк, улар-ға муқәддәс яғ сүркәп, Мән үчүн роһанийлиқ
қилишқа ажрат-қин. Уларға яғ сүркилиш, уларниң әвлаттин әвлатқичә
роһанийлиқ қили-шиға тайинланғанлиғини көрситиду. [16] Муса мана
буларниң һәмми-сини Пәрвәрдигарниң әмри бойичә бәжа кәлтүрди.
[17] Шуниң билән улар Мисирдин чиқип иккинчи жили биринчи айниң
биринчи күни ибадәт чедирини тикти. [18] Муса чедир рамилириниң
путлирини орнитип, рамиларни тикләп, тоғра балдақлирини қоюп,
түврүклирини орнатти. [19] Андин у пүтүн чедирниң үсти вә әтрапини пәрдә
билән қаплап, торус пәрдисиниң үстигә йопуқ япти. Уларниң һәммиси
Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғанлири бойичә қилинди. [20] Андин кейин у
пәризләр йезилған икки таш тахтини келишим сандуғиға селип, көтириш
балдақлирини келишим сандуғиниң һалқисидин өткүзүп, үстигә сандуқ
ағзи, йәни «Меһир-шәпқәт тәхтини» орнатти. [21] Андин келишим сандуғини
ибадәт чедириниң ичигә қоюп, сандуқни тосап қоюш үчүн йопуқ
пәрдисини асти. Булар Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғанлири бойичә
қилинди.
[22] Муса үстәлни Пәрвәрдигар билән учришиш чедириға елип кирип, уни
чедир ичидики шималий тәрәпкә, әң муқәддәс жайниң алдидики йопуқ
пәрдисиниң сиртиға, сиртидики муқәддәс жай дәп аталған қисмиға қойди.
[23] Үстәлгә Пәрвәрдигарға аталған нанларни қойди. Бу Пәрвәрдигарниң
Мусаға буйруғанлири бойичә қилинди. [24] У чирақданни чедирдики
муқәддәс жай ичидики жәнуп тәрәпкә, үстәл билән удул қилип қоюп,
[25] Пәрвәрдигарниң һозуриға чирақни йеқип қойди. Бу Пәрвәрдигарниң
Мусаға буйруғанлири бойичә қилинди. [26] У алтун исриқданни чедирниң
ичигә, әң муқәддәс жайни айрип туридиған йопуқ пәрдисиниң алдиға қоюп,
[27] исриқданда хушбой исриқни көйдүрди. Бу Пәрвәрдигарниң Мусаға
буйруғанлири бойичә қилинди. [28] У чедир ағзиға пәрдә асти. [29] Пәрдиниң
алдиға көйдүрмә қурванлиқ суписини ясап, үстигә көйдүрмә қурванлиқ вә
буғдай нәзир-чириғини қойди. Бу Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғанлири
бойичә қилинди.
[30] Муса паклиниш десини ибадәт чедири — Пәрвәрдигар билән учришиш
чедири билән қурванлиқ суписиниң арисиға қоюп, паклинишқа ишлитиш
үчүн дасқа су толтуруп қойди. [31-32] Муса, Һарун вә униң оғуллири чедирға
кириш яки қурванлиқ суписиниң йениға бериштин авал даста пут-қолини
жуйидиған болди. Бу Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғини бойичә қилинди.

[33] Муса чедир вә қурванлиқ суписиниң чөрисигә тосуқ пәрдә тартип, һойла
қилди һәм униң кириш ағзиға пәрдә асти. Шундақ қилип, у пүтүн ишни
тамамлиди.

Пәрвәрдигарниң парлақ нуриниң ибадәт чедирини қаплиши

[34] У чағда Пәрвәрдигар билән учришиш чедирини булут қаплап, чедир
Пәрвәрдигарниң парлақ нури билән толди. [35] Муса чедирға кирәлмиди.
Чүнки булут чедир үстигә қонуп, чедир ичи Пәрвәрди-гарниң нури билән
толған еди. [36] Булут чедирдин һәр бир көтирил-гәндә, исраилларға сәпәрни
давамлаштуруш бәлгүсини берәтти. [37] Булут көтирилмисә, улар
карарғаһтин қозғалматти. [38] Улар пүтүн сәпиридә, күндүзи Пәрвәрдигарниң
булутини чедирниң үстидә көрәтти. Кечиси болса булут ичидә көйүватқан
отни көрәтти.

Рут

Қисқичә чүшәндүрүш

Муқәддәс Китапниң «Сәрдарлар» қисмида хатириләнгән азап-оқубәтлик күнләр билән «Рут» қисмидики азап-оқубәтлик күнләр бир вақитта йүз бәргән. Сәрдарлар исраиллар үстидин һөкүмранлиқ жүргүзгән чағлар — исраиллар Қанан зиминиға җайлашқандин тартип таки падишалиқни қурушқичә болған вақитни, йәни тәхминән миладидин бурунқи 13-әсирдин 11-әсиргичә болған вақитни өз ичигә алиду. Сәрдарлар — Худа тәрипидин тайинланған адәмләр болуп, улар әйни чағда өз хәлқини йетәкләп, уларни хошна хәлиқләрниң бозәк қилишидин қутулдуратти. Тинич вақитларда болса, улар хәлиқләр арисида сот қилатти. «Сәрдарлар» қисмида Худаниң хәлқи қайта-қайта Пәрвәрдигардин йүз өргәндә учриған бала-қазалар йезилған. Дәл буниң әксичә, Муқәддәс Китапниң «Рут» дегән қисмида Пәрвәрдигарға садақәтмән бир қанчә қәһриманларниң пәйда болғанлиғи, шундақла ят хәлиқтин болған Рутниң исраил хәлқи етиқат қилип кәлгән Худаға йүзлиниш билән бәхитлик болуп, Худаниң садиқ хәлқиниң бир әзасиға айланғанлиғи йезилғандур. Китавимизниң баш шәхси Рут моаблиқ болуп, у бир исраилға некалиниду. Йолдиши өлүп кәткәндин кейин, қейинанисиға чоңқур вападарлиғини көрситип, униң билән биллә Исраилға бариду. Шундақла исраиллар етиқат қилип кәлгән Худани қобул қилиду. Ахирида алдинқи йолдишиниң исраил туққанлиридин биригә некалиниду. Униң аилисидин Исраилниң улуқ падишаси Давут келип чиқиду. Рут исраилниң улуқ падишаси Давутниң чоң момиси болуп, исраил тарихида муһим орунни егилигән аял.

Тезис:

1. Әлимәләк аилисиниң Моабқа бериши (1-бап 1-айәттин 5-айәткичә)
2. Наоми билән Рутниң Бәйтләһәмгә қайтип келиши (1-бап 6-айәттин 22-айәткичә)
3. Рутниң Боазниң етизида башақ териши (2-бап)
4. Рутниң хаманға берип, Боаз билән көрүшүши (3-бап)
5. Боазниң Рутни некайиға елиши (4-бап 1-айәттин 12-айәткичә)
6. Падиша Давут Боаз билән Рутниң әвладидур (4-бап 13-айәттин 22-айәткичә)

Рут

Әлимәләк аилисиниң Моабқа бериши

[1-2] Исраилға сәрдарлар һөкүмранлиқ қилған чағларда дөләт ичидә
ачарчилиқ йүз бәрди. У чağда Йәһуда районининиң Бәйтләһәм йезисида
Әврата уруқ-җамаитидин болған Әлимәләк исимлиқ бир киши бар еди. У
жутидин айрилип, аяли Наоми, шундақла Маһлон вә Килйон исимлиқ икки
оғлини елип, Моаб елигә берип, у йәрдә вақитлиқ турди. Улар у йәрдики
вақтида [3] Әлимәләк аләмдин өтүп, Наоми икки оғли билән қалди. [4] Икки
оғли Моаб жутиниң қизлиридин Орпа вә Рутларға өйләнди. Улар у йәрдә он
жилчә яшиғандин кейин [5] Маһлон вә Килйонларму вапат болуп, Наоми
пәрзәнтсиз тул аял болуп қалди.

Наоми билән Рутниң Бәйтләһәмгә қайтип келиши

[6] Наоми Моабта турған вақтида Пәрвәрдигарниң Өз хәлқигә бәхит ата
қилип, уларға мол һосул бәргәнлигини аңлап, Моабтин өз жутиға
қайтмақчи болди. [7] У икки келини билән биллә бурун туруватқан өйидин
айрилип, Йәһуда зиминиға қарап меңиш йолида [8] икки келинигә:
— Силәр әнди анаңларниңкигә қайтип кәтсәңлар. Силәр маңа вә
мәрһумлириңларға яхши қариғиниңлардәк, Пәрвәрдигарму силәргә
яхшилиқ қилсун. [9] Пәрвәрдигар силәрниң йәнә некалинип, өй-очақлиқ
болуп, аманлиқта яшишиңларни несип қилсун, — деди.
Шуниң билән Наоми уларни сөйүп қойди, лекин икки келин:
[10] — Яқ! Биз сиз билән биллә сизниң хәлқиңизниң йениға кетимиз, —
дәп үн селип жиғлишип кетишти.
[11] Бирақ Наоми:

— Қизлирим, қайтип кетиңлар! Немишкә мән билән кетисиләр? Ойлап бекиңлар, мән йәнә силәргә йолдаш болидиған оғул туғаламдимән?
[12] Қайтип кетиңлар, қизлирим, меңиңлар! Мениң йешим некалиниш йешидин өтүп кәтти. Некалинишқа азирақ үмүтниму бар дәйли, әгәр мән бүгүнла әргә тегип, оғуллуқ болдумму дәйли, [13] силәр у оғуллар балағәткә йәткичә күтүп тураламсиләр? Силәр башқа әргә тәгмәй уларни күтәләмсиләр? Яқ! Қизлирим, бундақ болуши мүмкин әмәс, мени Худа урди, Худаниң маңа бәргән шор пешанилигини силәрниң тартишиңларниң орни йоқ, — деди.
[14] Улар йәнә қаттиқ жиғлашти. Орпа қейинанисини сөйүп қоюп кәтти. Лекин Рут қейинанисини чиң қучақлиди. [15] Наоми униңға:
— Рут, келин сиңлиң өз хәлқиниң вә илаһиниң йениға кәтти. Сәнму униң кәйнидин қайтқин! — деди.
[16] Бирақ Рут:
— Мени сиздин тенип, қешиңиздин кетишкә зорлимаң. Сиз нәгә барсиңиз, мәнму шу йәргә баримән. Сиз нәдә турсиңиз, мәнму шу йәрдә туримән. Сизниң хәлқиңиз мениңму хәлқим. Сизниң Худайиңиз мениңму Худайим. [17] Сиз қәйәрдә өлсиңиз, мәнму шу йәрдә өлимән вә шу йәргә көмүлимән. Өлүмдин башқа һеч қандақ нәрсә бизни айриветәлмәйду! Әгәр мән бу қәсимимгә әмәл қилмисам, Пәрвәрдигар мени қаттиқ җазалисун, — деди.
[18] Рутниң өзи билән биллә кетишни қәтъий тәләп қиливатқанлиғини көргән Наоми уни қайта зорлимиди.
[19] Улар биллә меңип Бәйтләһәмгә барди. Улар йетип барғанда, пүтүн шәһәр хәлқи аң-таң болушти. Аяллар һәйран қелишип, бир-биригә:
— У расттинла Наомиму? — дейишти.
[20] Наоми:
— Мени Наоми* демәй, Мара* дәңлар! — деди. У йәнә уларға:
— Һәммигә қадир Худа мени шор пешанә қилди. [21] Мән әлдин чиқип кәткинимдә, баяшәт едим, лекин Пәрвәрдигар мени қуруқ қол қайтурди. Пәрвәрдигар мени җазалиди. Һәммигә қадир Худа маңа азап-оқубәт салди. Шундақ турса, силәр мени немишкә йәнә Наоми дәп атайсиләр? — деди.
[22] Шу тәриқидә Наоми вә униң моаблиқ келини Рут Моабтин қайтип кәлди. Улар Бәйтләһәмгә йетип кәлгәндә, арпа омиси әнди башланған еди.

2

Рутниң Боазниң етизида башақ териши

[1] Наоминиң Боаз исимлиқ бай һәм абройлуқ бир туққини бар болуп, у йолдиши Әлимәләкниң уруқ-җамаитидин еди.

---

*20. Мәнаси «йеқимлиқ».
*20. Мәнаси «аччиқ».

2 Бир күни Рут Наомиға:
— Мениң етизға берип башақ теришимгә мақул болсиңиз, бешимни силайдиған бирәр кишиниң кәйнидә ишләй, — деди.
— Мәйли, барғин, қизим, — деди Наоми.
3 Рут етизға берип, омичиларниң кәйнидин меңип, чүшүп қалған арпа башақлирини тәрди. Бу етиз дәл Боазниң еди.
4 Рут етизда башақ териватқанда, Боаз Бәйтләһәмдин кәлди. У омичиларға:
— Пәрвәрдигар силәр билән биллә болғай! — дәп салам бәрди.
— Пәрвәрдигар сизгә бәхит ата қилғай! — дәп салам қайтурди улар.
5 Боаз омичиларға жавапкәр кишидин:
— Әву кимниң қизи екән? — дәп сориди.
6 У:
— У моаблиқ қиз екән, Наоми билән биллә Моабтин кәпту. 7 У мәндин
омичиларниң кәйнидин меңип, бағламларниң арисидин йәргә чүшүп қалған башақларни теривелишни өтүнгән еди. Сәһәрдин бери ишләп, кәпидә пәқәт бир аз арам елип, йәнә ишләватиду, — дәп жавап бәрди. 8 Боаз Рутниң
йениға берип, униңға:
— Әй қизим, гепимгә қулақ сал! Сән башақни башқиларниң етизлириға берип тәрмәй, бу йәрдә қелип, аял хизмәткарлиримниң қешида тәргин. 9 Әр
хизмәткарлирим қәйәрдә ома ориса, сән аял хизмәткарлирим билән биллә әшу йәргә бар. Әр омичилиримға сени бозәк қилмаслиғини тапилаймән. Уссисаң, улар тошқузуп қойған комзәклардин су елип ичкин, — деди.
10 Рут Боазға тизлинип, бешини йәргә тәккүзүп:
— Мән бир мусапир турсам, немишкә бешимни силап, бунчивала ғәмхорлуқ қилисиз? — деди.
11 Боаз униңға:
— Сән тул қалғандин кейин, қейинанаңға қилған вападарлиғиңни аңлиған едим. Сениң ата-анаң вә өз жутуңдин қандақ айрилип, бу ят хәлиқ ичигә қандақчә келип қалғанлиғиңдин толуқ хәвирим бар. 12 Пәрвәрдигар қилған
яхшилиқлириңни өзәңгә яндурғай. Сән қанити астида паналиқ издигән Исраилниң Худаси Пәрвәрдигар саңа мол илтипатини яғдурғай, — деди.
13 Рут униңға:
— Ғожам, сиз маңа әң чоң яхшилиқ қилдиңиз, гәрчә мән сизниң қиз хизмәткарлириңиздин болмисамму, маңа шундақ мулайим сөзләрни қилип, көңлүмгә тәсәлла бәрдиңиз, — дәп жавап қайтурди.
14 Тамақ вақти болғанда, Боаз Рутқа:
— Қени, кәлгин, нанға еғиз тәккин. Аччиқ суға тәккүзүп йегин, — деди.
Рут омичилар билән биллә олтарди. Боаз униңға талқандин елип бәрди. У
тойғичә йеди вә ашуруп қойди. 15 Рут орнидин туруп йәнә башақ тәргили
кәткәндә, Боаз әр омичиларға:
— У орулған бағламларниң арисида жүрүп тәрсиму тосимаңлар вә
рәнжитмәңлар. 16 Һәтта униң үчүн бағламлардин азирақ суғирип чиқирип

қоюңлар. Уни әйиплимәңлар, — дәп тапилиди.
[17] Шуниң билән Рут кәч киргичә етизда ишлиди. У терип кәлгән
башақларни соққанда, йерим халта дегидәк дан чиқти. [18] Рут арписини елип
шәһәргә қайтип кәлгәндә, қейинаниси униң тәргән арписини көрди, Рут
ешип қалған тамиғини елип униңға бәрди. [19] Наоми униңдин:
— Бунчивала көп арпини қәйәрдин терип кәлдиң? Сән кимниң етизида иш
қилдиң? Саңа ғәмхорлуқ қилған шу кишигә Худа бәхит бәрсун! — деди.
Рут қейинанисиға өзиниң Боазниң етизида ишлигәнлигини ейтип бәрди.
[20] Наоми роһланған һалда:
— Бизгә меһир-шәпқитини көрситиш арқилиқ бизниң өлүп кәткән
йолдашлиримизгә садиқ болған Боазға Пәрвәрдигар зор бәхит яғдурсун! —
дәп дуа қилди. У йәнә:
— У киши бизниң йеқин туққанлиримизниң бири болиду. Униң бизгә
қараш жавапкәрчилиги бар, — деди.
[21] — Йәнә мениң таки ома аяқлашқичә өз омичилириниң кәйнидин
башақ теришимгә рухсәт бәрди, — деди Рут.
[22] Наоми келинигә:
— Шундақ қилғин, қизим! Боазниң аял хизмәткарлири билән биллә
ишлигин. Әгәр башқа кишиләрниң етизлириға барсаң, сени бозәк қилиши
мүмкин, — деди.
[23] Шундақ қилип, Рут арпа, буғдайлар орулуп болғанға қәдәр, Боазниң аял
хизмәткарлири билән биллә башақ тәрди. У қейинаниси билән биллә
туривәрди.

3

Рутниң хаманға берип, Боаз билән көрүшүши

[1] Бир мәзгил өткәндин кейин, Наоми келини Рутқа:
— Һәй қизим, мән саңа баш пана болидиған бир әр тапай. Сән әнди
өй-очақлиқ болуп қалғин. [2] Сән аял хизмәткарлири билән биллә ишлигән
Боазниң бизгә туққан екәнлигини билисәнғу. Сөзүмни аңла! Бүгүн кәчтә у
хаманда арпа соқиду. [3] Сән үсти-бешиңни жуюп, өзәңгә әтир чечип,
чирайлиқ кийимлириңни кийип, хаманға барғин. Лекин у йәп-ичип
болғичә, сениң у йәргә барғанлиғиңни туюп қалмисун. [4] Униң ятидиған
йерини көрүвал. У йетип қалғандин кейин, сәздүрмәй берип йотқинини
ечип, униң аяқ тәрипидә йетивалсаң, у саңа немә қилиш керәклигини
ейтиду, — деди.
[5] — Сиз немә десиңиз, мән шуни қилай, — дәп жавап қайтурди Рут.
[6] Шуниң билән Рут хаманға берип қейинанисиниң дегинидәк қилди. [7] Боаз
йәп-ичип болғандин кейин, көңли азадә болуп раһәтләнди вә хаман
догисиниң кәйнидә йетип, уйқиға кәтти. Рут тивиш чиқармай келип, униң
йотқининиң аяқ тәрипини ечип қоюп, шу йәрдә ятти. [8] Түн йерим болғанда
Боаз музлап кәткәнликтин ойғинип, алдиға иңишкәндә аяқ тәрипидә бир

аялниң ятқинини көрүп, һәйран болуп:
[9] — Сән ким? — дәп сориди.
У:
— Бу мән, чакириңиз Рут. Сиз маңа қараш җавапкәрчилиги бар болған йеқин туққиним. Шуңа маңа қанитиңизни сайә қилип, мени әмриңизгә алсиңиз! — деди.
[10] Боаз униңға:
— Әй қизим, Пәрвәрдигар саңа көп бәхит ата қилсун! Сениң һазир йолдишиңниң урук-җамаитигә көрситиватқан садақитиң бурун көрсәткән садақитиңдинму артуқтур. Чүнки сән пули болсун-болмисун яш бирини тапалаттиң, лекин ундақ қилмидиң.
[11] Қизим, ғәм қилма! Сениң тәләп қилғанлириңниң һәммисини мән орунлап беримән, чүнки шәһәрдикиләрниң һәммиси сениң бир яхши аял екәнлигиңни билиду.
[12] Мән һәқиқәтән сениң йеқин туққиниң, бирақ билгинки, саңа мәндинму йеқин йәнә бир адәм бар.
[13] Бүгүн кечә бу йәрдә қал. Әтә сәһәрдә мән униң билән параңлишип, униң саңа туққанлиқ һәққини өтәшни халайдиған-халимайдиғанлиғини билип бақай. У өзиниң борчини ада қилип, сени илкигә алса, яхши болатти; әгәр халимиса мәңгү һаят Пәрвәрдигар алдида қәсәм қилимәнки, сени өзәм әмримгә елип, бу борчни ада қилимән. Әнди сән таң атқичә бу йәрдә йетип тур! — деди.
[14] Рут униң аяқ тәрипидә ятти. Лекин таң етиштин бурун орнидин турди, чүнки Боаз униң бу йәргә кәлгәнлигини башқиларниң билип қелишини халиматти.
[15] Боазму орнидин туруп, униңға:
— Йепинчаңни ечип тутуп тур, — деди.
У шундақ қилди. Боаз униңға икки халта дегидәк арпини қуюп берип, мүрисигә артип қоюп, өзи шәһәргә кәтти.
[16] Рут өйигә қайтип барғинида, қейинаниси униңдин:
— Ишлириң қандақ болди, қизим? — дәп сориди.
Рут Боазниң өзигә қилғанлирини қейинанисиға ейтип бәрди.
[17] — У мени сизниң алдиңизға қуруқ қол қайтмисун дәп, бу йепинчидики арпини бәрди, — деди Рут.
[18] Наоми униңға:
— Бу ишларниң ахири чиққичә, бу җайда сәвир қилип турғин. Боаз бүгүн бу ишларни пүткүзмәй болди қилмайду, — деди.

4

Боазниң Рутни некайиға елиши

[1] Шу арида Боаз шәһәр дәрвазисиға берип, у йәрдә олтарди. Узун өтмәй өзи ейтқан Әлимәләкниң әң йеқин туққиниму у йәрдин өтүп қалди. Боаз униңға:
— Бурадәр, бу йәргә келип олтар! — дәп чақирди, у келип олтарди.

[2] Боаз йәнә шәһәрдин он нәпәр йәрлик пешқәдәмлирини тәклип қилип,
уларниму бу йәрдә олтарғузди. Көпчилик олтирип болғандин кейин, [3] у
һелиқи туққиниға:
— Бурадиримиз Әлимәләкниң аяли Наоми Моабтин қайтип келип,
өзлиригә тәвә зиминини сатмақчи болуватиду. [4] Шуңа сени бу иштин
хәвәрләндүрмәкчимән. Әгәр сән бу йәрни елишни халисаң, мошу йәрдә
олтарған пешқәдәмләр вә хәлиқ алдида алғин. Әгәр халимисаңму мәйли,
очуқ ейтқин, буни мениң елишим керәк, чүнки алди билән сениң елиш
һоқуқуң бар. Андин кейин новәт маңа келиду, — деди.
Һелиқи туққини:
— Алимән, — деди.
[5] Боаз униңға:
— Хоп! Әгәр сән у зиминни Наомидин алсаң, мәрһумниң моаблиқ тул
аяли Рутниму некайиңға елип, мәрһумниң намини сақлап қелиш үчүн әвлат
қалдуруп, әвладиға бу йәрни мирас қилишиң керәк, — деди.
[6] У киши:
— Ундақта бу йәрни елиш һоқуқумдин ваз кечимән, чүнки балилиримға
қалидиған мирас бөлүнүп кетидикән. Сән алғин! Мән алалмаймән, — дәп
җавап бәрди.
[7] Әйни вақитларда исраиллиқларниң мал-мүлүк, сода-сетиқ ишлирида
мундақ бир адәт бар еди. У болсиму, сатқучи өз аяқ кийимини йешип,
алғучиға берәтти. Улар сода-сетиқниң пүткәнлигини мошу усул билән
ипадиләтти.
[8] Шуңа у киши Боазға:
— Сән алғин! — дәп аяқ кийимини селип, Боазға бәрди.
[9] Боаз у йәрдики ақсақаллар һәм җамаәткә:
— Әй җамаәт, гепимгә қулақ селиңлар! Бүгүн һәммиңлар гувачи, мән
Наомидин Әлимәләкниң мираси, йәни Килйон билән Маһлонға тәвә болған
йәр-зиминларни өзәмниң илкимгә алимән. [10] Шуниң билән биллә өлгән
кишиниң мирасиға варис қалдуруш үчүн һәм униң наминиң бурадәрлирим
арисида унтулуп қелип, өз жути ичидә өчмәслиги үчүн, мәрһум Маһлонниң
аяли моаблиқ Рутниму әмримгә алимән. Бүгүн силәр бу ишларға гува
болғайсиләр, — деди.
[11] Дәрвазиниң йенидики ақсақаллар вә җамаәт:
— Шундақ, биз гувачидурмиз. Пәрвәрдигар Яқупниң аяллири Раһилә
билән Леяһқа нурғун пәрзәнт бәргинидәк, аялиң Рутқиму көп пәрзәнт ата
қилғай. Әврата уруқ-җамаитидә бай болғайсән. Бәйтләһәмдә намиң
иззәт-аброй тапқай. [12] Пәрвәрдигар бу яш аялдин саңа нурғун әвлат ата
қилғай, уруқ-җамаитиңни Тамарниң Йәһудаға туғуп бәргән оғли Парәсниң
уруқ-җамаитигә охшаш ават қилғай, — дәп дуа қилишти.

Падиша Давут Боаз билән Рутниң әвладидур

[13] Шундақ қилип, Боаз Рутни әмригә елип, улар бир тәһийигә баш қойди.

Пәрвәрдигарниң кудрити билән Рут һамилдар болуп, бир оғул туғди.
14 Шәһәрдики аяллар Наомиға:

— Пәрвәрдигарға мәдһийиләр ейтилсун! У бүгүн сизгә таянч болидиған
бир нәврә ата қилди. Униң нами Исраилда иззәт-аброй тапсун. 15 Сиз үчүн
йәттә оғулдинму әвзәл келиниңиз сизгә муһәббәт көрсәтти, һазир у сизгә
бир нәврә туғуп бәрди. Бу нәвриңиз сизгә йеңи һаятий күч бәхит етип,
қерип қалған вақтиңизда таянчиңиз болиду, — дейишти.

16 Наоми бу балини қолиға елип, бағриға чиң басти вә униң баққучи чоң аниси болди.

17 Хошна аяллар бәс-бәстә:

— Наоми бир оғул нәврилик болди! — дейишип, балиға Обид дәп ат қойди.

Обид болса Йишайниң атиси еди. Йишай болса падиша Давутниң атиси еди.

18-22 Парәстин Давутқичә болғанларниң нәсәбнамиси: Парәс Һесронниң атиси, Һесрон Рамниң атиси, Рам Амминадабниң атиси, Амминадаб Наһшонниң атиси, Наһшон Салмонниң атиси, Салмон Боазниң атиси, Боаз Обидниң атиси, Обид Йишайниң атиси, Йишай болса Давутниң атисидур.

Әстир

(Қисқичә чүшәндүрүш)

Муқәддәс Китапниң «Әстирдин» ибарәт ушбу қисмида Персийә империясиниң ханишлиқ мәртивисигә еришкән йәһудий қизи Әстирниң өз хәлқини қанлиқ қирғиндин қутқузғанлиғи йезилған. «Әстир» китавидики вақиәләр Персийә империясидә Аһашвируш һөкүмранлиқ қилған жиллири, йәни миладидин бурунқи 485-464-жиллири йүз бәргән. Муса пәйғәмбәрниң өз хәлқини Мисирдин елип чиққиниға тәхминән миң жил болған чағлар еди. Муса пәйғәмбәр дәвридә Пәрвәрдигар Худа исраилларни Өз хәлқи қилип бәлгүләп, улар билән келишим түзгән еди. Шу келишимгә асасән улар Худаниң әмирлиригә бойсунмиса, Худаниң җазасиға учратти. Лекин исраиллар Худаға бойсунмастин, давамлиқ сахта илаһларға ибадәт қилди. Пәрвәрдигар Худа исраилларни агаһландуруш үчүн нурғун пәйғәмбәрләрни әвәткән болсиму, улар йәнила сахта илаһлардин өзлирини тарталмиди. Худа ахири исраилларни җазалап, Бабилниң падишасини уларниң зиминини бесивелип, пайтәхти Йерусалимни вәйран қилишқа вә аһалисини сүргүн қилишқа әвәтти. Бу вақиә миладидин бурунқи 586-жили йүз бәрди. Һалбуки, Худа Өз хәлқи болған исраилларға пәйғәмбәр Йәрәмия арқилиқ улар сүргүн қилинип йәтмиш жилдин кейин, уларни йәнә өз зиминиға қайтуруп келидиғанлиғини ейтқан еди. Исраиллар сүргүн қилинип узун өтмәй Бабил Персийә империяси тәрипидин бесивелинди.

Персийәликләр исраилларға нисбәтән қаттиқ қол болмиди, худди Худа алдин ала ейтқиниддәк, йәтмиш жилдин кейин исраиллар өз зиминиға қайтип келишкә башлиди. Улар әнди сахта илаһларға йәнә ибадәт қилмайдиған болди. Шундақтиму Персийәдики исраиллар башқа бир чоң хәтәргә дуч келиду. Бу хәтәр һәққидә «Әстир» китавида баян қилинған. Амаләкләр исраилларға узундин бери дүшмән болуп келиватқан хәлиқ еди. Муса пәйғәмбәр исраилларни Мисирдин елип чиққандин кейин, амаләкләр биринчи болуп исраилларға һуҗум қилған еди. Саул исраилларға падиша болған чағларда, Агаг амаләкләргә падиша болған болуп, у исраиллар билән болған урушта өз хәлқигә башчилиқ қилған еди. Әстирниң дәвридә Агагниң әвлади болған Һаман Персийә империясидә туруватқан барлиқ исраилларни өлтүрүветишни планлайду.

«Әстир» китавидики нурғун вақиәләрдин, мәсилән, алтинчи баптики вақиәдин, йәни Персийә падишаси Аһашвирушниң уйқусиниң кәлмәслиги билән кейинки вақиәләрниң йүз беришидин шуни биләләймизки, гәрчә «Әстир» китавиниң һеч қандақ йеридә «Худа» дегән сөз тилға елинмисиму, амма Худа пүтүн вақиәләрни башқуруп турған.

«Әстир» китавидики муһим нуқта Худаниң инсанларға бәргән әмирлирини тәкитләш әмәс, бәлки Худаниң инсанларни уларниң әтрапида йүз бәргән әмәлий ишлар арқилиқ йетәклигәнлигидур.

Муқәддәс Китапниң «Әстирдин» ибарәт бу қисмида йәһудийларниң Пурим мәйриминиң тарихи чүшәндүрүлиду.

Тезис:

1. Әстирниң ханиш болуши (1-2-баплар)
2. Һаман планлиған сүйиқәст (3-5-баплар)
3. Һаманниң җазалиниши (6-7-баплар)
4. Йәһудийларниң дүшмәнлирини мәғлуп қилиши (8-10-баплар)

Әстир

Падиша Аһашвирушниң Ваштини ханишлиқ мәртивисидин еливетиши

[1-2] Төвәндики вақиә падиша Аһашвируш заманида йүз бәргән. Аһашвируш
Суза шәһиридики падиша тәхтидә олтирип, Һиндстандин Мисирниң
нерисиғичә болған бир йүз жигирмә йәттә өлкигә һөкүмранлиқ қилған еди.
[3] У һөкүмранлиғиниң үчинчи жилида барлиқ алий әмәлдарлири билән
бәглиригә бир чоң зияпәт бәрди. Зияпәткә Персийә билән Медияниң
әскәрбашлири, һәр қайси өлкиләрдики жуқури дәриҗидикиләр вә алий
әмәлдарлар келип қатнашти. [4] Зияпәт алтә ай давамлашти. Падиша бу
җәриянда уларға өз империясиниң байлиғи вә өзиниң шан-шәривини
намайән қилди.

[5] Арқидинла падиша йәнә Суза шәһиридики һәммә кишиләргә,
мәртивисиниң жуқури-төвәнлигигә қаримай, орда гүлзарлиғида йәттә күн
зияпәт бәрди. [6] Мәзкүр гүлзарлиқ ақ вә көк кәндир рәхттин тикилгән
пәрдиләр билән безәлгән болуп, бу пәрдиләр мәрмәр таш түврүкләрдики
күмүч һалқиларға сөсүн рәңлик кәндир рәхт билән есилған еди. Мәрмәр
таш, сәдәп вә түрлүк рәңлик ташлар ятқузулған йәрниң үстигә
алтун-күмүчтин ясалған йөләнчүклүк узун орундуқлар қоюлған еди.
[7] Ордидики шараплар бир-биригә охшимайдиған алтун қәдәһләргә қуюлған
болуп, падишаниң буйруғи бойичә мәртләрчә тәминләнди. [8] Падиша орда
хизмәткарлириға һәммисиниң халиғанчә шарап ичишигә йол қоюшлирини,
амма һеч кимгә зорлимаслиқни буйриди. [9] Шуниң билән бир вақитта ханиш
Вашти падиша Аһашвирушниң ордисида аяллар үчүн һәм зияпәт бәрди.

[10] Чоң зияпәтниң йәттинчи күни падиша шараптин кәйпи чағ болғинида,
һозурида хизмәт қилидиған йәттә һәрәмъағисиға,* йәни Мәһуман, Бизта,
Һарбона, Биғта, Абағта, Зәтар, Кәркәсләргә [11] ханиш Ваштиға ханишлиқ
таҗини кийдүрүп, һозуриға тәклип қилип келишлирини буйриди. Ханиш
интайин чирайлиқ аял болғачқа, падиша алий әмәлдарлири билән барлиқ
зияпәт әһлигә униң гөзәл җамалини көрсәтмәкчи еди. [12] Лекин
һәрәмъағилири ханиш Ваштиға падишаниң әмрини йәткүзгәндә, у беришни
рәт қилди. Буниң билән падиша интайин хапа болуп, ғәзиви өрләп кәтти.
[13] Әшу вақиттики падишаларниң қаидиси бойичә падиша мәлум
мәсилиләргә дуч кәлгәндә, қанун вә тәртип-интизамни яхши
билидиғанларниң мәслиһитини алатти, шуңа падиша өз заманиниң
йетилгән данишмәнлиридин мәслиһәт сориди. [14] Данишмәнләрдин униң
йеқинлири Каршина, Шәтар, Адмата, Таршиш, Мәрәс, Марсина вә
Мәмуханлар еди. Улар Персийә вә Медиядики йәттә алий әмәлдар болуп,
падиша билән дайим көрүшәләйдиған вә империядә алдинқи орунда
туридиған кишиләр еди. [15] Падиша улардин:

— Мәнки падиша Аһашвируш һәрәмъағисини әвәтип, ханиш Ваштиға
әмир йәткүзгән едим. Лекин у әмримни орунлимиди. Қанун
бойичә уни қандақ бир тәрәп қилиш керәк? — дәп сориди.
[16] Мәмуқан буниңға җававән падиша вә башқа алий
әмәлдарларға мундақ деди:

— Ханиш Вашти падишаниң алдида әмәс, бәлки падишаниң барлиқ
өлкиләрдики алий әмәлдарлириниң, шундақла пүткүл
хәлиқләрниң алдидиму хаталиқ өткүзүпту! [17] Чүнки
ханишниң қилған бу иши империямиздики һәммә аялларниң
арисиға тарқилиши биләнла, бу иш уларниң өз әрлирини
көзигә илмаслиғиға сәвәп болиду. Улар: «Падиша
Аһашвируш ханиш Ваштини һозуриға тәклип қилған екән,
амма у беришни рәт қипту», дейишиду. [18] Персийә вә
Медиядики әмәлдарларниң ханимлири ханишниң бу ишини
аңлиған һаман әрлиригә шундақ муамилә қилишқа
башлайду. Буниң билән аилидә мәнситмәслик билән
хапилиқ үзүлмәйду. [19] Әгәр алийлири халисила, буниңдин
кейин Вашти падишаниң һозуриға кәлмисун, дәп әмир
чүшәргәйла вә бу әмирни яздуруп, Персийә билән Медияниң
қануниға өзгәрмәс қилип киргүзгәйла вә алийлири униң
ханишлиқ орнини униңдин яхширақ бирсигә бәргәйла.
[20] Падиша әмри чоң империялириниң һәммә җайлириға

---

*10. Һәрәмъағилири ордидики нурғун ишларда муһим орунда туридиған хизмәтчиләр болуп, көп һалларда улар орда тоқаллирини башқуруш ишиға җавапкәр болатти. Улар пичиветилгән әрләр болуп, қизларға чеқилматти вә пәрзәнтму қалдуралматти.

җакаланғандин кейин, һәммә аяллар өз әрлириниң
мәртивисиниң бар-йоқлуғидин қәтъий нәзәр, уларни һөрмәт
қилидиған болиду, — деди.
21 Падиша вә униң алий әмәлдарлири бу пикирни тоғра көрди, шуңа
падиша Мәмуқанниң тәкливи бойичә иш қилди. 22 Падиша һәр бир өлкә
хәлқиниң өз тил-йезиғида империяниң һәммә җайлириға: «Һәр бир әр өз
аилисиниң ғоҗайинидур», дәп һөкүм чиқарди.

2

Әстирниң ханиш болуши

1 Падиша Аһашвирушниң ғәзиви қайтқандин кейин, Вашти вә униң
қилғанлири һәм униң үстидин чиқирилған өз буйруғи һәққидә ойлайдиған
болди. 2 Падишаниң мәхсус хизмәткарлири падишаға:
— Алийлири үчүн яш вә чирайлиқ қизлар тепип кәлтүрүлсун. 3 Бу
чирайлиқ қизларни Суза шәһиридики һәрәмханиға * жиғип
келиш үчүн империялириниң һәр қайси өлкилиригә
әмәлдарлар тайинлансун. Қизлар орда тоқаллириға
җавапкәр һәрәмъағиси Һегайниң башқурушида болсун вә
пәдәз мулазимити билән тәминләнсун. 4 Андин өзлиригә
яққан қизВаштиниң орниға ханиш болсун, — дәп тәклип
бәрди. Бу тәклип падишаға яққачқа, у шундақ қилди.
5 Суза шәһиридә Мордикай исимлиқ бир йәһудий болуп, у Бинямин
қәбилисидин болған Яирниң оғли еди. Яир Шимәйниң оғли, Шимәй болса
Кишниң оғли еди. 6 Бабил падишаси Нәбукәднәсәр Йерусалимдин йәһудийә
падишаси Йәконийәни бир топ адәмләр билән биллә әсир қилип елип
кәлгәндә, Кишму шуларниң ичидә еди. 7 Мордикайниң Әстир исимлиқ бир
нәврә сиңлиси болуп, униң ибранийчә исми Һадаса еди. У бир гөзәл,
келишкән қиз болуп, ата-аниси түгәп кәткәндин кейин Мордикай уни өз
қизи қилип беқивелип, чоң қилған еди.
8 Падишаниң пәрмани билән нурғун қизлар Суза шәһиридики
һәрәмханиға кәлтүрүлгәндә, Әстирму ордидики қизларға җавапкәр болған
Һегайға тапшурулди. 9 Әстир Һегайға яқти. Һегай униңға илтипат қилип,
дәрһал уни пәдәз мулазимити вә алаһидә йемәкликләр билән тәминлиди.
Шундақла у ордидин йәттә кенизәкни униң хизмитини қилишқа таллап,
Әстир вә уларға һәрәмханидин әң яхши җайни бәрди. 10 Әстир өз хәлқи вә
уруқ-әҗдади һәққидә һеч кимгә һеч немә ейтмиди, чүнки Мордикай униңға
бу тоғрисида еғиз ачмаслиқни буйруған еди. 11 Мордикай Әстирниң
һал-әһвалидин хәвәр елиш вә униңға қандақ муамилә қилиниватқанлиғини
билиш үчүн, һәр күни һәрәмхана һойлисиниң әтрапида меңип жүрди.

---

*3. Хан-падишаларниң вә бәзи алаһидә һоқуқлуқ жуқури мәнсәпдарларниң
аял-қизлири үчүн мәхсус аҗритилған җай.

[12] Рәсмийәт бойичә һәр бир яш қиз падиша Аһашвирушниң һозуриға кириш үчүн, өз новити келиштин бурун алтә ай мурмәкки йеғи билән, алтә ай хуш пурақ әтир вә майлар билән, җәми он икки ай пәдәз қилиниши керәк еди. [13] Қиз падишаниң һозуриға киргәндә, һәрәмханидин ордиға немини елип кетишни халиса, униңға шу нәрсиләр бериләтти. [14] Кәчқурун падиша һозуриға киргән қиз әтиси әтигәндә ордидики һәрәмханиниң башқа бир бөлүмигә әвәтиләтти. У һәрәмхана тоқалларни башқурғучи һәрәмъағиси Шаашғазниң назарити астида еди. Пәқәт падишаға яққан, исми атап чақирилған қизла қайтидин униң һозуриға кирәләтти. [15] Әстирниң, йәни Абиһаил қизиниң (Мордикай беқивалған өзиниң бир нәврә сиңлиси) падиша һозуриға кириш новити кәлгәндә, һәрәмъағиси Һегай униңға немини елиш һәққидә тәклип бәргән болса, шуни алди вә башқа һеч нәрсә соримиди. Әстирни көргәнләрниң һәммиси уни яқтуруп қалатти. [16] Шундақ қилип, Аһашвируш империясиниң йәттинчи жили онинчи айда,/f * 16. «Әстирдә» әгәр айлар номер бойичә елинған болса, ибраний календаридики вақитни көрситиду. Әгәр айлар исми билән елинған болса, парс календаридики вақитни көрситиду. Ушбу айәттики вақит милади календари бойичә тәхминән миладидин бурунқи 478-жилниң он иккинчи ейиға тоғра келиду.   йәни Тәбәт ейида Әстир падиша Аһашвирушниң ордисиға кәлтүрүлди. [17] Падиша Әстирни барлиқ аяллардин яхши көрди. У падишаниң илтипати вә амрақлиғиға барлиқ қизлардин артуқ сазавәр болғачқа, падиша униң бешиға ханишлиқ таҗини кийдүрүп, Ваштиниң орниға ханиш қилди. [18] Кәйнидин падиша һәммә алий әмәлдарлири вә бәглиригә Әстирниң шәрипи үчүн бир чоң зияпәт бәрди. Һәммә өлкиләрдә мәйрәм елан қилинди вә мәртлик билән соғилар берилди.

Мордикайниң падишаниң һаятини қутқузуши

[19] Қизлар иккинчи қетим һәрәмханиға жиғилғанда, Мордикай ордида мәнсәпкә еришкән еди. [20] Әстир Мордикайниң тапилиши бойичә өзиниң хәлқи вә урук-әждади һәққидә йәнила һеч кимгә һеч немә ейтмиди. Әстир Мордикайға униң тәрбийисидики вақтида бойсунғандәк бойсунатти.
[21] Мордикай ордида хизмәт қилған мәзгилдә, орда дәрвазисида күзәтчилик қилидиған Биғтан вә Тәрәш исимлиқ икки һәрәмъағиси болуп, улар падиша Аһашвирушқа интайин ғәзәплинип, уни өлтүрүветишни қәстләп жүрәтти.
[22] Мордикай бу сүйиқәстни билип қелип, ханиш Әстиргә мәлум қилди. Әстир бу ишни Мордикайниң намидин падишаға йәткүзди. [23] Тәкшүрүлүш арқилиқ бу ишниң растлиғи испатланғандин кейин, бу икки киши дарға есип өлтүрүлди. Бу вақиә падишаниң көз алдида империяниң хатирә дәптиригә йезип қоюлди.

3

Һаманниң йәһудийларниң нәслини йоқитиш сүйиқәсти

[1] Бу ишлардин кейин падиша Аһашвируш Агагниң нәслидин болған
Һамадатаниң оғли Һаманниң мәртивисини барлиқ әмәлдарларниңкидин
жуқури өстүрди. Мәртивә җәһәттә Һаман падиша Аһашвирушниң
кәйнидила туратти. [2] Ордидики пүтүн әмәлдарларниң һәммиси падишаниң
буйруғинидәк Һаманниң алдидин өткәндә, униңға егилип тазим қилишатти.
Пәқәт Мордикайла егилмәтти һәм тазим қилматти. [3] Буни көргән ордидики
башқа әмәлдарлар униңдин:

— Падишаниң әмригә бойсунмиғиниңиз немиси? — дәп сориди. [4] Улар
Мордикайға бу гәпни һәр күни десиму, амма Мордикай
уларниң сөзигә қулақ салмиди. Мордикай уларға
чүшәндүрүп:

— Мән йәһудий, Һаманға тазим қилмаймән, — деди. Шуниң билән улар
Һаманниң Мордикайниң бу ишиға йол
қойидиған-қоймайдиғанлиғини билип беқиш үчүн, бу гәпни
униңға дәп қойди.

[5] Һаман Мордикайниң униңға егилип тазим қилмиғанлиғини көрүп
интайин ғәзәпләнди. [6] У йәнә Мордикайниң йәһудий екәнлигини билиши
билән, ялғуз Мордикайниң өзинила җазалаш азлиқ қилидикән дәп қариди.
Шуңа у Аһашвируш империясидики пүтүн йәһудийларни, йәни
Мордикайниң хәлқини қирип ташлашни планлиди.

[7] Аһашвируш империясиниң он иккинчи жили биринчи айда, йәни Нисан
ейида* бу планниң әмәлгә ашурулушиға бир күнниң бәлгүлиниши үчүн
Һаманниң алдида пур (чәк) тартилди. Чәктә он иккинчи айниң, йәни Адар
ейиниң он үчинчи күни,* тәхминән бир жилдин кейинки вақит чиқти.
[8] Андин Һаман падиша Аһашвирушқа:

— Империялириниң һәммә өлкилиригә чечилип кәткән, шундақла өм
яшайдиған бир хәлиқ бар. Уларниң қанунлири башқа
хәлиқләрниң қанунлириға охшимайду. Улар
империямизниң қанунлириға бойсунмайду. Уларниң
яшишиға йол қоюш империямизниң мәнпийитигә
пайдисиздур. [9] Әгәр алийлири халисила, уларни йоқитиш
үчүн мәктүп яздурғайла. Мән империямизниң мәмурий
хираҗити үчүн ғәзинигә үч йүз атмиш миң кило күмүч
тапшурушқа капаләтлик қилимән, — дәп мәлум қилди.
[10] Шуниң билән падиша қошулғанлиғини билдүрүп, өзиниң

---

*7. Милади календари бойичә тәхминән миладидин бурунқи 472-жилниң төртинчи ейиға тоғра келиду.

**7. Милади календари бойичә үчинчи айниң йәттинчи күнигә тоғра келиду.

мөрлүк үзүгини йәһудийларниң дүшмини болған Агагниң
нәслидин болған Һамадатаниң оғли Һаманға бәрди.
11 Падиша униңға:
— Бу күмүчләр өзәңгә қалсун. У хәлиқни қандақ қилимән десәң, шундақ
қил! — деди. 12 Шуңа биринчи айниң он үчинчи күни* Һаман
падишаниң хәтчилирини жиғип, империяниң һәммә
өлкилиридики рәислири, бәглири вә алий әмәлдарлириға
қарита мәктүп яздурди. Мәктүпләр һәр бир өлкә хәлқиниң өз
тил-йезиғида болуп, улар падишаниң намидин йезилди.
Шундақла уларға падишаниң мөрлүк үзүги бесилди.
13 Мәктүпләр чапармәнләр арқилиқ падишаниң қол астидики
һәммә өлкиләргә әвәтилди. Мәктүпләрдә: «Он иккинчи
айниң, йәни Адар ейиниң он үчинчи күни* йәһудийларниң
қери-яш, әр-аял вә бала-җақилириниң һәммиси бир күн
ичидә қирилсун, өлтүрүлсун, йоқ қилинсун, мал-мүлүклири
талан-тараж қилинсун», дәп йезилған еди. 14 Һәммә адәмниң
шу күни тәйяр болуп туруши үчүн, мәктүпниң көчүрмә
нусхиси һәр қайси өлкиләрдә пәрман болуп, һәммә
пухраларға алдин елан қилинмақчи болди. 15 Падишаниң
әмригә бенаән, мәзкүр пәрман Суза шәһиридә елан қилинди.
Чапармәнләр пәрманни дәрһал һәр қайси өлкиләргә елип
беришти. Бу вақитта падиша билән Һаман буни тәбрикләш
йүзисидин шарап ичишкә олтарди. Суза шәһири болса
бесәрәмҗанлиқта қалди.

4

Мордикайниң Әстирдин ярдәм сориши

1 Мордикай бу ишлардин хәвәр тапқандин кейин интайин қайғуруп,
кийимлирини житип, матиға йөгинип, бешиға күл чечип, Суза шәһирини
айлинип жүрүп, наһайити қаттиқ аһу-пәрият көтәрди. 2 У орда дәрвазисиға
келип, тохтап қалди. Чүнки бәлгүлимә бойичә матиға йөгәнгән кишиләр
ордиға киргүзүлмәтти. 3 Падишаниң пәрмани қайси өлкигә йетип кәлсә, у
йәрдики йәһудийлар қайғуруп, налә-пәрият қилишти. Улар роза тутуп, көз
йеши қилип, һаза тутушти, нурғун кишиләр матиға йөгинип, күлгә милинип
йетишти.
4 Әстирниң хизмитини қилидиған кенизәкләр билән һәрәмъағилири
Мордикай һәққидә Әстиргә хәвәр йәткүзгәндә, у интайин беарам болуп,

---

*12. Милади календари бойичә төртинчи айниң он йәттинчи күнигә тоғра келиду.

*13. Милади календари бойичә үчинчи айниң йәттинчи күнигә тоғра келиду.

Мордикайға кийим-кечәкләрни әвәтип, униң матини ташлаветишини тәләп
қилди. Лекин Мордикай қобул қилмиди. [5] Әстирниң хизмитигә
тайинланған падишаниң Һатак исимлиқ бир һәрәмъағиси бар еди. Әстир
уни чақиртип, Мордикайниң йениға берип, зади немә ишниң уни
қийнаватқанлиғини вә немишкә ундақ болғанлиғини билип келишкә
әвәтти. [6] Шуниң билән Һатак орда дәрвазиси алдидики мәйданда Мордикай
билән көрүшти. [7] Мордикай йүз бәргән ишларни униңға бир-бирләп ейтип
бәрди, шундақла Һаманниң йәһудийларни йоқитиш үчүн дөләт ғәзинисигә
қанчилик пул сәдиқә қилишни вәдә қилғанлиғиниму деди. [8] Мордикай
униңға йәнә Сузада елан қилинған йәһудийларни йоқитиш тоғрисидики
пәрманидин бир нусха бәрди. Мордикай униң бу пәрманни Әстиргә
тапшуруп беришини һәм Әстиргә әһвални чүшәндүрүп, униң падишаға
ялвуруп, өз хәлқиниң бир қошуқ қенини тилишини тәләп қилди.
[9] Һатак қайтип Мордикайниң тәливини Әстиргә йәткүзди. [10] Әстир:
— Мордикайға мону гәпләрни йәткүз, — дәп Һатакни йәнә әвәтти.
[11] — Падиша ордисида хизмәт қиливатқанлар вә падишаниң қол астидики хәлиқлири шуни билидуки: Әр яки аял болушидин қәтъий нәзәр, қайси бир киши чақирилмай ичкирики һойлиға — падишаниң һозуриға кирсә, қанун бойичә өлтүрүлиду. Пәқәт падиша униңға қолидики алтун сәлтәнәт һасисини узитип қалса, у тирик қалиду. Мени болса падиша чақирмиғили бир ай болди.
[12] Әстирниң бу гәплири Мордикайға йәткүзүлди. [13] Мордикай Әстиргә
мундақ жавап әвәтти:
— Йәһудийларниң һәммиси өлтүрүлидиған йәрдә сән һәргизму «ордида яшиғанлиғим үчүн аман қалимән» дәп ойлимиғин. [14] Әгәр
мошу вақитта сән сүкүт қилсаң, йәһудийларға башқа җайдин ярдәм келиду, улар қутулуп қалиду, лекин сән пүтүн уруқ-җамаитиң билән қошулуп өлисән. Ким билиду, бәлким сән мошу вақитлар үчүн ханишлиқ мәртивисигә еришкәндурсән?
[15] Әстир кейин Мордикайға мундақ жавап қайтурди:
[16] — Сиз берип, Суза шәһиридики барлиқ йәһудийларни жиғиң, силәр мән үчүн роза тутуңлар, үч кечә-күндүз һеч нәрсә йемәңлар, һеч нәрсә ичмәңлар. Мәнму кенизәклирим билән шундақ қилимән. Андин мән қанунға хилап болсиму, падишаниң алдиға киримән. Буниң үчүн өлсәмму мәйли.
[17] Шундақ қилип, Мордикай кәтти вә Әстирниң тапилиғинидәк қилди.

5

Әстирниң падиша билән Һаманға зияпәт бериши

[1] Үчинчи күни Әстир шаһанә кийимини кийип, ординиң ичкирики

һойлиға, йәни падишаниң тәхти қоюлған падиша ханиси удулидики
һойлиға кирди. Падиша өз ханисидики ишикниң удулидики тәхтидә
олтиратти. [2] Падиша ханиш Әстирниң ичкирики һойлида турғинини көрүп,
ханиш униң нәзаридә илтипат тапқачқа, алтун сәлтәнәт һасисини униңға
узатти. Шуниң билән Әстир униң алдиға берип, һасиниң учини тутти.
[3] Падиша униңдин:

— Әй ханиш Әстир! Немә болди? Немә тәливиң бар? Һәтта империямниң йеримини тәләп қилсаңму, у саңа берилиду, — деди.

[4] — Әгәр алийлири халисила, бүгүн Һаман билән биргә сили үчүн тәйярлиған зияпитимгә кәлгәйла, — деди Әстир падишаға.

[5] Падиша:

— Әстирниң тәләп қилғинидәк, Һаманни дәрһал елип келиңлар, — деди. Шундақ қилип, падиша зияпәткә Һаман билән биллә барди.

[6] Шарап ичиливатқанда, падиша Әстирдин йәнә:

— Илтимасиң немә? Илтимасиң орунлиниду. Немә тәливиң бар? Һәтта империямниң йеримини тәләп қилсаңму, у саңа берилиду, — деди.

[7-8] — Мениң илтимасим вә тәливим шуки: Әгәр мән алийлириниң илтипатиға муйәссәр болсам, алийлири халисила, әтә өзлири Һаман билән биргә иккилири үчүн тәйярлиған зияпитимгә қатнишип бәргәйла. Шу чағда силиниң сориғанлириға җавап берәй, — деди Әстир.

Һаманниң Мордикайни қәстләш плани

[9] Һаман зияпәттин көңли хуш қайтти. Лекин у орда дәрвазиси алдидин
өткинидә, Мордикайниң у йәрдә орнидин мидирлимай олтарғинини,
өзидин бир азму әймәнмигәнлигини көрүп интайин ғәзәпләнди. [10] Лекин у
ғәзивини бесивелип, өйигә қайтип, ағинилирини чақиртти вә аяли
Зәрәшниму кәлтүрди. [11] Һаман уларға өзиниң чәксиз байлиғи вә
пәрзәнтлириниң көплүги һәққидә по атти, шундақла падишаниң униң
мәртивисини қандақ өстүрүп, барлиқ алий әмәлдарлар билән бәгләрдин
жуқури қилғанлиғини ағзи ағзиға тәгмәй сөзлиди. [12] Һаман йәнә:

— Булардин башқа ханиш Әстир бәргән зияпәткә падиша билән мәндин башқа һеч ким тәклип қилинмапту. У йәнә падиша билән мени әтики зияпәткә тәклип қилди! [13] Бирақ мән қачанла һелиқи йәһудий Мордикайниң орда дәрвазиси алдида олтарғинини көрсәм, бу ишларниң һәммисиниң маңа һеч бир әһмийәтсиз екәнлигини һис қилимән, — деди.

[14] Униң аяли вә ағинилири униңға:

— Сиз буйруқ чүширип, оттуз йәттә гәз* егизликтә бир дар тәйярлитиң

*14. Тәхминән 22 метрға тоғра келиду.

вә әтә әтигәндә падишадин Мордикайни дарға есишни тәләп қилиң. Шундақ қилғанда, зияпәткә хошал-хорам барисиз, — дәп тәклип беришти. Һаман буни яхши мәслиһәт дәп билип, егиз бир дар тәйярлатти.

6

Падишаниң Мордикайға шан-шәрәп бериши

[1] Шу күни кәчтә падишаниң уйқуси кәлмигәчкә, империяниң хатирә
дәптирини алдуруп оқутти. [2] Хатирә дәптәрниң: «Мордикай падишани
йошурун өлтүрүш һәққидики бир сүйиқәстни паш қилған, бу сүйиқәстни
орда дәрвазисини күзәт қилидиған Биғтан билән Тәрәш исимлиқ икки
һәрәмъағиси планлиған», дәп йезилған йеригә кәлгәндә,
[3] падиша:

— Бу иш үчүн Мордикай қандақ мукапатланди, униңға қандақ иззәт-һөрмәт көрситилди? — дәп сориди.

Падишаниң хизмәткарлири:

— Униңға һеч нәрсә берилмәпту, — дәп җавап беришти.

[4] — Орда һойлисида ким бар? — дәп сориди падиша. Бу чағда Һаман
Мордикайни яситип қойған дарға есишқа падишадин иҗазәт
сораш үчүн орда һойлисиға әндила киргән еди. [5] Шуңа
падишаниң хизмәткарлири униңға:

— Һойлида Һаман туриду, — дәп җавап бәрди.

— Уни киргүзүңлар! — деди падиша. [6] Һаман киргәндә, падиша
униңдин:

— Падиша иззәт-һөрмәт көрсәтмәкчи болған кишигә немә қилинса болиду? — дәп сориди. Һаман өз көңлидә: «Падиша мәндин башқа кимгиму иззәт-һөрмәт көрситәр еди», дәп ойлиди
[7-8] вә падишаға:

— Падишайимиз иззәт-һөрмәт көрсәтмәкчи болған киши үчүн өзлири
кийгән шаһанә кийим, өзлири мингән таҗа тақалған ат елип
келинсун. [9] Андин падишаниң әң һөрмәтлик алий
әмәлдарлиридин бири у кишигә шаһанә кийим кийдүрүп, уни атқа миндүрүп, шәһәр мәйданини айландуруп: «Қараңлар! Падиша иззәт-һөрмәт көрсәтмәкчи болған киши мана мошундақ қилиниду», дәп униң алдида җар салсун, — деди.

[10] Шундақ қилип, падиша Һаманға:

— Дәрһал шаһанә кийим билән атни кәлтүрүп, һазирқи дегиниң бойичә орда дәрвазиси алдида олтарған йәһудий Мордикайға шундақ қил! Ейтқанлириңдин бирәрсиму кам қилинмисун!

— дәп буйриди. [11] Һаман шаһанә кийим билән атни
кәлтүрди. Мордикайға шаһанә кийим кийдүрүп, атқа
миндүрди вә уни шәһәр мәйданиға елип берип айландуруп:
— Қараңлар! Падиша иззәт-һөрмәт көрсәтмәкчи болған киши мана
мошундақ қилиниду, — дәп униң алдида җар салди.
[12] Шуниңдин кейин Мордикай ордидики вәзиписини
давамлаштурушқа қайтип кәлди. Һаман болса бешини
чүмкәп, ғәмкин һалда дәрһал өйигә қайтип кәтти. [13] У өзи
дуч кәлгән ишларни аяли Зәрәшкә вә барлиқ ағинилиригә
бир-бирләп сөзләп бәрди. Аяли вә мәслиһәтчилири униңға:
— Сиз йеңилип қелишқа башлиған Мордикай йәһудий нәслидин
болғачқа, униңға тақабил туралмайсиз, сиз униң көз алдида
чоқум йеңилип қалисиз, — деди.
[14] Улар сөзлишип турғинида, ординиң һәрәмъағилири келип, Һаманни
Әстирниң тәйярлиған зияпитигә беришқа алдиратти.

7

Һаманниң дарға есип өлтүрүлүши

[1-2] Шуниң билән падиша Һаман билән биллә Әстирниң зияпитигә барди.
Шарап ичиливатқанда, падиша Әстирдин йәнә:
— Әй ханиш Әстир! Илтимасиң немә? Илтимасиң орунлиниду. Немә
тәливиң бар? Һәтта империямниң йеримини тәләп қилсаңму,
у саңа берилиду, — деди.
[3] Әстир:
— Әгәр мән алийлириниң илтипатиға муйәссәр болған болсам,
алийлири халисила, илтимасим үчүн җенимни
қутулдурғайла. Тәливим үчүн хәлқимниң һаятини
сақлиғайла. [4] Мән вә хәлқим қирилип, өлтүрүлүп, йоқ
қилинишқа сетилип кәттуқ. Әгәр биз пәқәт қул вә
хизмәткарлиққа сетилип кәткән болсақ, мән сүкүт қилар
едим, чүнки бизниң азап-оқубәт тартишимиз падишаға елип
келидиған көңүлсизлик билән селиштурғанда һеч гәп әмәс,
— дәп җавап бәрди.
[5] У вақитта падиша Аһашвируш ханиш Әстирдин:
— У ким екән? Бундақ қилишқа җүръәт қилалайдиған киши қәйәрдә
екән? — дәп сориди.
[6] — Бизниң әшәддий дүшминимиз дәл бу яман Һаманниң өзи! — дәп
җавап бәрди Әстир.
Һаман падиша вә ханиш алдида титирәп кәтти. [7] Падиша ғәзәп билән
орнидин туруп, зияпәтханидин орда гүлзарлиғиға чиқип кәтти. Һаман
падишаниң өзини бош қоювәтмәйдиғанлиғини билип, ханиш Әстирдин бир
қошуқ қенини тиләш үчүн қалди. [8] Падиша орда гүлзарлиғидин

зияпәтханиға қайтип киргинидә, Һаман ханиш Әстир янпашлап ятқан узун орундуққа өзини ташлап ятатти. Падиша:

— Мән туруқлуқ, у мениң ордамда ханишқа әдәпсизлик қиливатамду немә? — дәп вақириди. Падиша шундақ дейиши биләнла һәрәмъағилири Һаманниң баш-көзини чүмкәп, уни өлтүрүшкә тәйяр болди. [9] Падишаниң алдида туруватқан һәрәмъағилиридин Һарбона исимлиқ бирси:

— Һаман алийлириниң һаятини қутқузған Мордикайни есиш үчүн оттуз йәттә гәз егизликтә ясатқан дар униң һойлисида туриду! — деди.

— Униңға Һаманниң өзини есиңлар! — дәп әмир қилди падиша. [10] Шуниң билән Мордикайни асмақчи болған дарға Һаманниң өзи есилди. Шундила падишаниң ғәзиви бесилди.

8

Мордикай билән Әстирниң өз хәлқини қутқузуши

[1] Шу күни падиша Аһашвируш йәһудийларниң дүшмини Һаманниң пүтүн
өй-җай, мал-мүлкини ханиш Әстиргә бәрди. Мордикайниң падишаниң
һозуриға киришигә иҗазәт берилди. Чүнки Әстир падишаға униң өз
туққини екәнлигини ейтип бәргән еди. [2] Падиша Һамандин тартивелинған
мөрлүк үзүкни Мордикайға бәрди. Әстир Мордикайға Һаманниң өй-җай,
мал-мүлкини башқурушни һавалә қилди. [3] Әстир йәнә падишаниң айиғиға
жиқилип, жиғлап туруп, униңдин Агагниң нәслидин болған Һаманниң
йәһудийларниң нәслини йоқитиш сүйиқәстини бекар қилишини ялвуруп
сориди. [4] Падиша Әстиргә алтун сәлтәнәт һасисини узатқан еди, Әстир
падишаниң алдида орнидин туруп:

[5] — Әгәр мән алийлириниң илтипатиға муйәссәр болған болсам, алийлири тоғра тепип, мәндин мәмнун болсила, алийлири халисила, бир әмир чүширип, Агагниң нәслидин болған Һамадатаниң оғли Һаманниң империялириниң һәммә өлкилиридики йәһудийларни йоқитиш үчүн яздурған мәктүплирини бекар қилғайла. [6] Мән хәлқимниң йоқитилишиға, туққанлиримниң қирилишиға қандақму чидап туралаймән? — деди.

[7] Падиша Аһашвируш ханиш Әстир билән йәһудий Мордикайға мундақ
деди:

— Һаман йәһудийларни қирип ташлимақчи болғанлиғи үчүн, уни дарға астурдум вә мал-мүлкини Әстиргә бәрдим. [8] Әнди халиғиниңларчә, мениң намимда йәһудийларға мәктүп йезип, мөрлүк үзүгүмни бесиңлар. Шуни есиңларда тутуңларки, падишаниң намидин йезилип, падишаниң мөрлүк үзүги бесилған һәр қандақ мәктүп бекар

қилинмайду.
[9] Шуниң билән үчинчи айниң, йәни Шиван ейиниң жигирмә үчинчи күни*
Мордикай падишаниң хәтчилирини жиғип, йәһудийларға вә Һиндстандин
Мисирниң нерисиғичә болған империяниң җәми бир йүз жигирмә йәттә
өлкисидики рәислири, бәглири вә әмәлдалириға қарита мәктүп яздурди.
Мәктүпләр һәр бир өлкиниң өз тил-йезиғида, шундақла йәһудийларниң
тил-йезиғида йезилди. [10] Мордикай падиша Аһашвирушниң намидин
яздурған бу мәктүпләргә униң мөрлүк үзүгини бастурди вә уларни
ордидики чапқур атларға мингән чапармәнләр арқилиқ тарқатти.
[11] Мәзкүр мәктүпләрдә падиша һәр қайси шәһәрләрдики йәһудийларниң
өзини қоғдаш үчүн бирлишишигә иҗазәт бәргән. Йәһудийларниң өзлиригә
һуҗум қилмақчи болған һәр қандақ милләт вә өлкидин болған адәмләрни вә
уларниң хотун-балилирини қиришиға, өлтүрүшигә, йоқ қилишиға вә
уларниң мал-мүлүклиригә егә болушиға рухсәт берилгән. [12] Бу иш пүтүн
өлкиләрдә он иккинчи айниң, йәни Адар ейиниң он үчинчи күни,* йәни
әслидә йәһудийларни қирғин қилишқа бәлгүләнгән күни, бир күн ичидә
иҗра қилинсун, дәп бәкитилди. [13] Бу мәктүпниң көчүрмә нусхиси барлиқ
өлкиләрдә пәрман болуп җакалинидиған вә һәммә адәмгә уқтурулидиған
болди. Шундақ болғанда, йәһудийлар дүшмәнлиридин шу күни интиқам
елишқа тәйяр болалатти. [14] Чапармәнләр ордидики чапқур атларға минип
падишаниң буйруғи бойичә җиддий атланди, Суза шәһиридиму бу пәрман
елан қилинди.
[15] Мордикай ақ вә көк шаһанә кийимни кийип, кәндир жиптин тоқулған
сөсүн рәң йәңсиз йепинчисини йепинип, чоң алтун таҗини тақап,
падишаниң һозуридин чиқти. Суза шәһири хошаллиқ тән-тәнилиригә
чөмди. [16] Йәһудийларға нисбәтән бу чағ бәхит-саадәткә еришкән,
шат-хорамлиқ вә иззәт-һөрмәткә толған чағ болди. [17] Падишаниң пәрмани
һәммә өлкә вә шәһәрләргә йетип барғанда, уни аңлиған йәһудийлар
шатлиққа толуп, хошаллиқ зияпити бериштин, мәйрәм қилиш арқилиқ
тәбрикләшти. Нурғун йәрлик аһалиләр йәһудийлардин қорқушуп, йәһудий
болушти.

9

Йәһудийларниң өз дүшмәнлирини мәғлуп қилиши

[1] Он иккинчи айниң, йәни Адар ейиниң он үчинчи күни* кәлди. Бу
падишаниң пәрманиниң орунлинидиған күни, шундақла йәһудийларниң

---

*9. Милади календари бойичә алтинчи айниң жигирмә бәшинчи күнигә тоғра келиду.

*12. Милади календари бойичә үчинчи айниң йәттинчи күнигә тоғра келиду.

*1. Милади календари бойичә үчинчи айниң йәттинчи күнигә тоғра келиду.

дүшмәнлири уларниң үстидин ғалип келишкә үмүт бағлиған күн еди.
Әксичә бу күндә йәһудийлар уларниң үстидин ғалибә қилди. [2] Йәһудийлар
өзлиригә зиянкәшлик қилғучиларға қарши туруш үчүн падиша
Аһашвирушниң пүтүн өлкилиридики өзлири турушлуқ шәһәрләрдә
жиғилишти. Җайлардики хәлиқләр улардин қорқушатти. Шуңа уларға һеч
ким қаршилиқ көрситәлмиди. [3] Пүтүн өлкиләрниң рәислири, алий
әмәлдарлири, бәглири вә орда ишлириға җавапкәр хадимлар Мордикайдин
қорққачқа, йәһудийларға ярдәм беришти. [4] Чүнки Мордикайниң һоқуқ
даириси барғансири кәңийиш билән у ордида интайин абройлуқ болуп,
униң нам-шөһрити барлиқ өлкиләргә тарқалған еди.
[5] Шуңа йәһудийлар өз дүшмәнлиригә халиғинини қилди. Улар
дүшмәнлирини қилич билән қирип йоқатти. [6] Йәһудийлар Суза шәһиридила
бәш йүз кишини өлтүрди. [7-10] Уларниң ичидә йәһудийларниң әшәддий
дүшмини Һамадатаниң оғли болған Һаманниң он оғлиму, йәни
Паршандата, Далпун, Аспата, Пората, Адаля, Аридата, Пармашта, Арсай,
Аридай вә Вайзататаларму бар еди. Йәһудийлар дүшмәнлирини өлтүрди,
лекин уларниң һеч қандақ мал-мүлкини олҗа алмиди.
[11] Шу күни Суза шәһиридә өлтүрүлгәнләрниң сани падишаға мәлум
қилинған еди, [12] падиша ханиш Әстиргә:

— Йәһудийлар ялғуз Суза шәһиридила бәш йүз адәм өлтүрүпту. Өлтүрүлгәнләрниң ичидә Һаманниң он оғлиму бар екән, империяниң башқа өлкилиридә йәнә немә ишлар қилғандур? Әнди илтимасиң немә? Илтимасиң орунлиниду. Йәнә немә тәливиң бар? Дегиниң болиду, — деди. [13] Әстир:

— Алийлири халисила, Сузадики йәһудийларниң әтиму бүгүнки пәрман бойичә иш қилишиға иҗазәт бәргәйла һәм Һаманниң он оғлиниң җәсәтлирини дарға астурғайла, — дәп җавап бәрди.

[14] Падиша шу бойичә пәрман чүшәрди вә бу пәрман Сузада җакаланди.
Һаманниң он оғлиниң җәсәтлири дарға есилди.
[15] Адар ейиниң он төртинчи күни* Сузадики йәһудийлар йәнә бир қетим
җәм болуп, Сузада үч йүз адәмни қирди. Лекин улар охшашла мал-мүлкини
олҗа алмиди.
[16] Адар ейиниң он үчинчи күни* империяниң һәр қайси өлкилиридики
башқа йәһудийларму жиғилишип өзлирини қоғдашқан еди. Өзлиригә
өчмәнлик қилған йәтмиш бәш миң кишини өлтүрүп, арам тапқан еди.
Лекин мал-мүлүккә қол тәккүзмигән еди. [17] Иккинчи күни улар дәм алди
һәм бу күнни хошаллиқ зияпити күни қилип бәлгүлиди. [18] Сузадики

*15. Милади календари бойичә үчинчи айниң сәккизинчи күнигә тоғра келиду.

*16. Милади календари бойичә үчинчи айниң йәттинчи күнигә тоғра келиду.

йәһудийлар болса Адар ейиниң он үчинчи, он төртинчи күнлири*
жиғилишип өзлирини қоғдашти. Он бәшинчи күни* дәм алди һәм бу күнни
хошаллиқ зияпити күни қилип бәлгүлиди. [19] Шуңа кичик йеза-кәнтләрдә
туридиған йәһудийлар Адар ейиниң он төртинчи күнини* хошаллиқ
зияпити беридиған арам елиш күни қилип, бир-биригә соғилар тәғдим
қилишидиған болди.

Пурим мәйриминиң келип чиқиши

[20] Мордикай бу ишларни хатириләп, пүтүн Аһашвируш империясиниң
жирақ-йеқин өлкилиридики йәһудийларға мәктүп йезип әвәтип, [21] уларниң
һәр жили Адар ейиниң он төртинчи вә он бәшинчи күнини* һейт күни
қилишлирини буйриди. [22] Бу күнләр йәһудийларниң дүшмәнлиридин арам
тапқан күнләр, бу ай йәһудийларниң қайғулири шатлиққа, муң-зарлири
хошаллиққа айланған ай еди. Уларниң бу күнләрни зияпәтләр бериш билән
өткүзүп, өз ара, шундақла кәмбәғәлләргә соғилар беришлири буйрилди.
[23] Буниң билән йәһудийлар Мордикайниң өзлиригә йезип қалдурғини
бойичә иш қилди вә башлиған бу һейтни давамлаштурушни қарар қилишти.
[24] Йәһудийларниң әшәддий дүшмини Агагниң нәслидин болған
Һамадатаниң оғли Һаман йәһудийларни йоқитиш сүйиқәстини планлиған
еди. У йәһудийларни йоқитиш үчүн пур (чәк) тартиш арқилиқ бир күнни
бәлгүлигән еди. [25] Лекин Һаманниң сүйиқәсти падишаниң қулиғиға
йәткәндә, падиша Һаманниң өзи планлиған йәһудийларға зиянкәшлик
қилиш плани униң өз бешиға кәлсун, дәп әмир яздурған еди. Шуниң билән
Һаман һәм униң оғуллириниң һәммиси дарға есилған еди.
[26] Һаман тартқан чәк «пур» дәп аталғачқа, йәһудийлар хатирилигән бу
күнләрму «пурим» дәп аталди. Йәһудийлар Мордикай язған мәктүп,
өзлириниң көргәнлири вә бешидин өткүзгәнлири сәвәвидин [27] өзлири,
әвлатлири вә улар билән бирләшкән кишиләр үчүн бир әнъәнә бәлгүләп,
Мордикайниң йезип қалдурғини бойичә һәр жили бу икки күнни
хатириләшни қарар қилди. [28] Улар һәм бу күнләр империяниң һәр бир өлкә
вә шәһәрлиридә, һәммә аилиләрдә хатирилиниши вә әвлаттин әвлатқичә
давамлишиши керәк, бу күнләрниң йәһудийлар арисида хатирилиниши һеч
қачан тохтап қалмаслиғи, шундақла йүз бәргән ишлар әвлатлар тәрипидин
һәргиз унтулуп қалмаслиғи керәк, дәп қарар қилди.
[29] Абиһаилниң қизи ханиш Әстирму йәһудий Мордикай бурун язған

---

*18. Милади календари бойичә үчинчи айниң йәттинчи, сәккизинчи күнлиригә тоғра келиду.

*18. Милади календари бойичә тоққузинчи күнигә тоғра келиду.

*19. Милади календари бойичә үчинчи айниң сәккизинчи күнигә тоғра келиду.

*21. Милади календари бойичә үчинчи айниң сәккизинчи, тоққузинчи күнлиригә тоғра келиду.

мәктүптәк бир парчә мәктүп йезип, ханишлиқ һоқуқи билән Пурим мәйримини өткүзүшни қоллиди.
[30] Бу мәктүпләр падиша Аһашвируш һакимийити астидики бир йүз жигирмә йәттә өлкидики пүтүн йәһудийларға йезилған еди. Мәктүпләрдә йәһудийларға теч-аманлиқ тиләнгән еди.
[31] Бу мәктүпләр Пурим мәйримини бәлгүлиди. Бу мәйрәмниң һәр жили бәлгүләнгән күнләрдә хатирилинишини йәһудий Мордикай билән ханиш Әстир оттуриға қойди. Хәлиқләр худди өзлири вә әвлатлири үчүн роза тутуш вә қарилиқ тутуш вақтини бәлгүләшни қарар қилғандәк, бу мәйрәмни өткүзүшниму қарар қилди.
[32] Әстирниң буйруғи Пурим мәйримигә аит қаидиләрни бәлгүлиди вә буларниң һәммиси хатирә дәптиригә йезилди.

10

Падиша Аһашвируш билән Мордикайниң утуғи

[1] Падиша Аһашвируш өз империясиниң пүтүн йәрлиридин, һәтта оттура деңизғичә болған җайлардин алван* жиғатти.
[2] Униң күч-қудрити, паалийәтлири вә Мордикайни қандақ өстүрүп, мәртивигә чиқарғанлиғи Персийә вә Медия падишалириниң хатирә дәптиригә йезилған еди.
[3] Йәһудий Мордикай өз хәлқиниң бәхтини издәп, өз миллитиниң тиничлиғини яқлиғачқа, йәһудийлар арисида иззәт тепип, қериндашлириниң қәдирлишигә еришкән еди. У мәртивә җәһәттә падиша Аһашвирушниң кәйнидила туратти.

*1. Зорлиқ билән тапшурушқа бәлгүләнгән маддий нәрсә.

Юнус

(Қисқичә чүшәндүрүш)

Юнус миладидин бурунқи сәккизинчи әсирдә яшиған Худаниң бир пәйғәмбиридур. У чағларда Исраил икки падишалиққа бөлүнүп, шималдикиси йәнила Исраил, җәнуптикиси болса Йәһудийә дәп аталди.

Худа дайим Исраил вә Йәһудийәниң падишалири вә хәлиқлиригә Өз пәйғәмбәрлирини әвәтип, уларни Худаниң йолида меңишқа йетәклигән, шундақла гуна өткүзмәслик вә сахта илаһларға ибадәт қилмаслиқ һәққидә агаһландуруп турған. Худа һәммә хәлиқләрни сөйиду, шуңа У бәзидә башқа әлләргиму Өз пәйғәмбәрлирини әвәткән.

Муқәддәс Китапниң «Юнус» дегән қисмида Юнус пәйғәмбәрниң Худа тәрипидин ят бир әлгә әвәтилгәнлиги һәққидә баян қилинған. Худа униңға Худа хәлқиниң дүшмини дәп қаралған Нинәви дегән шәһәргә беришни буйруған.

«Юнус» китавида тәсвирләнгән асасий мәзмун Худаниң Юнус пәйғәмбәргә тапшурған сөзлири әмәс, бәлки Худа Юнус пәйғәмбәрни Нинәви шәһиригә әвәткәндин башлап, Юнус пәйғәмбәрниң бешидин өткүзгән кәчүрмишлиридур.

Гәрчә пәйғәмбәрләр алий хисләтлик кишиләрдин болсиму, улар йәнила аҗиз инсанлардур. Мәсилән, Юнус пәйғәмбәр Нинәви шәһиригә беришни халимиған һәм Худаниң у шәһәрдикиләрни җазалишини арзу қилған. Шуңа у Худаға бойсунмиған һалда, Нинәви шәһиригә бармай, әксичә қариму-қарши тәрәпкә йолға чиққан. «Юнус» китавида Худаниң Өзигә бойсунмиған пәйғәмбәргә қандақ муамилә қилғанлиғи тәсвирлиниду.

Гәрчә нинәвиликләр Худаниң хәлқи болмисиму, Худа йәнила уларни сөйгән. Худа Юнус пәйғәмбәрниң қәлбини худди Өзи нинәвиликләрни сөйгәндәк сөйидиған қилип өзгәртишни халиған.

Тезис:

Юнус пәйғәмбәрниң Худа тәрипидин чақирилиши вә Худаниң әмригә бойсунмаслиғи (1-бап)

Юнус пәйғәмбәрниң дуа қилиши вә қутқузулуши (2-бап)

Юнус пәйғәмбәрниң нинәвиликләрни агаһландуруш билән Худаға бойсунуши (3-бап)

Юнус пәйғәмбәрниң Худаниң нинәвиликләргә көрсәткән меһир-шәпқитигә аччиқлиниши (4-бап)

Юнус

Юнус пәйғәмбәрниң Пәрвәрдигарниң һозуридин қечиши

[1] Бир күни Амитайниң оғли Юнусқа Пәрвәрдигардин сөз кәлди.
[2] Пәрвәрдигар мундақ деди: — Сән Нинәви дегән бүйүк шәһәргә дәрһал
берип, у шәһәрдикиләргә уларниң үстидин чиқарған һөкүмүмни жакала,
чүнки уларниң қилған яманлиқлири Маңа йетип кәлди! [3] Лекин Юнус
өзини Пәрвәрдигарниң һозуридин қачуруш үчүн шу ан қариму-қарши
тәрәпкә қарап маңди. У Жаффа шәһиригә берип, Испаниягә баридиған бир
кемини тапти вә кеминиң йол һәққини төләп, кемигә чиқип, кемичиләр
билән биллә Испаниягә бармақчи болди. У: «У йәргә қечип барсам,
Пәрвәрдигарниң һозуридин жирақ болимән», дәп ойлиди. [4] Бирақ
Пәрвәрдигар деңизға күчлүк боран әвәткән еди, деңизда дәһшәтлик боран
чиқип, кемини парчилавәткили тас қалди. [5] Шуниң билән кемичиләр қаттиқ
вәһимигә чүшүп, һәр қайси өз илаһлириға ялвурди. Кемә йениклисун дәп
улар кемидики жүкләрни деңизға ташлашти. Юнус у вақитта кеминиң
астинқи бөлүмидә йетип, қаттиқ уйқиға кәткән еди. [6] Кемә башлиғи
Юнусниң йениға келип, униңға: — Сән немишкә ухлап ятисән? Тур,
Илаһиңға ялвур! Бәлким Униң бизгә нәзәри чүшәр, шундақ болса һалак
болмаймиз, — деди. [7] Кемичиләр: — Бизниң мошу балаю-апәткә дучар
болушимизға ким сәвәплик екәнлигини көрүп бақайли, — дейишип чәк
тартишқан еди, чәк Юнусқа чиқти. [8] Улар униңдин: — Ейтқина, бу
балаю-апәтни ким кәлтүрүп чиқарди? Сән немә қилидиған адәмсән,
қәйәрдин кәлдиң, қайси әл-милләттинсән? — дәп сорашти. [9] Юнус уларға:
— Мән ибранийимән, деңиз вә қуруқлуқни яратқан асмандики

Пәрвәрдигарға етиқат қилимән, — дәп җавап бәрди. [10] Юнус йәнә уларға
өзиниң Пәрвәрдигарниң һозуридин қечип жүргәнлигини ейтип бәргән еди,
кемичиләр уни аңлап интайин қорқушуп кәтти вә: — Бундақ қечип
жүргиниң немиси! — деди. [11] Боран-чапқун күчийип кәткәнликтин, улар
униңдин: — Биз саңа немә қилсақ деңиз долқуни биз үчүн тиничлиниду? —
дәп сорашти. [12] Юнус уларға: — Мән шуни билимәнки, мениң сәвәвимдин
силәр мошу дәһшәтлик боран-чапқунға учридиңлар. Мени көтирип деңизға
ташлаңлар, деңиз долқуни силәр үчүн тиничлиниду, — дәп җавап бәрди.
[13] Кемичиләр әксичә палақни җениниң баричә уруп, кемини қирғаққа елип
бармақчи болди, лекин алға илгириләлмиди. Чүнки боран-чапқун
барғансири күчийип кәткән еди. [14] Шуниң билән улар Пәрвәрдигарға: — Әй
Пәрвәрдигар, Сәндин өтүнимизки, бу адәмниң җениға замин
болғанлиғимиздин бизни һалак қилмиғайсән. Бегуна адәмниң қенини
төкүш гунайини бизниң үстимизгә жүклимигәйсән. Әй Пәрвәрдигар,
буларниң һәммисини Өз ирадәң бойичә қилғансән, — дәп ялвурди. [15] Андин
кейин улар Юнусни көтирип долқунлап турған деңизға ташлиған еди,
боран шу ан бесилди. [16] Кемичиләр бу вақиәни көргәчкә, Пәрвәрдигардин
қаттиқ қорқушуп, Униңға қурванлиқ қилишти вә қәсәмләр беришти.
[17] Пәрвәрдигар йоған бир белиқни Юнусни жутувелишқа әвәткән еди.
Юнус белиқниң қосиғида үч кечә-күндүз болди.

2

Юнус пәйғәмбәрниң дуаси

[1] Юнус белиқниң қосиғида өз Худаси болған Пәрвәрдигарға мундақ дуа
қилди:

[2] Қийин-қистақта қалғинимда, Пәрвәрдигарға налә қилдим,
У маңа қулақ салди.
Өлүкләр дияриниң чоңқур йеридин пәрият чәктим,
Сән мениң наләмгә қулақ салдиң.
[3] Сән мени чоңқур деңизниң тегигә ташлидиң,
Күчлүк сулар мени қоршавалди,
Долқунлириң, өркәшлириң үстүмдин бесип өтти.
[4] Мундақ дедим шу пәйттә:
Мән Сениң нәзәриңдин ташлинип кәттим,
Лекин йәнә муқәддәс ибадәтханаңни көримән.
[5] Сулар мени җенимни алғудәк қоршавалди,
Өркәшләр оравалди,
Деңиздики от-чөпләр бешимни чирмавалди.
[6] Деңиздики тағларниң һуллириға чөкүп кәттим,
Чиқиш йоллири мәңгүгә етилгән җайға.
Лекин, әй Пәрвәрдигар, Худайим,
Җенимни өлүкләр дияридин Өзәң қутқузувалдиң.

[7] Җеним чиқип кетәй дегәндә,
Әй Пәрвәрдигар, Сени яд эттим.
Дуайим Саңа йәтти,
Сениң муқәддәс ибадәтханаңға.
[8] Әрзимәс бутларға ибадәт қилидиғанлар
Пәрвәрдигарниң меһир-муһәббитини тәрк етәр.
[9] Лекин мән болсам Саңа сунармән,
Шүкүрләр билән қурванлиқлар.
Қилған қәсәмлиримгә вапа қилармән,
Чүнки қутқузулуш Пәрвәрдигардинла келәр.
[10] Шуниң билән Пәрвәрдигар һелиқи белиққа буйруқ қилған еди, белиқ
Юнусни қуруқлуққа қусуп чиқарди.

3

Юнус пәйғәмбәрниң Худаға бойсунуши

[1] Пәрвәрдигардин Юнусқа иккинчи қетим сөз кәлди. [2] Пәрвәрдигар
униңға:

— Сән Нинәви дегән бүйүк шәһәргә дәрһал берип, у шәһәрдикиләргә
Мән саңа тапшуридиған сөзләрни җакала, — деди.

[3] Юнус шу ан Пәрвәрдигарниң сөзигә бенаән, Нинәвигә барди. Нинәви
алаһидә чоң бир шәһәр болуп, уни арилап чиқишқа үч күн кетәтти. [4] Юнус
шәһәргә кирип бир күнлүк йолни маңғандин кейин:

— Қириқ күндин кейин Нинәви шәһири харап қилиниду! — дәп
җакалиди.

[5] Буниң билән нинәвиликләр Худаға ишинип, роза тутушни қарар қилди.
Пүтүн шәһәр хәлқи мәртивиси жуқури-төвән болсун, һәммиси матиға
йөгинип, товва қилғанлиғини билдүрүшти. [6] Бу хәвәр Нинәви падишасиға
йәткәндә, у тәхтидин чүшүп, тонини селиветип, матиға йөгинип, күлдә
милинип олтарди.

[7] Падиша өзи вә әмәлдарлириниң намида нинәвиликләргә мундақ әмир
чүшәрди: «Мәйли адәм, мәйли һайван, мәйли кала, мәйли қой болсун,
һәммиси һеч немә тетимисун, улар һеч немә йемисун, суму ичмисун.
[8] Пүткүл адәм вә һайванлар матиға йөгәнсун. Һәр бир адәм Худаға қаттиқ
ялвурсун һәм яман йолидин янсун, зораванлиқтин қол үзсун. [9] Ким билиду,
Худа шуниң билән нийитидин, қәһир-ғәзивидин йенип, бизни һалак қилмай
қоямду техи!»

[10] Худа уларниң әмәллирини, йәни яман йоллиридин янғанлиғини
көргәндә, илгири Өзи җакалиған уларниң үстигә чүшәрмәкчи болған
балаю-апәтләрни уларға чүшәрмиди.

4

Юнус пәйғәмбәрниң Худаниң көрсәткән меһир-шәпқитигә аччиқлиниши

1 Юнус бу иштин толиму нарази болуп, наһайити аччиқланди. 2 Шуңа у
Пәрвәрдигарға мундақ деди:

— Әй Пәрвәрдигар, өз жутумда турғинимда Сениң шундақ
қилидиғанлиғиңни өз-өзәмгә ейтмиғанмидим? Мән Сениң
интайин меһриван вә рәһимдил Худа екәнлигиңни
биләттим. Сән асанлиқчә ғәзәпләнмәйсән,
меһир-муһәббәткә толғансән. Балаю-апәт кәлтүрүштин
йенивалидиғанлиғиңни биләттим. Шуңа Испаниягә
қачмиғанмидим? 3 Әнди, әй Пәрвәрдигар, җенимни алғин!
Тирик яшиғинимдин өлгиним яхши!

4 Пәрвәрдигар униңға җававән:

— Аччиқлинишиң тоғриму? — деди.

5 Шуниң билән Юнус шәһәрниң сиртиға чиқип, шәһәрниң шәриқ тәрипидә
олтарди. У бир кәпә ясап, униң сайисида олтирип, Нинәви шәһиридә немә
вақиә йүз беридиғанлиғини күтти. 6 Пәрвәрдигар Худа Юнусни көңүл
беарамлиғидин қутулдуруш үчүн бир қапақ пәлигини үндүрүп, Юнусниң
бешиға сайә болсун дәп, униң үсти тәрипигә йейилдурди. Юнус болса қапақ
пәлиги үчүн интайин хуш болди. 7 Лекин этиси әтигәндә Худа Өзи бир
қурутни әвәтти. Бу қурут келип, қапақ пәлигини йәп, уни кесип
қурутувәтти. 8 Күн чиққанда, Худа күн чиқиш тәрәптин иссиқ шамал
чиқарған еди, қизиқ аптап Юнусниң бешиға чүшүп, уни һалидин кәткүзди.
Шуңа у өлүмни тиләп: «Тирик яшиғинимдин өлгиним яхши!» деди.

9 Лекин Худа униңдин:

— Сениң бу қапақ пәлиги үчүн аччиқлинишиң тоғриму? — дәп сориди.

— Һә-ә, аччиғимда өлгүдәк болуп қалдим! — дәп җавап бәрди Юнус.

10 Пәрвәрдигар униңға:

— Сән өзәң йә өстүрмәй, йә униңға әмгәк сиңдүрмәй, бир кечидә өсүп,
иккинчи кечиси йоқ болуп кәткән бир түп қапақ пәлигигә
шунчә ичиң ағриған йәрдә, 11 Мән ақ-қарини
пәриқләндүрәлмәйдиған бир йүз жигирмә миң адими вә
нурғун һайванлири бар Нинәвидәк чоң шәһәргә ич ағритмай
тураламдим? — деди.

Инжил Шәриф

Мәтта баян қилған Хуш Хәвәр

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу китапниң муәллипи Лавий дәпму аталған Мәтта болуп, у бурун бажгир еди. Кейин һәзрити Әйсаниң он икки шагиртиниң бири болған.

Мәттаниң бу китапни йезиштики мәхсити, йәһудий китапханларға улар узун вақитлардин бери күтүп келиватқан Падиша, йәни Муқәддәс Язмиларда тилға елинған Қутқазғучи-Мәсиһниң дәл һәзрити Әйса екәнлигини көрситип бериштур.

Мәтта Муқәддәс Язмиларда алдин-ала берилгән бешарәтләрниң һәзрити Әйсаниң келиши билән әмәлгә ашқанлиғини очуқ көрситиш үчүн, һәзрити Әйсаниң туғулуши, мөжүзилири, һаяти, өлүми вә өлүмдин тирилишини Тәвраттики Қутқазғучи-Мәсиһкә қаритилған нәқилләр билән тәсвирлигән. Шуниң билән биллә муәллип һәзрити Әйсаниң тәмсилләр билән Худаниң Падишалиғи һәққидә көп тәлим бәргәнлигини вә Худаниң қанунини тоғра чүшәндүргәнлигини баян қилған. У йәнә һәзрити Әйсаниң йәһудий хәлқи үчүнла әмәс, бәлки пүткүл инсанлар үчүн кәлгәнлигини алаһидә тәкитлигән.

Тезис:

1. Һәзрити Әйсаниң нәсәбнамиси вә дунияға келиши (1-2-баплар)
2. Һәзрити Әйсаниң хизмити башлиниш алдида (3-баптин 4-бап 11-айәткичә)
3. Һәзрити Әйсаниң Җәлилийәдики хизмити (4-бап 12-айәттин 18-бапқичә)
4. Һәзрити Әйсаниң Җәлилийәдин Йерусалимға сәпири (19-20-баплар)
5. Һәзрити Әйсаниң бу дуниядики һаятиниң ахирқи һәптиси (21-27-баплар)
6. Һәзрити Әйсаниң өлүмдин тирилиши (28-бап)

Мәтта баян қилған Хуш Хәвәр

Әйса Мәсиһниң нәсәбнамиси

[1] Әйса Мәсиһниң әждатлири: Әйса Мәсиһ Давут падишаниң Әвлади,
Давут падиша болса Ибраһимниң әвлади. [2] Ибраһим Исһақниң атиси, Исһақ
Яқупниң атиси, Яқуп Йәһуда вә униң қериндашлириниң атиси, [3] Йәһуда
Тамардин туғулған Парәс вә Зәраһниң атиси, Парәс Һесронниң атиси,
Һесрон Рамниң атиси, [4] Рам Амминадабниң атиси, Амминадаб Наһшонниң
атиси, Наһшон Салмонниң атиси, [5] Салмон Раһабдин туғулған Боазниң
атиси, Боаз Руттин туғулған Обидниң атиси, Обид Йишайниң атиси,
[6] Йишай Давут падишаниң атиси, Давут падиша Урияниң аялидин туғулған
Сулайманниң атиси, [7] Сулайман Реһабамниң атиси, Реһабам Абияниң
атиси, Абия Асаниң атиси, [8] Аса Йәһошафатниң атиси, Йәһошафат
Йорамниң атиси, Йорам Узийәниң атиси, [9] Узийә Йотамниң атиси, Йотам
Аһазниң атиси, Аһаз Һизикийәниң атиси, [10] Һизикийә Манассәниң атиси,
Манассә Амонниң атиси, Амон Йошийәниң атиси, [11] Йошийә Исраил
әвлатлири Бабилонға сүргүн қилинғанда туғулған Йәконйә вә униң
қериндашлириниң атиси, [12] Йәконйә исраиллар Бабилонға сүргүн
болғандин кейин туғулған Шалтийәлниң атиси, Шалтийәл Зерубабилниң
атиси, [13] Зерубабил Абиһудниң атиси, Абиһуд Әляқимниң атиси, Әляқим
Азорниң атиси, [14] Азор Садоқниң атиси, Садоқ Аһимниң атиси, Аһим
Әлиһудниң атиси, [15] Әлиһуд Әлъазарниң атиси, Әлъазар Матанниң атиси,
Матан Яқупниң атиси, [16] Яқуп Мәрийәмниң ери Йүсүпниң атиси, Мәрийәм
Мәсиһ дәп аталған Әйсаниң аписи. [17] Бундақ болғанда, Ибраһим
пәйғәмбәрдин Давут падишағичә он төрт әвлат, Давут падишадин

исраиллар Бабилонға сүргүн қилинғичә он төрт әвлат вә улар Бабилонға сүргүн болғандин Мәсиһ дунияға кәлгәнгә қәдәр охшашла он төрт әвлат өткән.

Әйса Мәсиһниң дунияға келиши

[18] Әйса Мәсиһниң дунияға келиши мундақ болған: Мәрийәм билән
Йүсүпниң вәдилишиш чейи ичкүзүлгән еди. Бирақ улар некалинип
бирлишиштин илгири, Мәрийәмниң Муқәддәс Роһтин һамилдар
болғанлиғи мәлум болди. [19] Мәрийәмниң лайиғи Йүсүп дурус адәм
болғачқа, Мәрийәмни халайиқ алдида номусқа қалдурмаслиқ үчүн,
униңдин җим-җитла айрилип кәтмәкчи болди. [20] Бирақ у бу ишни ойлап
жүргинидә, Пәрвәрдигарниң бир периштәси униң чүшидә көрүнүп: «Әй
Давут падишаниң әвлади Йүсүп, Мәрийәмни әмриңгә елиштин қорқма,
чүнки туғулидиған бала Муқәддәс Роһтин кәлгән. [21] У бир Оғул туғиду.
Униңға Әйса * дәп исим қойғин, чүнки У Өз хәлқини гуналиридин
қутқузиду», деди.
[22] Мана булар Пәрвәрдигарниң пәйғәмбәр арқилиқ: [23] «Пак қиз һамилдар
болуп бир Оғул туғиду, Униң исми Иммануел * қоюлиду» дегән сөзиниң
әмәлгә ашурулушидур. [24] Йүсүп ойғинип периштәниң дегинини қилип,
Мәрийәмни әмригә алди. [25] Лекин Мәрийәм бошан-ғичә униң билән бир
ястуққа баш қоймиди. Бала туғулғанда, Йүсүп Униңға Әйса дәп исим
қойди.

2

Мунәҗҗимләр зиярити

[1] Һәзрити Әйса Һирод падиша заманисида Йәһудийә өлкисиниң
Бәйтләһәм йезисида дунияға кәлди. Кейин шәриқтин бәзи мунәҗ-җимләр *
Йерусалимға келип, кишиләргә:
[2] — Йәһудийларниң йеңидин туғулған Падишаси қәйәрдә? Биз Униң
туғулғанлиғидин бешарәт беридиған юлтузниң шәриқтин
көтирилгән-лигини көрдуқ. Шуңа Униңға сәҗдә қилғили кәлдуқ,
—дейишти. [3] Буни аңлиған Һирод падиша алақзадиликкә чүшти.
Җүмли-дин, пүткүл Йерусалим хәлқиму шундақ болди. [4] Һирод падиша
пүткүл алий роһанийлар вә Тәврат устазлирини чақирип, улардин:
— Пәйғәмбәрләр Қутқазғучи-Мәсиһ * қәйәрдә туғулиду дегән еди? — дәп

---

*__1:21__ 21. Әйса — «Пәрвәрдигар қутқузиду» дегән мәнани билдүриду.
*__1:23__ 23. Иммануел — «Худа биз билән биллә» дегән мәнани билдүриду.
*__2:1__ 1. Мунәҗҗимләр — астрономия билән шуғуллинидиғанлар яки юлтузларға қарап ғайипни билидиғанлар.
*__2:4__ 4. Мәсиһ — пәйғәмбәрләр алдин-ала ейтқан, Худа тәрипидин тайинланған, һаман бир күни келип мәңгү һөкүмранлиқ қилидиған Падишани көрситиду.

сориди.
5 — Йәһудийә өлкисиниң Бәйтләһәм йезисида, чүнки бу тоғрилиқ Мика пәйғәмбәр мундақ хатирилигән:

6 «Әй Йәһудийә зиминидики Бәйтләһәм,
Йәһудийә рәһбәрлириниң нәзәридә орнуң муһим.
Чүнки сәндин чиққуси,
Хәлқим исраилларниң Йетәкчиси», — дейишти улар.

7 Буниң билән Һирод падиша мунәҗҗимләрни мәхпий чақиртип,
юлтузниң қачан пәйда болғанлиғини уқувалди. 8 Андин: «Берип Балини
көңүл қоюп издәңлар. Тапқан һаман маңа хәвәр қилиңлар, мәнму Униң
алдиға берип сәҗдә қилип келәй», дәп уларни Бәйтлә-һәмгә йолға салди.
9 Мунәҗҗимләр Һирод падишаниң сөзигә бенаән йолға чиқти. Шәриқтин
көтирилгән һелиқи юлтуз уларға йол башлап маңди, улар Бала туғулған
йәргә келип тохтиди. 10 Улар һелиқи юлтузни көргини-дин интайин хошал
болушти 11 һәм өйгә кирип Балини аниси Мәрийәм билән биллә көргинидә,
йәргә баш қоюп Балиға сәҗдә қилишти. Андин сандуқлирини ечип, алтун,
мәстәк, мурмәкки қатар-лиқ соғиларни елип сунушти. 12 Улар қайтмақчи
болғанда, Худа улар-ниң чүшидә Һирод падишаниң йениға бармаслиққа
агаһландуруш бәргәнликтин, улар башқа йол билән өз жутиға қайтишти.

Мисирға қечиш

13 Мунәҗҗимләр кәткәндин кейин, Худаниң бир периштәси Йүсүп-ниң чүшидә көрүнүп:
— Орнуңдин тур! Ана вә Бала иккисини елип Мисирға қач. Мән саңа хәвәр бәргичә у йәрдә тур. Чүнки Һирод падиша Балини издәп тепип өлтүрмәкчи, — деди.
14 Буниң билән Йүсүп орнидин туруп, ана вә Бала иккисини елип шу
кечила Мисирға қарап йолға чиқти. 15 Улар Һирод падиша өлгичә шу йәрдә
турди. Буниң билән Пәрвәрдигарниң пәйғәмбәр арқилиқ алдин-ала ейтқан: «Оғлумни Мисирдин Мән чақирдим», дегән сөзи әмәлгә ашурулди.

Оғул бовақларниң өлтүрүлүши

16 Һирод падиша мунәҗҗимләргә алданғанлиғини сезип, қаттиқ ғәзәпләнди. У мунәҗҗимләрниң ейтқанлириға асасән Бовақниң йешини һесаплап чиқип, Бәйтләһәм йезиси вә йеқин әтраптики икки яш вә униңдин төвән яштики оғул балиларниң һәммисини өлтүрүш тоғрисида буйруқ чүшәрди.
17 Буниң билән Худаниң Йәрәмия пәйғәмбәр арқилиқ ейтқан мону сөзлири әмәлгә ашурулди:

18 «Рамада аңланди жиға-зар вә пәрият,
Қан жиғлайду пәрзәнтлиригә Раһилә,

Тәсәллигә қайил әмәс пәқәтла,
Чүнки қалмиди пәрзәнтлири һаят».

Мисирдин қайтип келиш

[19] Һирод падиша өлгәндин кейин, Мисирда Йүсүпниң чүшидә Худаниң
бир периштәси көрүнүп:
[20] — Орнуңдин тур! Бала вә анисини елип Исраилға қайт! Чүнки Балиниң
җенини алмақчи болғанлар өлди, — деди. [21] Буниң билән Йүсүп Бала вә
анисини елип Исраилға қайтти.
[22] Бирақ Йүсүп Һирод падишаниң оғли Археласниң падишалиқ тәхткә
варислиқ қилип, Йәһудийә өлкисидә һөкүмранлиқ жүргүзүват-қанлиғидин
хәвәр тепип, қайтиштин қорқти. Кейин у Худаниң бешаритигә асасән
[23] Җәлилийә өлкисигә берип, Насирә шәһиригә орунлашти. Буниң билән
пәйғәмбәрләрниң: «У насирәлик дәп нам алиду», дегини әмәлгә ашурулди.

3

Чөмүлдүргүчи Йәһияниң тәлим бериши

[1] Шу чағларда чөмүлдүргүчи Йәһия Йәһудийә өлкисиниң чөллүк
районлириға келип тәлим берип, [2] кишиләргә:
— Яман йоллириңлардин йенип, товва қилиңлар! Чүнки Асманниң
Падишалиғи намайән болуш алдида туриду! — деди. [3] Чөмүлдүргүчи Йәһия
илгири Йәшая пәйғәмбәр тилға алған киши болуп, у мундақ дегән:

«Баяванда бир киши:
‹ Дилиңларни Рәббимизниң келишигә тәйяр қилиңлар!
Униң йоллирини түз қилиңлар! › дәп җар салиду».

[4] Йәһия пәйғәмбәр төгә жуңидин кийим кийгән, белигә көн тасма бағлиған
еди. Йәйдиғини чекәткә билән явайи һәрә һәсили еди. [5] Йерусалим
шәһиридин, җүмлидин, пүтүн Йәһудийә өлкисидин вә Иордан дәрия
вадилиридин кишиләр униң алдиға келишип, [6] гуналирини иқрар қилишти
вә униң өзлирини Иордан дәриясида чөмүлдүрүшини * қобул қилишти.
[7] Пәрисий вә садуқий * еқимидикиләрдинму көплигән кишиләр-ниң
чөмүлдүрүшни қобул қилғили кәлгәнлигини көргән Йәһия пәйғәмбәр
уларға:
— Әй сахтипәз иланлар! Товва қилмай, Худадин келидиған ғәзәп-тин
қечип қутулуш үчүн чөмүлдүрүшни қобул қилайли, дегиниңлар қандақ

---

*3:6 6. Бу йәрдә ейтилған чөмүлдүрүш кишиләрниң өз гуналириға товва қилған-лиғини билдүрүш рәсмийитини көрситиду.

*3:7 7. Пәрисий вә садуқий — йәһудий диниға тәвә болған икки хил диний еқимдики кишиләр.

гәп?! [8] Әгәр: «Гуналиримизға товва қилдуқ» десәңлар, уни һәрикитиңлар
билән испатлаңлар. [9] Униң үстигә өзәңларчә: «Биз Ибраһимниң әвлади
болғанлиғимиз үчүн, Худа гуналиримизни чоқум кәчүриду», дәп ойлап
жүрмәңлар! Чүнки силәргә ейтип қояйки, Худа Ибраһим бовимизға мошу
ташлардинму пәрзәнтләрни яритип берәләйду. [10] Палта дәрәқниң йилтизиға
йеқинлашқандәк, Худаниң ғәзиви әнди силәргә йетип келиш алдида. Яхши
мевә бәрмәйдиған дәрәқләр кесилип отқа ташлиниду. [11] Мән силәрни
қилған товваңлар үчүн суғила чөмүлдүримән. Лекин мәндин кейин техиму
қудрәтлик Бири келиду. Мән һәтта Униң айиғини көтиришкиму лайиқ
әмәсмән. У силәрни Муқәддәс Роһқа һәм отқа чөмдүриду. [12] У қолидики
күрәк билән хамандики сап буғдайни амбарға, саминини өчмәс отқа
ташлайдиған адәмгә охшаш, һәммә инсанни айрийду, — деди.

Һәзрити Әйсаниң чөмүлдүрүлүши

[13] Шу күнләрдә һәзрити Әйса Йәһия пәйғәмбәрдин чөмүлдүрүшни қобул
қилиш үчүн, Җәлилийә өлкисидин Иордан дәрияси бойиға кәлди. [14] Бирақ
Йәһия пәйғәмбәр Уни чөмүлдүрүшкә унимай:

— Сениң мениң алдимға кәлгиниң немиси! Мән чөмүлдүрүшни әсли Сәндин қобул қилишим керәк едиғу? — деди.

[15] Лекин һәзрити Әйса җававән:

— Һазир мошундақ болсун. Чүнки Худаниң ирадисини әмәлгә ашуруш үчүн, шундақ қилишимиз тоғридур, — деди.

Шуниң билән Йәһия пәйғәмбәр Уни чөмүлдүрүшкә қошулди. [16] Һәзрити
Әйса чөмүлдүрүлүп судин чиқишиға, асман ечилди. У Худаниң Роһиниң
кәптәр һалитидә асмандин чүшүп, үстигә қонуват-қанлиғини көрди.
[17] Андин асмандин Худаниң: «Бу Мениң сөйүмлүк Оғлум, Мән Униңдин
хурсәнмән!» дегән авази аңланди.

4

Һәзрити Әйсаниң синилиши

[1] Униңдин кейин Муқәддәс Роһ һәзрити Әйсани шәйтанниң синақлиридин
өткүзүш үчүн, чөл-баяванға елип барди. [2] Һәзрити Әйса қириқ кечә-күндүз
тамақ йемәй роза тутуп, қосиғи таза ачқан еди. [3] Уни синимақчи болған
шәйтан Униң алдиға келип:

— Әгәр Сән расттинла Худа Оғли * болсаң, мошу ташларни нанға айландуруп йә! — деди.

[4] Һәзрити Әйса униңға җававән:

— Тәвратта: «Инсан пәқәт нан биләнла әмәс, бәлки Худаниң ағзидин чиққан һәр бир сөз биләнму яшайду», дәп йезилған, — деди.

---

*__4:3__ 3. Худа Оғли — бу нам һәргизму Худа билән һәзрити Әйса оттурисидики җисманий җәһәттики ата-балилиқ мунасивәтни әмәс, бәлки роһий җәһәттики мунасивәтни билдүриду.

[5] Андин шәйтан һәзрити Әйсани муқәддәс шәһәр Йерусалимға елип барди
вә Уни мәркизий ибадәтханиниң әң егиз жайиға чиқирип:
[6] — Худа Оғли болсаң, пәскә сәкрәп баққина! Чүнки Зәбурда: «Худа
периштәлиригә Сән тоғрилиқ әмир қилған. Путуңниң ташларға
урулмаслиғи үчүн, улар Сени қоллирида тутувалиду», дәп йезилған
әмәсму? — деди.
[7] — Тәвратта: «Рәббиңлар Худани синап беқишқа болмайду!» дәпму
йезилған, — деди һәзрити Әйса.
[8] Андин шәйтан һәзрити Әйсани наһайити егиз бир таққа чиқирип, Униңға
дунийадики барлиқ дөләтләрни көркәмлиги билән көрситип:
[9] — Йәргә баш қоюп маңа сәждә қилсаң, уларниң һәммисини Саңа
бериветимән, — деди.
[10] — Йоқал, шәйтан! Тәвратта: «Рәббиңлар болған Худағила ибадәт
қилиңлар, пәқәт Униңғила хизмәт қилиңлар!» дейилгән, — деди һәзрити
Әйса жававән.
[11] Буниң билән шәйтан һәзрити Әйсани ташлап кетип қалди. Периштәләр
келип һәзрити Әйсаниң хизмитидә болди.

Һәзрити Әйсаниң тәлим беришни башлиши

[12] Һәзрити Әйса Йәһияниң тутқун қилинғанлиғини аңлап, Җәли-лийә
өлкисигә қайтип кәлди. [13] У жути Насирәдә турмай, Зәбулун вә Нафтали
районидики Җәлилийә көлигә йеқин Кәпәрнаһум шәһиригә келип
орунлашти. [14] Буниң билән Йәшая пәйғәмбәр арқилиқ уқтурул-ған
төвәндики сөзләр әмәлгә ашурулди:

[15] «Зәбулун вә Нафтали зиминлири,
Иордан дәриясиниң нерисида, деңиз тәрәптә,
Йәһудий әмәсләрниң Җәлилийә зиминлирида
[16] Қараңғулуқта яшиғанлар
Парлақ бир Нурни көрмәктә.
Өлүм көләңгисидә қалған бу әлгә
Бир Нур чүшиду әнди».

[17] Шуниңдин етиварән, һәзрити Әйса: «Гуналириңларға товва қилиң-лар,
чүнки Асманниң Падишалиғи намайән болуш алдида туриду!» дәп тәлим
беришкә башлиди.

Һәзрити Әйсаниң шагирт чақириши

[18] Бир күни һәзрити Әйса Җәлилийә көли бойида кетиветип, Петрус дәпму
аталған Симун вә униң иниси Әндәрни көрди. Улар белиқчи болуп, көлгә
тор селивататти. [19] Һәзрити Әйса уларға:
— Маңа әгишиңлар! Мән силәрни белиқ тутушниң орниға Маңа адәм
тутидиған қилимән, — деди. [20] Улар шу ан белиқ торлирини ташлап,
һәзрити Әйса билән маңди.

[21] Көл бойида бир аз маңғандин кейин, һәзрити Әйса Зәбәдийниң
оғуллири Яқуп вә Юһаннани көрди. Бу икки қериндаш кемидә атиси билән
торлирини оңшаватупти. Һәзрити Әйса уларниму шагиртлиқ-қа чақирди.
[22] Улар дәрһал кемини ташлап, атиси билән хошлишип һәзрити Әйса билән
маңди.

Һәзрити Әйсаниң Җәлилийәдә тәлим бериши

[23] Һәзрити Әйса Җәлилийәниң һәммә йерини айлинип чиқип,
ибадәтханиларда тәлим берип, Худаниң Падишалиғи тоғрилиқ Хуш Хәвәр
тарқатти, һәр хил ағриқ-силақларни сақайтти. [24] У тоғрилиқ хәвәр пүткүл
Сурийә өлкисигә тарқалди. У йәрдики халайиқ һәр хил ағриқ-силақларға
муптила болған кесәлләрни Униң алдиға елип келишти. Уларниң
бәзилиригә җин чаплашқан, бәзилириниң тутқақлиғи бар вә йәнә бәзилири
паләч кесилигә гириптар болған еди. Һәзрити Әйса уларни сақайтти.
[25] Җәлилийә, Он шәһәр райони, Йерусалим, Йәһудийә вә Иордан
дәриясиниң у қетидин кәлгән топ-топ адәмләр Униңға әгишип маңди.

5

Һәқиқий бәхит

[1] Һәзрити Әйса көпчиликни көрүп дөңгә чиқип, у йәрдә олтарди.
Шагиртлириму Униң йениға кәлди. [2] Һәзрити Әйса уларға тәлим беришкә
башлиди:

[3] — Өзиниң Худаға болған муһтаҗлиғини тонуп йәткәнләр нәқәдәр
бәхитлик!
Чүнки Асманниң Падишалиғи уларниңдур.
[4] Қайғурғанлар нәқәдәр бәхитлик!
Чүнки Худа уларға тәсәлла бериду.
[5] Мулайим болғанлар нәқәдәр бәхитлик!
Чүнки йәр йүзигә мирасхордур улар.
[6] Һәққанийлиққа интилидиғанлар нәқәдәр бәхитлик!
Чүнки Худа уларни толуқ қанаәтләндүриду.
[7] Башқиларға рәһимдил болғанлар нәқәдәр бәхитлик!
Чүнки Худа уларға рәһимдилдур.
[8] Қәлби пак болғанлар нәқәдәр бәхитлик!
Чүнки улар Худани көриду.
[9] Течлиқ тәрәпдарлири нәқәдәр бәхитлик!
Чүнки Худа уларни пәрзәндим дәйду.
[10] Худаниң әмрини тутуп зиянкәшликкә учриғанлар нәқәдәр бәхитлик!
Чүнки Асманниң Падишалиғи уларниңдур.

[11] Мән үчүн башқиларниң һақарәт, зиянкәшлик вә төһмитигә учрисаң-лар,
нәқәдәр бәхитликсиләр. [12] Шат-хорам болуңлар. Чүнки асманда силәр үчүн

көп мукапат сақланмақта. Бурунқи пәйғәмбәр-ләрму мошундақ зиянкәшликләргә учриған.

Шагиртлар туз болуш ролини йоқатмаслиғи керәк

[13] — Силәр йәр-йүзиниң тузидурсиләр. Һалбуки, әгәр туз өз тәми-ни йоқатса, униңға қайтидин туз тәмини киргүзгили болмайду! У чағда у һеч немигә яримас ташланди нәрсигә айлинип, кишилә-рниң айиғи астида қелиштин башқа ишқа яримайду.
[14] Силәр дунияниң нуридурсиләр. Тағ үстигә селинған шәһәр
йошуру-нал-майду. [15] Йеқилған чирақни һеч ким дас астиға йошуруп
қоймайду. Әксичә чирақданниң үстигә қойиду. Буниң билән өй ичидики
адәмләргә йоруқлуқ чүшиду. [16] Худди шуниңдәк, силәрниң нуруңлар
инсанлар алдида шундақ чақнисунки, улар силәрниң қилған яхши әмәллириңларни көрүп, асмандики Атаңларға мәдһийиләр ейтсун.

Тәврат һәққидә

[17] — Мени Тәврат қанунини яки пәйғәмбәрләрниң язғанлирини бекар
қилғили кәлди, дәп қалмаңлар. Мән уларни бекар қилғили әмәс, бәлки
әмәлгә ашурғили кәлдим. [18] Билип қоюңларки, асман-зимин можутла
болидикән, улар әмәлгә ашурулмиғичә, Тәвратниң бир һәрипи, һәтта бирәр
чекитиму бекар қилинмайду. [19] Шу сәвәптин, Тәврат қанунининиң
маддилиридин һәтта әң кичиклиригиму хилаплиқ қилип, башқиларға шундақ қилишни үгәткүчиләр Асманниң Падишалиғидики адәмләрниң арисида әң әрзимәс һесаплиниду. Әксичә Тәврат қануниға әмәл қилғанлар вә башқиларға шундақ қилишни үгәткүчиләр болса Асманниң
Падишалиғида улуқ һесаплиниду. [20] Шуңа билип қоюңларки, силәр Худаға
бойсунушта Тәврат устазлири вә пәрисийләрдинму ешип кәтмисәңлар Асманниң Падишалиғиға кирәлмәйсиләр.

Ғәзәплиниш һәққидә

[21] — Әждатлиримизға «Қатиллиқ қилма, қатиллиқ қилған һәр қандақ адәм
сотқа тартилиду» дейилгән тәлимни аңлиғансиләр. [22] Лекин шуни билип
қоюңларки, қериндашлириға ғәзәпләнгәнләрму сотқа тартилиду. Қериндашлирини «ахмақ», дәп тиллиғанлар алий кеңәшмидә җавапкәрликкә тартилиду. Қериндашлирини «әбләх», дәп һақарәтлигәнләр
отлуқ дозаққа чүшиду. [23] Шуниң үчүн силәр Худаға һәдийә атимақчи
болғиниңларда, қериндашлириңларниң силәргә қосақ көпүги барлиғи
ядиңларға йәтсә, [24] һәдийәңларни қоюп туруп, авал қериндишиңлар билән
яришивелиңлар, андин келип һәдийәңларни атаңлар.
[25] Әгәр үстүңлардин әризә қилмақчи болған бири болса, сотқа чүшүштин бурун униң билән тездин яришивелиңлар. Болмиса, у силәрни сотчиға,
сотчи болса гундипайға тапшуруп зинданға солитиве-тиду. [26] Билип
қоюңларки, селинған җәриманниң бир тийининиму қоймай төлимигичә, зиндандин чиқалмайсиләр.

Нека садиқлиғини бузуш һәққидә

[27] — Силәр «Нека садиқлиғини бузмаңлар» дегән тәлимни аңлиған.
[28] Лекин шуни билип қоюңларки, бирәр аялға шәһваний көзи билән қариған киши көңлидә у аял билән нека садиқлиғини бузған болиду.
[29] Шуңа, әгәр оң көзүң сени гунаға аздурса, уни оюп ташлавәт. Чүнки пүтүн бәдиниңниң дозаққа ташланғинидин, бәдиниңдики бир әзаниң набут болғини көп әвзәл.
[30] Әгәр оң қолуң сени гунаға аздурса, уни кесип ташлавәт. Чүнки пүтүн бәдиниңниң дозаққа киргинидин көрә, бәдиниңдики бир әзадин ваз кәчкиниң көп әвзәл.

Талақ қилиш һәққидә

[31] — Силәр «Кимду-ким аялини талақ қилса, талақ хетини бәрсун» дегән тәлимниму аңлиған.
[32] Бирақ шуни билип қоюңларки, бир адәм өз аялиниң җинсий әхлақсизлиқ қилишидин башқа ишини сәвәп қилип, уни талақ қилса һәм талақ қилинған аял йәнә бир әргә тәгсә, талақ қилған адәм өз аялини нека садиқлиғини бузушқа тутуп бәргән болиду. Талақ қилинған аялни әмригә алған кишиму нека садиқлиғини бузған болиду.

Қәсәм қилиш һәққидә

[33] — Силәр әҗдатлириңларға «Қәсәмдин қайтма, Пәрвәрдигариңға қилған қәсимиңдә тур» дейилгән тәлимни аңлиған.
[34] Лекин шуни билип қоюңларки, қәтъий қәсәм қилмаңлар. Асманни тилға елип қәсәм қилмаңлар, чүнки асман улуқ Падиша Худаниң тәхтидур.
[35] Яки йәрни тилға елип қәсәм қилмаңлар, чүнки зимин Худаниң пут қойидиған йеридур. Йерусалимни тилға елипму қәсәм қилмаңлар, чүнки у йәр улуқ Худаниң шәһиридур.
[36] Һәтта өз бешиңларни тилға елипму қәсәм қилмаңлар, чүнки силәрниң чечиңларниң бир телиниму ақ яки қара рәңгә өзгәртишкә күчүңлар йәтмәйду.
[37] Пәқәт «һә-ә» дегиниңлар «һә-ә», «яқ» дегиниңлар «яқ» болсун. Буниңдин артуғи шәйтандин келиду.

Интиқам һәққидә

[38] — Силәр «Қанға қан, җанға җан» * дегән тәлимни аңлиған.
[39] Лекин шуни билип қоюңларки, яман билән тәң болмаңлар. Бирси оң йүзүңларға урса, сол йүзүңларниму тутуп бериңлар.
[40] Бирси үстүңлардин дава қилип, көйнигиңларни алмақчи болса, чапиниң-ларниму селип бериңлар.
[41] Мабада бири силәргә жүк-тақисини көтәргүзүп бир чақирим йол жүрүшкә зорлиса, йәнә бир чақирим артуқ йол жүрүп бериңлар.
[42] Бирси силәрдин бирәр нәрсә тилисә, тилиги-нини бериңлар. Бирси силәрдин бирәр нәрсә қәриз сориса, уни қуруқ қол қайтурмаңлар.

Дүшмәнләргә меһир-муһәббәт көрситиш һәққидә

[43] — Силәр «Хошнаңни сөй, дүшминиңгә нәпрәтлән» дегән тәлимни

---

*__5:38__ 38. Сөзму-сөз тәрҗимиси: «көзгә көз, чишқа чиш».

аңлиған. [44] Лекин шуни билип қоюңларки, силәргә дүшмәнлик қилған--ларғиму меһир-муһәббәт көрситиңлар, зиянкәшлик қилғанларға дуа қилиңлар. [45] Шундақ қилғанда, асмандики Атаңлар Худаниң һәқиқий пәрзәнтлиридин болалайсиләр. Чүнки Худа қуяш нурини яхшилар-ғиму, яманларғиму чүшириду. Ямғурниму адаләтликләргиму, адаләт-сизләргиму яғдуриду. [46] Әгәр силәр өзәңларни яхши көргәнләргила меһир-муһәббәт көрсәтсәңлар, буниң қандақму мукапатқа еришкүчи-лиги болсун? Һәтта инсапсиз бажгирларму шундақ қиливатмамду? [47] Әгәр силәр достлириңлар биләнла салам-саат қилишсаңлар, буниң башқилардин немә пәрқи? Һәтта бутпәрәсләрму шундақ қилидуғу! [48] Шуңа асмандики Атаңлар мукәммәл болғинидәк, силәрму шундақ болуңлар.

6

Хәйир-сахавәт һәққидә

[1] — Диққәт қилиңларки, башқиларға көз-көз қилиш үчүн яхши иш қилмаңлар. Бундақ қилсаңлар, асмандики Атаңларниң мукапи-тиға еришәлмәйсиләр.

[2] Хәйир-сахавәт қилғиниңларда, дәвраң салмаңлар. Сахтипәзләрла башқиларниң махтишиға еришиш үчүн, ибадәтхана вә кочилар-да шундақ қилиду. Билип қоюңларки, улар шундақ қилип башқилар-ниң һөрмитидин башқа һеч қандақ мукапатқа еришәлмәйду. [3] Шуниң үчүн сәдиқә бәргиниңларда оң қолуңларниң қиливатқинини сол қолуңлар билмисун. [4] Сәдиқәңләрни йошурун бериңлар. Шундақ болғанда, йошурун қилинған ишларни билип турғучи асмандики Атаңлар силәргә мукапат бериду.

Дуа һәққидә

[5] — Дуа қилған вақтиңларда, башқиларға көз-көз қилиш үчүн ибадәт-хана яки төрт коча оттурида турувелип дуа қилидиған сахтипәз-ләр-дәк дуа қилмаңлар. Билип қоюңларки, улар шундақ қилип, башқиларниң һөрмитидин башқа һеч қандақ мукапатқа еришәлмәйду.

[6] Дуа қилған вақтиңларда, өйгә кирип, ишикни йепип, асмандики көрүнмәс Атаңларға дуа қилиңлар. Сәздүрмәстин қилинған барлиқ ишларни билип турғучи асмандики Атаңлар җәзмән силәргә мукапат бериду.

[7] Дуа-тилавәт қилғанда, бутпәрәсләрдәк қуруқ гәпләрни тәкрарла-вәр-мәң-лар. Улар гәпни тәкрарлавәрсәк Худа тәливимизни иҗавәт қилиду, дәп ойлиса керәк. [8] Силәр уларни доримаңлар. Чүнки асман-дики Атаңлар силәрниң еһтияҗиңларни силәр тәләп қилиш-тин авалла билиду. [9] Шуниң үчүн мундақ дуа қилиңлар:

«Әй асмандики Атимиз,
Сениң намиң улуқланғай.
[10] Падишалиғиң йәр йүзидә намайән болғай.

Ирадəң асмандикидəк йəр йүзидиму əмəлгə ашурулғай.
[11] Күндилик йемəклигимизни бəргəйсəн.
[12] Бизгə гуна қилғанларни кəчүргинимиздəк,
Сəнму гуналиримизни кəчүргəйсəн.
[13] Бизни аздурулушлардин сақлап қалғайсəн.
Бизни яманлиқтин * жирақ қилғайсəн». *

[14] Силəр башқиларниң гуналирини кəчүрсəңлар, асмандики Атаңлар-му
силəрни кəчүриду. [15] Бирақ силəр башқиларниң гуналирини
кəчүр-ми-сəңлар, асмандики Атаңларму силəрни кəчүрмəйду.

Роза тутуш һəққидə

[16] — Роза тутқан вақтиңларда, сахтипəзлəрдəк қияпəткə киривал-маң-лар.
Улар роза тутқинини көз-көз қилиш үчүн, өзлирини ғəмкин қияпəттə
көрситиду. Шуни билип қоюңларки, улар шундақ қилип, башқиларниң
һөрмитидин башқа һеч қандақ мукапатқа еришəл-мəйду. [17] Силəр роза
тутқанда, чечиңларни майлап, өзəңларни түзəш-түрүп жүрүңлар. [18] Шу
чағда пəқəт асмандики көрүнмəс Атаңлардин башқа һеч ким роза
тутқанлиғиңларни сезəлмəйду. Буниң билəн силəрниң йошурун қиливатқан
ишиңларниму билип туридиған асмандики Атаңлар җəзмəн силəргə
мукапат бериду.

Байлиқ һəққидə

[19] — Йəр йүзидə өзəңларға байлиқ топлимаңлар. Чүнки бу йəрдə йə күйə
йəп түгитиду, йə датлишип түгəйду яки оғри оғрилап кетиду. [20] Əксичə
асманда өзəңларға байлиқ топлаңлар. У йəрдə күйə йемəйду, датлашмайду,
оғриму алмайду. [21] Байлиғиңлар қəйəрдə болса, қəлбиңларму шу йəрдə
болиду.
[22] — Көз тəнниң чириғидур. Əгəр көзүңлар яхши болса, йəни көзүң-лар
Худада болса, пүтүн вуҗудуңлар йоруқлуқ билəн толиду. [23] Əгəр көзүңлар
яман болса, пүтүн вуҗудуңларни қараңғулуқ басиду. Əгəр һаятиңлардики
«йоруқлуқ» əмəлиятта қараңғулуқ болса, у қараңғулуқ немə дегəн
қорқунучлуқ һə!
[24] — Икки ғоҗайинға тəң хизмəт қилалайдиған һеч қандақ киши йоқ. У
яки бирини яман көрүп, йəнə бирини яхши көриду яки биригə етивар берип,
йəнə биригə сəл қарайду. Шуниңға охшаш, силəрниң бирла вақитта һəм
Худаниң, һəм мал-дунияниң қули болушуң-лар мүмкин əмəс.
[25] Шуңа билип қоюңларки, турмушуңларға керəклик йемəк-ичмəк яки
учаңларға кийидиған кийим-кечəктин ғəм қилмаңлар. Һаятлиқ
йемəк-ичмəктин, тəн кийим-кечəктин көп əзиз əмəсму? [26] Көктики учар

---

*__6:13__ 13. Яки «шəйтандин».
*__6:13__ 13. Бəзи грекчə нусхиларда бу айəтниң ахириға «Чүнки падишалиқ,
һоқуқ вə улуқлуқ Саңа мəнсүп, амин» дегəн ибарилəр қошулған.

қанатларға қараңлар! Улар теримайду, жиғмайду, амбарда озуқму
сақлимайду. Асмандики Атаңлар уларниму ач қоймиған йәрдә, силәрниң
рисқиңларни чоқум бериду. Чүнки силәр әшу қушлардин көп әзиз әмәсму?
27 Араңларда қайсиңлар ғәм-қайғу билән өмрүңларни кичиккинә
узарталайсиләр?
28 Кийим-кечәк үчүн ғәм қилишниң немә һаҗити?! Даладики явайи
гүлләрниң қандақ өсидиғанлиғиға қарап бақиңлар! Улар ишму қилмайду,
кийимму тикмәйду; 29 лекин силәргә шуни ейтайки, һәтта улуқ падиша
Сулайманниң һашамәтлик тонлириму бу явайи гүлләрниң гөзәллигигә тәң
келәлмәйду. 30 Әй ишәнчи аҗизлар! Худадин немишкә
гуманлиниватисиләр? Даладики бүгүн ечилса, әтиси қуруп очаққа
қалинидиған әшу гүл-гияларни шунчә безигән Худа силәрни техиму
кийиндүрмәсму? 31 Шундақ екән, «Немә йәймиз, немә ичимиз, немә
кийимиз?» дәп ғәм қилмаңлар. 32 Йәһудий әмәсләр мана шу нәрсиләр үчүн
издиниду. Бирақ асмандики Атаңлар силәрниң бу нәрсиләргә
муһтаҗлиғиңларни билиду. 33 Шундақ екән, һәммидин муһими Худаниң
Падишалиғи вә һәққанийлиғи һәққидә издиниңлар. У чағда Худа силәргә
мана буларниң һәммисини қошуп тәғдим қилиду. 34 Шуниң үчүн әтидин ғәм
қилмаңлар. Әтиниң ғеми әтигә қалсун. Һәр күнниң дәрди шу күнгә йетиду.

7

Башқиларниң үстидин һөкүм қилмаңлар

1 — Башқиларниң үстидин һөкүм қилип жүрмәңлар. Болмиса силәрму
Худаниң һөкүмигә учрайсиләр. 2 Чүнки силәр башқилар үстидин қандақ
өлчәм билән һөкүм қилсаңлар, Худаму силәрниң үстүңлардин шундақ
өлчәм билән һөкүм чиқириду. Силәр башқи-ларға қандақ өлчәм билән
өлчәп бәрсәңлар, Худаму силәргә шундақ өлчәм билән өлчәп бериду. 3 Немә
үчүн бурадириңниң һәрә кепиги-дәк кичик камчилиғини көрүп, өзәңдики
лимдәк чоң гунани көрмәйсән?! 4 Өзәңдә шунчә чоң гуна туруп,
бурадириңгә: «Көзүңдики һәрә кепигини еливетәй!» дегиниң қандақ гәп?
5 Әй сахтипәз! Авал өзәңниң көзидики лимни еливәт. Буниң билән ениқ
көрүп, буради-риңниң көзидики һәрә кепигини еливетәләйсән.

Хуш Хәвәрни аңлашни халимайдиғанлар һәққидә

6 — Иштқа муқәддәс нәрсини бәрмәңлар яки тоңғузниң алдиға
үнчә-мәрвайитларни ташлап қоймаңлар. Чүнки ишт кәйнигә бурулуп
силәрни таллайду; тоңғуз үнчә-мәрвайитларни аяқ астида дәссәп янчийду.

Тилигәнләр еришиду

7 — Дуа қилип тиләңлар, Худа тилигиниңларни бериду. Издәңлар,
таписиләр. Ишикни қеқиңлар, ечилиду. 8 Чүнки тилигәнләр еришиду,
издигәнләр тапиду, ишикни қаққанларға ишик ечилиду. 9 Әгәр оғлуңлар
нан тәләп қилса, силәр униңға таш берәттиңларму? 10 Белиқ тәләп қилса,

илан берәттиңларму? [11] Гунакар болған силәр пәрзәнтлириңларға яхши нәрсиләрни беришни билгән йәрдә, асмандики Атаңлар тилигәнләргә яхши нәрсиләрни техиму илтипат қилмасму?

[12] Башқиларниң өзәңларға қандақ муамилә қилишини күтсәңлар, силәрму уларға шундақ муамилә қилиңлар. Тәврат қануни вә пәйғәмбәрләрниң тәлиматлири мана шу.

Худаниң Падишалиғиға киридиған дәрваза

[13] — Тар дәрвазидин кириңлар. Чүнки кишини һалакәткә елип баридиған дәрваза кәң, йол асан болуп, бу дәрвазидин киридиғанлар көп. [14] Бирақ һаятлиққа елип баридиған дәрваза тар, йол тәс болуп, уни издәп тапалайдиғанларму аз.

Икки хил мевә дәриғи

[15] — Алдиңларға қой терисигә оринивелип кәлгән, ичи жирт-қуч чил бөридәк сахта пәйғәмбәрләрдин һошияр болуңлар. [16] Силәр уларни «мевилиридин» тонувалалайсиләр. Тикәндин үзүм, қамқақтин әнҗир алғили болмайду. [17] Яхши дәрәқ яхши мевә бериду, яман дәрәқ яман мевә бериду. [18] Яхши дәрәқ яман мевә бәрмәйду. Яман дәрәқ яхши мевә бәрмәйду. [19] Яхши мевә бәрмәй-диған һәр бир дәрәқ кесилип отқа ташлиниду. [20] Шуниңдәк, сахта пәйғәмбәрләрни уларниң «мевилиридин» тонувалалайсиләр.

Һәқиқий шагирт

[21] — Мени «Рәббим, Рәббим» дегәнләрниң һәммисила Асманниң Падишалиғиға кирәлмәйду. Пәқәт асмандики Худа Атамниң иради-сини ада қилғанларла кирәләйду. [22] Қиямәт күнидә нурғун кишиләр Маңа: «Рәббим, Рәббим, биз Сениң намиң билән пәйғәмбәрлик сөз йәткүздуқ» вә «Сениң намиң билән җинларни қоғлидуқ, нурғун мөҗүзиләрни көрсәттуқ», дәйду. [23] Һалбуки, у чағда Мән уларға: «Силәрни әзәлдин тонумаймән. Көзүмдин йоқилиңлар, әй яманлиқ қилғучилар», дәймән.

Икки хил имарәт салған кишиләр

[24] — Демәк, бу сөзлиримни аңлап әмәл қилғанлар имарәтни қорам таш үстигә салған әқиллиқ кишиләргә охшайду. [25] Боран соқуп, ямғур уруп, кәлкүн кәлгән тәғдирдиму, у имарәт өрүлмәйду. Чүнки униң һули қорам ташниң үстигә селинған. [26] Бирақ сөзлиримни аңлап туруп, әмәл қилмайдиғанлар имарәтни қумниң үстигә қурған ахмақларға охшайду. [27] Ундақ имарәт боран, ямғур вә кәлкүнниң һуҗумиға учриғанда өрүлүп кетиду, өрүлгәндиму интайин паҗиәлик өрүлиду!

[28] Һәзрити Әйса бу сөзлирини аяқлаштурғандин кейин, халайиқ Униң тәлимлиригә һәйран қелишти. [29] Чүнки һәзрити Әйсаниң тәлимати Тәврат устазлириниңкидин пәриқләнгән болуп, У Худадин кәлгән алаһидә һоқуқ билән тәлим бәрди.

8

Һәзрити Әйсаниң мохо кесилини сақайтиши

[1] Һәзрити Әйса тағдин чүшкәндә, топ-топ кишиләр Униңға әгишип маңди.
[2] Мохо * кесилигә гириптар болған бир киши һәзрити Әйсаниң алдиға
келип, тизлинип:
— Тәхсир, әгәр халисиңиз, мени кесилимдин сақайтип пак қилғай-сиз! —
деди. [3] Һәзрити Әйса униңға қолини тәккүзүп туруп:
— Халаймән, пак болғин, — девиди, бу адәмниң бәдинидики мохо кесили
шу ан сақайди. [4] Һәзрити Әйса униңға:
— Һазир бу ишни һеч кимгә ейтма, лекин удул мәркизий ибадәт-ханиға берип роһанийға өзәңниң сақайғанлиғиңни көрсәт. Андин буни башқиларға испатлаш үчүн, Муса пәйғәмбәрниң әмри бойичә мохо кесилидин сақайғанлар қилишқа тегишлик қурванлиқни қил, — деди.

Һәзрити Әйсаниң римлиқ йүз бешиниң чакирини сақайтиши

[5] Һәзрити Әйса Кәпәрнаһум шәһиригә барғанда, римлиқ бир йүз беши
Униң алдиға келип, шапаәт тиләп:
[6] — Тәхсир, чакирим паләч болуп қалди, наһайити азап ичидә өйдә ятиду,
— деди.
[7] — Мән берип уни сақайтип берәй, — деди һәзрити Әйса.
[8] Йүз беши:
— Тәхсир, өйүмгә келишиңизгә әрзимәймән. Пәқәт бир еғизла сөз қилип
қойсиңиз, чакирим сақийип кетиду. [9] Мениңму үстүмдә башлиғим, қол
астимда ләшкәрлирим бар. Биригә бар десәм, бариду, биригә кәл десәм,
келиду. Чакиримға бу ишни қил десәм, у шу ишни қилиду, — деди.
[10] Бу гәпләрни аңлап, һәйран болған һәзрити Әйса билләкәлгән-ләргә:
— Билип қоюңларки, бундақ ишәнчни исраиллар ичидә учратмиған едим.
[11] Силәргә шуни ейтайки, шәриқ вә ғәриптин нурғун йәһудий әмәсләр
келип, Асманниң Падишалиғида әждатлиримиз Ибраһим, Исһақ вә
Яқуплар билән бир дәстиханда олтириду. [12] Лекин Асман-ниң
Падишалиғиниң мирасхорлири болған нурғун йәһудийлар ташқириға,
қараңғулуққа һайдилип, у йәрдә һәсрәттә жиғлап, чишли-рини
ғучурлитиду, — деди. [13] Андин йүз бешиға:
— Өйүңгә қайт, ишәнгиниңдәк болиду, — деди. Һелиқи чакарниң кесили шу ан сәллимаза сақийип кәтти.

Һәзрити Әйсаниң нурғун кесәлләрни сақайтиши

[14] Һәзрити Әйса Петрусниң өйигә барғанда, Петрусниң қейинани-синиң
қизитмиси өрләп, орун тутуп йетип қалған еди. [15] Һәзрити Әйса униң

---

*8:2 2. Мохо кесили — бир хил қорқунучлуқ терә кесили болуп, йәһудийлар бу хил кесәлгә гириптар болғанларни «напак», дәп каратти.

қолини тутуши биләнла қизитмиси йенип кәтти. У аял дәрһал орнидин туруп, һәзрити Әйсани күтүшкә башлиди.
[16] Қараңғу чүшкәндә, кишиләр җин чаплашқан нурғун адәмләрни һәзрити Әйсаниң алдиға елип келишти. Һәзрити Әйса бир еғиз сөз биләнла улардики җинларни қоғлавәтти вә кесәлләрниң һәммисини сақайтти.
[17] Буниң билән Йәшая пәйғәмбәр арқилиқ уқтурулған:
«Ағриқ-силақлиримизни У көтәрди, кесәллиримизни үстигә алди», дегән сөз әмәлгә ашурулди.

Һәзрити Әйсаға әгишишниң төләмлири

[18] Һәзрити Әйса әтрапиға олишивалған кишиләрни көрүп, шагирт-лириға
көлниң у қетиға өтүп кетишни буйриди. [19] Шу чағда Тәврат устазлиридин
бири келип, Униңға:

— Устазим, Сиз қәйәргә барсаң, мән Сизгә әгишип маңимән, — деди.

[20] Бирақ һәзрити Әйса униңға:

— Түлкиниң өңкүри, қушниң угиси бар. Бирақ Инсан Оғлиниң [*] бешини қойғидәк йериму йоқ, — деди.

[21] Йәнә бир шагирти һәзрити Әйсаға:

— Устаз, атам өлүп уни йәрликкә қойғичә күтүп, андин Сизгә әгишәйчу! — деди.

[22] Һәзрити Әйса униңға:

— Маңа әгәшкин! Өлгәнләрни роһи өлүкләр өзлири йәрликкә қойсун, — деди.

Һәзрити Әйсаниң боранни тиничлитиши

[23] Һәзрити Әйса кемигә чүшти, шагиртлириму чүшүп биллә маңди. [24] Көл
үстидә уштумтут қаттиқ боран чиқип кәткәчкә, долқун-лар кемидин һалқип
кәтти. Бу чағда һәзрити Әйса ухлавататти. [25] Шагиртлар Уни ойғитип:

— Устаз, ғәриқ болуш алдида туримиз, бизни қутулдурғайсиз! — деди.

[26] — Неманчә қорқисиләр, ишәнчиңлар немә дегән аҗиз! — деди һәзрити Әйса вә орнидин туруп, боран-чапқун вә долқунларға буйруқ қилди. Шуниң билән боран вә долқунлар пүтүнләй тинич-ланди.

[27] Шагиртлар интайин һәйран болуп, бир-биригә:

— Бу зади қандақ Адәмду? Һәтта боран вә долқунларму Униң гепини аңлайдикән һә! — дәп кетишти.

Һәзрити Әйсаниң җин чаплашқан икки адәмни сақайтиши

[28] Һәзрити Әйса көлниң у қетидики Гадара дегән җайға барғинида, Униңға җин чаплашқан икки киши йолуқти. Гөр қилинидиған өңкүр-ләрни макан

---

[*] **8:20** 20. Муқәддәс Язмиларда «Инсан Оғлидин» ибарәт Әвәтилгүчиниң Худаниң күч-қудрити вә шан-шәриви билән асмандин чүшүп, пүткүл инсанларни мәңгү башқуридиғанлиғи алдин-ала ейтилған. Һәзрити Әйса бу намни Өзи һәққидә ишләткән.

тутқан бу икки киши шунчә вәһши едики, һеч ким бу йәрдин өтүшкә
җүръәт қилалматти. [29] Улар һәзрити Әйсани көргән һаман:
— Әй Худа Оғли, ишимизға арилашма! Сән вақит-саати кәлмәс-тинла
бизни қийниғили кәлдиңму? — дәп вақириди.
[30] Шу әтрапта чоң бир топ тоңғуз падиси озуқлинип жүрәтти. [31] Җинлар
һәзрити Әйсаға ялвуруп:
— Әгәр Сән бизни һайдап чиқармақчи болсаң, тоңғуз падисиға
киргүзүвәткин, — деди.
[32] Һәзрити Әйса:
— Чиқиңлар! — девиди, җинлар чиқип, тоңғузларниң тенигә кирип кәтти.
Пүтүн тоңғуз падиси терә-перәң болуп, жүгригән пети тик ярдин чүшүп,
көлгә ғәриқ болди.
[33] Тоңғуз баққучилар шәһәргә қечип кирип, бу ишниң баш-ахирини вә җин
чаплашқан кишиләрниң кәчүрмишлирини халайиққа тарқатти. [34] Шуниң
билән пүтүн шәһәрдикиләр һәзрити Әйса билән көрүшүшкили чиқти. Улар
Уни көргәндә, Униң бу йәрдин чиқип кетишини тәләп қилди.

9

Һәзрити Әйсаниң паләч кесилини сақайтиши

[1] Һәзрити Әйса кемигә чүшүп көлдин өтүп, Өзи турған шәһәр
Кәпәрнаһумға қайтип кәлди. [2] Кишиләр зәмбилгә ятқузулған бир паләчни
Униң алдиға елип кәлди. Уларниң ишәнчини көргән һәзрити Әйса һелиқи
паләчкә:
— Оғлум, хатирҗәм бол, гуналириң кәчүрүм қилинди, — деди.
[3] Бир қанчә Тәврат устазлири көңлидә «Бу Адәм күпүрлүк қилди», дәп
ойлиди.
[4] Уларниң көңлидә немә ойлаватқанлиғини билгән һәзрити Әйса уларға:
— Немә үчүн яман ойда болисиләр? [5] «Гуналириң кәчүрүм қилинди»
дейиш асанму яки «Орнуңдин тур, маң!» дейишму? Әлвәттә, ейтмақ асан,
қилмақ тәс. [6] Амма һазир Инсан Оғлиниң йәр йүзидә гуналарни кәчүрүм
қилиш һоқуқиға егә екәнлигини испатлап берәй, — деди. Андин паләч
кесәлгә:
— Орнуңдин тур, орун-көрпәңни жиғиштуруп, өйүңгә қайт, — дәп
буйриди.
[7] Һелиқи адәм орнидин туруп өйигә қайтти. [8] Буни көргән көпчилик
қорқушуп, инсанға бундақ һоқуқни бәргән Худаға мәдһийиләр ейтишти.

Һәзрити Әйсаниң Мәттани шагиртлиққа чақириши

[9] Һәзрити Әйса у йәрдин чиқип алдиға қарап кетиватқанда, бир бажгирни
көрди. Униң исми Мәтта болуп, баж жиғидиған җайда олтиратти. Һәзрити
Әйса униңға:
— Маңа әгәшкин! — деди.

Мәтта орнидин туруп, Униңға әгәшти.
10 Һәзрити Әйса Мәттаниң өйидә меһмандарчиликта болуватқанда, нурғун
баҗгирлар * вә гунакар дәп қаралған бир топ кишиләрму кирип, һәзрити
Әйса вә Униң шагиртлири билән һәмдәстихан болди. 11 Буни көргән
пәрисийләр һәзрити Әйсаниң шагиртлириға:
— Устазиңларниң баҗгир вә гунакарлар билән бир дәстиханда олтарғини
қандақ гәп?! — дейишти.
12 Бу гәпни аңлиған һәзрити Әйса:
— Сағлам адәм әмәс, бәлки кесәл адәмла тевипқа муһтаҗдур. 13 Муқәддәс
Язмиларда: «Мән қурванлиқ қилишиңларни әмәс, рәһим-шәпқәт
көрситишиңларни истәймән», дейилгән. Силәр берип бу сөзниң мәнасини
үгиниңлар. Мән өзлирини дурус һесаплайди-ған-ларни әмәс, бәлки
өзлириниң гуналирини тонуйдиған-ларни чақир-ғили кәлдим, — деди.

Кониға есиливалмаслиқ

14 Шу вақитларда Йәһия пәйғәмбәрниң шагиртлири келип, һәзрити
Әйсаға:
— Биз вә пәрисийләр роза тутимиз, Сизниң шагиртлириңиз немишкә
тутмайду? — дәп сорашти.
15 Һәзрити Әйса җававән мундақ деди:
— Тойи болуватқан жигит техи той зияпитидә турған чағда, меһманлар
һаза тутуп олтарса қандақ болғини?! Әлвәттә болмайду! Амма жигитниң
улардин елип кетилидиған күни келиду, әйнә шу чағда улар қайғу-һәсрәт
чәккинидин роза тутиду.
16 Һеч ким кона көйнәккә киришип кетидиған йеңи рәхттин ямақ
салмайду. Ундақ қилса, кийим жуюлғанда йеңи ямақ киришип, кийимни
житип ташлайду. Нәтиҗидә житиқ техиму йоғирип кетиду. 17 Шуниңдәк,
һеч ким йеңи шарапни кона тулумға қачилимайду. Әгәр ундақ қилса, йеңи
шарапниң көпүши билән тулум йерилидудә, шарапму төкүлүп кетиду.
Демәк, тулумму кардин чиқиду. Шуниң үчүн йеңи шарапни йеңи тулумға
қачилаш керәк. Шундақ қилғанда, һәр иккилисини сақлап қалғили болиду.

Тирилдүрүлгән қиз вә сақайтилған аял

18 Һәзрити Әйса Йәһия пәйғәмбәрниң шагиртлириға бу сөзләрни
қиливатқан вақтида, мәлум бир ибадәтханиниң бир җавапкәр адими келип,
һәзрити Әйсаниң айиғиға жиқилип:
— Мениң қизим һазирла өлүп кәтти, Сиз берип униңға қолуңизни
тәккүзүп қойсиңиз, у тирилиду, — деди.
19 Һәзрити Әйса орнидин туруп, шагиртлирини елип, униң билән биллә
барди.

---

*9:10 10. Баҗгирлар — Исраилни ишғал қилған римлиқлар үчүн өз хәлқидин баҗ жиғип беридиған вә шу сәвәптин нәпрәткә учриған йәһудийлар.

[20] Йолда хун тәврәш кесилигә гириптар болғиниға он икки жил болған бир
аял һәзрити Әйсаниң арқа тәрипидин келип, Униң чапинининң пешини
силиди. [21] У ичидә «Һәзрити Әйсаниң чапинини тутсамла, чоқум сақийип
кетимән», дәп ойлиған еди.
[22] Һәзрити Әйса кәйнигә бурулуп, униңға қарап:
— Қизим, хатирҗәм бол, ишәнчиң сени сақайтти! — дейишигила, һелиқи
аял сақийип кәтти.
[23] Һәзрити Әйса һелиқи ибадәтханининң җавапкәр адиминиң өйигә кирип,
нәй челиватқан вә һаза тутуп жиғлаватқан адәмләр топини көрүп, [24] уларға:
— Чиқип кетиңлар, бу қиз өлмиди, ухлап қапту, — деди.
Бирақ халайиқ Уни мәсқирә қилди. [25] Кишиләр чиқириветилгәндин кейин,
һәзрити Әйса қиз ятқан өйгә кирип, униң қолидин тартти. Қиз орнидин
турди. [26] Бу хәвәр пүтүн әтрапқа тарқалди.

Бемарларниң сақайтилиши

[27] Һәзрити Әйса у йәрдин чиқип кетиватқанда, икки қарғу Униң кәйнидин
келип:
— Әй падиша Давутниң Әвлади, * бизгә рәһим қилғайсиз! — дәп вақирап
кәтти.
[28] Һәзрити Әйса өйгә киргәндин кейин, һелиқи икки қарғу Униң алдиға
кәлди. Һәзрити Әйса улардин:
— Силәр Мениң силәрни сақайтишқа қадир екәнлигимгә ишинәм-силәр?
— дәп сориди.
— Әй Рәббим, ишинимиз, — дәп җавап бәрди улар.
[29] Һәзрити Әйса уларниң көзлиригә қолини тәккүзүп туруп:
— Ишәнгининңлардәк болсун! — дейишигила, [30] уларниң көзлири ечилди.
Һәзрити Әйса уларға:
— Бу ишни һеч кимгә ейтмаңлар! — дәп қаттиқ тапилиди. [31] Лекин улар у
йәрдин чиқипла, бу ишни әтрапқа йейивәтти.
[32] Улар чиқип кәткәндин кейин, җин чаплашқан бир кекәч һәзрити
Әйсаниң алдиға елип келинди. [33] Һәзрити Әйса униңдики җинни қоғлиши
биләнла, һелиқи адәм зуванға кәлди. Халайиқ һәйран болуп:
— Бундақ иш Исраилда зади болмиған, — дейишти.
[34] Лекин пәрисийләр:
— У җинларни уларниң башлиғиға тайинип һайдайдикән, — дейишти.

Һәзрити Әйсаниң кишиләргә болған меһир-муһәббити

[35] Һәзрити Әйса пүтүн шәһәр, йеза-қишлақларни арилап, һәр қайси
ибадәтханиларда тәлим берип, Асманниң Падишалиғиға даир Хуш
Хәвәрни тарқатти вә хәлиқ ичидики һәр хил кесәллик вә ағриқ-силақларни
сақайтти. [36] У топ-топ адәмләрни көрүп уларға ич ағритти, чүнки улар

---

*9:27 27. Давут падишаниң Әвлади — бу нам йәһудийлар арисида улар күтүватқан Қутқазғучи-Мәсиһни көрситәтти.

қойчисиз қой падилиридәк панасиз бечариләр еди. [37] Шуниң билән У
шагиртлириға:
— Қутқузулушқа интилидиғанлар мол һосулдәк көп, бирақ һосулни елиш
үчүн ишләйдиғанлар аз екән. [38] Һосулниң Егиси болған Худадин көпирәк
ишчи әвәтип, һосулни жиғивелишни тиләңлар, — деди.

10

Һәзрити Әйсаниң он икки шагиртини әвәтиши

[1] Һәзрити Әйса он икки шагиртини йениға чақирип, уларға җинларни
һайдаш вә һәр хил ағриқ-силақларни сақайтиш һоқуқини бәрди. [2] Бу он
икки шагиртлириниң исимлири мундақ: Петрус дәпму аталған Симун вә
униң иниси Әндәр, Зәбәдийниң оғли Яқуп вә униң қериндиши Юһанна,
[3] Филип вә Бартоломай, Томас вә баҗгир Мәтта, Һалпайниң оғли Яқуп вә
Тадай, [4] вәтәнпәрвәр дәп аталған Симун вә һәзрити Әйсаға сатқунлуқ
қилған Йәһуда Ишқарийот.
[5] Һәзрити Әйса бу он икки шагиртини хәлиқниң арисиға әвәтиш-тин авал,
уларға мундақ дәп тапилиди:
— Йәһудий әмәсләрниң зиминлириға барманлар. Самарийәлик-ләрниң
шәһәрлиригиму барманлар. [6] Униңдин көрә, Худаниң йоқалған қой
падилири, йәни исраиллар арисиға бериңлар. [7] Барған йериңларда:
«Асманниң Падишалиғи намайән болуш алдида туриду!» дәп җакалаңлар.
[8] Кесәлләрни сақайтиңлар, өлүкләрни тирилдүрүңлар, мохо кесәллирини
сақайтиңлар, җинларни һайдаве-тиңлар. Бу имтиязларни һәқсиз алған
екәнсиләр, һәқсиз ишлитиң-лар. [9] Һәм йениңларда алтун, күмүч вә мис
пулларни елип жүрмәң-лар. [10] Сәпәргә чиққанда нә хурҗун, нә бирәр артуқ
көйнәк, нә аяқ, нә һаса еливалмаңлар. Чүнки хизмәткар кимгә хизмәт қилса,
шуниң-дин иш һәққи елишқа һәқлиқ.
[11] Бирәр шәһәр яки йезиға барған вақтиңларда, алди билән у йәрдә силәрни
қобул қилишни халайдиған кишини издәп тепип, у йәрдин кәткичә шу
кишиниң өйидә туруңлар. [12] Бирәр өйгә киргиниңларда, уларға аманлиқ
тиләңлар. [13] Әгәр у аилидикиләр силәрни қобул қилса, уларға тилигән
аманлиғиңлар иҗавәт болиду. Әгәр силәрни қобул қилмиса, тилигән
аманлиғиңлар өзәңларға яниду. [14] Силәрни қобул қилмиған, сөзүңларни
аңлимиған кишиниң өйидин яки шу шәһәрдин қайтқиниңларда, уларни
агаһландуруш үчүн айиғиңлардики топини қеқиветиңлар. [15] Билип
қоюңларки, у шәһәрдикиләрниң қиямәт күни тартидиған җазаси Содом вә
Гомора * шәһиридики яман кишиләрниң тартидиған җазасидинму еғир

***10:15** 15. Содом вә Гомора — Ибраһим пәйғәмбәр заманидики икки шәһәр болуп, бу шәһәрләрниң адәмлири охшаш җинистики бузуқчилиққа қаттиқ берилип гунаға патқанлиқтин, Худа бу шәһәрләрни адәмлири билән қошуп йоқатти.

болиду!

Кәлгүсидики зиянкәшлик

[16] — Мана мән силәрни қойларни бөриләрниң арисиға әвәткәндәк
әвәтимән. Шуңа иландәк сәзгүр, кәптәрдәк саддә болуңлар.
[17] Киши-ләр-дин пәхәс болуңлар. Улар силәрни тутқун қилип сотқа
тапшуруп бериду, ибадәтханилирида қамчилайду. [18] Силәр Маңа
ишәнгән-лигиңлар үчүн, һаким вә падишалар алдиға елип берилип сораққа
тартилисиләр. Буниң билән уларниң вә йәһудий әмәсләрниң алдида Мениң
гувачилирим болисиләр. [19] Сорақ қилинған вақтиңларда, қандақ җавап
бериш яки немә дейиштин әндишә қилмаңлар. Чүнки у чағда қилидиған
сөзлириңлар силәргә несип қилиниду. [20] Силәр өзәңлар сөзлимәйсиләр,
бәлки асмандики Атаңларниң Роһи силәр арқилиқ сөзләйду.
[21] Қериндаш қериндишиға, ата балисиға хаинлиқ қилип, уларни өлүмгә
тутуп бериду. Балиларму ата-аниси билән қаршилишип, уларни өлүмгә
иштириду. [22] Маңа ишәнгәнлигиңлар үчүн, һәммә адәм силәргә өчмәнлик
қилиду, лекин ахирғичә бәрдашлиқ бәргән-ләр җәзмән қутқузулиду. [23] Улар
силәргә бир шәһәрдә зиянкәшлик қилса, йәнә бир шәһәргә көчип бериңлар.
Билип қоюңларки, силәр Исраилниң пүтүн шәһәрлирини арилап болғичә,
Инсан Оғли қайтип келиду.
[24] Шагирт устазидин, қул ғоҗайинидин үстүн турмайду. [25] Шуниң үчүн
шагирт устазидәк, қул ғоҗайинидәк болғиниға қанаәт қилсун. Улар өйниң
беши болған Мени «Җинларниң падишаси шәйтан», дәп атиған йәрдә,
өйниң әзалири болған силәрни техиму зор һақарәт қилмамду?
[26] Бирақ бундақлардин қорқмаңлар. Ашкарә болмайдиған һеч қандақ
йошурун иш, паш болмайдиған һеч қандақ мәхпийәтлик йоқтур. [27] Мениң
силәргә мәхпий ейтқанлиримни силәр очуқ-ашкарә ейтивериңлар.
Қулиғиңларға пичирлап ейтқанлиримни хәлқи аләмгә җакалаңлар.
[28] Тениңларни өлтүрсиму, җениңларни алалмайдиғанлардин қорқмаңлар.
Әксичә тениңларниму, җениңлар-ниму дозақта һалак қилалайдиған
Худадин қорқуңлар. [29] Икки қушқачни бир тәңгигә сетивалғили болсиму,
лекин асмандики Атаңлар билмәй туруп, улардин бирсиму йәргә чүшмәс.
[30] Силәргә кәлсәк, һәтта силәрниң һәр бир тал чечиңларниңму һесави бар.
[31] Шундақ екән, қорқмаңлар. Чүнки силәр Худа үчүн нурғунлиған
қушқачтинму қиммәтликтә!
[32] Көпчилик алдида Мени етирап қилғанларни Мәнму асмандики Атамниң
алдида етирап қилимән. [33] Бирақ көпчилик алдида Мени рәт қилғанларни
Мәнму асмандики Атам алдида рәт қилимән.

Течлиқ вә җедәл-маҗра

[34] — Мени дунияға течлиқ елип кәлдимикин, дәп ойлап қалмаңлар. Мән
течлиқ әмәс, бәлки җедәл-маҗра елип кәлдим. [35] Мениң сәвәвим-дин оғул
атисиға, қиз анисиға, келин қейинанисиға қарши чиқиду. [36] Адәмниң

дүшмини өз аилисидики кишиләрдур.
[37] Ата-анисини Мәндинму әзиз көридиғанлар Мениң шагиртим болушқа
лайиқ әмәс. Пәрзәнтлирини Мәндинму әзиз көридиғанларму Мениң
шагиртим болушқа лайиқ әмәс. [38] Өзиниң чапрас яғичини көтирип, [*] Маңа
әгәшмигәнләрму шагиртим болушқа лайиқ әмәс. [39] Өз һаятини аяйдиғанлар
әксичә униңдин мәһрум болиду. Мән үчүн өз һаятини айимайдиғанлар
униңға еришиду.
[40] Силәрни қобул қилғанлар Мени қобул қилған болиду; Мени қобул
қилғанлар болса Мени әвәткүчи Худани қобул қилған болиду. [41] Бир
пәйғәмбәрни Худаниң сөзини йәткүзгәнлиги сәвәвидин қобул қилған-лар
пәйғәмбәр билән охшаш мукапатқа еришиду. Дурус адәмни униң дурус
болғанлиғи сәвәвидин қобул қилғанларму шу адәм билән охшаш мукапатқа
еришиду. [42] Билип қоюңларки, һәзрити Әйсаниң шагирти дәп, шагиртлирим
ичидики әң әрзимәс биригә һәтта бирәр чинә соғ су бәргән кишиму җәзмән
Мениң мукапитимдин мәһрум қалмайду.

11

Йәһия пәйғәмбәрниң соали

[1] Һәзрити Әйса он икки шагиртиға тапилап болғандин кейин,
Җәлилийәдики һәр қайси шәһәрләрдә тәлим бериш вә Хуш Хәвәрни
җакалаш үчүн, у йәрдин кәтти.
[2] Зиндандики Йәһия пәйғәмбәр Әйса Мәсиһниң қилған ишлирини аңлап,
шагиртлирини әвәтип, улар арқилиқ һәзрити Әйсадин: [3] «Худа бизгә
әвәтмәкчи болған Қутқазғучи Сизму яки башқа бирси келәмду?» дәп
сориди.
[4] Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:
— Силәр қайтип берип, ятратқан мөҗүзилиримни вә ейтқан тәлимлиримни
Йәһияға йәткүзүп: [5] «Корларниң көзи ечилди, токулар маңалайдиған болди,
мохо кесили болғанлар сақайди, паңлар аңлалайдиған болди, һәтта
өлгәнләрму тирилди вә кәмбәғәлләргә Хуш Хәвәр йәткүзүлди», дәп
ейтиңлар. [6] Йәһияға йәнә: «Мәндин гуманланмай, Маңа тәврәнмәй
ишәнгәнләр немә дегән бәхитлик!» дәп қоюңлар, — деди.
[7] Йәһия пәйғәмбәрниң шагиртлири кәткәндин кейин, һәзрити Әйса
көпчиликкә Йәһия тоғрилиқ мундақ деди:
— Силәр бурун Йәһияни издәп чөлгә барғиниңларда, зади қандақ бир
адәмни көрмәкчидиңлар? Мәйдани шамалда йәлпүнүп турған қомучтәк
тәвринип туридиған бир яхши чақниму? [8] Яки чирайлиқ кийингән бир

---

[*]**10:38** 38. Римлиқлар тәрипидин өлүм җазаси берилгәнләр миқлинидиған
чапрас яғачни мүрисидә көтирип җаза мәйданиға баратти. «Өзиниң чапрас
яғичини көтириш» дегәнлик Әйса Мәсиһ үчүн азап-оқубәт тартишқа тәйяр
болушни көрситиду.

есилзадиниму? Һәргиз ундақ әмәс! Бундақ кийимләрни кийидиғанлар
чөлдин әмәс, хан ордисидин тепилиду. [9] Әмәлиятта силәр бир пәйғәмбәрни
көргили чиқтиңлар. Әнди билип қоюңларки, Йәһия пәйғәмбәрдинму
үстүндур. [10] Чүнки Муқәддәс Язмиларда:

«Мана алдиңда әлчимни әвәтимән.
У Сениң йолуңни алдин-ала тәйярлайду»,

дәп йезилған вә бу йәрдики «әлчим» дәл Йәһия пәйғәмбәрни көрси-тиду.
[11] Билип қоюңларки, инсанлар арисида чөмүлдүргүчи Йәһиядинму улуқ
киши оттуриға чиққини йоқ, амма Асманниң Падиша-ли-ғидики әң әрзимәс
бирсиму униңдин улуқ болиду. [12] Чөмүлдүргүчи Йәһия оттуриға чиққан
күнләрдин бери, Асманниң Падишалиғи зораванлиққа учримақта.
Зораванлар Униңға һуҗум қилмақта.
[13] Худаниң Падишалиғи тоғрисида Йәһия пәйғәмбәрниң замани-ғичә
болған барлиқ пәйғәмбәрләрниң тәлимлиридә, шундақла Тәвратта
алдин-ала бешарәт берилгән. [14] Әгәр қобул қилалисаңлар, Мениң «Қайтип
келиши муқәррәр болған Илияс пәйғәмбәр дәл Йәһия пәйғәмбәрниң
өзидур» дегән сөзүмгә ишиниңлар. * [15] Бу сөзләрни қулиғиңларда чиң
тутуңлар!
[16] Бу заманниң силәрдәк кишилирини зади кимләргә охшитай? Улар худди
кочида олтиривелип, бир-биригә: [17] «Биз силәргә сүнәй челип бәрсәк, уссул
ойнимидиңлар. Матәм музыкисини челип бәрсәк, һазиму тутмидиңлар»,
дәп рәнҗийдиған тутуруқсиз балиларға охшайду.
[18] Чүнки Йәһия пәйғәмбәр келип роза тутатти, шарап ичмәтти. Шуниң
билән улар: «Униңға җин тегипту», дейишти. [19] Инсан Оғли болса һәм
йәйду, һәм ичиду. Бирақ улар: «Таза бир тоймас һарақкәш екән. У баҗгир вә
башқа гунакарларниң дости», дейишиду. Билип қоюңларки, һекмәт бәргән
мевиси билән тонулиду.

Һәзрити Әйсани рәт қилғанлар

[20] Андин һәзрити Әйса Өзи нурғун мөҗүзиләрни көрсәткән шәһәрләрдики
товва қилмиғанларни әйипләп, мундақ деди:
[21] — Һалиңларға вай, әй қоразинлиқлар! Һалиңларға вай, әй
бәйтсайдалиқлар! Силәр үчүн яратқан мөҗүзилиримни Тир вә Сидон дегән
ятлар шәһәрлиридә яратқан болсам, у йәрләрдики хәлиқ бурунла
мәйүсләнгән һалда матиға йөгинип, күлгә милинип, гуналириға товва
қилған болатти. [22] Билип қоюңларки, қиямәт күни Худаниң силәргә

---

*__11:14__ 14. Йәһудийлар Тәвраттики «Қутқузғучи-Мәсиһ келиштин бурун Илияс пәйғәмбәр Мәсиһниң йолини тәйярлаш үчүн қайтип келиду» дегән бешарәткә асасән униң келишини күтүватқан еди. Һәзрити Әйса әмәлиятта буниң Илияс пәйғәмбәрдәк күч-қудрәт билән кәлгән Йәһия пәйғәмбәр арқилиқ әмәлгә ашқанлиғини ейтқан.

беридиған җазаси Тир вә Сидондики-ләрниңкидинму еғир болиду. 23 Әй
кәпәрнаһумлуқлар! Асманға чиқмақчимидиңлар? Әксичә дозаққа
ташлинисиләр. Чүнки араңларда яратқан мөҗүзилиримни Содомда яратқан
болсам, у шәһәр бүгүнки күнгичә можут болған болатти. 24 Шуни билип
қоюңларки, қиямәт күни Худаниң силәргә беридиған җазаси
Содомдикиләрниңкидинму еғир болиду.

Һәзрити Әйсаниң хошаллиғи

25 Шуниңдин кейин һәзрити Әйса мундақ деди:
— Пүтүн аләмниң Егиси болған әй Ата! Сән бу һәқиқәтләрни өзини
әқиллиқ, билимлик чағлайдиған кишиләрдин йошуруп, кичик балилар-дәк
сәби кишиләргә ашкарилиғанлиғиң үчүн, Саңа мәдһийиләр ейти-мән.
26 Шундақ, Ата, Сениң Өз хаһишиң әйнә шу еди.
27 Атам һәммини Маңа тәғдим қилди. Мени Атамдин башқа һеч ким
һәқиқий тонумайду. Атамниму Мән вә Мән Өзәм ашкарилашни халайдиған
кишиләрдин башқа һеч ким һәқиқий тонумайду.
28 Әй җапакәшләр вә еғир жүкни үстигә алғанлар! Мениң йенимға
келиңлар, Мән силәргә арамлиқ берәй. 29 Мулайим вә кәмтармән. Шуңа
Мениң боюнтуруғумға кирип, Мәндин үгиниңлар. Шундақ қилғанда,
көңлүңлар арам тапиду. 30 Мениң боюнтуруғумда болуш асан, тәливим еғир
әмәс.

12

Дәм елиш күни һәққидики мәсилә

1 Шу күнләрдики бир дәм елиш күни һәзрити Әйса буғдай-ликтин өтүп
кетиватқатти. Қосиғи ечип кәткән шагиртлири башақларни үзүвелип,
йейишкә башлиди. 2 Буни көргән пәрисийләр һәзрити Әйсаға:
— Қараң, шагиртлириңиз дәм елиш күни чәкләнгән ишни [*] қили-ватиду,
— дейишти.
3 Һәзрити Әйса уларға:
— Падиша Давут вә униң һәмралириниң ач қалғанда қандақ қилғанлиғини
Муқәддәс Язмилардин оқумиғанму? 4 У ибадәтханидики муқәддәс җайға
кирип, Худаға аталған нанларни роһанийдин сорап, һәмралири билән билләә
йегән. Һалбуки, бу нанларни роһанийлардин башқа һәр қандақ кишиниң
йейиши Тәврат қануниға хилап еди. 5 Шуниңға охшаш, ибадәтханида
ишләйдиған роһанийлар дәм елиш күнлири ишлимәслик әмрини бузсиму,
Тәвратта улар гунакар, дәп йезилмиған. Силәр буни оқуп бақмиғанму?
6 Билип қоюңларки, бу йәрдә ибадәтханидинму улуғи бар. 7 Әгәр силәр

---

[*]**12:2** 2. Йәһудийларниң әнъәниси бойичә дәм елиш күни хаман тепиш қаидигә хилап еди. Пәрисийләр шагиртларниң данларни йейиш үчүн ақлишини хаман тәпкәнлик, дәп қариған. Әмәлиятта мәнъий қилинғини башақларни үзүвелип йейиш әмәс, бәлки зираәтләргә оғақ селиштур.

Худаниң: «Мән қурванлиқ қилишиңларни әмәс, рәһим-шәпқәт
көрситишиңларни истәймән», дегән сөзиниң мәнасини билсәңлар еди,
бегуна кишиләрни гунакар, дәп қариматтиңлар. 8 Мән Инсан Оғли дәм
елиш күниниң Егисидурмән.

Қоли қуруп кәткән бемарниң сақайтилиши

9 Һәзрити Әйса у йәрдин кетип, уларниң ибадәтханисиға барди.
10 Ибадәтханида бир қоли қуруп кәткән бир адәм бар еди. Бәзи пәрисийләр
һәзрити Әйсаниң үстидин әризә қилишқа банә тепиш мәхситидә Униңдин:
— Дәм елиш күни кесәл сақайтиш Тәврат қануниға уйғунму? — дәп
сориди.
11 Һәзрити Әйса уларға мундақ җавап бәрди:
— Бирәриңларниң қойи ориға чүшүп кәтсә, дәм елиш күни демәй, уни
дәрһал тартип чиқиривалмамсиләр? 12 Адәм қойдин көп қиммәтликтә!
Демәк, дәм елиш күни яхшилиқ қилиш Тәврат кану-ниға уйғун. 13 Андин
һәзрити Әйса һелиқи кесәлгә:
— Қолуңни узарт, — деди. У адәм қолини узитиши биләнла қоли әслигә
келип, йәнә бир қолиға охшаш һаләткә қайтти. 14 Буниң билән пәрисийләр
ташқириға чиқип, һәзрити Әйсани қандақ қилип йоқитиш һәққидә мәслиһәт
қилишти.

Худа таллиған Хизмәткар

15 Буни билгән һәзрити Әйса у йәрдин кәтти. Нурғун кишиләр Униңға
әгишип маңди. Һәзрити Әйса уларниң арисидики бемарлар-ниң һәммисини
сақайтти 16 вә уларға Өзиниң Ким екәнлигини башқиларға
ашкарилимаслиқни тапилиди. 17 Буниң билән Йәшая пәйғәмбәр арқилиқ
уқтурулған мону сөзләр әмәлгә ашурулди:

18 «Мана Мениң таллиған Хизмәткарим,
Дилим сөйгән йеқиним,
Униңдин хурсәнмән!
Роһумни ата қилимән Униңға;
У адаләтни җакалайду пүткүл хәлиқләргә.
19 У талаш-тартиш қилмас, чуқанму көтәрмәс.
Кочилардиму һеч ким Униң авазини аңлимас.
20 Езилгән қомучни сундурмас,
Өчәй дәп қалған чирақниму өчәрмәс,
Таки адаләт ғалибә қилмиғичә,
21 Пүткүл хәлиқләр Униң намиға үмүт бағлар».

Һәзрити Әйса шәйтандин күчлүктур

22 Шу чағда һәзрити Әйсаниң алдиға җин чаплишивалған кор вә кекәч
бири елип келинди. Һәзрити Әйса уни сақайтип, сөзләләй-диған вә

көрәләйдиған қилди. [23] Халайиқ һәйран болушуп:
— Һәҗәва, бу падиша Давутниң Әвладимиду? — дейишти.
[24] Бу сөзни аңлиған пәрисийләр:
— У җинларни уларниң башлиғи болған шәйтанға тайинип һайдайдикән, — дейишти.
[25] Уларниң немә ойлаватқанлиғини билгән һәзрити Әйса уларға мундақ деди:
— Әгәр бир дөләттикиләр икки груһқа бөлүнүп соқушса, у дөләт гумранлиққа йүз тутиду. Һәр қандақ шәһәр яки аилидикиләр өз ара жедәл-мажра қилишса, уларму вәйран болуштин сақлиналмайду. [26] Әгәр
шәйтан өз башқурушида болған җинларни һайдиса, өз-өзигә қарши чиққан болиду. Ундақта, униң падишалиғи қандақму пут тирәп туралисун? [27] Әгәр
Мән җинларни уларниң падишаси болған шәйтанға тайинип һайдисам, силәрниң әгәшкүчилириңлар җинларни һайдашта кимгә таянди?! Ейтқанлириңларниң хата екәнлигини өз әгәшкүчилириңлар дәлилләп бериду. [28] Әмәлиятта Мән Худаниң Роһиға тайинип җинларни һайдавәттим.
Бу Худаниң Падишалиғиниң араңларда намайән болғанлиғини испатлайду.
[29] Бир киши қавул бирсиниң өйигә кирип, униң мелини қандақ булап кетәлисун? Пәқәт шу қавул адәмни бағлалиғанларла униң өйини булаң-талаң қилалайду.
[30] Мән билән бир йолда маңмиғанлар Маңа қарши турғучилардур. Маңа жиғивелишқа ярдәм бәрмигәнләр тозутувәткүчиләрдур. [31] Шуниң үчүн
билип қоюңларки, инсанларниң өткүзгән гуналири вә қилған күпүрлүклириниң һәммисини кәчүрүшкә болиду. Лекин Муқәддәс Роһқа қилинған күпүрлүк кәчүрүлмәйду. [32] Инсан Оғлиға қарши сөз қилғанлар
кәчүрүмгә еришәләйду; лекин Муқәддәс Роһқа қарши гәп қилғанлар бу дуниядиму, у дуниядиму кәчүрүмгә еришәлмәйду.

Адәмни әмәлиятидин тонуш

[33] — Силәр дәрәқни мевисидин пәриқ етишиңлар керәк. Мевә дәриғи яхши болса, беридиған мевисиму яхши болиду. Мевә дәриғи яман болса, беридиған мевисиму яман болиду. Чүнки һәр қандақ дәрәқ мевисидин билиниду.
[34] Әй зәһәрлик иланлар! Силәр яман турсаңлар, ағзиңлардин қандақму яхши гәп чиқсун? Чүнки көңүлдә немә болса, еғиздин шу чиқиду. [35] Яхши
адәм қәлбидики яхшилиғидин яхшилиқ чиқириду. Яман адәм қәлбидики яманлиғидин яманлиқ чиқириду. [36] Билип қоюңларки, силәр қилған һәр бир
еғиз қуруқ гепиңлар үчүн қиямәт күни һесап берисиләр. [37] Өз сөзлириңлар
билән йә ақлинисиләр, йә гунакар болуп чиқисиләр.

Карамәт көрситиш тәливи

[38] Шу чағда бәзи Тәврат устазлири вә пәрисийләр һәзрити Әйсадин:
— Устаз, қудритиңизниң Худадин кәлгәнлигини карамәт билән

көрсәт-кәйсиз, — деди. [39] Һәзрити Әйса уларға мундақ жавап қайтурди:
— Осал вә вапасиз кишиләр карамәт көрсәт, дәпла туриду. Бирақ силәргә Юнус пәйғәмбәрниң карамитидин башқа көрситилидиған иккинчи карамәт йоқ. [40] Юнус пәйғәмбәр йоған бир белиқниң қосиғида үч кечә-күндүз қандақ турған болса, Инсан Оғлиму йәрниң бағрида үч кечә-күндүз шундақ туриду. [*] [41] Қиямәт күни Нинәви шәһиридики хәлиқму қопуп, силәрниң үстүңлардин шикайәт қилиду. Чүнки улар Юнус пәйғәмбәрниң тәлимини аңлап, яман йолдин қайтқан. Бирақ бу йәрдә Юнус пәйғәмбәрдинму улуқ Бирси силәрни яман йолдин қайтишқа чақирса, қулақ салмидиңлар.
[42] Қиямәт күни Әрәпстандики Шәба падишалиғиниң аял падишасиму орнидин туруп, силәрниң үстүңлардин шикайәт қилиду. Чүнки у падиша Сулайманниң әқиланә сөзлирини аңлаш үчүн, узун йолларни бесип кәлгән. Мана һазир бу йәрдә падиша Сулаймандинму улуғи бар.

Жинниң қайтип келиши

[43] — Жин бирәр адәмниң тенидин һайдаветилгәндин кейин, қурғақ далаларни арилап чиқип, туридиған жай издәйду, бирақ тапалмайду [44] вә: «Илгирики өйүмгә қайтай», дәйду. Шуниң билән жин у адәмниң тенигә қайтип келип, униң дилиниң йәнила бош, шундақла пакиз тазилинип рәтләнгән өйдәк болуп қалғанлиғини байқайдудә, [45] өзидинму бетәр йәттә жинни башлап кирип билләтуриду. Буниң билән һелиқи адәмниң кейинки һали бурунқидинму яманлишип кетиду. Бу заманниң яман адәмлириниң һалиму мана шундақ болиду.

Һәзрити Әйсаниң аниси вә инилири

[46] Һәзрити Әйса хәлиққә давамлиқ сөзләватқанда, аниси билән инилири келип, Униң билән сөзләшмәкчи болуп ташқирида турушти. [47] Бири һәзрити Әйсаға:
— Аниңиз вә инилириңиз Сиз билән сөзлишимиз дәп сиртта туриду, — деди.
[48] — Ким Мениң анам, ким Мениң инилирим? — деди һәзрити Әйса у кишигә. [49] Андин У қоли билән шагиртлирини көрситип:
— Мана анам, мана инилирим! [50] Чүнки ким асмандики Атамниң ирадисигә әмәл қилса, шу Мениң ака-иним, ача-сиңлим вә анамдур, — деди.

13

Урук чечиш тоғрисидики тәмсил

[1] Шу күни һәзрити Әйса өйдин чиқип, көл бойида олтиратти. [2] Әтрапиға

---

[*] **12:40** 40. Бу айәттә һәзрити Әйса Юнус пәйғәмбәрниң йоған бир белиқниң ичидә үч күн туруп сақ чиққанлиғини тилға елиш арқилиқ Өзиниңму өлүп, үчинчи күни тирилидиғанлиғини алдин-ала ейтқан.

нурғун адәм жиғилғачқа, У бир кемигә чиқип олтарди. Халайиқ болса көл бойида турушатти. [3] Һәзрити Әйса уларға тәмсил билән нурғун һекмәтләрни ейтип бәрди. У мундақ деди:
— Бир дехан уруқ чачқили етизиға чиқипту. [4] Чачқан уруқлириниң
бәзилири чиғир йол үстигә чүшүпту, қушлар келип уларни йәп кетипту.
[5] Бәзилири тописи кам ташлиқ йәрләргә чүшүпту. Тописи непиз
болғанлиқтин, тезла үнүп чиқипту, [6] лекин чоңқур йилтиз тартмиғачқа, күн
чиқиш биләнла солишип қуруп кетипту. [7] Бәзилири тикәнләрниң арисиға
чүшүпту, тикәнләр өсүп майсиларни бесивапту. [8] Бәзилири болса үнүмлүк
топиға чүшүпту. Уларниң бәзилири йүз һәссә, бәзилири атмиш һәссә, йәнә
бәзилири оттуз һәссә һосул берипту. [9] Бу сөзләрни қулиғиңларда чиң
тутуңлар!

Тәмсилләрниң мәхсити

[10] Шагиртлири келип, һәзрити Әйсадин:
— Сиз немә үчүн көпчиликкә тәлим бәргәндә тәмсил кәлтү-рисиз? — дәп сориди.
[11] Һәзрити Әйса мундақ җавап бәрди:
— Асманниң Падишалиғиниң сирлири уларға әмәс, силәрниң
билишиңларға берилди. [12] Чүнки кимдә әқил-парасәт болса, униңға техиму көп берилиду. Униңдики әқил-парасәт ешип-ташқичә болиду. Лекин кимдә әқил-парасәт болмиса, униңда бар болғиниму елип кетилиду. [13] Уларға
тәмсил билән сөзлишимниң сәвәви шуки, улар қарисиму көрмәйду,
аңлисиму тиңшимайду һәм һәқиқий чүшәнмәйду. [14] Буниң билән Худаниң
Йәшая пәйғәмбәр арқилиқ алдин-ала ейтқан мону сөзлири әмәлгә
ашурулди:

«Сөзлиримни аңлайсиләр, аңлайсиләр, чүшәнмәйсиләр.
Қилғанлиримға қарайсиләр, қарайсиләр, мәнасини уқмайсиләр.
[15] Чүнки бу хәлиқниң зеһни қашаңлашқан.
Қулақлирини етивалған, көзлириниму жумувалған.
Ундақ болмисиди, көзлири көрәтти, қулақлириму аңлатти,
Зеһни ойғинип, Маңа қайтатти. Мәнму уларни сақайтаттим».

[16] Лекин силәр нәқәдәр бәхитлик! Чүнки көзүңлар көриду, қулиғиң-лар
аңлайду. [17] Билип қоюңларки, бурунқи нурғун пәйғәмбәрләр вә дурус адәмләр силәр көргән вә аңлиғанларни көрүшни вә аңлашни арзу қилған болсиму, мурадиға йетәлмиди.

Уруқ чечиш тоғрисидики тәмсилниң чүшәндүрүлүши

[18] — Әнди уруқ чечиш тоғрисидики тәмсилниң мәнасини аңлаң-лар.
[19] Әгәр бири Худаниң Падишалиғи тоғрисидики сөзни аңлап туруп
чүшәнмисә, шәйтан келип униң көңлигә чүшкән сөзни елип кетиду. Бу дәл
чиғир йол үстигә чечилған уруқлардур. [20] Тописи кам ташлиқ йәрләргә

чечилған уруқларға кәлсәк, улар Худаниң сөзини аңлап, хошаллиқ билән
дәрһал қобул қилғанларға тәмсил қилинған. [21] Һалбуки, Худаниң сөзи
уларда йилтиз тартмиғачқа, улар узунға бәрдашлиқ берәлмәйду. Худаниң
сөзигә ишәнгәнлигидин қийинчилиқ яки зиянкәшликкә учриса, Худа
йолидин дәрһал чәтнәп кетиду. [22] Тикәнләрниң арисиға чечилғини шундақ
адәмләргә тәмсил қилинғанки, бу адәмләр Худаниң сөзини аңлисиму,
лекин көңлигә бу дунияниң әндишилири, байлиқниң езиқтуруши
киривелип, Худаниң сөзини боғуветидудә, улар һосулсиз қалиду.
[23] Үнүмлүк топиға чечил-ған уруқлар болса Худаниң сөзини аңлап
чүшәнгән адәмгә тәмсил қилинған. Бундақ адәмләр әлвәттә һосул бериду,
бәзилири йүз һәссә, бәзилири атмиш һәссә, йәнә бәзилири оттуз һәссә һосул
бериду.

Явайи от тоғрисидики тәмсил

[24] Һәзрити Әйса уларға башқа бир тәмсилни сөзләп бәрди:
— Асманниң Падишалиғи етизға яхши уруқ чачқан адәмгә охшайду.
[25] Бир кечиси һәммә адәм уйқиға чөмгәндә, у адәмниң дүшмини келип,
буғдайниң арисиға явайи от уруқлирини чечиветип кетипту. [26] Майсилар
өсүп башақ чиқарғанда, явайи отларму көрүнүшкә башлапту.
[27] Ғоҗайинниң чакарлири келип, униңға: «Ғоҗайин, сиз етизға яхши уруқ
чачқан едиңизғу, бу явайи отлар нәдин келип қалди?» дәпту. [28] «Бу бир
дүшмәнниң иши», дәпту ғоҗайин. Чакарлар: «Берип явайи отларни
жулувәтсәк қандақ?» дәп сорапту. [29] «Яқ! Явайи отларни жулумиз десәңлар,
буғдайларму жулунуп кетиши мүмкин. [30] Уларни өсүшигә қоюветиңлар.
Ома вақтида мән омичиларға: ‹ Авал явайи отларни жулуп, көйдүрүш үчүн
бағлап жиғивелиңлар, андин буғдайларни жиғип амбиримға қачилаңлар ›
дәймән», дәпту ғоҗайин.

Қича уруғи вә хемиртуруч тоғрисидики тәмсилләр

[31] Һәзрити Әйса уларға йәнә бир тәмсилни сөзләп бәрди:
— Асманниң Падишалиғи худди бир адәмниң етизға чачқан қича уруғиға
охшайду. [32] Қича уруғи пүтүн уруқларниң ичидә әң кичик болсиму, у һәр
қандақ зираәттин егиз өсүп көчәт * болиду, һәтта қушларму келип униң
шахлирида угулайду.
[33] Һәзрити Әйса уларға башқа бир тәмсилни сөзләп бәрди:
— Асманниң Падишалиғи худди хемиртуруччқа охшайду. Аял
хемиртуручни бир халта унға қошуп жуғарса, бу хемиртуруч пүтүн
хемирни болдуралайду.
[34] Һәзрити Әйса бу ишларниң һәммисини тәмсилләр билән көпчи-ликкә
баян қилди. У тәмсил кәлтүрмәй туруп һеч қандақ тәлим бәрмәтти. [35] Буниң
билән бир пәйғәмбәр арқилиқ алдин-ала ейтилған мону сөзләр әмәлгә

---

*13:32** 32. Бу йәрдә тилға елинған қича Оттура Шәриқтә өсидиған, яхши өскәндә һәтта үч метрдин ешип кетидиған өсүмлүкни көрситиду.

ашурулди:

«Ағзимни тәмсил сөзләш билән ачимән,
Дуния яритилғандин бери сир болуп кәлгән ишларни тилға алимән».

Явайи от тоғрисидики тәмсилниң чүшәндүрүлүши

36 Шуниңдин кейин һәзрити Әйса көпчиликтин айрилип өйгә кирди.
Шагиртлири йениға келип:
— Етиздики явайи отлар тоғрисидики тәмсилни чүшәндүрүп қойсиңиз, — деди.
37 Һәзрити Әйса мундақ деди:
— Яхши уруқларни чачқан Инсан Оғлидур. 38 Етиз дуния болуп, яхши
уруқлар Асманниң Падишалиғиниң мирасхорлиридур. Явайи отлар болса
шәйтанға тәвә болғанлардур. 39 Явайи от уруқлирини чачқан дүшмән
шәйтандур. Ома вақти заман ахири, омичилар болса периштәләрдур.
40 Явайи отлар қандақ жулунуп отқа ташлан-ған болса, заман ахиридиму
шундақ болиду. 41 Инсан Оғли периштәлирини әвәтип, инсанларни гунаға
аздурған вә яманлиқ қилғанларниң һәммисини Өз Падишалиғидин илғап
чиқирип, 42 уларни лавулдап турған отқа ташлайду. Улар у йәрдә һәсрәттә
жиғлап, чишлирини ғучурлитиду. 43 Һәққаний адәмләр у чағда Атиси
Худаниң Падиша-лиғида қуяштәк чақнайду. Бу сөзләрни қулиғиңларда чиң тутуңлар!

Ғәзнә вә үнчә-мәрвайит тоғрисидики тәмсилләр

44 — Асманниң Падишалиғи худди етизда йошурулған бир ғәзнигә
охшайду. Уни тепивалғучи һаяжан ичидә ғәзнини қайтидин йошуруп, шу
етизни сетивелиш үчүн бар-йоқини сетиветиду.
45 Асманниң Падишалиғи йәнә қиммәт баһалиқ үнчә-мәрвайит-ларни
издигән содигәргә охшайду. 46 Содигәр наһайити қиммәт баһалиқ бир
мәрвайитни тапқан екән, қайтип берип бар-йоқини сетип, у мәрвайитни
сетивалиду.

Тор ташлаш тоғрисидики тәмсил

47 — Асманниң Падишалиғи йәнә деңизға ташлинип һәр хил белиқларни
тутидиған торға охшайду. 48 Тор толғанда, белиқчилар уни қирғаққа тартип
чиқириду. Андин олтирип, яхши белиқларни илғавелип, севәтләргә
қачилап, начарлирини ташлаветиду. 49 Қиямәт күниму шундақ болиду.
Периштәләр келип яман кишиләрни һәққаний кишиләрдин айрийду 50 вә
уларни лавулдап турған отқа ташлайду. Улар у йәрдә һәсрәттә жиғлап,
чишлирини ғучурлитиду.
51 Һәзрити Әйса улардин:
— Бу сөзләрни чүшәндиңларму? — дәп сориди.
— Чүшәндуқ, — дәп жавап бәрди улар.

[52] Һәзрити Әйса мундақ деди:
— Асманниң Падишалиғи тоғрилиқ тәлим алған Тәврат устази худди ғәзнисидин конинила әмәс, бәлки йеңи нәрсиләрниму елип чиққан ғожайинға охшайду.

Насирәликләрниң һәзрити Әйсани рәт қилиши

[53] Һәзрити Әйса бу тәмсилләрни сөзләп болғандин кейин, у йәрдин кетип,
[54] Өз жутиға кәтти вә Өз жутидики ибадәтханида хәлиққә тәлим беришкә башлиди. Униң тәлимини аңлиған хәлиқ һәйран болуп:
— Бу Адәмниң бунчивала әқил-парасити вә мөҗүзә яритиш қудрити
нәдин кәлгәнду? [55] У пәқәт аддий бир яғашчиниң оғлиғу? Униң анисиниң
исми Мәрийәм; Яқуп, Йүсүп, Симун вә Йәһудалар Униң қериндашлири
әмәсму? [56] Сиңиллириниң һәммиси өз ичимиз-диғу? Шундақ туруп,
Униңдики бу қабилийәтләр зади нәдин кәлгәнду? — дейишәтти. [57] Шуниң
билән улар Уни рәт қилди. Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:
— Пәйғәмбәр өз жути вә өз өйидә һөрмәткә сазавәр болмайду.
[58] Уларниң ишәнмигәнлиги түпәйлидин һәзрити Әйса у йәрдә көп мөҗүзә көрсәтмиди.

14

Чөмүлдүргүчи Йәһияниң өлтүрүлүши

[1] У күнләрдә һәзрити Әйса тоғрисидики хәвәрләрни аңлиған Һирод хан
[2] қол астидикиләргә:
— Бу адәм чөмүлдүргүчи Йәһия болса керәк, у чоқум өлүмдин тирилипту. Униң пәвқуладдә қудрәтләргә егә болғанлиғиниң сәвәви әйнә шу, — деди.
[3] Һиродниң бундақ дейишиниң сәвәви, у өгәй акиси Филипниң аяли
Һиродийәни тартивалғанда, у аялниң тәливи билән Йәһияни тутқун қилип,
зинданға ташлиған еди. [4] Чүнки Йәһия Һиродқа: «Акаңниң аялини
тартивелишиң Тәврат қануниға хилаптур», дәп кәлгән еди. [5] Һирод шу
сәвәптин Йәһияни өлтүрмәкчи болған болсиму, бирақ хәлиқтин қорққан еди, чүнки хәлиқ Йәһияни пәйғәмбәр, дәп қаратти.
[6] Һиродниң туғулған күни аяли Һиродийәниң бурунқи еридин болған қизи
оттуриға чиқип уссул ойнап бәрди. Бу Һиродқа шундақ яқтики, [7] қизға немә
тилисә, шуни беришкә қәсәм қилди. [8] Қиз анисиниң күшкүртүши билән:
— Дәрһал чөмүлдүргүчи Йәһияниң каллисини елип, бир тәхсигә қоюп
әкелиң, — деди. [9] Һирод хан буниңға оңайсизланған болсиму,
меһманларниң алдида қилған қәсими түпәйлидин, бу тәләпни орунлашни
буйриди. [10] Адәм әвәтип, зинданда Йәһия пәйғәмбәрниң каллисини
алдурди. [11] Бир тәхсигә қоюлған калла қизниң алдиға елип келинди. Қиз
буни анисиниң алдиға апарди. [12] Йәһияниң шагиртлири берип, җәсәтни
дәпнә қилди. Андин һәзрити Әйсаға әһвални хәвәр қилди.

Һәзрити Әйсаниң бәш миң кишини тойдуруши

[13] Һәзрити Әйса бу хәвәрни аңлап, хали бир җайға Өзи ялғуз кетиш үчүн
кемигә олтирип, у йәрдин кәтти. Буниңдин хәвәр тапқан хәлиқ әтраптики
йезилардин келишип, Униң кәйнидин піядә маңди. [14] Һәзрити Әйса
кемидин чүшкинидә, нурғун адәмләрни көрди вә уларға ич ағритип,
уларниң кесәллирини сақайтти.
[15] Кәчқурун шагиртлири һәзрити Әйсаниң йениға келип:
— Бу хали бир җай екән, вақитму бир йәргә берип қалди. Халайиқ-ни
тарқитиветкән болсиңиз, улар кәнтләргә берип өзлиригә тамақ сетивалсун,
— деди.
[16] — Уларниң тарқап кетишиниң һаҗити йоқ, уларға өзәңлар тамақ
бериңлар, — деди һәзрити Әйса.
[17] Шагиртлар:
— Биздә бәш нан билән икки danә белиқтин башқа һеч нәрсә йоқ, —
дейишти.
[18] — Уларни Маңа елип келиңлар, — деди һәзрити Әйса. [19] У халайиқни
чимлиқниң үстидә олтиришқа буйруғандин кейин, бәш нан билән икки
белиқни қолиға елип, асманға қарап Худаға шүкүр ейтти. Андин нанларни
уштуп шагиртлириға бәрди. Улар көпчиликкә тарқатти. [20] Һәммиси йәп
тойди. Шагиртлар ешип қалған парчиларни лиқ он икки севәткә жиғивалди.
[21] Тамақ йегәнләрниң сани аяллар вә балиларни һесапқа алмиғанда, бәш
миңчә киши еди.

Һәзрити Әйсаниң су үстидә меңиши

[22] Буниң кәйнидинла, һәзрити Әйса шагиртлириниң кемигә олтирип,
көлниң қарши қирғиғиға Өзидин авал өтүшини буйриди. Бу арида Өзи
халайиқни тарқитивәтти. [23] Уларни тарқитивәткәндин кейин, һәзрити Әйса
дуа-тилавәт қилиш үчүн Өзи тәнһа таққа чиқти, кәчтиму У йәрдә ялғуз
қалди. [24] Бу чағда кемә қирғақтин хелә узақта долқунлар ичидә чайқилип
тәстә илгириләвататти, чүнки қарши тәрәптин шамал чиқиватати.
[25] Таң етишқа аз қалғанда, һәзрити Әйса көлниң үстидә меңип,
шагиртлири тәрәпкә кәлди. [26] Шагиртлар Униң көлниң үстидә меңип
келиватқанлиғини көрүп, вәһимигә чүшти.
— У бир алвасти! — дейишип, қорқуп чуқан селишип кәтти.
[27] Лекин һәзрити Әйса дәрһал уларға:
— Хатирҗәм болуңлар, бу Мән, қорқмаңлар! — деди.
[28] Петрус буниңға җававән:
— Әй Рәббим, әгәр бу Сиз болсиңиз, су үстидә меңип йениңизға
беришимға әмир қилиң, — деди.
[29] — Кәл, — деди һәзрити Әйса.
Петрус кемидин чүшүп, су үстидә һәзрити Әйсаға қарап маңди. [30] Лекин
қаттиқ чиқиватқан боранни көрүп қорқти вә суға чөкүшкә башлиғанда:
— Рәббим, мени қутқузувалғайсиз! — дәп вақириди.
[31] Һәзрити Әйса дәрһал қолини узитип, уни тутувалди вә униңға:

— Әй ишәнчи аҗиз, немишкә гуман қилдиң? — деди.
[32] Улар кемигә чиққанда, шамал тохтиди. [33] Шагиртлири һәзрити Әйсаға
сәҗдә қилип:
— Сиз һәқиқәтән Худа Оғли екәнсиз, — дейишти.

Һәзрити Әйсаниң Гинәсарда бемарларни сақайтиши

[34] Улар көлниң қарши тәрипигә өтүп, Гинәсар дегән йәрдә қуруқ-луққа
чиқти. [35] У йәрниң хәлқи һәзрити Әйсани тонуп, әтрап-тики җайларға хәвәр
әвәтти. Кишиләр бемарларниң һәммисини Униң алдиға елип келип,
[36] һәзрити Әйсадин бемарларниң һеч болми-ғанда Униң тонининң пешигә
болсиму қолини тәккүзүвелишиға рухсәт қилишини сорап ялвуратти.
Униңға қолини тәккүзгәнләрниң һәммиси сақайди.

15

Инсанни немә напак қилиду?

[1] Бу чағда пайтәхт Йерусалимдин бәзи пәрисийләр вә Тәврат устазлири
һәзрити Әйсаниң алдиға келип:
[2] — Шагиртлириң немишкә әҗдатлиримизниң әнъәнилиригә хилап-лиқ
қилиду? Улар тамақтин илгири қоллирини жуймайдикәнғу, — деди.
[3] Һәзрити Әйса уларға мундақ җавап бәрди:
— Силәрчу! Силәр немишкә әнъәнимизгә риайә қилимиз дәп, Худаниң
әмирлиригә хилаплиқ қилисиләр? [4] Худа: «Ата-анаңни һөрмәт қил» вә
«Атиси яки анисини һақарәтлигәнләргә өлүм җазаси берилсун», дәп әмир
қилған. [5] Лекин силәр: «Ата-анисиға: Мәндин алидиған пүтүн маддий
ярдимиңларни Худаға атавәттим, дегән кишиниң [6] ата-анисиға һөрмәт
көрситиш мәҗбурийити қалмайду», дәйсиләр. Униң билән әнъәнәңларни
дәп, Худаниң әмрини йоққа чиқирисиләр. [7] Әй сахтипәзләр! Худа Йәшая
пәйғәмбәр арқилиқ алдин-ала ейтқан мону сөзләр силәргә немә дегән мас
келиду һә:

[8] «Бу хәлиқ Мени ағзидила һөрмәтләйду,
Лекин қәлби Мәндин жирақ.
[9] Маңа қилған ибадити бекардур.
Чүнки үгәткәнлири Худаниң әмирлири әмәс,
Бәлки өзлири чиқиривалған пәтивалардур».

[10] Һәзрити Әйса халайиқни йениға чақирип, уларға:
— Қулақ селиңлар һәм шуни чүшиниңларки, [11] инсанни напак қилидиғини
ағзидин киридиғини әмәс, бәлки ағзидин чиқидиғинидур, — деди.
[12] Кейин шагиртлири Униң алдиға келип:
— Сизниң сөзлириңиз пәрисийләрниң чишиға тәккәнлигини
билди-ңизму, — деди.
[13] Һәзрити Әйса мундақ җавап қайтурди:

— Асмандики Атам тикмигән һәр қандақ өсүмлүк йилтизидин қомуруп
ташлиниду. [14] Уларға писәң қилмаңлар; улар қарғуларға йол башлайдиған
қарғулардур. Әгәр қарғу қарғуни йетәклисә, һәр иккиси ориға чүшүп
кетиду.
[15] Петрус:
— Бая ейтқан напаклиқ тоғрисидики тәмсилни чүшәндүрүп бәргәйсиз, —
деди.
[16] — Силәрму техичә чүшәнмәйватамсиләр? — деди һәзрити Әйса, [17] —
еғизға киргән нәрсиләрниң ашқазан арқилиқ тәрәт болуп чиқип
кетидиғанлиғини чүшәнмәмсиләр? [18] Лекин еғиздин чиқидиғини қәлбтин
чиқиду. Инсанни напак қилидиғиниму шу. [19] Чүнки яман нийәт, қатиллиқ,
нека садиқлиғини бузуш, җинсий әхлақсизлиқ, оғрилиқ, ялған гувалиқ вә
төһмәтхорлуқ қатарлиқ гуналарниң һәммиси қәлбтин чиқиду. [20] Инсанни
мана шулар напак қилиду. Жуюлмиған қоллар билән таам йейиш болса
инсанни напак қилмайду.

Йәһудий әмәс аялниң ишәнчи

[21] Һәзрити Әйса у йәрдин кетип, Тир вә Сидон шәһәрлириниң әтрапи-дики
районларға барди. [22] У йәрдә олтирақлашқан қананлар-дин болған бир аял
һәзрити Әйсаниң алдиға келип:
— Әй тәхсир! Падиша Давутниң Әвлади, һалимға йәткәйсиз! Қизимға
җин чаплишивалған еди, һали бәк харап, — дәп зарлиди.
[23] Лекин һәзрити Әйса у аялға бир еғизму җавап бәрмиди. Шагиртлири
Униң алдиға келип:
— Бу аялни йолға салғайсиз! Кәйнимизгә әгишивелип йол бойи вақирап
жүриду, — дәп тәләп қилди.
[24] Һәзрити Әйса һелиқи аялға қарап мундақ деди:
— Мән пәқәт Худаниң йоқалған қойлири — исраилларға әвәтилдим.
[25] Һелиқи аял Униң алдиға келип:
— Әй тәхсир, маңа шапаәт қилғайсиз! — дәп айиғиға жиқилди.
[26] Һәзрити Әйса униңға:
— Балиларниң ненини иштларға ташлап бериш тоғра әмәс, * — деди.
[27] Һелиқи аял буниңға җававән:
— Шундақ, Тәхсир, бирақ иштларму ғоҗайинининиң дәстихинидин чүшкән
нан угаклирини йәйдуғу! — деди.
[28] Шуниң билән һәзрити Әйса униңға:
— Әй аял, ишәнчиң камил екән! Тилигиниңдәк болсун, — деди. У аялниң
қизи шу ан сақийип кәтти.

Кесәлләрниң сақайтилиши

[29] Һәзрити Әйса у йәрдин кетип, Җәлилийә көлиниң бойидин өтүп, таққа

*15:26 26. Һәзрити Әйса бу йәрдә Өзиниң әвәтилишиниң алди билән
йәһудийлар, андин йәһудий әмәсләр үчүн екәнлигини тәкитлигән.

чиқип олтарди. [30] Униң алдиға нурғун халайиқ жиғилди. Улар йәнә току,
қарғу, чолақ, кекәч вә башқа һәр хил кесәлләрниму елип келип, һәзрити
Әйсаниң алдиға қоюшти. Һәзрити Әйса уларни сақайтти. [31] Хәлиқ
кекәчләрниң тили чиққанлиғини, чолақларниң әслигә кәлгәнлигини,
токуларниң маңғанлиғини, қарғуларниң көзи ечилғанлиғини көрүп, һәйран
болди вә исраиллар етиқат қилип кәлгән Худаға мәдһийә ейтти.

Төрт миң адәмниң тойдурулуши

[32] Һәзрити Әйса шагиртлирини йениға чақирип:

— Бу халайиққа ичим ағрийду. Улар үч күндин бери йенимдин кәтмиди,
йәйдиған бир нәрсисиму қалмиди. Уларни өйлиригә ач қосақ қайтурушни
халимаймән, йолда жиқилип қелиши мүмкин, — деди.

[33] Шагиртлар Униңға:

— Бундақ хали бир йәрдә бунчивала халайиқни тойдурғидәк нанни нәдин
тапимиз? — дейишти.

[34] — Қанчә нениңлар бар? — дәп сориди һәзрити Әйса.

— Йәттә нан билән бир нәччә тал кичик белиғимиз бар, — дейишти улар.

[35] Буниң билән һәзрити Әйса халайиқни йәрдә олтиришқа буйриди.
[36] Андин йәттә нан билән белиқларни қолиға алди вә Худаға шүкүр ейтип,
уларни уштуп шагиртлириға бәрди. Улар көпчиликкә тарқатти. [37] Һәммиси
йәп тойғандин кейин, шагиртлар ешип қалған парчиларни йәттә севәткә
жиғивалди. [38] Тамақ йегәнләрниң сани аяллар вә балиларни һесапқа
алмиғанда төрт миң киши еди. [39] Һәзрити Әйса халайиқни йолға салғандин
кейин, кемигә чүшүп, Магдала йезисиниң сиртиға барди.

16

Пәрисийләрниң карамәт көрситишни тәләп қилиши

[1] Пәрисийләр билән садуқий диний еқимидикиләр һәзри-ти Әйсаниң
йениға келип, Униң Худа тәрипидин әвәтилгән-лигини синап беқиш
мәхситидә, Униңдин бир карамәт көрситишни тәләп қилишти. [2] Һәзрити
Әйса уларға мундақ деди:

— Кәчқурун силәр: «Упуқта қизил шәпәқ көргиниңларда, әтә һава очуқ
болиду», дәйсиләр. [3] Әтигәндә: «Бүгүн асманниң рәңги көкүш қизил вә
булутлуқ, һава бузулиду», дәйсиләр. Асман рәңгини
чүшән-дүрәләйсиләрю, бу заманда йүз бериватқан аламәтләрни
чүшәндүрәл-мәйсиләр! [4] Осал вә вапасиз кишиләр карамәт көрсәт, дәпла
туриду. Бирақ силәргә Юнус пәйғәмбәрниң карамитидин башқа
көрситилиди-ған иккинчи карамәт йоқ. *

Андин һәзрити Әйса уларни ташлап кәтти.

Сахта тәлимдин сақлиниш

***16:4** 4. 12:39-40қа караңлар.

5 Шагиртлар көлниң у қетиға өткинидә, нан еливелишни унтуған еди.
6 Һәзрити Әйса уларға:
— Һошияр болуңлар, пәрисийләр билән садуқийларниң ечитқуси-дин еһтият қилиңлар — деди.
7 Шагиртлар бир-биригә:
— Нан әкәлмигәнлигимиз үчүн шундақ дәватса керәк, — дейишти.
8 Уларниң немә дейишиватқанлиғини билгән һәзрити Әйса мундақ деди:
— Әй ишәнчи аҗизлар! Немә үчүн нан әкәлмигәнлигиңлар тоғри-сида
сөзлишисиләр? 9 Техичә чүшәнмидиңларму? Бәш нан билән бәш миң
кишини тойдурғанлиғим, йәнә қанчә севәт йемәклик жиғивалған-лиғиңлар
есиңларда йоқму? 10 Йәттә нан билән төрт миң кишини тойдурғанлиғим,
йәнә қанчә севәт йемәклик жиғивалғанлиғиңларму есиңларда йоқму?
11 Силәр немишкә Мениң ейтқинимниң нан тоғри-лиқ әмәслигини
чүшәнмәйсиләр? Мән йәнә силәргә: «Пәрисийләр билән садуқийларниң
ечитқусидин еһтият қилиңлар», дәймән. 12 Шагиртлар шундила һәзрити
Әйсаниң өзлиригә нандики ечитқудин әмәс, бәлки пәрисийләр билән садуқийларниң ечитқусидин, йәни сахта тәлимидин еһтият қилишни ейтқанлиғини чүшинип йәтти.

Петрусниң һәзрити Әйсани Қутқазғучи-Мәсиһ дәп тонуши

13 Һәзрити Әйса Филип Қәйсәрийәси райониға кәлгинидә, шагирт-лиридин:
— Кишиләр Инсан Оғлини ким дәп билидикән? — дәп сориди.
14 Шагиртлири:
— Бәзиләр Сизни чөмүлдүргүчи Йәһия, бәзиләр Илияс пәйғәмбәр вә йәнә бәзиләр Йәрәмия яки башқа қедимки пәйғәмбәрләрдин бири дәп билидикән, — дәп җавап бәрди.
15 Һәзрити Әйса улардин:
— Силәрчу? Силәр Мени Ким дәп билисиләр? — дәп сориди.
16 Петрус дәпму аталған Симун:
— Сиз мәңгү һаят Худа Оғли Қутқазғучи-Мәсиһ екәнсиз, — дәп җавап бәрди.
17 Һәзрити Әйса униңға:
— Немә дегән бәхитликсән, Юнус оғли Симун! Буни саңа ашкари-лиғучи
инсан әмәс, бәлки асмандики Атам Худадур. 18 Саңа шуни ейтайки, сән
болсаң Петрус. * Мән җамаитимни бу таш үстигә куримән. Униң үстидин
өлүмниң күчиму ғалип келәлмәйду. 19 Асманниң Падишалиғиниң
ачқучлирини саңа беримән. Сениң йәр йүзидә йол қойғанлириң асмандиму йол қоюлуп болған болиду. Сениң йәр йүзидә йол қоймиғанлириң
асмандиму йол қоюлмиған болиду, — деди. 20 Бу сөзләрдин кейин һәзрити
Әйса шагиртлириға Өзиниң Қутқазғучи-Мәсиһ екәнлигини һеч кимгә

---

* **16:18** 18. Петрус— «таш» дегән мәнани билдүриду.

ейтмасликни тапилиди.

Һәзрити Әйсаниң өлүп тирилидиғанлиғини алдин-ала ейтиши

[21] Шуниңдин кейин һәзрити Әйса Өзиниң Йерусалимға кетиши,
ақсақаллар, алий роһанийлар вә Тәврат устазлири тәрипидин көп
азап-оқубәт тартиши, өлтүрүлүши вә үчинчи күни тирилдүрүлүши
керәклигини шагиртлириға уқтурушқа башлиди.
[22] Бу гәпни аңлиған Петрус һәзрити Әйсани бир чәткә тартип, Уни
әйипләп:
— Я Рәббим, немишкә бундақ хиялда болисиз? Бешиңизға бундақ ишлар
әсла кәлмәйду! — деди.
[23] Лекин һәзрити Әйса Петрусқа қарап:
— Йоқал көзүмдин, шәйтандәк сөзләватисән! Сән Маңа путли-кашаң,
сениң ойлиғанлириң Худаниң әмәс, инсанниң хиялидур, — деди.
[24] Кейин һәзрити Әйса шагиртлириға мундақ деди:
— Кимду-ким Маңа әгишишни халиса, өз хаһишидин ваз кечип, өзиниң
чапрас яғичини көтирип, Маңа әгәшсун! [25] Чүнки өзи үчүнла яшайдиғанлар
эксичә һаятидин мәһрум болиду. Бирақ өз хаһишидин ваз кечип, Мениң
үчүн яшайдиғанлар һаятлиққа еришиду. [26] Бир адәм пүтүн дунияға егә
болуп һаятидин мәһрум қалса, буниң немә пайдиси болсун?! Немини
төләпму һаятлиққа еришкили болсун?! [27] Инсан Оғли болған Мән Атамниң
шан-шәриви ичидә периштәлири билән келип, һәммә адәмниң өз
әмәлиятиға чушлуқ җавап қайтуримән. [28] Билип қоюңларки, бу йәрдә
турғанларниң бәзилири Инсан Оғлиниң Өз Падишалиғи ичидә
кәлгәнлигини көрмигичә өлмәйду. *

17

Һәзрити Әйсаниң нурға чөмүши

[1] Алтә күндин кейин һәзрити Әйса пәқәт Петрус, Яқуп вә Яқупниң иниси
Юһаннанила елип, егиз бир тағқа чиқти. [2] У йәрдә һәзрити Әйсаниң
қияпити уларниң көз алдидила өзгирип, йүзи қуяштәк парлиди, кийимлири
нурдәк аппақ болуп чақниди. [3] Тосаттин шагиртларға Муса пәйғәмбәр вә
Илияс пәйғәмбәрниң һәзрити Әйса билән сөзлишиватқанлиғи көрүнди.
[4] Петрус һәзрити Әйсаға:
— Әй Рәббим, бу йәрдә болғинимиз немә дегән яхши! Халисиңиз, бири
Сизгә, бири Муса пәйғәмбәргә, йәнә бири Илияс пәйғәмбәргә тәвә дәп, бу
йәргә үч кәпә ясай, — деди.
[5] Петрусниң гепи түгимәйла, парлақ бир булут уларни қаплавалди.
Булуттин Худаниң: «Бу Мениң сөйүмлүк Оғлум. Мән Униңдин хурсәнмән.

---

* **16:28** 28. Бу сөз бир һәптидин кейин йүз бәргән, йәни 17-бапта тәсвирләнгән вақиәгә яки һәзрити Әйса өлтүрүлгәндин кейин шагиртлириға қайта көрүнгән вақиәгә қаритилған.

Униң сөзигә қулақ селиңлар!» дегән авази аңланди.
[6] Шагиртлар буни аңлап, интайин қорқушқан һалда йәргә дүм йетивалди.
[7] Бирақ һәзрити Әйса келип, уларға қолини тәккүзүп:
— Қопуңлар, қорқмаңлар, — деди. [8] Улар бешини көтирип қари-веди,
һәзрити Әйсадин башқа һеч ким көрүнмиди.
[9] Тағдин чүшүветип, һәзрити Әйса уларға:
— Инсан Оғли өлүмдин тирилдүрүлмигичә, көргәнлириңларни һеч кимгә ейтмаңлар, — дәп тапилиди.
[10] Андин шагиртлири Униңдин:
— Тәврат устазлири немә үчүн: «Илияс пәйғәмбәр Қутқазғучи-Мәсиһ келиштин авал қайтип келиши керәк», дейишиду? — дәп сорашти.
[11] Һәзрити Әйса җававән:
— Әлвәттә, Илияс пәйғәмбәр чоқум Қутқазғучи-Мәсиһтин авал келип,
һәммини қелипиға кәлтүриду. [12] Билип қоюңларки, Илияс пәйғәмбәр
алликачан кәлди, лекин кишиләр уни тонумиғанлиқтин, униңға қилмиған
әскилиги қалмиди. Худди шуниңдәк, улар Инсан Оғлиғиму азап салиду, —
деди. [13] Шу чағда шагиртлар һәзрити Әйсаниң Илияс пәйғәмбәрни тилға
елиш арқилиқ чөмүлдүргүчи Йәһияни көрситиватқанлиғини чүшәнди.

Җин чаплашқан балиниң сақайтилиши

[14] Улар көпчиликниң йениға барғинида, бир киши һәзрити Әйсаниң
алдиға келип, тизлинип:
[15] — Тәхсир, оғлумниң һалиға йәткәйсиз! Балиниң тутқақлиқ кесили
болғачқа, һали бәк харап, дайим отниң яки суниң ичигә чүшүвалиду. [16] Уни
шагиртлириңизға елип кәлгән едим, сақайтал-миди, — деди.
[17] — Әй етиқатсиз вә бузулған әвлат! Мән силәрниң Маңа
ишәнми-гән-лигиңларға йәнә қачанғичә бәрдашлиқ берәй? — деди һәзрити
Әйса, — балини алдимға елип келиңлар.
[18] Һәзрити Әйса җинға буйруқ қилди. Шуниң билән җин балидин чиқип
кәтти, балиму шу ан сақайди.
[19] Кейин һәзрити Әйса ялғуз қалғанда, шагиртлар Униң йениға келип:
— Биз немә үчүн җинни һайдалмидуқ? — дәп сорашти.
[20] — Ишәнчиңлар аҗиз болғанлиғи үчүн, билип қоюңларки, силәрдә қича
уруғидәк көләмдә болсиму ишәнч болсиди, әву таққа: «Бу йәрдин у йәргә
көч», десәңлар, көчкән болатти. Ишәнчиңлар болса, қолуңлардин һеч иш
қечип қутулалмайду. { [21] Бирақ бундақ җинларни дуа қилиш вә роза тутуш
биләнла һайдиғили болиду, — деди һәзрити Әйса уларға.}

Һәзрити Әйсаниң өлүп тирилидиғанлиғини иккинчи қетим ейтиши

[22-23] Улар Җәлилийә өлкисидә җәм болғанда, һәзрити Әйса уларға:
— Инсан Оғли башқиларниң қолиға тапшурулуп өлтүрүлиду, лекин
үчинчи күни тирилиду, — деди. Бу сөз шагиртларни ғәм-қайғуға салди.

Ибадәтхана беҗини тапшуруш

[24] Һәзрити Әйса шагиртлири билән Кәпәрнаһум шәһиригә кәлги-нидә,
ибадәтхана бежини жиққучилар Петруснин йениға келип:
— Устазиңлар ибадәтхана бежини төлимәмду? — дәп сориди.
[25] — Төләйду, — деди Петрус.
Петрус өйгә кәлгәндә, у техи бир немә демәстинла һәзрити Әйса униңдин:
— Симун, сениңчә дуниядики падишалар кимләрдин баж алиду? Өз
пәрзәнтлиридинму яки башқилардинму? — дәп сориди.
[26] Петрус:
— Башқилардин, — дейиши билән, һәзрити Әйса:
— Ундақта, пәрзәнтләр баждин хали болиду. [27] Бирақ баж
жиққучи-ларниң чишиға тәгмәйли, көлгә берип қармақни ташла. Тутқан
биринчи белиқниң ағзини ачсаң, бир тәңгә пул чиқиду. Уни елип
иккимизниң бежи үчүн уларға бәр, — деди.

18

Асманниң Падишалиғидики әң улуқ киши

[1] Бу чағда һәзрити Әйсаниң шагиртлири Униң йениға келип:
— Асманниң Падишалиғида ким әң улуқ? — дәп сориди.
[2] Һәзрити Әйса йениға кичик бир балини чақирип, уни оттурида турғузуп,
мундақ деди:
[3] — Билип қоюңларки, яман йолуңлардин йенип, кичик балилардәк сәби
болмисаңлар, Асманниң Падишалиғиға һәргиз кирәлмәйсиләр. [4] Ким өзини
кичик балилардәк төвән тутса, у Асманниң Падиша-лиғида әң улуқ болиду.
[5] Ким Мени дәп, бундақ кичик балиларни қобул қилса, Мени қобул қилған
болиду! [6] Лекин кимду-ким Маңа ишәнгән бундақ кичикләрдин бирини
гунаға аздурса, шу адәм үчүн ейтқанда бойниға йоған түгмән теши есилған
һалда деңизниң әң чоңқур йеригә чөктүрүлгини әвзәл. [7] Инсанни гунаға
аздуридиған қапқанлар түпәйлидин, бу дунияниң адәмлириниң һалиға вай!
Бундақ қапқанлардин қечип қутулғили болмайду, лекин шу қапқанларни
қурғучиниң һалиға вай!
[8] Әгәр қолуң яки путуң сени гунаға аздурса, уни кесип ташла. Икки қолуң
яки икки путуң бар һалда мәңгү өчмәс дозақ отиға ташлан-ғиниңдин көрә,
чолақ яки току һалда мәңгүлүк һаятқа еришкиниң әвзәл. [9] Әгәр көзүң сени
гунаға аздурса, уни оюп ташла. Икки көзүң бар һалда мәңгү өчмәс дозақ
отиға ташланғиниңдин көрә, бирла көзүң билән болсиму мәңгүлүк һаятқа
еришкиниң әвзәл.

Азған қой тоғрисидики тәмсил

[10] — Бу сәбиләрниң һәр қандақ биригиму сәл қараштин сақли-ниңлар.
Шуни ейтайки, уларниң асмандики периштәлири асмандики Атам Худаниң
жамалини һәр дайим көрүп туриду. [11] Инсан Оғли азған адәмләрни
қутқузғили кәлди.

[12] Ойлап бекиңларчу? Бир адәмниң йүз туяқ қойи болуп, униңдин бири
адишип қалса, у тохсән тоққуз қойни таққа ташлап, һелиқи адашқан қойини
издимәмду? [13] Билип қоюңларки, әгәр уни тепивалса, у қой үчүн болған
хошаллиғи адашмиған тохсән тоққузи үчүн болған хошаллиғидин чоң
болиду. [14] Шуниңға охшаш, асмандики Атаңларму бу сәбиләрниң һеч
қайсисиниң езип келишини халимайду.

Хаталиқ өткүзгән қериндишиға болған муамилә

[15] — Әгәр қериндишиң гуна өткүзүп қойса, униң йениға берип гунасини
көрситип бәр. Һәр қандақ иш иккиңларниң арисидила қалсун. Қериндишиң
сөзүңни аңлиса, униң билән яришивалған болисән. [16] Лекин аңлимиса,
сениң ейтқанлириңниң гувачиси болуш үчүн йәнә бир-икки кишини елип,
униң йениға барғин. Һәммә ишта икки-үч адәм гувачи болсун. [17] Әгәр
қериндишиң уларниң сөзигә қулақ салмиса, әһвални мәсиһийләр
җамаитигә уқтуруп қой. Әгәр уларниңкигиму қулақ салмиса, уни бутпәрәс
яки инсапсиз баҗгир қатарида көр.
[18] Билип қоюңларки, силәрниң йәр йүзидә йол қойғанлириңлар асмандиму
йол қоюлуп болған болиду. Силәрниң йәр йүзидә йол қоймиғанлириңлар
асмандиму йол қоюлмиған болиду. [19] Шуни йәнә билип қоюңларки, йәр
йүзидә араңлардин икки киши бир нийәт, бир мәхсәттә бир нәрсини тиләп
дуа қилса, асмандики Атам уларниң тилигини иҗавәт қилиду. [20] Чүнки икки
яки үч киши Мениң намим билән қәйәрдә җәм болса, Мәнму шу йәрдә
уларниң арисида болимән.

Шәпқәтсиз чакар

[21] Бу чағда Петрус һәзрити Әйсаниң алдиға келип:
— Әй Рәббим, қериндишимниң мениң алдимда өткүзгән қанчә қетимлиқ
гунайини кәчүрүшим керәк? Йәттә қетимму? — деди.
[22] Һәзрити Әйса униңға:
— Билип қойғинки, йәттә қетим әмәс, йәтмиш йәттә қетим. [23] Демәк,
Асманниң Падишалиғи чакарлири билән һесап-китап қилмақ-чи болған бир
падишаға охшайду. [24] Падиша һесап-китавини башлиғинида, униңға
миллионлиған күмүч тәңгә қәриздар болған бир чакар кәлтүрүлүпту.
[25] Чакарниң төләш мүмкинчилиги болмиған-лиқ-тин, падиша униңға өзини,
хотун бала-җақиси вә бар-йоқини сетип, қәрзини төләшни буйрупту.
[26] Чакар йәргә тизлинип туруп, ғоҗайини падишаға: «Маңа кәңчилик
қилғайла, пүтүн қәрзимни чоқум төләймән», дәп ялвурупту.
[27] Ғоҗайинининиң чакарға ичи ағрип, қәрзини кәчүрүм қилип, уни қоюп
берипту.
[28] Лекин чакар у йәрдин чиқип, өзигә бир нәччә тәңгә қәриздар болған
йәнә бир чакарни учритипту. Уни тутувелип, бойнини сиқип туруп:
«Қәрзиңни төлә», дәпту. [29] Бу чакарму йәргә тизлинип туруп: «Маңа
кәңчилик қил, қәрзимни чоқум төләймән», дәп ялвурупту. [30] Лекин баштики

чакар буни рәт қипту вә уни зинданға ташлитип: «Пүтүн қәризни
төлимигичә, зинданда ятисән», дәпту. [31] Бу әһвални уқуп ичи интайин
ағриған башқа чакарлар ғоҗайининиң алдиға берип, әһвални баштин-ахир
хәвәр қипту.
[32] Буниң билән ғоҗайин чакарни чақиртип: «Әй яман чакар, маңа
ялвурғанлиғиң үчүн шунчә көп қәрзиңни кәчүрдүм. [33] Мән саңа ич
ағритқинимдәк, сәнму чакар бурадириңгә ич ағритишиң керәк едиғу?»
дәпту. [34] Буниң билән ғәзәпләнгән ғоҗайин уни пүтүн қәрзини төлигичә
зинданда ятқузуш үчүн, вәһши гундипайларға тапшуруп берипту.
[35] Шуниңға охшаш, әгәр һәммиңлар қериндашлириңларни дилиң-лар-дин
кәчүрмисәңлар, асмандики Атамму силәрни кәчүрмәйду.

19

Талақ қилиш тоғрисида

[1] Һәзрити Әйса бу сөзләрни ейтип болғандин кейин, Җәли-лийә
өлкисидин кетип, Йәһудийә өлкисини бесип өтүп, Иордан дәриясиниң у
қетидики районларға барди. [2] Зор бир топ адәм Униңға әгишип кәлгән еди.
Һәзрити Әйса уларниң арисидики кесәлләрни шу йәрдила сақайтти.
[3] Һәзрити Әйсаниң йениға кәлгән бәзи пәрисийләр Униңға қапқан қуруш
мәхситидә Униңдин:
— Бир адәмниң һәр қандақ бир сәвәп билән аялини талақ қилиши Тәврат
қануниға уйғунму? — дәп сориди.
[4] Һәзрити Әйса мундақ җавап қайтурди:
— Тәвратни оқумидиңларму? Яратқучи бурунла инсанларниң бир гәвдә
болуши үчүн, уларни «Әр вә аял қилип яратти» вә [5] «Бир адәмниң
ата-анисидин айрилип, аяли билән бирлишип бир тән болуши, әйнә шу
сәвәптиндур», деди. [6] Шундақ екән, әр-аял энди икки тән әмәс, бир тәндур.
Шуниң үчүн Худа қошқанни инсан айримисун.
[7] Пәрисийләр һәзрити Әйсадин:
— Ундақта, Муса пәйғәмбәр немә үчүн Тәврат қанунида әрләрниң өз
аяллириға бир парчә талақ хетини берипла уларни талақ қилса
болидиғанлиғини ейтти? — дәп сорашти.
[8] Һәзрити Әйса уларға:
— Тәрсалиғиңлардин Муса пәйғәмбәр аяллириңларни талақ қилса рухсәт
қилған. Бирақ аләм яритилғанда бундақ әмәс еди. [9] Билип қоюңларки,
аялини җинсий әхлақсизлиқтин башқа бирәр сәвәп билән талақ қилип,
башқа бирини әмригә алған киши нека садиқлиғини бузған болиду.
[10] Шагиртлар һәзрити Әйсаға:
— Әгәр әр билән аял оттурисидики мунасивәт шундақ болса, ундақта
өйләнмәслик яхши екән, — деди.
[11] Һәзрити Әйса уларға:
— Бу дегәнликни һәммила адәм әмәс, пәқәт Худа несип қилған-ларла

қобул қилалайду. [12] Өйләнмәйдиған кишиләр хилму-хилдур. Бәзиләр туғма
җинсий қабилийити аҗизлар, бәзиләр башқилар тәрипидин
пичиветилгәнләр, йәнә бәзиләр Асманниң Падишалиғи үчүн өйлиништин
ваз кәчкәнләрдур. Бу дегәнликни қобул қилалай-диғанлар қобул қилсун! —
деди.

Һәзрити Әйсаниң кичик балиларға бәхит тилиши

[13] Қолини тәккүзүп бәхит тилисун дәп, кишиләр кичик балили-рини
һәзрити Әйсаниң алдиға елип кәлди. Бирақ шагиртлар уларни әйиплиди.
[14] Һәзрити Әйса:
— Балилар алдимға кәлсун, уларни тосимаңлар. Чүнки Асманниң
Падишалиғиға киридиғанлар дәл мошуларға охшашлардур, — деди.
[15] Һәзрити Әйса қоллирини уларға тәккүзүп бәхит тилигәндин кейин, у
йәрдин кәтти.

Мүлүкдардики мүшкүлат

[16] Бир күни бир жигит һәзрити Әйсаниң алдиға келип:
— Устаз, мән қандақ яхши ишларни қилсам, мәңгүлүк һаятқа ериши-мән?
— дәп сориди.
[17] Һәзрити Әйса униңға:
— Яхшилиқ тоғрисида немишкә Мәндин сорайсиз? Яхши болғу-чидин
пәқәт Аирила бар. Мәңгүлүк һаятқа еришмәкчи болсиңиз, Униң
әмирлирини ада қилиң, — деди.
[18] — Қайси әмирләрни дәйсиз? — дәп сориди һелиқи жигит.
Һәзрити Әйса мундақ деди:
— Қатиллиқ қилма, нека садиқлиғини бузма, оғрилиқ қилма, ялған
гувалиқ бәрмә, [19] ата-анаңға һөрмәт қил вә хошнаңни өзәңни сөйгән-дәк
сөй.
[20] — Буларниң һәммисигә әмәл қилип келиватимән. Булардин башқа йәнә
немиләрни қилишим керәк? — дәп сориди жигит.
[21] Һәзрити Әйса униңға:
— Әгәр кам-котисиз болушни халисиңиз, берип барлиқ мал-мүлки-ңизни
сетип, пулини кәмбәғәлләргә бериң. Шундақ қилсиңиз, асманда ғәзниңиз
болиду. Андин келип Маңа әгишиң, — деди.
[22] Бу сөзни аңлиған жигит қайғу ичидә у йәрдин кетип қалди. Чүнки униң
мал-дунияси наһайити көп еди. [23] Һәзрити Әйса шагирт-лириға:
— Билип қоюңларки, байларниң Асманниң Падишалиғиға кириши тәс.
[24] Йәнә шуни ейтайки, уларниң Худаниң Падишалиғиға кириши төгиниң
жиңнә төшүгидин өтүшидинму тәс! — деди.
[25] Буни аңлиған шагиртлар бәкму һәйран болушуп:
— Ундақта, ким қутқузушқа еришәләйду? — дәп сорашти.
[26] Һәзрити Әйса уларға қарап:
— Бу инсанларниң қолидин кәлмәйду, лекин Худа һәммигә қадирдур, —

деди.
[27] Буниң билән Петрус Униңдин:
— Мана биз һәммини ташлап Сизгә әгәштуқ! Биз буниңдин немигә
еришимиз? — дәп сориди.
[28] Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:
— Билип қоюңларки, йеңи дуния йетип келип, Инсан Оғли шан-лиқ
тәхтидә олтарғинида, силәр — Маңа әгәшкәнләр он икки тәхттә олтирип,
исраилларниң он икки қәбилисигә һөкүмранлиқ қилисиләр. [29] Мени дәп
өйлири, қериндашлири, ата-аниси, бала-җақилири яки йәр-зиминлиридин
ваз кәчкәнләрниң һәммиси йоқатқанлиридин йүз һәссә артуғираққа
еришип, мәңгүлүк һаяттин һөзүрлиниду. [30] Лекин шу чағда нурғун алдинқи
қатардикиләр ахирқилар болиду, нурғун ахирқилар алдинқи қатарға
чиқиду.

20

Үзүмзарлиқтики ишчилар

[1] Һәзрити Әйса сөзини давамлаштуруп, мундақ деди:
— Чүнки Асманниң Падишалиғи бир йәр егисигә охшайду. Йәр егиси
үзүмзарлиғида ишләшкә адәм яллаш үчүн таң сәһәрдә сиртқа чиқипту. [2] У
ишчиларниң күнигә бир күмүч тәңгидин беришкә келишип, уларни
үзүмзарлиғиға әвәтипту.
[3] Саат тоққуз әтрапида у йәнә сиртқа чиқип, базарда бекар жүргән башқа
кишиләрни көрүпту. [4] Уларға: «Силәрму үзүмзарлиғимға берип ишләңлар,
һәққиңларни мувапиқ беримән», дәпту. [5] Улар үзүмзарлиққа берипту. Чүш
вақтида вә чүштин кейин саат үчләрдә у қайта чиқип, йәнә шундақ
ишчилардин бир нәччини яллапту. [6] Саат бәшләрдә чиққинида, у йәрдә
турған йәнә башқиларни көрүп, улардин: «Немә үчүн бу йәрдә күн бойи
бекар жүрисиләр?» дәп сорапту. [7] «Бизни һеч ким яллимиди», дәп җавап
қайтурупту улар. «Ундақта, силәрму үзүмзарлиғимға берип ишләңлар»,
дәпту йәр егиси уларға.
[8] Кәчқурунлуғи йәр егиси ғоҗидарға: «Ишчиларни чақирип, әң ахирида
кәлгәнләрдин башлап әң авал кәлгәнләргичә һәммисиниң иш һәққини бәр»,
дәпту. [9] Чүштин кейин саат бәштә ишқа чүшкән-ләр келип, ғоҗидардин бир
күмүч тәңгидин елишипту. [10] Әң авал ишқа чүшкәнләр техиму көп иш һәққи
алимизғу, дәп ойлишипту. Бирақ уларға новәт кәлгәндә, ғоҗидар уларғиму
бир күмүч тәңгидин берипту. [11] Улар иш һәққини алғандин кейин, йәр
егисидин рәнҗип: [12] «Кейин кәлгәнләр пәқәт бир саатла ишлиди, бирақ сиз
уларға күн бойи қаттиқ иссиқта азап чәккән бизгә охшаш һәқ бәрдиңиз!»
дейишипту. [13] Йәр егиси уларниң биригә мундақ җавап қайтурупту:
«Бурадәр, саңа наһәқлиқ қилғиним йоқ! Сән билән бир күмүч тәңгигә
келишмигәнмидуқ? [14] Һәққиңни елип қайтип кәткин, кейин кәлгәнләргиму
саңа охшаш бәрсәм немә бопту? [15] Өз пулумни өзәм билгәнчә ишлитиш

һоқуқум йоқму? Мәртлигимни көрәлмәйватамсән йә?»
[16] Демәк, ахирқи болғанлар кәлгүсидә алдинқилар болиду, алдинқи
болғанлар кәлгүсидә ахирқилар болиду.

Һәзрити Әйсаниң өлүп тирилидиғанлиғини йәнә алдин-ала ейтиши

[17] Һәзрити Әйса Йерусалимға кетиветип, йолда он икки шагир-тини бир
чәткә тартип, уларға мундақ деди:
[18] — Мана биз һазир Йерусалимға кетиватимиз. Инсан Оғли алий
роһанийлар вә Тәврат устазлириға тапшурулиду. Улар Уни өлүм җазасиға
мәһкүм қилип, [19] римлиқларға тапшуруп бериду. Римлиқ-лар Уни мәсқирә
қилип, қамчилап, чапрас яғачқа * миқлайду. Лекин У үчинчи күни қайта
тирилиду.

Бир аниниң тәливи

[20] Шу чағда Зәбәдийниң аяли он икки шагирт ичидики икки оғлини елип,
һәзрити Әйсаниң алдиға кәлди вә Униңға тазим қилип туруп, бир тәливи
барлиғини ейтти.
[21] — Немә тәливиңиз бар? — дәп сориди һәзрити Әйса.
Аял Униңға:
— Қобул қилғайсиз, Сизниң Падишалиғиңизда бу икки оғлумдин бири оң
йениңизда, бири сол йениңизда олтарсун, — деди.
[22] — Силәр немә тәләп қилғанлиғиңларни билмәйватисиләр, — деди
һәзрити Әйса, — Мән ичидиған азап қәдиһини ичәләмсиләр? *
— Ичәләймиз, — дейишти улар.
[23] Һәзрити Әйса уларға:
— Силәр һәқиқәтәнму Мениң азап қәдиһимгә ортақ болисиләр. Бирақ оң
яки сол йенимда олтиришиңларға рухсәт қилиш Мениң ихтияримда әмәс.
Атам у орунларни кимләргә тәйярлиған болса, шулар олтириду.
[24] Буниңдин хәвәр тапқан башқа он шагирт бу икки қериндишидин хапа
болди. [25] Лекин һәзрити Әйса уларни йениға чақирип, мундақ деди:
— Силәргә мәлум, бу дуниядики һөкүмранлар қол астидики хәлиқ
үстидин рәһимсизлик билән һакимийәт жүргүзиду. Әмирлири уларни
қаттиқ қоллуқ билән башқуриду.
[26] Бирақ силәрниң араңларда бундақ иш болмисун. Силәрдин ким
мәртивилик болушни халиса, у қалғанларға хизмәт қилсун. [27] Ким
алдинқиси болушни халиса, у қалғанларниң қули болсун. [28] Инсан Оғлиму
башқиларни Өзигә хизмәт қилдурғили әмәс, башқиларға хизмәт қилғили вә
җенини пида қилиш төләмигә нурғун адәмләрни гунадин азат қилғили

---

*__20:19__ 19. Чапрас яғач — римлиқларниң бирәр җинайәт қилған адәмни миқлап өлтүрүш үчүн қоллинидиған қошуш бәлгүсидә уланған икки яғачтин ибарәт болған җазалаш түврүги.
*__20:22__ 22. Бу айәттә һәзрити Әйсаниң тартидиған азап-оқубити вә чапрас яғачтики өлүми көздә тутулған.

кәлди.

Һәзрити Әйсаниң икки қарғуни сақайтиши

[29] Улар Ериха шәһиридин чиққанда, топ-топ кишиләр һәзрити Әйсаға
әгишип маңди. [30] Йол бойида олтарған икки қарғу һәзрити Әйсаниң у
йәрдин өтүп кетиватқинини аңлап:
— Әй тәхсир, падиша Давутниң Әвлади, рәһим қилғайсиз, — дәп
вақириди.
[31] Көпчилик уларни әйипләп, үнини чиқармаслиғини ейтти. Лекин улар:
— Я Рәббим, әй падиша Давутниң Әвлади, бизгә рәһим қилғайсиз! — дәп
техиму үнлүк вақириди.
[32] Һәзрити Әйса қәдимини тохтитип, уларни чақирип:
— Мәндин немә тәләп қилисиләр? — дәп сориди.
[33] — Я Рәббим, көзлиримизни ачқайсиз! — дейишти улар.
[34] Уларға ич ағритқан һәзрити Әйса уларниң көзлиригә қолини тәккүзгән
еди, көзлири шу ан ечилип кәтти. Улар һәзрити Әйсаға әгишип маңди.

21

Һәзрити Әйсаниң тәнтәнә билән Йерусалимға кириши

[1] Һәзрити Әйса шагиртлири билән Йерусалимға йеқинлишип, Зәйтун
теғиниң етигидики Бәйтпажи йезисиға кәлгинидә, [2] һәзрити Әйса икки
шагиртини мундақ дәп алдин-ала әвәтти:
— Силәр алдимиздики йезиға бериңлар. У йәрдә бағлақлиқ бир ешәк вә
униң йенидики бир тәхәйни көрисиләр. Уларни йешип алдимға йетиләп
келиңлар. [3] Бирси силәргә бир немә десә, «Рәббимизниң буларға һаҗити
чүшти», дәңлар. Уму дәрһал тәливиң-ларға қошулиду.
[4] Бу вақиә пәйғәмбәр арқилиқ ейтилған мону сөзләрни әмәлгә ашурди:

[5] «Йерусалим хәлқигә ейтиңлар:
‹ Мана Падишариңлар келиватиду,
У кичик пеиллиқ билән бир ешәккә,
Тәхәйгә минип,
Силәрниң йениңларға келиватиду ›».

[6] Һелиқи икки шагирт берип һәзрити Әйсаниң дегинидәк қилди. [7] Ешәк
билән тәхәйни йетиләп келип, үстилиригә чапанлирини салди вә һәзрити
Әйсани үстигә миндүрди. [8] Нурғун кишиләр чапанлирини йолға паяндаз
қилип салди. Бәзилири дәрәқ шахлирини кесип йолға яйди. [9] Алдида маңған
вә кәйнидин әгәшкән халайиқ:

«Падиша Давутниң Әвлади үчүн Худаға шүкүр!
Пәрвәрдигаримизниң намида Кәлгүчигә мубарәк болсун!
Әң бүйүктики Худаға шүкүрләр ейтилсун!» дәп вақиришатти.

10 Һәзрити Әйса Йерусалимға киргәндә, пүтүн шәһәр һаяжанға кәлди.
Кишиләр:
— Бу кимду? — дейишәтти.
11 Халайиқ:
— Бу Җәлилийә өлкисиниң Насирә шәһиридин болған Әйса пәйғәмбәр, — дәп җавап беришәтти.

Һәзрити Әйсаниң мәркизий ибадәтханини тәртипкә селиши

12 Һәзрити Әйса мәркизий ибадәтхана * һойлилириға кирип, у йәрдә
елим-сетим қиливатқанларниң һәммисини һайдап чиқарди. Пул
тегишидиғанларниң покәйлирини вә кәптәр сатқучиларниң орундуқлирини
өрүветип, 13 уларға:
— Муқәддәс Язмиларда Худаниң: «Мениң өйүм дуа-тилавәтхана дәп аталсун», дегән сөзи йезилған. Лекин силәр уни булаңчиларниң угисиға айландуруватисиләр! — деди.
14 Һәзрити Әйса ибадәтхана һойлилирида алдиға елип келингән қарғу вә
токуларни сақайтти. 15 Лекин алий роһанийлар билән Тәврат устазлири
Униң яратқан мөҗүзилирини вә ибадәтханида: «Падиша Давутниң Әвлади үчүн Худаға шүкүр!» дәп җар салған балиларни көрүп ғәзәпләнди.
16 Улар һәзрити Әйсадин:
— Бу балиларниң немә дәватқанлиғини аңлаватамсән? — дәп сориди.
— Аңлаватимән, — деди һәзрити Әйса, — силәр Муқәддәс Язмилар--дики: «Кичик балилар вә бовақларниң тиллиридин өзәңгә мәдһийиләр кәлтүрдүң», дегән сөзләрни зади оқумиғанму?
17 Андин һәзрити Әйса улардин айрилип, шәһәрдин чиқип Бәйта-ния йезисиға берип, кечини шу йәрдә өткүзди.

Ишәнчниң күчи

18 Әтиси әтигәндә һәзрити Әйса шәһәргә қайтип кетиватқанда, қосиғи
ечип кәткән еди. 19 У йол бойидики бир түп әнҗир дәриғини көрүп, униң
йениға барди. Дәрәктә йопурмақтин башқа һеч нәрсә тапалмай, дәрәққә қарап:
— Бунидин кейин мәңгү мевә бәрмигәйсән! — девиди, әнҗир дәриғи шу ан қуруп кәтти.
20 Буни көргән шагиртлар һәйран болуп:
— Әнҗир дәриғи қандақчә бирдинла қуруп кәтти! — дәп сориди.
21 Һәзрити Әйса уларға мундақ җавап қайтурди:
— Билип қоюңларки, әгәр қилчә гуманланмай Худаға ишән-сәңлар, Мән

***21:12** 12. Мәркизий ибадәтхана — әйни чағда йәһудийларниң нурғун ибадәтханилири болуп, бу йәһудийларниң әң көп жиғилип ибадәт қилидиған җайи еди. Худаниң әмри бойичә пәқәт Йерусалимдики мәркизий ибадәтханидила қурванлиқ қилиш тоғра болатти.

әнҗир дәриғигә қилғанни силәрму қилалайсиләр. Һәтта бу таққа: «Қозғал,
деңизға ташлан!» десәңларму, дегиниңлар иҗавәт болиду. [22] Ишәнчиңлар
болса, дуа билән тилигән һәр қандақ нәрсигә еришисиләр.

Һәзрити Әйсаниң һоқуқиниң сүрүштүрүлүши

[23] Һәзрити Әйса мәркизий ибадәтхана һойлилириға кирип, киши-ләргә тәлим бериватқанда, алий роһанийлар вә хәлиқ ақсақаллири Униң алдиға келип:

— Сиз қиливатқан ишларни қайси һоқуққа тайинип қиливатисиз? Сизгә бу һоқуқни ким бәргән? — дәп сорашти.

[24] Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Мән авал силәрдин бир соал сорай. Әгәр силәр җавап бәрсәңлар,
Мәнму бу ишларни қайси һоқуққа тайинип қиливатқанлиғимни ейтип
беримән. [25] Йәһия пәйғәмбәргә чөмүлдүрүш һоқуқини ким бәргән? Худаму
яки инсанларму?

Улар өз ара муназирә қилишқа башлап:

— Әгәр «Худа бәргән» десәк, У: «Ундақта, силәр немә үчүн Йәһияға
ишәнмидиңлар?» дәйду. [26] Әгәр: «Инсанлар бәргән» десәк, хәлиқниң
ғәзивидин қорқмисақ болмайду, чүнки улар Йәһияни пәйғәмбәр, дәп
қарайду, — дейишти.

[27] Буниң билән улар һәзрити Әйсаға:

— Билмәймиз, — дәп җавап беришти.

— Ундақта, Мәнму бу ишларни қайси һоқуққа тайинип қиливат-қан-лиғимни ейтмаймән, — деди һәзрити Әйса уларға.

Икки оғул тоғрисидики тәмсил

[28] Һәзрити Әйса сөзини давамлаштуруп:

— Силәр бу ишқа қандақ қарайсиләр? Бир адәмниң икки оғли бар екән. У
чоң оғлиға: «Оғлум, бүгүн үзүмзарлиққа берип ишлигин», дәпту.
[29] «Бармаймән», дәпту оғли, лекин кейин пушайман қилип йәнила берипту.
[30] У адәм иккинчи оғлиғиму шундақ дәпту. У: «Хоп, дада, барай», дәптую,
лекин бармапту. [31] Бу иккисиниң қайсиси атисиниң буйруғини орунлиған
болиду?

— Чоң оғли, — дәп җавап бәрди улар.

Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Билип қоюңларки, инсапсиз баҗгирлар билән паһишиләр Худаниң
Падишалиғиға силәрдин бурун кириду. [32] Чүнки гәрчә Йәһия пәйғәмбәр
силәргә һәққанийәт йолини көрсәткили кәлгән болсиму, силәр униңға
ишәнмидиңлар; лекин баҗгирлар билән паһишиләр Униңға ишәнди. Силәр
буни көрүп туруп, гунайиңларға товва қилип, Униңға ишәнмидиңлар.

Яман иҗарикәшләр һәққидики тәмсил

[33] — Йәнә бир тәмсил аңлаңлар: Бир йәр егиси бир үзүмзарлиқ бәрпа
қилип, әтрапини қоршапту. Үзүм шарави ишләш үчүн үзүмзарлиққа бир

көлчәк қаздурупту вә бир күзәтхана яситипту. Кейин үзүмзарлиқни
ижаригә берип, өзи жирақ бир йәргә кетипту. [34] Үзүм үзүш вақти кәлгәндә
өзигә тегишлик һосулни әкелиш үчүн, қуллирини ижарикәшләрниң йениға
әвәтипту. [35] Лекин ижарикәшләр қулларни тутувелип, бирини думбалапту,
бирини өлтүрүветипту, йәнә бирини чалма-кесәк қипту. [36] Йәр егиси бу
қетим алдинқидинму көп қуллирини әвәтипту, бирақ ижарикәшләр
уларғиму шундақ муамилә қипту. [37] Ахирда йәр егиси «Оғлумниғу һөрмәт
қилар», дәп уни әвәтипту. [38] Лекин ижарикәшләр йәр егисиниң оғлини
көрүп, өз ара: «Бу болса мирасхор; келиңлар, уни өлтүрүветип
үзүмзар-лиғини егиләвалайли», дейишипту. [39] Шундақ қилип, уни тутуп
үзүмзар-лиқниң сиртиға сөрәп ачиқип өлтүрүветипту.
[40] Бундақ әһвалда үзүмзарлиқниң ғожайини кәлсә, ижарикәшләрни қандақ
қилиду?
[41] Улар һәзрити Әйсаға:
— Бу вәһши адәмләрни дәһшәтлик өлүмгә мәһкүм қилиду. Үзүмзар-лиқни
болса ижарисини өз вақтида тапшуридиған кишиләргә ижаригә бериду, —
дәп жавап беришти.
[42] Һәзрити Әйса улардин сориди:
— Зәбурдики мону сөзләрни зади оқумиғанмидиңлар?

«Қурулушчилар ташлаватқан Таш
Қурулушниң һул Теши болуп қалди.
Бу Пәрвәрдигар тәрипидиндур,
Биз үчүн әжайип бир иштур».

[43] Билип қоюңларки, силәр шу сәвәптин Худаниң Падишалиғидин мәһрум
қилинисиләр, Худаниң ирадиси бойичә яшайдиған кишиләр униңға егә
болиду. [44] Бу «Ташқа» жиқилған киши парә-парә болуп кетиду. «Таш»
кимниң үстигә чүшсә, шуни кукум-талқан қиливетиду.
[45] Алий роһанийлар вә пәрисийләр һәзрити Әйсаниң ейтқан
тәмсил-лирини аңлап, уларни өзлиригә қаритип ейтқанлиғини чүшәнди.
[46] Уни тутушни ойлисиму, хәлиқтин қорқушти, чүнки хәлиқ Уни
пәйғәмбәр, дәп қаратти.

22

Той зияпити тоғрисидики тәмсил

[1] Һәзрити Әйса уларға йәнә тәмсил билән мундақ деди:
[2] — Асманниң Падишалиғи худди бир падишаниң оғли үчүн тәйярлиған
той зияпитигә охшайду. [3] Той күни падиша зияпәткә тәклип қилинған
меһманларни чақириш үчүн чакарлирини әвәтипту, лекин меһманлар
келишни халимапту. [4] Буниң билән падиша йәнә башқа чакарлирини
әвәтип, уларға: «Меһманларға: ‹ Қараңлар, зияпәт тәйяр болди. Өкүз вә

семиз маллар союлди, һәммә нәрсә тәйяр, зияпәткә мәрһәмәт! › дәңлар», дәп
тапилапту. [5] Бирақ меһманлар уларниң сөзлирини етиварға алмай, бири
етизиға кәтсә, йәнә бири тиҗаритигә кетипту. [6] Қалғанлири һелиқи
чакарларни тутувелип, қаттиқ уруп өлтүрүветипту. [7] Ғәзәпкә кәлгән падиша
ләшкәрлирини чиқирип, у қатилларни йоқитип, уларниң шәһиригә от
қоюветипту. [8] Андин чакарлириға: «Той зияпити тәйяр, лекин
чақирилғанлар лайиқ болуп чиқмиди. [9] Әнди силәр йол қийилишлириға
берип, учратқанла адәмләрниң һәммисини тойға тәклип қилиңлар», дәпту.
[10] Буниң билән чакарлар йол қийилишлириға чиқип, яхши боламду, яман
боламду, учратқанла адәмләрниң һәммисини жиғипту. Той болған орун
меһманлар билән толупту.
[11] Падиша меһманлар билән көрүшкили кәлгәндә, у йәрдә той кийимини
киймигән бир кишини көрүпту. [12] Падиша униңдин: «Бурадәр, той
кийимини киймәй, бу йәргә қандақ кирдиң?» дәп сорапту, бирақ у киши һеч
қандақ жавап берәлмәпту. [13] Падиша чакарлириға: «Униң пут-қоллирини
бағлап, ташқириға, қараңғулуққа ачиқип ташлаңлар! У йәргә ташланғанлар
һәсрәттә жиғлап, чиш-лирини ғучурлитиду», дәпту.
[14] Ахирда һәзрити Әйса:
— Тәклип қилинғанлар көп, лекин талланғанлар аз, — деди.

Баж тапшуруш мәсилиси

[15] Буниң билән пәрисийләр у йәрдин кетип, қандақ қилип һәзрити Әйсани
Өз сөзлири билән қапқанға чүшириш һәққидә мәслиһәтләшти.
[16] Улар өз шагиртлирини Римдин тайинланған Һирод падишаниң
тәрәпдарлири билән биллә һәзрити Әйсаниң йениға әвәтип:
— Устаз, Сизниң сәмимий адәм екәнлигиңизни, кишиләргә Худа-ниң
йолини садиқлиқ билән үгитип кәлгәнлигиңизни вә һеч кимгә үз-хәтир
қилмайдиғанлиғиңизни билимиз, чүнки кишиләрниң сиртқи қияпити билән
һесаплашмайсиз. [17] Қени, ейтип бәргәйсиз, Рим импера-ториға баж
тапшурушимиз Тәврат қанунимизға хилапму қандақ? [*] — дейишти.
[18] Уларниң яман нийитини билгән һәзрити Әйса:
— Әй сахтипәзләр, немишкә Мени сөзүм арқилиқ илиндурмақчи
болуватисиләр? [19] Бажға тапшуридиған пулуңларни Маңа көрситиң-ларчу,
— деди. Улар бир данә күмүч тәңгә әкәлди. [20] Һәзрити Әйса улардин:
— Буниң үстидики сүрәт вә исим кимниң? — дәп сориди.

---

[*] **22:17** 17. Әйни вақитта йәһудийлар римлиқларниң зулуми астида яшаватқан болуп, әгәр һәзрити Әйса: «Рим императориға баж тапшуруш тоғра» десә, бу гәп азатлиқ-ни издигән кишиләргә яқматти. Мабада кишиләрни баж тапшурмаслиққа чақирса, Рим империясиға қарши чиққан болатти. Улар мошундақ соалларни сораш арқилиқ һәзрити Әйсани гепидин тутувелип, римлиқларниң қолиға тапшуруп, Униңға зиянкәшлик қилмақчи болушқан.

[21] — Рим императори Қәйсәрниң, — дәп җавап бәрди улар.
— Ундақ болса, Қәйсәрниң һәққини Қәйсәргә, Худаниң һәққини Худаға тапшуруңлар, — деди һәзрити Әйса уларға.
[22] Улар бу сөзни аңлап, һәйран болуштидә, һәзрити Әйсаниң йени-дин кетип қалди.

Тирилишкә мунасивәтлик мәсилә

[23] Шу күни өлгәнләр тирилмәйду, дәп қарайдиған садуқий диний
еқимидикиләр һәзрити Әйсаниң алдиға келип:
[24] — Устаз, Муса пәйғәмбәр Тәвратта: «Бир киши пәрзәнт көрмәй өлүп
кәтсә, униң ака яки иниси тул қалған йәңгисини әмригә елип, қериндиши
үчүн нәсил қалдуруши лазим», дәп тәлим бәргән. [25] Бурун бу йәрдә йәттә
ака-ука бар еди. Чоңи өйләнгәндин кейин аләмдин өтти. Пәрзәнт
көрмигәнликтин, кәйнидики иниси йәңгисини әмригә алди. [26] Бирақ уму
пәрзәнт көрмәй аләмдин өтүп, аяли кәйнидики инисиға ятлиқ болди. Бу иш
таки йәттинчи инисиғичә давамлашти. [27] Ахирда у аялму аләмдин өтти.
[28] Әнди сорайдиғинимиз шуки: Қиямәт күни бу аял йәттә ака-укидин
қайсисиниң аяли болуп тирилиду? Чүнки уни һәммиси әмригә алғандә!
[29] Һәзрити Әйса уларға мундақ җавап бәрди:
— Силәр Муқәддәс Язмиларни вә Худаниң қудритини
билмигән-лигиңлар үчүн хаталишисиләр. [30] Өлүмдин тирилгәндин кейин,
инсанлар асмандики периштәләргә охшаш, хотун алмайду, әргә тәгмәйду.
[31] Өлүмдин тирилиш мәсилиси һәққидә Худаниң силәргә дегән сөзини
оқумидиңларму? Әҗдатлиримиз Ибраһим, Исһақ вә Яқуплар аллибурун
аләмдин өткән болсиму, Худа уларни тирик һесаплап, [32] «Мән Ибраһим,
Исһақ вә Яқуплар етиқат қилип кәлгән Худа болимән!» дәйду. Демәк, Худа
өлүкләрниң әмәс, тирикләрниң Худасидур.
[33] Буларни аңлиған хәлиқ Униң тәлимидин һаң қетип қелишти.

Әң муһим әмир

[34] Пәрисийләр һәзрити Әйсаниң садуқийларниң ағзини тувақлиған-лиғини
аңлап, бир йәргә җәм болушти. [35] Уларниң арисидики бир Тәврат устази
һәзрити Әйсани синаш мәхситидә Униңдин:
[36] — Устаз, Тәврат қанунидики әң муһим әмир қайси? — дәп сориди.
[37] Һәзрити Әйса униңға мундақ деди:
— «Пәрвәрдигариң болған Худани пүтүн қәлбиң, пүтүн жениң, пүтүн
зеһниң билән сөйгин». [38] Алдинқи вә әң муһим әмир мана шу. [39] Униңға
охшаш муһим йәнә бир әмир болса «Хошнаңни өзәңни сөйгәндәк сөй».
[40] Пүтүн Тәврат қануни вә пәйғәмбәрләрниң тәлиматлири бу икки әмирни
асас қилған.

Қутқазғучи-Мәсиһниң салаһийити

[41] Пәрисийләр топлишип турғанда, һәзрити Әйса улардин:
[42] — Қутқазғучи-Мәсиһ тоғрисида немә ойлаватисиләр? У кимниң

Әвлади? — дәп сориди.
— Давут падишаниң Әвлади, — дейишти улар.
[43] Һәзрити Әйса мундақ деди:
— Ундақта, немә үчүн Давут падиша Муқәддәс Роһниң илһами билән Қутқазғучи-Мәсиһни «Ғожайиним» дәп атайду? Давут Зәбурда мундақ дегәнғу:

[44] «Пәрвәрдигар Ғожайинимға ейттики:
‹ Мән Сениң дүшмәнлириңни
Айиғиң астида дәссәткүчә,
Мениң оң йенимда олтарғин! ›»

[45] Қутқазғучи-Мәсиһ падиша Давутниң Әвлади болсиму, лекин падиша Давут Мәсиһни «Ғожайиним» дегән йәрдә Мәсиһ униңдин улуқ болмамду?!
[46] Һәзрити Әйсаға һеч ким гәп қайтуралмиди. Шу күндин етиварән, һеч ким Униңдин соал сорашқа петиналмиди.

23

Сахтипәзләрниң әйиплиниши

[1] Шуниңдин кейин һәзрити Әйса халайиққа вә шагиртлириға мундақ деди:
[2] — Тәврат устазлири вә пәрисийләргә Муса пәйғәмбәр арқилиқ
чүши-рилгән Тәврат қануниға тәбир бериш һоқуқи берилгән. [3] Шуңа
уларниң сөзлирини аңлап, дегәнлирини қилиңлар, лекин қилғанли-рини
қилмаңлар. Чүнки улар өзлириниң дегинигә өзлири әмәл қилмайду. [4] Улар
қаттиқ диний қаидилири арқилиқ еғир жүкләрни башқиларниң зиммисигә
артип қойиду. Лекин өзлири бу жүкләрни көтиришкә бармақлирини
мидирлитишниму халимайду. [5] Улар һәммә ишларни башқиларға көз-көз
қилиш үчүнла қилиду. Өзлирини садақәтмән көрситиш үчүн, айәт
қутисиниң * чоңини чигивелип, тонлириниң чучилирини * узун саңгилитип
қойиду. [6] Зияпәтләрдә төрдә, ибадәтханиларда алаһидә орунда олтиришқа
амрақ келиду. [7] Базарларда кишиләрниң өзлирини һөрмәтләп салам бериши
вә «устаз» дәп атишидин һозүрлиниду.
[8] Бирақ силәр «устаз» дәп атилишқа көнмәңлар. Чүнки силәрниң ялғуз
бирла Устазиңлар бар. Униң үстигә, һәммиңлар бир-бириңларға қериндаш.
[9] Йәр йүзидә һеч қандақ кишини һөрмәтләп «атам» демәңлар, чүнки пәқәт
бирла Атаңлар бар. У болсиму асмандики Атаңлардур. [10] Силәр «ғожайин»

---

*23:5 5. Садақәтмәнликни билдүрүш үчүн пешанә яки үсти биләккә чигивелинидиған, ичигә Тәвраттин елинған айәтләр йезилған пүтүк селинған кичик қута.
*23:5 5. Йол маңғанда пулаңшип, Худаниң әмирлиригә әмәл қилишни әслитип туруш үчүн, улар тонлириға чуча тикип қоятти.

дәп атилишқиму көнмәңлар, чүнки пәқәт бирла Ғожайиниңлар бар. У
болсиму Қутқазғучи-Мәсиһтур. [11] Араңларда әң мәртивилик болған киши
қалғанларға хизмәт қилсун. [12] Өзини үстүн тутқини төвән қилиниду, төвән
тутқини үстүн қилиниду.
[13] Һалиңларға вай, әй сахтипәз Тәврат устазлири вә пәрисийләр! Силәр
Асманниң Падишалиғиниң ишигини инсанлар үчүн тақидиң-лар! Йә
өзәңлар киришни ойлимидиңлар, йә киришни истигән-ләрниң киришигә
йол қоймидиңлар.
{ [14] Һалиңларға вай, әй сахтипәз Тәврат устазлири вә пәрисийләр! Силәр
тул аяллардин пайда елип, уларниң мал-мүлкини йәйсиләр. Андин
башқилар көрсун дәп, узундин-узун дуа қилисиләр. Шуңа техиму еғир
җазаға тартилисиләр.}
[15] Һалиңларға вай, әй сахтипәз Тәврат устазлири вә пәрисийләр! Силәр
бирәр адәмни диний еқимиңларға киргүзүш үчүн, йәр-җаһанни айлинип
чиқисиләр. Бирақ у киши еқимиңларға киргәндин кейин, силәр уни дозаққа
киришкә өзәңларға қариғанда һәссиләп лайиқ қилип йетиштүрүп
чиқисиләр.
[16] Һалиңларға вай, әй қарғу йолбашчилар! Силәр: «Ибадәтханини тилға
елип қәсәм қилғанлар қәсимигә әмәл қилмисиму болиду, бирақ
ибадәтханидики алтунни тилға елип қәсәм қилғанлар қәсимидә туруши
керәк», дәйсиләр. [17] Әй көзи кор ахмақлар! Алтун улуқму яки алтунни
муқәддәс қилған ибадәтханиму? [18] Силәр йәнә: «Қурванлиқ суписини тилға
елип қәсәм қилғанлар қәсимигә әмәл қилмисиму болиду, бирақ қурванлиқ
суписидики қурванлиқларни тилға елип қәсәм қилғанлар қәсимидә туруши
керәк», дәйсиләр. [19] Әй корлар! Қурванлиқ улуқму яки қурванлиқни
муқәддәс қилған қурванлиқ суписиму? [20] Шуниң үчүн қурванлиқ суписини
тилға елип қәсәм қилғучи һәм қурванлиқ суписини һәм униңдики
қурванлиқни тилға елип қәсәм қилған болиду. [21] Ибадәтханини тилға елип
қәсәм қилғучиму һәм ибадәтханини, һәм ибадәтханида болғучи Худани
тилға елип қәсәм қилған болиду. [22] Асманни тилға елип қәсәм қилғучи
Худаниң тәхти вә тәхттә олтарған Худани тилға елип қәсәм қилған болиду.
[23] Һалиңларға вай, әй сахтипәз Тәврат устазлири вә пәрисийләр! Силәр
һәтта ялпуз, арпибәдиян вә зирәләрниң ондин бир үлүшини Худаға
атайсиләрю, бирақ Тәврат қануниниң техиму муһим тәрәп-лири болған
һәққанийлиқ, рәһимдиллик вә садиқлиққа сәл қарайсиләр. Алди билән бу
ишларни орунлишиңлар керәк. Башқа ишларға кәлсәк, уларғиму сәл
қарашқа болмайду. [24] Әй қарғу йолбашчилар! Силәр чинәңләргә чүшкән
кичиккинә пашиниму сүзүп еливетисиләр, лекин бирәр төгини пүтүн пети
жутиветисиләр!
[25] Һалиңларға вай, әй сахтипәз Тәврат устазлири вә пәрисийләр! Силәр
тешила пакиз жуюлған чинә-қачиларға охшайсиләр. Қолли-риң-ларни
яхши жуйисиләр, бирақ ичиңлар ачкөзлүк вә шәхсийәтчилик билән толған.
[26] Әй қарғу пәрисийләр! Авал чинә-қачиниң ичини паклаңлар, шундақта

тешиму пак болиду.
[27] Һалиңларға вай, әй сахтипәз Тәврат устазлири вә пәрисийләр! Силәр
ақартип қоюлған, сиртқи көрүнүши чирайлиқ, лекин ичи өлүк устихан вә
һәр хил чириған нәрсиләргә толған қәбирләргә охшайсиләр.
[28] Тешиңлардин кишиләргә дурус адәмләрдәк көрүнисиләр, лекин ичиңлар
сахтипәзлик вә яманлиқ билән толған.
[29] Һалиңларға вай, әй сахтипәз Тәврат устазлири вә пәрисийләр!
Пәйғәмбәрләрниң қәбирлирини ясидиңлар, адилларниң хатирә ташлирини
безидиңлар. [30] «Әждатлиримизниң заманида яшиған болсақ едуқ, уларниң
пәйғәмбәрләрниң жениға замин болған қилмишлириға шерик болматтуқ»,
дәйсиләр. [31] Демәк, «Әждатлиримиз» дегән сөзүңлар билән пәйғәмбәрләрни
өлтүргәнләрниң нәврилири екәнлигиңларға өзәңлар гувалиқ бәрдиңлар.
[32] Шундақ екән, әждатлириңлар башлап бәргән ишни ада қилиңлар!
[33] Әй зәһәрлик иланлар! Иланниң әвлатлири! Дозақ азавидин қандақму
қутулаларсиләр? [34] Мана шуниң үчүн силәргә пәйғәмбәрләр, данишмәнләр
вә диний өлималарни әвәтип туримән. Силәр уларниң бәзилирини
өлтүрисиләр, чапрас яғачқа миқлайсиләр, бәзилирини
ибадәтханилириңларда қамчилитисиләр, шәһәрдин шәһәргә қоғлайси-ләр.
[35] Шундақ қилип, бегуна Һабилниң өлтүрүлүшидин тартип таки Бәрәкяниң
оғли роһаний Зәкарияниң мәркизий ибадәтханидики муқәддәс җай билән
қурванлиқ суписиниң арилиғида өлтүрүлүшигичә болған һәммә
бегуналарниң йәр йүзидә еқитилған қан қәризлиригә җавап берисиләр.
[36] Билип қоюңларки, шу қилмишларниң җазасиниң һәммиси мошу
заманниң адәмлириниң бойниға чүшиду.

Һәзрити Әйсаниң Йерусалим үчүн надә қилиши

[37] — Әй йерусалимлиқлар! Пәйғәмбәрләр вә Худа әвәткән әлчиләрни
чалма-кесәк қилип өлтүргән йерусалимлиқлар! Гоя мекиян өз җүҗилирини
қанат астиға алғандәк, Мәнму силәрни қанчә қетим Өз қойнумға алмақчи
болдум, лекин силәр унимидиңлар. [38] Мана әнди Худа ибадәтханаңлардин
айрилип, силәрни ташлап кетиду. [39] Шуни билип қоюңларки, силәр:
«Рәббимиз әвәткән Қутқазғучиға мубарәк болсун!» дәп Маңа ишәнмигичә,
Мени қайтидин көрәлмәйсиләр.

24

Мәркизий ибадәтханиниң вәйран қилинишидин бешарәт

[1] Һәзрити Әйса мәркизий ибадәтханидин чиқип, қайтиш алди-да
турғинида, шагиртлири Униң диққитини ибадәтхана бенали-риға
тартмақчи болуп, Униң йениға келишти. [2] Һәзрити Әйса уларға:
— Мана буларни көрүватамсиләр? Билип қоюңларки, бу йәрдики һәммә
нәрсә гумран қилиниду, һәтта бир тал һул тешиму җайида қалдурулмайду,
— деди.

Кәлгүси тоғрисидики бешарәтләр

[3] Һәзрити Әйса Зәйтун теғида олтарғанда, шагиртлири астағина Униң
йениға келип:
— Бизгә ейтиңчу, бу дегәнлириңиз қачан йүз бериду? Сизниң вә заман
ахириниң келишини билдүридиған қандақ бешарәтләр болиду? — дәп
сорашти. [4] Һәзрити Әйса уларға мундақ җавап қайтурди:
— Башқиларниң аздурушидин һошияр болуңлар. [5] Чүнки нурғун кишиләр
Мениң намимни ишлитип: «Қутқазғучи-Мәсиһ мән болимән», дәвелип, көп
адәмләрни аздуриду. [6] Силәр уруш хәвәрлири вә уруш параңлирини
аңлайсиләр, булардин алақзадә болуп кәтмәңлар, чүнки бу ишларниң йүз
бериши муқәррәр. Лекин бу заман ахири йетип кәлди, дегәнлик әмәс. [7] Бир
милләт йәнә бир милләт билән уруш қилиду. Бир дөләт йәнә бир дөләткә
һуҗум қилиду. Нурғун җайларда ачарчилиқ вә йәр тәврәшләр йүз бериду.
[8] Мана бу ишларниң йүз бериши худди һамилдар аялниң толғиғиниң
башланғиниға охшайду.
[9] У чағда кишиләр силәрни тутуп, азап-оқубәткә селип өлтүриду, Маңа
ишәнгәнлигиңлар үчүн пүткүл милләтләр силәрдин нәпрәт-линиду. [10] У
чағда нурғун кишиләр ишәнчидин таниду, бир-бирини тутуп бериду вә
бир-биригә өчмәнлик қилиду. [11] Нурғун сахта пәйғәмбәрләр мәйданға
келип, нурғун кишиләрни аздуриду. [12] Яманлиқ-ларниң көпийиши
түпәйлидин, нурғун кишиләрдики меһир-муһәббәт совуйду. [13] Лекин
ахирғичә бәрдашлиқ бәргәнләр җәзмән қутқузулиду. [14] Худаниң
Падишалиғи һәққидики бу Хуш Хәвәрниң барлиқ милләтләргә аңлитилиши
үчүн, у пүтүн дунияға тарқитилиду, андин заман ахири келиду.

Йерусалимдики чоң балаю-апәт

[15] — Даниял пәйғәмбәр ейтқан «Жиркиничлик вәйран қилғучиниң»
муқәддәс җайда турғинини көргиниңларда, (китапханлар бу сөз-ниң
мәнасини чүшәнсун) [16] Йәһудийә өлкисидики аһалиләр тағларға қачсун.
[17] Өгүздикиләр өйидики нәрсә-керәклирини алмай қачсун. [18] Етизларда
ишләватқанларму чапинини еливелиш үчүн өйигә қайтмай қечип кәтсун.
[19] У күнләрдә қечиши әпсиз болған һамилдар аяллар вә бала емитидиған
аниларниң һалиға вай! [20] Қечишиңларниң қиш яки дәм елиш күнигә тоғра
келип қалмаслиғи үчүн дуа қилиңлар. * [21] Чүнки у күнләрдики
балаю-апәтләр дуния яритилғандин бу ян көрүлүп бақмиған, кәлгүсидиму
көрүлмәйду. [22] У күнләр азайтилмисиди, һеч ким қутулалматти. Лекин
Худаниң Өзи таллиғанлири үчүн, у күнләр азайтилиду.
[23] Әгәр у чағда бири силәргә: «Қараңлар, Қутқазғучи-Мәсиһ бу йәрдә!»
яки «Мәсиһ әйнә у йәрдә!» десә, ишәнмәңлар. [24] Чүнки сахта мәсиһләр,

---

*__24:20__ 20. Диний қаидиләр бойичә йәһудийларниң дәм елиш күнидә шәһәр дәрвазиси вә дуканлар тақилидиған болғачқа, йемәклик сетивелиш вә башқа йәрләргә қечиш қолайсиз еди.

сахта пәйғәмбәрләр мәйданға келиду. Әгәр мүмкин болсиди, улар һәтта
Худа таллиғанларниму чоң мөҗүзиләр вә кәрамәтләр билән аздурған
болатти. 25 Есиңларда болсунки, Мән буларни ейтиш билән силәрни
алдин-ала агаһландуруп қойдум.
26 Шуниң үчүн бири силәргә: «Қараңлар, Мәсиһ чөл-баяванда!» десә, у
йәргә берип жүрмәңлар. «Қараңлар, өйниң ичидә!» десә, ишән-мәңлар.
27 Чүнки Инсан Оғлиниң келиши шәриқтин ғәрипкә ялт-юлт қилип чаққан
чақмақтәк болиду. 28 Кузғунларниң топлиниши җәсәтниң шу йәрдә
екәнлигини көрсәткәндәк, бу аламәтләр Мән тилға алған ишларниң йүз
беришиниң муқәррәр екәнлигини көрситиду.

Инсан Оғлиниң қайтип келиши

29 — У балаю-апәтлик күнләр өтүп кәткән һаман,

«Қуяш қарийип,
Ай йоруқлуқ бәрмәс,
Юлтузлар асмандин төкүлүп,
Асман җисимлири тәвринәр».

30 У чағда асманда Инсан Оғлиниң кәлгәнлигиниң аламәтлири көрүниду,
йәр йүзидики пүткүл хәлиқләр жиға-зар қилишиду. Улар Инсан Оғлиниң
күч-қудрәт вә улуқ шан-шәрәп билән көктики булутлар үстидә
келиватқанлиғини көриду. 31 У периштәлирини жараңлиқ бир канай садаси
билән әвәтип, улар арқилиқ Өзи таллиған кишиләрни асманниң бир
четидин йәнә бир четигичә, дунияниң төрт булуңидин жиғип бир йәргә җәм
қилиду.

Әнҗир дәриғидин савақ елиш

32 — Әнҗир дәриғидин савақ елиңлар. Униң шахлири көкирип йеңи
йопурмақ чиқарғанда, язниң келишигә аз қалғанлиғини билисиләр. 33 Худди
шуниңдәк, Мән бая дегән аламәтләрни көргиниңларда, Худаниң
Падишалиғиниң * ишик алдида, йәни намайән болуш алдида
туруватқанлиғини билиңлар. 34 Шуни билип қоюңларки, мана бу
аламәтләрниң һәммиси әмәлгә ашурулмай туруп, бу әвлат * кишиләр

---

*__24:33__ 33. Әсли текстта «Униң» дәп елинған болуп, Инсан Оғлини яки Худаниң Падиша-лиғини (Луқа 21:31) көрситиду.

*__24:34__ 34. Әгәр тилға елинған аламәт Йерусалимниң вәйран болушиға (24:2) каритил-ған болса, ундақта «әвлат» сөзи тәбиийки шу дәвирдә яшап өткән адәмләрни көрситиду. Әгәр Әйса Мәсиһниң дунияға қайтип келишигә (24:30) қаритилған болса, «әвлат» сөзи бәлким пүтүн Йәһудийә хәлқини яки бу айәтләрдә ейтилған вақиәләрниң башлиниш вақтида яшаватқан әвлатни көрситиду. Бу һәргиз һәзрити Әйсада «дунияға дәрһал қайтип келимән» дегән хата чүшәнчиниң барлиғини билдүрмәйду.

аләмдин өтмәйду. 35 Асман-зимин йоқилиду, бирақ Мениң сөзлирим
йоқалмай, мәңгү инавәтлик болиду.

Һошияр болуңлар

36 — Бу ишларниң йүз беридиған вақит-саатиға кәлсәк, буни Атамдин
башқа һеч ким билмәйду. Нә асмандики периштәлири, нә Оғли билмәйду.
37 Нуһ пәйғәмбәрниң заманида қандақ болған болса, Инсан Оғли қайтип
кәлгәндиму шундақ болиду. 38 Нуһ топан келиштин илгири кемигә олтарған
күнгичә, шу заманниң кишилири һөзүрлинип йәп-ичип, өйлүк-очақлиқ
болуп кәлгән еди. 39 Туюқсиз кәлгән топан кемигә чүшмигәнләрниң
һәммисини ғәриқ қилғичә, кишиләр бу ишниң өз бешиға келишидин
хәвәрсиз болғанға охшаш, Инсан Оғлиниң қайтип келишиму шундақ
болиду. 40 У күни етизда ишләватқан икки кишидин бири қалдурулуп, йәнә
бири асманға елип кетилиду. 41 Түгмән теши билән ун тартиватқан икки
аялниң бири қалдурулуп, йәнә бири асманға елип кетилиду. 42 Шуниң үчүн
һошияр болуңлар, чүнки Рәббиңлар қайтип келиди-ған күнни билмәйсиләр.
43 Лекин шуни билиңларки, әгәр өй егиси оғриниң кечиси қачан
келидиғанлиғини билсә, қарап туруп, оғриниң өйгә бузуп киришигә һәргиз
йол қоймайду, әлвәттә. 44 Шуниңға охшаш, силәрму һәр дайим тәйяр
туруңлар. Чүнки Инсан Оғли силәр ойлимиған чағда қайтип келиду!

Ишәнчлик вә ишәнчсиз чакарлар

45 — Ким ишәнчлик вә зерәк чакар болса, ғоҗайин уни башқа чакарлири
үстидин күзитип, ғоҗайинниң озуқ-түлигини уларға вақти-вақтида тәхсим
қилип беришкә қойиду. 46 Ғоҗайин сәпиридин қайтип келип, чакириниң
шунчилик садақәт билән хизмәт қиливат-қинини көрсә, бу чакарниң бәхти.
47 Билип қоюңларки, ғоҗайин уни пүтүн тәәллуқатини башқурушқа қойиду.
48 Лекин әгәр чакар көңлигә яман ғәрәз пүкүп: «Ғоҗайиним кечикип қайтип
келидиғу», дәп 49 башқа чакарларни бозәк қилса вә достлири билән биллә
йәп-ичип мәс болуп жүрсә, 50 ғоҗайин күтүлмигән бир күни ойлимиған бир
вақитта қайтип келип, 51 уни уруп чала өлүк қилип, сахтипәзләр билән
охшаш тәғдиргә дучар қилиду. Нәтиҗидә чакар һәсрәттә жиғлап,
чишлирини ғучурлитиду.

25

Он қиз қолдаш тоғрисидики тәмсил

1 — У вақитта Асманниң Падишалиғи худди қоллириға чирақ елип тойи
болған жигитниң алдиға чиққан он қиз қолдашқа охшайду. 2 Бу қизларниң
бәши әқилсиз, бәши болса әқиллиқ екән. 3 Әқилсиз қизлар чирақлирини
алған болсиму, йениға яғ еливалмапту. 4 Әқиллиқ қизлар болса чирақлири
билән биллә, қачиларда яғму апту. 5 Жигит вақчә кәлгәчкә, уларниң
һәммисини уйқа бесип ухлап қапту.
6 Йерим кечидә: «Жигит кәлди, алдиға чиқиңлар!» дегән аваз аңли-нипту.

[7] Буниң билән қизларниң һәммиси орнидин туруп чирақли-рини жөндәпту.
[8] Әқилсиз қизлар әқилликларға: «Чирақли-римиз өчүп қалай деди,
йеғиңлардин бериңларчу», дәпту. [9] Әқиллиқ қизлар: «Яқ! Бизгиму һәм
силәргиму йәтмәслиги мүмкин. Әң яхшиси, дуканға берип яғ
сетивелиңлар!» дәпту. [10] Лекин улар яғ сетивал-ғили кетиват-қанда, жигит
келип қапту, тәйярлиғи бар қизлар униң билән бирликтә той зияпитигә
кирипту. Ишик тақилипту.
[11] Кейин һелиқи қизлар қайтип келип: «Тәхсир, тәхсир! Ишикни
ечиветиң!» дәпту. [12] Бирақ жигит: «Билип қоюңларки, мән силәрни
тонумаймән», дәп жавап берипту.
[13] Һәзрити Әйса йәнә мундақ деди:
— Шуниң үчүн сәгәк болуңлар, чүнки Инсан Оғли қайтип келиди-ған
вақит-саатни билмәйсиләр.

Үч чакар тоғрисидики тәмсил

[14] — Асманниң Падишалиғи сәпәргә чиқмақчи болған адәмгә охшайду. У
чакарлирини чақирип байлиғини уларға тапшурупту. [15] У адәм һәр бир
чакарниң оқәт қилиш қабилийитигә қарап, биригә бәш миң, биригә икки
миң, биригә миң күмүч тәңгә берип, йолға чиқипту. [16] Бәш миң тәңгә алған
чакар дәрһал берип оқәт қилип, йәнә бәш миң тәңгә пайда апту. [17] Икки миң
тәңгә алғиниму йәнә икки миң тәңгә пайда апту. [18] Миң тәңгә алғини болса
берип йәрни колап, ғожайини униңға тапшурған пулни көмүп сақлап
қоюпту.
[19] Узун вақит өткәндин кейин, бу чакарларниң ғожайини қайтип келип,
улар билән һесаплишишқа башлапту. [20] Бәш миң тәңгә алған чакар йәнә бәш
миң тәңгә қошуп елип келип: «Ғожайин, сиз маңа бәш миң тәңгә тапшурған
едиңиз. Қараң, йәнә бәш миң тәңгә пайда алдим», дәпту. [21] Ғожайин униңға:
«Наһайити яхши! Сән яхши вә ишәнчлик чакар екәнсән! Мән саңа һавалә
қилған кичик ишта ишәнчлик болуп чиққанлиғиң үчүн, сени чоң ишларға
қойимән. Кәл, ғожайиниңниң хошаллиғиға жор бол!» дәпту. [22] Икки миң
тәңгә алған чакарму келип: «Ғожайин, сиз маңа икки миң тәңгә тапшурған
едиңиз. Қараң, йәнә икки миң тәңгә пайда алдим», дәпту. [23] Ғожайин
униңға: «Наһайити яхши! Сән яхши вә ишәнчлик чакар екәнсән! Мән саңа
һавалә қилған кичик ишта ишәнчлик болуп чиққанлиғиң үчүн, мән сени чоң
ишларға қойимән. Кәл, ғожайиниңниң хошаллиғиға жор бол!» дәпту.
[24] Андин миң тәңгә алған чакар келип: «Ғожайин, сизниң қаттиқ адәм
екәнлигиңизни биләттим, чүнки өзиңиз теримисиңизму, униң һосулини
күтисиз; уруқ салмисиңизму, хаман алисиз. [25] Шуңа қорқуп, сиз бәргән
тәңгини йәргә көмүп сақлап қойған едим. Мана пулиңиз», дәпту.
[26] Ғожайин униңға: «Әй, яман вә һорун чакар! Сән мени теримиған йәрдин
орувалидиған, уруқ салмиған йәрдин хаман алидиған адәм, дәп туруп,
[27] немишкә пулумни пайдикәшләргә аманәт қоймидиң. Шундақ қилсаң, мән
қайтип кәлгәндә пулумни өсүми билән алмамдим? [28] Хоп, униң қолидики

миң тәңгини елип, он миң тәңгә бар чакарға бериңлар! 29 Чүнки берилгәнни
толуқ ишләткән-ләргә техиму көп берилидудә, униң билән улардики
техиму көпийиду. Лекин берилгәнни ишләтмигәнләргә кәлсәк, уларниң
бариму елип кетилиду. 30 Бу ярамсиз чакарни сиртқа, қараңғулуққа
қоғлаветиңлар, у йәрдә һәсрәттә жиғлап, чишлирини ғучурлатсун», дәпту.

Ахирәттики сорақ

31 — Инсан Оғли өз шан-шәриви ичидә пүтүн периштәлири билән биллә
кәлгинидә, Падиша болуп шәрәп тәхтидә олтириду. 32-33 Пүткүл хәлиқләр
Униң алдида топлиниду. У уларни қойларни оң йениға, өшкиләрни сол
йениға айриған қойчидәк айрийду. 34 У оң йенидики кишиләргә: «Әй Атам
тәрипидин бәхитлик қилинғанлар, келиңлар! Дуния яритилғандин бери
силәр үчүн тәйярланған мирас — Худаниң Падишалиғиға егә болуңлар!
35 Чүнки ач қалғинимда силәр Маңа йемәклик бәрдиңлар, уссиз қалғинимда
уссилиқ бәрдиңлар, мусапир болуп жүргинимдә өз қойнуңларға алдиңлар,
36 ялиңач қалғинимда кийиндүрдүңлар, кесәл болуп қалғинимда келип
һалимдин хәвәр алдиңлар, зинданда ятқинимда йоқлап турдуңлар», дәйду.
37 У чағда һәққаний адәмләр Униңға: «Әй Рәббим, биз Сизни қачан ач
көрүп тойдурдуқ яки уссиз көрүп су бәрдуқ? 38 Сизни қачан мусапир көрүп
қойнимизға алдуқ яки ялиңач көрүп кийиндүрдуқ? 39 Сизни қачан кесәл яки
зинданда көрүп йоқлап турдуқ?» дәп сорайду. 40 Бирақ падиша уларға:
«Билип қоюңларки, әң әрзимәс қериндашлиримдин болған буларниң
бирәрсигә қилғиниңлар дәл Маңа қилғиниңлар болуп һесаплиниду», дәп
жавап бериду.
41 Андин сол йенидикиләргә: «Әй ләнәткә учриғанлар, көзүмдин
йоқилиңлар! Шәйтан билән униң ғалҗирлириға һазирланған мәңгү өчмәс
дозақ отиға кириңлар! 42 Чүнки ач қалғинимда Маңа йемәклик
бәрмидиңлар, уссиғинимда уссилиқ бәрмидиңлар, 43 мусапир болуп
жүргинимдә өз қойнуңларға алмидиңлар, ялиңач қалғинимда
кийиндүрмидиңлар, кесәл болғинимда вә зинданда ятқинимда
йоқлимидиңлар», дәйду.
44 У чағда улар: «Әй Рәббим, Сизни қачан ач, уссиз, мусапир, ялиңач,
кесәл яки зинданда көрүп туруп хизмитиңиздә болмидуқ?» дәйду. 45 Бирақ
Падиша уларға: «Билип қоюңларки, әң әрзимәс қериндаш-лиримдин болған
буларниң бирәрсигә қилмиғанни Маңиму қилмиған болдуңлар», дәп жавап
қайтуриду. 46 Буниң билән улар мәңгүлүк жазаға учрайду. Һәққаний
адәмләр болса мәңгүлүк һаятқа еришиду.

26

Һәзрити Әйсани өлтүрүш сүйиқәсти

1 Һәзрити Әйса бу сөзләрни қилип болғандин кейин шагирт-лириға:
— Силәргә мәлумки, 2 икки күндин кейин болидиған «Өтүп кетиш»

һейтида Инсан Оғли чапрас яғачқа миқлиниш үчүн тутуп берилиду, —
деди.
[3] Алий роһанийлар вә хәлиқ ақсақаллири Қаяпа исимлиқ баш роһанийниң
сарийида жәм болушти. [4] Улар һәзрити Әйсани һейлә билән тутуп
ужуқтуруш үчүн мәслиһәт қилишти. [5] Бирақ улар:
— Бу ишни һейт-айәм күнлири қилмайли. Болмиса хәлиқ арисида
қалаймиқанчилиқ чиқиши мүмкин, — дейишти.

Гунакар аялниң һәзрити Әйсани этирлиши

[6] Һәзрити Әйса Бәйтания йезисида илгири мохо кесилигә гириптар болған
Симунниң өйидә болғанда, [7] униң йениға бир аял кирди. У аял ақ
қаштешидин ясалған бир қутида наһайити қиммәтлик этир елип кәлгән еди.
Һәзрити Әйса дәстиханда олтарғанда, у аял этирни Униң бешиға қуйди.
[8] Шагиртлар буни көрүп хапа болушуп:
— Немишкә бундақ исрапчилиқ қилисиз? [9] Бу этир жиқ пулға яратти. У
сетилип пули кәмбәғәлләргә берилсә болатти, — дейишти.
[10] Шагиртларниң нарази болғанлиғини билгән һәзрити Әйса уларға:
— Бу аялни хиҗил қилип немә қилисиләр? У Мән үчүн яхши иш қилди.
[11] Кәмбәғәлләр дайим силәрниң араңларда, лекин Мән араң-ларда дайим
болмаймән. [12] Бу аял бу этирни Мени дәпнә қилинишқа тәйяр қилиш үчүн
бәдинимгә қуйди. [13] Билип қоюңларки, бу Хуш Хәвәр дунияниң қәйеридә
йәткүзүлсә, бу аял әслинип, униң қилған иши тилға елиниду, — деди.

Йәһуданиң һәзрити Әйсаға сатқунлуқ қилиши

[14] Шу вақитта һәзрити Әйсаниң он икки шагиртидин Йәһуда Ишқарийот
исимлиқ бири алий роһанийларниң алдиға берип:
[15] — Әйсани тутуп бәрсәм, маңа немә берисиләр? — деди. Улар униңға
оттуз күмүч тәңгә бәрди. [16] Йәһуда шуниңдин етиварән һәзрити Әйсани
тутуп бериш үчүн пурсәт издәшкә башлиди.

«Өтүп кетиш» һейтиниң кәчлик тамиғи

[17] «Петир нан» һейтиниң * биринчи күни шагиртлар һәзрити Әйса-ниң
йениға келишип:
— «Өтүп кетиш» һейтиниң тамиғини қәйәрдә тәйярлишимизни халайсиз?
— дәп сориди.
[18] Һәзрити Әйса уларға:
— Йерусалимға кирип паланчиниң өйигә берип, униңға: «Устазимиз:
Вақит-саатим йеқинлап қалди, «Өтүп кетиш» һейтини шагиртлирим билән
бирликтә силәрниң өйдә өткүзәй, дәйду», дәп ейтиңлар, — деди.
[19] Шагиртлар һәзрити Әйсаниң буйруғиға бенаән «Өтүп кетиш» һейти-ниң

---

* **26:17** 17. «Петир нан» һейти йәттә күн болуп, биринчи күни «Өтүп кетиш» һейти дәп атилиду. Бу күни йәһудийлар өйлиридә қой союп, петир нан билән йәйду.

тамиғини шу йәрдә тәйярлашқа киришти. [20] Кәчқурун һәзрити Әйса он икки
шагирти билән дәстиханда олтарди. [21] У тамақ йәветип:
— Билип қоюңларки, араңларда бири Маңа сатқунлуқ қилиду, — деди.
[22] Бу сөз уларни интайин қайғуға салди. Улар бир-бирләп:
— Я Рәббим, мән әмәстимән? — дәп сорашқа башлиди.
[23] — Маңа сатқунлуқ қилғучи қолидики нанни тәхсигә Мән билән биллә
чилиған кишидур. [24] Инсан Оғли Муқәддәс Язмиларда йезил-ғи-нидәк
аләмдин өтиду. Лекин Униңға сатқунлуқ қилидиған киши-ниң һалиға вай!
У адәм туғулмиған болсичу кашки! — деди һәзрити Әйса.
[25] Униңға сатқунлуқ қилмақчи болған Йәһуда:
— Устаз, мән әмәстимән? — дәп сориди. Һәзрити Әйса униңға:
— Дәл сән, — деди.
[26] Улар тамақ йейишиватқанда, һәзрити Әйса бир нанни қолиға елип,
Худаға шүкүр ейтқандин кейин, уни уштуп, шагиртлириға бөлүп бәрди вә:
— Елиңлар, йәңлар, бу Мениң теним, — деди.
[27] Андин қолиға бир җам елип, Худаға шүкүр ейтқандин кейин, уни
шагиртлириға сунуп:
— Һәммиңлар буниңдин ичиңлар. [28] Бу Мениң нурғун адәмләрниң
гунали-риниң кәчүрүм қилиниши үчүн төкүлүп, Худаниң келиши-мини
түзидиған қенимдур. [29] Шуни билип қоюңларки, Худа Атамниң
Падиша-лиғида силәр билән бирликтә йеңичә шараптин ичмигичә, бундақ
шарапни һәргиз ичмәймән, — деди.
[30] Улар мәдһийә нахшисини ейтқандин кейин талаға чиқип, Зәйтун теғиға
қарап кетишти.

Һәзрити Әйсаниң Петрусниң танидиғанлиғини ейтиши

[31] Бу чағда һәзрити Әйса шагиртлириға:
— Бүгүн кечә һәммиңлар Мениң бешимға келидиған ишлар сәвәвидин
Мени ташлап кетисиләр, чүнки Муқәддәс Язмиларда Худа:

«Қойчини уруп өлтүримән,
Падидики қойлири терә-перәң болуп кетиду», дегән.

[32] Лекин Мән тирилгәндин кейин, Җәлилийәгә силәрдин бурун бари-мән,
— деди.
[33] Петрус Униңға:
— Һәммиси Сизни ташлап кәтсиму, мән һәргиз ташлап кәтмәймән, —
деди.
[34] — Билип қойғинки, бүгүн кечә ғораз чиллаштин бурун, сән Мән-дин үч
қетим танисән, — деди һәзрити Әйса.
[35] Бирақ Петрус:
— Сиз билән биллә өлүшкә тоғра кәлсиму, Сиздин танмаймән, — деди.
Қалған шагиртларму шундақ дейишти.

Гетсиманә бағчисидики дуа-тилавәт

36 Кейин һәзрити Әйса шагиртлири билән биллә Гетсиманә дегән бир
йәргә кәлди. У шагиртлириға: «Мән у яққа берип дуа-тилавәт қилип
кәлгичә, мошу җайда олтирип туруңлар», дәп 37 Петрусни, шундақла
Зәбәдийниң икки оғли Яқуп вә Юһаннани биргә елип маңди. Бу вақитта
һәзрити Әйсани ғәм бесип, көңли қаттиқ беарам болушқа башлиди. 38 У
уларға:
— Җеним чиқип кетидиғандәк ғәм-қайғуға патти. Силәр бу йәрдә қелип,
Мән билән бирликтә һошияр туруңлар, — деди 39 вә сәл нерирақ берип,
йәргә баш қоюп дуа қилип:
— Әй Ата, мүмкин болса бу азап қәдиһини Мәндин жирақлаштур-ғайсән.
Лекин бу иш Мениң әмәс, бәлки Сениң ирадәң бойичә болсун, — деди.
40 У шагиртлириниң йениға қайтип кәлгинидә, уларниң үгдәп
қалғанлиғини көрүп, Петрусқа:
— Мән билән биллә бирәр саатму һошияр туралмидиңларму?!
41 Езиқ-турулуштин сақлиниш үчүн, сәгәк туруп дуа қилиңлар, ирадә
халайду, лекин тән аҗиздур, — деди.
42 Һәзрити Әйса иккинчи қетим берип, йәнә дуа қилип:
— Әй Ата, әгәр Мән бу азап қәдиһини ичмигичә бу қәдәһ Мәндин
жирақлаштурулмиса, ундақта Сениң ирадәң бойичә болсун, — деди. 43 У
шагиртлириниң йениға қайтип кәлгинидә, уларниң йәнә үгдәп
қалғанлиғини көрди. Чүнки улар көзлирини ачалмай қалған еди.
44 Шуниң билән һәзрити Әйса уларни ташлап үчинчи қетим берип, йәнә
шу сөзләр билән дуа қилди.
45 Кейин шагиртларниң йениға келип:
— Силәр техичә дәм елип ухлаватамсиләр? Инсан Оғлиниң
гунакар-ларниң қолиға тапшурулидиған вақит-саати йетип кәлди.
46 Қопуңлар, кетәйли, мана Маңа сатқунлуқ қилидиған киши кәпту! — деди.

Һәзрити Әйсаниң тутқун қилиниши

47 Һәзрити Әйсаниң сөзи аяқлашмастинла, он икки шагиртиниң бири
болған Йәһуда кәлди. Униң йенида алий роһанийлар вә хәлиқ ақсақаллири
тәрипидин әвәтилгән, қилич-тоқмақлар билән қурал-ланған зор бир топ
адәм бар еди. 48 Һәзрити Әйсаға сатқунлуқ қилған Йәһуда уларға
аллибурун: «Мән Кимни сөйсәм, һәзрити Әйса Шу. Силәр Уни тутуңлар»,
дегән вә сөйүш арқилиқ бәлгү бәрмәкчи болған еди. 49 У удул һәзрити
Әйсаниң алдиға берип:
— Салам, Устаз, — дәп Уни сөйди.
50 Һәзрити Әйса униңға:
— Бурадәр, қилидиғинииңни қил, — деди. Буниң билән һелиқи адәм-ләр
йопурулуп келип, һәзрити Әйсаға қол селип, Уни тутқун қилди. 51 Һәзрити
Әйсаниң йенидикиләрдин бири дәрһал қиличини суғуруп, баш роһанийниң
чакириға урди. Қилич чакарниң қулиғиға тегип, уни шилип чүширивәтти.

[52] Һәзрити Әйса униңға:
— Қиличиңни қиниға сал, қилич көтәргәнләр қилич астида һалак болиду.
[53] Яки Мени Худа Атамдин ярдәм алалмайду, дәп ойлап қалдиңму?!
Халисам, У Маңа шу ан он икки түмәндин артуқ периштә әвәтиду. [54] Бирақ,
әгәр Мән ундақ қилсам, Муқәддәс Язмилардики чоқум мошундақ болуши
керәклиги тоғрисидики сөзләр қандақ әмәлгә ашсун? — деди.
[55] Андин һәзрити Әйса у адәмләргә қарап мундақ деди:
— Силәр қилич-тоқмақларни көтирип Мени тутқили кәпсиләр, Мени
қарақчи көрүватамсиләр? Һәр күни мәркизий ибадәтхана һойлилирида
олтирип тәлим берәттим. У чағда тутмидиңлар. [56] Амма бу ишларниң йүз
бериши пәйғәмбәрләрниң Муқәддәс Язмиларда алдин-ала ейтқанлириниң
әмәлгә ашурулуши болди.
Бу чағда шагиртлириниң һәммиси Уни ташлап қечип кетишти.

Алий кеңәшмидә сотлиниш

[57] Һәзрити Әйсани тутқун қилғанлар Уни баш роһаний Қаяпаниң алдиға
елип беришти. Тәврат устазлири билән хәлиқ ақсақаллириму у йәрдә җәм
болушқан еди. [58] Петрус һәзрити Әйсаға таки баш роһанийниң һойлисиғичә
жирақтин әгишип барди вә ишниң нәтиҗисини көрүш үчүн ичкиригә
кирип, қаравулларниң йенида олтарди. [59] Алий роһанийлар вә пүтүн алий
кеңәшмә әзалири һәзрити Әйсани өлүм җазасиға мәһкүм қилиш үчүн, ялған
испат издәтти. [60] Бир мунчә ялған гувачилар оттуриға чиққан болсиму,
испат көрситип берәлмиди. Ахирда икки гувачи оттуриға чиқип:
[61] — Бу адәм: «Мән Худаниң ибадәтханисини бузуп ташлап, үч күн ичидә
қайта ясап чиқалаймән» дегән, — деди.
[62] Баш роһаний орнидин туруп, һәзрити Әйсаға:
— Қени, җавап бәрмәмсән? Буларниң Сениң үстүңдин бәргән
гувалиқлириға немә дәйсән? — деди. [63] Лекин һәзрити Әйса лам-җим
демиди.
Баш роһаний Униңға:
— Мәңгү һаят Худа алдида қәсәм қилишиңни буйруймән. Ейтқин, Худа
Оғли Қутқазғучи-Мәсиһ Сәнму? — деди.
[64] Һәзрити Әйса мундақ җавап қайтурди:
— Сизниң дегиниңиздәк. Лекин шуни билип қоюңки, униң-дин кейин
силәр Инсан Оғлиниң қадир Худаниң оң йенида олтиридиған-лиғини вә
көктики булутлар үстидә келидиғанлиғини көрисиләр.
[65] Бу сөзни аңлиған баш роһаний тонлирини житип [*] ташлап:
— У Худаға күпүрлүк қилди. Әнди башқа һеч қандақ гувачиниң һаҗити

---

[*] **26:65** 65. Баш роһаний һәзрити Әйсани «күпүрлүк қилди», дәп қарап,
өзиниң униңға болған чөчүши вә ғәзивини ипадиләш үчүн, кийимлирини
жиртқан. Һәзрити Әйсаниң Өзиниң Мәсиһ екәнлигини етирап қилиши
Униң Худаға хас һоқуқ вә шөһрәт Мәндидур, дегәнлигидур.

қалмиди. Силәр Униң күпүрлүклирини аңлидиңлар. 66 Әнди бунинңға немә
дәйсиләр? — деди.
— Өлүм җазасиға тегишлик! — дәп җавап қайтурушти улар.
67 Буниң билән улар һәзрити Әйсаниң йүзигә түкүрүп, Униңға мушт атти.
Бәзилири Уни качатлап:
68 — Әй Мәсиһ, Пәйғәмбәр болсаң, ейтип баққина, Сени ким урди? —
дейишти.

Петрусниң һәзрити Әйсадин тениши

69 Петрус ташқиридики һойлида олтиратти. Бир хизмәткар қиз униң
йениға келип:
— Сән җәлилийәлик Әйса билән бир едиңғу, — деди.
70 — Сениң немә дәватқанлиғиңни чүшәнмидим! — дәп инкар қилди
Петрус һәммисиниң алдида.
71 Андин Петрус дәрвазиниң алдиға чиқти. Уни көргән йәнә бир
хизмәт-кар қиз у йәрдә турғанларға:
— Бу адәм насирәлик Әйсаниң шериги еди, — деди.
72 Петрус қәсәм қилип:
— Мән У Адәмни тонумаймән, — дәп йәнә инкар қилди.
73 У йәрдә турғанлар бир аздин кейин Петрусниң йениға келип:
— Шүбһисизки, сән Әйсаниң шериклириниң бири. Тәләппузуң-дин мана
мән дәп чиқип туриду, — дейишти.
74 Петрус қәсәм қилип:
— У Адәмни тонумаймән. Болмиса мени Худа урсун! — деди.
Дәл шу чағда ғораз чиллиди. 75 Петрус һәзрити Әйсаниң: «Ғораз
чиллаш-тин бурун, сән Мәндин үч қетим танисән!» дегән сөзини есигә
елип, ташқириға чиқип қаттиқ жиғлап кәтти.

27

Йәһуданиң өлүши

1 Таң етиши биләнла, пүтүн алий роһанийлар билән хәлиқ ақсақаллири
мәслиһәтлишип, һәзрити Әйсани өлүмгә мәһкүм қилдуруш үчүн бағлап,
2 һаким Пилатусқа тапшуруп бәрди.
3 Һәзрити Әйсаға сатқунлуқ қилған Йәһуда һәзрити Әйсаниң өлүмгә
мәһкүм қилинғанлиғини көрүп, өз қилмишиға пушайман қилди вә алий
роһанийлар билән ақсақалларға оттуз күмүч тәңгини қайтуруп берип:
4 — Мән бегуна бир җанға замин болуп гуна өткүздүм, — деди.
— Бу сениң ишиң, бизниң немә каримиз? — дейишти улар.
5 Йәһуда пулларни ибадәтханиниң ичигә чечивәтти вә у йәрдин чиқип,
есилип өлүвалди.
6 Пулларни жиғивалған алий роһанийлар:
— Қан төкүш үчүн төләнгән бу тәңгиләрни ибадәтханиниң ғәзни-сигә

қоюш һарам, — дейишти. [7] Улар өз ара мәслиһәтлишип, бу пул-лар билән
яқа жутлуқларға мазарлиқ қилиш үчүн, хумданчиниң бир парчә йерини
сетивалди. [8] Шуниң үчүн бу йәр һазирғичә «Қанлиқ йәр» дәп атилип
кәлмәктә.
[9] Бу вақиә арқилиқ Йәрәмия пәйғәмбәр тәрипидин бурун ейтилған мону
сөзләр әмәлгә ашурулди:

«Улар исраил хәлқиниң Униң үчүн бәлгүлигән баһасини,
Йәни оттуз күмүч тәңгини елишти
[10] Вә Пәрвәрдигар маңа әмир қилғандәк,
Хумданчиниң йерини сетивелишқа хәшләшти».

Һәзрити Әйсаниң һаким Пилатусниң алдида сотлиниши

[11] Һәзрити Әйса һакимниң алдиға кәлтүрүлди. Һаким Униңдин:
— Сән йәһудийларниң Падишасиму? — дәп сориди.
— Ейтқиниңиздәк, — деди һәзрити Әйса.
[12] Алий роһанийлар вә ақсақаллар Униң үстидин әризә-шикайәт
қил-ғанда, У бир еғизму җавап бәрмиди. [13] Буниң билән Пилатус Униңға:
— Сениң үстүңдин қилинған шунчә көп шикайәтләрни
аңлимай-ватамсән? — деди. [14] Бирақ һәзрити Әйса уларниң биригиму җавап
бәрмиди. Һаким буниңға интайин һәйран қалди.
[15] Һәр қетимлиқ «Өтүп кетиш» һейтида, һаким адити бойичә халайиқ
тәләп қилған бир мәһбусни қоюп берәтти. [16] Әйни вақитта Бараббас
исимлиқ нами чиққан бир мәһбус зинданда еди. [17] Хәлиқ бир йәргә җәм
болғанда, Пилатус улардин:
— Силәр үчүн кимни қоюп беришимни тәләп қилисиләр? Бараббасниму
яки Мәсиһ дәп аталған Әйсаниму? — дәп сориди. [18] Пилатус алий
роһанийлар вә ақсақалларниң һәзрити Әйсаға көрәлмәслик қилип Уни
өзигә тапшуруп бәргәнлигини биләтти.
[19] Пилатус сорақ минбиридә олтарғанда, аяли униңға:
— У бегуна Адәмгә тәгмәң. У түнүгүн кечә чүшүмгә кирип, көп
азапландим, — дәп хәвәр әвәтти.
[20] Алий роһанийлар вә ақсақаллар болса хәлиқни күшкүртүп, һаким
Пилатустин Бараббасни қоюп беришни вә һәзрити Әйсани өлүмгә мәһкүм
қилишни тәләп қилдурди.
[21] Һаким улардин йәнә:
— Силәр үчүн бу иккисиниң қайсисини қоюп беришимни тәләп
қилисиләр? — дәп сориди.
— Бараббасни, — дейишти улар.
[22] — Ундақ болса, Мәсиһ дәп аталған Әйсани қандақ бир тәрәп қилай? —
деди Пилатус.
Һәммиси бир еғиздин:
— Уни чапрас яғачқа миқлитиң! — дейишти.

23 Пилатус:
— Немишкә? У зади немә җинайәт өткүзүпту? — дәп сориди.
Бирақ улар техиму қаттиқ вақиришип:
— Уни чапрас яғачқа миқлитиң! — дәп турувелишти. 24 Пилатус йәнә
сөзләшниң әһмийәтсиз екәнлигини, болмиса қалаймиқанчилиқ
чиқиди-ған-лиғини көрүп, су елип, көпчиликниң алдида қолини жуйғач:
— Бу Адәмниң қениға мән җавапкәр әмәс, бу ишқа өзәңлар җавапкәр
болуңлар! — деди.
25 Пүтүн хәлиқ бир еғиздин:
— Униң қениниң җавапкәрлиги бизниң вә балилиримизниң үстидә
болсун! — дейишти.
26 Буниң билән Пилатус Бараббасни уларға чиқирип бәрди. Һәзрити
Әйсани болса қамчилатқандин кейин, чапрас яғачқа миқлаш үчүн
ләшкәрлиригә тапшурди.

Ләшкәрләрниң һәзрити Әйсани мәсқирә қилиши

27 Кейин ләшкәрләр һәзрити Әйсани һаким ордисиға елип кирип, пүтүн
ләшкәрләр топини бу йәргә жиғди. 28 Улар һәзрити Әйсани ялиңачлап,
учисиға шаһанә сөсүн рәңлик тон кийдүрүшти. 29 Тикән шахлирини өрүп
бир таҗа ясап, бешиға кийдүрди вә оң қолиға бир қомучни * тутқузди.
Андин Униң алдиға тизлинип: «Яшисун йәһудийларниң Падишаси!» дәп
мәсқирә қилишти. 30 Униңға түкүрүшти, қомучни елип Униң бешиға
урушти. 31 Уни мана шундақ мәсқирә қилғандин кейин, тонни салдуруп,
учисиға өз кийимлирини кийдүрди вә чапрас яғачқа миқлаш үчүн елип
меңишти.

Һәзрити Әйсаниң чапрас яғачқа миқлиниши

32 Улар ташқириға чиққинида, Кирини шәһирилик Симун исимлиқ бир
кишини учритип, һәзрити Әйса көтирип маңған чапрас яғачни униңға
мәҗбурий көтәргүзди. 33 Улар Голгота, йәни «Баш сүйәк» дегән йәргә
кәлгәндә, 34 һәзрити Әйсаға ичиш үчүн дора арилаштурулған шарап * бәрди,
лекин һәзрити Әйса уни тетип көрүп, ичкили унимиди.
35 Ләшкәрләр һәзрити Әйсани чапрас яғачқа миқлиғандин кейин, чәк
ташлишип кийимлирини бөлүшүвалди. 36 Андин кейин у йәрдә олтирип
новәтчилик қилди. 37 Улар һәзрити Әйсаниң бешиниң жуқури тәрипигә «Бу
йәһудийларниң Падишаси Әйса» дәп йезилған бир гуна тахтисини асти.
38 Һәзрити Әйсадин башқа икки қарақчиму чапрас яғачқа миқлан-ған
болуп, бири униң оң йенидики, йәнә бири сол йенидики чапрас яғачта еди.
39 У йәрдин өткәнләр башлирини чайқишип, һәзрити Әйсани һақарәтләп:
40 — Қени, Сән ибадәтханини бузуп ташлап, үч күндә қайтидин ясап

---

*27:29 29. Падишалиқ әңгүштәри болған шаһанә һаса сүпитидә.
*27:34 34. Ейтишларға қариғанда, чапрас яғачқа миқлинидиғанларға ағриқни пәсәйтиш мәхситидә дора арилаштурулған шарап берилидикән.

чиқидиған Адәм едиңғу? Әнди Өзәңни қутқузғина! Худа Оғли болсаң,
чапрас яғачтин чүшүп баққин! — дейишти.
41 Алий роһанийлар, Тәврат устазлири вә ақсақалларму Уни шундақ
мәсқирә қилип:
42 — Башқиларни қутқузуптикән, Өзини қутқузалмиди, исраилларниң
Падишасимиш техи! Әнди чапрас яғачтин чүшүп бақсунчу, андин Униңға
ишинәйли. 43 У Худаға ишинәтти, Худа Уни әзизлисә, қутқузуп
бақмисунму! Чүнки У: «Мән Худа Оғли» дегән еди, — дейишти. 44 Һәзрити
Әйса билән биллә чапрас яғачқа миқланған қарақчиларму Уни шундақ
һақарәтләшти.

Һәзрити Әйсаниң өлүми

45 Чүш вақти саат он иккидин саат үчкичә пүтүн зиминни қараң-ғулуқ
басти. 46 Саат үчләрдә һәзрити Әйса жуқури аваз билән: «Ели, Ели, ләма
шәвақтани?» йәни «Худайим, Худайим, Мени немишкә ташлавәттиң?» дәп
вақириди.
47 У йәрдә турғанларниң бәзилири буни хата аңлап:
— Бу адәм Илияс пәйғәмбәргә муражиәт қиливатиду, — дейишти.
48 Уларниң ичидин бири дәрһал жүгрәп берип, бир парчә латини әкәлди.
Андин уни әрзән үзүм шаравиға чилап, қомучниң учиға бағлап, һәзрити
Әйсаға ичкүзмәкчи болди.
49 Башқилар:
— Тохтап туруңлар, қарап бақайли, Илияс пәйғәмбәр келип Уни қутқузуп
қалармикин? — дейишти.
50 Һәзрити Әйса қаттиқ аваз билән йәнә бир вақиридидә, жан бәрди.
51 Шу вақитта мәркизий ибадәтханидики пәрдә жуқуридин төвәнгә икки
парчигә бөлүнүп житилди. * Зимин силкинип, ташлар йерилип, 52 қәбирләр
ечилди. Һәзрити Әйса тирилгәндин кейин, бурун аләмдин өткән бир мунчә
садақәтмән адәмләр тирилди. 53 Улар қәбирлиридин чиқти вә муқәддәс
шәһәр Йерусалимға кирип, у йәрдә нурғун кишиләргә көрүнди.
54 Һәзрити Әйсани күзәт қиливатқан йүз беши вә ләшкәрләр зимин-ниң
силкиниши вә башқа һадисиләрни көрүп, интайин қорқушқан һалда:
— У һәқиқәтән Худа Оғли екән! — дейишти.
55 У йәрдә йәнә вақиәни жирақтин көрүп турған бир мунчә аяллар-му бар
еди. Улар һәзрити Әйсаға хизмәт қилиш үчүн, Җәлилийә өлкисидин Униңға
әгишип кәлгән еди. 56 Уларниң арисида мәждәл-лик Мәрийәм, Яқуп билән
Йүсүпниң аниси Мәрийәм, Зәбәдийниң оғуллириниң анисиму бар еди.

Һәзрити Әйсаниң дәпнә қилиниши

---

[*] **27:51** 51. Бу пәрдә ибадәтханидики әң муқәддәс җайни муқәддәс җайдин айрип туридиған пәрдә болуп, униң житилиши инсанларниң Худаниң алдиға баридиған йолиниң һәзрити Әйса тәрипидин ечилғанлиғини билдүриду.

[57] Күн петишқа йеқин араматиялиқ Йүсүп исимлиқ бир бай кәлди. Уму
һәзрити Әйсаниң шагиртлиридин еди. [58] У һаким Пилатусниң алдиға берип,
һәзрити Әйсаниң жәсидини тәләп қилди. Пилатус жәсәтни униңға беришкә
әмир қилди. [59] Йүсүп жәсәтни елип, пакиз кәндир рәхт билән орап
кепинлиди [60] вә уни өзи үчүн қияда ойдурған йеңи қәбиргә қойди. Андин
қәбирниң ағзиға йоған бир қорам ташни домилитип қоюп кетип қалди.
[61] Мәждәллик Мәрийәм билән йәнә бир Мәрийәм болса у йәрдә, қәбирниң
удулида олтиришти.

Қәбирни қоғдаш

[62] Дәм елиш күниниң һарписи өткән еди. Униң этиси алий роһаний-лар
билән пәрисийләр һаким Пилатусниң алдида жәм болушуп:
[63] — Җанаплири, Әйсаниң һаят вақтида: «Мән өлүп үчинчи күни
тирилимән», дегини есимиздә. [64] Шуниң үчүн қәбирни үчинчи күни-гичә
қоғдаш үчүн әмир бәргәйсиз. Ундақ қилмиғанда, шагиртлири келип
жәсәтни оғрилап кетип, хәлиққә: «У өлүмдин тирилди», дейиши мүмкин. У
ялғанчилиқ алдинқисидинму бетәр болиду, — дейишти.
[65] Пилатус уларға:
— Қоғдиғучи ләшкәр елип берип, қәбирни қурбиңларниң йети-шичә
қоғдаңлар, — деди. [66] Улар ләшкәрләр билән биллә берип, ташни печәтләп,
қәбирни муһапизәт астиға алди.

28

Һәзрити Әйсаниң тирилиши

[1] Дәм елиш күни өтүп йәкшәнбә күни таң сүзүлгәндә, мәждәл-лик
Мәрийәм билән йәнә бир Мәрийәм қәбирни йоқлап барди. [2] Туюқсиз қаттиқ
йәр тәврәп кәтти, чүнки Рәбниң периштәлиридин бири асмандин чүшүп,
қәбиргә берип, ташни бир янға домилитип, үстидә олтарған еди.
[3] Периштәниң қияпити чақмақтәк, кийимлири қардәк аппақ еди.
[4] Қоғдиғучилар униңдин қорқуп титришип, өлүктәк қетипла қалди.
[5] Периштә аялларға мундақ деди:
— Қорқмаңлар! Силәрниң чапрас яғачқа миқланған һәзрити Әйсани
издәйдиғанлиғиңларни билимән. [6] У бу йәрдә әмәс; У Өзи ейтқандәк
тирилди. Келиңлар, У ятқан жайни көрүңлар. [7] Дәрһал берип Униң
шагиртлириға: «Һәзрити Әйса өлүмдин тирилипту. Җәлилийәгә силәрдин
авал баридикән, Уни шу йәрдә көридикәнсиләр», дәңлар. Мана мән силәргә
ейтип бәрдим.
[8] Аяллар бир тәрәптин қорқса, йәнә бир тәрәптин зор хошаллиқ ичидә
қәбирдин дәрһал кетип, жүгригән пети һәзрити Әйсаниң шагирт-лириға
хәвәр беришкә кетишти. [9] Тосаттин һәзрити Әйса уларниң алдиға чиқип:
— Салам силәргә! — деди. Уларму алдиға берип, һәзрити Әйсаниң путиға
есилип, Униңға сәждә қилди. [10] Шу чағда һәзрити Әйса уларға:

— Қорқмаңлар! Берип қериндашлиримға хәвәр қилиңлар. Җәли-лийәгә барсун, Мени шу йәрдә көриду, — деди.

Қоғдиғучиларниң хәвири

[11] Аяллар техи йолда кетиватқанда, қәбир қоғдиғучиларниң бәзилири
шәһәргә кирип, болған вақиәләрниң һәммисини алий роһаний-ларға хәвәр
қилди. [12] Алий роһанийлар ақсақаллар билән бир йәргә жиғилип
мәслиһәтләшкәндин кейин, ләшкәрләргә зор миқдарда пул берип:
[13] — Силәр: «Әйсаниң шагиртлири кечиси келип, биз ухлаватқанда, Униң
җәсидини оғрилап әкетипту», дәңлар. [14] Әгәр бу хәвәр һаким-ниң қулиғиға
йетип қалса, биз ариға чүшүп, силәргә гәп кәлтүр-мәймиз, — деди.
[15] Шундақ қилип, ләшкәрләр пулни алди вә уларниң дегини бойичә қилди.
Бу ялған гәп-сөз бүгүнгичә йәһудийлар арисида тарқилип кәлмәктә.

Һәзрити Әйсаниң шагиртлириға көрүнүши

[16] Он бир шагирт һәзрити Әйса уларға ейтқан Җәлилийәдики таққа
чиқишти. [17] Улар һәзрити Әйсани көргинидә, Униңға сәҗдә қилишти, лекин
бәзилири гуман ичидә еди. [18] Һәзрити Әйса уларниң йениға келип, мундақ
деди:
— Асманда вә йәр йүзидә пүтүн һоқуқ Маңа берилди. [19] Шуниң үчүн
берип пүткүл милләтләрни Мениң шагиртлирим қилип йетиштүрүңлар.
Уларни Худа Ата, Униң Оғли вә Муқәддәс Роһниң нами билән чөмүлдүрүп,
[20] уларға Мән силәргә буйруған барлиқ әмирләргә әмәл қилишни үгитиңлар.
Мән һәқиқәтәнму заман ахириғичә һәр дайим силәр билән биллә болимән.

Маркус баян қилған Хуш Хәвәр

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу китапниң муәллипи Маркустур. Гәрчә Маркус һәзрити Әйсаниң он икки шагиртиниң бири болмисиму, амма униң мәзкүр китави һәзрити Әйсаниң шагирти Петрусниң тәлимлиригә асаслинип йезилған.

Хуш Хәвәрни баян қилған башқа муәллипләр һәзрити Әйсаниң Рәбби-миз екәнлигини көпирәк тәкитләп өткән болса, Маркус һәзрити Әйсаниң йәнә бир тәрипи, йәни инсанларниң Хизмәткари екәнлигини көпирәк тәкитлигән. Маркус китавида һәзрити Әйсаниң тәлими тоғрисида көп тохталмиған болуп, униң хатирилири һәзрити Әйсаниң әмәлий паалийәтлирини асас қилған. Китапниң мәркизий идеяси һәзрити Әйсаниң Инсан Оғли башқиларни Өзигә хизмәт қилдурғили әмәс, башқиларға хизмәт қилғили вә җенини пида қилиш төләмигә нурғун адәмләрни гунадин азат қилғили кәлгән, дегәндин ибарәт муһим тәлимигә мujәссәмләшкән.

Маркусниң бу китави асасән йәһудий әмәс китапханларға қаритилған болғачқа, униңда йәһудийларниң йосун-қаидилири чүшәндүрүлгән.

Тезис:

1. Йәһия пәйғәмбәрниң һәзрити Әйсаниң йолини тәйярлиши (1-бап 1-8-айәтләр)
2. Һәзрити Әйсаниң чөмүлдүрүлүши вә синилиши (1-бап 9-13-айәтләр)
3. Һәзрити Әйсаниң Җәлилийәдики хизмити (1-бап 14-айәттин 9-бапқичә)
4. Һәзрити Әйсаниң Йерусалимға сәпири (10-бап)
5. Һәзрити Әйсаниң бу дунийадики һаятиниң ахирқи һәптиси (11-15-баплар)
6. Һәзрити Әйсаниң тирилиши вә шагиртлириға көрүнүши (16-бап)

Маркус баян қилған
Хуш Хәвәр

Чөмүлдүргүчи Йәһияниң тәлим бериши

1 Худа Оғли * Әйса Мәсиһ тоғрисидики Хуш Хәвәр мундақ баш-линиду:
2 Йәшая пәйғәмбәрниң Язмисида Худаниң мону сөзлири хатириләнгән:

«Мана алдиңда әлчимни әвәтимән.
У Сениң йолуңни алдин-ала тәйярлайду».
3 У болса «Баяванда: ‹ Униң йоллирини түз қилиңлар! ›» дәп җар
салидиған кишидур.

4 Дәрвәқә, чөмүлдүргүчи Йәһия чөл-баяванда пәйда болуп, кишиләргә:
— Яман йоллириңлардин йенип, товва қилиңлар! Товва
қилған-лиғиң-ларни билдүрүш үчүн чөмүлдүрүшни қобул қилиңлар.
Шундақ қилғанда, Худа силәрни кәчүрүм қилиду! — дәп җакалиди.
5 Кишиләр Йерусалим шәһиридин, җүмлидин пүтүн Йәһудийә өлкисидин
униң алдиға келишип, гуналирини иқрар қилишти вә униң өзлирини
Иордан дәриясида чөмүлдүрүшини қобул қилишти. 6 Йәһия пәйғәмбәр төгә
жуңидин кийим кийгән, белигә көн тасма бағлиған еди. Йәйдиғини чекәткә
билән явайи һәрә һәсили еди. 7 У мундақ дәп җакалатти:
— Мәндин кейин техиму құдрәтлик Бири келиду. Мән һәтта иңи-шип
Униң айиғиниң жиплирини йешишкиму лайиқ әмәсмән! 8 Мән силәрни

*1:1 1. Худа Оғли — бу нам һәргизму Худа билән һәзрити Әйса оттурисидики җисманий җәһәттики ата-балилиқ мунасивәтни әмәс, бәлки роһий җәһәттики мунасивәтни билдүриду.

суғила чөмүлдүримән, лекин У силәрни Муқәддәс Роһқа чөмдүриду.

Һәзрити Әйсаниң чөмүлдүрүлүши вә синилиши

[9] Шу күнләрдә һәзрити Әйса Җәлилийә өлкисиниң Насирә шәһи-ридин
келип, Йәһия пәйғәмбәр тәрипидин Иордан дәриясида чөмүл-дүрүлди. [10] У
судин чиқипла, асманниң ечилип, Муқәддәс Роһниң кәптәр һалитидә
асмандин чүшүп, Өз үстигә қонуватқан-лиғини көрди. [11] Андин асмандин
Худаниң: «Сән Мениң сөйүмлүк Оғлум, Мән Сәндин хурсәнмән!» дегән
авази аңланди.
[12] Муқәддәс Роһ һәзрити Әйсани шу ан чөл-баяванға елип кәлди. [13] У
чөлдә қириқ күн туруп, шәйтан тәрипидин синалди. У явайи һайванатлар
яшайдиған йәрдә болған шу җәриянда периштәләр Униң хизмитидә болди.

Һәзрити Әйсаниң төрт белиқчини чақириши

[14] Йәһия пәйғәмбәр туткун қилинғандин кейин, һәзрити Әйса Җәлилийә
өлкисиниң һәр қайси җайлириға берип: [15] «Вақит-саат йетип кәлди.
Худаниң Падишалиғи намайән болуш алдида туриду! Шуңа товва
қилиңлар, Хуш Хәвәргә ишиниңлар!» дәп Худаниң Хуш Хәвирини
җакалашқа башлиди.
[16] Бир күни һәзрити Әйса Җәлилийә көли бойида кетиветип, Симун билән
иниси Әндәрни көрди. Улар белиқчи болуп, көлгә тор селивататти.
[17] Һәзрити Әйса уларға:
— Маңа әгишиңлар, Мән силәрни белиқ тутушниң орниға Маңа адәм
тутидиған қилимән, — деди. [18] Улар шу ан белиқ торлирини ташлап,
һәзрити Әйса билән маңди. [19] Көл бойида бир аз маңғандин кейин, һәзрити
Әйса Зәбәдийниң оғуллири Яқуп билән Юһаннани көрди. Улар кемидә
торлирини оңшаватати. [20] Һәзрити Әйса дәрһал уларни шагиртлиққа
чақирди. Улар атиси Зәбәдийни ялланған ишчилар билән биллә кемидә
қалдуруп, өзлири һәзрити Әйса билән маңди.

Җин чаплашқан адәмниң сақайтилиши

[21] Улар Кәпәрнаһум шәһиригә кирди. Дәм елиш күни һәзрити Әйса
ибадәтханиға кирип, тәлим беришкә башлиди. [22] Халайиқ Униң
тәлимлиригә һәйран қелишти. Чүнки һәзрити Әйсаниң тәлимати Тәврат
устазлирининңкидин пәриқләнгән болуп, У Худадин кәлгән алаһидә һоқуқ
билән тәлим бәрди.
[23] Ибадәтханида җин чаплашқан бир киши бар еди. Дәл шу чағда у:
[24] — Әй насирәлик Әйса, биз билән кариң болмисун! Бизни
йоқат-макчимусән? Мән Сениң Кимлигиңни билимән. Сән Худаниң
әвәткән Муқәддисисән! — дәп вақирап кәтти.
[25] Һәзрити Әйса уни сөзлитиватқан җинға буйруқ қилип:
— Ағзиңни жум, бу адәмниң тенидин чиқ! — деди.
[26] Җин һелиқи адәмниң бәдинини қаттиқ тартиштурди вә пәрият
көтәргиничә униң тенидин чиқип кәтти.

27 Бунидин һәйран болған көпчилик бир-биригә:
— Бу қандақ иш? Бу йеңила бир тәлимғу! У дәрвәқә жинларға буйруқ
қилиш һоқуқиға егә екән! Уларму Униң сөзигә бойсунидикән, — дейишти.
28 Буниң билән һәзрити Әйса тоғрисидики хәвәрләр тезликтә пүтүн
Җәлилийә өлкисигә тарқалди.

Һәзрити Әйсаниң нурғун бемарларни сақайтиши

29 Һәзрити Әйса ибадәтханидин чиқипла, Симун вә Әндәр билән биллә
уларниң өйигә барди. Яқуп вә Юһаннаму улар билән биргә барди.
30 Симунниң қейинаниси қизитма ичидә ятатти. Униң әһвали һәзрити
Әйсаға дәрһал мәлум қилинди. 31 Һәзрити Әйса бемарниң қешиға кирип,
қолидин тутуп йөләп, өрә турғузди. Аялниң қизитмиси дәрһал йенип,
уларни күтүшкә башлиди.
32 Кәчқурун күн патқанда, кишиләр барлиқ бемарларни вә җин
чаплаш-қанларни һәзрити Әйсаниң алдиға елип келишти. 33 Пүтүн
шәһәрдикиләр ишик алдиға топлашқан еди. 34 Һәзрити Әйса һәр хил
кесәлләргә гириптар болған нурғун кишиләрни сақайтти. Нурғун
кишиләрниң тенидики җинларни һайдап, җинларниң Өзи һәққидә еғиз
ечишиға йол қоймиди. Чүнки җинлар һәзрити Әйсаниң Ким екәнлигини
билишәтти.

Җәлилийәдә тәлим бериш

35 Әтиси әтигән таң техи сүзүлмәстинла, һәзрити Әйса орнидин туруп,
шәһәр сиртидики хали бир йәргә берип, дуа-тилавәт қилди. 36 Симун билән
униң һәмралири һәзрити Әйсани издәп чиқип, 37 Уни тапқанда:
— Һәммиси Сизни издишиватиду! — дейишти. 38 Бирақ һәзрити Әйса
уларға:
— Йеқин әтраптики йезиларғиму бармисақ болмайду. У йәрдиму
Худаниң сөзини йәткүзүшүм керәк. Чүнки Мән мошу иш билән кәлдим, —
деди. 39 Шундақ қилип, һәзрити Әйса Җәлилийә өлкиси-ниң һәммә йеригә
берип, ибадәтханиларда тәлим бәрди һәм киши-ләрниң тенидики җинларни
һайдиди.

Һәзрити Әйсаниң мохо кесәлни сақайтиши

40 Мохо * кесилигә гириптар болған бир киши һәзрити Әйсаниң алдиға
келип, тизлинип туруп:
— Тәхсир, әгәр халисиңиз, мени кесилимдин сақайтип пак қил-ғайсиз! —
дәп ялвурди.
41 Ичи ағриған һәзрити Әйса қолини униңға тәккүзүп туруп:
— Халаймән, пак болғин! — девиди, 42 у адәм шу ан мохо кесили-дин
сақийип, пак-пакиз болди. 43-44 Һәзрити Әйса униңға:

*__1:40__ 40. Мохо кесили — бир хил қорқунучлуқ терә кесили болуп,
йәһудийлар бу хил кесәлгә гириптар болғанларни «напак», дәп қаратти.

— Һазир бу ишни һеч кимгә ейтма, лекин удул мәркизий ибадәт-ханиға
берип, роһанийға өзәңниң сақайғанлиғиңни көрсәт. Андин буни
башқиларға испатлаш үчүн, Муса пәйғәмбәрниң әмри бойичә мохо
кесилидин сақайғанлар қилишқа тегишлик қурванлиқни қил, — дәп уни
қаттиқ агаһландуруп йолға салди.
45 Бирақ у адәм чиқип, бу ишни һәммә йәргә йейиватти. Нәтиҗидә
халайиқниң Өзиниң әтрапиға топлинивалмаслиғи үчүн, һәзрити Әйса һеч
қандақ шәһәргә ашкарә баралмай, шәһәр сиртидики хали җайларда турушқа
мәҗбур болди. Шундақтиму һәр йәрдин кәлгән хәлиқ Уни йәнила издәп
турди.

2

Һәзрити Әйсаниң паләч адәмни сақайтиши

1 Бир нәччә күндин кейин, һәзрити Әйса Кәпәрнаһумдики бурун турған
өйгә йәнә кәлди. Униң кәлгәнлиги тоғрисидики хәвәр тарқилиш биләнла, 2 у
йәргә шунчилик көп адәм жиғилдики, һәтта ишик алдидиму пут қойғидәк
йәр қалмиған еди. Һәзрити Әйса уларға Худаниң сөзини йәткүзүвататти.
3 Шу чағда Униң йениға паләч бир адәмни төрт киши көтирип елип кәлди.
4 Улар адәмниң толилиғидин һәзрити Әйсаниң йениға баралмай, У тәлим
бериватқан өйниң өгүзини тешип, бемарни ятқан орун-көрписи билән
һәзрити Әйсаниң алдиға чүшәрди. 5 Уларниң ишәнчини көргән һәзрити
Әйса һелиқи паләчкә:
— Оғлум, сениң гуналириң кәчүрүм қилинди, — деди.
6 У йәрдә олтарған бәзи Тәврат устазлири көңлидә: 7 «Бу адәм немә үчүн
мундақ дәйду? Бу күпүрлүкку! Худадин башқа һеч кимниң гуналарни
кәчүрүм қилиш һоқуқи йоққу!» дейишти.
8 Уларниң немә ойлаватқанлиғини шу ан билгән һәзрити Әйса уларға
мундақ деди:
— Силәр буни немә үчүн күпүрлүк дәйсиләр? 9 «Гуналириң кәчүрүм
қилинди!» дейиш асанму яки «Орнуңдин тур, орун-көрпәңни жиғиш-туруп
маң!» дейишму? Әлвәттә, ейтмақ асан, қилмақ тәс. 10 Амма һазир Инсан
Оғлиниң * йәр йүзидә гуналарни кәчүрүм қилиш һоқу-қиға егә екәнлигини
испатлап берәй, — деди. Андин паләч кесәлгә:
11 — Орнуңдин тур, орун-көрпәңни жиғиштуруп өйүңгә қайт! — дәп
буйриди. 12 Һелиқи адәм орнидин дәс туруп, орун-көрписини жиғиштурди
вә һәммисиниң көз алдида өйдин чиқип кәтти. Һәйран қалған халайиқ
Худани мәдһийилишип:

***2:10** 10. Муқәддәс Язмиларда «Инсан Оғлидин» ибарәт Әвәтилгүчиниң Худаниң күч-қудрити вә шан-шәриви билән асмандин чүшүп, пүткүл инсанларни мәңгү башқуридиғанлиғи алдин-ала ейтилған. Һәзрити Әйса бу намни Өзи һәққидә ишләткән.

— Бундақ ишни әзәлдин көрүп бақмиған едуқ, — дейишти.

Һәзрити Әйсаниң Лавийни шагиртлиққа чақириши

[13] Һәзрити Әйса йәнә көл бойиға қарап маңди. Нурғун кишиләр Униң
әтрапиға топлишивалди. Һәзрити Әйса уларға тәлим бәрди.
[14] Һәзрити Әйса йолдин өтүп кетиветип, баж жиғидиған жайда олтарған
Алфайниң оғли Лавийни көрүп, униңға:
— Маңа әгәшкин, — деди. Лавий орнидин туруп, Униңға әгәшти.
[15] Кейин һәзрити Әйса Лавийниң өйидә меһмандарчилиқта болуват-қанда,
тәклип қилинған нурғун бажгирлар * вә шулардәк гунакар, дәп қаралған бир
қисим кишиләрму һәзрити Әйса вә шагиртлири билән һәмдәстихан болди.
Һәзрити Әйсаға әгәшкәнләр ичидә гунакар дәп қаралған бундақ кишиләр
хелә көп еди. [16] Пәрисий * диний еқимидики бәзи Тәврат устазлири Униң
гунакар дәп қаралғанлар вә бажгирлар билән бир дәстиханда
олтарғанлиғини көрүп, шагиртлириға:
— Униң бажгир вә гунакарлар билән бир дәстиханда олтарғини қандақ
гәп?! — дейишти. [17] Буни аңлиған һәзрити Әйса уларға:
— Сағлам адәм әмәс, бәлки кесәл адәм тевипқа муһтаждур. Мән өзлирини
дурус һесаплайдиғанларни әмәс, бәлки өзлириниң гуна-лирини
тонуйдиғанларни чақирғили кәлдим, — деди.

Кониға есиливалмаслиқ

[18] Йәһия пәйғәмбәрниң шагиртлири билән пәрисийләр роза тутатти. Бәзи
кишиләр һәзрити Әйсаниң алдиға келип:
— Йәһия пәйғәмбәрниң шагиртлири вә пәрисийләр роза тутиду, Сизниң
шагиртлириңиз немишкә тутмайду? — дәп сорашти.
[19] Һәзрити Әйса жававән мундақ деди:
— Тойи болуватқан жигит техи той зияпитидә турған чағда, меһманлар
һәсрәт чекиватқан адәмләрдәк роза тутса қандақ болғини?! Әлвәттә
болмайду! [20] Амма жигитниң улардин елип кетилидиған күни келиду, әйнә
шу чағда улар қайғу-һәсрәт чәккинидин роза тутиду.
[21] Һеч ким кона көйнәккә киришип кетидиған йеңи рәхттин ямақ
салмайду. Ундақ қилса, кийим жуюлғанда йеңи ямақ киришип, кийим-ни
житип ташлайду. Нәтиҗидә житиқ техиму йоғирип кетиду.
[22] Шуниңдәк, һеч ким йеңи шарапни кона тулумға қачилимайду. Әгәр
ундақ қилса, йеңи шарапниң көпүши билән тулум йерилидудә, шарапму,
тулумму кардин чиқиду. Шуниң үчүн йеңи шарапни йеңи тулумларға
қачилаш керәк.

---

*__2:15__ 15. Бажгир — Исраилни ишғал қилған римлиқлар үчүн өз хәлқидин баж жиғип беридиған вә шу сәвәптин хәлиқниң нәпритигә учриған йәһудийлар.

*__2:16__ 16. Пәрисийләр — йәһудий диниға тәвә болған, Тәврат түзүмлиригә қаттиқ риайә қилидиған диний еқимдики кишиләр.

Дәм елиш күни һәққидики мәсилә

[23] Бир дәм елиш күни һәзрити Әйса буғдайлиқтин өтүп кетива-татти,
билләә кетиватқан шагиртлири башақларни үзүвелип, йейишкә башлиди.
[24] Пәрисийләр һәзрити Әйсаға:
— Шагиртлириңиз немишкә дәм елиш күни чәкләнгән ишни * қилиду, —
дейишти.
[25] Һәзрити Әйса уларға:
— Падиша Давут вә униң һәмралириниң ач вә муһтаҗлиқта қалғанда
қандақ қилғанлиғини Муқәддәс Язмилардин оқумиғанму? [26] Баш роһаний
Авиятарниң вақтида падиша Давут ибадәтханидики муқәддәс җайға кирип,
Худаға аталған нанларни роһанийдин сорап йегән һәм һәмралириғиму
бәргән. Һалбуки, бу нанларни роһанийлардин башқа һәр қандақ кишиниң
йейиши Тәврат қануниға хилап еди, — деди. [27] Һәзрити Әйса уларға йәнә:
— Инсан дәм елиш күни үчүн әмәс, дәм елиш күни инсан үчүн яритилди.
[28] Шуниң үчүн Мән Инсан Оғли дәм елиш күниниңму Егисидурмән, —
деди.

3

Қоли қуруп кәткән бемарниң сақайтилиши

[1] Һәзрити Әйса йәнә ибадәтханиға кирди. Ибадәтханида бир қоли қуруп
кәткән бир адәм бар еди. [2] Бәзиләр һәзрити Әйсаниң үстидин әризә қилиш
үчүн банә издәш мәхситидә Униң дәм елиш күниму кесәл сақайтидиған яки
сақайтмайдиғанлиғини пайлап жүрүшәтти. [3] Һәзрити Әйса қоли қуруп
кәткән кесәлгә:
— Орнуңдин туруп, алдиға чиқ! — деди.
[4] Андин ибадәтханидикиләрдин:
— Қандақ қилиш Тәврат қануниға уйғун? Дәм елиш күни яхши-лиқ
қилишму яки яманлиқ қилишму? Җанни қутқузушму яки һалак қилишму?
— дәп сориди. Улар зуван сүрүшмиди.
[5] Һәзрити Әйса әтрапидикиләргә ғәзәп билән көз жүгәртти. Уларниң
тәрсалиғи Уни ечиндурған еди. Андин кейин У һелиқи кишигә:
— Қолуңни узарт! — деди. У адәм қолини узитиши биләнла қоли әслигә
кәлди. [6] Буниң билән пәрисийләр ташқириға чиқип, һәзрити Әйсани қандақ
қилип йоқитиш һәққидә Һирод падишаниң тәрәпдарлири билән
мәслиһәтлишишкә башлиди.

Көл бойидики халайиқ

---

*2:24 24. Йәһудийларниң әнъәниси бойичә дәм елиш күни хаман тепиш қаидигә хилап еди. Пәрисийләр шагиртларниң данларни йейиш үчүн ақлишини хаман тәпкәнлик, дәп қариған. Әмәлиятта мәнъий қилинғини башақларни үзүвелип йейиш әмәс, бәлки зираәтләргә оғақ селиштур.

[7] Һәзрити Әйса шагиртлири билән биллә у йәрдин айрилип көл бойиға
кәтти, Җәлилийә өлкисидин нурғун халайиқ Униңға әгишип барди. [8] Униң
қилған ишлирини аңлиған йәнә нурғун халайиқ Йерусалим шәһири, пүтүн
Йәһудийә өлкиси, Идумея өлкиси, Иордан дәриясиниң қарши тәрипи, Тир
вә Сидон шәһәрлириниң әтрапидики җайлардин сәлдәк еқип, Униң алдиға
келишти. [9] Һәзрити Әйса халайиқниң арисида қистилип қалмаслиқ үчүн,
шагиртлириға кичик бир кемә тәйярлап қоюшни буйриди. [10] Чүнки У
нурғун бемарларни сақайтқачқа, һәр хил кесәлликләргә гириптар
болғанларниң һәммиси Униң учисини силавелиш үчүн қистишип келишкән
еди. [11] Қачанла болмисун, җин чаплишивалғанлар һәзрити Әйсани көрсә,
Униң айиғиға баш қоюп: «Сән Худа Оғлисән!» дәп вақиришатти. [12] Лекин
һәзрити Әйса уларға Өзиниң Ким екәнлигини ашкарилимаслиқни қаттиқ
җекиләтти.

Һәзрити Әйсаниң он икки әлчини таллиши

[13] Һәзрити Әйса бир таққа чиқип, Өзи халиған кишиләрни йениға чақирди.
Чақирғанлар Униң йениға келишти. [14] Һәзрити Әйса улар-дин он икки
кишини әлчи дәп атап, уларни Өзи билән биллә болуш, Худаниң сөзини
йәткүзүш [15] вә җинларни һайдаш һоқуқиға егә қилиш үчүн таллиди.
[16] Бу он икки киши: Симун (һәзрити Әйса уни Петрус дәпму атиған),
[17] Зәбәдийниң оғли Якуп вә униң қериндиши Юһанна (һәзрити Әйса уларни
«Бени рәгәш», йәни «Гүлдүрмома оғуллири» дәпму атиған), [18] Әндәр,
Филип, Бартоломай, Мәтта, Томас, Һалпайниң оғли Якуп, Тадай,
вәтәнпәрвәр дәп аталған Симун [19] вә һәзрити Әйсаға сатқунлуқ қилидиған
Йәһуда Ишқарийотлардин ибарәт.

Һәзрити Әйса шәйтандин күчлүктур

[20] Һәзрити Әйса өйгә қайтип кәлгәндин кейин, у йәргә йәнә шунчә нурғун
халайиқ топландики, һәзрити Әйса билән шагиртлириниң ғизалинишқиму
чолиси тәгмиди. [21] Һәзрити Әйсаниң аилисидикиләр буни аңлап, Уни
қайтуруп кәлгили беришти. Чүнки улар Уни «Әқилдин езипту», дәп
ойлашқан еди.
[22] Йерусалимдин кәлгән Тәврат устазлири болса «Униңға шәйтан
чаплишивапту», «У җинларни уларниң башлиғи болған шәйтанға тайинип
һайдайдикән», дейишәтти.
[23] Шуниң үчүн һәзрити Әйса Тәврат устазлирини йениға чақирип, уларға
тәмсилләр билән мундақ деди:
— Шәйтан шәйтанни қандақму қоғлисун? [24] Әгәр бир дөләттикиләр икки
груһқа бөлүнүп соқушса, у дөләт пут тирәп туралмайду. [25] Бир аилидикиләр
өз ара җедәл-мажра қилишса, у аилә вәйран болуштин сақлиналмайду.
[26] Шуниңға охшаш, шәйтанму өз-өзигә қарши чиқип, өз башқурушида
болған җинлар билән соқушса, уму пут тирәп туралмайду, җәзмән һалак
болиду. [27] Һеч ким қавул адәмниң өйигә кирип, униң мелини булап

кетәлмәйду. Пәқәт шу қавул адәмни бағлалиғанларла униң өйини
булаң-талаң қилалайду.
[28] Билип қоюңларки, инсанларниң өткүзгән гунайи вә қилған
күпүрлүклириниң һәммисини кәчүрүшкә болиду. [29] Лекин Муқәддәс Роһқа
күпүрлүк қилған адәм һәргиз кәчүрүм қилинмайду, чүнки у адәм мәңгү
кәчүрүм қилинмайдиған гуна қилған болиду.
[30] Һәзрити Әйса бу сөзләрни бәзиләрниң «Униңға җин чаплишипту»
дегинигә қарита ейтқан еди.

Һәзрити Әйсаниң аниси вә инилири

[31] Шу чағда һәзрити Әйсаниң аниси билән инилири кәлди. Улар
ташқирида туруп, Уни чақиришқа адәм киргүзди. [32] Һәзрити Әйсаниң
әтрапида олтарған җамаәттин бәзилири:
— Аниңиз, инилириңиз {вә сиңиллириңиз} сизни сиртта чақири-ватиду,
— дейишти.
[33] Һәзрити Әйса буниңға җававән:
— Кимләр Мениң анам вә инилирим? — деди. [34] Андин У чөрисидә
олтарғанларға қарап мундақ деди:
— Мана булар Мениң анам вә инилирим! [35] Чүнки ким Худаниң
ирадисигә әмәл қилса, шу Мениң ака-иним, һәдә-сиңлим вә анамдур.

4

Уруқ чечиш тоғрисидики тәмсил

[1] Һәзрити Әйса йәнә көл бойида хәлиққә тәлим беришкә башлиди. Униң
әтрапиға топланған халайиқ интайин көп болғачқа, У бир кемигә чиқип
олтарди. Халайиқ болса көл бойида турушатти. [2] Һәзрити Әйса уларға
тәмсил билән нурғун һекмәтләрни үгәтти. У тәлимидә мундақ деди:
[3] — Қулақ селиңлар! Бир дехан уруқ чачқили етизиға чиқипту. [4] Чачқан
уруқлириниң бәзилири чиғир йол үстигә чүшүпту, қушлар келип уларни
йәп кетипту. [5] Бәзилири тописи кам ташлиқ йәрләргә чүшүпту. Тописи
непиз болғанлиқтин, тезла үнүп чиқипту, [6] лекин чоңқур йилтиз
тартмиғачқа, күн чиқиш биләнла солишип қуруп кетипту. [7] Бәзилири
тикәнләрниң арисиға чүшүпту, тикәнләр өсүп майсиларни бесивапту.
Нәтиҗидә майсилар һосул берәлмәпту. [8] Бәзилири болса үнүмлүк топиға
чүшүпту. Улар үнүп чиққандин кейин, өсүп чоң болуп, яхши һосул
берипту. Уларниң бәзилири оттуз, бәзилири атмиш, йәнә бәзилири болса
йүз һәссә һосул берипту.
[9] Һәзрити Әйса йәнә мундақ деди:
— Бу сөзләрни қулиғиңларда чиң тутуңлар!

Тәмсилләрниң мәхсити

[10] Халайиқ кәткәндин кейин, һәзрити Әйсаниң он икки шагирти билән
әгәшкүчилири Униңдин тәмсилләрниң мәнасини сорашти. [11] Һәзрити Әйса

уларға мундақ деди:
— Худаниң Падишалиғиниң сири силәрниң билишиңларға берилди. Лекин Падишалиқниң сиртидикиләргә һәммә иш тәмсилләр билән
уқтурулиду.
12 Буниң билән Худаниң мону сөзлири әмәлгә ашурулди:

«Қилғанлиримға қарайду, қарайду, мәнасини уқмайду.
Сөзлиримни аңлайду, аңлайду, чүшәнмәйду.
Ундақ болмисиди, Маңа қайтатти.
Мәнму уларни кәчүрүм қилаттим».

Уруқ чечиш тоғрисидики тәмсилниң чүшәндүрүлүши

13 Андин һәзрити Әйса уларға мундақ деди:
— Силәр мошу тәмсилниму чүшәнмидиңларму? Ундақта, башқа
тәмсилләрни қандақму чүшинисиләр?
14 Дехан чачқан уруқ Худаниң
сөзидур.
15 Чиғир йолға чүшкән уруқлар мундақ адәмләргә тәмсил қилинған
болуп, Улар Худаниң сөзини аңлиған һаман шәйтан келип, уларниң қәлбигә
чүшкән сөзни елип кетиду.
16 Тописи кам ташлиқ йәрләргә чүшкән уруқлар
мундақ кишиләргә тәмсил қилинған. Улар Худаниң сөзини аңлиған һаман
хошаллиқ билән қобул қилиду.
17 Һалбуки, Худаниң сөзи уларда йилтиз
тартмиғачқа, улар узунға бәрдашлиқ берәлмәйду. Худаниң сөзигә
ишәнгәнлигидин қийинчилиқ яки зиянкәшликкә учриса, дәрһал Худа
йолидин чәтнәп кетиду.
18 Йәнә бәзи кишиләр болса тикәнликкә чүшкән
уруқларға тәмсил қилинған.
19 Ундақ кишиләрниң көңлигә бу дунияниң
әндишилири, байлиқниң езиқтуруши вә башқа нәрсиләргә болған һәвәсләр
кирихелип, Худаниң сөзини боғуветидудә, улар һосулсиз қалиду.
20 Йәнә
бәзи кишиләр үнүмлүк топиға чүшкән уруқларға тәмсил қилинған. Улар
Худаниң сөзини аңлап, қобул қилиду. Худаниң сөзи уларда оттуз, атмиш,
һәтта йүз һәссә һосул бериду.

Дас астидики чирақ

21 Һәзрити Әйса уларға йәнә мундақ деди:
— Ким чирақни йеқип, уни дас яки каривәт астиға йошуруп қойиду? У
әлвәттә чирақни чирақдан үстигә қоймамду?
22 Һәр қандақ мәхпий иш
ашкариланмай қалмайду; йошурун тутулған һәр қандақ иш паш болмай
қалмайду.
23 Бу сөзләрни қулиғиңларда чиң тутуңлар!
24 Аңлиғанлириңларға зеһин қоюңлар! Силәр қанчилик көп зеһин
қойсаңлар, силәргә шунчә көп чүшәнчә берилиду, һәтта йетип ашқи-дәкму
берилиду.
25 Чүнки кимдә әқил-парасәт болса, униңға техиму көп берилиду.
Лекин кимдә әқил-парасәт болмиса, униңда бар болғиниму елип кетилиду.

Үнгән уруқ тоғрисидики тәмсил

26 Кейин һәзрити Әйса мундақ деди:
— Худаниң Падишалиғи йәнә буниңға охшайду: Дехан топиға уруқ

чачиду. [27] У кечиси ухлайду, күндүзи туриду. Уруқ үнүп йетишиду. Лекин у
дехан қандақсигә бундақ болғанлиғини билмәйду. [28] Топа тәбиий һалда
һосул бериду. Уруқ авал үниду, кейин баш чиқириду, ахирда башақлар
толуқ дан тутиду. [29] Дан пишип йетилгәндә, у дехан дәрһал оғақ салиду,
чүнки һосул жиғиш вақти кәлгән болиду.

Қича уруғи тоғрисидики тәмсил

[30] Һәзрити Әйса йәнә мундақ деди:

— Худаниң Падишалиғини немигә охшитай? Қандақ бир тәмсил билән
сүрәтләп берәй? [31] У гоя бир тал қича уруғиға охшайду. Қича уруғи пүтүн
уруқларниң ичидә әң кичик болсиму, [32] терилгәндин кейин, һәр қандақ
зираәттин егиз өсүп [*] шундақ шахлайдуки, қуш-ларму униң сайисидә
угилайду.

[33] Һәзрити Әйса Худаниң сөзини буниңға охшаш нурғун тәмсилләр билән
жамаәт чүшинәлигидәк қилип чүшәндүрәтти. [34] Тәмсил кәлтүрмәй туруп
һеч қандақ тәлим бәрмәтти. Өз шагиртлири билән ялғуз қалғинида, уларға
һәммини чүшәндүрүп берәтти.

Һәзрити Әйсаниң боранни тохтитиши

[35] У күни кәчқурун һәзрити Әйса шагиртлириға:

— Көлниң у қетиға өтәйли, — деди. [36] Шагиртлар халайиқтин айри-лип,
һәзрити Әйса олтарған кемигә чүшүп, Уни елип жүрүп кетишти. Улар
билән биллә маңған башқа кемиләрму бар еди. [37] Қаттиқ боран чиқип,
долқунлар шундақ урдики, кемигә су тошай дәп қалған еди. [38] Һәзрити Әйса
кеминиң аяқ тәрипидә ястуққа баш қоюп уйқиға кәткән еди. Шагиртлар
Уни ойғитип:

— Устаз, биз ғәриқ болуш алдида туруватсақ, кариңиз йоқму? —
дейишти.

[39] Һәзрити Әйса орнидин туруп, боранға буйруқ қилди вә долқун-ларға:
«Тохта! Тиничлан!» деди. Буниң билән боран тохтап, долқун пәсләп,
жим-жит болуп қалди.

[40] Һәзрити Әйса шагиртлириға:

— Неманчә қорқисиләр! Техичә ишәнчиңлар йоқму? — деди.

[41] Улар болса қаттиқ қорқуնуч ичидә бир-биригә:

— Бу Адәм зади Кимду? Һәтта боран вә долқунларму Униң гепини
аңлайдикән һә! — дәп кетишти.

5

Жин чаплашқан герасалиқ адәмниң сақайтилиши

[1] Улар көлниң у қетидики герасалиқлар туридиған йәргә барди. [2] Һәзрити

---

[*] **4:32** 32. Бу йәрдә тилға елинған қича Оттура Шәриқтә өсидиған, яхши өскәндә һәтта үч метрдин ешип кетидиған өсүмлүкни көрситиду.

Әйса кемидин чүшүши биләнла, жин чаплашқан бир адәм гөр қилинидиған
өңкүрләрниң биридин чиқип, Униң алдиға жүгәрди. [3] У адәм өңкүрләрни
макан тутқан болуп, һеч ким уни һәтта зәнжир биләнму бағлап қоялматти.
[4] Бир нәччә қетим қоллири зәнжирлинип, путлириға кишәнләр селинған
болсиму, зәнжирләрни үзүп, кишәнләрни чеқиватқән еди. Һеч ким уни
бойсундуралмиған еди. [5] Кечә-күндүз мазарлиқ вә далаларда
вақирап-жақирап жүрәтти. Өз-өзини таш билән уруп яриландуратти.
[6] У һәзрити Әйсани жирақтин көрүп, жүгригән пети Униң алдиға берип,
йәргә баш қойди [7] вә қаттиқ вақирап:

— Улуқ Худа Оғли Әйса, ишимға арилашма! Худа алдида Сәндин өтүнүп
сораймәнки, мени қийнима! — деди. [8] Сәвәви һәзрити Әйса: «Һәй жин, бу
адәмниң тенидин чиқ!» дәп буйруған еди.
[9] Андин һәзрити Әйса бу адәмдин:

— Исмиң немә? — дәп сориди.

— Исмим «Миңлиған», чүнки санимиз көп, — дәп жавап бәрди бу адәмни
сөзлитиватқан жин [10] вә һәзрити Әйсадин өзлирини у зиминдин
чиқиривәтмәсликни тәләп қилип, көп өтүнүп ялвурди.
[11] Шу әтраптики тағ бағрида чоң бир топ тоңғуз падиси озуқлинип
жүрәтти. [12] Жинлар һәзрити Әйсаға:

— Бизни мошу тоңғуз падисиға һайдавәткин, уларниң ичигә кирип
кетишкә ижазәт бәргин, — дәп ялвурушти. [13] Һәзрити Әйсаниң ижазити
билән жинлар чиқип, тоңғузларниң тенигә кирип кәтти. Икки миңға йеқин
тоңғуз терә-перәң болуп, жүгригән пети тик ярдин чүшүп, көлгә ғәриқ
болди.
[14] Тоңғуз баққучилар у йәрдин қечип шәһәр-йезиларда бу хәвәрни
тарқатти. Халайиқму әһвални көргили чиқишти. [15] Улар һәзрити Әйсаниң
йениға кәлгинидә, илгири миңлиған жинларға әсир болған һелиқи адәмниң
кийимлирини кийип, әс-һоши жайида һалда олтар-ғинини көрүп, қорқуп
кетишти. [16] Бу мөҗүзини көргәнләр жин чаплашқан адәмниң
қутқузулғанлиғи вә тоңғузларниң ақивитини халайиққа сөзләп бәрди.
[17] Буниң билән хәлиқ һәзрити Әйсаниң уларниң зиминидин чиқип
кетишини тәләп қилди.
[18] Һәзрити Әйса кемигә чиқиватқанда, илгири жин чаплашқан һелиқи адәм
Униңға:

— Мәнму Сиз билән биллә кетәй, — дәп ялвурди.
[19] Лекин һәзрити Әйса униңға рухсәт қилмай:

— Уруқ-туққанлириңниң йениға берип, уларға Рәббиңниң саңа нәқәдәр
чоң ишларни қилип бәргәнлигини вә қанчилик меһир-муһәббәт
көрсәткәнлигини йәткүзгин, — деди. [20] У адәм қайтип берип, һәзрити
Әйсаниң өзигә қилип бәргән чоң ишларни Он шәһәр районида тарқитишқа
башлиди. Буни аңлиғанларниң һәммиси һәйран қелишти.

Тирилдүрүлгән қиз вә сақайтилған аял

[21] Һәзрити Әйса кемә билән көлниң у қетиға қайтқинида, нурғун халайиқ
көл бойида йәнә Униң йениға жиғилди. [22-23] Бу чағда мәлум бир
ибадәтханининиң Яир исимлиқ бир җавапкәр адими кәлди. У һәзрити Әйсани
көрүп, айиғиға жиқилип:
— Кичик қизим сәкратқа чүшүп қалди. Берип униңға қолуңизни тәккүзүп
қойсиңиз, у сақийип өмүр сүрсә! — дәп ялвурди.
[24] Һәзрити Әйса у адәм билән биллә барди. Униң әтрапиға олиши-валған
халайиқму кәйнидин әгишип меңишти.
[25] Топниң ичидә хун тәврәш кесилигә гириптар болғиниға он икки жил
болған бир аял бар еди. [26] У нурғун тевипларниң қолида көп азап чекип,
бар-йоқини сәрип қилған болсиму, кесили яхшиланмақ түгүл техиму
еғирлишип кәткән еди. [27] Бу аялму һәзрити Әйса һәққидики гәп-сөзләрни
аңлиған еди. Шуниң үчүн халайиқниң арисидин қистилип кирип, арқа
тәрәптин Униң чапинини силап қойди. [28] Чүнки у ичидә «Һәзрити Әйсаниң
чапинини тутсамла, чоқум сақийип кетимән», дәп ойлиған еди. [29] Хун шу ан
тохтап, аял өзиниң кесәл азавидин қутулғанлиғини һис қилди. [30] Дәл шу
вақитта һәзрити Әйса вуҗудидин қудритиниң чиққанлиғини сәзди. У
халайиқниң ичидә кәйнигә бурулуп:
— Кийимимни тутқан ким? — дәп сориди.
[31] Шагиртлири Униңға:
— Өп-чөриңиздики халайиқниң қистап келиватқанлиғини көрүп туруп,
йәнә: «Мени тутқан ким?» дәп сорайсизғу? — дейишти.
[32] Бирақ һәзрити Әйса Өзини тутқан кишини тепиш үчүн давамлиқ
әтрапиға қариди. [33] Өзидә немә әһвалниң йүз бәргәнлигини сәзгән аялму
қорққинидин титригән һалда һәзрити Әйсаниң алдиға келип, айиғиға
жиқилди вә Униңға һәқиқий әһвални ейтти. [34] Һәзрити Әйса униңға:
— Қизим, ишәнчиң сени сақайтти! Теч-аман қайт. Давамлиқ сала-мәт бол,
— деди.
[35] Һәзрити Әйса бу сөзни қиливатқанда, ибадәтханининиң җавапкәр
адиминиң өйидин кишиләр келип, ибадәтханининиң җавапкәр адимигә:
— Қизиңиз җан үзди. Әнди Устазни аварә қилишниң һаҗити йоқмикин,
— дейишти.
[36] Һәзрити Әйса бу сөзләргә қаримай, ибадәтханининиң җавапкәр адимигә:
— Қорқмиғин! Пәқәт ишәнгин, — деди. [37] Шуниң билән һәзрити Әйса
Петрус, Яқуп вә Яқупниң иниси Юһаннани елип йолға чиқти. Улардин
башқа һеч кимниң Өзи билән биллә беришиға рухсәт қилмиди. [38] Улар
ибадәтханининиң җавапкәр адиминиң өйи алдиға кәлгәндә, һәзрити Әйса
қаттиқ дат-пәрият көтәргән кишиләр топини көрди. [39] Һәзрити Әйса өйгә
кирип, уларға:
— Немишкә дат-пәрият көтирип жиғлайсиләр? Бала өлмиди, ухлап қапту,
— деди. [40] Бирақ улар һәзрити Әйсани мәсқирә қилишти.
Һәзрити Әйса һәммисини ташқириға чиқиривәткәндин кейин, балиниң
ата-анисини вә биллә кәлгән шагиртлирини елип, бала бар өйгә кирди. [41] У

балиниң қолидин тартип, униңға: «Талита куми», деди. Бу сөзниң мәнаси
«Қизим, саңа ейтимәнки, орнуңдин тур» дегәнлик еди. [42] Он икки яшлиқ бу
қиз шу ан орнидин туруп, меңишқа башлиди. У йәрдикиләр бу ишқа
интайин һәйран болушти. [43] Һәзрити Әйса уларға бу ишни һеч кимгә
ейтмаслиқни қаттиқ тапилиди вә уларға қизниң қосиғиға бир нәрсә
беришни буйриди.

6

Насирәликләрниң һәзрити Әйсани рәт қилиши

[1] Һәзрити Әйса у йәрдин чиқип, Өз жутиға қайтти. Шагирт-лириму Униң
билән биллә еди. [2] Дәм елиш күни һәзрити Әйса ибадәтханида тәлим
беришкә башлиди. Униң сөзлирини аңлиған җамаәт һәйран болушуп:
— Бу Адәм буларни нәдин үгәнгәнду? Униңға мунчивала әқил-парасәтни
ким бәргәнду? Бу мөҗүзиләрни қандақ яритидиғанду? [3] У пәқәт аддий бир
яғашчиғу? Мәрийәм Униң аниси, Яқуп, Йосә, Йәһуда вә Симун Униң
қериндашлири әмәсму? Сиңиллири бу йәрдә Өз ичимиздиғу? —
дейишәтти. Шуниң билән улар Уни рәт қилди.
[4] Һәзрити Әйса уларға:
— Пәйғәмбәр өз жути, уруқ-туққанлири арисида вә өз өйидә һөр-мәткә
сазавәр болмайду, — деди. [5] Шуңа һәзрити Әйса у йәрдә бир қанчә бемарни
уларниң учисиға қоллирини тәккүзүп сақайтқандин башқа, һеч қандақ
мөҗүзә көрситишни тоғра тапмиди. [6] У бу кишиләрниң Өзигә
ишәнмигәнлигидин һәйран қалди.

Һәзрити Әйсаниң он икки әлчини әвәтиши

Кейин һәзрити Әйса әтраптики йеза-кәнтләрни айлинип тәлим
бериватәтти. [7] У он икки шагиртини йениға чақирип, уларға җинларни
һайдаш һоқуқини бәрди вә хәлиқ арисиға икки-иккидин әвәтти. [8] Һәм
уларға сәпәрдә йениға һасидин башқа нәрсә еливалмаслиқ, нә нан, нә
хурҗун көтәрмәслик, пулму селивалмаслиқни ейтти. [9] Путиға аяқ кийишкә
иҗазәт бәрди, бирақ бирәр артуқ көйнәк еливалмаслиқни буйриди. [10] У
йәнә:
— Бир жутқа барғиниңларда, қайси аилидә қарши елинсаңлар, у йәрдин
кәткичә шу аилидила туруңлар. [11] Әгәр бирәр йәрдики кишиләр силәрни
қарши алмиса вә сөзүңларни аңлимиса, у йәрдин қайтишиңларда, уларни
агаһландуруш үчүн айиғиңлардики топини қеқиветиңлар! — деди.
[12] Шундақ қилип, шагиртлар йолға чиқип, кишиләрни гуналириға товва
қилишқа чақирди. [13] Улар нурғун җинларни һайдиди, нурғун бемарларға
зәйтун йеғини сүркәп сақайтти.

Чөмүлдүргүчи Йәһияниң өлүми

[14] Һирод хан һәзрити Әйса һәққидики һәммә ишлардин хәвәр тапти, чүнки
һәзрити Әйсаниң даңқи һәммә йәргә пур кәткән еди. Бәзиләр: «Бу Адәм

өлүмдин тирилгән чөмүлдүргүчи Йәһия болса керәк. Униң пәвқуладдә
қудрәтләргә егә болғанлиғиниң сәвәви әйнә шу», дейишәтти. [15] Бәзиләр: «У
Илияс пәйғәмбәр» десә, йәнә бәзиләр: «Бурунқи пәйғәмбәрләрдәк бир
пәйғәмбәр болса керәк», дейишәтти.
[16] Буларни аңлиған Һирод хан:
— Мән каллисини алдурған Йәһия тирилипту! — деди. [17-18] Һиродниң
бундақ дейишиниң сәвәви, у өгәй акиси Филипниң аяли Һиродийәни
тартивалғанда, у аялниң тәливи билән Йәһияни тутқун қилип, зинданға
ташлиған еди. Чүнки Йәһия Һиродқа: «Акаңниң аялини тартивелишиң
Тәврат қануниға хилаптур», дәп кәлгән еди.
[19] Һиродийә шу сәвәптин Йәһия пәйғәмбәргә өчмәнлик сақлап, уни
өлтүрүвәтмәкчи болсиму, лекин әмәлгә ашуралмиған еди. [20] Чүнки Йәһия
пәйғәмбәрниң дурус вә Худаға аталған бир адәм екәнлигини билидиған
Һирод хан униңдин қорқатти вә уни муһапизәт қилатти. Һирод Йәһия
пәйғәмбәрниң сөзлирини аңлиған чағлирида немә қилишини биләлмәй
қалатти. Бирақ униң сөзлирини йәнила қизиқип аңлатти.
[21] Һиродийә күткән пурсәт ахир йетип кәлди. Һирод өзиниң туғул-ған
күнини хатириләш үчүн чоң зияпәт өткүзүп, қол астидики әмәл-дарлар,
команданлар вә Җәлилийә өлкисидики жут чоңлирини күтүвалди.
[22] Һиродийәниң бурунқи еридин болған қизи кирип уссул ойнап бәрди. Бу
Һирод билән меһманларға бәкму йеқип кәтти. Һирод хан қизға:
— Мәндин немә тәләп қилсиңиз, шуни беримән, — деди. [23] Арқидин-ла у
қәсәм қилип йәнә:
— Мәндин немә тәләп қилсиңиз, һәтта ханлиғимниң йеримини
десиңизму, мәрһәмәт, — деди.
[24] Қиз ташқириға чиқип, анисидин:
— Немә тәләп қилай? — дәп сориди.
— Чөмүлдүргүчи Йәһияниң каллисини тәләп қил, — деди аниси.
[25] Қиз шу ан Һирод ханниң алдиға жүгрәп кирип:
— Чөмүлдүргүчи Йәһияниң каллисини дәрһал бир тәхсигә қоюп
кәлтүрүшиңизни тәләп қилимән, — деди.
[26] Һирод хан униңға наһайити оңайсизланған болсиму, меһман-ларниң
алдида қилған қәсими түпәйлидин, қизниң тәливини рәт қилишни рава
көрмиди. [27] У дәрһал бир жаллат әвәтип, Йәһия пәйғәм-бәрниң каллисини
елип келишни буйриди. Җаллат зинданға берип Йәһия пәйғәмбәрниң
каллисини елип, [28] уни бир тәхсигә қоюп, қизниң алдиға елип кәлди. Қиз
уни анисиға тапшурди. [29] Униңдин хәвәр тапқан Йәһия пәйғәмбәрниң
шагиртлири келип, җәсәтни елип берип йәрликкә қойди.

Һәзрити Әйсаниң бәш миң кишини тойдуруши

[30] Йеза-қишлақларға әвәтилгән әлчиләр қайтип келип, һәзрити Әйсаниң
алдиға жиғилди вә қилған ишлири һәм бәргән тәлимлирини Униңға мәлум
қилишти. [31] Келип-кетиватқанлар наһайити көп болған-лиқтин, һәзрити

Әйса вә шагиртларға ғизалинишқиму вақит чиқ-миди. Шуңа һәзрити Әйса уларға:
— Жүрүңлар, Мән билән хали бир жайға берип, бир дәм арам елиңлар, — деди. [32] Буниң билән улар кемигә чүшүп, хали бир йәргә қарап йол алди.
[33] Бирақ уларниң кетиватқанлиғини көргән бир мунчә кишиләр уларни тонувалған еди. Халайиқ әтраптики пүтүн йезилардин бәс-бәс билән пиядә йолға чиқип, улардин бурун у йәргә йетип бериштi. [34] Һәзрити Әйса кемидин чүшүп, нурғун халайиқни көрди. Қойчисиз қой падисиға охшайдиған бу инсанларға ич ағритти вә уларға көп нәрсиләрни үгитишкә башлиди.
[35] Вақит бир йәргә берип қалған еди. Шагиртлири һәзрити Әйса-ниң алдиға келип:
— Бу хали бир жай екән, кәч кирип кәтти. [36] Халайиқни тарқити-вәткән болсиңиз, улар әтраптики йеза-қишлақларға берип, өзлиригә йәйдиған бир нәрсә сетивалсун, — деди.
[37] Лекин һәзрити Әйса:
— Уларға өзәңлар тамақ бериңлар, — деди.
Шагиртлар һәзрити Әйсадин:
— Йерим жиллиқ киримни хәшләп, уларға нан әкелип бөлүп берәм-дуқ? — дәп сориди.
[38] — Қанчә нениңлар бар? Қарап беқиңлар, — деди һәзрити Әйса уларға.
Улар тәкшүрүп кәлгәндин кейин:
— Биздә бәш нан билән икки белиқ бар екән, — дейишти.
[39] Һәзрити Әйса уларға халайиқни топ-топ қилип йешил чимлиқта олтарғузушни буйриди. [40] Халайиқ йүздин, әлликтин болуп олтиришти.
[41] Һәзрити Әйса бәш нан билән икки белиқни қолиға елип, асманға қарап Худаға шүкүр ейтти. Андин нанларни уштуп, көпчиликкә тарқитип бериш үчүн шагиртлириға бәрди. Икки белиқниму шундақ қилди. [42] Һәммә йәп тойди. [43] Шагиртлар ешип қалған нан вә белиқ парчилирини он икки севәткә лиқ жиғивалди. [44] Тамақ йегән әрләрниң санила бәш миң еди.

Һәзрити Әйсаниң су үстидә меңиши

[45] Буниң кәйнидинла, һәзрити Әйса шагиртлириниң кемигә олти-рип, Өзидин авал көлниң у қетидики Бәйтсайда йезисиға өтүшини буйриди. Бу арида Өзи халайиқни тарқитивәтти. [46] Уларни узатқандин кейин, дуа-тилавәт қилиш үчүн таққа чиқти.
[47] Кәчқурун кемә көлниң оттурисиға барған еди. Қуруқлуқта Өзи ялғуз қалған һәзрити Әйса [48] шагиртлириниң палақни наһайити тәстә уруватқанлиғини көрди, чүнки қарши тәрәптин шамал чиқиватати. Таң етишқа аз қалғанда, һәзрити Әйса көлниң үстидә меңип, шагирт-лири тәрәпкә кәлди вә уларниң йенидин өтүп кәтмәкчи болди. [49] Шагиртлар һәзрити Әйсаниң көлниң үстидә меңип келиват-қан-лиғини көрүп, Уни алвасти, дәп ойлап вақиришип кәтти. [50] Һәммиси Уни көрүп интайин

алақзадə болушқан еди.
Лекин һəзрити Əйса дəрһал уларға:
— Хатиржəм болуңлар, бу Мəн, қорқмаңлар! — деди.
51 Һəзрити Əйса кемигə чиқип уларға қошулғанда, шамал тохтиди.
Шагиртлар бунидин интайин һəйран қелишти. 52 Чүнки улар нан
тоғрисидики мөҗүзини техичə чүшəнмигəн еди, уларниң қəлблири болса
қетип кəткəн еди.
53 Һəзрити Əйса билəн шагиртлири көлниң қарши қетиға бери-шида,
Гинəсар дегəн йəрдə қуруқлуққа чиқип кемини бағлиди. 54 Улар кемидин
чүшүши билəнла, хəлиқ һəзрити Əйсани тонувалди. 55 Улар жүгришип
жүрүп, бу хəвəрни əтраптики җайларға йəткүзди. Һəзрити Əйса қəйəрдə
болса, кишилəр бемарларни зəмбиллəргə селип, шу йəргə елип беришти.
56 Һəзрити Əйса мəйли йеза, мəйли шəһəр яки қишлаққа барсун, халайиқ
бемарларни асаслиқ кочиларға елип чиқип ятқузуп, һəзрити Əйсадин
бемарларниң һеч болмиғанда Униң тониниң пешигə болсиму қолини
тəккүзүвелишиға рухсəт қилишини сорап ялвуратти. Униңға қолини
тəккүзгəн кесəллəрниң һəммиси сақайди.

7

Худаниң əмрини йоққа чиқармаслиқ

1 Бир күни Йерусалимдин кəлгəн бəзи пəрисийлəр вə Тəврат устазлири
һəзрити Əйсаниң чөрисигə жиғилди. 2 Улар һəзрити Əйсаниң шагиртлири
ичидə бəзилириниң тамақтин бурун қол жуюш диний қаидисини ада
қилмайла тамақ йəватқанлиғини көрди. 3 (Пəрисийлəр, җүмлидин пүтүн
йəһудийлар əҗдатлириниң əнъəниси бойичə қоллирини пакиз жуймай
туруп тамақ йемəйду. 4 Шуниңдəк, базардин алған нəрсилəрниму жуймай
йемəйду. Униңдин башқа, қəдəһ, чөгүн вə мис қачиларни жуюш
тоғрисидиму бир мунчə əнъəнилəргə риайə қилиду.)
5 Пəрисийлəр вə Тəврат устазлири һəзрити Əйсадин:
— Шагиртлириң немишкə əҗдатлиримизниң əнъəнилиригə риайə
қилмайду? Немишкə напак қоллири билəн тамақ йəйду? — дəп сорашти.
6 Һəзрити Əйса уларға мундақ җавап бəрди:
— Худа Йəшая пəйғəмбəр арқилиқ алдин-ала ейтқан мону сөзлəр силəр
сахтипəзлəргə немə дегəн мас келиду һə?! Униң Язмисида мун-дақ
йезилған:

«Бу хəлиқ Мени ағзидила һөрмəтлəйду,
Лекин қəлби Мəндин жирақ.
7 Маңа қилған ибадити бекардур.
Чүнки үгəткəнлири Худаниң əмирлири əмəс,
Бəлки өзлири чиқиривалған пəтивалардур».

[8] Силәр Худаниң әмрини бир яққа қайрип қоюп, инсанларниң әнъәнисигә
есиливалидикәнсиләр.
[9] Һәзрити Әйса уларға йәнә мундақ деди:
— Өз әнъәнәңларни сақлап қелиш үчүн, Худаниң әмирлирини бир яққа
қайрип қоюшта неманчә устилиқ қилисиләр! [10] Муса пәйғәмбәр
«Ата-анаңни һөрмәт қил» вә «Атиси яки анисини һақарәтлигәнләргә өлүм
җазаси берилсун», дәп буйруған. [11] Лекин силәр: «Ата-анисиға: ‹ Мәндин
алидиған пүтүн маддий ярдимиңларни қурван қилдим, йәни Худаға
атавәттим › десә, [12] у адәм өз ата-анисиниң һалидин хәвәр алмисиму
болиду», дәп үгитисиләр. [13] Шундақ қилип, әвлаттин-әвлатқичә
давамлаштуруп кәлгән әнъәнилириңларни дәп Худаниң әмрини йоққа
чиқирисиләр. Силәр бундақ ишларни көп қилисиләр.

Инсанни немә напак қилиду?

[14] Һәзрити Әйса халайиқни йәнә йениға чақирип, уларға:
— Һәммиңлар сөзүмгә қулақ селиңлар вә шуни чүшиниңларки,
[15] инсанниң сиртидин ичигә киридиған нәрсиләрниң һеч қандиғи уни напак
қилмайду, инсанни напак қилидиғини инсанниң ичидин чиқидиғинидур. {
[16] Бу сөзләрни қулиғиңларда чиң тутуңлар!} — деди.
[17] Һәзрити Әйса халайиқтин айрилип өйгә киргәндә, шагиртлири Униңдин
бу тәмсилниң мәнасини сориди. [18] Һәзрити Әйса уларға:
— Силәрму техичә чүшәнмәйватамсиләр? Сирттин инсанниң ичигә
киридиған һәр қандақ нәрсиниң уни напак қилалмайдиғанлиғини
чүшәнмәмсиләр? [19] Сирттин киргән нәрсә инсанниң қәлбигә әмәс,
ашқазиниға бариду. У йәрдин тәрәт болуп чиқип кетиду, — деди. Һәзрити
Әйса бу сөзләр арқилиқ йемәкликләрниң һәммисиниң һалал екәнлигини
билдүргән еди.
[20] Һәзрити Әйса сөзини давамлаштуруп мундақ деди:
— Инсанни напак қилидиғини инсанниң ичидин чиқидиғинидур. [21] Чүнки
яман нийәт, җинсий әхлақсизлиқ, оғрилиқ, қатиллиқ, [22] нека садиқлиғини
бузуш, ачкөзлүк, яманлиқ, һелигәрлик, шәһванийлиқ, көрәлмәслик,
төһмәтхорлуқ, тәкәббурлуқ вә һамақәтликләр инсанниң ичидин, йәни
қәлбидин чиқиду. [23] Бу яманлиқларниң һәммиси инсан-ниң ичидин чиқип,
инсанни напак қилиду.

Йәһудий әмәс бир аялниң ишәнчи

[24] Һәзрити Әйса у йәрдин чиқип Тир шәһириниң әтрапидики районларға
барди. У йәрдә бир өйгә кирди. Әслидә У буни һеч кимниң билишини
халимиған болсиму, лекин йошуралмиди. [25] Җин тәккән кичиккинә бир
қизниң аниси һәзрити Әйса тоғрисидики хәвәрни аңлиған һаман йетип
келип, һәзрити Әйсаниң айиғиға жиқилди. [26] Сурийә өлкисиниң Фәникийә
дегән йеридә туғулған йәһудий әмәс бу аял һәзрити Әйсадин қизидики
җинни һайдаветишни өтүнди. [27] Һәзрити Әйса униңға:

— Алди билән балилар йәп тойсун, балиларниң ненини иштларға ташлап бериш тоғра әмәс, * — деди.
[28] Һелиқи аял буниңға җававән:
— Шундақ, Тәхсир, бирақ иштларму үстәл астида балилардин чүш-кән нан угаклирини йәйдиғу, — деди.
[29] Һәзрити Әйса униңға:
— Тоғра ейттиңиз. Мошу сөзүңиз үчүн җин қизиңиздин чиқип кәтти, әнди қайтиң, — деди.
[30] Аял өйигә қайтқинида, қизиниң кариваттә ятқанлиғини көрди. Җин униң тенидин чиқип кәткән еди.

Һәзрити Әйсаниң бир паң-кекәч адәмни сақайтиши

[31] Һәзрити Әйса Тир шәһириниң әтрапидики районлардин чиқип, Сидон
шәһири вә Он шәһәр районидин өтүп, йәнә Җәлилийә көлигә кәлди.
[32] Кишиләр Униң алдиға паң һәм тили еғир бир адәмни елип келип, униң
учисиға қолини тәккүзүп сақайтип қоюшни тәләп қилишти. [33] Һәзрити Әйса
бу адәмни халайиқ ичидин бир чәткә тартип, униң қулақлириға
бармақлирини тиқти вә бармиғиға түкүрүп, униң тилиға тәккүзди.
[34] Андин асманға қарап чоңқур тинивалғандин кейин, у адәмгә: «Әффата»
(мәнаси «ечил»), деди. [35] У адәмниң қулақлири шу ан ечилип, тили зуванға
келип бемалал гәп қилишқа башлиди.
[36] Һәзрити Әйса у йәрдикиләргә буни һеч кимгә ейтмаслиқни буйри-ди.
Лекин һәр қанчә буйруған болсиму, кишиләр бу хәвәрни шунчә кәң
йейивәтти. [37] Халайиқ интайин һәйранлиқ ичидә қалған еди. Улар:
— У қилған ишларниң һәммиси яхши! Һәтта паңларниң қулақ-лирини
ечип, кекәчләрни зуванға кәлтүрди, — дейишти.

8

Һәзрити Әйсаниң төрт миң кишини тойдуруши

[1] Шу күнләрниң биридә йәнә нурғун халайиқ жиғилған еди. Улар-ниң
йәйдиғини болмиғанлиғи үчүн, һәзрити Әйса шагирт-лирини йениға
чақирип:
[2] — Бу халайиққа ичим ағрийду. Улар үч күндин бери йенимдин кәтмиди,
йәйдиған бир нәрсисиму қалмиди. [3] Уларни өйлиригә ач қосақ қайтурсам,
йолда жиқилип қелиши мүмкин. Униң үстигә, бәзилири жирақ йәрләрдин
кәлгән екән, — деди.
[4] Шагиртлири буниңға җававән:
— Бундақ хали бир йәрдә бунчивала кишини тойдурғидәк нанни нәдин тапқили болсун? — дейишти.
[5] — Қанчә нениңлар бар? — дәп сориди һәзрити Әйса.

---

*7:27 27. Һәзрити Әйса бу йәрдә Өзиниң әвәтилишиниң алди билән йәһудийлар, андин йәһудий әмәсләр үчүн екәнлигини тәкитлигән.

— Йəттə, — дейишти улар.
[6] Буниң билән һәзрити Әйса халайиқни йәрдә олтиришқа буй-риди. Андин
йəттə нанни қолиға алди вә Худаға шүкүр ейтип уштуп, көпчиликкә
тарқитип бериш үчүн шагиртлириға бәрди. Улар көпчиликкә тарқатти.
[7] Шагиртларда йәнә бир қанчә кичик белиқму бар еди. Һәзрити Әйса булар
үчүнму Худаға шүкүр ейтип, шагиртлириға буларниму тарқитишни ейтти.
[8] Һәммиси йәп тойғандин кейин, шагиртлар ешип қалған парчиларни йəттə
севәткә жиғивалди. [9] У йәрдә төрт миңчә киши бар еди. Һәзрити Әйса
уларни йолға салғандин кейин, [10] шагиртлири билән биллә дәрһал кемигә
чүшүп, Далманута райониға кәтти.

Пәрисийләрниң карамәт көрүшни тәләп қилиши

[11] Пәрисийләр келип һәзрити Әйса билән муназирилишишкә башлиди.
Улар һәзрити Әйсаниң Худа тәрипидин әвәтилгәнлигини синап беқиш
мәхситидә, Униңдин бир карамәт көрситишни тәләп қилишти. [12] Һәзрити
Әйса чоңқур бир улуқ-кичик тинип:
— Бу заманниң адәмлири немә үчүн карамәт көрсәт дәпла тури-ди-ғанду?
Билип қоюңларки, уларға көрситилидиған карамәт йоқ, — деди. [13] Андин
улардин айрилип, йәнә кемигә олтирип, көлниң у қетиға өтүп кәтти.

Сахта тәлимдин сақлиниш

[14] Шагиртлар нан еливелишни унтуған болуп, кемидә бир нандин башқа
йемәклик йоқ еди. [15] Һәзрити Әйса уларни агаһландуруп:
— Һошияр болуңлар, пәрисийләр билән Һирод ханниң ечитқу-сидин *
еһтият қилиңлар, — деди.
[16] Шагиртлар бир-биригә:
— Нан әкәлмигәнлигимиз үчүн шундақ дәватса керәк, — дейишти.
[17] Уларниң немә дейишиватқанлиғини билгән һәзрити Әйса улардин:
— Силәр немә үчүн нан әкәлмигәнлигиңлар тоғрисида сөзлиши-силәр?
Техичә чүшәнмәйватамсиләр? Қәлбиңлар техичила қат-тиқму? [18] Көзүңлар
туруп көрмәйватамсиләр? Қулиғиңлар туруп аңлимай-ватамсиләр?
Есиңларда йоқму? [19] Бәш нанни бәш миң кишигә бөлүп бәргинимдә, ешип
қалған нан парчилирини қанчә севәткә жиғивалған едиңлар? — дәп сориди.
— Он икки севәткә, — дейишти улар.
[20] — Йəттə нанни төрт миң кишигә бөлүп бәргинимдә, ешип қалған
нанларни қанчә севәткә жиғивалған едиңлар? — деди һәзрити Әйса.
— Йəттə севәткә, — дейишти улар.
[21] Һәзрити Әйса уларға:
— Ундақта, йәнә чүшәнмидиңларму? — деди.

Бәйтсайдадики бир корниң сақайтилиши

[22] Һәзрити Әйса билән шагиртлири Бәйтсайда йезисиға кәлди. У йәрдә

---

*8:15 15. Мәтта 16:12гә қараңлар.

кишиләр һәзрити Әйсаниң алдиға бир кор адәмни елип келип, униңға
қолини тәккүзүп сақайтип қоюшни өтүнди. 23 Һәзрити Әйса кор адәмниң
қолидин йетиләп йезиниң сиртиға елип барди вә униң көзлиригә түкүрүп,
қоллирини тәккүзүп:
— Бир нәрсә көрүватамсән? — дәп сориди.
24 У адәм бешини көтирип:
— Кишиләрни көрүватимән. Бирақ улар худди меңип жүридиған
дәрәқләрдәк көрүнүватиду, — деди.
25 Андин һәзрити Әйса қоллирини у адәмниң көзлиригә йәнә бир қетим
тәккүзди. Шуниң билән униң көзлири ечилип, һәммә нәрсини ениқ көрди.
26 Һәзрити Әйса бу ишни һеч кимниң уқмаслиғи үчүн уни өйигә қайтуруш
алдида униңға:
— Өйгә қайтиш йолуңда йезиға кирмә, — дәп тапилиди.

Петрусниң һәзрити Әйсани Қутқазғучи-Мәсиһ дәп тонуши

27 Һәзрити Әйса шагиртлири билән биллә Филип Қәйсәрийәси дегән
районға қарашлиқ йезиларға барди. У йолда шагиртлиридин:
— Кишиләр Мени Ким дәп билидикән? — дәп сориди.
28 Шагиртлири Униңға:
— Бәзиләр Сизни чөмүлдүргүчи Йәһия, бәзиләр Илияс пәйғәмбәр вә йәнә
бәзиләр башқа қедимки пәйғәмбәрләрдин бири дәп били-дикән, — дәп
җавап беришти.
29 Һәзрити Әйса йәнә улардин:
— Силәрчу, силәр Мени Ким дәп билисиләр? — дәп сориди.
— Сиз Қутқазғучи-Мәсиһ * екәнсиз, — дәп җавап бәрди Петрус.
30 Һәзрити Әйса уларға бу һәқтә һеч кимгә ейтмаслиқни тапилиди.

Һәзрити Әйсаниң өлүп тирилидиғанлиғини алдин-ала ейтиши

31 Андин һәзрити Әйса Инсан Оғлиниң нурғун азап-оқубәт тар-тиши,
ақсақаллар, алий роһанийлар вә Тәврат устазлири тәрипидин рәт
қилиниши, өлтүрүлүши вә үч күндин кейин тирилдүрүлүши керәклигини
шагиртлириға уқтурушқа башлиди. 32 У буни шагиртларға очуқ-ашкарә
сөзлиди. Буниң билән Петрус һәзрити Әйсани бир чәткә тартип, Мәсиһниң
бешиға бундақ келишмәсликләрниң кәлмәй-диғанлиғини ейтип, Уни
әйиплиди. 33 Лекин һәзрити Әйса бурулуп шагиртлириға қариди вә
Петрусни әйипләп:
— Йоқал көзүмдин, шәйтандәк сөзләватисән! Ойлиғанлириң Худа-ниң
әмәс, инсанниң хиялидур, — деди.
34 Андин У шагиртлири билән биллә халайиқниму чақирип мундақ деди:
— Кимду-ким Маңа әгишишни халиса, өз хаһишидин ваз кечип, өзиниң

---

*8:29 29. Мәсиһ — пәйғәмбәрләр алдин-ала ейтқан, Худа тәрипидин талланған, һаман бир күни келип мәңгү һөкүмранлиқ қилидиған Падишани көрситиду.

чапрас яғичини көтирип, [*] Маңа әгәшсун! 35 Чүнки өзи үчүнла
яшайдиғанлар эксичә һаятидин мәһрум болиду. Бирақ өз хаһишидин ваз
кечип, Мән вә Хуш Хәвәр үчүн яшайдиғанлар һаятини сақлалайду. 36 Бир
адәм пүтүн дунияға егә болуп һаятидин мәһрум қалса, униң немә пайдиси
болсун?! 37 Немини төләпму һаятлиққа еришкили болсун?! 38 Бу заманниң
вапасиз вә гунакар кишилири алдида кимду-ким Мәндин вә Мениң
сөзлиримдин номус қилса, Инсан Оғли болған Мәнму Атамниң
шан-шәриви ичидә муқәддәс периштәләр билән биллә қайтип кәлгинимдә,
униңдин номус қилимән.

9

1 Һәзрити Әйса уларға йәнә:
— Билип қоюңларки, бу йәрдә турғанларниң бәзилири Худа-ниң
Падишалиғиниң күч-қудрәт билән аян болғинини көрмигичә өлмәйду.

Һәзрити Әйсаниң нурға чөмүши

2 Алтә күндин кейин, һәзрити Әйса пәқәт Петрус, Яқуп вә Юһанна-нила
елип, егиз бир таққа чиқти. У йәрдә һәзрити Әйсаниң қияпити уларниң көз
алдидила өзгәрди. 3 Кийимлири көзни шунчилик қамаш--тур-ғидәк аппақ
болуп кәттики, дуниядики һәр қандақ ақарт-кучму кирни унчилик
ақарталматти. 4 Тосаттин шагиртларға Илияс пәйғәм-бәр вә Муса
пәйғәмбәрниң һәзрити Әйса билән сөзлишиват-қанлиғи көрүнди.
5 Петрус һәзрити Әйсаға:
— Устазим, бу йәрдә болғинимиз немә дегән яхши! Бири Сизгә, бири
Муса пәйғәмбәргә, йәнә бири Илияс пәйғәмбәргә дәп, бу йәргә үч кәпә
ясайли, — деди. 6 Петрус немә дейишини билмәй қалған еди, чүнки
шагиртлар наһайити қорқушуп кәткән еди.
7 Шу чағда бир парчә булут пәйда болуп, уларни қаплавалди. Булуттин
Худаниң: «Бу Мениң сөйүмлүк Оғлум. Униң сөзигә қулақ селиңлар!» дегән
авази кәлди. 8 Шагиртлар шу ан әтрапиға қарашти, лекин йенида һәзрити
Әйсадин башқа һеч ким көрүнмиди.
9 Тағдин чүшүветип, һәзрити Әйса шагиртлириға Инсан Оғли өлүмдин
тирилдүрүлмигичә, көргәнлирини һеч кимгә ейтмаслиқни буйриди. 10 Улар
һәзрити Әйсаниң сөзини көңлигә пүкүп, «Өлүмдин тирилиш» дегәнниң
мәнасиниң немә екәнлиги тоғрисида өз ара пикирләшти.
11 Шагиртлар һәзрити Әйсадин йәнә:
— Тәврат устазлири немә үчүн: «Илияс пәйғәмбәр Қутқазғучи-Мәсиһ
келиштин авал қайтип келиши керәк» дейишиду? — дәп сорашти.

---

[*]**8:34** 34. Римлиқлар тәрипидин өлүм жазаси берилгәнләр миқлинидиған чапрас яғачни мүрисидә көтирип жаза мәйданиға баратти. «Өзиниң чапрас яғичини көтириш» дегәнлик Әйса Мәсиһ үчүн азап-оқубәт тартишқа тәйяр болушни көрситиду.

12-13 Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:
— Әлвәттә, Илияс пәйғәмбәр чоқум Қутқазғучи-Мәсиһтин авал келип, һәммини қелипиға салиду. Ундақта, Муқәддәс Язмиларда Инсан Оғли көп азап-оқубәт чекиду вә рәт қилиниду, дәп йезилғиниға қандақ қарайсиләр? Билип қоюңларки, Илияс пәйғәмбәр һәқиқәтән кәлди * вә худди Муқәддәс Язмиларда у һәққидә йезилғандәк, кишиләрниң униңға қилмиған әскилиги қалмиди.

Җин чаплашқан балиниң сақайтилиши

14 Улар башқа шагиртларниң йениға қайтип барғинида, нурғун
халайиқниң уларниң әтрапиға олишивалғанлиғини, бир мунчә Тәврат
устазлириниң улар билән муназирилишиватқанлиғини көрди. 15 Халайиқ
һәзрити Әйсани көрүп интайин һәйран болушти вә жүгрәп келип Униң
билән саламлашти. 16 Һәзрити Әйса шагиртлиридин:
— Улар билән немә тоғрилиқ муназирилишиватисиләр, — дәп сориди.
17 Көпчиликтин бири Униңға:
— Устаз, мән оғлумни Сизниң алдиңизға елип кәлдим, чүнки униңға җин
чаплишивелип, гәп қилалмас қилип қойди. 18 Җин һәр қетим оғлумға
чаплашса, уни йәргә жиқитиветиду. Балиниң ағзидин көвүк чиқип,
чишлири киришип кетиду. Пүтүн әзайи қетип қалиду. Шагиртлириңиздин
җинни һайдаветишни сориған едим, бирақ уларниң қоллиридин кәлмиди,
— деди.
19 — Әй ишәнчи йоқ әвлат! Силәр Маңа ишәнгичә, Мән силәр билән йәнә
қанчилик биллә болушум керәк? Йәнә қачанғичә бәрдашлиқ берәй? — деди
һәзрити Әйса. — Балини алдимға елип келиңлар.
20 Улар балини һәзрити Әйсаниң алдиға елип кәлди. Җин һәзрити Әйсани
көрүш биләнла балиниң пүтүн бәдинини тартиштурувәтти.
Бала жиқилип, ағзидин көвүк чиқип, йәрдә домилашқа башлиди.
21 Һәзрити Әйса балиниң атисидин:
— Униң бешиға бу күн кәлгинигә қанчилик вақит болди? — дәп сориди.
— Кичигидин тартип шундақ. 22 Җин уни йоқитиш үчүн көп қетим отқа вә
суға ташлиди. Қолуңиздин кәлсә бизгә шапаәт қилип, һалимизға йәткәйсиз!
— деди балиниң атиси.
23 — Сиз немишкә қолуңиздин кәлсә дәйсиз? Ишәнчи бар болған адәмгә
һәммә иш мүмкин! — деди һәзрити Әйса униңға.
24 — Ишәнчим бар, лекин аҗиз. Ишәнчимни күчәйткәйсиз! — деди
балиниң атиси шу ан. 25 Һәзрити Әйса халайиқниң жүгришип

---

*9:12-13 12-13. Йәһудийлар Тәвраттики «Қутқазғучи-Мәсиһ келиштин бурун Илияс пәйғәмбәр Мәсиһниң йолини тәйярлаш үчүн қайтип келиду» дегән бешарәткә асасән униң келишини күтүватқан еди. Һәзрити Әйса әмәлиятта буниң Илияс пәйғәмбәрдәк күч-қудрәт билән кәлгән Йәһия пәйғәмбәр арқилиқ әмәлгә ашқанлиғини ейтқан.

кәлгән-лигини көрүп җинни әйипләп:
— Әй адәмләрни паң вә кекәч қилидиған җин! Буйруқ қилимәнки,
балиниң тенидин чиқ, иккинчи киргүчи болма! — деди.
26 Шуниң билән җин бир пәрият көтәрдидә, балиниң бәдинини қаттиқ
тартиштуруп, униң тенидин чиқип кәтти. Бала өлүктәк җим болуп қалди. У
йәрдикиләрниң көпчилиги балини «Өлди!» дейишти. 27 Лекин һәзрити Әйса
балини қолидин тутуп турғанда, бала орнидин турди.
28 Һәзрити Әйса өйгә кирип, шагиртлири билән ялғуз қалғанда, улар
Униңдин:
— Биз немә үчүн җинни һайдалмидуқ? — дәп сорашти.
29 Һәзрити Әйса уларға:
— Бу хил җинни пәқәт дуа биләнла һайдиғили болиду, — дәп җавап
бәрди.

Һәзрити Әйсаниң өлүп тирилидиғанлиғини йәнә алдин-ала ейтиши

30 Улар бу йәрдин чиқип, Җәлилийә өлкиси арқилиқ җүрүп кәтти. Һәзрити
Әйса өзлириниң қәйәрдә екәнлигини һеч кимниң билишини халимиди.
31 Чүнки У шагиртлириға тәлим бериватқан болуп, Өзи һәққидә:
— Инсан Оғли башқиларниң қолиға тапшурулуп өлтүрүлиду. Лекин
өлтүрүлүп үч күндин кейин тирилиду, — дегән еди. 32 Шагирт-лар бу
сөзләрни чүшәнмиди, бирақ һәзрити Әйсадин сорашқиму петиналмиди.

Худаниң нәзәридә ким әң улуқ?

33 Улар Кәпәрнаһум шәһиригә кәлди. Өйгә киргәндин кейин, һәзрити Әйса
шагиртлиридин:
— Йолда немә тоғрисида талаш-тартиш қилиштиңлар? — дәп сориди.
34 Уларниң һеч қайсиси зуван сүрмиди, чүнки улар йолда кимниң әң улуқ
екәнлиги тоғрисида талаш-тартиш қилишқан еди.
35 Һәзрити Әйса олтирип он икки шагиртини йениға чақирип, уларға:
— Ким алдинқиси болушни халиса, әң ахирқиси вә һәммисиниң
хизмәткари болсун, — деди. 36 Андин У кичик бир балини оттурида
турғузди вә уни қучиғиға елип туруп, уларға мундақ деди:
37 — Ким Мени дәп, бундақ кичик балини қобул қилса, у Мениму қобул
қилған болиду. Ким Мени қобул қилса, у Мени әмәс, бәлки Мени
Әвәткүчиниму қобул қилған болиду.

Қарши турмаслиқ қоллиғанлиқтур

38 Юһанна һәзрити Әйсаға:
— Устаз, Сизниң намиңиз билән җинларни һайдаватқан бирсини көрдуқ.
Лекин у бизгә охшаш Сизгә әгәшмигәнлиги үчүн, уни тосидуқ, — деди.
39 — Уни тосимаңлар, — деди һәзрити Әйса, — чүнки Мениң намим билән
мөҗүзә яратқан киши арқидинла Мениң үстүмдин яман гәп қилмайду.
40 Бизгә қарши турмиғанлар бизни қоллиғанлардур. 41 Билип қоюңларки,
Қутқазғучи-Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн, силәргә һәтта бирәр

чинә су бәргән кишиму җәзмән Мениң мукапитимдин мәһрум қалмайду.

Гунаниң езитқулуғи

[42] — Кимду-ким Маңа ишәнгән бундақ кичиклəрдин бирини гунаға
аздурса, шу адәм үчүн ейтқанда бойниға йоған түгмән теши есилған һалда
деңизға чөктүрүлгини әвзәл. [43-44] Әгәр қолуң сени гунаға аздурса, уни кесип
ташла. Икки қолуң бар һалда дозаққа, мәңгү өчмәс отқа киргиниңдин көрә,
чолақ һалда мәңгүлүк һаятқа еришкиниң әвзәл. [45-46] Әгәр путуң сени гунаға
аздурса, уни кесип ташла. Икки путуң бар һалда дозаққа ташланғиниңдин
көрә, току һалда мәңгүлүк һаятқа еришкиниң әвзәл. [47] Әгәр көзүң сени
гунаға аздурса, уни оюп ташла. Икки көзүң бар һалда дозаққа
ташланғиниңдин көрә, бирла көзүң билән болсиму Худаниң Падишалиғиға
киргиниң әвзәл. [48] Дозақта қурт-қоңғуз өлмәйду, ялқунлуқ от өчмәйду. *
[49] Һәр бир қурванлиқ тузланғандәк, һәммә адәм оттин өтиду. *
[50] Туз яхши нәрсидур. Бирақ туз өз күчидин қалса, уни қандақ әслигә
кәлтүргили болиду? Шуниңға охшаш, силәрму туздәк болуп араңлардики
инақлиқни сақлаңлар.

10

Талақ тоғрисидики тәлим

[1] Һәзрити Әйса у йәрдин кетип, Йәһудийә өлкисини бесип өтүп, Иордан
дәриясиниң у қетидики районларға барди. Униң әтрапиға йәнә топ-топ адәм
жиғилған еди. У көпчиликкә һәр қетимқидәк тәлим беришкә башлиди.
[2] Һәзрити Әйсаниң йениға кәлгән бәзи пәрисийләр Уни қапқанға чүшириш
мәхситидә:

— Бир адәмниң аялини талақ қилиши Тәврат қануниға уйғунму? — дәп
сориди.
[3] — Муса пәйғәмбәр силәргә немә дәп буйруған? — деди һәзрити Әйса.
[4] — Муса пәйғәмбәр әрләрниң аялини бир парчә талақ хети йезипла талақ
қилишиға рухсәт қилған, — дейишти улар.
[5] Һәзрити Әйса уларға:

— Тәрсалиғиңлардин Муса пәйғәмбәр бу буйруқни язған. [6] Худа аләмни
яратқанда, инсанларни «әр вә аял қилип яратти». [7] «Бир адәмниң
ата-анисидин айрилип, аяли билән бирлишип, [8] бир тән болуши, әйнә шу
сәвәптиндур». Шундақ екән, әр-аял айрим-айрим икки тән болмастин, бир
тәндур. [9] Шуниң үчүн Худа қошқанни инсан айримисун, — деди.
[10] Улар өйгә киргәндин кейин, шагиртлири бу һәқтә һәзрити Әйса-дин

---

*__9:48__ 48. Бәзи грекчә нусхиларда бу айәт 44 вә 46-айәтләрдә
тәкрарлиниду.
*__9:49__ 49. «Оттин өтиду» — сөзму-сөз болғанда «От билән тузлиниду». Бу
синақтин өтүп, паклинишни билдүриду.

йәнә сориди. [11] Һәзрити Әйса уларға:
— Аялини талақ қилип, башқа бирини әмригә алған киши нека
садиқлиғини бузған болиду. [12] Еридин ажришип, башқа әргә тәккән аялму
нека садиқлиғини бузған болиду, — деди.

Һәзрити Әйсаниң кичик балиларға бәхит тилиши

[13] Қоллини тәккүзүп бәхит тилисун дәп, кишиләр кичик балили-рини
һәзрити Әйсаниң алдиға елип кәлди. Бирақ шагиртлар уларни әйиплиди.
[14] Буни көргән һәзрити Әйса хапа болуп, шагиртлириға:
— Балилар алдимға кәлсун, уларни тосимаңлар. Чүнки Худаниң
Падишалиғиға киридиғанлар дәл мошуларға охшашлардур. [15] Билип
қоюңларки, кимду-ким Худаниң Падишалиғини сәби балилардәк қобул
қилмиса, Униңға һәргиз кирәлмәйду, — деди. [16] Шуниң билән У балиларни
қучиғиға елип, уларға қоллирини тәккүзүп бәхит тилиди.

Мүлүкдардики мүшкүлат

[17] Һәзрити Әйса сәпәргә чиқиш алдида, бир киши жүгрәп келип, Униң
алдида тиз пүкүп:
— Әй яхши Устаз, мәңгүлүк һаятқа еришиш үчүн қандақ қилишим керәк?
— дәп сориди.
[18] Һәзрити Әйса униңға:
— Мени немишкә яхши дәйсиз? Ялғуз бир Худадин башқа яхши йоқ.
[19] Сиз Тәвратта буйрулған «Қатиллиқ қилма, нека садиқлиғини бузма,
оғрилиқ қилма, ялған гувалиқ бәрмә, башқиларни алдима, ата-анаңни
һөрмәт қил» дегән пәризләрни ада қилиң, — деди.
[20] — Устаз, буларға кичигимдин тартип әмәл қилип келиватимән, — деди
һелиқи адәм.
[21] Һәзрити Әйса униңға меһриванлиқ билән қарап:
— Сиздә қилишқа тегишлик йәнә бир иш кам. Пүтүн мал-мүлкиңизни
сетип, пулини кәмбәғәлләргә бериң. Шундақ қилсиңиз асманда ғәзниңиз
болиду. Андин келип Маңа әгишиң! — деди.
[22] Бу сөзни аңлаш биләнла бу адәмниң чирайи өзгирип, қайғу ичидә у
йәрдин кетип қалди. Чүнки униң мал-дунияси наһайити көп еди.
[23] Һәзрити Әйса өп-чөрисигә көз жүгәртип чиққандин кейин,
шагиртлириға:
— Мал-дунияси көпләрниң Худаниң Падишалиғиға кириши немә дегән
тәс һә! — деди.
[24] Шагиртлар Униң сөзлиригә һәйран болушти. Лекин һәзрити Әйса
уларға йәнә:
— «Балилирим, Худаниң Падишалиғиға кириш немә дегән тәс һә!
[25] Байларниң Худаниң Падишалиғиға кириши төгиниң жиңнә төшүгидин
өтүшидинму тәс екән! — деди.
[26] Шагиртлар техиму һәйран болушуп, бир-биридин:

— Ундақта, ким қутқузулушқаеришәләйду? — дәп сораштн. [27] Һәз-рити
Әйса уларға қарап:
— Бу инсанларниң қолидин әмәс, Худаниңла қолидин келидиған иштур,
чүнки Худа һәммигә қадирдур, — деди.
[28] — Мана биз һәммини ташлап Сизгә әгәштуқ. Сизчә, биз
қутқузу-ламдуқ? — деди Петрус кәйнидинла.
[29] — Билип қоюңларки, Мени вә Хуш Хәвәрни дәп, өйи, ака-укилири,
һәдә-сиңиллири, ата-аниси, бала-жақилири яки йәр-зиминлиридин ваз
кәчкәнләрниң һәммиси [30] бу дунияда зиянкәш-ликкә учраш билән биргә йүз
һәссиләп өй, ака-ука, һәдә-сиңил, ана, бала-жақа вә йәр-зиминларға
еришиду. Келидиған дунидиму мәңгүлүк һаятқа еришиду. [31] Лекин шу
чағда нурғун алдинқи қатар-дикиләр ахирқилар болиду, нурғун ахирқилар
алдинқи қатарға чиқиду, — деди һәзрити Әйса.

Һәзрити Әйсаниң өлүп тирилидиғанлиғини йәнә алдин-ала ейтиши

[32] Улар Йерусалимға баридиған йолда еди, һәзрити Әйса һәмминиң алдида
кетиватaтти. Шагиртлири Униң хәтәр йүз бериш мүмкинчилиги болған у
шәһәргә алдирап маңғанлиғидин һәйран еди, уларға әгәшкәнләрму
қорқунуч ичидә кетиватaтти. Һәзрити Әйса он икки шагиртини йәнә бир
чәткә тартип, уларға Өз бешиға келидиғанларни уқтуруп:
[33] — Мана биз һазир Йерусалимға кетиватимиз. Инсан Оғли алий
роһанийлар вә Тәврат устазлириға тапшурулиду. Улар Уни өлүм жаза-сиға
мәһкүм қилип, римлиқларға тапшуруп бериду. [34] Римлиқ-лар Уни мәсқирә
қилиду, йүзигә түкүриду, Уни қамчилайду вә өлтүриду. Бирақ У үч күндин
кейин қайта тирилиду, — деди.

Яқуп билән Юһаннаниң тәливи

[35] Зәбәдийниң оғуллири Яқуп билән Юһанна һәзрити Әйсаниң алдиға
келип:
— Устаз, бизниң бир тәливимиз бар еди. Орунлап беришиңизни
өтүнимиз, — дейишти.
[36] — Силәргә немә қилип беришимни тәләп қилисиләр? — дәп сориди
һәзрити Әйса.
[37] — Сиз шан-шәрәпкә еришкиниңиздә, биримизни оң йениңизда,
биримизни сол йениңизда олтарғузғайсиз, — дейишти улар.
[38] — Силәр немә тәләп қилғанлиғиңларни билмәйватисиләр, — деди
һәзрити Әйса, — Мән ичидиған азап қәдиһини вә Мән қобул қилиди-ған
чөмүлдүрүшни силәрму қобул қилаламсиләр? *
[39] — Қобул қилалаймиз, — дейишти улар.
Һәзрити Әйса уларға:
— Силәр һәқиқәтәнму Мениң азап қәдиһимгә вә чөмүлдүрү-лүшүмгә

***10:38** 38. Бу айәттә һәзрити Әйсаниң тартидиған азап-оқубити вә чапрас
яғачтики өлүми көздә тутулған.

ортақ болисиләр. [40] Бирақ оң яки сол йенимда олтиришиң-ларға рухсәт
қилиш Мениң ихтияримда әмәс. Бу орунлар кимләргә тәйярланған болса,
шулар олтириду, — деди.
[41] Буниңдин хәвәр тапқан башқа он шагирт Яқуп билән Юһаннаға хапа
болушқа башлиди. [42] Һәзрити Әйса уларни йениға чақирип, мундақ деди:
— Силәргә мәлум, бу дунийдики һөкүмран дәп қаралғанлар қол астидики
хәлиқ үстидин рәһимсизлик билән һакимийәт жүргүзиду. Әмирлири уларни
қаттиқ қоллуқ билән башқуриду. [43] Бирақ силәрниң араңларда бундақ иш
болмисун. Силәрдин ким мәртивилик болушни халиса, у қалғанларға
хизмәт қилсун. [44] Ким биринчи болушни халиса, у һәммә адәмниң қули
болсун. [45] Чүнки Инсан Оғлиму башқиларни Өзигә хизмәт қилдурғили
әмәс, башқиларға хизмәт қилғили вә җенини пида қилиш төләмигә нурғун
адәмләрни гунадин азат қилғили кәлди.

Қарғу Бартимайниң көзиниң сақайтилиши

[46] Кейин улар Ериха шәһиригә кәлди. Һәзрити Әйса шагиртлири вә нурғун
халайиқ билән биллә Ерихадин қайтқан вақитта Тимайниң Бартимай
исимлиқ қарғу оғли йол бойида олтирип, тиләмчилик қиливататти. [47] У
насирәлик Әйсаниң у йәрдә екәнлигини аңлап:
— Әй падиша Давутниң Әвлади * Әйса, маңа рәһим қилғайсиз! — дәп
вақирашқа башлиди.
[48] Нурғун адәмләр уни әйипләп, үнини чиқармаслиғини ейтти. Лекин у:
— Әй падиша Давутниң Әвлади, рәһим қилғайсиз, — дәп техиму
вақириди.
[49] Һәзрити Әйса қәдимини тохтитип:
— Уни чақириңлар, — деди. Чақирғили барғанлар қарғуға:
— Қорқма! Орнуңдин тур, У сени чақириватиду! — дейишти. [50] У адәм
чапинини селип ташлап, орнидин дәс туруп, һәзрити Әйсаниң алдиға кәлди.
[51] Һәзрити Әйса униңдин:
— Мәндин немә тәләп қилисән? — дәп сориди.
Қарғу:
— Устаз, көзүмниң ечилишини тәләп қилимән, — деди.
[52] Һәзрити Әйса:
— Қайтсаң болиду, Маңа бағлиған ишәнчиң сени сақайтти, — девиди, у
адәмниң көзи шу ан ечилди. Шуниң билән у адәм йол бойи һәзрити Әйсаға
әгишип маңди.

11

Һәзрити Әйсаниң тәнтәнә билән Йерусалимға кириши

[1] Һәзрити Әйса шагиртлири билән Йерусалимға йеқинлишип, Зәйтун

---

*__10:47__ 47. Давут падишаниң Әвлади — бу нам йәһудийлар арисида улар
күтүватқан Қутқазғучи-Мәсиһни көрситәтти.

теғиниң етигидики Бәйтпаҗи вә Бәйтания дегән йези-ларға кәлгәндә, икки
шагиртини [2] мундақ дәп алдин-ала әвәтти:
— Силәр алдимиздики йезиға бериңлар. Йезиға кирипла, техи минилип
бақмиған бир тәхәйниң бағлақлиқ турғанлиғини көрисиләр. Уни йешип,
йетиләп келиңлар. [3] Әгәр бири силәрдин: «Немишкә бундақ қилисиләр?»
дәп сорап қалса, «Рәббимизниң униңға һаҗити чүшти, бир дәмдин кейин
қайтуруп бериду», дәңлар.
[4] Улар берип, йол үстидики бир өйниң дәрвазиси йенида бағлақ-лиқ
турған бир тәхәйни көрди. Улар чулвурини йешиватқан чағда, [5] у йәрдә
турған бәзи кишиләр:
— Тәхәйни йешип немә қилисиләр? — дейишти. [6] Шагиртлар һәз-рити
Әйсаниң дегәнлирини ейтқанда, һелиқи кишиләр уларға йол қойди.
[7] Шагиртлар тәхәйни һәзрити Әйсаниң алдиға йетиләп келип, үстигә өз
чапанлирини салди. Һәзрити Әйса тәхәйгә минди. [8] Нурғун халайиқниң
бәзилири чапанлирини, бәзилири өп-чөридики етиз-лардин кәскән
шах-шумбиларни йолға паяндаз қилип салди. [9] Алдида маңған вә кәйнидин
әгәшкәнләр:

«Худаға шүкүр!
Пәрвәрдигаримизниң намида Кәлгүчигә мубарәк болсун!
[10] Әҗдадимиз Давутниң падишалиғиниң Избасариға Әҗдадимиз
Давутниң падишалиғиниң мубарәк болсун!
Әң бүйүктики Худаға шүкүрләр ейтилсун!» дәп вақиришатти.

[11] Һәзрити Әйса Йерусалимға берип мәркизий ибадәтхана [*] һойли-лириға
кирди вә һәммә нәрсини көздин кәчүрди. Бирақ кәч кирип қалғачқа, он икки
шагирти билән биллә йәнә Бәйтанияға қайтти.

Мевисиз әнҗир дәриғи

[12] Әтиси улар Бәйтаниядин чиққанда, һәзрити Әйсаниң қосиғи ечип
кәткән еди. [13] У жирақта барақсан бир түп әнҗир дәриғини көрүп, һеч
болмиғанда тоң әнҗир болсиму барду, дәп униңға қарап маңди. Дәрәқниң
йениға барғинида, йопурмақтин башқа һеч нәрсә тапал-миди. Бу әнҗир
пишидиған вақит әмәс еди. [14] Һәзрити Әйса дәрәққә:
— Буниңдин кейин һеч ким сениң мевәңни йемигәй! — деди.
Шагиртлириму буни аңлиди.

Һәзрити Әйсаниң мәркизий ибадәтханини тәртипкә селиши

[15] Улар Йерусалимға кәлди. Һәзрити Әйса мәркизий ибадәтхана

---

[*]**11:11** 11. Мәркизий ибадәтхана — әйни чағда йәһудийларниң нурғун ибадәтханилири болуп, бу йәһудийларниң әң көп жиғилип ибадәт қилидиған җайи еди. Худаниң әмри бойичә пәқәт Йерусалимдики мәркизий ибадәтханидила қурванлиқ қилиш тоғра болатти.

һойли-лириға кирип, у йәрдә елим-сетим қиливатқанларниң һәмми-сини
һайдап чиқиришқа башлиди. Пул тегишидиғанларниң покәйли-рини вә
кәптәр сатқучиларниң орундуқлирини өрүп, [16] мал көтиривал-ған һәр
қандақ адәмниң ибадәтхана һойлилиридин өтүшигә рухсәт қилмиди. *
[17] У хәлиққә тәлим бәргәндә мундақ деди:
— Муқәддәс Язмиларда Худаниң: «Мениң өйүм пүткүл хәлиқ-ләрниң
дуа-тилавәтханиси дәп аталсун», дегән сөзи йезилған әмәсму? Лекин силәр
уни булаңчиларниң угисиға айландурувапсиләр! — деди.
[18] Алий роһанийлар вә Тәврат устазлири буни аңлап, һәзрити Әйсани
уҗуқтуруветишниң чарисини издәшкә башлиди. Улар һәзрити Әйса-дин
қорқатти, чүнки пүтүн халайиқ Униң тәлимигә һәйран еди.
[19] Кәчқурунлири һәзрити Әйса билән шагиртлири шәһәрниң сиртиға
чиқип кетәтти.

Әнҗир дәриғидин елинидиған ибрәт

[20] Әтиси әтигәндә һәзрити Әйса билән шагиртлири әнҗир дәриғи-ниң
йенидин өтүп кетиветип, дәрәқниң йилтизидин қуруп кәткәнлигини
көрүшти. [21] Түнүгүнки вақиәни есигә алған Петрус:
— Устаз, қараң, Сиз қарғиған әнҗир дәриғи қуруп кетипту! — деди.
[22] Һәзрити Әйса уларға җававән мундақ деди:
— Худаға ишиниңлар. [23] Билип қоюңларки, ким бу таққа: «Қозғал,
деңизға ташлан!» десә вә көңлидә гуманланмай, ейтқанлириниң әмәлгә
ешишиға ишәнч қилса, униң тәливи иҗавәт болиду.
[24] Шуниң үчүн силәргә ейтимәнки, дуа билән тилигән һәр қандақ нәрсигә
ериштим, дәп ишиниңлар. Шунда тәливиңлар иҗавәт болиду.
[25] Орнуңлардин туруп дуа қилғиниңларда, бирәрсигә қосақ көпү-гүңлар
барлиғи ядиңларға кәлсә, уни кәчүрүңлар. Шу чағда асмандики Атаң-ларму
силәрниң гуналириңларни кәчүрүм қилиду. { [26] Силәр башқи-ларни
кәчүрүм қилмисаңлар, асмандики Атаңларму силәрниң гуналириң-ларни
кәчүрүм қилмайду.}

Һәзрити Әйсаниң һоқуқиниң сүрүштүрүлүши

[27] Улар йәнә Йерусалимға қайтип кәлди. Һәзрити Әйса мәркизий
ибадәтхана һойлилирида айлинип җүргәндә, алий роһанийлар, Тәврат
устазлири вә ақсақаллар Униң йениға келип:
[28] — Сиз қиливатқан ишларни қайси һоқуққа тайинип қилива-тисиз?
Сизгә бундақ қилиш һоқуқини ким бәргән? — дәп сориди.
[29] Һәзрити Әйса уларға:
— Мән авал силәрдин бир соал сорай. Силәр униңға җавап бериң-лар. Шу
чағда Мәнму бу ишларни қайси һоқуққа тайинип қиливатқанлиғимни ейтип

---

*11:16 16. Ибадәтхана һойлилирида сетилған һайван вә учар қанатлар хәлиқниң қурванлиқ қилиши үчүн еди. Ибадәтханиға сәдиқә бәргүчиләр пулини йәрлик пулға тегишкәндин кейин бериши керәк еди.

беримән. 30 Ейтиңларчу, Йәһия пәйғәмбәргә чөмүлдүрүш һоқуқини Худа
бәргәнму яки инсанларму? — деди.
31 Улар өз ара муназирә қилишқа башлап:
— «Худа бәргән» десәк, У: «Ундақта, силәр немә үчүн Йәһияға
ишәнмидиңлар?» дәйду. 32 Бирақ биз қандақму: «Инсанлар бәргән»
дәләләймиз?! — дейишти. Чүнки улар Йәһияни һәқиқәтән пәйғәмбәр дәп
һесаплайдиған хәлиқтин қорқатти.
33 Буниң билән улар һәзрити Әйсаға:
— Билмәймиз, — дәп жавап беришти.
— Ундақта, Мәнму бу ишларни қайси һоқуққа тайинип
қиливат-қанлиғимни ейтмаймән, — деди һәзрити Әйса уларға.

12

Яман иҗарикәшләр һәққидики тәмсил

1 Андин һәзрити Әйса уларға тәмсилләр билән сөзләшкә башлиди:
— Бир киши бир үзүмзарлиқ бәрпа қилип, әтрапини қоршапту. Үзүм
шаравини ишләш үчүн үзүмзарлиққа бир көлчәк қаздурупту вә бир
күзәтхана яситипту. Кейин үзүмзарлиқни иҗаригә берип, өзи жирақ бир
йәргә кетипту. 2 Үзүмләрни үзидиған мәзгил кәлгәндә, у һосулниң бир
үлүшини елип келишкә қуллиридин бирини иҗарикәшләрниң йениға
әвәтипту.
3 Лекин иҗарикәшләр һелиқи қулни тутувелип, думбалап, қуруқ қол
қайтурупту. 4 Ғоҗайин йәнә бир қулини әвәтипту. Иҗарикәшләр униңму
баш-көзини йерип, һақарәтләп қайтурупту. 5 Кейин ғоҗайин йәнә бир
қулини әвәтипту, лекин у өлтүрүлүпту. Йәнә бир мунчә қуллирини
әвәтипту, уларниңму бәзилири таяқ йәп, бәзилири өлтүрүлүпту.
6 Ғоҗайинниң йенида бирла адими, йәни униң сөйүмлүк ялғуз оғлила қапту.
У оғлумниғу һөрмәт қилар, дәп иҗарикәшләрниң йениға әң ахирида уни
әвәтипту. 7 Лекин иҗарикәшләр өз ара: «Бу болса ғоҗайинниң мирасхори.
Келиңлар, уни өлтүрүветәйли, үзүмзарлиқ бизгә оңчә қалсун», дейишипту.
8 Шундақ қилип, уни тутуп өлтүрүп, үзүмзарлиқниң сиртиға сөрәп
ачиқиветипту. 9 Бундақ әһвалда, үзүмзарлиқниң ғоҗайини бу
иҗарикәшләрни қандақ қилиду? Җәзмән уларни өлтүрүп, үзүмзарлиғини
башқиларға иҗаригә бериду. 10 Силәр Зәбурдики мону сөзләрни зади
оқумиғанмидиңлар?

«Қурулушчилар ташлавәткән Таш
Қурулушниң һул Теши болуп қалди.
11 Бу Пәрвәрдигар тәрипидиндур,
Биз үчүн әҗайип бир иштур».

12 Һәзрити Әйсаниң бу тәмсилни өзлиригә каритип ейтқанлиғини

чүшәнгән йәһудийларниң чоңлири Уни тутқун қилмақчи болди. Лекин хәлиқтин қорқуп, Уни ташлап кетип қалди.

Баж тапшуруш мәсилиси

[13] Шуниңдин кейин йәһудийларниң чоңлири һәзрити Әйсани Униң
Өзиниң сөзлири билән қапқанға чүшириш мәхситидә пәрисийләрдин вә Римдин тайинланған Һирод падишаниң тәрәпдарлиридин бәзи-ләрни Униң йениға әвәтти.
[14] Улар келип һәзрити Әйсаға:

— Устаз, Сизниң сәмимий адәм екәнлигиңизни, һеч кимгә үз-хәтир қилмайдиғанлиғиңизни билимиз, чүнки кишиләрниң сиртқи қияпити билән һесаплашмай, уларға Худаниң йолини садиқлиқ билән үгитип кәлдиңиз. Сизгә Рим императори Қәйсәргә баж тапшурушимиз Тәврат қанунимизға хилапму қандақ? * Зади баж тапшурамдуқ яки тапшурмамдуқ? — дейишти.
[15] Уларниң сахтипәзлигини билгән һәзрити Әйса:

— Немишкә Мени сөзүм арқилиқ илиндурмақчи болуватисиләр? Маңа бир данә күмүч тәңгә бериңлар, көрүп бақай, — деди.
[16] Пул елип келинди, һәзрити Әйса улардин:

— Буниң үстидики сүрәт вә исим кимниң? — дәп сориди.

— Рим императори Қәйсәрниң, — дейишти улар.
[17] — Ундақ болса, Қәйсәрниң һәққини Қәйсәргә, Худаниң һәққини Худаға тапшуруңлар, — деди һәзрити Әйса уларға. Улар һәзрити Әйсаниң сөзлиригә һәйран қелишти.

Тирилишкә мунасивәтлик мәсилә

[18] Өлгәнләр тирилмәйду, дәп қарайдиған садуқий диний еқими-дикиләр һәзрити Әйсаниң алдиға келип:
[19] — Устаз, Муса пәйғәмбәр Тәвратта: «Бир киши өлүп кетип, аяли тул қелип, пәрзәнт көрмигән болса, өлгән кишиниң ака яки иниси тул қалған йәңгисини әмригә елип, қериндиши үчүн нәсил қалдуруши лазим», дәп
язған.
[20] Бурун йәттә ака-ука өткән екән, чоңи өйлинип пәрзәнт қалдурмайла аләмдин өтүпту.
[21] Кәйнидики иниси йәңгисини әмригә елип, уму пәрзәнт көрмәй аләмдин өтүпту. Кәйнидики инисиму шундақ бопту.
[22] Шундақ қилип, йәттинчисигичә уни елип чиқипту. Лекин һеч қайсиси пәрзәнт көрмәй аләмдин өтүпту. Ахирида у аялму аләмдин өтүпту.
[23] Әнди сорайдиғинимиз шуки: Қиямәт күни бу аял кимниң аяли болуп тирилиду? Чүнки йәттә қериндашниң һәммиси уни аяллиққа алғандә! — дейишти.

---

* **12:14** 14. Әйни вақитта йәһудийлар римлиқларниң зулуми астида яшаватқан болуп, әгәр һәзрити Әйса: «Рим императориға баж тапшуруш тоғра» десә, бу гәп азатлиқни издигән кишиләргә яқматти. Мабада кишиләрни баж тапшурмаслиққа чақирса, Рим империясиға қарши чиққан болатти. Улар мошундақ соалларни сораш арқилиқ һәзрити Әйсани гепидин тутувелип, римлиқларниң қолиға тапшуруп, Униңға зиянкәшлик қилмақчи болушқан.

24 Һәзрити Әйса уларға мундақ җавап бәрди:
— Силәр Муқәддәс Язмиларни вә Худаниң қудритини
билмигән-лигиңлар үчүн мана мошундақ хаталишисиләр әмәсму?!
25 Өлүмдин тирилгәндин кейин инсанлар асмандики периштәләргә
охшаш, хотун алмайду, әргә тәгмәйду. 26 Өлүмдин тирилиш мәси-лиси
һәққидә Муса пәйғәмбәр арқилиқ чүширилгән Тәвратта оқумидиң-ларму?
Әҗдатлиримиз Ибраһим, Исһақ вә Яқуплар аллибурун аләмдин өткән
болсиму, Тәвраттики «Тикәнликниң көйүши» һәққи-дики баянда Худа
уларни тирик һесаплап: «Мән Ибраһим, Исһақ вә Яқуплар етиқат қилип
кәлгән Худа болимән!» дәйду. 27 Демәк, Худа өлүкләрниң әмәс,
тирикләрниң Худасидур. Силәр тамамән хаталаштиңлар.

Әң муһим әмир

28 Уларниң муназирисини аңлиған вә һәзрити Әйсаниң уларға яхши җавап
бәргәнлигини көргән бир Тәврат устази һәзрити Әйсаниң алдиға келип:
— Пүтүн әмирләрниң ичидә әң муһими қайси? — дәп сориди.
29 Һәзрити Әйса мундақ җавап бәрди:
— Әң муһими шуки, «Аңлиғин, әй исраиллар! Пәрвәрдигаримиз болған
Худа бирдин-бир Худадур. 30 Пәрвәрдигариң болған Худани пүтүн қәлбиң,
пүтүн җениң, пүтүн зеһниң вә пүтүн күчүң билән сөйгин». 31 Йәнә бир әмир
болса «Хошнаңни өзәңни сөйгәндәк сөй». Мана булардин муһим әмир йоқ.
32 — Тоғра ейттиңиз, Устаз, — деди Тәврат устази һәзрити Әйсаға, —
«Худа бирдур, Униңдин башқиси йоқтур», дегиниңиз дурус. 33 Инсан-ниң
Худани пүтүн қәлби, пүтүн әқли вә пүтүн күчи билән сөйүши һәм
хошнисиниму өзини сөйгәндәк сөйүши Худаға аталған һәр қандақ
көйдүрмә қурванлиқ вә һәдийәләрдинму муһимдур.
34 Һәзрити Әйса униң әқиланә җавап бәргәнлигини көрүп:
— Сиз Худаниң Падишалиғидин жирақ әмәссиз, — деди.
Шуниңдин кейин Униңдин һеч ким соал сорашқа петиналмиди.

Қутқазғучи-Мәсиһниң салаһийити

35 Һәзрити Әйса мәркизий ибадәтхана һойлилирида тәлим бери-ветип,
мундақ соални оттуриға қойди:
— Тәврат устазлири Қутқазғучи-Мәсиһни падиша Давутниң Әвла-ди, дәп
турувалса қандақ болиду? 36 Давут падиша өзи Муқәддәс Роһниң илһами
билән мундақ дегәнғу:

«Пәрвәрдигар Ғоҗайинимға ейттики:
‹ Мән Сениң дүшмәнлириңни
Айиғиң астида дәссәткичә,
Мениң оң йенимда олтарғин! ›»

37 Қутқазғучи-Мәсиһ падиша Давутниң Әвлади болсиму, лекин падиша
Давут Мәсиһни «Ғоҗайиним» дегән йәрдә Мәсиһ униңдин улуқ

болмамду?!

Һәзрити Әйсаниң Тәврат устазлирини әйиплиши

У йәрдики җамаәт һәзрити Әйсаниң сөзини зоқ билән аңлатти. [38] Һәзрити
Әйса тәлим берип мундақ деди:
— Тәврат устазлиридин һошияр болуңлар. Узун тонларни кийи-велип
ғадийип жүрүшкә амрақ келиду. Базарларда башқиларниң өзлиригә салам
берип һөрмәтлишини, [39] ибадәтханиларда алаһидә орунда олтиришини,
зияпәтләрдиму төрдә олтиришни яхши көриду. [40] Улар тул аяллардин пайда
елип, уларниң мал-мүлкини йәвелип, андин әттәй башқилар көрсун дәп,
узундин-узун дуа қилиду. Улар җәзмән техиму қаттиқ җазаға тартилиду!

Тул аялниң сәдиқиси

[41] Һәзрити Әйса мәркизий ибадәтханидики сәдиқә жиғилидиған җайниң
алдида олтирип, өз сәдиқилирини ташлаватқан җамаәткә қарап туратти.
Нурғун байлар сандуққа хелә көп пул ташлиди. [42] Бир кәмбәғәл тул аялму
келип, бир нәччә тийинла қиммитидики икки тәңгини ташлиди.
[43] Һәзрити Әйса шагиртлирини йениға чақирип, уларға мундақ деди:
— Билип қоюңларки, бу намрат тул аялниң сәдиқиси Худаниң нәзә-ридә
һәммиңларниңкидин көп. [44] Чүнки башқилар өзлириниң ашқан
байлиқлиридин сәдиқә қилди. Лекин бу аял намрат туруп, өзиниң
бар-йоқини — тирикчилик қилидиған һәммә нәрсисини сәдиқә қилди.

13

Мәркизий ибадәтханиниң вәйран қилинишидин бешарәт

[1] Һәзрити Әйса мәркизий ибадәтханидин чиқиватқанда, шагирт-лиридин
бири Униңға:
— Устаз, қараң, бу немә дегән көркәм ташлар! Немә дегән һәйвәт-лик
имарәтләр! — деди.
[2] Һәзрити Әйса униңға:
— Сән бу һәйвәтлик имарәтләрни көрүватамсән? Бу йәрдә һәммә нәрсә
гумран қилиниду, һәтта бир тал һул тешиму җайида қалдурул-майду, —
деди.
[3] Һәзрити Әйса Зәйтун теғида мәркизий ибадәтхана тәрәпкә қарап
олтарғанда Петрус, Яқуп, Юһанна вә Әндәрләр астағина Униңдин:
[4] — Бизгә ейтиңчу, бу дегәнлириңиз қачан йүз бериду? Буларниң йүз
беридиғанлиғини билдүридиған қандақ бешарәт болиду? — дәп сорашти.
[5] Һәзрити Әйса уларға чүшәндүрүшкә башлиди:
— Башқиларниң аздурушидин һошияр болуңлар. [6] Нурғун киши-ләр
Мениң намимни сетип, «Қутқазғучи-Мәсиһ мән болимән!» дәвелип, көп
адәмләрни аздуриду. [7] Силәр уруш хәвәрлири вә уруш параңлирини
аңлиған вақитлардиму алақзадә болуп кәтмәңлар, чүнки бу ишларниң йүз
бериши муқәррәр. Лекин бу заман ахири йетип кәлди, дегәнлик әмәс. [8] Бир

милләт йәнә бир милләт билән уруш қилиду. Бир дөләт йәнә бир дөләткә
һуҗум қилиду. Нурғун җайларда йәр тәврәш вә ачарчилиқлар йүз бериду.
Мана бу ишларниң йүз бериши худди һамилдар аялниң толғиғиниң
башланғиниға охшайду.
9 Силәр өзәңларға пәхәс болуңлар. Кишиләр силәрни туткун қилип сотқа
тапшуруп бериду, ибадәтханиларда қамчилайду. Силәр Маңа
ишәнгәнлигиңлар үчүн, һаким вә падишалар алдида сораққа тартилисиләр.
Униң билән улар алдида Мениң гувачилирим болисиләр. 10 Лекин Хуш
Хәвәр пүткүл милләтләргә заман ахиридин бурун йәткүзүлүши керәк.
11 Шуңа силәр тутулуп сотқа тапшурулғанда, немә дейиштин әндишә
қилмаңлар. У чағда силәргә немә несип етилсә, шуни дәңлар, чүнки
сөзлигүчи силәр әмәс, Муқәддәс Роһтур. 12 Қериндаш қериндишиға, ата
балисиға хаинлиқ қилип, уларни өлүмгә тутуп бериду. Балиларму ата-аниси
билән қаршилишип, уларни өлүмгә тутуп бериду. 13 Маңа ишәнгәнлигиңлар
үчүн һәммә адәм силәргә өчмәнлик қилиду, лекин ахирғичә бәрдашлиқ
бәргәнләр җәзмән қутқузулиду.

Зор балаю-апәт

14 — «Жиркиничлик вәйран қилғучиниң» өзи турушқа тегишлик болмиған
йәрдә турғинини көргиниңларда, (китапханлар бу сөзниң мәнасини
чүшәнсун) Йәһудийә өлкисидики аһалиләр тағларға қачсун. 15 Өгүздикиләр
өйидики нәрсә-керәклирини алмай қачсун. 16 Етизларда ишләватқанларму
чапинини еливелиш үчүн өйигә қайтмай қечип кәтсун. 17 У күнләрдә
қечиши әпсиз болған һамилдар аяллар вә бала емитидиған аниларниң
һалиға вай! 18 Бу вақиәләрниң қишқа тоғра келип қалмаслиғи үчүн дуа
қилиңлар. 19 Чүнки у күнләрдики балаю-апәтләр Худа аләмни яратқандин
бу ян көрүлүп бақмиған, кәлгүсидиму көрүлмәйду. 20 Пәрвәрдигар у
күнләрни азайтмиса еди, һеч ким қутулалматти. Лекин Пәрвәрдигар у
күнләрни Өзи таллиғанлири үчүн азайтқан. 21 Әгәр у чағда бири силәргә:
«Қараңлар, Қутқазғучи-Мәсиһ бу йәрдә!» яки «Қараңлар, Мәсиһ әйнә у
йәрдә!» десә, ишәнмәңлар. 22 Чүнки сахта мәсиһләр, сахта пәйғәмбәрләр
мәйданға келиду. Әгәр мүмкин болсиди, улар Худа таллиғанларни
мөҗүзиләр вә карамәтләр билән аздурған болатти. 23 Шуниң үчүн һошияр
болуңлар. Мән буларниң һәммисини ейтиш билән силәрни алдин-ала
агаһландуруп қойдум.

Инсан Оғлиниң келиши

24 — У күнләрдики балаю-апәтләр өтүп кәткәндин кейин,

«Қуяш қарийип,
Ай йоруқлуқ бәрмәс,
25 Юлтузлар асмандин төкүлүп,
Асман җисимлири тәвринәр».

[26] У чағда кишиләр Инсан Оғлиниң зор күч-қудрәт вә шан-шәрәп билән
булутлар ичидә келиватқанлиғини көриду. [27] Инсан Оғли периштәлирини
әвәтип, Өзи таллиған кишиләрни аләмниң бир четидин йәнә бир четигичә
дунияниң төрт булуңидин жиғип, бир йәргә җәм қилиду.

Әнҗир дәриғидин савақ елиш

[28] — Әнҗир дәриғидин савақ елиңлар! Униң шахлири көкирип, йеңи
йопурмақ чиқарғанда, язниң келишигә аз қалғанлиғини билисиләр. [29] Худди
шуниңдәк, Мән бая дегән аламәтләрниң йүз бериват-қан-лиғини
көргиниңларда, Худаниң Падишалиғиниң * ишик алдида, йәни намайән
болуш алдида туруватқанлиғини билиңлар. [30] Билип қоюңларки, мана бу
аламәтләрниң һәммиси әмәлгә ашурулмай туруп, бу әвлат * кишиләр
аләмдин өтмәйду. [31] Асман-зимин йоқилиду, бирақ Мениң сөзлирим
йоқалмай мәңгү инавәтлик болиду!

Һошияр болуңлар

[32] — Бу ишларниң йүз беридиған вақит-саатиға кәлсәк, буни Атамдин
башқа һеч ким билмәйду. Нә асмандики периштәләр, нә Оғли билмәйду.
[33] Пәхәс болуңлар, сәгәк болуңлар, чүнки у вақит-саатниң қачан
келидиғанлиғини билмәйсиләр. [34] Бу сәпәргә чиқмақчи болған адәмниң
әһвалиға охшайду. У йолға чиқидиған чағда чакарлириниң хизмәт
даирисини бәлгүләп, уларниң һәр биригә бирдин вәзипә тапшуриду.
Дәрвазидики күзәтчигиму һошияр болушни тапилайду. [35] Шуниңға охшаш,
силәрму һошияр болуңлар. Чүнки өйниң ғоҗайини-ниң келидиған
вақтиниң кәчқурунму, түн йеримиму, ғораз чиллиған вақтиму яки сәһәр
вақтидиму, уни биләлмәйсиләр. [36] Шуңа у туюқсиз келип, силәрни ғәпләт
уйқисида көрүп қалмисун! [37] Силәргә ейтқанли-римни һәммисигә ейтимән:
Һошияр болуңлар!

14

Гунакар аялниң һәзрити Әйсани этирлиши

[1] Йәһудийларниң «Өтүп кетиш» вә «Петир нан» һейтиға икки күн қалған
еди. Алий роһанийлар вә Тәврат устазлири һәзрити Әйса-ни һейлә билән

---

*[13:29] **13:29** 29. Әсли текстта «Униң» дәп елинған болуп, Инсан Оғлини яки Худаниң Падиша-лиғини (Луқа 21:31) көрситиду.

*[13:30] **13:30** 30. Әгәр тилға елинған аламәт Йерусалимниң вәйран болушиға (13:2) қаритил-ған болса, ундақта «әвлат» сөзи тәбиийки шу дәвирдә яшап өткән адәмләрни көрситиду. Әгәр Әйса Мәсиһниң дунияға қайтип келишигә (13:26) қаритилған болса, «әвлат» сөзи бәлким пүтүн Йәһудийә хәлқини яки бу айәтләрдә ейтилған вақиәләрниң башлиниш вақтида яшаватқан әвлатни көрситиду. Бу һәргиз һәзрити Әйсада «дунияға дәрһал қайтип келимән» дегән хата чүшәнчиниң барлиғини билдүрмәйду.

тутуп ужуқтуруветишниң чарисини издәшти. [2] Улар:
— Бу ишни һейт-айәм күнлири қилмайли. Болмиса хәлиқ арисида қалаймиқанчилиқ чиқиши мүмкин, — дейишәтти.
[3] Һәзрити Әйса Бәйтания йезисида илгири мохо кесилигә гириптар болған Симунниң өйидә дәстиханда олтириватқанда, ичигә қиммәтлик сап сумбул этири қачиланған, ақ қаш тешидин ясалған қутини тутқан бир аял кирип, қолидики қутини ечип, ичидики этирни һәзрити Әйсаниң бешиға қуйди.
[4] Бәзиләр униңға хапа болуп, бир-биригә:
— Хуш пурақ этирни бундақ исрап қилғанниң немә пайдиси? [5] Бу этирниң
қиммити бир жиллиқ киримимизгә тәң келидикән! У сетилип пули кәмбәғәлләргә берилсә болатти, — дейишип аялни қаттиқ әйипләшкә башлиди.
[6] — Аялниң ихтиярига қоюветиңлар, уни хиҗил қилип немә қилисиләр? У
Мән үчүн яхши иш қилди. [7] Кәмбәғәлләр дайим араң-ларда, уларға халиған вақитта ярдәм қилалайсиләр. Лекин Мән араң-ларда дайим болмаймән.
[8] Аял чами йетидиған ишни қилди; Мениң дәпнә қилинишимға тәйярлиқ
йүзисидин бәдинимгә алдин-ала этир сүркәп қойди. [9] Билип қоюңларки,
Хуш Хәвәр дунияниң қәйиридә йәткүзүлсә, бу аял әслинип, униң қилған иши тилға елиниду, — деди һәзрити Әйса уларға.

Йәһуданиң һәзрити Әйсаға сатқунлуқ қилиши

[10] Шу вақитта он икки шагирттин бири болған Йәһуда Ишқарийот һәзрити
Әйсани тутуп бериш мәхситидә алий роһанийларниң йениға барди. [11] Буни
аңлап, алий роһанийларниң гүл қәқәқлири ечилип кәтти вә униңға пул беришкә вәдә қилишти. Йәһудаму һәзрити Әйсани уларға тутуп беришкә пурсәт издәшкә башлиди.

«Өтүп кетиш» һейтиниң кәчлик тамиғи

[12] «Петир нан» һейтиниң * биринчи күни, йәни «Өтүп кетиш» һейти-ниң қурванлиғи қилинидиған күни шагиртлар һәзрити Әйсаниң йениға келишип:
— «Өтүп кетиш» һейтиниң тамиғини қәйәргә берип тәйярлиши-мизни халайсиз? — дәп сориди.
[13] У шагиртлиридин иккисини мундақ дәп алдин-ала әвәтти:
— Йерусалимға кириңлар, у йәрдә козида су тошуватқан бир киши-ни
учритисиләр. Униң кәйнидин меңип, [14] у адәм киргән өйниң егисидин:
«Устазимиз: Шагиртлирим билән «Өтүп кетиш» һейтиниң тамиғини йәйдиған меһманлиқ өй қәйәрдә? дәп сораватиду», дәңлар. [15] У силәрни
үстүнки қәвәттики рәтлик җабдуп қоюлған бир еғиз чоң өйгә башлап чиқиду. Мана шу өйдә һейтниң тамиғини тәйяр қилиңлар.

---

*14:12 12. «Петир нан» һейти йәттә күн болуп, биринчи күни «Өтүп кетиш» һейти дәп атилиду. Бу күни йәһудийлар өйлиридә қой союп, петир нан билән йәйду.

[16] Шагиртлар йолға чиқип шәһәргә кирди. Һәммә ишлар һәзрити Әйсаниң
ейтқинидәк болуп чиқти. Улар шу йәрдә тамақни тәйяр-лашқа киришти.
[17] Кәчқурун һәзрити Әйса он икки шагирти билән келип, [18] дәсти-ханда
олтирип таам үстидә:
— Билип қоюңларки, Мән билән биллә ғизалиниватқан силәрниң
араңлардики бири Маңа сатқунлуқ қилиду, — деди.
[19] Бу сөз уларни қайғуға салди. Улар бир-бирләп:
— Мән әмәстимән? — дәп сориди.
[20] Һәзрити Әйса уларға:
— Маңа сатқунлуқ қилғучи қолидики нанни Мән билән биллә тәхсигә
чилиған он икки шагиртниң ичидики биридур. [21] Инсан Оғли Муқәддәс
Язмиларда йезилғинидәк аләмдин өтиду. Лекин Униңға сатқунлуқ
қилидиған кишиниң һалиға вай! У адәм туғулмиған болсичу кашки! —
деди.
[22] Улар тамақ йейишиватқанда, һәзрити Әйса бир нанни қолиға елип
шүкүр ейтқандин кейин, уни уштуп туруп, шагиртлириға бәрди вә:
— Елиңлар, бу Мениң Теним, — деди.
[23] Андин У қолиға бир жам елип, Худаға шүкүр ейтқандин кейин, уни
шагиртлириға сунди. Һәммиси униңдин ичишти.
[24] — Бу Мениң нурғун адәмләр үчүн төкүлүп, Худаниң келиши-мини
түзидиған Қенимдур. [25] Билип қоюңларки, Худаниң Падишалиғида йеңичә
шараптин ичмигичә, бундақ шарапни һәргиз ичмәймән, — деди һәзрити
Әйса.
[26] Улар мәдһийә нахшисини ейтқандин кейин талаға чиқип, Зәйтун теғиға
қарап кетишти.

Һәзрити Әйсаниң Петрусниң танидиғанлиғини ейтиши

[27] Бу чағда һәзрити Әйса шагиртлириға:
— Һәммиңлар Мени ташлап кетисиләр, чүнки Муқәддәс Язми-ларда
Худа:

«Қойчини уруп өлтүримән,
Қойлири терә-перәң болуп кетиду», дегән.

[28] Лекин Мән тирилгәндин кейин, Җәлилийәгә силәрдин бурун бари-мән,
— деди.
[29] Петрус Униңға:
— Һәммиси Сизни ташлап кәтсиму, мән һәргиз ташлап кәтмәймән, —
деди.
[30] — Билип қойғинки, бүгүн кечә ғораз икки қетим чиллаштин бурун, сән
Мәндин үч қетим танисән, — деди һәзрити Әйса.
[31] Лекин Петрус техиму қәтъий тәләппуз билән:
— Сиз билән биллә өлүшкә тоғра кәлсиму, Сиздин танмаймән, — деди.

Қалған шагиртларму шундақ дейишти.

Гетсиманә бағчисидики дуа-тилавәт

[32] Кейин улар Гетсиманә дегән бир йәргә кәлди. Һәзрити Әйса шагирт-лириға:
— Мән дуа-тилавәт қилип кәлгичә, силәр мошу жайда олтирип туруңлар, — деди.
[33] У Петрус, Яқуп вә Юһаннани биргә елип маңди. Бу вақитта Уни қайғу бесип, көңли беарам болушқа башлиди. У:
[34] — Җеним чиқип кетидиғандәк ғәм-қайғуға патти. Силәр бу йәрдә қелип, һошияр туруңлар, — деди [35] вә сәл нерирақ берип, йәргә баш қоюп, мүмкин болса у күнниң Өз бешиға кәлмәслигигә дуа қилип:
[36] — Әй сөйүмлүк Ата, Сән һәммигә қадирсән, бу азап қәдиһини Мәндин жирақлаштурғайсән. Лекин бу иш Мениң әмәс, бәлки Сениң ирадәң бойичә болсун, — деди.
[37] У үч шагиртиниң йениға қайтип келип, уларниң үгдәп қалған-лиғини көрүп, Петрусқа:
— Әй Симун, ухлаватамсән?! Бирәр саатму һошияр турал-ми-диңму?!
[38] Езиқтурулуштин сақлиниш үчүн, сәгәк туруп дуа қилиңлар, ирадә халайду, лекин тән аҗиздур, — деди.
[39] Андин У йәнә берип, бурунқи сөзлирини тәкрарлап дуа қилди. [40] У
шагиртлириниң йениға қайтип кәлгинидә, уларниң йәнә үгдәп қалғанлиғини көрди. Чүнки улар көзлирини ачалмай қалған еди. Улар һәзрити Әйсаға немә дейишини билмәй қалди.
[41] Һәзрити Әйса үчинчи қетим уларниң йениға қайтип:
— Силәр техичә дәм елип ухлаватамсиләр? Болди, бәс әнди! Инсан Оғлиниң гунакарларниң қолиға тапшурулидиған вақит-саати йетип кәлди.
[42] Қопуңлар, кетәйли, мана Маңа сатқунлуқ қилидиған киши кәпту, — деди.

Һәзрити Әйсаниң тутқун қилиниши

[43] Һәзрити Әйсаниң сөзи аяқлашмастинла, он икки шагиртиниң бири болған Йәһуда кәлди. Униң йенида алий роһанийлар, Тәврат устазлири вә ақсақаллар тәрипидин әвәтилгән, қилич тоқмақлар билән қуралланған зор
бир топ адәм бар еди. [44] Һәзрити Әйсаға сатқунлуқ қилған Йәһуда уларға аллибурун: «Мән Кимни сөйсәм, Әйса Шу. Силәр Уни тутуп, қаттиқ муһапизәт астида елип меңиңлар», дегән вә сөйүш арқилиқ бәлгү бәрмәкчи
болған еди. [45] У удул һәзрити Әйсаниң алдиға келип:
— Устаз, — дәп Уни сөйди. [46] Шу чағда у башлап кәлгәнләр һәз-рити
Әйсаға қол селип, Уни тутқун қилди. [47] Һәзрити Әйсаниң йениди-киләрдин бири қиличини суғуруп, баш роһанийниң чакириға урди. Қилич чакарниң оң қулиғиға тегип, уни шилип чүширивәтти.
[48] Һәзрити Әйса:
— Силәр қилич-тоқмақларни көтирип Мени тутқили кәпсиләр, Мени

қарақчи көрүватамсиләр? [49] Һәр күни мәркизий ибадәтхана һойлилирида
силәр билән биллә болуп тәлим берәттим. У чағда тутмидиңлар. Бу
ишларниң йүз бериши Муқәддәс Язмиларда алдин-ала ейтилғанларниң
әмәлгә ашурулуши болди, — деди.
[50] Бу чағда шагиртларниң һәммиси Уни ташлап қечип кетишти.
[51] Һәзрити Әйсаниң кәйнидин пәқәт учисиға кәндир рәхт
йепин-чақ-лавалған бир яш жигит әгишип маңған еди. Улар униму
тутувалди. [52] Лекин у рәхтниң ичидин суғирилип чиқип ялиңач пети қечип
кәтти.

Алий мәһкимидә сотлиниш

[53] Улар һәзрити Әйсани баш роһанийниң алдиға елип беришти. Пүтүн
алий роһанийлар, ақсақаллар вә Тәврат устазлириму у йәргә жиғилди.
[54] Петрус һәзрити Әйсаға таки баш роһанийниң һойлисиғичә жирақтин
әгишип берип, һойлида қаравуллар билән биллә иссинип олтарди. [55] Алий
роһанийлар вә пүтүн алий кеңәшмә әзалири һәзрити Әйсани өлүм җазасиға
мәһкүм қилиш үчүн испат издиди, амма тапалмиди. [56] Бир мунчә ялған
гувачилар оттуриға чиққан болсиму, испатлири бир-биригә маслашматти.
[57] Уларниң бәзилири орнидин туруп, ялған гувалиқ берип:
[58] — Биз Униң: «Инсан қоли билән ясалған бу ибадәтханини бузуп
ташлап, инсан қоли билән ясалмиған башқа бир ибадәтханини үч күн ичидә
ясап чиқимән», дегәнлигини аңлидуқ, — деди. [59] Лекин бу һәқтики
гувалиқларму бир-биригә маслашмиди.
[60] Андин баш роһаний орнидин туруп, җамаәтниң алдида һәзрити Әйсаға:
— Қени, җавап бәрмәмсән? Буларниң Сениң үстүңдин бәргән
гувалиқ-лириға немә дәйсән? — деди. [61] Лекин һәзрити Әйса шүк туруп, һеч
қандақ җавап бәрмиди. Баш роһаний йәнә Униңдин:
— Мәдһийилинишкә лайиқ болған Худа Оғли Қутқазғучи-Мәсиһ Сәнму?
— дәп сориди.
[62] — Һә-ә, Мән, — деди һәзрити Әйса, — силәр Инсан Оғлиниң қадир
Худаниң оң йенида олтиридиғанлиғини вә көктики булутлар ичидә қайтип
келидиғанлиғини көрисиләр.
[63] Бу сөзни аңлиған баш роһаний кийимлирини житип * ташлап:
— Әнди башқа һеч қандақ гувачиниң һаҗити қалмиди. [64] Силәр Униң
күпүрлүклирини аңлидиңлар. Әнди буниңға немә дәйсиләр? — деди.
Улар бирдәк Униңға өлүм җазаси тегишлик дәп һөкүм қилишти.
[65] Бәзилири Униңға түкүрүшкә башлиди. Улар йәнә Униң көзлирини
бағлап, мушт етип: «Пәйғәмбәр болсаң, ейтип баққина, Сени ким урди?»

---

* **14:63** 63. Баш роһаний һәзрити Әйсани «күпүрлүк қилди», дәп қарап, өзиниң буниңға болған чөчүши вә ғәзивини ипадиләш үчүн, кийимлирини житқан. Һәзрити Әйсаниң: «Мәсиһ Мән болимән», дейиши Униң Худаға хас һоқуқ вә шөһрәт Мәндидур, дегәнлигидур.

дейишти. Қаравулларму Уни арисиға еливелип качатлиди.

Петруснин һәзрити Әйсадин тениши

[66] Петрус төвәндики һойлида туратти. Баш роһанийниң хизмәткар
қизлиридин бири келип, [67] иссинип олтарған Петрусни көрүп, униңға
тикилип қарап:

— Сәнму насирәлик Әйса билән бир едиңғу, — деди.

[68] Петрус буни инкар қилип:

— Сениң немә дәватқанлиғиңни билмидим һәм чүшәнмидим, — дедидә,
ташқириға, дәрвазиниң алдиға чиқип турди. Шу чағда ғораз чиллиди.
[69] Униң ташқирида турғанлиғини көргән һелиқи хизмәткар қиз у йәрдә
турғанларға йәнә:

— Бу Униң адимиғу, — деди. [70] Петрус йәнә инкар қилди.

Бир аздин кейин у йәрдә турғанлар Петрусқа йәнә:

— Шүбһисизки, сән Униң шагиртлириниң бири. Тәләппузуңдин сениңму
җәлилийәлик екәнлигиң чиқип турмамду?! — дейишти.

[71] Петрус қәсәм қилип:

— Силәр дәватқан Адәмни тонумаймән. Болмиса мени Худа урсун! —
деди.

[72] Дәл шу чағда ғораз иккинчи қетим чиллиди. Петрус һәзрити Әйса-ниң
өзигә: «Ғораз икки қетим чиллаштин бурун, сән Мәндин үч қетим танисән»,
дегән сөзини есигә елип, көңли бузулуп жиғлап кәтти.

15

Һәзрити Әйсаниң Пилатусниң алдида сотлиниши

[1] Әтиси таң сәһәрдә алий роһанийлар, ақсақаллар, Тәврат устаз-лири вә
алий кеңәшминиң пүтүн әзалири мәслиһәт-лишивал-ғандин кейин, һәзрити
Әйсани бағлап, һаким Пилатусқа тапшуруп бәрди.

[2] Пилатус Униңдин:

— Сән йәһудийларниң Падишасиму? — дәп сориди.

— Ейтқиниңиздәк, — дәп җавап бәрди һәзрити Әйса.

[3] Алий роһанийлар Униң үстидин бир мунчә әризә-шикайәтләрни
қилишти. [4] Пилатус Униңдин йәнә:

— Қара, улар үстүңдин шунчивала шикайәт қиливатиду. Сән һеч
қайсисиға җавап бәрмәмсән? — дәп сориди.

[5] Лекин һәзрити Әйса йәнила зуван сүрмиди. Пилатус буниңға һәйран
болди.

Һәзрити Әйсаниң өлүм җазасиға һөкүм қилиниши

[6] Һәр қетимлиқ «Өтүп кетиш» һейтида һаким хәлиқ илтимас қилған бир
мәһбусни қоюп берәтти. [7] Әйни вақитта зинданда топилаңда адәм өлтүргән
топилаңчилар билән биллә тутулған Бараббас исимлиқ бир киши бар еди.
[8] Хәлиқ һаким Пилатусниң алдиға келип, униңдин бир мәһбусни бурунқиға

охшаш қоюп беришни тәләп қилди.
[9] Пилатус уларға:
— Силәргә йәһудийларниң Падишасини қоюп беришимни халам-силәр?
— деди. [10] Пилатус алий роһанийларниң һәзрити Әйсаға көрәл-мәслик
қилип, Уни өзигә тапшуруп бәргәнлигини биләтти. [11] Бирақ алий
роһанийлар хәлиққә: «Һәзрити Әйсаниң орниға Бараббасни қоюп беришни
тәләп қилиңлар», дәп уларни күшкүртти.
[12] Пилатус улардин йәнә:
— Ундақ болса, силәр йәһудийларниң Падишаси, дәп атиған Адәмни
қандақ бир тәрәп қилай? — дәп сориди.
[13] — Уни чапрас яғачқа * миқлитиң! — дәп чуқан селишти улар.
[14] — Немишкә? У немә җинайәт өткүзүпту? — деди Пилатус уларға.
Бирақ улар техиму қаттиқ вақиришип:
— Уни чапрас яғачқа миқлитиң! — дәп турувелишти. [15] Халайиқни хурсән
қилмақчи болған Пилатус Бараббасни уларға чиқирип бәрди. Һәзрити
Әйсани болса қамчилатқандин кейин, чапрас яғачқа миқлаш үчүн
ләшкәрлиригә тапшурди.

Ләшкәрләрниң һәзрити Әйсани мәсқирә қилиши

[16] Ләшкәрләр һәзрити Әйсани һаким ордисиға елип кирди, андин пүтүн
ләшкәрләр топини бу йәргә жиғди. [17] Улар Униңға шаһанә сөсүн рәңлик
тон, бешиға тикән шахлиридин өрүп ясалған тажа кийдүрди [18] вә Униңға:
«Яшисун йәһудийларниң Падишаси!» дәп вақирашти. [19] Андин бешиға
қомуч билән қайта-қайта уруп, Униңға қарап түкүрүшти вә Униң алдида тиз
пүкүп, сәждә қилишти.
[20] Уни мана шундақ мәсқирә қилғандин кейин, сөсүн тонни салду-руп,
учисиға Өз кийимлирини кийдүрди вә чапрас яғачқа миқлаш үчүн, елип
меңишти.
[21] Симун исимлиқ бир киши йезидин келип, у йәрдин өтүп кетива-татти.
Искәндәр билән Руфусниң атиси болған бу адәм Кирини шәһиридин еди.
Ләшкәрләр һәзрити Әйса көтирип маңған чапрас яғичини бу адәмгә
мәҗбурий көтәргүзди. [22] Улар һәзрити Әйсани Голгота, йәни «Баш сүйәк»
дегән йәргә елип барди. [23] Униңға мурмәк-ки арилаштурулған шарап *
бәрди, лекин һәзрити Әйса уни ичмиди. [24] Улар һәзрити Әйсани чапрас
яғачқа миқлап асти вә һәр қайсиси өзигә чиққанни елиш үчүн чәк
ташлишип, кийимлирини бөлүшүвал-ди. [25] Һәзрити Әйса чапрас яғачқа
миқланған вақит этигән саат тоққуз-лар еди. [26] Гуна тахтисиға

---

*__15:13__ 13. Чапрас яғач — римлиқларниң бирәр җинайәт қилған адәмни миқлап өлтүрүш үчүн қоллинидиған қошуш бәлгүсидә уланған икки яғачтин ибарәт болған җазалаш түврүги.

*__15:23__ 23. Мурмәкки арилаштурулған шарапниң ағриқни пәсәйтиш роли тоғрисида қедимки китапларда хатириләр бар.

«Йәһудийларниң Падишаси» дәп йезилған еди. [27] Һәзрити Әйсадин башқа
икки қарақчиму чапрас яғачқа миқлан-ған болуп, бири Униң оң йенидики,
йәнә бири сол йенидики чапрас яғачта еди. { [28] Шундақ қилип, Муқәддәс
Язмилар-дики: «У җинайәт-чиләр билән бир қатарға қоюлиду», дегән сөз
испат-ланди.} [29] У йәрдин өткәнләр башлирини чайқишип, һәзрити Әйсани
һақарәтләп:

— Қени, Сән ибадәтханини бузуп ташлап, үч күндә қайтидин ясап
чиқидиған Адәм едиңғу? [30] Әнди чапрас яғачтин чүшүп, Өзәңни
қутқузғина! — дейишти.

[31] Алий роһанийлар вә Тәврат устазлириму Уни шундақ мәсқирә қилип, өз
ара:

— Башқиларни қутқузуптикән, Өзини қутқузалмиди. [32] Исраил-ларниң
Падишаси Қутқазғучи-Мәсиһ әнди чапрас яғачтин чүшүп бақсунчу, биз
шуни көрүп Униңға ишинәйли, — дейишти. Һәзрити Әйса билән билләә
чапрас яғачқа миқланғанларму Уни һақарәтләшти.

Һәзрити Әйсаниң өлүми

[33] Чүш вақти саат он иккидә пүтүн зиминни қараңғулуқ қаплап, саат
үчкичә давам қилди. [34] Саат үчтә һәзрити Әйса жуқури аваз билән: «Елой,
Елой, ләма шәвақтани!» Йәни «Худайим, Худайим, Мени немишкә
ташлавәттиң!» дәп вақириди.

[35] У йәрдә турғанларниң бәзилири буни хата аңлап:

— Қараңлар, бу Адәм Илияс пәйғәмбәргә мураҗиәт қиливатиду, —
дейишти. [36] Уларниң ичидин бири жүгрәп берип, бир парчә латини әкелип,
әрзән үзүм шаравиға чилап, уни қомучниң учиға бағлап һәзрити Әйсаға
ичкүзмәкчи болди вә:

— Тохтап туруңлар! Қарап бақайли, Илияс пәйғәмбәр келип Уни
чүшириваламдикин? — деди.

[37] Һәзрити Әйса қаттиқ вақиридидә, тиниғи тохтап, җан үзди.

[38] Шу вақитта мәркизий ибадәтханидики пәрдә жуқуридин төвәнгә икки
парчә болуп житилди. * [39] Һәзрити Әйсаниң удулида турған йүз беши Униң
қандақ җан үзгинини көрүп:

— Бу Адәм һәқиқәтән Худа Оғли екән! — деди.

[40] Жирақтин қарап турған бәзи аяларму бар еди. Уларниң арисида
мәҗдәллик Мәрийәм, кичик Яқуп билән Йосәниң аниси Мәрийәм вә
Саломилар бар еди. [41] Һәзрити Әйса Җәлилийәдә турған вақитта бу аяллар
Униңға әгишип, Униң хизмитидә болған еди. Униң билән Йерусалимға
билләә кәлгән йәнә бир мунчә аялларму әһвални күзитип туратти.

---

*15:38 38. Бу пәрдә ибадәтханидики әң муқәддәс җайни муқәддәс җайдин
айрип туридиған пәрдә болуп, униң житилиши инсанларниң Худаниң
алдиға баридиған йолиниң һәзрити Әйса тәрипидин ечилғанлиғини
билдүриду.

Һәзрити Әйсаниң дәпнә қилиниши

[42-43] У һарпа күни, йәни дәм елиш күнининң алдинқи күни еди. Кәч кирип
қалғанда, йәһудийларниң алий кеңәшмисиниң һөрмәткә сазавәр әзаси,
Худаниң Падишалиғини интизарлиқ билән күтүватқан араматиялиқ Йүсүп
жүрәклик һалда һаким Пилатусниң алдиға чиқип, униңдин һәзрити
Әйсаниң җәсидини беришини тәләп қилди. * [44] Пилатус һәзрити Әйсаниң
аллиқачан өлгәнлигини аңлап һәйран болди. У йүз бешини чақирип,
униңдин һәзрити Әйсаниң өлгинигә қанчилик вақит болғанлиғини сориди.
[45] У йүз бешидин әһвални уққандин кейин, Йүсүпкә җәсәтни елип кетишкә
рухсәт қилди. [46] Йүсүп кәндир рәхт сетивелип, җәсәтни чапрас яғачтин
чүширип кепинлиди вә қияда оюлған бир қәбиргә дәпнә қилип, ағзиға йоған
бир қорам ташни домилитип қойди. [47] Мәждәллик Мәрийәм билән Йосәниң
аниси Мәрийәм һәзрити Әйсаниң қоюлған йерини көрүвалди.

16

Һәзрити Әйсаниң тирилиши

[1] Дәм елиш күни өткәндин кейин, мәждәллик Мәрийәм, Яқуп-ниң аниси
Мәрийәм вә Саломилар берип һәзрити Әйса-ниң җәсидигә сүрүш үчүн хуш
пурақлиқ буюмларни сетивалди. [2] Һәптиниң биринчи күни * улар таң
сәһәрдә орнидин туруп, күн чиқиш билән тәң қәбиргә беришти. [3] Улар өз
ара: «Қәбирниң ағзидики ташни ким домилитишип берәр?» дейишти. [4] У
таш наһайити чоң еди. Бирақ улар башлирини көтирип қариғинида, ташниң
бир янға домилитиветилгәнлигини көрди. [5] Улар қәбиргә кирип оң тәрәптә
ақ тон кийгән яш бир адәмниң олтарғанлиғини көргәндә, алақзадә болушти.
[6] У периштә уларға:
— Алақзадә болмаңлар, силәр чапрас яғачқа миқланған насирәлик
һәзрити Әйсани издәватисиләр. У тирилди, У бу йәрдә әмәс. Мана У бурун
қоюлған җай. [7] Силәр берип Униң шагиртлириға, болупму Петрусқа:
«Һәзрити Әйса Җәлилийәгә силәрдин авал баридикән, силәргә ейтқинидәк
Уни шу йәрдә көридикәнсиләр», дәңлар, — деди.
[8] Уларни титрәк басти һәм алақзадә болушуп қәбирдин чиқип қачти.
Қорқуп кәткәчкә, бу ишни һеч кимгә ейтмиди.

Һәзрити Әйсаниң мәждәллик Мәрийәмгә көрүнүши

[9] Һәзрити Әйса һәптиниң биринчи күни таң сәһәрдә тирилгәндин кейин,
авал мәждәллик Мәрийәмгә көрүнди. У бу аялниң тенидин йәттә җинни
һайдавәткән еди. [10] Мәрийәм берип, бурун һәзрити Әйса билән биллә

---

* **15:42-43** 42-43. Қаидә бойичә өлтүрүлгәнләрниң җәсиди дәм елиш күнидә чапрас яғачта қалса болматти.

* **16:2** 2. Шәнбә күни йәһудийларниң дәм елиш күни болуп, йәкшәнбә «һәптиниң биринчи күни» еди.

болған, һазир матәм тутуп көз йеши қилишиватқан шагиртларға хәвәр
қилди. [11] Улар һәзрити Әйсаниң тирилгәнлиги вә Мәрийәмниң Уни
көргәнлигини аңлиғанда, ишәнмиди.

Һәзрити Әйсаниң икки шагиртиға көрүнүши

[12] Бу вақиәдин кейин һәзрити Әйса йезиға кетиватқан икки шагир-тиға
башқа бир қияпәттә көрүнди. [13] Шуниң билән шагиртлар кәйнигә қайтип,
башқиларға бу ишни хәвәр қилди, лекин улар буниңғиму ишәнмиди.

Һәзрити Әйсаниң он бир шагиртиға көрүнүши

[14] Униңдин кейин һәзрити Әйса бир дәстиханда олтирип ғизали-ниватқан
он бир шагиртиға көрүнүп, уларниң ишәнмигәнлигини вә тәрсалиғини
әйиплиди. Чүнки улар һәзрити Әйсани тирилгәндин кейин көргәнләрниң
сөзигә ишәнмигән еди.
[15] Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:
— Дунияниң һәр қайси җайлириға берип, пүтүн инсанларға Хуш Хәвәрни
җакалаңлар. [16] Ишинип, чөмүлдүрүшни қобул қилғанлар қутқузулиду.
Ишәнмигәнләр болса дозаққа мәһкүм қилиниду.
[17] Ишәнгәнләргә мундақ мөҗүзиләрни көрситиш қабилийити һәмра
болиду: Улар Мениң намим билән җинларни һайдаветәләйду, намәлум
тилларда сөзлишәләйду, [18] иланларни қоллирида тутсиму, һеч немә
болмайду, зәһәрлик нәрсини ичсиму, һеч қандақ тәсир қилмайду.
Бемарларға қоллирини тәккүзүп қойса, кесәллири сақийип кетиду.

Һәзрити Әйсаниң асманға көтирилиши

[19] Рәббимиз Әйса уларға бу сөзләрни қилғандин кейин, асманға көтирилди
вә Худаниң оң йенида олтарди. [20] Шагиртлар тәрәп-тәрәпкә берип Хуш
Хәвәрни җакалап җүрди. Рәббимиз улар билән биллә болуп, Өз сөзини улар
көрсәткән мөҗүзиләр билән испатлиди. [*]

---

[*] **16:20** 20. 9-айәттин таки 20-айәткичә болған айәтләрни бәзи грекчә нусхилардин тапқили болмайду.

Луқа баян қилған Хуш Хәвәр

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу китапниң муәллипи йәһудий миллитидин болмиған дохтур Луқадур. У өз китавини һәзрити Әйсаниң һаятиниң гувачилири болған кишиләр-ниң өз көзи билән көргәнлирини асас қилип йезип чиққан.

Луқа бу китапта һәзрити Әйсаниң исраилларға вәдә қилинған Қутқаз-ғучи болупла қалмай, бәлки пүткүл инсанларниң Қутқазғучиси екәнлигини тәсвирләп берип, Униң туғулушидин таки асманға көтирили-шигичә болған вақиәләрни тәпсилий баян қилған.

Бу китапта Худаниң инсанларни қутқузуш планиниң йәһудийлар вә йәһудий әмәсләрни өз ичигә алидиғанлиғи, Хуш Хәвәр елип келиди-ған бәхит, дуа қилишниң муһимлиғи, һәзрити Әйсаниң һәр хил һаҗәт-мәнләргә, болупму шу вақитларда төвән орунда туридиған аяллар, намрат-лар вә «гунакарларға» көңүл бөлгәнлиги вә Муқәддәс Роһниң әвәтилиши нуқтилиқ тәкитләнгән.

Тезис:

1. Һәзрити Әйсаниң дунияға келиши вә балилиқ чағлири (1-2-баплар)
2. Һәзрити Әйсаниң чөмүлдүрүлүши вә синилиши (3-баптин 4-бап 13-айәткичә)
3. Һәзрити Әйсаниң Җәлилийәдики хизмити (4-бап 14-айәттин 9-бап 50-айәткичә)
4. Һәзрити Әйсаниң Йерусалимға сәпири (9-бап 51-айәттин 19-бап 27-айәткичә)
5. Һәзрити Әйсаниң Йерусалимдики хизмити (19-бап 28-айәттин 21-бап 4-айәткичә)
6. Һәзрити Әйсаниң кәлгүсидики ишларни алдин-ала ейтиши (21-бап 5-38-айәтләр)
7. Һәзрити Әйсаниң өлтүрүлүши вә тирилиши (22-24-баплар)

Луқа баян қилған Хуш Хәвәр

Муқәддимә

[1] Һөрмәтлик Теофилос җанаплири,
Сизгә мәлумки, нурғун кишиләр һәзрити Әйсаниң аримизда қилған
ишлирини хатириләшкә киришкән еди. [2] Улар хатириләштә, бу ишларни
баштин-ахир өз көзи билән көрүп, Худаниң Хуш Хәви-рини
тарқатқанларниң баянлирини асас қилған. [3] Мән буларниң һәмми-сини
баштин тәпсилий тәкшүрүп, ениқлап чиққанлиғим үчүн, буларни тәртиви
бойичә йезип, сизгә мәлум қилишни лайиқ таптим. [4] Буниңдики мәхсәт,
сизгә һәзрити Әйса һәққидә аңлиған тәлимләр-ниң ишәнчликлигини
билдүрүштур.

Йәһия пәйғәмбәрниң дунияға келишидин бешарәт

[5] Һирод падиша йәһудийлар районлирида һөкүмранлиғини
жүргүзү-ватқан чағларда, Зәкәрия исимлиқ бир роһаний өткән еди. У
илгирики роһаний Абия топиға тәвә болуп, өз новити кәлгәндә
Йерусалимдики мәркизий ибадәтханида [*] ишләтти. Униң аяли Елизабетму
тунҗа баш роһаний Һарунниң әвлатлиридин еди. [6] Улар иккилиси Худаниң
нәзәридә дурус кишиләрдин болуп, Худаниң пүтүн әмир-пәрманли-риға
қаттиқ әмәл қилатти. [7] Амма улар пәрзәнт көрмигән еди. Чүнки Елизабет

---

[*] **1:5** 5. Мәркизий ибадәтхана — әйни чағда йәһудийларниң нурғун ибадәтханилири болуп, бу йәһудийларниң әң көп жиғилип ибадәт қилидиған җайи еди. Худаниң әмри бойичә пәқәт Йерусалимдики мәркизий ибадәтханидила қурванлиқ қилиш тоғра болатти.

туғмас еди, униң үстигә иккилиси қерип қалған еди.
8 Бир күни Зәкәрия вә униң қисмидики роһанийлар мәркизий
ибадәт-ханида новити бойичә роһанийлиқ вәзиписини ада қилива-татти.
9 Улар һәр күни адити бойичә ибадәтханиниң муқәддәс җайиға кирип,
Худаниң һозурида исриқ селишқа бир роһаний таллаш үчүн чәк ташлатти.
У күни чәк Зәкәрияға чиқти. 10 У муқәддәс җайға кирип исриқ селиватқанда,
ибадәткә кәлгән җамаәт ташқирида дуа қилиши-вататти. 11 Туюқсиз
исриқданниң оң тәрипидә Зәкәрияға Худа әвәткән бир периштә көрүнди.
12 Зәкәрия қорққинидин һодуқуп кәтти, 13 бирақ периштә униңға:
— Әй Зәкәрия, қорқмиғин! Худа дуайиңни қобул қилди. Аялиң Елизабет
саңа бир оғул туғуп бериду, униң исмини Йәһия қойғин. 14 У саңа
хошал-хорамлиқ елип келиду, униң дунияға келиши билән нурғун кишиләр
хурсән болушиду. 15 У Худаниң нәзәридә улуқ болиду, һарақ-шарап
ичмәйду. У анисиниң қосиғидики вақтидин тартипла Худаниң Муқәддәс
Роһиға чөмгән болиду. 16 У нурғун исраилларни Рәббимиз Худаниң йолиға
қайтуриду. 17 У Худа тәрипидин худди Илияс пәйғәмбәргә ата қилинғандәк
роһ вә күч-қудрәткә толған һалда, өзидин кейин келидиған Қутқазғучидин
авал әвәтилип, ата билән балиларниң мунасивитини яңливаштин
инақлаштуруп, Худаға бойсунмайдиғанларни адилларниң әқиланә
йоллириға қайтуруп, хәлиқни Рәббиниң хизмитини қилишқа тәйяр қилиду,
— деди.
18 — Мән қерип қалдим, аялимниң йешиму бир йәргә берип қалған турса,
бундақ болуши мүмкинму? Мән уни немидин биләләймән? — дәп сориди
Зәкәрия периштәдин.
19 Периштә:
— Мән Худаниң һозуридики Җәбраил болимән. Мени Худа саңа бу Хуш
Хәвәрни йәткүзүшкә әвәтти. 20 Вақит-саати кәлгәндә, сөзлирим чоқум
әмәлгә ашурулиду. Бирақ буниңға ишәнмигәнлигиң үчүн тилиң тутулиду.
Бала туғулмиғичә зуванға кәлмәйсән, — дәпла көздин ғайип болди.
21 Бу чағда Зәкәрияни күтүп турғанлар униң муқәддәс җайда немә үчүн
бунчивала кечиккәнлигини чүшәнмәй һәйран болушти. 22 Көпчи-лик униң
муқәддәс җайдин чиқип, гәп қилалмай, қоллири арқилиқ ишарәт қилип
мәхситини билдүргәнлигидин, униң муқәддәс җайда бирәр ғайибанә
аламәтни көргәнлигини чүшәнди.
23 Зәкәрия ибадәтханидики новәтчилик муддити тошуши биләнла өйигә
қайтти. 24 Дәрвәқә, узун өтмәй униң аяли Елизабет һамилдар болуп, бәш
айғичә тала-түзгә чиқмиди. 25 У: «Әнди Рәббим маңа яхши-лиқ қилип, мени
халайиқ алдида номустин қутқузди», деди.

Һәзрити Әйсаниң дунияға келишидин бешарәт

26-27 Елизабет һамилдар болуп алтә ай болғанда, Худа периштә
Җәбраи-лни Җәлилийә өлкисидики Насирә дегән шәһәргә, Мәрийәм
исимлиқ бир қизниң қешиға әвәтти. Мәрийәм билән Давут падиша-ниң

әвладидин болған Йүсүпниң вәдилишиш чейи ичкүзүлгән еди.
[28] Җәбраил Мәрийәмниң алдиға берип:
— Салам саңа, әй Худаниң шәпқитигә муйәссәр болған қиз. Рәббим саңа ярдур! — деди.
[29] Буниңдин бәк тәмтирәп кәткән Мәрийәм бу сөзләрниң мәнаси немиду,
дәп ойлиди. [30] Җәбраил униңға:
— Әй Мәрийәм, қорқмиғин. Сән Худаниң шәпқитигә ериштиң.
[31] Һамилдар болуп бир Оғул туғисән, исмини Әйса * қойғин. [32] У улуқ
болиду, улуқ Худа Уни Оғлум, дәп атайду. Пәрвәрдигар Худа Уни әҗдади
падиша Давутниң тәхтигә олтарғузиду. [33] У Яқупниң җамаити болған
исраилларниң мәңгү Падишаси болиду, Униң Падишалиғи чәксиздур, —
деди.
[34] — Мән техи қиз турсам, бу қандақму мүмкин болсун? — дәп сориди Мәрийәм периштәдин.
[35] — Худаниң Муқәддәс Роһи сениң вуҗудуңға чүшиду. Улуқ Худаниң
күч-қудрити саңа сайә болуп йеқинлишиду. Шуңа сәндин туғулидиған
муқәддәс Пәрзәнт Худа Оғли * дәп атилиду. [36] Туққиниң Елизабетқа қара!
Кишиләр уни туғмас дәтти. У һазир шунчә қерип қалған болсиму, униң
оғулға қосақ көтәргинигә алтә ай болуп қалди. [37] Чүнки Худа
қилалмайдиған һеч қандақ иш йоқ, — деди Җәбраил.
[38] — Мән Худаниң хизмитигә тәйярмән, дегиниңиздәк болсун, — деди Мәрийәм. Шуниң билән Җәбраил униң йенидин кәтти.

Мәрийәмниң Елизабетни йоқлиши

[39] Узун өтмәй, Мәрийәм алдираш йолға чиқип, Йәһудийә өлкисиниң
тағлиқ районидики бир шәһәргә барди. [40] У йәрдә Зәкәрияниң өйигә кирип
Елизабетқа салам бәрди. [41-42] Елизабет Мәрийәмниң салимини аңлиғанда,
қосиғидики бовақ типирлап кәтти. Елизабет Муқәддәс Роһқа чөмүп, жуқури аваз билән мундақ деди:
— Аяллар ичидә әң бәхитлик аялсән, қосиғиңдики бовақму бәхит-ликтур.
[43] Рәббимниң аниси болуш сүпитиң билән мени йоқлап кели-шиңгә
мунасип әмәсмән. [44] Салимиң қулиғимға киргәндә, қосиғим-дики бовақ
сөйүнүп, типирлап кәтти. [45] Сән «Худа маңа бәргән вәдисини җәзмән
әмәлгә ашуриду», дәп ишәнгәчкә, нәқәдәр бәхитликсән!

Мәрийәмниң Худаға ейтқан мәдһийиси

[46] Мәрийәмму хуш болуп мундақ деди:

«Қәлбимдин улуқлаймән Рәббимни,

---

[*] **1:31** 31. Әйса — «Пәрвәрдигар қутқузиду» дегән мәнани билдүриду.
[*] **1:35** 35. Худа Оғли — бу нам һәргизму Худа билән һәзрити Әйсаниң оттурисидики җисманий җәһәттики ата-балилиқ мунасивәтни әмәс, бәлки роһий җәһәттики мунасивәтни билдүриду.

[47] Қутқузғучим Худа қилди хурсән дилимни,
[48] Яд әтти У мәндәк әрзимәс бир қулини.
Әвлаттин әвлатқичә бәхитлик, дәп атилармән шундин бери,
[49] Чүнки қадир Худа мән үчүн яратти улуқ ишларни.
Муқәддәстур Униң нами,
[50] Меһир-шәпқәт қилар У садақәтмәнләргә әвлаттин-әвлатқичә.
[51] Күчлүк қолини созуп, тар-мар қилди
Һейлә-микирлик тәкәббурларни.
[52] Тәхтидин чүшәрди У күчлүк һөкүмдарларни,
Көтәрди әрзимәсләрниң қәддини.
[53] Сориғанлирини бәрди еһтияҗлиқларға,
Қуруқ қол қайтурди Худаға еһтияҗсиз биз, дәп қариған байларни.
[54] Қилған вәдисини есидә тутуп, биз исраилларға рәһим қилди.
[55] Чүнки У әҗдадимиз Ибраһим һәм униң әвлатлириға
‹ Әвладиңға мәңгү меһир-шәпқәт көрситимән ›, дәп вәдә қилған еди».

[56] Мәрийәм Елизабетниң йенида үч айдәк туруп, өз өйигә қайтти.

Йәһия пәйғәмбәрниң дунияға келиши

[57] Елизабетниң ай-күни тошуп, бир оғул туғди. [58] Худаниң униңға шун-чә
чоң меһир-шәпқәт көрсәткәнлигини аңлиған холум-хошнилири вә
уруқ-туққанлири униң билән бирликтә хошаллиққа чөмди.
[59] Бовақ туғулуп сәккиз күн болғанда, уруқ-туққанлар келип, бали-ниң
хәтнисини қилип, униңға Зәкәрия дәп атисиниң исмини қой-мақчи
болушти. [60] Бирақ аниси:
— Яқ! Исми Йәһия болсун, — деди.
[61] — Болмайду! Уруқ-җамаитиңиз ичидә бундақ исимдикиләр йоққу! —
дейишти уруқ-туққанлар қарши туруп.
[62] Андин улар балиниң атисидин пәрзәндигә немә исим қоюшни
халайди-ғанлиғини ишарәт билән сорашти.
[63] Зәкәрия бир парчә тахтайни әкәлдүрүп, «Исми Йәһия болсун», дәп язди.
Көпчилик интайин һәйран қелишти. [64] Дәл шу чағда Зәкәрия қайта зуванға
келип, Худаға мәдһийә ейтишқа башлиди. [65] Көпчилик Худаниң бу
мөҗүзисини көрүп, әйминип кәтти. Бу хәвәр Йәһудийә өлкисиниң тағлиқ
районлириға тарқалди. [66] Бу иштин хәвәр тапқучилар: «Бу бала кәлгүсидә
қандақ адәм болар?» дәп ойлашти, чүнки Худаниң күч-қудрити униңға яр
еди.

Зәкәрияниң қутқузулуш һәққидики сөзлири

[67] Андин Йәһияниң атиси Зәкәрия Муқәддәс Роһқа чөмүп, пәйғәм-бәрлик
сөз йәткүзүп, мундақ деди:

[68] «Пәрвәрдигар, йәни исраиллар етиқат қилип кәлгән Худаға
мәдһийиләр ейтилсун!

Чүнки У шапаәт қилип, хәлқини қутқузди.
69-71 У улуқ пәйғәмбәрлири арқилиқ вәдә қилғинидәк,
Бизни дүшмәнлиримиздин вә яман көргәнләрдин қутқузуш үчүн,
Хизмәткари болған падиша Давутниң әвладидин бир күчлүк Қутқазғучи тиклиди. *
72 Әҗдатлиримизға илтипат әйләп,
Муқәддәс келишимини есигә алди.
73-75 У әҗдадимиз Ибраһимға:
‹ Мән әвлатлириңни дүшмәнлиридин қутқузимән,
Вә уларни өмүр бойи Өз алдимда,
Садақәтмәнлик вә һәққанийлиқ билән,
Дүшмәнлиридин қорқмай, Маңа ибадәт қилидиған қилимән ›, дәп қәсәм бәргән.

76 Саңа кәлсәк, әй балам,
Сәнму улуқ Худаниң пәйғәмбири, дәп атилисән.
Рәббимизниң йоллирини тәйярлаш үчүн һазирлиғучи болисән.
77 Униң хәлқигә:
‹ Гуналириңлар кәчүрүм қилинип қутқузулисиләр! › дәп уқтурисән.
78-79 Чүнки Худайимиз шәпқәтлик вә рәһимдилдур,
У асмандин таң шәпиғини елип келәр бизгә.
У нурини чачар,
Қараңғулуқ вә өлүм көләңгиси илкидә яшаватқанларға,
Башлар бизләрни аманлиқ йолиға».

80 Йәһия күндин-күнгә чоң болуп, роһий җәһәттин йетилип қалди. У
Исраил җамаити алдида Худаниң хизмитини қилишни башлиғичә,
чөлләрдә яшап кәлди.

2

Һәзрити Әйсаниң дунияға келиши

1 Йәһия пәйғәмбәр туғулған күнләрдә Рим императори Авғустус Рим
империясидики барлиқ хәлиққә нопус тизимлаш буйруғини чүшәрди.
2 Тунҗа қетимлиқ бу нопус тизимлаш, Киринийниң Сурийә өлкисигә һаким
болуп турған вақтида елип берилған еди. 3 Чүширилгән буйруқ бойичә
һәммә адәм нопусқа тизимлиниш үчүн өз жутлириға қайтишти.
4 Шуниң билән падиша Давутниң әвладидин болған Йүсүпму Җәли-лийә
өлкисидики Насирә шәһиридин чиқип, Йәһудийә өлкисидики падиша

---

[*] **1:69-71** 69-71. Гәрчә бу вақитта һәзрити Әйса техи туғулмиған болсиму, бирақ Зәкәрия Худадин кәлгән пәйғәмбәрлик сөз арқилиқ Мәрийәмниң һәзрити Әйсаға еғир аяқ екәнлигидин хәвәрдар еди.

Давутниң жути Бәйтләһәм йезисиға кәтти. [5] У кәлгүси аяли Мәрийәмниму
тизимлинишқа биллә елип барди. Мәрийәм болса һамилдар еди. [6] Улар
Бәйтләһәм йезисида турған вақтида Мәрийәм-ниң ай-күни тошуп қалди.
[7] Бирақ меһманханиларда уларға өй чиқми-ғачқа, бир атханида турушқа
мәҗбур болди. Мәрийәм шу йәрдә тунҗа Оғлини туғуп, закилап, атниң
оқуриға ятқузди.

Периштәләрниң падичиларға көрүнүши

[8] Бәйтләһәм йезисиниң әтрапида бәзи падичилар далада түнәп,
падилириға қаратти. [9] Шу күни уларға Худаниң бир периштәси көрүнүп,
Худаниң парлақ нури уларниң әтрапини йорутувәтти. Улар интайин қорқуп
кәтти. [10] Бирақ периштә уларға:
— Қорқмаңлар! Мән силәргә пүтүн хәлиқни хошал қилидиған бир Хуш
Хәвәрни йәткүзимән. [11] Бүгүн падиша Давутниң жути Бәйтләһәм йезисида
Рәббиңлар болған Қутқазғучи-Мәсиһ * дунияға кәлди! [12] «Уни қандақ
тоналаймиз?» дәп сорисаңлар, у йәргә бериң-лар. Шу чағда атниң оқуриға
ятқузулған закилақлиқ бир Бовақни көрисиләр. Бу силәргә берилгән
бәлгүдур, — деди.
[13] Бирдинла һелиқи периштәниң әтрапида башқа нурғунлиған периштәләр
пәйда болуп, Худани мәдһийиләп:

[14] «Әң бүйүктики Худаға шан-шәрәпләр болсун!
Униң йәр йүзидә йеқин көргән бәндилиригә аманлиқ болсун!» дейишти.

[15] Периштәләр улардин айрилип асманға чиқип кәткәндин кейин,
падичилар бир-биригә:
— Бәйтләһәм йезисиға берип, Худа бизгә уқтурған бу вақиәни көрүп
келәйли, — дейишти.
[16] Улар дәрһал Бәйтләһәмгә берип, Мәрийәм билән Йүсүпни тепип, оқурда
ятқан Бовақни көрди. [17] Падичилар әһвални көргәндин кейин, периштә
ейтқан Бовақ һәққидики сөзләрни кишиләргә йәткүзди. [18] Буни
аңлиғанларниң һәммиси падичиларниң дегинигә һәйран қелишти.
[19] Мәрийәм болса, бу ишларниң һәммисини өз көңлидә сақлап, чоңқур
ойлиди. [20] Падичилар қайтишип, Худаға мәдһийә ейтишти. Чүнки көргән вә
аңлиғанлириниң һәммиси периштәниң ейтқинидәк болуп чиққан еди.

Ата-анисиниң һәзрити Әйсани Худаға атиши

[21] Бовақ туғулуп сәккизинчи күни Униң хәтниси қилинди вә Әйса дәп
исим қоюлди. Бу периштә У техи анисиниң қосиғида пәйда болмиған
вақиттила қойған исим еди.

---

*[2:11] **2:11** 11. Мәсиһ — пәйғәмбәрләр алдин-ала ейтқан, Худа тәрипидин талланған, һаман бир күни келип мәңгү һөкүмранлиқ қилидиған Падишани көрситиду.

[22-23] Мәрийәмниң қирқи тошқанда, Худаниң Муса пәйғәмбәргә бәргән
әмридики «Тунҗа оғул Худаға мәнсүп» дегән бәлгүлимигә асасән, Йүсүп
билән Мәрийәм Балини мәркизий ибадәтханида Худаға аташ үчүн,
Йерусалимға елип барди. [24] Униңдин башқа, Худаниң Тәвраттики әмри
бойичә, бир аялниң туғуттин кейин тазилиниши үчүн, бир жүп пахтәк яки
икки кәптәр балисини ибадәтханида роһанийларниң қурванлиқ қилишиға
апирип бериши керәк еди. *
[25] Шу чағларда Йерусалимда Шимон исимлиқ бир киши өткән болуп,
Худаға садақәтмән, бу дурус адәм Худаниң исраилларға тәсәл-ла беридиған
Қутқазғучини әвәтишини интизарлиқ билән күткән еди. Муқәддәс Роһ
униңға яр еди. [26] У Муқәддәс Роһтин кәлгән аяндин өзиниң һаят вақтида
Пәрвәрдигар тайинлиған Қутқазғучи-Мәсиһни көрәләйдиғанлиғини билгән
еди. [27] Йүсүп билән Мәрийәм ибадәтханиға барған күни Муқәддәс Роһ
Шимонниму ибадәтханиға башлап барди. Һәзрити Әйсаниң ата-аниси
Балини көтирип кирип, Тәвратта бәлгүләнгән ишларни ада қилмақчи
болуватқанда, [28] Шимон уларниң алдиға берип Балини қучиғиға елип,
Худаға мундақ мәдһийә ейтти:

[29] «Әй Егәм, сөзүңдә турдуң Сән.
Әнди бу аләмдин кәтсәм, разимән.
[30] Чүнки дегиниңдәк өз көзүм билән көрдүм,
[31] Пүтүн инсанларға һазирлиған Қутқазғучиңни.
[32] У Сениң Кимлигиңни пүтүн йәһудий әмәсләргә билдүридиған Нурдур,
Хәлқиң исраилларниң шан-шәривидур!»

[33] Балиниң ата-аниси Шимонниң Бала һәққидә ейтқанлириға һәйран
қелишти. [34] Шимон уларға бәхит тиләп, Мәрийәмгә мундақ деди:
— Мана! Бу Бала Худа тәрипидин Исраилдики нурғун киши-ләрниң һалак
болуши вә нурғун кишиләрниң қутқузулуши үчүн тайинланди. Гәрчә У
Худаниң бешарити болсиму, нурғун кишиләр Уни һақарәтләп, рәт қилиду.
[35] Шуниң билән уларниң көңлидики мәхпий ғәрәзләр ашкарилиниду. Униң
рәт қилиниши билән, сениң жүригиңгә өткүр бир қилич санчилғандәк,
қәлбиң қайғудин өртиниду.
[36] Ибадәтханида Ашир қәбилисидин болған Пануилниң қизи Һанна
исимлиқ қерип қалған бир аял пәйғәмбәрму бар болуп, у турмушқа чиқип,
ери билән йәттә жил билләә яшап, [37] кейин тул қалған еди. У сәксән төрт
яшқа киргән болуп, ибадәтхана һойлилиридин чиқмай, роза тутуп,
кечә-күндүз дуа қилип, Худаға ибадәт қилатти. [38] Шимон гепини түгитиши
билән, Һанна йетип келип Худаға шүкүр ейтти һәм исраилларниң

---

*2:24** 24. Тәвратта ейтилишичә, бир аял бала туққандин кейин, диний
җәһәттә «напак», дәп қарилиду. Туғуп қириқ күн тошқанда, қурванлиқ
қилип, қайта «пак» һаләткә келиду.

қуткузулушини күтүватқан барлиқ халайиққа Бала тоғрисида сөз қилди.
[39] Йүсүп билән Мәрийәм Тәвратта бәлгүләнгән ишларниң һәмми-сини ада
қилғандин кейин, Җәлилийә өлкисидики өз жути Насирә шәһиригә қайтти.
[40] Һәзрити Әйса чоң болғансири сағлам вә әқил-парасәтлик болуп йетишти.
Худаниң меһир-шәпқитиму Униңға яр болуп кәлди.

Яш Әйса ибадәтханида

[41] Һәзрити Әйсаниң ата-аниси һәр жили «Өтүп кетиш» һейтида [*]
Йерусалимға баратти. [42] Һәзрити Әйса он икки яшқа киргән жили, улар Уни
елип, адити бойичә Йерусалимға йәнә барди. [43] Һейт түгигәндин кейин
ата-аниси өйигә қарап йол алди, һәзрити Әйса болса Йерусалимда қалди. Бу
иштин ата-анисиниң хәвири йоқ еди, [44] чүнки улар һәзрити Әйсани
һәмралири билән биллә келиватиду, дәп ойлиған еди. Бир күн йол
жүргәндин кейин, улар туққан-бурадәрлири арисидин Уни издәшкә
башлиди. [45] Издәп тапалмиғандин кейин, кәйнигә йенип Йерусалимға берип
издиди.
[46] Үчинчи күни һәзрити Әйсани мәркизий ибадәтхана һойлисида Тәврат
устазлириниң арисида олтирип, уларниң тәлимлирини аңлап, улардин соал
сораватқанниң өзидә тапти. [47] Униң сөзлирини аңлиған-ларниң һәммиси
Униң әқлигә вә бәргән җаваплириға һәйран қелишти. [48] Ата-анисиму буни
көрүп наһайити һәйран қелишти, бирақ аниси Униңға:
— Вай Балам! Немишкә бизгә уқтурмай қелип қалдиң? Дадаң икки-миз
Сәндин бәк әнсирәп, издимигән йеримиз қалмиди! — деди.
[49] — Издәшниң немә һаҗити? Һәҗәва, силәр Мениң чоқум Атам-ниң
өйидә болидиғанлиғимни билмәмдиңлар? — дәп җавап бәрди һәзрити
Әйса. [50] Лекин улар бу сөзниң мәнасини чүшәнмиди.
[51] Һәзрити Әйса улар билән Насирә шәһиригә қайтти. У һәр қандақ ишта
ата-анисиниң гепигә кирәтти. Аниси йүз бәргән бу ишларниң һәммисини
көңлидә чиң сақлиди. [52] Шундақ қилип, һәзрити Әйсаниң бой-турқи вә
әқил-параситиі йетилип, Худаниң вә кишиләрниң зоқини кәлтүридиған
болди.

3

Йәһия пәйғәмбәрниң тәлим бериши

[1-2] Рим императори Тибериюсниң һөкүмранлиғиниң он бәшин-чи жили
Худадин чөлдә яшаватқан Зәкәрияниң оғли Йәһияға сөз кәлди. Шу чағда
Йәһудийә өлкисидә Понтий Пилатус һаким еди. Һирод хан Җәлилийә
өлкисидә, Һирод ханниң иниси Филип хан Итурийә-Трахонитис өлкисидә,
Лисаняс хан Абилиний өлкисидә һакимийәт жүргүзүвататти. Һаннандин

---

[*]**2:41** 41. «Өтүп кетиш» һейти — бу йәһудийларниң Мисирдики қуллуқ
һаятидин қутулған күнини хатириләш һейти.

кейин Қаяпа баш роһанийлиқ қиливататти. 3 Худадин кәлгән сөз бойичә
Йәһия пәйғәмбәр Иордан дәрияси вадисидики районларни кезип жүрүп:
— Яман йоллириңлардин йенип, товва қилиңлар! Товва
қилған-лиғиңларни билдүрүш үчүн чөмүлдүрүшни қобул қилиңлар.
Шундақ қилғанда, Худа силәрни кәчүрүм қилиду! — дәп җакалиди.
4 Бу һәқтә Йәшая пәйғәмбәр Муқәддәс Язмиларда мундақ дәп язған еди:

«Баяванда бир киши:
‹ Дилиңларни Рәббимизниң келишигә тәйяр қилиңлар!
Униң йоллирини түз қилиңлар!
5 Җилғилар толтурулиду,
Чоң-кичик тағлар пәслитилиду,
Әгри йоллар түзлиниду,
Егиз-пәс йоллар тәкшилиниду.
6 Шундақ қилип, пүтүн инсан Худаниң қутқузуш йолини көрәләйдиған
болиду! › дәп җар салиду».

7 Халайиқ Йәһия пәйғәмбәрниң алдиға чөмүлдүрүшни қобул қилиш үчүн
топ-топ болуп келишти. Бирақ Йәһия пәйғәмбәр уларға:
— Әй сахтипәз иланлар! Товва қилмай, Худадин келидиған ғәзәптин
қечип қутулуш үчүн чөмүлдүрүшни қобул қилайли, дегиниңлар қан-дақ
гәп?! 8 Әгәр «Гуналиримизға товва қилдуқ» десәңлар, уни һәрики-тиңлар
билән испатлаңлар. Униң үстигә өзәңларчә «Биз Ибраһимниң әвлади
болғанлиғимиз үчүн, Худа гуналиримизни чоқум кәчүриду», дәп ойлап
жүрмәңлар! Худа бовимиз Ибраһимға мошу ташлардинму пәрзәнтләрни
яритип берәләйду. 9 Палта дәрәқниң йилтизиға йеқинлашқандәк, Худаниң
ғәзиви әнди силәргә йетип келиш алдида. Яхши мевә бәрмәйдиған дәрәқләр
кесилип отқа ташлиниду, — деди.
10 Көпчилик униңдин:
— Ундақта, биз қандақ қилишимиз керәк? — дәп сориди.
11 — Икки қур кийими барлар, бир қурини йоқларға бәрсун, йәйди-ғини
барларму шундақ қилсун, — дәп җавап бәрди Йәһия пәйғәмбәр.
12 Хәлиқни алдайдиған бәзи баҗгирларму чөмүлдүрүшни қобул қилғили
Йәһия пәйғәмбәрниң алдиға келип:
— Устаз, биз қандақ қилимиз? — дәп сориди.
13 — Бәлгүләнгәндин артуқ баҗ алмаңлар, — деди Йәһия пәйғәмбәр
уларға.
14 Бәзи ләшкәрләрму униңдин:
— Бизчу? Қандақ қилишимиз керәк? — дәп сорашти.
Йәһия пәйғәмбәр уларға:
— Башқиларниң пулини зорлуқ яки төһмәтләр билән еливал-маңлар. Иш
һәққиңларға рази болуңлар, — деди.
15 Хәлиқ Қутқазғучи-Мәсиһниң келишини үмүт билән күтмәктә еди.

һәммиси Йәһия пәйғәмбәрни көрүп, ичидә «Қутқазғучи мошу кишимиду?»
дәп ойлашти. [16] Шуниң үчүн Йәһия пәйғәмбәр уларға:
— Мән силәрни суғила чөмүлдүримән. Лекин мәндин кейин техиму
қудрәтлик Бири келиду. Мән һәтта Униң айиғиниң жиплирини йешишкиму
лайиқ әмәсмән. У силәрни Муқәддәс Роһқа һәм отқа чөмдү-риду. [17] У
қолидики күрәк билән хамандики сап буғдайни амбарға, саминини өчмәс
отқа ташлайдиған адәмгә охшаш, һәммә инсанни айрийду, — деди.
[18] Йәһия пәйғәмбәр һәр хил йоллар билән хәлиққә несиһәт қилди вә Хуш
Хәвәрни йәткүзди. [19] Униңдин башқа, Йәһия пәйғәмбәр Һирод ханни өгәй
акисиниң аяли Һиродийәни тартивалғанлиғи вә нурғунлиған яман ишларни
қилғанлиғи үчүн әйиплиди. [20] Нәтижидә Һирод хан техиму еғир яман иштин
бирни қилди, йәни Йәһия пәйғәмбәрни зинданға ташлиди.

Һәзрити Әйсаниң чөмүлдүрүлүши

[21] Йәһия пәйғәмбәр зинданға ташлиништин бурун, нурғун адәм униңдин
чөмүлдүрүшни қобул қилған еди. Шу чағда һәзрити Әйсаму чөмүлдүрүшни
қобул қилди. У дуа қиливатқанда, асман ечилди. [22] Муқәддәс Роһ кәптәр
һалитидә асмандин чүшүп, Униң үстигә қонди. Андин асмандин Худаниң:
«Сән Мениң сөйүмлүк Оғлум, Мән Сәндин хурсәнмән!» дегән авази
аңланди.

Һәзрити Әйсаниң нәсәбнамиси

[23] Һәзрити Әйса Худа йолида хизмәт қилишқа киришкән вақитта оттуз
яшларда еди. Кишиләрниң нәзәридә У Йүсүпниң Оғли еди. Йүсүп Елийниң
оғли, [24] Елий Мәттатниң оғли, Мәттат Лавийниң оғли, Лавий Мәлкийниң
оғли, Мәлкий Яннайниң оғли, Яннай Йүсүпниң оғли, [25] Йүсүп Мататияниң
оғли, Мататия Амосниң оғли, Амос Наһумниң оғли, Наһум Һеслиниң оғли,
Һесли Нағайниң оғли, [26] Нағай Маһатниң оғли, Маһат Мататияниң оғли,
Мататия Шимийниң оғли, Шимий Йосехниң оғли, Йосех Юданиң оғли,
[27] Юда Йоананниң оғли, Йоанан Ресаниң оғли, Реса Зерубабилниң оғли,
Зерубабил Шалтийәлниң оғли, Шалтийәл Нәрийниң оғли, [28] Нәрий
Мәлкийниң оғли, Мәлкий Адиниң оғли, Ади Қосамниң оғли, Қосам
Елмадамниң оғли, Елмадам Ерниң оғли, [29] Ер Йәшуниң оғли, Йәшу
Елийәзәрниң оғли, Елийәзәр Йоримниң оғли, Йорим Мәттатниң оғли,
Мәттат Лавийниң оғли, [30] Лавий Шимонниң оғли, Шимон Йәһуданиң оғли,
Йәһуда Йүсүпниң оғли, Йүсүп Йонамниң оғли, Йонам Әляқимниң оғли,
[31] Әляқим Мелеаһниң оғли, Мелеаһ Мәннаниң оғли, Мәнна Мататаниң
оғли, Матата Натанниң оғли, Натан Давутниң оғли, [32] Давут Йишайниң
оғли, Йишай Обидниң оғли, Обид Боазниң оғли, Боаз Салмонниң оғли,
Салмон Наһшонниң оғли, Наһшон Аминадабниң оғли, [33] Амминадаб
Рамниң оғли, Рам Һесронниң оғли, Һесрон Парәсниң оғли, Парәс
Йәһуданиң оғли, [34] Йәһуда Яқупниң оғли, Яқуп Исһақниң оғли, Исһақ
Ибраһимниң оғли, Ибраһим Тәраһниң оғли, Тәраһ Наһорниң оғли, [35] Наһор

Серухниң оғли, Серух Рағуниң оғли, Рағу Пәләгниң оғли, Пәләг Әбәрниң
оғли, Әбәр Шалаһниң оғли, [36] Шалаһ Қенанниң оғли, Қенан Арпахшадниң
оғли, Арпахшад Самниң оғли, Сам Нуһниң оғли, Нуһ Ламикниң оғли,
[37] Ламик Мәтушәлаһниң оғли, Мәтушәлаһ Һанухниң оғли, Һанух Яретниң
оғли, Ярет Маһалалилниң оғли, Маһалалил Қенанниң оғли, [38] Қенан
Еношниң оғли, Енош Шитниң оғли, Шит Адәм атиниң оғли, Адәм ата
болса, Худаниң оғли еди.

4

Һәзрити Әйсаниң синилиши

[1] Һәзрити Әйса Муқәддәс Роһқа чөмүп, Иордан дәриясидин қайтип
кәлгәндин кейин, Муқәддәс Роһ Уни чөл-баяванға елип барди. [2] Һәзрити
Әйса у йәрдә қириқ күн шәйтан тәрипидин синалди. У җәриянда һеч нәрсә
йемиди. Бу вақит тошқанда, Униң қосиғи таза ачқан еди.
[3] Буни билгән шәйтан Униңға:
— Әгәр Сән расттинла Худа Оғли болсаң, мошу ташни нанға айлан-дуруп
йә! — деди.
[4] Һәзрити Әйса униңға җававән:
— Тәвратта: «Инсан пәқәт нан биләнла яшимайду», дәп йезилған, — деди.
[5] Шәйтан йәнә Уни егиз җайға чиқирип, көзни жумуп ачқичә Униң-ға
дуниядики барлиқ дөләтләрни көрситип:
[6-7] — Әгәр маңа сәҗдә қилсаң, мана бу дөләтләргә һөкүмранлиқ қилиш
һоқуқи вә шан-шавкәтләрниң һәммисини Саңа тәғдим қилимән. Чүнки
буларниң һәммиси маңа тапшурулди. Мән уни кимгә беришни халисам,
шуниңға беримән, — деди.
[8] Һәзрити Әйса җавап берип, мундақ деди:
— Тәвратта: «Рәббиңлар болған Худағила ибадәт қилиңлар, пәқәт
Униңғила хизмәт қилиңлар!» дейилгән.
[9] Андин шәйтан һәзрити Әйсани Йерусалимға елип барди вә мәрки-зий
ибадәтханиниң әң егиз җайиға чиқирип, мундақ деди:
— Худа Оғли болсаң, мошу йәрдин сәкрәп баққина! [10] Чүнки Тәвратта:
«Худа периштәлиригә Сени қоғдаш тоғрилиқ әмир қилған, [11] путуңниң
ташларға урулмаслиғи үчүн, Сени қоллирида тутувалиду», дәп йезилған
әмәсму?
[12] — Тәвратта: «Рәббиңлар Худани синап беқишқа болмайду!» дәпму
йезилған, — деди һәзрити Әйса.
[13] Шәйтан һәр хил усулда һәзрити Әйсани синап аздуралмиғандин кейин,
Уни вақитлиқ ташлап кетип қалди.

Һәзрити Әйса Җәлилийә өлкисидә

[14] Һәзрити Әйса Муқәддәс Роһниң күч-қудритигә чөмгән һалда Җәли-лийә
өлкисигә қайтип кәлди. Узун өтмәй, Униң нами шу әтраптики районларға

тарқалди. [15] У ибадәтханиларда кишиләргә тәлим берип, уларниң
махтишиға сазавәр болди.
[16] У Өз жути Насирә шәһиригә келип, дәм елиш күни адәттикидәк
ибадәт-ханиға барди. У өрә туруп Муқәддәс Язмиларни оқумақчи
бол-ғанда, [17] ибадәтхана хизмәтчиси Униңға Йәшая пәйғәмбәрниң
Язми-сини бәрди. У уни ечип, мону айәтләр йезилған йәрни тепип оқуди:

[18-19] «Худаниң Роһи Мениң вужудумда. Чүнки У Мени кәмбәғәлләргә
Хуш Хәвәр йәткүзүшкә таллап, күч-қудрәт ата қилди.
У Мени тутқунларға: ‹ Азат болисиләр! › қарғуларға: ‹ Көрәләйдиған
болисиләр! › дәп җакалашқа әвәтти.
Худа Мени езилгәнләрни әркинликкә ериштүрүшкә, Худаниң хәлқини
қутқузуш вақтиниң йетип кәлгәнлигини уқтурушқа әвәтти».

[20] Һәзрити Әйса Язмини йепип ибадәтхана хизмәтчисигә қайтуруп
бәргәндин кейин, тәлим бәргили олтарди. Пүтүн ибадәтханидикиләр
көзлирини Униңдин үзмәй қарап олтириштиì. [21] У көпчиликкә:
— Силәр аңлиған бу айәт бүгүн әмәлгә ашурулди, — деди.
[22] Буни аңлиған көпчилик Униң яхши гепини қилишти вә Униң
меһир-шәпқәтлик сөзлиригә һәйран қелишти. Бирақ бәзиләр:
— Қандақ гәп? Бу Йүсүпниң оғли әмәсму? — дейишти.
[23] Һәзрити Әйса сөзини давамлаштуруп:
— Силәр чоқум Маңа «Әй тевип, авал өзәңни сақайт!» дегән тәм-силни
әслитип, «Кәпәрнаһум шәһиридә яратқан мөҗүзилириңдин хәвәр таптуқ.
Әнди Өз жутуңдиму бирәр карамәт көрсәтмәмсән?» демәкчи
болуватисиләр. [24] Бирақ шуни билип қоюңларки, һеч қандақ пәйғәмбәр өз
жутида һәргиз қарши елинмайду. [25] Илияс пәйғәмбәр вақтида уда үч жил
алтә ай ямғур яғмай, Исраилниң һәммә йеридә қурғақчилиқ йүз бәргән
болуп, у йәрдиму ачарчилиқта қалған нурғун бечарә тул аяллар бар еди.
[26] Бирақ улар Худани рәт қилғачқа, гәрчә Илияс пәйғәмбәр йәһудий
болсиму, уларниң һеч қайсисиға ярдәм беришкә әвәтилмигән. Әксичә
Сидон вилайитиниң Сәрәпәт шәһири-дики йәһудий әмәс һелиқи тул
аялғила мөҗүзә көрситишкә әвәтилгән.
[27] Йәнә шуниңға охшаш, Елиша пәйғәмбәр заманида Исраилда мохо [*]
кесилигә гириптар болғанлар нурғун болсиму, лекин улар Худани рәт
қилғачқа, Елиша пәйғәмбәр һелиқи Сурийәлик Наман исимлиқ йәһудий
әмәс кишинила сақайтишқа әвәтилгән! — деди.
[28] Ибадәтханидикиләр бу сөзләрни аңлап, Униң: «Худа әнди силәргә әмәс,
бәлки йәһудий әмәсләргә меһир-шәпқәт көрситиду!» демәкчи
болғанлиғини билип, дәрғәзәпкә кәлди. [29] Һәммиси орнидин турушуп,

---

[*]**4:27** 27. Мохо кесили — бир хил қорқунучлуқ терә кесили болуп,
йәһудийлар бу хил кесәлгә гириптар болғанларни «напак», дәп қаратти.

һәзрити Әйсани яр үстигә қурулған бу шәһәрниң сиртиға һайдап апирип,
ярдин жиқитип өлтүрмәкчи болушти. 30 Бирақ һәзрити Әйса кишиләр
арисидин бемалал меңип чиқип кәтти.

Һәзрити Әйсаниң җинларни һайдаветиши

31 Һәзрити Әйса Җәлилийә өлкисиниң Кәпәрнаһум шәһиригә қайтип барди.
У йәрдә йәһудийлар дәм алидиған шәнбә күнлири ибадәт-ханиға берип,
хәлиққә тәлим берип турди. 32 Униң тәлимини аңлиғанлар һәйран қелишти.
Чүнки У Худадин кәлгән алаһидә һоқуқ билән тәлим бәрди. 33 Ибадәтханида
җин чаплашқан бир киши болуп, униңдики җинлар:
34 — Әй насирәлик Әйса, биз билән кариң болмисун! Бизни
йоқатмақ-чимусән? Мән Сениң кимлигиңни билимән. Худа әвәткән
Муқәд-дәссән! — дәп вақирап кәтти.
35 Бирақ һәзрити Әйса униңдики җинға буйруқ қилип:

— Ағзиңни жум, бу адәмниң тенидин чиқ! — деди. Җин һелиқи адәмни
кишиләр алдидила жиқитиветип, уни һеч немә қилмай тени-дин чиқип кәтти.
36 Буниңдин һәйран болған көпчилик бир-биригә:

— Униң сөзлири немә дегән күчлүк! У дәрвәқә җинларға буйруқ қилиш
һоқуқи вә қудритигә егә екән! Җинлар расттинла чиқип кәтти, — дейишти.
37 Шуниңдин кейин һәзрити Әйсаниң нами шу әтрап-тики районларға
тарқилип кәтти.

Һәзрити Әйсаниң нурғун кесәлләрни сақайтиши

38 Һәзрити Әйса ибадәтханидин чиқип Симунниң өйигә барғанда,
Симунниң қейинаниси кесәл болуп, қизитмиси өрләп қалған еди. Шуңа улар
һәзрити Әйсадин уни сақайтип беришни өтүнүп сориди. 39 Һәзрити Әйса
кесәл аялниң йениға берип, униң қизитмисиниң йенишини буйриди.
Қизитма шу ан йенип кәтти. У аял дәрһал орни-дин туруп, уларни күтүшкә
башлиди.

40 Күн петиш вақтида кишиләр һәр хил кесәлләрни һәзрити Әйсаниң алдиға
елип келишти. Һәзрити Әйса уларға қолини бир-бирләп тәккүзүп қойған еди,
улар сақийип кәтти. 41 Кишиләрниң тенидин чиққан җинлар: «Сән Худа
Оғли!» дәтти. Чүнки улар Униң Қутқазғучи-Мәсиһ екәнлигини биләтти.
Бирақ һәзрити Әйса болса уларни әйипләп, уларниң гәп қилишиға йол
қоймиди.

42 Таң атқанда һәзрити Әйса шәһәрдин чиқип, тинич бир җайға кәтти.
Көпчилик Уни издәп җүрүп, ахири тапти вә Уни кәткүзмәй өзлири билән
биллә турғузмақчи болушти. 43 Лекин һәзрити Әйса уларға:

— Башқа шәһәр-йезилирғиму берип Худаниң Падишалиғиға даир Хуш
Хәвәрни тарқитишим керәк. Чүнки Худа Мени бу хизмәт билән әвәткән, —
деди.

44 Шуниң билән һәзрити Әйса йәһудийларниң һәр қайси район-лиридики
ибадәтханиларда тәлим бәрди.

5

Һәзрити Әйсаниң тунҗа қетим шагирт чақириши

[1] Бир күни һәзрити Әйса Гинәсар көлиниң бойида турғанда, кишиләр
Униңдин Худаниң сөзини аңлаш үчүн Униң әтрапиға зич олашти. [2] Һәзрити
Әйса көл бойида турған икки кемини көрди. Белиқчилар кемидин чүшүп,
қирғақта торлирини жуюшувататти. [3] Һәзрити Әйса белиқчи Симунниң
кемисигә чиқип, униңдин кемини қирғақтин сәл жирақлитишни тәләп
қилди. Андин У кемидә олтирип халайиққа тәлим бәрди. [4] Тәлим берип
болғандин кейин Симунға:

— Кемини чоңқурирақ йәргә һайдап берип, торлириңларни селип,
белиғиңларни тутуңлар, — деди.

[5] — Устазим, биз кечичә җапа тартип һеч нәрсә туталмидуқ, — деди
Симун, — бирақ дегиниңизгә бенаән торни салсақ салайли.

[6] Шуниң билән улар торлирини көлгә селиведи, белиқлар торға патмай
қелип, торлар житилишқа башлиди. [7] Улар башқа кемидики шериклирини
ярдәмгә чақиришти. Улар келип, белиқларни икки кемигә лиқ қачиливеди,
кемиләр белиқниң жиқлиғидин чөкүп кәт-ки-ли тас қалди. [8] Бу ишни көргән
Симун һәзрити Әйсаниң алдида тизли-нип туруп:

— Әй Рәббим, мәндин жирақлишиң, гунакармән! — деди. [9] Чүнки Симун
вә униң шериклири бунчивала көп белиқ тутқанлиғидин һәйран болған еди.
[10] Башқа кемидики шериклири Зәбәдийниң оғул-лири Яқуп билән
Юһаннаму һәйран болди. Һәзрити Әйса Симунға:

— Қорқма, буниңдин кейин белиқ тутушниң орниға, Маңа адәм тутисән,
— деди.

[11] Улар кемини қирғаққа тохтитип, һәммә нәрсини ташлап, һәзрити Әйсаға
әгишип маңди.

Һәзрити Әйсаниң мохо кесилини сақайтиши

[12] Бир қетим һәзрити Әйса мәлум бир шәһәргә барғандин кейин, пүтүн
бәдинини мохо қаплап кәткән бир киши Уни көрүпла Униң айиғиға
жиқилип:

— Тәхсир, әгәр халисиңиз, мени кесилимдин сақайтип пак қил-ғайсиз! —
дәп ялвурди.

[13] Һәзрити Әйса униңға қолини тәккүзүп туруп:

— Халаймән, пак болғин! — девиди, бу адәмниң бәдинидики мохо кесили
шу ан сақайди. [14] Һәзрити Әйса униңға:

— Һазир бу ишни һеч кимгә ейтма. Лекин удул мәркизий ибадәт-ханиға
берип, роһанийға өзәңниң сақайғанлиғиңни көрсәт. Андин буни
башқиларға испатлаш үчүн, Муса пәйғәмбәрниң әмри бойичә мохо
кесилидин сақайғанлар қилишқа тегишлик қурванлиғини қил, — дәп
тапилиди.

[15] Гәрчә һәзрити Әйса: «Бу ишни һеч кимгә ейтма», дегән болсиму, У

тоғрисидики хәвәр техиму пур кәтти. Нурғун хәлиқ Униң тәлимини аңлаш
вә өз кесәллирини сақайтиш үчүн Униң алдиға келәтти. [16] Һәзрити Әйса
болса, пат-пат тинич йәрләргә берип дуа қилатти.

Һәзрити Әйсаниң гуналарни кәчүрүм қилиш һоқуқи

[17] Бир күни һәзрити Әйса тәлим бериватқанда, Униң йенида пәри-сий-ләр *
вә Тәврат устазлири олтиратти. Улар Җәлилийә, Йәһу-дийә өлкилириниң
һәр қайси йеза-қишлақлири вә Йеруса-лимдин кәлгән еди. Рәббимизниң
күч-қудрити һәзрити Әйсаға яр болғачқа, кесәлләрни сақайтиватати. [18] Шу
чағда бир қанчә киши зәмбилгә ятқузулған бир паләчни көтирип келип, уни
өйниң ичидики һәзрити Әйсаниң алдиға әкиришкә тиришти, [19] бирақ
адәмниң толилиғидин кесәлни әкирәлмәй, өгүзгә елип чиқип, өгүздин
түңлүк ечип, кесәлни өйниң ичигә зәмбилдә чүширип, халайиқниң арисида
турған һәзрити Әйсаниң алдиға әкәлди. [20] Уларниң ишәнчини көргән
һәзрити Әйса һелиқи паләчкә:

— Достум, гуналириң кәчүрүм қилинди! — деди.

[21] Һелиқи Тәврат устазлири билән пәрисийләр бир-биригә:

— Қорқмастин бундақ күпүрлүк сөзлигән бу адәм кимдур?! Худадин
башқа һеч кимниң гуналарни кәчүрүм қилиш һоқуқи йоққу! — дейишти.

[22] Уларниң көңлидә немә ойлаватқанлиғини билгән һәзрити Әйса уларға
мундақ деди:

— Силәр буни немә үчүн күпүрлүк дәйсиләр? [23-24] «Гуналириң кәчү-рүм
қилинди!» дейиш асанму яки «Орнуңдин тур, маң!» дейишму? Әлвәттә,
ейтмақ асан, қилмақ тәс. Амма һазир Инсан Оғлиниң * йәр йүзидә һәм
гуналарни кәчүрүм қилиш, һәм кесәлләрни сақайтиш һоқуқиға егә
екәнлигини испатлап берәй, — деди. Андин паләч кесәлгә:

— Орнуңдин тур, орун-көрпәңни жиғиштуруп өйүңгә қайт! — дәп
буйриди.

[25] Һелиқи адәм дәрһал көпчиликниң алдида орнидин дәс туруп, өзи ятқан
зәмбилни елип, Худани мәдһийилигиничә, өйигә қайтти. [26] Буниңға һәйран
болған көпчиликму Худани мәдһийиләшти вә аң-таң қалған һалда:

— Бүгүн биз әқлимиз йәтмәйдиған ишларни көрдуқ! — дейишти.

Һәзрити Әйсаниң Лавийни чақириши

[27] Бу иштин кейин һәзрити Әйса у йәрдин чиқип, Лавий исимлиқ бир

---

*5:17 17. Пәрисийләр — йәһудий диниға тәвә болған, Тәврат түзүмлиригә
қаттиқ риайә қилидиған диний еқимдики кишиләр.

*5:23-24 23-24. Муқәддәс Язмиларда «Инсан Оғлидин» ибарәт
Әвәтилгүчиниң Худаниң күч-қудрити вә шан-шәриви билән асмандин
чүшүп, пүткүл инсанларни мәңгү башқуридиғанлиғи алдин-ала ейтилған.
Һәзрити Әйса бу намни Өзи һәққидә ишләткән.

бажгирни * көрди. У баж жиғидиған жайда олтиратти. Һәзрити Әйса униңға:
— Маңа әгәшкин! — деди.
28 Лавий орнидин туруп, ишини ташлап, һәзрити Әйсаға әгәшти.
29 Шу күни Лавий өйидә һәзрити Әйсаға чоң зияпәт бәрди. Тәклип
қилинған нурғун бажгирлар вә уларға охшаш кишиләрму һәзрити Әйса вә
шагиртлири билән һәмдәстихан болди. 30 Кейин бәзи пәри-сийләр вә
уларниң диний еқимидики бәзи Тәврат устазлири рәнжигән һалда һәзрити
Әйсаниң шагиртлириға:
— Силәрниң бажгир вә гунакарлар билән бир дәстиханда олтар-ғиниңлар
қандақ гәп?! — дейишти.
31 Һәзрити Әйса уларға:
— Сағлам адәм әмәс, бәлки кесәл адәм тевипқа муһтаждур. 32 Мән
өзлирини дурус һесаплайдиғанларни әмәс, бәлки өзлириниң гунали-рини
тонуйдиғанларни товва қилишқа чақирғили кәлдим, — дәп жавап бәрди.

Роза тутуш мәсилиси

33 Бәзи кишиләр һәзрити Әйсаға:
— Йәһия пәйғәмбәрниң шагиртлири пат-пат роза тутуп дуа қилиду.
Пәрисийләрниң шагиртлириму шундақ қилиду. Сизниң шагиртлириңиз
һәжәп йәп-ичипла жүридиғу! — дейишти.
34 Һәзрити Әйса уларға:
— Тойи болуватқан жигит техи той зияпитидә турған чағда, меһман-лар
һәсрәт чекиватқан адәмләрдәк роза тутса қандақ болғини?! Әлвәттә
болмайду! 35 Амма жигитниң улардин елип кетилидиған күни келиду, улар
әйнә шу чағда қайғу-һәсрәт чәккинидин роза тутиду, — деди.

Кониға есиливелиш

36 Һәзрити Әйса уларға йәнә бир тәмсил кәлтүрди:
— Һеч ким йеңи көйнигини житип, уни кона көйнигигә ямақ қилмайду.
Ундақ қилса, йеңи көйнәкму житилиду, житивелинған ямақму кона
көйнәккә ярашмайду. 37 Шуниңдәк, һеч ким йеңи шарапни кона тулумға
қачилимайду. Әгәр ундақ қилса, йеңи шарап-ниң көпүши билән тулум
йерилидудә, шарапму төкүлүп кетиду. Демәк, тулумму кардин чиқиду.
38 Шуниң үчүн йеңи шарапни йеңи тулумға қачилаш керәк. 39 Униң үстигә,
кона шарап ичип жүргән һәр қандақ адәм йеңисини ичишни халимайду.
«Болди, кониси яхши екән!» дәйду.

---

[*] **5:27** 27. Бажгир — Исраилни ишғал қилған римлиқлар үчүн өз хәлқидин баж жиғип беридиған вә шу сәвәптин хәлиқниң нәпритигә учриған йәһудийлар.

6

Дәм елиш күни һәққидики мәсилә

[1] Бир дәм елиш күни һәзрити Әйса буғдайлиқтин өтүп кетива-татти. Униң
шагиртлири башақларни үзүвелип, алқинида угулап йеди. [2] Буни көргән
бәзи пәрисийләр:

— Силәр немишкә дәм елиш күни чәкләнгән ишни * қилисиләр, —
дейишти.

[3] Һәзрити Әйса:

— Падиша Давут вә униң һәмралириниң ач қалғанда қандақ
қилған-лиғини Муқәддәс Язмилардин оқумиғанму? Қени ейтип бекиңлар!
[4] У ибадәтханидики муқәддәс җайға кирип, Худаға аталған нанларни
роһанийдин сорап йегән вә һәмралириғиму бөлүп бәргән. Һалбуки, бу
нанларни роһанийлардин башқа һәр қандақ кишиниң йейиши Тәврат
қануниға хилап еди, — дәп җавап бәрди [5] вә хуласә чиқирип, уларға:

— Мән Инсан Оғли дәм елиш күниниң Егисидурмән, — деди.

[6] Йәнә бир дәм елиш күни һәзрити Әйса ибадәтханиға кирип тәлим
бериватгатти. Ибадәтханида оң қоли қуруп кәткән бир адәм бар еди.
[7] Һәзрити Әйсаниң үстидин әризә қилиш үчүн банә издәп жүргән Тәврат
устазлири билән пәрисийләр Униң дәм елиш күниму кесәл сақайтидиған
яки сақайтмайдиғанлиғини пайлап жүрүшәтти. [8] Бирақ уларниң
көңлидикини билгән һәзрити Әйса қоли қуруп кәткән һелиқи кесәлгә:

— Орнуңдин тур, алдимға кәл! — девиди, һелиқи кесәл орнидин турди.
[9] Андин һәзрити Әйса көпчиликкә:

— Силәрдин сорап бақайчу, қандақ қилиш Тәврат қануниға уйғун? Дәм
елиш күни яхшилиқ қилиш керәкму яки яманлиқ қилишму? Җанни
қутқузуш керәкму яки җанға зәмин болушму? — деди вә [10] кесәлниң
әтрапидикиләргә көз жүгәртип чиққандин кейин һелиқи кесәлгә:

— Қолуңни узарт, — деди. У адәм қолини узитиши биләнла қоли әслигә
кәлди. [11] Амма Тәврат устазлири вә пәрисийләр интайин ғәзәп-линип,
һәзрити Әйсаға қандақ қарши туруш тоғрисида мәслиһәткә чүшти.

Һәзрити Әйсаниң он икки әлчини таллиши

[12] Бир күни һәзрити Әйса дуа қилиш үчүн таққа чиқти. У йәрдә кечичә
Худаға дуа қилди. [13] Таң атқанда шагиртлирини алдиға чақи-рип, уларниң
ичидин он икки кишини таллап, уларни әлчи дәп атиди. [14] Улар: Симун
(һәзрити Әйса уни Петрус дәпму атиған) вә униң иниси Әндәр, Яқуп,
Юһанна, Филип, Бартоломай, [15] Мәтта, Томас, Һалпайниң оғли Яқуп,

---

***6:2** 2. Йәһудийларниң әнъәниси бойичә дәм елиш күни хаман тепиш қаидигә хилап еди. Пәрисийләр шагиртларниң данларни йейиш үчүн ақлишини хаман тәпкәнлик, дәп қариған. Әмәлиятта мәнъий қилинғини башақларни үзүвелип йейиш әмәс, бәлки зираәтләргә оғақ селиштур.

вәтәнпәрвәр дәп аталған Симун, [16] башқа бир Яқупниң оғли Йәһуда вә
кейин һәзрити Әйсаға сатқунлуқ қилған Йәһуда Ишқарийотлар еди.

Һәзрити Әйсаниң тәлим бериши вә кесәлләрни сақайтиши

[17] Һәзрити Әйса әлчилири билән тағдин чүшүп, түз бир йәрдә туратти.
Уларниң алдиға нурғун шагиртлар һәм Йерусалим шәһири-дин, җүмлидин
пүтүн Йәһудийә өлкисидин кәлгән кишиләр топ-топ болуп келип
жиғилишти. Һәтта деңиз бойидики Тир вә Сидон шәһәрлиридинму нурғун
кишиләр кәлгән еди. [18] Улар һәзрити Әйсаниң тәлимлирини аңлаш вә
кесәллиригә шипалиқ издәш үчүн кәлгән еди. Җинлар дәстидин
азапланғанларму келип, шипалиқ тепишти. [19] Көпчилик қоллирини һәзрити
Әйсаға тәккүзүвелишқа тиришатти. Чүнки Униң вуҗудидин күч-қудрәт
чиқип уларниң һәм-ми-сини сақайтивататти.

Хошаллиқ вә қайғу

[20] Андин һәзрити Әйса шагиртлириға қарап мундақ деди:

— Әй йоқсуллар, нәқәдәр бәхитликсиләр! Чүнки Худаниң Падишалиғи
силәрниңкидур.
[21] Әй ач қалғанлар, силәрму нәқәдәр бәхитлик! Чүнки Худа силәрни
толуқ қанаәтләндүриду.
Әй жиғлаватқанлар, силәрму бәхитлик! Буниңдин кейин
шат-хорамлиққа чөмисиләр.

[22] Инсан Оғлиға әгәшкәнлигиңлар үчүн бәзиләр силәрдин нәпрәт-ләнсә,
йүз өрсә, силәргә төһмәт-һақарәт қилса, силәрни яман десә, нәқәдәр
бәхитликсиләр! [23] У чағда шат-хорам болуп тәнтәнә қилиң-лар. Чүнки
асманда силәр үчүн көп мукапат сақланмақта. Бу қара нийәт-ләрниң
ата-бовилири бурунқи пәйғәмбәрләргиму шундақ зиянкәшлик қилған.

[24] Лекин һалиңларға вай, әй байлар!
Раһәт-парағәт силәргә яр болмас әнди.
[25] Һалиңларға вай, әй қарни тоқлар!
Ачлиқта қалисиләр әнди.
Һалиңларға вай, әй күлүватқанлар!
Һаза тутуп жиғлайсиләр әнди.

[26] Халайиқ силәрни махтиғанда, һалиңларға вай! Чүнки Худаниң ғәзивигә
учриған бурунқи сахта пәйғәмбәрләрму бу хәлиқниң ата-бовилириниң
махтишиға еришкән.

Дүшмәнлириңларға меһир-муһәббәт көрситиңлар

[27] — Қулақ селип аңлаңлар! Силәргә дүшмәнлик қилғанларға
меһир-муһәббәт көрситиңлар. Өчмәнлик қилғанларға яхшилиқ қилиңлар.

[28] Силәрни қарғиғанларға бәхит тиләңлар. Силәргә яман муамилидә
болғанларғиму дуа қилиңлар. [29] Бирси силәрниң оң йүзүң-ларға урса, сол
йүзүңларниму тутуп бериңлар. Бирси силәрниң чапиниң-ларни елип кәтсә,
көйнигиңларниму селип бериңлар. [30] Бирси силәрдин бир немә тилисә,
тилигинини бериңлар. Бирси силәрниң бирәр нәрсәңларни елип кәтсә, уни
қайтуруп беришни сориmaңлар. [31] Башқиларниң өзәңларға қандақ муамилә
қилишини күтсәңлар, силәрму уларға шундақ муамилә қилиңлар.
[32] Әгәр силәр өзәңларни яхши көргәнләргила меһир-муһәббәт
көрсәтсәңлар, буниң махтанғидәк нәри бар? Гунакарларму өзини яхши
көргәнләргә меһир-муһәббәт көрситидиғу. [33] Әгәр силәр өзәңларға яхшилиқ
қилғанларғила яхшилиқ қилсаңлар, буниң махтанғидәк нәри бар? Һәтта
гунакарларму шундақ қилидиғу! [34] Әгәр силәр қәризни
қайтуралайдиғанларғила қәриз бәрсәңлар, буниң махтанғидәк нәри бар?
Гунакарларму әйнән қайтуруш шәрти билән башқа гунакарларға қәриз
беридиғу! [35] Яқ! Силәр дүшминиңларғиму меһир-муһәббәт көрситиңлар,
уларға яхшилиқ қилиңлар. Башқиларға қайтурувелишни ойлимайла пул
қәриз бериңлар. Шу чағда асманда мол мукапатқа еришисиләр вә улуқ
Худаниң пәрзәнди болғанлиғиңлардин гувалиқ бәргән болисиләр. Чүнки
Худа яхшилиқни билмәйдиғанларға вә яманларғиму шәпқәт қилиду.
[36] Асмандики Атаңлар меһриван болғинидәк, силәрму меһриван болуңлар.

Башқиларниң үстидин һөкүм қилмаңлар

[37] — Башқиларниң үстидин һөкүм қилип жүрмәңлар. Силәрму Худа-ниң
һөкүмигә учримайсиләр. Башқиларни әйиплимәңлар, Худаму силәрни
әйиплимәйду. Башқиларни кәчүрүңлар, Худаму силәрни кәчүрүм қилиду.
[38] Башқилардин һеч немини айимаңлар, Худаму силәрдин һеч немини
айимайду. Һәтта силәргә чоң өлчигүчкә лиқ чиңдап толтурулған соғиларни
тәғдим қилиду. Силәр башқиларға қандақ өлчәм билән өлчәп бәрсәңлар,
Худаму силәргә шундақ өлчәм билән өлчәп бериду.
[39] Андин һәзрити Әйса уларға тәмсил арқилиқ тәлим берип мундақ деди:
— Қарғу қарғуни йетәкләп маңалмайду. Ундақ қилса, һәр икки-лиси ориға
чүшүп кетиду. [40] Шагирт устазидин үстүн турмайду. Лекин у оқуп
йетишкәндин кейин устазиға охшаш болалайду.
[41] Немә үчүн бурадириңниң һәрә кепигидәк кичик камчилиғинила көрүп,
өзәңдики лимдәк чоң гунани көрмәйсән?! [42] Өзәңдики шунчә чоң гунани
көрмәй туруп, бурадириңгә: «Көзүңдики һәрә кепигини еливетәй!»
дейишиң қандақ гәп? Әй сахтипәз! Авал өзәңниң көзи-дики лимни еливәт.
Буниң билән еник көрүп, бурадириңниң көзи-дики һәрә кепигини
еливетәләйсән.

Икки хил мевә дәриғи

[43] — Яхши дәрәқ яман мевә бәрмәйду, яман дәрәқму яхши мевә бәрмәйду.
[44] Һәр қандақ дәрәқни бәргән мевисидин пәриқ әткили болиду. Тикәндин

әнҗир, янтақтин үзүм алғили болмайду. [45] Шуниңға охшаш, яхши адәм
қәлбидики яхшилиғидин яхшилиқ чиқириду. Яман адәм қәлбидики
яманлиғидин яманлиқ чиқириду. Чүнки көңүлдә немә болса, еғиздин шу
чиқиду.

Икки хил имарәт салған кишиләр

[46] — Силәр һәҗәп Мени «Рәббим! Рәббим!» дәйсиләрю, буйруқ-ли-римға
әмәл қилмайсиләр. [47] Әмсә Мениң алдимға келип, сөзлиримни аңлап әмәл
қилғанлар кимгә охшайду? [48] Улар худди һулини чоңқур қезип, қорам
ташниң үстигә имарәт салған кишигә охшайду. Кәлкүн кәлгәндә, униң
күчлүк һуҗуми ундақ имарәтни қимир қилғузалмайду, чүнки у пухта
селинған. [49] Лекин сөзлиримни аңлап туруп, әмәл қилмайдиғанлар, һул
қурмай қуруқ йәрниң үстигә имарәт салған кишигә охшайду. Бундақ имарәт
кәлкүнниң һуҗумиға учриған һаман, өрүлүп, пүтүнләй гумран болиду.

7

Һәзрити Әйсаниң римлиқ йүз бешиниң чакирини сақайтиши

[1] Һәзрити Әйса көпчиликкә сөз қилип болғандин кейин, Кәпәр-наһум
шәһиригә қайтти. [2] У йәрдә бир римлиқ йүз бешиниң әтиварлиқ чакири еғир
кесәл болуп, өлүм гирдавида туратти. [3] Йүз беши һәзрити Әйсаниң
ишлиридин хәвәр тепип, бир нәччә йәһудий ақсақалниң берип, Униң келип
чакирини сақайтип қоюши үчүн өтүнүшини тапшурди. [4] Ақсақаллар
һәзрити Әйсаниң алдиға берип:

— Йүз беши һәқиқәтән Сизниң ярдәм беришиңизгә әрзийдиған адәм.
[5] Өзи йәһудий болмисиму, биз йәһудийларни яхши көриду. Һәтта биз үчүн
бир ибадәтханиму селип бәрди, — дәп Униң йүз бешиниң өйигә беришни
чин көңлидин тәләп қилди.

[6] Һәзрити Әйса улар билән биллә йолға чиқти. Бирақ өйгә йетип келишкә
аз қалғанда, йүз беши һәзрити Әйсаниң алдиға бир нәччә достини әвәтти.
Улар:

— Тәхсир, йүз беши: «Аварә болуп өйүмгә келишиңизгә әрзимәй-мән.
[7] Һәтта өзәмму берип Сиз билән көрүшүшкә лайиқ әмәсмән. Бир еғизла сөз
қилип қойсиңиз, чакирим сақийип кетиду. [8] Мениңму үстүмдә башлиғим,
қол астимда ләшкәрлирим бар. Биригә бар десәм, бариду, биригә кәл десәм,
келиду. Чакиримға бу ишни қил десәм, у шу ишни қилиду. Худди
шуниңдәк, Сиз бир еғиз гәп қилсиңизла, һәммә иш һәл болиду» дәйду, —
деди.

[9] Йүз бешиниң гепини аңлап, һәйран болған һәзрити Әйса бурулуп, биллә
кәлгән халайиққа:

— Дәрвәқә, Мән исраиллар арисидиму бундақ ишәнчни һеч кимдә
көрмигән едим! — деди.

[10] Йүз беши әвәткән һелиқи кишиләр қайтип барғанда, чакарниң пүтүнләй

сақийип кәткәнлигини көрди.

Тул аялниң оғлини тирилдүрүш

[11] Узун өтмәй һәзрити Әйса Наин дегән шәһәргә қарап йол алди. Униң
шагиртлири вә йәнә нурғунлиған кишиләр Униңға әгишип маңди. [12] У
шәһәр дәрвазисиға кәлгәндә, җиназа көтирип чиқиватқан бир топ адәмгә
йолуқуп қалди. Өлгән бала бир тул аялниң ялғуз оғли еди. Шәһәрдики
нурғун кишиләр һелиқи тул аял билән биллә чиққан еди. [13] Бу аялни көргән
һәзрити Әйса ичи ағриған һалда униңға:
— Жиғлимаң, — деди. [14] Андин топниң алдиға өтүп, җиназиға қолини
тәккүзгән еди, җиназа көтәргәнләр тохтиди. Һәзрити Әйса:
— Жигит, орнуңдин тур, — дейиши биләнла, [15] өлүп қалған жигит қопуп,
гәп қилишқа башлиди. Һәзрити Әйса уни анисиға тапшуруп бәрди.
[16] Қорқунуч басқан көпчилик:
— Аримиздин улуқ бир пәйғәмбәр чиқти!
— Худа бизгә шапаәт қилиш үчүн кәлди! — дәп Худани мәдһийи-лиди.
[17] Һәзрити Әйсаниң бу иши тоғрисидики хәвәр пүтүн йәһудийлар зимини
вә әтраптики районларға тарқилип кәтти.

Йәһия пәйғәмбәрниң шагиртлириниң һәзрити Әйса билән көрүшкили келиши

[18] Йәһия пәйғәмбәрниң шагиртлири бу ишларниң һәммисини Йәһия-ға
йәткүзди. У шагиртлиридин икки кишини өзи йетиватқан зинданға
чақирип, [19] уларни һәзрити Әйсаниң алдиға: «Худа бизгә әвәтмәк-чи болған
Қутқазғучи Сизму яки башқа бирси келәмду?» дәп сорап келишкә әвәтти.
[20] Улар һәзрити Әйсаниң алдиға берип:
— Чөмүлдүргүчи Йәһия бизни Сиздин: «Худа бизгә әвәтмәкчи болған
Қутқазғучи Сизму яки башқа бирси келәмду?» дәп сорап келишкә әвәтти,
— деди.
[21] Дәл шу чағда һәзрити Әйса ағриқ-силақ вә җин чаплашқан нурғун
кишиләрни сақайтқан вә нурғун қарғуларниң көзини ачқан еди. [22] Шуниң
билән У Йәһия пәйғәмбәрниң шагиртлириға:
— Силәр қайтип берип, ятрақан мөҗүзилиримни вә ейтқан
тәлим-лиримни Йәһияға йәткүзүп: «Корларниң көзи ечилди, токуларму
маңалайдиған болди. Мохо кесили болғанлар сақайди, паңлар
аңлалайдиған болди, һәтта өлгәнләрму тирилди вә кәмбәғәлләргә Хуш
Хәвәр йәткүзүлди», дәп ейтиңлар. [23] Йәһияға йәнә: «Мәндин гуманланмай,
Маңа тәврәнмәй ишәнгәнләр немә дегән бәхитлик!» дәп қоюңлар, — деди.
[24] Йәһия пәйғәмбәрниң шагиртлири кәткәндин кейин, һәзрити Әйса
көпчиликкә Йәһия тоғрилиқ мундақ деди:
— Силәр бурун Йәһияни издәп чөлгә барғиниңларда, зади қандақ бир
адәмни көрмәкчидиңлар? Шамалда йәлпүнүп турған қомучтәк бир
адәмниму? [25] Яки чирайлиқ кийингән бир есилзадиниму? Һәргиз ундақ

әмәс! Һашамәтлик кийим кийгән, әйш-ишрәт ичидә яшайдиған кишиләр
чөлдин әмәс, бәлки хан ордисидин тепилиду. [26] Әмәлиятта силәр бир
пәйғәмбәрни көргили чиқтиңлар. Әнди билип қоюңларки, Йәһия һәр қандақ
пәйғәмбәрдинму үстүн пәйғәмбәрдур. [27] Чүнки Муқәддәс Язмиларда:

«Мана алдиңда әлчимни әвәтимән.
У Сениң йолуңни алдин-ала тәйярлайду»,

дәп йезилған вә бу йәрдики «әлчим» дәп Йәһия пәйғәмбәрни көрситиду.
[28] Билип қоюңларки, инсанлар арисида Йәһиядин улуқ киши йоқ. Амма
Худаниң Падишалиғидики әң әрзимәс бирсиму униң-дин улуқ болиду.
[29] Буни аңлиған пухралар, һәтта бажгирларму Худаниң йоли тоғра деди,
чүнки улар бурун Йәһия пәйғәмбәрниң чөмүлдүрүшини қобул қилған еди.
[30] Лекин пәрисийләр вә Тәврат устазлири Йәһия пәйғәм-бәрниң
чөмүлдүрүшини қобул қилмай, Худаниң өзлиригә болған мәхситини
қайрип қойған еди. [31] Шуниң билән һәзрити Әйса уларға мундақ деди:
— Бу заманниң силәрдәк кишилирини зади кимләргә охшитай?! [32] Улар
худди кочида олтиривелип, бир-биригә: «Биз силәргә сүнәй челип бәрсәк,
уссул ойнимидиңлар. Матәм музыкисини челип бәрсәк, жиға-зар
қилмидиңлар», дәп рәнҗийдиған балиларға охшайсиләр. [33] Чүнки
чөмүлдүргүчи Йәһия келип роза тутатти, шарап ичмәтти. Шуниң билән
улар: «Униңға җин тегипту!» дейишти. [34] Инсан Оғли болса, һәм йәйду, һәм
ичиду. Бирақ улар: «Таза бир тоймас һарақкәш екән! У бажгир вә башқа
гунакарларниң дости», дейишиду. [35] Билип қоюңларки, һекмәт Уни қобул
қилғанлар арқилиқ тонулиду.

Гунакар аялниң һәзрити Әйсани этирлиши

[36] Пәрисийләрдин бир киши һәзрити Әйсани тамаққа тәклип қилди.
Һәзрити Әйса униң өйигә берип тамаққа олтарди. [37] У йәрдә паһишә дәп
тонулған бир аял һәзрити Әйсаниң бу пәрисийниң өйигә кәлгәнлигини
аңлап, ақ қаштешидин ясалған бир қутида этир елип кәлди [38] вә һәзрити
Әйсаниң кәйнидә, путиға йеқин йәрдә туруп жиғлашқа башлиди. Униң көз
яшлири һәзрити Әйсаниң путлирини һөл қиливәтти. Андин у чачлири
билән һәзрити Әйсаниң путлирини сүртүп қурутти һәм путлирини сөйүп,
үстигә этир сүрди. [39] Һәзрити Әйсани чақирған пәрисий буни көрүп, ичидә:
«Бу Адәм раст пәйғәм-бәр болған болса, Өзигә қолини тәккүзгән бу аялниң
паһишә екәнли-гини биләтти!» дәп ойлиди.
[40] Буни билгән һәзрити Әйса:
— Шимон, саңа ейтидиған бир гепим бар, — деди.
— Ейтиң, Устаз, — деди Шимон.
[41] — Икки адәм бир кишигә қәриздар екән. Бири бәш йүз күмүч тәңгигә,
йәнә бири болса, әллик күмүч тәңгигә қәриздар екән. [42] Һәр иккилисиниң
қәризни қайтуруш имканийити йоқ екән. Шуңа қәриз егиси меһриванлиқ

қилип, һәр иккилисиниң қәрзини кәчүрүм қипту. Сениңчә уларниң қайсиси
қәриз егисини көпирәк яхши көриду? — дәп сориди һәзрити Әйса.
[43] — Мениңчә көпирәк кәңчиликкә еришкини, — дәп җавап бәрди Шимон.
— Тоғра ейттиң, — деди һәзрити Әйса. [44] Андин У һелиқи аялни
көрситип, Шимонға:
— Бу аялни көрдүңму? Өйүңгә кәлгинимдә, сән путлиримни жуюшқа су
бәрмигән едиң. Бирақ у көз йеши билән путлиримни жуйди, чечи билән
сүртүп қурутти. [45] Сән Мени һал-әһвал сорап, сөйүп күтүвалмиған едиң.
Лекин у Мән киргәндин тартип путли-ри-мни сөйүватиду. [46] Сән
меһманларға тәғдим қилинидиған яғни бешимғиму сүркимигән едиң. Бирақ
у Мени һөрмәтләп, путлиримға әтир сүркәп қойди. [47] Қисқиси саңа ейтайки,
униң нурғун гуналириниң һәммиси кәчүрүм қилинди. Шуңа униң Маңа
көрсәткән меһир-муһәббити чоңқур. Лекин өзиниң гуналирини аз дәп
ойлайдиғанлар кәчүрүм алғандиму, уларниң меһир-муһәббити аз болиду,
— деди.
[48] Андин һәзрити Әйса у аялға:
— Гуналириң кәчүрүм қилинди, — деди.
[49] Һәзрити Әйса билән бир дәстиханда олтарғанлар: «Һәтта киши-ләрниң
гуналириниму кәчүрүм қилидиған бу Адәм зади кимду?» дейишти.
[50] Һәзрити Әйса һелиқи аялға:
— Маңа бағлиған ишәнчиң сени қутқузди. Аман бол! — деди.

8

Һәзрити Әйсаға әгәшкән аяллар

[1] Узун өтмәй һәзрити Әйса Җәлилийә өлкисидики шәһәр,
йеза-қишлақларға берип, Худаниң Падишалиғиға даир Хуш Хәвәрни
тарқатти. Он икки шагиртиму Униң билән биргә барди. [2] Булардин башқа,
йәнә җин вә кесәллик азаплиридин қутқузуп сақайтилған бәзи аялларму
болуп, уларниң арисида, тенидин йәттә җин һайдап чиқирилған мәҗдәллик
Мәрийәм, [3] Һирод ханниң сарай әмәлдари Хузаниң аяли Йоанна, Сузана вә
башқа бир мунчә аялларму бар еди. Булар өз мал-мүлүклири билән һәзрити
Әйса вә Униң шагирт-лириға ярдәмдә болди.

Уруқ чечиш тоғрисидики тәмсил

[4] Халайиқ һәр қайси жутлардин һәзрити Әйса билән көрүшкили үзүлмәй
келип туратти. Бир күни нурғун адәм жиғилғанда, һәзрити Әйса уларға
төвәндики тәмсилни сөзләп бәрди:
[5] — Бир дехан уруқ чачқили етизиға чиқипту. Чачқан уруқлириниң
бәзилири чиғир йол үстигә чүшүп, кишиләрниң аяқ астида қапту вә
қушларға йәм бопту. [6] Бәзилири асти ташлиқ топиға чүшүпту. Амма
йәрдики нәмлик йетишмигәнликтин уруқлар үнүп чиққандин кейин қуруп
кетипту. [7] Бәзилири тикәнләрниң арисиға чүшүпту. Майсилар тикәнләр

билән бой талишип өсүпту. Бирақ нәтиҗидә тикәнләр майсиларни
бесивапту. [8] Бәзилири болса үнүмлүк топиға чүшүп, убдан өсүп, йүз
һәссиләп һосул берипту.

Һәзрити Әйса жуқури аваз билән йәнә:

— Бу сөзләрни қулиғиңларда чиң тутуңлар! — деди.

[9] Кейин Униң шагиртлири Униңдин бу тәмсилниң мәнасини сориди.
[10] Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Худаниң Падишалиғиниң сирлири силәрниң билишиңларға берилди.
Бирақ башқиларға кәлсәк, уларға тәмсилләр биләнла чүшәндүримән.
Шуниң үчүн улар сөзүмни аңлисиму чүшәнмәйду. Бу әһвал Йәшая
пәйғәмбәрниң дегинидәк болди: «Улар қарисиму көрмәйду, аңлисиму
чүшәнмәйду».

[11] Бу тәмсилниң мәнаси мундақ:

— Уруқ Худаниң сөзидур. [12] Чиғир йолдики топиға чүшкән уруқлар
шундақ кишиләргә тәмсил қилинғанки, улар Худаниң сөзини аңлисиму,
уни қобул қилмайду. Шәйтан уларни ишәнч арқилиқ қутқузулмисун дәп,
уларниң көңлидин Худаниң сөзини елип қечип кетиду. [13] Ташлиқ топиға
чүшкән уруқлар Худаниң сөзини аңлиған һаман хошаллиқ билән қобул
қилғанларға тәмсил қилинған. Улар буниңға бир мәһәл ишәнгән болиду,
амма уларниң йилтизи болмиғанлиғи үчүн, бирәр мүшкүллүккә йолуқсила,
бәрдашлиқ берәлмәйду. [14] Тикәнликкә чүшкән уруқларға кәлсәк, улар
шундақ кишиләргә тәмсил қилинғанки, улар Худаниң сөзлирини аңлисиму,
узун өтмәй көңлигә бу дунияниң әндишә, байлиқ вә һалавәтлириниң
езиқтурушлири киривелип, Худаниң сөзини боғуветидудә, улар һосулсиз
қалиду. [15] Үнүмлүк топиға чүшкән уруқлар болса, Худаниң сөзини
аңлайдиған, уларни пак вә чин дилида чиң сақлайдиған, һосул бәргичә
сәвир қилидиған кишиләрдур.

Худаниң һәқиқити ашкариланмақта

[16] Һәзрити Әйса шагиртлириға йәнә:

— Чирақни йеқип, уни бирәр нәрсә билән йепип қойидиған яки
каривәтниң астиға йошуруп қойидиған киши йоқ, әлвәттә. Әксичә өйгә
киргәнләр ениқ көрәлисун дәп, уни жәзмән чирақданниң үстигә қойиду.
[17] Чүнки йепиқ қоюлған һәр қандақ нәрсә ашкарә болмай қалмайду.
Йошурулған һәр қандақ нәрсә билинмәй қалмайду. [18] Шуниң үчүн Мениң
Худаниң һәқиқити тоғрисида ейтқанлиримни көңүл қоюп аңлаңлар. Чүнки
кимдә әқил-парасәт болса, униңға техиму көп берилиду. Лекин кимдә
әқил-парасәт болмиса, өзидә бар дәп қаралғиниму елип кетилиду, — деди.

Һәзрити Әйсаниң аниси вә инилири

[19] Һәзрити Әйсаниң аниси вә инилири Униң билән көрүшкили кәлди.
Лекин адәм көп болғачқа, йениға келәлмигән еди. [20] Бир киши һәзрити
Әйсаға:

— Aниңиз вә инилириңиз Сиз билән көрүшимиз дәп, сиртта туриду, —
деди.
[21] — Худаниң сөзини аңлап, униңға әмәл қилғанларниң һәммиси Мениң
анам вә ака-инилиримдур, — деди һәзрити Әйса көпчиликкә.

Һәзрити Әйсаниң боранни тохтитиши

[22] Бир күни һәзрити Әйса шагиртлири билән кемигә чүшүп, уларға:
— Көлниң у қетиға барайли, — деди. Шуниң билән улар йолға чиқти.
[23] Кемә кетиватқанда һәзрити Әйса ухлап қалди. Уштумтут қаттиқ боран
чиқип, кемигә су тошуп, һәммиси интайин ховуп ичидә қалди. [24] Шагиртлар
һәзрити Әйсани ойғитип:
— Устаз, Устаз, ғәриқ болуш алдида туримиз! — деди.
Һәзрити Әйса ойғинип, боран-чапқунға буйруқ қилған еди, боран тохтап,
долқун пәсләп, һәммиси тиничланди. Андин У шагиртлириға бурулуп:
[25] — Ишәнчиңлар нәгә кәтти? — деди.
Шагиртлар һәм һәйран болуп, һәм қорқушуп, бир-биригә:
— Бу Адәм зади кимду? Буйруқ қилса, һәтта боран вә долқунларму Униң
гепини аңлайдикән һә! — дәп кетишти.

Һәзрити Әйсаниң җин чаплашқан адәмни сақайтиши

[26] Һәзрити Әйса шагиртлири билән Җәлилийә көлиниң у четидики
герасалиқлар турған йәргә барди. [27] Һәзрити Әйса қирғаққа чиқишиға,
шәһәрдин кәлгән җин чаплашқан бири Униң алдиға кәлди. Бу адәм узундин
бери кийим киймәй, өйдә турмай, гөр қилинидиған өңкүрләрдә яшатти. [28] У
һәзрити Әйсани көрүши биләнла Униң айиғиға жиқилип:
— Улуқ Худа Оғли Әйса, ишимға арилашма! Сәндин өтүнимәнки, мени
қийнима! — дәп вақирап кәтти. [29] Униң бундақ дейишиниң сәвәви, һәзрити
Әйса җинға униң тенидин чиқишини буйруған еди. Җин бу адәмни узун
вақит илкигә еливалған еди. Хәлиқ бу адәмни көп қетим зәнҗир-кишәнләр
билән бағлап, қамап қойған болсиму, у уларни үзүп қечип чиқип, җин
тәрипидин чөл-баяванларға елип кетиләтти.
[30] Һәзрити Әйса бу адәмдин:
— Исмиң немә? — дәп сориди.
— Исмим «Миңлиған», — дәп җавап бәрди бу адәмни сөзлити-ватқан
җин. Чүнки бу адәмгә миңлиған җинлар чаплишивалған еди. [31] Улар
һәзрити Әйсаға өзлирини шәйтанға тәйярланған теги йоқ һаңларға сүргүн
қилмаслиғини өтүнүп ялвурди.
[32] Шу әтраптики тағ бағрида чоң бир топ тоңғуз падиси озуқли-нип
жүрәтти. Җинлар һәзрити Әйсаға ялвуруп, тоңғузларниң тенигә кирип
кетишигә иҗазәт беришини тәләп қилди. Һәзрити Әйса иҗазәт бәрди.
[33] Җинлар һелиқи адәмниң тенидин чиқип, тоңғуз-ларға чаплишивалди.
Пүтүн тоңғуз падиси терә-перәң болуп, жүгригән пети ярдин чүшүп, көлгә
ғәриқ болди.

34 Бу һални көргән тоңғуз баққучилар бу йәрдин қечип, шәһәр- йезиларда
бу хәвәрни тарқатти. 35 У йәрдики кишиләр зади немә иш болғанлиғини
көргили бу йәргә келишти. Улар һәзрити Әйсаниң алдиға келип, тенидин
җинлар чиқип кәткән һелиқи адәмниң кийим-лирини кийип, әс-һоши
җайида һалда һәзрити Әйсаниң алдида олтарғанлиғини көрүп, қорқуп
кетишти. 36 Бу мөҗүзини көргәнләр һелиқи кишиниң сақийиш җәриянини
көпчиликкә сөзләп бәрди. 37 Шу йәрдики кишиләр һәзрити Әйсаниң у
йәрдин кетишини тәләп қилишти. Чүнки улар интайин қорқушқан еди.
Шуңа һәзрити Әйса кемигә чүшүп, қайтип кәтмәкчи болди. 38 Тенидин
җинлар чиқип кәткән һелиқи киши һәзрити Әйсаға:

— Мәнму Сиз билән биллә кетәй, — дәп ялвурди.

Лекин һәзрити Әйса униңға:

39 — Өйүңгә қайтип берип, Худаниң саңа нәқәдәр чоң ишларни қилип
бәргәнлигини йәткүзгин, — деди.

У адәм қайтип берип, пүтүн шәһәрни арилап, һәзрити Әйса өзигә қилип бәргән чоң ишларни һәммисигә йәткүзди.

Тирилдүрүлгән қиз вә сақайтилған аял

40 Һәзрити Әйса көлниң бу қетиға қайтип кәлгинидә, халайиқ Уни қарши
елишти. Чүнки һәммиси Униң қайтип келишини күтүп туратти. 41 Қарши
алғили чиққанлар ичидә мәлум бир ибадәтханиниң җавапкәр адәмлиридин
бири болған Яирму бар еди. У һәзрити Әйсаниң айиғиға жиқилип, өйигә
тәклип қилип ялвурди. 42 Чүнки униң он икки яшлиқ ялғуз қизи өлүп кетиш
алдида туратти.

Һәзрити Әйса у йәргә барғинида, кишиләр Униң әтрапиға зич
олишивалди. 43 Топниң ичидә хун тәврәш кесилигә гириптар болғи-ниға он
икки жил болған бир аялму бар еди. У бар пулини тевипларға хәшләп
түгәткән болсиму, һеч ким уни сақайталмиған екән. 44 У һәзрити Әйсаниң
арқа тәрипидин келип, Униң чапининиң пешини силап қоюведи, хун шу ан
тохтиди.

45 — Пешимни тутқан ким? — дәп сориди һәзрити Әйса.

Көпчилик «Тутмидуқ», дейишти.

— Устаз, төрт әтрапиңизниң һәммиси адәм, улар Сизни қистап туруватмамду? — деди Петрус.

46 Лекин һәзрити Әйса:

— Яқ! Бирси қәстән пешимни тутти. Чүнки вужудумдин күч-қудрәт-ниң
чиқип кәткинини сәздим, — деди. 47 Һелиқи аял һәзрити Әйса-ниң сезип
қалғанлиғини билип, титригән һалда Униң алдиға келип, айиғиға жиқилди
вә көпчиликкә өзиниң һәзрити Әйсаниң пеши-ни немишкә тутқанлиғини
һәм шу ан сақийип кәткәнлигини ейтти.

48 — Қизим, ишәнчиң сени сақайтти! Теч-аман бол, — деди һәзрити Әйса униңға.

49 Һәзрити Әйса бу сөзни қиливатқанда, ибадәтхана җавапкәриниң өйидин

кәлгән бири Яирға:
— Қизиң өлүп кәтти. Әнди Устазни аварә қилмайли, — деди.
[50] Буни аңлиған һәзрити Әйса Яирға:
— Қорқмиғин! Маңа ишәнгин! У сақийип кетиду, — деди.
[51] Һәзрити Әйса Яирниң өйигә барғанда, Петрус, Юһанна, Яқуп вә қизниң
ата-анисидин башқа кишиләрниң Өзи билән биллә өйгә киришигә рухсәт
қилмиди. [52] У йәрдикиләр қизға һаза тутуп жиға-зар қилишивататти.
Һәзрити Әйса уларға:
— Болди, жиғлимаңлар! Қиз өлмиди, ухлап қапту! — деди.
[53] Бирақ халайиқ Уни мәсқирә қилди. Чүнки қизниң аллиқачан жан
үзгәнлигидин уларниң хәвири бар еди. [54] Лекин һәзрити Әйса қизниң
қолидин тартип:
— Балам, орнуңдин тур, — дәп чақирди. [55] Қизниң роһи тенигә қайтип
келип, у дәрһал орнидин турди. Һәзрити Әйса уларға қизниң қосиғиға бир
нәрсә беришни буйриди. [56] Қизниң ата-аниси наһайити һәйран қелишти.
Лекин һәзрити Әйса уларға бу ишни һеч кимгә ейтмаслиқни тапилиди.

9

Һәзрити Әйсаниң он икки әлчини әвәтиши

[1] Һәзрити Әйса он икки шагиртини чақирип, уларға һәр қандақ жинни
һайдаш, кесәлләрни сақайтиш қудрити вә һоқуқини бәрди. [2] Андин уларни
Худаниң Падишалиғи һәққидики Хуш Хәвәрни тарқитиш вә кесәлләрни
сақайтишқа әвәтти. [3] У шагиртлириға:
— Силәр сәпәрдә һеч нәрсә алмаңлар, нә һаса, нә хуржун, нә нан, нә пул
еливалмаңлар, һәтта бирәр артуқ көйнәкму еливалмаңлар. [4] Бир жутқа
барғиниңларда, қайси өйдә қарши елинсаңлар, у йәрдин кәткичә шу өйдила
туруңлар. [5] Әгәр бирәр йәрдики кишиләр силәрни қарши алмиса, у йәрдин
кәткиниңларда уларни агаһландуруш үчүн айиғиңлардики топини
қеқиветиңлар, — деди.
[6] Шагиртлар йолға чиқип, һәммә йеза-қишлақларни арилап Хуш Хәвәрни
тарқитип, кесәлләрни сақайтти.
[7] Жәлилийәдики Һирод хан һәзрити Әйсаниң ишлиридин хәвәр тепип,
гаңгирап қалди. Чүнки бәзиләр: «Бу ишларни қиливатқан киши Йәһия
пәйғәмбәр екән. У тирилипту!» десә, [8] йәнә бәзиләр: «Бурун әжайип
мөҗүзиләрни ятратқан Илияс пәйғәмбәр яки башқа қедимки
пәйғәмбәрләрдин бири қайтидин тирилипту!» дәтти.
[9] «Мән Йәһияниң каллисини алдурған едим, әнди бу гәпләрни
аңлаватимән. Бу ишларни қиливатқан киши зади кимдур?» деди Һирод хан.
Шуниң үчүн у һәзрити Әйса билән көрүшүшниң йолини издиди.

Бәш миң кишини тойдуруш

[10] Он икки шагирт қайтип келип, өзлириниң қилған һәммә ишли-рини

һәзрити Әйсаға мәлум қилди. Һәзрити Әйса башқиларға уқтур-май уларни
Бәйтсайда дегән йезиға елип маңди. [11] Бирақ буниңдин хәвәр тапқан
халайиқму Униңға әгишип кәлди. Һәзрити Әйса уларни қарши елип, уларға
Худаниң Падишалиғиға даир ишларни чүшән-дүрди вә кесили барларни
сақайтти. [12] Күн олтарғили аз қалғанда, он икки шагирти һәзрити Әйсаниң
алдиға келип:

— Халайиқни тарқитиватқән болсиңиз, улар әтраптики йеза-қишлақларға
берип тамақ йесун вә қонғидәк җай тапсун. Чүнки бу хали җай екән, —
деди.

[13] Лекин һәзрити Әйса:

— Уларға өзәңлар тамақ бериңлар, — деди.

— Биздә пәқәтла бәш нан билән икки белиқ бар. Тамақ сетивелип әкелип
бериңлар демәкчимусиз? — дейишти улар һәйран болуп. [14] Чүнки шу йәрдә
жиғилған әрләрниңла сани тәхминән бәш миңчә бар еди.

Һәзрити Әйса уларға:

— Халайиқ әлликтин-әлликтин бөлүнүп олтарсун, — деди.

[15] Шагиртлар көпчиликни һәзрити Әйсаниң дегини бойичә олтарғузди.
[16] Һәзрити Әйса бәш нан билән икки белиқни қолиға елип, асманға қарап
Худаға шүкүр ейтти. Андин нанларни уштуп, көпчиликкә тарқитип бериш
үчүн шагиртлириға бәрди. [17] Һәммиси йәп тойди. Шагиртлири ешип қалған
нан билән белиқниң парчи-лирини жиғиведи, он икки севәт чиқти.

Петрусниң һәзрити Әйсани Қутқазғучи-Мәсиһ дәп тонуши

[18] Бир күни һәзрити Әйса Өзи ялғуз дуа қиливататти. Униң йенида
шагиртлирила бар еди. Һәзрити Әйса улардин:

— Халайиқ Мени ким дәп билидикән? — дәп сориди.

[19] — Бәзиләр Сизни чөмүлдүргүчи Йәһия дәйду, бәзиләр Илияс пәйғәмбәр
дәйду вә йәнә бәзиләр башқа қедимки пәйғәмбәрләрдин бири тирилипту
дәйду, — дәп җавап бәрди шагиртлар.

[20] Һәзрити Әйса улардин:

— Силәрчу? Силәр Мени ким дәп билисиләр? — дәп сориди.

— Сиз Худа тайинлиған Қутқазғучи-Мәсиһ екәнсиз, — дәп җавап бәрди
Петрус.

[21] — Һазир бу ишни һеч кимгә ейтмаңлар, — дәп буйриди һәзрити Әйса
уларға, [22] — чүнки Инсан Оғли нурғун азап-оқубәт тартиши керәк.
Ақсақаллар, алий роһанийлар вә Тәврат устазлири Уни рәт қилип
өлтүргүзиду. Лекин Уни өлтүрсиму, У үчинчи күни тирилиду.

[23] Һәзрити Әйса көпчиликкә йәнә мундақ деди:

— Кимду-ким Маңа әгишишни халиса, өз хаһишидин ваз кечип, өзиниң
чапрас яғичини көтирип, [*] һәр күни Маңа әгәшсун. [24] Чүнки өзи үчүнла

---

[*] **9:23** 23. Римлиқлар тәрипидин өлүм җазаси берилгәнләр миқлинидиған
чапрас яғачни мүрисидә көтирип, җаза мәйданиға баратти. «Өзиниң чапрас

яшайдиғанлар әксичә һаятидин мәһрум болиду. Бирақ өз хаһишидин ваз
кечип, Мениң үчүн яшайдиғанлар һаятини сақлалайду. 25 Бир адәм пүтүн
дунияға егә болуп һаятидин мәһрум қалса, буниң немә пайдиси болсун?!
26 Әгәр кимду-ким Мәндин вә Мениң сөзлиримдин номус қилса, Инсан
Оғли болған Мән Өзәмниң, Атамниң вә муқәддәс периштәләрниң
шан-шәриви ичидә қайтип кәлгинимдә, униңдин номус қилимән. 27 Билип
қоюңларки, бу йәрдә турғанларниң бәзилири Худаниң Падишалиғини
көрмигичә өлмәйду.

Һәзрити Әйсаниң нурға чөмүши

28 Тәхминән сәккиз күндин кейин һәзрити Әйса Петрус, Юһанна вә
Яқупни елип, дуа қилиш үчүн таққа чиқти. 29 Һәзрити Әйса дуа
қиливатқинида, Униң йүзи өзгәрди. Кийимлири аппақ болуп, чақмақ-тәк
чақниди. 30 Тосаттин Муса пәйғәмбәр вә Илияс пәйғәмбәр пәйда болуп,
Униң билән сөзлишишкә башлиди. 31 Улар Худаниң парлақ нури ичидә аян
болуп, һәзрити Әйса билән Униң Худаниң ирадисини әмәлгә ашуруш
йолида Йерусалимда қурван болидиғанлиғи тоғрисида сөһбәтләшти.
32 Петрус вә униң қериндашлирини уйқа басқан еди. Улар ухлап
ойғанғанда, һәзрити Әйсаниң парлақ нурини вә Униң билән билләә турған
Муса пәйғәмбәр вә Илияс пәйғәмбәрни көрди. 33 Бу икки пәйғәмбәр һәзрити
Әйсадин айрилидиған вақитта, Петрус өзиму туймиған һалда һәзрити
Әйсаға:

— Устазим, бу йәрдә болғинимиз немә дегән яхши! Бири Сизгә, бири
Муса пәйғәмбәргә, йәнә бири Илияс пәйғәмбәргә дәп, бу йәргә үч кәпә
ясайли, — деди.

34 Петрус гәп қиливатқанда, бир булут пәйда болуп, уларни қапла-валди.
Шагиртлар булут ичидә қалғинида қорқушуп кәтти. 35 Туюқсиз булуттин
Худаниң авази аңлинип:

— Бу Мениң Оғлум, Мениң таллиғиним. Униң сөзигә қулақ селиң-лар! —
деди.

36 Аваз тохтиғандин кейин, улар һәзрити Әйсаниң Өзи ялғуз
қал-ғанлиғини көрди. Шагиртлар бу ишни узун вақитқичә һеч кимгә
ейтмиди.

Җин чаплашқан балиниң сақайтилиши

37 Әтиси һәзрити Әйса үч шагирти билән билләә тағдин чүшкән вақтида,
нурғун кишиләр Уни қарши алғили чиқти. 38 Топниң ичидин бири туюқсиз
вақирап:

— Устаз, оғлумға көңүл бөлгәйсиз, у бирла бала еди! 39 Униңға дайим бир
җин чаплишивелип, өзичила вақирап-җақирап кетиду. Бәзидә пүтүн бәдини
тартишип қелип, ағзидин ақ көпүк келиду. Җин уни дайим қийнап арам

яғичини көтириш» дегәнлик Әйса Мәсиһ үчүн азап-оқубәт тартишқа тәйяр
болушни көрситиду.

бәрмәйду. [40] Шагиртлириңиздин бу җинни һайдаветишни өтүнүп сориған
едим, бирақ уларниң қоллиридин кәлмиди, — деди.
[41] — Әй етиқатсиз вә бузулған әвлат! Мән силәр билән биллә болуп,
силәрниң йәнила Маңа ишәнмигәнлигиңларға йәнә қачанғичә бәрдашлиқ
берәй? — деди һәзрити Әйса. Андин һелиқи кишигә:
— Балаңни елип кәл, — деди.
[42] Бала келиватқанда, җин уни йәргә жиқитип, пүтүн бәдинини
тартиштурувәтти. Бирақ һәзрити Әйса җинни һайдаветип, балини сақайтти
вә уни атисиға тапшуруп бәрди. [43] Көпчилик Худаниң күч-кудритигә
һәйран болушти.

Һәзрити Әйсаниң Өз өлүмини йәнә бир қетим алдин-ала ейтиши

Көпчилик һәзрити Әйсаниң қилған пүтүн ишлириға һәйран болуп
турғанда, һәзрити Әйса шагиртлириға:
[44] — Аңлап қоюңлар, бирсиниң сатқунлуғи билән, Инсан Оғли
башқиларниң қолиға тапшуруп берилиду, — деди.
[45] Бирақ улар бу сөзниң мәнасини чүшинәлмиди. Чүнки буниң мәнаси
қәстән йошурулған еди. Улар Униңдин бу сөзниң тегини сорашқиму
петиналмиди.

Худаниң нәзәридә ким улуқ?

[46] Шагиртлар зади кимниң әң улуқ екәнлигини өз ара талаш-тартиш
қилишиватати. [47] Уларниң немә ойлаватқанлиғини билгән һәзрити Әйса
кичик бир балини йенида турғузуп, [48] шагиртларға:
— Ким Мени дәп, бундақ кичик балини қобул қилса, Мени қобул қилған
болиду. Мени қарши алса, Мени Әвәткүчини қарши алған болиду.
Араңларда өзини әң төвән тутқини Худаниң нәзәридә әң улуқ болиду, —
деди.

Қарши турмаслиқ қоллиғанлиқтур

[49] Юһанна һәзрити Әйсаға:
— Устаз, Сизниң намиңиз билән җинларни һайдаватқан бирсини көрдуқ.
Лекин у бизгә охшаш Сизгә әгәшмигәнлиги үчүн, биз уни тосидуқ, — деди.
[50] — Уни тосимаңлар. Чүнки силәргә қарши турмиғанлар силәрни
қоллиғанлардур, — деди һәзрити Әйса униңға.

Һәзрити Әйсани қарши алмиған йеза

[51] Һәзрити Әйса өлүп, андин тирилип, асманға елип кетилидиған күнгә аз
қалғанда, Йерусалимға беришни қәтъий қарар қилди. [52] Буниң үчүн У
алдин-ала адәм әвәтти. Улар Самарийә өлкисидики бир йезиға келип,
һәзрити Әйсаниң келиши үчүн тәйярлиқ қилишқа киришти. [53] Бирақ
самарийәликләр [*] һәзрити Әйсани «Йерусалимға ибадәт қилишқа

---

[*]**9:53** 53. Самарийәликләр өз ибадәтханисини Гаризм теғиға қурған болуп,

баридикән», дәп қарши алмиди. [54] Униң шагиртли-ридин Яқуп билән Юһанна бу әһвални көрүп:

— Әй Рәббим, уларни көйдүрүветиш үчүн асмандин от яғдурушни өтүнсәк қандақ дәйсиз? — деди.

[55] Лекин һәзрити Әйса бурулуп уларни әйиплиди. [56] Андин улар баш-қа бир йезиға кәтти.

Һәзрити Әйсаға әгишишниң төләмлири

[57] Улар йолда кетиватқанда, бир киши һәзрити Әйсаға:

— Сиз қәйәргә бармаң, мән Сизгә әгишип маңимән, — деди.

[58] Бирақ һәзрити Әйса:

— Түлкиниң өңкүри, қушниң угиси бар. Бирақ Инсан Оғлиниң бешини қойғидәк йериму йоқ, — деди униңға.

[59] У йәнә башқа бир кишигә:

— Маңа әгәшкин, — деди.

Бирақ һелиқи киши банә көрситип:

— Устаз, атам өлүп уни йәрликкә қойғичә күтүп, андин Сизгә әгишәйчу, — деди.

[60] — Өлгәнләрни роһи өлүкләр өзлири йәрликкә қойсун! Сән болсаң, берип Худаниң Падишалиғиға даир Хуш Хәвәрни тарқат, — деди һәзрити Әйса униңға.

[61] Йәнә бирси:

— Әй Устаз, мән Сизгә әгәшмәкчимән. Бирақ авал өйүмгә берип, өйдикиләр билән хошлишип келәй, — деди.

[62] — Қош һайдаветип, тохтимай кәйнигә қарайдиған адәмдәк, бурун-қи һаятиңлардин меһриңларни үзәлмисәңлар, Худаға хизмәт қилишқа лайиқ болмайсиләр, — деди һәзрити Әйса униңға.

10

Һәзрити Әйсаниң йәтмиш икки шагиртини әвәтиши

[1] Шу ишлардин кейин һәзрити Әйса шагиртлардин йәнә йәтмиш иккини таллап, Өзи бармақчи болған шәһәр-йезиларға икки-иккидин әвәтти. [2] Улар йолға чиқиштин бурун һәзрити Әйса мундақ деди:

— Қутқузулушқа интилидиғанлар мол һосулдәк көп, бирақ һосул-ни елиш үчүн ишләйдиғанлар аз екән. Һосулниң Егиси болған Худа-дин көпирәк ишчи әвәтип, һосулни жиғивелишни тиләңлар. [3] Әнди йолға чиқиңлар. Мән силәрни қозиларни бөриләрниң арисиға әвәткәндәк әвәтимән. [4] Пул халта, хуржун вә аяқму алмаңлар. Йолда кишиләр билән көрүшкәндә параңлишишқиму тохтимаңлар. [5] Қайси өйгә кирсәңлар, алди билән: «Аиләңләргә Худадин аманлиқ тиләймән!» дәңлар. [6] У өйдә Худадин келидиған аманлиқни сөйгүчи болса, тилигән аманлиғиңлар униңға мәнсүп

улар ибадәтни Йерусалимда әмәс, бәлки шу тағда қилиш тоғра, дәп қаратти.

болиду. Әгәр болмиса, тилигән аманлиғиңлар өзәңларға яниду. [7] У өйдин бу
өйгә йөткилип жүрмәңлар, бәлки чүшкән өйдә туруңлар вә өйдикиләрниң
бәрги-нини йәңлар, чүнки хизмәткар кимгә хизмәт қилса, шуниңдин иш
һәққи елишқа һәқлиқ.
[8] Бирәр шәһәргә барғиниңларда, бирси силәрни қарши елип, алдиңларға
немә қойса, шуни йәңлар. [9] У шәһәрдики кесәлләрни сақайтиңлар вә у
йәрдики кишиләргә: «Худаниң Падишалиғи силәргә намайән болуш алдида
туриду!» дәңлар. [10] Бирақ бирәр шәһәргә барғиниңларда, у йәрдики
кишиләр силәрни қарши алмиса, көпчилик алдида: [11] «Худадин келидиған
жазаға өзәңларниң жавапкәр болидиғанлиғиңларни билдүрүш үчүн биз
шәһириңларниң айиғимизға қонған тописиниму қеқип чүшириветимиз!»
дәп агаһ-ландуруңлар вә уларға «Билишиңлар керәкки, Худаниң
Падишалиғи силәргә расттинла намайән болған еди!» дәңлар. [12] Билип
қоюңларки, у шәһәрдикиләрниң қиямәт күни тартидиған жазаси Содом *
шәһи-ридики яман кишиләрниң тартидиған жазасидинму еғир болиду.

Һәзрити Әйсани рәт қилғанлар

[13] — Һалиңларға вай, әй қоразинлиқлар! Һалиңларға вай, әй
бәйтсайдалиқлар! Силәр үчүн яратқан мөжүзилиримни Тир вә Сидон дегән
ятлар шәһәрлиридә яратқан болсам, у йәрдики хәлиқ бурунла мәйүсләнгән
һалда матиға йөгинип, күлгә милинип гуналириға товва қилған болатти.
[14] Қиямәт күни Худаниң силәргә беридиған жазаси, Тир вә
Сидондикиләрниңкидинму еғир болиду. [15] Әй кәпәрнаһум-луқлар! Асманға
чиқмақчимидиңлар? Әксичә дозаққа ташлинисиләр!
[16] Һәзрити Әйса шагиртлириға йәнә:
— Кимду-ким силәрниң сөзүңларға кирсә, Мениң сөзүмгә киргән болиду.
Кимду-ким силәрни рәт қилса, Мениму рәт қилған болиду. Мени рәт
қилғанлар Мени Әвәткүчиниму рәт қилған болиду, — деди.

Йәтмиш икки шагиртниң қайтип келиши

[17] Һелиқи йәтмиш икки шагирт хошал-хорам һалда қайтип келип:
— Әй Рәббимиз! Биз Сизниң намиңиздин буйруқ қилған едуқ, һәтта
жинларму бизгә бойсунуп, чиқип кетишти! — дәп мәлум қилди.
[18] Һәзрити Әйса уларға:
— Шундақ! Шәйтанниң асмандин чақмақтәк тез чүшкәнлигини көрдүм.
[19] Қулақ селиңлар! Мән силәргә илан-чаяндәк шәйтанни аяқ астиңларда
янчип ташлалайдиған, униң барлиқ күч-қудритини бесип чүшидиған һоқуқ
бәрдим. Силәргә һеч қандақ нәрсә зиян йәткүзәлмәйду. [20] Лекин силәр
жинларниң бойсунғанлиғи биләнла хошал болуп кәтмәңлар, бәлки
Худаниң намиңларни асмандики һаятлиқ дәптиригә язғанлиғиға хошал

---

*[**10:12**] 12. Содом — Ибраһим пәйғәмбәр заманидики шәһәр болуп, бу шәһәрниң адәмлири охшаш жинистики бузуқчилиққа каттиқ берилип гунаға патқанлиқтин, Худа бу шәһәрни адәмлири билән қошуп йоқатқан.

болуңлар, — деди.

Һәзрити Әйсаниң хошаллиғи

[21] Бу чағда һәзрити Әйса Муқәддәс Роһниң тәсири билән хурсән-ликкә
чөмгән һалда мундақ деди:
— Пүтүн аләмниң Егиси болған әй Атам! Сән бу һәқиқәтләрни өзини
әқиллиқ, билимлик чағлайдиған кишиләрдин йошуруп, кичик балилардәк
сәби кишиләргә ашкарилиғанлиғиң үчүн, Саңа мәд-һийи-ләр ейтимән.
Шундақ, Ата, Сениң Өз хаһишиң әйнә шу еди.
[22] Һәзрити Әйса әтрапидикиләргә:
— Атам һәммини Маңа ата қилди. Мениң Кимлигимни Атамдин башқа
һеч ким билмәйду. Атамниң Кимлигиниму Мән вә Мән Өзәм ашкарилашни
халайдиған кишиләрдин башқа һеч ким билмәйду, — деди.
[23] Андин һәзрити Әйса шагиртлириға қарап, астағина:
— Көргән ишларни көрәлигәнлигиңлар үчүн нәқәдәр бәхитликсиләр!
[24] Билип қоюңларки, бурунқи нурғун пәйғәмбәрләр вә падишалар силәр
көргән вә аңлиғанларни көрүшни вә аңлашни арзу қилған болсиму,
мурадиға йетәлмиди, — деди.

Меһриван самарийәлик тоғрисидики тәмсил

[25] Тәврат устазлиридин бири һәзрити Әйсани синимақчи болуп:
— Устаз, мән қандақ қилсам мәңгүлүк һаятқа еришәләймән? — дәп
сориди.
[26] — Тәврат қанунида немә дейилгән? Буни өзиңиз қандақ
чүшән-дүрисиз? — дәп сориди һәзрити Әйса.
[27] Һелиқи киши мундақ җавап бәрди:
— «Пәрвәрдигариң болған Худани пүтүн қәлбиң, пүтүн җениң, пүтүн
күчүң вә пүтүн зеһниң билән сөйгин»; буниңдин қалса, «Хошнаң-ни өзәңни
сөйгәндәк сөй».
[28] — Тоғра җавап бәрдиңиз. Мана шундақ қилсиңиз, мәңгү яшайсиз, —
деди һәзрити Әйса униңға.
[29] У киши өзиниң соал соришиниң йоллуқ екәнлигини билдүрүш үчүн,
һәзрити Әйсадин чүшәндүрүш тәләп қилип:
— Мениң сөйүшкә тегишлик хошнилирим кимләр? — дәп сориди.
[30] Һәзрити Әйса мундақ деди:
— Бир адәм Йерусалимдин Ериха шәһиригә келиветип, йолда
қарақчиларға учрап қапту. Қарақчилар униң кийим-кечәклирини
салдурувелип, уни уруп, чала өлүк қилип, ташлап кетипту. [31] Узун өтмәй,
бир йәһудий роһаний шу йолдин келиветип, һелиқи адәмни көрүп, писәң
қилмай йолниң у чети билән меңип өтүп кетипту. [32] Шуниңдәк мәркизий
ибадәтханида ишләйдиған лавий қәбилисидин болған бир хизмәтчиму бу
йәргә кәлгәндә, у бечарә адәмни көрүп, кари болмай йолниң у чети билән
меңип өтүп кетипту. [33] Лекин йәһудийлар яман көридиған Самарийәдин

кәлгән бир капир бу йәрдин өтүп кетиветип, уни көрүпла ич ағритипту [34] вә
алдиға берип, яғ вә шарап билән жараһитини жуюп, теңип қоюпту, андин
уни өз ешигигә миндүрүп, бир меһманханиға елип берип, у йәрдә һалидин
хәвәр апту. [35] Әтиси меһманханиниң ғожайиниға икки күмүч тәңгә берип:
«Униңға қарап қоюң, артуқ чиқими бар болса, қайтишимда төләймән»,
дәпту.
[36] Һәзрити Әйса һелиқи устаздин:
— Сизчә, бу үч адәм ичидә қайсиси қарақчиларға йолуққан һелиқи
кишигә хошнидарчиликни йәткүзгән? — дәп сориди.
[37] — Униңға меһриванлиқ қилған һелиқи киши, — дәп жавап бәрди у.
— Ундақ болса, сизму берип, башқиларға шундақ қилиң, — деди һәзрити
Әйса униңға.

Һәзрити Әйсаниң Марта вә Мәрийәмни йоқлиши

[38] Һәзрити Әйса шагиртлири билән биллә сәпирини давамлаш-туруп, бир
йезиға кәлди. У йәрдә Марта исимлиқ бир аял Уни өйигә тәклип қилди.
[39] Мартаниң Мәрийәм исимлиқ бир сиңлиси бар еди. У һәзрити Әйсаниң
айиғи тәрәптә олтирип, тәлимини аңлаватати. [40] Өйдики ишларниң
көплүгидин пайпетәк болуп жүргән Марта һәзрити Әйсаниң алдиға келип:
— Әй Рәббим, сиңлим Мәрийәм шунчә көп ишларни маңила ташлавәтти,
уни маңа ярдәмләштүргәйсиз! — деди.
[41] Бирақ һәзрити Әйса униңға мундақ жавап бәрди:
— Әй Марта, сән артуқ ишларға баш қатуруп аварә болуп жүрүва-тисән.
[42] Бирақ бирла муһим иш бар. Мәрийәм шу яхши ишни тал-лавалди. Буни
һеч ким униңдин тартивалалмайду.

11

Дуа қилиш тоғрисидики тәлим

[1] Бир күни һәзрити Әйса бир йәрдә дуа қиливататти. Дуа аяқлаш-қандин
кейин шагиртлиридин бири Униңға:
— Әй Рәббим, Йәһия пәйғәмбәр өз шагиртлириға үгәткинидәк, Сизму
бизгә дуа қилишни үгитип қойсиңиз, — деди.
[2] Һәзрити Әйса жавап берип мундақ деди:
— Дуа қилғиниңларда, мундақ дәңлар:

«Әй Атимиз,
Сениң намиң улуқланғай.
Падишалиғиң йәр йүзидиму намайән болғай.
[3] Күндилик йемәклигимизни бәргәйсән.
[4] Бизгә гуна қилған һәр кимни кәчүргинимиздәк,
Сәнму гуналиримизни кәчүргәйсән.
Бизни аздурулушлардин сақлап қалғайсән».

[5] Һәзрити Әйса сөзини давам қилип шагиртлириға мундақ деди:
— Әгәр йерим кечидә достуңниң өйигә берип, «Бурадәр, маңа үч нан
берип тур, [6] өйүмгә бир достум сәпәр билән кәлгән еди, өйдә уни күткидәк
бир нәрсә қалмапту» десәң, [7] достуң өйиниң ичидә туруп, «Мени аварә
қилма, ишик тақақлиқ, балилар, һәммимиз йетип қалдуқ. Хапа болма!» дәп
җавап бериши мүмкинму? [8] Яқ, у достлуқ-ниң йүзини қилмиған
тәғдирдиму, сениң тартинмастин қайта-қайта ялвурушуң сәвәвидин
болсиму, орнидин туруп, сориған нәрсәңни чоқум бериду. [9] Шуниңға
охшаш, силәр дуа қилип тиләңлар, Худа тилигиниңларни бериду. Издәңлар,
таписиләр. Ишикни қеқиңлар, ечилиду. [10] Чүнки тилигәнләр чоқум
еришиду, издигәнләр чоқум тапиду, ишикни қаққанларға ишик чоқум
ечилиду. [11] Силәр белиқ тәләп қилған оғлуң-ларға илан берәттиңларму?
[12] Тухум тәләп қилса, чаян берәттиңларму? [13] Гунакар болған силәр
пәрзәнтлириңларға яхши нәрсиләрни беришни билгән йәрдә, асмандики
Атаңлар тилигәнләргә Муқәддәс Роһини илтипат қилмасму?

Һәзрити Әйса шәйтандин күчлүктур

[14] Бир күни һәзрити Әйса бир адәмни кекәч қилип қойған җин-ни униң
тенидин һайдап чиқарди. Шуниң билән кекәч зуванға кәлди. Көпчилик
буниңға интайин һәйран болушти. [15] Бирақ бәзи кишиләр: «У җинларни
уларниң башлиғи болған шәйтанға тайинип һайдаве-тиду», деди.
[16] Йәнә бәзиләр Униң Худа тәрипидин әвәтилгәнлигини синап бекиш
мәхситидә, Униңдин бир карамәт көрситишни тәләп қилди. [17] Уларниң немә
ойлаватқанлиғини билгән һәзрити Әйса мундақ деди:
— Әгәр бир дөләттикиләр икки груһқа бөлүнүп соқушса, у дөләт
гумранлиққа йүз тутиду. Бир аилидикиләр өз ара жедәл-мажра қилиш-са, у
аилиму вәйран болиду. [18] Шуниңға охшаш, шәйтан өз башқурушида болған
җинлар билән соқушса, униң падишалиғи қандақму пут тирәп туралисун?
Силәр Мени «Җинларни шәйтанға тайинип һайдайдикән», дәйсиләр.
[19] Әгәр дәрвәқә шундақ болса, силәрниң әгәшкүчилириңлар җинларни
һайдашта кимгә таянди?! Ейтқанлириңларниң хата екәнли-гини өз
әгәшкүчилириңлар дәлилләп бериду! [20] Әмәлиятта Мән Худа-ниң
күч-қудритигә тайинип җинларни һайдавәттим. Бу Худаниң
Падишалиғиниң араңларда намайән болғанлиғини испатлайду. [21] Әгәр
толуқ қуралланған қавул адәм өз өйини қоғдап турса, униң мал-мүлки
бехәтәр болиду. [22] Лекин униңдин қавул бири һуҗум қилип уни йәңсә, униң
таянған қураллирини тартивалиду вә мал-мүлүклирини олҗиға елип, өз
адәмлиригә тарқитип бериду.
[23] Мән билән бир йолда маңмиғанлар, Маңа қарши турғучилардур. Маңа
жиғивелишқа ярдәм бәрмигәнләр тозутувәткүчиләрдур.
[24] Җин бирәр адәмниң тенидин һайдаветилгәндин кейин, қурғақ
далаларни арилап чиқип, туридиған җай издәйду. Тапалмиғандин кейин,
«Илгирики өйүмгә қайтай!» дәйду. [25] Шуниң билән җин у адәм-ниң тенигә

қайтип келип, һелиқи адәмниң дилиниң пакиз тазилинип рәтләнгән өйдәк
болуп қалғанлиғини байқайдудә, [26] өзидинму бетәр йәттә жинни башлап
кирип биллә туриду. Буниң билән һелиқи адәмниң кейинки һали
бурунқидинму яманлишип кетиду.

Һәқиқий бәхит

[27] Һәзрити Әйса бу гәпләрни қиливатқанда, көпчилик арисида бир аял
жуқури авазда:

— Сизни туғуп, беқип чоң қилған аял нәқәдәр бәхитлик һә! — деди.

[28] — Худаниң сөзини аңлап, униңға бойсунидиған киши униң-динму
бәхитлик! — деди һәзрити Әйса.

Карамәт көрситиш тәливи

[29] Шу чағда һәзрити Әйсаниң әтрапиға нурғун адәм олишивалған еди. У
Өзидин карамәт көрситишни тәләп қилған кишиләргә мундақ деди:

— Бу заманниң адәмлири немә дегән осал! Улар карамәт көрсәт дәпла
туриду. Бирақ силәргә Юнус пәйғәмбәрниң карамитидин башқа
көрситидиған иккинчи карамәт йоқ. [30] Юнус пәйғәмбәрдә йүз бәргән ишлар
Нинәви шәһиридики хәлиққә бир мөҗүзилик аламәт болғиниға охшаш,
Мәндә — Инсан Оғлида йүз беридиған ишларму бу әвлатқа йәнә шундақ
мөҗүзилик аламәт болиду. *

[31] Қиямәт күни Әрәпстандики Шәба падишалиғиниң аял падишаси
орнидин туруп, силәрниң үстүңлардин шикайәт қилиду. Чүнки у падиша
Сулайманниң әқиланә сөзлирини аңлаш үчүн, узун йолларни бесип кәлгән.
Мана һазир бу йәрдә падиша Сулаймандинму Улуғи бар. [32] Қиямәт күни
Нинәви шәһиридики хәлиқму қопуп, силәрниң үстүңлардин шикайәт
қилиду. Чүнки улар Юнус пәйғәмбәрниң тәлимини аңлап, яман йолдин
қайтқан. Бирақ бу йәрдә Юнус пәйғәм-бәрдинму улуқ Бирси силәрни яман
йолдин қайтишқа чақирса, қулақ салмидиңлар.

Худаниң көрсәткән йоруқлуғини қандақ көргили болиду

[33] — Һеч ким чирақни йеқип, уни көрүнмәс йәргә яки дас астиға йошуруп
қоймайду. Әксичә өйгә киргәнләр ениқ көрәлисун дәп, уни чирақданниң
үстигә қойиду, әлвәттә.

[34] Силәрниң көзүңлар тениңларниң чириғидур. Әгәр көзүңлар яхши болса,
йәни көзүңлар Худада болса, пүтүн вуҗудуңлар йоруқлуқ билән толиду.
Әгәр көзүңлар яман болса, пүтүн вуҗудуң-ларни қараңғулуқ басиду.
[35] Шуниң үчүн һошияр болуңларки, вуҗудуң-лардики «йоруқлуқ»
йоруқлуқ әмәс, қараңғулуқ болмисун. Һаятиңлардики «Йоруқлуқниң»
йоруқлуқ әмәс, бәлки қараңғулуқ болуп қелишиға диққәт қилиңлар. [36] Әгәр

---

*__11:30__ 30. Бу айәттә һәзрити Әйса Юнус пәйғәмбәрниң йоған бир белиқниң ичидә үч күн туруп сақ чиққанлиғини тилға елиш арқилиқ Өзиниңму өлүп, үчинчи күни тирилидиғанлиғини алдин-ала ейтқан.

пүтүн вужудуңлар йоруқлуқ билән толуп, униңда қараңғулуқтин қилчә әсәр болмиса, худди нурлуқ чирақ силәрни йорутуп турғандәк, һаятиңлар пүтүнләй йоруқлуқта болиду.

Пәрисийләр билән Тәврат устазлириниң сахтипәзлиги

37 Һәзрити Әйса сөзлирини аяқлаштурғандин кейин, бир пәрисий Уни
өйигә тамаққа тәклип қилди. Һәзрити Әйса өйгә кирип, дәсти-ханда
олтарди. 38 Һелиқи пәрисий Униң тамақтин илгири қол жуюш диний
қаидисини ада қилмиғанлиғини көрүп, интайин һәйран болди. 39 Һәзрити
Әйса униңға:

— Силәр пәрисийләр тешила пакиз жуюлған чинә-қачиларға
охшай-силәр. Қоллириңларни яхши жуйисиләр, бирақ ичиңлар ачкөзлүк вә
яманлиқ билән толған. 40 Әй наданлар, тешини яратқан Худа ичигиму қарап
һесап алмасму?! 41 Шуңа кәмбәғәлләргә көңүл бөлүп, өзәңлар ачкөзлүк
билән бесип ятқан тәәллуқатилириңларни еһтияжлиқ болған-ларға
бериңлар. Шу чағдила ичиңлар һәм тешиңлар пак болиду.

42 Һалиңларға вай, әй пәрисийләр! Силәр һәтта ялпуз, сузап қатарлиқ
дора-дәрманларниң ондин бир үлүшини Худаға атайсиләрю, бирақ
һәққанийлиқ вә Худаға болған муһәббәткә сәл қарайсиләр. Алди билән бу
ишларни орунлишиңлар керәк. Башқа ишларға кәлсәк, улар-ғиму сәл
қарашқа болмайду.

43 Һалиңларға вай, әй пәрисийләр! Силәр ибадәтханида алаһидә орун-да
олтиришқа, базарларда башқиларниң өзәңларға салам берип һөрмәтлишигә
амрақ. 44 Силәргә вай! Силәр худди кишиләр өтүп кетиветип, дәссәп
меңипму сезәлмәйдиған, сесип кәткән қәбирсиз йәрликкә охшайсиләр! * —
деди.

45 Мәлум бир Тәврат устази һәзрити Әйсаға:

— Устаз, бу сөзлириңиз бизгиму һақарәт болди! — деди.

46 Һәзрити Әйса униңға мундақ жавап бәрди:

— Силәргиму вай, әй Тәврат устазлири! Силәр қаттиқ диний қаидәңлар
арқилиқ көтәргили болмайдиған еғир жүкни башқиларниң зиммисигә
жүкләйсиләрю, өзәңлар бирәр бармиғиңларниму мидирлитип қоймайсиләр.
47 Силәргә вай! Силәр ата-бовилириңлар өлтүргән пәйғәмбәрләрниң хатирә
ташлирини чирайлиқ ясидиңлар. 48 Бу силәрниң ата-боваңларниң
қилмишлирини яқлиғиниңлардин дерәк бериду. Чүнки улар
пәйғәмбәрләрни өлтүргән болса, силәр у пәйғәмбәрләрниң қәбирлирини
ясап туруп, уларға ишәнмидиңлар. 49 Шуниң үчүн Худа Өзиниң даналиғи

---

*__11:44__ 44. Йәһудийлар арисида «Йәрликни дәссәп маңған адәм напак болуп қалиду» дегән көз қараш болғачқа, қәбир селинип, униң үсти ақлап қоюлатти. Һәзрити Әйсаниң демәкчи болғини, худди йәрликни дәссәп маңған адәм напак болуп қалғанға охшаш, пәрисийләрниң тәсиригә учриған адәмму напак болиду, дейилмәкчи.

билән мундақ дегән: «Мән уларға пәйғәмбәр вә әлчилиримни әвәтимән. Бәзилири улар тәрипи-дин өлтүрүлиду, бәзилири уларниң зиянкәшлигигә учрайду».
[50-51] Шуниң үчүн аләм яритилғандин бу янқи пәйғәмбәрләрни өлтүрүш гуналириниң һәммисигә, йәни Һабилниң өлтүрүлүшидин тартип, таки роһаний Зәкарияниң мәркизий ибадәтханидики муқәд-дәс жай билән қурванлиқ суписиниң арилиғида өлтүрүлүшигичә болған қан қәризләрниң һәммисигә мошу заманниң адәмлири жавапкәр болиду. Шундақ, буларниң һәммиси үчүн силәр жазаға тартилисиләр.
[52] Һалиңларға вай, әй Тәврат устазлири! Һәқиқәт ғәзнисиниң ачқу-чини қолуңларға еливелип, өзәңлар униң ичигә кирмидиңлар, һәтта киришни халиғанларниму киргүзмидиңлар.
[53-54] Һәзрити Әйса у йәрдин кәткәндин кейин, Тәврат устазлири билән пәрисийләр Уни қаттиқ сөкүп, Униңға қийин соалларни қоюп, сөзидин тутувелип зиянкәшлик қилишқа пурсәт күтүшти.

12

Сахтипәзликтин һошияр болуш

[1] Миңлиған кишиләр қиста-қистаңчилиқтин бир-бирини дәс-сәвәт-кидәк болушуп кәткән еди. Һәзрити Әйса шагирт-ли-риға қарап:
— Силәр пәрисийләрниң ечитқусидин, йәни сахтипәзлигидин һошияр
болуңлар. [2] Ашкарә болмайдиған һеч қандақ йошурун иш, паш
болмайдиған һеч қандақ мәхпийәтлик йоқтур. [3] Демәк, силәрниң мәхпий
қилған сөзлириңлар очуқ-ашкарә аңлиниду. Өйниң ичидә йошурун пичирлашқан гәплириңларму төрт тамдин өтүп, хәлқи аләмгә пур кетиду, — деди.

Худадинла қорқуш керәк

[4] Һәзрити Әйса йәнә мундақ деди:
— Достлар, жениңларни тениңлардин жуда қилиштин башқа зиянкәшлик
қолидин кәлмәйдиғанлардин қорқмаңлар. [5] Кимдин қорқуш керәклигини
көрситип қояй. Жениңларни алғандин кейин, дозаққа ташлашқа һоқуқлуқ болған Худадин қорқуңлар. Қорқушқа тегишлиги әйнә шу.
[6] Бәш қушқачни икки тәңгигә сетивалғили болсиму, лекин уларниң
бириниму Худа унтуп қалғини йоқ. [7] Һәтта силәрниң һәр бир тал
чечиңларниңму һесави бар. Шундақ екән, қорқмаңлар, чүнки силәр Худа үчүн нурғунлиған қушқачтинму қиммәтликтә!

Һәзрити Әйсани етирап қилиш вә қилмаслиқ

[8] — Көңүл қоюп аңлаңлар! — деди һәзрити Әйса гепини давамлаш-туруп, — һазир көпчилик алдида Мени етирап қилғанларни, кейин Инсан Оғлиму
Худаниң периштәлири алдида етирап қилиду. [9] Бирақ көпчилик алдида

Мени рәт қилғанлар, Худаниң периштәлири алди-диму рәт қилиниду.
[10] Инсан Оғлиға қарши сөз қилғанлар кәчүрүмгә еришәләйду. Бирақ
Муқәддәс Роһқа күпүрлүк қилғанлар кәчүрүмгә еришәлмәйду.
[11] Кишиләр силәрни «Бу адәм һәзрити Әйсаға әгәшкән», дәп
ибадәт-ханиға яки һөкүмдарларниң алдиға елип берип, сораққа тартқанда,
«Өзәмни қандақ ақлисам болар?» яки «Немә десәм болар?» дәп әндишә
қилмаңлар. [12] Чүнки немә дейишиңларни Муқәддәс Роһ шу вақитта силәргә
үгитиду.

Әқилсиз бай һәққидики тәмсил

[13] Көпчилик ичидин бир киши һәзрити Әйсаға:
— Устаз, акамға атимиздин қалған мирастин маңа тегишлигини
беришини буйрусиңиз, — деди.
[14] — Бурадәр, ким Маңа силәрниң араңларда қазилиқ қилиш яки
мирасиңларни айрип бериш һоқуқини берипту? — деди һәзрити Әйса
униңға.
[15] Кейин У көпчиликкә:
— Һәр хил ачкөзлүктин пәхәс болуңлар вә сақлиниңлар. Чүнки киши һәр
қанчә бай болуп кәтсиму, униң һаяти мал-мүлкиниң көплү-гигә бағлиқ
әмәс, — деди [16] һәм уларға мундақ бир тәмсилни сөзләп бәрди:
— Бир байниң йери мол һосул берипту. [17] У көңлидә: «Бунчивала һосулни
қойидиған йерим йоқ. Қандақ қилишим керәк? [18] Тоғра, һазирқи
амбарлиримни бузуп, кәңәйтип қуруп, ашлиқ вә башқа мал-мүлүклиримни
шу йәргә коймамдимән?!» дәп ойлапту. [19] У йәнә өз-өзигә: «Вай-вуй, сән
немә дегән бәхитлик адәм! Көп жил йәткидәк мал-мүлкүң бар. Йәп-ичип,
турмушуңни хошал-хорам, раһәт өткүзмәмсән?!» дәпту.
[20] Лекин Худа униңға:
«Әй ахмақ, бүгүн кечила аманәтни тапшурисән, ундақта топлиған барлиқ
байлиғиң әнди кимгә қалар?» дәпту.
[21] Һәзрити Әйса йәкүнләп мундақ деди:
— Өзигә байлиқ топлиған, амма Худаниң нәзәридә бай болмиған
кишиниң ақивити мана шундақ болиду.

Худаға тайиниш

[22] Андин һәзрити Әйса шагиртлириға мундақ деди:
— Шуңа билип қоюңларки, турмушуңларға керәклик йемәк-ичмәк яки
учаңларға кийидиған кийим-кечәктин ғәм қилмаңлар. [23] Чүнки һаятлиқ
йемәк-ичмәктин, тән кийим-кечәктин көп әзиздур. [24] Қарғиларға қараңлар!
Улар теримайду, жиғмайду, уларниң амбар, қоймилириму йоқ. Худа
уларниму ач қоймиған йәрдә, силәрниң рисқиңларни чоқум бериду. Чүнки
силәр шу қушлардин көп әзиз әмәсму?
[25] Араңларда қайсиңлар ғәм-қайғу билән өмрүңларни кичиккинә
узарталайсиләр? [26] Мана шунчилик кичик ишниму қилалмисаңлар, башқа

ишлар үчүн ғәм қилишиңларниң немә һажити?! [27] Явайи гүлләрниң қандақ
өсидиғанлиғиға қарап бекиңлар. Улар ишму қилмайду, кийимму тикмәйду.
Лекин силәргә шуни ейтайки, һәтта улуқ падиша Сулайманниң һашамәтлик
тонлириму бу явайи гүлләр-ниң гөзәллигигә тәң келәлмәйду. [28] Әй ишәнчи
аҗизлар! Даладики бүгүн ечилса, әтиси қуруп очаққа қалинидиған әшу
гүл-гияларни шундақ безигән Худа силәрни техиму кийиндүрмәсму?
[29] Шундақ екән, йемәк-ичмәк, кийим-кечәк үчүн баш қатурмаңлар. Һеч
неми-дин әнсиримәңлар. [30] Бу дунияниң адәмлири мана шу нәрсиләр үчүн
издиниду. Бирақ асмандики Атаңлар силәрниң бу нәрсиләргә
муһтаҗлиғиңларни билиду. [31] Шуниң үчүн силәр Худаниң Падишалиғи
һәққидә издиниңлар. У чағда Худа силәргә мана буларниң һәммисини
қошуп тәғдим қилиду.

Һәқиқий байлиқ топлаш

[32] — Қозилирим, қорқмаңлар! Силәр аз вә аҗиз болсаңларму, Атаң-лар Өз
Падишалиғини силәргә беришни лайиқ көрди. [33] Мал-мүлкүң-ларни сетип,
кәмбәғәлләргә сәдиқә бериңлар. Өзәңларға упримайдиған пул халта
һазирлаңлар. Шундақ қилсаңлар, оғри алалмайдиған, күйә йемәйдиған җай
— асманда ғәзнә топлиған болисиләр. [34] Байлиғиңлар қәйәрдә болса,
қәлбиңларму шу йәрдә болиду.

Һәзрити Әйсаниң келишигә тәйяр болуңлар!

[35] — Худди белини чиң бағлап, чирақлирини яндуруп, [36] ғоҗайи-ниниң
той зияпитидин қайтип келишини күтүп турған чакарлардәк, һәр дайим
тәйяр туруңлар. Ғоҗайин келип ишикни қаққанда, чакар-лар дәрһал чиқип
ишикни ечиши керәк. [37] Ғоҗайин қайтип кәлгәндә, чакарлириниң ойғақ вә
тәйяр турғанлиғини көрсә, бу чакарларниң бәхтидур! Билип қоюңларки,
буни көргән ғоҗайин чакарларниң хизмитидә болуп, уларни дәстиханға
олтарғузуп, шәхсән өзи күтүвалиду. [38] Һәтта ғоҗайин йерим кечидә яки
сәһәрдә кәлсун, у чакарлириниң ойғақлиғини көрсә, бу чакарларниң
бәхтидур!

[39] Билип қоюңларки, әгәр өй егиси оғриниң кечиси қачан
келидиғанлиғини билсә, оғриниң өйгә бузуп киришигә һәргиз йол
қоймайду, әлвәттә! [40] Шуниңға охшаш, силәрму һәр дайим тәйяр туруңлар.
Чүнки Инсан Оғли силәр ойлимиған чағда қайтип келиду.

[41] — Әй Рәббим, бу тәмсилләрни бизгила қаритип ейттиңизму яки
көпчиликкә қаритипму? — дәп сориди Петрус.

[42] Һәзрити Әйса мундақ деди:

— Ким ишәнчлик вә зерәк чакар болса, ғоҗайин уни башқа чакар-лири
үстидин күзитип, ғоҗайинниң озуқ-түлүгини уларға вақти-вақтида тәхсим
қилип беришкә қойиду. [43] Ғоҗайин сәпиридин қайтип келип, чакириниң
шунчилик садақәт билән хизмәт қиливатқинини көрсә, бу чакарниң бәхти!
[44] Билип қоюңларки, ғоҗайин уни пүтүн тәәллуқатини башқурушқа қойиду.

[45] Лекин әгәр бу чакар көңлидә: «Ғожайиним кечикип қайтип келидиғу»,
дәп башқа әр, аял чакарларни урса вә йәп-ичип мәс болса, [46] ғожайин
күтүлмигән бир күни, ойлимиған бир вақитта қайтип келип, уни уруп чала
өлүк қилип, етиқатсизлар билән охшаш тәғдиргә дучар қилиду.
[47] Ғожайининиң немә тәләп қилғанлиғини билип туруп, руслинип
турмиған вә ғожайининиң дегинини қилмиған чакар қаттиқ таяқ йәйду.
[48] Бирақ ғожайининиң тәливини билмәй туруп, таяқ йейишкә тегишлик
ишни қилған чакар йенигирәк таяқ йәйду. Худа кимгә көп бәрсә, униңдин
көп күтиду. Чүнки кимгә көп аманәт қоюлған болса, униңдин тәләп
қилинидиғиниму көп болиду.

Һәзрити Әйса — бөлүнүшниң сәвәпчиси

[49] — Мән дунияға от йеқишқа кәлдим. Бу отниң йенип кетишини нәқәдәр
арзу қилимән һә! [50] Мән алди билән азаплиқ «чөмүлдүрүштин» өтүшүм
керәк. Бу чөмүлдүрүш әмәлгә ашқичә интайин қийнили-ватимән. [51] Силәр
Мени дунияға течлиқ елип кәлдимикин, дәп ойлап қалмаңлар. Мән течлиқ
әмәс, бөлүнүш елип кәлдим! [52] Буниңдин кейин бир аилидикиләр
бир-бирсигә қарши туриду. [53] «У Әйсаниң әгәшкүчиси», дәп ата оғлиға,
оғул атисиға, ана қизиға, қиз анисиға, қейинана келинигә, келин
қейинанисиға қарши туриду.

Худаниң ғәзивидин агаһландуридиған бешарәтләр

[54-55] Һәзрити Әйса көпчиликкә йәнә мундақ деди:
— Силәр күн петиш тәрәптә булут көрүнсә, «Ямғур яғиду» дәйси-ләр.
Җәнуп тәрәптин шамал чиқса, «Һава иссийду» дәйсиләр. Дәрвәқә, шундақ
болиду. [56] Әй сахтипәзләр! Силәр асман-зиминниң рәңгини
чүшәндүрәләйсиләрю, һазирниң немә вақит екәнлигини
чүшәндүрәлмәмсиләр?! [57] Неминиң тоғра екәнлигигә силәр өзәңлар
немишкә һөкүм қилип бақмайсиләр?! [58] Әгәр бири үстүңлардин әризә
қилип, силәрни сотқа елип бармақчи болса, имканийәтниң баричә,
алдин-ала униң билән яришивелиңлар. Болмиса у силәрни сотчиға, сотчи
болса қаравулға тапшуруп, зинданға солитиветиду. [59] Билип қоюңларки,
силәргә қоюлған җәриманниң бир тийиниму қоймай төлимигичә,
зиндандин чиқалмайсиләр!

13

Товва қилиш яки һалак болуш

[1] Шу чағда бир нәччә киши келип, һәзрити Әйсаға бир қисим
җәлилийәликләрниң мәркизий ибадәтханида қурванлиқ қиливатқинида,
һаким Пилатус тәрипидин өлтүрүлүп, уларниң қениниң қурванлиқниң қени
билән арилишип кәткәнлигини ейтти. [2] Һәзрити Әйса мундақ деди:
— Бу җәлилийәликләрниң башқа җәлилийәликләрдин көпирәк гунайи

болғанлиғи үчүн шунчилик җапа чәкти, дәп қарамсиләр? [3] Яқ, ундақ әмәс!
Гуналириңларға товва қилмисаңлар, силәрму әшулардәк һалак болисиләр.
[4] Силоһа мәһәлисидики мунара өрүлүп чүшкәндә тегидә қелип өлгән он
сәккиз кишини қандақ дәйсиләр? Уларни Йеруса-лимдики башқа
кишиләрдинму яман, дәп қарамсиләр? [5] Ундақ әмәс! Билип қоюңларки,
гуналириңларға товва қилмисаңлар, силәрму һалак болисиләр.

Товва қилмаслиқниң ақивити

[6] Андин һәзрити Әйса бу тәмсилни сөзләп бәрди:

— Бир кишиниң беғида бир түп әнҗир дәриғи бар екән. У киши бу
дәрәқтин мевә күтүпту, лекин дәрәқ мевә бәрмәпту. [7] У киши бағвәнгә:
«Қара, үч жилдин бери шунчә күтсәм, бир талму мевә бәрмиди, уни
кесивәт! Униң бу йәрдә йәр егиләп турушиниң немә һаҗити», дәпту.
[8] «Ғоҗайин, йәнә бир жил вақит бериң. Униң түвидики топиларни
юмшитип, оғутлап бақай. [9] Әгәр келәр жили мевә бәрсә, техи яхши.
Бәрмисә, кесиветәйли», дәпту бағвән.

Дәм елиш күни док аялни сақайтиш

[10] Бир дәм елиш күни һәзрити Әйса бир ибадәтханида кишиләргә тәлим
беривататти. [11] У йәрдә У җин чаплашқили он сәккиз жил болған бир аялни
көрди. Бу аялниң бели пүкүлгән болуп, руслинип тик туралматти.
[12] Һәзрити Әйса уни көргәндә, йениға чақирип:

— Ханим, кесилиңиз сақайди! — дәп [13] қолини униң учисиға қоюведи,
һелиқи аял дәрһал руслинип тик туруп, Худаға мәдһийә ейтти.

[14] Һәзрити Әйсаниң дәм елиш күни кесәл сақайтқанлиғини көргән
ибадәтхана җавапкәри ғәзәп билән көпчиликкә:

— Иш вақтимиз алтә күн. Шипалиқ издигүчиләр дәм елиш күнидин башқа
шу алтә күн ичидә келиши керәк, — деди.

[15] Рәббимиз Әйса униңға мундақ җавап бәрди:

— Әй сахтипәзләр, дәм елиш күни өкүз вә ешигиңларни оқурдин йешип,
суғарғили елип барисиләрғу?! Бу һәрикитиңларни иш дәп
һесаплимамсиләр?! [16] Әҗдадимиз Ибраһимниң әвлатлиридин болған бу аял
он сәккиз жилдин бери шәйтанниң сиртмиғида турупту. Әнди дәм елиш
күни болсиму уни сиртмақтин бошитивәтсәм яман боптуму?!

[17] Һәзрити Әйсаниң бу сөзи дүшмәнлирини хиҗаләт қилди. Көпчи-лик
болса, Униң ятқан әҗайип мөҗүзилиридин хурсән болди.

Уруқ вә хемиртуруч тоғрисидики тәмсилләр

[18] Һәзрити Әйса тәлим беришни давамлаштуруп мундақ деди:

— Худаниң Падишалиғи зади қандақ? Мән уни қандақ сүрәтләп берәй?
[19] У гоя бир тал қича уруғиға охшайду. Гәрчә қича уруғи кичик болсиму,
киши уни териса, өсүп йетилип көчәт * болиду. Қушлар келип униң

*__13:19__ 19. Бу йәрдә тилға елинған қича Оттура Шәриқтә өсидиған, яхши

шахлирида угилайду.
[20-21] Униңдин башқа, Худаниң Падишалиғини немигә охшитай? У худди хемиртуручқа охшайду. Аял хемиртуручни бир халта унға қошуп жуғарса, бу хемиртуруч пүтүн хемирни болдуралайду.

Асманниң тар ишиги

[22] Һәзрити Әйса Йерусалимға кетиветип, нурғун шәһәр-йезилар-дин
өткәч, тәлим берип маңди. [23] Бири Униңдин:
— Әй Тәхсир, қутқузулидиғанларниң сани азму? — дәп сориди.
Һәзрити Әйса көпчиликкә мундақ жавап бәрди:
[24] — Аз болсун, көп болсун, силәр асманниң тар ишигидин киришкә
тиришиңлар. Чүнки нурғун кишиләр бу ишиктин кирәй десиму,
кирәлмәйду. [25] Өйниң ғожайини ишикни тақиған вақтида, силәр ташқирида
туруп: «Тәхсир, ишикни ечиң!» дәп ишикни қақсаңлар, у: «Яқ! Ачмаймән,
чүнки силәрни тонумаймән», дәйду. [26] Силәр: «Биз сиз билән һәмдәстихан
болған, сизму бизниң кочилиримизда тәлим бәргән» десәңлар, [27] у силәргә
йәнә бир қетим: «Силәрни тону-май-мән, көзүмдин йоқилиңлар, әй яманлиқ
қилғучилар!» дәйду. [28] Силәр Ибраһим, Исһақ, Яқуп вә барлиқ
пәйғәмбәрләрни Худаниң Падиша-лиғи ичидә, өзәңларни болса, сиртқа
қоғлаветилгән һалда көргиниң-ларда, һәсрәттә жиғлап, чишлириңларни
ғучурлитисиләр. [29] У чағда дунияниң һәммә жайлиридин нурғун йәһудий
әмәсләрниң дөләтлири-динму нурғун кишиләр келишип, Худаниң
Падишалиғида һәмдәстихан болиду. [30] Шундақ қилип, кәйнидикиләр
алдиға өтүп, алдидикиләр кәйнидә қалиду.

Һәзрити Әйсаниң Йерусалимға болған меһир-муһәббити

[31] Дәл шу чағда бир нәччә пәрисийләр һәзрити Әйсаниң алдиға келип:
— Бу йәрдин башқа жайға кетиң. Һирод хан Сизни өлтүрмәкчи, —деди.
[32] Һәзрити Әйса унимастин:
— Силәр берип, у түлкигә Мениң давамлиқ жинларни һайдайди-ғанлиғим
вә кесәлләрни сақайтидиғанлиғимни, узун өтмәйла Йеруса-лимда
вәзипәмни тамамлайдиғанлиғимни дәңлар. [33] Шундақ екән, шу вақитқичә
йолумни давамлаштурмисам болмайду. Чүнки бир пәйғәмбәр үчүн елип
ейтқанда, Йерусалимдин башқа йәрдә өлтүрүлүш мувапиқ әмәстур.
[34] Әй йерусалимлиқлар! Пәйғәмбәрләр вә Худа әвәткән әлчиләрни
чалма-кесәк қилип өлтүргән йерусалимлиқлар! Гоя мекиян өз җүҗилирини
қанат астиға алғандәк, Мәнму силәрни қанчә қетим Өз қойнумға алмақчи
болдум, лекин силәр унимидиңлар. [35] Мана әнди Худа ибадәтханаңлардин
айрилип, силәрни ташлап кетиду. Шуни билип қоюңларки, силәр:
«Рәббимиз әвәткән Қутқазғучиға мубарәк болсун!» дәп Маңа ишәнмигичә,
Мени қайтидин көрәлмәйсиләр, — деди.

өскәндә һәтта үч метрдин ешип кетидиған өсүмлүкни көрситиду.

14

Дәм елиш күнидә кесәл сақайтиш

[1] Бир дәм елиш күни һәзрити Әйса муһим бир пәрисий ақсақи-линиң өйигә
тамаққа барди. Бәзиләр Уни тутуш койида, Униң сөз-һәрикәтлирини
күзитиватятти. [2] У йәрдә сулуқ ишшиқ кесилигә гириптар болған бир адәм
бар еди. [3] Һәзрити Әйса у йәрдики Тәврат устазлири вә пәрисийләрдин:

— Тәвратта дәм елиш күни кесәл сақайтишқа рухсәт қилинғанму-йоқ? — дәп сориди.

[4] Бирақ улар гәп қилмиди. Һәзрити Әйса болса һелиқи кесәлгә қоли-ни
тәккүзүп, сақайтип йолға салди. [5] Андин көпчиликкә:

— Баланлар яки каланлар қудуққа чүшүп кәтсә, дәм елиш күни демәй, уни дәрһал тартип чиқиривалмамсиләр?! — деди.

[6] Бирақ һеч ким һәзрити Әйсаниң бу соалиға җавап берәлмиди.

Худа кимни жуқури қилиду?

[7] Бәзи меһманларниң төр талишиватқанлиғиға диққәт қилған һәз-рити
Әйса көпчиликкә тәмсил билән мундақ деди:

[8] — Тәклип билән той зияпитигә қатнашқан вақтиңизда, төргә
чиқивалмаң. Сиздинму һөрмәтлик бир меһман чақирилған болуши мүмкин.
[9] У чағда саһипхан сизгә: «Бу яққа орун бәргәйсиз!» дәп қалса, интайин
хиҗаләтчиликтә төвәнгә чүшүшкә мәҗбур болисиз. [10] Лекин сиз тәклипкә
бенаән келип, төвәндә олтарған вақтиңизда, саһипхан сизгә: «Достум,
жуқуриға чиқиң!» десә, меһманларниң алдида аброю-ңиз болиду. [11] Чүнки
Худа өзини үстүн тутқанни төвән қилиду, өзини төвән тутқанни үстүн қилиду.

Меһмандостлуқниң йоли

[12] Һәзрити Әйса Өзини меһманға чақирған саһипханға мундақ деди:

— Меһман чақирғиниңизда дост-бурадәр, қериндаш, уруқ-туққан яки бай
холум-хошнилириңизнила чақирмаң. Ундақта, уларниңму сизни чақирип,
адәмгәрчилигиңизни қайтуруветишиға тоғра келиду. [13] Шуниң үчүн зияпәт
бәрмәкчи болсиңиз, ғерип-ғурва, мәйип-нака, ақсақ-чолақ, кор-әмаларни
чақириң. [14] Буниң билән бәхитлик болисиз, чүнки у кишиләрниң
яхшилиғиңизни қайтуруш мүмкинчилиги йоқ. Лекин Худа һәққаний
кишиләрни қайта тирилдүргәндә, бу яхшилиғиңизни Өзи қайтуриду.

Чоң зияпәт тоғрисидики тәмсил

[15] Һәзрити Әйса билән бир дәстиханда олтарғанлардин бири бу сөз-ләрни
аңлап, Униңға:

— Худаниң Падишалиғидики зияпәттә олтиридиғанлар немә дегән бәхитлик һә! — деди.

[16] Бирақ һәзрити Әйса мундақ бир тәмсилни сөзләп бәрди:

— Бир киши чоң зияпәт һазирлап, нурғун меһман чақирипту. [17] Дәстихан
селинған күни чакирини әвәтип чақирилған меһманларға: «Мәрһәмәт,
һәммә нәрсә тәйяр болди!» дәп ейтипту. [18] Бирақ меһман-лар бармаслиққа
бир-бирләп банә көрситипту. Биринчиси: «Мән һели бир парчә йәр
сетивалған едим, берип көрүп кәлмисәм болмайду. Кәчүрүң,
баралмаймән», дәпту. [19] Йәнә бири: «Мән он өкүз сетивалдим, һазир берип
көздин кәчүрүп келишим керәк. Кәчүргәйсиз, зияпәткә қатнишалмайдиған
болдум», дәпту. [20] Йәнә бири: «Мән йеңи өйләнгән, шуңа баралмаймән»,
дәпту.
[21] Чакар қайтип келип, һәммә әһвални ғожайиниға мәлум қипту. Ғожайин
ғәзәпләнгән һалда чакириға: «Дәрһал шәһәрниң чоң-кичик кочилириға
кирип, ғерип-ғурва, мәйип-нака, кор-әма, ақсақ-чолақларни жиғип кәл»,
дәпту. [22] Узун өтмәй чакар қайтип келип: «Ғожайин, буйруғуңизни ада
қилдим. Йәнә бир мунчә бош орун бар!» дәпту. [23] «Йезидики чоң-кичик
арқа кочиларни арилап, тапқан адимиңни зорлап әкелип өйүмни толтур!
[24] Чүнки башта чақирилған адәмләрниң һеч қайсисини дәстихинимда
олтарғузмаймән», дәпту ғожайин униңға.

Шагирт болуш шәртлири

[25] Нурғунлиған кишиләр һәзрити Әйса билән биллә кетивататти. Һәз-рити
Әйса уларға қарап мундақ деди:
[26] — Маңа әгәшкәнләр Мени ата-аниси, бала-җақиси, ака-укилири,
ача-сиңиллири, һәтта өз җенидинму әзиз көрмисә, Мениң шагиртим
болушқа лайиқ әмәс. [27] Өзиниң чапрас яғичини көтирип, Маңа
әгәшми-гәнләрму шагиртим болушқа лайиқ әмәс.
[28] Әгәр араңлардики бири мунара салмақчи болса, алди билән бу
қурулушни пүткүзүш үчүн йәткидәк пул барму йоқ дәп, қанчә пул
кетидиғанлиғини чоңқур һесаплимай қаламду?! [29] Ундақ қилмиғанда,
мунариниң асасини қуруп қоюп, уни пүткүзәлмисә, буни көргәнләр, [30] «Бу
адәм қурулушни башлап қоюп, айиғини чиқиралмиди», дәп заңлиқ қилмай
қалмайду.
[31] Шуниңға охшаш, әгәр бир падишаниң он миң кишилик қошуни болуп,
жигирмә миң кишилик қошунни башлап келиватқан иккин-чи бир падиша
билән урушқили бармақчи болса, у җәзмән алди билән өз күчини синап,
дүшминигә тақабил туралайдиған яки туралмайди-ғанлиғини мөлчәрләп
көриду әмәсму?! [32] Әгәр «Тақабил туралмаймән» дегән қарарға кәлсә,
дүшмән қошуни техи жирақтики вақтида әлчи әвәтип, улар билән течлиқ
шәртнамиси түзүшни өтүниду. [33] Шуниңға охшаш, қайсиңлар болсун
бар-йоқуңлардин ваз кәчмисәңлар, Мениң шагиртим болалмайсиләр.

Шагиртлар туз болуш ролини йоқатмаслиғи керәк

[34] Туз яхши нәрсә. Бирақ туз өз күчидин қалса, уни қандақ әслигә
кәлтүргили болиду? [35] Уни топиға яки оғутқа селишқиму яримай,

ташлаветишкә тоғра келиду. Бу сөзләрни қулиғиңларда чиң тутуңлар!

15

Йоқалған қой тоғрисидики тәмсил

[1] Бажгирлар вә башқа гунакар дәп қаралғанлар һемишәм һәз-рити
Әйсаниң әтрапиға олишип, Униң тәлимини аңлатти. [2] Пәрисийләр билән
Тәврат устазлири ғотулдишип:

— Бу адәм немишкә дайим гунакарларни қарши алиду вә улар билән бир
дәстиханда олтириду? — дейишти. [3] Шуңа һәзрити Әйса бу һәқтә уларға
мундақ бир тәмсилни сөзләп бәрди:

[4] — Әгәр ичиңларда бириниң йүз қойи болуп, униңдин бири йоқи-лип
кәткән болса, у қандақ қилиду? У жәзмән қалған тохсән тоққуз қойни
отлаққа ташлап, һелиқи йоқалған қойини тепилғичә издәйду.
[5] Тепивалғанда, интайин хурсән болуп, қойни мүрисигә артип, [6] өйигә елип
келиду. Андин холум-хошна, яр-бурадәрлирини чақирип, уларға: «Мән
билән хошал болуңлар: йоқалған қоюмни тепивалғинимға интайин
хошалмән!» дәйду. [7] Мана шуниңға охшаш, товва қилған бир гунакар үчүн
болидиған асмандики хурсәнлик, товва қилиши һаҗәтсиз болған тохсән
тоққуз адил киши үчүн болидиған асмандики хурсәнликтин чоң болиду.

Йоқалған тәңгә тоғрисидики тәмсил

[8] — Шуниңға охшаш, әгәр бир аялниң он данә қиммәтлик күмүч тәңгиси
болуп, униңдин бирини йоқитип қойса, қандақ қилиду? У жәзмән чирақни
яндуруп, өйни сүпүрүп таки тәңгә тепилғичә һәммә йәрни зәң қоюп ахтуруп
чиқиду. [9] Мабада тепивалса, холум-хошна, яр-бурадәрлирини чақирип,
уларға: «Мән билән хошал болуңлар: йоқитип қойған тәңгәмни
тепивалғинимға интайин хошалмән!» дәйду. [10] Мана шуниңға охшаш,
Худаниң периштәлириму һәр бир гунакарниң товва қилғини үчүн интайин
хошал болиду.

Меһир-шәпқәтлик ата тоғрисидики тәмсил

[11] Һәзрити Әйса сөзини давамлаштуруп мундақ деди:

— Бир адәмниң икки оғли бар екән. [12] Кичик оғли атисиға: «Ата, маңа
тегишлик мирасларни һазирла бәргәйсиз», дәпту. Атиси мал-мүлүклирини
икки оғлиға бөлүп берипту. [13] Бир нәччә күндин кейин кичик оғли өзигә
тәккән мал-мүлүкләрни жиғиштуруп, жирақ бир дөләткә берип, у йәрдә
мал-дуниясини халиғиничә бузуп-чечип, әйш-ишрәтлик турмуш
кәчүрүпту. [14] Униң пули түгәп бешиға күн чүшкән-дә, дәл у йәрдиму еғир
ачарчилиқ йүз берипту. [15] Шуңа у қосақ беқиш үчүн шу йәрлик бир кишигә
беқинда болушқа мәжбур бопту. У киши уни өз йеридә чошқа бақтурупту.
[16] У чошқиға берилидиған почақ шакили билән қосиғини тойдурмақчи
бопту, лекин униму һеч ким бәрмәпту.

[17] Кейин у әқлигә келип: «Атамниң ишчилириниң һәммисиниң

йемәк-ичмиги ешип-тешип турупту. Мән болсам, бу йәрдә ачлиқтин
өләмдимән? [18] Орнумдин туруп, атамниң алдиға берип: «Ата, мән Худаниң
алдидиму, сизниң алдиңиздиму гунакармән. [19] Әнди сизниң оғлуңиз
болушқа лайиқ әмәсмән. Мени ишчилиққа қобул қилғайсиз!» дәймән», дәп
ойлапту. [20] Шуниң билән у атисиниң алдиға қайтип берипту.
Атиси оғлини жирақтин көрүп, униңға ичи ағрип, алдиға жүгрәп чиқип,
уни чиң қучақлап сөйүп кетипту. [21] Оғли: «Ата, мән Худаниң алдидиму,
сизниң алдиңиздиму гунакармән. Әнди сизниң оғлуңиз болушқа лайиқ
әмәсмән», дәпту. [22] Бирақ атиси чакарлириға: «Дәрһал әң есил тонни әкелип
униңға кийдүрүңлар, қолиға үзүк селиңлар, путлириға аяқ кийдүрүңлар.
[23] Андин раса бодалған топақни әкелип союңлар. Уни зияпәт қилип
күтүвалайли! [24] Чүнки оғлум өлүп тирилди, йоқилип тепилди!» дәпту.
Буниң билән һәммиси хошал-хорам йәп-ичишип, көңүл ечишипту.
[25] Бу чағда чоң оғли етизға кәткән екән. У қайтип келиветип өйгә йеқин
кәлгәндә, нәғмә-нава авазини аңлапту. [26] У чакарлардин бирини чақирип,
униңдин немә иш болғанлиғини сорапту. [27] Чакар: «Иниңиз қайтип кәлди,
дадиңиз униң теч-аман қайтип кәлгәнлигини көрүп, бодалған топақни
сойди», дәпту. [28] Бирақ чоң оғли интайин хапа болуп, өйгә киришни
халимапту. Атиси чиқип уни өйгә киришкә өтүнүпту. [29] Лекин у атисиға:
«Қараң сизни, мән сизгә шунчә жил қулдәк ишләп кәлдим,
буйруқлириңизға хилаплиқ қилмидим, сиз маңа немә бәрдиңиз?
Әл-ағинилирим билән бирәр қетим ойнап-күлүшкә бирәр оғлақму союп
бәргиниңиз йоққу! [30] Лекин мал-мүлүкли-риңизни паһишигә бузуп-чечип
түгитип қайтип кәлгән у оғлуңизға бодалған топақни союпсиз», дәпту.
[31] «Әй оғлум, сән дайим мениң йенимда. Мениң барлиғим сениңки. [32] Лекин
сениң иниң өлүп тирилди, йоқилип тепилди. Уни зияпәт қилип
күтүвелишимизға тегишлик», дәпту атиси униңға.

16

Дуниядики байлиқни қандақ ишлитиш керәк?

[1] Һәзрити Әйса шагиртлириға мундақ деди:
— Бир байниң бир ғожидари бар екән. Бирси байға: «Бу ғожидариңиз
мал-мүлкиңизни бузуп чачти», дәп шикайәт қипту. [2] Бай ғожидарни
чақирип, униңға: «Мениң аңлиғанлирим қандақ гәп? Әнди хизмәттин
бошитилисән, һесап-китапни тапшур», дәпту. [3] Һелиқи ғожидар ичидә:
«Ғожайиним мени хизмәттин бошитивәтсә, буниңдин кейин қандақ
қилармән? Етизда ишләшкә күчүм йоқ, тиләмчилик қилай десәм, номус
қилимән... [4] Һә, раст, ишсиз қалған вақтимда кишиләрниң мени өйлиридә
турғузуши үчүн қандақ қилиш керәклигини билимән!» дәп ойлапту.
[5] Шуниң билән у ғожайиниға қәриздарларни бир-бирләп чақирип келип,
биринчисидин: «Ғожайинимға қанчилик қәриз болдуң?» дәп сорапту.
[6] «Йүз туң зәйтун йеғи», дәп жавап берипту у. Ғожидар: «Мана бу сениң

һесап дәптириң, дәрһал олтирип әлликкә өзгәртивәт!» дәпту. [7] У йәнә
биридин: «Сәнчу, қанчилик қәриз болдуң?» дәп сорапту. «Миң тағар
буғдай», дәп җавап берипту у. Ғоҗидар униңға: «Мана бу сениң һесап
дәптириң. Сәккиз йүзгә өзгәртивәт!» дәпту.
[8] Бай бу ишни билгәндин кейин, бу сәмимийәтсиз ғоҗидариниң
зерәклигигә қайил бопту. Чүнки у өз кәлгүсини ойлап тәйярлиқ қилған
екән. * Дәрвәқә, бу дунияниң имансиз адәмлири өз мәнпийи-тигә кәлгәндә,
Худаниң йоруқлуғида яшайдиған адәмләрдин зерәк. [9] Шуңа өз байлиғиңлар
билән ярдәмгә муһтаҗ болғанларға ярдәм берип, уларни дост тутуңлар.
Ундақ қилсаңлар, байлиқ түгигәндә, бақий дунияда күтүвелинисиләр.
[10] Кичик ишларда ишәнчлик болған киши, чоң ишлардиму ишәнч-лик
болиду. Кичик ишларда ишәнчсиз болған киши, чоң ишлардиму ишәнчсиз
болиду. [11] Әгәр силәр бу дуниядики байлиқларни бир тәрәп қилишта
сәмимийәтсиз болсаңлар, Худа қандақму җәннәттики һәқи-қий байлиқни
силәргә ата қилсун? [12] Әгәр силәр башқиларниң нәрсилиригә садиқ
болмисаңлар, өз несивиңларни силәргә ким бәрсун?!
[13] Икки ғоҗайинға хизмәт қилалайдиған һеч қандақ чакар йоқ. У яки буни
яман көрүп, уни яхши көриду, яки буниңға етивар берип, униңға сәл
қарайду. Шуниңға охшаш, силәрниң бирла вақитта һәм Худаниң вә
мал-дунияниң қули болушуңлар мүмкин әмәс.
[14] Бу сөзләрни аңлиған пулға амрақ пәрисийләр һәзрити Әйсани мәсқирә
қилишти. [15] Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:
— Силәр кишиләрниң алдида өзәңларни алийҗанап қилип көрсити-силәр.
Лекин Худа көңүллириңларни яхши билиду. Инсанларниң қәдирләйдиғини
Худаниң нәзәридә жиркиничликтур.
[16] Йәһия пәйғәмбәрниң заманиғичә, Тәврат вә пәйғәмбәрләрниң
тәлиматлири силәргә йетәкчи еди. Бирақ Йәһия кәлгәндин бери Худаниң
Падишалиғи тоғрисидики Хуш Хәвәр тарқалмақта вә нурғун адәм
тиришип-тирмишип Униңға кирмәктә. [17] Һалбуки, бу Тәврат қануни
инавәтсиз дегәнлик әмәс. Әксичә асман-зимин йоқалсиму, Тәврат
қануниниң бир чекитиму бекар қилинмайду, — деди.
[18] Һәзрити Әйса йәнә:
— Аялини талақ қилип, башқа бирини әмригә алған киши нека
садиқлиғини бузған болиду. Талақ қилинған аялни әмригә елишму нека
садиқлиғини бузғанлиқ болиду, — деди.

Бай билән тиләмчи

---

[*] **16:8** 8. Әлвәттә һәзрити Әйса бу ғоҗидарниң сәмимийәтсизлиги вә униң өз ғоҗайи-нини алдиғанлиғини қобул көрмигән. Һәзрити Әйса бу тәмсилни мәсиһийләрниң бу ғоҗидарниң хата усулидин әмәс, бәлки униң өз кәлгүсини ойлап тәйярлиқ қилғанлиғидин савақ елиши керәклигини тәкитләш мәхситидә ишләткән.

[19] Һәзрити Әйса мундақ деди:
— Бурунларда дайим һашамәтлик кийимләрни кийип, әйш-ишрәтлик
турмуш кәчүридиған бир бай өткән екән. [20-21] Йәнә пүтүн әзайини җараһәт
бесип кәткән Лазар исимлиқ бир тиләмчиму бар екән. Кишиләр уни байниң
дәстихинидин ашқан нәрсиләрни терип йәп җан бақсун дәп, һемишәм уни
байниң ишик алдиға әкелип қойидикән. У йәрдә ятқинида һәтта иштлар
келип униң ярилирини ялайдикән.
[22] Кейин бу тиләмчи өлүп кетипту. Периштәләр уни җәннәткә елип кирип
әҗдадимиз Ибраһимниң йениға апирипту. Униңдин кейин байму өлүп,
йәрликкә қоюлупту. [23] У йәр астида қаттиқ азап чекипту. У бешини
көтирип, жирақ бир җайда әҗдадимиз Ибраһимни вә униң йенидики
Лазарни көрүп: [24] «Әй бовам Ибраһим, маңа рәһим қилғайсән! Лазарни
әвәткәйсән. У бармиғиниң учи билән су темитип, тилимни нәмдәп қойғай,
чүнки мән бу от ялқунининиң ичидә интайин азаплиниватимән!» дәп
вақирапту.
[25] «Әй оғлум», дәпту әҗдадимиз Ибраһим, «Һаят вақтиңда һалавәтни
йәткичә көрдүңғу! Лазар болса, һәммә җапани тартти. Әнди у бу йәрдә
раһәт көрүватиду, сән болсаң азаплиниватисән. [26] Униң үстигә, иккимизниң
арисини теги йоқ һаң айрип туриду. Шуңа бу йәрдин сән турған йәргә
беришму мүмкин әмәс. У йәрдин бу йәргә келишму мүмкин әмәс». [27] Бай
мундақ дәпту: «Әй бова, ундақ болса, Лазарни атамниң өйигә
әвәтишиңизни өтүнимән. [28] У йәрдә мениң бәш қериндишим бар. Уларниң
бу азап-оқубәтлик йәргә кәлмәслиги үчүн, уларни агаһландуруп қойсун».
[29] «Қериндашлириңға Муса вә башқа пәйғәмбәрләрниң
агаһландуруш-лири бар. Улар шуни аңлисун», дәпту әҗдадимиз Ибраһим.
[30] «Әй бовам Ибраһим», дәпту бай, «Бу купайә қилмайду, улар бәк тәрса.
Әгәр өлгән бирәр адәм тирилип уларниң алдиға барса, улар товва қилип
тоғра йолға маңатти». [31] Лекин әҗдадимиз Ибраһим униңға: «Улар Муса вә
башқа пәйғәмбәрләрниң сөзини аңлимиса, өлгән адәм тирилсиму,
ишәнмәйду», дәпту.

17

Гуна вә ишәнч тоғрисида

[1] Һәзрити Әйса шагиртлириға мундақ деди:
— Кишиләрни гуна қилдуридиған сәвәпләрниң болуши муқәррәр. Лекин
бу сәвәпләрни пәйда қилғанларниң һалиға вай! [2] Бундақ адәмниң бойниға
йоған түгмән теши есилған һалда деңизға ташлаветилгини әвзәл. Чүнки бу
җаза Маңа йеқидин ишәнгәнләрниң бирини аздурған кишигә берилидиған
җазадин яхширақ. [3] Шуңа силәрму немә қиливатқиниңларға пәхәс
болуңлар!
Бирақ қериндишиңлар гуна қилған болса, несиһәт қилиңлар. У товва
қилса, уни кәчүрүм қилиңлар. [4] Мабада у бир күн ичидә силәргә йәттә қетим

гуна қилип, һәр қетим келип товва қилса, гуналириниң һәммисини кәчүрүм қилиңлар.
[5] Он икки шагирти һәзрити Әйсаға:
— Ишәнчимизни күчәйткәйсиз, — дейишти.
[6] Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:
— Силәрдә қича уруғидәк чоңлуқта болсиму ишәнч болсиди, әву үҗмә дәриғигә: «Йилтизиңдин қомурулуп деңизға көч!» десәңлар, у силәргә бойсунуп, деңизға көчкән болатти.

Қулниң вәзиписи

[7] — Әгәр мәлум бириңларниң терикчилик қилидиған яки қой бақидиған қулуңлар болуп, у даладин қайтип кәлгәндә: «Тезирәк келип тамиғиңни йәвал», дәйсиләрму? [8] Яқ! Бәлки униңға: «Пәртуқни тарт, авал кәчлик тамақ тәйярлап, мени ғизаландурғин, андин берип тамиғиңни йә», дәйсиләр.
[9] Қулуңлар буйруғуңларни бәжа кәлтүрсә, униңға рәхмәт ейтамсиләр?
Чоқум ейтмайсиләр. [10] Силәрму шуниңға охшаш, Худа буйруған һәр қандақ бир ишни орунлиғиниңларда: «Биз әрзимәс қуллириң, пәқәт өз вәзипимизнила орунлидуқ», дәңлар.

Һәзрити Әйсаниң он кесәлни сақайтиши

[11] Һәзрити Әйса Йерусалимға бериш сәпиридә Самарийә билән Җәлилийә өлкилири чегарилинидиған районлардин өтүп кетиветип, [12] бир йезиға киргинидә, Униң алдиға мохо кесилигә гириптар болған он адәм кәлди. Улар напак болғачқа, йеқин кәлмәй жирақта тохтап:
[13] — Әй Устазимиз Әйса, бизгә рәһим қилғайсиз! — дәп вақириди.
[14] Һәзрити Әйса уларни көрүп:
— Роһанийларға берип көрүнүңлар. Силәрниң әнди пакланғанли-ғиңларни тәкшүрсун, — деди.
Улар йолда кетиватқанда моходин сақайди. [15] Уларниң ичидә бири өзиниң сақийип кәткәнлигини көрүп, дәрһал жуқури аваз билән Худаға мәдһийә ейтип, кәйнигә қайтти [16] вә һәзрити Әйсаниң айиғиға жиқилип тәшәккүр ейтти. Бу адәм йәһудийлар яман көридиған самарийәликләрдин еди.
[17] Һәзрити Әйса буни көрүп турғанларға:
— Сақайғанлар он адәм әмәсмиди? Қалған тоққузи қени? [18] Йәһудий әмәс бу самарийәликтин башқа, Худаға шүкүр ейтидиған киши йоқму?! — деди.
[19] Андин һәзрити Әйса һелиқи адәмгә:
— Орнуңдин тур, маңғин. Маңа ишәнгәнлигиң үчүн Худа сени сақайтти, — деди.

Худаниң Падишалиғиниң намайән болуши

[20] Бәзи пәрисийләр һәзрити Әйсадин Худаниң Падишалиғиниң қачан намайән болидиғанлиғини сориди. Һәзрити Әйса уларға мундақ җавап бәрди:
— Худаниң Падишалиғиниң намайән болуши көз билән көргили

болидиған иш әмәс. [21] «Қараңлар, у мана бу йәрдә!» яки «У йәрдә!» дәп һеч
ким дәләлмәйду. Чүнки Худаниң Падишалиғи дилиңлардидур.
[22] Кейин шагиртлириға йәнә мундақ деди:
— Шундақ күнләр келидуки, силәр Мениң, йәни Инсан Оғлиниң қайтип
келип, һөкүм сүридиған күнлириниң бирәрсини көрүшкә тәшна болисиләр,
амма көрәлмәйсиләр. [23] Бәзиләр силәргә: «Қараңлар, Қутқазғучи у йәрдә!»
яки «Қараңлар, У бу йәрдә!» десә, чиқип қариманлар вә уларниң кәйнидин
жүгримәңлар. [24] Чүнки чақмақ чеқип, асманни бу четидин у четигичә
қандақ йорутқан болса, Инсан Оғлиниң йетип келидиған күниму шундақ
болиду. [25] Лекин У авал нурғун азап-оқубәтләрни тартиши вә бу әвлат
йәһудийлар тәрипидин рәт қилиниши керәк.
[26] Нуһ пәйғәмбәрниң заманида қандақ болған болса, Инсан Оғли-ниң
келидиған заманидиму шундақ болиду. [27] У заманниң кишилири Нуһ
пәйғәмбәр кемигә олтарған күнгичә, адәттикичә йәп-ичип, өйлүк-очақлиқ
болуп кәлгән еди. Туюқсизла топан келип, кемигә чүшмигән-ләрниң
һәммисини һалак қилди. [28] Йәнә шуниңдәк, әждадимиз Ибраһим-ниң
җийәни Лутниң заманидиму кишиләр адәт-тикичә йәп-ичип, сода-сетиқ
қилип, терикчилиқ қилатти вә өйләрни ясатти. [29] Лекин Лут Содом
шәһиридин айрилған күни, асман-дин от билән гуңгут йеғип, Содом
шәһиридикиләрниң һәмми-сини көйдүрүп һалак қилди. [30] Инсан Оғлиниң
қайтип келидиған күниму әйнә шундақ болиду!
[31] У күни өгүздикиләр өйидики нәрсә-керәклирини алмай қачсун.
Етизларда ишләватқанларму мал-мүлүклирини еливелиш үчүн өйигә
қайтмай қечип кәтсун. [32] Лутниң аялиниң мал-мүлкигә көзи киймай кәйнигә
қарап, таш тузға айлинип қалғанлиғи есиңларда болсун! [33] Чүнки өзи
үчүнла яшайдиғанлар әксичә һаятидин мәһрум болиду. Бирақ өз
хаһишидин ваз кечип, Мениң үчүн яшайдиғанлар һаятини сақлалайду.
[34] Билип қоюңларки, Мән қайтип келидиған кечә бир орунда ятқан икки
кишиниң бири қалдурулуп, йәнә бири асманға елип кетилиду. [35] Түгмән
теши билән ун тартиватқан икки аялниң бири қалдурулуп, йәнә бири
асманға елип кетилиду. [36] Етиздики икки кишидин бири елип кетилип, йәнә
бири қалдурулиду.
[37] — Әй Рәббимиз, бу вақиәләр қәйәрдә йүз бериду? — дәп сориди
шагиртлар.
— Җәсәт қәйәрдә болса, қузғунлар шу йәргә топлиниду, — дәп җавап
бәрди һәзрити Әйса.

18

Худа бәндилириниң дәрдигә йетиду

[1] Һәзрити Әйса шагиртлириға бошашмастин, һемишәм дуа қилип туруш
керәклиги тоғрисида йәнә бир тәмсил сөзләп бәрди:
[2] — Мәлум шәһәрдә бир қази бар екән. У Худадинму қорқмай-дикән,

адәмләрниму һөрмәт қилмайдикән. 3 Шу шәһәрдики бир тул аял һемишәм
униң алдиға берип: «Бирси маңа азап салди, сиз адил һөкүм чиқирип, маңа
атидарчилиқ қилсиңиз», дәп тәләп қипту. 4 Лекин қази бу ишни бәк кәйнигә
сөрәветипту, бирақ кейин ичидә: «Мән Худадин қорқмаймән, адәмләрниму
һөрмәт қилмаймән, 5 лекин бу тул аял дайим ишигим алдидин кәтмәй мени
зериктүрүвәтти. Униңдин қутулуш үчүн һал-дәрдини аңлап, дәрдигә
йәткиним түзүк охшайду», дәп ойлапту.
6 Рәббимиз Әйса тәмсилни чүшәндүрүп мундақ деди:
— Бу адаләтсиз қазиниң сөзлиридин савақ елиңлар. 7 Бир адаләтсиз қази
шундақ қилған йәрдә, Худа Өзидин кечә-күндүз ярдәм тилигән
бәндилириниң дәрдигә йәтмәсму? Уларға қилидиған шапаитини
кечиктүрәрму? 8 Яқ! Әксичә Худа җәзмән тездин уларниң һалиға йетиду.
Дәрвәқә, Инсан Оғли асмандин қайтип кәлгәндә, йәр йүзидин Өзигә
ишинидиғанларни тапаларму?

Пәрисий билән баҗгир

9 Һәзрити Әйса өзлирини адаләтчи дәвелип, башқиларни көзигә
илмайдиған кишиләргә қаритип, йәнә бир тәмсил ейтти:
10 — Икки киши дуа қилиш үчүн мәркизий ибадәтханиға берипту.
Уларниң бири пәрисий, йәнә бири баҗгир екән. 11 Пәрисий хәлиқниң алдида
өрә туруп мәғрурандә һалда: «Әй Худа! Мениң башқилардәк алдамчи,
гунакар, нека садиқлиғини бузғучилардин болуп қалмиғи-нимға, болупму
бу баҗгирға охшимиғинимға шүкүр. 12 Мән һәр һәптидә икки күн роза
тутимән вә пүтүн иш һәққимниң ондин бир үлүшини Худа йолида сәдиқә
қилимән», дәп дуа қипту.
13 Бирақ һелиқи баҗгир башқилардин нери һалда ибадәтханиниң бир
булуңида туруп, бешини көтирип асманға қарашқиму җүръәт қилалмай,
мәйүсләнгән һалда мәйдисигә уруп: «Әй Худайим, мән гуна-кар. Маңа
рәһим қилғайсән», дәпту. 14 Аңлап қоюңларки, Худаниң нәзәридә бу
иккисидин һелиқи пәрисий әмәс, бәлки баҗгир кәчүрүмгә еришип өйгә
қайтипту, чүнки Худа өзини үстүн тутқанни төвән қилиду, өзини төвән
тутқанни үстүн қилиду.

Һәзрити Әйсаниң кичик балиларға бәхит тилиши

15 Қолини тәккүзүп бәхит тилисун дәп, кишиләр кичик балили-рини
һәзрити Әйсаниң алдиға елип кәлди. Буни көргән шагиртлар уларни
әйиплиди. 16 Лекин һәзрити Әйса балиларни чақирип:
— Балилар алдимға кәлсун, уларни тосимаңлар. Чүнки Худаниң
Падишалиғиға киридиғанлар мошуларға охшашлардур. 17 Билип
қоюңларки, кимду-ким Худаниң Падишалиғини сәби балилардәк қобул
қилмиса, Униңға һәргиз кирәлмәйду, — деди.

Мүлүкдардики мүшкүлат

18 Йәһудийларниң башлиқлиридин болған бир бай һәзрити Әйсадин:

— Яхши Устаз, мән қандақ қилсам мәңгүлүк һаятқа еришимән? — дәп сориди.
[19] — Мени немишкә яхши дәйсиз? — деди һәзрити Әйса, — ялғуз бир Худадин башқа яхши йоқ. [20] Сиз Тәвратта буйрулған: «Нека садиқлиғини бузма, қатиллиқ қилма, оғрилиқ қилма, ялған гувалиқ бәрмә, ата-анаңни һөрмәт қил», дегән пәризләрни ада қилиң.
[21] — Буларға кичигимдин тартип әмәл қилип келиватимән, — дәп җавап бәрди һелиқи киши.
[22] Бу гәпни аңлиған һәзрити Әйса униңға йәнә мундақ деди:
— Сиздә қилишқа тегишлик йәнә бир иш кам. Пүтүн мал-мүлкиңизни сетип, пулини кәмбәғәлләргә бериң. Шундақ қилсиңиз асманда ғәзниңиз болиду. Андин келип Маңа әгишиң.
[23] Һелиқи киши бу гәпни аңлап көңли интайин беарам болди, чүнки у наһайити бай еди.
[24] Бу һални көргән һәзрити Әйса:
— Мал-дунияси көпләрниң Худаниң Падишалиғиға кириши немә дегән тәс һә! [25] Уларниң Худаниң Падишалиғиға кириши төгиниң жиңнә төшүгидин өтүшидинму тәс екән! — деди.
[26] Буни аңлиғанлар:
— Ундақта, ким қутқузушқа еришәләйду? — дейишти.
[27] — Инсанлар қадир болмиғанға Худа қадирдур, — деди һәзрити Әйса.
[28] Бу чағда Петрус:
— Мана биз барлиғимизни ташлап Сизгә әгәштуқ. Сизчә биз қут-қузуламдуқ? — деди.
[29] — Билип қоюңларки, Худаниң Падишалиғини дәп, өйи, аяли, ака-укилири, ата-аниси яки пәрзәнтлиридин [30] ваз кәчкәнләрниң һәммиси һәм бу дунияда һәссиләп көп байлиққа, һәм у дунияда мәңгүлүк һаятқа еришиду, — деди һәзрити Әйса җавап берип.

Һәзрити Әйсаниң Өз өлүми һәққидә үчинчи қетим алдин-ала ейтиши

[31] Һәзрити Әйса он икки шагиртини бир янға тартип уларға:
— Мана биз һазир Йерусалимға кетиватимиз. Пәйғәмбәрләрниң Инсан Оғли тоғрилиқ язғанлириниң һәммиси шу йәрдә әмәлгә ашурулиду. [32] У
римлиқларниң қолиға тапшурулиду. Улар Уни мәсқирә қилип,
һақарәтләйду, йүзигә түкүриду [33] вә Уни қамчилайду, өлтү-риду. Лекин У
үчинчи күни қайта тирилиду, — деди.
[34] Бирақ шагиртлири һәзрити Әйсаниң сөзлиридин һеч немә чүши-нәлмиди. Чүнки бу сөзләрниң мәнаси қәстән йошурулған болуп, улар һәзрити Әйсаниң немә демәкчи болғинини биләлмиди.

Һәзрити Әйсаниң қарғу тиләмчини сақайтиши

[35] Һәзрити Әйса Ериха шәһиригә йеқин кәлгәндә, бир қарғу йол-ниң
четидә олтирип тиләмчилик қиливататти. [36] У бу йәрдин өтүп кетиватқан

көпчиликниң авазини аңлап, немә вақиә болғанлиғини сүрүштүрди. [37] Бири униңға:

— Насирәлик Әйса бу йәрдин өтүп кетиватиду, — дәп уқтурди.

[38] — Әй падиша Давутниң Әвлади * Әйса, маңа рәһим қилғайсиз! — дәп вақирап кәтти у.

[39] Һәзрити Әйсаниң алдида келиватқан кишиләр тиләмчини әйипләп, униң үн чиқармаслиғини ейтти. Лекин у:

— Әй падиша Давутниң Әвлади, маңа рәһим қилғайсиз! — дәп техи-му қаттиқ вақириди.

[40] Һәзрити Әйса қәдимини тохтитип, қарғуни алдиға әкелишни буйриди. Қарғу йеқин кәлгәндә, һәзрити Әйса униңдин:

[41] — Мәндин немә тәләп қилисән? — дәп сориди.

— Әй Рәббим, көзүмниң ечилишини тәләп қилимән! — деди қарғу.

[42] — Көзлириң ечилди! Маңа бағлиған ишәнчиң сени сақайтти, — деди һәзрити Әйса униңға.

[43] Қарғуниң көзи шу ан ечилип, һәзрити Әйсаға әгишип, йол бойи Худаға шүкүр ейтип маңди. Бу ишни көргән халайиқму Худани мәдһийиләп маңди.

19

Һәзрити Әйса билән Закай

[1] Һәзрити Әйса Ериха шәһиригә кирип өтүп кәтмәкчи болди. [2] У йәрдә
Закай исимлиқ бир баҗгирлар башлиғи болуп, у наһайити бай еди. [3] У
һәзрити Әйсаниң қандақ Адәм екәнлигини көрүшни арзу қилатти, лекин
бойи пака болғачқа, кишиләр топи ичидин Уни көрәлмиди. [4] Шуңа у
жүгрәп, халайиқниң алдиға өтүп, бир түп үҗмә дәриғигә чиқивалди. Чүнки
һәзрити Әйса бу йолдин өтәтти. [5] Һәзрити Әйса у йәргә кәлгәндә, бешини
көтирип Закайға қарап:

— Закай, чапсан чүш! Бүгүн Мән чоқум сениң өйүңдә қонимән, — деди.

[6] Закай дәрһал чүшүп, интайин хошал болған һалда һәзрити Әйса-ни өйигә
апирип меһман қилди. [7] Буни көргән җамаәт:

— Бу Адәм гунакарниң өйидә меһман болди! — дәп ғотулдишип кәтти.

[8] Закай орнидин туруп Рәббимиз Әйсаға:

— Я Рәббим, мән мал-мүлкүмниң йеримини кәмбәғәлләргә бөлүп беримән. Әгәр мән бирәр кишини алдап һәққини алған болсам, униңға төрт һәссә қатлап қайтуримән, — деди.

[9] — Бүгүн бу адәм қутқузулди. Чүнки у ишәнч билән өзиниң Ибраһимниң
пәрзәнди екәнлигини көрсәтти. [10] Инсан Оғли униңға охшаш азған
адәмләрни издәп қутқузғили кәлди, — деди һәзрити Әйса.

Садақәтлик болушниң лазимлиғи

---

*__18:38__ 38. Давут падишаниң Әвлади — бу нам йәһудийлар арисида улар күтүватқан Қутқазғучи-Мәсиһни көрситәтти.

[11] У чағда һәзрити Әйса пайтәхт Йерусалимға йетип келишкә азла
қалғанлиғи үчүн, жамаәт хата һалда Униң Худаниң Падишалиғини
тиклишигә аз қалди, дәп қаратти. [12] Бирақ һәзрити Әйса уларға мун-дақ бир
тәмсилни ейтип бәрди:
— Бир ақсүйәк падишалиқ тәхтигә егә болуп келиш үчүн жирақ бир йәргә
қарап йолға чиқипту.
[13] Йолға чиқиштин илгири он чакирини алдиға чақирип, һәр биригә
бирдин тилла берип: «Мән қайтип кәлгичә, буниң билән тижарәт қилиңлар,
қени, қанчилик пул тапидикәнсиләр», дәпту. [14] Бирақ жути-дикиләр бу
ақсүйәккә өч болғачқа, кәйнидин адәм әвәтип: «Бу адәмниң бизгә падиша
болушини халимаймиз», дәпту.
[15] Ақсүйәк падиша болуп қайтип кәлгәндин кейин, дәрһал һелиқи
чакарлирини чақирип, һәр қайсисиниң оқәт қилип қанчилик пул
тапқанлиғини билмәкчи болупту. [16] Башта кәлгини:
«Ғожайин, мән сиз бәргән тиллани ишлитип он тилла таптим», дәпту.
[17] «Наһайити яхши! Сән яхши чакар екәнсән. Мән саңа һавалә қилған
кичиккинә ишта ишәнчлик болуп чиққанлиғиң үчүн, мән сени он шәһәрни
башқурушқа тайинлаймән», дәпту ғожайин. [18] Иккинчи чакар келип:
«Ғожайин, мән сиз бәргән тиллани ишлитип бәш тилла таптим», дәпту.
[19] «Сәнму бәш шәһәрни башқурисән», дәпту ғожайин.
[20] Бирақ үчинчи чакар келип: «Ғожайин, бәргән тиллайиңиз мана турупту.
Мән уни қол яғлиғимға йөгәп өйдә сақлидим. [21] Мән сиздин қорқимән,
чүнки сиз қаттиқ адәм, башқиларға аманәт қойсиңиз, униң көпийишини,
өзиңиз теримисиңизму, униң һосулини күтисиз», дәпту. [22] «Әй яман чакар,
сени ағзиңдин чиққан сөзлириң бойичә жазалаймән. Сән мениң теримай
туруп жиғивалидиған, өзәмниң болмиғанни еливалидиған қаттиқ адәм
екәнлигимни билип туруп, [23] йәнә немә үчүн пулумни ғәзничиләргә аманәт
қоймидиң? Мән қайтип кәлгәндә өсүми билән алмасмидим?» дәпту
ғожайин. [24] Кейин у йенидикиләргә: «Униң-дики тиллани елип, он тилла
тапқан чакарға бериңлар!» дәп буйруқ қипту. [25] «Ғожайин, униң он тилласи
турса!» дейишипту улар. [26] «Шундақ», дәпту ғожайин, «Берилгәнни толуқ
ишләткәнләргә техиму көп берили-дудә, буниң билән улардики техиму
көпийиду. Лекин берилгәнни ишләтмигәнләргә кәлсәк, уларниң бариму
елип кетилиду. [27] Мениң падиша болушумни халимиған дүшмәнлиримгә
кәлсәк, уларни алдимға елип келип, каллисини елиңлар!»

Һәзрити Әйсаниң тәнтәнә билән Йерусалимға кириши

[28] Һәзрити Әйса бу сөзләрни қилғандин кейин, топниң алдида меңип,
Йерусалимға қарап жүрүп кәтти. [29] Зәйтун теғиниң етигидики Бәйтпажи вә
Бәйтания дегән йезиларға йетип келәй дегәндә, икки шагиртини [30] мундақ
дәп алдин-ала әвәтти:
— Силәр алдимиздики йезиға бериңлар. Йезиға киргиниңларда, техи
минилип бақмиған бир тәхәйниң бағлақлиқ турғанлиғини көрисиләр. Уни

йешип, бу йәргә йетиләп келиңлар. 31 Әгәр бири силәрдин: «Тәхәйни
немишкә йешисиләр?» дәп сорап қалса, «Рәббимизниң униңға еһтияжи
чүшти», дәңлар.
32 Улар берип қариса, дәл һәзрити Әйсаниң ейтқинидәк болуп чиқти.
33 Улар тәхәйни йешиватқанда, егилири:
— Тәхәйни немишкә йешисиләр? — дәп сориди.
34 — Рәббимизниң униңға еһтияжи чүшти, — дәп җавап бәрди улар.
35 Егилири мақул болғандин кейин, шагиртлар тәхәйни һәзрити Әйсаниң
алдиға йетиләп келип, өз чапанлирини үстигә селип, һәзрити Әйсани йөләп
миндүрди. 36 Һәзрити Әйса маңғанда, хәлиқләр чапан-лирини йолға паяндаз
қилип салди.
37 Һәзрити Әйса Зәйтун теғидин чүшүп Йерусалимға йеқин қалған-да,
Униң нурғун шагиртлири өз көзи билән көргән һәммә әҗайип мөҗүзиләр
үчүн хурсәнлик билән вақирап, Худаға мәдһийә ейтишқа башлиди:

38 «Пәрвәрдигаримизниң намида кәлгән Падишаға мубарәк болсун!
Инсан Худа билән яраштурулғуси, әң бүйүктики Худаға шан-шәрәп
болсун!»

39 Топниң ичидә бәзи пәрисийләр һәзрити Әйсаға:
— Устаз, шагиртлириңизниң ундақ гәп қилмай, җим болушини
буйруғайсиз! — дейишти.
40 — Улар җим турған тәғдирдиму, бу ташлар чеғида Худани мәдһийи-ләп
чуқан селишқан болатти, — деди һәзрити Әйса уларға.

Йерусалим үчүн һәсрәт чекип жиғлаш

41 Һәзрити Әйса Йерусалимға йетип кәлгәндә, шәһәрни көрүп, һәс-рәт-тә
көз йеши қилип:
42 — Әй йерусалимлиқлар! Неминиң силәргә аманлиқ
кәлтүриди-ған-лиғини бүгүн билгән болсаңлар! Амма у һазир
көзлириңлардин йошурундур. 43 Шундақ күнләр келидуки,
дүшмәнлириңлар шәһириң-ларниң әтрапиға қорған қуруп, силәрни төрт
тәрәптин қоршавелип, 44 силәрни вә балилириңларни йәр билән йәксән
қилиду, һәтта бир тал һул тешиниму җайида қалдурмайду. Чүнки Худа
силәргә шапаәт қилған пурсәтни пәриқ етәлмидиңлар, — деди.

Һәзрити Әйсаниң мәркизий ибадәтханини тәртипкә селиши

45 Һәзрити Әйса мәркизий ибадәтхана һойлилириға кирип, у йәрдә
елим-сетим қиливатқанларни һайдап чиқирип, 46 уларға:
— Муқәддәс Язмиларда Худаниң: «Мениң өйүм дуа-тилавәтхана
болсун», дегән сөзи йезилған. Лекин силәр буни булаңчиларниң угисиға
айландурувапсиләр! — деди.
47 Шу күнләрдә һәзрити Әйса һәр күни мәркизий ибадәтханида тәлим
бәрди. Алий роһанийлар, Тәврат устазлири вә ақсақаллар Уни

ужуктурувәтмәкчи болушти. [48] Лекин қандақ қол селишни билмәтти. Чүнки пүтүн хәлиқ һәзрити Әйсаниң тәлимини аңлашқа шунчилик хуш-тар едики, Униң һәр бир еғиз сөзини қалдурмай, көңүл қоюп аңлатти.

20

Һәзрити Әйсаниң һоқуқи

[1] Бир күни һәзрити Әйса мәркизий ибадәтхана һойлилирида хәлиққә
тәлим берип, Хуш Хәвәрни йәткүзүвататти. Алий роһанийлар, Тәврат
устазлири вә ақсақаллар Униң алдиға келип:
[2] — Ейтип бериң, Сиз қиливатқан ишларни қайси һоқуққа тайинип
қиливатисиз? Сизгә бу һоқуқни ким бәргән? — дәп сориди.
[3] Һәзрити Әйса уларға:
— Мән авал силәрдин бир сөзни сорай. Ейтиңларчу, [4] Йәһия пәйғәм-бәргә
чөмүлдүрүш һоқуқини Худа бәргәнму яки инсанларму? — деди.
[5] Улар өз ара талишишқа башлап:
— Әгәр «Худа бәргән» десәк, У: «Ундақта, силәр немә үчүн Йәһияға
ишәнмидиңлар?» дәйду. [6] Әгәр: «Инсанлар бәргән» десәк, халайиқ бизни
чалма-кесәк қилип өлтүриду. Чүнки уларниң һәммиси Йәһияниң пәйғәмбәр
екәнлигигә ишиниду, — дейишти.
[7] Буниң билән улар:
— Йәһияниң һоқуқиниң қәйәрдин кәлгәнлигини билмәймиз, — дәп җавап
беришти.
[8] — Ундақта, Мәнму бу ишларни қайси һоқуққа тайинип
қиливат-қанлиғимни ейтмаймән, — деди һәзрити Әйса уларға.

Яман иҗарикәшләр һәққидики тәмсил

[9] Һәзрити Әйса сөзини давамлаштуруп, уларға бу тәмсилни сөзләп бәрди:
— Бир киши бир үзүмзарлиқ бәрпа қилип, уни иҗаригә берип, өзи жирақ
бир йәргә кетипту, у йәрдә узун вақит турупту. [10] Үзүм-ләрни үзидиған
мәзгил кәлгәндә, у қуллиридин бирини өзигә тегишлик үлүшини елип
келишкә әвәтипту. Лекин иҗарикәшләр һелиқи қулни думбалап, қуруқ қол
қайтурупту. [11] Ғоҗайин йәнә бир қулини әвәтипту. Иҗарикәшләр униму
шундақ уруп, һақарәтләп, йәнә қуруқ қол қайтурупту. [12] Үчинчи қетим
ғоҗайин йәнә башқа бир қулини әвәтипту. Иҗарикәшләр униму уруп
яриландуруп, бағдин һайдап чиқириветипту. [13] Ахирида үзүмзарлиқниң
ғоҗайини, «Қандақ қилсам болар? Сөйүмлүк оғлумни әвәтсәм, һеч
болмиғанда уни һөрмәт қилар», дәп оғлини әвәтипту. [14] Лекин
иҗарикәшләр ғоҗайинниң оғлини көрүп бир-биригә: «Бу бала ғоҗайинниң
мирасхори. Уни өлтүрүветәйли, үзүмзарлиқ бизгә оңчә қалсун!»
дейишипту. [15] Шуниң билән улар уни үзүмзарлиқниң сиртиға сөрәп елип
чиқип өлтүрүветипту. Бундақ әһвалда үзүмзарлиқниң ғоҗайини бу
иҗарикәшләрни қандақ қилиду? [16] Җәзмән уларни өлтүрүп, үзүмзарлиғини

башқиларға ижаригә бериду.
Көпчилик буни аңлап:
— Бундақ ишлар һәргиз йүз бәрмисун! — дейишти.
17 Бирақ һәзрити Әйса уларға көзлирини тикип мундақ деди:
— Зәбурда Қутқазғучи һәққидә:

«Қурулушчилар ташлавәткән Таш
Қурулушниң һул Теши болуп қалди»,

дәп еник йезилған турса! 18 Бу «Ташқа» жиқилған киши парә-парә болуп
кетиду. «Таш» кимниң үстигә чүшсә, шуни кукум-талқан қилиду.

Баж тапшуруш мәсилиси

19 Тәврат устазлири билән алий роһанийлар бу тәмсилниң өзлиригә
қаритип ейтилғанлиғини чүшинип йетип, һәзрити Әйсани шу чағдила
тутмақчи болди. Лекин улар хәлиқтин қорқушти. 20 Шуңа һәзрити Әйсани
диққәт билән күзитиш үчүн пайлақчиларни әвәтти. Бу пайлақчилар
сәмимий қияпәткә киривелип, һәзрити Әйсадин соалларни сорап, Уни
сөзидин тутувелип, римлиқ һакимниң жазали-шиға тапшурмақчи болушти.
21 Улар һәзрити Әйсаға мундақ деди:
— Устаз, бизгә мәлумки, Сизниң тәлиматлириңизниң һәммиси һәқ,
шуниңдәк Сиз үз-хәтир қилмай, һаман Худаниң йолини садиқ-лиқ билән
үгитип кәлдиңиз. 22 Сизчә Рим императори Қәйсәргә баж тапшурушимиз
Тәврат қанунимизға хилапму, қандақ? *
23 Уларниң һейлисини чүшәнгән һәзрити Әйса:
24 — Маңа бир данә күмүч тәңгә көрситиңлар. Буниң үстидики сүрәт вә
исим кимниң? — деди.
— Рим мператори Қәйсәрниң, — дәп жавап бәрди улар.
25 — Ундақ болса, Қәйсәрниң һәққини Қәйсәргә, Худаниң һәққини Худаға
тапшуруңлар, — деди һәзрити Әйса уларға.
26 Улар халайиқниң алдида һәзрити Әйсаниң сөзлиридин тутували-диған
бирәр путақ чиқиралмиди. Һәзрити Әйсаниң жававиға һәйран болуп зувани
тутулди.

Тирилишкә мунасивәтлик мәсилә

27 Өлгәнләр тирилмәйду дәп қарайдиған садуқий диний

---

*__20:22__ 22. Әйни вақитта йәһудийлар римлиқларниң зулуми астида яшаватқан болуп, әгәр һәзрити Әйса: «Рим императориға баж тапшуруш тоғра» десә, бу гәп азат-лиқни издигән кишиләргә яқматти. Мабада кишиләрни баж тапшурмаслиққа чақирса, Рим империясиға қарши чиққан болатти. Улар мошундақ соалларни сораш арқилиқ һәзрити Әйсани гепидин тутувелип, римлиқларниң қолиға тапшуруп, Униңға зиянкәшлик қилмақчи болушқан.

еқимиди-ки-ләрдин бәзилири һәзрити Әйсаниң алдиға келип, Униңдин
мундақ дәп сориди:
28 — Устаз, Муса пәйғәмбәр Тәвратта: «Бир киши өлүп кетип, аяли тул
қелип, пәрзәнт көрмигән болса, өлгән адәмниң ака яки иниси тул қалған
йәңгисини әмригә елип, қериндиши үчүн нәсил қалдуруши лазим», дәп
язған. 29 Бурун йәттә ака-ука өткән екән, чоңи өйлинип, пәрзәнт көрмәй
аләмдин өтүпту. 30 Кәйнидики инисиму тул қалған йәңгисини әмригә елип,
аләмдин өтүпту. 31 Андин уни үчинчи иниси апту. Шундақ қилип,
йәттинчисигичә һәммиси уни елип чиқипту. Лекин һеч қайсиси пәрзәнт
көрмәй аләмдин өтүпту. 32 Ахири у аялму аләмдин өтүпту. 33 Әнди
сорайдиғинимиз шуки: Қиямәт күни бу аял кимниң аяли болуп тирилиду?
Чүнки йәттә қериндашниң һәммиси уни хотунлуққа алғандә!
34 Һәзрити Әйса уларға мундақ җавап бәрди:
— Бу дунияниң адәмлири хотун алиду, әргә тегиду. 35 Бирақ өлгәндин
кейин тирилип, асманда яшашқа лайиқ һесапланғанлар хотун-му алмайду,
әргиму тәгмәйду. 36 Улар периштәләргә охшаш мәңгү яшайду. Улар
Худаниң пәрзәнтлири болғачқа, өлгәндин кейин тирилиду. 37 Бирақ
«Өлгәндин кейин тирилиш барму-йоқ?» дегән соалға кәлсәк, тирилишниң
барлиғини Муса пәйғәмбәр өзи испатлап бәрди. Чүнки гәрчә әҗдатлиримиз
Ибраһим, Исһақ вә Яқуплар Муса пәйғәмбәргә қариғанда аллиқачан
аләмдин өткән болсиму, Тәвраттики «Тикәнликниң көйүши» һәққидики
баянда Муса пәйғәмбәр мундақ язған: «Худа: Мән Ибраһим, Исһақ вә
Яқуплар етиқат қилип кәлгән Худа болимән! дегән». 38 Демәк, Худа
өлгәнләрниң әмәс, тирикләрниң Худасидур. Худаниң нәзәридә уларниң
һәммиси һаяттур.
39 Бәзи Тәврат устазлири:
— Устаз, яхши ейттиңиз! — деди.
40 Шуниңдин кейин улар һәзрити Әйсадин соал сорашқа пети-налмиди.

Қутқазғучи-Мәсиһниң салаһийити

41 Кейин һәзрити Әйса улардин соал сориди:
— Кишиләр Қутқазғучи-Мәсиһни падиша Давутниң Әвлади, дәп
турувалса қандақ болиду? 42-43 Давут өзи Зәбурда Қутқазғучи-Мәсиһ
тоғри-сида мундақ дегәнғу:

«Пәрвәрдигар Ғоҗайинимға ейттики:
‹ Мән Сениң дүшмәнлириңни
Айиғиң астида дәссәткичә,
Мениң оң йенимда олтарғин! ›»

44 Қутқазғучи-Мәсиһ падиша Давутниң Әвлади болсиму, лекин падиша
Давут Мәсиһни «Ғоҗайиним» дегән йәрдә, Мәсиһ униңдин улуқ
болмамду?!

Һәзрити Әйсаниң Тәврат устазлирини әйиплиши

[45] Җамаәт қулақ селип аңлаватқанда, һәзрити Әйса шагиртлириға мундақ
деди:
[46] — Тәврат устазлиридин пәхәс болуңлар. Улар узун тонларни
кийишивелип, гедийип жүрүшни яхши көриду. Базарларда башқи-ларниң
өзлиригә салам берип һөрмәтлишини, ибадәтханиларда алаһи-дә орунда
олтиришни, зияпәтләрдиму төрдә олтиришни яхши көриду. [47] Улар тул
аяллардин пайда елип, уларниң мал-мүлкини йәвелип, андин әттәй
башқилар көрсун дәп, узундин-узун дуа қилиду. Улар җәзмән техиму
қаттиқ җазаға тартилиду!

21

Тул аялниң сәдиқиси

[1] Һәзрити Әйса бешини көтирип қариведи, мәркизий ибадәт-ханидики
сәдиқә жиғилидиған жайға өз сәдиқилирини ташла-ватқан бир нәччә байни
көрди. [2] У йәнә бир намрат тул аялниңму иккила тәңгини
ташлаватқанлиғини көрүп:
[3] — Билип қоюңларки, бу намрат тул аялниң сәдиқиси Худаниң нәзәридә
һәммиңларниңкидин көп. [4] Чүнки башқилар өзлириниң ашқан
байлиқлиридин сәдиқә қилди. Лекин бу аял намрат туруп, өзиниң барлиқ
тирикчилик қилидиғинини сәдиқә қилди, — деди.

Кәлгүси тоғрисидики бешарәт

[5] Шагиртлардин бәзилири мәркизий ибадәтханиниң нәпис таш-лар вә
Худаға атиған нәрсиләр билән безәлгәнлиги тоғрисида сөзлиши-ватátти.
Һәзрити Әйса:
[6] — Шундақ бир вақит келидуки, силәр бу йәрдә көрүватқан һәм-мә нәрсә
гумран қилиниду, һәтта бир тал һул тешиму җайида қалдурул-майду, —
деди.
[7] Улар һәзрити Әйсадин:
— Устаз, бу дегәнлириңиз қачан йүз бериду? Буларниң йүз
беридиғанлиғини билдүридиған қандақ бешарәт болиду? — дәп сориди.
[8] Һәзрити Әйса мундақ деди:
— Аздурулуп кетиштин һошияр болуңлар. Чүнки нурғун кишиләр Мениң
намимни сетип, «Қутқазғучи-Мәсиһ мән болимән!» вә «Қиямәт күни
йеқинлап қалди!» дәйду. Силәр ундақ кишиләргә әгәшмәңлар. [9] Уруш вә
топилаңниң тивишини аңлиған вақтиңлардиму қорқуп кәтмәңлар. Бу
ишларниң йүз бериши муқәррәр. Лекин бу заман ахири йетип кәлди
дегәнлик әмәс.
[10] Һәзрити Әйса сөзини давамлаштуруп йәнә мундақ деди:
— Бир милләт йәнә бир милләт билән уруш қилиду. Бир дөләт йәнә бир
дөләткә һуҗум қилиду. [11] Шиддәтлик йәр тәврәшләр, ачарчилиқлар йүз

бериду, жуқумлуқ кесәлләр тарқилиду вә асманда қорқунучлуқ аламәтләр
көрүниду. [12] Бирақ бу вақиәләр йүз берiштин илгири силәр тутқун қилинип
зиянкәшликкә учрайсиләр. Кишиләр силәрни ибадәтханиларниң сорақ
қилишиға тапшуриду, зинданларға ташлайду. Маңа ишәнгәнлигиңлар үчүн
силәрни падиша вә һакимларниң алдиға елип бариду. [13] Мана бу силәрниң
уларниң алдида Мениң гувачилирим болуш пурситиңлардур. [14] Шуңа
уларниң соал-сорақлириға қандақ җавап бериш тоғрисида алдин-ала баш
қатуруп кәтмәңлар. [15] Чүнки Мән силәргә дүшмәнлириңлар қарши
чиқалмиғидәк вә рәт қилалмиғидәк сөз қабилийити вә әқил-парасәт ата
қилимән. [16] Силәр зиянкәшликкә учриған вақитта, ата-ана, ака-ука,
уруқ-туққан, яр-бурадәрлириңларму силәргә хаинлиқ қилиду. Араңлардики
бәзи кишиләрму өлтүрүлиду. [17] Маңа ишәнгәнлигиңлар үчүн һәммә адәм
силәргә өчмәнлик қилиду, [18] һалбуки улар бир тал чечиңларғиму
чеқилалмайду! [19] Чидамлиқ болғиниңларда мәңгүлүк һаятқа еришисиләр.

Йерусалимниң вәйран қилинишидин бешарәт

[20] — Йерусалимниң дүшмән қошунлири тәрипидин
қоршавелин-ғанлиғини көргиниңларда, униң вәйран болушқа аз
қалғанлиғини билиңлар. [21] У чағда Йәһудийә өлкисидики аһалиләр тағларға
қачсун, йерусалимлиқлар шәһәрдин чиқип кәтсун, йезилардикиләр шәһәргә
кирмисун. [22] Чүнки шу чағ Худаниң хәлиқни җазалайдиған күнлиридур.
Шуниң билән Муқәддәс Язмиларда бу тоғрилиқ йезилғанларниң һәм-миси
әмәлгә ашурулиду.

[23] У күнләрдә қечиши әпсиз болған һамилдар аяллар вә бала емити-диған
аниларниң һалиға вай! Чүнки бу йәрдики кишиләргә еғир апәт келиду. Улар
Худаниң ғәзивигә учрап, [24] қилич астида өлиду яки тутқун қилинип, чәт
дөләтләргә һайдилиду. Худаниң йәһудий әмәсләргә бәлгүләп бәргән вақти
тошқичә, улар Йерусалимни аяқ асти қилиду.

Һәзрити Әйсаниң келидиғанлиғи һәққидә

[25] — Мән келиштин бурун қуяш, ай, юлтузлар ғәйри түс алиду. Йәр
йүзидики әлләр деңиз-муһитларниң ғәзәплик шавқунидин алақзадә болиду.
[26] Асман җисимлири тәвринип кетиду. Шуниң билән инсанлар дунияға
келидиған апәтләрни есигә елип, вәһимә ичидә ғал-ғал титрәп әс-һошини
йоқитиду. [27] У чағда Инсан Оғлиниң күч-қудрәт вә улуқ шан-шәрәп билән
булут ичидә келиватқанлиғини көрисиләр.

[28] Шуңа бундақ аламәтләр көрүнгән чағда силәр бешиңларни көти-рип
қәддиңларни руслаңлар, чүнки бу силәрниң қутқузулушуң-ларға аз қалди
дегәнликтур.

Әнҗир дәриғидин савақ елиш

[29] Һәзрити Әйса уларға мундақ бир тәмсилни сөзләп бәрди:

— Әнҗир дәриғи вә башқа дәрәқләргә қараңлар. [30] Уларниң йеңи
йопурмақ чиқарғанлиғидин язниң йетип келишигә аз қалғанлиғини

билисиләр. [31] Шуниңдәк Мән бая дегән аламәтләрниң йүз
бериватқан-лиғини көргиниңларда Худаниң Падишалиғиниң намайән
болуш алдида туруватқанлиғини билиңлар. [32] Билип қоюңларки, мана бу
аламәтләрниң һәммиси әмәлгә ашурулмай туруп, бу әвлат * кишиләр
аләмдин өтмәйду. [33] Асман-зимин йоқилиду, бирақ Мениң сөзлирим
йоқалмай мәңгү инавәтлик болиду.

Һошияр болуңлар

[34] — Һошияр болуңлар! Әйш-ишрәт вә турмушниң ғәм-әндиши-лиригә
берилип кәтмәңлар. Қиямәт күни силәргә гоя тосаттин бешиң-ларға
ташланған тордәк кәлмисун. [35] Чүнки у апәтләр йәр йүзидики пүтүн
инсанларниң бешиға келиду. [36] Һәр вақит һошияр болуңлар, йүз беридиған
бу аламәтләрдин аман-есән өтәлишиңлар вә қиямәт күни Инсан Оғли
алдида қорқмай туралишиңлар үчүн һәр дайим дуа қилиңлар, — деди.
[37] Һәзрити Әйса күндүзлири мәркизий ибадәтханида тәлим берип,
ахшамлири шәһәрдин чиқип, кечини Зәйтун теғида өткүзәтти. [38] Җамаәт
Униң тәлимини аңлаш үчүн таң сәһәрдә ибадәтханиға қарап маңатти.

22

Һәзрити Әйсани өлтүрүш сүйиқәсти

[1] Йәһудийларниң «Петир нан» һейти, йәни «Өтүп кетиш» һейти келишкә
аз қалған еди. [2] Алий роһанийлар вә Тәврат устаз-лири һәзрити Әйсани бир
амал қилип өлтүрүветишниң чарисини издиди. Бирақ улар Уни
қоллайдиған хәлиқтин қорққанлиқтин, Уни мәхпий һалда тутмақчи
болушти.
[3] Шу күнләрдә һәзрити Әйсаниң он икки шагиртиниң бири болған Йәһуда
Ишқарийотниң көңлигә шәйтан кирди. [4] У алий роһанийлар вә мәркизий
ибадәтхана қаравуллириниң башлиқлири билән һәзрити Әйсани уларға
қандақ тутуп бериш үстидә мәслиһәтләшти. [5] Уларниң гүл қәқәқлири
ечилип, Йәһудаға пул беришкә вәдә бәрди. [6] Йәһуда мақул болуп, һәзрити
Әйсани җамаәттин хали қалғанда уларға тутуп бериш үчүн пурсәт издәшкә
башлиди.

«Өтүп кетиш» һейтиниң кәчлик тамиғи

---

*21:32 32. Әгәр тилға елинған аламәт Йерусалимниң вәйран болушиға (21:6) қаритилған болса, ундақта «әвлат» сөзи тәбиийки шу дәвирдә яшап өткән адәмләрни көрситиду. Әгәр Әйса Мәсиһниң дунияға қайтип келишигә (21:27) қаритилған болса, «әвлат» сөзи бәлким пүтүн Йәһудийә хәлқини яки бу айәтләрдә ейтилған вақиәләрниң башлиниш вақтида яшаватқан әвлатни көрситиду. Бу һәргиз һәзрити Әйсада «дунияға дәрһал қайтип келимән» дегән хата чүшәнчиниң барлиғини билдүрмәйду.

[7] «Петир нан» һейтиниң қой қурванлиқ қилинидиған күни * йетип кәлгән
еди. «Өтүп кетиш» һейти дәп аталған бу күни йәһудийлар өйлиридә қой
союп, петир нан билән йәтти. [8] Шуңа һәзрити Әйса Петрус билән
Юһаннаға:

— Биргә ғизалинишимиз үчүн силәр берип «Өтүп кетиш» һейти-ниң
тамиғини тәйярлаңлар, — дәп уларни әвәтти.

[9] — Қәйәрдә тәйярлишимизни халайсиз? — дәп сориди улар.

[10] Һәзрити Әйса мундақ деди:

— Йерусалимға кирсәңлар, у йәрдә козида су тошуватқан бир әр кишини
учритисиләр. Униң кәйнидин меңип, у киргән өйгә кириңлар [11] вә өй
егисигә: «Устазимиз: Шагиртлирим билән «Өтүп кетиш» һейти-ниң
тамиғини йәйдиған меһманлиқ өй қәйәрдә екән? дәп сораватиду», дәңлар.
[12] У силәрни үстүнки қәвәттики җабдуп қоюлған бир еғиз чоң өйгә башлап
чиқиду. Мана шу өйдә «Өтүп кетиш» һейтиниң тами-ғини тәйяр қилиңлар.

[13] Петрус билән Юһанна барса, һәммә ишлар һәзрити Әйсаниң ейтқинидәк
болуп чиқти. Улар «Өтүп кетиш» һейтиниң тамиғини тәйяр-лашқа
киришти.

[14] Тамақ вақтида һәзрити Әйса әлчилири билән биллә келип, дәсти-ханда
олтарди. [15] Андин У әлчилиригә мундақ деди:

— Мән азап чекиштин илгири бу «Өтүп кетиш» һейтиниң бу тамиғида
силәр билән бир дәстиханда болушқа интизар болуп кәлгән едим. [16] Чүнки
бу һейтниң һәқиқий мәнаси Худаниң Падишали-ғида әмәлгә
ашурулмиғичә, Мән бундақ һейтлиқ тамақни қайта йемәймән.

[17] Андин һәзрити Әйса бир җамни қолиға елип, Худаға шүкүр ейтти вә
шагиртлириға:

— Буниңдин ичиңлар. [18] Шуни ейтайки, Худаниң Падишалиғи толуқ
намайән болмиғичә, һәргиз бундақ шарапни ичмәймән, — деди.

[19] Андин У бир нанни қолиға елип, Худаға шүкүр ейтти вә уни уштуп
туруп, уларға берип:

— Бу Мениң силәр үчүн пида болидиған тенимдур. Мени әсләп туруш
үчүн буниңдин йәңлар, — деди.

[20] Тамақтин кейин У йәнә җамни қолиға елип мундақ деди:

— Бу җамдики шарап Мениң силәр үчүн төкүлидиған қеним билән
түзүлидиған Худаниң Йеңи келишиминиң бәлгүсидур. [21] Бирақ шуни билип
қоюңларки, бу йәрдә Мән билән бир дәстиханда олтарғанлардин бири Маңа
сатқунлуқ қилиду! [22] Дәрвәқә, Инсан Оғли Худаниң ирадиси билән аләмдин
өтиду. Лекин Униңға сатқунлуқ қилидиған кишиниң һалиға вай!

[23] Шагиртлар бир-биридин:

— Бундақ қилидиған зади кимду? — дәп сорашти.

***22:7** 7. «Петир нан» һейти йәттә күн болуп, ушбу һейтниң биринчи күни «Өтүп кетиш» һейти дәп атилиду. Бу күни йәһудийлар өйлиридә қой союп, гөшини петир нан билән йәйду.

Шагиртларниң мәртивә һәққидә муназирилишиши

[24] Шагиртлар өз ичидә зади кимниң мәртивиси һәммидин жуқури, дәп
талаш-тартиш қилишқа башлиди.
[25] Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:
— Бу дунийдики падишалар һөкүмран сүпитидә қол астидики хәлиқни
башқуриду һәм өзини хәлиқпәрвәр қилип көрситиду. [26] Лекин силәр бундақ
қилмаңлар. Араңлардики әң мәртивиликләр өзлирини әрзимәс кишиләрдәк
тутсун. Башлиқ болғиниңлар башқиларға хизмәт қилиңлар. [27] Адәттә ким
мәртивилик? Дәстиханда олтарғанму яки хизмәткарму? Әлвәттә,
дәстиханда олтарған әмәсму? Бирақ Маңа кәлсәк, гәрчә Мән силәрниң
Устазиңлар болсамму, араңларда хизмәткарға охшашмән.
[28] Мән синақларни бешимдин өткүзгәндә, силәр баштин-ахир Мән билән
биллә болдуңлар. [29] Худди Атам Маңа падишалиқ һоқуқини тәғдим
қилғандәк, силәргиму шуни тәғдим қилимән. [30] Силәр Мениң
Падишалиғимда Мән билән һәмдәстихан болисиләр вә тәхтләрдә олтирип,
исраилларниң он икки қәбилисигә һөкүмранлиқ қилисиләр.

Һәзрити Әйсаниң Петрусниң Өзидин танидиғанлиғини алдин-ала ейтиши

[31] Һәзрити Әйса йәнә мундақ деди:
— Әй Симун, Симун! Шәйтанниң һәммиңларни синаш тәливигә Худа
мақул болди. У силәрни худди буғдай тасқиғандәк синимақчи. [32] Лекин
Маңа болған ишәнчиң йоқалмисун дәп, саңа дуа қилдим. Шәйтанниң
синиғидин өтүп, Мениң йолумға қайтқандин кейин, қериндашлириңниң
ишәнчини мустәһкәмлә.
[33] — Әй Рәббим, мән Сиз билән биллә зинданға ташлинип, биллә өлүшкә
тәйярмән! — деди Петрус.
[34] — Петрус, — деди һәзрити Әйса, — билип қойғинки, әтә сәһәрдә ғораз
чиллиғичә, сән Мәндин үч қетим танисән.

Һәзрити Әйсаниң шагиртлирини агаһландуруши

[35] Андин һәзрити Әйса шагиртлиридин:
— Бурун Мән силәрни сәпәргә әвәткәндә пул халта, хурҗун вә аяқ
алмаңлар, дегән едим. У чағда бирәр нәрсәңлар кам болуп қалғанму? — дәп
сориди.
— Яқ, — дәп җавап беришти шагиртлар.
[36] — Лекин әнди пул халта, хурҗуни барлар еливелиңлар. Қиличи йоқлар,
чапиниңларни сетип бирдин қилич елиңлар, — деди һәзрити Әйса, [37] —
чүнки Муқәддәс Язмиларда Мән тоғрилиқ: «У җинайәтчи-ләр қатариға
киргүзүлиду», дәп хатириләнгән сөз чоқум әмәлгә ашурулиду. Әмәлиятта
Мән тоғрилиқ йезилғанларниң һәммиси әмәлгә ешишқа аз қалди.
[38] — Әй Рәббим, қараң, бу йәрдә икки қилич бар екән, — деди шагиртлар.
— Болди, йетиду! — деди һәзрити Әйса уларға.

Һәзрити Әйсаниң Зәйтун теғида дуа қилиши

39 Тамақтин кейин һәзрити Әйса шагиртлар билән биллә шәһәрдин чиқип,
адәттикидәк Зәйтун теғиға кәтти. 40 У йәргә йетип барғандин кейин уларға:
— Езиқтурулмаслиғиңлар үчүн дуа қилиңлар, — деди.
41 Андин һәзрити Әйса нериғирақ берип, тизлинип туруп:
42 — Әй Ата, халисаң, бу азап қәдиһини Мәндин жирақлаштур-ғайсән.
Лекин бу иш Мениң әмәс, бәлки Сениң ирадәң бойичә болсун, — дәп дуа
қилди. 43 У дуа қиливатқанда, асмандин кәлгән бир периштә Униңға
көрүнүп, мәдәт бәрди. 44 Һәзрити Әйса чоңқур қайғу ичидә техиму ихлас
билән дуа қиливатқанда, Униң тәрлири йәргә төкүлгән қан тамчилиридәк
чүшүшкә башлиди.
45 Дуадин кейин һәзрити Әйса орнидин туруп, шагиртлириниң йениға
келип, уларниң ғәмгә чөккәнлигидин үгдәп қалғанлиғини көрди.
46 — Ухлап қалғиниңлар немиси? Езиқтурулуштин сақлиниш үчүн қопуп
дуа қилиңлар, — деди һәзрити Әйса уларни ойғитип.

Һәзрити Әйсаниң тутқун қилиниши

47 Һәзрити Әйсаниң сөзи аяқлашмастинла он икки шагиртиниң бири
болған Йәһуда бир топ адәмни башлап кәлди. У һәзрити Әйсаниң алдиға
келип, Уни сөйүп салам бәрди.
48 Һәзрити Әйса униңға:
— Әй Йәһуда, Инсан Оғлини сөйүп қоюпла, йәнә Униңға сатқун-луқ
қиламсән? — деди.
49 Һәзрити Әйсаниң йенидики шагиртлар әһвалниң чатақлиғини көрүп:
— Әй Рәббим, улар билән елишсақ қандақ дәйсиз? — деди.
50 Шагирт-ларниң бири қиличини көтирип, баш роһанийниң чакириға урди.
Қилич чакарниң оң қулиғиға тегип, уни шилип чүширивәтти.
51 Бирақ һәзрити Әйса:
— Бәс! — деди вә қолини узитип чакарниң қулиғиға тәккүзүп қоювиди,
қулақ шу ан сақийип кәтти.
52 Һәзрити Әйса Өзини тутқили кәлгән алий роһанийлар, ибадәт-хана
қаравуллириниң башлиқлири вә ақсақалларға:
— Силәр қилич-тоқмақларни көтирип Мени тутқили кәпсиләр, Мени
қарақчи көрүватамсиләр? 53 Мән һәр күни силәр билән мәркизий
ибадәтхана һойлисида болғанда, Маңа қол салмидиңлар. Бирақ әнди қол
салидиған вақит-саатиңлар йетип кәлди. Бу шәйтан һөкүм сүридиған
қараңғу вақиттур, — деди.

Петрусниң һәзрити Әйсадин тениши

54 Қаравуллар һәзрити Әйсани тутуп, баш роһанийниң өйигә елип
келишти. Петрус жирақтин әгишип маңған еди. 55 Улар һойлиниң
оттурисиға от йеқип, чөрисидә иссинип олтарғанда, Петрусму улар-ниң
арисиға киривалди. 56 Униң иссинип олтарғинини көргән бир хизмәт-кар

қиз униңға тикилип қарап туруп:
— Бу адәмму Әйса билән бир! — деди.
57 — Яқ! Мән Уни тонумаймән! — дәп танди Петрус.
58 Узун өтмәй йәнә бири уни тонуп қелип:
— Сәнму Униң адимиғу! — деди.
— Қойғина, мән улар билән бир әмәс! — деди Петрус.
59 Бирәр саат өткәндин кейин, йәнә бир адәм:
— Шүбһисизки, бу адәм Әйса билән бир. Тәләппузидин униңму
җәлилийәлик екәнлиги чиқип турмамду?! — дәп чиң турувалди.
60 Лекин Петрус:
— Немә дәп билҗирлаватқиниңни чүшәнмәймән! — деди.
Униң сөзи аяқлашмастинла ғораз чиллиди. 61 Рәббимиз Әйса кәйнигә
бурулуп, Петрусқа тикилип қариди. Петрус Рәб Әйсаниң: «Әтә сәһәрдә
ғораз чиллаштин илгири сән Мәндин үч қетим танисән», дегән сөзини есигә
елип, 62 ташқириға чиқип қаттиқ жиғлап кәтти.

Һәзрити Әйсаниң алий кеңәшмидә сотлиниши

63 Һәзрити Әйсаға қараватқан қаравуллар Уни мәсқирә қилатти. 64 Униң
көзини теңип қойғандин кейин, Уни уруп туруп:
— Пәйғәмбәр болсаң, ейтип баққина, Сени ким урди? — дәп сораш-ти
65 вә Униңға буниңдин башқа йәнә нурғун һақарәтләрни яғдурушқа
башлиди.
66 Таң атқанда йәһудийларниң алий кеңәшмисидики ақсақаллар, алий
роһанийлар вә Тәврат устазлири җәм болушти. Һәзрити Әйса уларниң
алдиға елип келинди. 67 Улар һәзрити Әйсадин:
— Ейтқин, Сән Қутқазғучи-Мәсиһму? — дәп сорашти.
Һәзрити Әйса мундақ җавап бәрди:
— Силәргә ейтсамму, ишәнмәйсиләр. 68 Силәрдин бирәр соал сори-сам,
җавап бәрмәйсиләр. 69 Лекин Инсан Оғлиниң қадир Худаниң оң йенида
олтиридиғиниға аз қалди.
70 — Ундақта, Сән Худа Оғли екәнсәндә? — дейишти улар.
— Силәрниң дегиниңлардәк! — дәп җавап бәрди һәзрити Әйса.
71 Шуниң билән улар:
— Әнди башқа һеч қандақ әризә қилғучиниң һаҗити қалмиди. Чүнки
Өзиниң ағзидин күпүрлүк сөзләрни аңлидуқ! — дейишти.

23

Һәзрити Әйсаниң һаким Пилатусниң алдида сотлиниши

1 Кеңәшмә башлиқлириниң һәммиси орнидин турушуп, һәзрити Әйсани
һаким Пилатусниң алдиға елип беришти. 2 У йәрдә Униң үстидин шикайәт
қилип:
— Биз бу Адәмниң йәһудий хәлқини аздуруп, Рим императориға баҗ

тапшурмасликқа қутратқанлиғини вә Өзини йәһудийларниң
Қутқазғучи-Мәсиһи, йәни Падишаси дәп атавалғанлиғини көрдуқ, —
дейишти.
[3] — Сән йәһудийларниң Падишасиму? — дәп сориди Пилатус һәз-рити
Әйсадин.
— Ейтқиниңиздәк, — дәп жавап бәрди һәзрити Әйса.
[4] Андин Пилатус алий роһанийлар билән көпчиликкә:
— Бу Адәмдин бирәр жинайәт тапалмидим, — деди.
[5] Лекин улар техиму қәтъий түрдә:
— У Өз тәлимлири билән пүтүн йәһудийлар зиминидики аммини
қутритип, Җәлилийә өлкисидин башлап таки бу йәргичә кәлди, — дейишти.

Һәзрити Әйса Һирод ханниң алдида

[6] Буни аңлиған Пилатус:
— Бу адәм җәлилийәликму? — дәп сориди. [7] У һәзрити Әйсаниң Һирод
ханниң қол астидики өлкидин кәлгәнлигидин хәвәр тепип, Уни Һиродқа
йоллап бәрди. (У чағда Һиродму Йерусалимда еди.)
[8] Һирод хан һәзрити Әйсани көрүп, интайин хошал болди. Чүнки у
узундин бери һәзрити Әйсаға даир ишларни аңлап, «Мениң алдимдиму
бирәр мөжүзә көрситип бақсун!» дәп Униң билән көрүшмәкчи болуп
жүрәтти. [9] Шуңа у һәзрити Әйсадин бир мунчә соалларни сориди. Лекин
һәзрити Әйса бир еғизму жавап бәрмиди.
[10] Алий роһанийлар вә Тәврат устазлири һәзрити Әйсаниң үстидин һә дәп
әризә-шикайәт қиливататти. [11] Һирод хан вә униң ләшкәрлири һәзрити
Әйсани һақарәтләп мәсқирә қилишти. Андин кейин Униңға падишаларчә
һашамәтлик тон кийдүрүп, Уни йәнә Пилатусниң алдиға қайтурди.
[12] Мана шу күндин башлап Һирод хан билән һаким Пилатус дост болуп
қалди. Униңдин бурун улар бир-биригә дүшмән еди.

Һәзрити Әйсаниң өлүмгә һөкүм қилиниши

[13] Һаким Пилатус алий роһанийларни, йәһудий ақсақалларни вә жамаәтни
жиғип, [14] уларға:
— Силәр бу Адәмни алдимға һайдап кәлдиңлар. Униң үстидин хәлиқ-ни
аздуруп қутратти дәп шикайәт қилдиңлар. Бирақ мән Уни силәрниң
алдиңларда сорақ қилип, силәр шикайәт қилған жинайәт-ләрдин бириниму
тапалмидим. [15] Һирод ханму Униңдин гуна тапал-май, маңа
қайтурувәтипту. Чүнки Униңда өлүмгә лайиқ һеч қандақ жинайәт йоқ екән.
[16] Әнди мән Уни қамчилитип, қоюп беримән, — деди. [17] Униң мундақ
дейишиниң сәвәви: у һәр қетимлиқ «Өтүп кетиш» һейтида, йәһудий
жинайәтчилиридин бирини қоюп берәтти.
[18] Бирақ көпчилик бир еғиздин чуқан селишип:
— Уни өлтүрүң! Бараббасни қоюп бериң! — дейишти. [19] (Бараббас
Йерусалимда топилаң көтирип, адәм өлтүрүп, зинданға ташланған бир

жинайәтчи еди.)
[20] Пилатус һәзрити Әйсани қоюп бәрмәкчи болуп, көпчиликкә қайта
несиһәт қилди. [21] Лекин улар һә дәп:
— Уни чапрас яғачқа [*] миқлитиң, чапрас яғачқа миқлитиң! — дәп чуқан
селишти.
[22] Пилатус үчинчи қетим уларға:
— Немишкә? У зади немә жинайәт өткүзди? Мән Униңдин өлүмгә лайиқ
жинайәт тапалмидим. Уни қамчилитип, қоюп беримән, — деди.
[23] Бирақ көпчилик давамлиқ чуқан селишип, һәзрити Әйсани чапрас
яғачқа миқлап есип өлтүрсун дәп, чиң турувалди. Уларниң чуқанлири
ахири ғалибә қилди. [24] Пилатус уларниң тәливи бойичә һөкүм чиқарди.
[25] Топилаң көтирип зинданға ташланған һелиқи қатилни қоюп берип,
һәзрити Әйсани йәһудийларниң өз хаһиши бойичә бир тәрәп қилиш үчүн
ләшкәрләргә тапшуруп бәрди.

Һәзрити Әйсаниң чапрас яғачқа миқлиниши

[26] Ләшкәрләр чапрас яғачни көтәргән һәзрити Әйсани елип кетиват-қанда,
йолда йезидин келиватқан Кирини шәһирилик Симун исимлиқ бир кишини
учратти. Улар бу кишини тутувелип чапрас яғачни униңға көтәргүзүп,
һәзрити Әйсаниң кәйнидин һайдап маңди. Чүнки һәзрити Әйса һалсирап
кәткән еди.
[27] Нурғун кишиләр һәзрити Әйсаниң кәйнидин әгишип маңди. Уларниң
ичидә һәзрити Әйсаға ечинип жиға-зар қилишип маңған аялларму бар еди.
[28] Һәзрити Әйса кәйнигә бурулуп уларға мундақ деди:
— Әй Йерусалим аяллири! Мән үчүн жиғлимаңлар. Өзәңлар вә
пәрзәнт-лириңлар үчүн жиғлаңлар! [29] Чүнки силәргә шундақ еғир күнләр
келидуки, кишиләр: «Пәрзәнт көрмигән, һамилдар болмиған, бала
емитмигән аяллар немә дегән бәхитлик!» дәйду. [30] У чағда кишиләр
Худаниң ғәзивидин қечиш үчүн тағларға: «Үстимизгә өрүл!», дөңләргиму:
«Үстимизни яп!» дәп ялвуриду. [31] Яп-йешил дәрәқ отта көйдүрүлгән йәрдә,
қуруп кәткән дәрәқ техиму көйдүрүлмәсму?! Шуниңдәк, Мән азап чәккән
йәрдә, силәр гунакар йәһудийлар техиму азап чәкмәмсиләр?!
[32] Ләшкәрләр һәзрити Әйса билән биргә икки жинайәтчиниму улар
үстидин өлүм жазасини бежиришкә елип келишкән еди. [33] Улар
Йерусалимниң сиртидики «Баш сүйәк» дәп аталған жайға берип, у йәрдә
һәзрити Әйсани чапрас яғачқа миқлиди. Икки жинайәт-чиниңму бирини
һәзрити Әйсаниң оң тәрипигә, йәнә бирини сол тәрипигә миқлиди вә чапрас
яғачларни тикләп қойди. [34] Һәзрити Әйса:
— Әй Ата, уларни кәчүрүм қилғин, чүнки улар өзиниң немә

---

[*]**23:21** 21. Чапрас яғач — римлиқларниң бирәр жинайәт қилған адәмни миқлап өлтүрүш үчүн қоллинидиған қошуш бәлгүсидә уланған икки яғачтин ибарәт болған жазалаш түврүги.

қиливат-қанлиғини билмәйду, — деди.
Ләшкәрләр чәк ташлишип, һәзрити Әйсаниң кийим-кечәклирини
бөлүшүвалди. [35] Халайиқ қарап туруватқанда, йәһудий ақсақаллар Уни
мәсқирә қилип:
— У башқиларни қутқузуптикән! Әгәр расттин Худа тайин-лиған
Қутқазғучи-Мәсиһ болған болса, Өзини қутқузуп бақсун! — дейишти.
[36] Ләшкәрләрму Уни мәсқирә қилишип, Униңға әрзән үзүм шарави тәңләп:
[37] — Әгәр Сән йәһудийларниң Падишаси болсаң, Өзәңни қутқузуп бақ! —
дейишти.
[38] Һәзрити Әйсаниң үстидики тахтиға: «Бу Киши йәһудийларниң
Падишаси», дәп йезилған еди. [39] Һәзрити Әйса билән биллә чапрас яғачқа
миқланған икки җинайәтчиниң бири Уни һақарәтләп:
— Сән Худа әвәткән Қутқазғучи әмәсмидиң? Әнди Өзәңниму, биз-ниму
қутқузмамсән?! — деди.
[40] Йәнә бири болса һелиқи җинайәтчини әйипләп:
— Сәнму Униңға охшаш җазалиниватқан туруп, Худадин қорқми-диңму?
[41] Бизниң җазалинишимиз һәқлиқ. Биз өз қилмишлиримизниң җазасини
тарттуқ, лекин У һеч қандақ яманлиқ қилмиғанғу! — деди. [42] Андин у
һәзрити Әйсаға:
— Әй Әйса, Падишалиғиң билән кәлгиниңдә, мени унтумиғайсән, —
деди.
[43] — Билип қойки, бүгүн сән Мән билән биллә җәннәттә болисән, — деди
һәзрити Әйса униңға.

Һәзрити Әйсаниң өлүми

[44] Чүш вақтида қуяш нури ғайип болуп, пүтүн зиминни қараңғулуқ басти.
Бу әһвал үч саат давам қилди. [45] Мәркизий ибадәтханидики пәрдә тосаттин
икки парчә болуп житилди. [*] [46] Һәзрити Әйса қаттиқ аваз билән:
— Әй Атам! Роһумни қолуңға тапшурдум, — дедидә, тиниғи тохтап, җан
үзди.
[47] У йәрдә буни көрүп турған йүз беши Худадин қорққан һалда:
— Бу Адәм һәқиқәтән дурус Адәм екән! — дәп Худани мәдһийи-лиди.
[48] Бу вақиәни көрүш үчүн жиғилған халайиқ қайғу билән мәйдисигә уруп,
өйлиригә қайтишти. [49] Һәзрити Әйсани тонуйдиған кишиләр вә Җәлилийә
өлкисидин Униңға әгишип кәлгән аяллар вақиәниң җәриянини жирақтин
көрүп турди.

Һәзрити Әйсаниң дәпнә қилиниши

[*] **23:45** 45. Бу пәрдә ибадәтханиниң әң муқәддәс җай дәп аталған қисмини муқәддәс җай дәп аталған қисмидин айрип туридиған пәрдә болуп, униң житилиши һәзрити Әйсаниң инсанларниң Худаниң алдиға баридиған йолини ачқанлиғини билдүриду.

[50-51] Йәһудийә өлкисидики Араматия дегән шәһәрдин кәлгән Йүсүп
исимлиқ бир киши бар еди. У ақ көңүл, дурус адәм болуп, Худаниң
Падишалиғиниң намайән болушини интизарлиқ билән күтәтти. У
йәһудийларниң алий кеңәшмисиниң әзалиридин бири болсиму, уларниң
һәзрити Әйса һәққидики бу қарари вә һәрикәтлиригә қошулмиған еди.
[52] Йүсүп һаким Пилатусниң алдиға берип, һәзрити Әйсаниң җәсидини
беришни тәләп қилди. [53] Пилатус қошулғандин кейин, у җәсәтни чапрас
яғачтин чүширип, кәндир рәхт билән кепин-ләп, йеңидин оюлған чоң қорам
ташлиқ қәбиргә дәпнә қилди.
[54] Бу вақиәләр һейтниң һарписида йүз бәргән болуп, дәм алидиған шәнбә
күнигә аз қалған еди. [55] Шуңа Җәлилийә өлкисидин һәзрити Әйса билән
биллә кәлгән аяллар Йүсүп билән биллә берип, қәбирни вә җәсәтниң қандақ
қоюлғанлиғини көздин кәчүрди. [56] Андин өйли-ригә қайтип берип, җәсәткә
чачидиған хуш пурақлиқ буюмлар билән әтирләрни тәйярлиди. Дәм елиш
күни, Худаниң әмри бойичә, улар дәм елишти.

24

Һәзрити Әйсаниң тирилиши

[1] Йәкшәнбә күни таң йоруш билән тәң, аяллар өзлири тәйярлиған хуш
пурақлиқ буюмлирини елип, һәзрити Әйсаниң қәбригә барди. [2] Улар
қәбирниң ағзидики ташниң домилитиветилгәнлигини көрди. [3] Қәбригә
кирип қариса, һәзрити Әйсаниң җәсиди йоқ еди! [4] Улар көзлиригә ишәнмәй
турғинида, тосаттин уларниң йенида кийим-лиридин нур чақнап туридиған
икки киши пәйда болди. [5] Аяллар интайин алақзадә болуп башлирини йәргә
егишти. У периштәләр аялларға:
— Силәр немә үчүн тирик Адәмни өлгәнләрниң арисидин издәйси-ләр?
[6] У бу йәрдә әмәс, У тирилди. У Җәлилийә өлкисидә турған вақтида силәргә
немә дегәнлигини әсләп беқиңлар. [7] У: «Инсан Оғли яман нийәтлик
кишиләрниң қолиға тапшурулиду, чапрас яғачқиму миқлинип өлтүрүлиду.
Бирақ үчинчи күни қайта тирилиду», дегән әмәсму?! — деди.
[8] Улар һәзрити Әйсаниң раст шундақ дегәнлигини есигә елишип, [9] қәбир
йенидин қайтишти. Улар көргәнлириниң һәммисини он бир әлчи вә башқа
шагиртларға йәткүзди. [10] Бу ишларни әлчиләргә йәткүзгүчи аяллар —
мәҗдәллик Мәрийәм, Йоанна, Яқупниң аниси Мәрийәм вә башқа аяллар
еди. [11] Лекин әлчиләр бу аялларниң ейтқан-лирини қуруқ гәп дәп қарап,
уларниң сөзлиригә ишәнмиди. [12] Бирақ Петрус орнидин туруп, мазарға
жүгрәп берип, қәбирниң ичигә қари-ғи-нида, һелиқи кәндир кепиндин
башқа һеч нәрсә көрмиди. Уму бу ишларға интайин һәйран болуп қайтип
кәтти.

Емаюс йезисиға баридиған йолда

[13] Шу күни шагиртлардин иккиси Йерусалимдин он бир чақирим

жирақлиқтики Емаюс дегән йезиға барди. 14 Улар йол бойи йеқинда йүз
бәргән вақиәләр тоғрисида сөзлишип кетивататти. 15 Дәл шу чағда һәзрити
Әйса Өзи уларға йеқинлап келип, улар билән биллә маңди. 16 Улар һәзрити
Әйсани көргән болсиму, қандақтур Уни тонушқа қурби йәтмиди.
17 — Немә тоғрилиқ параңлишип кетиватисиләр? — дәп сориди һәзрити
Әйса улардин.
Улар қайғулуқ һалда қәдимини тохтатти. 18 Улардин Клиёпас исим-лиқ
бири һәзрити Әйсадин:
— Сәнзә Йерусалимда турупму, йеқинда йүз бәргән вақиәләрдин қилчә
хәвириң йоқму немә? — дәп сориди.
19 — Немә вақиә екән? — деди һәзрити Әйса.
— Насирәлик Әйсаниң вақиәсичу! — деди улар, — У Худаниң алдидиму,
хәлиқниң алдидиму сөз-һәрикәтлириниң күчи бар бир Пәйғәм-бәр еди.
20 Алий роһанийлар вә ақсақаллиримиз Уни һаким Пилатусқа тутуп апирип,
өлүм җазасиға һөкүм қилдуруп, чапрас яғачқа миқлатти. 21 Биз әслидә Уни
исраилларға азатлиқ елип келиди-ған киши, дәп интизарлиқ билән күтүп
кәлгән едуқ. Бирақ мундақ болмай, һазир Униң аләмдин өткинигә үч күн
болди. 22 Лекин қизиқ йери шуки, бүгүн әтигәндә аримиздики бир нәччә аял
бизни алақзадә қилип, бизгә мундақ бир хәвәрни йәткүзди: улар сәһәрдә
қәбиргә берип қариса, 23 һәзрити Әйсаниң җәсиди көрүнмәпту! Периштәләр
уларға көрүнүп, һәзрити Әйсаниң қайта тирилгәнлигини ейтипту. 24 Буниң
билән биздин бир нәччә адәм қәбиргә берип, әһвалниң аялларниң
ейтқинидәк екәнлигини, һәзрити Әйсаниң җәсидиниң дәрвәқә йоқ
турғанлиғини көрүп кәлди.
25 Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:
— Әй наданлар! Пәйғәмбәрләрниң ейтқан сөзлиригә неманчә тәстә
ишинисиләр? 26 Қутқазғучи-Мәсиһ Худаниң шан-шәривигә еришиш-тин
бурун, мана шу җәбир-җапаларни бешидин кәчүрүши керәк әмәсмиди?
27 Андин У Муқәддәс Язмиларда Муса вә башқа барлиқ пәйғәм-бәрләрниң
Өзи һәққидә алдин-ала йезилғанлирини уларға сөзләп чүшәндүрди.
28 Улар баридиған йезисиға йеқинлашқанда, һәзрити Әйса сәпирини йәнә
давамлаштуридиғандәк туратти. 29 Улар Уни тутувелип:
— Күн олтарди. Һели қараңғу чүшиду. Биз билән биллә қонуп қелиң, —
дәп өтүнди.
Һәзрити Әйса улар билән қонмақчи болуп өйгә кирди. 30 Улар тамақ-қа
олтарғанда, һәзрити Әйса нанни қолиға елип, Худаға шүкүр ейтти, андин
нанни уштуп уларға сунди. 31 Шу чағда уларниң көзлири ечилғандәк болуп,
һәзрити Әйсани тониди, лекин У уштумтут ғайип болди. 32 Улар
бир-биригә:
— У йолда биз билән параңлишип, Муқәддәс Язмиларни чүшәндүр-гәндә,
қәлбимиз гоя оттәк янмидиму?! — дейишти.
33-34 Улар дәрһал йолға чиқип, Йерусалимға қайтип кәлди. У йәрдә башқа
әлчиләр вә шагиртларниң бир йәргә жиғилип: «Рәббимиз раст тирилипту. У

Симунға көрүнүпту!», дейишиватқанлиғини аңлиди. 35 Шуниң билән бу
иккисиму йолда йүз бәргән ишларни вә һәзрити Әйса нанни уштуватқанда
өзлириниң Уни қандақ тонуп қалғанлиғини көпчиликкә сөзләп бәрди.

Һәзрити Әйсаниң шагиртлириға көрүнүши

36 Шагиртлар бу вақиә үстидә сөзлишиватқанда, тосаттин һәзрити Әйса
Өзи уларниң арисида пәйда болуп:

— Силәргә аманлиқ болсун, — деди.

37 Улар бирәр роһни учраттуқму немә дәп, алақзадә болушуп кәтти.

38 Һәзрити Әйса уларға:

— Немигә шунчә қорқушуп кәттиңлар? Немидин гуманлинисиләр?
39 Қолум билән путумға қарап беқиңлар! Бу Мән! Тутуп бақсаңлар
билисиләр, роһниң гөш-устихини йоқ. Қараңлар, Мениң бар, — деди.

40 Һәзрити Әйса шундақ дегәч пут-қолини көрсәтти. 41 Улар йәнила
ишәнмәй, бир хуш болса, бир һәйран болушуп туратти. Шуниң билән
һәзрити Әйса улардин:

— Силәрдә йәйдиған нәрсә барму? — дәп сориди. 42 Улар бир парчә белиқ
кавивини сунуведи, 43 һәзрити Әйса елип уларниң алдида йеди.

44 Андин уларға мундақ деди:

— Бу ишларниң һәммисини Мән илгири силәр билән биллә болған
вақтимда ейтқан едим. Мән: «Муса хатирилигән Тәврат, башқа
Пәйғәмбәрләрниң Язмилири вә Зәбурда баян қилинған Маңа даир
ишларниң һәммиси чоқум әмәлгә ашурулиду», дегән әмәсму?

45 Шуниңдин кейин һәзрити Әйса уларниң Муқәддәс Язмиларни
чүшиниши үчүн уларниң зеһнини ечип, 46 мундақ деди:

— Муқәддәс Язмиларда алдин-ала мундақ хатириләнгән:
Қутқазғучи-Мәсиһ азап чекип, өлтүрүлүп, үчинчи күни өлүмдин тирилиду.
47 «Гуналириға товва қилғанларниң һәммиси У арқилиқ кәчүрүм
қилиниду», дегән Хуш Хәвәр Йерусалимдин башлап пүтүн әлләргә
тарқитилиду. 48 Силәр әнди бу вақиәләрниң гувачилири болисиләр. 49 Атам
беримән дәп вәдә қилған Муқәддәс Роһни силәргә ата қилимән. Бирақ силәр
асмандин кәлгән Муқәддәс Роһниң күч-қудритигә толтурулғичә,
Йерусалимда күтүп туруңлар.

Һәзрити Әйсаниң асманға көтирилиши

50 Һәзрити Әйса уларни Йерусалимниң сиртидики Бәйтания йезисиғичә
башлап барди вә қоллирини көтирип уларға бәхит тилиди. 51 У бәхит
тиләветип, улардин айрилип асманға көтирилди. 52 Шагиртлар һәзрити
Әйсаға ибадәт қилишти вә интайин хошал-хорамлиқ ичидә Йерусалимға
қайтип келип, 53 һемишәм мәркизий ибадәтханида Худаға мәдһийә ейтип
турди.

Юһанна баян қилған Хуш Хәвәр

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу китапниң муәллипи белиқчи Зәбәдийниң оғли Юһаннадур. У Петрус вә өз қериндиши Яқуп билән бир қатарда һәзрити Әйсаниң әң йеқин шагирти болуп һесаплиниду. У бу китапта өз исмини ишләтмәй, өзини һәзрити Әйсаниң яхши көридиған шагирти, дәп тилға алған (13:23). Муәллип бу китапни кишиләрниң һәзрити Әйсаниң Қутқазғучи-Мәсиһ екәнлигигә ишиниши һәм бу арқилиқ Униңға бағлинип һаятлиққа еришиши үчүн язған.

Муәллип китавини әзәлдин мәжут болған «Сөз», йәни адәм тенидә инсанлар арисиға кәлгән һәзрити Әйса һәққидики мәлуматтин башли-ған. У һәзрити Әйсаниң көрсәткән мөҗүзилири һәм Униң бу мөҗүзиләр арқилиқ һәқиқәтни чүшәндүргәнлигини тәсвирлигән. У һәзрити Әйсаниң шагиртлири билән биллә болған әң ахирқи кәчлик тамиғи һәққидә көпирәк мәлумат бәргәндин кейин, Униң өлтүрүлүши вә тирили-шини хатирилигән. Муәллип һәзрити Әйса тирилгәндин кейин Униң шагиртлири билән болған бир қанчә қетимлиқ учришишини тәсвирләш билән китавини тамамлиған.

Бу китапта муәллип һәзрити Әйсаниң Өзини «Һаятлиқ нени», «Һаятлиқ сүйи», «Дунияниң нури», «Яхши қойчи», «Йол, һәқиқәт вә һаят-лиқ», «Үзүм тели» вә «Инсанларни өлүмдин тирилдүргүчи вә һаятлиқ бәргүчи», дәп тилға алғанлиғини хатириләш билән һәзрити Әйсаниң дәл инсанлар муһтаж болған Қутқазғучи екәнлигини көрситип бәргән.

Тезис:

1. Сөз — һәзрити Әйсадур (1-бап 1-18-айәтләр)
2. Йәһия пәйғәмбәрниң һәзрити Әйсаға гувалиқ бериши (1-бап 19-34-айәтләр)
3. Һәзрити Әйсаниң дәсләпки шагиртлири (1-бап 35-51-айәтләр)
4. Һәзрити Әйсаниң алаһидә йәттә мөҗүзиси (2-11-баплар)
5. Һәзрити Әйсаниң бу дуниядики һаятиниң ахирқи һәптиси (12-19-баплар)
6. Һәзрити Әйсаниң тирилиши вә шагиртлириға көрүнүши (20-21-баплар)

Юһанна баян қилған Хуш Хәвәр

Худаниң «Сөзи» дунияға кәлди

1 Һәммидин бурун «Сөз» * бар еди. У Худа билән биллә еди һәм Өзи Худа
еди. 2 У аләм яритилиштин бурунла Худа билән биллә еди. 3 У арқилиқ
барлиқ мәвҗудатлар яритилди. Һеч қандақ мәвҗудат Униңсиз яритилған
әмәс. 4 «Сөз» һаятлиқниң мәнбәси болуп, бу һаят-лиқ инсанларға нур елип
кәлди. 5 Нур қараңғулуқни йорутиду, қараң-ғулуқ болса нурни һәргиз
йеңәлмигән.
6 Вақит-саати кәлгәндә, бир адәм Худа тәрипидин мәйданға кәлди. Униң
исми Йәһия еди. 7 У инсанларниң өзи арқилиқ «Һәқиқий Нурға» ишиниши
үчүн, Униңға гувалиқ беришкә кәлгән еди. 8 Йәһия пәйғәмбәр өзи «Һәқиқий
Нур» әмәс, у пәқәт «Һәқиқий Нурға» гувалиқ бәргүчидур. 9 Дунияға
келидиған бу «Һәқиқий Нур» пүткүл инсанни йорутидиған Нурдур.
10 Дуния «Сөз» арқилиқ яритилған болсиму, «Сөз» бу дунияға кәлгән-дә,
дуния Уни тонумиди. 11 У Өз йеригә кәлгән болсиму, бирақ Уни Өз хәлқи
қобул қилмиди. 12 Шундақтиму У Өзини қобул қилип, Өзигә
ишәнгәнләрниң һәммисигә Худаниң пәрзәнди болуш һоқуқини бәрди. 13 Бу
һоқуққа еришкәнләр йә қандин, йә җинсий тәләптин, йә инсан хаһишидин
әмәс, бәлки Худаниң ирадисидин роһий җәһәттин қайтидин туғулған
болиду.
14 «Сөз» инсан болди һәм аримизда яшиди. У меһир-шәпқәт вә һәқиқәткә
толған болуп, биз Униң улуқлуғини, йәни Атимиз Худаниң бирдин-бир
ялғуз Оғлиниң улуқлуғини көрдуқ.

---

* **1:1** 1. Сөз — «Каламму» дейилгән болуп, һәзрити Әйсаниң бир намидур.

[15] Йәһия пәйғәмбәр Униңға гувалиқ берип, халайиққа жуқури аваз билән
мундақ деди:
— Мән силәргә: «Мәндин кейин Кәлгүчи мәндин улуқтур, чүнки У мән
туғулуштин бурунла можут», дегән едимғу. У дәл мошу Кишидур!
[16] Униң меһир-шәпқити чәксиз болғачқа, һәммимиз һәр дайим бәхит
үстигә бәхиткә еришип кәлдуқ. [17] Чүнки Тәврат қануни Муса пәйғәм-бәр
арқилиқ йәткүзүлгән болса, Худаниң меһир-шәпқити вә һәқиқити Әйса
Мәсиһ * арқилиқ йәткүзүлди. [18] Худани һеч ким көрүп баққан әмәс, бирақ
Уни Атимиз Худаниң һәмрайи вә ялғуз Оғли, шундақла Өзи Худа болған
Әйса Мәсиһ бизгә билдүрди.

Йәһия пәйғәмбәрниң сөзи

[19] Йерусалимдики йәһудий ақсақаллири Худаниң әвәтидиған
Қутқазғучисиниң Йәһия пәйғәмбәр яки әмәслигини билиш үчүн,
роһанийлар билән мәркизий ибадәтханида ишләйдиған лавийларни *
Йәһияниң алдиға әвәтти. [20] Йәһия пәйғәмбәр иккиләнмәстин:
— Мән Қутқазғучи-Мәсиһ әмәсмән, — дәп ениқ җавап бәрди.
[21] Улар униңдин:
— Ундақта, өзәң ким болисән? Илияс пәйғәмбәр боламсән? — дәп сориди.
— Яқ! Мән Илияс пәйғәмбәр әмәсмән, — деди у.
— Әмсә, Муса пәйғәмбәр алдин-ала ейтқан Пәйғәмбәрмусән? * — дәп
сориди улар. Йәһия пәйғәмбәр йәнә:
— Яқ! — дәп рәт қилди.
[22] Ахири улар:
— Ундақта, сән зади ким болисән? Бизни әвәткәнләргә ейтқидәк бир
җавап бәргин. Ейтқина. Сән қандақ адәмсән? — дәп сориди.
[23] Йәһия пәйғәмбәр мундақ җавап бәрди:
— Йәшая пәйғәмбәр бурун ейтқан, Худа әвәтидиған Қутқазғучи
келиштин илгири чөлдә «Рәббимизниң келишигә түз йол тәйяр қилиң-лар»,
дәп җар салидиған киши мәндурмән!
[24-25] Йерусалимдин әвәтилгән бәзи пәрисийләрму * Йәһия пәйғәм-бәр-ниң
алдиға келип, униңдин:
— Сән йә Қутқазғучи-Мәсиһ, йә Илияс яки Муса пәйғәмбәр алдин-ала

---

*__1:17__ 17. Мәсиһ — пәйғәмбәрләр алдин-ала ейтқан, Худа тәрипидин талланған, һаман бир күни келип мәңгү һөкүмранлиқ қилидиған Падишани көрситиду.

*__1:19__ 19. Лавийлар — Яқуп пәйғәмбәрниң он икки оғлиниң ичидики бириниң әвлатлири болуп, Худа уларни Өзигә йеқин қилип, пәқәт ибадәтханидила ишләшкә таллиған.

*__1:21__ 21. Пәйғәмбәр — бу йәрдә Әйса Мәсиһ көздә тутулған.

*__1:24-25__ 24-25. Пәрисийләр — йәһудий диниға тәвә болған, Тәврат түзүмлиригә қаттиқ риайә қилидиған диний еқимдики кишиләр.

ейтқан Пәйғәмбәр болмисаң, немишкә кишиләрни Худаниң йолиға
чақирип, суға чөмүлдүрисән? * — дәп сориди.
[26] Йәһия пәйғәмбәр уларға мундақ дәп җавап бәрди:
— Мән кишиләрни суғила чөмүлдүримән, лекин араңларда силәр
тонумайдиған Бири бар. [27] У мәндин кейин Кәлгүчи болуп, мән һәтта Униң
айиғиниң жиплирини йешишкиму лайиқ әмәсмән!
[28] Мана бу ишлар Иордан дәриясиниң шәрқий қетидики Бәйтания дегән
йезида, йәни Йәһия пәйғәмбәр кишиләрни дәрияда чөмүлдүрүш
рәсмийитидин өткүзүватқан йәрдә йүз бәргән еди.

Худаниң қурванлиқ Қозиси

[29] Әтиси Йәһия пәйғәмбәр һәзрити Әйсаниң өзигә қарап
келиват-қанлиғини көрүп мундақ деди:
— Мана Бу пүткүл дуниядики инсанларниң гунайидин азат қили-ниши
үчүн һазирланған Худаниң Қозисидур! [30] Мән силәргә: «Мәндин кейин
Кәлгүчи мәндин улуқтур, чүнки У мән туғулуштин бурунла можут еди»,
дегән едим. Мана бу дәл мән тилға алған әшу Кишидур! [31] Мән бурун Униң
кимлигини билмисәмму, бу Қутқазғучи исраилларға аян болсун дәп,
силәрни суға чөмүлдүргили кәлдим. [32] Йәһия пәйғәмбәр йәнә гувалиқ берип
мундақ деди:
— Мән Худаниң Роһиниң кәптәр һалитидә асмандин чүшүп, Униң үстигә
қонғанлиғини көрдүм. [33] Мән Униң Қутқазғучи-Мәсиһ екәнлигини
билмигән едим. Бирақ мени кишиләрни суға чөмүлдүрүш рәсмийитидин
өткүзүшкә әвәткән Худа маңа: «Сән Худаниң Роһиниң чүшүп, Бириниң
үстигә қонидиғанлиғини көрисән. У кишиләрни Худаниң Муқәддәс Роһиға
чөмдүридиған Қутқазғучидур!» дегән еди. [34] Һазир расттинла бу вақиәни өз
көзүм билән көргәнлигим үчүн, Униң һәқиқәтән Худа Оғли * екәнлигигә
гувалиқ беримән.

Һәзрити Әйсаниң дәсләпки шагиртлири

[35] Әтиси Йәһия пәйғәмбәр икки шагирти билән йәнә шу йәрдә еди. [36] У у
йәрдин өтүп кетиватқан һәзрити Әйсани көрүп:
— Қараңлар! Худаниң қурван қилинидиған Қозиси! — деди.
[37] Бу сөзни аңлиған икки шагирт һәзрити Әйсаниң кәйни-дин меңиш-ти.
[38] Һәзрити Әйса кәйнигә бурулуп, әгишип келиватқан-лардин:
— Немигә һаҗитиңлар чүшүп қалди? — дәп сориди.
Улар:

---

*1:24-25** 24-25. Бу йәрдә тилға елинған чөмүлдүрүш кишиләрниң өз гуналириға товва қилип, Қутқазғучи-Мәсиһниң келишигә тәйярлиқ көрүшидин ибарәт рәсмийәтни көрситиду.

*1:34** 34. Худа Оғли — бу нам һәргизму Худа билән һәзрити Әйса оттурисидики җисманий җәһәттики ата-балилиқ мунасивәтни әмәс, бәлки роһий җәһәттики мунасивәтни билдүриду.

— Раббони (бу ибранийчә сөз болуп, «устаз» дегән мәнада), қәйәрдә турисиз? — дәп сорашти.
39 — Келип көрүңлар, — деди һәзрити Әйса. Шуниң билән улар берип, Униң қәйәрдә туридиғанлиғини көрди. Бу чүштин кейин саат төртләр болған вақит болуп, улар у күнни һәзрити Әйса билән биллә өткүзди.
40 Йәһия пәйғәмбәрниң сөзини аңлап, һәзрити Әйсаниң кәйнидин маңған икки кишиниң бири Симун Петрусниң иниси Әндәр еди.
41 Әндәр дәрһал өз акиси Симунни тепип, униңға:
— Биз «Мәсиһни» таптуқ! — деди. («Мәсиһ» — «Худа тайинлиған Қутқаз-ғучи» дегән мәнада.)
42 Әндәр акисини һәзрити Әйсаниң алдиға елип барди. Һәзрити Әйса униңға қарап:
— Юһаннаниң оғли Симун, буниңдин кейин сениң исмиң «Кифас» болсун, — деди. («Кифас» грек тилидики «Петрус» дегән сөз билән мәнадаш болуп, «қорам таш» дегән мәнани билдүриду.)

Филип вә Натанйәлниң чақиртилиши

43 Әтиси һәзрити Әйса Җәлилийә өлкисигә беришни қарар қилди. У Филипни тепип, униңға:
— Маңа әгишип маң, — деди.
44 Филип бәйтсайдалиқ болуп, Әндәр билән Петрусниң жутдиши еди.
45 Филип Натанйәлни тепип, униңға:
— Муса пәйғәмбәр Тәвратта алдин-ала ейтқан, башқа пәйғәмбәр-ләрму тилға алған Қутқазғучи-Мәсиһни таптуқ. У Йүсүпниң оғли наси-рәлик Әйса екән! — деди.
46 Бирақ Натанйәл:
— Насирәликму?! Әшу кичик бир шәһәрдин мундақ яхши иш чиқарму? — деди.
— Келип көрүп бақ, — деди Филип.
47 Һәзрити Әйса Натанйәлниң Өзиниң алдиға келиватқанлиғини көрүп, у тоғрилиқ:
— Мана бу ичидә қилчә һейлә-микриси йоқ һәқиқий бир исраил! — деди.
48 — Мениң қандақ адәм екәнлигимни қәйәрдин билдиңиз? — дәп сориди Натанйәл һәйран болуп.
Һәзрити Әйса:
— Филип сени чақириштин авал, сениң әнҗир дәриғиниң түвидә олтарғанлиғиңни көргән едим, — дәп җавап бәрди.
49 Натанйәл һәзрити Әйсаниң башқилар көрәлмәйдиған ишларни көрәләйдиғанлиғидин һәйран болуп:
— Устаз, Сиз һәқиқәтән Худа Оғли, исраилларниң Падишаси екәнсиз! — дәп етирап қилди.
50 Һәзрити Әйса униңға мундақ деди:
— Сени әнҗир дәриғиниң түвидә көргәнлигимни ейтқанлиғим үчүн

ишиниватамсән? Буниңдинму чоң ишларни көрисән техи!
[51] Андин шагиртлириға йәнә:
— Билип қоюңларки, силәр асманниң ечилип, Худаниң периштәли-риниң Инсан Оғлиниң * йениға чүшүп-чиқип жүридиғанлиғини көрисиләр, — деди.

2

Кана йезисидики той зияпити

[1] Икки күндин кейин Җәлилийә өлкисиниң Кана йезисида бир той болди.
Һәзрити Әйсаниң аниси Мәрийәм у йәрдә еди. [2] Һәз-рити Әйса вә Униң
шагиртлириму тойға тәклип қилинған еди.
[3] Тойда шарап түгәп қалғанда, Мәрийәм һәзрити Әйсаға:
— Уларниң шараплири түгәп қапту, — деди.
[4] — Ана, Мени арилаштурмисиңиз. Мениң вақтим техи кәлмиди, — деди
һәзрити Әйса.
[5] Аниси чакарларға:
— У силәргә немә қил десә, шуни қилиңлар, — деди.
[6] У өйдә йәһудийларниң тазилиниш диний қаидисини ада қилиш үчүн
ишлитилидиған, һәр биригә сәккиз-тоққуз чиләктин су сиғи-диған алтә таш
туң қоюлған еди.
[7] Һәзрити Әйса чакарларға:
— Туңларға су толтуруңлар, — деди.
Улар туңларни ағзиғичә толтурушти. [8] Андин һәзрити Әйса уларға йәнә:
— Әнди буниңдин бир чинә елип, зияпәт башқурғучиға бериңлар, —
деди.
Улар бәҗа кәлтүрүшти.
[9] Зияпәт башқурғучи судин өзгәргән шарапни тетип көрүп, униң қәйәрдин
кәлтүрүлгәнлигини билмиди, амма буни су тошуғанлар билишәтти. Шуниң
билән зияпәт башқурғучи күйоғулни чақирип, [10] униңға:
— Бу шарап бәк яхши екән! Башқа саһипханлар яхши шарапни тойниң бешида қуйиду. Меһманлар хелә қанғичә ичкәндин кейин, начирини қуйиду. Һәҗәп, сән әң яхши шарапни мошу чаққичә сақлапсән! — деди.
[11] Бу һәзрити Әйсаниң дәсләпки мөҗүзиси * болуп, Җәлилийәниң Кана
йезисида көрситилгән еди. Буниң билән һәзрити Әйса Өзиниң улуқлуғини

---

*__1:51__ 51. Муқәддәс Язмиларда «Инсан Оғлидин» ибарәт Әвәтилгүчиниң Худаниң күч-қудрити вә шан-шәриви билән асмандин чүшүп, пүткүл инсанларни мәңгү башқуридиғанлиғи алдин-ала ейтилған. Һәзрити Әйса бу намни Өзи һәққидә ишләткән.

*__2:11__ 11. Мөҗүзә — грекчидә «мөҗүзилик бәлгү» дегән мәнада болуп, һәзрити Әйса мөҗүзә арқилиқ Өзиниң һәқиқий Кимлигини ашкарилимақчи болған.

аян қилди. Униң шагиртлири Уни Худаниң әвәткән-лигигә ишәнди. [12] Бу
иштин кейин һәзрити Әйса аниси, инилири вә шагиртлири билән
Кәпәрнаһум шәһиригә берип, у йәрдә бир нәччә күн турди.

Содигәрләрниң чоң ибадәтханидин қоғлиниши

[13] Йәһудийларниң «Өтүп кетиш» һейтиға * аз қалғанда, һәзрити Әйса
Йерусалимға барди. [14] У мәркизий ибадәтхана * һойлилирида қурванлиқ
үчүн ишлитилидиған кала, қой вә кәптәр сатқучиларни һәм у йәрдә олтирип
пул тегишидиған кишиләрни көрүп қалди [15] вә ағамчидин қамча ясап,
уларниң һәммисини қой-калилири билән қошуп ибадәтханидин һайдап
чиқарди. Пул тегишидиғанларниң покәйлирини өрүп, пуллирини чечивәтти
[16] вә кәптәр сатқучиларға:

— Нәрсилириңни бу пак йәрдин йоқитиш, Худа Атамниң өйини базарға
айландурушма! — деди.

[17] Буни көргән шагиртлири Зәбурда йезилған бу сөзни есигә елишти:

«Әй Худа! Сениң өйүң үчүн көрсәткән қизғин муһәббитим худди
көйүватқан отниң өзидур».

[18] Йәһудий ақсақаллири һәзрити Әйсаға:

— Бундақ қилишқа немә һоқуқуң бар? Сени Худа әвәткән болса, буни
испатлаш үчүн бизгә бир карамәт көрситип бақмамсән, қени? — дәп соал
қойди.

[19] Һәзрити Әйса мундақ жавап бәрди:

— Силәргә көрситидиған карамитим шуки, бу ибадәтханини вәйран
қилсаңлар, үч күн ичидә уни яңливаштин ясап чиқимән.

[20] Йәһудийлар һәзрити Әйсаниң жававини чүшәнмәй:

— Бу ибадәтханиниң ясилиши үчүн һазирғичә қириқ алтә жил кәткән
турса, Сән уни қандақсигә үч күндила ясап чиқалайсән? — дәп Уни мәсқирә
қилишти. [21] Һалбуки, һәзрити Әйса ейтқан «Ибадәтхана» Униң Өз тени еди.
[22] Шуңа һәзрити Әйса өлүп, үчинчи күни тирилгәндин кейин, шагиртлири
Униң бу сөзини есигә алди вә Муқәддәс Язмиларда Қутқазғучиниң
тирилиши һәққидә йезилған сөзләр һәм һәзрити Әйса ейтқан сөзләрниң
тегигә йетип, ишәнчи техиму күчәйди.

***2:13** 13. «Өтүп кетиш» һейти — бу йәһудийларниң Муса пәйғәмбәрниң йетәклиши арқилиқ өзлириниң Мисирдики қуллуқ һаятидин қутулған күнини хатириләш һейти болуп, әйни вақитта йәһудий әрләрниң һәммиси Йерусалимға берип, мәркизий ибадәтханида қурванлиқ қилип, бу һейтни өткүзүши керәк еди.

***2:14** 14. Мәркизий ибадәтхана — әйни чағда йәһудийларниң нурғун ибадәтханилири болуп, бу йәһудийларниң әң көп жиғилип ибадәт қилидиған жайи еди. Худаниң әмри бойичә пәқәт Йерусалимдики мәркизий ибадәтханидила қурванлиқ қилиш тоғра болатти.

23 «Өтүп кетиш» һейти җәриянида һәзрити Әйсаниң Йерусалимда
көрсәткән карамәт вә мөҗүзилирини көргән нурғун кишиләр Униңға
ишиништи. 24 Лекин һәзрити Әйса пүткүл инсанларниң қәлбини билгәчкә,
уларға ишәнмәтти. 25 Инсан тәбиити һәққидә һеч кимниң Униңға бир нәрсә
дәп беришиниңму һаҗити йоқ еди, чүнки У Өзи кишиләрниң көңлидә немә
бар екәнлигини биләтти.

3

Қайтидин туғулуш

1-2 Йәһудийларниң Никодим исимлиқ бир кеңәшмә башлиғи бар еди.
Пәрисийләрдин болған бу адәм бир кечиси һәзрити Әйсаниң алдиға келип:
— Тәхсир, Сизниң Худа әвәткән бир Устаз екәнлигиңизни билимиз.
Чүнки Худа билән биллә болмиған адәм Сиз көрсәткән бу карамәт вә
мөҗүзиләрни қәтъий көрситәлмәйду, — деди.
3 Һәзрити Әйса:
— Билип қоюңки, һеч ким қайтидин туғулмиғичә, Худаниң
Падиша-лиғини көрәлмәйду, — деди.
4 Никодим:
— Қерип қалған адәм қандақму қайтидин туғулсун? Анисиниң қосиғиға
кирип, қайтидин туғулуши мүмкинму? — дәп сориди.
5 Һәзрити Әйса мундақ җавап бәрди:
— Билип қоюңки, һәм судин, һәм Худаниң Роһидин туғулмиғичә, һеч ким
Худаниң Падишалиғиға кирәлмәйду. 6 Ата-анисидин туғул-ғанлар
җисманий һаятлиққила егә болиду, бирақ Худаниң Роһидин туғулғанлар
роһий һаятлиққиму егә болиду. 7 Сизгә: «Қайтидин туғулу-шуңлар керәк»
десәм, һәйран болмаң. 8 Шамал халиған йеридә чиқиду, сиз униң авазини
аңлайсиз, лекин қәйәрдин келип, қәйәргә кетидиған-лиғини биләлмәйсиз.
Шуниңға охшаш, Худаниң Роһиниң кишиләргә қандақ қилип һаятлиқ ата
қилидиғанлиғиниму биләлмәйсиз.
9 Никодим һәзрити Әйсадин:
— Бу иш қандақму мүмкин болар? — дәп сориди.
10 Һәзрити Әйса униңға мундақ деди:
— Сиз исраилларниң муһим устази туруп, буниму чүшәнмәмсиз? 11 Билип
қоюңки, биз билидиғинимизни вә көргинимизни ейтсақму, силәр йәнила
бизниң гувалиғимизни қобул қилмайватисиләр. 12 Силәргә бу дуния
тоғрисидики ишларни ейтсам ишәнмигән йәрдә, асман тоғрисидики
ишларни ейтсам қандақму ишинисиләр? 13 Һеч ким асмандики ишларниң
қандақ екәнлигини билмәйду, чүнки һеч ким асмандин чүшкән әмәс. Лекин
Инсан Оғли буларни билиду, чүнки У асмандин чүшкән. 14 Мистин ясалған
илан Муса пәйғәмбәр тәрипидин чөлдә өлүватқанларниң қутулдурулуши
үчүн түврүктә егиз көтирилгинидәк, Инсан Оғли болған Мәнму шундақ
егиз көтирилишим керәк. 15 Шундақ болғанда, Маңа ишәнгәнләрниң

һәммиси мәңгүлүк һаятқаеришәләйду.
[16] Чүнки Худа дунниядики инсанларни шу қәдәр сөйдики, Өзиниң
бирдин-бир ялғуз Оғлиға ишәнгән һәр бир киши һалак болмай, мәңгүлүк
һаятқа еришиши үчүн, Уни қурван болушқа әвәтип бәрди. [17] Худа Оғлини
дунниядики инсанларни сораққа тартишқа әмәс, бәлки уларни қутулдурушқа
әвәтти. [18] Униңға ишәнгәнләр сораққа тартилмайду. Ишәнмигәнләр болса,
аллибурун сораққа тартилған болиду, чүнки улар Худаниң бирдин-бир
ялғуз Оғлиға ишәнмигән еди. [19] Улар дайим яманлиқ қилғачқа, «Һәқиқий
Нур» дуниияға кәлгән болсиму, улар бу Нурни әмәс, қараңғулуқни яхши
көрди. Шуңа улар жазаға тартилиду. [20] Кимду-ким яманлиқ қилса, нурға өч
болиду вә қилған-әткәнлирим ашкарә болуп қалмисун, дәп нурдин қачиду.
[21] Лекин кимду-ким һәқиқәт бойичә иш қилса, ишлиримни Худаға тайинип
қилғанлиғим мәлум болсун, дәп нурға йеқин келиду.

Йәһия пәйғәмбәрниң гувалиғи

[22] Бу иштин кейин һәзрити Әйса шагиртлири билән Йәһудийә өлкисигә
барди. Һәзрити Әйса улар билән биллә у йәрдә бир мәзгил туруп,
кишиләрни чөмүлдүрди. [23] Шу чағда Салим йезисиниң йени-дики Айнон
дегән йәрдә Йәһия пәйғәмбәрму кишиләрни чөмүлдүрү-ватватти, чүнки у
йәрниң сүйи мол еди. Кишиләр униң алдиға кели-шип чөмүлдүрүшни
қобул қилишатти. [24] Бу Йәһия пәйғәмбәр техи зинданға чүшмигән вақит
еди. [25] Йәһия пәйғәмбәрниң шагирт-лири бир йәһудий билән тазилиниш
диний қаидиси тоғрисида талишип қалди. [26] Шагиртлар Йәһия
пәйғәмбәрниң йениға келип:
— Устаз, өткәндә Иордан дәриясиниң у қетида сиз билән биргә болған,
өзиңиз «Бу Адәм мәндин улуқ», дәп гувалиқ бәргән Киши һазир
башқиларни чөмүлдүрүватиду. Әнди һәммиси биздин қечип, Униң йениға
кетиватиду, — деди.
[27] Йәһия пәйғәмбәр мундақ жавап бәрди:
— Худа бәрмисә, инсан һеч немигә еришәлмәйду. [28] Мән силәргә: «Мән
Қутқазғучи-Мәсиһ әмәс, пәқәт Униң алдида кәлгән йол һазир-лиғучи»,
дегән. Буниңға силәр өзәңларму гувалиқ берәләйсиләр. [29] Қиз чоқум өзи
билән той қилидиған жигиткә мәнсүп болиду. Қолдаш болса, жигитниң
тәйярлиғини қилип, униң келишини күтиду һәм униң авазини аңлап хурсән
болиду. Шуниңға охшаш, мәнму һәзрити Әйсаниң келишидин хошаллинип,
қин-қинимға патмай қалдим. [30] Әнди Униң шөһрити өсүши, мениң болса
төвәнлиши керәк.
[31] У асмандин Кәлгүчи болуп, һәммидин үстүндур. Мән болсам, бу
дуниядин кәлгүчи, шуңа қилидиған сөзлиримму бу дуниядики ишлар
биләнла чәклиниду. Асмандин Кәлгүчи һәммидин үстүн болуп, [32] У Өзиниң
асманда көргән вә аңлиғанлириға гувалиқ бериду. Бирақ Униң гувалиғиға
ишинидиғанлар наһайити аз болиду. [33] Һалбуки, уларниң гувалиғиға
ишинидиғанлар Худаниң һәқ екәнлигигиму гувалиқ бериду. [34] Худа әвәткән

Қутқазғучи Худаниң сөзини сөз-ләйду, чүнки Худа Өз Роһини Униңға
айимастин берип кәлмәктә. [35] Асмандики Атимиз Оғлини сөйиду вә һәммә
ишларни Униң қолиға тапшурған. [36] Худа Оғлиға ишәнгән киши мәңгүлүк
һаятқа еришкән болиду, лекин Уни рәт қилған киши мәңгүлүк һаяттин
мәһрум қалидудә, Худаниң ғәзиви мана шундақлардин мәңгү нери
болмайду.

4

Һәзрити Әйса билән самарийәлик аял

[1] Һәзрити Әйса Йәһия пәйғәмбәрдинму көп шагирт қобул қилип, уларни
чөмүлдүрүветипту, дегән хәвәр пәрисийләргә йәтти. [2] (Әмәлиятта һәзрити
Әйса Өзи әмәс, шагиртлири чөмүлдүрәтти). [3] Уларниң хәвәр тапқинини
уққан һәзрити Әйса Йәһудийә өлкисидин чиқип, йәнә Җәлилийәгә кәтти.
[4] Йол үстидә Самарийә өлкисидин өтүшкә тоғра кәлди. [5] Буниң билән
һәзрити Әйса Самарийәниң Сиһар дегән йезисиға кәлди. Сиһар бурунқи
заманда Яқуп өз оғли Йүсүпкә мирас қилған йәргә йеқин болуп, [6] «Яқуп
қудуғи» дегән қудуқму шу йәрдә еди. Һәзрити Әйса сәпәрдә чарчиғанлиғи
үчүн қудуқниң йениға келип олтарди. Бу чүш вақти болуп, [7-8] һәзрити
Әйсаниң шагиртлири йемәклик сетивелиш үчүн шәһәргә кирип кәткән еди.
Шу чағда самарийәлик бир аял суға кәлди. Һәзрити Әйса униңға:
— Маңа бир аз уссилиқ бәргәйсиз, — деди.
[9] Йәһудийларниң самарийәликләрни капир дәп, һәтта уларниң
чинә-қачилириниму ишләтмәйдиғанлиғини билидиған аял:
— Өзиңиз йәһудий туруп, мәндәк самарийәлик аялдин қандақ-ларчә су
сорап қалдиңиз? — дәп сориди.
[10] Һәзрити Әйса мундақ җавап бәрди:
— Әгәр сиз Худаниң соғисиниң немилиги вә сиздин уссилиқ сориған
Кишиниң Ким екәнлигини билсиңизди, ундақта сиз Униңдин шуни
тиләттиңиздә, Уму сизгә һаятлиқ сүйини берәтти.
[11] Аял:
— Тәхсир, қудуқ чоңқур, униң үстигә су тартидиған әсваплар йоқ турса,
һаятлиқ сүйини нәдин тапалайсиз? [12] Бу қудуқни әҗдадимиз Яқуп колиған.
Униңдин өзи, оғуллири вә мал-варанлириму су ичкән. Һәҗәва, Сиз бу
судинму яхши су беримән дәп, Өзиңизни әҗдадимиз Яқуптин улуқ
демәкчиму? — дәп сориди.
[13] Һәзрити Әйса мундақ дәп җавап бәрди:
— Бу суни ичкәнләр йәнә уссайду. [14] Амма Мән беридиған суни ичкәнләр
мәңгү уссимайдиған болиду. Мән беридиған су ичкән кишиләрниң қәлбидә
етилип чиқидиған бир булаққа айлинип, уларға мәңгүлүк һаятлиқ бериду.
[15] — Тәхсир, маңа бу судин бәргәйсиз. Шу су билән тәшналиғимни
қандуруп, қудуққа иккинчи кәлмәйдиған болай, — деди аял.
[16] Һәзрити Әйса:

— Берип ериңизни башлап келиң, — деди.
[17] — Ерим йоқ, — дәп җавап бәрди аял.
— Ерим йоқ дәп растни ейттиңиз. [18] Бәш әргә тәккән едиңиз, һазир сиз билән биллә яшаватқан адәм ериңиз әмәс, буни тоғра ейттиңиз, — деди һәзрити Әйса.
[19] — Тәхсир, әнди чүшәндим, Сиз әслидә пәйғәмбәр екәнсиз! [20] Шуңа
ейтип бәрсиңиз, әҗдатлиримиз бу тағда ибадәт қилип кәлгән, лекин силәр йәһудийлар немә үчүн «Ибадәтни Йерусалимда қилиш керәк», дәп чиң турисиләр, — деди аял.
[21] Һәзрити Әйса униңға мундақ деди:
— Ханим, сөзлиримгә ишиниң, шундақ бир вақит келидуки, Худаға ибадәт қилиш үчүн, кишиләрниң бу таққа яки Йерусалимға беришиниң һаҗити қалмайду. [22] Силәр самарийәликләр Худаға ибадәт қилған билән
Уни билмәйсиләр. Бирақ биз йәһудийлар Кимгә ибадәт қилғинимизни билимиз, чүнки қутқузулуш йәһудийлар арқилиқ дунияға келиду. [23] Лекин
шундақ бир вақит келиду, шундақла келип қалдики, кишиләр роһи билән вә Худа ашкарилиған һәқиқәт бойичә Униңға ибадәт қилиду. Асмандики Атимиз Өзигә әйнә шундақ һәқиқий ибадәт қилғучиларни издимәктә.
[24] Худа — Роһтур, Униңға ибадәт қилғучилар роһи билән вә Худа ашкарилиған һәқиқәт бойичә Униңға ибадәт қилиши керәк.
[25] Аял һәзрити Әйсаға:
— Мәсиһниң, йәни Қутқазғучиниң келидиғанлиғини билимән. У кәлгәндә бизгә һәқиқәтни толуқ чүшәндүрүп бериду, — деди.
[26] — Сиз билән сөзлишиватқан Мән, У болимән! — деди һәзрити Әйса.
[27] Дәл шу чағда һәзрити Әйсаниң шагиртлири қайтип кәлди. Улар Униң бир самарийәлик аял билән сөзлишиватқанлиғиға аң-таң қелишти, лекин һеч қайсиси һәзрити Әйсадин: «Сиз униңдин немә сorимақчисиз?» яки «Сиз немишкә униң билән сөзлишисиз?» дәпму соримиди.
[28] Шуниң билән аял козисини ташлап, шәһәргә қайтип берип кишиләргә:
[29] — Җүрүңлар, һаятимда қилған ишлиримниң һәммисини маңа ейтип бәргән Адәмни көрүп келиңлар. Қутқазғучи-Мәсиһ шумиду? — деди.
[30] Буниң билән кишиләр шәһәрдин чиқип, һәзрити Әйсаниң алдиға келишкә башлиди.
[31] Шу вақитниң өзидә шагиртлири һәзрити Әйсаға:
— Устаз, азирақ бир нәрсә йәвалсиңизчу, —дәп өтүнүшти.
[32] Лекин һәзрити Әйса:
— Мениң силәр билмәйдиған бир йемәклигим бар, — деди.
[33] Шагиртлар бир-биригә:
— Һәҗәва, бири Устазға йемәклик әкелип бәргәнмиду? — дейишти.
[34] — Мениң йемәклигим — Мени әвәткән Худаниң ирадисини әмәлгә ашуруш вә Униң Маңа тапшурған ишини тамамлаштур, — деди һәзрити Әйса.
[35] Һәзрити Әйса шәһәрдин келиватқанларни көздә тутуп сөзини

давамлаштуруп, шагиртлириға мундақ деди:
— Силәр: «Һосул жиғишқа йәнә төрт ай бар», дәйсиләр. Амма силәргә ейтимәнки, бешиңларни көтирип етизларға қараңлар, зираәт-ләр сарғийип орушқа тәйяр болғандәк, бу кишиләрму ишинишкә тәйяр болди!
[36] Худди һосул жиққучи һәққини еливатқандәк, бу кишиләрни Маңа
ишинишкә йетәкләватқанларму Худадин тегишлик һәққини еливатиду.
Уларниң жиққан һосули болса, мәңгүлүк һаятқа еришкән кишиләрдур.
Шундақ қилип, «териқчи» вә «омичи» тәң хошаллиниду. [37] «Бири терийду,
йәнә бири жиғиду» дегән тәмсил тоғридур. [38] Мән силәрни өзәңлар әмәс,
башқилар әмгәк сиңдүргән бир «һосулни» жиғишқа әвәттим. Шуниң үчүн
силәр тәйяр болған бу «һосулни» жиққучисиләр.
[39] Сиһар йезисидики нурғун самарийәликләр һелиқи аялниң: «Һаятимда
қилған ишлиримниң һәммисини маңа ейтип бәрди!» дегән сөзини аңлап,
һәзрити Әйсаға ишәнди. [40] Шуңа улар һәзрити Әйсаниң алдиға келип, Униң
өзлири билән биллә турушини илтимас қилишти. Шуниң билән һәзрити
Әйса у йәрдә икки күн турди.
[41] Униң тәлими арқилиқ техиму көп адәм Униңға ишәнди. [42] Улар аялға:
— Бизниң ишинишимиз әнди пәқәт сизниң сөзлириңиз сәвәви-динла әмәс, бәлки өзимизниң аңлиғанлиғидинму болди. Униң һәқиқә-тән дунияниң Қутқазғучиси екәнлигини билдуқ! — дейишти.

Бир әмәлдарниң оғлиниң сақайтилиши

[43] Икки күндин кейин һәзрити Әйса Җәлилийә өлкисигә қарап йол алди.
[44] У Өзи бурун: «Һеч қандақ пәйғәмбәр өз жутида һөрмәткә сазавәр
болмайду», дегән. [45] Җәлилийәгә кәлгинидә, җәлилийәликләр Уни қарши
елишти, чүнки уларму «Өтүп кетиш» һейтини Йеруса-лимда өткүзгән вә
һәзрити Әйсаниң у йәрдә яратқан мөҗүзә һәм карамәтлирини көргән еди.
[46] Һәзрити Әйса Җәлилийә өлкисидә турған вақтида, Кана йезисиға йәнә
барди. (У дәл шу йезидики бир тойда суни шарапқа айландурған еди.) Шу
күнләрдә Кәпәрнаһум шәһиридә оғли кесәл болуп ятқан бир орда әмәлдари
бар еди. [47] У һәзрити Әйсаниң Йәһудийәдин Җәли-лийәгә кәлгәнлигини
аңлап, Униң алдиға барди вә:
— Өйүмгә берип, сәкратта ятқан оғлумни сақайтип бәрсиңиз! — дәп өтүнди.
[48] Шуниң билән һәзрити Әйса униңға:
— Силәр җәлилийәликләр мөҗүзә вә карамәтләрни көрмигичә, Маңа ишәнмәйдиған охшайсиләр, — деди.
[49] Орда әмәлдари һәзрити Әйсаға:
— Һәзрәтлири, балам өлмәй турғанда барғайсиз! — деди.
[50] — Өйүңизгә қайтиң, оғлуңиз һаят қалиду, — деди һәзрити Әйса.
Һелиқи адәм һәзрити Әйсаниң ейтқан сөзигә ишинип, өйигә қарап маңди.
[51] Йолда хизмәткарлири униң алдиға чиқип, оғлиниң һаят һәм саламәт
екәнлигини уқтурди.

[52] Әмәлдар улардин оғлиниң қачандин башлап яхшилинишқа
йүзлән-гәнлигини сориғинида, улар:
— Түнүгүн чүштин кейин саат бирдә қизитмиси янди, — дейишти.
[53] Балиниң атиси буниң дәл һәзрити Әйсаниң өзигә: «Оғлуңиз һаят
қалиду!» дегән вақит екәнлигини есигә алди. Шуниң билән у вә пүтүн
аилисидикиләр һәзрити Әйсаға ишәнди.
[54] Бу һәзрити Әйсаниң Йәһудийәдин Җәлилийәгә келип көрсәткән
иккинчи мөҗүзиси еди.

5

Көлчәк бойидики паләчниң сақайтилиши

[1] Буниңдин узун өтмәй йәһудийларниң бир һейти йетип кәлди. Шуңа
һәзрити Әйса Йерусалимға барди. [2] Йерусалимдики «Қой дәрвазисиниң»
йенида ибраний тилида «Бәйтәста» дәп атилидиған бир көлчәк болуп, униң
әтрапида бәш пешайван бар еди. [3] Бу пешайванлар астида бир топ қарғу,
току вә паләчләр йетишатти. {Улар йетип көлчәкниң сүйиниң
чайқилишини күтәтти. [4] Чүнки Худа-ниң бир периштәси туруп-туруп
көлчәккә чүшүп, суни чайқай-дикән. Суниң чайқилишидин кейин көлчәккә
биринчи болуп киргән киши һәр қандақ кесәлдин халас болидикән.} [5] У
йәрдә оттуз сәккиз жил кесәлниң дәрдини тартқан бир бемар бар еди.
[6] Һәзрити Әйса бу току адәмни көрди вә униң узундин бери шу әһвалда
екәнлигини билип, униңдин:
— Сақийип кетишни халамсән? — дәп сориди.
[7] Бемар мундақ җавап бәрди:
— Һәзрәтлири, су чайқалғанда мени суға чүширидиған адимим йоқ. Мән
чүшәй дегичә, башқилар мениң алдимда чүшүвалиду.
[8] Һәзрити Әйса униңға:
— Орнуңдин тур, орун-көрпәңни жиғиштуруп маң, — деди.
[9] Һелиқи адәм шу ан сақийип, орун-көрписини жиғиштуруп меңиш-қа
башлиди.
Бу йәһудийларниң дәм елиш күни * еди. [10] Шуңа бәзи йәһудий
ақса-қал-лири сақайған адәмгә:
— Бүгүн дәм елиш күни турса, Тәврат қанунимизда дәм елиш күни иш
қилиш мәнъий қилинғанлиғини билип туруп, йәнә орун-көрпәңни көтирип
жүрисәнғу! — деди.
[11] Лекин бемар уларға мундақ җавап бәрди:
— Мени сақайтқан Киши маңа: «Орун-көрпәңни жиғиштуруп маң», дегән
турса!
[12] — Саңа: «Орун-көрпәңни жиғиштуруп маң», дегән зади ким екән у? —

---

*__5:19__ 9. Дәм елиш күни — бу йәһудийларниң ибадәт қилидиған муқәддәс
күнини көрситиду. У күни ишләш қәтъий мәнъий қилинған.

дәп сорашти улар.
[13] Бирақ сақайған адәм һәзрити Әйсаниң Ким екәнлигини бил-мәтти. У
йәрдә адәм көп болғанлиқтин, һәзрити Әйса Өзини далдиға елип, астағина
кетип қалди.
[14] Бу иштин кейин һәзрити Әйса һелиқи адәмни мәркизий ибадәт-ханида
көрүп:
— Кесилиңдин сақайдиң. Әнди гуна қилма, бешиңға техиму чоң бала-қаза
келип қалмисун, — деди.
[15] Һелиқи адәм йәһудий ақсақаллириниң қешиға берип, өзини сақайтқан
һәзрити Әйса екәнлигини уқтурди. [16] Һәзрити Әйса бу ишларни дәм елиш
күни қилғанлиғи үчүн, йәһудий ақсақаллири Униңға зиянкәшлик қилишқа
башлиди. [17] Лекин һәзрити Әйса уларға:
— Худа Атам та һазирғичә тохтимастин иш қилип кәлмәктә, Мәнму
шундақ қилишим керәк, — деди.
[18] Шундақ қилип, йәһудий ақсақаллириниң Уни өлтүрүш нийити техиму
күчәйди. Чүнки У дәм елиш күнининң қаидисини бузупла қалмастин,
Худаниң Өз Атиси екәнлигини ейтиши билән, Өзини Худаға тәң қилған
еди.

Һәзрити Әйсаниң һоқуқи

[19] Һәзрити Әйса бу шикайәтләргә җававән йәһудий ақсақаллириға мундақ
деди:
— Билип қоюңларки, Оғли Өзлүгидин һеч немә қилалмайду. Пәқәт
асмандики Атисиниң немә қиливатқанлиғини көрүп, андин шу ишни
қилалайду. Атиси немә қилса, Уму шуни қилиду. [20] Чүнки Атиси Уни
сөйиду вә Өзиниң қилидиған барлиқ ишлирини Униңға көрситиду һәм
Оғли арқилиқ силәрни һәйран қалдурғидәк техиму зор вә улуқ ишларни аян
қилиду. [21] Өлгәнләрни Атиси қандақ тирилдүрүп, уларға һаятлиқ ата қилған
болса, Оғлиму шуниңға охшаш Өзи халиған кишиләргә мәңгүлүк һаят ата
қилиду. [22] Шундақла Атиси һеч кимни сораққа тартмайду, бәлки Оғли
тартиду. Чүнки сораққа тартишниң пүтүн һоқуқини Оғлиға бәргәндур.
[23] Бунидики мәхсәт, инсанларниң Өзини һөрмәтлигинидәк, Оғлиниму
һөрмәтлиши үчүндур. Оғлини һөрмәтлимигәнләр Уни Әвәткүчи
Атисиниму һөрмәтлимигәнләрдин болиду. [24] Билип қоюңларки, сөзүмни
аңлап, Мени Әвәткүчигә ишәнгәнләр мәңгүлүк һаятқа еришкән болиду.
Бундақ адәм сораққа тартилмайду, шундақла өлүмдин һаятлиққа өткән
болиду.
[25] Билип қоюңларки, роһи өлүкләрниң Худа Оғлиниң авазини аңлайдиған
вақит-саати йетип кәлмәктә, шундақла келип қалдики, аңлап ишәнгәнләр
һаятлиққа егә болиду. [26] Чүнки Атиси Өзи қандақ һаятлиқ мәнбәси болса,
Оғлиниму шундақла һаятлиқ мәнбәси қилди. [27] Йәнә Униңға сорақ қилиш
һоқуқиниму бәрди, чүнки У Инсан Оғлидур. [28] Буниңға һәйран болмаңлар,
өлгәнләрниң һәммиси Мениң авазимни аңлайдиған вақит келиду [29] вә улар

йәрликлиридин чиқишиду. Яхшилиқ қилғанлар тирилип, мәңгүлүк һаятқа
еришиду, яманлиқ қилғанлар тирилип сораққа тартилиду. [30] Мән
Өзлүгүмдин һеч немә қилалмаймән, пәқәт Атамниң ейтқини бойичә сорақ
қилимән. Мениң һөкүмүм адилдур, чүнки Мениң нийитим Мениң
ирадәмни әмәс, бәлки Мени Әвәткүчиниң ирадисини әмәлгә ашуруштур.

Худаниң һәзрити Әйсаға бәргән гувалиғи

[31] — Әгәр Өзәм үчүн Өзәм гувалиқ бәрсәм, гувалиғим бекар болиду.
[32] Лекин Мән үчүн гувалиқ беридиған башқа Бири бар. Униң Маңа
беридиған гувалиғиниң растлиғини билимән. [33] Йәһия пәйғәмбәргә адәм
әвәткән әмәсмидиңлар? У һәқиқәткә гувалиқ бәргән. [34] Әмәлиятта Маңа бир
инсанниң гувалиғи керәк әмәс. Силәрни Йәһия пәйғәмбәрниң гувалиғиға
ишинип қутқузулсун дәп, буларни ейтиватимән. [35] Йәһия пәйғәмбәр нур
чечип турған бир чираққа охшайду. Силәр униң йоруқлуғидин вақитлиқ
болсиму һөзүрлинишни халидиңлар. [36] Лекин Йәһия пәйғәмбәрниң Мән
үчүн бәргән гувалиғидинму чоң бир гувалиқ бар. У болсиму, Мениң
яратқан мөҗүзилирим, йәни Атам Мениң орунлишим үчүн Маңа
тапшурған ишлардур. Булар Атамниң Мени әвәткәнлигигә гувалиқ бериду.
[37] Мени әвәткән Атам Өзиму Мән үчүн гувачидур. Силәр һеч қачан Униң
авазини аңлимидиңлар, қияпитини көрмидиңлар. [38] Униң сөзлири силәрниң
қәлбиңлардин орун алмиди, чүнки Мени Униң әвәткинигә ишәнмидиңлар.
[39] Муқәддәс Язмиларни тәтқиқ қилисиләр, чүнки униңдин мәңгүлүк
һаятқа егә болушниң йолини тапалаймиз, дәп қарайсиләр. Һәҗәва, бу
Язмилар Мени Худа әвәтидиған Қутқазғучи дәп тонуштурған әмәсму?
[40] Шундақ туруп, силәр йәнә Мениң йенимға келип, һаятлиққа еришиш-ни
халимайсиләр.
[41] Мән инсанларниң махтишини издимәймән, [42] лекин Мән силәрни
билимән, қәлбиңларда Худаға болған муһәббитиңлар йоқ. [43] Мән Атам-ниң
нами билән кәлсәм, силәр Мени қобул қилмайсиләр. Һалбуки, башқилар өз
нами билән кәлсә, уни қобул қилисиләр. [44] Силәр бир-бириңларниң
махтишини қобул қилисиләрю, ялғуз Худаниң махти-шиға егә болушқа
тиришмайсиләр. Бу һалда Маңа қандақму ишинә-ләйсиләр?
[45] Бирақ Мени үстимиздин Атамға шикайәт қилиду, дәп ойлимаң-лар.
Үстүңлардин шикайәт қилидиған Мән әмәс, бәлки силәр үмүт бағлиған
Муса пәйғәмбәрдур. [46] Әгәр силәр расттин Муса пәйғәмбәргә ишәнгән
болсаңлар, Маңиму ишәнгән болаттиңлар, чүнки Муқәддәс Язмиларда
Муса пәйғәмбәр Мән тоғрилиқ язған. [47] Лекин униң Муқәддәс Язмиларда
язған сөзлиригә ишәнмисәңлар, Мениң сөзлиримгә қандақму ишинисиләр?

6

Бәш миң адәмниң тойдурулуши

[1] Бир мәзгилдин кейин һәзрити Әйса Җәлилийә көлиниң (Тиберийә көли

дәпму атилидиған көл) у қетиға өтти. [2] Зор бир топ халайиқ Униң кәйнидин
әгишип маңди, чүнки улар Униң кесәлләрни сақайт-қан мөҗүзилирини
көргән еди. [3] Һәзрити Әйса таққа чиқип, у йәрдә шагиртлири билән билләә
олтарди. [4] Бу йәһудийларниң «Өтүп кетиш» һейтиға аз қалған вақит еди.
[5] Һәзрити Әйса бешини көтирип, зор бир топ халайиқниң Өзиниң алдиға
келиватқанлиғини көрүп, Филиптин:

— Шунчә көп адәмни тойдурғидәк нанни нәдин тапимиз? — дәп сориди.
[6] Һәзрити Әйса бу сөзни уни синаш үчүн ейтқан еди, әмәлиятта қандақ
қилишни Өзи биләтти.

[7] Филип җававән:

— Һәммисиниң бир бурдидин нан йейиши үчүн йерим жиллиқ киримму
йәтмәйду! — деди.

[8] Шагиртлардин йәнә бири, Симун Петрусниң иниси Әндәр һәзрити
Әйсаға:

[9] — Бу йәрдә бир кичик бала болуп, униңда бәш арпа нан билән икки
белиқ бар, лекин бунчивала адәм үчүн бу немигә йәтсун? — деди.

[10] — Көпчиликни олтарғузуңлар, — деди һәзрити Әйса.

У йәр кәң кәткән чимәнзарлиқ еди. Халайиқниң һәммиси олтарди. У
йәрдики әрләрниң санила бәш миңчә бар еди. [11] Һәзрити Әйса нанларни
қолиға елип, Худаға шүкүр ейтқандин кейин, олтарғанларға бөлүп бәрди.
Белиқларниму шундақ қилди. Көпчилик халиғанчә йеди. [12] Һәммиси йәп
тойғанда, һәзрити Әйса шагиртлириға:

— Ешип қалғинини жиғиңлар, һеч нәрсә зайә болмисун, — деди.

[13] Шуниң билән улар көпчиликниң бәш арпа нандин йәп ешип қалғинини
он икки севәткә толтуруп жиғивалди.

[14] Халайиқ һәзрити Әйсаниң көрсәткән бу мөҗүзисини көрүп: «Дунияға
келишини Муса пәйғәмбәр алдин-ала ейтқан Пәйғәмбәр һәқиқәтән мошу
екән!» дейишти. [15] Һәзрити Әйса уларниң Өзини исраилларниң падишаси
болушқа мәҗбурлайдиғанлиғини билип, улардин айрилип, қайтидин таққа
тәнһа чиқип кәтти.

Һәзрити Әйсаниң су үстидә меңиши

[16] Кәчқурун һәзрити Әйсаниң шагиртлири көл бойиға келишти. [17] Гәрчә
қараңғу чүшүп кәткән болсиму, һәзрити Әйса техичә уларниң йениға
кәлмигән еди. Шуниң билән улар бир кемигә олтирип, көлниң у қетидики
Кәпәрнаһум шәһиригә қарап йол елишти. [18] Қаттиқ боран чиқип, көлдә
долқун көтириливататти. [19] Шагиртлар палақ уруп төрт-бәш чақирим
йәргичә барғандин кейин, һәзрити Әйсаниң көл үстидә меңип кемигә
йеқинлишиватқанлиғини көрүп қорқушуп кәтти. [20] Лекин һәзрити Әйса
уларға:

— Қорқмаңлар, бу Мән! — деди.

[21] Буниң билән улар һәзрити Әйсани кемигә чиқишқа чақирди. У кемигә
чиққандин кейинла, улар бармақчи болған йеригә берип қалди.

Һәзрити Әйса — роһий озуқтур

22 Иккинчи күни көлниң у қетида қалған халайиқ түнүгүнки күндә у йәрдә
пәқәт бирла кеминиң барлиғини, һәзрити Әйсаниң Өз шагиртлири билән
биллә у кемигә олтармиғанлиғини, шагиртлириниң ялғуз кәткәнлигини
есигә алди. 23 Бир нәччә кемә Тиберийә шәһири-дин һәзрити Әйса дуа
қилип, халайиққа нан тарқитип бәргән йәргә йеқин келип тохтиди.
24 Һәзрити Әйсаниң вә шагиртлириниң у йәрдә әмәслигини билгән халайиқ
у кемиләргә олтирип, Кәпәрнаһум шәһи-ригә һәзрити Әйсани издигили
маңди.
25 Халайиқ Уни көлниң у қетида тапқандин кейин:
— Устаз, бу йәргә қачан кәлдиңиз? — дәп сорашти.
26 Һәзрити Әйса мундақ җавап бәрди:
— Билип қоюңларки, силәр Мени мөҗүзилиримни көрүп
чүшәнгән--лигиңлар үчүн әмәс, бәлки нанлардин халиғанчә йәп
тойған-лиғиңлар үчүн издидиңлар. 27 Бирақ силәр бузулидиған озуқлуқ
үчүн әмәс, бузул-майдиған, мәңгүлүк һаят беридиған озуқлуқ үчүн җан
етип ишләң-лар! Буни силәргә Инсан Оғли — Өзәм беримән, чүнки Мениң
бундақ қили-шимни Худа Атам тәстиқлигән.
28 Улар:
— Қандақ қилғанда, Худаниң хизмитидә болалаймиз? — дәп сорашти.
29 — Худаниң хизмити — Худаниң Әвәткинигә ишиништур, — дәп җавап
бәрди һәзрити Әйса.
30 Улар йәнә:
— Сиз қандақ мөҗүзә яритиш билән бизни Өзиңизгә ишәндү-рисиз? Бизгә
немә қилип бәрмәкчисиз? 31 Әҗдатлиримиз чөлдә жүргәндә, «манна» дәп
аталған нан йегән. Бу һәқтә Зәбурда: «У уларға асмандин чүширилгән нан
тәғдим қилди», дейилгән. Сиз бизгә немә тәғдим қилмақчисиз? — дейишти.
32 Бирақ һәзрити Әйса уларға мундақ деди:
— Билип қоюңларки, әҗдатлириңларға асмандин чүшкән нанни Муса
пәйғәмбәр әмәс, бәлки Худа Атам бәргән. Мана һазирму силәргә асмандин
чүшкән һәқиқий нанни Худа Атам бериватиду. 33 Бу нан асмандин
чүшкәндур вә пүтүн дунияға һаятлиқ бәргүчидур.
34 — Тәхсир, һемишәм бизгә бундақ нан берип турғайсиз! — дейиш-ти
улар.
35 Һәзрити Әйса мундақ деди:
— Һаятлиқ беридиған нан Өзәмдурмән! Мениң йенимға кәлгәнләр һәргиз
ач қалмайду. Маңа ишәнгәнләр һеч қачан уссимайду. 36 Лекин силәргә
ейтқинимдәк, силәр Мени көргән болсаңларму, Маңа ишән-мәйватисиләр.
37 Худа Атам Маңа тапшурғанларниң һәммиси Мениң йенимға келиду.
Мениң йенимға кәлгәнләрни һәргиз ташлавәтмәймән. 38 Чүнки Мән Өз
ирадәмни әмәс, Мени Әвәткүчиниң ирадисини әмәлгә ашуруш үчүн
асмандин чүштүм. 39 Мени Әвәткүчиниң ирадиси болса, Униң Маңа
тапшурғанлиридин бириниму йоқатмаслиғим, шундақла қиямәт күни

уларниң һәммисини тирилдүрүп, мәңгүлүк һаятқа ериштүрүшүмдин
ибарәт. [40] Чүнки Мениң Атамниң ирадиси Оғлини, йәни Мени тонуған вә
Маңа ишәнгәнләрниң һәммисини мәңгүлүк һаятқа ериштүрүштур. Мән
уларни қиямәт күни тирилдүрүп, мәңгүлүк һаятқа ериштүримән.
[41] Һәзрити Әйса: «Асмандин чүшкән нан Өзәмдурмән!» дегәнлиги үчүн,
йәһудийлар Униңға нарази болуп, ғудуңшишқа башлиди. [42] «Бу Йүсүпниң
оғли Әйса әмәсму? Атисиниму, анисиниму тонуйдиған турсақ, йәнә
қандақларчә: Асмандин чүштүм, дәләлисун?» дейишәтти улар.
[43] — Маңа ғудуңшимаңлар, — деди һәзрити Әйса, — [44] Мени әвәткән Худа
Атам Өзи кишиләрниң қәлбигә салмиса, улар Мениң йенимға келәлмәйду.
Мениң йенимға кәлгән кишиләрни қиямәт күни тирилдүримән.
[45] Пәйғәмбәрләрниң Язмилирида мундақ йезилған: «Уларниң һәммисигә
Худа тәрипидин тәлим берилиду». Шуңа Атамниң тәлимини аңлиған вә
Униңдин үгәнгән кишиләр Мениң йенимға келиду. [46] Бу Атамни бир киши
көргән дегәнлик әмәс. Атамни пәқәт Униң йенидин Кәлгүчи Мәнла көргән.
[47] Билип қоюңларки, Маңа ишәнгәнләр мәңгүлүк һаятқа аллиқа-чан
еришкән болиду. [48] Һаятлиқ беридиған «нан» Өзәмдурмән. [49] Гәрчә
әждатлириңлар чөлләрдә манна йегән болсиму, йәнила өлди. [50] Лекин
асмандин чүшкән шундақ бир «нан» барки, уни йегән-ләр өлмәйду.
[51] Асмандин чүшкән «һаятлиқ беридиған нан» Өзәмдур-мән. Кимду-ким бу
«нандин» йесә, мәңгү яшайду. Бу «нан» Мениң тенимдур. Мән дуниядики
инсанлар һәқиқий һаятқа егә болсун, дәп уни атимақчи.
[52] Бу сөз билән улар хапа болушуп:
— Бу адәм бизниң йейишимизгә Өз тенини қандақ берәләйду? —
дейишип талаш-тартиш қилишқа башлиди.
[53] Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:
— Билип қоюңларки, Инсан Оғлиниң тенини йемигичә вә қенини
ичмигичә силәрдә мәңгүлүк һаят болмайду. [54] Тенимни йегән вә қенимни
ичкән киши мәңгүлүк һаятқа еришкән болиду. Мән у кишини қиямәт күни
тирилдүримән. [55] Чүнки теним һәқиқий йемәклик, қеним болса һәқиқий
ичимликтур. [56] Тенимни йегән вә қенимни ичкән киши Мәндә яшайду,
Мәнму униңда яшаймән.
[57] Һаятлиқниң мәнбәси болған Атам Мени әвәтти. Мән Униң бар
болғанлиғидин яшаймән. Шуниңға охшаш, Мениң тенимни йегән кишиму
Мениң бар болғанлиғимдин яшайду. [58] Мана бу асмандин чүшкән
«нандур». Әждатлириңлар «манна» дәп аталған нанни йегән болсиму өлди,
бирақ бу нанни йегәнләр болса, мәңгү яшайду!
[59] Һәзрити Әйса бу сөзләрни Кәпәрнаһум шәһиридики ибадәтханида
тәлим бәргинидә ейтқан еди.
[60] Нурғун шагиртлар буни аңлиғанда:
— Бу тәлимни һәзим қилиш бәк тәс екән, буни ким қобул қила-лисун? —
дейишти.
[61] Шагиртлириниң ғудуңшиғинини билгән һәзрити Әйса:

— Сөзлирим чишиңларға тегиватамду? [62] Мабада Инсан Оғлиниң әсли
кәлгән жайи — асманға көтириливатқанлиғини көрсәңлар, немә дәйсиләр?
[63] Инсанға һаятлиқ Бәргүчи — Худаниң Роһидур. Бу иш инсанниң қолидин
кәлмәйду. Силәргә ейтқан сөзлирим Худаниң Роһидин кәлгән болуп, у
һаятлиқ тәғдим қилиду. [64] Лекин араңларда ишәнмигәнләрму бар, — деди.
(Чүнки һәзрити Әйса ишәнмигәнләрни вә Өзигә сатқунлуқ қилмақчи
болған кишиниң ким екәнлигини бурундин биләтти.)
[65] — Мән силәргә дедимғу, Атам Маңа йеқинлаштурғанлардин башқа һеч
ким Мениң йенимға келәлмәйду! — деди һәзрити Әйса йәнә қошум-чә
қилип.
[66] Буниң билән әгәшкүчилиридин хелә көпи чекинип чиқип, Униңға
әгәшмәйдиған болди. [67] Һәзрити Әйса он икки шагиртидин:
— Силәрчу, силәрму Мәндин кәтмәкчиму? — дәп сориди.
[68] Симун Петрус мундақ жавап қайтурди:
— Әй Рәббим, мәңгү һаятлиқ беридиған сөзләр пәқәт Сиздила турса! Биз
кимниң йениға кетәттуқ? [69] Ишинимиз вә билимизки, Сиз Худа әвәткән
Муқәддәссиз!
[70] Һәзрити Әйса жававән:
— Мән силәр он иккиңларни таллидим, бирақ араңларда бири шәйтанниң
илкидидур, — деди.
[71] Һәзрити Әйса Симунниң оғли Йәһуда Ишқарийотни демәкчи еди, чүнки
Йәһуда он икки шагиртниң бири болуп турсиму, кейин һәзрити Әйсаға
сатқунлуқ қилатти.

7

Һәзрити Әйсаниң инилириниң Униңға қарши туруши

[1] Шуниңдин кейин һәзрити Әйса Җәлилийә өлкисидә кезип жүрди.
Йәһудий ақсақаллири Уни өлтүрүшни мәхсәт қилғанлиғи үчүн, У Йәһудийә
өлкисидә турушни халиматти. [2] Бу чағда йәһудийларниң «Кәпә тикиш»
һейтиға аз қалған еди, [3] шуңа һәзрити Әйсаниң инилири Униңға:
— Һейттин бурун Йәһудийәгә бериң, әгәшкүчилириңизму
карамәт-лириңизни көрсун! [4] Чүнки өзини тонутмақчи болған киши
йошурун иш қилмайду. Бу ишларни қиливатқан екәнсиз, Өзиңизни
инсанларға көрситиң, — дейишти. [5] (Сәвәви инилириму Униңға ишәнмигән
еди.)
[6] Һәзрити Әйса уларға:
— Мениң вақит-саатим техи кәлмиди, лекин силәргә қачанла болса пурсәт
бар. [7] Бу дунийадики кишиләр силәрни һәргиз өч көрмәйду, лекин Мени өч
көриду. Чүнки Мән уларниң қилмишлири яман, дәп гувалиқ бериватимән.
[8] Силәр һейтқа бариверiңлар, Мән һазирчә бармаймән, чүнки Мениң
вақит-саатим техи йетип кәлмиди, — деди.
[9] Һәзрити Әйса бу сөзләрни қилип, Җәлилийәдә қалди.

«Кәпә тикиш» һейтида

[10] Һәзрити Әйсаниң инилири Йерусалимға һейт үчүн кәткәндин кейин, һәзрити Әйса Өзиму у йәргә барди. Амма ашкарә әмәс, йошурун барди.
[11] Һейт-айәм күнлиридә йәһудий ақсақаллири Уни издәп, халайиқтин: «Әйсани көрдүңларму?» — дәп сорашти.
[12] Кишиләр арисида Униңға мунасивәтлик көп гәп-сөзләр еқип жүрди. Бәзиләр Уни: «Яхши адәм!» десә, йәнә бәзиләр: «Як, дәл эксичә хәлиқни аздуруватиду!» дейишти. [13] Бирақ һеч ким Униң яхшилиғи тоғрилиқ ашкарә
сөзлимәтти, чүнки йәһудий ақсақаллиридин қорқатти.
[14] Һейтниң йерими өткәндә, һәзрити Әйса мәркизий ибадәтхана
һойли-лириға кирип, хәлиққә тәлим беришкә башлиди. [15] Йәһудий
ақсақаллири:
— Бу Адәм һеч қандақ тәлим алмиған туруп, униң қандақму мунчә көп билими болсун? — дәп аң-таң қелишти.
[16] Һәзрити Әйса уларға:
— Бу тәлимләр Мениң әмәс, бәлки Мени Әвәткүчи Худаниң-кидур.
[17] Худаға чин дилидин бойсунушни халайдиған киши бу тәлимләрниң Худадин кәлгәнлигини яки Өзлүгүмдин ейтиват-қан-лиғимни билә-ләйду.
[18] Өз алдиға сөзлигән киши өз шан-шәривини издәйду, лекин өзини әвәткүчиниң шан-шәривини издәйдиған киши һәқ сөзләйду. Ундақ кишидә һәқсизлик йоқтур. [19] Муса пәйғәмбәр силәргә Тәврат қанунини өзи
йәткүзгән, шундаққу?! Лекин һеч қайсиңлар бу қанунға әмәл қилмидиңлар! Ейтиңларчу, немишкә Мени өлтүрмәкчи болисиләр? — деди.
[20] Көпчилик:
— Сизгә җин тегипту! Сизни өлтүрмәкчи болған ким екән? — дейишти.
[21] — Мән дәм елиш күнидә бир мөҗүзә яритип қойсам, һәммиңлар аң-таң қелиштиңлар, — деди һәзрити Әйса, [22] — бирақ силәрму Муса
пәйғәмбәрниң бала туғулуп, сәккизинчи күни хәтнисини қилиш керәк дегән буйруғини ада қилимиз дәп, дәм елиш күни болсиму, балиларниң хәтнисини қиливерисиләр. Әмәлиятта хәтнә қилиш Муса пәйғәмбәрдин әмәс, әждадиңлар Ибраһимдин қалған. [23] Тәврат қануни бузулмисун
дейилип туруп, дәм елиш күни хәтнә қилинидуйю, бундақ күндә бир адәмни сақайтсам, немә үчүн Маңа аччиқлинисиләр? [24] Тәкшүрмәй туруп һөкүм
қилмаңлар, һөкүмүңлар адил болсун!

Һәзрити Әйса Қутқазғучиму?

[25] Йерусалимлиқларниң бәзилири:
— Ақсақаллар өлтүрмәкчи болған Адәм бу әмәсмиди? [26] Ашкарә
сөзләватсиму, Униңға қарши һеч нәрсә демәйватқинини! Ақсақаллар Униң Қутқазғучи-Мәсиһ екәнлигигә һәқиқәтән көзлири йәттиму? [27] Һалбуки,
Мәсиһ кәлгәндә, Униң қәйәрдин кәлгәнлигини һеч ким биләлмәйдиғу. Бирақ бу Адәмниң болса қәйәрдин кәлгәнлигини еник билимиз, — дейишти.

28 У чағда мәркизий ибадәтханиниң бир һойлисида тәлим бериват-қан
һәзрити Әйса жуқури аваз билән мундақ деди:
— Силәр Мени тонуймиз һәм Мениң қәйәрдин кәлгәнлигимниму
билимиз, дәп қарайсиләр, шундақму?! Бирақ Мән Өзлүгүмдин әмәс, Мән
вәкиллик қилғучиниң әвәтиши билән кәлдим. У һәқтур, бирақ силәр Уни
тонумайсиләр. 29 Мән Уни тонуймән. Чүнки Мән Униң йенидин кәлдим,
Мени У әвәтти.
30 Шуниң билән бәзиләр һәзрити Әйсани тутмақчи болушти, лекин Униңға
қол салидиған адәм чиқмиди, чүнки Униң вақит-саати техи йетип кәлмигән
еди. 31 Халайиқ арисидики нурғун кишиләрму Униңға ишәнди. Улар:
«Мәсиһ қандақму Униңдин көп мөҗүзә яритар?!» — дейишти.

Һәзрити Әйсани тутуш үчүн қаравулларниң әвәтилиши

32 Пәрисийләр хәлиқ ичидә һәзрити Әйса һәққидики ейтилип жүргән
гәп-сөзләрни аңлап, алий роһанийлар билән мәслиһәтлишип, һәзрити
Әйсани тутуш үчүн ибадәтхана қаравуллирини әвәтти. 33 Һәзрити Әйса:
— Йәнә бир аз вақит силәр билән биллә болимән, кейин Мени
Әвәткү--чиниң йениға кетимән. 34 Мени издәйсиләр, лекин тапалмай-силәр.
Мән баридиған йәргә баралмайсиләр, — деди.
35 Буниң билән йәһудий ақсақаллири бир-биригә:
— У биз тапалмиғидәк қәйәрләргә кетәр? Чәт әлдә туруватқан йәһудий
мусапирларниң йениға берип, грекларға тәлим берәмди-ғанду? 36 «Мени
издәйсиләр, лекин тапалмайсиләр. Мән баридиған йәргә баралмайсиләр»,
дегини немисиду? — дейишти.

Һаятлиқ сүйи

37 Һейтниң ахирқи һәм әң тәнтәнилик күни һәзрити Әйса орнидин туруп,
жуқури аваз билән мундақ җакалиди:
— Кимду-ким уссиса, Мениң йенимға келип ичсун! * 38 Чүнки Муқәд-дәс
Язмиларда Маңа ишәнгәнләр һәққидә: «Уларниң көңлидин һаят-лиқ
сүйиниң дәриялири еқип чиқиду!» дәп йезилған.
39 У бу сөзни Өзигә ишәнгәнләргә ата қилинидиған Худаниң Муқәд-дәс
Роһиға қарита ейтқан еди. Худаниң Роһи техи һеч кимгә чүшмигән еди,
чүнки һәзрити Әйса техи Атисиниң асмандики шан-шәривигә кирмигән
еди.

Хәлиқниң бөлүнүп кетиши

40 Хәлиқ ичидә бәзи кишиләр бу сөзләрни аңлап:
— Муса пәйғәмбәр алдин-ала ейтқан Пәйғәмбәр һәқиқәтән У екән! —
дейишти.

---

*__7:37__ 37. Һәзрити Әйса бу сөзләрни һейтниң ахирқи күни, йәни дәл
Худаниң исраил хәлқи чөлдики вақтида Муса пәйғәмбәр арқилиқ уларни су
билән тәминлигән мөҗүзисиниң әслитилидиған күни дегән.

[41] Бәзиләр: «Бу Қутқазғучи-Мәсиһ!» — дейишәтти. Йәнә бәзиләр болса:
«Ундақ әмәсту! Мәсиһ Җәлилийәдин кәлмәттиғу? [42] Муқәддәс Язмиларда
Мәсиһниң падиша Давутниң әвладидин һәм падиша Давут-ниң жути
Бәйтләһәм йезисидин келиши һәққидә дейилми-гәнмиди?» дейишти.
[43] Буниң билән халайиқ һәзрити Әйсаниң сәвәвидин иккигә бөлүнүп
кәтти. [44] Бәзилири Уни тутушни ойлиған болсиму, һеч ким Униңға қол
салмиди.

Йәһудий ақсақаллириниң ишәнмәслиги

[45] Ибадәтхана қаравуллири ибадәтханидин қайтип кәлгәндә, алий
роһанийлар билән пәрисийләр:
— Немә үчүн Уни тутуп кәлмидиңлар? — дәп сорашти.
[46] Ибадәтхана қаравуллири:
— Һеч ким һеч қачан бу Адәмдәк сөзлигән әмәс! — дәп җавап беришти.
[47] Пәрисийләр:
— Силәрму аздурулмиғансиләр? [48] Ақсақаллардин яки пәрисий-ләрдин
Униңға ишәнгәнләр барму немә? [49] Униңға ишәнгән груһниң Муқәддәс
Язмилардин хәвири йоқ, шуңа у хәқни Худа уриду! — дейишти.
[50] Уларниң арисидин бири, йәни бурун бир ахшими һәзрити Әйса-ниң
алдиға кәлгән Никодим уларға:
[51] — Тәврат қанунимизда бир адәмниң өз иқрарини аңлимай вә
қилмишлирини билмәй туруп, униң үстидин һөкүм чиқиришқа болмайду,
дәп йезилған, — деди.
[52] — Һәҗва, сәнму җәлилийәликму немә? — дейишти ақсақаллар, —
Муқәддәс Язмиларни оқусаң, Җәлилийәдин пәйғәмбәр
чиқмайди-ған-лиғини биләләйсән!
{ [53] Буниң билән көпчилик өйлиригә қайтишти.

8

Нека садиқлиғини бузған аял

[1] Һәзрити Әйса Зәйтун теғиға чиқип кәтти. [2] Әтиси сәһәрдә У йәнә
мәркизий ибадәтхана һойлилириға кәлди. Пүтүн җамаәт Униң йениға
келивалған еди. У олтирип, уларға тәлим беришкә башлиди.
[3] Шу чағда бәзи Тәврат устазлири билән пәрисийләр нека садиқли-ғини
бузуп тутулуп қалған бир аялни Униң алдиға елип келишти. Улар аялни
оттуриға чиқирип, [4] һәзрити Әйсадин:
— Устаз, бу аял нека садиқлиғини бузуш үстидә тутувелинди. [5] Муса
пәйғәмбәр Тәврат қанунида нека садиқлиғини бузған аялларни чалма-кесәк
қилип өлтүрүшни буйруған. Сизчә қандақ қилиш керәк? — дәп сорашти.
[6] Уларниң бундақ дейиштики ғәризи, һәзрити Әйсани алдам халтиға
чүширип, Уни гунакар дәп әйипләшкә банә издәш еди. Бирақ һәзрити Әйса
иңишип, қоли билән йәргә бир немиләрни язғили турди. [7] Улар шу соални

соравәрди, шуңа һәзрити Әйса руслинип, уларға:
— Араңлардики гунасиз киши бу аялға биринчи ташни атсун! — деди.
[8] Андин йәнә иңишип, йәргә йезишни давамлаштурди. [9] Улар бу сөзләрни
аңлап, алди билән чоңлири, андин кейин башқилири бири-ниң кәйнидин
бири у йәрдин чиқип кетишти. Ахирида һәзрити Әйса алдида өрә турған
һелиқи аял билән ялғуз қалди. [10] Һәзрити Әйса руслинип туруп, униңға:
— Ханим, сизниң үстиңиздин шикайәт қилғанлар қени? Сизни сораққа
тартидиған адәм чиқмидиму? — дәп сориди.
[11] — Чиқмиди, һәзрәтлири, — деди аял.
Һәзрити Әйса:
— Мәнму сизни сорақ қилмаймән. Қайтиң, буниңдин кейин гуна қилмаң,
— деди.}

Һәзрити Әйса дунияниң нури

[12] Һәзрити Әйса йәнә көпчиликкә мундақ деди:
— Дунияниң нури Өзәмдурмән. Маңа әгәшкәнләр қараңғулуқта
қалмайду, әксичә һаятлиқ нуриға еришиду.
[13] Пәрисийләр:
— Сән Өзәңгә Өзәң гувалиқ бериватисән. Шуңа Сениң гәплириңгә
ишәнгили болмайду, — дейишти.
[14] Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:
— Мән Өзәмгә гувалиқ берип сөзлисәмму, сөзлирим һәқтур, чүнки Мән
Өзәмниң қәйәрдин кәлгәнлигимни вә қәйәргә кетидиған-лиғимни билимән,
лекин силәр буни билмәйсиләр. [15] Силәр инсанлар-ниң өлчими бойичә
һөкүм қилисиләр, бирақ Мән һеч кимгә һөкүм қилмаймән. [16] Һөкүм қилип
қалсамму, һөкүмүм тоғра болатти, чүнки һөкүм қилғанда Мән ялғуз әмәс,
бәлки Мени әвәткүчи Атам Мән билән биллидур. [17] Силәр риайә қилидиған
Тәврат қанунида: «Икки гувачиниң сөзи охшаш чиқса, уларниң сөзлири
тоғра», дәп йезилған. [18] Мән Өзәм үчүн Өзәм гувалиқ беримән, Мени
әвәткән Атамму Мән үчүн гувачидур.
[19] — Атаң қәйәрдә? — дәп сорашти улар.
— Силәр йә Мени тонумайсиләр, йә Атамни. Мени тонуған болсаң-лар,
Атамниму тонаттиңлар, — дәп җавап бәрди һәзрити Әйса.
[20] Һәзрити Әйса бу тәлимләрни мәркизий ибадәтханидики сәдиқә
топлинидиған йәрдә ейтқан еди. Бирақ һеч ким Уни тутмиди, чүнки Униң
вақит-саати техи йетип кәлмигән еди.

Һәзрити Әйсаниң ишәнмигәнләрни агаһландуруши

[21] Һәзрити Әйса уларға йәнә:
— Мән бу йәрдин кетимән, силәр Мени издәйсиләр, бирақ
тапал-май-силәр. Шундақла гуналириңлар кәчүрүм қилинмайла өлисиләр.
Мән кетидиған йәргә силәр баралмайсиләр, — деди.
[22] Буниң билән йәһудий ақсақаллири:

— У: «Мән кетидиған йәргә силәр баралмайсиләр», дәйду. Бу Өзәмни өлтүрүвалимән дегәнлигимиду? — дейишти.
[23] Һәзрити Әйса уларға:
— Силәр бу йәрлик болуп, бу дунияға тәвә. Мән болсам асмандин кәлгән болуп, бу дунияға тәвә әмәс. [24] Шуниң үчүн силәргә: «Гунали-риңлар кәчүрүм қилинмай өлисиләр», дедим. Чүнки силәр Мениң «Мәңгү Бар Болғучи» * екәнлигимгә ишәнмисәңлар, гуналириңлар кәчүрүм қилинмай өлисиләр, — деди.
[25] — Сән зади Ким? — дәп сорашти улар.
— Баштин тартип силәргә немә дегән болсам, Мән шу. [26] Әсли Мениң силәрни сораққа тартидиған нурғун сөзлирим бар еди. Шундақ бол-симу, Мени Әвәткүчидин аңлиғанлиримнила инсанларға уқтуру-ва-тимән, чүнки У һәқтур, — деди һәзрити Әйса.
[27] Улар һәзрити Әйсаниң өзлиригә ейтқанлириниң Атиси Худа тоғрилиқ екәнлигини чүшинәлмиди. [28] Шуңа һәзрити Әйса мундақ деди:
— Силәр Инсан Оғлини чапрас яғачқа * миқлап тиклигәндин кейин, Униң «Мәңгү Бар Болғучи» екәнлигини билисиләр. Шундақла һеч ишни Өзлүгүмдин қилмиғанлиғимни вә пәқәт Атамниң үгәткининила сөзлигәнлигимниму билисиләр. [29] Мени Әвәткүчи Мән билән билли-дур, У Мени һәргиз ялғуз қоймиди, чүнки Мән һемишәм Уни хуш қилидиған ишларни қилимән.
[30] Һәзрити Әйса бу сөзләрни қиливатқан чағниң өзидә нурғун киши-ләр Униңға ишәнди.

Һәқиқий әркинликкә еририштурғучи

[31] Һәзрити Әйса Өзигә ишәнгән йәһудийларға:
— Әгәр Мениң тәлимим бойичә иш көрсәңлар, Мениң һәқиқий шагиртлирим болисиләр. [32] Һәқиқәтни билисиләр вә һәқиқәт силәрни әркинликкә ериштүриду, — деди.
[33] — Биз Ибраһимниң әвлатлиримиз, — дәп җавап беришти улар, — һеч кимгә һеч қачан қул болмидуқ. Сизниң: «Һәқиқәт силәрни әркин-ликкә ериштүриду», дегиниңизниң мәнаси зади немә?
[34] — Билип қоюңларки, гуна қилған киши гунаниң қулидур, — деди һәзрити Әйса уларға, [35] — қул аилиниң мәңгүлүк әзаси болалмайду. Оғул болса, шу аилиниң мәңгүлүк әзасидур. [36] Шуниң үчүн Худа Оғли силәрни әркин қилса, һәқиқий әркин болисиләр. [37] Силәрниң Ибраһим-ниң әвлади

---

*8:24** 24. «Мәңгү Бар Болғучи» — бу Худаниң Муса пәйғәмбәргә ашкарилиған нами болуп (Чиқиш 3:14), һәзрити Әйсаму бу намни Өзигә қолланған.
***8:28** 28. Чапрас яғач — римлиқларниң бирәр җинайәт қилған адәмни миқлап өлтү-рүш үчүн қоллинидиған қошуш бәлгүсидә уланған икки яғачтин ибарәт болған җазалаш түврүги.

екәнлигиңларни билимән, бирақ Мени өлтүр-мәкчи болуватисиләр, чүнки
Мениң тәлимим силәрниң қәлбиңларда орун алмиди. [38] Мән Атамниң
йенида көргәнлиримни силәргә ейтиватимән. Силәр өз атаңлардин
аңлиғанлириңларни қиливатисиләр!
[39] — Бизниң атимиз әҗдадимиз Ибраһим, — дәп җавап қайту-рушти улар.
— Ибраһимниң пәрзәнтлири болсаңлар, Ибраһимниң яхши әмәл-лирини
қилған болаттиңлар. [40] Бирақ һазир әксичә Мени, йәни Худадин аңлиған
һәқиқәтни силәргә йәткүзгән Кишини өлтүрмәкчи болуватисиләр.
Әҗдадиңлар Ибраһим һәргиз ундақ ишни қилмиған. [41] Силәр өз атаңларниң
қилғинини қиливатисиләр! — деди һәзрити Әйса.
— Биз һарамдин болмидуқ. Бизниң пәқәт бирла Атимиз бар, У болса
Худадур! — дейишти улар.
[42] — Атаңлар Худа болған болса, Мени сөйгән болаттиңлар, — деди
һәзрити Әйса, — чүнки Мән Худаниң йенидин кәлдим, шуниң үчүн бу
йәрдимән. Өзлүгүмдин кәлгән әмәсмән, бәлки У тәрипидин әвәтил-гәнмән.
[43] Сөзлиримни немишкә чүшәнмәйсиләр? Еникки, Мениң тәлимим
қулиғиңларға яқмайватиду. [44] Атаңлар шәйтан болғачқа, силәрму униң
һәвәслири бойичә иш қилисиләр. У әзәлдин қатил һәм һәқиқәттә турмайду,
чүнки униңда һәқиқәт йоқтур. Ялған сөзләш униң тәбиий хусусийити,
чүнки у ялғанчи вә ялғанчилиқниң атиси-дур. [45] Мән болсам һәқиқәтни
сөзләймән, шуңа Маңа ишәнмәй-си-ләр. [46] Қайсиңлар Мениң гунайим бар
екәнлигини испатлап берәләй-силәр, қени? Һәқиқәтни сөзлисәм немә үчүн
Маңа ишәнмәйсиләр? [47] Худа-ниң пәрзәнтлири Худаниң сөзлирини
аңлайду, силәр Худаниң пәрзәнт-лири болмиғанлиғиңлар үчүн, Униң
сөзлирини аңлимайсиләр.
[48] Йәһудий ақсақаллири һәзрити Әйсаға җававән:
— Һәҗәва, бизниң Сени: «Самарийәлик * һәм җин чаплашқан адәмсән»,
дегән сөзимиз тоғра әмәсму? — дейишти.
[49] — Маңа җин чаплашқини йоқ, — деди һәзрити Әйса, — Мән Атамни
һөрмәт қилимән, лекин силәр Маңа һөрмәтсизлик қилива-ти-силәр.
[50] Мениң Өзәмни улуқлиғим йоқ, лекин Мениң улуқ болу-шумни
халайдиған Бири бар. Униң һөкүми адилдур. [51] Билип қоюңларки, Мениң
тәлимим бойичә яшиған киши мәңгү өлмәйду.
[52] Улар һәзрити Әйсаға:
— Саңа җин чаплашқанлиғини әнди еник билдуқ, — дейишти — һәтта
әҗдадимиз Ибраһим вә башқа пәйғәмбәрләрму өлгән турса, сән қандақчә:
«Тәлимим бойичә яшайдиған киши мәңгү өлмәйду!» дәләләйсән? [53] Һәҗәва,
Сән аләмдин өткән атимиз Ибраһимдин вә вапат болған башқа
пәйғәмбәрләрдинму үстүн турамсән? Сән Өзәңни зади қандақ адәм дәп

---

*__8:48__ 48. Самарийәликләр — йәһудийлар көзгә илмайдиған бир хәлиқ болуп, уларниң көз қаришичә самарийәликләр Худаниң сөзини бурмилиған вә җин тәккәнләрдур.

һесаплайсән?
[54] Һәзрити Әйса мундақ җавап бәрди:
— Әгәр Мән Өзәмни Өзәм улуқлисам, Мениң улуқлуғум бекар болатти.
Бирақ Мени Улуқлиғучи — силәр «Худайимиз» дәп атайдиған Атамниң
Өзидур. [55] Силәр Уни тонуп йетәлмидиңлар, лекин Мән Уни тонуймән. Уни
тонумаймән десәм, силәрдәк ялғанчи болған болимән, бирақ Мән Уни
тонуймән вә Униң сөзи бойичә иш көримән. [56] Атаңлар Ибраһим Мениң
келишимгә интизар болған һәм кәлгәнлигимни алдин-ала көрүп, интайин
хошал болған.
[57] — Сән техи әллик яшқа кирмигән туруп, әҗдадимиз Ибраһим-ниму
көрдүңму? — дейишти улар.
[58] Һәзрити Әйса уларға:
— Билип қоюңларки, Мән Ибраһим туғулмастинла бар едим! — деди.
[59] Буниң билән улар йәрдин таш елип, һәзрити Әйсани чалма-кесәк
қилмақчи болушти, лекин У Өзини далдиға елип, мәркизий ибадәт-ханидин
чиқип кәтти.

9

Һәзрити Әйсаниң туғма қарғуни сақайтиши

[1] Һәзрити Әйса йолда кетиветип, туғма қарғу бир адәмни көрди.
[2] Шагиртлири һәзрити Әйсадин:
— Устаз, бу адәмниң туғма қарғу болуши кимниң гуна қилғанли-ғидин
болған? Өзиниңму яки ата-анисиниңму? — дәп сорашти.
[3] Һәзрити Әйса мундақ җавап бәрди:
— Өзи яки ата-анисиниң гуна қилғанлиғидин әмәс, бәлки Худаниң Өз
қудритини униң һаятида аян қилмақчи болғанлиғидиндур. [4] Күн-ниң йоруқ
вақтида Мени Әвәткүчиниң бизгә тапшурған вәзипи-сини ада қилишимиз
керәк. Кәч кирип қараңғу чүшүп кәтсә, һеч ким иш қилалмайду. [5] Дунияда
болған мәзгилимдә дунияниң нури Өзәмдурмән.
[6] Һәзрити Әйса бу сөзләрни қилғандин кейин, йәргә түкүрүп, түкүрүк
билән лай қилип, лайни һелиқи адәмниң көзлиригә сүркәп қойди [7] вә
униңға: «Силоһа көлчигигә берип, көзлириңни жуй», деди. («Силоһа»
ибранийчә сөз болуп, «әвәтилгүчи» дегән мәнани бериду.)
Һелиқи адәм һәзрити Әйсаниң дегини бойичә қилди вә көзлири ечилған
һалда қайтти. [8] Хошнилири вә тиләмчилик қилғинида уни көргәнләр:
— Бу олтирип тиләмчилик қилидиған һелиқи адәм әмәсму? — дейишти.
[9] Бәзиләр: «Һә-ә, шу» — десә, йәнә бәзиләр: «Яқ, у әмәс, амма униңға
охшайдикән», дейишти.
Бирақ у өзи:
— Мән дәл шу киши болимән! — деди.
[10] — Ундақта, көзлириң қандақ ечилди? — дәп сорашти улар.
[11] У мундақ җавап бәрди:

— Әйса дегән бир Киши түкүрүгидин лай қилип, көзлиримгә сүркәп қоюп, маңа: «Силоһа көлчигигә берип, көзлириңни жуй», дегән еди. Мән у йәргә берип жуйсам, көзлирим ечилип кәтти.
12 — У һазир қәйәрдә? — дәп сорашти улар.
— Билмәймән, — деди у.

Пәрисийләрниң вақиәни сүрүштүрүши

13 Халайиқ илгири қарғу болған бу адәмни пәрисийләрниң йениға елип
беришти. 14 Һәзрити Әйса лай қилип, бу адәмниң көзлирини сақайтқан күн
— дәл дәм елиш күни еди. 15 Пәрисийләр бу адәмдин көзлириниң қандақ
ечилғанлиғини сориведи, у: «У көзлиримгә лай сүркәп қойди, андин
көзүмни жуйдум. Һазир мана көрәләйдиған болдум!» деди.
16 Шуниң билән пәрисийләрдин бәзилири:
— У Адәм Худаниң йенидин кәлгән әмәс, чүнки У дәм елиш күни иш қилмаслиқ әмригә хилаплиқ қилди, — дейишти.
Йәнә бәзилири:
— Гунакар болса, қандақларчә бундақ мөжүзиләрни яриталайду? — дейишти.
Буниң билән уларниң арисида бөлүнүш пәйда болди. 17 Улар қарғу
адәмдин йәнә:
— Көзлириңни ачқан бу адәм сениңчә қандақ адәмду? — дәп сорашти.
— У бир пәйғәмбәр, — деди һелиқи адәм.
18 Йәһудий ақсақаллири көзлири ечилған адәмниң ата-анисини тепип
кәлмигичә, бурун униң қарғу екәнлигигә вә һазир көзлириниң
ечилғанлиғиға ишәнмәтти. Шуңа улар униң ата-анисини чақиртип,
19 улардин:
— Туғма қарғу дегән оғлуңлар мошуму? Һазир қандақларчә көрәләй-диған болуп қалди? — дәп сорашти.
20 — Униң бизниң оғлумиз екәнлиги вә туғулушидинла қарғу екән-лиги
раст, 21 лекин һазир қандақларчә көрәләйдиған болуп қалғанли-ғини,
көзлирини ким ачқанлиғини билмәймиз. Уни өзәңлар сораңлар, у чоң адәм турса, өз ишини өзи сөзләп бәрсун, — дәп жавап бәрди униң ата-аниси.
22 Улар йәһудий ақсақаллиридин қорққанлиғи үчүн шундақ дейиш-ти,
чүнки йәһудий ақсақаллири һәзрити Әйсани Қутқазғучи-Мәсиһ, дәп етирап
қилғанларни ибадәтхана жамаитидин қоғлап чиқиришни қарар қилған еди.
23 Шуниң үчүн һелиқи адәмниң ата-аниси: «У чоң адәм турса, өзидин
сораңлар», дегән еди.
24 Пәрисийләр илгири қарғу болған у адәмни йәнә чақирип:
— Худа алдида қәсәм қил! Биз бу Адәмниң гунакар екәнлигини билимиз, — дейишти.
25 У мундақ жавап бәрди:
— Униң гунакар яки гунакар әмәслигини билмәймән. Мән пәқәт бирла нәрсини билимән, у болсиму қарғу едим, һазир көрәләйдиған болдум.

26 Бу чағда улар:
— У саңа немә чарә қилди? Көзлириңни қандақ ачти? — дәп сорашти.
27 У жававән:
— Силәргә ейтсам, қулақ салмидиңлар. Йәнә қандақларчә аңли-мақчи
болуп қалдиңлар? Силәрму Униң шагиртлири болмақчиму немә?! — деди.
28 Буниң билән улар уни һақарәтләп:
— Сән У әбләхниң шагирти! Биз болсақ Муса пәйғәмбәрниң шагиртлири.
29 Худаниң Муса пәйғәмбәргә сөзлигәнлигини билимиз. Бу әбләхниң болса,
әң қисқиси, қәйәрдин кәлгәнлигиниму билмәймиз, — дейишти.
30 Һелиқи адәм уларға мундақ жавап қайтурди:
— Әҗайип ишқу бу! У көзлиримни ачти. Шундақтиму силәр Униң
қәйәрдин кәлгәнлигини билмидиңлар. 31 Биз билимизки, Худа
гунакарларниң тилигини аңлимайду, бәлки Өзигә ибадәт қилған вә
ирадисини ишқа ашурғанларниңкини аңлайду. 32 Дуния яритилғандин бери
бирәр кишиниң туғма қарғуниң көзини ачқанлиғини аңлап баққан әмәсмиз.
33 Бу Адәм Худа тәрипидин әвәтилмигән болса, һеч немә қилалмиған
болатти.
34 Улар уни:
— Сән гуна ичидә туғулған туруп, әнди бизгә тәлим бәрмәкчи-мусән? —
дейишип, ибадәтханидин қоғлап чиқиришти.

Роһий қарғулуқ

35 Һәзрити Әйса уларниң һелиқи адәмни ибадәтханидин қоғлап
чиқарғанлиғини аңлап, уни издәп тепип:
— Сән Инсан Оғлиға ишинәмсән? — дәп сориди.
36 — Һәзрәтлири, У Ким? Ейтип бәргәйсиз, Униңға ишинәй, — деди
һелиқи адәм.
37 — Уни көрүп турупсән, һазир сән билән сөзлишиватқан дәл шуниң Өзи,
— деди һәзрити Әйса униңға.
38 Һелиқи адәм:
— Әй Рәббим, Саңа ишәндим! — дәп һәзрити Әйсаға сәждә қилди.
39 — Дуниядики адәмләр үстидин һөкүм чиқарғили кәлдим, кор-лар-ни
көридиған қилиш, көримән дәйдиғанларға уларниң кор екәнли-гини
көрситиш үчүн кәлдим, — деди һәзрити Әйса.
40 Униң йенидики бәзи пәрисийләр бу сөзләрни аңлап:
— Бу бизниму кор дәп қариғанлиқ әмәсту? — дәп сорашти.
41 — Кор болған болсаңлар, гунакар болмиған болаттиңлар, — деди
һәзрити Әйса, — лекин һазир «көрүватимиз» дегәнлигиңлар үчүн
гунакарсиләр.

10

Һәзрити Әйса — «Яхши Қойчидур»

[1] Һәзрити Әйса мундақ бир тәмсилни ейтип бәрди:
— Билип қоюңларки, қой қорасиға ишиктин кирмәй, темиға ямишип
киргән киши оғри вә қарақчидур. [2] Ишиктин киридиған киши болса, шу
қойларниң қойчисидур. [3] Күзәтчи ишикни қойчиға ечип бериду. Қойлар
қойчиниң авазини тонуйду, уму өз қойлириниң исимлирини чақирип,
уларни сиртқа елип чиқиду. [4] Қойчи қойлириниң һәммисини сиртқа
чиқирип болуп, өзи уларниң алдида маңиду, қойларму униң кәйнидин
әгишип меңишиду, чүнки униң авазини тонуйду. [5] Ят бириниң кәйнидин
маңмайду, әксичә униңдин қачиду, чүнки ятларниң авазини тонумайду.
[6] Әтрапидикиләр һәзрити Әйсаниң бу тәмсилни сөзләш арқилиқ өзлиригә
немә демәкчи болғанлиғини чүшәнмиди. [7] Шуңа һәзрити Әйса чүшәндүрүп,
мундақ деди:
— Билип қоюңларки, қойлар киридиған ишик Өзәмдурмән. [8] Мән-дин
илгири кәлгәнләрниң һәммиси оғри вә қарақчидур, * лекин қойлар уларға
бой бәрмиди. [9] Ишик Өзәмдурмән, Мән арқилиқ киргини қутқузулиду һәм
кирип-чиқип жүрүп, яп-йешил от-чөпләрни тепип йәләләйду. [10] Оғри болса,
оғрилаш, өлтүрүш вә бузуш үчүнла келиду. Мән болсам адәмләр һаятлиққа
еришсун вә у һаятлиқ мол болсун, дәп кәлдим.
[11] Яхши Қойчи Өзәмдурмән. Яхши қойчиниң қойлири үчүн жени пидадур.
[12] Ялланған қойчи ундақ қилмайду. У қойларниң ғожайини һәм қойчиси
болмиғанлиғи үчүн, бөриниң кәлгәнлигини көрсә, қойларни ташлап
қачиду. Шуниң билән бөрә қойларни тутувелип, тери-перәң қиливетиду.
[13] Ялланған қойчи немишкә қачиду? Чүнки у қойларниң егиси әмәс,
шуңлашқа уларға көңүл бөлмәйду.
[14-15] Яхши қойчи Өзәмдурмән. Атам Мени вә Мән Атамни — Биз
бир-биримизни тонуйдиғинимиздәк, Мән Өз қойлиримни тонуймән,
уларму Мени тонуйду. Қойлирим үчүн женим пида. [16] Бу қорадин болмиған
башқа қойлиримму бар, уларниму чақиришим керәк, уларму авазимни
аңлайду. Һәммә қойлар бир пада болушуп, бир қойчиға әгишиду.
[17] Атам Мени сөйиду. Чүнки Мән Өзәмни қурван қилғандин кейин
тирилишим үчүн, женимни пида қилишни халаймән. [18] Женимни һеч ким
алалмайду, Мән уни Өз ихтиярим билән пида қилимән. Мән уни беришкә вә
қайтурувелишқа һоқуқлуқ. Атам Маңа шундақ қилишни буйруған.
[19] Бу сөзләр түпәйлидин йәһудийлар арисида йәнә бөлүнүш чиқти. [20] Бир
мунчә кишиләр:
— Униңға жин тегипту, сараң болуп қапту, немә үчүн Униң сөзигә қулақ
салғидәкмиз? — дейишәтти.

---

[*] **10:8** 8. Бу йәрдә көздә тутулғини пәрисийләр вә йәһудий ақсақаллири болуп, Тәврат-та тилға елинған пәйғәмбәрләр көздә тутулмиған.

[21] Йәнә бәзиләр болса:
— Җин тәккән адәмниң сөзлири бундақ болмайду. Җин тәккән адәм
қандақму қарғуларниң көзлирини ачалисун?! — дейишти.

Һәзрити Әйсаниң рәт қилиниши

[22] Қиш пәсли болуп, Йерусалимда мәркизий ибадәтханиниң қайта
ечилғанлиғини хатириләйдиған мәйрәм өткүзүлүвататти. [23] Һәзрити Әйса
ибадәтханидики «Сулайман падишаниң пешайвини» дегән йәрдә айлинип
жүрәтти. [24] Хәқләр Униң әтрапиға олишивелип:
— Бизни йәнә қачанғичә гуманда қалдурисән? Әгәр Қутқазғучи-Мәсиһ
болсаң, бизгә очуғини ейт, — дейишти.
[25] Һәзрити Әйса мундақ җавап бәрди:
— Мән силәргә ейтқан, лекин силәр Маңа ишәнмидиңлар. Атам-ниң нами
билән қилған ишлирим Мениң Ким екәнлигимгә гувалиқ бериду. [26] Бирақ
силәр ишәнмидиңлар, чүнки Мениң қойлирим-дин әмәссиләр. [27] Мениң
қойлирим гепимни аңлайду. Мән уларни тонуймән. Улар Маңа әгишиду.
[28] Уларға мәңгүлүк һаят ата қилимән. Улар әсла һалак болмайду вә уларни
һеч ким қолумдин тартивалал-майду. [29] Уларни Маңа тәғдим қилған Атам
һәммидин үстүндур. Уларни Атамниң қолидин тартивелишқа һеч кимниң
күчи йәтмәйду. [30] Атам иккимиз әслидә бирмиз.
[31] Буниң билән йәһудийлар йәнә Уни чалма-кесәк қилиш үчүн йәрдин таш
елишти.
[32] — Атам Маңа буйруған нурғун яхши ишларни алдиңларда көрсәт-тим.
Бу ишларниң қайсиси үчүн Мени чалма-кесәк қилмақ-чисиләр? — деди
һәзрити Әйса уларға.
[33] — Сени яхши ишлириң үчүн әмәс, күпүрлүк қилғанлиғиң үчүн
чалма-кесәк қилимиз. Чүнки Сән адәм туруп, Өзәңни Худа қилип
көрсәттиң! — дәп җавап қайтурушти халайиқ.
[34] Һәзрити Әйса мундақ деди:
— Муқәддәс Язмиларда Худаниң бурунқи замандики йәһудий
йетәкчиләргә: «Силәр илаһлар» дегини йезилған әмәсму? [35] Муқәддәс
Язмиларда ейтилғини мәңгү өзгәрмәйдудә! Худа Өзиниң сөзлирини
йәткүзгәнләрни: «илаһлар» дәп атиғанғу! [36] Әнди Маңа кәлсәк, Атам Мени
таллап паний дунияға әвәтти. Шундақ туруп, немә үчүн «Худа Оғлимән»
десәм, Мени «күпүрлүк қилдиң» дәйсиләр? [37] Әгәр Атам буйруған ишларни
қилмисам, Маңа ишәнмәңлар. [38] Лекин қилсам, сөзлиримгә ишәнмигән
һаләттиму, қилғанлиримни көрүп, уларниң һәқлиғигә ишиниңлар. Буниң
билән Атамниң Мәндә екәнлигини, Мениңму Атамда екәнлигимни һәқ дәп
билип йетисиләр.
[39] Буниң билән улар йәнә Уни тутмақчи болди, бирақ һәзрити Әйса Өзини
улардин қачуруп қутулди. [40] Андин Иордан дәриясиниң у қетиға, йәни
бурун Йәһия пәйғәмбәр адәмләрни чөмүлдүргән йәргә кетип, у йәрдә турди.
[41] Нурғун кишиләр Униң йениға кәлди. Улар:

— Йәһия пәйғәмбәр һеч бир мөҗүзә көрсәтмигән, лекин бу Адәм
тоғрисида ейтқанлириниң һәммиси тоғра чиқти! — дейишти. 42 Шундақ
қилип, нурғунлиған кишиләр бу йәрдә һәзрити Әйсаға ишәнди.

11

Лазарниң өлүми

1-2 Лазар исимлиқ бир адәм кесәл болуп қалған еди. У һәди-лири Мәрийәм
вә Марта билән Йәһудийә өлкисидики Бәйтания йезисида туратти.
Мәрийәм болса, һәзрити Әйсаниң путлириға хуш пурақлиқ яғ сүркәп,
чачлири билән уларни сүртүп қурутқан аял еди.
3 Лазарниң һәдилири һәзрити Әйсаға: «Әй Рәббимиз, Сиз яхши көридиған
достуңиз кесәл болуп қалди», — дәп хәвәр беришти.
4 Һәзрити Әйса буни аңлап:
— Бу кесәллик Лазарниң өлүми билән аяқлашмайду. Әксичә бу арқилиқ
Худа Оғлиниң улуқлуғи аян болуп, халайиқ Худаға мәдһийә ейтиду, —
деди.
5 Һәзрити Әйса Марта, Мәрийәм вә Лазарни бәк яхши көрәтти. 6 Гәрчә У
Лазарниң кесәл екәнлигини аңлиған болсиму, Өзи туруватқан йәрдә йәнә
икки күн турди. 7 Андин кейин шагиртлириға:
— Йәһудийәгә қайта барайли, — деди.
8 Шагиртлири Униңға:
— Устаз, йеқиндила у йәрдики хәқләр Сизни чалма-кесәк қилмақчи
болған турса, йәнә у йәргә қайта барамсиз? — дейишти.
9 Һәзрити Әйса мундақ деди:
— Күндүз он икки саат әмәсму? Күндүзи йол маңған жиқилмас, чүнки у
бу дунияниң йоруғини көриду. 10 Лекин кечиси йол маңған жиқилар, чүнки
униңда йоруқлуқ йоқтур.
11 Һәзрити Әйса бу сөзләрни қилғандин кейин:
— Достумиз Лазар ухлап қалди, Мән уни ойғатқили баримән, — дәп
қошуп қойди.
12 Шагиртлар:
— Ухлиған болса яхши болуп қалиду, әй Рәббимиз, — деди.
13 Һәзрити Әйса Лазарниң өлүмини демәкчи еди, лекин улар адәттики
уйқини дәватиду, дәп ойлашти. 14 Шуниң билән һәзрити Әйса уларға
очуғини ейтип:
— Лазар аләмдин өтти демәкчимән. 15 Силәрни дәп, униң қешида
болмиғанлиғимға хошалмән, чүнки бу силәрниң ишәнчиңларниң
күчәйтилиши үчүн йәнә бир пурсәт яритип бәрди. Әнди у бар йәргә
барайли, — деди.
16 «Қош гезәк» дәп атилидиған Томас башқа шагиртларға:
— Бизму Униң билән биллә барайли һәм Униң билән биллә өләйли, —
деди.

Һәзрити Әйсаниң Лазарни тирилдүрүши

[17] Һәзрити Әйса шагиртлири билән Бәйтанияға барғанда, Лазарниң
йәрликкә қоюлғиниға төрт күн болғанлиғидин хәвәр тапти. [18] Бәйта-ния
Йерусалимдин үч чақирим жирақлиқта еди. [19] Нурғун йәһудийлар Марта
билән Мәрийәмниң инисиниң өлүмигә тәсәлла бериш үчүн уларниң йениға
кәлгән еди. [20] Марта һәзрити Әйсаниң келиватқанли-ғидин хәвәр тепип,
Униң алдиға чиқти. Мәрийәм болса өйдә қалди.
[21] — Әй Рәббим, — деди Марта һәзрити Әйсаға, — бу йәрдә болған
болсиңиз, иним өлмәс еди. [22] Һелиму, Худадин немә тилисиңиз, Униң Сизгә
шуни беридиғанлиғини билимән.
[23] — Иниңиз тирилиду, — деди һәзрити Әйса.
[24] Марта:
— Қиямәт күни униң җәзмән тирилидиғанлиғини билимән, — деди.
[25] — Инсанларни өлүмдин тирилдүргүчи вә һаятлиқ бәргүчи
Өзәм-дурмән, — деди һәзрити Әйса униңға, — Маңа ишәнгән киши
өлсиму, йәнә һаят болиду. [26] Маңа ишинип, мәңгүлүк һаятқа еришкәнләр
әсла өлмәйду, буниңға ишинәмсиз?
[27] — Ишинимән, Рәббим, — деди Марта, — Сизниң инсанлар ари-сиға
келишкә тайинланған Қутқазғучи-Мәсиһ, Худа Оғли екәнли-ги--ңизгә
ишинимән.
[28] Марта буни дәп болғандин кейин, қайтип сиңлиси Мәрийәмни астағина
чақирип:
— Устазимиз келип болди. Сени чақириватиду, — деди.
[29] Мәрийәм буни аңлап, дәрһал орнидин туруп, һәзрити Әйса билән
көрүшкили маңди.
[30] У пәйттә һәзрити Әйса техи йезиға кирмигән болуп, Марта алдиға
чиққан йәрдә еди. [31] Өйдә Мәрийәмгә тәсәлла бериватқан халайиқ
Мәрийәмниң бирдинла орнидин туруп, сиртқа чиқип кәткәнлигини
көрүшти вә уни қәбирстанлиққа жиға-зар қилғили маңди, дәп ойлап, униң
кәйнидин меңишти.
[32] Бирақ Мәрийәм һәзрити Әйса бар йәргә барди вә Уни көрүп, айиғиға
жиқилип:
— Әй Рәббим, бу йәрдә болған болсиңиз иним өлмәс еди! — деди.
[33] Мәрийәмниң вә униң билән биллә кәлгән халайиқниң жиға-зар
қилишқинини көргән һәзрити Әйса ғәзәплинип, * көңли қаттиқ
азап-ли-нишқа башлиди вә:
[34] — Уни қәйәргә қойдуңлар? — дәп сориди.

***11:33** 33. Бу йәрдә һәзрити Әйса Өзи яхши көридиған кишиләргә шәйтанниң гуна вә өлүм елип кәлгәнлигидин униңға ғәзәпләнгән болуши яки әтрапидики-ләрниң тутқан һазалиридин уларниң Худаниң адәмләрни өлүмдин тирилдүрәләй-диғанлиғиға ишәнмигәнлигигә ғәзәпләнгән болуши мүмкин.

— Әй Рәббимиз, келип көрүң, — дейишти улар.
35 Һәзрити Әйса көз йеши қилди. 36 Хәқләр:
— Қараңлар, У Лазарни немә дегән яхши көргән! — дейишти.
37 Уларниң ичидә бәзилири:
— Қарғуниң көзини ачқан Киши Лазарниң һаятини өлүмдин сақлап қалалматтиму? — дейишти.
38 Һәзрити Әйса ичидә йәнә ғәзәплинип, йәрликниң алдиға барди. Йәрлик кириш ағзи чоң таш билән тосалған өңкүр еди. 39 Һәзрити Әйса:
— Ташни еливетиңлар! — деди.
Өлгән адәмниң һәдиси Марта:
— Әй Рәббим, аләмдин өткинигә төрт күн болди, һазир җәсиди пурап кәткәнду, — деди.
40 Һәзрити Әйса униңға:
— Мән саңа: «Ишәнсәң, Худаниң улуқлуғини көрисән», дегән едимғу, — деди.
41 Буниң билән халайиқ ташни еливәтти, һәзрити Әйса көзлирини асманға тикип, мундақ дуа қилди:
— Әй Атам, тилигимни аңлайдиғиниң үчүн Саңа шүкүр ейтимән.
42 Тиләклиримни һемишәм аңлайдиғанлиғиңни билимән. Шундақ болсиму әтрапимдики халайиқ Сениң Мени әвәткәнлигиңгә ишән-сун, дәп буни ейтиватимән.
43 Һәзрити Әйса бу сөзләрни қилғандин кейин жуқури авазда:
— Лазар, ташқириға чиқ! — дәп чақирди.
44 Лазар қол-путлири кепинләнгән, иңиги теңилған һалда ташқириға чиқти. Һәзрити Әйса уларға:
— Кепинликни салдуруп, уни өз мәйлигә қоюветиңлар! — деди.

Һәзрити Әйсани өлтүрүш сүйиқәсти

45 Мәрийәмниң йениға пәтиләп кәлгән вә һәзрити Әйса көрсәткән бу мөҗүзини көргән нурғун хәқләр һәзрити Әйсаға ишәнди. 46 Лекин уларниң
ичидә бәзилири пәрисийләрниң йениға берип, һәзрити Әйсаниң қилған ишлирини мәлум қилишти. 47 Шуңа пәрисийләр вә алий роһанийлар
йәһудийларниң алий кеңәшмисини жиғип:
— Қандақ қилғулуқ? Бу Адәмниң яратқан нурғун мөҗүзилиригә қарап беқиңлар. 48 Уни бундақ қоюп бәрсәк, һәммә адәм Униңға ишинип кетиду.
Шундақ болғанда Рим һөкүмити ибадәтханимизни, һәтта миллитимизни вәйран қиливетиду! — дейишти.
49 Уларниң ичидә бири, йәни шу жили баш роһаний болған Қаяпа:
— Силәр һеч немини билмәйдикәнсиләр! 50 Пүтүн хәлиқниң һалак
болушиниң орниға, бирла адәмниң улар үчүн өлүшиниң яхши екәнлигини чүшәнмәйдикәнсиләр, — деди.
51-52 Бу сөзни у өзлүгидин ейтмиған еди. У шу жили баш роһаний болғачқа, һәзрити Әйсаниң йәһудий хәлқи үчүн, шундақла пәқәт у хәлиқ

үчүнла әмәс, бәлки Худаниң һәр янға чечилип кәткән пәрзәнт-лириниң һәммисини бир қилип уюштуруш үчүн өлидиғанлиғини алдин-ала ейтқан еди.
53 Шундақ қилип, улар шу күндин етиварән һәзрити Әйсани өлтүрүветиш
үчүн сүйиқәстлик қилишқа башлиди. 54 Шуңа һәзрити Әйса әнди
йәһудийлар арисида ашкарә жүрмәй, у йәрдин кетип, чөлгә йеқин районлики Әфраим шәһиригә келип, шагиртлири билән биллә у йәрдә турди.
55 Йәһудийларниң «Өтүп кетиш» һейтиға аз қалған еди. Нурғун кишиләр
тазилиниш диний қаидисини ада қилиш үчүн, һейттин бир қанчә күн
илгири йезилардин Йерусалимға келишти. 56 Улар һәзрити Әйсани издәтти.
Улар мәркизий ибадәтханиға жиғилғи-нида, бир-биригә:

— Сениңчә қандақ болар, һәзрити Әйса һейтқа кәлмәмдикин? — дейишәтти.
57 Алий роһанийлар билән пәрисийләр һәзрити Әйсани тутуш үчүн Униң қәйәрдилигини билидиғанларниң өзлиригә мәлум қили-шини буйруған еди.

12

Гунакар аялниң һәзрити Әйсани әтирлиши

1 «Өтүп кетиш» һейтидин алтә күн илгири һәзрити Әйса Өзи өлүмдин
тирилдүргән Лазар турған жай — Бәйтанияға кәлди. 2 У йәрдә Униңға
зияпәт берилди, Марта у йәрдә меһманларни күтүвататти. Лазар һәзрити
Әйса билән һәмдәстихан болғанлардин бири еди. 3 Мәрийәм сап сумбулдин
ясалған интайин қиммәт баһалиқ әтирдин бир қадақ әкелип, һәзрити
Әйсаниң путлириға қуйди вә чачлири билән әтирни Униң путлириға сүрди.
Өй әтирниң хуш пуриғи билән толди. 4 Лекин һәзрити Әйсаниң
шагиртлиридин бири, йәни кейин Униңға сатқунлуқ қилидиған Йәһуда Ишқарийот:
5 — Бу әтирниң қиммити бир адәмниң жиллиқ киримгә тәң кели-дикән! Немишкә бу әтир сетилип, пули кәмбәғәлләргә берилмиди? — деди.
6 Бу сөзни у кәмбәғәлләргә көңүл бөлидиғанлиғи үчүн әмәс, оғри болғанлиғи үчүн дегән еди. У шагиртларниң ортақ пулини башқу-ратти вә оғрилап хәшләтти.
7 — Аялниң ихтиярига қоюп бәр, — деди һәзрити Әйса, — у бу арқи-лиқ
Мениң дәпнә қилинидиған күнүмгә тәйярлиқ қиливатиду. 8 Кәмбәғәлләр
һәр дайим араңларда, лекин Мән һәр дайим араңларда болмаймән.

Алий роһанийларниң Лазарни өлтүрүш сүйиқәсти

9 Зор бир түркүм йәһудийлар һәзрити Әйсаниң Бәйтанияда екәнли-гини
аңлиди вә ялғуз һәзрити Әйсани әмәс, У өлүмдин тирилдүргән Лазарниму
көрүш үчүн у йәргә кәлди. 10 Алий роһанийлар болса, Лазарниму
өлтүрүшни қәстлиди. 11 Чүнки униң сәвәвидин нурғун йәһудийлар улардин

үз өрүп, һәзрити Әйсаға ишинивататти.

Шәрәп билән Йерусалимға кириш

[12] Әтиси «Өтүп кетиш» һейтини өткүзүшкә кәлгән зор бир түркүм халайиқ
һәзрити Әйсаниң Йерусалимға келиватқанлиғини аңлиди. [13] Улар
қоллириға хорма шахлирини тутушқан һалда Уни қарши алғили чиқишти
вә «Худаға шүкүр! Пәрвәрдигарниң намида Кәлгүчигә мубарәк болсун!
Исраилларниң Падишасиға мубарәк болсун!» — дәп вақирашти.
[14] Һәзрити Әйса бир тәхәй тепип минди. Бу ишни Зәкәрия пәйғәм-бәр хелә
бурун алдин-ала ейтип, мундақ язған еди:

[15] «Әй Йерусалим хәлқи, әнди қорқмаңлар! Мана Падишариңлар тәхәй
минип келиватиду».

[16] Униң шагиртлири у чағда буни чүшәнмигән еди, лекин һәзрити Әйса
өлүмдин тирилиш вә асманға чиқиш билән улуқланғандин кейин, Зәкәрия
пәйғәмбәр язған бу сөзләрни һәм бу иш дәл пәйғәм-бәр алдин-ала
ейтқандәк болуп чиққанлиғини тонуп йәтти.
[17] Һәзрити Әйсаниң Лазарни йәрлигидин чақирип тирилдүргән-лигини
көргән кишиләр бу мөҗүзә тоғрисида башқиларға тохти-мас-тин хәвәр
қилди. [18] Халайиқ һәзрити Әйсаниң яратқан бу мөҗүзисини аңлиғачқа, Уни
қарши алғили чиқишти. [19] Пәрисийләр болса, бир-биригә:
— Қараңлар, бизниң қилғинимиз бекар кәтти! Мана әнди пүтүн дуния
Униңға әгишип кәтмәктә! — дейишти.

Грекларниң һәзрити Әйса билән көрүшүшни тәләп қилиши

[20] «Өтүп кетиш» һейтида Йерусалимға ибадәт қилғили кәлгәнләр ичидә
йәһудий диниға киргән бәзи грекларму бар еди. [21] Булар Җәли-лийә--ниң
Бәйтсайда йезисидин болған Филипниң йениға келип:
— Җанаплири, биз һәзрити Әйса билән көрүшмәкчидуқ, — дәп тәләп
қилишти.
[22] Филип берип буни Әндәргә мәлум қилди. Андин улар иккиси һәзрити
Әйсаға хәвәр қилди.
[23] Һәзрити Әйса мундақ деди:
— Инсан Оғлиниң шан-шәрәпкә егә болидиған вақит-саати йеқин-лишип
қалди. [24] Билип қоюңларки, буғдай дени топиға ташли-нип өлмигичә,
йәнила бир тал дан пети туриду. Өлсә, бих чиқирип, көп һосул бериду.
[25] Һаятини айиғанлар униңдин мәһрум болиду, лекин бу дунияда һаятини
айимиғанлар уни мәңгү сақлалайду. [26] Кимду-ким Маңа хизмәт қилишни
халиса, Маңа әгәшсун. Мән қәйәрдә болсам, Мениң чакирим шу йәрдә
болиду. Маңа хизмәт қилғучиларни асман-дики Атам һөрмәтләйду.

Һәзрити Әйсаниң Өз өлүми тоғрисида ейтқанлири

[27] — Һазир көңлүм қаттиқ азаплиниватиду. Буниңға немә дейишим керәк?

«Ата, Мени келидиған азап-оқубәтлик вақит-сааттин қутқуз!» дәйму? Яқ!
Мән шу вақит-саатни бешимдин өткүзүш үчүн кәлдим. 28 Ата, улуқлуғуңни
көрсәткин!

Шу вақитта асмандин бир аваз аңланди:

— Улуқлуғумни көрсәттим вә йәнә көрситимән.

29 Шу мәйдандики буни аңлиған халайиқ:

— Һава гүлдүрлиди, — дейишти.

Йәнә бәзиләр болса:

— Бир периштә Униңға гәп қилди, — дейишти.

Бирақ һәзрити Әйса:

30 — Бу сөзләр Мени дәп әмәс, силәрни дәп ейтилған. 31 Бу дуния әнди
сораққа тартилиду. Бу дунияниң һөкүмдари — шәйтанму әнди ағдурулиду.
32 Мән йәрдин көтирилгинимдә, пүткүл инсанларни Өзәмгә җәлип қилимән,
— деди. 33 (У буни дейиш арқилиқ Өзиниң қандақ өлидиғанлиғини
уқтурди.)

34 Халайиқ бу гәпләрни чүшәнмәй, һәзрити Әйсадин:

— Муқәддәс Язмиларда: «Қутқазғучи-Мәсиһ өлмәй, мәңгү һаят яшайду»,
дейилгән турса, Сиз қандақсигә «Инсан Оғли көтирилиши керәк», дәп
дәләләйсиз?! Инсан Оғли зади Ким болиду? — дәп сориди.

35 — Нурниң араңларда чақнайдиған вақти узун әмәстур. Шуңа
қараңғулуқниң силәрни бесивалмаслиғи үчүн, Нур бар вақтида давам-лиқ
меңиңлар. Қараңғулуқта маңған киши өзиниң қәйәргә кетиват-қан-лиғини
билмәйду. 36 Шуңлашқа Нур араңларда бар вақитта Униңға ишиниңлар.
Буниң билән Нурниң пәрзәнтлири болисиләр, — деди һәзрити Әйса.

Йәһудийларниң тәрсалиғи

Һәзрити Әйса бу сөзләрни қилғандин кейин, халайиқтин кетип,
йошурунувалди. 37 Гәрчә У халайиқниң көз алдида шунчә мөҗүзә көрсәткән
болсиму, улар Униңға ишәнмиди. 38 Бу әһвал дәл Йәшая пәйғәмбәрниң
Язмисида алдин-ала көрситилгәндәк чиқти:

«Әй Пәрвәрдигар, биз йәткүзгән сөзләргә ким ишәнди?
Сениң күч-қудритиң кимгә аян болди?»

39-40 Халайиқ һәзрити Әйсаға ишинәлмиди. Буниң сәвәвини Йәшая
пәйғәмбәр алдин-ала чүшәндүрүп бәргән еди:

«Пәрвәрдигар уларниң көзлирини кор қилди, қәлбини қатурди. Униң
нәтиҗисидә уларниң көзлири көрмәс, қәлби сәзмәс болуп
қалди.
‹Улар гуналириға тovва қилип, Маңа қайтишни халимайду. Халисиди,
мән уларни сақайтаттим ›, дәйду Худа».

41 Йәшая пәйғәмбәр һәзрити Әйсаниң улуқлуғини көргәнлиги үчүн, бу

сөзләрни Униңға қарита алдин-ала ейтқан еди.
[42] Һалбуки, нурғунлиған кишиләр, һәтта йәһудий ақсақаллириму һәзрити Әйсаға ишәнди. Лекин улар өзлириниң пәрисийләр тәрипи-дин ибадәтхана җамаитидин қоғлап чиқириветилмәслиги үчүн, ишәнгәнлигини ашкарилимиди.
[43] Буниң сәвәви, улар инсандин кели-диған махташни Худадин келидиған махташтинму яхши көрәтти.
[44] Һәзрити Әйса жуқури аваз билән мундақ деди:
— Маңа ишәнгәнләр Маңила әмәс, Мени Әвәткүчигә ишәнгән болиду.
[45] Мени көргәнләр Мени Әвәткүчинему көргән болиду.
[46] Мән Маңа ишәнгәнләр қараңғулукта қалмисун, дәп дунияға нур болуп кәлдим.
[47] Сөзлиримни аңлап, сөзлиримгә әмәл қилмиғанларни сорақ-қа тартмаймән, чүнки Мән инсанларни сорaққа тартқили әмәс, бәлки уларни қутқузғили кәлдим.
[48] Бирақ Мени рәт қилғанларни вә сөзли-римни қобул қилмиғанларни сорaққа тартқучи бар. У болсиму ейтқан сөзлирим болуп, қиямәт күни кишиләрни сорaққа тартиду.
[49] Чүнки Мән Өзлүгүмдин сөзлигиним йоқ. Немини сөзлишим вә қандақ сөзлишим керәклигини Мени әвәткән Атам Маңа буйриди.
[50] Униң буйруғиниң мәңгүлүк һаят елип келидиғанлиғини билимән. Шуңа немини сөзлисәм, Худа Атамниң Маңа буйруғинидәк сөзләймән.

13

Һәзрити Әйсаниң Өз шагиртлириниң путини жуюп қоюши

[1] «Өтүп кетиш» һейтиниң һарписи еди. Һәзрити Әйса бу дунийадин айрилип, Атисиниң йениға кетидиған вақитниң йетип кәлгәнлигини билди. У бу дунийадики Өз адәмлиригә болған меһир-муһәббитини бурунла көрсәткән болуп, униң қанчилик чоңқурлуғини әнди толуқ көрсәтмәкчи еди.
[2] Һәзрити Әйса шагиртлири билән кәчлик тамақта билл болди. Шәйтан аллибурун Симунниң оғли Йәһуда Ишқарийотниң көңлигә һәзрити Әйсани йәһудий ақсақаллириға тутуп бериш вәс-вәсисини салған еди.
[3] Һәзрити Әйса Атисиниң һәммә һоқуқни Өзигә аманәт қилғанлиғини, Атиси Худаниң йенидин келип, Худаниң йениға кетидиғанлиғини биләтти.
[4] У дәстихандин туруп, тонини йешип, бир лөңгә билән белини бағлиди.
[5] Андин бир җавурға су қуюп, шагиртларниң путлирини жуюшқа вә белигә бағлиған лөңгә билән сүртүп қурутушқа башлиди.
[6] Новәт Симун Петрусқа кәлгәндә, Петрус:
— Әй Рәббим, путумни Сиз жуйсиңиз қандақ болғини?! — деди.
[7] Һәзрити Әйса униңға:
— Немә қиливатқинимни һазир чүшәнмәйсән, лекин кейин чүши-нисән, — деди.
[8] — Мән путумни һәргиз сизгә жуйғузмаймән! — деди Петрус.
— Путуңни жуймисам, сән Мән билән биргә болалмайсән, — дегән

җавапни қайтурди һәзрити Әйса.
9 Симун Петрус:
— Әй Рәббим, ундақта путлиримнила әмәс, қоллиримниму, бешим-ниму жуйғайсиз! — деди.
10 Һәзрити Әйса униңға:
— Жуюнуп болған адәмниң қайта жуюнушиниң һаҗити йоқ, пәқәт путлирини жуйсила, пүтүн әзаси пак болиду. Силәрму гуналириң-лардин пак, лекин һәммиңлар әмәс, — деди.
11 (Һәзрити Әйса Өзини кимниң тутуп беридиғанлиғини биләтти. Шуниң үчүн У һәммисиниңла пак әмәслигини дегән еди.)
12 Һәзрити Әйса уларниң путлирини жуюп болғандин кейин, тонини кийип йәнә дәстиханға олтарди вә уларға мундақ деди:
— Силәр немә қилғанлиғимни чүшәндиңларму? 13 Силәр Мени «Рәббим» вә «Устазим» дәйсиләр, раст ейтисиләр, әмәлияттиму шундақ. 14 Мән
Рәббиңлар вә Устазиңлар туруп путлириңларни жуйғандин кейин, силәрму бир-бириңларниң путлирини жуюшуңлар керәк. 15 Бу силәрниң Маңа
охшаш башқиларға хизмәт қилишиңлар үчүн көрсәткән үлгәмдур. 16 Билип
қоюңларки, қул ғожайинидин үстүн турмайду, әлчиму өзини әвәткүчидин
үстүн турмайду. 17 Бу ишларни билгән екәнсиләр, силәрму шундақ қилсаңлар, нәқәдәр бәхитликсиләр!

Һәзрити Әйсаниң сатқунлуққа учришини алдин-ала ейтиши

18 «Силәр гуналириңлардин пак» дегән сөзүм һәммиңларға қаритил-ған әмәс. Мән таллиғанлиримни билимән, лекин Муқәддәс Язмиларда алдин-ала ейтилған: «Мән билән һәмдәстихан болуп, ненимни йегән достум Мәндин үз өриди», дәп ейтилған бу сөз әмәлгә ашурулуши керәк. 19 Силәргә
бу иш йүз бериштин авал ейтип қояйки, у ишлар йүз бәргәндә Мениң «Мәңгү Бар Болғучи» екәнлигимгә ишинисиләр. 20 Йәнә шуни билип
қоюңларки, Мән әвәткән һәр қандақ бир кишини қобул қилғанлар Мени қобул қилған болиду. Мени қобул қилғанлар болса, Мени Әвәткүчи Худани қобул қилған болиду.
21 Һәзрити Әйса бу сөзләрни қилғандин кейин, қаттиқ азапланған һалда очуғини ейтти:
— Билип қоюңларки, араңларда бири Маңа сатқунлуқ қилиду.
22 Шагиртлар кимни дәватқанлиғини чүшәнмәй, бир-биригә қарашти.
23 Һәзрити Әйса интайин яхши көриду дәп қаралған шагирт Униң йенида
йеничә ятатти. 24 Симун Петрус униңға һәзрити Әйсадин кимни демәкчи болғанлиғини сорап бекишни ишарәт қилди.
25 Шуңа у һәзрити Әйсаға йеқин келип, төвән авазда:
— Әй Рәббим, Сизгә сатқунлуқ қилидиған ким? — дәп сориди.
26 Һәзрити Әйса:
— Бир чишләм нанни ашқа чилап кимгә сунсам, шу, — дәп җавап бәрди. Кейин У нанни ашқа чилап, Симунниң оғли Йәһуда Ишқа-рийотқа сунди.

27 Йәһуда нанни елишиғила ичигә шәйтан кирди.
— Қилидиғиниңни чапсан қил, — деди һәзрити Әйса униңға.
28 Дәстиханда олтарғанларниң һеч қайсиси һәзрити Әйсаниң Йәһуда-ға бу
сөзләрни немә үчүн қилғанлиғини чүшәнмиди. 29 Уларниң ортақ пули
Йәһудада болғанлиқтин, бәзиләр һәзрити Әйса униңға: «Һейтлиқ
нәрсиләрни елип кәл» яки «Кәмбәғәлләргә бир нәрсә бәр», демәкчи болса
керәк, дәп ойлашти.
30 Йәһуда нанни елипла ташқириға чиқип кәтти. Бу чағ кечә еди.

Йеңи әмир

31 Йәһуда ташқириға чиқип кәткәндин кейин һәзрити Әйса мундақ деди:
— Әнди Инсан Оғлиниң шан-шәриви көрүнидиған вақит-саат йетип
кәлди. У арқилиқ Худаниң шан-шәривиму аян болиду. 32 Худа-ниң
шан-шәриви У арқилиқ аян болған екән, Худа Өзиму Инсан Оғлиниң
шан-шәривини дәрһал аян қилиду. 33 Балилирим, Мениң әнди силәр билән
биллә болидиған вақтим аз қалди. Кейин силәр Мени издәйсиләр, лекин
йәһудий ақсақаллириға ейтқинимдәк, силәр-гиму ейтимәнки, Мән
баридиған йәргә силәр баралмайсиләр. 34 Һазир силәргә йеңи бир әмир
беримән. «Бир-бириңларға меһир-муһәббәт көрситиңлар. Силәрни
сөйгинимдәк, силәрму бир-бириң-ларни сөйүңлар». 35 Бир-бириңларға
меһир-муһәббитиңлар болса, һәммиси силәрниң Мениң шагиртлирим
екәнлигиңларни тонуйду.

Һәзрити Әйсаниң Петрусниң танидиғанлиғини ейтиши

36 Симун Петрус һәзрити Әйсадин:
— Әй Рәббим, қәйәргә барисиз? — дәп сориди.
— Мән кетидиған йәргә һазирчә әгишип баралмайсән, лекин кейин
барисән, — дәп җавап бәрди һәзрити Әйса.
37 Петрус Униңға:
— Әй Рәббим, немә үчүн һазир Сизниң кәйниңиздин барал-маймән? Сиз
үчүн җеним пида! — деди.
38 Һәзрити Әйса мундақ деди:
— Мән үчүн расттинла җениң пидаму? Билип қойғинки, ғораз
чил-лаш-тин бурун, сән Мәндин үч қетим танисән.

14

Һәзрити Әйса — йол, һәқиқәт вә һаятлиқ

1 Һәзрити Әйса шагиртлириға йәнә мундақ деди:
— Көңлүңларни беарам қилмаңлар, Худаға ишиниңлар, Маңиму
ишиниңлар. 2 Худа Атамниң дәргаһида нурғун өй-маканлар бар. Ундақ
болмиса, буни силәргә ейтип җүрмигән болаттим. Мән һәр бириңларға орун
тәйярлаш үчүн шу йәргә кетип баримән. 3 Мән тәйярлиқ қилғили баридиған
екәнмән, чоқум қайтип келип, силәрни Өзәм билән биллә елип кетимән.

Шундақ болғанда, Мән қәйәрдә болсам, силәрму шу йәрдә болисиләр.
4 Силәр Мениң қәйәргә кетиди-ған-лиғимни вә у йәргә баридиған йолни
билисиләр.
5 — Әй Рәббим, Сизниң қәйәргә кетидиғанлиғиңизни билмәймиз. Шундақ
турса, у йолни қандақ билимиз? — деди Томас.
6 Һәзрити Әйса униңға:
— Йол, һәқиқәт вә һаятлиқ Өзәмдурмән. Мениңсиз һеч ким Худа Атамниң
йениға баралмайду. 7 Әгәр Мени тонуған болсаңлар, Атам-ниму тонуған
болаттиңлар. Һазирдин башлап Уни тонудуңлар һәм Уни көрдүңлар, —
деди.
8 — Әй Рәббим, Атиңизни көрситип қойсиңизла, рази болаттуқ, — деди
Филип.
9 — Филип, — деди һәзрити Әйса, — силәр билән биргә болғинимға талай
вақит болди, Мени техичә тонумидиңму? Мени көргән киши Атам Худани
көргән болиду. Шундақ туруп, сән немишкә йәнә: «Бизгә Атиңизни
көрситиң», дәйсән? 10 Мән Атамда, Атам Мәндә екәнлигигә ишәнмәмсән?
Силәргә ейтқан сөзлиримни Өзлүгүмдин ейтқиним йоқ, бәлки Мениң Атам
ейтқан. У Мәндә туруп, хизмәтлирини қиливатиду. 11 «Мән Атамда, Атам
Мәндә» дегинимгә ишиниңлар. Һеч болмиғанда, Мениң қилғанлиримдин
Маңа ишиниңлар.
12 Билип қоюңларки, Маңа ишәнгән киши Мениң әмәлиятимдәк
қилалайду. Мундақ киши буниңдинму улуқ ишларни қилиду, чүнки Мән
Атамниң йениға қайтип кетимән. 13 Мениң намим билән немини
тилисәңлар, Өз Атамниң улуқлуғи Мән арқилиқ аян болуши үчүн,
тиләклириңларни иҗавәт қилимән. 14 Мениң намим билән немә тилисәңлар,
Мән силәргә шуни беримән.

Һәзрити Әйсаниң Муқәддәс Роһни әвәтишкә вәдә бериши

15 Һәзрити Әйса шагиртлириға йәнә мундақ деди:
— Мени сөйсәңлар, әмирлиримгә әмәл қилисиләр. 16 Мәнму Худа
Атамдин силәргә башқа бир Ярдәмчи ата қилишини тиләймән. У силәр
билән мәңгү биргә болиду. 17 У болсиму, һәқиқәткә башлиғучи — Муқәддәс
Роһтур. Уни бу дунияниң адәмлири қобул қилалмайду, чүнки Уни
көрмәйду, тонумайду. Бирақ силәр Уни тонуйсиләр, чүнки У дайим силәр
билән биллә туриду һәм силәрдә яшимақчи.
18 Мән силәрдин айрилғанда, силәрни житим қалдурмаймән. Силәр-ниң
йениңларға йәнә қайтип келимән. 19 Аз вақиттин кейин, бу дунияниң
адәмлири Мени көрмәйду, лекин силәр көрисиләр. Мән һаят болғанлиғим
үчүн, силәрму һаят болисиләр. 20 Шу вақит кәлгәндә билисиләрки, Мән
Атамда болимән, силәр Мәндә болисиләр, Мәнму һәм силәрдә болимән.
21 Ким әмирлиримни қобул қилип, униңға әмәл қилса, Мени сөйидиған
киши шу болиду. Мени сөйидиған кишини Атамму сөйиду, Мәнму уни
сөйимән вә Өзәмни униңға аян қилимән.

[22] Йәһуда исимлиқ башқа бир шагирт (Йәһуда Ишқарийот әмәс) һәзрити Әйсадин:
— Әй Рәббим, немә үчүн Өзиңизни бу дунияниң адәмлиригә аян қилмай, бизгила аян қилисиз? — дәп сориди.
[23] Һәзрити Әйса униңға мундақ жавап қайтурди:
— Мени сөйидиған киши дегинимни қилиду, Атамму уни сөйиду. Атам Иккимиз мундақ кишиниң йениға берип, униң билән биллә макан қуримиз.
[24] Мени сөймәйдиған киши дегинимни қилмайду. Силәр аңлаватқан сөзләр
Мениң әмәс, бәлки Мени әвәткән Атамниң-кидур. [25] Мән силәр билән биллә
болуватқан чеғимда силәргә буларни дедим. [26] Лекин Атам Мениң намим
билән әвәтидиған Ярдәмчи, йәни Өзиниң Муқәддәс Роһи силәргә һәммини үгитиду һәм Мениң ейтқан һәммә сөзлиримни есиңларға салиду.
[27] Силәргә аманлиқ қалдуримән, Өз аманлиғимни силәргә тәғдим қили-мән. Мениң силәргә тәғдим қилғиним бу дунияниң адәмли-рининиң силәргә бәргинигә охшимайду. Көңлүңларни беарам қилмаңлар, қорқмаңлар.
[28] Силәр Мениң: «Мән силәрдин айрилип кетимән, кейин силәрниң йениңларға қайтип келимән», дегән сөзүмни аңлидиңлар. Мени сөйсәңлар, Атамниң йениға кетидиғанлиғим үчүн хошал болат-тиңлар. Чүнки Атам
Мәндин улуқтур. [29] Силәрни бу ишлар йүз бәргәндә Маңа ишәнсун дәп,
буларни силәрдин айрилиштин бурун ейттим. [30] Силәр билән сөзлишидиған
вақит көп қалмиди, чүнки бу дунияниң һөкүмдари — шәйтан келиш алдида
туриду. Униң Мени бесип чүшкидәк кудрити әсла йоқтур. [31] Лекин бу
дунияниң адәмлири Мениң Атамни сөйидиғанлиғимни билсун дәп, Атам Маңа әмир қилған ишни әмәлгә ашуримән. Туруңлар, бу жайдин кетәйли.

15

Һәзрити Әйса — үзүм ғолидур

[1] Һәзрити Әйса шагиртлириға мундақ деди:
— Һәқиқий «Үзүм ғоли» Өзәмдурмән, Атам Худа болса бағвән-дур.
[2] Бағвән Мәндики мевә бәрмәйдиған һәр бир шахни кесип ташлайду. Мевә
бәргәнлирини болса, техиму көп мевә бәрсун, дәп путап туриду. [3] Силәр
путалған шахларға охшаш болуп, Мән силәргә йәткүзгән сөзләр арқилиқ
аллибурун пак болдуңлар. [4] Силәр Мәндә болуңлар, Мәнму силәрдә болимән. Шах ғолда болмай туруп өзлүгидин мевә берәлмәйдиғинидәк, силәрму Мәндә болмисаңлар мевә берәлмәйсиләр.
[5] «Үзүм ғоли» Өзәмдурмән, силәр болсаңлар шахлирисиләр. Ким Мәндә болса, Мәнму униңда болимән. Шундақ болғанда, у көп мевә бериду, чүнки
Худа яқтуридиған һәр қандақ ишни Мәнсиз қилалмайсиләр. [6] Мәндә
болмиған киши керәксиз шахларға охшаш ташлаветилип, қуруп кетиду. Бундақ шахлар жиғип отқа ташлиниду.
[7] Силәр Мәндә болсаңлар вә сөзлирим силәрниң қәлбиңларда сақланса,

немини тилисәңлар, шуниңға еришисиләр. [8] Силәр көп мевә беришиңлар
арқилиқ Мениң шагиртлирим екәнлигиңларни испатлайсиләр. Бу Атамға
шан-шәрәп елип келиду. [9] Атам Мени сөйгинидәк, Мәнму силәрни сөйдүм,
Мениң меһир-муһәббитимдә болуңлар. [10] Әгәр әмирлиримгә әмәл
қилсаңлар, худди Мән Атамниң әмирлиригә әмәл қилған вә һемишәм Униң
меһир-муһәббитидә болғинимдәк, силәр-му һемишәм Мениң
меһир-муһәббитимдә болисиләр.
[11] Буларни силәргә хошаллиғимдин һөзүрләнсун вә хошаллиғи толуп
ташсун, дәп ейттим. [12] Мениң әмрим шуки, Мән силәргә меһир-муһәббәт
көрсәткәндәк, силәрму бир-бириңларға меһир-муһәббәт көрси-тиңлар. [13] Өз
достлири үчүн җенини пида қилиштин чоңқур меһир-муһәббәт йоқтур.
[14] Силәргә буйруған әмирлиримни ада қилсаңлар, Мениң достлирим
болисиләр. [15] Әнди силәрни «чакар» демәй-мән, чүнки чакар ғоҗайининиң
немә қилидиғанлиғини билмәйду. Униң орниға силәрни «дост» дәймән,
чүнки Атамдин аңлиған-ли-рим-ниң һәммисини силәргә йәткүздүм.
[16] Силәр Мени таллиғи-ниң-лар йоқ, әксичә Мән силәрни таллидим. Мән
силәрни мевә бәрсун һәм мевилириңлар мәңгү сақлансун, дәп тайинлидим.
Мошундақ мевә бәргиниңларда, Мениң намим билән Атамдин немә
тилисәңлар, Атам шуни бериду. [17] Силәргә шуни әмир қилимәнки,
бир-бириңларға меһир-муһәббәт көрситиңлар.

Адәмләрниң һәзрити Әйсаға болған нәприти

[18] — Бу дунияниң адәмлири силәрдин нәпрәтләнсә, силәрдин авал Мәндин
нәпрәтләнгәнлигини билиңлар. [19] Силәрму бу дунияниң адәм-лиридин
болған болсаңлар, бу дунияниң адәмлири силәрни өзиниң дәп сөйгән
болатти. Бирақ Мән силәрни бу паний дуниядин айрип, таллиғанлиғим
үчүн, әнди бу дунияға мәнсүп әмәссиләр. Шуниң үчүн бу дунияниң
адәмлири силәрдин нәпрәтлиниду. [20] Мән силәргә ейтқан сөзни есиңларда
тутуңлар: «Қул ғоҗайинидин үстүн турмайду». Маңа зиянкәшлик
қилғанлар силәргиму зиянкәшлик қилиду. Мениң сөзүмгә әмәл қилғанлар
силәрниңкигиму әмәл қилиду.
[21] Мениң намим сәвәвидин улар силәргә зиянкәшлик қилиду, чүнки улар
Мени Әвәткүчини тонумайду. [22] Әгәр Мән келип уларға тәлим бәрмигән
болсам, уларниң гуналири гуна дәп қаралматти. Лекин һазир улар өз
қилмишлириниң яман екәнлигини билмидуқ дәләлмәйду. [23] Уларниң
Мәндин нәпрәтләнгәнлиги Атамдинму нәпрәтләнгәнлиги болиду. [24] Мән
уларниң арисида башқа һеч ким қилип бақмиған ишларни қилмиған
болсам, уларниң гуналири гуна дәп қаралматти. Әмәлиятта улар Мениң
қилған ишлиримни көргән, шундақтиму йәнә Мәндин вә Атамдин
нәпрәтләнди. [25] Лекин буниң билән Муқәддәс Язмиларда йезилған: «Һеч
қандақ сәвәпсизла Мәндин нәпрәтләнди», дегән сөз әмәлгә ашурулди.
[26] Мән силәргә Атамниң йенидин Ярдәмчи, йәни һәқиқәткә баш-лиғучи —
Муқәддәс Роһни әвәтимән. У Атамниң йенидин келип, Мән тоғрилиқ

гувалиқ бериду. [27] Силәрму Маңа гувалиқ берисиләр, чүнки силәр баштин
тартип Мән билән биллә болдуңлар.

16

Ишәнчиңлар тәврәнмисун!

[1] — Буларни силәргә ишәнчини йоқитип қоймисун, дәп ейттим. [2] Силәр
ибадәтхана жамаитиңлардин қоғлап чиқири-ве-тилисиләр һәм шундақ бир
вақит-саатлар келидуки, силәрни өлтүриди-ғанлар өзлирини Худаға хизмәт
қиливатимән, дәп һесаплайду. [3] Улар буларни йә Атамни, йә Мени
тонумиғанлиғи үчүн қилиду. [4] Шуниң үчүн ейтимәнки, улар силәргә
зиянкәшлик қилғанда, Мениң агаһландурғанлиғимни есиңларға
кәлтүрүңлар.

Худаниң Муқәддәс Роһиниң вәзиписи

— Мән дәсләптә буларни силәргә ейтмидим, чүнки силәр билән биллә
едим.
[5] Лекин әнди Мени Әвәткүчиниң йениға қайтип кетимән. Шундақ
болсиму, араңлардин һеч ким Мәндин: «Нәгә кетисиз?» дәп
соримай-ватиду. [6] Буниң орниға, силәргә буларни ейтқанлиғим үчүн,
қәлбиң-лар һәсрәт билән толди. [7] Билип қоюңларки, Мениң кетишим
силәргә пайдилиқ, кәтмисәм силәргә Ярдәмчи кәлмәйду, амма кәтсәм, Уни
силәргә әвәтимән. [8] У кәлгәндә, бу дуниядики кишиләрни өзлириниң
гунакар екәнлигигә, Мениң һәққанийлиғимға вә ахирқи замандики
соал-сорақниң болидиғанлиғиға қайил қилиду. [9] Улар гунакар екәнли-гигә
қайил болиду, чүнки улар Маңа ишәнмиди. [10] Улар Мениң
һәқ-каний-лиғимға қайил болиду, чүнки Мән һәққаниймән һәм шуңа
Атамниң йениға қайтишқа лайиқтурмән. Шундақ қилип, силәр Мени
көрәлмәйсиләр. [11] Улар ахирқи замандики соал-сорақниң чоқум
болиди-ған-лиғиға қайил болиду, чүнки Худа бу дунияниң һөкүмдари
болған шәйтанни сораққа тартти.
[12] Силәргә ейтидиған йәнә көп сөзлирим бар еди, бирақ силәр униңға
бәрдашлиқ берәлмәйсиләр. [13] Лекин һәқиқәткә башлиғучи — Муқәддәс Роһ
кәлгәндә, силәргә барлиқ һәқиқәтни үгитиду. У Өзлүгидин сөзлимәйду,
әксичә Атам Иккимизниң сөзлирини аңлиғандин кейин сөзләйду вә
кәлгүсидә болидиған ишларни силәргә йәткүзиду. [14] У Мәндә бар болғанни
силәргә йәткүзүп, Мениң улуқлуғумни аян қилиду. [15] Атамда бар болғанниң
һәммиси һәм Мениңдур. Шуниң үчүн Муқәддәс Роһ Мәндә бар болғанни
силәргә йәткүзиду, дәп ейттим.

Ғәм-қайғулириңлар хошаллиққа айлиниду

[16] — Аз вақиттин кейин, Мени көрмәйсиләр. Йәнә бир аз вақит өткән-дин
кейин, Мени қайта көрисиләр.
[17] Шагиртларниң бәзилири бир-биригә:

— Бу қандақ гәп? У бизгә: «Аз вақиттин кейин Мени көрмәйсиләр, йәнә бир аз вақит өткәндин кейин Мени қайта көрисиләр», дәйду. У йәнә: «Чүнки Мән Атамниң йениға кетимән», дәйду. [18] «Аз вақиттин кейин» дегән сөзиниң мәнаси зади немиду? Униң немиләрни дәватқан-лирини биләлмидуқ, — дейишти.
[19] Һәзрити Әйса уларниң соримақчи болған соалини билип, мундақ деди:
— Мениң «Аз вақиттин кейин Мени көрмәйсиләр, йәнә бир аз вақит өткәндин кейин Мени көрисиләр» дегинимниң мәнасини бир-бириңлардин сораватамсиләр? [20] Билип қоюңларки, силәр жиға-зар қилип қайғурисиләр, лекин бу дунияниң адәмлири хошал болушуп кетиду. Силәр болсаңлар қайғурисиләр, лекин қайғулириңлар хошаллиққа айлиниду. [21] Аял туғутта азаплиниду, чүнки униң азап-оқубәтлик вақит-саати йетип кәлгән. Лекин бовиғи туғулуп болғандин кейин, бир пәрзәнтниң дунияға кәлгәнлигиниң хошаллиғи билән тартқан азавини унтуп қалиду. [22] Шуниңға охшаш, силәрму һазир азаплиниватисиләр, лекин Мән силәр билән қайта көрүшимән. Шу чағда қәлбиңлар хошаллиққа чөмиду. Хошаллиғиңларни һеч ким силәрдин тартивалалмайду. [23] Билип қоюңларки, шу вақит кәлгәндә, Мәндин һеч нәрсә соришиңларниң һажити йоқ. Чүнки Мениң намим билән Атамниң Өзидин немини тилисәңлар, У шуни бериду.
[24] Һазирғичә Мениң намим билән һеч немә тилимидиңлар. Әнди тиләңлар, еришисиләр. Буниң билән хошаллиғиңлар толуп ташсун.

Бу дуния үстидин ғалибә қилиш

[25] — Силәргә буларни тәмсилләр билән билдүрдүм. Бирақ шундақ бир вақит келидуки, у чағда тәмсилләр билән сөзлимәймән, Атам тоғрилиқ очуқ ейтимән. [26] Шу күнләр кәлгәндә, тиләклириңларни Мениң намим билән тиләйсиләр. Мән силәр үчүн Атамдин тәләп қилимән демәкчи әмәсмән.
[27] Буниң сәвәви, Атам Өзиму силәрни сөйиду, чүнки силәр Мени сөйисиләр вә Мени Атамниң әвәткәнлигигә ишәндиңлар.
[28] Мән Атамниң йенидин бу дунияға кәлдим. Әнди бу дуниядин Атамниң йениға кетимән.
[29] Шагиртлири:
— Әнди тәмсил кәлтүрмәй, очуқ ейттиңиз. [30] Биз Сизниң һәммини билидиғанлиғиңизни әнди чүшәндуқ, чүнки биз соал соримисақму, Сиз көңлимиздикини билидикәнсиз. Буниңдин сизниң Худаниң йенидин кәлгәнлигиңизгә ишәндуқ, — дейишти.
[31] Һәзрити Әйса уларға:
— Һазир ишәндиңлар, шундақму? [32] Мана шундақ вақит келәй дәп қалди, шундақла келип қалдики, һәммиңлар Мени ялғуз ташлап өз йоллириңларға кетисиләр. Бирақ Мән ялғуз қалмаймән, чүнки Атам Мән билән биллидур.
[33] Буларни силәргә Мән арқилиқ аманлиқ тапсун, дәп ейттим. Бу дунияниң адәмлири силәрни азап-оқубәткә салиду. Амма ғәйрәтлик болуңлар, чүнки Мән бу дуния үстидин ғалибә қилдим!

17

Һәзрити Әйсаниң шагиртлириға дуа қилиши

[1] Һәзрити Әйса бу сөзләрни қилғандин кейин, көзлирини асман-ға тикип
мундақ дуа қилди:
— Әй Ата, Мениң вақит-саатим йетип кәлди. Сән Оғлуңниң улуқлу-ғини
аян қилғин. Буниң билән Оғлуңму улуқлуғуңни аян қилсун. [2] Чүнки Сән
Униңға пүткүл инсанийәттин үстүн һоқуқ ата қилдиң. Буниң билән У Сән
Униңға бәргән адәмләрниң һәммисигә мәңгүлүк һаят ата қилсун.
[3] Мәңгүлүк һаят болса, һәқиқий бирдин-бир Худа — Сени вә Сән әвәткән
Әйса Мәсиһни тонуштур. [4] Мән Сән Маңа буйруған һәммә ишларни
орунлаш билән Сениң улуқлуғуңни йәр йүзидә аян қилдим. [5] Әй Ата, Сениң
йениңға қайтқинимда, дуния яритилиштин бурун Биз һөзүрләнгән
улуқлуқтин Мени қайта һөзүрләндүргәйсән.
[6] Сән бу дуниядин Маңа таллап бәргәнләргә Сени аян қилдим. Улар
Сениңки еди, уларни Маңа бәрдиң, улар Сениң сөзүңгә әмәл қилди. [7] Улар
Сән Маңа бәргән һәммә нәрсиләрниң Сениңдин кәлгәнлигини әнди билди.
[8] Чүнки Сән Маңа қилған сөзләрни уларға йәткүздүм, уларму қобул қилди.
Сәндин кәлгәнлигимни һәқ дәп билди һәм Мени әвәткәнлигиңгиму
ишәнди. [9] Булар үчүн дуа қилимән. Бу дунияниң адәмлиригә әмәс, бәлки
Сән Маңа бәргән адәмләргә дуа қилимән, чүнки улар Сениңкидур.
[10] Мениңки Сениңкидур, Сениңки болса, Мениңкидур. Мениң улуқлуғум
улар арқилиқ аян болди.
[11] Мән әнди айрилиш алдида туримән. Уларни бу дунияда қалдуруп,
Сениң йениңға кетиватимән. Әй муқәддәс Ата, уларниң Саңа болған
садиқлиғини сақлиғин. Биз Иккимиз бир болғандәк, уларму бир болсун.
[12] Мән улар билән биллә болған вақтимда, уларниң Саңа болған
садиқлиғини сақлидим һәм қоғдидим. Уларниң ичидә һалакәт йолиға
маңған кишидин башқа бириму йоқалмиди. Муқәддәс Язмилардики Маңа
сатқунлуқ қилидиған киши тоғрилиқ ейтилғанларниң әмәлгә ашурулуши
үчүн, мошундақ болди.
[13] Мана әнди Сениң йениңға кетимән. Уларниң қәлбидә Мениң
хошаллиғим толуп ташсун, дәп бу сөзләрни дуниядики вақтимда сөзлидим,
[14] сөзлириңни йәткүздүм. Бу дунияниң адәмлири улардин нәпрәтләнди,
чүнки Мән бу дунияға мәнсүп болмиғинимдәк, уларму бу дунияға мәнсүп
әмәстур. [15] Уларни бу дуниядин айривәт дәп әмәс, бәлки шәйтандин сақла
дәп тиләймән. [16] Мән бу дунияға мәнсүп болмиғинимдәк, уларму бу
дунияға мәнсүп әмәстур. [17] Уларни һәқиқи-тиң арқилиқ Өзәңгә
атиғузғайсән, чүнки Сениң сөзлириң һәқтур. [18] Сән Мени дунияға
әвәткиниңдәк, Мәнму уларни дунияға әвәттим. [19] Уларму өзлирини һәқиқий
атисун, дәп Өзәмни Саңа атаймән.
[20] Мән улар үчүнла әмәс, йәнә уларниң йәткүзидиған сөзлирини аңлап,
Маңа ишинидиғанлар үчүнму дуа қилимән. [21] Уларниң һәм-миси бир

болсун. Әй Ата, Сән Мәндә, Мән Сәндә болғандәк, уларму Биздә болсун.
Шу арқилиқ бу дунияниң адәмлири Мени Сениң әвәткәнлигиңгә ишәнсун,
дәп дуа қилимән. [22] Биз Иккимиз бир болғандәк, уларму бир болсун, дәп
Сән Маңа бәргән улуқлуқни уларға ата қилдим. [23] Мән уларда, Сән Мәндә;
бу уларниң иттипақлиғиниң мукәммәллишиши үчүндур. Бу дунияниң
адәмлири шу арқилиқ Мени әвәткәнлигиңни һәм Мени сөйгиниңдәк Маңа
ишәнгәнләрниму сөйидиғанлиғиңни билсун.
[24] Әй Ата, Сән Маңа бәргән кишиләрниң һәммисиниң Мән билән бир
йәрдә болушини һәм уларниң улуқлуғумни көрүшини арзу қилимән. Бу
дуния яритилиштин бурун, Мени сөйгәнлигиң үчүн Маңа бәргән
улуқлуқтур. [25] Әй адил Ата, бу дунияниң адәмлири Сени тонумайду, амма
Мән Сени тонуймән. Шагиртлиримму Мени Сениң әвәткәнлигиңни
билиду. [26] Мән Сени уларға аян қилдим, йәнә давамлиқ аян қилимән. Буниң
билән Маңа болған меһир-муһәббитиң уларда болсун һәм Мәнму уларда
болай.

18

Һәзрити Әйсаниң тутқун қилиниши

[1] Һәзрити Әйса бу дуани қилғандин кейин, шагиртлири билән биллә
ташқириға чиқип, Йерусалимниң сиртидики Кидрон вадисиниң у қетиға
өтти. У йәрдә бир бағчә бар еди. Һәзрити Әйса билән шагиртлири у бағчигә
кирди. [2] Униңға сатқунлуқ қилидиған Йәһудаму бу йәрни биләтти, чүнки
һәзрити Әйса шагиртлири билән пат-пат у йәрдә җәм болатти. [3] Шундақ
қилип, Йәһуда бир қисим Рим ләшкири билән алий роһанийлар вә
пәрисийләр әвәткән ибадәтхана қаравуллирини башлап бу йәргә кәлди.
Уларниң қоллирида панус, мәшъәл вә қураллар бар еди. [4] Һәзрити Әйса
бешиға келидиғанларниң һәммисини билип, уларниң алдиға чиқип:

— Кимни издәватисиләр? — дәп сориди.

[5] — Насирәлик Әйсани, — дәп җавап беришти улар.

Һәзрити Әйса уларға:

— Мана Мән Шу, — деди.

Униңға сатқунлуқ қилған Йәһудаму уларниң қатарида туратти. [6] Һәзрити
Әйса: «Мана Мән Шу» дейишигила, улар арқилириға йенип йәргә
жиқилишти. [7] Һәзрити Әйса улардин йәнә бир қетим:

— Кимни издәватисиләр? — дәп сориди.

— Насирәлик Әйсани, — дейишти улар.

[8] — Силәргә ейттимғу, Мана Мән Шу. Әгәр Менила издигән болсаң-лар,
буларни тутмаңлар, — деди һәзрити Әйса.

[9] Буниң билән Өзиниң: «Ата, Сән Маңа бәргәнләрдин һеч қайси-сини
йоқатмидим», дегән сөзи әмәлиятта испатланди.

[10] Симун Петрус йенидики қиличини қолиға елип, баш роһанийниң
Малкос исимлиқ чакирини урди. Қилич чакарниң оң қулиғиға тегип, уни

шилип чүширивәтти. [11] Һәзрити Әйса Петрусқа:
— Қилични ғиливиңға сал! Мени Атам әмир қилған бу азап қәдиһи-ни ичмәйду дәмсән? — деди.

Һәзрити Әйсаниң Һаннанниң алдиға елип берилиши

[12] Шуниң билән ләшкәр топи билән командани һәм йәһудийлар әвәткән ибадәтхана қаравуллири һәзрити Әйсани тутуп бағлашти. [13] Андин Уни алди билән шу жили баш роһаний болуп турған Қаяпа-ниң қейинатиси Һаннанниң алдиға елип беришти. [14] Бурун йәһудий ақсақаллириға: «Пүтүн хәлиқниң һалак болушидин сақлиниш үчүн, бирла адәмниң өлүши әвзәл», дегән киши дәл шу Қаяпа еди.

Петрусниң һәзрити Әйсадин тениши

[15] Симун Петрус билән йәнә бир шагирт һәзрити Әйсаниң кәйнидин әгишип маңған еди. У шагирт баш роһанийниң тонуши болғанлиғи үчүн, һәзрити Әйса билән баш роһанийниң һойлисиға кирәлиди. [16] Симун Петрус болса, ташқирида дәрвазиниң йенида қалди. Шуңа баш роһанийниң тонуши болған шагирт ташқириға чиқип, дәрва-зини күзитиватқан қиз билән сөзлишип, Петрусни ичкиригә башлап кирди. [17] Дәрвазини күзитиватқан қиз Петрустин:
— Сизму Әйсаниң шагиртлиридин әмәсму? — дәп сориди.
— Яқ, мән әмәс, — деди Петрус.
[18] Һава соғ болғанлиғи үчүн, баш роһанийниң чакарлири вә ибадәт-хана қаравуллири яғач көмүрдин йеқилған гүлханниң чөрисидә исси-нип турушатти. Петрусму уларниң йенида туруп отқа қахланди.

Баш роһанийниң һәзрити Әйсани сорақ қилиши

[19] Баш роһаний һәзрити Әйсадин шагиртлирини вә Униң тәлим бериши билән мунасивәтлик соалларни сориди. [20] Һәзрити Әйса униңға мундақ жавап бәрди:
— Мән сөзлиримни һәммә адәмләргә ашкарә сөзлидим. Йәһудийлар жиғилидиған йәрлик ибадәтханиларда вә мәркизий ибадәтханида дайим тәлим бәрдим. Һеч қандақ мәхпий сөз қилмидим. [21] Буларни немишкә Мәндин сорайсиз? Сөзлиримни аңлиғанлардин сораң, улар немә дегәнлигимни билиду.
[22] Һәзрити Әйса бу сөзләрни қилғанда, йенида турған ибадәтхана қаравуллиридин бири Уни бир качат уруп:
— Баш роһанийға мошундақ жавап қайтурамсән? — деди.
[23] — Әгәр хата гәп қилған болсам, буни көпчиликниң алдида көрсәт. Амма ейтқанлирим тоғра турса, Мени немә үчүн урисән? — деди һәзрити Әйса униңға.
[24] Буниң билән Һаннан Уни бағлақлиқ пети баш роһаний Қаяпаға йоллиди.

Петрусниң һәзрити Әйсадин қайта-қайта тениши

25 Симун Петрус отниң алдида иссинип туруватқанда, башқилар:
— Сәнму Әйсаниң шагиртлиридин әмәсму? — дейишти.
— Яқ, мән әмәс, — дәп танди Петрус.
26 У йәрдә баш роһанийниң чакарлиридин бири, йәни Петрус қули-ғини чепип ташлиған адәмниң туққиниму бар еди. У Петрусқа:
— Бағчидә сени Әйса билән биллә көрдүмғу! — деди.
27 Петрус йәнә танди. Дәл шу чағда ғораз чиллиди.

Һәзрити Әйсаниң һаким Пилатус алдида сорақ қилиниши

28 Таң йоруғанда һәзрити Әйса Қаяпаниң йенидин римлиқ һаким Пилатусниң ордисиға елип келинди. Уни елип кәлгән йәһудий ақсақал-лири болса өзимизниң етиқадини булғавалмайли, дәп ордиға кирмәй, сиртта күтүп туратти. Болмиса «Өтүп кетиш» һейтиниң дәстихиниға җәм болалматти.
29 Шуңа һаким Пилатус ташқириға чиқип, уларниң алдиға келип:
— Бу Адәмниң үстидин немә иш тоғрилиқ әризә қилисиләр? — дәп сориди.
30 Улар:
— Бу Адәм яман иш қилмиған болса, Уни сизгә тапшурмиған болат-туқ, — дәп җавап беришти.
31 — Уни өзәңлар елип кетип, өз қанунуңлар бойичә сорақ қилиң-лар, — деди һаким Пилатус уларға.
Улар:
— Бизниң өлүм җазасини бериш һоқуқумиз йоқ турса, — дейишти.
32 Һәзрити Әйсаниң Өзиниң қандақ өлидиғанлиғи тоғрисидики алдин-ала ейтқинининиң әмәлгә ашурулуши үчүн бу ишлар йүз бәрди.
33 Һаким Пилатус йәнә ордисиға кирип, һәзрити Әйсани чақиртип, Униңдин:
— Сән йәһудийларниң Падишасиму? — дәп сориди.
34 Һәзрити Әйса униңға:
— Бу соални өзиңиз қоюватамсиз яки башқилар Мән тоғрилиқ сизгә шундақ ейтқанму? — деди.
35 — Мән йә йәһудий болмисам мундақ соалларни сорайдиған?! Сени маңа тапшурғанлар Өз хәлқиң вә алий роһанийларғу! Немә җинайәт өткүзгән един? — деди һаким Пилатус.
36 — Мениң Падишалиғим бу дунияға мәнсүп әмәс. Әгәр мәнсүп болсиди, шагиртлирим Мениң йәһудийларға тапшурулмаслиғим үчүн җәң қилған болатти. Һалбуки, Мениң Падишалиғим бу дуния-дики падишалиққа охшимайду, — деди һәзрити Әйса.
37 — Демәк, Сән бир Падиша, шундақму? — деди һаким Пилатус.
— Ейтқиниңиздәк, Мән Падиша, Мән һәқиқәткә гувалиқ бериш үчүн дунияға кәлдим, һәқиқәттә туридиған кишиләр Мениң сөзли-римни аңлайду, — деди һәзрити Әйса.

[38] Һаким Пилатус Униңдин:
— «Һәқиқәт» дегән немә? — дәп сориди.
Һаким Пилатус бундақ дәп сориғандин кейин, йәнә ташқириға чиқип йәһудийларға:
— Мән Униңдин һеч қандақ җинайәт тапалмидим. [39] Лекин силәр-ниң һәр
жили «Өтүп кетиш» һейтида йәһудий мәһбуслардин бирни қоюп беришни тәләп қилиш адитиңлар бар. Шуңа, әгәр халисаңлар, бу «Йәһудийларниң Падишасини» қоюп берәй? — деди.
[40] Улар йәнә:
— Бу Адәмни әмәс, Бараббасни қоюп бериң! — дәп чуқан селишти. (Бараббас бир қарақчи еди.)

19

Һәзрити Әйсаниң өлүмгә һөкүм қилиниши

[1] Буниң билән һаким Пилатус һәзрити Әйсани қамчилатти. [2] Ләшкәрләр
тикән шахлирини өрүп, бир таҗа ясап, һәзрити Әйсаниң бешиға кийдүрүшти. Андин Униңға падишаларға хас сөсүн рәңлик тон
кийдүрүшти. [3] Улар йәнә Униң алдиға келишип:
— Яшисун йәһудийларниң «Падишаси»! — дәп мәсқирә қилишип, Униң качитиға урушти.
[4] Һаким Пилатус йәнә ордисидин чиқип халайиққа:
— Диққәт! Униңдин һеч қандақ җинайәт тапалмиғанлиғимни билишиң-лар үчүн, Уни силәрниң алдиңларға елип чиқимән, — деди.
[5] Буниң билән һәзрити Әйса бешидики тикәнлик таҗа вә учисидики сөсүн рәңлик тон билән ташқириға елип чиқилди. Һаким Пилатус уларға:
— Мана бу Адәм! — деди.
[6] Алий роһанийлар вә ибадәтхана қаравуллири һәзрити Әйсани көрүп:
— Уни чапрас яғачқа миқлитиң, чапрас яғачқа миқлитиң! — дәп вақирашти.
— Уни өзәңлар миқлаңлар! Мән Униңдин һеч қандақ җинайәт тапалмидим! — деди Пилатус.
[7] Йәһудийлар мундақ дейишти:
— Биздә шундақ бир қанун бар, шу қанунға асасән, У Өзини Худа Оғли дәп атиғанлиғи үчүн, өлтүрүлүшкә тегишлик.
[8] Һаким Пилатус бу сөзни аңлап, техиму қорқуп, [9] йәнә ордисиға кирип,
һәзрити Әйсадин:
— Сән зади қәйәрдин кәлгән? — дәп сориди.
Һәзрити Әйса җавап бәрмиди.
[10] — Сән маңа гәп қилмамсән? Сени қоюп беришкә һоқуқум болғи-ни-дәк, чапрас яғачқа миқлитишқиму һоқуқум барлиғини билмәм-сән? — деди һаким Пилатус.
[11] — Сизгә бу һоқуқ асмандин берилмигән болса, Маңа нисбәтән һеч

қандақ һоқуқуңиз болмиған болатти. Шуниң үчүн Мени сизгә тапшуруп бәргән адәмниң гунайи техиму еғирдур, — деди һәзрити Әйса.

12 Шуниң билән Пилатус һәзрити Әйсани қоюватмәкчи болди, лекин йәһудийлар:

— Бу Адәмни қоюватсиңиз, Рим императориниң дости болмиған болисиз! Ким өзини падиша десә, у киши императорға қарши чиққан болиду! — дәп чуқан селишти.

13 Һаким Пилатус бу сөзләрни аңлап, һәзрити Әйсани ташқириға чиқарди вә «Таш билән қопирилған мәйдан» (арамий тилида «Ғаббата») дегән йәрдики һөкүм чиқириш орнида олтарди.

14 У күни «Өтүп кетиш» һейтиниң һарписи болуп, саат он иккигә аз қалған еди. Һаким Пилатус йәһудийларға:

— Мана бу силәрниң Падишариңлар! — деди.

15 — Йоқитиң, йоқитиң, Уни чапрас яғачқа миқлитиң! — дәп вақи-рашти йәһудийлар.

— Мени Падишариңларни чапрас яғачқа миқлатсун дәмсиләр? — деди Пилатус.

Алий роһанийлар:

— Рим императоридин башқа падишаримиз йоқ! — дәп вақирашти.

16 Буниң билән һәзрити Әйса һаким Пилатусниң буйруғи билән чап-рас яғачқа миқлинишқа тапшурулди.

Һәзрити Әйсаниң чапрас яғачқа миқлиниши

17 Ләшкәрләр һәзрити Әйсани елип маңди. У Өз чапрас яғичини дүмбисигә
артип, «Баш сүйәк» (арамий тилида «Голгота») дегән йәргә барди. 18 Улар
Уни шу йәрдә чапрас яғачқа миқлап, чапрас яғачни тиклиди. Һәзрити Әйсаниң икки тәрипидә йәнә икки җинайәтчи бар болуп, уларму Униң билән тәң миқланди. Һәзрити Әйсаниң чапрас яғичи икки җинайәтчиниң оттурисиға тикләнгән еди.

19 Һаким Пилатус тахтиға «Насирәлик Әйса — йәһудийларниң
Пади-шаси» дәп йезип, чапрас яғачқа астуруп қойди. 20 Тахтидики сөзләр
ибранийчә, латинчә вә грекчә үч хил йезиқта йезилғанлиғи һәм һәзрити Әйса миқланған йәр шәһәргә йеқин болғанлиғи үчүн, нурғун йәһудийлар
тахтидики сөзләрни оқуған еди. 21 Шуңа йәһудийларниң алий роһанийлири
һаким Пилатусқа:

— «Йәһудийларниң Падишаси» дәп язмаң, Өзини «Мән йәһудий-ларниң Падишаси дегән» дәп йезиң, — дейишти.

22 Бирақ һаким Пилатус уларға:

— Язидиғинимни яздим! — деди.

23 Ләшкәрләр һәзрити Әйсани чапрас яғачқа миқлиғандин кейин, Униң кийимлирини елип, төрткә бөлүп, һәр бири бир үлүштин елишти. Тониниң ичидики узун көйнәкниму елишти. Бу көйнәк тикилмигән болуп, баштин
аяқ бир туташ тоқулған еди. 24 Шуниң билән ләшкәрләр бир-биригә:

— Буни житмай, чәк ташлайли, кимгә чиқса шу алсун, — дейишти.
Буниң билән Муқәддәс Язмилардики мону сөзләр әмәлгә ашурулди:

«Тонумни бөлүшти улар,
Көйнигим үчүн тартишти чәкләр».

Дәрвәқә, ләшкәрләр шундақ қилишти.
25 Һәзрити Әйсаниң чапрас яғичиниң йенида аниси, анисиниң сиңлиси,
Клопаниң аяли Мәрийәм вә мәждәллик Мәрийәмләр туратти. 26 Һәзрити
Әйса аниси билән Өзи яхши көридиған шагир-тиниң биргә турғанлиғини
көрүп, анисиға:
— Ана, бу сизниң оғлуңиз болсун, — деди.
27 Кейин шагиртиға:
— Бу сениң анаң болсун, — деди.
Шу вақиттин етиварән, һәзрити Әйсаниң у шагирти Мәрийәмни өзиниң
өйидә турғузди.

Һәзрити Әйсаниң өлүми

28 Һәзрити Әйса һәммә ишлириниң тамамланғанлиғини билди. Андин:
— Уссидим! — деди.
Буниң билән Муқәддәс Язмиларда йезилған сөзләр әмәлгә ашу-рулди.
29 У йәрдә әрзән үзүм шарави билән толтурулған бир туң бар еди. Улар
үзүм шаравиға чиланған бир парчә латини лепәкгүл ғолиға бағлап, һәзрити
Әйсаниң ағзиға узатти. 30 Һәзрити Әйса үзүм шара-вини тетиғандин кейин:
— Тамам болди! — дедидә, бешини төвән чүширип, җан бәрди.

Һәзрити Әйсаниң биқиниға нәйзә санчилиши

31 У күни «Өтүп кетиш» һейтиниң һарписи еди. Бу һейт дәм елиш күнигә
тоғра кәлгән еди. Йәһудийлар чапрас яғачқа миқланғанларниң җәсидини
дәм елиш күнидә чапрас яғачта қалдурушни тоғра көрмәтти. Шуңа йәһудий
ақсақаллири җәсәтләрни чапрас яғачтин еливетиш мәхситидә, һаким
Пилатустин миқланғанларниң тезирәк өлүши үчүн уларниң путлирини
чеқиветишни тәләп қилди.
32 Шуниң билән ләшкәрләр берип, һәзрити Әйса билән биллә чапрас
яғачқа миқланған һелиқи икки адәмниң путлирини чеқивәтти. 33 Лекин
һәзрити Әйсаға кәлгәндә, Униң аллиқачан өлгәнлигини көрди, шуниң
билән Униң путини чақмиди. 34 Бирақ ләшкәрләрдин бири Униң биқи-ниға
нәйзисини санчиведи, шу ан қан вә су еқип чиқти.
35 Силәрни ишәнсун дәп, буни көргүчи гувалиқ бәрди. Униң гувалиғи
һәқтур. Көргүчи өзиниң ейтқанлириниң һәқ екәнлигини билиду. 36-37 Бу
ишларниң һәммиси Муқәддәс Язмиларда: «Униң бир тал сүйигиму
сунмайду» вә «Улар өзлири нәйзә санчиған Адәмгә қаришип қалиду», дәп
алдин-ала ейтилғанларни әмәлгә ашурди.

Һәзрити Әйсаниң дәпнә қилиниши

[38] Бу ишлар йүз бәргәндин кейин, араматиялиқ Йүсүп һәзрити Әйсани
дәпнә қилиш үчүн һаким Пилатустин Униң җәсидини елип кетишни тәләп
қилди. (Йүсүп һәзрити Әйсаниң әгәшкүчиси еди, лекин йәһудий
ақсақаллиридин қорққинидин буни мәхпий тутатти.) Һаким Пилатус рухсәт
бәргәндин кейин, Йүсүп берип һәзрити Әйсаниң җәсидини чапрас яғачтин
чүширип елип кәтти. [39] Бурун бир кечиси һәзрити Әйсаниң йениға кәлгән
Никодимму җәсәткә чачидиған сәбрә арилаш мурмәкки дегән
дора-дәрмандин оттуз нәччә килограмм елип, Йүсүп билән биллә кәлди.
[40] Иккиси һәзрити Әйсаниң җәсидини йәһудийларниң дәпнә қилиш адити
бойичә дора-дәрманларни чечип, кәндир рәхт билән орап кепинлиди.
[41] Һәзрити Әйса чапрас яғачқа миқланған йәрдә бир бағ болуп, бағниң ичидә
техи һеч ким қоюлмиған йеңи бир өңкүр йәрлик бар еди. [42] Бу күн һейтниң
һарписи һәм бу йәрлик йеқин җайда болғанлиғи сәвәвидин, улар һәзрити
Әйсани шу йәргә дәпнә қилди.

20

Һәзрити Әйсаниң тирилиши

[1] Йәкшәнбә күни таң техи йорумиғанда, мәждәллик Мәрийәм һәзрити
Әйсаниң йәрлигигә барди вә өңкүрниң ағзидики ташниң
еливетилгәнлигини көрди. [2] У жүгригән пети Симун Петрус вә һәзрити
Әйса яхши көридиған һелиқи шагиртниң йениға келип, уларға:

— Рәббимизни йәрлигидин еливетипту, қәйәргә қойғанлиғини
бил-мидуқ! — деди.

[3] Петрус билән һелиқи шагирт ташқириға чиқип, йәрликкә қарап йол алди.
[4] Иккиси биллә жүгришип маңди, лекин һелиқи шагирт Петрустин тез
жүгрәп, йәрликкә биринчи болуп йетип барди. [5] У иңишип ичигә қарап,
кәндир кепинниң у йәрдә йейиқлиқ турған-ли-ғини көрди, лекин ичкиригә
кирмиди. [6] Кәйнидин Симун Петрус йетип келип, йәрликкә кирди вә у
йәрдә йейиқлиқ турған кепинни көрди. [7] Һәзрити Әйсаниң бешиға чигилгән
яғлиқниму көрди. Яғлиқ кепин билән бир йәрдә әмәс, бәлки айрим йәрдә
йөгәклик туратти.

[8] Андин йәрликкә авал кәлгән шагиртму йәрликниң ичигә кирип, әһвални
көрүп, һәзрити Әйсаниң тирилгәнлигигә ишәнди. [9] Шундақ болсиму, улар
һәзрити Әйсаниң өлүп қайта тирилиши керәклиги һәққидә Муқәддәс
Язмиларда йезилған сөзләрни техичә чүшәнмигән еди. [10] Шуниңдин кейин
иккиси өзлири туруватқан җайға қайтишти.

Һәзрити Әйсаниң мәждәллик Мәрийәмгә көрүнүши

[11] Мәрийәм болса йәрликниң сиртида туруп жиғлаватати. У жиғ-лап
туруп йәрликниң ичигә иңишип қариведи, [12] ақ кийим кийгән икки
периштәни көрди. Уларниң бири һәзрити Әйсаниң җәсиди қоюлған йәрниң

баш тәрипидә, йәнә бири аяқ тәрипидә олтиратти.
13 Улар Мәрийәмдин:
— Ханим, немишкә жиғлайсиз? — дәп сориди.
— Рәббимни елип кетипту, Уни нәгә қойғанлиғини биләлмәйва-тимән, — деди Мәрийәм.
14 У шу гәпни қилипла кәйнигә қариведи, бириниң у йәрдә турғи-нини көрди. У дәл һәзрити Әйса еди. Лекин у һәзрити Әйса екәнли-гини биләлмиди.
15 — Ханим, немишкә жиғлайсиз, кимни издәйсиз? — дәп сориди һәзрити Әйса.
Мәрийәм Уни бағвән дәп ойлап:
— Тәхсир, әгәр Уни сиз йөткәвәткән болсиңиз, қәйәргә қойған-лиғи-ңизни ейтип бәргәйсиз, мән Уни елип кәлсәм, — деди.
16 — Мәрийәм! — деди һәзрити Әйса униңға.
Мәрийәм бурулупла, ибраний тилида:
— Раббони! — деди. (Бу сөз «устаз» дегән мәнада.)
17 — Маңа қолуңизни тәккүзмәң, чүнки Мән техи Атамниң йениға қайтип
чиқмидим. Берип қериндашлиримға ейтиң: «Силәрниңму Атаңлар болған Атамниң, йәни Худайиңлар болған Худайимниң йениға қайтип чиқимән!» — деди һәзрити Әйса.
18 Шуниң билән мәждәллик Мәрийәм шагиртларниң йениға берип, уларға:
— Рәббимизни көрдүм! — деди. Андин һәзрити Әйсаниң өзигә ейтқанлирини уларға сөзләп бәрди.

Һәзрити Әйсаниң шагиртлириға көрүнүши

19 Шу йәкшәнбә күни кәчтә шагиртлар жәм болған йеридә йәһудий-лар-дин қорққанлиғидин өйниң ишиклирини тақавәткән еди. Шу пәйттә һәзрити Әйса уларниң арисида пәйда болуп, өрә турған һалда уларға:
— Аман болуңлар! — деди 20 вә арқидинла қоллири вә биқинини уларға
көрсәтти. Шагиртлар Рәббини көргинидин қин-қиниға пат-май хошал
болушуп кәтти. 21 Һәзрити Әйса уларға йәнә:
— Аман болуңлар! Атам Мени әвәткинидәк, Мәнму силәрни әвәти-мән, — деди.
22 Бу сөзләрни қилип болғандин кейин, уларға бир пүвләп:
— Худаниң Муқәддәс Роһиға муйәссәр болуңлар. 23 Кимниң гунали-рини
кәчүрсәңлар, униң гуналири кәчүрүм қилиниду. Кимниң гуна-лирини кәчүрүм қилмисаңлар, униң гуналири кәчүрүм қилин-майду, * — деди.

***20:23** 23. Бу әлчиләрниң кишиләрниң гунайини кәчүрүм қилиш һоқуқи бар, дегәнлик әмәс. Пәқәт Худала гунани кәчүрүм қилалайду. Бу йәрдә әлчиләргә һәзрити Әйсаға ишәнгәнләрниң гунайиниң кәчүрүм қилинғанлиғини жакалаш имтиязи берилгәнлиги шәрһиләнгән.

Һәзрити Әйсаниң Томасқа көрүнүши

[24] Он икки шагирттин бири, йәни «қош гезәк» дәп атилидиған Томас
һәзрити Әйса кәлгәндә, уларниң йенида әмәс еди. [25] Кейин улар униңға:
— Биз Рәббимизни көрдуқ! — дейишти. Лекин Томас:
— Униң қоллирида миқниң изини көрмигичә, миқларниң изиға өз бармиғимни вә биқиниға өз қолумни тәккүзүп бақмиғичә һәргиз ишәнмәймән, — деди.
[26] Бир һәптидин кейин шагиртлар йәнә шу өйдә җәм болған болуп,
Томасму улар билән биллә еди. Ишикләр тақақлиқ болсиму, һәзрити Әйса
кирип уларниң арисида туруп:
— Аман болуңлар! — деди. [27] Андин Томасқа:
— Бармиғиңни бу йәргә тәккүзүп, қоллиримға қара. Қолуңни узитип, биқинимға тәккүзүп бақ. Гуман қилмай, Маңа ишән, — деди.
[28] — Сән мениң Рәббим һәм Худайимсән! — деди Томас Униңға җававән.
[29] Һәзрити Әйса униңға:
— Мени көргәнлигиң үчүн ишәндиңму? Көрмәй туруп ишәнгән-ләр нәқәдәр бәхитлик һә! — деди.

Бу китаптики мәхсәт

[30] Һәзрити Әйса шагиртлириниң алдида бу китапта йезилмиған башқа
нурғун мөҗүзиләрниму көрсәтти. [31] Бу хатириләр силәрни һәзрити Әйсаниң
Қутқазғучи-Мәсиһ, шундақла Худа Оғли екәнлигигә ишәнсун һәм бу
арқилиқ Униңға бағлинип һаятлиққа еришсун, дәп йезилди.

21

Һәзрити Әйсаниң йәттә шагиртиға көрүнүши

[1] Бу ишлардин кейин һәзрити Әйса Тиберийә көлиниң бойида
шагиртлириға йәнә бир қетим көрүнди. Бу қетимқи көрүнүшниң җәрияни
мундақ болди: [2] Симун Петрус, «Қош гезәк» дәп атилидиған Томас,
Җәлилийәдики каналиқ Натанйәл, Зәбәдийниң оғуллири вә башқа икки
шагирт биллә еди. [3] Симун Петрус:
— Мән белиқ тутқили баримән, — деди.
Көпчилик:
— Бизму сән билән биллә баримиз, — дейишти.
Улар ташқириға чиқип, кемигә олтарди, лекин кечичә һеч нәрсә
туталмиди. [4] Таң атқанда һәзрити Әйса су бойида туратти, бирақ
шагирт-лар Униң һәзрити Әйса екәнлигини билмиди. [5] Һәзрити Әйса:
— Балилар, силәрдә белиқ йоқму? — дәп сориди.
— Йоқ, — дәп җавап бәрди улар.
[6] — Торни кеминиң оң тәрипигә ташлаңлар, андин туталайсиләр, — деди
һәзрити Әйса.
Улар торни шу яққа ташлаведи, шундақ көп белиқ туттики, һәтта торни

тартип чиқиралмай қалди. [7] Һәзрити Әйсаниң яхши көргән шагирти
Петрусқа:
— Бу Рәббимизғу! — деди.
Симун Петрус Униң һәзрити Әйса екәнлигини аңлап, селивәткән
чапинини кийип, суға сәкриди. [8] Қалғанлар қирғақтин анчә жирақ әмәс,
тәхминән йүз метрчә жирақлиқта болуп, белиқ билән толған торни кемә
билән тартип қирғаққа кәлди. [9] Улар қирғаққа чиққанда, яғач көмүрдин
йеқилған үстидә белиқ бар гүлханни вә нанни көрди. [10] Һәзрити Әйса:
— Әнди тутқан белиғиңлардин әкелиңлар, — деди.
[11] Симун Петрус кемигә чиқип, торни қирғаққа тартип чиқарди. Тор чоң
белиқлар билән толған болуп, җәми бир йүз әллик үч белиқ бар еди. Белиқ
шунчә көп болсиму, тор житилмиған еди. [12] Һәзрити Әйса:
— Келиңлар, тамақ йәңлар, — деди. Шагиртларниң ичидә бирәрсиму
Униңдин:
— Сиз Ким болисиз? — дәп сорашқа петиналмиди, чүнки улар Униң
өзлириниң Рәбби екәнлигини билди. [13] Һәзрити Әйса нан билән белиқни
әкелип уларға бәрди. [14] Мана бу һәзрити Әйсаниң өлгәндин кейин тирилип,
шагиртлириға үчинчи қетимқи көрүнүши еди.

Һәзрити Әйсаниң Петрус билән сөзлишиши

[15] Тамақтин кейин һәзрити Әйса Симун Петрустин:
— Юһанна оғли Симун, сән Мени булардинму чоңқур сөйәмсән? — дәп
сориди.
— Шундақ, Рәббим, мениң Сизни сөйидиғанлиғимни Сиз билисиз, —
деди Петрус.
Һәзрити Әйса униңға:
— Ундақта, қозилиримни отлат! — деди.
[16] Иккинчи қетим йәнә униңдин:
— Юһанна оғли Симун, Мени сөйәмсән? — дәп сориди.
Петрус йәнә:
— Шундақ, Рәббим, мениң Сизни сөйидиғанлиғимни билисиз, — деди.
Һәзрити Әйса униңға:
— Ундақта, қойлиримни бақ, — деди.
[17] Үчинчи қетим йәнә:
— Юһанна оғли Симун, Мени сөйәмсән? — дәп сориди.
Петрус һәзрити Әйсаниң бу соални үч қетим сориғанлиғиға көңли бир
қисма болуп:
— Рәббим, Сиз һәммини билисиз, Сизни сөйидиғанлиғимниму билисиз,
— деди.
Һәзрити Әйса униңға:
— Ундақта, қойлиримни отлат. [18] Билип қойғинки, яш вақтиңда өз
бәлбеғиңни өзәң бағлап, халиған йериңгә кетәттиң, лекин қериғанда
қоллириңни узитип берисән. Башқилар сени бағлап, сән халимайдиған

йәргә елип кетиду, — деди.
[19] Һәзрити Әйса бу сөзни Петрусниң қандақ өлүм арқилиқ Худаға
шан-шәрәп кәлтүридиғанлиғини билдүрүш үчүн ейтти. Андин униңға йәнә:
— Маңа әгишивәр, — деди.
[20] Петрус кәйнигә бурулуп, һәзрити Әйсаниң яхши көридиған
шагир-тиниң әгишип келиватқанлиғини көрди. (Бу һәзрити Әйсаниң
ахирқи кәчлик тамиғида Униңға йеқин олтирип: «Әй Рәббим, Сизни тутуп
бәрмәкчи болған кимду?» дәп сориған шагирт еди.) [21] Петрус уни көрүп,
һәзрити Әйсадин:
— Әй Рәббим, бу адәм кәлгүсидә қандақ болар? — дәп сориди.
[22] — Әгәр Мән қайта кәлгичә униң һаят болушини халисам, буниң сән
билән немә мунасивити бар? Маңа әгишивәр, — деди һәзрити Әйса униңға.
[23] Буниң билән қериндашлар арисида һелиқи шагиртниң
өлмәйди-ған-лиғиға даир гәп тарқалди. Лекин һәзрити Әйса Петрусқа: «У
өлмәйду», демигән еди. Пәқәт: «Әгәр Мән қайта кәлгичә униң һаят
болу-шини халисам, буниң сениң билән немә мунасивити бар?» дегән еди.

Хатимә

[24] Бу ишларға гувалиқ бәргүчи һәм бу ишларни хатирилигүчи әйнә шу
шагирттур. Бизму билимизки, униң гувалиғи һәқтур.
[25] Һәзрити Әйса булардин башқа нурғун ишларниму қилған еди. Әгәр
уларниң һәммиси айрим-айрим йезилған болса, мениңчә китап-лар пүтүн
дунияға сиғматти!

Һәзрити Әйса әлчилириниң паалийәтлири

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу Луқа баян қилған Хуш Хәвәрниң давами болуп, униңда әлчиләрниң Муқәддәс Роһниң күч-қудрити вә йетәкчилигидә Хуш Хәвәр тарқатқан-лиғи вә мәсиһийләр җамаитиниң қурулғанлиғи асаслиқ қилип хатири-ләнгән.

Бу китапта Әйса Мәсиһ асманға көтирилгәндин кейин әлчиләрниң Хуш Хәвәр тарқитиш йолидики хизмәтлири, Хуш Хәвәрниң Йәһудийә вә Самарийә өлкилиридә вә йәнә бир қәдәм илгирилигән һалда таки Римғичә болған Оттура деңиз райониға тарқилиши баян қилинған. Бу китаптин шуни көрүвалалаймизки, Хуш Хәвәр күндин-күнгә кәң тарқалған, шундақла Әйса Мәсиһкә болған ишәнч дәсләптә йәһудийлар арисида барлиққа кәлгән болуп, кейин көплигән йәһудийларниң инкар қилиши һәм нурғунлиған йәһудий әмәсләрниң қобул қилиши билән бара-бара дунияви ишәнчкә айланған.

Тезис:

1. Дәсләпки мәсиһийләр җамаити (1-5-баплар)
2. Җамаәтниң кәңийиши вә зиянкәшликләргә учриши (6-8-баплар)
3. Павлусниң мәсиһий болуши вә Хуш Хәвәр тарқитиши (9-бап 1-31-айәтләр)
4. Петрусниң Хуш Хәвәр тарқитиш йолидики ишлири (9-бап 32-айәттин 12-бап 25-айәткичә)
5. Павлусниң биринчи қетимлиқ хизмәт сәпири (13-14-баплар)
6. Әлчиләр билән йетәкчиләрниң Йерусалимдики жиғини (15-бап 1-35-айәтләр)
7. Павлусниң иккинчи қетимлиқ хизмәт сәпири (15-бап 36-айәттин 18-бап 22-айәткичә)
8. Павлусниң үчинчи қетимлиқ хизмәт сәпири (18-бап 23-айәттин 21-бап 14-айәткичә)
9. Павлусниң Йерусалимға бериши вә қолға елиниши (21-бап 15-айәттин 26-бапқичә)
10. Павлусниң Римға сәпири (27-28-баплар)

Һәзрити Әйса әлчилириниң паалийәтлири

Муқәддимә

[1] Һөрмәтлик Теофилос:

Дәсләпки хетимдә һәзрити Әйса Өзиниң вәзиписини башли-ған-дин тартип, таки асманға көтирилгичә қилған һәммә ишлирини вә бәргән барлиқ тәлимлирини баян қилған едим.
[2] У асманға көтири-лиш-тин илгири Худаниң Муқәддәс Роһиниң күч-қудрити билән Өзи таллиған әлчилиригә йол-йоруқларни бәргән еди.
[3] У өлүп, тирил-гәндин кейин қириқ күн ичидә уларға көп қетим көрүнүп, Өзиниң тирилдүрүлгәнлигиниң гумансиз екәнлигини нурғун дәлилләр билән испатлиған еди вә Худаниң Падишалиғиға даир сөзләрни қилған еди.

[4] Бир қетим һәзрити Әйса әлчиләр билән ғизалиниватқанда, уларға йол-йоруқ берип мундақ деди:

— Йерусалим шәһиридин кәтмәй туруп, Мән силәргә ейтқинимдәк, Худа Атам силәргә беришни вәдә қилған Муқәддәс Роһни күтүң-лар.
[5] Чүнки Йәһия пәйғәмбәр кишиләрни суда чөмүлдүрди, силәр болсаң-лар бир нәччә күн ичидә Худаниң Муқәддәс Роһиға чөмдүрүлисиләр.

Һәзрити Әйсаниң асманға көтирилиши

[6] Әлчиләр һәзрити Әйса билән жәм болған вақитта, Униңдин:

— Әй Рәббимиз, шу вақитта Исраил падишалиғини әслигә кәлтүр-мәк-чимусиз? — дәп сориди.

[7] Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Худа Атам у вақит-саатни Өз һоқуқиға асасән бәлгүлигән. Силәр-ниң буни билишиңлар тегишлик әмәс.
[8] Бирақ шуни билишиңлар керәкки,

Муқәддәс Роһ вужудуңларға чүшкәндә, силәр күч-қудрәткә толуп,
Йерусалим, пүтүн Йәһудийә вә Самарийә өлкилири, һәтта дунияниң
булуң-пушқақлириғичә Маңа гувачи болисиләр.
9 Һәзрити Әйса бу сөзләрни қилип болуп, уларниң көз алдидила асманға
көтирилди. Бир парчә булутниң оравелиши билән, У көпчи-лик-ниң
нәзәридин ғайип болди.
10 У асманға көтирилгәндә, әлчиләр көзлирини көккә тикип қаришип
қалди, тосаттин уларниң йенида ақ кийим кийгән адәм қияпити-дики икки
периштә пәйда болуп:
11 — Әй җәлилийәликләр, немишкә бу йәрдә асманға қарап тури-си-ләр?
Һәзрити Әйса асманға чиқип кәтти, бирақ У қандақ көтирилгән болса,
кәлгүсидә йәнә шундақ қайтип келиду, — деди.

Йәһуданиң орниға талланған киши

12 Шуниңдин кейин әлчиләр Йерусалимдин бир чақиримчә жирақ-лиқтики
Зәйтун теғи дегән җайдин Йерусалимға қайтип кәлди. 13 Улар шәһәргә
кирип, өзлири туруватқан өйниң үстүнки қәвитидики һоҗриға чиқти.
Уларниң арисида Петрус, Юһанна, Яқуп, Әндәр, Филип, Томас,
Бартоломай, Мәтта, Һалпайниң оғли Яқуп, вәтәнпәр-вәр Симун вә башқа
бир Яқупниң оғли Йәһудалар бар еди. 14 Улар башқа мәсиһийләр билән
дайим бир йәргә җәм болуп, бир нийәттә дуа-тилавәт қилишатти. Уларниң
ичидә һәзрити Әйсаниң аниси Мәрийәм, һәзрити Әйсаға әгәшкән аяллар вә
Униң инилириму бар еди.
15 Шу күнләрниң биридә мәсиһийләрдин бир йүз жигирмигә йеқин киши
җәм болушти. Уларниң ичидин Петрус өрә туруп мундақ деди:
16 — Бурадәрләр! Һәзрити Әйсани тутуп бәргән Йәһуда һәққидә Муқәддәс
Роһниң бурун падиша Давут арқилиқ алдин-ала ейтқан Муқәддәс
Язмилардики сөзлири әмәлгә ешиши керәк еди. 17 Йәһудаму биздәк бир
әлчи болуп, биз билән биллә Худаниң хизмитидә болған еди.
18 (Йәһуда қилған әскилиги төләмигә егә болған пулға бир парчә йәр
сетивелип, шу йәрдә башчилап жиқилип, үчәй-қерини чугулуп өлди. 19 Бу
иштин хәвәр тапқан пүтүн Йерусалим аһалиси у йәрни өз тили билән
«Һәқәлдәма» дәп атаашти. Буниң мәнаси «қан төкүлгән йәр» демәктур.)
20 Петрус сөзини давамлаштуруп мундақ деди:
— Зәбурда падиша Давутниң Йәһудаға қаритилған мону сөзлири бар:

«Униң өйи чөлгә айлансун,
Униңда һеч ким олтармисун!»

вә

«Униң вәзиписини башқа бир киши үстигә алсун!»

21-22 Шуниң үчүн Рәббимиз Әйсаниң тирилгәнлигигә биз билән тәң

гувалиқ бериши үчүн, Йәһуданиң орниға бир кишини таллишимиз керәк.
Бу киши һәзрити Әйса Йәһия пәйғәмбәрдин чөмүлдүрүшни қобул қилған
күндин башлап, таки асманға көтирилгән күнгичә биз билән баштин ахир
биллә болған кишиләрдин болсун, — деди.
[23] Шуниң билән көпчилик Йүсүп (ләқими Барсаба, грекчә исми Юстус)
билән Матия дегән икки кишини алдиға чиқирип, мундақ дуа қилишти:
[24-25] — Әй Рәббимиз, һәммә адәмниң көңлидики йошурун ойи Саңа аян.
Йәһуда өзиниң вәзиписини ташлап өлди вә өзигә тегиш-лик йәргә кәтти.
Әнди у ташлавәткән әлчилик вәзиписигә егә болғучиға бу иккисидин
қайсисини таллиғанлиғиңни көрсәткин.
[26] Дуадин кейин улар бу икки кишигә чәк ташлаведи, чәк Матияға чиқти.
Шуниң билән Матия он бир әлчиниң қатариға он иккинчиси болуп
қошулди.

2

Муқәддәс Роһниң мәсиһийләргә чүшүши

[1] «Өтүп кетиш» һейтидин кейинки әллигинчи күни кәлгән «Ома» һейтида
мәсиһийләрниң һәммиси Йерусалимда бир йәргә җәм болған еди.
[2] Асмандин туюқсиз гоя қаттиқ шамал чиққандәк бир аваз аңлинип, улар
олтарған өйни қаплиди. [3] Мәсиһийләрниң һәммиси өзлириниң үстигә худди
от ялқунидәк бир нәрсиниң айрим-айрим чүшкәнлигини көрди. [4] Уларниң
һәммиси Худаниң Муқәддәс Роһиға чөмүп, У ата қилған алаһидә қабилийәт
билән өзлиригә намәлум болған тилларда Худаға мәдһийә ейтишқа
башлиди.
[5] У чағда Йерусалимда дунийдики һәр қайси дөләтләрдин кәлгән нурғун
садақәтмән йәһудийларму бар еди. [6] Улар бу авазни аңлап, мәсиһийләр бар
йәргә җәм болушти һәм өзлириниң тиллирида сөзли-шиватқан
мәсиһийләрни көрүп һаң қетип қелишти. [7] Улар һәйран болуп:
— Қараңлар, сөзлишиватқанлар җәлилийәликләр әмәсму? [8] Улар
қандақларчә бизниң тиллиримизда сөзлишәләйду? [9] Аримизда Партия,
Медия, Елам, Месопотамийә, Йәһудийә, Кападокия, Понтус, Асия, [10-
11] Фригийә, Памфилийә, Мисир, Ливийәниң Киринигә йеқин җайлиридин
кәлгәнләр, Крит вә Әрәпстандин кәлгәнләрму бар! Йәнә Рим шәһиридин
кәлгән йәһудийлар вә йәһудий диниға киргән башқа милләтләрму бар.
Амма һәммимиз уларниң Худаниң қилған улуқ ишлирини бизниң
тиллиримизда махтиғанлирини аңлаватимиз! — дейишти.
[12] Улар тиңирқап қалғанлиғидин һәйранлиқ билән бир-биригә:
— Бу зади қандақ ишту? — дейишти.
[13] Бәзиләр:
— Булар убданла мәс болуп қапту! — дәп мәсқирә қилишти.

Петрусниң чүшәндүрүши

[14] Буни аңлиған Петрус башқа он бир әлчи билән биллә орнидин туруп,
жуқури аваз билән көпчиликкә:
— Әй Йерусалим аһалилири вә башқа йәһудий қериндашлар! Силәр-гә
әһвални чүшәндүрүп өтәй, сөзлиримгә қулақ селиңлар. [15] Силәр бизни мәс
болуп қапту дәватамсиләр? Ундақ әмәс, техи энди этигән саат тоққуз болди.
[16] Һалбуки, Худа бурун бу иш һәққидә Йоел пәйғәмбәр арқилиқ алдин-ала
ейтип мундақ дегән:

[17] «Худа шуни вәдә қилдики:
‹ Мән ахир заманда * һәммә инсанларни Муқәддәс Роһумға чөмдүримән.
Оғул-қизлириңлар Мениң пәйғәмбәрлик сөзлиримни йәткүзиду.
Сөзлирим жигитләргә ғайибанә аламәтләр, чоңларға чүшләр
арқилиқ йәткүзүлиду.
[18] У күнләрдә барлиқ әр-аял хизмәткарлирим Роһумға чөмдүрүлүп,
Мәндин кәлгән пәйғәмбәрлик сөзләрни сөзләйду.
[19-20] Сорақ қилидиған улуқ күн келиштин бурун, көктә карамәт
көрситимән, йәр йүзидиму мөҗүзиләрни яритимән.
Йәрдә қан, от вә қап-қара ис-түтәкләр көрүниду, көктә қуяш нури
қараңғулуққа чөкүп, айму қан рәңгигә кириду.
[21] Пәрвәрдигардин нижатлиқ тиләйдиғанларниң һәммиси қутқузулиду
›».

[22] Әй исраил қериндашлар, сөзлиримгә қулақ селиңлар. Худа наси-рәлик
Әйса арқилиқ араңларда көрсәткән мөҗүзә вә карамәтлири билән һәзрити
Әйсани Өзиниң әвәткәнлигини испатлиған. Бу иш һәммиңларға мәлум.
[23] Һәзрити Әйса Худаниң алдин-ала билиши вә плани бойичә силәргә
тапшурулди. Силәр Уни Худайимизға ишән-ми-гән яман адәмләргә тутуп
берип, чапрас яғачқа миқлитип өлтүргүздүң-лар. [24] Лекин У өлгәндин
кейин, Худа Уни өлүмниң илкидин қутқузуп қайта тирилдүрди, чүнки өлүм
Уни чирмавалалмиди. [25] Падиша Давут Зәбурда У һәққидә алдин-ала
мундақ ейтқан:

«Мән Пәрвәрдигарниң дайим йенимда турғанлиғини билдим.
Мән һәргиз тәврәнмәймән, чүнки У Мениң оң йенимда туруп, Маңа
ярдәм бериду.
[26] Шуңа Мән Униңға хошаллиқ билән мәдһийә ейтимән.
Өлсәмму теним үмүт ичидә туриду.
[27] Чүнки Сән Мени өлүкләр диярида ташлап қоймайсән.
Сениң садиқ Хизмәткариңниң тениниңму чиришигә йол қоймайсән.
[28] Һәқиқий һаятлиққа йетәкләйдиған йолни Маңа көрсәттиң.

---

* **2:17** 17. Ахир заман — мәзкүр айәттә бу уқум Әйса Мәсиһниң биринчи қетим бу дунияға келишидин тартип, иккинчи қетим келишигичә болған вақитни көрситиду.

Әнди Сән Мени һозуруңда хошалликқа чөмдүрисән».

29 Қериндашлар, силәргә ениқ ейталаймәнки, бу сөзләр чоқум падиша
Давутниң өзигә қаритилмайду. Чүнки әждадимиз Давут аләмдин өтүп,
йәргә көмүлди. Униң қәбри бүгүнгичә бу йәрдә сақланмақта. 30 У болса
пәйғәмбәр болуп, Худаниң униң тәхтигә өз әвладидин бирини варислиқ
қилдурушқа қәсәм билән вәдә бәргәнлигини биләтти. 31 Падиша Давут
Худаниң алдин-ала ейтилғанлириниң чоқум әмәлгә ашурулидиғанлиғини
билип, Қутқазғучи-Мәсиһниң өлгәндин кейин тирилдүрүлидиғанлиғини,
йәни өлүкләр диярида ташлап қоюлмайдиғанлиғини вә тенениң
чиримайдиғанлиғини ейтқан. 32 Бу сөз Худа өлүмдин тирилдүргән һәзрити
Әйсаға қаритилған болуп, биз бу ишниң гувачилири. 33 Худа Уни
тирилдүрүп, асманға елип чиқип кәткәндин кейин, Уни чоң шан-шәрәпкә
егә қилип, Өзиниң оң йенида олтарғузди. Һәзрити Әйса Худа Ата вәдә
қилған Муқәддәс Роһни Униңдин алди вә һазир көрүватқан,
аңлаватқанлириңлардәк, бу Роһни бизләргә чүшәрди.
34-35 Падиша Давут һәргиз асманға чиқмиған. Униң язған мону сөзли-риму
Қутқазғучи-Мәсиһкә қаритилған:

«Пәрвәрдигар Ғожайинимға ейттики:
‹ Мән Сениң дүшмәнлириңни
Айиғиң астида дәссәткүчә,
Мениң оң йенимда олтарғин! ›»

36 Шуниң үчүн, әй исраил қериндашлар, шуни қәтъий билишиң-лар
керәкки, Худа силәр чапрас яғачқа миқлап өлтүргән һәзрити Әйсани һәм
Рәббимиз, һәм бизни гуналиримиздин азат қилидиған Қутқазғучи-Мәсиһ
қилип тайинлиди! — деди.
37 Петрусниң бу сөзлири аңлиғучиларға жүрәккә санчилған хән-жәр-дәк
күчлүк тәгди. Улар қайил болғинидин Петрус вә башқа әлчиләрдин:
— Қериндашлар, ундақта қутқузулуш үчүн қандақ қилишимиз керәк? —
дәп сорашти.
38 Петрус уларға мундақ жавап бәрди:
— Гуналириңларниң кәчүрүм қилиниши үчүн, яман йолли-риң-лардин
йенип, товва қилиңлар һәм Әйса Мәсиһкә ишәнгәнлигиңларни көрситиш
үчүн чөмүлдүрүшни қобул қилиңлар. Шундақ қилсаңлар, Худа силәргә
Муқәддәс Роһни ата қилиду. 39 Бу вәдигә силәр вә силәр-ниң әвлатлириңлар
һәм дунияниң булуң-пушқақлирида яшаватқан-ларму еришәләйду. Чүнки
Рәббимиз Худа Өзи чақирған кишиләрниң һәммисигә Өзиниң Роһини ата
қилиду.
40 Петрус йәнә нурғун сөзләр билән уларни агаһландурди вә уларға:
— Силәр өзәңларни Худаниң бу заманниң бузулуп кәткән киши-лиригә
келидиған жазасидин қутулдуруңлар! — дәп агаһландурди. 41 Нурғун

кишиләр униң сөзлиригә ишинип, чөмүлдүрүшни қобул қилди. Шу күни үч
миңчә киши мәсиһийләр җамаитигә қошулди. 42 Улар башқа мәсиһийләр
билән дайим җәм болушуп әлчиләрниң тәлимини аңлап, һәзрити Әйсани
хатириләш үчүн нанни бөлүшүп йейишәтти вә дуа қилишатти.

Мәсиһийләр арисидики инақлиқ

43 Әлчиләр нурғун мөҗүзә вә карамәтләрни көрсәтти. Халайиқни
қорқунуч басти. 44 Пүтүн мәсиһийләр давамлиқ биллә инақ яшап,
сениң-мениң дейишмәй, бариға ортақ болушти. 45 Мал-мүлүклирини сетип,
пулини һәр кимниң еһтияҗиға қарап тәхсим қилишти. 46 Һәр күни мәркизий
ибадәтхана һойлисиға кирип, ибадәт қилишатти. Өйлиридиму
хошал-хорамлиқ вә ақ көңүллүк билән бир-бирини меһман қилишип,
һәзрити Әйсани хатириләш үчүн нанни бөлүшүп йейишәтти. 47 Улар Худаға
мәдһийә ейтишип, пүтүн шәһәрдикиләрниң һөрмитигә сазавәр болди. Худа
һәр күни йеңи мәсиһийләрни уларниң арисиға қошатти.

3

Петрус билән Юһаннаниң току адәмни сақайтиши

1 Бир күни чүштин кейин саат үчләрдә, йәһудийлар адити бойичә
мәркизий ибадәтханида дуа қилидиған вақитта, Петрус билән Юһаннаму
ибадәтханиға барди. 2 Улар мәркизий ибадәтханиға йеқинлашқанда, бир
туғма току адәмму бу йәргә әкелиниватқан еди. Һәр күни кишиләр уни
ибадәтханиға киргәнләрдин сәдиқә тиләп җан бақсун дәп, мәркизий
ибадәтханиниң «Гөзәл дәрваза» дәп атилидиған ишиги алдиға әкелип
қоятти. 3 Току адәм Петрус билән Юһаннаниң мәркизий ибадәтханиға
кирип кетиватқинини көрүп, улардин сәдиқә тилиди. 4 Улар току адәмгә
диққәт билән қариғандин кейин, Петрус:
— Бизгә қара, — деди.
5 Тиләмчи улардин бир нәрсә күтүп, көзлирини тикип қарап туратти.
6 Бирақ Петрус униңға:
— Мәндә алтун яки күмүч йоқ, лекин қолумда барини саңа берәй.
Насирәлик Әйса Мәсиһниң нами билән буйруймәнки, орнуңдин туруп маң!
— дедидә, 7 уни оң қолидин тартип, йөләп турғузди. Шу ан у адәмниң пут вә
ошуқ беғишлириға күч кирип, 8 орнидин чачрап туруп меңишқа башлиди. У
меңип вә сәкрәп, Худаға мәдһийә ейтқан һалда улар билән биллә мәркизий
ибадәтхана һойлисиға кирди. 9 Униң меңип Худаға мәдһийә ейтиватқинини
көргән җамаәт 10 униң мәркизий ибадәтханиниң «Гөзәл дәрвазиси» алдида
тиләмчилик қилип олтиридиған һелиқи киши екәнлигини тонуп, һаң қетип
қелишти.

Петрусниң мәркизий ибадәтханидики сөзлири

11 Һәммә адәм һелиқи пути сақайған адәмни көрүш үчүн ибадәт-ханидики
«Сулайман пешайвини» дегән йәргә жүгрәп келишти. Улар униң сақ пети

Петрус билән Юһаннаға чиң есилип турувалған-лиғини көрүп, һәйран болушти. [12] Бу әһвални көргән Петрус халайиққа мундақ деди:
— Исраил қериндашлар! Бу ишқа неманчә һәйран болисиләр? Бизгә неманчә тикилип қарайсиләр? Силәр бизни өз күч-қудрити яки садақәтмәнлигигә тайинип бу адәмни маңдурди, дәп ойламсиләр? [13] Һәргиз ундақ әмәс! Һалбуки, Ибраһим, Исһақ, Яқуп қатарлиқ әҗдатлиримиз етиқат қилип кәлгән Худа Өзиниң Хизмәткари болған һәзрити Әйсаниң шан-шәривини намайән қилди. Силәр шу һәзрити Әйсани кеңәшмигә тутуп бәрдиңлар. Һаким Пилатус Уни қоюп бәрмәкчи болған болсиму, силәр Пилатусниң алдида Уни рәт қилип, «Өлтүрүш керәк!» дедиңлар.
[14] Муқәддәс вә адил болған һәзрити Әйсани рәт қилип, һаким Пилатустин Униң орниға бир қатилни қоюп беришни тәләп қилдиңлар. [15] Шундақ қилип, һаятлиқни Яратқучини өлтүрдүңлар! Бирақ Худа Уни тирилдүрди. Биз мана бу вақиәниң гувачилири. [16] Мана шу һәзрити Әйсаға болған ишәнчимиз билән бу току адәмгә күч кирди. Силәр көрүп турған вә тонуйдиған бу адәм бизниң һәзрити Әйсаға болған ишәнчимиз арқилиқ сапму-сақ болди. Силәрму буни көрдүңлар.
[17] Қериндашлар, мән ишинимәнки, силәр вә башлиқлириңлар һәз-рити Әйсаға шунчә яманлиқ қилғанда, өзәңларниң немә қиливатқанли-ғиң-ларни билмәттиңлар. [18] Мана бу Худаниң Қутқазғучи-Мәсиһниң зиянкәшликкә учрап өлидиғанлиғи тоғрисида пәйғәмбәрләр арқи-лиқ алдин-ала ейтқанлириниң әмәлгә ашурулушидур. [19] Шуниң үчүн һазир яман йоллириңлардин йенип, товва қилиңлар! Худаниң йолиға қайтиңлар! Шундақ қилғанда, Худа гуналириңларни кәчүрүм қилиду. [20] У силәргә йеңи күч ата қилип, Өзи биз үчүн тайинлиған Қутқазғучи-Мәсиһ болған Әйсани қешиңларға қайтидин әвәтиду. [21] Худа бурунқи заманларда муқәддәс пәйғәмбәрлири арқилиқ җакалиғинидәк, һәммә мәвҗудатлар йеңилинидиған вақит кәлгичә, һәзрити Әйса асманда туриду. [22] Муса пәйғәмбәр һәзрити Әйса һәққидә мундақ дегән еди: «Пәрвәрдигариңлар Худа өз қериндашлириңлар арисидин маңа охшаш бир Пәйғәмбәр тикләйду. Униң сөзлиригә толуқ әмәл қилишиңлар керәк. [23] Чүнки бу Пәйғәмбәрниң сөзини аңлимайдиғанлар Худаниң хәлқи қатаридин чиқирилип йоқитилиду».
[24] Дәрвәқә, Самуил пәйғәмбәр вә униңдин кейин келип, Худаниң сөзлирини йәткүзгән пәйғәмбәрләрниң һәммиси бу күнләрдә һәзрити Әйса тоғрисида йүз беридиған ишларниму алдин-ала ейтқан. [25] Силәр бу пәйғәмбәрләрниң әвлатлирисиләр вә Худа әҗдадиңлар билән түзгән келишиминиң мирасхорлирисиләр. Чүнки Худа әҗдадимиз Ибраһимға: «Сениң әвладиң арқилиқ йәр йүзидики һәммә хәлиқләргә бәхит ата қилимән», дәп вәдә берип келишим қилған. [26] Шуниң үчүн Худа һәр бириңларни яман йоллириңлардин қайтуруп, бәхит-саадәткә ериштүрүш үчүн, Хизмәткари һәзрити Әйсани тикләп, Уни авал силәргә әвәтти.

4

Петрус билән Юһаннаниң алий кеңәшмидә сорақ қилиниши

1 Петрус билән Юһанна халайиққа гәп қиливатқанда, бир нәччә мойсү-пәт
роһанийлар, мәркизий ибадәтхана қаравуллириниң башлиғи вә садуқий
диний еқимидики бир нәччиси келип қалди. 2 Әлчиләр халайиққа: «Худа
һәзрити Әйсани асас қилип, өлгәнләрни тирилдүриду», дәп тәлим
бәргәнлиги үчүн, бу кишиләр интайин ғәзәпләнди. 3 Шуңа улар Петрус
билән Юһаннани туткун қилди. Кәч кирип қалғанлиғи үчүн, улар кечичә
тутуп турулди. 4 Лекин әлчиләрниң тәлимлирини аңлиғанларниң көпи
һәзрити Әйсаға ишәнди. Шундақ қилип, һәзрити Әйсаға әгишидиған
әрләрниң санила бәш миңға йәтти.
5 Әтиси йәһудийларниң кеңәшмисидики барлиқ башлиқ, ақсақал вә Тәврат
устазлири Йерусалимда топланди. 6 Уларниң арисида баш роһаний Һаннан,
Қаяпа, Йәһия, Искәндәр вә баш роһанийниң башқа туққанлириму бар еди.
7 Улар Петрус билән Юһаннани алдиға чақиртип:

— Силәр бу ишни қайси күч-қудрәткә тайинип, кимниң нами билән қилдиңлар? — дәп сориди.

8 Петрус Муқәддәс Роһқа чөмгән һалда мундақ деди:

— Хәлқимизниң һөрмәтлик рәһбәрлири вә ақсақаллири! 9 Әгәр биз бүгүн
бу току адәмгә көрсәткән яхши иш һәм униң қандақ сақайтил-ған-лиғи
сәвәплик сораққа тартилған болсақ, 10 силәр вә пүтүн исраил хәлқи шуни
билишиңлар керәкки, уни пүтүнләй сақайтип алдиңларда турғузған
күч-қудрәт насирәлик Әйса Мәсиһниң күч-қудритидур! Силәр һәзрити
Әйсани чапрас яғачқа миқлап өлтүргән болсаңларму, лекин Худа Уни
өлүмдин тирилдүрди.
11 Муқәддәс Язмиларда У һәққидә мундақ йезилған:

«Қурулушчилар ташлавәткән бу Таш,
Қурулушниң һул Теши болуп қалди».

Һәзрити Әйса дәл шу «Таштур!» 12 Пәқәт һәзрити Әйсала бизни
қутқузалайду, чүнки пүткүл инсанийәт дуниясида һәзрити Әйсадин башқа
Худа тайинлиған һеч қандақ Қутқазғучи йоқтур!
13 Петрус билән Юһаннаниң бу җүръитини көргән кеңәшмә башлиқлири
уларниң оқумиған адәттики адәмләрдин екәнлигини билип, һәйран
болушти. Уларниң бурун һәзрити Әйса билән биллә болғанлиғиниму
билди. 14 Лекин сақийип кәткән һелиқи адәм Петрус билән Юһаннаниң
йенида дәлил болуп туруватқанлиғи үчүн, улар һеч қандақ гәп
яндуралмиди. 15 Шуниң билән кеңәшмә башлиқлири уларни кеңәшмидин
чиқишқа буйриди. Андин:
16 — Буларни қандақ қилимиз? Улар көрсәткән әҗайип мөҗүзини пүткүл
Йерусалим хәлқи билидикән, биз мундақ иш болмиған дейишкә амалсиз.

[17] Лекин бу ишниң хәлиқ ичидә техиму кәң тарқи-лип кәтмәслиги үчүн,
уларға буниңдин кейин Әйса тоғрисида һеч кимгә бир немә демәсликкә
агаһландуруш берәйли, — дәп мәслиһәт қилишти.
[18] Шундақ қилип, улар әлчиләрни чақиртип, қандақ болушидин қәтъий
нәзәр буниңдин кейин һәзрити Әйсаниң намида сөзләп тәлим бәрмәсликни
буйриди. [19] Лекин Петрус билән Юһанна:
— Худаниң алдида силәргә бойсунуш тоғриму яки Худағиму? Буниңға
өзәңлар бир немә дәңлар! [20] Амма биз көргән вә аңлиған-лиримизни ейтмай
туралмаймиз! — дәп җавап бәрди.
[21] Кеңәшмә башлиқлири болса, халайиқтин қорқуп, әлчиләрни җазалашқа
лайиқ сәвәп тапалмай, уларни техиму қаттиқ агаһлан-дуруп, қоюп бәрди.
Чүнки халайиқ Худаға мәдһийә ейтиватқан болуп, [22] буниң сәвәви қириқ
жилдин бери току һелиқи адәмниң сақийип кәткәнлигидин еди.

Мәсиһийләрниң бир нийәттә дуа қилиши

[23] Петрус билән Юһанна қоюп берилгәндин кейин, башқа
мәсиһий-ләр-ниң йениға қайтип келип, кеңәшмидики алий роһанийлар вә
ақсақалларниң қилған сөзлирини көпчиликкә уқтурди. [24] Мәсиһий-ләр буни
аңлиғанда, бир нийәт, бир мәхсәттә Худаға мундақ дуа қилди:
— Әй Егимиз, асман-зимин, деңиз-муһитларни вә улардики барлиқ
мәвҗудатларни яратқан Өзәң. [25] Сән Муқәддәс Роһ билән хизмәткариң
болған әҗдадимиз падиша Давут арқилиқ мундақ дегәнғу:

«Немә үчүн капирлар Худадин ғәзәплинидиғанду?
Немә үчүн хәқләр бекардин-бекар сүйиқәст қилидиғанду?
[26] Дунийадики падишалар сәп тартип,
Худа вә У тайинлиған Қутқазғучисиға қарши җәм болушти».

[27] Дәл шу әһвал бизниң шәһиримиздә йүз бәрди! Һирод хан билән һаким
Пилатус римлиқ ләшкәрләр вә исраил хәлқи билән бир-лишип, муқәддәс
Хизмәткариң, Өзәң тайинлиған Қутқазғучи Әйсаға қарши топланди. [28] Улар
билмәстинла Өз күч-қудритиң вә ирадәң билән бурунла орунлаштурған
ишларни әмәлгә ашурди.
[29] Әй Рәббимиз, әнди уларниң Сениң хизмәткарлириң болған бизгә
селиватқан қорқунучлирини көргәйсән! Сөзлириңни жүрәклик
йәткүзүшимизгә мәдәт бәргәйсән. [30] Өз қудритиңни көрситип, муқәд-дәс
Хизмәткариң Әйсаниң намидин кесәлләрни сақайтип, мөҗүзә вә
карамәтләр яратқайсән.
[31] Уларниң дуалири аяқлашқанда, уларниң турған йери тәвринип кәтти.
Улар Муқәддәс Роһқа чөмүп, Худаниң сөзлирини жүрәклик йәткүзүшкә
башлиди.

Мәсиһийләрниң пул-маллиридин тәң пайдилиниши

[32] Мәсиһийләр бир нийәттә, бир мәхсәттә еди. Һеч ким өзигә тегишлик

пул-мелини «өзәмниң» демәтти, бариға ортақ еди. [33] Әлчиләр Худаниң зор
күч-қудрити билән Рәббимиз Әйсаниң тирилгәнлигигә гувалиқ берәтти.
Худа уларниң һәммисигә мол бәхит ата қилған еди. [34] Уларниң һеч немигә
һажити чүшмәтти, чүнки бәзиләр йәр-зимини, өй-жайини сетип, [35] пулини
әлчиләргә тапшуратти. Әлчиләр пулни һәр кимниң еһтияжиға қарап тәхсим
қилатти.
[36] Мәсилән, мәркизий ибадәтханида ишләйдиған лавийлардин Сипруста
туғулған Йүсүп исимлиқ бир мәсиһий бар еди. Әлчиләр уни Барнаба, йәни
«илһамландурғучи» дәп ататти. [37] Уму өзиниң бир парчә етизини сетип,
пулини әлчиләргә тапшурди.

5

Һанания билән Сәпирә

[1] Һанания исимлиқ йәнә бир адәмму аяли Сәпирә билән бир парчә йерини
сатти. [2] Һанания бир қисим пулни өзигә қалдурди, ашқан пулни
«Йеримизниң һәммә пули мошу», дәп әлчиләргә тапшурди. Аялиму
буниңдин толуқ хәвәрдар еди.
[3] Петрус униңға:
— Һанания, немишкә ичиңгә шәйтанни киргүзүп, йәр сатқан пулниң бир
қисмини өзәңгә қалдуруш билән Муқәддәс Роһқа ялған ейттиң? [4] Йәр
сетилмиғанда сениң еди, сетилғандин кейин пулму өзәңниң. Шундақ туруп,
йәнә немишкә ғәрәзлик һалда: «Пулниң һәммиси мошу», дәп кәлдиң? Сән
инсанғила әмәс, Худағиму ялған ейттиң! — деди.
[5] Һанания бу сөзни аңлиған һаман жиқилип, жан үзди. Бу ишни
аңлиғучилар бәк қорқушуп кәтти. [6] Яшлардин бир нәччиси кирип, жәсәтни
кепинләп, сиртқа апирип дәпнә қилди.
[7] Тәхминән үч саәттин кейин, Һананияниң аяли кирип кәлди. Бирақ у
болған вақиәдин техи хәвәр тапмиған еди. [8] Петрус униңдин:
— Маңа ейтиң, силәр йәр сатқан пулниң һәммиси мошуму? — дәп сориди.
— Шундақ, һәммиси шу, — дәп жавап бәрди у.
[9] Петрус:
— Силәр немә үчүн Муқәддәс Роһни синап тил бириктүрдүңлар? Қараң,
ериңизни дәпнә қилип кәлгәнләр ишик алдида туриду, улар сизниму
әкетиду, — деди.
[10] Уму шу ан Петрусниң алдиға жиқилип, жан бәрди. Һелиқи яшлар кирип,
униң өлгәнлигини көрүп, униму елип берип, ериниң йениға дәпнә қилди.
[11] Пүтүн мәсиһийләр жамаитини вә бу ишни аңлиған-ларни қаттиқ
қорқунуч басти.

Әлчиләр яратқан мөжүзиләр

[12] Әлчиләр хәлиқ ичидә нурғун мөжүзә вә карамәтләрни көрсәтти. Барлиқ
мәсиһийләр мәркизий ибадәтханидики «Сулайман пешай-винида» дайим

жәм болатти. 13 Кишиләр уларни һөрмәтлисиму, бирақ уларға қошулушқа
журъәт қилалматти. 14 Шундақ болсиму, Рәббимиз Әйсаға ишинип,
жамаәткә қошулған әр-аяллар барғансири көпийишкә башлиди.
15 Яритилған мөжүзиләр сәвәвидин хәқләр кесәл кишиләрни кочиларға елип
чиқип, көрпә вә зәмбилләргә ятқузуп қоятти. Улар «Петрус йолдин өткәндә,
кесәлләргә қолини тәккүз-мисиму, һеч болмиғанда сайиси чүшүп, сақийип
кәтсун!» дәп ойлатти. 16 Йәнә топ-топ кишиләр Йерусалим йенидики
шәһәр-йезилар-дин кесәлләрни вә жин чаплишивалған кишиләрни елип
келәтти. Уларниң һәммиси сақийип қайтишатти.

Әлчиләрниң зиянкәшликкә учриши

17 Баш роһаний вә униң шериклири, йәни шу йәрлик садуқий диний
еқимидикиләр әлчиләрни зади көрәлмәтти. 18 Шуңа улар әлчиләр-ни тутуп,
һөкүмәт зинданиға қамиди. 19 Лекин шу кечә Худаниң бир периштәси
зинданниң қатму-қат дәрвазилирини ечип, әлчиләрни елип чиқип, уларға:
20 — Силәр мәркизий ибадәтхана һойлилириға кирип, жамаәткә йеңи һаят
тоғрисидики тәлимләрниң һәммисини ейтиңлар, — дәп буйриди.
21 Әлчиләр бу сөз бойичә таң атқанда мәркизий ибадәтхана һойли-сиға
кирип, кишиләргә тәлим беришкә башлиди.

Баш роһаний вә униң шериклири әлчиләрни сорақ қилиш үчүн,
исраилларниң барлиқ ақсақаллирини алий кеңәшминиң умумий жиғиниға
чақирди. Андин зиндандики әлчиләрни елип келишкә адәм әвәтти. 22 Лекин
улар зинданға йетип барғанда, әлчиләрниң у йәрдә йоқлиғини байқап
қайтип берип, кеңәшмидикиләргә:
23 — Биз зинданға барсақ, униң ишиги мәккәм қулуплақлиқ турупту.
Сиртида қаравулларму күзитип турупту, лекин ишикни ечип қарисақ,
ичидә бирму адәм йоқ! — дәп мәлумат бәрди.
24 Мәркизий ибадәтхана қаравуллириниң башлиғи вә алий роһаний-лар бу
хәвәрни аңлап, гаңгирап қелишти. «Әнди бу иш қандақ болар?» дәп
өз-өзидин сорашқа башлиди. 25 Дәл шу чағда бир киши кирип:

— Силәр зинданға ташлиған адәмләр мәркизий ибадәтхана һойли-сида
жамаәткә тәлим бериватидиғу! — дәп хәвәр қилди.
26 Буниң билән һелиқи қаравуллар башлиғи қол астидикиләрни башлап
берип, әлчиләрни елип кәлди. Бирақ хәлиқниң өзлирини чалма-кесәк
қилишидин қорқуп, уларға зорлуқ ишләтмиди.
27 Улар әлчиләрни елип кәлгәндин кейин, уларни кеңәшмә баш-лиқлири
алдида турғузди. Баш роһаний уларниң үстидин шикайәт қилишқа башлап:
28 — Биз силәрни Әйса һәққидә кишиләргә тәлим бәрмәңлар, дәп қаттиқ
чәклигән едуқ. Лекин силәр йәнә шу тәлимиңларни пүтүн Йерусалимға
яйдиңлар һәм Әйсаниң қан қәрзини бизгә артмақчи болуватисиләр! — деди.
29 Петрус вә башқа әлчиләр жавап берип мундақ деди:

— Биз инсанға әмәс, Худаға бойсунушимиз керәк. 30 Силәр һәзрити
Әйсани чапрас яғачқа миқлап өлтүрдүңлар. Лекин әждатлиримиз етиқат

қилип кәлгән Худа Уни тирилдүрди. [31] Худа исраил хәлқиниң гуналириға
товва қилип, кәчүрүмгә еришиш пурситигә егә болуши үчүн, һәзрити
Әйсани Йетәкчи һәм Қутқазғучи қилип, Өзиниң оң йениға олтарғузди.
[32] Биз бу ишларниң гувачилири. Худа Өзигә бойсунғанларға ата қилған
Муқәддәс Роһму бу ишларни испатлап бериду.
[33] Алий кеңәшмә башлиқлири бу сөзләрни аңлап интайин ғәзәпләнди вә
әлчиләрни өлтүрмәкчи болушти. [34] Лекин уларниң арисида пүтүн хәлиқниң
һөрмитигә сазавәр болған пәрисий диний еқимидики Ғама-лийил исимлиқ
бир Тәврат устази бар еди. У орнидин туруп:
— Уларни бир дәм сиртқа чиқирип туруңлар, — дәп буйриди.
[35] Андин у кеңәшмә башлиқлириға мундақ деди:
— Әй исраиллар, силәр бу кишиләрни бир тәрәп қилишта еһтият
қилиңлар! [36] Өткәндә һелиқи әбләх Тәвдас оттуриға чиқип, өзини чоң тутуп,
вақиә чиқарди. Униңға тәхминән төрт йүз адәм әгәшкән еди. Бирақ у
римлиқлар тәрипидин өлтүрүлди. Әгәшкүчилири тарқилип кетип, иши
йоққа чиқти. [37] Кейин нопус тизимлаш вақтида җәлилийәлик Йәһудаму баш
көтирип чиқип, бир топ кишини топлап өзигә әгәштүргән. Уму өлтүрүлүп,
әгәшкүчилириму тарқитиветилгән. [38] Әнди бу кишиләргә кәлсәк, мениңчә
әң яхшиси, уларни қоюп бериңлар. Улар билән кариңлар болмисун. Әгәр
уларниң мәхсити вә қиливатқини пәқәт инсанниң иши болсила, җәзмән
мәғлуп болиду. [39] Әгәр Худадин болса, силәр уларни йоқиталмайсиләр,
һәтта өзәңларни Худаға қарши орунға қойған болисиләр!
Алий кеңәшмә Ғамалийилниң тәкливини қобул қилди [40] вә әлчи-ләрни
чақиртип кирип, уларни қамчилитип, һәргиз һәзрити Әйса тоғрилиқ тәлим
бәрмәсликни буйриди, андин уларни қоюп бәрди. [41] Әлчиләр кеңәшмидин
чиқип, Худаниң өзлирини һәзрити Әйсаниң нами үчүн хорлуқ азави
чекишкә лайиқ көргәнлигидин интайин хурсән болушти. [42] Улар йәнила һәр
күни мәркизий ибадәтхана һойлисида вә өйлиридиму тәлим берип,
«Һәзрити Әйса — Қутқазғучи-Мәсиһтур», дәп тохтимастин Хуш Хәвәр
тарқитивәрди.

6

Хизмәткә талланған йәттә киши

[1] Шу күнләрдә мәсиһийләрниң сани күндин-күнгә көпийип бар-мақта еди.
Бирақ грекчә сөзләйдиған бәзи йәһудийлар йәрлик йәһудийлардин рәнҗип
қалған еди. Уларниң дейишичә, күндилик тамақни тәхсим қилишта
уларниң ичидики тул аялларға берилгән тамақ башқиларниңкидин аз екән.
[2] Шуңа он икки әлчи пүтүн мәсиһий-ләрни жиғип, уларға мундақ деди:
— Биз әлчиләрниң Худаниң сөзини йәткүзүш хизмитини ташлап қоюп,
озуқ-түлүк тәхсимләш билән болуп кетишимиз тоғра әмәс. [3] Шуниң үчүн,
қериндашлар, араңлардики һөрмәткә сазавәр болған, Муқәддәс Роһқа
чөмгән дана кишидин йәттини таллаңлар. Бу ишларни шулар башқурсун.

[4] Биз болсақ өзимизни дуа қилиш вә Хуш Хәвәр һәққидә тәлим беришкә
беғишлайли.
[5] Әлчиләрниң тәкливигә һәммиси қошулушти. Шуниң билән көпчи-лик
имани камил вә Муқәддәс Роһқа чөмгән Истипан исимлиқ бир мәсиһийни
таллиди. Униңдин башқа Филип, Прокорус, Никанор, Тимон, Парменас һәм
бурун йәһудий диниға киргән антакялиқ Николасларни таллап, [6] уларни
әлчиләрниң алдиға елип чиқти. Әлчи-ләр уларни бу хизмәткә тайинлаш
үчүн қоллирини уларниң учисиға тәккүзүп туруп дуа қилишти.
[7] Худаниң сөзи давамлиқ тарқалғансири, Йерусалимдики
мәсиһий-ләр-ниң саниму барғансири көпәйди. Нурғун роһанийларму
һәзрити Әйсаға ишәнди.

Истипанниң тутқун қилиниши

[8] Худаниң меһир-шәпқити вә күч-қудритигә толған Истипан хәлиқ ичидә
зор мөҗүзә вә карамәтләрни көрсәтти. [9] Бирақ Кирини вә Искәндәрийә
шәһәрлири һәм Киликийә вә Асия өлкилиридин кәлгән, қуллуқтин азат
болғанлиғи үчүн «әркинләр» дәп аталған ибадәтханиниң әзалири болған
бәзи йәһудийлар Истипанға қарши чиқип, униң билән муназирә қилишқа
башлиди. [10] Лекин Муқәддәс Роһ Истипанға әқил-парасәт бәргәчкә, улар
униң сөзлиригә тақабил турушқа амалсиз еди. [11] Буниң билән улар бәзи
адәмләрниң гелини яғлап:
— Биз бу адәмниң Муса пәйғәмбәр вә Худаға карита күпүрлүк
сөзлигәнлигини аңлидуқ, — дәп төһмәт қилдурди.
[12] Улар мошу усул билән хәқни, ақсақалларни вә Тәврат устаз-лирини
қутритип, Истипанни тутқун қилдуруп, уни алий кеңәшмигә елип барди.
[13] Уларға сетилған сахта гувачилар оттуриға чиқип:
— Бу адәм һемишәм бу муқәддәс мәркизий ибадәтханимизға вә Тәврат
қанунимизға қарши сөзләрни қилиду. [14] Биз униң: «Насирәлик Әйса бу
ибадәтханини гумран қилиду, Муса пәйғәмбәрдин мирас қалған әнъәнивий
қаидә-түзүмлиримизни өзгәртиветиду», дегән-лигини аңлидуқ, — деди.
[15] Кеңәшмидә олтарғанларниң һәммиси Истипанға көз тикип қариғинида,
униң чирайиниң худди периштәниң чирайиға охшаш пақираватқанлиғини
көрди.

7

Истипанниң өзини ақлиши

[1] Баш роһаний Истипандин:
— Уларниң әризилири растму? — дәп сориди.
[2] Истипан мундақ җавап бәрди:
— Атилар вә ака-укилар, сөзүмгә қулақ селиңлар! Әҗдадимиз Ибраһим
техи Месопотамийә районидин Һаран шәһиригә көчүп бармиған вақитта,
шану-шәвкәтлик Худа униңға көрүнүп: [3] «Сән өз жутуң вә

урук-җамаитиңдин айрилип, Мән көрсәтмәкчи болған йәргә барғин», дегән
еди. [4] Буниң билән әҗдадимиз Ибраһим калдани-ларниң зимини болған өз
жутини ташлап, Һаран шәһиригә берип орунлашти. Атиси өлгәндин кейин,
Худа уни бу җайға, йәни силәр һазир туруватқан җайға йөткәп кәлди. [5] У
вақитта Худа униңға тәвә бир ғеричму йәр бәрмигән еди. Бирақ
Ибраһимниң техичә пәрзәнди болмиған болсиму, Худа вәдә қилип, бу
зиминни униңға вә униң әвлатлириға бәрмәкчи болди. [6] Худа әҗдадимиз
Ибраһимға мундақ деди: «Сениң әвлатлириң мәлум бир чәт дөләттә
мусапирлиққа төрт йүз жил қул болуп, хорлуқта яшайду. [7] Бирақ уларни қул
қилған хәлиққә җаза беримән. Униңдин кейин әвлатлириң у йәрдин чиқип,
бу йәрдә Маңа ибадәт қилиду».
[8] Кейин Худа Ибраһимға: «Сән билән түзгән келишимимниң бәлгүси
хәтнә қилиш болсун», деди. Әҗдадимиз Ибраһимдин Исһақ төрәлди. У
туғулуп сәккизинчи күни хәтниси қилинди. Исһақтин исраил-ларниң атиси
болған Яқуп төрәлди. Яқуптин исраилларниң он икки қәбили-синиң
бовилири болған он икки оғул төрәлди. Улар-ниңму хәтниси қилинди.
[9] Кейин әҗдадимиз Яқупниң оғуллири иниси Йүсүптин көрәлмәс-лик
қилип, уни Мисирға баридиған содигәрләргә қул орнида сети-вәтти. Лекин
Худа униң билән биллә болғачқа, [10] уни пүтүн тартқан қийинчилиқтин
қутқузуп, униңға данишмәнлик ата қилип, Мисир падишасиниң һөрмитигә
ериштүрди. Падиша уни Мисирға баш вәзир вә ординиң баш ғоҗидари
қилди. [11] Кейин пүтүн Мисир вә Қанан йәрлиридә еғир ачарчилиқ йүз
берип, зор апәт болди. Әҗдатлиримиз озуқ-түлүксиз қалди. [12] Мисирниң
амбирида ашлиқ барлиғини аңлиған Яқуп оғуллирини, йәни
әҗдатлиримизни у йәргә әвәтти. Биринчи қетим барғинида, улар инимиз
Йүсүп өлгән дәп, уни тонумиған еди. [13] Шуңа иккинчи қетим барғанда,
әҗдадимиз Йүсүп акилириға өзиниң ким екәнлигини ашкарилиди вә
уларниму падишаға тонуштурди. [14] Шуниң билән әҗдадимиз Йүсүп атиси
әҗдадимиз Яқупниң алдиға акилирини әвәтип, уни пүтүн аилә-җамаити
билән, җәми йәтмиш бәш кишини Мисирға тәклип қилди. [15] Әҗдадимиз
Яқуп Мисирға берип, кейин әвлатлири билән шу йәрдә аләмдин өтти.
[16] Уларниң җәсәтлири Шәкәм шәһиригә қайтурулуп, әҗдадимиз Ибраһим
бурун Һамурниң оғуллиридин сетивалған йәрликкә қоюлди.
[17] Худа әҗдадимиз Ибраһимға: «Сениң әвлатлириңни қуллуқтин азат
қилимән», дегән вәдисини әмәлгә ашуридиған вақит йетип келишкә аз
қалғанда, Мисирдики йәһудийларниң нопуси хелә көпәйгән еди. [18] У
вақитта әҗдадимиз Йүсүпниң Мисир хәлқигә қилған яхши ишлиридин
хәвири болмиған йеңи бир падиша Мисирда тәхткә чиқти. [19] Бу падиша
әҗдатлиримизни һейлә-микирләр билән езип хорлиди, һәтта уларни өз
бовақлирини ташлаветишкә мәҗбур қилди. [20] Муса пәйғәмбәр мана шу
чағларда туғулған еди. У Худаниң нәзәридә алаһидә бала еди. Ата-аниси
уни өйдә үч ай баққандин кейин, [21] сиртқа ташлаветишкә мәҗбур болди.
Бирақ падишаниң қизи уни қутқузуп, өз оғли қилип чоң қилди. [22] Муса

пәйғәмбәр мисирлиқларниң алий билимлири билән тәрбийилинип, сөз
қабилийити вә иш бежириш қабилийитигә егә адәм болуп чиқти.
[23] У қириқ яшларға киргәндә, өз қериндашлири болған йәһудийлар-ниң
һалидин хәвәр елиш қарариға кәлди. [24] У бир мисирлиқниң бир йәһудий
қулни сәвәпсизла бозәк қиливатқанлиғини көрүп, уни қоғдап, йолсизлиқ
қилған мисирлиқни өлтүрүп, униң интиқа-мини елип бәрди. [25] У Худаниң
мән арқилиқ йәһудийларни қутқузиди-ған-лиғини йәһудий қериндашлирим
чүшинидиғу, дәп ойлиған еди, лекин улар буни чүшәнмиди. [26] Әтиси Муса
пәйғәмбәр икки йәһудий қериндашниң урушуватқанлиғини көрүп, уларни
яраштурмақчи болуп: «Силәр қериндаш туруп, немишкә бир-бириңларға
йолсизлиқ қилисиләр?» деди.
[27] Қериндишини бозәк қилған киши Муса пәйғәмбәрни иштири-ветип:
«Ким сени бизгә башлиқ яки сорақчи болсун дәпту?! [28] Мениму түнүгүнки
мисирлиқни өлтүргәндәк өлтүрмәкчимусән?» деди.
[29] Муса пәйғәмбәр бу сөзләрни аңлап, бу ишни башқиларму билиди-ған
охшайду, дәп қорқуп, Мисирдин Мидиян райониға көчип барди вә у йәрдә
мусапир болуп туруп келип, икки оғулға ата болди.
[30] Қириқ жилдин кейин Муса пәйғәмбәргә Синай теғиниң йени-дики
чөлдә көйүватқан тикәнликниң от ялқунида бир периштә көрүнди. [31] Бу
һални көргән Муса пәйғәмбәр интайин һәйран болуп, теги-тәктини билиш
үчүн тикәнликниң йениға барди. Бу чағда у Худаниң: [32] «Мән сениң
әҗдатлириң Ибраһим, Исһақ вә Яқуп етиқат қилип кәлгән Худа болимән»,
дегән авазини аңлиди. Муса пәйғәмбәр қорқунучта титрәп, қарашқиму
җүръәт қилалмиди. [33] Худа униңға йәнә: «Сән туруватқан йәр муқәддәстур.
Шуңа айиғиңни селивәт! [34] Мән Мисирдики бәндилиримниң
харлиниватқанлиғини көрдүм. Уларниң налә-пәриятлирини һәқиқәтән
аңлидим. Шуңа Мән уларни қутқузғили чүштүм. Әнди барғин, Мән сени
Мисирға әвәтәй», деди.
[35] Мана шу Муса пәйғәмбәрни һелиқи йәһудийлар: «Ким сени бизгә
башлиқ яки сорақчи болсун дәпту?!» дәп рәт қилған еди. Лекин Муса
пәйғәмбәргә Худаниң периштәси көйүватқан тикәнликтә көрүнүп: «Исраил
хәлқини қутқузуп, уларға йетәкчилик қилисән», дәп уни Мисирға әвәтти.
[36] Әйнә шу Муса пәйғәмбәр хәлиққә йетәкчилик қилип, уларни Мисирдин
чиқарған еди һәм Мисирда Қизил деңизниң бойида вә қириқ жилни
өткүзгән шу чөлләрдә әҗайип зор мөҗүзә вә карамәтләрни көрсәткән еди.
[37] Шу Муса пәйғәмбәр өзи уларға: «Худа қериндашлиримиз арисидин маңа
охшаш бир Пәйғәмбәрни тикләйду», дегән еди. [38] У чөлләрдә
әҗдатлиримизға башчилиқ қилған вақитларда Синай теғида Худаниң
периштәси униңға йәнә көрүнүп, сөз қилди. Муса пәйғәмбәр һаятлиқ бәхш
етидиған сөзләрни аңлап, уни әҗдатлиримизға вә улар арқилиқ бизгә
йәткүзди.
[39] Шундақ болсиму, әҗдатлиримиз Муса пәйғәмбәрниң гепигә кирмәй,
уни рәт қилип, көңлидә Мисирға қайтишни арзу қилди. [40] Муса пәйғәмбәр

Синай теғидин техи чүшмигән вақитта, улар униң акиси Һарунға: «Бизгә йол башлайдиған бутлар ясап бериң! Бизни Мисирдин елип чиққан һелиқи Мусаниң немә болуп кәткәнлигини билмәймиз», деди. [41] Шуниң билән улар мозай сүритидә бир бут ясап, униңға атап қурванлиқ қилип, сәҗдә қилди. Өз қоллири билән ясиған бу бутни хошал-хорамлиқ билән тәбрикләшти.
[42] Буни көргән Худа әҗдатлиримиздин нәзәрини йөткәп, уларни өз ихтияриға қоюп бәрди. Улар асмандики юлтузларға ибадәт қилишқа башлиди. Шуниң билән пәйғәмбәрләр Муқәддәс Язмиларда хатирилигәндәк, Худа улар-ни мундақ әйиплиди:

«Әй исраиллар! Силәр қириқ жил җәриянида чөлдә қурванлиқ
қилғиниңларда,
Маңа әмәс, бәлки өз қоллириңлар билән ясиған бутларға,
[43] Йәни ‹ Молохниң › чедири вә ‹ Рифанниң › юлтуз шәкиллик сүритини
көтирип меңип, уларға сәҗдә қилдиңлар!
Шуңлашқа силәрни Бабил шәһириниң чәтлиригә қоғлап, сүргүн
қилимән!»

[44] Әҗдатлиримиз чөлдә яшиған вақтида, келишим чедири дәпму аталған ибадәт чедири тиккән еди вә қәйәргә барса уни өзлири билән биллә йөткәп, униңда Худаға ибадәт қилатти. Ибадәт чедири Худа Муса пәйғәмбәргә көрсәткән нусха бойичә ясалған еди. [45] Әҗдатлиримиз ибадәт чедириға әвлатму-әвлат егидарчилиқ қилған вә кейин Йәшуниң йетәкчилигидә Худа қоғлиған милләтләрниң зиминлирини бесивелип, ибадәт чедирини бу йәргә елип кәлгән. Һәтта падиша Давутниң заманиғичә шу чедирда Худаға ибадәт қилған. [46] Падиша Давут Худаниң, Яқуп етиқат қилип кәлгән Худаниң шапаитигә еришип, Униң үчүн бир ибадәтхана селишқа Униң Өзидин иҗазәт сориған. [47] Бирақ Худа қошулмиған. Кейин падиша Сулайман Худа үчүн бир ибадәтхана салған.
[48] Һалбуки, улуқ Худа адәм салған ибадәтханиларда турмайду! Йәшая пәйғәмбәр арқилиқ Худа мундақ дегән еди:

[49-50] «Асман Мениң тәхтим болиду.
Зимин Мениң пут қоюдиған йеримдур.
Силәр Маңа буниңдинму яхши ибадәтхана салаламсиләр?!
Буниңдинму яхши арамгаһ ясаламсиләр?!
Асман-зиминдики мәвҗудатларни Мән яраттимғу!»

[51] Истипан сөзини аяқлаштуруп:
— Әй бойни, жүриги вә қулиғи қаттиқлар! Силәр хәтнә қилин-ми-ған капирларға охшаш җаһил. Силәр әҗдатлириңларға охшаш Худаниң Муқәддәс Роһиға дайим қаршилиқ қиливатисиләр. [52] Силәрниң
әҗдат-лириңлар зиянкәшлик қилмиған бирәр пәйғәмбәр барму һә? Улар

«Худаниң Адаләтчиси» болған һәзрити Әйсаниң келидиғанли-ғини
алдин-ала жақалиғанларниму өлтүрүшкән. Әнди У Өзи кәлгәндә, силәр
Униңға сатқунлуқ қилип, Униму өлтүрдүңлар. [53] Һәжәп иш һә! Худаниң
қанунини периштәләр өзи силәргә йәткүзгән болсиму, силәр униңға әмәл
қилмидиңлар! — деди.

Истипанниң чалма-кесәк қилиниши

[54] Истипанниң бу сөзлирини аңлиған алий кеңәшмә башлиқлири интайин
ғәзәплинип, униңға чишлирини ғучурлатти. [55] Муқәддәс Роһқа чөмгән
Истипан болса, көзлирини көккә тикип, Худаниң парлақ нурини вә Униң оң
йенида турған һәзрити Әйсани көрди.
[56] — Қараңлар! Асман ечилип, Инсан Оғли һәзрити Әйсаниң Худа-ниң оң
йенида турғанлиғини көрдүм! — деди у.
[57] Буни аңлиған башчилар қоллири билән қулақлирини йепиве-лишип,
чуқан селишти вә етилип берип, [58] уни шәһәрниң сиртиға иштирип
чиқирип, чалма-кесәк қилишқа башлиди. Истипанни гунакар дәп гувалиқ
бәргәнләр уни чалма-кесәк қилиштин бурун, чапанлирини Саул исимлиқ
бир жигитниң йениға қоюп қойған еди. [59] Истипан ямғурдәк йеғиватқан
ташниң астида туруп:
— Әй Рәббим Әйса, мениң роһумни қобул қилғайсән! — дәп вақириди.
[60] Кейин у тизлинип туруп қаттиқ аваз билән:
— Әй Рәббим, бу гунани дәп уларни жазалимиғайсән, — деди. У бу сөзни
қилип болупла, жан үзди.

8

Саулниң мәсиһийләргә зиянкәшлик қилиши

[1] Истипанниң өлтүрүлүшини Саулму қоллатти. Шу күндин башлап,
Йерусалимдики мәсиһийләр жамаити интайин дәһшәт-лик зиян-кәш--ликкә
учрашқа башлиди. Әлчиләрдин башқа пүтүн мәсиһийләр Йәһу-дийә вә
Самарийә өлкилириниң һәр хил жайлириға тарқилип кетишти. [2] Бәзи
садақәтмән кишиләр Истипанни дәпнә қилип, униңға чоң һаза тутушти.
[3] Лекин Саул мәсиһийләр жамаитигә вәйранчилиқ селип, әр-аял
мәсиһий-ләрни өйму-өй издәп тутуп, зинданға ташлашқа башлиди.

Хуш Хәвәрниң Самарийә өлкисигә йетип бериши

[4] Мәсиһийләр қәйәргә тарқилиштин қәтъий нәзәр, улар шу йәрдә Хуш
Хәвәр йәткүзди. [5] Мәсилән, Филип Самарийә өлкисиниң мәлум бир
шәһиригә берип, йәрлик кишиләргә: «Һәзрити Әйса — Қутқазғучи-Мәсиһ»,
дәп жақалиди. [6] Көпчилик буни аңлап һәм униң мөжүзили-рини көрүп,
пүткүл диққити билән униң сөзлиригә қулақ салди. [7] Жинлар өзлири
чаплишивалған кишиләрниң тенидин қаттиқ вақири-ған пети чиқип кәтти.
Нурғун паләч, токуларму сақайтилди. [8] Шуниң билән шу шәһәрдики
кишиләр чоңқур хошаллиққа чөмди.

[9] У шәһәрдә Шимон исимлиқ бир бахши болуп, өзиниң сехир-гәрлиги
билән шу җайдики хәлиқни бир мәзгил аң-таң қалдурған еди. У өзини
қалтис һесаплап, бәк махтинатти. [10] Жуқури вә төвән дәриҗи-лик кишиләр
униң сөзлирини пүтүн диққити билән аңлатти. Көпчилик: «Худаниң улуқ
күч-қудрити мана шу», дейишәтти. [11] У узундин бери сехиргәрлиги билән
халайиқни аң-таң қалдуруп кәлгәнлигидин кишиләр униңға интайин диққәт
қилип кәлгән еди. [12] Лекин улар әнди Филип йәткүзгән Худа Падишалиғиға
вә Әйса Мәсиһкә даир Хуш Хәвәргә ишәнди. Шуниң билән уларниң
арисидин нурғунлиған әр-аяллар чөмүлдүрүшни қобул қилди. [13] Шимон
өзиму ишәнди вә чөмүлдүрүлди. У һемишәм Филип билән биллә болди һәм
Филип көрсәткән зор мөҗүзә вә карамәтләрни көрүп, интайин һәйран
болди.
[14] Йерусалимдики әлчиләр самарийәликләрниң Худаниң сөзини қобул
қилғанлиғини аңлап, Петрус билән Юһаннани уларға әвәтти. [15] Иккиси у
йәргә бериши билән мәсиһийләргә Муқәддәс Роһниң ата қилиниши үчүн
дуа қилди. [16] Чүнки улар Рәббимиз Әйсаниң нами билән чөмүлдүрүлгән
болсиму, уларниң һеч қайсисиға Муқәддәс Роһ техи чүшмигән еди.
[17] Петрус билән Юһанна уларниң учисиға қолини тәккүзүп туруп дуа
қилғандин кейин, Муқәддәс Роһ уларға чүшти. [18] Әлчиләр қолини тәккүзүп
қойған кишиләргә Муқәддәс Роһниң ата қилинғанлиғини көргән Шимон
әлчиләргә пул тәңләп:
[19] — Бу күч-қудрәттин маңиму бериңлар. Мәнму кишиләрниң учиси-ға
қоллиримни тәккүзәй, улар мән арқилиқму Муқәддәс Роһни қобул қилсун,
— деди.
[20] Лекин Петрус униңға мундақ җавап бәрди:
— Худаниң бу соғисини пулға сетивалғили болиду, дәп ойлиған болсаң,
пулуң билән биллә һалак бол! [21] Бизниң ишимизда сениң һәссәң йоқ, чүнки
Худа алдида нийитиң халис әмәс. [22] Шуңа яман нийитиңдин йенип,
Худадин кәчүрүм тилә. Шундақ қилсаң, Худа сени кәчүрәр, [23] чүнки сениң
көрәлмәсликкә толуп, гунаниң торида екәнлигиң маңа мәлум.
[24] Шимон уларға:
— Мән үчүн Худадин тиләңларки, ейтқанлириңлардин бириму бешим-ға
кәлмисун! — деди.
[25] Петрус билән Юһанна йәнә шу шәһәрдә һәзрити Әйса һәққидә гувалиқ
берип, Худаниң сөзини йәткүзгәндин кейин, Самарийәниң нурғун
йеза-кәнтлиригә берип Хуш Хәвәр йәткүзгәч, Йерусалимға қайтип кәтти.

Филип вә ефиопийәлик әмәлдар

[26] Шу вақитта Худаниң бир периштәси Филипқа:
— Җәнупқа қарап Йерусалимдин Газа шәһиригә маңидиған чөлдики
йолға маң, — деди. [27] Филип йолға чиқти. Йолда у ефиопийәлик бир жуқури
дәриҗилик әмәлдарни учратти. Бу киши Кандас исимлиқ Ефиопийә аял
падишасиниң баш ғәзничиси болуп, Йерусалимға Худаға ибадәт қилғили

барған еди. 28 Қайтиш йолида өзиниң һарвусида олтирип, Йәшая
пәйғәмбәрниң Язмисини оқуп кетип баратти. 29 Муқәддәс Роһ Филипқа:
— Һарвуға йетишип маң, — деди.
30 Филип жүгрәп берип, әмәлдарниң Йәшая пәйғәмбәрниң Язмиси-дин
оқуватқанлирини аңлап, униңдин:
— Оқуғанлириңизни чүшәндиңизму? — дәп сориди.
31 Әмәлдар униңға:
— Бири маңа чүшәндүрүп бәрмисә, мән қандақму чүшинәләймән, — дәп
Филипни һарвусиға чиқип, йенида олтиришқа тәклип қилди.
32 Әмәлдар Язминиң мону қисмини оқувататти:

«У гоя боғузлашқа елип берилған қойдәк, қой қирқиғучи алдида ятқан
пахландәк үн-түн чиқармай жим туриду.
33 У хорлиниду, адиллиқ билән сотланмайду.
У әнди пәрзәнт үзи көрәлмәйду, чүнки Униң йәр йүзидики һаяти елип
кетилиду».

34 Ефиопийәлик әмәлдар Филиптин:
— Пәйғәмбәрниң бу сөзи кимгә қаритилған болғиди? Өзигиму яки
башқиларғиму? — дәп сориди.
35 Филип чүшәндүрүшкә башлиди, у Язминиң шу қисмидин башлап
әмәлдарға һәзрити Әйсаға даир Хуш Хәвәрни сөзләп бәрди. Шундақ қилип,
әмәлдар һәзрити Әйсаға ишәнди.
36-37 Улар йолда кетиветип, су бар бир йәргә кәлгәндә, әмәлдар:
— Бу йәрдә су бар екән. Мошу йәрдила чөмүлдүрүлсәм болмамду? —
деди.
38 Әмәлдар һарвуни тохтитишни буйриди. Филип униң билән биллә суға
чүшүп, уни чөмүлдүрди. 39 Улар судин чиққанда, Муқәддәс Роһ Филипни
башқа бир шәһәргә елип кәтти. Әмәлдар уни қайта көрәлмигән болсиму,
хошал-хорамлиқ билән йолини давамлаштурди. 40 Филип болса, өзиниң
Ашдод шәһиридә екәнлигини билгәндин кейин, у йәрдин Қәйсәрийә
шәһиригичә болған һәммә шәһәрләрни кезип, Хуш Хәвәрни йәткүзди.

9

Саулниң һәзрити Әйсаға ишиниши

1 Шу чағларда Саул Рәббимиз Әйсаға ишәнгүчиләргә давамлиқ өлүм
җазаси билән қорқунуч селивататти. У баш роһанийниң алдиға берип,
2 Дәмәшқ шәһиридики йәһудий ибадәтханилириға тонуштуруш хетини
йезип беришни тәләп қилди. Шундақ қилип, Саул Дәмәшқтики
йәһудийларниң ярдимини елип, һәзрити Әйсаниң йолида маңған
әр-аялларни тутқун қилип, уларни Йерусалимға сорақ қилишқа елип
кәлмәкчи болди.

3 Саул хәтләрни елип, йолға чиқти. Дәмәшқ шәһиригә йетип келиш-кә аз
қалғанда, туюқсиз асмандин бир күчлүк нур чүшүп, Саулниң әтрапини
йорутувәтти.
4 Йәргә жиқилған Саулға:
— Саул, Саул! Маңа немишкә зиянкәшлик қилисән? — дегән бир аваз
аңланди.
5 — Әй Рәббим, Сән Кимсән? — дәп сориди у.
— Мән сән зиянкәшлик қиливатқан Әйса. 6 Орнуңдин туруп, шәһәр-гә
кир, немә қилишиң керәклигини бири саңа ейтип бериду, — дегән җавап
кәлди һелиқи аваздин.
7 Саул билән биллә маңған кишиләрниң қорққинидин зуванлири тутулуп,
турған йеридә қетипла қалди. Чүнки улар авазни аңлисиму, гәп қилған
бирәрсини көрәлмигән еди. 8 Саул орнидин туруп, көзли-рини ечип қариди,
лекин һеч нәрсини көрәлмиди. Һәмралири униң қолидин йетиләп Дәмәшққә
елип кирди. 9 Үч күнгичә һеч немини көрәлмигән кор Саулниң гелидин һеч
нәрсә өтмиди.
10 Дәмәшқтә һәзрити Әйсаға ишинидиған Һанания исимлиқ бири бар еди.
Униңға бир көрүнүш кәлди. Рәббимиз Әйса уни:
— Һанания! — дәп чақирди.
— Әй Рәббим, мана мән, — дәп җавап бәрди у.
11 Рәббимиз Әйса униңға:
— Сән дәрһал «Түз» кочисиға берип, Йәһуданиң өйидин тарсус-луқ Саул
исимлиқ бирини тап, чүнки шу тапта у дуа-тилавәт қили-ватиду. 12 Дуа
қиливатқинида, Мән униңға Һанания исимлиқ бир кишиниң келип, униңға
қолини тәккүзүши биләнла көзиниң әслигә келидиғанлиғини аян қилдим,
— деди.
13 Һанания унимай, мундақ җавап бәрди:
— Әй Рәббим, нурғун кишиләрниң бу адәм һәққидә ейтқанлирини
аңлидим. У Йерусалимда Саңа ишәнгүчиләргә интайин рәһимсиз-ләрчә
зиянкәшлик қилған! 14 Һазир у Дәмәшққә келип, Саңа ибадәт қилған
кишиләрни тутуш үчүн алий роһанийлардин һоқуқ апту.
15 Рәббимиз Әйса униңға:
— Баривәр, Мән бу адәмни йәһудий әмәсләргә вә уларниң падиша-лириға
һәм исраилларға Мени тонуштуруш үчүн Өзәм таллидим. 16 Мән униңға
Мениң үчүн җәзмән хилму-хил азап-оқубәт тартишқа тоғра
келидиғанлиғиниму көрситимән, — деди.
17 Буниң билән Һанания һелиқи өйгә берип, қоллирини Саулниң учисиға
тәккүзүп:
— Қериндишим Саул, бу йәргә келиватқиниңда йолда саңа көрүн-гән
Рәббимиз Әйса көзлириң әслигә кәлсун вә сени Муқәддәс Роһқа чөмсун,
дәп мени шәхсән Өзи әвәтти, — деди.
18 Шу һаман Саулниң көзлиридин белиқ қасириғидәк нәрсиләр чүшүп,
көзлири ечилип көрәләйдиған болди. У орнидин туруп чөмүл-дүрүшни

қобул қилди. [19] Тамақ йегәндин кейин җисманий қувитиму әслигә кәлди.

Саулниң Дәмәшқтә Хуш Хәвәрни йәткүзүши

Саул Дәмәшқтики мәсиһийләрниң йенида бир нәччә күн турди вә
[20] дәрһал йәһудий ибадәтханилириға берип, «һәзрити Әйса Худа Оғли», дәп
тәлим беришкә башлиди. [21] Аңлиғучилар униң сөзлиридин һәйран
болушуп:

— Бу адәм Йерусалимда Әйсаға ишәнгүчиләргә вәһшиләрчә зиян-кәшлик қилған һелиқи адәм әмәсму? Бу йәргиму мәсиһийләрни алий роһанийларға тутуп бериш мәхситидә кәлгәнмиду? — дейишти.

[22] Лекин Саул техиму қайил қиларлиқ тәлим берип, Дәмәшқтики йәһудийларни һәзрити Әйсаниң Қутқазғучи-Мәсиһ екәнлигини рәт қилишқа амалсиз қалдурди.

[23] Бир мәзгилдин кейин йәһудийлар Саулға сүйиқәст қилмақчи болди.
[24] Саулни тутуп өлтүрүш үчүн улар кечә-күндүз шәһәр дәрвазисида уни
күтти. Бирақ бири уларниң уни қәстлимәкчи болғинини Саулға йәткүзүп
қойди. [25] Шуңа униң шагиртлири бир күни кечидә уни чоң севәткә
олтарғузуп, сепилдин артилдуруп чүшәрди.

Саул Йерусалимда

[26] Саул Йерусалимға берип, у йәрдики мәсиһийләргә қошулмақчи болди.
Лекин мәсиһийләр униң һәзрити Әйсаға ишәнгәнлигигә ишәнмәй, униңдин
қорқти. [27] Бирақ Барнаба униңға ярдәмчи болуп, уни әлчиләр билән
көрүштүрди. Уларға Саулниң Дәмәшқ йолида Рәббимиз Әйсани қандақ
көргәнлигини, Рәббимиз Әйсаниңму униңға гәп қилғанлиғини чүшәндүрди
вә Дәмәшқтә униң һәзрити Әйса һәққидә қандақ җүръәт билән тәлим
бәргәнлигини уқтуруп, уларни қайил қилди. [28] Буниң билән Саул
Йерусалимда әлчиләр билән биллә болуп, җүрәклик һалда Рәббимиз Әйса
һәққидә тәлим бәрди. [29] У йәнә грекчә сөзлишидиған йәһудийлар биләнму
сөзлишип, талишип қалди. Буниң билән улар уни өлтүрүвәтмәкчи болди.
[30] Мәсиһийләр бу иштин хәвәр тепип, уни Қәйсәрийә шәһиригә елип берип,
у йәрдин Тарсус дегән шәһәргә йолға салди.

[31] У чағда Йәһудийә, Җәлилийә вә Самарийәләрдики мәсиһийләр җамаити бир мәзгил течлиққа еришти. Муқәддәс Роһниң ярдими билән уларниң ишәнчи күчийип, һемишәм садақәтмәнлик билән Худа йолида маңди. Уларниң саниму күндин-күнгә көпәйди.

Петрус Лидда вә Җаффа шәһәрлиридә

[32] Шу вақитта мәсиһийләрни йоқлаш үчүн һәр қайси җайларни арилап
жүргән Петрус бир қетим Лидда шәһиридә туридиған мәсиһийләр билән
көрүшти. [33] У йәрдә у Әнеяс исимлиқ бир адәмни учратти. Бу адәм паләч
болуп, орун тутуп ятқили сәккиз жил болған екән. [34] Петрус униңға:

— Әнеяс, Әйса Мәсиһ сени сақайтти. Орнуңдин туруп, көрпәңни жиғиштур, — деди.

Әнеяс дәрһал орнидин турди. [35] Буни көргән Лидда шәһиридики вә Шарон
районидики нурғун адәмләр Рәббимиз Әйсаға ишәнди.
[36] Җаффа шәһиридә Табита исимлиқ бир аял мәсиһий бар еди. (Грекчә
исми «Доркас» болуп, «кейик» дегән мәнада.) У һәр вақит яхши иш
қилидиған болуп, намратларға ярдәм берәтти. [37] Бир күни у кесәл болуп,
өлүп кәтти. Кишиләр җәсәтни жуюп кепинләп, үстүнки қәвәттики өйгә
ятқузуп қойди. [38] Җаффа шәһири Лидда шәһиригә йеқин еди. Шуңа
Җаффадики мәсиһийләр Петрусниң Лиддада екәнлигини аңлап, униң
алдиға икки адәм әвәтип:
— Чапсан йетип келиң! — дәп тәклип қилди. [39] Петрус дәрһал йолға
чиқип, улар билән биллә Җаффаға кәлди.
Петрус Җаффаға йетип келиши билән үстүнки қәвәттики өйгә башлап
чиқилди. Барлиқ тул аяллар Петрусниң әтрапиға олишип, жиға-зар
қилишти вә Доркасниң һаят вақтида өзлиригә тикип бәргән кийимлирини
униңға көрситишти.
[40] Петрус һәммисини чиқириветип, тизлинип олтирип, Худаға дуа
қилғандин кейин, җәсәткә қарап:
— Табита, орнуңдин тур! — деди.
Табита көзини ечип, Петрусни көрүп, бешини көтирип олтарди. [41] Петрус
алдиға берип, уни йөләп турғузди вә тул аяллар билән башқа мәсиһийләрни
чақирип, Доркасни уларға тирик тапшуруп бәрди. [42] Бу хәвәр пүтүн
Җаффаға тарқилип, нурғун кишиләр Рәббимиз Әйсаға ишәнди. [43] Петрус
Җаффада Шимон исимлиқ бир терә әйлигүчиниң өйидә бир мәзгил турди.

10

Римлиқ йүз бешиға периштәниң көрүнүши

[1] Қәйсәрийә шәһиридә Корнилий исимлиқ бир адәм болуп, у Рим
қошунидики «Италия» дәп аталған қисимниң йүз беши еди. [2] У Худани
қәдирләйдиған адәм болуп, өзи вә өйдикилириниң һәммиси Худаға ибадәт
қилатти. У гәрчә йәһудийларниң хуши йоқ римлиқлардин болсиму,
мәртлик билән намрат йәһудийларға пул берәтти вә дайим Худаға дуа
қилатти. [3] Бир күни чүштин кейин саат үчләрдә униңға бир ғайибанә аламәт
көрүнди. У Худаниң бир периш-тәсиниң өзиниң йениға кәлгәнлигини очуқ
көрди. Периштә уни:
— Корнилий! — дәп чақирди.
[4] Корнилий интайин чөчүгән һалда униңға көзлирини тикип:
— Тәхсир, немә иш? — дәп сориди.
Периштә униңға:
— Сениң дуалириң вә намратларға қилған хәйир-сахавитиң һәққи-дики
хәвәрләр Худаға йәтти. [5] Әнди сән Җаффаға адәм әвәтип, Симун Петрус
исимлиқ кишини чақиртип кәл. [6] У Шимон исимлиқ бир терә әйлигүчиниң
өйидә меһман болуп туруватиду. Шимонниң өйи болса деңиз бойида, —

деди.
[7] Униңға гәп қилған периштә ғайип болғандин кейин, Корнилий өй
хизмәтчилиридин иккисини вә шәхсий ярдәмчилири ичидики садақәт-мән
бир ләшкәрни чақирди. [8] Болған ишларни уқтурғандин кейин, уларни
Жаффаға әвәтти.

Петрусқа Худадин көрүнүш келиши

[9] Әтиси улар Жаффаға йеқин барғанда, чүш вақти болуп, Петрус дуа
қилиш үчүн өгүзгә чиқти. [10] Униң қосиғи ечип, бир нәрсә йегүси кәлгән еди.
Тамақ тәйярлиниватқанда, Петрусниң көзигә бир ғайибанә аламәт көрүнди.
[11] Асман ечилип, кәң дәстихандәк бир нәрсиниң төрт бүҗигидин бағланған
һалда йәр йүзигә чүшириливатқанлиғидәк бир һаләтни көрди. [12] Дәстиханда
һәр хил төрт путлуқ һайванлар, йәр-беғирлиғучилар, учар қанатларму бар
болуп, уларниң арисида һарам һайванларму бар еди. [13] Униңға:
— Орнуңдин тур, Петрус, уларни союп йә! — дегән аваз аңланди.
[14] — Әй Рәббим, һәргиз болмайду! Мән һеч қачан һеч қандақ напак, һарам
нәрсини ағзимға алған әмәсмән! — деди Петрус.
[15] Бирақ Петрусқа йәнә:
— Худа һалал дегәнни сән һарам десәң болмайду, — дегән аваз аңланди.
[16] Бу иш үч қетим тәкрарлинип, дәстиханға охшайдиған һелиқи нәрсә
асманға елип чиқип кетилди.
[17] Петрус көзигә көрүнгән аламәтниң мәнасини чүшинәлмәй ойлап
турғанда, Корнилий әвәткән кишиләр Шимонниң өйини тепип, дәр-ваза
алдида туруп:
[18] — Симун Петрус исимлиқ бир меһман бу йәрдә турамду, қандақ? — дәп
вақириди.
[19] Петрус техичә һелиқи ғайибанә аламәтниң мәнаси зади немиду, дәп
ойлавататти. Муқәддәс Роһ униңға:
— Сени үч адәм издәп кәлди. [20] Пәскә чүш. Улар йәһудий болми-симу,
уларни капир демәй вә иккиләнмәй улар билән биллә бар, чүнки уларни
Мән әвәттим, — деди.
[21] Петрус пәскә чүшүп, һелиқи адәмләргә:
— Силәр издигән киши мән болимән. Бу яққа келишиңларниң сәвәви
немикин? — дәп сориди.
[22] — Бизни римлиқ йүз беши Корнилий әвәтти. У Худаға ибадәт
қилидиған дурус адәм болуп, пүтүн йәһудий хәлқиниң һөрмитигә
сазавәрдур. Худаниң бир муқәддәс периштәси униңға сизни өйигә
чақиртип, тәлимиңизни аңлашни буйруған, — дәп җавап бәрди улар. [23] Бу
сөзләрни аңлиған Петрус уларни өйгә тәклип қилип, қонду-руп меһман
қилди.

Әтиси Петрус улар билән биллә йолға чиқти. Җаффадики мәсиһий-ләрниң
бәзилириму улар билән биллә барди. [24] Иккинчи күни улар Қәйсәрийәгә
йетип барди. Корнилий туққанлири вә йеқин яр-бурадәрлирини өйигә

жиғип, Петрусларни күтүп туратти. [25] Петрус өйгә киргәндә, Корнилий алдиға чиқип, айиғиға баш қоюп сәждә қилди. [26] Петрус дәрһал уни йөләп турғузуп:

— Орнуңиздин туруң! Мәнму сизгә охшашла бир адәм! — деди.

[27] Петрус Корнилийгә гәп қилғач өйгә кирди. У өйниң ичигә жиғил-ған җамаәтни көрүп, [28] уларға:

— Силәргә мәлумки, биз йәһудийларниң йәһудий әмәсләр билән алақә қилишимиз әнъәнивий қаидимизгә хилап, һәтта өйлириңларға кирсәкму болмайду. Лекин Худа маңа бир көрүнүш арқилиқ һәр қан-дақ кишини напак демәслигим керәклигини көрсәтти. [29] Шуниң үчүн силәр адәм әвәтип мени чақирғанда, иккиләнмәй алдиңларға кәлдим. Әнди мениң соримақчи болғиним, мени немишкә чақирдиңлар? — деди.

[30] Корнилий мундақ деди:

— Төрт күнниң алдида, дәл мошу вақитта, йәни чүштин кейин саат үчләрдә, мән өйдә дуа қиливататтим. Туюқсиз кийимлиридин нур чақнап туридиған бир периштә адәм шәклидә алдимда пәйда болуп: [31] «Корнилий! Дуайиң Худаға йәтти. Худа намратларға қилған хәйир-саха--витиңдинму хәвәрдар. [32] Шуңа Җаффаға адәм әвәтип, Симун Петрус исимлиқ адәмни чақиртип кәл. У терә әйлигүчи Шимонниң өйидә меһман болуп туриду. Шимонниң өйи деңиз бойида», деди. [33] Шуниң үчүн дәрһал өзлирини чақирип келишкә адәм әвәткән едим. Өзлири-ниң қәдәм тәшрип қилғанлири толиму убдан болди. Әнди биз һәммимиз Худа өзлиригә дегән барлиқ сөзләрни аңлаш үчүн Худаниң алдида тәйяр туруптимиз.

Худаниң йәһудий әмәсләрниму қобул қилиши

[34-35] Петрус сөзини башлап мундақ деди:

— Худаниң һәр қандақ адәмни, мәйли у қайси милләттин болуши-дин қәтъий нәзәр тәң көридиғанлиғини, садақәтмән вә тоғра иш қилидиған киши болсила, Худаниң уни қобул қилидиғанлиғини әнди чүшәндим. [36] Силәр Худа исраил хәлқигә йәткүзгән Хуш Хәвәрни аңлиғанғу. Худа пүтүн инсанларниң Егиси болған Әйса Мәсиһ арқилиқ бизни Өзи билән яраштурди. [37] Силәрниң Йәһия пәйғәмбәр чөмүлдүрүш чақириғини йәткүзгәндин тартип, Җәлилийә өлкисидин башлап пүткүл Йәһудийә зиминлирида йүз бәргән насирәлик Әйсаға мунасивәтлик зор вақиәләрдин хәвириңлар бар. [38] Худа Уни тайинлап, Униңға Өзиниң Муқәддәс Роһи вә күч-қудритини ата қилди. У һәммә йәрни кезип, яхши ишларни қилип, шәйтанниң илкидә болғанларниң һәммисини сақайтти, чүнки Худа Униңға яр еди. [39] Биз әлчиләр Униң Йерусалим вә Исраилниң башқа йәрлиридә қилған пүтүн ишлириниң гувачилири. Гәрчә һәзрити Әйса Йерусалимда чапрас яғачқа миқлинип өлтүрүлгән болсиму, [40-41] үчинчи күни Худа Уни қайта тирилдүрүп кишиләр арисида намайән қилди. Бирақ һәммә кишигә әмәс, пәқәт Өзи таллиған гувачилар, йәни У өлүмдин тирилгәндин кейин Униң билән бир дәстиханда олтарған биз әлчиләр арисида намайән қилди.

[42] У бизниң Хуш Хәвәрни йәткүзүшимизни, тирикләр вә өлгәнләрниң
Сорақчиси қилинип тайинланған Кишиниң Өзи екәнлигини хәлиққә
жакалишимизни буйриди. [43] Пәйғәмбәр-ләрниң һәммиси У һәқтә: «Һәзрити
Әйсаға ишәнгәнләрниң гуналири Униң нами билән кәчүрүм қилиниду»,
дегән.

Муқәддәс Роһниң йәһудий әмәс милләтләргә чүшүши

[44] Петрус Худаниң бу сөзлирини қиливатқанда, аңлаватқан һәммә
кишиниң вужудиға Муқәддәс Роһ чүшти. [45] Петрус билән биллә Жаффадин
кәлгән һәзрити Әйсаға ишәнгән йәһудийлар Худаниң Муқәддәс Роһни
йәһудий әмәсләргиму ата қилғанлиғини көрүп бәк һәйран болушти.
[46] Уларниң башқиларниң өзлиригиму намәлум болған тилларда сөзлишип,
Худаниң улуқлуғини мәдһийиләватқанлиғини аңлиғанлиғи шүбһисиз еди.
Шуңа Петрус:
[47] — Худа худди бизгә ата қилғандәк, уларғиму Муқәддәс Роһни ата
қилған турса, уларни суға чөмүлдүрүшни қобул қилишқа ким
қошул-матти?! — деди.
[48] Шуниң билән Петрус уларниң Әйса Мәсиһниң намида
чөмүл-дүрү-лүшини буйриди. Кейин уларниң тәливи бойичә Петрус улар
билән биллә бир нәччә күн турди.

11

Петрусниң башқа милләт кишилириниң чөмүлдүрүлүшини аңлиши

[1] Әлчиләр вә пүткүл Йәһудийә өлкисидики башқа мәсиһийләр бәзи
йәһудий әмәсләрниңму Худаниң сөзини қобул қилған-лиғини аңлиди.
[2] Шуңа Петрус Йерусалимға қайтқанда, һәзрити Әйсаға ишәнгән
йәһудийларниң бәзилири уни әйипләп:
[3] — Сениң хәтнә қилинмиған йәһудий әмәсләрниң өйидә меһман болуп,
улар билән һәмдәстихан болғиниң зади қандақ иш?! — деди.
[4] Петрус пүтүн ишниң жәриянини уларға бир-бирләп чүшәндүрди.
[5] У мундақ деди:
— Жаффа шәһиридә дуа қиливатқинимда, бир ғайибанә аламәтни көрдүм.
Кәң дәстихандәк бир нәрсә төрт бүжигидин бағланған һалда асмандин
чүшүп, мениң йенимда тохтап қалди. [6] Сәп селип қарисам, униң ичидә һәр
хил төрт путлуқ һайванлар, явайи һайванатлар, йәр-беғирлиғучилар, учар
қанатларму бар екән. [7] Кейин маңа: «Орнуңдин тур, Петрус, уларни союп
йә!» дегән аваз аңланди. [8] Мән: «Әй Рәббим, һәргиз болмайду! Мән һеч
качан һәр қандақ напак, һарам нәрсини ағзимға алған әмәсмән!» дедим.
[9] Бирақ маңа йәнә: «Худа һалал дегәнни сән һарам демә», дегән аваз
аңланди. [10] Бу иш үч қетим шундақ тәкрарлинип, ахири һелиқи нәрсә
асманға елип чиқип кетилди. [11] Дәл шу чағда Қәйсәрийәдин мени
чақиришқа әвәтилгән үч киши мән турған өйниң дәрвазисиниң алдиға

кәлди. [12] Муқәддәс Роһ мени, гәрчә улар йәһудий болмисиму, иккиләнмәй
улар билән биллә беришқа буйриди. Җаффадин кәлгән бу алтә қериндашму
мениң билән биллә барди. Қәйсәрийәгә йетип келип, Корнилий исимлиқ
адәмниң өйигә кирдуқ. [13] Корнилий бизгә өзиниң өйидә бир периштәни
қандақ көргәнлигини ейтти. Периштә униңға: «Сән Җаффаға адәм әвәтип,
Симун Петрус исимлиқ адәмни чақиртип кәл, [14] у саңа сениң вә аиләңниң
қутқузулуш йолини сөзләп бериду», дегән екән.
[15] Мән гәп қилишқа башлиғанда, Муқәддәс Роһ худди бурун бизниң
вуҗудумизға чүшкинидәк, уларғиму чүшти. [16] Шу чағда Рәббимиз
Әйсаниң: «Йәһия пәйғәмбәр кишиләрни чөмүлдүргән, лекин силәр
Муқәддәс Роһқа чөмдүрүлисиләр», дегинини есимгә алдим. [17] Һаһа-йити
рошәнки, биз Әйса Мәсиһкә ишәнгәнликтин, Худа бизгә Өзиниң Роһини
ата қилғиниға охшаш, Уни йәһудий әмәсләргиму ата қилди. Шундақ турса,
мән Худаға қандақму тосқун-луқ қилалаттим?!
[18] Улар бу сөзләрни аңлиғанда, Петрусни әйипләшни тохтитип, Худа--ға
мәдһийә ейтип:
— Йәһудий әмәсләрму яман йоллиридин йенип товва қилса, Худа
уларғиму мәңгү һаятқа еришиш пурсити яритип беридикән! — дейишти.

Антакя шәһиридики мәсиһийләр

[19] У чағда Истипанниң өлтүрүлүш вақиәсидин кейин чиққан зиян-кәш-лик
түпәйлидин һәр қайси җайларға тарқилип кәткән мәсиһийләрниң бәзилири
һәтта Фәникийә райони, Сипрус арили вә Сурийәдики Антакя шәһири дегән
җайларға кетишти. Улар Худаниң сөзини пәқәт йәһудийларғила
йәткүзәтти. [20] Лекин Сипрус арили вә Кирини шәһиридин кәлгән бәзи
мәсиһийләр Антакя шәһиригә берип, Рәббимиз Әйса һәққидики Хуш
Хәвәрни йәһудий әмәсләргиму йәткүзди. [21] Рәббимизниң күч-қудрити улар
билән биллә болғачқа, нурғун кишиләр уларниң сөзлиригә ишинип,
Рәббимиз Әйсаға ишәнди.
[22] Бу хәвәр Йерусалимдики мәсиһийләр җамаитигә йетип кәлди. Улар
билип беқиш үчүн Барнабани Антакяға әвәтти. [23] Барнаба йетип берип,
Худаниң у йәрдики хәлиққә бәхит ата қилғанлиғини көрүп, хошал болди. У
көпчиликни җан-дили билән Рәббимиз Әйсаға садиқ болушқа
илһамландурди. [24] У Муқәддәс Роһқа чөмгән, имани камил, яхши бир адәм
болуп, униң түрткисидә нурғун адәм Рәббимиз Әйсаға ишәнди.
[25] Кейин Барнаба Тарсус шәһиригә Саулни издәп берип, [26] уни тепип
Антакяға елип кәлди. Иккиси мәсиһийләр җамаити билән биллә толуқ бир
жил туруп, нурғун адәмгә һәзрити Әйса һәққидә тәлим бәрди. Әйса
Мәсиһкә ишәнгәнләрни «мәсиһийләр» [*] дәп аташ Антакядин башланди.
[27] У күнләрдә Йерусалимдин Антакяға бәзи пәйғәмбәрләр кәлди.

---

[*]**11:26** 26. Йәһудийлар күткән Қутқазғучи ибраний тилида «Мәсиһ» дәп аталған еди. Шуңа һәзрити Әйсаға ишәнгәнләр «мәсиһийләр» дәп аталған.

28 Булардин Агабус исимлик бири Муқәддәс Роһниң тәсири билән оттуриға
чиқип, пүткүл Рим дуниясида қаттиқ ачарчилиқ болиди-ған-лиғини
алдин-ала ейтти. (Бу ачарчилиқ дәрвәқә Клавдиюс падиша һөкүм сүргән
жилларда йүз бәрди.) 29 Буниң билән Антакядики мәсиһий-ләр һәр бири өз
әһвалиға қарап, сәдиқә пул жиғип, Йәһудийә өлкисидә яшайдиған
мәсиһийләргә ярдәм беришни қарар қилди. 30 Улар бу қарарни әмәлгә
ашуруп, топлиған сәдиқә пуллирини Барнаба вә Саул арқилиқ
Йәһудийәдики мәсиһийләр җамаитиниң йетәкчилиригә йәткүзүп бәрди.

12

Мәсиһийләрниң техиму көп зиянкәшликләргә учриши

1 Шу чағларда Һирод хан мәсиһийләр җамаитидики бәзи киши-ләрни
тутуп, уларға зиянкәшлик қилишқа башлиди. 2 У Юһаннаниң акиси
Яқупниң каллисини алдурди. 3 Өзиниң бу һәрикитидин йәһудийларниң рази
болғанлиғини көрүп, Петрусни тутқун қилишни буйриди. Бу вақиә «Петир
нан» һейти мәзгилидә йүз бәрди. 4 Петрусни тутқандин кейин, уни зинданға
ташлап, һәр бири төрт ләшкәрдин тәшкил тапқан төрт новәтчи қаравуллар
топиға тапшурди. Һейттин кейин Һирод хан уни очуқ сот қилип өлтүрмәкчи
болди. 5 Петрус зинданда тутуп турулди. Лекин мәсиһийләр җамаитидики
қериндашлар униң үчүн Худаға сәмимий дуа қилишти.

Петрусниң зиндандин қутқузулуши

6 Һирод хан Петрусни елип чиқип сот қилишниң алдинқи кечиси Петрус
икки зәнҗир билән бағланған болуп, икки қаравулниң оттури-сида
ухлавататтти. Ишикниң сиртиғиму қаравул қоюлған еди. 7 Туюқсиз зинданға
күчлүк бир йоруқ нур чүшүп, Худаниң бир периштәси көрүнди. Периштә
Петрусниң мүрисигә қеқип:

— Тез тур! — дәп ойғатти.

Петрусниң қоллиридики зәнҗир шу ан бошап чүшүп кәтти. 8 Периштә
униңға:

— Кийимиңни кийивал. Айиғиңниму кий, — деди.

Петрус униң дегинини қилди. Периштә йәнә:

— Чапиниңни йепинчақлап кәйнимдин маң, — деди.

9 Петрус униңға әгишип зиндандин чиқти, бирақ у периштәниң
қиливатқининиң растлиғини билмәй, бир ғайибанә аламәт көрүпти-мән,
дәп ойлиған еди. 10 Улар биринчи вә иккинчи қаравул постидин өтүп,
зинданниң шәһәргә чиқидиған төмүр дәрвазисиға барғанда, дәрваза
өзлүгидин ечилип кәтти. Улар дәрвазидин чиқип, бир кочи-дин өткәндә,
периштә туюқсиз Петрусниң йенидин ғайип болди.

11 Шу чағда Петрус есигә келип, өзигә: «Әнди мән бу ишниң растли-ғини
билдим. Рәббим бир периштә әвәтип, мени Һирод ханниң қолидин вә
йәһудийларниң маңа қилмақчи болған барлиқ зиянкәш-лигидин

қутқузупту», деди.
[12] Петрус бу әһвални чүшинип, Маркус дәпму аталған Юһаннаниң аниси
Мәрийәмниң өйигә барди. У йәрдә нурғун кишиләр жиғилип, дуа-тилавәт
қиливататти. [13] Петрус дәрвазини қаққанда, Рода исимлиқ бир хизмәткар
қиз авазни аңлап чиқти. [14] У Петрусниң авазини тонуп, хошаллиғидин
ишикниму ачмай жүгрәп кирип, көпчиликкә:
— Петрус дәрваза алдида туриду! — дәп хәвәр қилди.
[15] — Сараң болуп қалдиңму?! — дейишти улар. Лекин хизмәткар қиз раст,
дәп турувалди. Улар:
— Бу униң роһи болса керәк! — дейишти.
[16] Петрус дәрвазини қеқивәргәндин кейин, улар чиқип дәрвазини ечип
қариса, дәрвәқә у екән! Һәммиси аң-таң болушти. [17] Петрус көпчи--ликкә
аваз чиқармаслиққа қол ишаритини қилип, уларға Худаниң өзини
зиндандин қандақ елип чиққанлиғини чүшәндүрди. Андин кейин у:
— Бу хәвәрни Яқупқа * вә башқиларға уқтуруп қоюңлар, — дәп өзи у
йәрдин башқа яққа кәтти.
[18] Таң атқанда қаравуллар алақзадә болушуп кәтти. Улар Петрусниң
қандақ чиқип кәткәнлигини биләлмиди. [19] Һирод хан уни издәшкә әмир
қилди, лекин униң из-деригини тапалмиди. Шуниң билән у қаравулларни
сорақ қилип, уларға өлүм жазаси беришни буйриди. Униңдин кейин Һирод
хан Йәһудийә өлкисидин Қәйсәрийә шәһиригә қайтип кәтти.

Һирод Агрипа ханниң өлүми

[20] Кейин Һирод хан Тир вә Сидон хәлқигә қаттиқ аччиқланди. Бу хәлиқләр
ашлиқни ханниң илкидики җайлардин алидиған болғачқа, улар бирлишип,
Һирод хан билән яришивелиш үчүн униң алдиға вәкил әвәтти. Улар алди
билән Виластус исимлиқ муһим әмәлдарниң һисдашлиғини қолға кәлтүрди.
[21] Бәлгүләнгән көрүшүш күнидә Һирод ханлиқ тонини кийип, тәхти-дә
олтирип, уларға нутуқ сөзлиди. [22] Улар:
— Бу адәмниң сөзлири әмәс, бәлки худаларниң бириниң сөзидур! — дәп
жуқури аваз билән уни махташти.
[23] Һирод Худаға тәәллуқ шан-шәрәпни өзиниң қиливалғанлиғи үчүн,
Худаниң периштәси шу ан уни урди. Нәтиҗидә у қурутлап өлди.
[24] Лекин Худаниң сөзи давамлиқ тарқилип, Униңға ишәнгүчи-ләрниң сани
көпәймәктә еди. [25] Барнаба билән Саул Йерусалимда сәдиқә пулни
тапшуруп бәргәндин кейин, Антакяға қайтип кәтти. Улар Юһанна
(Маркус)ни биллә елип кәтти.

***12:17** 17. Яқуп — һәзрити Әйсаниң иниси вә мәсиһийләр җамаитиниң баш йетәкчиси.

13

Муқәддәс Роһниң Барнаба билән Саулни әвәтиши

[1] Антакядики мәсиһийләр җамаитидә бәзи пәйғәмбәрләр вә тәлим
бәргүчиләр бар еди. Улар Барнаба, «Қара» ләқәмлик Шимон, киринилик
Луки, Һирод хан билән биллә чоң болған Менаһен вә Саул қатарлиқлар еди.
[2] Бир күни улар Худаға ибадәт қилип, роза тутуватқан вақтида Муқәддәс
Роһ уларға:
— Барнаба билән Саулни Мән чақирған хизмәтләрни қилишқа
аҗритиңлар, — деди.
[3] Шуниң билән улар йәнә азирақ вақит роза тутуп, дуа қилғандин кейин,
Барнаба билән Саулни хизмәткә аҗритиш үчүн, уларниң учисиға
қоллирини тәккүзүп уларни узитип қойди.

Барнаба билән Саул Сипруста

[4] Муқәддәс Роһниң буйруғи билән йолға чиққан Барнаба билән Саул
Сәләкийә шәһиригә берип, у йәрдин кемигә олтирип, Сипрус дегән аралға
қарап йолға чиқти. [5] Улар Саламис шәһиригә йетип келип, йәһудий
ибадәтханилирида Худаниң сөзлирини йәткүзүшкә башлиди. Юһанна
(Маркус) уларниң ишлириға ярдәмләшти.
[6] Улар пүтүн арални арилап чиқип, Пафос шәһиригә кәлди. Улар у йәрдә
өзини пәйғәмбәр дәп атавалған Барйәшу исимлиқ бир йәһудий сехиргәр
билән учришип қалди. [7] У сехиргәр бу аралниң билимлик римлиқ һакими
Сергиюс Паулниң тонуши еди. Һаким Сергиюс Барнаба билән Саулни
чақиртип, Худаниң сөзлирини аңлимақчи болди. [8] Лекин һелиқи сехиргәр
(униң грекчә исми Әлимас болуп, сехиргәр дегән мәнада) қарши чиқип,
һакимниң Әйса Мәсиһкә ишини-шигә тосалғулуқ қилишқа тиришти.
[9] Бирақ Муқәддәс Роһқа чөмгән Саул (грекчә исми Павлус [*]) һелиқи
сехиргәргә тиклинип қарап, [10] униңға:
— Һәй, шәйтанниң оғли! Һәммә адиллиқниң дүшминисән. Қәлбиң һәр хил
һелигәрлик вә алдамчилиқ билән толған. Худаниң тоғра йоллирини
бурмилашни зади тохтатмамсән? [11] Әнди Худа сени җазаға тартиду!
Көзлириң кор болуп, бир мәзгил күнниң йоруғини көрәлмәйсән! — деди.
Шу ан Әлимас көзлирини бир қара туман тосиғанлиғини сәзди. У
қоллирини узитип, башқиларниң йетәклишини өтүнди. [12] Йүз бәргән
әһвални көргән һаким уларниң Рәббимиз Әйса һәққидики тәлимлиригә
һәйран болуп, һәзрити Әйсаға ишәнди.

Павлусниң йәһудийларға һәзрити Әйса һәққидә ейтқанлири

[13] Павлус билән униң һәмралири кемигә олтирип, Пафостин Памфи-лийә

---

[*] **13:9** 9. Саул йәһудий әмәсләрниң арисида Хуш Хәвәр тарқатқанда,
өзиниң грекчә исми «Павлусни» қолланған.

өлкисиниң Пәргә шәһиригә барди. У йәрдә Юһанна (Маркус) улардин
айрилип Йерусалимға қайтти. 14 Павлуслар болса Пәргә шәһиридин
сәпирини давамлаштуруп, Писидийә районидики Антакя шәһиригә берип,
дәм елиш күни йәһудийларниң ибадәтханисиға кирди. 15 Тәврат вә
Пәйғәмбәрләрниң Язмилиридин тәлимләр оқулғандин кейин,
ибадәтханиниң җавапкәр адәмлири уларни чақиртип:

— Қериндашлар, әгәр җамаәтни илһамландуридиған гәп-сөзүңлар болса, ейтиңлар, — деди.

16 Павлус орнидин туруп, қолини көтирип, халайиқни тиничлитип, мундақ
деди:

— Әй исраиллар вә йәһудий әмәс садақәтмәнләр, қулақ селиңлар!
17 Исраиллар әзәлдин бери етиқат қилип кәлгән Худа әҗдатлиримизни
таллиди. Улар Мисирда яшиған мәзгилдә Худа уларни улуқ бир милләт
қилди. Худа күч-қудритини көрситип, қуллуқ әһвалға чүшүп қалған уларни
Мисирдин қутқузуп чиқти, 18 чөлдә уларға тәхминән қириқ жил ғәмхорлуқ
қилди. 19 У Қанан зиминидики йәттә милләтни йоқитип, уларниң
зиминлирини исраил хәлқигә зиминлиққа бәрди. 20 Бу ишларға илгири ахир
болуп төрт йүз әллик жил кәтти.

Кейин Худа Самуил пәйғәмбәрниң заманиғичә уларға батур
йетәк-чи-ләрни тикләп бәрди. 21 Кейин улар Самуил пәйғәмбәрдин бир
падиша тайинлашни тәләп қилған еди. Шуңа Худа уларға Бинямин
қәбилисидин Киш исимлиқ адәмниң оғли Саулни таллап бәрди. Саул қириқ
жил падишалиқ қилди. 22 Бирақ Худа Саулни тәхтидин чүширип, Давутни
падиша қилип бәрди. Худа Падиша Давут һәққидә мундақ дегән еди:
«Йишайниң оғли Давут Мени бәк хуш қилди. У Мән немә десәм, шуни
қилиду!» 23 Худа бурун вәдә бәргинидәк, Давут падишаниң әвлатлиридин
исраилларға бир Қутқазғучи тайинлиди. У — һәзрити Әйсаниң Өзидур!
24 Һәзрити Әйса Өзиниң вәзиписини башлаштин бурун, Йәһия пәйғәмбәр
чиқип, исраил хәлқини гуналириға товва қилип чөмүлдүрүшни қобул
қилишқа дәвәт қилди. 25 Йәһия пәйғәмбәр вәзипини тамамлаш алдида,
халайиққа мундақ дегән еди: «Силәр мени ким дәйсиләр? Мени Худа
әвәтидиған Қутқаз-ғу-чи дәмсиләр? Яқ! Мән силәр күткән Адәм әмәсмән. У
мәндин кейин келиду, мән һәтта Униң айиғиниң жиплирини йешишкиму
лайиқ әмәсмән!»

26 Әй Ибраһимниң әвлатлири болған қериндашлар вә йәһудий динини
яқлайдиған йәһудий әмәсләр, қулақ селиңлар! Худа һәмми-миз-ни
қутқузулсун дәп, бу Хуш Хәвәрни йәткүзди. 27 Йерусалим хәлқи вә уларниң
башлиқлири һәр дәм елиш күни ибадәтханида пәйғәмбәрләрниң һәзрити
Әйса тоғрисидики язған сөзлириниң оқулушини аңлисиму чүшәнмәтти,
һәзрити Әйсаниң Қутқазғучи екәнлигини тонуп йәтмигән еди. Уларниң
һәзрити Әйсани өлүм җазасиға лайиқ дейиши билән, пәйғәмбәрләрниң
алдин-ала ейтқан-лири әмәлгә ашти. 28 Улар һәзрити Әйсани өлүм җазасиға
һөкүм қилишқа бирәр гуна тапалмиған болсиму, һаким Пилатустин йәнила

Униңға өлүм жазасини беришни тәләп қилди. Пилатус қошулди. 29 Улар бу
ишларни пәйғәмбәрләрниң Қутқазғучи һәққидә алдин-ала ейтқанлирини
билмәстин қилди. Һәзрити Әйса өлгәндин кейин, Униң жәсиди чапрас
яғачтин чүширилип, дәпнә қилинди. 30 Лекин Худа һәзрити Әйсани
өлүмдин тирилдүрди! 31 Тирилгәндин кейин һәзрити Әйса бурун Өзи билән
биллә Жәлилийә өлкисидин Йерусалимғичә әгишип кәлгәнләргә көп қетим
көрүнди. Һазир бу кишиләр исраил хәлқигә һәзрити Әйсаниң гувачиси
болуватиду.
32-33 Бизму һазир бу Хуш Хәвәрни силәргә йәткүзүватимиз. Худа һәзрити
Әйсани тирилдүрүш билән, әждатлиримизға қилған вәдиси-ни бизниң
дәвримиздә әмәлгә ашурди! Бу һәқтә падиша Давут Зәбурниң иккинчи
нәзмисидә алдин-ала мундақ хатирилигән: «Сән Мениң Оғлум. Бүгүн
Сениң Атаң екәнлигимни жакалидим». [*] 34 Худа-ниң һәзрити Әйсани мәңгү
чиримас қилип тирилдүргәнлиги һәққидә Муқәддәс Язмиларда алдин-ала
мундақ йезилған: «Падиша Давутқа қилған вәдәмдә туруп, силәргә
муқәддәс вә муқәррәр бәхит ата қилимән!» 35 Бу һәқтә Зәбурниң йәнә бир
йеридә техиму айдиңлаш-ту-рулуп мундақ йезилған: «Худа, Сән садиқ
Хизмәткариңниң тениниң-му чиришигә йол қоймайсән». 36 Бу йәрдики
«садиқ Хизмәткар» дегән сөз падиша Давутқа қаритилған әмәс. Чүнки
падиша Давут өзиниң заманида Худаниң ирадиси бойичә хизмәт қилип,
аләмдин өтүп йәргә көмүлгән. Униң тени чирип кәткән. 37 Һәзрити Әйса
болса, Худа тәрипидин тирилдүрүлди. Униң тени пәқәт чиримиди. 38 Шуңа,
қериндашлар, шуни билишиңлар керәкки, бизниң силәргә йәткүзү-ватқан
гунадин кәчүрүм қилиниш йоли һәзрити Әйсаниң қилғанлири арқилиқла
мүмкин болиду. 39 Муса пәйғәмбәргә чүширилгән Тәврат қануниға
бойсунушқа һәр қанчә тиришсаңларму, гуналириңлар кәчүрүм
қилинмайду. Худа пәқәт һәзрити Әйса арқилиқла силәрни һәққаний адәм
дәп қарайду. 40 Шуңа пәйғәмбәрләр алдин-ала ейтқан балаю-апәт
бешиңларға келип қалмаслиқ үчүн, еһтият қилип, уларниң сөзлиригә
диққәт қилиңлар:

41 «Қулақ селиңлар, әй Мени мәсқирә қиливатқанлар!
Алақзадиликкә чүшүп, өлисиләр!
Чүнки Мениң заманиңларда қилмақчи болған ишлиримни
көргиниңларда,
Кишиләр уни силәргә чүшәндүрсиму ишәнмәйсиләр!»

---

[*] **13:32-33** 32-33. Қедимки заманларда Исраилда бир киши падиша қилип тайинланғанда, Худаниң оғли дәп атилатти. Әйни вақитта Исраил падишасиға қаритилған бу сөз бу йәрдә нәқил кәлтүрүлүп, Худаниң Әйса Мәсиһни тирилдүргәнлиги билән, Уни асманда тәхткә олтарғузуп, Падиша қилғанлиғи көрситилиду.

[42] Павлус билән Барнаба ибадәтханидин чиқиватқанда, җамаәт улар-ни
келәрки дәм елиш күни бу ишлар һәққидә йәнә тәлим беришкә тәклип
қилди. [43] Җамаәт тарқалғанда, нурғун йәһудийлар вә уларниң динини
яқлайдиған йәһудий әмәсләрму Павлус билән Барнабаға әгәшти. Бу иккиси
уларға сөз қилип, «Худаниң меһир-шәпқитидә яшашни
давамлаштуруңлар!» дәп илһамландурди.

Павлусниң йәһудий әмәсләргә йүзлиниши

[44] Кейинки дәм елиш күни пүтүн шәһәр хәлқи дегидәк Рәббимиз Әйса
һәққидики сөзләрни аңлиғили келишти. [45] Бирақ бунчә көп адәмләрни
көргән бир қисим йәһудийлар көрәлмәслик қилишқа башлиди. Улар
Павлусниң сөзлирини рәт қилди вә уни һақарәтлиди. [46] Лекин Павлус билән
Барнаба техиму җүрәклик һалда мундақ деди:
— Биз Худаниң сөзлирини алди билән йәһудий қериндашлири-мизға
йәткүзүшимиз керәк еди, лекин силәр йәһудийлар уни қобул қилмидиңлар.
Өзәңларни мәңгүлүк һаятқа еришишкә лайиқ көрми-диңлар. Шуңа биз
силәрдин айрилдиған болдуқ, әнди биз Хуш Хәвәрни йәһудий әмәсләргә
йәткүзимиз! [47] Чүнки Муқәддәс Язмиларда Худа бизгә мундақ буйруған:

«Йәр йүзиниң бу четидин у четигичә барлиқ инсанларниң қутқузулуши
үчүн,
Сени йәһудий әмәсләргә Нур қилип әвәттим».

[48] Йәһудий әмәсләр бу сөзни аңлап, хошал болушти вә һәзрити Әйса
һәққидики бу тәлимләр үчүн Худаға мәдһийә ейтишти. Худа тәрипидин
мәңгүлүк һаятни қобул қилишқа талланғанларниң һәм-миси һәзрити
Әйсаға ишәнди.
[49] Шундақ қилип, Рәббимиз Әйса һәққидики Хуш Хәвәр пүтүн зимин-ға
кәң тарқалди. [50] Бирақ йәһудийлар шәһәр башлиқлирини вә абройлуқ
диндар аялларни Павлус билән Барнабаға қарши туруш-қа қутратти. Улар у
иккисигә зиянкәшлик қилғузуп, уларни өз йәрлиридин қоғлап чиқарди.
[51] Шуңа Павлус билән Барнаба һелиқи йәһудийларни әйипләш үчүн
аяқлиридики топини қеқиве-тип, Коня шәһиригә кетип қалди.
[52] Антакядики мәсиһийләр болса, хошаллиққа һәм Муқәддәс Роһниң
күч-қудритигә чөмди.

14

Павлус билән Барнаба Коня шәһиридә

[1] Павлус билән Барнаба Коня шәһиридиму адити бойичә йәһудийларниң
ибадәтханисиға кирди. Улар җамаәткә шундақ сөзлидики, нәтиҗидә нурғун
йәһудийлар вә йәһудий әмәсләрму һәзрити Әйса һәққидики Хуш Хәвәргә
ишәнди. [2] Бирақ ишәнмигән йәһудийлар башқа йәһудий әмәсләрниң
идеясини зәһәрләп, уларни мәсиһийләргә қарши турушқа қутратти.

[3] Павлус билән Барнаба у йәрдә хелә узун туруп, Рәббимиз Әйсаниң
меһир-шәпқити тоғриси-дики Хуш Хәвәрни жүрәклик һалда йәткүзди.
Рәббимиз Әйсаму уларға мөҗүзә вә карамәтләрни көрситиш қабилийитини
берип, улар йәткүзгән Хуш Хәвәрниң раст екәнлигини испатлиди. [4] Буниң
билән шәһәр хәлқи иккигә бөлүнүп кәтти. Бәзилири һәзрити Әйсаға
ишәнмәйдиған йәһудийлар тәрәптә, бәзилири болса әлчиләр тәрәптә турди.
[5] Ахирида һәзрити Әйсаға ишәнмәйдиған йәһудийлар билән йәһудий
әмәсләр өз башлиқлири билән бирликтә әлчиләрни қийнап, чалма-кесәк
қилип өлтүрмәкчи болди. [6-7] Бу иштин хәвәр тапқан Павлус билән Барнаба
шәһәрдин қечип, Ликавуня районидики Листра вә Дәрбә шәһәрлири һәм
әтраптики җайларға берип, Хуш Хәвәрни давамлиқ тарқитиварди.

Листра вә Дәрбә шәһәрлиридә

[8] Шу чағда Листра шәһиридә бир туғма паләч адәм бар еди. [9] Бу адәм
Павлусниң сөзлиригә қулақ селип олтиратти. Уни диққәт билән күзәткән
Павлус униң һәзрити Әйсаға ишәнгәнлигини вә сақайтилип кетишкә
ишәнчи барлиғини сезип, [10] жуқури аваз билән:

— Орнуңдин тур! — деди.

Һелиқи адәм шу ан дәс туруп меңишқа башлиди. [11] Павлусниң бу
карамитини көргән көпчилик ликавуня тили билән:

— Худалар инсан қияпитидә аримизға кәпту! — дәп вақиришип кәтти.
[12] Улар Барнабани илаһ Зеус, * дәп аташти. Павлус көпирәк сөзли-гән-лиги
үчүн, уни илаһ Һермис, дәп аташти. [13] Шәһәрниң сиртида «Зеус илаһниң»
бутханиси бар еди. Шу бутханида ишләйди-ған роһаний хәлиқ билән билллә
әлчиләргә атап қурванлиқ қилмақчи болуп, шәһәр дәрвазисиға өкүз вә гүл
чәмбирәкләрни елип кәлди.

[14] Барнаба билән Павлус уларниң қилмақчи болған ишини аңлап,
жиркәнгән һалда наразилиқ билдүрүш үчүн көйнәклирини житип,
көпчиликниң арисиға жүгрәп кирип, вақирап мундақ деди:

[15] — Ундақ қилмаңлар! Бизму адәм, силәргә охшаш инсан! Биз силәргә
Хуш Хәвәр йәткүзүшкә кәлдуқ. Хуш Хәвәр шуки: әрзимәс нәрсиләргә
ибадәт қилмай, мәңгү һаят болған бирдин-бир Худағила ибадәт қилиңлар!
У асман-зимин, деңиз-муһит вә униңдики барлиқ мәхлуқларни яратқан
Худадур! [16] Бурунқи заманларда Худа һәр қайси әлләрниң адәмлирини
өзлири таллиған йолда меңишиға қоюп бәргән. [17] Шундақтиму У Өзиниң
мәҗутлуғини һемишәм испатлап кәлгән. У һемишәм һәммимизгә шапаәт
қилип, ямғурни өз вақтида яғдуруп мол һосул беғишлап, рисқимизни берип,
қәлбимизни хошал-лиқ-қа чөмдүрди. Шундақ әмәсму?

[18] Улар бу сөзләрни қилған болсиму, халайиқниң уларға атап қурван-лиқ
қилишини тосап қалалмиғили тасла қалди. [19] Лекин Антакя вә Коня

---

*14:12** 12. Зеус вә Һермис — Зеус қедимки грекларниң әң чоң худаси.
Һермис болса Зеусниң хусусий ярдәмчиси вә натиғи.

шәһәрлиридин кәлгән бәзи йәһудийлар кишиләрни қутратти. Нәтижидә хәлиқ Павлусни чалма-кесәк қилди. Улар Павлус-ни өлди дәп ойлап, шәһәр сиртиға сөрәп апирип ташлавәтти. [20] Лекин мәсиһий-ләр униң әтрапиға топланғанда, Павлус орнидин туруп, шәһәргә қайтип кирди. Әтиси у Барнаба билән биллә Дәрбә шәһиригә кәтти.

Павлусниң Антакяға қайтип келиши

[21] Павлус билән Барнаба Дәрбә шәһиридә Хуш Хәвәр йәткүзүп, нур-ғун адәмләрни һәзрити Әйсаға ишинишкә йетәклиди. Кейин иккиси Листра, Коня вә Антакя шәһәрлиригә қайтип барди. [22] Улар у йәрләр-дә мәсиһийләрниң ишәнчини күчәйтип, давамлиқ Рәббимиз Әйсаға уларни садиқ болушқа илһамландурди.

Улар мәсиһийләргә мундақ деди:

— Биз Худаниң Падишалиғиға кириш үчүн, чоқум нурғун җапалар-ни бешимиздин өткүзүшимизгә тоғра келиду.

[23] Павлус билән Барнаба йәнә һәр қайси мәсиһийләр җамаитигә йетәкчиләрни бәлгүләп, дуа қилиш вә роза тутуш арқилиқ уларни өзлири ишинидиған Рәббимиз Әйсаға тапшурди. [24] Иккиси Писидийә районидин өтүп, Памфилийә өлкисигә кәлди. [25] Улар Пәргә шәһиридә Худаниң сөзлирини йәткүзгәндин кейин, деңиз бойидики Анталя шәһиригә барди.
[26] Андин у йәрдин кемигә олтирип, Сурийәдики Антакяға қайтти. Улар өзлири тамамлиған бу вәзипини ада қилиштин бурун, Антакядики мәсиһийләрниң дуасини алған болуп, мәсиһийләр уларни Худаға тапшуруп, шу чәт зиминларға Хуш Хәвәр йәткүзүшкә әвәткән еди. [27] Улар Антакяға қайтип келип, мәсиһийләрни бир йәргә җәм қилип, уларға Худаниң өзлири арқилиқ қандақ ишларни қилған-лиғини вә Худаниң йәһудий әмәсләргә қандақ йол ечип, уларниму ишәнчи арқилиқ қутқузғанлиғини сөзләп бәрди. [28] Улар у йәрдә мәсиһийләр билән биллә узун мәзгил турди.

15

Йерусалимдики жиғин

[1] Һәзрити Әйсаға ишәнгән бәзи йәһудийлар Йәһудийә өлкиси-дин келип, Антакядики йәһудий әмәс мәсиһийләргә:

— Силәр Муса пәйғәмбәр арқилиқ чүширилгән Тәвраттики хәтнә қилиниш һәққидики бәлгүлимини қобул қилмисаңлар, қутқузул-майсиләр, — дәп тәлим беришкә башлиди.

[2] Бу мәсилә тоғрисида Павлус билән Барнаба иккиси улар билән кәскин муназирә вә талаш-тартиш қилишти. Шуңа Антакядики мәсиһий-ләр Павлус билән Барнабаға бир нәччә адәм қошуп: «Бу мәсилини һәл қилиш үчүн Йерусалимға берип, башқа әлчиләр вә мәсиһийләр җамаитиниң йетәкчилири билән көрүшүңлар», дәп қарар қилди.

3 Шундақ қилип, Антакядики мәсиһийләр Павлусларни йолға салди. Улар
сәпиридә Фәникийә райони вә Самарийә өлкисини бесип өтүп, барғанла
йеридә йәһудий әмәсләрниңму яман йоллиридин йенип, һәзрити Әйсаға
йүзләнгәнлик вақиәсини сөзлиди. Бу хәвәрни аңлиған пүткүл мәсиһийләр
наһайити хурсән болушти. 4 Павлуслар Йерусалимға кәлгинидә, әлчиләр,
йетәкчиләр вә башқа мәсиһийләрниң қарши елишиға муйәссәр болди. Улар
көпчиликкә Худаниң өзлири арқилиқ қилған ишлирини йәткүзди. 5 Лекин
пәрисий диний еқимидикиләрдин һәзрити Әйсаға ишәнгән бәзиләр
орнидин турушуп:

— Һәзрити Әйсаға ишәнгән йәһудий әмәсләрму хәтнә қилинмиса болмайду. Униңдин башқа Тәвраттики барлиқ түзүмгә әмәл қилиши керәк, — деди.

6 Шуңа әлчиләр билән йетәкчиләр бу мәсилини музакирә қилиш үчүн җәм
болушти. 7 Узун сөһбәтлишиштин кейин Петрус орнидин туруп мундақ
деди:

— Қериндашлар, Худаниң мени бир нәччә жил бурун силәрниң
ичиңлардин йәһудий әмәсләргә Хуш Хәвәр йәткүзүп, уларни һәз-рити
Әйсаға ишәндүрүшкә таллиғанлиғидин хәвириңлар бар. 8 Инсан-ларниң
қәлбини билидиған Худа Өзиниң Роһини бизгә ата қилғини-дәк, йәһудий
әмәсләргиму ата қилди. Буниң билән Худа йәһудий әмәсләрниму қобул
қилидиғанлиғини билдүрди. 9 Худа уларни биз билән тәң көрди. Уларниң
һәзрити Әйсаға болған ишәнчи арқилиқ Худа уларниң қәлбилирини пак
қилди. 10 Әһвал мана шундақ екән. Әнди силәр немә үчүн йәһудий
әмәсләрниң боюнлириға шунчә еғир жүкни артмақчи болисиләр? Уни
өзимиз вә әҗдатлиримизму көтирәл-мигән турсақ! Ундақ қилсаңлар,
Худаниң йолини синиған болмам-силәр?! 11 Яқ! Ундақ қилмаңлар! Биз
йәһудийлар Рәббимиз Әйсаниң меһир-шәпқитигә тайинип, ишәнчимиз
арқилиқ қутқузулғандәк, улар-му шундақ қутқузулиду!

12 Петрус гепини аяқлаштурғандин кейин, өйдә җим-җитлиқ һөкүм сүрди.
Андин Барнаба билән Павлус чиқип, Худаниң өзлири арқилиқ йәһудий
әмәсләрниң арисида көрсәткән барлиқ мөҗүзә вә карамәт-лирини баян
қилди. 13 Улар сөзләп болғандин кейин, Яқуп мундақ деди:

— Қериндашлар, қулақ селиңлар! 14 Баятин Петрус Худаниң йәһу-дий
әмәсләргиму көңүл бөлидиғанлиғини, йәһудий әмәсләрниң ариси-динму
адәм таллап, Өзиниң хәлқи қилғанлиғини чүшәндүрүп өтти.
15 Пәйғәмбәрләрниң ейтқанлириму буниңға пүтүнләй уйғун келиду.
Муқәддәс Язмиларда Худаниң Амос пәйғәмбәргә ейтқан мону сөзлири
йезилған:

16 «Кейин Мән қайтип келип, падиша Давутниң вәйран болған
падишалиғини қайтидин қуруп чиқимән.
Уни харабиликтин қайта қуруп, әслигә кәлтүримән.
17 Шундақ қилип, башқа һәр қандақ адәм, җүмлидин Мән Өз хәлқим

болушқа чақирған йәһудий әмәсләрму Мени тапиду.
Мән — силәрниң Пәрвәрдигариңлар, [18] худди бурунла вәдә
қилғинимдәк, бу ишларни әмәлгә ашуримән!»

[19] Яқуп сөзини хуласиләп, мундақ деди:
— Шуниң үчүн мениңчә Худаға ишәнгән йәһудий әмәсләргә орун-сиз
тәләп қоймаслиғимиз керәк! [20] Пәқәт уларға: «Бутларға атап нәзир қилинған
гөшләрни йемәңлар, җинсий әхлақсизлиқ қилмаңлар, қанни вә боғуп
өлтүрүлгән һайванниң гөшлирениму йемәңлар!» дәп тапилап, бир парчә
хәт язайли. [21] Чүнки йәһудийлар Муса пәйғәмбәр арқилиқ чүширилгән
Тәврат қанунидики бу тәлимләрни узундин бери һәр дәм елиш күни һәр
қайси шәһәрдики ибадәтханиларда жиғилип, үгинип кәлгән.

Йәһудий әмәс мәсиһийләргә йезилған хәт

[22] Шундақ қилип, әлчиләр, йетәкчиләр вә Йерусалимдики башқа пүтүн
мәсиһийләр өзлириниң арисидин бир нәччә адәмни таллап, уларни Павлус
вә Барнаба билән биллә Антакяға әвәтишни қарар қилди. Йәһуда (Барсаба
дәпму атилиду) билән Силас буниңға тал-лан-ди. Бу иккиси бурундин
мәсиһийләрниң һөрмитигә сазавәр болуп кәлгән еди. Хәттә мундақ
йезилған:

[23] «Һөрмәтлик Антакя, Сурийә вә Киликийә өлкилири-дики барлиқ
йәһудий әмәс мәсиһийләр! Йерусалимдики қериндашлириңлардин,
йәни биз әлчиләр билән йетәкчи-ләрдин силәргә салам!

[24] Биздин йениңларға барған бәзи кишиләрниң сөзлири силәрни
беарам вә паракәндә қилип қойғанлиғини аңлидуқ. Лекин биз
уларниң ундақ сөзләрни қилишини тапшурмиған едуқ. [25] Шу
сәвәптин биз бу ишни музакирә қилғандин кейин, аримиздин бир
нәччә кишини таллап, уларни қәдирдан достлиримиз Барнаба вә
Павлус билән биллә йениңларға әвәтишни қарар қилдуқ. [26] Бу иккиси
һаятиниң хәтәргә учришиға қаримай, Рәббимиз Әйса Мәсиһниң
хизмитидә болған кишиләрдур. [27] Шуңа биз Йәһуда билән Силасниму
хетимиздики қарарлиримизни силәргә өз ағзи билән сөзләп бәрсун
дәп, йениңларға әвәтишни қарар қилдуқ. [28] Мәхсәткә кәлсәк, биз
Муқәддәс Роһниң ярдими билән зөрүр болған икки-үч бәлгүлимидин
сирт силәргә һәр қандақ бир еғир жүк жүклимәсликни қарар қилдуқ.
[29] Зөрүр болған бәлгү-ли-миләр төвәндикичә: Бутларға атап нәзир
қилинған гөшләр-ни йемәңлар. Қанни вә боғуп өлтүрүлгән һайванниң
гөшлири-ниму йемәңлар. Җинсий әхлақсизлиқ қилмаңлар. Силәр
мошу бир нәччә иштин хали болсаңлар, яхши қилған болисиләр.
Силәргә аманлиқ тиләймиз!»

[30] Вәкилләр йолға чиқип, Барнаба вә Павлус билән биллә Антакяға барди.

У йәрдә пүтүн мәсиһийләрни жиғип, хәтни уларға тапшурди. 31 Улар
хәттики мәдәт беридиған сөзләрни оқуп, интайин хурсән болушти.
32 Йәһуда вә Силаслар пәйғәмбәр болуп, мәсиһийләргә нурғун сөзләрни
қилип, уларни илһамландуруп, ишәнчини күчәйт-ти. 33 Йерусалимдин
кәлгәнләр у йәрдә азирақ вақит туруп, Йерусалим-дики өзлирини әвәткән
мәсиһийләрниң қешиға қайтти. Антакядики мәсиһийләр уларни узитип,
сәпиригә аманлиқ тилиди. 34-35 Лекин Павлус вә Барнаба Антакяда йәнә бир
мәзгил туруп, башқа нурғун кишиләр билән биллә Рәббимиз Әйса
тоғрисидики тәлимни йәткүзүп турди.

Павлус билән Барнабаниң айрилип кетиши

36 Аридин бир аз вақит өткәндин кейин Павлус Барнабаға:
— Биз бурун Рәббимизниң Хуш Хәвирини йәткүзгән һәммә
шәһәр-йезиларға берип, мәсиһийләрниң әһвалини көрүп келәйли, — деди.
37 Барнаба мақул көрүп, Юһанна (Маркус)ни биллә елип бармақчи болған
еди. 38 Бирақ Павлус буни дана пикир әмәс дәп қариди. Чүнки Маркус
алдинқи қетим улар билән биллә ишләшни давамлаштурмай, Памфилийә
өлкисидә улардин айрилип кәткән еди. 39 Павлус билән Барнаба бу иш
үстидин қаттиқ талаш-тартиш қилишип, ахир бир-биридин айрилип
кетишти. Барнаба Маркусни елип, кемигә олтирип, Сипрус арилиға кәтти.
40 Павлус болса Силасни таллап, мәсиһий-ләрниң өзи билән Силасни
Худаға аманәт қилиши билән улардин айрилип йолға чиқти. 41 Павлуслар
Сурийә вә Киликийә өлкилирини арилап, һәр қайси җайларда мәсиһийләр
җамаитидики кишиләрниң ишәнчини күчәйтти.

16

Тимотийниң Павлус билән биллә ишлиши

1 Павлуслар Дәрбә вә Листра шәһәрлиригиму кирип өтти. Листрада
Тимотий исимлиқ бир мәсиһий бар еди. Униң аниси Әйса Мәсиһкә ишәнгән
йәһудий аял еди, атиси болса, грек еди. 2 Листра вә Коня шәһәрлиридики
мәсиһийләрниң һәммиси Тимотийни махтишатти. 3 Шуңа Павлус уни өзи
билән биллә елип маңмақчи болди. Бирақ бу йәрдики йәһудийларниң
һәммиси Тимотийниң атиси грек екәнлигини билгәчкә, Павлус
йәһудийларниң уни қобул қилмаслиғиниң алдини ейтиш үчүн, уни хәтнә
қилдурди. 4 Улар шәһәр-йезилардин өткәч, Йерусалимдики әлчиләр билән
йетәкчиләр бәлгүлигән йәһудий әмәсләргә мунасивәтлик, риайә қилишқа
тегишлик болған қарарларни мәсиһийләргә йәткүзди. 5 Шундақ қилип, һәр
қайси җамаәтләрниң ишәнчи күчәйтилип, мәсиһийләрниң саниму
күндин-күнгә көпәйди.

Македонийәликниң чақириғи

6 Павлуслар Фригийә вә Галатия районлириға кирип өтүп кәтти, чүнки у

вақитта Муқәддәс Роһ уларниң Асия өлкисидә Хуш Хәвәр тарқитишиға йол
қоймиған еди. [7] Улар Мисийә райониға кәлгәндин кейин, Битинийә
өлкисигә кирмәкчи болди. Бирақ һәзрити Әйсаниң Роһи уларниң киришигә
йәнә бир қетим йол қоймиди. [8] Шуниң билән улар Мисийәдин өтүп, деңиз
бойидики Троас шәһиригә барди. [9] Шу күни кәчтә Павлусқа бир ғайибанә
аламәт көрүнүп, македонийәлик бир киши униң алдида өрә туруп:

— Деңиздин өтүп, Македонийә өлкисигә келип, бизгә ярдәм бәр-сиңиз! —
дәп тәләп қилди.

[10] Павлус бу аламәтни көргәндин кейин, биз [*] дәрһал Македонийәгә
беришқа тәйярландуқ. Чүнки Худаниң бизни у кишиләрниң қешиға берип,
Хуш Хәвәр йәткүзүшкә чақирғанлиғини чүшәнгән едуқ.

Лидияниң һәзрити Әйсаға ишиниши

[11] Биз кемигә олтирип, Троастин йолға чиқип, Семадирәг арилиға қарап
йол елип, әтиси Македонийәдики Неаполис шәһиригә бардуқ. [12] У йәрдин
ичкириләп, Македонийәниң шу райондики Филипи дегән муһим шәһәргә
кирдуқ. Буму римлиқлар орунлишивалған вә улар башқуруватқан шәһәр
еди. Биз бу йәрдә бир нәччә күн турдуқ. [13] Дәм елиш күни шәһәр сиртидики
дәрия бойиға бардуқ. Худди ойлиғинимиздәк, у йәрдә йәһудийлар
дуа-тилавәт қилидиған бир җайни таптуқ. Биз олтирип, у йәргә топланған
аяллар билән сөһбәт-ләштуқ. [14] Аңлиғучилар ичидә Тиятира шәһиридин
кәлгән Лидия исимлиқ бир аял бар еди. Сөсүн рәңлик рәхт сатидиған Лидия
гәрчә йәһудий болмисиму, Худаға ибадәт қилатти. Худа униң қәлбини
йорутуши билән, у Павлусниң тәлимини қобул қилди. [15] У аилисидикиләр
билән чөмүлдүрүлгәндин кейин, бизни өйигә тәклип қилип:

— Әгәр силәр мени Рәббимиз Әйсаға ишәнди, дәп қарисаңлар, мениң
өйүмгә берип туруп кетиңлар! — дәп чиң турувалди.

Шуниң билән биз униңға мақул болуп, өйигә бардуқ.

Павлус билән Силасниң зинданға ташлиниши

[16] Бир күни биз йәһудийлар дуа қилидиған җайға йәнә бир қетим барғанда,
алдимизға бир хизмәткар қиз чиқти. Бу қизға җин чаплишивалған болуп, бу
роһ уни башқиларниң кәлгүсидики ишли-риға пал ачидиған қилип қойған
еди. У ғоҗайинлириға пал ечиш арқилиқ нурғун пул тепип бәргән еди. [17] У
йол бойи Павлус вә бизгә әгишип:

— Бу кишиләр улуқ Худаниң хизмәткарлири, улар силәргә қутқу-зу-луш
йолини йәткүзиду! — дәп вақирап маңди.

[18] У хелә көп күн уда шундақ вақириған еди. Буниңдин интайин безар
болған Павлус қизға җин чаплишивалғанлиғини билип, униңға бурулуп,
һелиқи җинға:

---

[*] **16:10** 10. Муәллип Луқа бу йәрдә «Биз» дегән сөзни ишлитиш арқилиқ
өзиниң мошу вақит-тин башлап Павлуслар билән биллә Хуш Хәвәр
йәткүзгәнлигини ипадилигән.

— Әйса Мәсиһниң нами билән буйруймәнки, униң тенидин чиқ! — дейишигила, жин шу ан чиқип кәтти.
[19] Хизмәткар қиз пал ачалмайдиған болуп қалғандин кейин ғожайин-лири пул тепиш хияллириниң йоққа чиққанлиғини билишип, Павлус билән Силасни тартип чиқип, уларни шәһәр мәйданиға, башлиқларниң алдиға елип барди. [20] Улар Павлус билән Силасни Рим әмәлдарлириниң алдиға чиқирип:
— Бу йәһудийлар шәһиримизни қалаймиқанлаштурувәтти. [21] Улар қанунимизға хилап қаидә-түзүмләрни тарқитиватиду! Биз римлиқ болғандикин, уларниң тарқатқанлирини қобул қилсақ вә ижра қилсақ болмайду! — дәп шикайәт қилди.
[22] Көпчиликму уларға қошулуп, һуҗумға өткән еди. Әмәлдарлар Павлус билән Силасниң кийимлирини жиртип, ялиңачлап, калтәк билән урушқа әмир чүшәрди. [23] Улар қаттиқ таяқ йегәндин кейин, зинданға ташланди. Гундипайға қаттиқ күзитиш буйрулди. [24] Бу буйруқ билән гундипай уларни зинданниң ичкиридики бөлмигә солап, путлириға кишән салди.
[25] Түн йеримиға йеқин, Павлус билән Силас Худаға дуа қилип, Худаға мәдһийә нахшилирини ейтиватамти. Башқа мәһбуслар болса, қулақ селип аңлаватамти. [26] Туюқсиз қаттиқ йәр тәврәп, зинданниң һуллириму силкинип кәтти. Зинданниң пүтүн ишиклири ечилип, мәһбуслардики кишәнләрму чүшүп кәтти. [27] Уйқидин ойғинип зинданниң ишиклириниң очуқ турғанлиғини көргән гундипай һәммә мәһбуслар қечип кәтсә, әмәлдарлар чоқум мени өлтүриду, дәп қиличини суғирип елип, өзини өлтүрүвалмақчи болди.
[28] Лекин Павлус:
— Җениңға зиян қилма, биз һәммимиз бар! — дәп қаттиқ вақириди.
[29] Гундипай чирақ әкәлдүрүп, Павлус билән Силасниң алдиға жүгрәп кирип, титригән һалда уларниң айиғиға жиқилди. [30] Кейин уларни ташқириға елип чиқип:
— Қутқузулуш үчүн қандақ қилишим керәк? — дәп сориди.
[31] — Рәббимиз Әйсаға ишинишиң керәк. Шундақ қилсаң, һәм өзәң, һәм аиләңдикиләрму қутқузулиду! — деди улар.
[32] Шуниң билән иккиси униңға вә униң аилисидикиләргә Рәббимиз Әйса һәққидә чүшәнчә бәрди. [33] Шу вақитниң өзидила гундипай уларни башлап чиқип, ярилирини жуюп тазилиди. У дәрһал аилисидикиләр билән чөмүлдүрүшни қобул қилди. [34] У Павлус билән Силасни өз өйигә башлап келип, алдиға дәстихан салди. Улар Худаға ишәнгәнликтин аилә бойичә хошаллиққа чөмгән еди.
[35] Әтиси әтигәндә Рим әмәлдарлири зинданға ясавулларни әвәтип:
— У иккисини қоюветиңлар! — дәп буйриди.
[36] Гундипай Павлусқа:
— Әмәлдарлар Силас иккиңларни қоюветиш әмрини бәрди. Силәр әнди зиндандин чиқсаңлар болиду, теч-аман қайтиңлар, — деди.

[37] Бирақ Павлус ясавулларға:
— Биз Рим пухралири болсақму, әмәлдарлар бизни соал-сорақ қил-майла халайиқниң алдида қанунсиз һалда калтәк билән урғузуп, зинданға ташлиди. Әнди улар бизни оғриликчә қоғлимақчиму? Бундақ қилса болмайду, бизни Рим әмәлдарлири өзлири келип елип кәтсун! — деди.
[38-39] Ясавуллар бу сөзләрни Рим әмәлдарлириға йәткүзди. Улар Павлус билән Силасниң Рим пухраси екәнлигини аңлап қорқуп кәтти вә зинданға берип, улардин кәчүрүм сориди. Уларни зиндандин елип чиққандин кейин, шәһәрдин чиқип кетишини тәләп қилди.
[40] Зиндандин чиққан Павлус билән Силас Лидияниң өйигә берип, у йәрдә қериндашлири билән көрүшүп, уларни илһамландуруп, шәһәрдин чиқип кәтти.

17

Салоника шәһиридики топилаң

[1] Павлус билән униң һәмралири сәпирини давамлаштуруп, Амфиполис вә Аполлония шәһәрлиридин өтүп, Салоника шәһиригә кәлди. У йәрдә
йәһудийларниң ибадәтханиси бар еди. [2-3] Павлус адити бойичә
ибадәтханиға кирип, уда үч дәм елиш күни у йәрдә җәм болған кишиләр билән Муқәддәс Язмиларни асас қилған һалда муназирилишип, уларға Қутқазғучи-Мәсиһниң Худаниң ирадиси билән өлтүрүлүп, андин өлүмдин тирилдүрүлгәнлигини ениқ чүшәндүрүп бәрди.
— Мән силәргә җакалиған һәзрити Әйса дәл Қутқазғучи-Мәсиһниң Өзи! — деди у.
[4] Йәһудийларниң ичидә бәзиләр қайил болуп, Павлус билән Силасқа әгишип һәзрити Әйсаға ишәнди. Йәһудий динини яқлайдиған нурғун грек әрләр вә жуқури дәриҗидики грек аялларму һәзрити Әйсаға ишәнди.
[5] Бирақ йәһудийлар униңға көрәлмәслик қилди. Улар кочида бекар жүридиған һарамтамақларни топлап, шәһәрдә топилаң көтәрди. Йәһудийлар Павлус билән Силасни тутуп, топилаңчиларға тапшуруп бериш мәхситидә Ясун исимлиқ бир мәсиһийниң өйигә бастуруп кирди.
[6] Лекин улар Павлус билән Силасни тапалмай, Ясун вә башқа бир нәччә мәсиһийләрни йәрлик әмәлдарларниң алдиға тартип апирип:
— Һәммә җайларда аләмни астин-үстүн қилмақчи болған һелиқи адәмләр
шәһиримизгиму йетип кәлди. [7] Ясун уларни өйигә қобул қилди. Улар Әйса
исимлиқ башқа бир Падиша бар дәп, Рим импера-ториниң пәрманиға хилаплиқ қиливатиду! — дәп чуқан селип ялған шикайәт қилди.
[8] Бу сөзләр йәрлик әмәлдарлар билән халайиқни дәккә-дүкигә селип
қойди. [9] Йәрлик әмәлдарлар Ясун вә билләә тутуп келингән мәсиһий-ләрдин
капаләт пули алғандин кейинла, андин уларни қоюватти.

Берия шәһиридә

10 Мәсиһийләр Павлус билән Силасни шу күни кәч кириш биләнла Берия
шәһиригә әвәтивәтти. Улар у йәргә берип, йәһудийларниң ибадәтханисиға
кирди. 11 У йәрниң адәмлири Салоникидикиләргә қариғанда кәң миқияста
болуп, улар Павлус билән Силасниң һәзрити Әйса һәққидә бәргән тәлимини
қизиқип аңлиди вә уларниң ейтқанлириниң тоғра-хаталиғини билиш үчүн,
һәр күни Муқәддәс Язмиларни издинип үгәнди. 12 Нәтиҗидә нурғун
йәһудийлар, униңдин башқа хелә көп грек әрләр вә жуқури дәриҗидики
грек аялларму һәзрити Әйсаға ишәнди. 13 Лекин Салоникидики йәһудийлар
Павлус-ниң Берияда һәзрити Әйса һәққидики Хуш Хәвәрни
йәткүзгән-лигини аңлап, у йәргә берип Павлусқа зиянкәшлик қилиш
мәхситидә топилаң көтирип, аммини қутратти. 14 Шуңа мәсиһийләр
Павлусни дәрһал деңиз бойидики җайларға әвәтивәтти. Силас билән
Тимотий болса, Берияда қалди. 15 Павлусқа һәмра болуп маңғанлар уни
Афина шәһиригичә елип берип, андин Берияға қайтип кәлди. Улар
Павлус-ниң «Силас билән Тимотий мүмкин қәдәр мениң йенимға тезирәк
кәлсун», дегән сөзини елип кәлди.

Афина шәһиридә

16 Павлус Афина шәһиридә Силас билән Тимотийни күтүп турғанда,
шәһәрниң һәммә йерини бут қаплап кәткәнлигини көрүп, интайин беарам
болди. 17 Шуңа у йәһудийларниң ибадәтханисида йәһудийлар вә уларниң
динини яқлайдиған йәһудий әмәсләр билән сөһбәтлишәтти һәм һәр күни
базарда учриғанла кишиләр билән бу тоғрилиқ муназирилишәтти.
18 «Епикурлар» вә «Стоиклар» дәп тонулған бәзи пәйласопларму униң
билән муназирилишишкә башлиди. Бәзиләр:
— Бу җаһанкәзди почи немә дәп җөлүватиду? — дейишти.
Йәнә бәзиләр Павлусниң һәзрити Әйсаниң өлүп тирилдүрүл-гәнлиги
һәққидики тәлимлирини аңлап:
— У чәт әлликләрниң худалирини тәшвиқ қиливатса керәк, — дейишти.
19 Шуңа улар Павлусни «Ареопагус» дегән чоң кеңәш мәйда-ниға елип
берип:
— Сән тарқитиватқан йеңи тәлиматлириңдин бизниму азду-тола хәвәрдар
қилип қойсаң қандақ? 20 Бәзи ишларни аңлап интайин һәйран болдуқ, зади
немә демәкчи болғиниңни билмәкчимиз, — дейишти. 21 (Афиниликлар вә у
йәрдә туруватқан чәт әлликләрниң һәммиси көп вақтини йеңи
ой-пикирләрни аңлашқа вә алмаштуруш-қа сәрип қилишатти.) 22 Шуңа
Павлус алдиға чиқип мундақ деди:
— Әй Афина хәлқи! Силәрниң күчлүк диний қизғинлиғиңларниң
барлиғини билимән. 23 Чүнки шәһәр ичидә һәммә йәрни арилап, силәрниң
ибадәт қилидиған җайлириңларни көздин кәчүргинимдә қурванлиқ
супилириниң бириниң үстидә «Мәлум болмиған худаға» дәп беғишлима
йезилғанлиғини көрдүм. Мән һазир дәл силәргә мәлум болмиған, лекин
силәр ибадәт қиливатқан мана шу Худани силәргә тонуштурай.

24 Пүткүл дунияни вә униңдики барлиқ мәвҗудатларни яратқан Худа
аләмниң Егисидур. У инсанларниң қоли билән селинған бутханиларда
турмайду. 25 Униң инсанларға һеч қандақ һаҗити чүшмәйду. Әксичә
инсанларға һаятлиқ, нәпәс шундақла улар еһтияҗлиқ болған һәр қандақ
нәрсини ата қилип, уларниң еһтияҗлирини қандуриду. 26 У бир адәмдин
пүткүл милләтләрни яратти, уларни пүтүн йәр йүзигә орунлаштуруп,
уларниң гүллиниши вә гумранлиққа йүзлиниши һәм туридиған җайлирини
алдин-ала бәлгүләп бәрди. 27 У: «Инсанлар Мени издәп тапсун», дәп
шундақ қилди. Әмәлиятта У биздин жирақ әмәс. 28 Биз У арқилиқ яшаймиз,
һәрикәт қилимиз, моҗутмиз. Араңлардики бәзи шаирлар язғандәк: «Биз
Худаниң пәрзәнтлири!» 29 Биз Худаниң пәрзәнтлири болғачқа, Уни
һүнәрвәнниң маһарити билән оюп ясалған алтун-күмүч яки таш бутларға
охшатмаслиғимиз керәк! 30 Бурунқи заманларда Худа: «Бутқа
ишинидиғанлар һазирчә Мениң йоллиримни билмәйду», дәп уларниң
һәрикәтлирини көрмәскә салди. Лекин бүгүнки күндә У пүтүн инсанларни
гуналириға товва қилип, Өзиниң йолиға қайтишқа буйрумақта! 31 Чүнки У
Өзи таллиған Адәм арқилиқ пүтүн дунияни адиллиқ билән сорақ қилидиған
қиямәт күнини бәлгүлиди. Худаниң Уни өлүмдин тирилдүргәнлиги бу
ишниң муқәррәр екәнлигини испатлиди.
32 Павлусниң өлгәнләрниң тирилиши һәққидә ейтқанлирини аңли-ған бәзи
кишиләр уни мәсқирә қилишқа башлиди. Йәнә бәзиләр:
— Бу ишни йәнә бир аңлашни арзу қилимиз, — деди.
33 Буниң билән Павлус кеңәшмә мәйданидин қайтип кәтти. 34 Бәзи-ләр
униңға қошулуп һәзрити Әйсаға ишәнди. Буниң ичидә кеңәшмә
башлиқлиридин Дийонисиюс, Дамарис исимлиқ бир аял вә башқа бир
қанчә кишиму бар еди.

18

Коринт шәһиридә

1 Бу ишлардин кейин Павлус Афина шәһиридин Коринт шәһиригә барди.
2 Павлус у йәрдә Понтус өлкисидә туғулған Аквила исимлиқ бир йәһудий
билән униң аяли Прискилани учратти. Улар римлиқ Клавдиюс падишаниң
пүтүн йәһудийларниң Рим шәһиридин чиқип кетиши тоғрисидики буйруғи
сәвәвидин йеқинда Италиядин кәлгән еди. Павлус улар билән көрүшүп,
3 уларниң йенида қелип ишлиди. Чүнки бурундин чедир ясаш билән
турмуш кәчүридиған Павлус улар билән кәсипдаш чиқип қалди.
4 Йәһудийларниң һәр бир дәм елиш күнидә Павлус ибадәтханиға берип,
йәһудийлар вә греклар билән сөзлишип, уларни өз тәлими-ниң раст
екәнлигигә қайил қилишқа тиришатти.
5 Силас билән Тимотий Македонийәдин кәлгәндин кейин, Павлус барлиқ
вақтини Худаниң Хуш Хәвирини йәткүзүшкә сәрип қилип, йәһудийларға
һәзрити Әйсаниң Қутқазғучи-Мәсиһ екәнлигигә гувалиқ бәрди. 6 Лекин

улар униңға қарши чиқти вә уни һақарәтлиди. Буниң билән Павлус пешини
қеқип, уларға:
— Әгәр силәр қутқузулмисаңлар, мән җавапкәр әмәс, өзәңлар җавапкәр.
Бүгүндин башлап мән Хуш Хәвәрни силәргә әмәс, йәһудий әмәсләргә
йәткүзимән, — деди.
[7] Буниң билән Павлус улардин айрилип, Титиюс Юстус исимлиқ бир
кишиниң өйигә берип турди. У йәһудий болмисиму, йәһудий динини
яқлайдиған адәм болуп, униң өйи ибадәтханиниң йенида еди.
[8] Ибадәтханиниң җавапкәр адими Криспус пүткүл аилисидикиләр билән
Рәббимиз Әйсаға ишәнди. Йәнә нурғун йәһудий әмәс коринтлиқларму
Павлусниң сөзлирини аңлап, һәзрити Әйсаға ишинишкә башлиди вә
чөмүлдүрүшни қобул қилди.
[9] Бир кечә Павлусқа бир ғайибанә аламәт көрүнди. Бу аламәттә Рәбби-миз
Әйса униңға:
— Қорқма, сүкүт қилмай сөзлә. [10] Мән сән билән биллә, саңа һеч ким
зиянкәшлик қилалмайду, чүнки бу шәһәрдә нурғун кишилирим бар! —
деди.
[11] Шуниң билән Павлус у йәрдә бир йерим жил туруп, у йәрдики
кишиләргә Худаниң сөзлирини йәткүзди.
[12] Ғаллийо Юнан өлкисиниң һакими болған вақтида, йәһудийлар
бирлишип Павлусни тутуп сотқа апирип, униң үстидин:
[13] — Бу адәм кишиләрни қанунға хилап һалда Худаға ибадәт қилишқа
қутратти! — дәп шикайәт қилди.
[14] Павлус сөз башлай дәп турушиға, һаким Ғаллийо уларға:
— Әй йәһудийлар! Әгәр силәрниң шикайитиңлар бир наһәқлиқ яки бирәр
еғир җинайәт тоғрисида болсиди, әлвәттә сәвирчанлиқ билән силәргә қулақ
селишимға тоғра келәтти. [15] Бирақ талаш-тартишиңлар диний
қанунуңлардики бәзи исимлар вә сөзләр тоғрисида екән, уни өзәңлар һәл
қилиңлар. Мән бундақ кичик ишларни сорақ қилмай-мән! — деди.
[16] Буниң билән улар соттин һайдап чиқирилди. [17] Халайиқ йәһудий
ибадәтханисиниң җавапкәр адими Состенисни тартип чиқип,
сорақ-ханиниң алдида қаттиқ урди. Бирақ һаким Ғаллийо бу ишқа қилчә
писәң қилмиди.

Павлусниң Антакя шәһиригә қайтип келиши

[18] Павлус Коринт шәһиридә мәсиһийләр билән йәнә бир мәзгил турди.
Кейин улар билән хошлишип, Прискила вә Аквилалар билән кемигә
олтирип, Сурийә өлкисигә кәтти. Йолға чиқиштин илгири у деңиз бойидики
Кенһерийә шәһиридә чачлирини чүширивәтти. Чүнки у Худаға бир қәсәм
қилған еди. [19] Улар Әфәс шәһиригә барғандин кейин, Павлус Прискила вә
Аквила биләнму хошлашти. У кетиштин бурун ибадәтханиға берип,
йәһудийлар билән һәзрити Әйса һәққидә сөһбәтләшти. [20] Улар уни бир
нәччә күн узағирақ турушқа тәклип қилди, лекин Павлус қошулмиди.

[21] Павлус у йәрдин кетиш вақтида уларға:
— Худа буйриса, силәрниң йениңларға йәнә келимән, — деди, андин Әфәстин кемә билән йолға чиқти.
[22] Павлус Қәйсәрийә шәһиридә кемидин чүшүп, Йерусалимға барди. У йәрдики мәсиһийләр билән көрүшкәндин кейин, Антакя шәһиригә кәтти.
[23] У Антакяда мәсиһийләр билән хелә көп вақит туруп, йәнә йолға чиқти вә Галатия, Фригийә районлирини арилап, барғанла йеридә мәсиһийләрниң ишәнчини күчәйтти.

Аполлосниң Әфәс вә Коринт шәһәрлиридә тәлим бериши

[24] Бу арида Искәндәрийә шәһиридә туғулған Аполлос исимлиқ бир
йәһудий Әфәс шәһиригә кәлди. Униң сөз қабилийити үстүн болуп,
Муқәддәс Язмилардин хелә савати бар еди. [25] Рәббимизниң йоли тоғрилиқ
мәлум дәрижидә тәлим алған Аполлос Рәббимиз Әйса һәққидә қизғин
сөзләп тәлим берәтти. Униң тәлими тоғра болсиму толуқ әмәс еди. Чүнки у
чөмүлдүрүлүш тоғрилиқ Йәһия пәйғәмбәрниң суға чөмүлдүрүшидинла
биләтти. [26] Аполлос ибадәт-ханида жүрәклик сөзләшкә башлиди.
Аңлаватқанлардин Прискила билән Аквила уни өйигә тәклип қилип, униңға
Худаниң йолини техиму толуқ чүшәндүрди. [27] Кейин Аполлос Юнан
өлкисигә бармақ-чи болғанда, әфәслик мәсиһийләр униңға ярдәмчи болуп,
Юнандики мәсиһийләргә хәт йезип, улардин Аполлосни күтүве-лишини
сориди. Аполлос Юнанға берип, Худаниң меһир-шәпқити арқилиқ һәзрити
Әйсаға ишәнгәнләргә чоң ярдәмдә болди. [28] У жамаәт алдида йәһудийлар
билән муназирилишип, уларни күчлүк рәт қилди һәм Муқәддәс Язмиларни
асас қилип, һәзрити Әйсаниң Қутқазғучи-Мәсиһ екәнлигини ениқлап
бәрди.

19

Павлус Әфәс шәһиридә

[1] Аполлос Коринт шәһиридики вақтида, Павлус сәпәр қилип, ички
қуруқлуқ арқилиқ Әфәс шәһиригә кәлди. У йәрдә мәрһум Йәһия
пәйғәмбәрниң бәзи шагиртлири билән учришип, [2] улардин:
— Силәр Худаниң йолиға меңишқа башлиғанда, Униң Муқәддәс Роһи силәргә ата қилинғанму? — дәп сориди.
— Як, биз Муқәддәс Роһ бар дегәнни зади аңлимаптикәнмиз, — дәп жавап бәрди улар.
[3] Павлус йәнә:
— Ундақта, силәр чөмүлдүрүлгәндә, униң мәнасини немә дәп чүшәндиңлар? — дәп сориди.
— Бизниң чүшәнчимиз Йәһия пәйғәмбәр бәргән тәлимгә асас қилинған, — дәп жавап бәрди улар.
[4] — Шу чағда Йәһия пәйғәмбәр кишиләргә чөмүлдүрүшни қобул

қилғанларниң гунайиға товва қилип, Худаға йүзлиниш нийитини
ипадилиши керәклигини һәм өзидин кейин Кәлгүчигә, йәни һәзрити Әйсаға
ишиниши керәклигини тапилиған, — деди Павлус.
[5] Улар бу гәпни аңлиғандин кейин, Рәббимиз Әйсаға ишинип, Униң нами
билән чөмүлдүрүшни қобул қилди. [6] Павлус қолини уларға тәккүзүп туруп
дуа қиливатқанда, уларниң вужудиға Муқәддәс Роһ чүшти. Буниң билән
улар өзлиригә намәлум болған тилларда Худаға мәдһийә ейтишти һәм
Худадин кәлгән пәйғәмбәрлик сөзләрни йәткүзүшкә башлиди. [7] Улар
тәхминән он икки киши еди.
[8] Үч ай давамида Павлус Әфәс шәһиридики йәһудийлар ибадәт-ханисиға
кирип, улар билән жүрәклик сөзлишип, уларни Худаниң Падишалиғи
тоғрисидики тәлимгә қайил қилишқа тиришти. [9] Лекин бәзилири жаһиллиқ
қилип ишәнмәй, җамаәт алдида Рәббимиз Әйса-ниң йолиға һақарәт
кәлтүрди. Шуңа Павлус мәсиһийләрни елип улардин айрилди вә һәр күни
Тираннус исимлиқ адәмниң мәктивидә сөһбәтлишишни давамлаштурди.
[10] Бу хизмәт икки жил давамлашти. Нәтиҗидә Асия өлкисидики пүтүн
хәлиқ, йәһудийлар яки йәһудий әмәсләр болсун, һәммиси Рәббимиз Әйса
һәққидики сөзләрдин хәвәр-дар болди.

Скеваниң оғуллири

[11] Худа Павлус арқилиқ әҗайип мөҗүзиләрни яратти. [12] Бәзиләр һәтта қол
яғлиқ вә лөңгилирини Павлусниң тенигә тәккүзүп, андин кесәлләрниң
йениға апирип, уларниң учисиға йепип қоятти. Нәтиҗидә кесәлләр
сақийип, җинлар уларниң тенидин чиқип кетәтти. [13] Шу әтрапта айәт оқуп
җин қоғлашни кәсип қиливалған бәзи йәһудийларму бар еди. Улар
Рәббимиз Әйсаға ишәнмигән болсиму, Униң намини ишлитип, җинларни
һайдавәтмәкчи болушатти. Улар җинларға: «Павлус ейтқан Әйсаниң
намидин буйруймәнки, бу тәндин чиқип кетиңлар!» дәйдиған болди. [14] Бу
ишни қилғанларниң арисида Скева исимлиқ бир йәһудий алий роһанийниң
йәттә оғлиму бар еди. [15] Бир күни улар җин чаплишивалған бир кишиниң
тенидики җинни қоғлимақчи болғанда, җин чиқишқа унимай, улардин:
— Мән Әйсани тонуймән, Павлусниң ким екәнлигиниму били-мән, бирақ
өзәңларчу? Өзәңлар ким болисиләр? — дәп сориди.
[16] Шуниң билән җин чаплишивалған киши шиддәтлик һуҗумға өтүп, җин
қоғлиғучиларни йәр билән йәксән қиливәтти. Улар җараһәтлинип,
кийимлири житилип,ялиңач һалда өйдин қечип чиқип кәтти.
[17] Әфәс шәһиридә яшайдиған пүтүн йәһудийлар вә йәһудий әмәсләрму бу
ишни аңлап, наһайити қорқушти. Шуниңдин кейин Рәббимиз Әйсаниң
нами бу йәрдиму көп һөрмәткә сазавәр болди. [18] Нәтиҗидә нурғун
мәсиһийләр бурун қилған яманлиқлирини очуқ иқрар қилишқа башлиди.
[19] Сехиргәрлик қилған бир мунчә адәмләр өзли-риниң сехиргәрлик
тоғрисидики китаплирини әкелип бир йәргә догилап, көпчиликниң алдида
көйдүрүшти. Бу китапларниң қим-мити җәми әллик миң күмүч тәңгигә

йетәтти. [20] Шундақ қилип, Рәббимиз-ниң тәлими умумйүзлүк тарқилип, зор
тәсир пәйда қилди.

Әфәс шәһиридики топилаң

[21] Бу ишлардин кейин Павлус Македонийә вә Юнан өлкиси арқилиқ
Йерусалимға қайтиш қарариға кәлди. У:
— У йәргә барғандин кейин Рим шәһиригә беришим керәк, — деди.
[22] Буниң билән у ярдәмчилиридин Тимотий билән Ераст иккисини өзиниң
беришиға тәйярлиқ қилиш үчүн, Македонийә өлкисигә әвәти-ве-тип, өзи
йәнә бир мәзгил Асия өлкисидә қалди.
[23] Дәл шу чағда Әфәс шәһиридә Рәббимиз Әйса йолиға қарши еғир
қалаймиқанчилиқ йүз бәрди. [24] Аял илаһ Артемисниң шәривигә ясалған
бутханиниң күмүч һәйкәллирини ясиған Димитрий исимлиқ бир зәргәр бар
еди. Униң һүнәрвәнлири бу һүнәр билән көп пайда алған еди. [25] Димитрий
һүнәрвәнлири вә өз хизмитигә мунасивәтлик устиларни жиғип, уларға:
— Қериндашлар, бизниң риваж тепишимиз һүниримизгә бағлиқ
екәнлигини билисиләр. [26] Һазир һелиқи Павлус дегән әбләхниң немә
ишларни қилип жүргәнлигини аңлиған һәм көргән болушуңлар керәк. У
«Қол билән ясавалған бутлириңлар Худа әмәс», дейиш билән Әфәс вә пүтүн
Асия өлкисидики нурғунлиған кишиләрни қаймуқтуруп, туюқ йолға
башлаватиду. [27] Бундақ болғанда, бизниң бу кәспимизниң намиға дағ
чүшүш ховупи болупла қалмай, бәлки улуқ аял худайимиз Артемисниң
бутханисиму қәдирләнмәй, һәтта Асия өлкиси вә пүткүл йәр йүзидикиләр
ибадәт қилип кәлгән аял худайимизниң шан-шәривиниң йоқилиш
ховупиму болиду! — деди.
[28] Бу сөзләрни аңлиған көпчиликниң ғәзиви өрләп, қайта-қайта:
— Биз әфәсликләрниң аял худаси Артемис улуқтур! — дәп чуқан селишқа
башлиди.
[29] Буниң билән пүтүн шәһәр астин-үстүн болуп кәтти. Топилаң-чилар
Павлусниң сәпәрдашлиридин македонийәлик Гаюс вә Аристар-хусларни
тутувелип, алдиға селип, үсти очуқ театрханиға елип барди. [30] Павлус
топилаңчилар арисиға кирип сөзлимәкчи болуведи, лекин мәсиһийләр уни
кириштин тосиди. [31] Һәтта Павлусниң достлири болған бәзи жуқури
дәрижилик әмәлдарларму Павлусқа адәм әвәтип, уни театрханиға бериш
ховупиға тавакәл қилмаслиққа өтүнди.
[32] Бу чағда пүтүн театрниң ичи вараң-чуруңға толған болуп, бири бир немә
дәп вақириса, йәнә бири йәнә бир немә дәп вақиратти. Көп сандики
кишиләр өзлириниң немигә жиғилғанлиғиниму билмәтти. [33] Йәһудийлар
өзлириниң Павлусниң тәрәпдарлири әмәслигини көрси-тиш үчүн,
Искәндәр исимлиқ адәмни өзлирини ақлаш мәхси-тидә алдиға чиқарди.
Искәндәр көпчиликкә қол ишаритини қилип, йәһудийларни ақлашқа
башлиди. [34] Бирақ көпчилик униң йәһудий екәнлигини билгәндә, бу ишта
униңму жавапкәрчилиги бар охшайду, дәп қалди. Шуңа көпчилик тәңла:

— Худайимиз Артемис улуқтур! — дәп икки саатчә чуқан селишти.
[35] Ахирида шәһәрниң йәрлик әмәлдари халайиқни тиничландуруп мундақ
деди:
— Әй Әфәс хәлқи! Биз эфәсликләрниң улуқ Артемис бутханисиниң вә
униң асмандин чүшкән муқәддәс тешиниң қоғдиғучиси екәнли-гини
билмәйдиған киши барму?! [36] Бу ишларни һеч ким йоққа
чиқири-ветәлмәйду. Шуңа силәр өзәңларни бесивелишиңлар, ойлимай
бирәр көңүлсиз иш чиқирип қоймаслиғиңлар керәк. [37] Силәр бу кишиләрни
бу йәргә сорақ қилишқа елип кәлдиңлар. Лекин улар йә бутханиниң бирәр
нәрсисини оғрилап кәткини, йә бизниң аял худайимизға күпүрлүк қилғини
йоқ. [38] Әгәр Димитрий вә униң кәсипдашлириниң һәр қандақ бир кишиниң
үстидин шикайити болса, сорақханилар очуқ. Сорақчиларму бар.
Шикайитини шу йәргә берип қилсун. [39] Башқа мәсилилириңлар болсиму,
қануний жиғинларға берип бир тәрәп қилишиңлар лазим. [40] Римлиқлар
бүгүнки вақиәни топи-лаң дәп, бизгә җаза бериши еһтималға наһайити
йеқин. Бу қалаймиқан-чилиқниң һеч сәвәви болмиған екән, һесавиниму
берәлмәймиздә!
[41] Бу сөзләрни қилғандин кейин, у хәлиқни тарқитивәтти.

20

Павлусниң Македонийә вә Юнанға қайта келиши

[1] Топилаң бесилғандин кейин, Павлус мәсиһийләрни чақирип, уларни
илһамландурди вә улар билән хошлишип, Македонийә өлкисигә кәтти. [2] У
шу әтраптики җайларни арилап, мәсиһийләрни илһамландуридиған нурғун
сөзләрни қилғандин кейин, Юнанға берип, [3] у йәрдә үч ай турди. Павлус
кемигә олтирип Сурийә өлкисигә қайтмақчи болуп турғанда,
йәһудийларниң уни өлтүрүш сүйиқәстидә екәнлигидин хәвәр тепип,
Македонийә өлкисидин өтүп, қуруқлуқ билән қайтип кетиш қарариға
кәлди. [4] Униң билән биллә болғанлар, бериялиқ Пирус оғли Сопатер,
салоникилиқлардин Аристархус билән Секундус, дәрбәлик Гаюс, Тимотий
вә Асия өлкисидин Тикикус билән Трофимлар еди. [5] Улар башта Троас
шәһиригә кемә билән берип, бизниң йетип беришимизни күтүп турди.
[6] «Петир нан» һейтидин кейин, биз Филипи шәһиридин кемигә олтирип,
бәш күндин кейин Троасқа келип, улар билән учраштуқ вә у йәрдә бир
һәптә турдуқ.

Павлусниң Троасни ахирқи қетим көрүши

[7] Йәкшәнбә күни биз нанни бөлүшүп, һәзрити Әйсани хатириләш үчүн бир
йәргә җәм болдуқ. Павлус этиси кәтмәкчи болғачқа, көпчи-ликкә түн
йеримғичә тәлим бәрди. [8] Биз җәм болған жуқурқи қәвәт-тики һоҗрида
нурғун май чирақлар йенип туратти. [9] Әфтикус исимлиқ бир жигит
деризидә олтарған еди. Павлусниң сөзи давамлаш-қансири май чирақниң

иси һожрини қаплап, һелиқи жигитни үгдәк басти. Кейин у қаттиқ уйқиға
кетип, үчинчи қәвәттин йәргә жиқилип чүшти. Көпчилик уни йәрдин
көтирип қариса, у өлүп боптекән. [10] Павлус пәскә чүшүп, өзини униң үстигә
етип, қучақлап туруп:
— Һодуқмаңлар, у тирик, — деди. [11] Кейин үстүнки қәвәткә чиқип,
һәзрити Әйсани хатириләш үчүн нанни бөлүшүп йәп, ибадәт қилдуқ.
Павлус таң атқичә сөзини давамлаштурғандин кейин, биз бу йәрдин йолға
чиқтуқ. [12] Троастики мәсиһийләр болса, һелиқи жигитни өйигә һаят апирип
қойди. Көпчилик бу вақиәдин чоңқур тәсәлла тапти.

Павлусниң хошлишиш нутқи

[13] Павлус Троас шәһиридин Асос шәһиригә пиядә бармақчи болди. Шуңа
у бизниң кемә билән алдин-ала жүрүп, у шәһәргә униңдин бурун йетип
берип, у йәрдә бизниң униң билән учришишимизни орунлаштурған еди.
[14] Кейин Асоста учраштуқ вә кемигә чүшүп, Мидилли шәһиригә кәлдуқ.
[15] Андин йәнә йолға чиқип, әтиси Хийос арилиниң йениға кәлдуқ. Үчинчи
күни Әфәстин өтүп Самос арилиға кәлдуқ вә униң әтиси кемә билән Милет
шәһиригә бардуқ. [16] Асия өлкисидә көп вақитни өткүзүвәтмәслик үчүн,
Павлус Әфәстә тохтимаслиқни қарар қилған еди. У йәһудийларниң ома
һейтини мүмкин қәдәр Йерусалимда өткүзүш үчүн алдиратти. [17] Павлус
Милет шәһиридин Әфәскә адәм әвәтип, мәсиһийләр жамаити
йетәкчилирини чақирди. [18] Улар кәлгәндин кейин, Павлус уларға мундақ
деди:
— Мән Асия өлкисигә аяқ басқан биринчи күндин тартип, силәр билән
қандақ өткәнлигим һәр бириңларға мәлум. [19] Йәһудийларниң сүйиқәстлири
түпәйлидин тартқан азаплар ичидә, көзүмдин яш үзүлмигән һалда
кәмтарлиқ билән Рәббимиз Әйсаниң хизмитидә болдум. [20] Мәйли аммивий
сорунларда болсун яки өйлириңларда болсун, силәргә тәлим бәргән
вақитлиримда, силәргә пайдилиқ болғанла нәрсиләрни ейтмай қоймидим.
[21] Йәһудийлар вә йәһудий әмәсләрни товва қилип, Худаға йүзлинишкә вә
Рәббимиз Әйсаға ишинишкә чақирдим.
[22] Һазир Муқәддәс Роһниң әмригә асасән Йерусалимға кетивати-мән. У
йәрдә қандақ ишларға дуч келидиғанлиғимни уқмаймән. [23] Пәқәт шуни
билимәнки, Муқәддәс Роһ мән баридиғанла шәһәрләрдә мени зиндан вә
азапларниң күтүп туридиғанлиғини алдин-ала ейтип кәлмәктә. [24] Лекин мән
өз вәзипәмни түгитишим, Рәббимиз Әйсаниң тапшурған хизмитини
муваппәқийәтлик орунлишим, йәни Худаниң меһир-шәпқити тоғрисидики
Хуш Хәвәрниң гувачиси болушум үчүн, өз һаятимни қилчә айимай,
Йерусалимға кетиватимән.
[25] Мән силәр билән арилишип, һәр бириңларға Худаниң Падиша-лиғи
һәққидә чүшәндүрдүм. Әнди маңа мәлумки, буниңдин кейин силәр мени
қайта көрәлмәйсиләр. [26] Шуниң үчүн бүгүн силәргә шуни жиддий ейтип
қояйки, араңларда һәр қандақ бир киши қутқузулмиса, мән жавапкәр

әмәсмән. [27] Чүнки мән Худаниң ирадисини қилчә йошурмастин силәргә
толуқ йәткүздүм. [28] Өзәңларға пәхәс болуңлар, Муқәддәс Роһ силәрниң
йетәкчилик қилишиңларға тапшурған барлиқ қериндишиңларғиму пәхәс
болуңлар. Падичи қойлирини баққандәк, силәрму Худаниң җамаитини
бақиңлар, чүнки Худа уларни Өз Оғли-ниң қениға сетивалған. [29] Маңа
аянки, мән кәткәндин кейин, чил бөриләр падини қалаймиқанлаштурғанға
охшаш, [30] силәрниң араңлар-динму бәзиләр мәсиһийләрни өзлиригә
әгәштү-рүш үчүн хата тәлим тарқитиду. [31] Шуңа һошияр болуңлар, мениң
үч жил кечә-күндүз демәй, силәргә яш аққузуп несиһәт бәргәнлигимни
есиңларда тутуңлар.
[32] Әнди мән силәрни Худаға вә Униң меһир-шәпқәтлик сөзлиригә
тапшурдум. Бу сөзләр арқилиқ Худа ишәнчиңларни күчәйтиду вә Өзиниң
муқәддәс хәлқигә атиған мирастин силәрни һөзүрләндүриду. [33] Силәргә
мәлумки, мән һеч качан һәр қандақ кишиниң кийимлиригә яки
алтун-күмүчлиригә көз қиримниму салмидим. [34] Мән икки били-гимгә
тайинип, өзәмниң вә һәмралиримниң һаҗитидин чиқтим. [35] Һәр қандақ
ишта силәргә мошундақ әҗир арқилиқ һаҗәтмәнләргә ярдәм бериш
лазимлиғини көрсәттим. Шундақ қилсаңлар, Рәббимиз Әйса Өзи ейтқан:
«Бәрмәк алмақтинму зор бәхит», дегинини есиңлар-дин чиқармайсиләр!
[36] Павлус бу сөзләрни қилип болғандин кейин, һәммиси билән бир-лик-тә
тизлинип олтирип дуа қилди. [37] Көпчилик көз яш қилишип, униң билән
қучақлишип, сөйүшүп хошлашти. [38] Уларни әң мәйүслән-дүргини
Павлусниң, «Буниңдин кейин силәр мени қайта көрәлмәй-силәр», дегән
сөзи болди. Кейин улар уни кемигә чиқирип узитип қойди.

21

Павлусниң Йерусалимға бериши

[1] Биз улар билән хошлишип, кемә билән удул Қос арилиға қарап йол
алдуқ. Әтиси Родос арилиға, у йәрдин Патарая шәһиригә бардуқ.
[2] Патараяда Фәникийә райониға баридиған бир кемини тепип, униңға
олтирип йолға чиқтуқ. [3] Сипрус арили көрүнгәндин кейин, униң җәнубидин
айлинип өтүп, Сурийә өлкисигә қарап меңип, Тир шәһиридә қуруқлуққа
чиқтуқ, чүнки кемә бу йәрдә жүкини чүши-рәтти. [4] Бу йәрдә мәсиһийләрдин
бәзилирини тепип, уларниң йенида йәттә күн турдуқ. Муқәддәс Роһ уларға
Павлусниң Йерусалимда тарти-ди-ған азаплиридин хәвәр бәргән еди, шуңа
улар униңға Йерусалимға барма, дәп несиһәт қилди. [5] Бирақ биз у йәрдә бир
һәптә турғандин кейин, сәпиримизни давамлаштурдуқ. Мәсиһийләр вә
уларниң хотун-балилириниң һәммиси бизни шәһәрниң сиртиға узитип
чиқти. Һәм-ми-миз деңиз бойида тизлинип олтирип билә дуа қилдуқ.
[6] Хошлаш-қандин кейин биз кемигә чиқтуқ, улар өйлиригә қайтишти.
[7] Тир шәһиридин деңиз сәпиримизни давамлаштуруп, Питолимай
шәһиригә кәлдуқ. У йәрдики мәсиһийләр билән көрүшүп, уларниң йенида

бир күн турдуқ. [8] Әтиси у йәрдин чиқип, кемә билән Қәйсә-рийә шәһиригә
келип, Хуш Хәвәр йәткүзгүчи Филипниң өйигә берип қондуқ. У бурун
Йерусалимдики мәсиһийләр тәрипидин хизмәткә талланған йәттә кишиниң
бири еди. [9] Бу кишиниң Худаниң пәйғәмбәрлик сөзлирини ейталайдиған,
техи талалиқ болмиған төрт қизи бар еди. [10] Биз у йәрдә бир нәччә күн
турғандин кейин, Йәһудийә өлкисидин Агабус исимлиқ бир пәйғәмбәр
кәлди. [11] Бу киши бизниң алдимизға келип, Павлусниң бәлбеғини қолиға
елип, өзиниң пут-қолини бағлап:

— Муқәддәс Роһ дедики, бу бәлбағниң егиси Йерусалимда йәһу-дий-лар
тәрипидин мошундақ бағлинип, римлиқларниң сорақ қилинишиға
тапшурулиду, — деди.

[12] Биз бу сөзни аңлиғандин кейин, шу йәрлик кишиләр билән бир-ликтә
Павлусниң Йерусалимға бармаслиғини өтүндуқ. [13] Лекин Павлус:

— Силәр немишкә мунчивала қайғуруп жүригимни езисиләр? Мән
Йерусалимда Рәббимиз Әйса үчүн тутқун болушқила әмәс, у йәрдә
өлүшкиму тәйярмән, — дәп җавап бәрди.

[14] Биз уни қайил қилалмай болди қилдуқ вә:

— Худаниң халиғинидәк болсун, — дедуқ.

[15] У йәрдә бир нәччә күн туруп, жүк-тақимизни жиғиштуруп,
Йеру-са--лимға бардуқ. [16] Қәйсәрийәлик мәсиһийләрдин бир нәччиси биз
билән һәмсәпәр болуп, Йерусалимда бизни Минасон исимлиқ бир
сипруслуқниң өйигә башлап барди. Бу киши бурунқи мәсиһийләрдин еди.

Павлусниң Яқуп билән көрүшүши

[17] Йерусалимда мәсиһийләр бизни қизғин қарши алди. [18] Әтиси биз Павлус
билән биллә Яқупни көргили бардуқ. Яқуп билән мәсиһийләр җамаитидики
башқа йетәкчиләрниң һәммиси у йәргә жиғилған еди. [19] Павлус улар билән
аманлашқандин кейин, Худаниң йәһудий әмәсләр ичидә өзи арқилиқ
қилған пүтүн ишлирини уларға тәпсилий мәлум қилди. [20] Буларни аңлиған
көпчилик Худаға мәдһийә ейтип, Павлусқа:

— Әй қериндаш, Йерусалимда әһвал мундақ: йәһудийлар ичидә нәччә
миңлиған киши һәзрити Әйсаға ишиниду. Уларниң һәммиси Тәврат
қануниға қаттиқ әмәл қилиду. [21] Уларниң аңлишичә, сиз йәһудий
әмәсләрниң арисида яшиған пүтүн йәһудийларға балилирини хәтнә
қилдурмаслиқни, йәһудийларниң башқа әнъәнилиригә риайә қилишниң
һаҗити йоқлиғини үгитип, Тәвратни чөрүветипсиз. [22] Шуңа бу йәрдики
йәһудийлар сизниң бу йәргә кәлгәнлигиңизни аңлап сизгә чоқум
зиянкәшлик қилмай қалмайду! Әнди қандақ қилиш керәк? [23] Бизниңчә
мундақ қилсиңиз: аримизда Худани рази қилиш үчүн қәсәм бәргән төрт
адәм [*] бар. [24] Сиз уларни елип, улар билән бирликтә Тәвраттики тазилиниш

---

[*]**21:23** 23. Бу кишиләр өзлирини Худаға вақитлиқ атиғанлар болуп, улар
һарақ ичиштин сақлинатти, чачлирини узун қоюветәтти. Вақит тошқандин

диний қаидисидин өтүң, уларниң қурванлиқ чиқимлирини өзиңиз көтириң.
Қурванлиқ қилин-ғандин кейин, улар қәсәмлириниң ада болғанлиғини
көрситиш үчүн, чачлирини чүшириду. Буниң билән халайиқ сиз тоғрилиқ
аңлиған-лириниң әмәлиятқа уйғун әмәслигини чүшиниду һәм өзиңизниңму
Тәвратқа риайә қилидиғанлиғиңизни көриду. [25] Йәһудий әмәс
мәсиһий-ләргә кәлсәк, улар йәһудийларниң әнъәнилиригә риайә
қилмисиму болиду. Пәқәтла өткәнки хетимиздә тапилиғинимиздәк, бутқа
атап қурванлиқ қилинған йемәкликләрни йемисун, қанни вә боғуп
өлтүрүл-гән һайванниң гөшиниму йемисун, җинсий әхлақсизлиқ қилмисун,
— дейишти.
[26] Буниң билән Павлус у төрт кишини елип, әтиси улар билән биллә
тазилиниш диний қаидисини өткүзүшкә барди. У мәркизий ибадәт-ха-ниға
кирип, роһанийларға өзлириниң паклиниш муддити-ниң тошуп, һәр
қайсиси үчүн қурванлиқ қилинидиған күнни мәлум қилип қойди.

Павлусниң мәркизий ибадәтханида тутқун қилиниши

[27] Йәттә күнлүк муддәт тошушқа аз қалғанда, Асия өлкисидин кәл-гән
бәзи йәһудийлар Павлусни мәркизий ибадәтханида көрүп, уни тутувелип,
җамаәтни униңға қарши тәшвиқ қилип:
[28] — Әй исраиллар, ярдәмдә болуңлар! Бу адәм һәммә йәрдә хәлқи-мизгә,
Тәврат қанунимизға вә мәркизий ибадәтханимизға қарши сөзләрни
тарқитиватиду. Әндиликтә у йәһудий әмәсләрни мәркизий
ибадәтханимизға башлап кирип, бу муқәддәс җайни булғимақта! — дәп
чуқан көтәрди. [29] (Уларниң бундақ дейишиниң сәвәви, буниңдин бурун
улар йәһудий әмәс әфәслик Трофимни Павлус билән биллә шәһәрдә көрүп,
Павлус уни мәркизий ибадәтханиға башлап кирди, дәп хата ойлиған еди.)
[30] Шуниң билән пүтүн шәһәр тәврәп кәтти. Тәрәп-тәрәптин жүгрәп кәлгән
халайиқ Павлусни тутуп, мәркизий ибадәтханидин сөрәп елип чиқти.
Ибадәтхана қаравуллири ибадәт-ханида қалаймиқанчилиқ чиқмисун дәп,
ибадәт-ханиниң дәрвазилирини дәрһал йепивәтти. [31] Топилаңчилар
Павлусни уруп өлтүрүвәтмәкчи болуп турғанда, пүтүн Йерусалимниң
қалаймиқан-чилиқ ичидә қалған-лиғи тоғрисидики хәвәр у йәрдә турушлуқ
Рим ләшкәрлириниң коман-даниға йетип барди. [32] Коман-дан дәрһал
ләшкәр вә бир қанчә йүз бешини елип, топилаң болу-ватқан йәргә жүгрәп
кәлди. Уларни көргән халайиқ Павлусни урушни тохтатти. [33] Командан
алдиға өтүп, ләшкәрләргә Павлусни тутуп, икки зәнҗир билән бағлашқа
буйриди. Кейин у:
— Бу адәм ким? У немә гуна қилди? — дәп сориди.
[34] Топилаңчиларниң ичидә бәзиләр уни десә, бәзиләр буни дейи-шип,
қалаймиқанчилиқ болуп кәтти. Шуңа һәқиқий әһвални ениқлаш-қа амалсиз
қалған командан ахир Павлусни яндики қорғанға елип кетишни буйриди.

кейин, Худаға қурванлиқ қилип, чачлирини кәстүрүветәтти.

[35] Павлус қорғанниң пәләмпийигә кәлгәндә, топилаң-чи-лар техиму
зораванлишип кәтти. Шуниң билән ләшкәрләр уни қорғанға көтирип
әкетишкә мәҗбур болди. [36] Уларниң кәйнидин әгишип маңған халайиқ:
— Уни өлтүрүңлар! — дәп вақиришатти.

Павлусниң өзини ақлиши

[37] Ләшкәрләр Павлусни һәрбий қорғанға әкирип кетишкә аз қалған-да,
Павлус грек тилида командандин:
— Бир еғиз сөзүм бар еди, ейтсам боламдикин? — дәп сориди.
— Грекчә билидикәнсән! [38] Ундақта, илгири қалаймиқанчилиқ чиқи-рип,
хәнҗәрлик төрт миң топилаңчини башлап чөлгә қечип кәткән һелиқи
мисирлиқ сән охшимамсән? — дәп сориди командан.
[39] — Яқ, мән йәһудий! Киликийә өлкисиниң Тарсус шәһиридә туғул-ған.
Шу муһим шәһәрниң пухрасимән. Халайиққа бир нәччә еғиз сөз қилишимға
иҗазәт қилсиңиз, — деди Павлус.
[40] Командан иҗазәт қилди. Павлус пәләмпәйдә туруп, халайиққа қол
ишаритини қилди. Көпчилик тиничланғанда, у арамий тилида сөзләшкә
башлиди.

22

[1] — Һөрмәтлик йәһудий атилар вә ака-укилар! Әнди өзәмни ақлайдиған
сөзлиримгә қулақ селиңлар, — деди Павлус.
[2] Улар Павлусниң арамий тилида сөзлигинини аңлап, техиму җим
болушти. Павлус сөзини давамлаштуруп:
[3] — Мәнму бир йәһудий, Киликийә өлкисиниң Тарсус шәһиридә
туғулдум, лекин Йерусалимда чоң болдум. Даңлиқ Тәврат устази
Ғама-лийилдин тәлим елип, әҗдатлиримиздин қалған Тәврат қану-ниға
қаттиқ риайә қилип кәлдим. Силәргә охшаш Худа йолида пүтүн вуҗудум
билән қизғин ишлигән едим. [4] Һәзрити Әйса йолида маңған-ларға
зиянкәшлик қилип, уларниң өлүшигә сәвәпчи болдум. Һәзрити Әйсаға
әгәшкәнләрни әр-аял демәй тутуп, зинданға ташлаттим. [5] Бу тоғрилиқ баш
роһаний вә пүткүл алий кеңәшмә мениң сөзлиримниң растлиғини испатлап
берәләйду. Мән улардин Дәмәшқтики йәһудий башлиқларға йезилған
хәтләрни елип, у йәрдики һәзрити Әйсаға ишинидиғанларни җазалаш үчүн,
Йерусалимға кишәнләп елип келиш нийитидә йолға чиққан едим. [6] Чүшкә
йеқин Дәмәшққә йетип келишкә аз қалғинимда, туюқсиз асмандин бир
күчлүк нур чүшүп, әтрапимни йорутувәтти. [7] Йәргә жиқилдим. Андин
«Саул, Саул, Маңа немишкә зиянкәшлик қилисән?» дегән авазни аңлидим.
[8] «Әй Рәббим, Сән Кимсән?» дәп сорисам, У: «Мән сән зиянкәшлик
қиливатқан насирәлик Әйса!» деди. [9] Мән билән биллә кетиватқанлар у
нурни көргән болсиму, лекин маңа қилинған сөзләрни чүшәнмәпту. [10] Мән
йәнә: «Әй Рәббим, мән немә қилай?» дәп сорисам, У маңа: «Орнуңдин тур,
Дәмәшққә кир, Худа саңа тапшурған ишларниң һәммисини у йәрдә

уқисән!» деди. 11 Һелиқи күчлүк нурдин көзлирим көрмәс болуп қалди.
Шуңа йенимдикиләр қолумдин йетәкләп, Дәмәшққә елип кирди.
12 У йәрдә Һанания исимлиқ бир киши бар еди. У Худаға садақәтмән,
Тәврат қанунимизға каттиқ әмәл қилидиған киши болуп, Дәмәшқ-тики
пүтүн йәһудийларниң һөрмитигә сазавәр еди. 13 У келип, йенимда туруп:
«Қериндишим Саул, көзлириң әслигә кәлсун», деди. Шу ан көзлирим
әслигә келип, уни көрдүм. 14 У маңа: «Әждатлиримиз етиқат қилип кәлгән
Худа сени Өзиниң ирадисини билишиң үчүн таллиди. У йәнә Өзиниң адил
Хизмәткари болған һәзрити Әйсани көрүшүң үчүн вә Униң ағзидин чиққан
сөзләрни аңлишиң үчүн сени таллиди. 15 Чүнки сән көргән-аңлиғанлириңни
пүтүн инсанларға йәткүзисән! 16 Шундақ екән, сән йәнә немини күтүп
турисән? Орнуңдин туруп, чөмүл-дүрүлгин вә Рәббимизгә дуа қилип,
гуналириңдин паклан», деди.
17 Кейин Йерусалимға қайтип кәлдим. Мәркизий ибадәтханида дуа
қиливатқинимда, көзүмгә бир ғайибанә аламәт көрүнди. 18 Бу аламәттә мән
Рәббим Әйсани көрдүм. У маңа: «Йерусалимдин дәрһал кәт, чүнки бу
йәрниң адәмлири сениң Маңа қилған гувалиғиңни қобул қилмайду», деди.
19 Мән: «Әй Рәббим, улар мениң һәммә йәрдә ибадәтханиларға кирип, Саңа
ишәнгәнләрни тутқун қилип урғанлиғимни билиду. 20 Хәлиқни Саңа
ишинишкә дәвәт қилған Истипан өлтүрүлгәндә, мәнму шу йәрдә едим. Уни
өлтүргәнләрниң кийимлирини сақлап, қилмишлириға қошулған едим! Мән
бу йәрдә турсам, улар мениң гепимгә чоқум ишиниду», дедим. 21 Бирақ
Рәббим Әйса маңа йәнә: «Йерусалимдин чиқип кәт. Сени жирақ җайларға,
йәһудий әмәсләрниң арисиға әвәтимән», деди.
22 Павлусниң сөзлиригә баштин аяқ қулақ селиватқан халайиқ униң
йәһудий әмәсләр һәққидики сөзини аңлаш биләнла:
— Уни йоқитиш керәк! Өлтүрүш керәк! У өлүшкә тегишлик! — дәп чуқан
селишти. 23 Улар бир тәрәптин чуқан селип, бир тәрәптин кийим-лирини
пулаңлитип, топа соруп, чаң чиқиривәтти. 24 Рим коман-дани Павлусни
қорғанға әкирип кетишкә әмир қилди вә халайиқниң униңға немә үчүн
бундақ чуқан салидиғанлиғини тәкшүрмәкчи болуп, ләшкәрлиригә уни
қамчилап сорақ қилишни буйриди. 25 Улар Павлусни түврүккә бағлап
қамчилимақчи болғанда, Павлус йенида турған йүз бешиға:
— Бир Рим пухрасини сотлимайла қамчилишиңлар қанунға уйғунму? —
деди.
26 Бу сөзни аңлиған йүз беши команданниң алдиға берип:
— У киши Рим пухраси екән. Сиз немә иш қиливатқанлиғиңизни
бил-мәмсиз?! — деди.
27 Командан Павлусниң алдиға берип, униңдин:
— Ейтқин, сән расттинла Рим пухрасиму? — дәп сориди.
— Раст, — дәп җавап бәрди Павлус.
28 — Мән нурғун пул хәшләп, аран пухралиқ салаһийитигә егә бол-дум, —
деди командан.

Павлус:
— Мән туғулушумдин шундақ, — деди.
29 Шуниң билән Павлусни сораққа тартмақчи болған ләшкәрләр дәрһал өзини чәткә алди. Уни бағлатқан команданму униң Рим пух-раси екәнлигини билип, қорқуп кәтти. Чүнки у бир Рим пухрасини қанунсиз һалда бағлап, қамчилашқа әмир қилған еди.

Павлусниң алий кеңәшмидә өзини ақлиши

30 Командан йәһудийларниң Павлусниң үстидин қилған шикайити-ниң сәвәвини һәқиқий билиш үчүн, әтиси уни йешиветип, алий роһаний-лар вә пүтүн йәһудий алий кеңәшмисидикиләрниң бир йәргә жиғилишини буйриди. Андин Павлусни елип келип, уларниң алдиға турғузди.

23

1 Павлус алий кеңәшмә башлиқлириға тикилип туруп:
— Қериндашлар, мән бүгүнгичә Худаниң алдида пак вижда-ним билән яшап кәлдим, — деди.
2 Буни аңлиған баш роһаний Һанания Павлусниң йенида турған-лар-ға
униң ағзиға урушни буйриди. 3 Павлус униңға:
— Әй теши пал-пал сахтипәз! Сени Худа уриду! Сән у йәрдә олтирип мени Тәврат қануни бойичә сораққа тартмақчи, лекин мени урғузуп, өзәң Тәврат қануниға хилаплиқ қиливатисән! — деди.
4 — Сән Худаниң баш роһанийиға һақарәт кәлтүрүватамсән?! — дейишти
йенида турғанлар. 5 Павлус:
— Мени кәчүрүңлар! Мән униң баш роһаний екәнлигини билгән болсам, ундақ демәттим, чүнки Тәвратта: «Хәлқиңни башқуридиған башлиққа төһмәт қилма!» дейилгән, — деди.
6 Павлус бу бир топ кишиләрниң ичидә бәзилири садуқий диний еқими-дикиләр, йәнә бәзилири пәрисий диний еқимидикиләр екәнли-гини билип, уларни талаш-тартишқа селиш үчүн алий кеңәшмидә жуқури аваз билән:
— Қериндашлар, мән болсам пәрисийләрдин болимән вә бир пәрисийниң оғлимән! Мән өлгәнләрниң қайта тирилишини үмүт қилғанлиғим үчүнла бүгүн бу йәрдә сораққа тартиливатимән! — дәп вақириди.
7 Бу сөз униң ағзидин чиқиши билән тәң, пәрисийләр билән садуқийлар талаш-тартиш қилишип кәтти. Кеңәшмидикиләр иккигә бөлүнүп кәтти.
8 Чүнки садуқийлар өлгәнләрниң қайта тирилишигә, периштә вә роһларниң
барлиғиға ишәнмәйду. Лекин пәрисийләр буларға ишиниду. 9 Буниң билән
чуқан-сүрән барғансири күчәйди. Пәрисий еқимидики бәзи Тәврат устазлири орнидин туруп:
— Биз бу адәмдин һеч қандақ хаталиқ тапалмидуқ! Еһтимал, раст-тин бир роһ яки периштә униң билән сөзләшкән болса, һәҗәп әмәс! — дәп қаттиқ муназириләшти.

10 Талаш-тартиш овж елип кәтти. Йәһудийларниң Павлусни тартип
парчә-парчә қиливетиштин қорқуп қалған командан ләшкәрлириниң залға
кирип, кишиләрниң арисидин Павлусни зорлуқ билән тартип чиқип,
қорғанға әкирип кетишини буйриди.
11 Шу күни кечиси Рәббимиз Әйса Павлусниң йенида туруп:
— Ғәйрәтлик бол! Сән Йерусалимда Мән үчүн гувалиқ бәргиниңдәк, әнди
Рим шәһиридиму шундақ қилишиң керәк, — деди.

Павлусни өлтүрүш сүйиқәсти

12 Әтиси әтигәндә бәзи йәһудийлар мәхпий сүйиқәстлик қилишни
планлап, Павлусни өлтүрмигичә һеч нәрсә йемәймиз, ичмәймиз, дәп қәсәм
қилишти. 13 Бу сүйиқәстни планлиғучилар қириқ нәччә киши еди. 14 Улар
алий роһанийлар вә йәһудий ақсақаллириниң алдиға берип:
— Биз Павлусни өлтүрмигичә һеч нәрсә йемәймиз, дәп қаттиқ қәсәм
қилдуқ. 15 Һазир силәр вә алий кеңәшмә Павлусниң ишлирини техиму
тәпсилий тәкшүрүш баниси билән уни кеңәшмигә елип келишни Рим
команданидин тәләп қилиңлар. Биз тәйяр туруп, уни кеңәшмигә елип
келиштин илгирила өлтүрүветимиз, — деди.
16 Бирақ бу сүйиқәсттин хәвәр тапқан Павлусниң сиңлисиниң оғли дәрһал
һәрбий қорғанға кирип, Павлусқа хәвәр қилип қойди. 17 Буниң билән
Павлус йүз бешилиридин бирини чақиртип, униңға:
— Бу жигитни командан билән көрүштүрүп қойсиңиз. Униң коман-данға
мәлум қилидиған иши бар екән, — деди.
18 Йүз беши бу жигитни команданниң алдиға башлап кирип:
— Мәһбус Павлус мени чақиртип, бу жигитни сиз билән көрүш-түрүп
қоюшумни тәләп қилди, чүнки униң сизгә мәлум қилидиған иши бар екән,
— деди.
19 Командан жигитни қолидин тутуп, бир чәткә тартип:
— Мәлум қилидиған немә ишиң бар? — дәп сориди.
20 У җававән мундақ деди:
— Йәһудий ақсақаллири Павлусниң ишлирини тәпсилий тәкшүрүш
баниси билән өзлиридин әтә уни йәһудий алий кеңәшмисигә елип бериш-ни
тәләп қилишқа келишти. 21 Уларға мақул болмиғайсиз, чүнки қириқ нәччә
адәм уни йошурун күтүп туриду. Улар Павлусни өлтүрми-гичә һеч нәрсә
йемәймиз һәм ичмәймиз, дәп қәсәм қилишипту. Һазир өзлириниң уларниң
тәливигә қошулушлирини күтүп туриду.
22 Командан униңға:
— Бу ишни маңа мәлум қилғанлиғиңни һеч ким уқмисун, — дәп тапилап,
уни қайтурди.

Павлусниң һаким Феликскә тапшурулуши

23 Командан йүз бешидин иккини чақиртип:
— Икки йүз пиядә ләшкәр, йәтмиш атлиқ ләшкәр вә икки йүз нәйзи-ваз

ләшкәр һазирлап, бүгүн кечә саат тоққузда Қәйсәрийә шәһиригә қарап
йолға чиқиңлар. [24] Шуниң билән биллә Павлусни һаким Феликсниң йениға
сақ-саламәт йәткүзүш үчүн, униңға улақ тәйярлаңлар, — дәп буйриди.
[25] Командан Лисияс Павлус һәққидә Феликскә йәнә мундақ бир хәт язди:

[26] «Һөрмәтлик һаким Феликс җанаплириға Клавдиюс Лисияс-тин
еһтирам билән салам!
[27] Мәхсәткә кәлсәм, бу кишини йәһудийлар тутувалған болуп,
өлтүрмәкчи болған еди. Лекин униң Рим пухраси екәнлигини билип
қелип, ләшкәр башлап берип уни қутқуздум. [28] Мән уларниң бу киши
үстидин қилған шикайи-тиниң сәвәвини тәкшүрүп ениқлимақчи
болуп, уни йәһудий-лар-ниң алий кеңәшмисигә елип бардим.
[29] Нәтиҗидә мән уларниң униң үстидин қилған шикайитиниң диний
қануниға даир мәсилиләрдин башқа нәрсә әмәс екәнлигини
байқидим. Униңдин өлүм җазасини беришкә яки зинданға ташлашқа
лайиқ бирәр җинайәт тапалмидим. [30] Кейин мән бәзи йәһудийларниң
уни өлтүрүветиш қәстидә болуватқанлиғидин хәвәр тепип, дәрһал
уни җанаплириға йоллашни тоғра таптим. Шуниң билән биллә әризә
қилғучиларниң шикайәт-лирини өзлириниң алдида қилишини
буйридим».

[31] Ләшкәрләр буйруқ бойичә Павлусни кечиләп Антипатрис шәһи-ригә
йәткүзди. [32] Әтиси Павлус атлиқ ләшкәрләрниң елип беришиға
тапшурулди. Пиядә ләшкәрләр болса, Йерусалимдики һәрбий қорған-ға
қайтип кәлди. [33] Атлиқлар Қәйсәрийәгә берип, хәтни һакимға сунди вә
Павлусниму тапшурди. [34] Һаким хәтни оқуғандин кейин, Павлус-ниң қайси
өлкидин екәнлигини сорап, униң өз башқуру-шидики Киликийәдин
кәлгәнлигини билип, [35] униңға:
— Сени үстүңдин әризә қилғучилар кәлгәндә, бир тәрәп қилимән, — деди
вә ләшкәрләргә уни Һирод хан салған ордидики бир өйгә солап, назарәт
қилишни буйриди.

24

Йәһудийларниң Павлус үстидин шикайәт қилиши

[1] Бәш күндин кейин баш роһаний Һанания вә ақсақаллардин бир нәччиси
Тәртулус исимлиқ бир қанун натиғи билән Қәйсә-рийәгә келип, Павлус
тоғрисидики шикайәтләрни һаким Феликскә сунди. [2] Павлус чақиртилди.
Тәртулус униң үстидин шикайәт қилип мундақ деди:
— Һөрмәтлик Феликс җанаплири! Биз өзлириниң қоли астида узун-дин бу
ян аман-есән яшап кәлмәктимиз, хәлқимизниң начар илләт-лири түгитилип,
чоң өзгиришләр барлиққа кәлди. [3] Буниңдин һәр вақит, һәр җайда чәксиз
миннәтдармиз. [4] Мәнки Тәртулус өзлирини артуқчә аварә қилишни

халимаймән. Қисқиғина әризилиримизни сәвирчанлиқ билән аңлашлирини
өтүнүп сораймән. [5] Биз шуни тонуп йәттуқки, бу жедәлхор пүтүн
дуниядики йәһудийлар арисида қалаймиқанчилиқ пәйда қилип, уларни Рим
һакимийитигә қарши чиқишқа күшкүртүватқан бөлгүнчи вә шундақла
«насирәликләр» дәп аталған бир груһниң башлиқлиридин биридур. [6-7] У
бизниң мәркизий ибадәтханимизниму булғимақчи болған еди, шуңа биз
уни тутувалдуқ. [8] Уни сорақ қилип көрсила, бизниң әризилиримизниң
тоғрилиғини чүшинәләйдила!
[9] Жиғинға қатнашқан йәһудийларму бир еғиздин шикайәт қили-шип, униң
ейтқанлирини тәстиқләшти.

Павлусниң өзини ақлиши

[10] Павлус һаким Феликсниң рухситини алғандин кейин, сөз қилип мундақ
деди:
— Җанаплириниң узун жиллардин бери йәһудий хәлқини сорап
кәлгән-лигидин хәвирим бар. Шуңа алдилирида өзәмни ақлашқа разимән.
[11] Асанла биләләйдилики, мән Йерусалимға ибадәт қилишқа барғинимдин
һазирғичә пәқәт он икки күнла өтти. [12] Мениң мәркизий ибадәтханида
бирәр адәм билән талаш-тартиш қилғанлиғимни көргән киши йоқ вә мениң
башқа ибадәтханиларда яки шәһәрниң башқа җайлирида аммини
қутратқанлиғимниму көргән киши йоқ. [13] Улар җанаплириға мениң
үстүмдин қилған шикайәтлиригә испат көрситип берәлмәйду.
[14] Бирақ бирла ишни етирап қилимәнки: мән йәһудийлар хата еқим, дәп
қариған һәзрити Әйсаниң йоли билән меңип, әждатлиримиз әзәлдин етиқат
қилған Худаға ибадәт қилимән. Тәвратта вә башқа Пәйғәмбәрләрниң
Язмилирида йезилғанларниңму һәммисигә ишинимән. [15] Мошу
йәһудийларға охшаш, мәнму пүтүн инсанларниң яхши-яман болушидин
қәтъий нәзәр, һәммисиниң өлгәндин кейин сорақ қилиниши үчүн өлүмдин
қайта тирилдүрүлидиғанлиғиға ишинимән. [16] Шу сәвәптин өзәм һемишәм
Худа алдидиму, инсанлар алдидиму пак вижданлиқ болушқа тиришимән.
[17] Мән Йерусалимдин кәткинимгә хелә жиллар болған болуп, бу қетим у
йәргә йәһудий қериндашлиримға ярдәм пул йәткүзүп бәргили вә Худаға
қурванлиқ қилғили барған едим. [18] Үстүмдин шикайәт қилған йәһудийлар
мени мәркизий ибадәтхана һойлисида учратқинида, мән тазилиниш диний
қаидисидин өтүп, сәдиқәмни сунувататтим, әтрапимға адәм топлиғинимму
йоқ, қалаймиқанчилиқ чиқарғинимму йоқ. [19] Асия өлкилик әшу
йәһудийларниң мениң үстүмдин шикайәтлири болса, әсли улар өзлири
келип, җанаплириниң алдида дейиши керәк еди. [20] Болмиса қени мошу
жиғиндикиләр Йерусалимдики йәһудий алий кеңәшмисидә сорақ қилинған
вақтимда, мениңдин қандақ җинайәт тепилғанлиғини ейтип бақсун.
[21] Пәқәт шуни етирап қилимәнки, йәһу-дий алий кеңәшмисидә сорақ
қилинған вақтимда, «Бүгүн өлгән-ләрниң қайта тирилишигә ишәнгәнлигим
үчүнла, силәрниң сориғиң-ларға тартиливатимән!» дәп вақириған едим.

Буниңда немә гуна бар?!
22 Рәббимизниң йолиға нисбәтән хелә билими болған Феликс сорақ-ни
тохтитип, уларға:
— Давариңлар тоғрисидики һөкүмни командан Лисияс кәлгәндә
чиқиримән, — деди.
23 У йүз бешиға Павлусни давамлиқ тутуп турушни, лекин униңға бир аз
кәң муамилә қилип, дост-бурадәрлириниң униң турмуш еһтия-җини
тәминләп турушиға йол қоюшни буйриди.

Павлус һаким Феликс вә униң рәпиқиси Друсиланиң алдида

24 Бир нәччә күндин кейин һаким Феликс йәһудий аяли Друсила билән
биллә келип, Павлусни чақиртип, униңдин Қутқазғучи-Мәсиһ Әйсаға
ишиниш йолини аңлиди. 25 Павлус Худаниң алдида һәққаний яшаш, өзини
тутувелиш, қиямәт күнидики соал-сорақ қилиниш қатар-лиқлар тоғрисида
тохталғанда, вәһимигә чүшкән Феликс униңға:
— Һазирчә қайтип турсиңизму болиду. Кейин вақтим чиққанда йәнә
чақиртимән, — деди.
26 У Павлусниң пара беришини күтәтти, шуниң үчүн уни пат-пат
чақиртип, униң билән сөзлишәтти. 27 Икки жилдин кейин һаким Феликсниң
орниға Поркиюс Фестус һаким болди. Феликс йәһудий-ларға яхши
көрүнүш үчүн Павлусни солақта қалдурди.

25

Павлусниң һаким Фестусниң алдида сорақ қилиниши

1 Фестус Феликсниң орниға һаким болуп, Йәһудийә өлкисидики
Қәйсәрийәгә келип үч күндин кейин Йерусалимға барған еди. 2 Алий
роһанийлар билән йәһудийларниң ақсақаллири Фестусқа Павлусниң
үстидин шикайәт қилип, униңдин Павлусни 3 Йерусалимға әвәтип беришни
өтүнүп сориди. Чүнки улар йол үстидә Павлусни өлтүрүшни қәстлигән еди.
4 Лекин Фестус уларға:
— Павлус һазир Қәйсәрийәдә солақта. Мән йеқинда у йәргә қайтип
кетимән. 5 Силәрниң ақсақаллириңлар мән билән биллә барсун. Әгәр униң
бирәр қанунсиз қилмишлири болса, улар шу йәрдә шикайәт қилса болиду,
— дәп җавап бәрди.
6 Фестус уларниң арисида он күнчә туруп, Қәйсәрийәгә қайтип кәлди.
Әтиси сот ечип, Павлусни сот мәйданиға елип келишни буйриди. 7 Павлус
кәлгәндин кейин, Йерусалимдин кәлгән йәһудийлар униң әтрапиға олишип,
униңға нурғун еғир җинайәтләрни артип, униң үстидин шикайәт қилди.
Бирақ һеч қайсисиға испат көрситип берәлмиди. 8 Шуниң билән Павлус
өзини ақлап:
— Мән йәһудийларниң қануниға, мәркизий ибадәтханисиға яки Рим
императориға қарши һеч қандақ җинайәт өткүзмидим, — деди.

[9] Лекин Фестус йәһудийларға яхши көрүнүш үчүн, Павлустин:
— Сени Йерусалимға апирип, у йәрдә бу шикайәтләргә асасән сотли-сам қандақ? — дәп сориди.
[10] — Болмайду! — дәп җавап бәрди Павлус, — мән һазир Рим
импера-то-риниң һоқуқи билән тайинланған сорақчи алдида туримән. Мени
сорақ қилишқа тегишлик йәр мана мошу. Өзиңизгә мәлум, мән
йәһудийларға қарши һеч қандақ җинайәт өткүзмидим. [11] Әгәр җинайитим
болса вә өлүмгә лайиқ бирәр иш қилған болсам, мени җазалимаң, дәп тәләп
қилмиған болаттим. Уларниң мениң үстүмдин қилған шикайәтлири
әмәлиятқа уйғун әмәс. Шуниң үчүн һеч кимниң мени уларға тапшуруп
беришкә һәққи йоқ. Мән Рим императориға әризә қилимән! Өзи мени сорақ
қилсун!
[12] Һаким Фестус мәслиһәтчилири билән мәслиһәтләшкәндин кейин,
Павлусқа:
— Сән Рим императориниң сорақ қилишини тәләп қилдиң, шуңа униң алдиға елип берилисән, — деди.

Һаким Фестусниң Агрипа хан II гә Павлус тоғрилиқ ейтқанлири

[13] Бир нәччә күндин кейин Агрипа хан билән сиңлиси Бәрники Фестусниң
һакимлиқ мәнсивигә олтарғанлиғини тәбрикләш үчүн, Қәйсәрийәгә кәлди.
[14] У йәрдә бир нәччә күн турғандин кейин, Фестус Павлус тоғрисида
Агрипаға мундақ деди:
— Бу йәрдә Феликс қалдуруп кәткән бир мәһбус бар еди. [15] Мән
Йерусалимға барғинимда, йәһудий алий роһанийлири билән ақсақал-лири
униң үстидин шикайәт қилип, мәндин уни җазалашни тәләп қилишти.
[16] Мән уларға римлиқларниң қануни бойичә сорақ қилин-ғучи әризә
қилғучи билән йүзләштүрүлүштин вә униңға өзини ақлаш пурсити
берилиштин илгири, униң үстидин һөкүм чиқиришқа бол-майди-ғанлиғини
ейттим. [17] Улар бу йәргә кәлгәндин кейин, мән вақитни кечиктүрмәй,
әтисила сорақни башлап, у кишини сораққа әкелишни буйридим. [18] Әризә
қилғучилар орунлиридин туруп, униң үстидин шикайәт қилишти. Лекин
уларниң шикайәтлири мениң ойлиғинимдәк җинайәт һәққидә әмәс еди.
[19] Әксичә уларниң бу киши билән талаш-тартиш қилишқини өз дини
һәққидики мәсилиләр вә Әйса исимлиқ бир Киши һәққидә еди. У Киши
өлгән болуп, Павлус болса, У тирилди, дәйдикән. [20] Бу мәсилини мән зади
қандақ ениқлаш-ни билмидим. Шуниң үчүн мән Павлустин Йерусалимға
берип у йәрдә бу шикайәтләргә асасән сораққа тартилишқа рази
болуш-болмас-ли-ғини сориған едим. [21] Һалбуки, Павлус Римда Рим
императориниң алдида сорақ қилинишни тәләп қилди. Шуңа мән уни
императорниң алдиға әвәткәнгә қәдәр, солақта тутуп турушни буйридим.
[22] Агрипа Фестусқа:
— Мәнму бу кишиниң сөзлирини аңлап бақай, — деди.
— Әтә аңлайсиз, — деди Фестус.

[23] Әтиси Агрипа билән Бәрники һәйвәтлик тәнтәнә билән жиғин залиға
кирип кәлди. Һәр қайси командан вә шәһәр башлиқлириму улар билән
биллә келишти. Фестусниң әмир бериши билән Павлус елип кирилди.
[24] Һаким Фестус мундақ деди:
— Агрипа хан алийлири вә жиғинға қатнашқан җанаплар! Бу кишини
көрүп турупсиләр. Пүтүн йәһудийлар бу йәрдә вә Йеруса-лимда өлүм
җазасини беришни қаттиқ тәләп қилған киши мана шу. [25] Лекин мән
униңдин өлүм җазасини беришкә тегишлик бирәр җинайәт тапалмидим.
Һазир у «Мени Рим императори сорақ қилсун», дәп илтимас қилди, шуниң
билән уни Римға әвәтишни қарар қилдим. [26] Бирақ бу киши һәққидә мәндә
падишаға мәлум қилғидәк очуқ мәлумат йоқ. Шуңа әһвални тәкшүрүш
арқилиқ бирәр мәлуматқа егә болуш мәхситидә уни һәр бириңларниң
алдиға, болупму Агрипа хан алийлириниң алдиға елип кәлдим. [27] Чүнки
мениңчә мәһбусни Римға әвәтип, униң үстидин қилинған шикайәттин
тәпсилий мәлумат бәрмәслик тоғра әмәс.

26

Павлусниң Агрипа хан алдида өзини ақлиши

[1] Шуниң билән Агрипа хан Павлусқа:
— Өзәңни ақлишиңға рухсәт, — деди.
Павлус қолини көтирип өзини ақлашқа башлиди:
[2] — Әй Агрипа хан, бүгүн алдилирида йәһудийлар мениң үстүмдин
шикайәт қилған пүтүн ишлардин өзәмни ақлаш пурситигә егә болғанлиғим
үчүн, өзәмни бәхитлик һис қилимән! [3] Болупму хошал-линарлиқ йери шуки,
өзлири йәһудийларниң әнъәнилири вә талаш-тартиш қилидиған
мәсилилирини яхши билисиз. Шуниң үчүн әризә-һалимни сәвирчанлиқ
билән аңлап беқишлирини өтүнимән.
[4] Мениң дәсләптә өз жутумда һәм кейин Йерусалимда қандақ яшап
кәлгәнлигим һәммә йәһудийларға аян. [5] Улар мениң узундин бери йәһудий
дининиң пәрисий намлиқ әң күчлүк еқимиға мәнсүп екәнлигимни яхши
билиду. Әгәр халиса, гувалиқ берәләйду. [6] Худа әҗдатлиримизға вәдә
қилғинини үмүт қилғиним үчүн, әнди бүгүн өзлириниң алдида
сотлиниватимән. [7] Бизниң хәлқимизниң он икки қәбилисидики пүтүн
қериндашларму кечә-күндүз Худаға ибадәт қилип, Униң уларға қилған дәл
мошу вәдисини әмәлгә ашурушини интизарлиқ билән күтүп кәлди. Әй хан,
йәһудийларниң мениң үстүмдин шикайәт қилиши, дәл мана шу үмүт билән
мунасивәтлик. [8] Силәр немишкә Худаниң өлгәнләрни
тирилдүрәләйдиғанлиғиға ишәнмәйдиғансиләр?
[9] Бурун мәнму насирәлик Әйсаниң намиға пүтүн күчүм билән қарши
турушум керәк, дәп қараттим [10] вә Йерусалимда мана шун-дақ қилған едим.
Алий роһанийлардин алған һоқуқум билән нурғун мәсиһийләрни зинданға
тутуп бәргән, улар өлүмгә һөкүм қилинғандиму, һөкүмгә қошулған едим.

11 Мән һәр қайси ибадәтха-ниларда уларни издәп, көп қетим уларни
җазалитип, уларни ишәнчи-дин ваз кечишкә мәҗбурлашқа тиришқан едим.
Мән уларға шу қәдәр өч едимки, һәтта башқа дөләтләрдики шәһәрләргә
берип, уларға зиян-кәшлик қилған.
12 Әй хан, бир күни алий роһанийлар бәргән һоқуқ билән һәзрити Әйсаға
әгәшкәнләрни зиянкәшлик қилғили Дәмәшқ шәһиригә қарап йолға чиқтим.
13 Чүш вақтида йолда кетиветип, асмандин чүшкән қуяш нуридинму күчлүк
бир нурниң әтрапимни вә биллә кетиват-қанларни йорутуватқәнлигини
көрдүм. 14 Һәммимиз йәргә жиқилдуқ. Мән арамий тилида ейтилған: «Саул,
Саул! Маңа немишкә зиянкәш-лик қилисән? Сән худди ғожайини урсиму
маңмиған җаһил ешәккә охшаш, өзәң зиян тартисән!» дегән бир авазни
аңлидим. 15 «Әй Рәббим, Сән Кимсән?» дәп соридим мән. Рәббим Әйса
җававән: «Мән сән зиянкәшлик қиливатқан Әйса! 16 Орнуңдин тур! Сени
Өзәмгә хизмәт қилишқа һәм гувалиқ беришкә таллиғанлиғим үчүн, саңа
көрүндүм. Сән бүгүн Мениңдин көргән ишларни һәм кәлгүсидә саңа
көрситидиған ишлиримни башқиларға йәткүзисән. 17 Мән сени
йәһудийларниңму вә йәһудий әмәсләрниңму қолидин қутқузимән. Мән
сени йәһудий әмәсләрниң йениға әвәтмәкчимән. 18 Сән қараңғу-луқ-та
яшаватқанларниң көзлирини ечип, уларни зулмәттин йоруқлуқ-қа,
шәйтанниң илкидин Худаниң Падишалиғиға башлайсән. Буниң билән
уларниң гуналири кәчүрүм қилиниду. Шундақла улар Маңа ишиниш
арқилиқ пак қилинғанларниң арисидин орун алиду!» деди.
19 Әй Агрипа хан, шуниң үчүн мән Худадин кәлгән ғайибанә аламәттә
көрүнгән һәзрити Әйсаға чин бойсундум. 20 Алди билән Дәмәшқ хәлқигә,
Йерусалим шәһиридики йәһудийларға, пүтүн Йәһудийә өлкисидики
кишиләргә, андин йәһудий әмәсләргиму Хуш Хәвәрни йәткүздүм. Уларға
«Яман йоллириңлардин йенип, Худа йолиға қайтиңлар! «Товва қилдуқ»
десәңлар, уни сөз билән әмәс, яхши әмәлиятиңлар билән испатлаңлар», дәп
уларниму товва қилишқа дәвәт қилдим. 21 Шу сәвәптин йәһудийлар мени
мәркизий ибадәтхана һойлисида тутуп, өлтүрүвәтмәкчи болушти. 22 Бирақ
Худа бүгүнгичә маңа ярдәм қилип, мени қоғдиди. Шуниң үчүн бүгүн бу
йәрдики чоң-кичик һәммисиниң алдидиму һәзрити Әйсаға гувалиқ
беримән. Мениң ейтқанлирим Муса вә башқа пәйғәмбәрләрниң келидиған
Қутқазғучи-Мәсиһ һәққидә алдин-ала ейтқанлиридин башқа нәрсә әмәс.
23 Улар Қутқазғучи-Мәсиһниң җәзмән өлтүрүлүп, һәммидин бурун өлүмдин
мәңгүгә тирилдүрүлүп, Өз хәлқи һәм пүткүл дуния хәлқигә ниҗатлиқ
нурини елип кәлгәнлигини алдин-ала ейтқан еди.
24 Павлус өзини мана шундақ ақлиғанда, һаким Фестус жуқури аваз билән
униңға:
— Павлус, сараң болупсән! Жуқури билимиң әқлиңниаздурупту! — деди.
25 — Һөрмәтлик һаким Фестус! — деди Павлус, — мән сараң болғиним
йоқ, мениң ейтқанлирим раст вә әқилгә мувапиқ. 26 Бу ишлардин Агрипа
ханниңму хәвири бар, шуңа мән ханға очуқ ейталаймән. Бу ишларниң

һәммисигә ханниң диққәт қилидиғанлиғиға ишинимән. Чүнки һәзрити
Әйсаниң бешидин өткән ишлар адәм көрмәйдиған булуң-пушқақларда
болған ишлар әмәстә!
[27] Андин Павлус Агрипа ханға қарап, мундақ деди:
— Әй хан, өзлири пәйғәмбәрләрниң Қутқазғучи һәққидә ейтқан-ли-риға
ишинәмдила? Ишинидиғанлиқлирини билимән.
[28] Агрипа хан Павлусқа:
— Сән мени мошунчилик қисқиғина вақитта Әйсаға ишинишкә қайил
қилалаймән, дәп ойлаватамсән? — деди.
[29] Павлус:
— Мәйли балдур яки кейин болсун, өзлириниң вә бүгүн мениң сөзүмни
аңлиғучиларниң һәммисиниң маңа охшаш һәзрити Әйсаға ишиниши үчүн
дуа қилимән. Пәқәтла маңа охшаш зәнҗирдә болу-шуң-ларни халимаймән,
— деди.
[30] Шуниң билән Агрипа хан, һаким Фестус, Агрипаниң сиңлиси Бәрники
вә башқилар орунлиридин туруп, [31] у йәрдин чиқип кәткән-дин кейин,
бир-биригә:
— Бу кишиниң өлүмгә яки түрмигә солашқа тегишлик бирәр җинайи-ти
йоқ екән, — дейишти.
[32] Агрипа хан Фестусқа:
— Бу адәм «Мени Рим императори өзи сорақ қилсун», демигән болса,
қоюп берилсә болаттикән! — деди.

27

Павлусниң Рим шәһиригә қилған деңиз сәпири

[1] Бизниң су йоли билән Италияниң Рим шәһиригә беришимиз қарар
қилинғандин кейин, римлиқ әмәлдарлар Павлус билән башқа мәһбусларни
падиша һәрбий қошундики Юлиюс исимлиқ бир йүз бешиға тапшуруп
бәрди. [2] Биз Әдрәмит шәһиридин Асия өлкиси-ниң деңиз бойлиридики
шәһәрләргә баридиған кемигә олтирип, сәпәргә атландуқ. Македонийә
өлкисиниң Салоника шәһиридин болған Аристархус исимлиқ бир киши биз
билән һәмсәпәр болди. [3] Әтиси Сидон шәһиригә йетип кәлдуқ. Юлиюс
Павлусқа кәңчилик қилип, еһтияҗлирини һәл қилиши үчүн, униң шу
йәрдики дост-бурадәрлириниң йениға беришиға рухсәт қилди. [4] Биз у
йәрдин йәнә йолға чиқтуқ. Қарши тәрипимиздин шамал чиққанлиғи үчүн,
Сипрус арилиниң шамалға далда тәрипи билән маңдуқ. [5] Киликийә вә
Памфи-лийә өлкилириниң деңиз тәвәлигидин өтүп, Ликия өлкисидики
Мира шәһиригә кәлдуқ. [6] Биз у йәрдә кемидин чүштуқ. Юлиюс
Искәндәрийә шәһиридин Италиягә баридиған кемини тепип, бизни елип
униңға чүшти.
[7] Деңиздики сәпиримиз наһайити аста болди. Бир нәччә күндин кейин
наһайити тәсликтә Кинидос шәһириниң бойиға кәлдуқ. Шамалға қарши

маңғанлиғимиз үчүн, бурунқи йөнилишимиз бойичә илгирилəлмидуқ.
Шуңа Крит арилиниң шамалға далда тəрипи билəн меңип Салмоний йерим
арилидин өтүп, [8] деңиз қирғиғини бойлап, наһайити тəсликтə илгирилидуқ,
Ласея шəһиригə йеқин болған «Арамгаһ» [*] дəп атилидиған бир йəргə
кəлдуқ.
[9] Сəпиримиз хелə вақит кəйнигə созулуп, күз пəсли болуп қалған еди.
Онинчи айдин кейин боран көп болғанлиқтин, деңизда сəпəр қилиш
хəтəрлик еди. Шуңа Павлус көпчиликкə:
[10] — Қериндашлар, мениңчə бу йəрдин сəпəрни давамлаштуруш наһайити
хəтəрлик. Мал вə кемə зиянға учрапла қалмай, һаятимизни сақлап қелишму
тəс! — дəп агаһландурди.
[11] Бирақ йүз беши Юлиюс болса кемə ғожайини билəн кемə башли-ғиниң
сөзигə ишинип, Павлусниң сөзигə ишəнмиди. [12] Униң үстигə бу йəрму
қишлап қелишқа мувапиқ җай əмəс еди. Шуңа көпчилик сəпəрни
давамлаштуруп, мүмкин қəдəр Феникс шəһиригə йетивелип шу йəрдə
қишлашни қувəтлиди. Чүнки Крит арилидики бу яхши порт шəһиригə пəқəт
шəрқий-җənуп вə шəрқий-шимал шамили тегидиған болуп, у шəһəр
қишлашқа наһайити мувапиқ җай еди.

Деңиздики боран-чапқун

[13] Җəнуптин йеник шамал чиқип туратти, көпчилик əсли план бойи-чə
маңсақ болиду, дəп деңиздин ләңгəрни [*] чиқирип, кемини һайдап йолға
чиқти вə Крит арилини бойлап маңди. [14] Узун өтмəй аралдин қаттиқ шəрқий
шимал борини чиқип кəлди. [15] Кемə боранниң һуҗумиға учриғанлиқтин,
алға илгирилəшкə амалсиз қалдуқ. Шуниң билəн кемини боранниң һайдап
меңишиға қоюп бəрдуқ. [16] Кавда дегəн бир кичик аралниң шамалға далда
тəрипигə өтүвелип, қолвақни кемигə чиқиривелиш арқилиқ, уни наһайити
тəстə сақлап қалалидуқ. [17] Кемичилəр кемə парчилинип кəтмисун дəп,
кемини ағамча билəн сиртидин орап бағлавалди. Кеминиң Ливийə дөлитигə
йеқин йəрдə деңиз астидики қум догисиға петип қелишидин əнсирəп,
йəлкəнлəрни чүширип, кемини меңишиға қоюп бəрди. [18] Шиддəтлик боран
тохти-миған еди. Əтиси улар кемини йениклитиш үчүн мални деңизға
ташлашқа башлиди. [19] Униң əтиси кемидики қурал-сайманларниму деңизға
ташлавəтти. [20] Биз бир қанчə күнлəргичə күн вə юлтузларниму көрəлмидуқ.
Боран-чапқун йəнила шиддəтлик давамлишивəрди. Ахир қутулуп қелиш
үмүтүмиздинму ваз кəчтуқ.
[21] Кемидикилəр бир нəрсə йемигинигə хелə күнлəр болған еди. Павлус
уларниң алдида туруп:
— Қериндашлар, силəр балдурла мениң «Криттин йолға чиқмайли», дегəн

---

[*]**27:8** 8. Арамгаһ — теч, хатирҗəм қирғақ.
[*]**27:13** 13. Ләңгəр — кемини бир җайда тохтитип туруш үчүн, зəнҗиргə бəкитип су астиға ташлинидиған еғир төмүр.

сөзүмни аңлиған болсаңлар, бу зиян-зәхмәтләргә учримиған болаттуқ.
[22] Лекин әнди силәрниң ғәйрәтлик болушуңларни өтүнимән. Кемә ғәриқ
болған тәғдирдиму, һеч қайсиңларниң һаяти зиянға учримайду. [23] Чүнки
мениң Егәм болған вә мән хизмәт қилип кәлгән Худа түнүгүн кечә бир
периштәсини йенимға әвәтти, [24] периштә маңа: «Павлус, қорқма! Сән
Худаға гувалиқ беришиң үчүн, Рим императориниң алдиға беришиң керәк.
Меһриван Худа дуайиңни қобул қилип, сән билән биллә сәпәр
қилғанларниң һәммисини қутқузиду!» деди. [25] Шуниң үчүн һәммиңлар
ғәйрәтлик болуңлар, ишинимәнки, Худа маңа қилған сөзлирини җәзмән
әмәлгә ашуриду. [26] Бирақ биз қирғаққа урулуп кетиштин сақлиналмаймиз.
[27] Сәпиримизниң он төртинчи күни кечиси кемимиз техичә Адриа-тик
деңизида ләйләп жүрәтти. Йерим кечидә кемичиләр қуруқлуққа йеқинлап
қалдуқ дәп қарап, [28] деңизға ағамча ташлап, суниң чоңқур-луғини өлчәп
көргән еди, қириқ метр чиқти. Сәл алдиға меңип йәнә өлчиведи, оттуз метр
чиқти. [29] Улар кеминиң хада ташлариға урулуп кетишидин қорқуп, кемини
тохтитиш үчүн кеминиң кәйнидин төрт ләңгәр ташлап, таң етишини
интизарлиқ билән күтүп турди. [30] Кемидин қачмақчи болған кемичиләр
кеминиң бешидинму ләңгәр ташлаймиз, дәп банә тепип, қолвақни деңизға
чүшәрди. [31] Лекин Павлус йүз беши Юлиюс вә ләшкәрләргә:
— Бу кемичиләр кемидә қалмиса, силәр қутулалмайсиләр! — деди.
[32] Шуниң билән ләшкәрләр кемидики қолвақниң ағамчисини кесип, уни
деңизға ташлавәтти. [33] Таң етишқа аз қалғанда, Павлус көпчи-ликни бир аз
ғизалинивелишқа чақирди. У:
— Силәрниң ғәм-қайғу ичидә ач жүргиниңларға он төрт күн болди.
[34] Әнди бир аз ғизалинишиңларни өтүнимән. Һаят қелишиңлар үчүн
мошундақ қилиш керәк. Һеч қайсиңларниң бир тал чечиму зиянға
учримайду! — деди.
[35] Павлус бу сөзни қилип болуп, қолиға бир парчә нанни елип,
көпчи-ликниң алдида Худаға шүкүр ейтип, нанни уштуп йеди. [36] Буни
көргән һәммиси ғәйрәтлинип, ғизалинишқа башлиди. [37] Кемидә биз җәми
икки йүз йәтмиш алтә киши едуқ. [38] Һәммиси қосақ-ли-рини тойдурғандин
кейин, кемичиләр кемини йеникләтиш үчүн, кемидики буғдайларниму
деңизға ташлавәтти.

Кеминиң ғәриқ болуши

[39] Таң атқанда кемичиләр қуруқлуқни көрди. Улар у йәрниң нәлигини
ениқ биләлмигән болсиму, бирақ униңдики бир қумлуқ қолтуқни байқап,
кемини бир амал қилип шу йәрдә қуруқлуққа чиқар-мақчи болди. [40] Улар
алди билән ләңгәрләрниң ағамчисини кесип, ләңгәрләрни деңизға
ташлавәтти. Шуниң билән бир вақитта кемини йәнә һайдаш үчүн, кеминиң
йөнилишини башқуридиған икки тахтай-ниң ағамчисини бошитип,
тахтайларни деңизға чүширивәтти. Андин кеминиң бешидики йәлкәнни
чиқирип, шамалниң ярдими билән кемини қирғаққа йеқинлатти. [41] Лекин

кемә қирғаққа йәткичә, деңиз астидики қум догисиға урулуп петип қалди.
Кеминиң беши қумға петип, қозғилалмай қалди, кеминиң арқа тәрипи
долқунларниң зәр-биси билән чугулуп кетишкә башлиди.
42 Ләшкәрләр мәһбусларниң суға сәкрәп қечип кетишидин сақли-ниш
үчүн һәммисини өлтүрүвәтмәкчи болди. 43 Лекин Павлусни қутқу-зушни
халиған йүз беши ләшкәрләрниң бундақ қилишиға йол қоймиди. У алди
билән суда үзүшни билидиғанларниң суға сәкрәп қирғақ-қа чиқишини,
44 андин қалғанларниң кеминиң чугулуп кәткән тахтай-лириға вә
бәзилириниң яғачларға есиливелип, қирғаққа чиқи-шини буйриди. Шундақ
қилип, һәммиси қуруқлуққа сақ-саламәт чиқивалди.

28

Малта арилида

1 Биз қутулуп қирғаққа чиққандин кейин, бу аралниң Малта екән---лигини
билдуқ. 2 Арал хәлқи бизгә интайин яхши муа-милә қилди. У чağда ямғур
йеғип, һава соғ болғачқа, улар гүлхан йеқип бизни күтүвалди. 3 Павлус бир
бағлам отун терип келип отқа ташла-веди, иссиқтин қачқан бир зәһәрлик
илан униң қолиға йепишивалди. 4 Йәрликләр Павлусниң қолиға йепишип
турған иланни көрүп, бир-биригә:
— Бу адәм жәзмән бир қатил! Деңиздин қутулуп чиққан болсиму,
«тәғдир» униң яшишиға йол қоймиди, — дейишти.
5 Лекин Павлус қолини силкип, иланни отниң ичигә атти, өзи болса һеч
қандақ зәхим йемиди. 6 Хәлиқ Павлусниң бәдининиң ишшип кети-шини яки
униң туюқсиз жиқилип өлүшини күтәтти. Лекин бир дәм күтүп, униң һеч
немә болмиғанлиғини көрүп, хиялини өзгәртип:
— Бу бир худа болса керәк! — дейишти.
7 У йәрдин анчә жирақ болмиған җайда арал башлиғи Публиюсниң бир
парчә йери бар еди. У бизни өйигә башлап, чин көңли билән үч күн күтти.
8 У чағда Публиюсниң атиси толғақ кесилигә гириптар болуп, қизитмиси
өрләп, орун тутуп йетип қалған екән. Павлус униң һожри-сиға кирип, дуа
қилип учисиға қолини тәккүзүп, сақайтип қойди. 9 Буниң билән аралдики
кесәлләрниң һәммиси Павлусниң алдиға келишип сақийип қайтишти.
10 Улар бизни һөрмәтләп, нурғун соғи-ларни әкелишти. Үч айдин кейин, бу
йәрдин кетидиған вақтимизда, бизни йолда лазим болидиған керәк
нәрсиләр билән тәминлиди.

Малтадин Рим шәһиригә бериш

11 Малта арилида Искәндәрийәдин кәлгән, бешиға римлиқларниң қош
гезәк худалири Кастор вә Поллуксниң нәқишлири оюлған бир кемә
қишлиған еди. Қиш пәслидин кейин биз бу кемә билән йолға чиқтуқ вә
12 Сиракоза шәһиригә келип, у йәрдә үч күн турдуқ. 13 Андин сәпиримизни
йәнә давамлаштуруп, Италиядики Региюм шәһиригә кәлдуқ. Әтиси

җәнуптин чиққан шамалниң ярдими билән икки күндә Путейоли шәһиригә
йетип кәлдуқ. 14 У йәрдә учратқан мәсиһийләрниң тәкливи билән бир һәптә
турдуқ. Андин Рим шәһиригә қарап йолға чиқтуқ. 15 Римға
келиватқанлиғимиздин хәвәр тапқан Римдики мәсиһийләр бизни қарши
елиш үчүн Римдин чиқип, әллик нәччә чақирим йол бесип, бәзилири «Үч
Сарай» дегән йәргичә вә бәзилири техиму жирақ йол меңип, Апиюс
базириғичә кәлгән еди. Уларни көргән Павлус Худаға рәхмәт ейтип, техиму
ғәйрәтләнди.

Павлус Рим шәһиридә

16 Рим шәһиригә киргинимиздә, Павлусниң бирла күзәткүчи ләшкәр билән
бир өйдә турушиға рухсәт қилинди. 17 Үч күндин кейин, Павлус у йәрдики
йәһудийларниң башлиқлирини өзи билән көрүшүшкә тәклип қилди. Улар
кәлгәндә, Павлус мундақ деди:

— Қериндашлар! Мән хәлқимизгә яки әҗдатлиримиздин қалған
әнъәниләргә қарши һеч қандақ иш қилмиған болсамму, Йерусалимда
йәһудийлар тәрипидин солаққа тутулуп, римлиқларниң қолиға
тапшурулдум. 18 Римлиқлар мени сораққа тартқандин кейин, қоюватмақчи
болди, чүнки мәндә өлүм җазасини беришкә тегишлик бирәр җинайәт йоқ
еди. 19 Лекин йәһудийлар буниңға қаршилиқ билдүр-гәчкә, гәрчә өз хәлқим
үстидин бирәр шикайитим болмисиму, Рим императориға әризә қилишқа
мәҗбур болдум. 20 Шу сәвәптин мән һәр бириңлар билән йүз көрүшүш вә бу
һәқтә сөзлишиш үчүн силәрни бу йәргә тәклип қилдим. Шуни билишиңлар
керәкки, хәлқимиз күтүп кәлгән Қутқазғучиға ишәнгәнлигим үчүнла, бу
зәнҗир билән бағлинип, тутқун болуп қалдим.

21 Улар Павлусқа:

— Йәһудийәдин сән тоғрилиқ хәт алмидуқ. У йәрдин кәлгән
қериндашларниң һеч қайсисиму сән тоғрилиқ бирәр яман хәвәр әкәлмиди
яки яман гепиңни қилмиди. 22 Лекин сениң пикирлириңни аңлап
бақмақчимиз, чүнки сән тәәллуқ болған бу еқимниң һәммә йәрдә
қаршилиққа учраватқанлиғидин хәвиримиз бар, — дейишти.

23 Шуниң билән улар Павлус билән көрүшүшкә бир күнни бәлгү-лиди. У
күни Павлусниң турған йеригә техиму көп киши кәлгән еди. Павлус
әтигәндин кәчкичә уларға Худаниң Падишалиғи һәққидә чүшәндүрүш
берип, Тәврат һәм Пәйғәмбәрләрниң Язмилиридин нәқил кәлтүрүп, уларни
һәзрити Әйсаниң йәһудийлар күтүп кәлгән Қутқазғучи екәнлигигә қайил
қилишқа тиришти. 24 Униң сөзлиригә бәзиләр ишәнди, бәзиләр ишәнмиди.
25 Улар өз ара келишәлмәй, қайт-мақ-чи болғанда, Павлус уларға мундақ
деди:

— Муқәддәс Роһниң әҗдатлириңларға ейтқан сөзлири силәргиму тоғра
келиду! Муқәддәс Роһ Йәшая пәйғәмбәргә мундақ дегән еди:

26 «Берип бу хәлиққә Мениң сөзлиримни ейтқин:

‹ Сөзлиримни аңлайсиләр, аңлайсиләр, чүшәнмәйсиләр.
Қилғанлиримға қарайсиләр, қарайсиләр, мәнасини уқмайсиләр.
27 Чүнки бу хәлиқниң зеһни қашаңлашқан.
Улар қулақлирини етивалған, көзлириниму жумувалған.
Ундақ болмисиди, көзлири көрәтти, қулақлириму аңлатти,
Зеһни ойғинип, Маңа қайтатти, Мәнму уларни сақайтаттим ›».

28-29 Андин Павлус:
— Шуңа билишиңлар керәкки, Худаниң қутқузуши йәһудий
әмәс-ләр-гиму берилмәктә. Улар уни қобул қилмай қалмайду! — деди.
30 Павлус өзи иҗаригә алған өйдә икки жил турди вә бу йәрдә униң билән
көрүшүшкә кәлгән һәммә кишиләрни қобул қилип, 31 Худаниң Падишалиғи
тоғрисидики Хуш Хәвәрни жүрәклик тарқитип, Рәббимиз Әйса Мәсиһкә
даир һәқиқәтләрниму йәткүзди, униңға һеч ким тосқунлуқ қилмиди.

Яқуп язған хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Муәллип хетидә өз исминиң Яқуп екәнлигини тилға алған. У Йеруса-лим-дики мәсиһийләр җамаитиниң йетәкчиси (Әлчиләр 15:1-21), Әйса Мәсиһниң иниси Яқуп дәп қарилип кәлгән. Әйса Мәсиһ өлүмдин тирилиш-тин бурун, Яқуп Униңға ишәнмигән һәм Униң хизмитини қоллимиған. Кейин у Әйса Мәсиһкә ишинип, Йерусалимдики мәсиһийләр җамаитиниң түврүги болуп қалған.

Муәллип бу хәтни һеч кимниң өз ишәнчини әмәлиятида ипадилиши-ниң һаҗити йоқ, дәйдиған хата көз қарашни түзитип бериш вә мәсиһийләргә қандақ яшаш керәклигини көрситиш мәхситидә йезип чиққан. У мәғрурлиниш, камситиш, ачкөзлүк, нәпсанийәтчилик, сахти-пәз-лик вә төһмәтхорлуқ һәққидә мулаһизә жүргүзгән. Муәллип һәқиқий ишәнчниң кишиләрниң әмәлиятида испатлинидиғанлиғини бир нәччә мисал билән чүшәндүргән вә буни мевә дәриғиниң пәқәт өзигә хас мевә беридиғанлиғи билән селиштурған. Қисқиси, у бу хәттә ишәнчкә яриша яшаш керәклигини тәкитлигән.

Тезис:

1. Синилиш вә аздурулуш (1-бап 1-18-айәтләр)
2. Аңлаш вә иҗра қилиш (1-бап 19-27-айәтләр)
3. Айримчилиқ қилмаслиқ (2-бап 1-13-айәтләр)
4. Ишәнч вә әмәлият (2-бап 14-26-айәтләр)
5. Тилни тизгинләш (3-бап)
6. Бу дунияда яшаш (4-баптин 5-бап 6-айәткичә)
7. Сәвирчан болуш вә дуа қилиш (5-бап 7-20-айәтләр)

Яқуп язған хәт

1 Худаниң вә Рәббимиз Әйса Мәсиһниң хизмәткари болған мәнки Яқуптин
дунияниң нурғун җайлириға тарқалған Әйса Мәсиһкә ишинидиған
йәһудийларға салам.

Ишәнч вә синақ

2 Қериндашлар, һәр хил синақларға дуч кәлгәндә, уни зор хошаллиқ дәп
билиңлар. 3 Чүнки силәргә мәлумки, бундақ синақлар арқилиқ ишән-чиңлар
синилип, чидамлиқ болисиләр. 4 Шуңа һәр қандақ синақларға бәрдашлиқ
берип, чидамлиғиңларни йетилдүрүңлар. Шундақ қилсаңлар, Худаниң
күткинидәк ишәнчидә пишқан, кам-котисиз адәмләрдин болисиләр. 5 Әгәр
араңлардики бири синақларға дуч келип, уларни қандақ һәл қилишни
билмәй қалса, Худадин әқил-парасәт тилисун. Шундила униңға еришиду.
Чүнки Худа әқил-парасәт тилигән һәммә адәмгә мәртлик билән уни бериду.
Худа уларниң бундақ тиләклири үчүн уларни әйиплимәйду. 6 Бирақ у
әқил-парасәт тилигәндә, Худадин қилчиму гуманланмай, толуқ ишәнч
билән тили-ши керәк. Чүнки гуманланған киши худди деңиз долқуниға
охшаш шамал чиқсила тәвринип кетиду. 7-8 Бундақ киши өзиниң барлиқ
ишлирида беқарар вә турақсиз келиду, шуңа бундақ адәм Худадин тилигән
нәрсилиригә еришимән, дәп ойлимисун.

Намратлиқ вә байлиқ

9-10 Намрат мәсиһийләр Худаниң алдида өзлириниң наһайити қим-мәт-лик
екәнлигидин хошал болсун. Бай мәсиһийләр Худаниң өзлири-ни кәмтар
туткузғанлиғидин хошал болсун. Чүнки улар шуни билсунки, уларниң бу

дуниядики һаяти худди явайи от-чөплəрдики чечəклəрдəк тез ахирлишиду.
[11] Күн қизиғанда бу от-чөплəр қуруп, уларниң чечəк-лири тозуп кетидудə, гөзəллиги йоқитилиду. Бай адəмлəр худди шуниң-ға охшаш өз һəлəкчилигидə йоқилиду.

Синилиш вə аздурулуш

[12] Синақларға сəвирчанлиқ билəн бəрдашлиқ бəргəн киши нəқəдəр
бəхитлик, һə! Чүнки у синақтин өткəндин кейин, Худа Өзини сөйгəн-лəргə
вəдə қилған мəңгүлүк һаят таҗиға муйəссəр болиду. [13] Аздуру-лушқа дуч
кəлгəн адəм «Худа мени аздурувватиду», дəп ойлимисун. Чүнки Худа
аздурулмайду һəм башқиларни аздурмайду. [14] Кимду-ким өз һəвəслириниң
кəйнигə кирсə, у азиду. [15] Бундақ адəмниң һəвəслири уни гунаға башлайду.
Гуна униңда өсүп йетилсə, уни мəңгүлүк өлүмгə елип бариду.
[16] Шуңа, қəдирлик қериндашлирим, алдинип қалмаңлар! [17] Һəр қандақ
есил вə кам-котисиз илтипат Худадин келиду. Асмандики пүткүл
йоруқлуқларни яратқан Худа йоруқлуқтин пəйда болған көлəңгилəрдəк
өзгиришчан əмəс. [18] Худа Өз ирадиси бойичə бизни һəқиқəттин ибарəт
болған сөзи арқилиқ йеңи һаятқа eриштүрди. Буниң билəн худди дəслəпки
һосулниң мевиси Худаға аталғинидəк, биз мəсиһийлəр пүткүл инсанлар
ичидə тунҗа болуп Худаға аталдуқ.

Аңлаш вə иҗра қилиш

[19] Қəдирлик қериндашлирим, шуни есиңларда тутуңларки, һəр ким
аңлашта зерəк болсун, сөзлəштə алдиримисун, асан ғəзəплəнмисун.
[20] Чүнки ғəзəплəнсəңлар, Худани хурсəн қилидиған һəққаний ишлар-ни
қилалмайсилəр. [21] Шуниң үчүн һəр хил ипласлиқларни вə барлиқ яман
қилмишларни ташлаңлар. Қəлбиңларға селинған, силəрни қутқузалайдиған
сөзни кəмтарлиқ билəн өзлəштүрүңлар.
[22] Худаниң сөзини аңлап қойсамла болиду, дəп өзəңларни алдимаң-лар.
Əксичə уни иҗра қилғучилардин болуңлар. [23] Худаниң сөзини аңлап
қоюпла, уни иҗра қилмиған киши худди əйнəккə қарап, йүзигə қара
сүркəлгəнлигини көрсиму, уни сүртүвəтмигəн кишигə охшайду. [24] Бундақ
киши əйнəктин жирақлашсила өз əптини унтуп қалиду. [25] Гуна қилиштин
əркин қилидиған мукəммəл қанунни давамлиқ əстайидиллиқ билəн
үгəнгүчи аңлиғинини унтуп қалмай, бəлки уни иҗра қилса, у һəммə
ишлирида бəхитлик қилиниду.
[26] Өзини Худаға садақəтмəн адəм дəп қариған, лекин тилини
тизгин-лимигəн киши өзини өзи алдайду. Бундақ садақəтмəнликниң қилчə
қиммити йоқтур. [27] Худа Атимизниң нəзəридики пак вə əйип-сиз
сада-қəт-мəнлик болса қийинчилиқта қалған житим-йесир, ери өлүп кəткəн
тул аялларға ғəмхорлуқ қилиш вə өзимизни дунияниң булғи-ши-дин
сақлаштур.

2

Айримчилиқ қилмаслиқ

1 Қериндашлирим, силәр улуқ Рәббимиз Әйса Мәсиһкә ишәнгән
екәнсиләр, башқиларға икки хил көз билән қариманлар. 2 Силәр-ниң Худаға
ибадәт қилидиған жиғилишиңларға қоллириға алтун үзүк селивалған,
қиммәт баһалиқ кийимләрни кийивалған бир бай вә жул-жул кийинивалған
бир кәмбәғәл кәлсә, 3 силәр бай кишигә «төргә чиқсила!», кәмбәғәлгә, «у
йәрдә тур!» яки «төвәндә олтар!» десәңлар, 4 силәрниң бундақ
охшимайдиған муамилиңлар нийитиңларниң яман екәнлигини еник
көрситип бәрмәмду?
5 Қәдирлик қериндашлирим, қулақ селиңлар, Худа бу дуниядики
кәмбәғәлләрни ишәнч җәһәттә бай қилиш һәм уларни Өзини сөйгән-ләргә
беришкә вәдә қилған Падишалиғиға ериштүрүш үчүн таллиди. 6 Бирақ
силәр кәмбәғәлләрни харлидиңлар. Силәрни әзгән вә сотқа сөри-гән-ләр
әмәлиятта байлар әмәсму? 7 Силәр мәнсүп болған Әйса Мәсиһ-ниң
алийҗанап намиға күпүрлүк қиливатқанлар йәнә шу байлар әмәсму?
8 Муқәддәс Язмилардики «Хошнаңни өзәңни сөйгәндәк сөй» дегән
әмиргә, йәни Худаниң Падишалиғиниң бу қануниға һәқиқий әмәл
қилсаңлар, яхши қилған болисиләр. 9 Лекин башқиларға икки хил көз билән
қарисаңлар, гуна қилған болисиләр. Чүнки силәр Худаниң әшу қануниға
хилаплиқ қилдиңлар. 10 Әгәр бир киши Худаниң пүтүн қануниға әмәл
қилдим дәп туруп, униңдики бирәр пәрманға хилаплиқ қилип қалса, у
Худаниң нәзәридә пүтүн қанунға хилаплиқ қилған адәм-гә охшаш гунакар
һесаплиниду. 11 Худа «Нека садиқлиғини бузма» дегән һәм «Қатиллиқ
қилмаму» дегән, шуңа, әгәр силәр нека садиқли-ғини бузмисаңларму, лекин
қатиллиқ қилған болсаңлар, йәнила пүтүн Тәврат қануниға хилаплиқ
қилған билән тәң болисиләр. 12 Силәр силәрни гуна қилиштин әркин
қилидиған қанун бойичә сорақ қили-нисиләр, шуңа сөз-һәрикитиңлар бу
қанунға уйғун болсун. 13 Чүнки силәр башқиларға рәһим қилмисаңлар,
сорақ қилинғанда Худа силәр-гиму рәһим қилмайду. Башқиларға рәһим
қилған болсаң-лар, Худаниң җазасиға әмәс, рәһим қилишиға
еришәләйсиләр.

Ишәнч вә әмәлият

14 Қериндашлирим! Әгәр бир киши ағзида: «Мән Әйса Мәсиһкә
ишинимән», дәп туруп, уни өз әмәлиятида көрсәтмисә, униң немә пайдиси?
У бундақ ишәнч билән қутқузулушқа еришәләмду? 15-16 Әгәр
қериндашлириңлардин бири ач-ялиңач қалса, униңға: «Худа қоси-ғиңни
тоқ, кийимиңни пүтүн қилсун, аман бол!» дәп қоюпла, һаҗитидин
чиқмисаңлар, буниң немә пайдиси? 17 Шуңа пәқәт ишәнч болупла, өз
ишәнчигә мас келидиған әмәлияти болмиса, бундақ ишәнчниң һеч қандақ
әһмийити йоқтур. 18 Лекин бәзиләр: «Мәндә ишәнч болсила болди» десә,

бәзиләр: «Ишәнч билән әмәлият биргә болуши керәк», дәп өз ара талишиши
мүмкин. Мән әшу «Мәндә ишәнч болсила болди» дегүчиләргә: «Әгәр сениң
әмәлиятиң болмиса, өз ишәнчиңни намайән қилалмайсән. Бирақ мән
әмәлиятим арқилиқ өз ишәнчимни намайән қилалаймән», дәп жавап
беримән. [19] Сән Худаниң бир екәнлигигә ишинимән десәңла купайә
боламду? Худаниң бир екәнлигигә һәтта жинларму ишиниду һәм Униңдин
қорқуп дир-дир титирәйду. [20] Әй надан! Әмәлияти йоқ ишәнчниң
әһмийәтсиз екәнлигини қачанму биләрсән? [21] Худаниң әмригә бойсунуш
үчүн әждадимиз Ибраһим өз оғли Исһақни қурванлиқ қилмақчи болған вә
бу әмәлияти арқилиқ у Худа тәрипидин һәққаний адәм дәп жакаланған
әмәсму? [22] Демәк, униң әмәлияти униң ишәнчигә мас кәлгән. Шундақ
қилип, униң ишәнчи әмәлияти арқилиқ толуқланди. [23] Буниң билән
Тәвратта ейтилған: «Ибраһим Худаниң сөзлиригә ишәнди. Худа униң
ишәнчини көрүп, уни һәққаний адәм, дәп һесаплиди», дегән сөз испатланди
вә Ибраһим Худаниң дости дәп аталди. [24] Биз буниңдин шуни
көрүвалалаймизки, Худа ишәнчила болуп әмәлияти болмиған адәмни әмәс,
бәлки ишәнчи билән әмәлий һәрикити бирдәк болған адәмни һәққаний адәм
дәп жакалайду. [25] Бу тоғрилиқ йәнә бир мисал бар. Паһишә аял Раһаб
исраил чарлиғучилирини өз өйидә йошуруп, уларниң башқа йол билән
кечип кетишигә ярдәм бәргән әмәлий һәрикити үчүн һәққаний адәм дәп
жакалиған әмәсму? [26] Роһи йоқ тән өлүк болғинидәк, әмәлияти йоқ
ишәнчму өлүктур.

3

Тилни тизгинләш

[1] Қериндашлирим, мәсиһийләр жамаитидә һәммиңларла тәлим бәргүчи
болувалмаңлар! Силәргә мәлумки, Худа биз тәлим бәргү-чиләрни
башқилардин техиму еғир сораққа тартиду. [2] Һәммимиз көп хаталишимиз,
һалбуки, тилда хаталашмиған киши өзини һәр жәһәт-тин тизгинләп, пишип
йетилгән киши болиду. [3] Биз атларни тизгин-ләш үчүн уларниң ағзиға
еғиздуруқ салимиз, буниң билән уларни халиған йеримизгә маңдуралаймиз.
[4] Йәнә мәсилән, кемә шунчилик чоң болсиму, йәнә келип күчлүк боран
униңға шунчә қаттиқ урулсиму, лекин һайдиғучи кичиккинә руль арқилиқ
уни халиған йеригә һайдалайду. [5] Шуниңға охшаш, гәрчә тил тенимизниң
кичик бир әзаси болсиму, лекин чоң ишларға сәвәп болалайду. Кичиккинә
бир от учқунниң чоң орманға от қоюветәләйдиғанлиғини ойлап беқиңлар.
[6] Тил дәл шу от учқуниға охшайду. У һәр хил қилмишниң мәнбәси вә
әзалиримиз ичидики бузғунчи болуп, пүтүн бәдинимизни булғалайду. Бу от
дозақ отидин йеқилса, һаятимизни вәйран қиливетәләйду. [7] Инсанлар явайи
һайванатлар, учар қанатлар, йәр беғирлиғучи һайванлар вә су
мәхлуқатлирини тизгинләләйду һәм уларни аллибурун тизгинлиди. [8] Амма
тилни һеч ким тизгинләлмәйду. Тил тизгинлигили болмайдиған бир осал

нәрсә болуп, у худди җанға зәмин болидиған зәһәргә охшаштур. [9] Биз
тилимиз билән Худа Атимизни мәдһийиләй-миз, йәнә шу тилимиз билән
Худа Өз обризиға охшаш қилип яратқан инсанларни қарғаймиз. [10] Демәк,
бир еғиздин һәм мәдһийә, һәм ләнәт чиқиду. Қериндашлирим, бундақ
болмаслиғи керәк! [11] Бир булақтин шәрбәтму, зәрдапму чиқамду?
[12] Қериндашлирим, әнҗир дәриғи зәйтунниң мевисини бәрмәйду, үзүм ғоли
әнҗирниң мевисини бәрмәйду. Шәрбәт булиғидин зәрдапму чиқмайду.

Худадин кәлгән әқил-парасәт

[13] Араңларда ким әқил-парасәтлик болса, у өз һаятида кәмтарлиқ билән
қилған яхши ишлири арқилиқ өзиниң әқил-параситини көрсәтсун. [14] Лекин
қәлбиңларда көрәлмәслик вә шәхсийәтчилик болса, әқил-парасәтликмән,
дәп өзәңлардин махтанмаңлар. Әгәр махтансаңлар, ялған сөзләп, һәқиқәтни
йоққа чиқарған болисиләр. [15] Бу дунияға вә инсан тәпәккуригә хас болған
бундақ «әқил-парасәт» Худадин кәлгән әмәс, бәлки шәйтандин кәлгән.
[16] Көрәлмәслик вә шәхсийәтчилик болғанла йәрдә қалаймиқанчилиқ вә һәр
хил яман-лиқлар болиду. [17] Лекин бир адәмдә Худадин кәлгән әқил-парасәт
болса, у алди билән пак, андин течлиқпәрвәр, хуш пеил, кәмтар вә рәһимдил
болуп, униң һаяти яхши мевиләр билән толған болиду. У йәнә айримчилиқ
вә сахтипәзлик қилмайду. [18] Течлиқ издигүчиләр течлиқ уруғини чачиду вә
униңдин адаләт мевисини алиду.

4

Бу дунияни дост тутмаслиқ

[1] Араңлардики тоқунуш вә маҗраларниң мәнбәси немә? Бу дәл
қәлбиңларни чирмавалған арзу-һәвәслириңлар әмәсму? [2] Силәр өзәңлар
арзу қилған нәрсиләргә еришәлмигәндә, адәм өлтүрүштин янмайсиләр.
Һалбуки, арзу қилған нәрсилириңларға еришәлмәй, җедәл-маҗра
чиқирисиләр. Силәр Худадин тилимигәнлигиңлар үчүн еришәлмәйсиләр.
[3] Тилисәңләрму еришәлмәйсиләр, чүнки нийитиңлар яман болуп, өз
арзу-һәвәслириңларни қандуруш үчүнла тиләйсиләр.
[4] Әй Худаға вапасизлар! Бу дуния билән достлишишниң әмәлиятта Худа
билән дүшмәнлишиш екәнлигини билмәмдиңлар? Әгәр силәр бу дунияни
дост тутмақчи болсаңлар Худаниң дүшминигә айлинисиләр. [5] Муқәддәс
Язмиларда: «Худа қәлбимизгә салған Муқәддәс Роһ биз-ниң Худаға
садақәтмән болушимизни наһайити арзу қилиду», дейилгән. Силәрчә бу
қуруқ сөзму? [6] Яман арзу-һәвәслиримиз үстидин ғалибә қилишимиз үчүн
Худа бизгә көп күч-қудрәт бериду. Бу худди Муқәддәс Язмиларда: «Худа
қаршидур тәкәббурларға, меһир-шәпқәт қилар кәмтарларға», дәп
йезилғинидәктур.
[7] Шуниң үчүн Худаға бойсунуңлар, шәйтанға қарши туруңлар, шу чағдила
шәйтан силәрдин қачиду. [8] Худаға йеқинлишиңлар, Худаму силәргә

йеқинлишиду. Әй гунакарлар, гунадин қол үзүңлар. Әй һәм Худани, һәм
дунияни дост тутимиз дегүчиләр, қәлбиңларни пак қилиңлар. [9] Қилған
гуналириңлар үчүн қайғу-һәсрәт чекиңлар, һаза тутуп жиғлаңлар,
күлкәңларни матәмгә, хошаллиғиңларни қайғуға айландуруңлар.
[10] Худаниң алдида өзәңларни төвән тутуңлар, шу чағда Худа силәрни үстүн
қилиду.

Қериндашлар үстидин һөкүм қилмаслиқ

[11] Қериндашлар, бир-бириңларни сөкмәңлар. Қериндишиңларни
сөксәң-лар яки униң үстидин һөкүм қилсаңлар, Худаниң «Бир-бириң-ларни
сөйүңлар» дегән қануниниму сөккән вә униң үстидин һөкүм қилған
болисиләр. Чүнки силәр Худаниң қануниниң тоғра яки хаталиғини қарар
қилидиған сотчи әмәссиләр. Силәрниң вәзипәң-лар Худаниң қануниға
бойсунуштин ибарәт. [12] Пәқәт Худала қанун түзгүчи вә һөкүм қилғучидур,
қутқузуш вә һалак қилиш пәқәт Худа-ниң күч-кудритидин келиду. Шундақ
екән, башқилар үстидин һөкүм қилишқа силәрниң немә һоқуқуңлар бар?!

Махтанмаслиқ

[13] Бәзиләр: «Бүгүн яки әтә палан шәһәргә баримиз. У йәрдә бир жил
туримиз, тижарәт қилип, көп пул тапимиз», дәйду. Бундақ дәйди-ғанлар
маңа қулақ селиңлар, [14] әтә немә болидиғанлиғини биләмсиләр? Силәрниң
һаятиңлар худди бир дәмдила пәйда болуп йоқап кетидиған туманға
охшайду. [15] Шуниң үчүн «Худа буйриса, өлмисәкла, уни қилимиз, буни
қилимиз», дәңлар. [16] Бирақ һазир силәр өзәңларниң планлириңлардин
мәғрурлуқ билән махтинисиләр, бундақ қилиш тоғра әмәс. [17] Есиңларда
тутуңларки, қилишқа тегишлик яхши ишни билип туруп қилмиғанлар гуна
қилған болиду.

5

Байларни агаһландуруш

[1] Һәй байлар, қулақ селиңлар! Бешиңларға келидиған палакәтләр үчүн
дат-пәрият қилип жиғлаңлар. [2] Байлиғиңлар чирип кетиду,
кийим-кечигиңларни күйә йәп кетиду. [3] Алтун-күмүчлириңларни болса
һаман дат басиду. Бу дат қиямәт күнидә шәхсийәтчилигиңларға гувалиқ
берип, дозақта көйүшүңларға сәвәп болиду. Чүнки силәр бу ахир заманда
байлиқ топлаш биләнла болуп кетиватисиләр. [4] Силәр етизлиғиңларда
ишләватқанларниң иш-һәқлиригә һейлә-микир ишлитип кәлдиңлар. Улар
үстүңлардин шикайәт қиливатиду. Силәргә һосул жиғип бериватқан бу
кишиләрниң аһу-зари һәммигә қадир Худаниң қулиғиға йәтти. [5] Силәр бу
дунияда баяшәт вә әйш-ишрәт ичидә яшаватисиләр. Қойлар
боғузлинидиған күнгә қәдәр бодалғанға охшаш, силәрму қиямәт күнигә
қәдәр өзәңларни бодаватисиләр. [6] Силәргә қарши чиққудәк күчиму
болмиған гунасиз кишиләрни гунаға мәһкүм қилип, уларни өлтүрүп

кәлдиңлар.

Сәвир-тақәт вә дуа

[7-8] Шуңа, қериндашлар, Рәббимиз Әйса қайта келидиған күнгичә
сәвир-тақәт қилип туруңлар. Деханлар мол һосул елиш үчүн баһар вә күз
ямғурлирини сәвир-тақәт билән күткинигә охшаш, силәрму Әйса
Мәсиһниң қайта келишини сәвир-тақәт билән күтүңлар. Ирадәңлар
мустәһкәм болсун, чүнки Рәббимиз Әйсаниң қайта келишигә аз қалди.
[9] Қериндашлар, Худаниң җазасидин сақлиниш үчүн, бир-бириң-лардин
рәнҗимәңлар, сорақ Қилғучи келиш алдида туриду. [10] Худа әвәткән
пәйғәмбәрләрниң азап-оқубәтләргә қандақ сәвир-тақәт қилған-лиғидин
үлгә елиңлар. [11] Биз мана мошундақ сәвир-тақәт билән бәрдашлиқ
бәргәнләрни бәхитлик һесаплаймиз. Аюпниң өз бешиға кәлгән һәр хил еғир
азап-оқубәткә қандақ сәвир-тақәт билән бәрдашлиқ бәргәнлигини,
шундақла ахирида Худаниң униң һаятини қандақ яхши
орунлаштурғанлиғини билисиләр. Худа һәқиқәтәнму наһайити шәпқәтлик
вә рәһимдилдур.
[12] Қериндашлирим, әң муһими, қәсәм қилмаңлар! Асман, зимин вә башқа
нәрсиләрниң нами билән қәсәм қилғучи болмаңлар. Җававиң-лар түзла
«Һә-ә» яки «Яқ» болсун. Шундақ қилғанда, Худаниң җаза-сиға
тартилмайсиләр.
[13] Араңларда җапа тартиватқан киши бар болса, у Худаға дуа қилсун.
Хошал болуватқан киши бар болса, у Худаға мәдһийә нахшилирини ейтсун.
[14] Ағриқ-силақлар бар болса, мәсиһийләр җамаитиниң йетәк-чи-лирини
чақиртип кәлсун. Улар Рәббимизниң нами билән бу ағриватқанларниң
бешиға яғ сүркәп [*] дуа қилсун. [15] Рәббимиз толуқ ишәнч билән қилинған дуа
арқилиқ ағриқни сақайтиду вә уни орнидин турғузиду. Әгәр бемар гуна
қилған болса, кәчүрүм қилиниду. [16] Шуңа шипалиқ тепиш үчүн өткүзгән
гуналириңларни өз ара иқрар қилиңлар вә бир-бириңлар үчүн дуа қилиңлар.
Һәққаний адәмниң дуаси зор күч вә үнүмгә егидур. [17] Илияс пәйғәмбәрму
бизгә охшаш адәм еди. У Исраилда ямғур яғмаслиқ үчүн садақәтмәнлик
билән Худаға дуа қилған еди, нәтиҗидә үч йерим жил ямғур яғмиди.
[18] Кейин қайта ямғур йеғиш үчүн дуа қилған еди, ямғур йеғип, йәрму һосул
бәрди.
[19] Қериндашлирим, араңларда һәқиқәттин чәтнигән киши болса, уни
һәқиқәткә қайтуруп әкелишкә тиришиңлар. [20] Шуни билиңларки, гунакар
кишини һәқиқәткә қайтуруп әкәлгән адәм шу кишиниң мәңгүлүк өлүмдин
қутулушиға вә нурғун гуналириниң кәчүрүм қили-ни-шиға сәвәпчи болиду.

---

[*]**5:14** 14. Бу йәрдики яғ сүркәшниң мәхсити, бемарға Худаниң ғәмхорлуғини әслитип, Худаниң уни сақайталайдиғанлиғиға болған ишәнчини күчәйтиштин ибарәт.

Петрус язған биринчи хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәт Әйса Мәсиһниң әлчилириниң бири болған Петрус тәрипидин йезилған.

Милади биринчи әсирдә, нурғун мәсиһийләргә нисбәтән ейтқанда, Әйса Мәсиһкә ишиниш зиянкәшликкә учраш дегәнлик еди. Шуңа Петрус зиянкәшликкә учриған мәсиһийләргә тәсәлла бериш вә уларни илһамландуруш үчүн, бу хәтни язған.

Петрус хетидә Әйса Мәсиһниң өлүми, өлүмдин тирилиши һәм бу тирилиш елип келидиған үмүтниң қанчилик бебаһа екәнлигини мәсиһийләргә шәрһиләп өткән. У Әйса Мәсиһниңму зиянкәшликкә учриғанлиғини тәкитләш арқилиқ мәсиһийләргә тәсәлла бәргән вә уларни техиму көп зиянкәшликкә учраш еһтималлиғиға тәйяр турушқа чақирған. Муәллип бу хил синақта уларниң ишәнчиниң тавлинип, пишип йетилидиғанлиғини тәкитлигән. У йәнә мәсиһийләрни етиқат-сиз-лар арисида Худаниң муқәддәс хәлқигә лайиқ яшаш арқилиқ Әйса Мәсиһкә гувалиқ беришкә чақирған.

Тезис:

1. Салам (1-бап 1-2-айәтләр)
2. Һаятлиқ үмүти (1-бап 3-12-айәтләр)
3. Пак яшаш керәк (1-бап 13-айәттин 2-бап 10-айәткичә)
4. Мәсиһийләрниң җавапкәрчилиги (2-бап 11-айәттин 4-бапқичә)
5. Йетәкчиләр вә яшларға несиһәт (5-бап 1-11-айәтләр)
6. Ахирқи салам (5-бап 12-14-айәтләр)

Петрус язған биринчи хәт

1 Әйса Мәсиһниң әлчиси болған мәнки Петрустин Понтус, Галатия,
Кападокия, Асия вә Битинийә өлкилиридә яшаватқан һәм бу дунияда
мусапир болған, Худаниң таллиған бәндилиригә салам. 2 Худа Атимиз
Өзиниң алдин-ала орунлаштуруши бойичә силәрни таллиди, Муқәддәс Роһ
силәрни пак қилди. Буниңдики мәхсәт, Әйса Мәсиһкә бойсунуп, Униң
қурванлиқ қени билән гуналириңлардин жуюлушуңлар үчүндур. Худа
силәргә һәссиләп меһир-шәпқәт вә аманлиқ ата қилғай!

Һаятлиқ үмүти

3 Рәббимиз Әйса Мәсиһниң Атиси болған Худаға мәдһийиләр ейтил-ғай!
У бизгә чәксиз рәһимдиллик көрситип, Әйса Мәсиһниң өлүмдин тирилиши
арқилиқ бизни йеңидин туғулдуруп, өчмәс бир үмүтигә егә қилди. 4 Униң
пәрзәнтлири болған бизләр үчүн асманда түгимәс, чиримас, солмас мирас
сақланмақта. 5 Худа алдин-ала тәйяр-лап қойған бу үзүл-кесил қутқузушни
ахир заманда ашкарә қилғичә, Өзиниң қудрити билән силәрни ишәнчиңлар
арқилиқ қоғдайду. 6 Шуниң үчүн һазир силәрниң һәр хил синақлар
түпәйлидин вақитлиқ азап-оқубәт тартип, һәсрәт чекишиңларға тоғра
кәлсиму, шат-хорамлиққа чөмүңлар. 7 Бундақ азап-оқубәт чекишиңларниң
сәвәви ишәнчиңларниң саплиғини испатлаштур. Һәқиқий сап ишәнч болса,
алтундинму қиммәтликтур. Гәрчә алтунниң саплиғини отта тавлаш арқилиқ
испатлиғили болсиму, у биз үчүн бәри бир мәңгүлүк болалмайду.
Ишәнчиңлар сап болса, Әйса Мәсиһ қайта кәлгән чағда бу ишәнч силәргә
мәдһийә, шан-шәрәп вә һөрмәт елип келиду. 8 Силәр бурун Әйса Мәсиһни
көрүп бақмиған болсаңларму, Уни сөйүп кәлдиңлар. Һазир Уни көрмигән

тәғдирдиму Униңға йәнила ишинисиләр. Шуңа қәлбиңлар тил билән
ипадиләп бәргили болмай-диған чәксиз шат-хорамлиққа чөмди. [9] Чүнки
силәр һазир ишәнчиң-ларниң нишани болған қутқузулуштин
һөзүрлини-ва-тисиләр.
[10] Бу қутқузулуш тоғрисида илгирики пәйғәмбәрләр тәпсилий издәнгән,
уни чүшинишкә тиришқан һәм силәргә ата қилинған бу меһир-шәпқәт
тоғрисида алдин-ала ейтқан еди. [11] Әйса Мәсиһниң Роһи уларниң қәлбидә
болуп, бу Роһ уларға Худа әвәтмәкчи болған Қутқазғучи чекидиған
азап-оқубәтләр вә Униң бу азап-оқубәтләрни чәккәндин кейин еришидиған
шан-шәриви тоғрисида алдин-ала мәлумат бәргән. Улар бу ишларниң қачан
вә қандақ йүз беридиған-лиғи үстидә издәнгән. [12] Худа бу пәйғәмбәрләргә
уларниң бу ишларни алдин-ала ейтишиниң өзлири үчүн әмәс, бәлки силәр
үчүн екәнли-гини билдүрди. Бүгүнки күндә Хуш Хәвәрни йәткүзгүчиләр
асмандин әвәтилгән Муқәддәс Роһниң күчи билән бу ишларни силәргә
йәт-күзди. Һәтта периштәләрму бу ишларниң әмәлгә ашурулғанлиғини
көрүшкә тәлпүниду.

Пак яшаңлар

[13] Шуңа әқил-һошуңларни жиғип, өзәңларни сәгәк тутуңлар,
үмүтүң-ларни Әйса Мәсиһ қайта кәлгән күнидә силәргә елип келидиған
бәхит-саадәткә пүтүнләй бағлаңлар. [14] Худаға бойсунидиған
пәрзәнт-ләрдин болуңлар. Әйса Мәсиһни тонумиған чағлириңлардикидәк
болмиғур һәвәсләргә берилмәңлар. [15] Әксичә һәммә ишлириңларда пак
болуң-лар, чүнки силәрни чақирған Худа пактур. [16] Худа Муқәддәс
Язмиларда: «Пак болуңлар, чүнки Мән пактурмән», дегән.
[17] Силәр кишиләрниң иш-һәрикитигә қарап адиллиқ билән сорақ
қилидиған Худани «Ата» дегән екәнсиләр, ундақта бу дунияда мусапир
болуп яшаватқан вақтиңларни Худани чоңқур һөрмәтләш билән
өткүзүңлар. [18] Чүнки силәргә мәлумки, силәр әждатлириңлардин қалған
әһмийәтсиз турмуш йолиниң қуллуғидин азат болдуңлар. Бу қиммитини
һаман йоқитидиған алтун яки күмүчтәк нәрсиләр билән әмәс, [19] бәлки Худа
әвәткән кам-котисиз Қозиниң, йәни Әйса Мәсиһ-ниң қиммәтлик қениниң
төләмигә кәлди. [20] Әйса Мәсиһ дуния ярити-лиштин илгирила Худа
тәрипидин инсанларниң Қутқазғучиси болуш үчүн талланған. У мошу
ахирқи вақитларда * силәр үчүн бу дунияға әвәтилип, ашкарә қилинди. Бу
Худаниң силәр үчүн көрсәткән меһир-шәпқити. [21] Силәр Әйса Мәсиһ
арқилиқ Худаға ишинивати-силәр. Худа Әйса Мәсиһни өлүмдин
тирилдүрүп, Униңға шан-шәрәп бәрди. Шуниң үчүн силәрниң ишәнчиңлар
вә үмүтүңлар Худаға бағланған.
[22] Силәр һәқиқәткә бойсунғанлиғиңлардин қәлбиңлар пак қилинип,

---

*__1:20__ 20 Ахирқи вақитлар — Әйса Мәсиһниң биринчи қетим бу дунияға келишидин тартип, иккинчи қетим келишигичә болған вақитни көрситиду.

мәсиһийләрни сөйидиған сәмимий меһир-муһәббәткә егә болдуңлар. Шуңа
бир-бириңларни чин қәлбиңлардин қизғин сөйүңлар. [23] Чүнки силәр
қайтидин туғулдуңлар. Бу йеңи һаят һаман өлүп кетидиған инсанлар
арқилиқ әмәс, бәлки Худаниң сөзи, йәни Худаниң һаятий күчкә егә вә мәңгү
можут сөзи арқилиқ болди. [24] Худди Муқәддәс Язми-ларда йезилғинидәк:

«Пүткүл инсан гүл-гияға охшайду,
Уларниң шан-шәриви ғазаң болидиған чечәккә охшайду.
Гиялар қуруп, гүлләр солишип өлиду,
[25] Бирақ Рәббимизниң сөзи мәңгү можут болиду!»

Биз силәргә йәткүзгән Хуш Хәвәр дәл Рәббимизниң сөзидур.

2

[1] Шуниң үчүн барлиқ яманлиқ, һелигәрлик, сахтипәзлик, көрәл-мәслик вә
төһмәтхорлуқларни ташлаңлар. [2-3] Силәр Рәббимизниң меһир-шәпқитидин
һөзүрләнгән екәнсиләр, худди йеңи туғулған бовақ анисиниң сүтигә тәшна
болғандәк, силәрму Худаниң сап сөзигә тәшна болуңлар. Буниң билән
силәр гуналириңлардин үзүл-кесил қутқузулғичә, ишәнчидә өсүп
йетәләйсиләр.
[4] Әйса Мәсиһ Худаниң салмақчи болған ибадәтханисиниң тирик һул
Тешидур. Кишиләр Уни рәт қилған болсиму, лекин Худа Уни таллиди вә
қәдирлиди, шуңа силәр Әйса Мәсиһкә йеқинлишиңлар. [5] Шундақ
қилсаңлар, Худаниң ибадәтханисиниң селишқа ишлитилидиған тирик
ташлардин болисиләр. Силәр Худаға аталған роһанийлар болуп, Әйса
Мәсиһ арқилиқ Худаға хизмәт қилиш вә мәдһийә ейтиш қатарлиқ Худани
хурсән қилидиған қурванлиқларни берәләйсиләр. [6] Муқәддәс Язмиларда
мундақ дейилгән:

«Қараңлар, талланған бир қиммәтлик һул Тешини Сионға [*] қойдум.
Униңға ишәнгәнләр һәргиз наүмүттә қалмайду».

[7-8] Силәр Әйса Мәсиһтин ибарәт бу һул Тешиға ишәнгәнлигиңлар үчүн, бу
һул Теши силәргә нисбәтән қиммәтликтур. Лекин Униңға
ишән-мәй-диғанларға нисбәтән бу һул Теши дәл Муқәддәс Язмиларда
дейилгинидәк:

«Қурулушчилар ташлаватқән бу Таш
Қурулушниң мәркизий һул Теши болуп қалди!»

«Бу Таш кишиләр путлишидиған Таш болди,

---

[*]**2:6** 6. Сион — қедимки Исраилниң пайтәхти Йерусалимниң йәнә бир атилишидур.

Адəмни жиқитидиған Таш болди».

Улар Худаниң Əйса Мəсиһ тоғрисидики Хуш Хəвирини рəт қилған-лиғи үчүн бу Ташқа путлишиду. Уларниң бундақ болуши алдин-ала бəлгүлəнгəн.
[9] Лекин силəр болсаңлар Худаниң таллиғанлири, Униң Падишали-ғи-ниң роһанийлири, Худаға аталған хəлиқ, шундақла Худаға мəнсүп болғанларсилəр. Силəрни қараңғулуқтин Өзиниң парлақ йоруқлуғиға чақирған Худа Өзиниң улуқлуғини башқиларға йəткүзүшүңлар үчүн
силəрни таллиди. [10] Бурун силəр Худаниң хəлқи əмəс едиңлар, лекин əнди Худаниң хəлқисилəр. Бурун силəр Худаниң рəһим-шəпқитигə еришмигəн едиңлар, лекин əнди ериштиңлар.

Худаниң садиқ хизмəткарлири болуңлар

[11] Қəдирлик қериндашлирим, силəр бу дунияда пəқəт мусапир вə меһмансилəр. Шуңа силəрдин өтүнүп сораймəнки, өзəңларни силəр билəн
қаршилишидиған яман һəвəслəрдин тутувелиңлар. [12] Əйса Мəсиһкə ишəнмəйдиғанлар алдида есил пəзилəт билəн яшаңлар. Мошундақ қилғанда, гəрчə улар силəрни яман адəм дəп төһмəт қилсиму, лекин силəрниң яхши əмəлиятиңларни көрүп, Рəббимиз Əйса қайта кəлгəн күни Худани улуқлайду.
[13-14] Рəббимизни һөрмəтлəш үчүн, инсанлар арисидики һоқуқдар-ларға, йəни əң жуқури мəнсəптики падиша вə униң қол астидики һакимларға бойсунуңлар. Бу һоқуқдарлар яман иш қилғучиларни жазаға тартиш, яхши
иш қилғучиларни һөрмəткə сазавəр қилиш үчүн тайинланған. [15] Худаниң ирадиси шуки, силəрниң үстүңлардин шикайəт қилидиған надан
адəмлəрниң зуванини яхши əмəлиятиңлар арқилиқ тувақлаштур. [16] Силəр əркин адəм болуп, һеч ким силəрниң ундақ яки бундақ қилиш-қилмаслиғиңларни мəнъий қилалмайду. Лекин бу əркинликни яман ишларни қилишниң баниси қиливалмай, Худаниң садиқ хизмəткарлири
болуп яшаңлар, [17] барлиқ инсанларни һөрмəтлəңлар, мəсиһий қериндашлириңларға меһир-муһəббəт көрситиңлар, Худадин қорқуңлар, Падишани һөрмəтлəңлар.

Əйса Мəсиһ сəвир қилишниң үлгисидур

[18] Əй куллар, ғожайинлириңларни һөрмəтлəп, уларға бойсунуңлар. Силəр яхши вə хуш пеил ғожайинларғила əмəс, бəлки қаттиқ қол ғожайинларғиму
бойсунуңлар. [19] Əгəр араңлардин бири наһəқ азап-оқубəт чəксə һəм бу азап-оқубəткə сəвир-тақəт қилиш Худаниң ирадиси екəнлигини билип,
униңға сəвир-тақəт қилса, у Худани хурсəн қилиду. [20] Əгəр хаталиқ өткүзүп, тегишлик жазаға тартилғанда, униңға бəрдашлиқ бəрсə, буниң махтинидиған һеч йери йоқ! Лекин яхши ишларни қилип, азап-оқубəт чəксə
һəм униңға бəрдашлиқ бəрсə, у Худани хурсəн қилиду. [21] Чүнки силəр мана

шундақ азап-оқубәткә чақирилдиңлар. Әйса Мәсиһму силәр үчүн
азап-оқубәт чекип, силәрни Өзиниң изидин маңсун, дәп силәргә үлгә
қалдурди. [22] Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк: «У гуна қилмиған, ағзидин
бирәр еғизму һейлә-микирлик сөз чиқмиған». [23] Әйса Мәсиһ һақа-рәткә
учриғанда, тил қайтурматти. Азап-оқубәт чәккәндә, һеч кимгә қорқунуч
салматти, әксичә Өзини адил һөкүм қилидиған Худаға тапшуратти. [24] У
бизниң гунаниң илкидә яшимаслиғимиз, бәлки һәққанийлиқ йолида
меңишимиз үчүн, гуналиримизни Өз зиммисигә елип чапрас яғачқа
миқлинип қурван болди. Силәр Униң ярилири билән шипа таптиңлар.
[25] Чүнки бурун силәр йолдин азған қойларға охшаттиңлар, лекин һазир
өзәңларни қоғдайдиған Қойчиниң, йәни Әйса Мәсиһниң йениға қайтип
кәлдиңлар.

3

Әр-аяллиқ мунасивәт

[1-2] Әй аяллар, силәрму әрлириңларға бойсунуңлар. Шундақ қил-саң-лар,
Худаниң сөзигә ишәнмәйдиған әрләр өз аялиниң бу пәзи-литидин
тәсирлинип Худаға ишиниши мүмкин. Силәрниң уларға артуқчә гәп
қилишиңларниң һаҗити йоқ. Чүнки улар силәрниң Худа-ға болған чоңқур
һөрмитиңлар вә пак пәзилитиңларни көрәләйду.
[3] Гөзәллигиңлар сиртқи көрүнүштики алаһидә ясавалған чачлириң-лар,
тақиған алтун зебу-зенәтлириңлар вә есил кийимлириңлардин ибарәт әмәс,
[4] бәлки қәлбиңлардики өчмәс гөзәллик, йәни мулайим-лиқ вә
тәмкинлигиңлардин ибарәт болсун, чүнки бундақ гөзәллик Худаниң алдида
интайин қиммәтликтур. [5] Бурунқи чағларда үмүтини Худаға бағлиған
садақәтмән аяллар дәл мошундақ гөзәллик билән өзлирини зенәтләп,
әрлиригә бойсунатти. [6] Мәсилән, Сарә Ибраһимни «ғоҗайин» дәп атап,
униң сөзлиригә бойсунатти. Силәр һеч немидин қорқмай тоғра ишларни
қилсаңлар, силәрму Сарәниң пәрзәнтлири болған болисиләр. [7] Әй әрләр,
шуниңға охшаш силәрму аяллириңлар билән болған турмушта уларниң
силәрдин аҗиз екәнлигини чүшинип, уларға көйүнүңлар вә уларни
һөрмәтләңлар. Чүнки уларму силәргә охшаш Худа ата қилған йеңи һаяттин
ортақ һөзүрләнгүчи-ләрдур. Шундақ қилсаңлар, дуалириңлар тосалғуға
учримайду.

Һәққанийлиқ үчүн азап чекиш

[8] Жиғинчақлап ейтқанда, һәммиңлар бир нийәт, бир мәхсәттә болуңлар,
бир-бириңларға һисдашлиқ қилиңлар, бир-бириңларни қериндашларчә
сөйүңлар, меһриван вә кәмтар болуңлар. [9] Яман-лиққа яманлиқ, аһанәткә
аһанәт билән әмәс, әксичә бәхит тиләш билән җавап қайтуруңлар, чүнки
Худа силәрни башқиларға бәхит тиләшкә чақирди. Бундақ қилсаңлар, Худа
силәрниму бәхитлик қилиду. [10] Худди Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк:

«Һаятни сөйүп, яхши күн кәчүрүшни халайдиғанлар,
Тилини яманлиқтин, ағзини һейлә-микирлик сөзләрдин жирақ тутсун.
11 Яманлиқни ташлап, яхши ишларни қилсун,
Һәммиси билән инақ яшашқа тиришсун.
12 Чүнки Пәрвәрдигарниң көзи һәққанийлардидур,
Қулақлири уларниң дуасидидур.
Лекин Рәббимизниң нәприти яманлиқ қилғучилардидур».

13 Әгәр силәр дайим яхши ишларни қилишқа тиришсаңлар, башқилар
силәргә яманлиқ қилмайду. 14 Лекин һәққанийлиқ йолида азап-оқубәт
чәксәңларму, нәқәдәр бәхитликсиләр! Башқиларниң қорқутушидин
қорқмаңлар вә әнсирәп кәтмәңлар, 15 бәлки қәлбиң-ларниң чоңқур
қатлимидин Рәббимиз Әйсаға орун берип, өзәңларни Униңға атаңлар.
Силәрниң мәңгүлүк һаятқа болған үмүтүңларниң сәвәвини сориғанларға
җавап беришкә һәр дайим тәйяр туруңлар. 16 Буни мулайимлиқ вә һөрмәт
билән ейтиңлар. Вижданиңларни сап тутуңлардә, силәргә төһмәт
қилғучилар силәрниң Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғиңлардин йетилгән
пәзилитиңларни көрүп, өзлири қилған бу төһмәтлиридин хиҗил болсун.
17 Әгәр азап-оқубәт чекиши-миз Худаниң ирадиси болса, ундақта яхши
ишларни қилип азап-оқубәт чекишимиз, яман ишларни қилип азап-оқубәт
чекишимиздин әвзәлдур. 18 Есиңларда болсунки, Әйса Мәсиһ гуна қилип
бақмиған болсиму, азап-оқубәт чекип, һәммимизни Худа билән яраштуруш
мәхситидә биз гунакарларниң орнида өлди. Униң бирла қетимлиқ
қурванлиқ қилиниши билән барлиқ гуналиримиз жуюлди. Униң тени өлгән
болсиму, лекин Униң Роһи тирилдүрүлди. 19 У солап қоюлған роһларниң
йениға мошу роһий һаятлиғи билән берип, Өзиниң бу ғалибисини
җакалиди. 20 Солап қоюлған бу роһлар бурунқи заманда Нуһ пәйғәмбәр
кемә ясаватқан мәзгилдә Худа сәвирчанлиқ билән улар-ниң товва
қилишини күтсиму, Худаниң сөзигә қулақ салмиған киши-ләрниң
роһлиридур. Нуһ пәйғәмбәр ясиған кемидә пәқәт бир қанчә кишила, йәни
җәми сәккиз киши болуп, улар су арқилиқ қутқузулди. 21 Бу бизниң һазирқи
қутқузулғанлиғимизни билдүридиған суға чөмүл-дүрүшимизниң алдин-ала
берилгән бешарити болиду. Чөмүл-дүрү-лүшимиз бәдинимизниң кирдин
тазилиниши әмәс, бәлки өзимизни Әйса Мәсиһниң тирилдүрүлүши
арқилиқ пак виждан билән Худаға беғишлишимиздур. 22 Тирилдүрүлгән
Әйса Мәсиһ асманға чиқип, Худаниң оң йенида олтармақта. Периштәләр,
асмандики һоқуқ-дарлар вә башқа барлиқ күчлүкләр Униңға тиз пүкмәктә.

4

Худа йолида яшаш

1 Әйса Мәсиһ җисманий җәһәттә азап-оқубәт чәккән екән, силәрму
шундақ ирадә билән өзәңларни қуралландуруңлар. Чүнки Худа йолида

җисманий җәһәттә азап-оқубәт чәккән киши, гуна қилишни тохтитишқа бәл
бағлиған болиду. [2] Буниң билән кейинки һаятиңларни яман һәвәсләргә
берилиш билән әмәс, бәлки Худаниң ирадисигә мувапиқ өткүзисиләр.
[3] Бурун силәр Худаға ишәнмәйдиғанлар яхши көридиған ишларни қилип,
көп вақтиңларни өткүзүвәттиңлар. Силәр бузуқчилиқ, шәһванийлиқ,
һарақкәшлик, әйш-ишрәт, ачкөзләрчә йәп-ичиш вә жиркиничлик
бутпәрәсликләр ичидә яшап кәлгән едиңлар. [4] Худаға ишәнмәйдиған
адәмләр һазир силәрниң өзлиригә охшаш шәһваний турмушқа
берилмигәнлигиңларға һәҗәплинип, силәрни һақарәтлимәктә. [5] Лекин улар
бу қилмишлири үчүн сорақ қилишқа тәйяр турған Худаға һесап бериду.
Кәлгүсидә Худа пүткүл инсанни, мәйли тирикләр яки өлгәнләр болсун,
һәммисини сорақ қилиду. [6] Шу сәвәптин Худаниң Хуш Хәвири
өлгәнләргиму, улар өлмәс-тин бурун йәткүзүлгән еди. Нәтиҗидә Хуш
Хәвәрни қобул қилғанлар гәрчә җисманий җәһәттә башқа инсанларға
охшаш, Худаниң һөкүми билән өлгән болсиму, лекин уларниң роһи Худа
ата қилидиған мәңгү-лүк һаят билән яшайду.

Худаниң садиқ хизмәтчиси

[7] Дунияниң ахирлишидиған күни йеқинлашмақта. Шуңа силәр
еғир-бесиқлиқ вә сәгәклик билән дуа қилиңлар. [8] Һәммидин муһими,
бир-бириңларға сәмимий меһир-муһәббәт көрситиңлар, чүнки
меһир-муһәббәт нурғун гуналарни кәчүргүзүветиду. [9] Бир-бириңлардин
нарази болмай, меһмандост болуп өтүңлар. [10] Худа тәрипидин һәр
бириңларға хилму-хил һәдийә сүпитидә ата қилинған қабилийәтләрни
яхши қоллинип, бир-бириңларға хизмәт қилиңлар. [11] Кимгә Худа тоғрисида
тәлим бериш қабилийити ата қилинған болса, у Худаниң сөзлирини
сөзлисун, кимгә башқиларға хизмәт қилиш қабилийити ата қилинған болса,
у Худаниң бәргән күч-қудрити билән хизмәт қилсун. Буниң билән һәммә
ишта Худа Әйса Мәсиһ арқилиқ мәдһийилиниду. Барлиқ шан-шәрәп вә
күч-қудрәт Худаға әбәдил-әбәт мәнсүп болғай, амин!

Мәсиһийләрниң азап-оқубәткә сәвир қилиши

[12] Қәдирлик қериндашлирим, силәр қаттиқ синақларға дуч
кәлгиниң-ларда, әҗайип бир ишқа йолуқуп қалдим, дәп һәйран болмаңлар.
[13] Әксичә Әйса Мәсиһниң азап-оқубәтлиригә ортақ болғанлиғиңлардин
хошал болуңлар. У шан-шөһрәт билән қайтип кәлгәндә, силәрму
шат-хорамлиққа чөмисиләр. [14] Әйса Мәсиһкә ишәнгәнлигиңлар сәвәвидин
һақарәткә учрисаңлар, нәқәдәр бәхитликсиләр! Чүнки Худаниң улуқ Роһи
силәрниң қәлбиңлардин орун алған. [15] Араңлардин бириниң азап-оқубәт
чекиши һәргизму қатиллиқ, оғрилиқ вә яманлиқларни қилиш яки
башқиларниң ишиға арилишиш сәвәвидин болмисун. [16] Лекин араңлардин
бири Әйса Мәсиһкә әгәшкүчи дәп аталғанлиғи сәвәвидин азап-оқубәт
чәксә, у буниңдин номус қилмисун. Әксичә шу нам билән аталғанлиғи үчүн

Худани мәдһийилисун, [17] чүнки сорақ вақти башланди. Бу сорақ алди билән
Худаниң пәрзәнтлири, йәни мәсиһийләрниң ишәнчини синаштин
башлиниду. Әгәр бу биз мәсиһий---ләр үчүн қийин болса, у һалда Худаниң
сөзигә қулақ салмиған-лар-ниң ақивити қандақ болар? [18] Дәл Муқәддәс
Язмиларда йезилғи-нидәк:

«Әгәр адил адәмләрниң қутқузулуши тәс болса,
Худа йолида маңмиғанлар вә башқа гунакарларниң ақивити қандақ болар?»

[19] Шуниң үчүн Худаниң ирадиси билән азап-оқубәт чәккәнләр жени-ни
ишәнчлик Яратқучиға аманәт қоюп, яхши ишларни қилишни
давамлаштурсун.

5

Йетәкчиләр вә яшларға қилинған несиһәт

[1] Һазир мән араңлардики мәсиһийләр җамаитиниң йетәкчи-ли-ригә бир
еғиз сөз қилмақчимән. Чүнки мәнму силәргә охшаш бир йетәкчи һәм Әйса
Мәсиһниң чапрас яғачта чәккән азап-оқубәт-ли-риниң гувачиси. У қайтип
кәлгәндә, Униң намайән қилиди-ған шан-шәривидин һөзүрләнгүчимән.
Йетәкчи сүпитимдә силәр йетәкчи-ләрдин шуни өтүнимәнки, [2] қойчи
қойлириға яхши қариғини-ға охшаш, силәрму Худа силәргә аманәт қилған
мәсиһийләр җамаити-ниң һалидин хәвәр елиңлар. Буни мәҗбурийәт, бәлки
Худаниң ирадиси бойичә разимәнлик билән қилиңлар. Пул тепиш үчүн
әмәс, қизғинлиқ билән қилиңлар. [3] Силәргә аманәт қилинған бу мәсиһийләр
җамаитиниң һөкүмрани болувалмаңлар, әксичә бу җамаәткә үлгә болуңлар.
[4] Шундақ қилсаңлар, баш Қойчи Әйса Мәсиһ қайтип кәлгән-дә, мәңгү
чечәкләп туридиған шан-шәрәп тажиға еришисиләр.
[5] Әй жигитләр, силәрму йетәкчиләргә бойсунуңлар. Һәммиңлар
бир-бириңларға кәмтар болуңлар, чүнки Муқәддәс Язмиларда
йезилғинидәк: «Худа қаршидур тәкәббурларға, меһир-шәпқәт қилар
кәмтарларға». [6] Өзәңларни Худаниң қудрәтлик қоли астида төвән тутуңлар.
Шундақ қилсаңлар, вақти кәлгәндә Худа силәрни үстүн қилиду. [7] Барлиқ
ғәм-қайғулириңларни Худаға тапшуруңлар, чүнки У силәргә ғәмхорлуқ
қилиду.
[8] Өзәңларни һошияр вә сәгәк тутуңлар, чүнки дүшминиңлар болған
шәйтан худди ечиқап кәткән ширдәк араңлардики мәсиһийләрни жутмақчи
болуп, қатирап жүриду. [9] Силәр мустәһкәм ишәнчиңлар билән шәйтанға
тақабил туруңлар. Чүнки есиңларда болсунки, дунияниң һәр қайси
җайлиридики қериндашлириңларму силәргә охшаш азап-оқубәт
чекиватиду. [10] Пүткүл меһир-шәпқәтниң мәнбәси болған Худа силәрни
Әйса Мәсиһ арқилиқ Өзиниң мәңгүлүк шан-шәривигә чақирған. Силәр

вақитлиқ азап-оқубәт чәккиниңлардин кейин, Худа силәрни дәс турғузуп,
силәрни чидамлиқ қилип, ишәнчиң-ларни мустәһкәм вә тәврәнмәс қилиду.
11 Барлиқ күч-қудрәт Худаға әбәдил-әбәт мәнсүп болғай, амин!

Ахирқи салам

12 Мән Худа йолидики садиқ қериндишим Силасниң ярдими билән бу
қисқиғина хәтни яздим. Ушбу хәтни йезишимдики мәхсәт силәрни
илһамландуруш вә Худаниң һәқиқий меһир-шәпқити һәққидә гувалиқ
бериштин ибарәттур. Бу меһир-шәпқәттә чиң туруңлар.
13 Силәр билән биллә Худа тәрипидин талланған Бабилдики *
мәсиһий--ләр җамаитидин вә Худа йолидики оғлум Маркустин силәргә
салам. 14 Бир-бириңлар билән меһриванларчә саламлишиңлар. Силәр-гә,
йәни Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған һәммиңларға аманлиқ яр болғай!

---

* **5:13** 13. Бабил — шу вақиттики мәсиһийләр арисида Рим шәһири мәхпий һалда Бабил дәп атилатти.

Петрус язған иккинчи хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу әлчи Петрусниң һаятиниң ахирқи мәзгиллиридә (муәллип милади 68-жилдин бурун, йәни Рим императори Нерониң зулмәтлик һөкүмран-лиғи дәвридә ишәнчи сәвәплик өлтүрүлгән) язған хетидур.

Муәллип бу хәт арқилиқ мәсиһийләрни Әйса Мәсиһ тоғрисида йәткүзүлгән һәқиқәттә чиң турушқа һәм Худаниң өзлирини таллиған-лиғини һаятида испатлашқа чақирған. Муәллип уларни бир қисим сахта тәлим бәргүчиләрдин агаһландуруп, уларниң тәлиматлирини вә бу хил тәлимләрниң тәсиридин пәйда болған әхлақсизлиқни қамчи-лиған.

Муәллип йәнә Әйса Мәсиһ қайтип кәлмәйду, дәйдиған тәлиматниң хата екәнлигини тәкитлигән. У Әйса Мәсиһниң һазирғичә кәлмәслиги Худаниң «Һеч кимниң мәңгү һалак болмай, барлиқ инсанларниң өз гунали-риға товва қилишини» халиғанлиғини көрситип бәргән. Ахирида у мәсиһийләрни Әйса Мәсиһниң қайта келишини интизарлиқ билән күтүп, пак яшаш билән Худаға хизмәт қилишқа чақирған.

Тезис:

1. Салам (1-бап 1-2-айәтләр)
1. Ишәнчтә йетилишниң йоллири (1-бап 3-21-айәтләр)
2. Сахта тәлим бәргүчиләрдин һәзәр әйләш (2-бап)
3. Әйса Мәсиһниң қайтип келиши (3-бап)

Петрус язған иккинчи хәт

[1] Әйса Мәсиһниң хизмәткари вә әлчиси болған мәнки Симун Петрустин
силәргә салам! Силәр бизниң Худайимиз вә Қутқаз-ғучимиз болған Әйса
Мәсиһниң адиллиғи арқилиқ биз билән охшаш қиммәтлик бир ишәнчкә
муйәссәр болдуңлар. [2] Силәр Худани вә Рәббимиз Әйсани тонуғансири
Худаниң силәргә көрситидиған меһир-шәпқити вә аманлиғи техиму ашқай!

Әйса Мәсиһни тонушни чоңқурлаштуруш

[3] Биз Әйса Мәсиһни һәқиқий тонуғанлиғимиздин, У Өзиниң күч-қудрити,
йәни Худаниң күч-қудрити арқилиқ бизгә Худаниң ирадиси бойичә һаят
кәчүрүшимиз үчүн еһтияҗлиқ болған һәммә нәрсини ата қилди. У бизни
Өзиниң улуқлуғи вә есил пәзилити билән чақирди. [4] У Өзиниң улуқлуғи вә
есил пәзилити арқилиқ бизгә наһайити улуқ вә қиммәтлик вәдиләрни бәрди.
Булар арқилиқ биз бу дунниядики инсанларниң болмиғур һәвәслиридин
келип чиққан әхлақсизлиқтин қутулуп, Худаниң тәбиитигә охшаш тәбиәткә
егә болалаймиз. [5] Шуңа силәр пүтүн күчүңлар билән ишәнчиңларға есил
пәзиләтни, есил пәзилитиңларға Худа тоғрисидики билимни,
[6] билимиңларға өзәңларни башқурушни, өзәңларни башқурушуңларға
сәвирчанлиқни, сәвирчан-лиғиңларға Худаға болған садақәтмәнликни,
[7] садақәтмәнлигиңларға қериндашларни сөйүшни, қериндашларни
сөйүшүңларға башқиларға меһир-муһәббәт көрситишни қошушқа
тиришиңлар. [8] Чүнки силәр бу хусусийәтләргә егә болсаңлар, шун-дақ-ла бу
хусусийәтләрни һаятиң-ларда техиму йетилдүрсәңлар, силәрниң Рәббимиз
Әйса Мәсиһкә болған тонушуңлар әһмийәтсиз болмайду, әксичә
һаятиңларда яхши нәтиҗиләр барлиққа келиду. [9] Бу хусусийәт-ләргә егә

болмиған киши пәқәт бурнининң учинила көрәләй-диған яки кор кишигә
охшайду. Ундақ киши бурунқи гуналиридин пак қилин-ған-лиғини унтуған
болиду.
[10] Әй қериндашлар, Худа силәрни Өзиниң муқәддәс хәлқи болушқа
таллиди вә чақирди, шуниң үчүн силәр өз һаятиңларда буни испат-лашқа
тиришиңлар. Мана шундақ қилсаңлар, һеч қачан ишәнч йоли-дин чәтнәп
кәтмәйсиләр. [11] Рәббимиз болған Қутқазғучимиз Әйса Мәсиһниң мәңгүлүк
Падишалиғидиму қизғин қарши елинисиләр.
[12] Шуңа гәрчә силәр бу ишларни билгән һәм өзәңларға йәткүзүлгән
һәқиқәттә чиң туруватқан болсаңларму, мән йәнила һәр дайим бу ишларни
есиңларға салмақчимән. [13] Һаят вақтимда буларни ядиңлар-ға селип,
силәрни ойғитип турушни лайиқ көрдүм. [14] Рәббимиз Әйса Мәсиһниң
бурун маңа аян қилғинидәк, һаятимниң пат арида ахир-лишидиғанлиғини
билип туруватимән. [15] Силәрниң бу ишларни мән бу дунийадин кәткәндин
кейинму һәр дайим есиңлардин чиқар-мас-лиғиңлар үчүн күчүмниң баричә
тиришиватимән.

Муқәддәс Язмилардики сөзләргә әмәл қилиш

[16] Биз әлчиләр силәргә уқтурған Рәббимиз Әйса Мәсиһниң күч-қудрити вә
қайта келидиғанлиғи тоғрисидики һәқиқәтни һәргизму өзимиз ойдуруп
чиқмидуқ. Биз Әйса Мәсиһниң шан-шөһритини өз көзүмиз билән
көргәнмиз. [17] Әйса Мәсиһ муқәддәс тағда Худа Атимиздин шан-шәрәп вә
улуқлуққа еришкәндә, улуқ Худаниң: «Бу Мениң сөйүмлүк Оғлум, Мән
Униңдин хурсәнмән», дегән авази аңланди. [18] Шу чағда биз муқәддәс тағда
Әйса Мәсиһ билән биллә болғачқа, асмандин кәлгән бу авазни өз қулиғимиз
билән аңлидуқ. [*] [19] Шуниң билән биз бурунқи пәйғәмбәрләрниң Әйса
Мәсиһ һәққидә ейтқан сөзлириниң ишәнчлик екәнлигини һәқиқий
чүшәндуқ. У сөзләргә қулақ салсаңлар, яхши қилған болисиләр. Чүнки таң
сүзүл-гичә, йәни таң юлтузи Әйса Мәсиһ келип, қәлбиңларни толуқ
йорут-қичә, бу сөзләр худди қараңғулуқта йолни йорутуп беридиған
чирaққа охшаш чақнап туриду. [20] Шуни әң муһим дәп билиңларки,
Муқәддәс Язмилардики пәйғәмбәрлик сөзләрни пәйғәмбәрләр өзлири
ойлап чиққан әмәс. [21] Чүнки һәр қандақ пәйғәмбәрлик сөз инсанларниң
ирадисидин кәлмәйду. Әксичә улар Худаниң сөзлири болуп, -Муқәддәс
Роһниң тәсирләндүрүши билән йәткүзүлгән.

2

Сахта пәйғәмбәрләр вә сахта тәлим бәргүчиләр

[1] Бурун исраил хәлқи ичидә сахта пәйғәмбәрләр болғинидәк, силәр-ниң
араңлардиму сахта тәлим бәргүчиләр мәйданға чиқиду. Улар адәмләрни
һалак қилидиған сахта тәлимләрни араңларға йошу-рун киргүзиду. Улар

---

[*] **1:18** 18. Бу вақиә Мәтта 17:1-9да толуқ баян қилинған.

һәтта өзлириниң гуналириниң төләмини төләп, җенини қурван қилған
Рәбниму рәт қилиду. Буниң билән улар тезла өз бешиға һалакәт кәлтүриду.
2 Нурғун кишиләр уларниң шәрмәндилигигә әгишип кетиду. Бу сахта тәлим
бәргүчиләр сәвәви-дин Әйса Мәсиһ вә Униң һәқиқәт йоли һақарәткә
учрайду. 3 Улар ачкөз болғачқа, ойдурма сөзләр билән мал-мүлкүңларни
талан-тараж қилиду. Худаниң уларға беридиған җазаси бурундин тәйярдур,
уларниң һалакити болса кечиктүрүлмәйду.
4 Худа гуна қилған периштәләрни аяп қоймиди. Бәлки уларни дозаққа
ташлап, уларни сораққа тартқичә, қараңғу өңкүрләргә солап қойди. 5 Худа
қедимки заманларда яшиған кишиләрниму аяп қоймиди. Улар гунаға
берилгән болғачқа, Худа дунияни кәлкүн билән ғәриқ қилип, уларни
җазалиди. Худа пәқәт шу замандики кишиләрни һәққанийлиқ йолиға
меңишқа дәвәт қилған Нуһ пәйғәмбәр вә униң аилисидики йәттә кишини
сақлап қалди. 6 Худа кейин йәнә Содом вә Гомора шәһиридики кишиләрни
җазалап, уларниң шәһәрлирини көйдүрүп күл қиливәтти. Худа мошундақ
қилиш арқилиқ гуна йоли-да маңғанларниң қандақ җазаларға
учрайдиғанлиғи тоғрисида кейинки әвлатларға ибрәт бәрди. 7 Лекин Худа
бу икки шәһәрдики кишиләрни җазалаш билән бир вақитта, уларниң
шәһванийлиқ-ли-ридин жиркәнгән һәм тоғра йолда маңған Лутни
қутқузған еди. 8 Әшундақ кишиләрниң ичидә яшиған бу дурус адәмниң
қәлби аңли-ған вә көргән яман ишлар түпәйлидин һәр күни азаплинатти.
9 Шуниңдин көрүвалалаймизки, Худа тоғра йолда маңғанларни улар дуч
кәлгән синақлардин қандақ қутқузидиғанлиғини билиду. Шуниң-дәк Худа
гуна йолида маңғанларни җазалаш үчүн уларни сорақ күнигичә қандақ
сақлашни билиду, 10 болупму бузуқ һәвәслиригә берил-гән вә Худаниң
һоқуқиға сәл қариған һелиқи сахта тәлим бәргү-чи-ләрни қандақ
җазалашни билиду.
Улар өзини чоң тутуп, мәғрурларчә иш қилиду һәм асмандики улуқ-ларға
һақарәт қилиштин қорқмайду. 11 Һәтта күч-қудрәттә бу сахта тәлим
бәргүчиләрдин һәссиләп үстүн болған периштәләрму Худаниң алдида
асмандики бу улуқларға төһмәт чаплап уларни әйиплимәйду. 12 Лекин бу
сахта тәлим бәргүчиләр өзлири чүшәнмәйдиған ишлар үстидә халиғанчә
күпүрлүк қилиду. Бу кишиләр худди олинип боғузлиниш үчүн туғулған
явайи һайванатлардәк әқилсиз келиду һәм бу явайи һайванатларға охшаш
һалак қилиниду. 13 Бу кишиләр башқи-ларға қилған наһәқчилигигә чүшлүк
җазаға учрайду. Улар һәтта күндүзи очуқ-ашкарә һалда әйш-ишрәт
қилишниму ләззәт, дәп һесаплайду. Бу кишиләр силәр билән бир
дәстиханда олтарғинида силәрни алдиғанлиғидин зоқлиниду һәм силәргә
номус вә дағ кәлтүри-ду. 14 Уларниң қәлби бузуқ җинсий һәвәслири билән
толған болуп, тохтимастин гуна қилип туриду вә ишәнчтә аҗиз кишиләрни
азду-риду. Уларниң қәлби ачкөзлүккә көнүп кәткән болуп, улар Худаниң
ләнитигә кәткәнләрдур. 15 Улар Беорниң оғли Билъамниң йолиға меңип,
тоғра йолдин чәтнәп кәтти. Билъам пулпәрәс болғачқа, яман-лиқ қилди.

[16] Униң қилған гуналири түпәйлидин Худа уни әйиплиди. Худа униң
ешигини зуванға кәлтүрүп, бу «пәйғәмбәрниң» қилмақчи болған
ахмақларчә ишини тосиди. *
[17] Бу сахта тәлим бәргүчиләр қуруп кәткән булақларға вә гүлдүри бар,
ямғури йоқ булутларға охшайду. Худа уларға қап-қараңғулуқта җай
һазирлап қойди. [18] Чүнки улар ялған-явдақ сөзләр билән махтинип, өзини
хата йолдин йеңила тартқанларниң шәһваний һәвәслирини қозғитиш билән
уларни аздуриду. [19] Улар аздурулғанларға «Силәр бизгә охшаш мошундақ
қилсаңлар, һәқиқий әркин болисиләр», дәп вәдә қилиду. Лекин улар
әмәлиятта бузуқлуқниң қуллиридур, чүнки адәм немә тәрипидин
бойсундурулған болса, шуниң қули болиду. [20] Әгәр бири Рәббимиз болған
Қутқазғучи Әйса Мәсиһни тонуш арқилиқ бу дунияниң напакилиқлиридин
қутулуп, кейин шундақ напак ишларға йәнә қайта киришип шу
напакилиқларниң қули болуп қалса, униң кейинки һали дәсләпкисидинму
яман болиду. [21] Чүнки һәққанийлиқ йолини билип туруп, өзигә йәткүзүлгән
муқәддәс әмирдин үз өргәндин көрә, бу йолни задила билмигән яхши.
[22] Униң яман йолға қайтқини дәл һекмәтлик сөзләрдә ейтилғиниға охшайду:
«Ишт айлинип өз қусуғини йәр» вә йәнә «Чошқа жуюнуп чиқипла патқақта
еғинар».

3

Рәббимизниң келидиған күни

[1] Қәдирлик қериндашлар, һазир силәргә йезиватқиним иккинчи хетимдур.
Һәр икки хетимдә бу ишларни ядиңларға селип, силәрни тоғра пикир
қилишқа йетәкләшкә тириштим. [2] Муқәддәс пәйғәмбәрлиримиз бурун
ейтқан сөзләрни вә Қутқазғучимиз, йәни Рәббимиз Әйса Мәсиһ әлчиләр
арқилиқ бәргән әмирләрни есиң-ларда тутушуңларни сораймән.
[3] Әң муһими шуни билишиңлар керәкки, ахир заманда өзиниң яман
һәвәслириниң кәйнигә киридиған, силәрни мәсқирә қилидиған кишиләр
чиқиду. [4] Улар силәрни, «Рәббиңлар Мән қайта келимән дегәнғу! У қени? У
қайтип кәлмидиғу! Бовилиримиз аләмдин өтүп таки һазирғичә һәммә
ишлар охшаш болуп, дуния яритилған вақиттикидин һеч қандақ пәрқи
йоқтур?» дәп мәсқирә қилишиду. [5] Һалбуки, улар әң қедимки заманда
Худаниң Өз әмри билән асманни яратқанлиғини вә йәрниң судин һәм су

---

* **2:16** 16: Беорниң оғли Билъам — Муса пәйғәмбәр исраилларни Мисирдин Худа вәдә қилған зиминға башлап кетиватқанда, йол үстидики падишаларниң қаршилиғиға учрайду. Әшу падишалардин бири Беорниң оғли Билъамни тепип, әгәр у исраилларға ләнәт оқуса, униңға көп пул бәрмәкчи болиду. Лекин Худа Билъамниң ундақ қилишиға рухсәт қилмайду. Шундақтиму Билъам пулни дәп Худаға бойсунмай, уларға ләнәт оқумақчи болиду. Бирақ Худаниң тосиши билән ләнәт ейталмайду.

арқилиқ барлиққа кәлгәнли-гини қәстән унтуйду. [6] Худа су билән, йәни
кәлкүн сүйи билән Нуһ пәйғәмбәр яшиған дунияни ғәриқ қилған еди. [7] Худа
йәнила Өз әмри билән Өзиниң йолида маңмиғанларниң сораққа тартилип
һалак қилинидиған әшу күндә асман билән зиминниң отта көйдүрүлүшини
бәлгүлиди. Шуңа асман билән зимин та шу күнигичә сақлиниду.
[8] Қәдирлик қериндашлирим, шуни унтумаңларки, Рәббимиз вақит-ниң
чәклимисигә учримиғачқа, Униң нәзәридә бир күн миң жилдәк, миң жил
бир күндәктур. [9] Рәббимиз һәргизму бәзиләрниң ойлиғинидәк Өзиниң қайта
келиши тоғрисидики вәдисини орун-лаш-ни кечиктүр-гини йоқ. Бәлки У
силәргә кәңчилик қилиш сәвәви-дин техи қайта кәлмиди. Худа һеч кимниң
мәңгү һалак болушини халимайду, бәлки У барлиқ инсанларниң товва
қилишини халайду.
[10] Лекин Рәббимиз Әйса чоқум қайтип келиду. Бу күнниң келиши худди
оғриниң келишидәк күтүлмигән вақитта болиду. У күни пүтүн асман қаттиқ
гүлдүрлигән аваз билән ғайип болиду. Асман жисим-лири көйүп түгәйду.
Зимин вә униңдики пүткүл нәрсиләрму көйүп гумран болиду. [11] Һәммә
нәрсә мана шундақ йоқилиду. Ундақта, силәр қандақ адәмләрдин
болушуңлар керәк? Силәр пак яшап, Худа йолида маңидиған адәмләрдин
болушуңлар керәк. [12] Силәр қиямәт күнини интизарлиқ билән күтүп, у
күнниң тезирәк келиши үчүн бар күчүңлар билән Худаға хизмәт қилиңлар.
У күнниң келиши билән пүтүн асман көйүп түгәйду, асман жисимлириму
шиддәтлик отта ерип йоқайду. [13] Лекин биз Худа вәдә қилған йеңи
асман-зиминни интизарлиқ билән күтүватимиз. У йәрдә пәқәт һәққанийлиқ
йолида маңидиғанларла яшалайду.
[14] Шуниң үчүн, әй қәдирлик қериндашлирим, бу ишларни күтүват-қан
екәнсиләр, Худаниң алдида әйипсиз вә камчилиқсиз яшашқа һәм Худа
билән инақлиқни сақлап келишқа тиришиңлар. [15] Рәббимиз-ниң кәңчилик
қилишини көп адәмләрниң қутқузулуш пурсити дәп билиң-лар. Бу дәл
қәдирлик қериндишимиз Павлусниң өзигә ата қилинған әқил-парасәт билән
силәргә язғиниға охшаштур. [16] У барлиқ хәт-лиридә бу ишлар һәққидә
тохталған. Униң хәтлиридә чүшиниш тәс болған бәзи җайлар бар. Худа
тоғрисидики билими аз вә ишәнчтә аҗиз кишиләр Муқәддәс Язмиларниң
башқа қисимлирини бурмили-ғандәк, Униң хәтлиридики чүшиниш тәс
болған җайлирниму бурми-лап чүшәндүриду. Мошундақ қилғанлар өзигә
һалакәт елип келиду.
[17] Қәдирлик қериндашлирим, бу сахта тәлим бәргүчиләр тоғриси-дики
ишларни алдин-ала билгән екәнсиләр, бу яман адәмләрниң хата тәлимигә
әгишип, мустәһкәм мәйданиңларни йоқитип қоюштин һошияр болуңлар.
[18] Әксичә ишәнчиңлар Рәббимиз болған Қутқазғу-чимиз Әйса Мәсиһниң
меһир-шәпқити вә Уни тонушуңлар арқилиқ давамлиқ өсүп барсун. Барлиқ
шан-шәрәп Рәббимизгә әбәдил-әбәт мәнсүп болғай!

Юһанна язған биринчи хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәтниң муәллипи дәл «Юһанна баян қилған Хуш Хәвәр», Юһанна язған иккинчи вә үчинчи хәтниң муәллипи Юһанна болуп, у Әйса Мәсиһ-ниң әлчилириниң бири еди.

Униң бу хәтни йезиштики мәхсити мәсиһийләрни Әйса Мәсиһкә бағлинип, Худаға йеқин яшашқа чақириш билән сахта тәлимгә әгәшмәс-ликкә агаһландуруштин ибарәт.

Бу йәрдә дейилгән сахта тәлим шуниңдин ибарәтки: маддий дуния яман; җисманий тән бу маддий дунияға тәвә болғачқа, Әйса Мәсиһниң инсан тенидә келишигә болмайду, шундақла инсанларниң қутқузулушқа еришиши маддий дунийадики һаятқа бағлиқ болмиғачқа, қутқузулған-ларниң әхлақлиқ болушиниң вә меһир-муһәббәт көрсити-шиниң зөрүрийи-ти йоқ.

Муәллип бундақ сахта тәлимгә рәддийә бериш үчүн, Әйса Мәсиһниң һәқиқий инсан тенидә кәлгәнлигини ениқ көрситип бериш билән биллә, Әйса Мәсиһкә ишинимән, Худани сөйимән, дегүчиләрниң Худаға бойсунуп яшиши вә бир-биригә меһир-муһәббәт көрситиши керәклигини тәкитлигән.

Тезис:

1. Һаятлиқ Сөзи (1-бап 1-4-айәтләр)
2. Йоруқлуқ вә қараңғулуқ (1-бап 5-айәттин 2-бапқичә)
3. Худаниң пәрзәнтлири (3-бап)
4. Һәқиқәт вә ялғанчилиқ (4-бап 1-6-айәтләр)
5. Меһир-муһәббәт көрситиш (4-бап 7-21-айәтләр)
6. Ишәнч арқилиқ ғалибә қилиш (5-бап)

Юһанна язған биринчи хәт

Әйса Мәсиһ — һаятлиқ Сөзидур

[1] Биз бу хетимиздә силәргә әзәлдин бар болған һаятлиқ Сөзи тоғрисида
баян қилмақчимиз. Биз бу һаятлиқ Сөзини өз қулиғи-миз билән аңлиған, өз
көзүмиз билән көргән, күзәткән һәм Уни өз қоллиримиз билән тутқан. [2] Бу
һаятлиқ бизгә аян болди. Биз Уни көрдуқ. Шуңа бу һәқтә гувалиқ беримиз
һәм әслидә асмандики Атимиз билән биллә болуп, кейин бизгә аян болған
бу мәңгүлүк һаятни силәргә баян қилимиз. [3] Силәрниңму биз билән
қериндаш болушуңлар үчүн көргән вә аңлиғанлиримизни силәргә
йәткүзүватимиз. Биз бундақ қериндашлиқтин биллә һөзүрлинәләймиз.
Чүнки биз һәмми-миз бирликтә Атимиз вә Униң Оғли Әйса Мәсиһкә
бағландуқ. [4] Һәмми-мизниң хошаллиғи толуп ташсун, дәп буларни силәргә
йезиватимиз.

Худаниң йоруқлуғида пак яшишимиз керәк

[5] Биз Әйса Мәсиһтин аңлиған һәм силәргә йәткүзмәкчи болған хәвәр дәл
шуниңдин ибарәтки, Худа йоруқлуқтур, Униңда һеч қандақ қараңғулуқ
болмайду. [6] Әгәр өзимизни Худаға йеқин дәп туруп, йәнила гуна өткүзүп,
қараңғулуқта меңиверсәк, ялған ейтқан вә һәқиқәткә әмәл қилмиған
болимиз. [7] Шуңа Худа йоруқлуқта болғинидәк, бизму йоруқлуқта болсақ,
бир-биримизгә йеқин болимиз һәм Худа Оғли Әйса Мәсиһниң қурванлиқ
қени бизни барлиқ гунадин пак қилиду. [8] Гунайимиз йоқ десәк, өз-өзимизни
алдиған болимиз вә һәқиқәт қәлбимиздин орун алмиған болиду.
[9] Гуналиримизни иқрар қилсақ, ишәнчлик вә адил Худа гуналиримизни
кәчүрүм қилип, бизни барлиқ гуналиримиздин пак қилиду. [10] Гуна

қилмидуқ десәк, Худани ялғанчи қилип қойған болимиз вә Униң сөзи қәлбимиздин орун алмиған болиду.

2

Әйса Мәсиһ — Ақлиғучимиздур

[1] Әзиз балилирим, мән силәрни гуна қилмисун, дәп бу сөзләрни
язмақтимән. Мабада биримиз гуна қилсақ, Ақлиғучимиз болған адил Әйса
Мәсиһ асмандики Атимизниң алдида бизни ақлайду. [2] Әйса Мәсиһ
гуналиримизниң кәчүрүм қилиниши үчүн қилинған қурванлиқтур. Униң Өз
җенини қурван қилиши, пәқәт бизниң гуналиримиз үчүнла әмәс, бәлки
пүткүл дунiядики инсанларниң гуна-лири үчүндур.
[3] Худаниң әмирлиригә әмәл қилсақ, у чағда Худани тонуғанлиғи-мизни
биләләймиз. [4] «Худани тонуймән» дәп туруп, Униң әмирлиригә әмәл
қилмиған киши ялғанчидур, униңда һәқиқәт йоқтур. [5] Лекин Худаниң
сөзигә әмәл қилсақ, Худаға болған меһир-муһәббитимизни * һәқиқәтән
мукәммәл ипадилигән болимиз. Өзимизниң Худаға бағли-нип
яшаватқанлиғимизни әйнә шуниңдин биләләймиз. [6] «Худа-ға бағ-линип
яшаймән» дегән киши Әйса Мәсиһкә охшаш яшиши керәк.

Қериндашларға меһир-муһәббәт көрситишимиз керәк

[7] Қәдирлик қериндашлар, силәргә бурун аңлап бақмиған йеңи бир әмирни
әмәс, бәлки бурундин тартип силәр қобул қилип келиватқан кона әмирни
язмақтимән. Бу әмир Худаниң силәр бурундинла аңлап келиватқан сөзидур.
[8] Лекин бу әмирни йеңи әмир десәкму болиду, чүнки униң һәқиқәт екәнлиги
Әйса Мәсиһниң һаятида вә силәрниң һаятиңларда намайән болди.
Қараңғулуқ ахирлашмақта, һәқиқий йоруқлуқ болса, өз нурини чечишқа
башлимақта. [9] Кимду-ким өзини «йоруқлуқта яшаватимән» дәп туруп,
қериндишиға өчмәнлик қилса, у йәнила қараңғулуқта туруватқан болиду.
[10] Қериндишиға меһир-муһәббәт көрсәткән киши йоруқлуқта яшайду,
униңда гунаға башлай-диған һеч немә қалмайду. [11] Лекин қериндишиға
өчмәнлик қилған киши қараңғулуқтидур. У қараңғулуқта маңиду вә қәйәргә
кетиват-қанлиғини билмәйду, чүнки қараңғулуқ униң көзлирини кор
қили-вәткән.

[12] Әзиз балилирим, мән бу хетимни силәргә йезиватимән,
Чүнки гуналириңлар Әйса Мәсиһ арқилиқ кәчүрүм қилинди.
[13] Атилар, буни силәргә йезиватимән,
Чүнки силәр әзәлдин Бар Болғучини тонудуңлар.
Жигитләр, буни силәргә йезиватимән,
Чүнки силәр шәйтан үстидин ғалибә қилдиңлар.

---

* **2:5** 5. Худаниң қәлбимизгә салған меһир-муһәббити дәп чүшинишкә болиду.

[14] Әзиз балилирим, буни силәргә йезиватимән,
Чүнки силәр асмандики Атимизни тонудуңлар.
Атилар, буни силәргә йезиватимән,
Чүнки силәр әзәлдин Бар Болғучини тонудуңлар.
Жигитләр, буни силәргә йезиватимән,
Чүнки ишәнчиңлар күчлүк,
Худаниң сөзи қәлбиңларда яшайду,
Шәйтан үстидинму ғалибә қилдиңлар.

[15] Бу дунияни вә бу дуниядики ишларни сөймәңлар. Бу дунияни
сөйсәң-лар асмандики Атимизни сөймигән болисиләр. [16] Чүнки бу
дуния-дики ишлар, йәни җисманий һәвәс, ачкөзлүк вә мәғрурлуққа
охшашларниң һәммиси бу дунияға мәнсүп болуп, улар һәргизму асмандики
Атимиздин кәлгән әмәс. [17] Бу дуния вә униңдики һәвәс-ләр-ниң һәммиси
өтүп кетиду, лекин Худаниң ирадисигә әмәл қилған киши мәңгү яшайду.

Әйса Мәсиһниң дүшмини

[18] Әзиз балилирим, заман ахири болуп қалди. Силәр Әйса Мәсиһниң
дүшмининиң ахир заманда келидиғанлиғини аңлиған. Әмәлиятта һазирниң
өзидила нурғунлири мәйданға чиқти. Буниңдин заман ахири болуп
қалғанлиғи бизгә мәлум. [19] Улар аримиздин чиқти, лекин улар бизниң
кишилиримиздин әмәс. Чүнки бизниң кишилиримиздин болған болса,
биздин айрилмиған болатти. Уларниң айрилип кетиши һеч қайсисиниң
расттинла бизниң кишилиримиздин әмәслигини көрситип бәрди.
[20] Силәр болсаңлар, Әйса Мәсиһтин Муқәддәс Роһни қобул қилдиң-лар,
шуниң үчүн һәммиңлар һәқиқәтни билисиләр. [21] Силәргә бу хәтни
йезишимдики сәвәп, силәрниң һәқиқәтни билмигәнлигиңлар үчүн әмәс,
бәлки һәқиқәтни билип, ялғанчилиқниң һәқиқәттин келип
чиқмайдиғанлиғини чүшәнгәнлигиңлар үчүндур.
[22] Әмсә, ким һәддидин ашқан ялғанчи? Һәзрити Әйсани рәт қилип, Уни
«Мәсиһ, йәни Қутқазғучи әмәс», дәп қариған адәм һәддидин ашқан
ялғанчидур! Асмандики Атимизни вә Униң Оғли Әйса Мәсиһ-ни рәт
қилған киши Әйса Мәсиһниң дүшминидур. [23] Худа Өз Оғлини рәт
қилғанларниң Атиси болмайду, әксичә Уни етирап қилғанларниң Атиси
болиду.
[24] Бурундин аңлап келиватқан тәлимни давамлиқ қәлбиңларда сақлаңлар.
Шундақ қилсаңлар, силәрму давамлиқ асмандики Атимиз вә Униң Оғлиға
бағлинип яшаватқан болисиләр. [25] Әйса Мәсиһниң бизгә қилған вәдиси
бизни мәңгү һаятлиққа ериштүрүштур.
[26] Силәрни аздурмақчи болғанларни көздә тутуп, буларни силәргә яздим.
[27] Силәргә кәлсәк, Әйса Мәсиһ силәргә ата қилған Муқәддәс Роһ
қәлбиңларда болғачқа, силәр башқиларниң йеңи тәлимигә муһтаж
әмәссиләр. Муқәддәс Роһ силәргә һәммә һәқиқәтни үгитиду. Чүнки У

һәқтур, ялған әмәстур. Шуңа мошу һәқиқәт бойичә давамлиқ Әйса Мәсиһкә бағлинип яшаңлар.
[28] Демәк, әзиз балилирим, давамлиқ Әйса Мәсиһкә бағлинип яшаң-лар. Шундақ қилсаңлар, У қайтип кәлгәндә жүригимиз тоқ туриду һәм Униң алдида хиҗаләтчиликтә қалмаймиз.
[29] Худаниң адил екәнлигини билгән екәнсиләр, адиллиққа әмәл қилғучиларниң Униң пәрзәнтлири екәнлигиниму биләләйсиләр.

3

Биз Худаниң пәрзәнтлири

[1] Қараңлар, асмандики Атимиз бизгә нәқәдәр меһир-муһәббәт көр-сәт-кән һә! Униң меһир-муһәббити шунчилик чоңқурки, У бизни «пәрзәнтлирим» дәп атиди. Һәқиқәтәнму биз Худаниң пәрзәнт-лиримиз. Бирақ Әйса Мәсиһкә ишәнмигәнләр асмандики Атимизни тонумиғанлиқтин, бизниң Худаниң пәрзәнтлири екәнлигимизниму тонуп йетәлмәйду.
[2] Қәдирлик қериндашлар, биз һазир Худаниң пәрзәнтлиримиз, лекин кәлгүсидә қандақ болидиғанлиғимиз техи бизгә очуқ аян қилинмиған. Бирақ Әйса Мәсиһ қайтип кәлгәндә, Униңға охшаш болидиғанлиғимизни билимиз. Чүнки шу чағда У қандақ болса, биз Уни шу пети көримиз.
[3] Әйса Мәсиһкә бу үмүтни бағлиған һәр қандақ киши өзини пак тутиду, чүнки Әйса Мәсиһ пактур.
[4] Гуна қилған киши Худаниң қануниға хилаплиқ қилған болиду, чүнки гуна қилғанлиқ Худаниң қануниға хилаплиқ қилғанлиқтур.
[5] Һалбуки, силәр Әйса Мәсиһниң инсанларни гунайидин азат қилиш үчүн дунияға кәлгәнлигини вә Униң гунасиз екәнлигини билисиләр.
[6] Шуңа Әйса Мәсиһкә бағлинип яшаватқан киши гуна қиливәрмәйду. Гуна қиливеридиған киши Әйса Мәсиһни чүшәнмигән вә Уни тонуп йәтмигән болиду.
[7] Әзиз балилирим, кишиләр силәрни алдап кәтмисун. Һәққаний-лиқ-қа әмәл қилған киши Әйса Мәсиһ һәққаний болғинидәк һәққанийдур.
[8] Лекин гуна қиливеридиған киши шәйтанға мәнсүптур, чүнки шәйтан әзәлдин тартип гуна қилип кәлмәктә. Худа Оғли Әйса Мәсиһниң дунияға келиштики мәхсити шәйтанниң ишлирини йоқ қилиштур.
[9] Худаниң пәрзәнди болған киши гуна қиливәрмәйду. Униңда Худаниң тәбиити мәжут болғачқа, гуна қиливәрмәйду.
[10] Һәққаний йолни тутмайдиған яки қериндишиға меһир-муһәббәт көрсәтмәйдиған киши Худаниң пәрзәнди әмәстур. Худаниң пәрзәнтлири билән шәйтанниң пәрзәнтлири мана мошуниң билән пәриқлиниду.

Бир-биримизгә меһир-муһәббәт көрситәйли

[11] Бир-биримизгә меһир-муһәббәт көрситәйли! Мана бу силәр бурундин аңлап келиватқан тәлим.
[12] Шәйтанға мәнсүп болуп, инисини өлтүргән Қабилға охшаш болмаңлар! Қабил немишкә инисиға өчмәнлик қилип, уни

өлтүрди? У өзиниң қилғанлири наһәқ, инисиниң қилғанлири һәқ
болғанлиғи үчүн шундақ қилди. [13] Шуңа, қериндашлар, Әйса Мәсиһкә
ишәнмигәнләр силәргә өчмәнлик қилса, буниңға һәйран қалмаңлар. [14] Биз
қериндашларға меһир-муһәббәт көрсәткән-лиги-миз-дин, өлүмдин
мәңгүлүк һаятқа өткәнлигимизни билимиз. Меһир-муһәббәтлик болмиған
киши өлүмниң илкидә қалиду. [15] Қерин-дишиға өчмәнлик қилған киши
Худаниң нәзәридә қатилдур. Һеч қандақ бир қатилниң мәңгүлүк һаятқа егә
болалмайдиғанлиғини билисиләр. [16] Меһир-муһәббәтниң немә екәнлигини
Әйса Мәсиһниң биз үчүн Өз женини пида қилғанлиғидин биләләймиз.
Шуңа бизму қериндашлиримиз үчүн өз женимизни пида қилишқа тәйяр
туруши-миз керәк. [17] Әгәр мал-дунияси бар болған киши қериндишиниң
еһтияжини көрүп туруп, униңға ярдәм қилмиса, бундақ кишидә нәдинму
Худаниң меһир-муһәббити болсун? [18] Әзиз балилирим, қуруқ сөз билән
әмәс, бәлки әмәлият вә һәқиқәт билән башқиларға меһир-муһәббәт
көрситәйли.

Худа алдида жүригимиз тоқ болсун

[19] Биз қериндашлиримизға меһир-муһәббәт көрсәткәнлигимиздин
өзимизниң һәқиқәткә мәнсүп екәнлигимизни биләләймиз вә Худа-ниң
алдида өзимизни хатирҗәм қилалаймиз. [20] Шундақтиму, бәзидә
вижданимиз йәнила азапланса, шуни билишимиз керәкки, Худа
вижда-нимиздин улуқ вә һәммини билгүчидур. [21] Қәдирлик қериндашлар,
әгәр вижданимиз азапланмиса, жүригимиз тоқ һалда Худаниң алдиға
баралаймиз. [22] Шундақла Худаниң әмирлиригә әмәл қилип, Уни хурсән
қилидиған ишларни қилғанлиғимиздин, Униңдин тилигәнлиримизгә
еришәләймиз. [23] Худаниң әмри шуки, Униң Оғли Әйса Мәсиһкә
ишинишимиз һәм Әйса Мәсиһниң бизгә буйруғинидәк бир-биримизгә
меһир-муһәббәт көрситишимиздин ибарәттур. [24] Худаниң әмирлиригә әмәл
қилған киши Худаға бағлинип яшиған вә Худа униң қәлбидә яшиған
болиду. Худаниң қәлбимиздә яшайдиғанлиғини Униң бизгә ата қилған
Муқәддәс Роһидин билимиз.

4

Сахта пәйғәмбәрләрдин һәзәр әйләңлар

[1] Қәдирлик қериндашлар, «Муқәддәс Роһ арқилиқ пәйғәмбәрлик сөз
йәткүздүм», дәйдиғанларниң һәммисигила ишәнмәңлар. Уларниң роһиниң
Худадин кәлгән-кәлмигәнлигини пәриқләндүрүш үчүн уларни синаңлар,
чүнки нурғун сахта пәйғәмбәрләр дунияниң һәммә жайлирида пәйда болди.
[2] Бир кишидә Худаниң Роһиниң бар яки йоқлиғини мундақ
пәриқләндүрүшкә болиду: Әйса Мәсиһниң дунияға инсан тенидә
кәлгәнлигини етирап қилған кишидә Худаниң Роһи бар болиду. [3] Бирақ

буни етирап қилмиған кишидә [*] Худаниң Роһи йоқ болиду. Бундақларда
Әйса Мәсиһниң дүшмининиң роһи бардур. Бу роһниң келидиғанлиғи
тоғрилиқ аңлиған едиңлар. Дәр-вәқә, у һазирму дунияда мәжуттур.
4 Әзиз балилирим, силәр болсаңлар Худаға мәнсүп, силәр сахта
пәйғәм-бәрләр үстидин ғалибә қилдиңлар, чүнки силәрдики Муқәддәс
Роһниң күч-қудрити бу дуниядики шәйтанниң күчидин улуқтур. 5 Сахта
пәйғәмбәрләр бу дунияға мәнсүп, шуңа улар бу дунияниң сөзлирини
қилиду, Әйса Мәсиһкә ишәнмигәнләрму уларниң сөзлирини аңлайду. 6 Биз
болсақ, Худаға мәнсүп, шуңа Худани тонуған киши бизниң сөзлиримизни
аңлайду. Худаға мәнсүп болмиған киши болса, бизниң сөзлиримизни
аңлимайду. Мана буниңдин бир кишидә һәқиқәткә йетәкләйдиған Роһниң
яки ялғанчилиққа аздуридиған роһниң барлиғини билгили болиду.

Худа Өзи меһир-муһәббәттур

7 Қәдирлик қериндашлар, бир-биримизгә меһир-муһәббәт көрситәй-ли,
чүнки меһир-муһәббәтниң өзи Худадин келиду. Меһир-муһәббәт көрсәткән
киши Худаниң пәрзәнди болған болиду вә Худани тонуй-ду.
8 Меһир-муһәббәт көрсәтмигән киши Худани тонумиған болиду, чүнки
Худа Өзи меһир-муһәббәттур. 9 Худа бизни мәңгүлүк һаятқаериштүрүш
үчүн Өзиниң бирдин-бир ялғуз Оғлини бу дунияға әвәтти вә буниң билән
бизгә болған меһир-муһәббитини көрсәтти. 10 Һәқиқий меһир-муһәббәт
бизниң Худаға көрсәткән меһир-муһәббитимиз әмәс, бәлки Худаниң бизгә
көрсәткән меһир-муһәббитидур. Чүнки У бизниң гуналиримизниң кәчүрүм
қилиниши үчүн Өз Оғлини қурван болушқа әвәтти.
11 Қәдирлик қериндашлар, Худа бизгә шу қәдәр меһир-муһәббәт
көрсәткән йәрдә, бизму бир-биримизгә меһир-муһәббәт көрситиши-миз
керәк. 12 Һеч ким һеч қачан Худани көргән әмәс, лекин бир-биримизгә
меһир-муһәббәт көрсәтсәк, Худа қәлбимиздә яшайду вә Униң
меһир-муһәббити һаятимизда мукәммәл ипадиләнгән болиду. 13 Худаға
бағлинип яшаватқанлиғимизни вә Худаниң бизниң қәлби-миз-дә
яшаватқанлиғини Униң Өз Роһини бизгә ата қилғанлиғидин билимиз.
14 Асмандики Атимиз Өз Оғли Әйса Мәсиһни бу дуниядики инсанларниң
Қутқазғучиси болушқа әвәтти. Буни биз көрдуқ һәм буниңға гувалиқ
беримиз. 15 Әгәр кимду-ким Әйса Мәсиһниң Худа Оғли екәнлигини очуқ
етирап қилса, Худа униңда, уму Худада яшайду. 16 Буниң билән Худаниң
бизгә болған меһир-муһәббитини тонуп йетимиз вә буниңдин
гуманланмаймиз. Худа Өзи меһир-муһәб-бәттур, шуңа меһир-муһәббәт
ичидә яшиған киши Худада яшайду, Худаму униңда яшайду. 17 Мошундақ
болғанда, меһир-муһәббәт биздә мукәммәллишиду. Қиямәт күни Худаниң
алдида жүригимиз тоқ болиду. Чүнки Әйса Мәсиһ Худаниң

---

[*]**4:3** 3. Шу вақитларда бәзиләр Әйса Мәсиһни «инсан әмәс, бәлки бир хил роһ», дәп хата тәлим бәргән еди.

меһир-муһәббитидин һөзүрлини-ватқандәк, һазир бизму бу дунияда шу
меһир-муһәббәттин һөзүрли-ниватимиз. [18] Meһир-муһәббәттә қорқунуч
болмайду. Meһир-муһәб-бәт мукәммәл болса, қорқунучни йоққа чиқириду.
Чүнки қорқунуч Худаниң җазаси билән бағлинишлиқ болуп, қорқунуч бар
кишидә меһир-муһәббәт мукәммәл әмәстур.
[19] Бизниң қәлбимиз меһир-муһәббәтлик, чүнки Худа алди билән бизгә
меһир-муһәббәтлик болди. [20] Әгәр бири «Худани сөйимән», дәп туруп,
қериндишиға өчмәнлик қилса, у ялғанчидур. Чүнки көзигә көрүнүп турған
қериндишиға меһир-муһәббәт көрсәтмигән киши көрүп бақмиған Худани
қандақму сөйсун? [21] Шуңа Худа бизгә: «Худани сөйгән киши
қериндишиниму сөйсун», дәп әмир қилған.

5

Ишәнчимиз арқилиқ шәйтан үстидин ғалибә қилимиз

[1] Әйсаниң Мәсиһ, йәни Қутқазғучи екәнлигигә ишәнгән киши Худаниң
пәрзәнди болған болиду. Атисини сөйидиған киши Униң пәрзәнтлириниму
сөйиду. [2] Биз өзимизниң Худаниң пәрзәнтли-рини сөйидиғанлиғимизни
қандақ билимиз? Худани сөйүп, Униң әмирлиригә әмәл қилишимиз
арқилиқ билимиз. [3] Худани сөйүш —Униң әмирлиригә әмәл қилиш
демәктур. Униң әмирлириму еғир әмәс, [4] чүнки Худаниң пәрзәнди
болғанларниң һәммиси Әйса Мәсиһкә болған ишәнчи арқилиқ бу
дуниядики яманлиқ үстидин ғалибә қили-ду. [5] Бу дуниядики яманлиқ
үстидин ғалибә қилғучилар зади кимләр? Улар пәқәт Әйса Мәсиһни Худа
Оғли дәп, Униңға ишәнгүчиләрдур.

Әйса Мәсиһкә берилгән гувалиқ

[6] Әйса Мәсиһ дунияға кәлгәндә суда чөмүлдүрүш рәсмийитиниму, чапрас
яғачқа миқлинип қан төкүшниму бешидин өткүзди. У кәлгән-дә, пәқәт суда
чөмүлдүрүш рәсмийитидин өтүпла қалмастин, бәлки Өз қенини төкүп
қурванлиқниму бәрди. Муқәддәс Роһниң Өзиму буниңға гувалиқ бериду.
Чүнки Худаниң Роһи һәқиқәттур. * [7] Әйса Мәсиһ тоғрилиқ үч гувалиқ бар.
[8] Булар: Муқәддәс Роһ, чөмүлдүрүш сүйи вә Әйса Мәсиһниң төккән
қенидин ибарәт. Бу үчиниң гувалиғи бирдәктур. [9] Биз инсанларниң
гувалиғини ишәнчлик дәп қариған йәрдә, Худаниң гувалиғи техиму
ишәнчликтур. Худа Өз Оғли Әйса Мәсиһ тоғрисида шундақ гувалиқ бәргән.
[10] Худа Оғлиға ишәнгән киши Худаниң гувалиғини һәқ дәп билиду. Бирақ
Худаниң гували-ғиға ишәнмигән киши Худани ялғанчи дәп қариған

***5:6** 6. Муәллип бу айәт арқилиқ һәзрити Әйса пәқәт суға
чөмүлдүрүлгәндин тартип таки чапрас яғачқа миқлиниш һарписиғичә
болған арилиқта Худа Оғли болған, дегән ялған тәлимләргә рәддийә берип,
Худа Оғли һәзрити Әйсаниң пәқәт суға чөмүлдүрүлүпла қалмай, йәнә
чапрас яғачқиму миқланғанлиғини тәкитлигән.

болиду. Чүнки у Худаниң Өз Оғли тоғрилиқ бәргән гувалиғиға ишәнмигән
болиду. 11 Бу гувалиқ шуки, Худа бизгә мәңгүлүк һаятни ата қилди вә бу
һаятлиқ бизгә Униң Оғли арқилиқ кәлди. 12 Шуңа Худа Оғлини қобул
қилған киши һаятлиққа егә болған болиду, бирақ Худа Оғлини қобул
қилмиған киши һаятлиққа егә болмиған болиду.

Мәңгүлүк һаят

13 Мән буларни Худа Оғлиға ишәнгән силәргә мәңгүлүк һаятқа егә
болғанлиғини билсун, дәп яздим. 14 Худаниң алдида жүригимиз шун-дақ
тоқки, Худаниң ирадисигә уйғун немини тилисәк, У дуа-тилавити-мизни
чоқум аңлайду. 15 Униң аңлайдиғанлиғини билгән екәнмиз, немини
тилисәк, шуни беридиғанлиғиниму билимиз.

16 Бири қериндишиниң мәңгүлүк өлүмгә елип бармиғидәк гуна
қилғанлиғини көрсә, униң үчүн дуа қилсун. Буниң билән Худа униң бу
қериндишиға һаятлиқ ата қилиду. Бу өлүмгә елип бармиғидәк гуна
өткүзгәнләргә қарита ейтилған, лекин мәңгүлүк өлүмгә елип барғидәк
гунаму бар. Мән силәрни бундақ гуна қилғанлар үчүн дуа қилиңлар
демәймән. 17 Һәммә адаләтсизлик гунадур, лекин мәңгүлүк өлүмгә елип
бармайдиған гунаму бар. 18 Худаниң пәрзәнди болған кишиниң гуна
қиливәрмәйдиғанлиғини билимиз, чүнки Худа Оғли Әйса Мәсиһ бундақ
кишини қоғдап қалиду, шуңа шәйтанму униңға тегәлмәйду. 19 Бизгә
мәлумки, биз Худаға мәнсүпмиз. Әйса Мәсиһкә ишәнмигәнләр болса,
шәйтанниң башқурушидидур. 20 Йәнә бизгә мәлумки, Худа Оғли дунияға
кәлди вә һәқиқий Худани тонушимиз үчүн, У бизгә әқил-парасәт ата қилди.
Биз һәқиқий Худаға бағлинип яшаватимиз, чүнки биз Униң Оғли Әйса
Мәсиһкә бағланғанмиз. Әйса Мәсиһ һәқиқий Худадур вә мәңгүлүк һаяттур!

21 Әзиз балилирим, Худаға беғишланған қәлбиңлардики орунни һәр
қандақ нәрсиләрниң егиләвелишидин сақлиниңлар.

Юһанна язған иккинчи хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Муәллип бу хетини «Худа тәрипидин талланған ханимға вә униң пәрзәнтлиригә», йәни мәлум бир һәқиқий мәсиһий ханимға яки мәлум бир мәсиһийләр җамаитигә язған. У бу хетидә мәсиһийләрни бир-биригә меһир-муһәббәт көрситишкә, Әйса Мәсиһ һәққидики тәлимләрдә чиң турушқа вә Әйса Мәсиһниң инсан тенидә кәлгәнлигини етирап қилмайдиған сахта тәлим бәргүчиләрдин һәзәр әйләшкә чақирған. Муәллип өзиниң шу мәсиһийләр билән тезирәк көрүшүш арзусини ипади-ләш билән хетини тамамлиған.

Тезис:

1. Салам (1-3-айәтләр)
2. Меһир-муһәббәтлик һаят (4-6-айәтләр)
3. Сахта тәлим бәргүчиләрни рәт қилиш (7-11-айәтләр)
4. Ахирқи сөз (12-13-айәтләр)

Юһанна язған иккинчи хәт

[1] Худа тәрипидин талланған ханимға * вә униң пәрзәнтлиригә мәнки
мәсиһийләр җамаитиниң йетәкчисидин салам! Мән чин көңлүмдин силәрни
сөйимән. Силәрни ялғуз мәнла әмәс, Худаниң һәқиқитини тонуп
йәткәнләрниң һәммиси силәрни сөйиду. [2] Чүнки бу һәқиқәт қәлбимиздә
яшимақта вә мәңгү бизгә яр болиду. [3] Асмандики Атимиз вә Униң Оғли
Әйса Мәсиһ һәқиқәт вә меһир-муһәббәт ичидә яшай-диған бизләргә
меһир-шәпқәт, рәһимдиллик вә аманлиқ ата қилғай!

Һәқиқәт вә меһир-муһәббәт

[4] Пәрзәнтлириңиздин бәзилириниң асмандики Атимиздин алған әмир
бойичә һәқиқәт йолида маңғанлиғини көрүп, интайин хурсән болдум.
[5] Һөрмәтлик ханим, әнди мән сиздин шуни өтүнимәнки, биз һәммимиз
бир-биримизгә меһир-муһәббәт көрситишимиз керәк. Мән сизгә
йезиватқанлирим йеңи бир әмир әмәс, бәлки биз бурундин тартип қобул
қилип келиватқан әмирдур. [6] Меһир-муһәббәт Худаниң әмирлиригә әмәл
қилип яшаш демәктур. Худаниң әмри болса, силәр бурундин тартип аңлап
келиватқандәк меһир-муһәббәт йолида меңиштур.
[7] Нурғун сахта тәлим бәргүчиләр дунияниң һәммә җайлирида пәйда
болди. Улар Әйса Мәсиһниң дунияға инсан тенидә кәлгәнлигини етирап
қилмайду. Бундақлар дәл алдамчи вә Әйса Мәсиһниң дүшми-нидур. [8] Худа
йолида сиңдүргән әҗриңларни йоқитип қоймай, Худа-ниң толуқ

---

*1:1 1. Ханим — бир җәһәттин һәқиқий бир аял ханимни көрситиши, йәнә бир җәһәттин бир мәсиһийләр җамаитини көрситиши мүмкин.

мукапитиға егә болушуңлар үчүн өзәңларға агаһ болуңлар. [9] Әйса
Мәсиһниң тәлимлиридә чиң турмай, униңдин чәтнигәнләр Худа Атиға
бағланмиған болиду. Әйса Мәсиһниң тәлимлиридә чиң турғанлар болса
асмандики Атимиз вә Униң Оғлиға бағлинип яшава-тиду. [10] Әгәр бирәр
киши силәрниң җамаитиңларға Әйса Мәсиһниң тәлимлирини әмәс, бәлки
башқичә тәлим елип кәлгән болса, уни өйүңларға тәклип қилмаңлар һәм
уни қарши алмаңлар. [11] Чүнки ундақ адәмни қарши алған киши униң яман
ишлириға шерик болғучидур.

Ахирқи сөз

[12] Силәргә дәйдиған йәнә көп сөзлирим бар еди, лекин қәғәз билән сияни
ишләткәндин көрә, хошаллиғимизниң толуп тешиши үчүн йениңларға
берип дидар көрүшүп сөзлишишни әвзәл көрдүм. [13] Худа тәрипидин
талланған һәдиңизниң пәрзәнтлиридин * сизгә салам!

* **1:13** 13. Һәдиңизниң пәрзәнтлири — Юһанна турған җайдики мәсиһийләр җамаитини көрситиши мүмкин.

Юһанна язған үчинчи хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Муәллип бу хәтни мәсиһийләр җамаитиниң Гаюс исимлиқ йетәкчи-сигә язған болуп, у хетидә Гаюсниң мәсиһийләргә қизғинлиқ билән ярдәм қилғанлиғидин уни махташ билән биллә Диотирип исимлиқ бир кишини әйиплигән.

Тезис:

1. Дуаю-салам (1-4-айәтләр)
2. Гаюсни махташ (5-8-айәтләр)
3. Диотирипниң қилмишлири (9-10-айәтләр)
4. Демитрниң яхши ишлири (11-12-айәтләр)
5. Ахирқи сөз (13-15-айәтләр)

Юһанна язған үчинчи хәт

1 Қәдирлик Гаюсқа мәнки мәсиһийләр җамаитиниң йетәкчисидин салам!
Мән чин көңлүмдин сени сөйимән.
2 Қәдирлик достум, қәлбиң сағлам болғандәк, һәммә ишлириңниң
оңуш-луқ вә тениңниң саламәт болушиға тиләкдашмән. 3 Бәзи
қерин-дашлар келип, сениң Худаниң һәқиқитидә чиң турғанлиғиңни, йәни
һәқиқәт йолида давамлиқ меңиватқанлиғиңни ейтқанда, мән бәк хурсән
болдум. 4 Мән үчүн пәрзәнтлиримниң һәқиқәт йолида меңиват-қанлиғини
аңлаштинму чоң хошаллиқ йоқтур.

Худаниң хизмитидә болидиғанларға ярдәм бериш

5 Қәдирлик достум, Әйса Мәсиһкә хизмәт қилиш йолида кәлгән
қериндашларниң бәзилири һәтта саңа натонуш болсиму, сән уларға ярдәм
берип кәлдиң. Бу сениң Худаға болған садақәтмәнлигиңни көрситиду.
6 Улар бу йәрдики мәсиһийләр җамаити алдида сениң бу
меһир-муһәббитиңгә гувалиқ бәрди. Уларни буниңдин кейинму давамлиқ
күтүвелип, Худани хурсән қилған һалда уларниң сәпиригә ярдәм бәрсәң,
яхши қилған болисән. 7 Чүнки улар бу сәпәрдә ишәнми-гән-ләрниң һәр
қандақ ярдимини қобул қилмай Әйса Мәсиһниң хизми-тидә йолға чиқти.
8 Шуңа биз бундақ садақәтмән кишиләр билән бирликтә һәқиқәт йолида
хизмәт қилиш үчүн уларни қоллап-қувәтли-шимиз керәк.
9 Бу тоғрилиқ җамаәткә бир парчә хәт язғандим, лекин уларниң ари-сида
өзини чоң тутувалған, җамаәткә башлиқ болуш тамасида болған Диотирип
бизниң сөзүмизгә кирмиди. 10 Шуниң үчүн мән барғанда, униң қилған
әскиликлирини йүзигә салимән. У бизгә яман сөзләр билән һуҗум

қиливатиду. У буниң биләнла чәклинип қалмай, Әйса Мәсиһниң хизмитини
қилиш үчүн кәлгән қериндашлиримизниму қобул қилмайватиду. Һәтта бу
қериндашлиримизни қобул қилмақчи болған кишиләрни тосап, уларни
җамаәттин қоғлап чиқириватиду.
[11] Қәдирлик достум, яманлиқтин әмәс, яхшилиқтин үлгә ал. Яхши-лиқ
қилған киши Худаға мәнсүптур, яманлиқ қилған киши Худани тонуп
йәтмигәндур.
[12] Демитргә кәлсәк, һәммиси уни яхши адәм дәп махтимақта. Буни униң
һәқиқәт йолида қандақ маңғанлиғидинму билгили болиду. Биз-му униңға
гувалиқ беримиз һәм гувалиғимизниң растлиғини сәнму билисән.

Ахирқи сөз

[13] Саңа дәйдиған йәнә көп сөзлирим бар еди, лекин қәләм билән сияни
ишләткәндин көрә, [14] сән билән пат арида дидар көрүшүшни әвзәл көрдүм.
Шу чағда сөзлишәрмиз. [15] Аманлиқ саңа яр болсун! Дост-ли-риңдин саңа
салам. Сәнму у йәрдики достлиримизниң һәммисигә мәндин салам
ейтқайсән.

Йәһуда язған хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәтниң муәллипи Әйса Мәсиһниң иниси Йәһудадур.

Бу хәт Петрус язған иккинчи хәт билән мәзмун җәһәттә охшаш болуп, муәллипниң бу хәтни йезишидики мәхсити мәсиһийләрни өз-лирини мәсиһий дәп атавалған сахта тәлим бәргүчиләрдин агаһлан-дуруштур.

Муәллипниң бу хәтни қәйәрдики мәсиһийләргә язғанлиғи ениқ әмәс. Бирақ хәтниң мәзмуни наһайити ениқ болуп, у мәсиһийләрни өзлири-ниң арисиға йошурун кириваған сахта тәлим бәргүчиләрдин һәзәр әйләшкә, уларға вә уларниң тәлимлиригә қарши турушқа чақирған. У йәнә мәсиһийләрни ишәнчидә чиң турушқа һәм ишәнчидә тәврәнгүчи-ләргә ярдәм беришкә чақирған.

Тезис:

1. Салам (1-2-айәтләр)
2. Сахта тәлим бәргүчиләр һәққидә (3-16-айәтләр)
3. Агаһландуруш вә тапилаш (17-23-айәтләр)
4. Худаға мәдһийиләр (24-25-айәтләр)

Йәһуда язған хәт

[1] Әйса Мәсиһниң хизмәткари, Яқупниң иниси мәнки Йәһудадин Худа
Атимиз тәрипидин чақирилған, Униң меһир-муһәббитигә ериш-кән, Әйса
Мәсиһ тәрипидин қоғдап қелинғанларға салам. [2] Худа силәргә һәссиләп
рәһимдиллик, аманлиқ вә меһир-муһәббәт ата қилғай!

Сахта тәлим бәргүчиләрниң гуналири вә уларниң ақивити

[3] Қәдирлик қериндашлирим, мән әсли силәргә һәммимиз
һөзүр-линиватқан қутқузулуш йоли тоғрисида йезишқа интизар болуп
кәлгән едим. Бирақ һазир буниң орниға силәрни Хуш Хәвәрниң һәқиқитини
сақлаш үчүн күрәш қилишқа илһамландуруш мәхситидә бу хәтни йезиш
керәклигимни һис қилдим. Худа бу өзгәрмәс һәқи-қәтни бир йолила
Өзиниң муқәддәс хәлқигә аманәт қилған. [4] Бу хәтни чоқум йезишим керәк,
чүнки Худа йолида маңмиған бәзи кишиләр араңларға көз боямчилиқ билән
киривелип, бузуқчилиқ қиливәрсәкму Худаниң меһир-шәпқити билән
кәчүрүлимиз, дегәндәк тәлимләрни берип, бирдин-бир Егимиз вә Рәббимиз
болған Әйса Мәсиһни рәт қилмақта. Уларниң сораққа тартилиши һәққидә
Муқәд-дәс Язмиларда бурунла йезилған.
[5] Бурун Рәббимиз Өз хәлқи болған исраилларни Мисирдики қуллуқ-тин
қутқузди. Лекин уларниң ичидики Өзигә ишәнмигәнләрни кейин һалак
қилди. Буларниң һәммисидин хәвириңлар болсиму, мән уни йәнила
есиңларға селишни тоғра таптим. [6] Йәнә шуниму есиң-ларда тутуңларки, өз
вәзиписиниң һәддисидин чиқишни халимай, өз орунлирини ташлап кәткән
периштәләрни Рәббимиз улуқ қиямәт күниниң сориғиғичә мәңгү
ечилмайдиған кишәнләр билән кишәнләп қараңғулуққа ташлиди. [7] Содом,

Гомора вә уларниң әтрапидики шәһәр-ләрниң хәлиқлириниму ядиңлардин чиқармаңлар. Улар худди Худаға бойсунмиған периштәләргә охшаш, Худаға бойсунмай, җин-сий әхлақсизлиқ вә ғәйри шәһванийлиқларға берилип кетип, ахири отта көйдүрүлгән. Бу хәлиқләр яманлиқ қилғучиларниң ақивитиниң мәңгүлүк оттин ибарәт екәнлигигә ибрәт қилинди.
8 Араңларға киривалған бу адәмләр «Худадин бир ғайибанә көрүнүш кәлди», дәп бузуқлуқ қилип, шу тәриқидә өз тәнлирини булғимақта. Улар Худаниң һоқуқиға писәң қилмай, асмандики улуқларға күпүрлүк қилмақта.
9 Һәтта баш периштә Микаилму Мусаниң җәсиди тоғрисида шәй-тан билән талаш-тартиш қилғанда, уни һақарәтлик сөзләр билән әйип-ләшкә петиналмиған, пәқәт «Сени Пәрвәрдигар әйиплисун», дәпла қойған.
10 Лекин бу кишиләр өзлири чүшәнмәйдиған ишлар үстидә күпүрлүк қилиду. Улар әқилсиз һайванлардәк өз тәбиитиниң хаһиши бойичә яшап,
шу арқилиқ өзлирини һалак қилиду. 11 Буларниң һалиға вай! Чүнки улар өз
инисини өлтүргән Қабилниң йоли билән маңди. Пул тепиш үчүн Билъамға охшаш һәр қандақ яман ишни қилди. Кораһ Худаға қарши исиян көтирип һалак болғандәк, уларму ахир һалак болиду.
12 Достанә зияпәтлириңларда тартинмай, силәр билән Рәббимизниң дәстихиниға җәм болған бу кишиләр силәргә дағ кәлтүриду. Улар өз нәпсинила ойлап, шамал һайдиған ямғурсиз булутлардәк болуп, пүтүнләй қуруп кетип, йилтизидин қомуруп ташланған кәч күзниң мевисиз
дәрәқлиригә охшайду. 13 Худди деңизниң дәһшәтлик долқун-лири
мәйнәтчиликни қирғаққа уруп чиқарғандәк, улар өз бузуқчили-ғини ашкарә қилиду. Улар худди еқип чүшкән юлтузларға охшаш болуп, мәңгүлүк һазирлап қоюлған қап-қараңғулуққа йүзлиниду.
14 Адәм атиниң йәттинчи әвлади болған Һанух бу кишиләр тоғри-сида мундақ дәп алдин-ала ейтқан:

«Қараңлар, Рәббимиз түмән миңлиған муқәддәс периштә-лири
билән кәлмәктә. 15 У пүткүл инсанларни сорақ қилип, Униң йолида
маңмиған һәр бир инсанниң Худаға қарши һалда қилған яманлиқлири, шундақла бу гунакарларниң Рәббимизгә қарши қилған барлиқ күпүрлүклири түпәйлидин, уларни җазалайду».

16 Бу кишиләр һаман ғотулдап, рәнҗип жүриду. Өз һәвәслириниң кәйнигә кириду, махтинип сөзләйду, өз мәнпийити үчүн башқиларға хошамәтчилик қилиду.

Агаһландуруш вә тәлим

17 Қәдирлик қериндашлирим, силәр Рәббимиз Әйса Мәсиһниң
әлчи-ли-рининң алдин-ала ейтқан сөзлирини есиңларда тутуңлар. 18 Улар
силәргә: «Ахир заманда гунаға патқан һәвәслириниң кәйнигә кирип,

Худани мәсқирә қилидиғанлар чиқиду», дегән еди. [19] Улар араңларға
бөлгүнчилик салидиған, өз тәбиити тәрипидин башқурулған, қәлбидә
Муқәддәс Роһ болмиған кишиләрдур.
[20] Лекин силәр, қәдирлик қериндашлирим, өзәңларни интайин муқәддәс
болған ишәнчиңларниң һули үстидә өсүп йетилдүрүңлар вә Муқәддәс
Роһқа тайинип дуа қилиңлар. [21] Рәббимиз Әйса Мәсиһ-ниң рәһимдиллик
билән силәргә беридиған мәңгүлүк һаятини күтүп, Худаниң
меһир-муһәббити ичидә яшаңлар. [22] Ишәнчидә тәврениват-қанларға рәһим
қилиңлар. [23] Бәзи кишиләрни худди оттин қутулдур-ған-дәк, Худаниң
җазасидин қутулдурувелиңлар. Йәнә бәзиләргә рәһим қилиңлар. Бирақ
силәр худди бир адәмниң булғанған кийими-дин жиркәнгәндәк, уларниң
қилған гуналиридин һәм жиркиниңлар.

Мәдһийә дуаси

[24-25] Һәммимизни қутқузғанялғуз Худа силәрни жиқилип чүшүш-тин
сақлап, әйипсиз вә хошал-хорам һалда Өзиниң улуқвар һозуриға елип
келишкә қадирдур. Барлиқ шан-шәрәп, улуқлуқ, қудрәт вә һоқуқ Рәббимиз
Әйса арқилиқ әзәлдин та һазирғичә вә әбәдил-әбәт Худаға мәнсүп болғай,
амин!

Римлиқларға йезилған хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәтниң муәллипи әлчи Павлустур. У бу хәтни Римдики мәсиһийләр жамаитини зиярәт қилишқа тәйярлиқ қилиш йүзисидин язған. Бу Павлусниң өзи тарқитиватқан Хуш Хәвәрни әң тәпсилий чүшәндүргән бир хетидур. Униңда Әйса Мәсиһкә болған ишәнч, шундақла бу ишәнч-ниң мәсиһийләр әмәлиятида қандақ ипадилиниши тәсвирләнгән.

Павлус бу хетидә пүткүл инсанларниң гунакар екәнлиги, қутқузулуш-қа муһтаҗлиғи, пәқәт Әйса Мәсиһкә ишиниш арқилиқла қутқузули-диғанлиғи вә Әйса Мәсиһкә бағлиниш биләнла Худаға йеқинлишалай-диғанлиғи, мәсиһийләрниң қәлбидики Муқәддәс Роһ уларға күч-қудрәт беридиғанлиғи, уларниң мәсиһийләргә лайиқ яшиши вә башқиларға меһир-муһәббәт көрситиши керәклигини нуқтилиқ тәкитлигән.

Муәллип йәһудийларниң Әйса Мәсиһни рәт қилғанлиғи билән йәһудий әмәсләрниң Әйса Мәсиһкә ишинишиниң Худаниң инсанларни қутқузуш планиға мас кәлгәнлигини оттуриға қоюш билән биллә вақит-саати кәлгәндә йәһудийларниңму қутқузулидиғанлиғини чүшәндүргән.

Тезис:

1. Дуаю-салам (1-бап 1-17-айәтләр)
2. Инсанларниң гунакар тәбиити (1-бап 18-айәттин 3-бап 20-айәткичә)
3. Худаниң инсанларни қутқузуш йоли (3-бап 21-айәттин 4-бапқичә)
4. Мәсиһийләрниң Әйса Мәсиһкә бағланған йеңи һаяти (5-8-баплар)
5. Йәһудийлар вә Худаниң инсанларни қутқузуш плани (9-11-баплар)
6. Мәсиһийләрниң Худаға атилип яшиши (12-баптин 15-бап 13-айәткичә)
7. Ахирқи сөзләр (15-бап 14-айәттин 16-бапқичә)

Римлиқларға йезилған хәт

Муқәддимә

[1] Әлчи болушқа чақирилип, Худаниң Хуш Хәвирини тарқитишқа
тал-ланған, Әйса Мәсиһниң хизмәткари болған мәнки Павлустин салам!
[2] Бу Хуш Хәвәрни Худа өткән заманларда Өз пәйғәмбәрлири арқи-лиқ
Муқәддәс Язмиларда вәдә қилған еди. [3] Бу Хуш Хәвәр Худаниң Өз Оғли,
йәни Рәббимиз Әйса Мәсиһ тоғрисидидур. Җисма-ний җәһәттин Әйса
Мәсиһ Давут падишаниң әвладидин туғулған, [4] лекин роһий җәһәттин Униң
Худа Оғли екәнлиги Униң өлүмдин тирилдүрүлүши арқилиқ зор қудрәт
билән испатланған. [5] Худа Әйса Мәсиһ арқилиқ маңа меһир-шәпқәт
көрситип, мени әлчиликкә таллиди. Шуңа мән һәр милләт кишилирини
Худаға бойсунсун дәп, уларни Әйса Мәсиһкә ишинишкә чақиримән. Бу
Әйса Мәсиһниң намиға шан-шәрәп кәлтү-рүш үчүндур. [6] Әйса Мәсиһкә
мәнсүп болған силәрму Худа тәрипидин чақирилғанлар қатаридисиләр.
[7] Мән бу хәтни һәммиңларға, йәни Худа меһир-муһәббәт көрсәткән вә У
муқәддәс хәлқим, дәп чақирған силәр римлиқларға йезиватимән. Худа
Атимиз вә Рәббимиз Әйса Мәсиһ силәргә меһир-шәпқәт вә аман-лиқ ата
қилғай!

Павлусниң Римға беришни арзу қилиши

[8] Алди билән Әйса Мәсиһ арқилиқ һәммиңлар үчүн Худаға шүкүр
ейтимән, чүнки ишәнчиңлар дунияниң һәммила йеридә сөзләнмәктә. [9-
10] Мән чин қәлбим билән хизмәт қилип келиватқан Худа мениң Өз Оғли
тоғрисидики Хуш Хәвәрни йәткүзүш йолида силәрни дуалирим-да дайим

әсләп туруватқанлиғимға гувадур. Худаниң ирадиси билән силәрниң
йениңларға беришим үчүн, ахир бир пурсәтниң болушини Униңдин
тиләймән. [11] Чүнки силәргә ишәнчиңларни мустәһкәмләштә бирәр ярдәм
бериш үчүн, силәр билән көрүшүшни интайин арзу қилимән. [12] Демәк, мән
араңларда болсам, бир-биримизниң ишәнчи-миз-дин өз ара илһам
алалаймиз.
[13] Қериндашлар, шуни билишиңлар керәкки, мән йениңларға бериш-ни
көп қетим планлиған болсамму, лекин бүгүнгичә тосалғуға учрап кәлдим.
Әйса Мәсиһ тоғрисидики Хуш Хәвәрни йәткүзүш йолида башқа йәһудий
әмәсләрниң арисида яхши нәтиҗиләргә еришки-нимдәк, силәрниң
араңлардиму яхши нәтиҗиләргә еришишни арзу қилип кәлдим. [14] Чүнки
мән һәр қандақ адәмгә, мәйли у мәдәнийәтлик яки мәдәнийәтсиз болсун,
билимлик яки билимсиз болсун, һәммисигә бу Хуш Хәвәрни йәткүзүшкә
қәриздармән. [15] Шуниң үчүн силәр римлиқларғиму бу Хуш Хәвәрни
йәткүзүшкә тәшнамән.

Хуш Хәвәрниң күч-қудрити

[16] Бу Хуш Хәвәрдин номус қилмаймән, чүнки бу Хуш Хәвәр арқилиқ
Худаниң күч-қудрити аян болуп, Әйса Мәсиһкә ишәнгән һәр бир киши
қутқузулиду. Бу Хуш Хәвәр авал йәһудийларға, кейин йәһудий әмәсләргә
тарқитилған. [17] Бу Хуш Хәвәрдә Худаниң инсанларни немигә асасән
һәққаний адәм дәп җакалайдиғанлиғи [*] ашкариланған. Бундақ җакалаш
баштин ахир ишәнчкә асасланғандур. Бу худди Муқәддәс Язмиларда
йезилғинидәк: «Адәм ишәнч билән һәққаний адәм дәп җакалинип,
һаятлиққа еришиду».

Инсанларниң гуналири

[18] Худа асмандин адәмләрниң барлиқ гунакарлиқ вә яманлиқлириға қарши
Өз ғәзивини билдүрди. Сәвәви улар адаләтсиз ишлири арқи-лиқ Худаниң
һәқиқитини билишни тосаватиду. [19] Улар халиған болсиди, Худани
биләләтти, чүнки Худа тоғрисидики ишлар уларниң көз алдида турупту.
Худа буларни уларға очуқ көрситип бәргән. [20] Дуния яритилғандин бери
Худаниң көзгә көрүнмәс өзгичиликлири, йәни Униң мәңгүлүк қудрити вә
бирдин-бир Худа екәнлиги Өзи яратқан мәвҗудатлар арқилиқ очуқ
көрситилмәктә. Шу сәвәптин инсанлар Худани билмәймиз, дәп банә
көрситәлмәйду.
[21] Лекин инсанлар Худани билсиму, Уни Худа дәп улуқлимиди вә Униңға

---

[*]**1:17** 17. Һәққаний адәм дәп җакалиниш — пүткүл инсан гунакар болуп, һеч ким һәққа-ний адәм дәп һесаплиналмайду. Лекин бир адәм Худа тәрипидин һәққаний адәм дәп җакаланған болса, у адәмниң гунаси кәчүрүлүп, Худаниң җазасиға тартилмайду. Бәлки Худаниң нәзәридә у адәм һәққаний дәп һесаплинип, Худа билән яраштурулуш имтиязиға еришиду.

шүкүр ейтмиди. Әксичә уларниң Худа тоғрисидики ой-пикирлири бемәна
болуп, надан қәлби қараңғулуққа толди. [22] Гәрчә улар өзлирини әқиллиқ
һесаплисиму, лекин әқилсиз болуп чиқти. [23] Улар мәңгү һаят болған
шану-шәвкәтлик Худаға ибадәт қилишниң орниға адимизатқа, қушларға,
төрт путлуқ вә йәр беғир-лиғучи һайванларға охшайдиған бутларға ибадәт
қилди.
[24] Шу сәвәптин Худа уларни қәлбидики шәһваний һәвәслиригә қоюп
бәрди. Буниң билән улар һәр хил напаклиқларни қилди. Һәтта бир-бириниң
тәнлирини булғашқа башлиди. [25] Худа тоғрисидики һәқиқәтләргә
ишинишниң орниға ялған гәпләргә ишинишкә башлиди. Яратқучи Худаға
бойсунушниң орниға, яритилған нәрсиләргә ибадәт қилип, шуларни
мәдһийилиди. Һалбуки, пүткүл мәвҗудат тәрипидин мәңгү
мәдһийилинишкә лайиқ болғини Яратқучимиз Худадур, амин!
[26] Мана шуниң үчүн Худа уларни өзлириниң пәскәш һәвәслиригә қоюп
бәрди. Аяллар тәбиий җинсий мунасивәтни тәбиий болмиған мунасивәткә,
йәни охшаш җинислиқлар мунасивитигә айландурди. [27] Худди шуниңдәк,
әрләрму аяллар билән болидиған тәбиий җинсий мунаси-вәтни ташлап,
башқа әрләргә шәһваний һәвәсләр билән көйүп пишидиған болди. Әрләр
әрләр билән шәрмәндә җинсий мунасивәт-ләргә киришти. Шуниң билән
улар өз тәнлиридә бу қилми-шлириға лайиқ җазани тартти.
[28] Улар Худани билишни рәт қилғанлиғи үчүн, Худа уларни яман
нийәтлиригә қоюп бәрди. Буниң билән улар қилмаслиғи керәк болған
ишларни қилишқа киришти. [29] Уларниң һаяти һәр хил яман-лиқ, ачкөз-лүк,
өчмәнлик, көрәлмәслик, қатиллиқ, урушқақлиқ, һелигәр--лик, сүйиқәст вә
ялғанчилиқ билән толди. [30] Улар төһмәтхор, Худаға нәпрәт-линидиған,
зораванлиқ қилидиған, тәкәббур, махтанчақ, һәр хил әскилик-ләрни ойлап
чиқиридиған, ата-анисиниң сөзини аңли-май-диған, [31] надан, вәдисидә
турмайдиған, көйүмсиз вә рәһимсиз инсан-лардур. [32] Улар Худа-ниң бундақ
ишларни қилғанларни өлүмгә мәһкүм қилиди-ғанли-ғини билип турсиму,
бу әскиликләрни өзлири қилипла қалмай, башқи-лар-ниңму шундақ
қилишини қоллап қувәт-ләйду.

2

Худа айримчилиқ қилмайду

[1] Шуңа сән бундақ яман ишларни қилғучилар үстидин һөкүм қилишиң
мүмкин. Бирақ әй бурадәр, сәнму бундақ ишларни қиливатисәнғу! Ундақта,
сениң ким болушуңдин қәтъий нәзәр, Худа сорақ қилидиған әшу күндә
өзәңни ақлашқа банә көрситәлмәйсән. Чүнки башқилар үстидин мундақ
ишларда һөкүм қилсаң, өз үстиң-диму шу ишлардин һөкүм қилған болисән.
[2] Бизгә мәлумки, Худаниң бундақ ишларни қилғанлар үстидин чиқарған
һөкүми һәқтур. [3] Бирақ, әй бурадәр, сәнму бундақ ишларни қилип туруп,
йәнила башқилар үстидин һөкүм қилсаң, Худаниң һөкүмидин қачалаймән

дәп ойламсән? 4 Худаниң саңа көрсәткән чоңкур меһриванлиғи, кәңчилиги
вә мол сәвир-тақитини сәл чағлаватамсән? Униң саңа меһриванлиқ
көрситиштики мәхситиниң сени товва қилидиған йолға башлаш
екәнлигини билмәмсән? 5 Гунайиңға товва қилмай, жаһиллиқ қилишиң
билән Худаниң ғәзивини техиму қозғайсән. Худа ғәзәпкә келип, Өзиниң
адил һөкүмини жүргүзидиған күни сән өз бешиңға өзәң чиққан болисән.
6 Худа һәр кимниң әмәлиятиға қарап иш көриду. 7 Һемишәм сәвирчанлиқ
билән яхши әмәлләрни қилип, Худадин шан-шәрәп, һөрмәт-еһтирам вә
өзиниң мәңгүлүк можутлу-ғини издигәнләргә У мәңгүлүк һаят бериду.
8 Лекин һәқиқәтни рәт қилип, яманлиққа әгәшкән шәхсийәтчиләргә У
ғәзәп-нәпрәт яғдуриду. 9 Худа барлиқ яманлиқ қилғучиларға, болупму алди
билән Өз хәлқи болған йәһудийларға, андин йәһудий әмәсләргә охшашла
еғир күнләр вә дәрт-әләм кәлтүриду. 10 Бирақ барлиқ яхшилиқ
қилғучиларға, алди билән йәһудийларға, андин йәһудий әмәсләргә
охшашла шан-шәрәп, һөрмәт-еһтирам вә аман-есәнлик ата қилиду. 11 Чүнки
Худа һәммә инсан-ларға охшаш муамилә қилиду.
12 Тәврат қануни йәһудий әмәсләргә чүширилмигәнликтин, улар уни
билмәйду. Шундақтиму улар гуна қилса, сораққа тартилиду. Тәврат қануни
чүширилгән йәһудийлар болса уни пухта билиду. Лекин уларму гуна қилса,
охшашла сораққа тартилиду. 13 Чүнки Худаниң алдида қанунни билгәнләр
әмәс, бәлки қанунниң барлиқ әмирлиригә әмәл қилғанлар һәққаний адәм
дәп жакалиниду. 14 (Тәврат қанунини билмәйдиған йәһудий әмәсләр тәбиий
һалда бу қанунға уйғун ишларни қилса, улар гәрчә бу қанундин хәвәрсиз
болсиму, бу қанун уларниң өз қанунидәк болиду. 15 Чүнки уларниң өз
қәлбидә неминиң тоғра, неминиң хата екәнлигини биләлиши, бу қанунниң
әмирлири қәлбигә пүтүклүк екәнлигини көрситиду. Вижданимиз бунинңға
гува-лиқ бериду. Чүнки уларниң виждани улар хаталиқ өткүзгәндә, уларни
әйипләйду, тоғра қилғанда болса, уларни ақлайду.) 16 Мән йәткүзүп
келиватқан бу Хуш Хәвәр бойичә, Худаниң Әйса Мәсиһ арқилиқ
инсанларниң йошурун ишлири үстидин һөкүм чиқиридиған күнидә
жуқурида ейтилған ишлар чоқум йүз бериду.

Йәһудийлар вә Тәврат қануни

17 Ундақта, сәнчу, сән өзәңни йәһудий дәйсән вә Тәврат қануниға егә
болғанлиғиң үчүн, мән Худа билән йеқин, дәп махтинисән. 18 Саңа Тәврат
қануни үгитилгәнликтин Худаниң ирадисини билисән һәм һәқ вә наһәқни
пәриқ етәләйсән. 19-20 Тәврат қанунидики һәммә билим вә һәқиқәтләрни
билимән дәп қарап, өзәңни корларниң йол башлиғучиси, қараңғуда
қалғанларниң чириғи, наданларниң йетәкчиси, гөдәкләрниң устази дәп
өзәңгә ишинисән. 21 Сән башқиларға Худа тоғрисида тәлим берип туруп,
өзәңгә бәрмәмсән? Башқиларға оғрилиқ қилма дәп туруп, өзәң оғрилиқ
қилмамсән? 22 Башқиларға нека садиқлиғини бузма дәп туруп, өзәң нека
садиқлиғини бузмамсән? Бутлардин безар болуп туруп, өзәң

бутханилардики нәрсиләрни оғрилимамсән? [23] Биз йәһудийлар Тәврат
қануниға егә болдуқ, дәп махтинип туруп, өзәң дәл шу қанунға хилаплиқ
қилип, Худаниң намиға дағ кәлтүрмәмсән? [24] Худди Муқәддәс Язмиларда
дейилгинидәк: «Силәрниң қилмишиңлар түпәйлидин йәһудий әмәсләр
Худаға күпүрлүк қилмақта».
[25] Тәврат қануниға әмәл қилсаң, хәтнә қилинғиниңниң әһмийити болиду.
Лекин униңға хилаплиқ қилсаң, хәтнә қилинғиниңниң қилчи-ликму
әһмийити болмайду, хәтнә қилинмиған адәмдин һеч пәрқиң қалмайду.
[26] Шуниңға охшаш, хәтнә қилинмиған йәһудий әмәсләр қанун-ниң
әмирлиригә әмәл қилса, Худа тәрипидин йәнила хәтнә қилин-ған болуп
һесаплиниду. [27] Сән Тәврат қанунидин хәвәрдар һәм хәтнә қилинған туруп,
шу қанунға әмәл қилмисаң, җисманий җәһәттә хәтнә қилинмиған, лекин
Тәврат қануниға әмәл қилидиған йәһудий әмәсләр сени гунакар дәп
әйиплимәмду?
[28] Пәқәт сиртқи көрүнүштә йәһудий болғанниң һәммисинила һәқи-қий
йәһудий дегили болмайду. Пәқәт җисманий җәһәттә хәтнә қилини--шиға
қарапла уни һәқиқий хәтнә дегили болмайду. [29] Қәлбидә Худаниң йолини
тутқан адәм һәқиқий йәһудийдур. Униң һәқиқий хәтниси язма қанунға
есиливелиш арқилиқ әмәс, бәлки Муқәддәс Роһ тәрипидин өзгәртилгән
қәлб арқилиқ болиду. Бундақ адәм инсанлар тәрипидин әмәс, бәлки Худа
тәрипидин махташқа сазавәр болиду.

3

[1] Ундақта, йәһудийларниң йәһудий әмәсләрдин немә артуқчилиғи бар яки
хәтнә қилинишниң немә әһмийити бар? [2] Әлвәттә, улар-ниң һәр җәһәттин
көп артуқчилиғи бар. Биринчидин, Худаниң сөзи йәһудийларға аманәт
қилинған. [3] Бәзи йәһудийлар Худаға садақәт-сизлик қилдиму дәйли.
Ундақта, уларниң садақәтсизлиги сәвәвидин Худа Өзиниң уларға бәргән
вәдисидә турмамду? [4] Яқ, һәргиз ундақ қилмайду! Һәммә инсан ялғанчи
болған тәғдирдиму, Худа йәнила растчилдур. Бу һәқтә Зәбурда мундақ
дейилгән:

> «Сөзлигиниңдә адил болуп испатлинисән,
> Әйиплинишкә учриғиниңда ғалибә қилисән».

[5] Лекин биз йәһудийларниң адаләтсизлиги Худаниң адиллиғини техиму
ениқ көрситип бәрсә, буниңға немә дәймиз? Худа бизни җаза-лиса, Уни
адил әмәс десәк боламду? (Бәзиләр шундақ дәп ойлап җүри-дикән!) [6] Яқ,
мундақ дейишкә һәргиз болмайду! Әгәр Худа биз йәһудийларни адиллиқ
билән җазалимайдиған болса, қиямәттә қан-дақ--му дуния үстидин һөкүм
чиқиралайду?
[7] Лекин бәзиләр: «Мениң садақәтсизлигим Худаниң растчиллиғини
техиму ениқ көрситип, Униң улуқлуғини йорутуп бәрсә, мән йәнә немә

үчүн гунакар дәп қарилип сораққа тартилимән?» дейиши мүмкин. [8] Әгәр
шундақ болса, «Яманлиқ қилайли, буниңдин яхшилиқ чиқиду!» дегән мәна
келип чиқмамду? Бәзиләр бизни мошундақ деди, дәп төһмәт қилиду.
Мундақ төһмәт қилғанларниң җазаға тартилиши һәқлиқтур.

Гунасиз адәм йоқтур

[9] Ундақта, Худаниң сорақ қилидиған күнидә биз йәһудийлар йәһу-дий
әмәсләрдин үстүн турамдуқ? Яқ, әлвәттә ундақ әмәс! Чүнки мән
һәммимизниң мәйли йәһудий болайли яки болмайли, гунаниң илкидә
екәнлигимизни жуқурида көрситип өттүм. [10] Муқәддәс Язми-лар-да
йезилғинидәк:

«Һәққаний адәм йоқтур, һәтта бириму,
[11] Һәқ-наһәқни чүшинидиғиниму йоқтур.
Худани издәйдиғиниму һәм.
[12] Чәтниди һәммә адәм Худа йолидин,
Қалди кирип туюқ йолға.
Яхшилиқ қилғучи йоқтур, һәтта бириму».
[13] «Еғизлиридики гәп очуқ қәбирдәк сесиқ,
Ялғанчилиқ қилиду һәм тиллири.
Ләвлири худди иланниң зәһәрхәндиси».
[14] «Зувани ләнәт вә зәрдигә толған».
[15] «Улар алдирайду қан төкүшкә,
[16] Қилиду барғанла йеридә вәйранчилиқ вә пажиәлик ишларни,
[17] Йоқтур хәвири аманлиқ йолидин қилчә».
[18] «Билмәйду Худадин һәм қорқушни».

[19] Муқәддәс Язмилардики бу айәтләрниң Тәврат қануни астида
яшай-ди-ған йәһудийларға қарита ейтилғанлиғини билимиз. Шундақ
болған-да, йәһудийлар һәм йәһудий әмәсләрниң банә көрситидиған
еғизлири тувақлиниду вә пүткүл дунриядики инсанлар Худаниң һөкүми
астида туриду. [20] Демәк, һәр қандақ киши Худаниң алдида Тәврат қануниға
әмәл қилиш билән һәққаний адәм дәп җакаланмайду. Бәлки шу қанун-ға
толуқ әмәл қилалмайдиғанлиғини билип өзиниң гунакар екән-ли-гини
тонуп йетиду.

Худаниң инсанларни һәққаний адәм дәп җакалиши

[21] Лекин һазир Худаниң қандақ йол билән инсанларни һәққаний адәм дәп
җакалайдиғанлиғи очуқ ашкариланди. Бу Тәврат қануниға әмәл қилишқа
бағлиқ әмәс. Буниңға Тәврат қануни вә Пәйғәмбәрләр-ниң Язмилириму
гувалиқ бәргән. [22] Худа адәмләрни уларниң Әйса Мәсиһкә болған ишәнчи
арқилиқ һәққаний адәм дәп җакалайду. Худа Әйса Мәсиһкә ишәнгән һәммә
адәмгә шундақ муамилә қилиду, бу йәрдә айримчилиқ йоқтур. [23] Чүнки
һәммә адәм гуна қилип, Худаниң инсанларни яратқанда ата қилған

шан-шәривидин мәһрум қалған. [24] Лекин Худа бизгә меһир-шәпқәт
көрситип, бизни төләмсиз һалда һәққаний адәм дәп жақалиди. Бу Әйса
Мәсиһ арқилиқ әмәлгә ашурулди, чүнки У бизни гунаниң қуллуғидин азат
қилди. [25] Худа инсанларниң гуналириниң кәчүрүм қилиниши үчүн, уларни
жазалаш-ниң орниға Әйса Мәсиһни қурван болушқа әвәтип бәрди. Әйса
Мәсиһниң чапрас яғачта аққузған қени арқилиқла Худа Әйса Мәсиһ-кә
ишәнгәнләрни Өзи билән яраштурди. Худа Әйса Мәсиһни қурван болушқа
әвәтиш билән, Өзиниң бурунқи замандики кишиләрниң гуналириға
сәвир-тақәтлик болуп, уларни дәрһал жазалимиғанлиғиниң адиллиқ
екәнлигини көрсәтти. Чүнки Әйса Мәсиһ уларниңму гунали-ри үчүн қурван
болди. [26] Мана һазирму Худа йәнә Өзиниң адиллиғини көрситиватиду.
Чүнки инсанлар гунакар болсиму, Әйса Мәсиһкә ишәнгәнлиги үчүн, Худа
уларни йәнила адиллиқ билән кәчүриду.
[27] Шундақ екән, биз Тәврат қануниға әмәл қилиш билән Худа тәрипидин
қобул қилиндуқ, дәп махтинимизму? Яқ! Бизниң махтини-ши-мизниң орни
йоқ. Немә сәвәптин? Чүнки инсанлар Тәврат қануниға әмәл қилиш арқилиқ
әмәс, бәлки Әйса Мәсиһкә ишиниш арқилиқла кәчүрүмгә еришиду.
[28] Демәк, Худаниң бизни Тәврат қануниға әмәл қилишимиз билән әмәс,
бәлки Әйса Мәсиһкә ишәнгәнлигимиз билән һәққаний адәм дәп
жақалайдиғанлиғиға ишинимиз. [29] Силәр Худа пәқәт Тәврат қануниға егә
болған йәһудийларнила қобул қилиду, дәп ойламсиләр? Яқ, әлвәттә ундақ
әмәс! У йәһудий әмәсләрниму қобул қилиду. [30] Чүнки Худа бирдур. У хәтнә
қилинған йәһудийларни, шундақла хәтнә қилинмиған йәһудий
әмәсләрниму бирла йол билән, йәни уларниң Әйса Мәсиһкә болған ишәнчи
билән һәққаний адәм дәп жақалайду. [31] Ундақта, биз ишәнчимиз арқилиқ
Тәврат қанунини бекар қиламдуқ? Яқ, дәл буниң әксичә биз ишәнчимиз
арқилиқ Тәврат қануниниң тоғра екәнлигини испатлаймиз.

4

Ибраһим тоғрисида мисал

[1] Ундақта, биз йәһудий әвлатлири атимиз Ибраһимниң һәққаний адәм дәп
жақаланғанлиғидин немиләрни биливелишимиз керәк? [2] Әгәр Ибраһим
яхши әмәллири арқилиқ һәққаний адәм дәп жақалан-ған болса, униң
махтинишқа һәққи болатти. Лекин Худаниң алдида униң махтинишқа
һәққи йоқ. [3] Чүнки Муқәддәс Язмиларда мундақ дейи-лгән: «Ибраһим
Худаниң сөзлиригә ишәнди. Худа униң ишән-чини көрүп, уни һәққаний
адәм, дәп һесаплиди». [4] Әмгәк қилғучиниң алғини соға әмәс, бәлки өзиниң
еришишкә тегишлик һәққи болуп һесаплиниду. [5] Лекин бир адәм Худа
тәрипидин һәққаний адәм дәп жақа-ланған болса, бу униң яхши
әмәллиридин әмәс, бәлки униң ишән-чидин болған. Чүнки бу адәм
гунакарларни һәққаний адәм дәп жақа-лиғ-учи Худаға ишиниду. [6] Давут
падишаму Худа бир адәмдә яхши әмәлләрниң бар-йоқлуғиға қаримастин

уни һәққаний адәм, дәп һесап-лиса, у адәмниң нәқәдәр бәхитлик болидиғанлиғи тоғрисида Муқәддәс Язмиларда мундақ дегән:

[7] «Қилмишлири кәчүрүм қилинған,
Гуналири әпу қилинғанлар нәқәдәр бәхитлик!
[8] Пәрвәрдигар уларниң гуналирини һесаплимиса,
Улар нәқәдәр бәхитлик!»

[9] Буниңдин қариғанда, бу бәхит ялғуз хәтнә қилинғанлар, йәни
йәһудий-ларғила мәнсүпму? Яқ, ундақ әмәс. У хәтнә қилинмиған, йәни
йәһудий әмәсләргиму мәнсүптур. Чүнки биз ейтқандәк: «Худа Ибраһимниң
ишәнчини көрүп, уни һәққаний адәм, дәп һесаплиди». [10] Бу иш қачан
болған? Худа Ибраһимни һәққаний адәм дәп һесапли-ған чағда Ибраһим
хәтнә қилинғанму яки қилинмиғанму? Бу ишлар Ибраһим техи хәтнә
қилинмиған вақитта болған еди. [11] Униң хәтнә қилиниши кейин болди. Бу
униң Худа тәрипидин аллиқачан қобул қилинғанлиғини көрситиду.
Ибраһимниң бурунла ишәнчи бар болуп, хәтнә пәқәт униң һәққаний адәм
дәп һесапланғанлиғиниң бәлгүси болди. Буниң билән Ибраһим хәтнә
қилинмиған, лекин Худаға ишинип һәққаний адәм дәп җакаланған йәһудий
әмәсләрниң атиси болди. [12] Әгәр хәтнә қилинғанлар, йәни йәһудийлар
өзлириниң хәтнә қилинғанлиғиға таянмай, әҗдадимиз Ибраһимға охшаш,
униң хәтнә қилинмиған вақтидики ишәнчи бойичә яшиса, Ибраһим
улар-ниң-му атиси болиду.
[13] Худа Ибраһим вә униң әвлатлириға уларниң бу дунияға варислиқ
қилидиғанлиғиға вәдә бәргән еди. Бу уларниң Тәврат қануниға әмәл
қилғанлиғидин әмәс, бәлки уларниң Худаға ишинип, һәққаний адәм дәп
җакаланғанлиғидин болған. [14] Әгәр Тәврат қануниға әмәл қилиш арқилиқ
Худаниң вәдилиригә еришкили болсиди, у чағда ишәнчниң һеч қандақ
қиммити қалмиған, Худаниң вәдисиниңму әһмийити болмиған болатти.
[15] Тәврат қануни бу қанунниң әмир-пәрманлириға әмәл қилмиғанларға
Худаниң ғәзивини елип келиду. Қанун болмиса, қанунға хилаплиқ
қилишму болмайду.
[16] Шуниң үчүн ишәнчимиз арқилиқ Худаниң бизгә вәдә қилған
бәхит-саадитигә еришимиз. Бу биз еришишкә тегишлик һәқ әмәс, бәлки
Худаниң меһир-шәпқитидин кәлгән. Бу вәдә Ибраһимниң пүткүл
әвлатлири, йәни Ибраһимға охшаш ишәнч йолида маңғанлар үчүн
берилгәндур. Мәйли улар йәһудий әмәсләр болсун яки Тәврат қанунидики
қаидиләр бойичә яшайдиған йәһудийлар болсун, бу вәдә һәммисиниң бу
бәхит-саадәткә еришидиғанлиғиға капаләтлик қилиду. Чүнки Ибраһим
барлиқ мәсиһийләрниң атисидур. [17] Бу худди Муқәддәс Язмиларда Худа
Ибраһимға: «Сени нурғун милләт-ләрниң атиси қилдим», дәп ейтқинидәк.
Худаниң нәзаридә Ибраһим һәммимизниң атисидур. Чүнки Ибраһим
өлгәнләрни тирилдүридиған, мәвҗудатни йоқлуқтин барлиққа

кәлтүридиған Худаға ишәнч бағлиди. 18 Ата болуш мүмкинчилиги йоқ
әһвалдиму, Ибраһим йәнила үмүтини үзмәй, Худаға давамлиқ ишәнч
бағлиди. Нәтиҗидә у нурғун милләтләрниң атиси болди. Бу тоғрисида Худа
униңға мундақ дегән: «Сениң әвладиң юлтузлардәк сан-санақсиз болиду».
19 Ибраһим өзиниң йүз яшқа йеқин-лап, пәрзәнт тепиш қабилийитидин
қалғанлиғини, шундақла аяли Сарәниңму пәрзәнт көрүш қабилийитидин
қалғанлиғини билгән болсиму, лекин у йәнила Худаға болған ишәнчини
аҗизлаштурмиди. 20 У Худаниң вәдисидин гуманланмиди. Әксичә униң
ишәнчи техиму күчийип, Худани улуқлиди. 21 У Худаниң Өз вәдисини
әмәлгә ашуруш қудритигә егә екәнлигигә пүтүнләй ишәнди. 22 Шуңа
Муқәддәс Язми-лар-да: «Худа уни һәққаний адәм, дәп һесаплиди», дәп
йезилған. 23-24 Бу айәт ялғуз Ибраһим үчүнла әмәс, бәлки һәққаний адәм дәп
һесаплинидиған бизләр, йәни Рәббимиз Әйсани тирилдүргән Худаға
ишинидиған бизләр үчүнму йезилған. 25 Әйса Мәсиһ гуналиримизниң
кәчүрүлүши үчүн қурванлиқ сүпитидә өлүмгә тапшурулуп, бизниң
һәққаний адәм дәп җакалинишимиз үчүн тирилдүрүлди.

5

Худа билән инақ мунасивәттә болуш

1 Шуңа биз ишәнчимиз арқилиқ һәққаний адәм дәп җакалинип, Рәббимиз
Әйса Мәсиһ арқилиқ Худа билән инақ мунасивәттә болдуқ. 2 Ишәнчимиз
болғачқа, Әйса Мәсиһ бизни биз һазир һөзүрли-ниватқан бу
меһир-шәпқәткә егә қилди. Шуңа биз Худаниң шан-шәривигә еришиш
үмүтидә шат-хорам болмақтимиз. 3 Биз қийин әһваллар-диму йәнила
шат-хорам болимиз. Чүнки бизгә мәлумки, қийинчилиқ сәвирчанлиқни
кәлтүрүп чиқириду, 4 сәвирчанлиғимиз бизни Худани хурсән қилидиған
мәсиһийләрдин қилиду; Худани хурсән қилидиған мәсиһийләрдин болсақ,
биздә тәврәнмәс үмүт пәйда болиду. 5 Бу үмүт бизни һәргиз уятта
қалдурмайду. Чүнки Худа бизгә ата қилған Муқәддәс Роһ арқилиқ Өзиниң
меһир-муһәббитини қәлбимизгә сиңдүргән.
6 Биз гунадин қутулушқа амалсиз қалғанда, Әйса Мәсиһ биз гунакар-лар
үчүн Худа бәлгүлигән вақитта Өзини пида қилди. 7 Дурус адәм үчүн
җенини пида қилидиғанларниң тепилиши натайин, лекин алаһидә яхши
адәмләр үчүн җенини пида қилидиғанларниң тепилиши мүмкин. 8 Әйса
Мәсиһ биз техи гунакар вақтимиздила биз үчүн Өз җенини пида қилди.
Мана бу арқилиқ Худа Өзиниң бизгә болған меһир-муһәббитини
испатлиди. 9 Биз Әйса Мәсиһниң қурванлиқ қени арқилиқ һәққаний адәм
дәп җакаландуқ. Шундақ екән, Әйса Мәсиһ арқилиқ Худаниң ғәзивидин
қутулушимиз техиму ениқтур. 10 Биз бурун Худаға дүшмән едуқ, бирақ
Худа Өз Оғлиниң қурван қилиниши арқилиқ бизни Өзи билән яраштурди.
Биз Худа билән яришивалған екәнмиз, ундақта Әйса Мәсиһниң өлүмдин
тирилдүрүлгән һаяти арқилиқ Худаниң җазасидин чоқум қутулдурулимиз.

11 Буниң биләнла қалмай, бизни Худа билән яраштурған Рәббимиз Әйса
Мәсиһ арқилиқ Худа билән болған йеңи мунасивитимиздиму шат-хорам
болимиз.

Адәм ата вә Әйса Мәсиһ

12 Гуна дунияда бир адәм, йәни Адәм ата арқилиқ пәйда болғандәк,
өлүмму Адәм атиниң гунайи арқилиқ пәйда болди. Нәтижидә өлүм пүткүл
инсан ичигә тарқалди, чүнки һәммә адәм гуна қилди. 13 Гуна Тәврат қануни
Муса пәйғәмбәргә чүширилиштин илгирила дунияда бар еди. Бирақ у чағда
һәқ-наһәқни айрийдиған Тәврат қануни болми-ғанлиқтин, гунаниң һесави
елинматти. 14 Шундақ болсиму, өлүм Адәм атидин таки Муса
пәйғәмбәргичә инсанларға һөкүмранлиқ қилди. Һәтта Адәм атиниң
гунайидәк гуна қилмиған инсанларму өлүмдин хали болалмиди.
Адәм ата пүткүл инсанға тәсир көрсәткинидәк, кейин кәлгән Мәсиһ-му
пүткүл инсанға тәсир қилди. 15 Һалбуки, Адәм ата тәрипидин өткүзүл-гән
гуна Худаниң бәргән меһир-шәпқәтлик соғисиға пүтүнләй охшимайду.
Чүнки бир адәм, йәни Адәм атиниң гуна өткүзүши билән нурғун адәм өлгән
болса, охшашла бир адәм, йәни Әйса Мәсиһниң меһир-шәпқити арқилиқ
Худа инсанларға техиму көп меһир-шәпқәт көрситип, кәчүрүлүш соғисини
нурғун адәмгә ата қилди. 16 Худаниң соғисиниң нәтиҗиси Адәм атиниң
гунайиниң ақивитигә пүтүнләй охшимайду. Чүнки Адәм атиниң бир
қетимлиқ гунайи арқилиқ биз һәммимиз гунакар дәп һөкүм қилиндуқ.
Амма Худаниң меһир-шәпқәтлик соғиси арқилиқ биз гунакарлар гәрчә
нурғун гуна өткүзгән болсақму, һәққаний адәм дәп җакаландуқ. 17 Бир
адәмниң гунайи түпәйлидин өлүм инсанларға һөкүмранлиқ қилған йәрдә,
Худаниң мол меһир-шәпқити вә һәққаний болуш соғисиға еришкән
кишиләр йәнә бир адәм, йәни Әйса Мәсиһ арқилиқ һаятида гуна вә өлүм
үстидин ғалибә қилмасму?
18 Демәк, бир қетимлиқ гуна пүткүл инсанни гунаға мәһкүм қилған болса,
бир қетимлиқ һәққаний әмәлият, йәни Әйса Мәсиһниң қурван болуши
арқилиқ пүткүл инсан һәққаний адәм дәп җакалинип, мәңгү-лүк һаятқа
еришәләйду. 19 Бир адәмниң бойсунмаслиғи түпәйлидин нурғун инсанлар
гунакар болуп кәткинидәк, бир Адәмниң бойсунған-лиғи биләнму нурғун
инсанлар һәққаний адәм дәп җакалиниду. 20 Тәврат қануниниң берилиши
кишиләргә өз гунайиниң интайин көплүгини очуқ көрситиш үчүндур.
Лекин қәйәрдә гуна көп болса, Худаниң меһир-шәпқитиму шу йәрдә
һәссиләп ашти. 21 Демәк, гуна инсанларға һөкүмранлиқ қилип, уларни
өлүмгә апарған болса, Худаниң меһир-шәпқити инсанларға һөкүмранлиқ
қилип, Рәббимиз Әйса Мәсиһ арқилиқ уларни һәққаний адәм дәп җакалап,
уларға мәңгүлүк һаят елип кәлди.

6

Әйса Мәсиһкә бағлинип, йеңи һаятқа еришиш

[1] Ундақта, биз немә дәймиз? Худаниң меһир-шәпқити техиму ашсун дәп,
давамлиқ гуна ичидә яшаймизму? [2] Яқ, әлвәттә ундақ әмәс! Гунаға нисбәтән
биз аллиқачан өлгән. Шундақ екән, биз йәнә давамлиқ гуна ичидә
яшимаслиғимиз керәк. [3] Силәр чоқум шуни билишиңлар керәкки, биз
чөмүлдүрүлүшни қобул қилғинимизда, Әйса Мәсиһкә бағланғанлиғимиз
үчүн, Униң өлүми биләнму бағлан-дуқ. [4] Шуниң үчүн биз чөмүлдүрүлүш
арқилиқ Әйса Мәсиһ билән биллә өлүп, биллә көмүлдуқ. Худа Атимизниң
бундақ орунлаштуруш-тики мәхсити шуки, Әйса Мәсиһни Өзиниң улуқ
күч-қудрити арқи-лиқ тирилдүргәндәк, бизниму йеңи һаятқа
ериштүрүштур.
[5] Биз Әйса Мәсиһкә бағлинип, Униңға охшаш өлгән екәнмиз, ундақта биз
чоқум Униңға охшаш тирилдүрүлимиз. [6] Шуни билиши-миз керәкки, кона
тәбиитимиз Әйса Мәсиһ билән биллә чапрас яғачқа миқланди. Шуниң үчүн
биз гунакар нәпсимизниң илкидә болмай, гунаниң қуллуғидин қутулдуқ.
[7] Чүнки Әйса Мәсиһ билән биллә өлгән һәр қандақ киши гунаниң күчидин
халас болған болиду. [8] Әйса Мәсиһ билән биллә өлгән екәнмиз, ундақта
Униңға бағлинип, йеңи һаятқа еришишимизгиму ишинимиз. [9] Бизгә
мәлумки, Әйса Мәсиһ тирил-гән-дин кейин қайта өлмәйду. Өлүм әнди Әйса
Мәсиһкә өз күчини көрси-тәл-мәйду. [10] Әйса Мәсиһ Өзиниң бирла
қетимлиқ өлүми арқилиқ гуна үстидин ғалибә қилди. У һазир һаят болуп,
Униң һаятлиғи Худаға шан-шәрәп кәлтүрүш үчүндур. [11] Шуниңға охшаш,
силәрму һазир Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн, өзәңларни
гунаға нисбә-тән өлгән, лекин Худаға хизмәт қилишқа нисбәтән тирик
һесап-лаңлар.
[12] Шундақ екән, гуна һәргизму һаман өлидиған тениңларни
башқур-мисун. Болмиса арзу-һәвәсләргә берилип кетисиләр.
[13] Тениң-лар-ниң һәр қандақ бир әзасини яман ишларға қурал қилип, гунаға
тутуп бәрмәңлар. Әксичә өзәңларни Худаға атаңлар, чүнки силәр өлүм-дин
тирилдүрүлдүңлар. Тениңларниң һәр бир әзасини һәққаний ишларниң
қурали қилиңлар. [14] Гуна силәрниң һөкүмраниңлар әмәс. Чүнки силәр
Тәврат қануниниң илкидә әмәс, бәлки Худаниң бизни гунаниң күчидин
халас қилидиған меһир-шәпқити астида яшаватисиләр.

Һәққанийлиқниң қули

[15] Ундақта, қандақ қилиш керәк? Тәврат қануниниң илкидә әмәс, Худаниң
меһир-шәпқити астида яшаватимиз дәп, гуна қиливәрсәк боламду? Яқ,
әлвәттә болмайду. [16] Кимгә бойсунсаңлар, шуниң қули
болидиғанлиғиңларни билмәмсиләр? Гунаға бойсунсаңлар, у силәрни
өлүмгә елип бариду. Худаға бойсунсаңлар, У һәққаний һаятлиққа елип
бариду. [17-18] Худаға шүкүр! Гәрчә силәр бурун гунаниң қули бол-ған

болсаңларму, лекин һазир гунаниң күчидин әркин қилинип,
һәққаний-лиқниң қуллири болдуңлар. Чүнки Худа силәргә бәргән тәлимгә
чин дилиңлардин бойсундуңлар. [19] Мән силәрниң тәбиитиң-лар-дики
аҗиз-лиқларни билгәчкә, буларни силәргә адәттики мисал билән
ейтива-тимән. Илгири силәр гунаниң қули болуп, тениңлардики әзалар-ни
напак вә Тәврат қануниға хилап ишларға беғишлиғандиңлар. Әнди пак
болушуңлар үчүн өзәңларни һәққанийлиқниң қули болушқа беғишлаңлар.
[20] Силәр гунаниң қули болған вақтиңларда һәққаний һаят кәчүрүш билән
кариңлар йоқ еди. [21] Силәр һазир номус дәп қариған бурунқи ишлардин шу
чағда зади немә пайда тапқан едиңлар? У ишларниң ақивити өлүмдур.
[22] Бирақ һазир силәр гунаниң қуллуғидин әркин қилинип, Худаниң
хизмәткарлири болдуңлар. Бу һаятиңларға пайди-лиқ болуп, силәрни пак
яшашқа йетәкләйду. Әң ахирида силәр мәңгүлүк һаятқа еришисиләр.
[23] Чүнки гунаниң төләми өлүм. Бирақ Худаниң Рәббимиз Әйса Мәсиһ
арқилиқ бизгә ата қилған соғиси мәңгүлүк һаяттур.

7

Нека мунасивити тоғрисида мисал

[1] Қериндашлар, силәр қанунни чүшинисиләр. Шуңа шуниму есиң-ларға
селип қояйки, қанун пәқәт һаят адәмгила һөкүмранлиқ қилалайду.
[2] Мәсилән, ери бар аял ери һаятла болидикән, қанун бойичә еригә
бағлиниду. Лекин ери өлүп кәтсә, нека қанунининң чәклимисигә учримайду.
[3] Шуниң үчүн аял ери һаят вақтида башқа бир әр билән биргә болса, нека
садиқлиғини бузған аял, дәп қарилиду. Лекин ери өлүп кәтсә, аял нека
қанунидин әркин болиду. У чағда башқа бир әргә тәгсә, нека садиқлиғини
бузған болмайду. [4] Худди шуниңдәк, қериндашлирим, силәр Әйса
Мәсиһниң қурван болуши билән Тәврат қануниға нисбәтән өлдүңлар.
Силәр һазир башқа биригә бағландиңлар, йәни өлүмдин тирилгән Әйса
Мәсиһкә мәнсүп болдуңлар. Буниң билән силәр Худаниң хизмитидә болуп,
Униңға шан-шәрәп кәлтүрәләйсиләр. [5] Бурун биз гунакар тәбиитимизниң
илкидә болғачқа, бизни гунаға елип баридиған һәвәслиримизниң кәйнигә
кирип кәттуқ. Бу һәвәслиримиз Тәврат қанунини билишимиз билән техиму
қозғилип, тенимиздики әзаларни қутратти. Нәтиҗидә биз өзимизни өлүмгә
елип баридиған ишларни қилдуқ. [6] Лекин һазир биз Тәврат қанунининң
һөкүмидин азат қилиндуқ. Чүнки биз өзимизни боғуп туридиған бу қанунға
нисбәтән өлгән. Биз кона усул бойичә, йәни Тәврат қануниға бурунқидәк
әмәл қилиш арқилиқ әмәс, бәлки йеңи усул бойичә, йәни Муқәддәс Роһниң
йетәкчилигидә яшаш арқилиқ Худаға хизмәт қилимиз.

Тәврат қануни вә гуна

[7] Ундақта, биз немә дәймиз? Тәврат қанунининң өзи гунаниң мәнбә-си
боламду? Яқ, әлвәттә ундақ әмәс! Гуна Тәврат қанунида көрситил-мигән

болса, мән қилмишлиримниң гуна екәнлигини билмәт-тим. Мәсилән, Тәврат қанунида: «Башқиларниң тәәллуқатли-риға көз қириңни салма», дейилмигән болса, ундақ қилишниң гуна екәнлигини билмигән болаттим.
[8] Лекин гуна Тәврат қанунининң бу әмри арқилиқ пурсәт тепип, ичимдики һәр хил ачкөзлүкләрни қозғиди. Бу қанун болмиса, гунаниң бундақ күчиму болматти. * [9-10] Тәврат қанунининң мәндин немини тәләп қилидиғанлиғини чүшән-мәйдиған вақтимда, өзәмдин рази болуп, өзәмни әркин-азадә һис қилаттим. Лекин Тәврат қанунини һәқиқий чүшинишим биләнла, өзәмниң гунакар екәнлигимни вә роһий җәһәттә өлгәнлигимни еник билдим. Тәврат қануни инсанларни һаятлиққа йетәкләш үчүн берилгән. Һалбуки, бу қанунға бойсуналмайдиғанлиғимдин униң маңа өлүмни елип келидиғанлиғини байқидим. [11] Гуна Тәврат қануни-ниң әмирлиридин пурсәт тепип, мени аздуруп, өлүмгә дучар қилди.
[12] Демәк, Тәврат қануни һәқиқәтән пактур. Униңдики әмирләрму пак, тоғра вә яхшидур. [13] Шундақ туруп, бу яхши қанун мени өлүмгә дучар қилдиму? Яқ, әлвәттә ундақ әмәс! Бәлки әйнә шу гуна бу яхши қанундики әмирләрдин пайдилинип, мени өлүмгә дучар қилди. Биз әнди гунаниң һәқиқий қияпитини тонувалалаймиз. Чүнки Тәврат қанунидики әмирләр арқилиқ гунаниң қанчилик яман екәнлиги ашкариланди.

Инсан қәлбидики тоқунуш

[14] Тәврат қануни Худадин чүширилгән болғачқа, униң яхши екән-ли-гини билимиз. Бирақ гунакар тәбиитимниң башқурушида болған мән болсам гунаниң куллуғидидурмән. [15] Өзәмниң немә қиливатқинимни билмәймән, чүнки өзәм нийәт қилған ишларни қилмаймән, әксичә нәпрәтлинидиған ишларни қилимән. [16] Әгәр мән яман ишларни қилиш-ни халимай туруп, йәнила уларни қилған болсам, у чағда вижданим Тәврат қанунининң яхши екәнлигини етирап қилған болиду. [17] Шуңа бу ишларни қилдуруватқини мән әмәс, бәлки ичимдә яшаватқан гуна. [18] Ичимдә, йәни гунакар тәбиитимдә яхшилиқниң йоқлуғини билимән, чүнки яхшилиқ қилиш нийитим бар болсиму, қабилийитим йоқ. [19] Шуниң үчүн өзәм нийәт қилған яхши ишларни қилмай, әксичә нийәт қилмиған яман ишларни қилимән.
[20] Өзәм нийәт қилмиған ишни қил-сам, буни қилдуруватқини мән әмәс, бәлки ичимдә яшаватқан гунадур.
[21] Буниңдин өзәмдики шу қанунийәтни чүшәндимки, яхши ишлар-ни қилмақчи болсамму, яманлиқ маңа һаман һәмра болуп турғачқа, мән йәнила яман ишларни қилимән. [22] Худаниң қанунидин ич-ичим-дин сөйүнимән.
[23] Бирақ тенимдә башқа бир қанунийәтни сезимән. Бу қанунийәт қәлбимдин қайил болған қанун билән җәң қилип, тән-әзалиримни гуна

---

[*] **7:8** 8. Тәврат қануни пәқәт адәмниң гунайини көрситип берипла қалмастин, уларни гуна қилишқа қизиқтуриду. Чүнки мәнъий қилинған ишларни қилишқа қизиқиш адәмниң тәбиитидур.

қилдурғанлиқтин, мени гунаға әсир қилиду. [24] Мән немә дегән бечарә
адәммән һә! Гунаниң әсири болған вә өлүмгә елип баридиған бу тенимдин
кимму мени қутқузар?! [25] Худаға шүкүр, Худа мени Рәббимиз Әйса Мәсиһ
арқилиқ қутқузиду!

Мениң әһвалим мана мундақ: қәлбим билән Худаниң қануниға
бойсу-нуш-ни халаймән, лекин әмәлиятимда гунакар тәбиитим сәвәви-дин
гунаниң қули болимән.

8

Муқәддәс Роһниң йетәкчилигидә яшаш

[1] Жиғинчақлап ейтсақ, Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлар әнди жазаға
мәһкүм қилинмайду. [2] Чүнки һаятлиқ елип келидиған Муқәддәс Роһниң
күч-қудрити бизни өлүмгә мәһкүм қилидиған гунаниң күчи-дин Әйса
Мәсиһ арқилиқ халас қилди. [3] Гунакар тәбии-тимиз түпәйлидин Тәврат
қануни бизни гунаниң қуллуғидин азат қилалмиди. Бирақ Худа Өз Оғлини
биз гунакар инсанларниң тенидәк тән билән йәр йүзигә әвәтип, Униң
гунасиз тенидә гуналиримизниң жазасини тартиши билән бизни
башқуруватқан гунаниң күчини бекар қилди. [4] Униң билән гунакар
тәбиитимизгә әмәс, бәлки Муқәд-дәс Роһқа бойсунидиған бизләр арқилиқ
Тәврат қанунининиң адил тәләплири әмәлгә ашурулиду. [5] Гунакар тәбиитигә
бойсунидиғанлар шу тәбиитигә хас арзу-һәвәсләрни ойлайду. Муқәддәс
Роһқа бойсуни-ди-ғанлар болса, Муқәддәс Роһқа хас ишларни ойлайду.
[6] Биз адәмниң гунакар тәбиити униң ой-пикирлирини башқурса, бу у адәмгә
мәңгү-лүк өлүм елип келиду. Амма у адәмниң ой-пикирлирини Муқәддәс
Роһ башқурса, бу униңға һаятлиқ вә аманлиқ елип келиду. [7] Бир адәмниң
гунакар тәбиити униң ой-пикирлирини башқурса, у адәм Худа билән
дүшмәнләшкән болиду. Чүнки у Худаниң қануниға бойсун-майду һәм
бойсуналмайду. [8] Гунакар тәбиити тәрипидин башқурулиди-ған-лар
Худани хурсән қилалмайду.

[9] Бирақ силәргә кәлсәк, Худаниң Роһи һәқиқәтән қәлбиңларда
яшиған-лиқтин, гунакар тәбиитиңларниң башқурушида әмәс, бәлки
Муқәддәс Роһниң башқурушида туруватисиләр. Қәлбидә Муқәддәс Роһ,
йәни Әйса Мәсиһниң Роһи болмиған адәм Әйса Мәсиһкә мәнсүп әмәстур.
[10] Тениңлар гуна түпәйлидин өлүмниң илкидә болсиму, амма қәлбиңларда
Әйса Мәсиһ болғанлиғи үчүн, силәр Худа тәрипидин һәққаний адәм дәп
җакалинип, роһуңлар һаят болди. [11] Худаниң Роһи Әйса Мәсиһни өлүмдин
тирилдүрди. Бу Роһ силәрниң қәлбиңларда яшайду. Әйса Мәсиһни өлүмдин
тирилдүргән Худа қәлбиңлардики Өз Роһи арқилиқ силәрниң чирип
кетидиған тениңларға һаятлиқ ата қилиду.

[12] Шуниң үчүн, қериндашлирим, гунакар тәбиитимизгә бойсунуп яшашқа
әмәс, Муқәддәс Роһқа бойсунушқа қәриздармиз. [13] Чүнки гунакар
тәбиитиңларға бойсунуп яшисаңлар, мәңгүлүк һалак болиси-ләр. Лекин

Муқәддәс Роһқа тайинип, гунакар тәбиитиңлар арзу қилған гунадин қол
үзсәңлар, мәңгүлүк һаятлиққа еришисиләр. [14] Худа-ниң Роһиниң
йетәкчилигидә яшиғанларниң һәммиси Худаниң пәрзәнт-лиридур. [15] Әнди
силәр қобул қилған Муқәддәс Роһ силәрни қул қилип, қул ғожайинидин
қорққандәк қоркунучқа салмайду. Әксичә силәр бу Муқәддәс Роһ арқилиқ
Худаниң әтиварлап беқи-вал--ған пәрзәнтлири болуп, Худани «Әй
сөйүмлүк Ата!» дәп чақиралайдиған болдуңлар. [16] Бу Муқәддәс Роһ қәлб
роһумиз билән биллә бизниң Худаниң пәрзәнт-лири екәнлигимизгә гувалиқ
бериду. [17] Худаниң пәрзәнтлири екәнмиз, Униң вәдә қилған һәқиқий
байлиғиға мирасхормиз, шундақла униңға Әйса Мәсиһ билән биллә
мирасхорлуқ қилимиз. Кәлгүсидә Әйса Мәсиһ билән бирликтә Худаниң
шан-шәривидин һөзүрлиниш үчүн, бизму һазир Әйса Мәсиһкә охшаш
азап-оқубәтләрни тартиватимиз.

Кәлгүсидә шан-шәрәпкә еришиш

[18] Мениңчә һазир биз тартиватқан азап-оқубәтләрни кәлгүсидә биздә аян
болидиған шан-шәрәпкә селиштурғанда һеч нәрсигә әрзимәйду.
[19] Яритилған пүткүл мәвҗудат Худаниң Өз пәрзәнтлирини аян қилишини
интизарлиқ билән күтмәктә. [20-21] Чүнки пүткүл мәвҗу-дат өзи һәққидики
көзлигән мәхситигә еришәлмигән еди. Бу мәвҗу-дат-ниң өз ихтияри билән
әмәс, бәлки уни яратқан Худаниң ирадиси билән болған. Шундақ болсиму
яритилған пүткүл мәвҗудатта чирип түгәштин қутулуп, Худа
пәрзәнтлиригә беридиған шәрәплик әркин-ликтин һөзүрлиниш үмүти бар
еди. [22] Та һазирғичә пүткүл мәвҗудат-ларниң худди толғақ азави
тартиватқан аялдәк аһ урушватқан-лиғини билимиз. [23] Пәқәт пүткүл
мәвҗудатла әмәс, һәтта Муқәддәс Роһниң қәлбимизгә селиниши билән
Худаниң кәлгүсидә беридиған шан-шәривини тетип баққан бизләрму
дилимизда аһ урмақтимиз. Худа-ниң пәрзәнтлири екәнлигимиз аян
қилиниши билән биз йеңи тәнгә еришишни күтмәктимиз.
[24] Қутқузулғандин бери биздә мошун-дақ үмүт болуп кәлмәктә. Үмүт
әмәлиятқа айлан-ғанда, у үмүт болуш-тин қалиду. Кимму әмәлиятқа
айланғанни қайта үмүт қилсун? [25] Бирақ биз техи әмәлиятқа айланмиғанға
үмүт бағли-ған екәнмиз, уни сәвир-чанлиқ билән күтимиз.
[26] Униң үстигә Муқәддәс Роһ бизниң аҗизлиғимизни билип, бизгә ярдәм
қилиду. Биз қандақ дуа қилишимиз керәклигини билмәймиз. Лекин
Муқәддәс Роһниң Өзи сөз билән ипадилигүсиз аһ уруш арқилиқ биз үчүн
Худаға мураҗиәт қилиду. [27] Инсанларниң қәлбини күзитип туридиған Худа
Муқәддәс Роһниң немә дәватқанлиғини чүшиниду. Чүнки Муқәддәс Роһ
Худаниң ирадиси бойичә, Худаниң муқәддәс хәлқи үчүн мураҗиәт қилиду.
[28] Худаниң Өзини сөйидиған-лар-ниң, йәни Өзиниң ирадиси бойичә
чақирилғанларниң һаятида мәйли қандақ ишлар йүз бәрсун, уларниң
пүткүл ишлирини маслашту-руп, һәммини шуларниң мәнпийити үчүн
орунлаштуридиғанлиғини билимиз. [29] Чүнки Худа әзәлдинла бу кишиләрни

билгән. У бу киши-ләрниң кәлгүсидә Өз Оғлиға охшаш болушини
алдин-ала бәлгүлигән. Буниңдики мәхсәт, Әйса Мәсиһни бу нурғун
қериндашларниң ариси-да тунжа Оғли қилиш еди. [30] Худа алдин-ала
бәлгүлигән бу кишиләрни чақирди вә Өзи чақирған бу кишиләрни һәққаний
адәм дәп җакалиди. Һәққаний адәм дәп җакаланған бу кишиләргә Худа
чоқум шан-шәрәп ата қилиду.

Худаниң меһир-муһәббити

[31] Ундақта, биз буниңға немә дәймиз? Худа биз тәрәптә турған екән,
кимму бизгә қарши чиқалисун? [32] Өз Оғлиниму айимай, Уни һәммимиз
үчүн қурван болушқа әвәткән Худа барлиғини бизгә ата қилмай қаламду?
[33] Кимму Худаниң таллиған бәндилири үстидин шикайәт қилалисун? Һеч
ким! Чүнки биз Худа тәрипидин һәққаний адәм дәп җакаланған. [34] Ким
бизни гунаға мәһкүм қилалайду? Һеч ким! Чүнки Әйса Мәсиһ биз
гунакарлар үчүн өлди. Униң үстигә, У тирилдүрүлүп, Худаниң оң йенида
һоқуқ тутуп, биз үчүн мураҗиәт қилмақта. [35] Һеч ким бизни Әйса Мәсиһниң
меһир-муһәббитидин айриветәлмәйду! Һәр қандақ қийин әһвал,
җапа-мәшәқәт, зиян-зәхмәт, ач-ялиңачлиқ вә хейим-хәтәр, һәтта қиличму
бизни Униңдин айриветәлмәйду! [36] Худди Муқәддәс Язмиларда
йезилғинидәк:

«Сени дәп күн бойи өлүм гирдавида туруватимиз.
Союлидиған қойлар орнида қариливатимиз».

[37] Лекин бизни сөйидиған Худаниң күчи билән буларниң һәммиси
үстидин пүтүнләй ғалибә қилимиз. [38] Шуниңға қәтъий ишиниманки, өлүм
яки һаятлиқ болсун, периштәләр яки җин-шәйтанлар болсун, һазирқи яки
кәлгүсидики һәр қандақ ишлар болсун, яки роһлар дуния-сидики һәр қандақ
күчләр болсун, [39] яки пүткүл каинатта яритилған башқа һәр қандақ бир
шәйи болсун, мәйли биз егиз асманда яки чоңқур һаңниң тегидә болайли,
бизни Худаниң Рәббимиз Әйса Мәсиһ арқилиқ ата қилған
меһир-муһәббитидин айриветәлмәйду.

9

Худа билән исраилларниң мунасивити

[1] Мән Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғим үчүн, һәқиқәтни сөзләй-мән,
ялған сөзлимәймән. Муқәддәс Роһниң йетәкчилигидә болған виҗданимму
буниңға испат болалайду. [2] Демәкчи болғиним, исраил-лар, йәни
йәһудийларниң Әйса Мәсиһкә ишәнмигәнлигигә кәлсәк, мән улар үчүн
интайин көп ғәм-қайғу қиливатимән, қәлбимму һемишәм азап ичидә
өртиниватиду. [3] Әгәр мениң Худа тәрипидин ләнәт астида қелип, Әйса
Мәсиһтин айрилип қелишим қериндаш-лирим вә җан-җигәрлирим болған
исраилларниң қутқузулуши үчүн ярдәм берәлисә, мән мундақ қилишқиму

рази болаттим. [4] Исраиллар болса Худаниң таллиған хәлқидур. Худа уларға
пәрзәнтлик салаһийи-тини бәрди. Өз улуқлуғини көрсәтти, улар билән
келишимләрни түзүп, уларға Тәврат қанунини ата қилди. Исраиллар Худаға
һәқиқий ибадәт қилишни үгинип, Худаниң вәдилиригә еришти. [5] Улар
Ибраһим, Исһақ вә Яқупларниң әвлатлиридур. Әйса Мәсиһму улар-ниң
Әвлади болуп, бу дунияға инсан тенидә кәлди. У барлиқ мәвжудат үстидин
һөкүм сүридиған, мәңгү мәдһийилинидиған Худадур, амин!

[6] Мән һәргизму исраилларниң Әйса Мәсиһни рәт қилғанлиғи билән
Худаниң уларға қилған вәдиси бекар болди, демәкчи әмәс-мән. Чүнки
Худаниң нәзәридә Исраилниң әвлади болғанларниң һәммисила һәқиқий
исраил һесапланмайду. [7] Гәрчә улар Ибраһимниң әвлатлири болсиму,
Худаниң нәзәридә уларниң һәммисила Ибраһим-ниң пәрзәнтлири
һесапланмайду. Муқәддәс Язмиларда Худа әждади-миз Ибраһимға: «Мән
саңа вәдә қилған әвлатлириң Исһақтин келип чиқиду», дегән. [8] Демәк,
җисманий җәһәттин Ибраһимниң әвлатлириниң һәммисила Худаниң
пәрзәнтлири болувәрмәйду. Пәқәт Худаниң Ибраһимға қилған вәдисигә
асасән туғулған әвлатларла Худаниң пәрзәнтлиридур. [9] Чүнки Исһақниң
туғулуши тоғрисида Худа әждадимиз Ибраһимға вәдә бәргән. Бу вәдә
мундақ еди: «Келәр жили бу чағда қайта келимән, шу чағда аялиң Сарә бир
оғулға ана болиду».

[10] Буниңдин башқа, Рибәқа әждадимиз Исһақтин қош гезәккә һамил-дар
болғанда, [11-12] Худа униңға: «Чоңи кичигигә хизмәт қилиду», дегән еди.
Чүнки бир атидин болған бу қош гезәкләр, йәни Әсав билән Яқуп техи
туғулмиған, демәк улар бирәр яхши яки яман ишму қилмаста, Худа
аллиқачан улардин бирини таллиған еди. Буниңдин шуни көрүвалғили
болидуки, Худаниң адәмләрни таллиши уларниң қилған әмәлиятиға әмәс,
пәқәт Өзиниң ирадисигә, йәни Өз чақириғиға асаслан-ған. [13] Бу худди
Муқәддәс Язмиларда: «Яқупни таллидим, Әсав-ни рәт қилдим», дәп
йезилғинидәк.

[14] Ундақта, буларға немә дәймиз? Бу йәрдә Худани адил әмәс дәймиз-му?
Яқ, әлвәттә ундақ әмәс! [15] Чүнки Худа Муса пәйғәмбәргә мундақ дегән:

«Кимгә меһриванлиқ қилғум кәлсә, шуниңға меһриванлиқ қилимән,
Кимгә ич ағриткум кәлсә, шуниңға ич ағритимән».

[16] Демәк, Худа кимгә рәһимдиллик көрситишни Өзи таллайду. Бу
инсанниң ирадисигә яки уларниң тиришчанлиғиға бағлиқ әмәс, бәлки
Худаниң рәһимдиллигигә бағлиқтур. [17] Худа Муқәддәс Язмиларда
Мисирниң падишасиға мундақ дегән: «Мениң сени тиклишимдики мәхсәт
— пәқәт сениң үстүңдә күчүмни аян қилип, намимни пүтүн йәр-зиминға
тарқитиштур». [18] Демәк, Худа халиғиниға рәһим қилиду, халиғинини
җаһиллаштуриду.

Худаниң ғәзиви вә рәһими

[19] Бундақ болғанда, бәлким араңлардин бәзиләр маңа: «Һәммә ишни Худа
бәлгүләйдиған турса һәм биз Униң ирадисигә қарши чиқалмайдиған турсақ,
Худа немә үчүн йәнә бизни әйипләйду?» дейиши мүмкин. [20] Бирақ, әй
инсан, Худа билән такаллишидиған сән кимсән? Бир сапал қача өзини
ясиған хумданчиға: «Мени немә үчүн бундақ ясидиң?» дәләләмду?
[21] Хумданчиниң бир калләк лайдин алаһидә ишлитилидиған яки адәттә
ишлитилидиған қача ясаш һоқуқи йоқму? [22] Худада әйнә шундақ һоқуқ
йоқму?! Худа гуна қилғанларға әсли Өз ғәзивини вә күч-кудритини
көрсәтмәкчи болған еди. Лекин У бу һалакәт гирдавиға берип қалғанларға
ғәзивини көрсәтмәй, бәлки сәвирчанлиқ билән уларға кәңчилик қилди.
[23] Худаниң мәхсити Өзиниң рәһим-шәпқитиниң нишани болған бизләргә
Өзиниң йүксәк улуқлуғини көрситиш үчүндур. Чүнки биз бу улуқлуққа
еришишкә алдин-ала талланған. [24] Биз Худа тәрипидин чақирилғанлар
болуп, йәһудийлар арисидинла әмәс, бәлки йәһудий әмәсләр арисидинму
чақирилғанмиз. [25] Бу худди Муқәддәс Язмиларда Худаниң Һошия
пәйғәмбәр арқилиқ ейтқинидәк:

«Әсли хәлқим һесапланмиған хәлиқни хәлқим,
Әсли сөйгәнлирим һесапланмиғанларни сөйгәнлирим дәймән».

Һошия пәйғәмбәр йәнә ейтқанки:

[26] «Бурун Худа уларни: ‹ Силәр Мениң хәлқим һесапланмайсиләр ›,
дегән болсиму,
Лекин кәлгүсидә Худа уларға: ‹ Мәңгү һаят Худаниң пәрзәнтлири ›, дәп
нам бериду».

[27] Йәшая пәйғәмбәрму исраиллар тоғрисида мундақ җакалиған еди:

«Исраилларниң сани деңиз әтрапидики қумдәк көп болсиму, лекин
уларниң наһайити аз бир қисми қутқузулиду.
[28] Чүнки Пәрвәрдигар бу дуния үстидин чиқарған һөкүмләрни тәл-төкүз
вә тез иҗра қилиду».

[29] Йәшая пәйғәмбәр йәнә алдин-ала ейтқинидәк:

«Әгәр һәммигә қадир Пәрвәрдигар бизниң нәслимизни сақлап қалмиған
болса,
Бизму Худа от яғдуруп йоқ қиливәткән Содом вә Гомора
шәһиридикиләрдәк болаттуқ».

Исраилларниң ишәнмәслиги

[30] Ундақта, буни мундақ жиғинчақлаймиз: һәққанийлиқни издими-гән
йәһудий әмәсләр Худа тәрипидин һәққаний адәм дәп җакаланди, улар Әйса

Мәсиһкә ишиниш арқилиқ бунинға еришти. [31] Тәврат қануниға әмәл қилиш
арқилиқ һәққанийлиқни издигән исраиллар, йәни йәһудийлар болса, униңға
еришәлмиди. [32] Бу немә үчүн? Чүнки улар ишәнчкә әмәс, бәлки яхши
әмәллиригә тайинип һәққаний адәм дәп җакалинишқа тиришти. Буниң
билән улар Ташқа, йәни Әйса Мәсиһкә путлишип жиқилип чүшти. [33] Бу
худди Худа Муқәддәс Язми-ларда ейтқандәк:

«Хәлиқ путлишидиған,
Хәлиқни жиқитидиған,
Бир Таш Сионға [*] қойдум.
Бирақ Униңға ишәнгәнләр һәргиз наүмүттә қалмайду».

10

[1] Қериндашлар, мән җан-җигәрим исраилларниң қутқузулу-шини бәкму
арзу қилимән һәм буни Худадин дайим тиләймән. [2] Шуниңға гувалиқ
беримәнки, уларда Худаға нисбәтән һәқиқәтәнму қизғинлиқ бар. Бирақ
уларниң бу қизғинлиғи һәқиқий билимгә асасланмиған. [3] Чүнки улар
Худадин кәлгән һәққаний адәм дәп җака-линиш йолини билмәй, Тәврат
қануниға әмәл қилиши билән өзлириниң һәққаний адәм дәп җакалинишиға
тиришиду. Буниң билән улар Худадин кәлгән ушбу йолни қобул қилмайду.
[4] Һалбуки, Әйса Мәсиһ Тәврат қанунининң мәхситини әмәлгә ашурди.
Нәтиҗидә Униңға ишәнгән һәммә адәм Худа алдида һәққаний адәм дәп
җака-линиду.

[5] Тәврат қануниға әмәл қилиш арқилиқ һәққаний адәм дәп җака-ли-нишқа
нисбәтән Муса пәйғәмбәр мундақ язған: «Қанунға бойсунған-лар униң
әмирлиригә толуқ әмәл қилиш билән һаятлиқ тапалайду». [6-7] Лекин ишәнч
арқилиқ һәққаний адәм дәп җакалинишқа нисбәтән Муқәддәс Язмиларда
мундақ дейилгән: «Өз-өзәңлардин: ‹ Асманға ким чиқиду? › (йәни Әйса
Мәсиһни елип чүшүш үчүн) яки болмиса ‹ Гөргә ким чүшиду? › (йәни Әйса
Мәсиһни өлүкләр арисидин елип чиқиш үчүн) дәп сорап жүрмәңлар».
[8] Уларниң демәкчи болғини дәл «Худаниң сөзи саңа йеқиндур, у тилиңда вә
дилиңдидур». Мана бу һәм биз йәткүзүватқан ишәнч тоғрисидики
сөзләрдур. [9] Демәк, Әйса Мәсиһниң Рәб екәнлигини өз ағзиң билән етирап
қилсаң вә Худаниң Уни тирилдүргәнлигигә чин қәлбиңдин ишәнсәң,
қутқузулисән. [10] Чүнки инсан чин қәлбидин ишиниш арқилиқ һәққаний
адәм дәп җакалиниду, өз ағзи билән етирап қилиш арқилиқ қутқузулиду.
[11] Муқәддәс Язмиларда: «Униңға ишәнч қилғанла киши наүмүттә
қалмайду», дейилгән. [12] Бу җәһәттә йәһудийлар билән йәһудий әмәсләр-ниң
пәрқи йоқ. Әйса Мәсиһ һәр иккисиниң Рәббидур. У Өзигә илтиҗа

[*] **9:33** 33: Сион — қедимки Исраилниң пайтәхти Йерусалимниң йәнә бир
атили-шидур.

қилғанларниң һәммисигә меһир-шәпқәт яғдуриду. [13] Дәл Муқәддәс
Язмиларда йезилғинидәк: «Рәббимизгә илтижа қилған-ларниң һәммиси
қутқузулиду». [14] Лекин Униңға ишәнмигәнләр Униңға қандақму илтижа
қилсун? У тоғрилиқ аңлимиғанлар Униң-ға қандақму ишәнсун? У
тоғрисида хәвәр йәткүзгүчиләр болмиса, кишиләр қандақму аңлалисун?
[15] Хуш Хәвәр йәткүзгүчиләр әвәтилмисә, Хуш Хәвәр қандақ йәткүзүл-сун?
Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк: «Хуш Хәвәрни йәткүзгәнләр-ниң
қәдими нәқәдәр мубарәк һә!» [16] Бирақ худди Йәшая пәйғәмбәрниң: «Әй
Пәрвәрдигар, биз йәткүзгән сөзләргә кимму ишәнди?» дегинидәк, һәммә
адәм Хуш Хәвәрни қобул қилған әмәс. [17] Ишәнч Хуш Хәвәрни аңлаштин
келиду; Хуш Хәвәр болса, Әйса Мәсиһ тоғрисидидур.
[18] Лекин силәрдин шуни сораймәнки, исраиллар бу Хуш Хәвәрни
аңлими-ғандиму? Әлвәттә аңлиди. Бу худди Муқәддәс Язмиларда
йезил-ғи-нидәк:

«Уларниң садаси пүткүл дунияға,
Сөзлири зиминниң булуң-пушқақлириға йәтти».

[19] Силәрдин йәнә шуни сораймәнки, исраиллар Хуш Хәвәрни
чүшән-ми-гәндиму? Башқа хәлиқләр чүшәнгән йәрдә, улар чоқум чүшәнди.
Чүнки Худа Муса пәйғәмбәр арқилиқ аллибурун мундақ ейтқан:

«Өз хәлқим болмиған бир хәлиқ арқилиқ
Силәр исраилларда көрәлмәслик қозғаймән.
Силәр әқилсиз дәп қарайдиған хәлиқ арқилиқ ғәзивиңларни қозғаймән».

[20] Кейин Йәшая пәйғәмбәр техиму җүрәклик һалда Худаниң сөзли-рини
йәткүзүп, мундақ деди:

«Мени издимигәнләр Мени тапти,
Мени соримиғанларға Өзәмни көрсәттим».

[21] Лекин исраиллар һәққидә Худа Йәшая пәйғәмбәр арқилиқ мундақ деди:

«Мән бойсунмас вә җаһил бир хәлиққә
Күн бойи қоллиримни узитип турдум».

11

Худа Өз хәлқини унтумайду

[1] Ундақта, шуни сorимақчимән: Худа Өз хәлқи исраиллардин ваз
кәчтиму? Яқ, һәргиз ундақ әмәс! Мәнму Ибраһим әвладидин, йәни Бинямин
қәбилисидин болған бир исраилғу! [2] Худа әзәлдинла таллиған Өз хәлқидин
ваз кәчкини йоқ. Муқәддәс Язмиларниң Илияс пәйғәмбәр һәққидики

қисмида немә дейилгәнлиги силәргә аян. Илияс пәйғәмбәр исраиллардин
рәнжип, Худаға ялвуруп: [3] «Әй Пәрвәрдигар, улар Сениң
пәйғәмбәрлириңни өлтүрүшти, қурванлиқ супилириңни чеқишти. Пәқәт
өзәм ялғузла қалдим, улар йәнә мениңму җенимға замин болмақчи
болушуватиду», дегән. [4] Худа униңға қандақ җавап қайтурған? Худа
униңға: «Баалға [*] ибадәт қилмиған сәндин башқа йәнә йәттә миң адәмни
Өзәмгә елип қалдим», дегән. [5] Худди шуниңдәк, бүгүнки күндә Худа Өз
меһир-шәпқити билән таллиған исраиллар-динму аз бир қисми йәнила бар.
[6] Буларниң таллиниши өзлири қилған яхши әмәллири билән әмәс, бәлки
Худаниң меһир-шәпқити билән болған. Ундақ болмиғанда, бу
меһир-шәпқәтни меһир-шәпқәт дегили болматти.

[7] Нәтиҗидә қандақ болди? Исраиллар издигинигә, йәни қутқузу-лушқа
еришәлмиди, пәқәт талланғанларниң аз бир қисмила униңға еришти.
Қалғанлар болса, қәлблири җаһиллаштурулуп, Худаниң чақириғиға қулақ
салмиди. [8] Бу худди Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк:

«Худа уларниң қәлбини ғәпләттә қалдурди,
Бүгүнгичә көзлирини көрмәс,
Қулақлирини аңлимас қилди».

[9] Худди шуниңдәк, Давут падишаму өз дүшмәнлири тоғрисида мун-дақ
дегән:

«Уларниң дәстихини өзлиригә қапқан вә тор болсун,
Улар путлишип жиқилсун, җазалансун!
[10] Көзлири қараңғулишип көрәлмисун,
Бәллири пүкүлүп, мәңгү русланмисун!»

[11] Ундақта, шуни сорайки: исраиллар путлишип шу жиқилғиничә
пүтүнләй гумран болдиму? Яқ, һәргиз ундақ әмәс! Лекин исраиллар
бойсунмиғанлиқтин, Худа йәһудий әмәсләрни ниҗатлиққа ериштүр-ди.
Буниңдики мәхсәт, исраилларниң уларға болған көрәлмәслигини
қозғаштур. [12] Демәк, исраилларниң гунайи, йәни уларниң Әйса Мәсиһни
рәт қилғанлиғи йәһудий әмәсләргә бәхит елип кәлгән екән, ундақта Худа
таллиған барлиқ исраиллар қутқузулушқа еришкәндә, дунияға техиму чоң
бәхит елип кәлмәмду?

Йәһудий әмәсләр махтанмаслиғи керәк

[13] Әнди йәһудий әмәс болған силәргә шуни ейтайки, силәргә әлчи
болғанлиғим үчүн, бу вәзипәмни улуқ һесаплаймән. [14] Буниң билән бәлким
Хуш Хәвәрни рәт қилған жан-җигәрлирим исраилларниң көрәлмәслик
отлирини қозғап, уларниң бәзилирини қутқузулуш йолиға башлалармән.

---

[*] **11:4** 4: Баал — бир хил қедимки бутниң нами.

[15] Чүнки уларниң рәт қилиниши арқилиқ дуниядики башқа милләтләр Худа
билән яраштурулған болса, ундақ-та уларниң Әйса Мәсиһкә ишинип, Худа
тәрипидин қобул қилиниши өлүмдин тирилгәнлик болмай немә? [16] Әгәр
дәсләпки һосулдин пиши-ри-лип Худаға сунулған нан муқәддәс болса, у
нандин қалған хемирму муқәддәстур. Шуниңдәк, әгәр бир дәрәқниң
йилтизи муқәддәс болса, шахлириму муқәддәстур. *
[17] Худди явайи Зәйтун дәриғиниң шахлири бағдики шахлири
сундуруветилгән Зәйтун дәриғигә уланғанға охшаш, йәһудий әмәс силәрму
сундуруветилгән әшу шахларниң, йәни йәһудийларниң орниға ишәнчиңлар
арқилиқ уландиңлар. Демәк, силәр бу дәрәқниң йилтизидин озуқлуқ елип,
ширнисидин һозурлиниватқандәк, Худа Ибраһимға вәдә қилған бәхиттин
һозурлиниватисиләр.
[18] Шундақ екән, силәр сундуруветилгән әшу шахлар алдида
махтан-маң-лар. Әгәр махтансаңлар, шуни унтумаңларки, силәр йилтизни
әмәс, бәлки йилтиз силәрни беқиватиду. [19] Силәр: «Мениң улинишим үчүн,
бу шахлар сундуруветилди», дейишиңлар мүмкин. [20] Тоғра, бу шахлар,
йәни йәһудийлар Әйса Мәсиһкә ишәнмигәнликтин сундурулди. Силәр
болсаңлар, Әйса Мәсиһкә болған ишәнчиңлар билән уландиңлар, шуңа
силәр мәғрурланмаңлар, әксичә Худадин қорқуңлар! [21] Чүнки
ишәнмисәңлар дәрәқниң әслидики шахлирини, йәни йәһудийларни
айимиған Худа силәрниму айимайду. [22] Униң-дин Худаниң меһриванлиғи,
шундақла Униң қаттиқ қол екәнлигини көрүвалғили болиду. У Өз йолидин
чәтнигәнләргә қаттиқ қолдур. Лекин силәр давамлиқ Униң меһриванлиғида
турсаңлар, У силәргә меһривандур. Ундақ болмиғанда, силәрму кесип
ташлинисиләр. [23] Йәһудийлар ишәнмәслигидин ваз кечип, Әйса Мәсиһкә
ишәнсә, уларму әслидики дәрәққә улиниду, чүнки Худа уларни қайта
улашқа қадирдур. [24] Йәһудий әмәс силәр явайи Зәйтун дәриғидин кесип
елинип, қанунийәткә хилап һалда алаһидә пәрвиш қилип өстүрүлгән Зәйтун
дәриғигә уланған йәрдә, әслидики шахларниң өз дәриғигә улиниши техиму
асан әмәсму?

Худаниң меһриванлиғи пүткүл инсанлар үчүндур

[25] Қериндашлар, өзәңларни йәһудийлардин үстүн тутуштин
сақли-ни-шиңлар үчүн, мундақ бир сирдин хәвәрсиз қелишиңларни
халимай-мән. Бу сир болса: бир қисим исраиллар Худа әвәткән
Қутқазғучини һазирғичә тәрсалиқ билән рәт қилсиму, бирақ бу әһвал
пәқәтла қутқузулған йәһудий әмәсләрниң сани толуқланғичә давамлишиду.
[26] Кейин пүтүн исраиллар қутқузулиду. Бу тоғрилиқ Муқәддәс Язмиларда
мундақ дейилгән:

---

* **11:16** 16. Исраилларниң ата-бовилири Худаға тәвә болғинидәк, уларниң әвлатлириму Худаға тәвә болиду. Демәк, Худа сөзидә туруп, уларни қайтидин қобул қилиду.

«Қутқазғучи Сиондин келип,
Яқупниң әвлатлириниң гунакарлиғини йоқитиветиду.
[27] Мана бу улар билән түзидиған келишимимдур,
У чағда уларниң гунайини елип ташлаветимән».

[28] Йәһудийлар Хуш Хәвәрни рәт қилғанлиғи үчүн, Худаға дүшмән болуп
қалди. Бу йәһудий әмәс силәргә көп мәнпийәт йәткүзди. Лекин йәһудийлар
Худаниң таллиған хәлқидур. Худа уларниң әҗдатлири билән келишим
түзгәнликтин, йәнила уларни сөйиду. [29] Чүнки Худа Өзи бәргән соғилирини
вә чақириғини қайтурувалмайду. [30] Йәһудий әмәс силәр бир чағларда
Худаға бойсунматтиңлар. Лекин йәһудийлар Худаға бойсунмиғанлиғи
үчүн, силәр һазир Худаниң рәһим-шәпқитигә ериштиңлар. [31] Йәһудийлар
болса, бойсунмай келиватиду. Лекин шундақ нәтиҗә болидуки, Худа
силәргә рәһим-шәпқәт көрсәт-кәндәк, йәһудийларғиму рәһим-шәпқәт
көрситиду. [32] Чүнки Худа рәһим-шәпқитини пүткүл инсанға көрситиш
үчүн, һәммимизни, йәни йәһудийлар вә йәһудий әмәсләрни өзлириниң
бойсунмаслиғиға қоювәтти.

Худаға мәдһийә

[33] Аһ! Худаниң әқил-парасити вә илим-һекмити немә дегән мол, немә
дегән чоңқур һә! Униң һөкүмлирини кимму чүшинәлисун? Униң
йоллирини кимму ойлап йетәлисун? Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк:

[34] «Кимму Пәрвәрдигарниң ой-пикрини чүшәнсун?
Кимму Униң мәслиһәтчиси болалисун?
[35] Кимму Униңға бир нәрсә берип,
Уни қәриздар қилалисун?»

[36] Һеч ким! Чүнки Пәрвәрдигаримиз барлиқ мәвҗудатниң
Яратқу-чи-сидур, барлиқ мәвҗудат У арқилиқ моҗут болуп туриду вә Униң
үчүн моҗуттур. Барлиқ шан-шәрәп әбәдил-әбәт Униңға мәнсүп болғай,
амин!

12

Өзини Худаға беғишлаш

[1] Шуңа, әй қериндашлар, Худа бизгә шундақ рәһим-шәпқәт көрсәткән
екән, өзәңларни Худани хурсән қилидиған, Униңға аталған тирик
қурванлиқ сүпитидә Униңға беғишлишиңларни өтүни-мән. Мана бу
силәрниң Худаға қилидиған һәқиқий ибадитиңлардур. [2] Бу дунияниң
еқимлириға әгишип жүрмәңлар, әксичә ой-пикриңлар Худаниң йеңилиши
билән пүтүнләй өзгәрсун. Шу чағда Худаниң һаятиңларға болған
ирадисини һәм бу ирадиниң нәқәдәр яхши, нәқәдәр хурсән қиларлиқ вә

нәқәдәр мукәммәл екәнлигини биләләй-силәр.
[3] Худаниң меһир-шәпқити маңа ата қилинғанлиғи үчүн, һәр бириң--ларға
шуни ейтимәнки, өзәңларни артуқчә баһалимаңлар. Әксичә еғир-бесиқлиқ
билән Худа силәргә бәргән ишәнч җәһәттики қабилийитиңларға қарап
өзәңларни чағлап көрүңлар. [4] Бизниң тенимиз көплигән әзалардин тәркип
тапқан һәм һәр бир әзайимизниң охшаш болмиған роли бар. [5] Шуниңға
охшаш, биз мәсиһийләр көп болсақму, Әйса Мәсиһкә мәнсүп
болғанлиғимиз үчүн һәммимиз бир тән болуп, бир-биримизгә бағлинип
туримиз [6] һәм Худаниң бизгә ата қилған меһир-шәпқитигә асасән һәр
биримиздә охшаш болмиған қабилийәтләр бар болиду. Әгәр Худаниң
силәргә бәргән қабилийити Өзиниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзүш болса,
Униң силәргә пәйғәмбәрлик сөз арқилиқ сөзләватқанлиғиға
ишәнгиниңлардәк, ишәнч билән бу пәйғәмбәрлик сөзни башқиларға
йәткүзүңлар. [7] Худаниң силәргә бәргән қабилийити башқиларға хизмәт
қилиш болса, хизмәт қилиңлар; Худа тоғрисида тәлим бериш болса, тәлим
бериңлар; [8] илһамландуруш болса, илһамландуруңлар; сәдиқә бериш болса,
чин көңлүңлар билән сәдиқә бериңлар; йетәкчилик қилиш болса,
җавапкәрчилик билән йетәкчилик қилиңлар; рәһим қилиш болса, хошаллиқ
билән қилиңлар.
[9] Меһир-муһәббитиңлар сахта болмисун. Яманлиқтин жиркиниң-лар,
яхши ишларда чиң туруңлар. [10] Бир-бириңларни қериндашларчә сөйүп, өз
ара қизғин болуңлар. Башқиларни өзәңлардин жуқури көрүп, уларни
һөрмәтләңлар. [11] Қизғинлиғиңлар совуп кәтмисун. Әксичә оттәк қизғин
қәлбиңлар билән Рәббимизгә хизмәт қилиңлар. [12] Үмүт ичидә шат-хорам
яшаңлар, қийинчилиқларға бәрдашлиқ бериңлар. Һәр вақит дуада
болуңлар. [13] Худаниң муқәддәс хәлқи ариси-дин еһтияжи чүшкәнләргә
ярдәм қилиңлар вә уларға меһмандост болуңлар.
[14] Силәргә зиянкәшлик қилғучиларға бәхит тиләңлар. Уларға пәқәт бәхит
тиләңларки, уларни қарғимаңлар. [15] Хошал болғанлар билән биллә хошал
болуңлар, қайғурғанлар билән биллә қайғуруңлар. [16] Өз ара инақ өтүңлар,
мәғрурланмаңлар. Әксичә төвән дәрижидики кишиләр билән бериш-келиш
қилиңлар. Һәргиз биләрмән болувал-маңлар.
[17] Һеч кимниң яманлиғиға яманлиқ билән җавап қайтурмаңлар, көпчилик
яхши дәп қариған ишларни көңүл қоюп қилиңлар. [18] Имканийәтниң баричә
көпчилик билән инақ өтүңлар. [19] Қәдирлик достлар, интиқам алмаңлар,
буни Худаға тапшуруңлар. Чүнки Муқәд-дәс Язмиларда мундақ йезилған:
«Пәрвәрдигар дәйдуки, интиқам алғучи Мәндурмән, уни Мән чоқум
қилимән». [20] Муқәддәс Язмиларда йәнә мундақ йезилған: «Дүшминиң ач
болса, уни тойдур, уссиған болса, услиғини қандур. Бундақ қилиш билән
униң йүзини чимилди-тип, уни хиҗаләтчиликтә қалдурисән». Силәрму
интиқам елишниң орниға шундақ қилиңлар. [21] Демәк, яманлиқ алдида тиз
пүкмәңлар, яманлиқни яхшилиқ билән йеңиңлар.

13

Һөкүмәт алдидики җавапкәрчилигимиз

1 Һәммә адәм һөкүмәткә бойсунуши керәк. Чүнки һәр қандақ һакимийәт
Худадин кәлгән һәм һөкүмәтни Худа Өзи тиклигән. 2 Шуниң үчүн
һөкүмәткә қаршилиқ қилғучилар Худаниң орунлаш-турушиға қаршилиқ
қилған болиду. Бундақ қаршилиқ қилғучилар һөкүмәт тәрипидин җазаға
тартилиду. 3 Тоғра йолда маңғанлар һөкүмәт әмәлдарлиридин қорқмайду,
лекин яман йолда маңғанлар униңдин қорқиду. Һөкүмәт әмәлдарлиридин
қорқушни халимаймән десәң, ундақта тоғра йолда маң. У чағда һөкүмәт
әмәлдарлириниң махтишиға сазавәр болисән. 4 Чүнки һөкүмәт әмәлдарлири
Худаниң хизмәтчилири болуп, улар сениң мәнпийитиң үчүн ишләйду.
Лекин яман йолда маңсаң, әлвәттә қорқушуң керәк. Чүнки һөкүмәт
әмәлдар-лириниң җазалаш һоқуқи бардә! Улар Худаниң хизмәтчиси болуп,
яман йолда маңғучиларни җазалашқа тайинланған. 5 Шуниң үчүн һөкү-мәт
әмәлдарлириға бойсунуш керәк, бу пәқәт җазалиништин сақли-ниш үчүнла
әмәс, бәлки Худа алдидиму виждանлиқ болуш үчүндур.
6 Баҗ тапшурушуңларниң сәвәвиму мана шудур. Һөкүмәт әмәлдар-лири
болса, Худаниң мәхсус бу ишларни башқуруп беридиған
хизмәт-карлиридур. 7 Һәр кимгә өзигә тегишлик һәққини төләңлар.
Ғәллә-парақ * жиққучиға ғәллә-парақни, баҗ жиққучиға баҗни
тапшуруңлар, һөрмәт қилишқа тегишлик болғанларни һөрмәт қилиң-лар,
иззәтләшкә тегишлик болғанларни иззәтләңлар.

Башқилар алдидики җавапкәрчилигимиз

8 Меһир-муһәббәт көрситиштә өз-ара бир-бириңларға қәриздар болғандин
башқа, һеч кимгә һеч қандақ қәриздар болмаңлар. Чүнки башқиларни
сөйгән киши Тәврат қанунининиң тәливини әмәлгә ашурған болиду. 9 «Нека
садиқлиғини бузма, қатиллиқ қилма, оғрилиқ қилма, башқиларниң
тәәллуқатлириға көз қириңни салма» дегән пәризләр вә буниңдин башқа
барлиқ пәризләр «Хошнаңни өзәңни сөйгәндәк сөй» дегән бу әмиргә
жиғинчақланған. 10 Башқи-ларни сөйгән киши уларға яманлиқ қилмайду,
шуниң үчүн меһир-муһәббәт Тәврат қанунининиң тәливини әмәлгә ашуриду.
11 Һазир муһим бир дәвирдә яшаватқанлиғимизни билип, буларни силәргә
дәватимән. Уйқидин ойғинидиған вақтиңлар йетип кәлди, чүнки бизниң
дәсләпки ишәнгән вақтимизға қариғанда, әң ахирқи үзүл-кесил қутқузулуш
күнүмиз техиму йеқинлап қалди. 12 Қараңғу кечә өтүп кәтти, күндүз, йәни
Әйса Мәсиһниң қайтип келидиған күни йеқинлап қалди, шуңа
қараңғулуқниң ишлирини ташлап, йоруқ-луқниң савутини кийиңлар.
13 Әйш-ишрәт вә шарапхорлуққа, җинсий әхлақсизлиқ вә бузуқчилиқ,

---

* **13:7** 7. Ғәллә-парақ — деханлар һөкүмәткә мәлум нисбәт бойичә селиқ орунда тапшури-диған ашлиқ.

урушқақлиқ вә көрәлмәсликкә берилмәңлар. Йоруқлуқтики кишиләрдәк
пак һаят кәчүрүңлар. [14] Әйса Мәсиһниң тәбиитини өзәңларға
өзләштүрүңлар. Гунакар тәбиитиңлардики арзу-һәвәсләрни қандурушни
ойлимаңлар.

14

Қериндашларни әйиплимәңлар

[1] Ишәнчи аҗиз қериндашларниң [*] пикирлири үстидә һөкүм қилмай,
уларни қобул қилиңлар. [2] Бәзи мәсиһийләр һәр қандақ йемәкликләрни
йейишкә болидиғанлиғиға ишиниду, лекин бәзиләрниң ишәнчи аҗиз
болғанлиғи үчүн гөш йемәйду. [3] Һәр қандақ йемәкликләрни йәйдиғанлар
гөш йемәйдиғанларни камсит-мисун һәм гөш йемәйдиғанларму һәр қандақ
йемәкликләрни йәйди-ған-лар үстидин һөкүм қилмисун. Чүнки Худа
уларни қобул қилған. [4] Худаниң хизмәткари үстидин һөкүм қилидиған сән
ким едиң? Уларға Егиси болған Худа Өзи җавапкәр. Хизмәткари үстидин
һөкүм қилиш яки уни ақлаш Худаниң ишидур. Худа уни әйипсиз
қилалайду, чүнки Рәббимиз бундақ қилишқа қадирдур.
[5] Бәзиләр мәлум күнләрни башқа күнләрдин муһим дәп қарайду, [*] йәнә
бәзиләр һәммә күнни охшаш дәп қарайду. Бу ишта һәр ким өз виждани
бойичә қарар чиқарсун. [6] Бәзиләр мәлум бир күнни қәдирләп, буниң билән
Рәббимизгә болған һөрмитини ипадиләйду. Бәзиләр, йәни һәр қандақ
йемәкликләрни йәйдиғанларму шу йегән йемәкликлири арқилиқ өзиниң
Рәббимизгә болған һөрмитини ипадиләйду. Чүнки улар Худа бәргән рисқи
үчүн шүкүр ейтиду. Гөш йемәйдиғанларму Худа бәргән рисқи үчүн Худаға
шүкүр ейтиду. [7] Һеч қайсимиз пәқәтла өзимиз үчүн яшимаймиз вә һеч
қайсимиз пәқәтла өзимиз үчүн өлмәймиз. [8] Бәлки яшисақму, өлсәкму
Рәббимиз үчүн-дур, қисқиси, қандақла болсақ, Рәббимизгә мәнсүпмиз.
[9] Әйса Мәсиһ һәм өлгәнләрниң, һәм тирикләрниң Рәбби болуш үчүн өлүп
тирилди. [10] Ундақта, гөш йемәйдиған сән немә үчүн һәммә йемәк-лик-ләрни
йәйди-ған қериндишиң үстидин һөкүм қилисән? Һәммә йемәклик-ләрни

---

[*] **14:1** 1. Әйса Мәсиһкә ишәнгүчилар илгири йәһудий вә башқа һәр хил ғәйри динларға ишинәтти. Уларниң көп қисимлирида Худани «хурсән қилиш» үчүн йемәклик җәһәттә күчлүк қаидиләр бар еди. Лекин Хуш Хәвәрдә болса мундақ қаидиләр йоқ. Чүнки адәм яхши әмәлләр арқилиқ әмәс, бәлки ишәнч арқилиқ һәққаний адәм дәп җакалиниду. Бирақ бир қисим мәсиһийләр бу йеңи «әркинликни» толуқ чүшәнмигәчкә, кона адәтлири бойичә яшашни давам қилди. Павлус бундақ мәсиһийләрни «ишәнчи аҗиз қериндашлар» дәп атиди.

[*] **14:5** 5. Мәсиһийләрниң бир қисми йәһудий болуп, улар йәнила Тәвратта бәлгүләнгән һейт-мәйрәм вә дәм елиш күнлирини бурунқидәк давамлаштуруш керәк, дәп қаратти.

йәйдиған сәнму немә үчүн гөш йемәйдиған қеринди-шиңни камситисән? Һәммимизниң Худаниң һөкүм тәхтиниң алдида һесап беридиғанлиғимизни билмәмсән? [11] Бу худди Муқәддәс Язми-ларда йезилғинидәк:

«Пәрвәрдигар дәйдуки:
‹ Мәңгү можутлуғум билән қәсәм қилимәнки,
Пүткүл инсан алдимда тизлинип сәҗдә қилиду,
Пүткүл инсан Мениң Худа екәнлигимни етирап қилиду ›».

[12] Демәк, һәр биримиз Худа алдида өзимиз үчүн һесап беримиз.

Һәр бир адәм виждан билән яшиши керәк

[13] Шуниң үчүн бир-бириңларни әйипләшни тохтитиңлар.
Қеринди-шиң-ларни тоғра йолдин аздуруп, уларни гунаға жиқитишқа сәвәп болидиған һәр қандақ иш қилмасликни қарар қилиңлар. [14] Рәббимиз Әйсаға мәнсүп болғанлиғимиз үчүн, мән шуниңға һәқиқий ишини-мән-ки, һәр қандақ йемәкликниң өзи һарам әмәстур. Лекин мәлум йемәкликни һарам дәп қариған киши үчүн, у йемәклик һарамдур. [15] Әгәр силәр йемәклигиңлар сәвәвидин ишәнчи аҗиз болған қерин-дишиңларни өз виждани көтәрмәйдиған ишларға дәвәт қилсаңлар, меһир-муһәббәт йолида маңмиған болисиләр. Силәр бу қеринди-шиңларни йемәклик сәвәвидин набут қилмаңлар, чүнки Әйса Мәсиһ униң үчүнму Өз җенини пида қилған.
[16] Әгәр силәр өзәңлар яхши дәп қариған ишларни қилғанда башқиларниң әйиплишигә учрисаңлар, ундақта бундақ ишларни қилмаңлар! [17] Чүнки Худаниң Падишалиғида йемәк-ичмәк қаидилиригә риайә қилип яшаш әмәс, бәлки һәққаний-лиқ, инақлиқ вә Муқәддәс Роһ ата қилған шат-хорамлиқ ичидә яшаш муһимдур. [18] Мундақ яшаш билән Әйса Мәсиһкә хизмәт қилған киши Худани хурсән қилиду вә инсанларниң махтишиға сазавәр болиду.
[19] Шуниң үчүн өзимизни инақлиқни илгири сүридиған вә бир-биримизниң ишәнчини мустәһкәмләйдиған ишларға атайли. [20] Йемәк-лик сәвәвидин Худаниң қиливатқан ишлирини бузмайли. Әлвәттә, һәммә йемәклик һалалдур. Бирақ бир адәм өзиниң йемәк-лиги сәвәвидин башқиларниң гуна өткүзүшигә сәвәпчи болуп қалса, бу дурус болмайду. [21] Шуниң үчүн гөш йейиш, шарап ичиш, шундақ-ла башқа ишларни қилишиңлар қериндишиңларниң гуна өткүзүшигә сәвәпчи болса, буларни қилмиғиниңлар түзүк. [22] Силәрниң қиливатқан ишиңларниң тоғра екәнлигигә болған ишәнчиңлар өзәңлар билән Худа оттурисида болсун. Өзи тоғра дәп қариған ишларни қилип, өзи үстидин һөкүм қилмиған киши немә дегән бәхитлик һә! [23] Лекин бирәр йемәкликкә шәк кәлтүрүп туруп, йәнә шу йемәкликни йегән киши вижданиниң әйиплишигә учрайду. Чүнки у киши өзи йегән йемәкликниң тоғра екәнлигигә ишәнч қилалмиди. Тоғра екәнлигигә ишәнч йоқ һалда қилинған һәр қандақ иш гунадур.

15

Өзимизни қанаәтләндүрүшнила ойлимайли

[1] Ишәнчимиз күчлүк болған бизләр һәр қандақ иш қилғанда, өзимизни
қанаәтләндүрүшнила ойлимастин, ишәнчи аҗиз қериндашлиримизғиму
көңүл бөлүшимиз керәк. [2] Һәр биримиз қериндашлиримизниң ишәнчиниң
мустәһкәмлиниши үчүн уларниң мәнпийитини нәзәрдә тутуп, уларни
хурсән қилишимиз керәк. [3] Әйса Мәсиһму Өзини әмәс, Худа Атисини
хурсән қилишни ойлиди. Бу тоғрисида Муқәддәс Язмиларда мундақ
дейилгән: «Әй Худа, Сән һақарәт қилинған чағларда, Өзәм һақарәт
қилинғандәк болдум». [4] Муқәддәс Язмилардики сөзләрниң һәммиси бизгә
тәлим болсун дәп бурунла йезип қалдурулған. Худаниң вәдисигә
еришкәнгә қәдәр у сөзләр бизни илһамландуриду вә сәвир-тақәтлик қилиду.
[5] Сәвир-тақәт вә илһам ата қилидиған Худа силәрниң Әйса Мәсиһни үлгә
қилип, өз ара инақ яшишиңлар үчүн ярдәм қилғай. [6] Буниң билән силәр
Худани, йәни Рәббимиз Әйса Мәсиһниң Атисини бир нийәт, бир мәхсәттә
вә бир еғиздин улуқлиғайсиләр.

Бир-бириңларни қобул қилиңлар

[7] Шуңа Әйса Мәсиһ силәрни қобул қилғинидәк, силәрму бир-бириң-ларни
қобул қилиңлар. Шундақ болғанда, Худаға шан-шәрәп елип келисиләр.
[8] Силәргә шуни ейтмақчимәнки, Әйса Мәсиһ Худаниң Өз вәдисидә, йәни
Ибраһим, Исһақ вә Яқупларға қилған вәдисидә туридиғанлиғини көрситиш
үчүн, йәһудийларниң хизмәткари болди. [9] У йәһудий әмәсләрниңму
Худаниң меһриванлиғини көрүп, Худани мәдһийилиши үчүн шундақ
қилди. Бу худди Муқәддәс Язмиларда: «Шуңа Сени башқа милләтләр
арисида мәдһийиләймән вә намиңни күйләймән», дегинидәк болди.
[10] Муқәддәс Язмиларниң бир йеридә: «Әй башқа милләтләр, Худаниң
таллиған хәлқи билән биллә шат-хорам болуңлар!» дейилгән болса, [11] йәнә
бир йеридә: «Әй башқа милләтләр, Рәббимизни мәдһийиләңлар, әй пүткүл
хәлиқләр, Уни улуқлаңлар!» дейилгән. [12] Йәшая пәйғәмбәрму Муқәддәс
Язмиларда мундақ дегән:

«Йишайниң * әвладидин Бири чиқип,
Башқа милләтләргә һакимлиқ қилиду.
Йәһудий әмәсләр Униңға үмүт бағлайду».

[13] Ишәнч йолида маңғиниңларда, үмүтниң мәнбәси болған Худа
қәлбиңларни шат-хорамлиқ вә течлиқ-аманлиққа толтурғай! Буниң билән
силәр Муқәддәс Роһниң күч-қудрити арқилиқ үмүткә толуп ташқайсиләр.

Павлусниң өз хизмити тоғрисида сөзлигәнлири

---

*__15:12__ 12. Йишай — Давут падишаниң атиси.

[14] Қериндашлар, мән силәрниң көңлүңларниң яхшиликқа толғанли-ғиға вә
өзәңларға керәклик билимгә толуқ егә болуп, бир-бириңларға несиһәт
берәләйдиғанлиғиңларға қайилмән. [15] Шундақ болсиму, бәзи ишларни
силәрниң ядиңларға селиш үчүн, бу хетимни җүръәтлик һалда очуқ яздим.
Мән Худа маңа ата қилған меһир-шәпқәт арқилиқ [16] Худаниң Хуш
Хәвирини йәткүзүш хизмитидә йәһудий әмәсләр үчүн худди роһанийдәк
Әйса Мәсиһниң хизмәткари болдум. Буниңдики мәхсәт, йәһудий
әмәсләрниң Муқәддәс Роһ арқилиқ паклинип, худди Худани хурсән
қилидиған қурванлиқтәк Худа тәрипидин қобул қилиниши үчүндур.
[17] Шуңа Әйса Мәсиһкә тайинип, Худа үчүн қилған хизмитимдин
пәхирлинимән. [18-19] Йәһудий әмәсләрниң Худаға бойсунуши үчүн, Әйса
Мәсиһниң мән арқилиқ қилған ишлиридин башқа һеч нәрсә тоғрилиқ
махтинишқа җүръәт қилалмаймән. Йәһудий әмәсләр мениң ейтқан
сөзлирим, қилған ишлирим вә көрсәткән мөҗүзилирим арқилиқ Муқәддәс
Роһниң күч-қудритини көрүп, Хуш Хәвәрни қобул қилди. Мән
Йерусалимдин башлап Иллирийә өлкисигичә болған һәммә йәрдә Әйса
Мәсиһ тоғрисидики бу Хуш Хәвәрни тарқаттим.
[20] Башқа кишиләр салған һулниң үстигә бена салмаслиқ үчүн, Әйса
Мәсиһниң нами әзәлдин аңланмиған йәрләрдә бу Хуш Хәвәрни тарқитишқа
тиришип кәлдим. [21] Бу тоғрисида Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк:
«Худадин хәвәрсизләр Уни тонуйду, аңлимиғанлар аңлап чүшиниду».

Павлусниң Римға бериш плани

[22] Йениңларға беришни көп қетим ойлиған болсамму, лекин мана шу
хизмәтлирим сәвәвидин баралмидим. [23-24] Һазир бу йәрләрдә хәвәр
йәткүзүш хизмитини орунлап болдум. Униң үстигә көп жиллардин бери
силәрни йоқлап бериш арзуюм бар еди. Шуңа мән Испанияға
кетиватқинимда, йол үстидә силәргә йолуққач, бир мәзгил силәр билән
биллә турмақчимән. Андин силәрниң ярдәм қилип, йолға селип
қоюшуңларни үмүт қилимән. [25] Бирақ һазир Йерусалимға берип, у йәрдики
мәсиһийләргә һәдийәни тапшуруп беришимгә тоғра келиватиду. [26] Чүнки
Македонийә вә Юнан өлкилиридики мәсиһийләр җамаити сәдиқә топлап,
Йерусалимдики мәсиһийләр арисидики йоқсулларға ярдәм беришни лайиқ
тапти. [27] Улар бу ишни өз ихтияри билән қилди. Әмәлиятта бу уларниңму
қәрзи еди. Чүнки йәһудий әмәсләр йәһудийларға хас болған роһий
җәһәттики бәхиттин һөзүрләнгән екән, ундақта йәһудий
қериндашлиримизму уларниң маддий җәһәттики ярдимигә еришишкә
лайиқтур. [28] Мән бу сәдиқини уларға теч-аман тапшуруп болғандин кейин,
силәргә йолуқуп, андин Испанияға баримән. [29] Маңа мәлумки, йениңларға
барғинимда, Әйса Мәсиһ мән арқилиқ силәргә мол бәхит ата қилиду.
[30] Қериндашлар, силәрниң хизмитимни қоллаш йүзисидин мән үчүн
Худаға дуа қилишиңларни өтүнимән. Рәббимиз Әйса Мәсиһкә мәнсүп
болғанлиғимиз вә Муқәддәс Роһ ата қилған меһир-муһәб-бәткә егә

болғанлиғимиз үчүн, шундақ қилғайсиләр. 31 Мениң Йәһудийә өлкиси-дики
Әйса Мәсиһкә ишәнмигәнләрниң зиянкәшли-гигә учримаслиғим вә мән
алғач баридиған бу сәдиқини Йерусалим-дики мәсиһийләрниң қобул
қилиши үчүн дуа қилғайсиләр. 32 Шундақ қилсаңлар, Худа буйриса,
шат-хорамлиқ билән йениңларға берип, силәр билән билләр арам алалаймән.
33 Аманлиқ бәргүчи Худа һәммиң-лар билән билләр болғай, амин!

16

Павлусниң салими

1 Кенһерийә шәһиридики мәсиһийләр җамаитиниң хизмәтчиси болған
сиңлимиз Фибини силәргә тонуштуримән. 2 Силәр уни Рәббимизгә мәнсүп
дәп қарап, Худаниң муқәддәс хәлқидә болушқа тегишлик қизғинлиқ билән
күтүвалғайсиләр. Униң силәрдин күткән һәр қандақ еһтияҗиға ярдәм
қилғайсиләр, чүнки у нурғун кишиләр-гә, шуниңдәк маңиму чоң ярдәм
қилған.

3 Әйса Мәсиһкә хизмәт қилиш йолида биргә ишлигән хизмәтдаш-лирим
Прискила билән ери Аквилаға салам ейтқайсиләр. 4 Улар мениң үчүн өз
һаятиниң хейим-хәтәргә учришиға қаримиди. Ялғуз мәнла әмәс, йәһудий
әмәс һәммә мәсиһийләр җамаитиму улардин миннәтдардур. 5 Уларниң
өйидә җәм болидиған мәсиһийләр җамаи-ти-гиму салам ейтқайсиләр.

Асия өлкисидә биринчи болуп Әйса Мәсиһкә ишәнгән сөйүмлүк Епениткә
салам ейтқайсиләр. 6 Силәр үчүн көп әҗир сиңдүргән Мәрийәм-гә салам
ейтқайсиләр. 7 Зинданда мән билән билләр ятқан йәһудий қериндашлирим
Андорник вә Юнийәгә салам ейтқайсиләр. Улар мәндин бурун Әйса
Мәсиһкә ишәнгән болуп, тонулған әлчиләрдур.

8 Рәббимизгә мәнсүп болған қәдирлик қериндишим Ампилиятқа салам
ейтқайсиләр. 9 Әйса Мәсиһкә хизмәт қилиш йолида биргә ишлигән
хизмәтдишимиз Урбан вә қәдирлик Стахисларға салам ейтқайсиләр.
10 Синақлардин өткән, Әйса Мәсиһкә баштин-ахир садиқ болуп кәлгән
Апелисқа салам ейтқайсиләр. Аристовулниң аилиси-дики мәсиһийләргә
салам ейтқайсиләр. 11 Йәһудий қериндишим Һиродийонға, Наркисниң
аилисидикиләрдин Рәббимизгә мәнсүп болғанларға салам ейтқайсиләр.

12 Рәббимизниң хизмитидә җапалиқ ишләватқан Трифена вә Трифоса
ханимларға салам ейтқайсиләр. Рәббимизниң хизмитидә җапалиқ
ишләватқан қәдирлик достум Персис ханимға салам ейтқай-силәр.
13 Рәббимизниң хизмитидә алаһидә тонулған Руфусқа вә униң маңа анилиқ
меһрини йәткүзгән анисиға салам ейтқайсиләр. 14 Асинкрит, Филигон,
Һермис, Патровас, Һермис вә улар билән дайим җәм болидиған
қериндашларға салам ейтқайсиләр. 15 Филолог вә Юляға, Нерий вә униң
сиңлисиға, Олимпас вә улар билән дайим җәм болидиған барлиқ
мәсиһийләргә салам ейтқайсиләр. 16 Бир-бириңлар билән меһриванларчә
саламлишиңлар. Бу йәрдики Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған һәммә

җамаәттин силәргә салам.

Ахирқи несиһәт

[17] Қериндашлар, силәрдин шуни өтүнимәнки, силәр үгәнгән тәлимгә зит
тәлим бериш билән араңларда бөлүнүш вә ишәнчиңларда тәврениш пәйда
қилидиған кишиләрдин пәхәс болуңлар, улардин жирақлишиңлар. [18] Бундақ
кишиләр Рәббимиз Әйса Мәсиһкә әмәс, бәлки өз нәпси үчүн хизмәт қилиду.
Улар силиқ-сипайә гәпләр вә хошамәтчилик қилиш билән саддә
адәмләрниң каллисини қаймуқ-туриду. [19] Силәрниң Рәббимизгә
бойсунидиғанлиғиңлардин һәммә хәвәр тапти, шуңа силәрдин наһайити
хурсәнмән. Бирақ яхши ишлар-ни қилишта дана болушуңларни, яман
ишлардин хали болушуң-ларни халаймән. [20] Аманлиқ бәргүчи Худа узун
өтмәй шәйтанни аяқ астиңларда езиду. Рәббимиз Әйсаниң меһир-шәпқити
силәргә яр болғай.
[21] Хизмәтдишим Тимотий вә йәһудий қериндашлирим Луки, Ясун һәм
Сосипатерлардин силәргә салам. [22] (Мәнки ушбу хәтни Павлусниң
ейтқанлири бойичә йезип бериватқан Тертийму Рәббимиз йолида силәргә
салам йоллаймән.) [23] Мәнки Павлусқа вә өз өйидә җәм болидиған пүтүн
мәсиһийләр җамаитигә саһипханлиқ қилидиған Гаюстин силәргә салам.
Шәһәрниң ғәзничиси Ераст вә қериндишимиз Квартлардин силәргә салам. {
[24] Рәббимиз Әйса Мәсиһниң меһир-шәпқити силәргә яр болғай, амин!}

Дуа вә мәдһийә

[25] Барлиқ шан-шәрәп Худаға мәнсүп болғай! Худа мән йәткүзгән Хуш
Хәвәр арқилиқ ишәнчиңларни мустәһкәмләйду. Бу Хуш Хәвәр болса, Әйса
Мәсиһ тоғрисидики Хуш Хәвәр болуп, у қедимдин бери сақлинип кәлгән
сирдур. [26] Әнди бу сир Худаниң әмри бойичә вә бурунқи Пәйғәмбәрләрниң
Язмилирида йезилғинидәк ашкариланди һәм йәһудий әмәсләрниң Әйса
Мәсиһкә ишинип, Униңға бойсу-нуши үчүн уларға йәткүзүлмәктә.
[27] Барлиқ шан-шәрәп Әйса Мәсиһ арқилиқ дана вә ялғуз Худаға әбәдил-әбәт
мәнсүп болғай, амин!

Коринтлиқларға йезилған биринчи хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәтниң муәллипи әлчи Павлустур. У Коринт шәһиридики мәсиһий-ләр җамаитидә йүз бәргән турмуш вә ишәнчкә мунасивәтлик мәсили-ләрни һәл қилиш үчүн бу хәтни язған. Павлус иккинчи қетимлиқ хизмәт сәпиридә Коринт шәһиригә берип, бу йәрдә Хуш Хәвәр тарқитиш вә тәлим бериш үчүн бир йерим жил турған (Әлчиләр 18:1-18).

Әйни вақитта Коринт шәһири (бүгүнки Грецияда) Рим империясиға тәвә Юнан өлкисиниң мәркизи болуп, сода-санаәт, мәдәнийәт тәрәққий әткән, шуниң билән биргә әхлақсизлиқ овж алған вә хилму-хил диний түс қаплиған шәһәр еди. Шу сәвәптин бәзи мәсиһийләр мәлум дәриҗидә бу шәһәрниң тәсиригә учриған болуп, уларниң арисида җинсий әхлақсизлиқ вә башқа қалаймиқанчилиқларму көрүлгән. Улар нека мәсилиси вә бутқа атап нәзир қилинған гөшни йейиш яки йемәслик мәсилилирини оттуриға қойған һәм Павлустин Муқәддәс Роһ ата қилған һәдийәләр вә өлүмдин тирилиш тоғрилиқ соалларни сориған.

Павлус Муқәддәс Роһниң илһами билән бу хетидә уларға Әйса Мәсиһ тоғрисидики Хуш Хәвәрниң бу мәсилиләргә қандақ җавап беридиған-лиғини көрсәткән.

Тезис:

1. Дуаю-салам (1-бап 1-9-айәтләр)
2. Мәсиһийләр җамаити ичидики бөлүнүшләр (1-бап 10-айәттин 4-бапқичә)
3. Әхлақсизлиқ вә давалар (5-6-баплар)
4. Нека мәсилилири (7-бап)
5. Мәсиһийләрниң турмуши вә ибадити (8-14-баплар)
6. Әйса Мәсиһниң тирилиши вә өлгәнләрниң тирилиши (15-бап)
7. Йәһудийәдики мәсиһийләр үчүн сәдиқә топлаш (16-бап 1-4-айәтләр)
8. Ахирқи сөзләр (16-бап 5-24-айәтләр)

Коринтлиқларға йезилған
биринчи хәт

1-2 Худаниң ирадиси билән Әйса Мәсиһниң әлчиси болушқа чақирил-ған
мәнки Павлустин вә мән арқилиқ қериндишимиз Состенис-тин Коринт
шәһиридики Худаға мәнсүп болған мәсиһийләр җамаитигә салам. Әйса
Мәсиһкә ибадәт қиливатқан һәр қайси җайдики киши-ләргә охшаш,
силәрму бизниң вә уларниң Рәбби болған Әйса Мәсиһ арқилиқ Худа
тәрипидин пак қилинип, Худаниң муқәддәс хәлқи болушқа чақирилдиңлар.
3 Худа Атимиз вә Рәббимиз Әйса Мәсиһ силәргә меһир-шәпқәт вә аманлиқ
ата қилғай!

Худаниң көрсәткән илтипати

4 Силәр Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн, Худа силәргә
меһир-шәпқәт ата қилди. Шу сәвәптин мән силәр үчүн дайим Худаға шүкүр
ейтимән. 5 Чүнки силәр Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн, Худа
силәргә көп илтипат көрситип, силәрни Өзи һәққидә мол билимгә вә бу
билимни башқиларға йәткүзидиған сөз қабилийитигә егә қилди. 6 Бу мән
силәргә йәткүзгән Әйса Мәсиһ тоғрисидики Хуш Хәвәрниң һәқиқий
екәнлигини испатлайду. 7 Силәр Рәббимиз Әйса Мәсиһниң қайта келишини
интизарлиқ билән күтүватқан мошу күнләрдә, Муқәддәс Роһ ата қилған һеч
қандақ һәдийәдин кам қалмидиңлар. 8 Силәрниң Әйса Мәсиһ қайта кәлгән
күндә әйипсиз болушуңлар үчүн, Худа ишәнчиңларни та ахирғичә
мустәһкәмләйду. 9 Силәрни Оғли, йәни Рәббимиз Әйса Мәсиһ билән зич
бағлинишқа чақирған Худа чоқум шундақ қилиду, чүнки У ишәнчликтур.

Мәсиһийләр җамаитидики бөлүнүш

10 Қериндашлар, Рәббимиз Әйса Мәсиһниң нами билән һәммиң-ларни
иттипақлишишқа, бөлүнмәсликкә, бир нийәт, бир мәхсәттә бирлишишкә
чақиримән. 11 Қериндашлирим, Кловиниң аилисидики-лири-дин
аңлишимчә, мәсиһий җамаитиңларда талаш-тартишлар бар екән.
12 Демәкчи болғиним, аңлисам бәзилириңлар «Мән Павлус тәрәпдари»,
бәзилириңлар «Мән Аполлос тәрәпдари», бәзилириңлар болса «Мән Петрус
тәрәпдари», йәнә бәзилириңлар «Мән Әйса Мәсиһ тәрәпдари», дәп
жүрүпсиләр. 13 Һәҗәва, Әйса Мәсиһни парчилаш мүмкинму? Силәр үчүн
чапрас яғачқа миқланған адәм мәнмидим? Силәр мениң намим билән
чөмүлдүрүлгәнмидиңлар? 14 Мән араңлар-дин Криспус билән Гаюстин
башқа һеч қайсиңларни чөмүлдүрмигән-лигим үчүн, Худаға шүкүр
ейтимән. 15 Шуниң үчүн һеч ким Павлусниң нами билән чөмүлдүрүлдүм,
дәләлмәйду. 16 Дурус, йәнә Истипанасниң аилисидикиләрниму
чөмүлдүрдүм. Булардин башқиларни чөмүлдүр-гән яки
чөмүлдүрмигәнлигимни әсләлмәймән. 17 Әйса Мәсиһ мени кишиләрни
чөмүлдүрүшкә әмәс, бәлки Хуш Хәвәрни йәткүзүшкә әвәтти. Мән бу
вәзипини орунлашта натиқлиқ қилип, инсан тәрипи-дин дана саналған
сөзләрни ишләтмидим. Әгәр мән бундақ сөзләрни ишләтсәм, Әйса
Мәсиһниң чапрас яғачтики қурванлиғи тоғрисидики Хуш Хәвәрниң
күч-қудрити йоқилип кәткән болатти.

Қутқузулуш инсанниң даналиғидин әмәс, Худаниң шәпқитидин келиду

18 Әйса Мәсиһниң чапрас яғачтики қурванлиғи тоғрисидики бу Хуш Хәвәр
мәңгүлүк өлүмгә йүз тутқанларға нисбәтән бир әхмиқани-ликтур. Лекин
қутқузулуш йолида меңиватқан бизләр үчүн, у Худаниң бизни
қутқузидиған күч-қудритидур. 19 Муқәддәс Язмиларда мундақ йезилған:

> «Өзлирини данишмән санайдиғанларниң даналиғини йоққа чиқиримән,
> Өзлирини әқиллиқ чағлайдиғанларниң әқлини бекар қилимән».

20 Ундақта, қени у инсан тәрипидин дана саналғанлар? Қени у өзини
әқиллиқ санайдиған өлималар? Қени у бу замандики пәйласоплар? Худа бу
дуниядики даналиқниң әмәлиятта әхмиқанилик екәнлигини көрситип
бәргән әмәсму? 21 Чүнки Худа Өзиниң даналиғи билән шуни бәлгүлигәнки,
инсанлар өз әқил-параситигә тайинип, һәргиз Худани тоналмайду. Худаниң
ирадиси болса, «әхмиқанилик» дәп қаралған бу Хуш Хәвәр арқилиқла
Өзигә ишәнгәнләрни қутқузуштур. 22 Йәһудийлар бу Хуш Хәвәрниң
растлиғиниң мөҗүзиләр арқилиқ испатлинишини тәләп қилиду. Греклар
болса, бу дунидики даналиқ-қа интилгәчкә, бу Хуш Хәвәр уларни җәлип
қилалмайду. 23 Шундақтиму биз йәткүзүватқан Хуш Хәвәр, йәнила Әйса
Мәсиһниң чапрас яғачқа миқлинип қурван болушидин ибарәттур.
Йәһудийлар уни һақарәт дәп қариса, греклар уни әхмиқанилик дәп қарайду.

[24] Һалбуки, мәйли йәһудий яки йәһудий әмәсләр болсун, Худа тәрипидин
чақирилғанларниң һәммиси Әйса Мәсиһниң чапрас яғачқа миқлинип
өлүшини Худаниң күч-қудрити вә даналиғи, дәп билиду. [25] Чүнки Худаниң
бу даналиғини инсанлар наданлиқ дәп һесаплиған болсиму, бу «наданлиқ»
уларниң даналиғидин үстүн, Худаниң бу күч-қудритини инсанлар аҗиз дәп
һесаплиған болсиму, бу «аҗизлиқ» уларниң күч-қудритидин күчлүктур.
[26] Қериндашлар, Худа тәрипидин чақирилған вақиттики әһвалиң-ларни
әсләп көрүңлар. Көпчилигиңлар бу дунияниң өлчими бойичә қариғанда,
данишмәнләр, күчлүкләр яки ақсүйәклердин әмәс едиң-лар. [27] Лекин Худа
бу дунияниң өлчими бойичә дана саналған-ларни хиҗаләтчиликтә
қалдуруш үчүн, инсанларниң ичидики надан һесап-лан-ғанларни таллиди.
Бу дунияниң өлчими бойичә күчлүк саналған-ларни хиҗаләтчиликтә
қалдуруш үчүн, Худа инсанлар аҗиз дәп қариғанларни таллиди. [28] Худа бу
дунияда муһим дәп қаралған ишлар-ниң Өзиниң нәзәридә һеч нәрсә
әмәслигини көрситиш үчүн, әһмийәтсиз, қәдирсиз дәп қаралған вә көзгә
илинмайдиған ишларни таллиди. [29] Буниңдики мәхсәт, Худаниң алдида һеч
қандақ адәмниң «мән таллинишқа әрзиймән», дәп махтиналмаслиғидур.
[30] Силәр Худаниң ирадиси бойичә Әйса Мәсиһкә мәнсүп болдуңлар. Худа
Уни бизниң даналиғимизниң мәнбәси қилди. Биз Әйса Мәсиһ арқилиқ Худа
алдида һәққаний адәм дәп җакаландуқ. У бизни пак қилип, гунаниң
қуллуғидин азат қилди. [31] Шуниң үчүн Муқәддәс Язмиларда:
«Махтинидиғанлар Рәббимиз билән махтансун», дәп йезилған.

2

Әйса Мәсиһниң қурванлиғи һәққидики тәлим

[1] Қериндашлар, мән йениңларға берип, Худаниң сөзлирини силәргә
җакалиғинимда, натиқлиқ қилғиним йоқ, инсанлар дана дәп һесаплиған
сөзләрниму ишләткиним йоқ. [2] Чүнки араңларда болған вақтимда пәқәт
Әйса Мәсиһ вә Униң чапрас яғачқа миқланғанлиғидин башқа бир нәрсә
демәсликни қарар қилған едим. [3] Силәрниң йениң-ларға барғинимда,
аҗизлиғимдин бу вәзипини қандақ орунлармән, дәп қорқуп, һәтта титрәп
кәткән едим. [4] Мән силәргә Хуш Хәвәр йәткү-зүп, тәлим бәргинимдә,
инсанлар дана дәп һесаплайдиған, силәрни қайил қилалайдиған сөзләрни
ишләтмидим. Лекин Муқәддәс Роһ Өзиниң күч-қудритини көрситип, мән
йәткүзгән Хуш Хәвәрниң һәқиқәтән Худадин кәлгәнлиги һәққидә силәргә
ишәнч бәрди. [5] Бундақ қилиштики мәхситим, ишәнчиңлар инсанларниң
даналиғиға әмәс, бәлки Худаниң күч-қудритигә асаслансун дегәндин
ибарәт еди.

Худаниң даналиғи

[6] Әлвәттә, Әйса Мәсиһкә ишәнгүчиләр * бизниң йәткүзүватқанлири-мизда

---

*2:6 6. Яки «ишәнчтә йетилгәнләр».

даналиқниң барлиғини тонуп йетәләйду. Бирақ бу даналиқ дунияниң даналиғи әмәс, шундақла бу дунияниң гумранлиққа йүз тутқан һоқуқдарлириниң даналиғиму әмәс. [7] Әксичә Худаниң инсан-ларға бурун ашкарилимиған даналиғидур. Бу даналиқни Худа дунияни яритиштин илгири бизниң асмандики шан-шәрәпкә еришишимиз үчүн алдин-ала бәлгүлигән. [8] Бу даналиқни бу дунияниң һоқуқдарли-ридин һеч қайсиси чүшинип йәтмиди. Чүшинип йәткән болсиди, улуқлуқниң Егиси болған Рәббимизни чапрас яғачқа миқлимиған болатти. [9] Һалбуки, Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк:

«Худани сөйгәнләргә Худаниң тәйярлиғанлири
Дәл һеч қандақ көз көрүп бақмиған,
Һеч қандақ қулақ аңлап бақмиған,
Һеч қандақ адәм ойлап бақмиған нәрсиләрдур».

[10] Лекин Худа бу сирларни бизгә Муқәддәс Роһ арқилиқ ашкари-лиди. Чүнки Муқәддәс Роһ һәммә ишни, һәтта Худаниң чоңқур ой-пикирлириниму билиду. [11] Бир адәмниң қәлбидики ойлирини шу адәмдин башқа һеч ким биләлмигинидәк, Худаниң қәлбидики ойлириниму Худаниң Роһидин башқа һеч ким биләлмәйду. [12] Биз болсақ бу дунияниң даналиғини әмәс, бәлки Худаниң Муқәддәс Роһини қобул қилдуқ. Шуңа биз Худаниң бизгә мәртлик билән ата қилған меһир-шәпқитини чүшинәләймиз.
[13] Бу меһир-шәпқәт тоғрисида сөзлигинимиздә, дуниядики даналар-дин үгәнгән сөзләрни әмәс, бәлки Муқәддәс Роһ арқилиқ үгәнгән сөзләрни ишлитимиз. Биз бундақ сөзләр билән Худадин кәлгән һәқиқәт-ләрни чүшәндүримиз. [14] Лекин қәлбидә Худаниң Роһи болми-ған кишиләр Худаниң Роһи ата қилған бу һәқиқәтләрни қобул қилал-майду, шундақла бу ишлар уларға бемәна туюлиду. Бундақ кишиләр бу ишларни чүшинәлмәйду. Чүнки бу ишларни пәқәт Худаниң Роһиниң ярдими арқилиқла чүшәнгили болиду. [15] Қәлбидә Худаниң Роһи бар болған киши һәммә ишқа баһа берәләйду. Лекин униңға қәлбидә Худаниң Роһи болмиған һеч қандақ киши баһа берәлмәйду. [16] Муқәддәс Язмиларда мундақ йезилған:

«Пәрвәрдигарниң ой-пикирлирини ким биләлисун?
Униңға ким йол көрситәлисун?»

Лекин биз болсақ, Худаниң ой-пикирлирини чүшинәләймиз. Чүнки бизниң ой-пикримиз Әйса Мәсиһниңкигә охшаштур.

3

Худа йолидики хизмәтдашлар

1 Қериндашлар, мән араңларда болған чеғимда, силәргә Муқәддәс Роһниң
йетәкчилигидә яшаватқанларға тәлим бәргәндәк тәлим берәлмидим.
Әксичә силәргә гунаниң илкидә яшаватқанларға яки ишәнч җәһәттә худди
бовақларға охшаш адәмләргә сөзлигәндәк сөзләшкә мәҗбур болдум. 2 Мән
силәргә бәргән тәлим чоңларниң озуғи әмәс, бәлки у худди бовақлар
ичидиған сүткә охшайду. Бундақ қилишимдики сәвәп, силәр жирик
йемәкликни йәләлмәттиңлар, һазирму йәләлмәйватисиләр. 3 Чүнки силәр
техичә гунаниң илкидә яшаватисиләр. Араңлардики көрәлмәслик вә
җедәл-маҗраларниң болуши буни испатлимамду? Бу йәнә силәрниң Әйса
Мәсиһкә мәнсүп болмиған кишиләрдәк яшаватқиниңларни көрсәтмәмду?
4 Бириңлар: «Мән Павлус тәрәпдари», йәнә бириңлар: «Мән Аполлос
тәрәпдари» десәңлар, Әйса Мәсиһкә ишәнмигән кишиләрдин немә
пәрқиңлар болсун?

5 Аполлос яки мәнки Павлус силәрниң бөлүнүшүңларға сәвәп болғи-дәк
муһим кишиләрдин әмәсмиз. Биз пәқәт Худа йолида силәрни Рәббимизгә
ишинишкә башлайдиған хизмәткарлармиз. Рәббимиз һәр биримизгә
бирдин вәзипә бәргән. 6 Мән силәргә Хуш Хәвәр йәткүзүш билән ишәнч
уруғини теридим, Аполлос силәргә тәлим бериш арқилиқ уни суғарди,
бирақ қәлбиңлардики уруқни өстүргүчи йәнила Худадур. 7 Демәк, муһими
териғучи яки суғарғучи әмәс, бәлки уни өстүргүчи Худадур. Чүнки пәқәт
Худала силәрни ишәнч җәһәттә пишип йетилдүрәләйду. 8 Териғучи билән
суғарғучиниң иши өз-ара маслашқан болуп, иккисиниң мәхсити бирдур вә
һәр иккиси қилған әҗригә яриша Худаниң мукапитиға еришиду. 9 Биз
иккимиз Худа үчүн ишләйдиған хизмәтдашлар, силәр болсаңлар гоя биз
ишләватқан, Худаға мәнсүп болған етизға охшайсиләр.

Шундақла силәр йәнә биз арқилиқ селиниватқан Худаниң имари-тигә
охшайсиләр. 10 Мән Худа маңа ата қилған меһир-шәпқәт билән бу Хуш
Хәвәрни йәткүзүш арқилиқ бу имарәтниң һулини худди бир уста
қурулушчидәк қойдум. Башқилар силәргә тәлим бериш арқилиқ бу һулниң
үстигә имарәт селиватиду. Бирақ һәр ким бу имарәтниң тоғра селинишиға
диққәт қилсун. 11 Чүнки һеч ким қуюлуп болған һулдин, йәни Әйса Мәсиһ
тоғрисидики Хуш Хәвәрдин башқа һеч қандақ һул қуялмайду. 12 Бир киши
тоғра тәлим бәрсә, у худди һул үстигә алтун, күмүч яки башқа чидамлиқ вә
қиммәтлик ташларни қойғандәк иш қилған болиду. Лекин бир киши
намувапиқ тәлим бәрсә, у худди һул үстигә яғач, саман яки қомучтин
ибарәт асан көйүп кетидиған нәрсиләрни қойғандәк иш қилған болиду.
13 Қиямәт күни һәр кимниң сиңдүргән әҗриниң қандақлиғи ашкарә болиду.
У күни һәммә адәмниң сиңдүргән әҗриниң қиммити отта синилиду. 14 Әгәр
бир кишиниң һул үстигә қойған материаллири отқа бәрдашлиқ берәлисә, у
киши Худадин мукапат алиду. 15 Қойған материаллири көйүп кәтсә, у

мукапаттин мәһрум болиду. Һалбуки, у Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғи
үчүн қутқузулиду. Лекин у худди от ичидин қутулуп чиққан адәмгә
охшайду.
[16] Һәҗәва, силәр өзәңларниң Худаниң ибадәтханиси екәнлигиң-ларни вә
Худаниң Роһи силәрниң араңларда болидиғанлиғини билмәм-силәр?
[17] Әгәр бир киши Худаниң ибадәтханисини харап қилса, Худаму уни харап
қилиду. Чүнки Худаниң ибадәтханиси Худа-ға беғишланғандур. Силәр
һәммиңлар, йәни Худаға мәнсүп болған мәсиһийләр җамаити дәл Худаниң
ибадәтханиси.
[18] Силәр өзәңларни башқилардин дана чағлап, өз-өзәңларни алдимаң-лар.
Әгәр араңлардин бирәрси Худани тонумайдиғанларниң көз-қариши бойичә
өзини дана дәп һесаплиса, ундақта у бу даналиғидин ваз кәчсун. Бундақ
болғанда, у гәрчә Худани тонумайдиғанларниң нәзәридә «надан» дәп
қаралсиму, лекин Худаниң нәзәридә дана һесап-линиду. [19] Чүнки Худани
тонумайдиғанлар немини даналиқ дәп һесаплиса, Худаниң нәзәридә бу хил
«даналиқ» әқилсизликтур. Муқәддәс Язмиларда бундақ даналар тоғрисида:
«Худа өзлирини дана дәп санайдиғанларни, өзлириниң һейлә-микирлири
билән өзлириниң қапқиниға дәсситиду», дәп йезилған. [20] Муқәддәс
Язмиларниң йәнә бир йеридә: «Худа данишмәнләрниң ой-пикриниң бекар
хиял екәнлигини билиду», дәп йезилған. [21-22] Шуниң үчүн һеч ким: «Мән бу
киши яки у кишиниң тәрәпдари», дәп махтанмисун. Чүнки мәйли Павлус,
Аполлос яки Петруслар болсун, уларниң һәммиси Худа тәрипи-дин
әвәтилгән, силәр үчүн ишләватқан кишиләрдур. Һәтта бу дуния,
һаят-маматлиқ, һазир яки кәлгүси болсун, һәммиси силәргә мәнсүп-тур.
[23] Силәр болсаңлар Әйса Мәсиһкә, Әйса Мәсиһ болса Худаға мәнсүптур.

4

Әйса Мәсиһниң әлчилири

[1] Шундақ екән, силәр бизни пәқәт Әйса Мәсиһниң хизмәткарлири, дәп
қаришиңлар керәк. Худа бизгә Өзиниң бурун ашкарилимиған
һәқиқәтлирини силәргә чүшәндүрүш вәзиписини тапшурған. [2] Бирәр
вәзипини иҗра қилғучилардин тәләп қилинидиғини ишәнчлик болуштур.
[3] Силәр ейтиңларчу, мән ишәнчлик хизмәткарму? Кишиләр маңа қандақ
баһа бәрсә беривәрсун. Иш қилип, уларниң баһаси маңа нисбәтән әрзимәс
бир иштур. Һәтта өзәмму өзәмгә баһа бәрмәймән. [4] Мән өз хизмитимдә
хаталиқ йоқ дәп қарисамму, лекин бу пикрим өзәмни ақлалмайду.
Хизмитимни баһалиғучи пәқәт Рәббимдур. [5] Шуниң үчүн Рәббимиз қайтип
кәлмигичә, башқиларниң хизмитигә баһа бәрмәңлар. Чүнки У қайтип
кәлгәндә, кишиләрниң қараңғулуқ ичидә йошурунған барлиқ ишлирини
йоруқлуққа чиқириду вә инсанларниң қәлбидики мәхсәтлирини
ашкарилайду. У чағда Худа һәр кимни өзигә тегишлик махташқа сазавәр
қилиду.

[6] Қериндашлар, силәрниң мәнпийитиңлар үчүн бу ишларға өзәм-ни вә
Аполлосни мисал қилдим. Мениң мәхситим, силәрниң «Муқәддәс
Язмиларда йезилғанларға хилаплиқ қилмаңлар», дегән сөзниң мәнасини
чүшинип, биримизни йәнә биримиздин үстүн баһалап махтан-маслиғиңлар
үчүндур. [7] Немишкә силәр өзәңларни башқилар-дин үстүн дәп қарайсиләр?
Һәҗәва, силәрдә бар болған барлиқ илтипатлар Худа тәрипидин
берилмигәнму? Ундақта, силәр немишкә бу илтипатларға худди өзәңларға
тайинип еришкәндәк махтини-силәр?
[8] Силәр һазир биз муһтаҗ болған һәммә илтипатларға егә болдуқ, ишәнч
җәһәттики барлиқ қабилийәтләргә ериштуқ, дәп ойлайдикән-силәрдә?!
Силәр өзәңларчә көрәңләп, бизни көзгә илмай, өзәңларла падишадәк
болувапсиләрдә?! Мән һәқиқәтәнму силәрниң Худаниң падишалиғида
һөкүм сүрүшүңларни үмүт қилимән. Чүнки расттинла шундақ болған
болсаңлар, бизму силәр билән биллә һөкүм сүргән болаттуқ! [9] Лекин
мениңчә Худа биз әлчиләрни әң төвән орунға қойди. Чүнки биз худди
өлүмгә һөкүм қилинип, сазайи қилинған мәһбуслардәк, пүткүл каинат, йәни
периштәләр вә инсанлар алдида тамашиға қалдуқ. [10] Биз Әйса Мәсиһкә
мәнсүп болғанлиғимиз үчүн, көпчилик тәрипидин наданлар дәп қаралдуқ,
лекин силәр болсаңлар Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн,
өзәңларни «әқиллиқ» дәп қараватисиләр. Биз аҗиз дәп қаралдуқ. Лекин
силәр болсаңлар өзәңларни ишәнчимиз «күчлүк» дәп һесаплаватисиләр.
Силәр һөрмәткә сазавәр болдуңлар, лекин биз болсақ камситилдуқ! [11] Биз та
һазирғичә пат-патла ач-ялиңач, уруп-соқулуш, сәрсанлиқ-сәргәрданлиқта
җүрүватимиз. [12] Икки билигимизгә тайинип, ишләп җан беқиватимиз. Бизгә
тил-аһанәт қилғанларға бәхит тиләватимиз, зиянкәшликкә учрисақ,
бәрдашлиқ бериватимиз. [13] Төһмәт қилинсақ, меһриванларчә җавап
қайтуруватимиз. Биз та һазирғичә дунияниң әхлити, инсанларниң
сүпүрүндиси, дәп қариливатимиз.
[14] Бу сөзләрни йезиштики мәхситим, силәрни хиҗил қилиш әмәс, бәлки
силәрни сөйүмлүк пәрзәнтлирим дәп қарап, силәргә тәлим бериштур.
[15] Әйса Мәсиһкә бағланған йеңи һаятиңларда силәргә тәлим бәргүчиләр көп
болсиму, лекин атаңлар пәқәт мән бирла. Чүнки силәр мән йәткүзгән Хуш
Хәвәрни қобул қилғанда, мән силәрниң ишәнч җәһәттики атаңлар болдум.
[16] Шуниң үчүн силәрниң мени үлгә қилишиңларни өтүнимән. [17] Ишәнч
йолида өз оғлумдәк қәдирлик вә ишәнчлик болған Тимотийни мошундақ
қилишиңларға ярдәм бәрсун дәп, йениңларға әвәтимән. У силәргә мениң
Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған йеңи һаятимни қандақ өткүзгәнлигимни
әслитиду. Бу дәл мениң һәр қайси җайлардики җамаәткә үгәткәнлирим
билән бирдәк.
[18] Араңларда бәзиләр мени йенимизға кәлмәйду дәп ойлап, тәкәббур-луқ
қиливатиду. [19] Лекин Худа буйриса, йеқинда чоқум йениңларға баримән. У
чағда бу һакавурларниң немини сөзләйдиғанлиғини әмәс, бәлки уларда
Муқәддәс Роһниң күч-кудритиниң зади бар яки йоқлуғини көрүп бақимән.

[20] Чүнки Худаниң Падишалиғи сөз арқилиқ әмәс, бәлки Муқәддәс Роһниң
күч-қудрити арқилиқ аян болиду. [21] Силәргә таяқ елип барайму яки
меһир-муһәббәт вә мулайимлиқму? Қайсисини халайсиләр?

5

Мәсиһийләр жамаитидики әхлақ мәсилиси

[1] Мән һәқиқәтән араңларда жинсий әхлақсизлиқниң бар екәнли-гини
аңлидим. Бу хил әхлақсизлиқ һәтта бутпәрәсләрниң ичидиму учримайду.
Бири өгәй аниси билән давамлиқ бир орунда йетипту! [2] Шундақ туруп,
силәр йәнә ишәнчимиз камаләткә йәтти, дәп махтинип жүрисиләр. Силәр бу
ишқа қаттиқ қайғуруп, бундақ қилғучини араңлардин қоғлап
чиқиришиңлар керәк әмәсму? [3] Мән силәрдин жирақта болсамму, қәлбим
силәр билән биллә. Худди мән араңларда турғандәк, бу гунани қилғучини
Рәббимиз Әйсаниң нами билән көңлүмдә сораққа тарттим. [4] Шуңа силәр
һәммә мәсиһийләрни чақирип, Рәббимиз Әйсаниң нами билән бир йәргә
жәм болғанда, мениму силәр билән биллә дәп қарап, Рәббимиз Әйсаниң
күч-қудрити билән [5] у адәмни мәсиһийләр жамаитидин қоғлап чиқирип,
шәйтанниң илкигә қайтуруңлар. Буниң билән у яман йолдин йенип, гунакар
тәбиитиниң күчидин қутулуп, Рәббимиз Әйса қайта кәлгән күни
қутқузулсун. [6] Силәрниң махтинишиңлар тоғра әмәс. «Кичик-кинә
хемиртуруч пүтүн хемирни болдуралайду», дегән сөзни яхши билисиләрғу?
[7] Шуңа жамаәтниң пак болуши үчүн, бундақ гунакарни араңлардин
чиқириветиңлар. Силәр аллибурун пакланғансиләр. Чүнки «Өтүп кетиш»
һейтиниң қурванлиқ Қозиси болған Әйса Мәсиһ бизниң гуналиримизниң
кәчүрүм қилиниши үчүн қурванлиқ қилинған. [8] Шуниң үчүн худди
йәһудийлар «Өтүп кетиш» һейтини өткүзүштин илгири өйлирини
хемиртуручтин хали қилғандәк, бизму бурунқи һаятимиздики
хемиртуручни, йәни яманлиқ вә өчмәнликни ташлап, Әйса Мәсиһкә
бағланған йеңи һаятимизни сәмимийлик вә һәқиқәт ичидә шат-хорамлиқта
өткүзәйли.

[9] Алдинқи хетимдә силәргә шәһваний һәвәсләргә берилгән әхлақсиз
адәмләр билән алақә қилмаслиқ тоғрисида язған едим. [10] Шүбһисизки, мән
Әйса Мәсиһкә ишәнмәйдиғанлар арисидики шәһваний һәвәсләргә берилгән
әхлақсизлар, ачкөзлүкләр, алдамчилар яки бутпәрәсләр билән алақә
қилмаңлар, демәкчи әмәсмән. Әгәр шундақ дегән болсам, бу дунийдин
айрилишқа мәжбур болаттиңлар. [11] Лекин һазир мән өзини мәсиһий дәп
атавалған, әмәлиятта шәһваний, ачкөз, бутпәрәс, төһмәт-хор, һарақкәш яки
алдамчи кишиләр билән алақә қилмаслиғиң-ларни, һәтта улар билән
һәмдәстиханму болмаслиғиңларни яздим. [12-13] Чүнки мәсиһийләр
жамаитиниң әзаси әмәсләрни сорақ қилишқа бизниң немә һоқуқумиз бар?
Уларни Худа Өзи сорақ қилиду. Лекин мәсиһий-ләр жамаитиниң әзалирини
сорақ қилишқа бизниң һоқуқумиз бар. Шуңа Муқәддәс Язмиларда

йезилғинидәк: «Яманлиқ қилғучини араң-лар-дин қоғлап чиқириңлар».

6

Мәсиһийләр арисидики давалар

[1] Араңларда бир мәсиһийниң йәнә бир мәсиһий үстидин давалири болса,
уни мәсиһийләрниң бир тәрәп қилишиға тапшурмай, Худани тонумайдиған
сорақчиға әризә қилип барғини қандақ болғини? [2] Әйса Мәсиһ қайтип
кәлгәндин кейин, бу дунияни сорақ қилидиғанларниң Худаниң муқәддәс
хәлқи екәнлигини билмәмсиләр? Силәр дунияни сорақ қилидиғанлардин
екәнсиләр, ундақта бундақ кичиккинә даваларни бир тәрәп қилишқа
яримамсиләр? [3] Кәлгүсидә периштәләрни сорақ қилидиғанлиғиңларни
билмәмсиләр?! Шундақ екән, һазирқи турмушуңларда мәсиһийләр
арисидики кичик давалар-ларни һәл қилишни чоқум билишиңлар керәк.
[4] Шундақ туруп, араңларда давалар көрүлгинидә, немишкә уни һәл қилиш
үчүн Әйса Мәсиһни тонумайдиған, мәсиһийләр җамаити билән
охшимайдиған көз қараштa болған сорақчиларға барисиләр? [5] Бу немә
дегән шәрмәндә иш-һә! Мәсиһийләр арисида бу даваларларни һәл қилғидәк
парасәтлик бирәр киши йоқму? [6] Йәнә келип, силәр қериндашлар
бир-бириңлар билән давалишиватисиләр, йәнә келип ишәнмәйдиған-лар
алдида давалишиватисиләр!
[7] Әмәлиятта бир-бириңлар үстидин давалишиш силәр үчүн чоң
мәғлубийәттур. Ундақ қилиштин көрә, өз ара бәзи бир наһәқлиққә
учрисаңлар яки аз-тола алдансаңлар немә бопту? [8] Бирақ силәр наһәқ-лиққә
учримай, эксичә өзәңлар наһәқлиқ қиливатисиләр вә башқи-ларни
алдаватисиләр, һәтта қериндашлириңларғиму шундақ қиливатисиләр!
[9] Яманлиқ қилғучиларниң Худаниң Падишалиғиға кирәлмәйдиғанлиғини
билмәмсиләр? Силәр өз-өзәңларни алдимаңлар! Барлиқ җинсий
әхлақсизлиқ қилғучилар, бутпәрәсләр, нека садиқ-лиғини бузғучилар,
һәзиләкләр, әр билән әр яки аял билән аял ара җинсий мунасивәт
қилғучилар, [10] оғрилар, ачкөзләр, һарақкәшләр, төһмәтхорлар вә
алдамчиларға Худаниң Падишалиғида орун йоқ. [11] Бәзилириңлар бурун
мана шундақлардин едиңлар. Лекин Рәббимиз Әйса Мәсиһниң күч-қудрити
вә Худаниң Роһи арқилиқ гунайиңлар жуюлуп, Худаға беғишландиңлар вә
Худа тәрипидин һәққаний адәм дәп җакаландиңлар.

Тениңларни Худани улуқлашқа беғишлаңлар

[12] Бәзиләр: «Худа тәрипидин мәнъий қилинмиған болса, немә қилимән
десәм, өз ихтиярим», дейиши мүмкин. Лекин һәммә иш пайдилиқ
болувәрмәйду. «Немә қилимән десәм, өз ихтиярим» дейилсиму, лекин һеч
нәрсигә қул болмаслиғимиз керәк. [13] «Тамақ қосақ үчүн, қосақ тамақ үчүн»
дегәнлик тоғра. Лекин бәзиләр худди шуниңдәк, җинсий әхлақсизлиқму тән
үчүндур, дәп қарайду. Бундақ қараш тоғра әмәс. Қосақ вә тамақ пәқәт бу

дуниядила болуп, Худа һәр иккилисини йоқитиду. Тенимиз болса, у дуниядиму болиду. Билишиңлар керәкки, тенимиз у җинсий әхлақсизлиқ үчүн әмәс, бәлки Рәббимиз үчүндур. Рәббимиз болса тенимизниң еһтияҗини тәминләйду. [14] Худа Өз қудрити билән Рәббимизни тирилдүргинидәк, бизниму тирилдүриду. [15] Бизниң тенимизниң Әйса Мәсиһниң тени-ниң әзалири екәнлигини билмәмсиләр? Ундақта, араңларда бири Әйса Мәсиһниң тениниң әзаси болған өз тенини бир паһишә аял билән бирләштүрсә боламду? Һәргиз болмайду. [16] Паһишә аял билән биргә болған кишиниң униң билән бир тән болидиғанлиғини билмәм-силәр? Чүнки Муқәддәс Язмиларда әр-аял тоғрилиқ: «Иккиси бир тән болиду», дейилгән. [17] Һалбуки, Рәббимиз билән бирләшкән киши болса, Униң билән роһий җәһәттә бир болиду.

[18] Шуниң үчүн җинсий әхлақсизлиқтин жирақ болуңлар. Инсанлар қилған башқа гуналарниң һәммиси тәнниң сиртида болиду. Лекин җинсий әхлақсизлиқ қилғучи өз тенигә қарши гуна қилған болиду. [19] Тениңларниң Муқәддәс Роһниң ибадәтханиси екәнлигини билмәм-силәр? Худа силәргә ата қилған Муқәддәс Роһ қәлбиңларда яшайду. Силәр өзәңларға әмәс, бәлки Худаға мәнсүпсиләр. [20] Чүнки У силәрни Әйса Мәсиһниң қиммәтлик қени билән Өзигә мәнсүп қилди. Шуниң үчүн тениңларни Худани улуқлашқа атаңлар.

7

Нека мәсилиси

[1] Әнди силәр хетиңларда оттуриға қойған мәсилиләргә келәйли. Силәр «Әрләрниң өз аяллириға йеқинлашмаслиғи яхшиму?» дәп сорапсиләр.
[2] Мениң җававим шуки, араңларда йүз бәргән җинсий әхлақсизлиқтин сақлиниш үчүн, һәр бир җүп әр-аял өз җүплири билән бир орунда ятсун.
[3] Әр аялиға нисбәтән әрлик мәҗбурийитини ада қилиши, аялму еригә нисбәтән аяллиқ мәҗбурийитини ада қилиши керәк. [4] Аялниң тени пәқәт өзигила әмәс, еригиму тәәллуқтур. Шуниңға охшашла, әрниң тениму өзигила әмәс, аялиғиму тәәллуқтур. [5] Әр-аял бир-бириниң җинсий тәливини рәт қилмаслиғи керәк. Пәқәт пүтүн зеһниңлар билән дуа қилиш мәхситидә өз мақуллуғуңлар билән вақитлиқ биргә ятмаслиққа келишкәндин башқа вақитларда бир-бириңлардин айрилип ятмаңлар. Болмиса, шәйтан силәрниң өзәңларни тутувалалмиғанлиғиңлардин пайдилинип, силәрни нека садиқлиғини бузушқа аздуруп кетиши мүмкин. [6] Вақитлиқ айрилип туруш тоғрисидики бу сөзлирим пәқәтла бир тәклип, буйруқ әмәс.
[7] Әлвәттә, һәммиңларниң маңа охшаш той қилмаслиғиңларни халат-тим. Лекин бу ишта һәммә адәм охшаш әмәс. Чүнки Худа илтипат көрситип, бәзиләргә той қилишни, бәзиләргә болса той қилмай өтүшни бәргән.

[8] Әнди җориси өлүп кәткән әр вә аялларға кәлсәк, силәргә шуни ейтип қояйки, силәрниң маңа охшаш той қилмай яшиғиниңларни яхши дәймән.

[9] Лекин өзәңларни тутувалалмисаңлар, некалиниңлар. Чүнки шәһвәт отида
көйгәндин көрә, некалиқ болған яхшидур.
[10] Некалиқ болған мәсиһийләргә кәлсәк, уларға шуни буйруймәнки, аял
еридин ажрашмисун. Бу мениңла әмәс, бәлки Рәббимизниңму буйруғидур.
[11] Ажрашқан болса, қайта той қилмисун яки өз ери билән қайтидин
яришивалсун. Әрму аялини қоюветмисун.
[12] Қалғанлириңларға кәлсәм, гәрчә бу тоғрилиқ Рәббимиздин һеч қандақ
буйруқ алмиған болсамму, лекин мән силәргә шуни ейтимән-ки, әгәр той
қилғандин кейин әр Әйса Мәсиһкә ишинип, аяли ишәнмигән болса, бирақ
давамлиқ биргә яшашқа рази болса, у чағда ери уни қоюветмисун. [13] Әгәр
той қилғандин кейин аял Әйса Мәсиһкә ишинип, ери ишәнмигән болса,
бирақ давамлиқ биргә яшашқа рази болса, у чағда аяли униңдин
ажрашмисун. [14] Чүнки Әйса Мәсиһ-кә ишәнмигән җүпти униң мәсиһий ери
яки аяли арқилиқ Худа тәрипидин қобул қилинип, уларниң некаси Худаниң
нәзәридә йәнила пак болиду. * Ундақ болмиғанда, уларниң пәрзәнтлири
напак болатти, әмәлиятта пактур. [15] Бирақ ишәнмигән тәрәп айрилимән
десә, айрилсун. Мәсиһий әр болсун яки аял болсун, бундақ әһвалда өз
некасини зорлап давамлаштурушиниң һаҗити йоқ. Һалбуки, Худа силәрни
җүптиңлар билән инақлиқта яшашқа чақирған. [16] Әй мәсиһий аял, бәлким
ериң сән арқилиқ Әйса Мәсиһкә ишинип, қутқузулуши мүмкин. Әй
мәсиһий әр, бәлким аялиң сән арқилиқ Әйса Мәсиһкә ишинип,
қутқузулуши мүмкин.

Ишәнч йолиға чақирилған вақиттики салаһийәт мәсилиси

[17] Һәр ким Худа тәрипидин чақирилғанда Рәббимиз Әйса униңға ата
қилған салаһийәт бойичә яшавәрсун. Буни һәммә мәсиһийләр җамаитигә
буйруймән. [18] Мәсилән, бир киши Худа тәрипидин чақири-лиштин бурун
йәһудий диниға кириш үчүн хәтнә қилинған болса, у буни йошурмисун.
Бир киши Худа тәрипидин чақирилғанда хәтнә қилинмиған болса, шундақ
туривәрсун. [19] Ишәнгүчиниң хәтнә қилинған яки қилинмиғанлиғи муһим
әмәс, әң муһими униң Худаниң әмирлиригә әмәл қилишидур. [20] Һәр ким
Худа тәрипидин чақирилғанда қандақ салаһийәттә болған болса, шу
салаһийәтни сақлисун. [21] Әгәр сән Худа тәрипидин чақирилғанда қул
болған болсаң, өзәңниң қул болғанлиғиңдин қайғурма. Лекин әркин
болалисаң, пурсәтни қолдин бәрмә. [22] Худа тәрипидин чақирилған киши
қул болса, у Рәббимиз Әйсаға мәнсүп болғанлиғидин роһий җәһәттә азат
қилинған әркин адәмгә айлиниду. Шуниңдәк Худа тәрипидин чақирилған
киши әркин адәм болса, у Әйса Мәсиһкә бойсунғанлиғидин Униң қулиға
айлиниду. [23] Худа Әйса Мәсиһниң қиммәтлик қени билән силәрни гунаниң

---

* **7:14** 14. Бәзиләр «Бир мәсиһий әр яки аялниң җүпти Әйса Мәсиһкә ишәнмигән болса, уларниң некаси булғанған болиду, шуңа улар аҗиришиши керәк», дәп қаратти. Бундақ көз-қараш хата.

илкидин әркинликкә чиқарди. Шуңа әнди силәр Худаға бойсунуңлар,
инсанларниң ой-пикирлиригә қул болмаңлар. 24 Қериндашлар, һәр ким
Худа тәрипидин чақирилғанда қандақ салаһийәттә болған болса, Худаға
бағланған йеңи һаятида шу бойичә яшисун.

Некалишиш вә некалашмаслиқ мәсилиси

25 Хетиңлардики бойиға йәткән қизлар мәсилисигә кәлсәк, Рәбби-миз-дин
улар тоғрисида бирәр әмир алмидим. Шундақтиму өз пикирли-римни
оттуриға қоймақчимән. Рәббимиз маңа рәһим-шәпқәт көрсәт-кәнлиги үчүн,
мениң сөзлирим ишәнчликтур. 26 Мән шундақ қараймәнки, бүгүнки
қийинчилиқларға нәзәр салғанда, һәр ким Әйса Мәсиһкә ишәнгән чағдики
салаһийитидә қалғини яхши. 27 Өйләнгән болсаң, аялиңни қоюветишни
ойлима. Өйләнмигән болсаң, өйлини-мән демә. 28 Лекин өйләнсәңму гуна
қилған болмайсән. Бойиға йәткән қизларму әргә тәгсә, гуна қилған
болмайду. Бирақ некалиқ болған-ларниң күндилик турмушта хилму-хил
қийинчилиқлири болиду. Мән силәрниң бу қийинчилиқлардин
сақлинишиңларни халаймән.
29 Қериндашлар, шуни демәкчимәнки, Худаға хизмәт қилидиған вақтимиз
қистур. Буниңдин кейин Худаға хизмәт қилишта өйләнгән әрләр
өйләнмигәндәк, пүтүн нийити билән Худаға хизмәт қилсун. 30 Матәм
тутуш, хошал болуш яки бай болуш Худаға хизмәт қилишта һәргиз тосалғу
болмисун. 31 Бу дуния байлиқлиридин һөзүрлиниват-қанларму байлиққа
берилип кәтмисун. Чүнки бу дуния өткүнчидур.
32 Ғәмсиз болушуңларни үмүт қилимән. Өйләнмигән әр Рәббимизни
хурсән қилиш үчүн, Рәббимизниң ишлириниң ғемини қилиду. 33 Лекин
өйләнгән әр аялини хурсән қилиш үчүн, бу дунияниң ишлириниң ғемини
қилиду. 34 Шуниң билән униң көңли иккигә бөлүнүп кетиду. Әрсиз аял яки
некалиқ болмиған қиз болса, җисманий вә роһий җәһәттә өзини Худаға
беғишлаш мәхситидә Рәббимизниң ишлириниң ғемини қилиду. Лекин
некаланған аял болса ерини хурсән қилиш үчүн, бу дунияниң ишлириниң
ғемини қилиду.
35 Буни силәрниң пут-қолуңларни чүшәп қоюш үчүн әмәс, бәлки силәргә
пайдиси болсун вә көңлини иккигә бөлмәй, өзлирини Рәбби-миз-гә атап,
Униң үчүн яшисун, дәп ейтиватимән. 36 Әгәр бир киши вәдиләшкән қизини
артуқчә күткүзүп қоюп, униң билән той қилмиған болса вә шу сәвәптин бу
қизға үз келәлмәйдиғанлиғини һис қилса, ундақта тегишлик дәп қариған
ишни қилсун, йәни уни әмригә алсун. Бундақ қилиш гуна қилғанлиқ
болмайду. 37 Бирақ бир киши бесим астида әмәс, өз ирадиси билән
вәдиләшкән қизини әмригә алмаслиққа қарар қилған болса һәм шәһвитини
бесивалалайдиған болса, яхши қилған болиду. 38 Қисқиси, той қилиш яхши,
той қилмаслиқ техиму яхши.
39 Ери һаят чағда аяли еригә некада бағланған болиду. Лекин ери өлүп
кәтсә, халиған киши билән некалинишқа әркиндур. Лекин у киши мәсиһий

болуши керәк. [40] Бирақ тул аял тул пети турса, техиму бәхитлик болиду. Бу
мениң көз қаришим. Лекин мән ойлаймәнки, бу көз қаришимға Худаниң
Роһи йетәкчилик қилди.

8

Қериндиши үчүн өз хаһишидин ваз кечиш

[1] Әнди хетиңлардики бутқа атап нәзир қилинған гөшни * йейиш яки
йемәслик мәсилисигә келәйли. Силәр һәммимизниң бу мәсилигә нисбәтән
билимимиз бар, дәп қарайсиләр. Бирақ билими көп болған адәм
тәкәббурлишип кетиши мүмкин. Лекин меһир-муһәббити көп болған адәм
болса, қериндишиниң ишәнчини мустәһкәмләшкә пурсәт издәйду. [2] Өзини
билармән чағлайдиған киши әмәлиятта билишкә тегишлик нәрсиләрни
билмәйду. [3] Лекин Худани сөйгән киши Худаниң көз қаришида һәқиқәтән
билимгә егә адәм болиду.

[4] Хош, әнди бутқа атап нәзир қилинған гөш мәсилисигә келәйли. Бизгә
мәлумки, көп адәмләр ибадәт қиливатқан бутлар Худа әмәстур. Ялғуз бир
Худадин башқа Илаһ йоқтур. [5] Гәрчә бәзиләр дунияда нурғун илаһлар бар,
улар зимин вә асманда яшайду, дәп қариған һәм уларни өзиниң худаси вә
рәбби дәп етирап қилған болсиму, [6] бирақ биз үчүн пәқәтла ялғуз бир Худа,
йәни асмандики Худа Атимизла бардур. У пүткүл мәвҗудатниң
Яратқучисидур, биз Униң үчүн яшаймиз. Шуниңға охшаш биз үчүн ялғуз
бир Рәб, йәни Рәббимиз Әйса Мәсиһ бардур. Пүткүл мәвҗудат У арқилиқ
моҗуттур. Бизму У арқилиқ йеңи һаятқа егә болдуқ. [7] Лекин һәммә
мәсиһийләр бундақ билимни тонуп йәтмиди. Уларниң бәзилири мәсиһий
болуштин бурун бутпәрәслик адәтлиригә көнүп қалғачқа, һазирму бутқа
атап нәзир қилинған гөшни йейишни бутқа ибадәт қилиш билән баравәр
дәп қарайду. Шуңа улар бу гөшни йейишкә җүръәт қилалмайду. Әгәр улар
бу гөшни йәп қалған болса, өзлирини булғандуқ дәп һис қилип, виждани
азаплиниду. [8] Әмәлиятта һәр қандақ бир йемәкликни йейиш яки йемәслик
билән өзимизни Худаға йеқинлаштурғили болмайду. Уни йесәк, Худаға
йеқинлишип қалмаймиз, йемисәкму Худадин жирақлишип кәтмәймиз.
[9] Лекин еһтият қилиңларки, силәрниң мәлум йемәкликни йейиш яки
йемәслик әркинлигиңлар бундақ билимни тонуп йәтмигән мәсиһий
қериндашлириңларниң гуна қилишиға сәвәп болуп қалмисун. [10] Чүнки
бундақ билимни тонуп йәтмигән бир мәсиһий бутниң Худа әмәслигини

---

*8:1 1. Коринтлиқлар бутпәрәс болуп, улар бутларға ибадәт қилиш үчүн, бутқа атап нәзир қилинған гөшни йәтти. Коринтлиқларниң той вә башқа мәрасимлириму бутханиларда өткүзүлүп, бутқа атап нәзир қилинған гөшләр дәстиханға қоюлатти. У чағда бундақ гөшни йейиш яки йемәслик яки бутханида өткүзүлгән мәрасимларға қатнишиш яки қатнашмаслиқ мәсиһийләр үчүн чоң бир мәсилә болған еди.

билидиған силәрниң бутханида өткүзүлүватқан зияпәттә бутқа атап нәзир
қилинған гөшни йәватқанлиғиңларни көрсә, силәргә әгишип, өз вижданиға
қарши һалда уму шу гөшни йейиши мүмкин. Ундақта, силәр униң өз
вижданиға қарши һалда гуна қилишиға сәвәп қилған болуп қалмамсиләр?
[11] Ақивәттә, бундақ билимни тонуп йәтмигән бу қериндишимизниң ишәнчи
силәрниң билимиңлар түпәй-ли-дин вәйран болуши мүмкин. Һалбуки, Әйса
Мәсиһ униң үчүнму қурван болған. [12] Силәр қериндашларни өзлири хата,
дәп қариған ишларни қилишқа дәвәт қилсаңлар, қериндашлар алдида гуна
өткү-зүп, уларниң вижданини җараһәтләпла қалмастин, Әйса Мәсиһ
алдидиму гуна қилған болисиләр. [13] Шуниң үчүн, әгәр йегән гөшүмиз
түпәйли-дин бундақ билимни тонуп йәтмигән қериндишимизниң ишәнчи
бузулғидәк болса, биз бу гөшни қәтъий йемәйла қояйли.

9

Павлусниң өзиниң әлчи екәнлигини испатлиши

[1] Мән башқиларниң мениң үстүмдин уни қил, буни қил дейиши-дин әркин
әмәсму? Мән Худаниң әлчиси әмәсму? Мән Рәббимиз Әйсани өз көзүм
билән көргән әмәсму? Силәрниң ишәнчиңлар мениң Рәббимиз үчүн қилған
хизмитимниң нәтиҗиси әмәсму? [2] Гәрчә башқилар мени әлчи дәп
һесаплимисиму, лекин мән силәр үчүн һәқиқәтән Әйса Мәсиһниң әлчиси.
Чүнки силәрниң мәндин Хуш Хәвәрни аңлап, Рәббимизгә ишәнгиниңлар
мениң әлчи екәнлигим-ниң испати.

[3] Мениң әлчи екәнлигимдин гуманлинидиғанларға беридиған җава-вим
мундақ: [4] Биз әлчи болған екәнмиз, мәсиһийләр тәрипидин йемәк-ичмәк
билән тәминлиниш һоқуқумиз йоқму? [5] Рәббимиз Әйсаниң Өз инилири һәм
Петрус вә башқа әлчиләрдәк бизниңму сәпәрдә биз билән охшаш ишәнчи
бар аяллиримизни һәмра қилип жүрүш һәққимиз йоқму? [6] Һәҗәва, пәқәт
Барнаба билән мәнла мәсиһийләр тәрипидин тәминләнмәй, өз әмгигимиз
билән күн кәчүрүшимиз керәкму? [7] Ким өз пули билән ләшкәрлик қилиду?
Ким көчәт тикип, униң мевисини йемәйду? Ким мал беқип, униң сүтини
ичмәйду? [8] Мән буларни пәқәт инсанниң көз қараши бойичә дедимму? Яқ,
бу һәқтә Тәврат қануни-диму охшаш дейилгәнғу! [9-10] Муса пәйғәм-бәргә
чүширилгән Тәврат қанунида: «Хаман тәпкән өкүзниң ағзини боғма», дәп
йезилған. Бу йәрдә Худаниң көңүл бөлгини пәқәт өкүзләр-му яки буни
мәхсус биз үчүн ейтқанму? Бу, шүбһисиз, биз үчүнму йезилғандур. Чүнки
йәргә уруқ териғучиму, хаман тәпкүчиму өзигә тегишлик үлүшини елиш
үмүти билән ишләйду. [11] Шуниң үчүн араңлар-да Хуш Хәвәрни йәткүзүш
арқилиқ роһий уруқ чечип, силәр-дин маддий җәһәттә һосул елиш
һәддидин ешип кәткәнлик боламду? [12] Башқа тәлим бәргүчиләрниң
силәрдин тәминлиниш һоқуқи болған йәрдә, бизниң тәминлиниш
һоқуқумиз техиму болмамду?

Лекин биз бу һоқуқумиздин пайдиланмидуқ. Әксичә Әйса Мәсиһ

тоғрисидики Хуш Хәвәрниң тарқилишиға тосалғу болуп қалмасли-ғимиз үчүн, һәр қандақ ишқа бәрдашлиқ бериватимиз. [13] Йерусалим-дики чоң ибадәтханида ишләйдиғанларниң кишиләрниң ибадәтханиға елип кәлгәнлири билән тәминлинидиғанлиғини вә қурванлиқ супи-сида вәзипидә болғанларниңму қилинған қурванлиқлардин үлүши барлиғини билмәмсиләр? [14] Шуниңға охшаш, Рәббимиз Хуш Хәвәрни тарқитидиғанларниң турмуши Хуш Хәвәрни қобул қилғанлар тәрипи-дин қамдалсун, дәп буйруған еди.

[15] Лекин мән бу һоқуқниң һеч қайсисидин пайдиланмидим. Һазирму мән бу хәтни бу һоқуқумдин пайдилинай, дәп йезиватқиним йоқ. Мән өлүшкә разимәнки, бирақ бу иш үчүн махтинишимниң қуруқ сөз болуп қелишиға йол қоймаймән. [16] Хуш Хәвәрни тарқатқанлиғимға кәлсәк, униң билән махтиналмаймән, әлвәттә. Чүнки Хуш Хәвәрни тарқитиш мениң борчум. Уни тарқатмисам болмайду! [17] Әгәр Хуш Хәвәрни өз ихтиярим билән тарқатқан болсам, Худадин һәқ елишим керәк еди. Лекин Худа бу вәзипини маңа тапшурған екән, мән буни бир жавапкәрчилик, дәп орунлаймән.
[18] Ундақта, алидиған һәққим немә? У болсиму, Хуш Хәвәр йәткүзүштә елишқа тегишлик һәқни тәләп қилиш һоқуқумдин пайдиланмай, кишиләрни Хуш Хәвәргә һәқсиз егә қилиштур.

[19] Мән һеч кимдин һәқ алмиғанлиғим үчүн, уларниң тәләплиридин әркин. Лекин техиму көп адәмниң Әйса Мәсиһкә ишиниши үчүн, көпчиликниң қулидәк яшап кәлдим. [20] Йәһудийларниң Әйса Мәсиһкә ишиниши үчүн, йәһудийлар арисида болғинимда йәһудийлардәк яшаватимән. Тәврат қанунининиң илкидин азат қилинған болсамму, Тәврат қанунининиң илкидә яшайдиғанларниң Әйса Мәсиһкә ишиниши үчүн, шу кишиләрдәк яшаватимән. [21] Шуниңға охшаш, Тәврат қануни билән мунасивити йоқ йәһудий әмәсләр арисида болғинимда, шу киши-ләргә охшаш яшаватимән. Бу Худаниң қанунидин чәтнәп кәттим дегән-лик әмәс, чүнки мән Әйса Мәсиһниң қануниға бойсунуп яшавати-мән. [22] Худа тоғрисидики билимни тонуп йәтмигәнликтин виждани асанла азаплинидиған мәсиһийләрниң арисида уларға охшаш яшавати-мән. Бундақ қилишимдики мәхсәт, уларниң ишәнч-ини мустәһкәм-ләштур. Барлиқ чариләрни ишлитип техиму көп киши-ләр-ниң қутқузу-луши үчүн, мәйли мән қандақла кишиләрниң арисида болай, Худа мәнъий қилмиғанла болса, шу кишиләрниң адәтлири бойичә яшаймән. [23] Мән техиму көп кишиләрниң бу Хуш Хәвәрни қобул қилип, униңдин келиди-ған бәхиттин мән билән билләә тәң һөзүрли-ниши үчүн, бу ишларни қиливатимән.

[24] Жүгрәш мусабиқисигә чүшкәнләрниң һәммиси жүгригән болсиму, мукапатни ялғуз бирла кишиниң алидиғанлиғини билисиләр. Силәрму Худаниң мукапитиға еришиш үчүн йеңип чиққан тәнһәрикәтчидәк жүгришиңлар керәк. [25] Мусабиқигә чүшкән һәр бир тәнһәрикәтчи вақитлиқ мукапатқа егә болуш үчүн қаттиқ мәшиқ қилиду. Биз болсақ, мәңгү чиримайдиған мукапатқа егә болуш үчүн мәшиқ қилимиз. [26] Шуниң үчүн

мән нишансиз жүгрәватқан кишидәк жүгрәватқиним йоқ. Шундақла худди боксчиға охшаш атқан муштумни бош кәткүзү-ватқиним йоқ. [27] Хуш Хәвәрни йәткүзүп болғандин кейин, Худаниң алдида мукапатқа еришишкә лайиқ әмәс болуп қалмаслиғим үчүн, тенимни етиқат йолида яшашқа қаттиқ көндүрүп, өзәмни тизгин-ләватимән.

10

Бутпәрәсликтин һошияр болуңлар

[1-2] Қериндашлар, Муса пәйғәмбәр заманидики әждатлири-мизниң
Мисирдин чиққанда чөл-баяванда бешидин өткүзгән кәчүрмишлирини
толуқ чүшинишиңларни үмүт қилимән. Уларниң һәммиси шу чағда Худа
ата қилған йол башлиғучи булутниң йетәкли-ши астида болуп, Худаниң
мөҗүзиси арқилиқ Қизил деңиздин сақ-саламәт меңип өтти. Уларниң Қизил
деңиздин өтүши худди мәсиһий-ләрниң чөмүлдүрүшни қобул қилғинидәк
болуп, уларниң һәммиси Муса пәйғәмбәргә әгәшкүчиләрдин болди. [3-
4] Уларниң һәммиси Худа ата қилған охшаш бир йемәкликни йегән вә
«роһий таштин» чиққан охшаш бир суни ичкән. Уларға һәмра болуп кәлгән
бу «роһий таш» дәл Әйса Мәсиһ еди. [5] Шундақтиму уларниң көпинчиси
Худани хурсән қилмиди. Шуңа улар өлүп, җәсәтлири чөл-баяванда қалди.
[6] Улардәк яман ишларға берилмәслигимиз үчүн, бу вақиәләрдин ибрәт
елишимиз керәк. [7] Силәр уларниң бәзилиридәк бутқа ибадәт
қилидиғанлардин болмаңлар. Худди Муқәддәс Язмиларда йезилған-дәк,
өзлири ибадәт қилидиған бутларни хошал қилиш үчүн, «улар кейин
олтирип халиғиничә йәп-ичишип, кәйп-сапа қилишти». [8] Биз уларниң
бәзилиридәк җинсий әхлақсизлиқ қилмайли. Улар мана шундақ қилип,
жигирмә үч миңи бир күндила һалак болди. [9] Биз уларниң бәзилиридәк
мәхсәтлик һалда гуна қилип, Рәббимиз бизни җазаламду яки җазалимамду,
дәп Уни синимайли. Шу чағда ундақ қилғанларни зәһәрлик иланлар чеқип
өлтүргән еди. [10] Биз уларниң бәзилиридәк Худадин нарази болуп, Униңдин
рәнҗимәйли. Шу чағда, бундақ қилғанлар Худа әвәткән җан алғучи
периштә тәрипидин өлтүрүлгән еди. [11] Бу вақиәләр бизләргә савақ болуш
үчүн уларниң бешиға кәлгән еди. Шундақла бу вақиәләр ахир заманда
яшаватқан бизләрниң улардәк болуп қалмаслиғимиз һәққидә агаһландуруш
үчүн хатириләнгән еди. [12] Шуниң үчүн өзини ишәнчтә пут тирәп
турува-тимән, дәп һесаплайдиғанлар жиқилип чүшүштин пәхәс болсун.
[13] Силәр дуч кәлгән синақларға башқа адәмләрму охшаш дуч кәлгән. Худа
ишәнчликтур! У силәрни бәрдашлиқ бериш чекиңлардин һалқи-ған
синақларға учратмайду. Худа силәрниң синаққа дуч кәлгәндә пут тирәп
туралишиңлар үчүн, аздурулуштин сақлиниш йолини ечип бериду.
[14] Шу сәвәптин, қәдирлик қериндашлирим, бутпәрәсликтин
сақли-ниң-лар. [15] Силәрни әқил-һоши җайида кишиләр дәп қарап, буни
ейтиватимән. Ейтқанлиримға өзәңлар баһа бериңлар. [16] Биз Рәббимиз-ни

хатириләш үчүн бир дәстиханда җәм болуп, Худаға шүкүр ейтип җамдики шарапни ичкәндә вә бир нанни бөлүшүп йегәндә, Әйса Мәсиһниң биз үчүн қурван болған тени вә қениниң һесавиға кәлгән илтипатидин ортақ һозурлинимиз. [17] Биз мәсиһийләр көп болсақму, һәммимиз бирла нанни бөлүшүп йегәнлигимиз үчүн, роһий җәһәттә бир тән болимиз.
[18] Исраилларға қараңлар, улар Йерусалимдики чоң ибадәтханида Худаға қурванлиқ қилинған гөшни йейиш билән ибадитини ипади-ләйду. [19] Мән
бундақ дейиш арқилиқ «Бутқа атап қурванлиқ қилинған нәрсиниң бирәр әһмийити бар» яки «Бут һәқиқий Худа» демәкчи-мәнму? [20] Һәргиз ундақ әмәс!
Демәкчи болғиним шуки, бутпәрәсләр қурванлиқлирини Худаға әмәс, җинларға атайду. Силәрниң җинлар билән шерик болушуңларни халимаймән.
[21] Силәр һәм Рәббимизниң җамидикидин, һәм җинларниң җамидикидин ичсәңлар болмайду. Һәм Рәббимизниң дәстихинида, һәм җинларниң
дәстихинида җәм болсаңлар болмайду. [22] Бундақ қилсақ, Рәббимизниң ғәзивини қозғай-миз. Униң җазалишидин қечип қутулушқа күчимиз йетәмду?!
[23] Бәзиләр: «Худа тәрипидин мәнъий қилинмиған болса, немә қилимән десәм, өз ихтиярим», дейиши мүмкин. Лекин һәммә иш пайдилиқ болувәрмәйду. «Немә қилимән десәм, өз ихтиярим», дегән бу сөз тоғра болсиму, лекин һәммә иш қериндашлириниң ишәнч җәһәттә күчлүк болуп йетилишигә ярдәм берәлмәйду. [24] Һәр ким пәқәт өз мәнпийитинила әмәс, башқиларниңму мәнпийитини көзлисун.
[25] Гөш дукинида сетилған гөшләрни бутқа атап нәзир қилинғанму яки қилинмиғанму, дәп сүрүштүрүп жүрмәй, пак виждан билән йәвериңлар.
[26] Чүнки Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк: «Йәр йүзи вә униңдики һәммә нәрсә Рәббимизгә тәәллуқтур». [27] Әгәр Әйса Мәсиһкә ишәнмигән бир киши
силәрни зияпәткә чақирса вә силәрму бармақчи болсаңлар, алдиңларға қоюлған һәммә нәрсини бутқа атап нәзир қилинғанму яки қилинмиғанму, дәп
сүрүштүрмәй, пак виждан билән йәвериңлар. [28] Лекин башқа бири силәргә:
«Бу бутқа атап қурванлиқ қилинған гөш» десә, у кишиниң ишәнчини ойлап бу гөшни йемәңлар. Чүнки бу гөшни йейиш униң нәзәридә гуна болиду. [29] Бу
йәрдә силәрниң вижданиңларни әмәс, бәлки у кишиниң вижданини демәкчимән.
Ундақта, немә үчүн башқиларниң виждани мениң әркинлигимни чәклисун?
[30] Әгәр мән Худаға шүкүр ейтип бундақ зияпәткә қатнашсам, йәнә немә үчүн шүкүр ейтип йегән бу йемәклигим сәвәвидин әйипли-нишкә учришим керәк?
[31] Муһими немә йәп, немә ичишиңлар, қандақла иш қилишиңлардин қәтъий нәзәр, уни пәқәт Худаниң улуқлиниши үчүн қилиңлар. [32] Башқиларни, мәйли
улар йәһудийлар, йәһудий әмәсләр яки Худаға мәнсүп җамаәттики мәсиһийләр болсун, гунаға башлайдиған ишни қилмаңлар. [33] Өзәмму силәргә
дегәнлирим бойичә иш қилимән. Мән һәр қайси җәһәттин һәммә адәмни хурсән қилишқа тиришимән. Чүнки мән өз мәнпийитим үчүн әмәс, бәлки көпчиликниң қутқузулуши үчүн уларниң мәнпийитини көзләймән.

11

[1] Мән Әйса Мәсиһни өзәмгә үлгә қилғинимдәк, силәрму мени өзәң-ларға
үлгә қилиңлар.

Ибадәт қаидилири

[2] Дайим мени әсләп турғанлиғиңлар вә мән силәргә йәткүзгән тәлим-ләргә
әмәл қилғанлиғиңлар үчүн силәрни махтаймән. [3] Лекин шуниму
билишиңларни үмүт қилимәнки, һәммә әрниң беши Әйса Мәсиһтур.
Аялниң беши әр, Әйса Мәсиһниң беши болса Худадур. [4] Шуңа ибадәткә
қатнашқанда, бир әр бешиға бир немә артип дуа қилса яки Худаниң
пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзсә, у өз беши болған Әйса Мәсиһкә
һөрмәтсизлик қилған болиду. [5] Бир аял бешиға бир нәрсә артмай дуа қилса
яки Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзсә, уму өз беши, йәни өз еригә
һөрмәтсизлик қилған болиду. Бундақ аялниң чечи чүшириветилгән аялдин
пәрқи йоқтур. [6] Әгәр аял бешиға бир нәрсә артишни халимиса, ундақта у
чечини кәскүзүвәтсун. Һалбуки, бир аялниң чечиниң кесилиши яки
чүширилиши номус иш болған екән, ундақта у аял ибадәткә қатнашқанда
бешиға бир немә артсун. [7] Әрләр болса ибадәткә қатнашқанда, бешиға бир
нәрсә артмаслиғи керәк. Чүнки әр Худаниң обризида яритилған болуп,
Худаниң шан-шәривини әкис әттүриду. Аял болса әрниң шан-шәривини
әкис әттүриду. [8] Чүнки инсан яритилған чағда, әр аялдин әмәс, аял әрдин
яритилған. [9] Шундақла әр аял үчүн әмәс, аял әр үчүн яритилған. [10] Шуниң
үчүн аялларниң бешиға бир нәрсә артиш яки артмаслиқ һоқуқи бар
болсиму, буни мувапиқ ишләтсун. * Бу һәм периштәләр үчүндур.
[11] Һалбуки, Рәббимизгә бағланған йеңи һаятимизда аяллар әрләрдин
мустәқил әмәс, әрләрму аяллардин мустәқил әмәс. [12] Чүнки аял әрдин
яритилған болсиму, лекин әрму аялдин туғулиду. Һәр иккилиси пүткүл
мәвҗудатни яратқан Худа тәрипидин яритилған.
[13] Силәр өзәңлар ейтиңларчу, аялларниң бешиға бир нәрсә артмай туруп,
Худаға дуа қилиши тоғриму? [14] Силәр әрләрниң узун чач қоюшиниң өзлири
үчүн номус екәнлигини тәбиий һалда билисиләрғу? [15] Лекин аялларниң
узун чечи Худаниң уларға япқуч қилип бәргән гөзәллигидур. [16] Әгәр
кимду-ким бу сөзләргә қарши чиқса, мән шун-дақ дәләләймәнки, бу биз
әзәлдин әмәл қилип келиватқан қаидә. Худаға мәнсүп болған һәр қайси
җамаәтму буни тоғра, дәп қарайду.

Рәббимизни хатириләш үчүн җәм болидиған дәстихан

[17] Төвәндики ишларға кәлсәк, мән бу тоғрисида силәрни махтал-маймән.

---

*__11:10__ 10. Бу айәтниң йәнә икки хил мәнаси болуши мүмкин: «Шуниң
үчүн аяллар бешиға бир нәрсә артип, әрлиригә бойсунидиғанлиғини
ипадилисун» яки «Шуниң үчүн аяллар жиғилишларда бешиға бир нәрсә
артип, Худаниң уларға бәргән ибадәткә қатнишиш һоқуқини ипадилисун».

Чүнки силәрниң жәм болушуңларниң пайдисидин зийини көп болуватиду.
[18] Биринчидин, силәр ибадәткә жәм болғиниңларда, араңларда груһларға
бөлүнүшләр болғанлиғини аңлидим. Бу гәпкә қисмән ишәндим.
[19] Араңларда бөлүнүшләрниң пәйда болушидин сақланғили болмайду.
Лекин мошундақ болғанда, зади кимниң Худани хурсән қилидиғанлиғини
көрүвалғили болиду. [20] Силәр Рәббимизни хатириләш мәхситидә бир
дәстиханға жәм болимиз, дәйсиләр. Әмәлиятта буниң үчүн жәм
болмайдикәнсиләр. [21] Чүнки силәр бир-бириңларни күтмәй, өзәңлар елип
кәлгән тамақни өзәңлар йәверидикәнсиләрдә, бәзиләр қанғичә
йәп-ичидикән, йәнә бәзиләр ач қалидикән. [22] Йәп-ичишкә өз өйлириңлар
бар әмәсму? Яки бу йәргә Худаға мәнсүп болған мәсиһийләр жамаитини
көзгә илмай, йәйдиған нәрсиси йоқларни хижаләт қилишқа жәм
болдуңларму? Силәргә немә десәм болар? Силәрни махтайму? Яқ, бу ишта
силәрни һәргиз махталмаймән!

[23] Рәббимизниң дәстихини тоғрилиқ мән силәргә йәткүзгән тәлим-ләрни
Рәббимиздин алғанмән. Рәббимиз Әйса сатқун тәрипидин тутуп берилгән
кечә қолиға бир нан елип, [24] Худаға шүкүр ейтип, нанни уштуп туруп: «Бу
Мениң силәр үчүн пида болидиған тенимдур. Мени әсләп туруш үчүн
буниңдин йәңлар», деди. [25] Худди шуниңдәк, тамақтин кейин У йәнә жамни
қолиға елип: «Бу жамдики шарап Мениң қеним билән түзүлидиған
Худаниң Йеңи келишиминиң бәлгүсидур. Һәр қетим бундақ шараптин
ичкиниңларда Мени әсләп туруңлар», деди. [26] Шуниң үчүн таки Рәббимиз
қайтип кәлгичә, һәр қетим бу нандин йегиниңларда вә һәр қетим бу
жамдикидин ичкиниңларда, Рәббимизниң қурван болғанлиғини жакалиған
болисиләр.

[27] Шуниң үчүн Рәббимизниң дәстихинида жәм болған һәр бир киши
намувапиқ һалда нандин йәп, жамдикидин ичсә, у Рәббимизниң биз үчүн
қурван қилған тени вә аққузған қениға үз келәлмәйдиған гуна қилған
болиду. [28] Шуңа һәр ким авал бу ишлар үстидә өз-өзини тәкшүрүп көрсун.
Андин нандин йәп, жамдикидин ичсун. [29] Чүнки мәсиһийләр Рәббимизниң
дәстихинида жәм болуш билән өзлириниң Әйса Мәсиһниң тени екәнлигини
ипадиләйду. * Буни пәриқләндүрмәй туруп, нандин йегән вә жамдикидин
ичкән киши өзини Худаниң жазасиға мәһкүм қилиду. [30] Мана шу сәвәптин
бир мунчиңлар жисма-ний жәһәттин һалсиз вә ағриқ болуп қалдиңлар,
һәтта бәзиләр өлүп кәтти. [31] Әгәр өз-өзимизни тәкшүргән болсақ едуқ,
бундақ жазаларға учримиған болаттуқ. [32] Лекин гунаға толған бу дунияниң
адәмлири билән бирликтә жазаланмаслиғимиз үчүн, Рәббимиз бизни
мошундақ жазалап тәрбийиләватиду.

[33] Шуңа, қериндашлар, Рәббимизни хатириләш мәхситидә бир

---

*__11:29__ 29. Бу айәтниң «Бу дәстиханниң һәқиқий мәнаси Рәббимизниң биз үчүн қурван қилған тени билән мунасивәтлик екәнлигини ипадиләйду» дегәндин ибарәт йәнә бир мәнаси болуши мүмкин.

дәсти-ханда җәм болуш үчүн бир йәргә жиғилғиниңларда, һәммиси толуқ
кәлгичә бир-бириңларни күтүңлар. 34 Бундақ жиғилиш силәр-ниң җазаға
учришиңларға сәвәп болуп қалмаслиғи үчүн, қосиғи ачлар қосиғини өйидә
тойдуруп кәлсун. Башқа мәсилиләргә кәлсәк, йениңларға барғинимда
сөзлишимиз.

12

Муқәддәс Роһ ата қилған һәдийәләр

1 Қериндашлар, Муқәддәс Роһ ата қилған һәдийәләргә кәлсәк, буларни
толуқ чүшинишиңларни халаймән. 2 Силәргә мәлум-ки, силәр Әйса
Мәсиһкә ишиништин илгири аздурулуп, җансиз бутларға ибадәт
қилдиңлар. 3 Шуңа йәнә аздурулуп кәтмәслигиңлар үчүн шуни
билишиңларни халаймәнки, Худаниң Роһиниң йетәкчили-гидә сөзлигән
һәр қандақ киши: «Әйсаға ләнәт!» демәйду. Муқәддәс Роһниң
йетәкчилигисизму һеч ким: «Әйса Мәсиһ мениң Рәббимдур», дәләлмәйду.
4 Муқәддәс Роһ ата қилған һәдийәләр хилму-хилдур, лекин бу
һәдийә-ләрни ата қилғучи Муқәддәс Роһ бирдур. 5 Рәббимиз үчүн
қилинидиған хизмәтләр хилму-хилдур, лекин биз хизмәт қилидиған
Рәббимиз бирдур. 6 Худаниң бизниң һаятимизда қиливатқан ишлири
хилму-хилдур, лекин биз арқилиқ уларни қиливатқан Худа бирдур. 7 Пүтүн
җамаәтниң мәнпийити үчүн Муқәддәс Роһ һәр биримизгә алаһидә
қабилийәт ата қилиду. 8 Муқәддәс Роһ бир кишигә әқиланә сөз қилиш
қабилийитини бериду. Йәнә бир кишигә болса, бирәр иш тоғрилиқ Худадин
кәлгән алаһидә билим бериду. 9 Охшашла шу Муқәддәс Роһ биригә Худаға
болған алаһидә ишәнч, йәнә биригә кесәлләрни сақайтиш қудритини
бериду. 10 Йәнә шу Роһ биригә мөҗүзиләр яритиш қабилийитини бәрсә,
йәнә биригә Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзүш қабилийитини
бериду. Биригә бирсиниң йәткүзгән сөзлириниң Муқәддәс Роһтин кәлгән
яки кәлмигәнлигини пәриқ-ләндүрүш, биригә өзигә намәлум болған
тилларда сөзләш, йәнә биригә болса бу тилларни чүшәндүрүш
қабилийитини бериду. 11 Бу қабилийәтләрниң һәммисини жүрүштүргән
бирдин-бир Муқәддәс Роһтур. Муқәддәс Роһ Өз ирадиси бойичә бу
қабилийәтләрни һәр бир кишигә айрим-айрим тәхсим қилип бериду.

Мәсиһийләр җамаити Әйса Мәсиһниң тенидур

12 Гәрчә бизниң тенимиздики әзалар көп болсиму, улар өз ара қошулуп
бирла тәнни тәшкил қилиду. Шуниңдәк Әйса Мәсиһниң тени, йәни
мәсиһийләр җамаити нурғун мәсиһийләрдин тәшкил тапқан болуп, уларму
бирла тәндур. 13 Чүнки йәһудий яки йәһудий әмәс болсун, қул яки әркин
адәм болсун, һәммимиз охшаш Муқәд-дәс Роһ тәрипидин чөмүлдүрүлүп,
бир тәнниң, йәни Әйса Мәсиһниң тениниң тәркивий қисми болуп,
Муқәддәс Роһтин һөзүрләндуқ.

[14] Тән бирла әзадин әмәс, нурғун әзалардин тәшкил тапиду. [15] Әгәр пут:
«Қол болмиғанлиғим үчүн тәнгә мәнсүп әмәсмән» десә, бу уни тәндин
айриветәләмду? [16] Әгәр қулақ: «Көз болмиғанлиғим үчүн тәнгә мәнсүп
әмәсмән» десә, буму уни тәндин айриветәләмду? [17] Пүтүн тән көз болса, у
қандақму аңлалайду? Пүтүн тән қулақ болса, у пурақни қандақму
сезәләйду? [18] Һалбуки, Худа тенимиздики һәр бир әзани Өз хаһиши бойичә
орунлаштурған. [19] Әгәр һәммиси охшаш бирла әза болған болса, уни
қандақму тән дегили болатти? [20] Әмәлиятта әза көп болсиму, лекин пәқәт
бир тәннила тәшкил қилиду.
[21] Шуңа көз қолға: «Саңа еһтияҗим йоқ», дәләлмәйду. Яки баш путқа:
«Силәргә еһтияҗим йоқ», дәләлмәйду. [22] Дәл әксичә тәнниң аҗиз дәп
һесапланған әзалири кам болса болмайду. [23] Тәнниң әпсиз дәп қаралған
әзалириға техиму көпирәк әһмийәт беримиз. Уятлиқ дәп қаралған
әзалиримизни техиму диққәт-етивар билән япимиз. [24] Уятлиқ болмиған
әзалиримизни йошурушниң һаҗити йоқтур. Худа тенимиздики қәдри аз дәп
һесапланған әзаларниң техиму қәдирли-ниши үчүн, шундақ
орунлаштурған. [25] Буниңдики мәхсәт, тәндә парчили-ниш болмисун, әксичә
әзалар бир-биригә охшаш етивар бәрсун, дегәндин ибарәт. [26] Әгәр бир әзаға
дәрт кәлсә, пүткүл әзалар тәң дәрт тартиду, бир әза қәдирләнсә, пүткүл
әзалар тәң хошал болиду.
[27] Демәк, һәммиңлар Әйса Мәсиһниң тенини тәшкил қилғансиләр. Һәр
бириңлар бу тәнниң охшимиған айрим-айрим әзасисиләр. [28] Шуңа Худа
мәсиһийләр җамаитидә башта әлчиләрни, иккинчисигә Худаниң
пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзгүчиләрни, үчинчисигә Худа тоғрисида тәлим
бәргүчиләрни, униңдин кейин мөҗүзә көрсәткүчи-ләрни, кесәлләрни
сақайтиш қабилийитигә егә болғанларни, башқиларға ярдәм бәргүчиләрни,
башқуруш қабилийити болғанларни һәм өзлиригә намәлум болған тилларда
сөзләләйдиғанларни тайин-лиди. [29] Мәсиһийләрниң һәммиси әлчиму?
Һәммиси Худаниң пәйғәм-бәр-лик сөзини йәткүзгүчиму? Һәммиси тәлим
бәргүчиму? Һәммиси мөҗүзә көрсәткүчиму? [30] Һәммиси кесәлләрни
сақайтиш қабилийи-тигә егиму? Һәммиси өзлиригә намәлум болған
тилларда сөзләләмду? Һәммиси бу тилларниң мәнасини чүшәндүрәләмду?
Яқ, әлвәттә ундақ әмәс. [31] Силәр көпчилик үчүн әң пайдилиқ болған
қабилийәт-ләргә интилиңлар. Лекин силәрниң бу қабилийәтләрни яхши
ишлитишиңлар үчүн, мән авал силәргә һәммидин яхши бир йолни
көрситәй.

13

Меһир-муһәббәт һәммидин улуқтур

[1] Гәрчә мән йәр-йүзидики һәр қандақ тилда, һәтта периш-тәләрниң
тиллирида сөзләлисәмму, лекин башқиларға меһир-муһәббитим болмиса,
сөзлирим қулаққа хуш яқмайдиған дақа-думбақ яки йеқимсиз қоңғурақ

авазидәк болуп қалиду. [2] Гәрчә Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзүш
қабилийитим болсиму, дунияниң пүткүл сирлирини билсәмму, Худадин
кәлгән алаһидә билимләргә егә болсамму вә тағларни орнидин
қозғиталайдиған камил ишәнчим болсиму, лекин башқиларға
меһир-муһәббитим болмиса, һеч немигә әрзимәс бир адәм болуп қалимән.
[3] Гәрчә пүтүн мелимни сәдиқә қилип беривәтсәмму, һәтта Худаниң
хизмитидә җенимни қурван қилип, тенимниң отта көйдүрүлүшигә рази
болсамму, лекин башқи-ларға меһир-муһәббитим болмиса, бу
қилғанлиримизниң маңа һеч пайдиси йоқтур.
[4] Меһир-муһәббәт сәвирчан вә меһривандур. Меһир-муһәббәт
көрәл-мәслик қилмайду, махтанчақлиқ вә тәкәббурлуқму қилмайду.
[5] Меһир-муһәббәт әдәпсизлик қилмайду, шәхсий мәнпийәтни көзлимәйду,
асан аччиқланмайду вә адавәт сақлимайду. [6] Меһир-муһәббәт
наһәқчи-ликтин хурсән болмайду, әксичә һәқиқәттин хошал болиду.
[7] Меһир-муһәббәт һәммигә бәрдашлиқ бериду, һәммигә ишәнч билән
қарайду, һәммә ишта үмүтвар вә чидамлиқ болиду.
[8] Меһир-муһәббәт мәңгү давамлишиду. Лекин Худаниң пәйғәм-бәрлик
сөзини йәткүзидиған қабилийәт болса һаман ахирлишиду. Муқәддәс
Роһниң күчи билән өзигә намәлум болған тилда сөзләш ахир тохтайду,
Худадин кәлгән алаһидә билимләрму ахирлишиду. [9] Чүнки бу алаһидә
билимләр чәкликтур. Шундақла Худаниң пәйғәм-бәр-лик сөзини йәткүзүш
қабилийитимизму чәкликтур. [10] Бу дунияниң ахирлишиши кәлгәндә, бундақ
чәклик қабилийәтләрниңму һаҗити қалмайду. [11] Бу худди балилиқ
вақтимизда балиларчә сөзләп, балиларчә ойлап, балиларчә муһакимә
қилип, чоң болғинимизда балилиғимизни ташлиғинимизға охшаштур.
[12] Биз сус көрүнидиған әйнәк арқилиқ көрүватқанлиғимиз үчүн, һәммә
нәрсини ғува көримиз. Лекин кәлгүсидә болса йүзму-йүз көримиз. Һазир
мениң Худа тоғрисида билидиғиним чәкликтур, у вақит йетип кәлгәндә,
Худа мени толуқ билгәндәк, мәнму һәммини толуқ билидиған болимән.
[13] Мана бу дунияда ишәнч, үмүт вә меһир-муһәббәттин ибарәт бу үчи
давамлиқ моҗут болуп туриду. Буларниң ичидә әң улуқ болғини
меһир-муһәббәттур.

14

Муқәддәс Роһ ата қилған һәдийәләрдин пайдилиниш

[1] Шуңа меһир-муһәббәтлик болушқа интилиңлар һәм Муқәд-дәс Роһ ата
қилған һәдийәләргә, болупму Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзүш
қабилийитигә қизғинлиқ билән интилиңлар. [2] Бир киши Муқәддәс Роһниң
күчи билән өзигә намәлум болған тилда сөзлисә, у башқиларға әмәс, бәлки
Худаға сөзләйду. Чүнки униң сөзини һеч ким чүшинәлмәйду. У Муқәддәс
Роһниң күчи билән түрлүк сирлиқ ишларни сөзләйду. [3] Худаниң
пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзгүчиләр болса, башқиларниң ишәнчтә өсүп

йетилиши, илһамлиниши вә тәсәлла тепиши үчүн сөзләйду. [4] Намәлум тилда сөзлигүчи ишәнчтә өз-өзини йетилдүриду. Лекин Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзгүчи болса, пүтүн мәсиһийләр җамаитиниң ишәнчтә йетилишигә ярдәм бериду. [5] Һәммиңларниң Муқәддәс Роһниң күчи билән өзәңларға намәлум болған тилларда сөзлишиңларни үмүт қилимән. Лекин силәрниң Худаниң пәйғәм-бәрлик сөзини йәткүзүшүңларни техиму үмүт қилимән. Чүнки намәлум болған тилларда сөзләнгән сөзләрни чүшәндүрүп, мәсиһий-ләр җамаитиниң ишәнчини йетилдүрүшигә ярдими болидиған бирәрси болмиса, у чағда намәлум тилларда сөзләштин, Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзүш қабилийити көп әвзәл болиду.

[6] Әнди, қериндашлар, әгәр мән йениңларға берип, өз тилиңларда силәргә Худа тәрипидин ашкариланған һәқиқәтни, Худадин кәлгән алаһидә билим, пәйғәмбәрлик сөз яки бирәр тәлим йәткүзмәй, пәқәтла Муқәддәс Роһниң күчи билән бундақ намәлум тилда сөзли-сәм, силәргә немә пайдам болсун? [7] Шуниңдәк аваз чиқиралайдиған җансиз нәрсиләр, мәсилән нәй яки чилтарму еник аһаң чиқармиса, һеч ким униң челиниватқан музыка екәнлигини биләлмәйдиғу? [8] Җәң канийи-му бәлгүлүк бир аһаңда челинмиса, һеч ким җәңгә һазир-лан-майдиғу? [9] Шуниңдәк, силәрму чүшинишлик тилда сөзлими-сәңлар, немә демәк-чи болғиниңларни ким чүшинәләйду? У чағда һаваға гәп қилғандәк болисиләр. [10] Шүбһисизки, дунияда хилму-хил тиллар бар һәм уларниң һеч қайсиси чүшиниксиз әмәс. [11] Бирақ мәлум бир адәм-ниң тилини чүшәнмисәм, у маңа ят болиду, мәнму униңға ят болимән. [12] Шуңа силәр Муқәддәс Роһ ата қилған қабилийәтләргә егә болушқа қизғин-лиқ билән интилгән екәнсиләр, мәсиһийләр җамаитиниң ишән-чтә йетилилишигә ярдәм беридиған қабилийәтләрни егиләшкә техиму көп интилиңлар.

[13] Шуңа өзигә намәлум болған тилда сөзләләйдиған киши өзиниң сөзлигәнлирини чүшәндүрүш қабилийитигә егә болуш үчүн дуа қилсун. [14] Чүнки бир киши ундақ тилда дуа қилса, униң роһи Муқәддәс Роһ арқилиқ Худаға дуа қилған болиду. Лекин у өз әқил-идриги билән бу дуани чүшинәлмәйду. [15] Ундақта, у қандақ қилиши керәк? У бәзидә Муқәддәс Роһ арқилиқ бундақ тилда сөзләш билән, бәзидә әқил-идриги билән дуа қилсун. Шундақла у бәзидә Муқәддәс Роһ арқилиқ, бәзидә әқил-идриги билән Худаға мәдһийә нахшилирини ейтсун. [16] Әгәр Муқәддәс Роһ арқилиқ өзәңгә намәлум болған бундақ тилдила Худаға шүкүр ейтсаң, җамаәт сениң немә даватқанлиғиңни чүшәнмәй, ейтқан шүкүр дуалириңға қандақму: «Амин» дәләлисун? [17] Шуңа сән һәр қанчә яхши шүкүр ейтсаңму, лекин бу дуалар һеч кимниң ишәнчтә йетилишигә ярдәм берәлмәйду. [18] Мән бундақ намә-лум тилда шәхсән һәммиңлардин көп сөзләйдиғанлиғим үчүн, Худаға шүкүр ейтимән. [19] Лекин мәсиһийләр җамаитидә башқиларниң тәлим елиши үчүн, намәлум тилда он миң еғиз сөзлигәндин көрә, һәммә адәм чүшинидиған тилда бәш еғиз сөзлигиним яхшидур.

20 Қериндашлар, яманлиқ қилишни билмәйдиған сәбий балилардәк
болуңлар, лекин бу ишларға кәлгәндә ой-пикирлириңлар кичик
бали-лар-дәк әмәс, бәлки чоңлардәк болсун. 21 Муқәддәс Язмиларда Худа
мундақ дегән:

«Ғәйри тилларда сөзләйдиғанлар арқилиқ,
Ят милләтләрниң еғизи арқилиқ сөзләймән хәлқимгә.
Бирақ улар йәнила бойсунмас Маңа». [*]

22 Бу айәттин қариғанда, өзигә намәлум болған тилда сөзләш Худа-ниң
Өзигә ишинидиғанларға әмәс, бәлки ишәнмәйдиғанларға қаритил-ған бир
бәлгүсидур. Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзүш болса, Худаниң Өзигә
ишәнмәйдиғанларға әмәс, бәлки ишинидиғанларға қаритилған Худаниң
улар билән биллә екәнлигиниң бир бәлгүсидур. 23 Әгәр пүтүн мәсиһий
җамаитиңлар җәм болуп, һәммә адәм өз алдиға бундақ намәлум тилда
сөзләвәргәндә, буниңдин хәвири болмиғанлар яки Әйса Мәсиһкә
ишәнмәйдиғанлар араңларға кирип қалса, «Силәр сараң болуп қапсиләр!»
дейишмәмду? 24 Лекин мәсиһий җамаитиңлар охшаш бир тилда Худаниң
пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзүватқанда, ишәнмигән яки әһвалдин хәвири
болмиған бири араңларға кирип қалса, у һәммиңларниң ейтқан
сөзлириңлардин өзиниң гунакар екәнли-гини чүшинип, виждани
азаплиниду. 25 Ичидики йошурун ой-пикирлири ашкарилинип, буниң билән
«Худа һәқиқәтән силәр билән биллә екән», дәп етирап қилип, йәргә баш
қоюп Худаға сәҗдә қилиду.

Мәсиһийләр җамаити әмәл қилишқа тегишлик қаидиләр

26 Қериндашлар, мән хуласә қилай, силәр Худаға ибадәт қилиш үчүн бир
йәргә җәм болғиниңларда, бәзилириңлар мәдһийә нахшилирини ейтисиләр,
бәзилириңлар тәлим берисиләр, бәзилириңлар Худаниң аянини
йәткүзисиләр, бәзилириңлар өзәңларға намәлум болған тилда сөзләйсиләр,
башқилар болса бу тилни чүшәндүриду. Һәммә иш җамаәтниң ишәнчини
йетилдүрүш үчүн болсун. 27 Әгәр өзигә намәлум болған тилда сөзлимәкчи
болғанлар болса, әң көп болғанда икки яки үч киши новәт билән сөзлисун.
Башқа бири бу сөзләрни чүшәндүрсун. 28 Жиғилишиңларда буни
чүшәндүрәләйдиған киши болмиса, улар җамаәттә бундақ тилда сөзлимәй,
өз-өзигә вә Худаға сөзлисун. 29 Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини
йәткүзүштиму икки яки үч киши сөзлисун, башқилар уларниң
сөзлигәнлириниң Худадин кәлгән яки кәлмигәнлигини пәриқ әтсун. 30 Бу
жиғилишта олтар-ған-ларниң биригә Худадин бир аян кәлсә, сөзләватқан

---

[*] **14:21** 21. Қедимки заманда исраиллар Худаға бойсунмиғанлиғи үчүн, Йәшая пәйғәмбәр уларни агаһландуруп, бу айәтни ейтқан. У Худа «ғәйри тилларда сөзлишидиған» қошунлар арқилиқ силәрни җазалайду, дегән. Кейин Йәшая пәйғәмбәр дегәндәк болған.

киши жим болуп, новәтни униңға бәрсун. [31] Чүнки һәммиңларниң тәлим
елишиң--лар вә илһамландурулушиңлар үчүн, Худаниң пәйғәмбәрлик
сөзини йәткүзгүчиләрниң һәммиси пәйғәмбәрлик сөзни новәт билән
йәткүзсә болиду. [32] Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзидиған адәм өзини
тутувелип, новәт күтүп туралайду. [33] Жәм болуп ибадәт қилғиниңларда
қалаймиқанчилиқ болмисун. Чүнки Худа қалаймиқан-чилиқ салғучи әмәс,
бәлки тиничлиқ бәргүчидур. Мән билидиған һәр қайси мәсиһий-ләр
жамаити әйнә шундақтур.
[34] Аяллар жамаәт жиғилишлирида қалаймиқан сөзләшмәй, шүк олтар-сун.
Чүнки уларниң шундақ сөзлишигә рухсәт қилинмиған. Тәврат қанунида
бәлгүләнгәндәк, улар тәртипкә риайә қилсун. [35] Улар билмәкчи болған
бирәр нәрсә болса, өйдә өз әрлиридин сорисун. Чүнки жиғилишта тәртипни
бузуп сөзләш аялларға ярашмайду.
[36] Худа тоғрисидики тәлимни силәр өзәңлардин чиққан яки ялғуз
силәргила йетип кәлгән, дәп ойлайдикәнсиләр. Бу дурус әмәс! [37] Әгәр
силәрдин бириңлар өзини Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзгүчи яки
ишәнч жәһәттә йетилгән дәп қариса, у мениң силәргә язғанлиримниң
Рәббимизниң әмри екәнлигини етирап қилиши керәк. [38] Әгәр силәр бу
әмиргә пәрва қилмисаңлар, силәрму Худа тәрипидин пәрва қилинмайсиләр.
[39] Шуниң үчүн, қериндашлирим, Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини
йәткү-зүшкә қизғинлиқ билән интилиңлар. Муқәддәс Роһниң күчи билән
өзәңларға намәлум болған тилда сөзләшниму чәклимәңлар. [40] Лекин һәммә
иш тәртип-қаидилик болсун.

15

Әйса Мәсиһниң тирилиши

[1] Қериндашлар, илгири мән силәргә йәткүзгән, силәрму қобул қилип,
ишәнчиңларниң асаси қилған Хуш Хәвәрни есиңларға салмақчимән. [2] Мән
силәргә йәткүзгән Худаниң бу һәқиқитидә чиң турсаңлар, у арқилиқ
қутқузулисиләр. Ундақ болмиғанда, бекарға ишәнгән болисиләр.
[3-4] Мән қобул қилған әң муһим тәлимни силәргә йәткүздүм. Бу тәлим
шуки, Муқәддәс Язмиларда алдин-ала йезилғинидәк, Әйса Мәсиһ
гуналиримизниң кәчүрүлүши үчүн қурван болди. У дәпнә қилинип, үчинчи
күни болғанда өлүмдин тирилип, [5] авал Петрусқа, андин кейин он икки
әлчиниң ичидики башқиларғиму көрүнди. [6] Кейин бирла вақитта бәш
йүздин артуқ қериндашқа көрүнди. Бу қериндашларниң бәзилири аләмдин
өткән болсиму, көпчилиги техи һаят. [7-8] Әйса Мәсиһ кейин иниси Яқупқа,
униңдин кейин һәммә әлчиләргә, әң ахирида худди вақитсиз туғулған
бовақтәк көрүмсиз болған маңиму көрүнди. [9] Мән әлчиләрниң арисидики
әң әрзимәс әлчимән һәм Худаниң жамаитигә зиянкәшлик қилғанлиғим
үчүн, әлчи дәп атилишқиму лайиқ әмәсмән. [10] Лекин һазир әлчи болушум
Худаниң маңа көрсәткән меһир-шәпқити арқилиқ болди. Униң маңа қилған

меһир-шәпқити бекарға кәтмиди. Чүнки Худаниң хизми-тидә әлчиләрниң
һәммисидин көп әҗир сиңдүрдүм. Әмәлиятта мән өз күч-қабилийитим
билән әмәс, бәлки маңа меһир-шәпқәт көрсәткән Худаниң күчи билән
ишлидим. [11] Демәк, мәйли мән яки башқа әлчиләр болсун, һәммимизниң
йәткүзгәнлири охшаш болуп, у дәл силәр ишинип қобул қилған Хуш
Хәвәрдур.

Өлүп кәткән мәсиһийләрниң тирилиши

[12] Әйса Мәсиһниң өлүмдин тирилгәнлиги силәргә йәткүзүлгән туруп, йәнә
немә үчүн араңларда бәзиләр «өлгәнләр қайта тирил-мәйду», дәйду? [13] Әгәр
өлгәнләр қайта тирилидиған иш болмиса, Әйса Мәсиһниң тирилишиму
мүмкин болмиған болатти. [14] Әйса Мәсиһ тирилмигән болса, бизниң
йәткүзгән тәлимлиримиз вә силәрниң ишәнчиңлар бекар болуп кетәтти.
[15] Һәтта бизниң Худа тоғрисидики гувалиғимизму ялған болған болатти.
Чүнки биз Худаниң Әйса Мәсиһни өлүмдин тирилдүргәнлигигә гувалиқ
бәрдуқ. Әгәр һәқиқәтән өлүмдин тирилиш болмиса, Худаму Әйса Мәсиһни
өлүмдин тирил-дүр-мигән болатти. [16] Әгәр өлгәнләр қайта тирилидиған иш
болмиса, Әйса Мәсиһниңму тирилиши мүмкин әмәс еди. [17] Әйса Мәсиһ
тирил-мигән болса, ишәнчиңлар әһмийәтсиз болуп, гунали-риңлар техичә
кәчүрүл-мигән болатти. [18] У чағда Әйса Мәсиһкә ишәнгән һәм түгәп кәткән
қериндашларму дозаққа чүшкән болатти. [19] Әгәр пәкәт бүгүнки һаят үчүнла
Әйса Мәсиһкә үмүт бағлиған болсақ, у чағда биз бу дунйадики һәр қандақ
бечарә кишиләрдинму бечарә болуп қалған болимиз.

[20] Лекин әмәлиятта Әйса Мәсиһ өлүмдин тирилди. Униң тирилиши
өлгәнләрниң қайта тирилидиғанлиғиға капаләтлик қилиду. [21] Чүнки өлүм
бир адәм, йәни Адәм ата арқилиқ дунияда пәйда болғинидәк, өлүмдин
тирилишму бир Адәм, йәни Әйса Мәсиһ арқилиқ пәйда болди. [22] Пүткүл
инсан Адәм атиниң әвлади болғанлиғи үчүн, униңға охшашла өлүмгә
мәһкүм қилинди. Лекин Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған бизләр Әйса Мәсиһкә
охшаш өлүмдин тирилимиз. [23] Бирақ һәр бир адәмниң өз новити бар. Алди
билән капаләтчи болған Әйса Мәсиһ тирилди, андин кейин Әйса Мәсиһ
қайта кәлгәндә, Униңға мәнсүп болғанлар тирилиду. [24] Андин қиямәт күни
келиду. Шу чағда Әйса Мәсиһ яман роһлардин ибарәт болған барлиқ
һөкүмранлар, һоқуқдарлар вә күчлүкләрни йоқитип, Падишалиғини
Атимиз Худаға тапшуруп бериду. [25] Әйса Мәсиһ пүткүл дүшмәнлирини
мәғлуп қилип, уларни Өзиниң айиғи астида тиз пүктүргичә һөкүм сүрүши
керәк. [26] Йоқитилидиған әң ахирқи дүшмән өлүмдур. [27] Муқәддәс
Язмиларда: «Худа һәммини Униң айиғи астида тиз пүктүрди», дейилиду.
Бу йәрдә ейтилған «Барлиғини Униң айиғи астида тиз пүктүрди» дегән
сөзниң Худани өз ичигә алмайдиғанлиғи ениқтур. [28] Пүткүл мәвҗудат Әйса
Мәсиһкә тиз пүккәндә, Худа Оғли, йәни Әйса Мәсиһму пүткүл мәвҗудатни
Өзигә тиз пүктүрүп бәргән Худаға тиз пүкиду. Шу чағда Худа һәммигә
нисбәтән һәқиқәтән башқурғучи болиду.

[29] Өлүмдин тирилиш болмиса, бәзиләрниң өлгәнләр үчүн
чөмүлдү-рүлүшини қандақ чүшиниш керәк? Өлгәнләр зади тирилмисә,
кишиләрниң улар үчүн чөмүлдүрүлгини бекар болиду. [30] Биз немә үчүн һәр
дайим өзимизни хәтәргә атаймиз? [31] Мениң һәр күни өлүмгә дуч
келиватқиним раст! Қериндашлар, Рәббимиз Әйса Мәсиһниң силәрниң
һаятиңларда шундақ көп ишларни қилғанлиғи билән пәхирләнгинимниң
растлиғиға охшаш, бу сөзүмниңму һәргиз ялған йери йоқтур. [32] Мән Әфәс
шәһиридә жиртқуч һайванларға охшаш әшу дүшмәнләр билән елиштим.
Өлүмдин тирилиш болмиса, мениң шундақ қилғинимниң немә пайдиси
болатти? Әгәр өлгәнләр тирилмисә, ундақта «Бәри бир әтә өлүп кетидиған
болғандин кейин, йәп-ичип жүрүвалайли» дегән сөз орунлуқ болатти!
[33] Бундақ сөзләргә алданмаңлар, чүнки «Яман билән дост болсаң, яхши
әхлақни бузар». [34] Әқил-һошуңларни жиғип, гуна қилиштин қол үзүңлар.
Бәзилириңлар Худани техичә тонумайсиләр. Бу сөзни силәрни хижил
болсун, дәп ейтиватимән.

Тирилгәндин кейинки тән

[35] Лекин бәзиләр: «Өлгәнләр қандақ тирилиду? Әгәр өлгән адәм тирилсә,
униң тени қандақ болиду?» дәп сориши мүмкин. [36] Немә дегән әхмиқанә
соал! Өлгәнләрниң тирилиши худди уруқниң топиға ташлинип қурван
болуп, қайта бих чиқирип, үнүп чиққиниға охшайду. [37] Дехан уруқни
териғинида, үнүп чиқидиған өсүмлүк-ниң өзини әмәс, пәқәт уруғини,
мәсилән буғдай яки башқа бир өсүмлүк-ниң уруғини терийду. [38] Худа болса
Өз хаһиши бойичә әшу һәр бир уруқниң өз нәслигә хас тәнлирини бериду.
[39] Һәр бир уруқниң тени охшаш болмиғандәк, һәммә жанлиқларниң тениму
бир-биригә охшаш болмайду. Инсанларниң, һайванларниң, қушларниң вә
белиқларниң тени бир-биригә охшаш әмәс. [40] Асманда жисимлар бар,
йәрдиму жисимлар бар. Асмандики жисимларниң гөзәллиги башқидур,
йәрдики жисимларниңму гөзәллиги башқидур. [41] Қуяшниң гөзәллиги,
айниң гөзәллиги вә юлтузларниң гөзәллигиму башқа-башқидур. Гөзәлликтә
юлтузму юлтуздин пәриқлиниду.
[42] Шуниңға охшаш тирилдүрүлгәндин кейинки тенимиз өлгәндин кейинки
тенимизға охшимайду. Көмүлгән тенимиз чирип кетиду, лекин
тирилдүрүлгән тенимиз болса мәңгү чиримайду. [43] Тенимиз шәрәпсиз һалда
ажизлиқта көмүлиду. Лекин шан-шәрәп вә қудрәттә тирилдүрүлиду.
[44] Тенимиз жисманий тән һалитидә көмүлиду. Лекин алаһидә бир тән
һалитидә тирилдүрүлиду. Бу дунияға хас жисманий тенимиз болғинидәк, у
дунияға хас алаһидә тенимизму бар болиду. [45] Бу дунияға хас тән тоғрилиқ
Муқәддәс Язмиларда: «Тунжа инсан, йәни Адәм атиға һаятлиқ берилди»,
дәп йезилған. Ахирқи Адәм ата, йәни Әйса Мәсиһ болса, у дунияда
яшишимиз үчүн бизгә мәңгүлүк һаят бәрди. [46] Әң авал пәйда болған тән у
дунияға хас тән әмәс, бәлки бу дунияға хас тәндур. Кейин пәйда болған тән
болса, у дунияға хас алаһидә бир тәндур. [47] Дәсләпки инсан йәрдин, йәни

топидин яритилди. Кейинки Инсан, йәни Әйса Мәсиһ асмандин кәлди. [48] Бу
дунияда яшаватқан инсанлар топидин яритилған Адәм атиға охшайду.
Мәңгүлүк һаятқа еришидиғанлар болса, асмандин кәлгән Әйса Мәсиһ-кә
охшайдиған болиду. [49] Бизләр топидин яритилған Адәм атиға қандақ
охшаш болсақ, кәлгүсидә асмандин кәлгән Әйса Мәсиһкиму шундақ охшаш
болимиз.
[50] Қериндашлар, шуни демәкчимәнки, бизниң гөш вә қандин төрәлгән
җисманий тенимиз Худаниң Падишалиғиға кирәлмәйду. Бизниң өлүп
чирийдиған тенимиз мәңгү яшалмайду. [51] Әнди Худа маңа ашкарилиған
һәқиқәтни силәргә ейтай. Һәммимизла өлмәймиз, бирақ һәммимиз
пүтүнләй өзгиримиз. [52] Бу иш әң ахирқи канай челинғанда, көзни жумуп
ачқичә бир дәмдила йүз бериду. Канай челиниши биләнла, өлгән
мәсиһийләр чиримас тән билән тирилиду, бизләрму өзгиримиз. [53] Чүнки бу
чирийдиған тенимиз чиримайдиған тәнгә, бу өлидиған тенимиз өлмәйдиған
тәнгә айлиниши керәк. [54] Чирийдиған вә өлидиған тенимиз чиримайдиған
вә өлмәйдиған тәнгә айланғанда, Муқәддәс Язмилардики алдин-ала ейтқан
бу сөзләр әмәлгә ашурулиду:

«Өлүм йеңилип, йоқ болди!»
[55] «Әй өлүм, ғалибәң йоқ әнди!
Әй өлүм, нәштириң йоқ әнди!»

[56] Өлүмниң нәштири — гунадур. Гунаниң күчи болса, бизниң Тәврат
қануниға әмәл қилмиғанлиғимиздин пәйда болиду. [57] Лекин Худаға шүкүр!
Чүнки Худа Рәббимиз Әйса Мәсиһ арқилиқ бизни өлүм вә гуна үстидин
ғалибигә ериштүрди.
[58] Шуниң үчүн, қәдирлик қериндашлирим, ишәнчиңларда тәврән-мәй, чиң
туруңлар. Рәббимизгә әстайидиллиқ билән хизмәт қилиңлар. Рәббимиз
үчүн қилған хизмитиңларниң һәргиз бекар кәтмәйди-ған-лиғини
чүшиниңлар.

16

Йерусалимдики мәсиһийләргә сәдиқә бериш тоғрисида

[1] Хетиңларда язған Йерусалимдики мәсиһийләргә берилидиған сәдиқә
ишиға кәлсәк, силәрму Галатия өлкисидики җамаәтләргә ейтқинимдәк
қилиңлар. [2] Һәр йәкшәнбә күни һәр бириңлар һәптилик тапавитиңларға
қарап, униң мәлум қисмини сәдиқигә аҗритип топлаң-лар. Шундақ
қилсаңлар, йениңларға барғинимда пул топлинип болған болиду. [3] Мән
йениңларға барғинимда, сәдиқәңләрни елип бериш үчүн өзәңлар таллиған
кишиләрни тонуштуруш хетим билән Йерусалимдики җамаәтниң
йетәкчилиригә әвәтимән. [4] Әгәр өзәмниң беришиға тоғра кәлсә, улар билән
биллә баримән.

Павлуснин планлири

[5] Македонийә өлкисигә барғандин кейин йениңларға баримән. Чүнки
Македонийәдин өтмәкчимән. [6] Бәлким йениңларда бир мәз-гил турушум вә
һәтта қишни силәр билән биллә өткүзүшүмму мүм-кин. Кейин қәйәргә
бармақчи болсам, силәр ярдәм қилип, мени йолға селип қоярсиләр. [7] Бу
қетим силәрни йол үстидила көрүп өтүп кетишни халимаймән. Худа
буйриса, силәр билән узунирақ вақит биллә болимән.
[8] Лекин ома һейтиғичә Әфәс шәһиридә давамлиқ турмақчимән. [9] Чүн-ки
бу йәрдә Хуш Хәвәрни йәткүзүш үчүн маңа ишик кәң очуқтур. Көп
кишиләр уни қобул қиливатиду. Лекин Хуш Хәвәргә қарши
туруват-қанларму көп болуватиду.
[10] Тимотий йениңларға берип, силәр билән биллә турғанда, униң қорқмай,
әркин-азадә болушиға көңүл бөлүңлар. Чүнки уму маңа охшаш, Рәббимиз
үчүн хизмәт қиливатиду. [11] Һеч ким униңға сәл қаримисун. Һәммиңлар
униңға ярдәм берип, уни йенимға сақ-саламәт йолға селип қоюңлар. Чүнки
униң башқа қериндашлар билән биллә келишини күтмәктимән.
[12] Қериндишимиз Аполлосқа кәлсәк, уни қериндашлар билән биллә
силәрниң йениңларға беришқа көп дәвәт қилдим. Лекин униң һазир һеч
барғуси йоқ. Кейин пурсәт пишип йетилгәндә бариду.

Ахирқи сөзләр

[13] Қериндашлар, ишәнч йолида һошияр болуңлар, ишәнчиңларда чиң
туруңлар, мәрданә вә қәйсәр болуңлар. [14] Һәммә ишни меһир-муһәббәт
билән қилиңлар.
[15-16] Юнан өлкисидики әң дәсләптә ишәнгән Истипанас вә униң
аилиси-ди-ки-ләрниң өзлирини мәсиһийләрниң хизмитигә чин дили билән
атиғанлиғини билисиләр. Қериндашлар, силәрдин өтүнимәнки, бундақ
кишиләрниң вә улар билән бирликтә Рәббимизгә хизмәт қиливатқанларниң
сөзлиригә кириңлар.
[17] Йениңлардин Истипанас, Фортунат вә Ахайикниң бу йәргә мени йоқлап
кәлгәнлигигә наһайити хошал болдум. Чүнки һазир силәр мән билән биллә
болалмиғиниңлар үчүн, улар силәрниң орнуңларда маңа ярдәм қилди.
[18] Улар силәрни роһландурғандәк, мениң қәлбимниму роһландурди. Бундақ
кишиләрни қәдирләңлар.
[19] Бу йәрдики, йәни Асия өлкисидики җамаәтләрдин силәргә салам.
Аквила билән аяли Прискила вә уларниң аилисидә җәм болидиған җамаәт
силәргә Рәббимизниң нами билән сәмимий салам йоллиди. [20] Бу йәрдики
барлиқ қериндашлар силәргә салам ейтти. Бир-бириң-лар билән
меһриванларчә саламлишиңлар.
[21] Мана һазир бу ахирқи саламларни мәнки Павлус өз қолум билән
йезиватимән.
[22] Рәббимизни сөймигәнләргә ләнәт болсун. Әй Рәббимиз, кәл-гәйсән!
[23] Рәббимиз Әйсаниң меһир-шәпқити силәргә яр болғай. [24] Һәмми-миз

Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғимиз үчүн, силәрни чин дилим-дин сөйимән, амин!

Коринтлиқларға йезилған иккинчи хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Әлчи Павлус бу хәтни Коринттики мәсиһийләр җамаити билән кәскин мунасивәттә болған, йәни Коринттики бәзи мәсиһийләр Павлусқа һәр тәрәптин һуҗум қилған чағда язған. Павлусниң уларниң җамаитигә бериш планини өзгәрткәнлигидин, бәзи мәсиһийләр униңдин рәнҗип, уни турақсиз, ишәнчлик әмәс десә, аз бир қисим мәсиһийләр уни әлчи әмәс, дәп һақарәтлигән, һәтта униңға сәдиқә топлиған пулға хиянәт қилған, дегән төһмәтни чаплиған.

Шуңа Павлус ушбу хәтниң алдинқи баплирида өзиниң Коринттики мәсиһийләр җамаити билән болған мунасивитини тәһлил қилип, өзиниң немишкә мәсиһийләр җамаитидә өзигә қарши турған адәмләргә қаттиқ муамилә қилғанлиғини чүшәндүргән вә бу хил қаттиқ позиция-да болушиниң уларға пушайман вә яришиш елип кәлгәнлигидин хошал болғанлиғини билдүргән. Кейинки баплирида Павлус бу җамаәтниң Йәһудийә өлкисидики кәмбәғәл мәсиһийләргә ярдәм қилиш үчүн башлиған сәдиқә топлаш ишиниң ахирини чиқиришини сориған һәм өзиниң әлчилик һоқуқини яқлиған.

Тезис:

1. Дуаю-салам (1-бап 1-11-айәтләр)
2. Павлус вә Коринттики мәсиһийләр җамаити (1-бап 12-айәттин 7-бапқичә)
3. Йәһудийәдики мәсиһийләр үчүн сәдиқә топлаш (8-9-баплар)
4. Павлусниң өзиниң әлчилик һоқуқини яқлиши (10-баптин 13-бап 10-айәткичә)
5. Ахирқи тиләкләр (13-бап 11-13-айәтләр)

Коринтлиқларға йезилған иккинчи хәт

[1] Худаниң ирадиси билән Әйса Мәсиһкә әлчи болушқа чақири-лған мәнки
Павлус вә қериндишимиз Тимотийдин Коринт шәһири-дики Худаға мәнсүп
болған мәсиһийләр җамаитигә, җүмлидин Юнан өлкисиниң һәр қайси
җайлиридики Худаниң барлиқ муқәддәс хәлқигә салам! [2] Худа Атимиз вә
Рәббимиз Әйса Мәсиһ силәргә меһир-шәпқәт вә аманлиқ ата қилғай!

Худа — тәсәллиниң мәнбәси

[3] Рәббимиз Әйса Мәсиһниң Атиси, йәни барлиқ тәсәллиниң мәнбәси
болған рәһимдил Атимиз Худаға мәдһийиләр ейтилғай! [4] Һәр қандақ
мүшкүллүккә учриғинимизда, Худа бизгә тәсәлла берип кәлди. Шуңа бизму
Худадин алған тәсәлла билән мүшкүл әһвалда қалғанларға тәсәлла
берәләймиз. [5] Биз Әйса Мәсиһ үчүн көп азап-оқубәт чәккән болсақ, У
арқилиқ йәнә көп тәсәллиму тапимиз. [6] Бизниң азап-оқубәт чекишимиз
силәрниң тәсәлла тепишиңлар вә қутқузулушуңлар үчүндур. Бизниң
тәсәлла тепишимиз силәрниңму тәсәлла тепишиңлар үчүндур. Бу тәсәлла
арқилиқ силәр биз бешимиздин өткүзгәндәк азап-оқубәткә дуч кәлгәндә,
сәвир-тақәт билән бәрдашлиқ берәләйсиләр. [7] Шуңа силәрниң бәрдашлиқ
берәләйдиғанлиғиңларға ишәнчимиз камил. Чүнки биз билимизки, силәр
биз чәккән азап-оқубәтни чәккәнгә охшаш, бизеришкән тәсәллигиму
еришисиләр.
[8] Қериндашлар, бизниң Асия өлкисидә чәккән азап-оқубәтлиримиз-дин
хәвәрдар болушуңларни тоғра таптуқ. У вақитларда чидиғусиз еғир бесим
астида һәтта һаятимиздинму үмүт үзгән едуқ. [9] Көңли-миздә һәқиқәтәнму
өлүмгә мәһкүм болдуқ, дәп ойлиған едуқ. Буниңдин биз өзимизгә әмәс,

өлүкләрни тирилдүридиған Худағила тайинишимиз лазимлиғини тонуп
йәттуқ. [10] Худа бизни чоң бир өлүм ховупидин қутулдурған вә қутулдуриду.
Үмүтүмиз бизни кәлгү-сидә йәнә қутулду-ридиған Худаға бағланған.
[11] Силәрму бизгә дуа қиливат-қанлиғиңлар сәвәвидин, биз үчүн қилинған
техиму көп дуалар Худаға йетип, Худа бизни өлүм ховупидин қутулдуриду.
Буниң билән көплигән кишиләр Худаға шүкүрләр ейтиду.

Павлусниң зиярәт планини өзгәртиши

[12] Бу дунияниң даналиғиға әмәс, бәлки Худаниң шәпқитигә тайинип,
жүрүш-турушимизда, болупму силәр билән болған мунасивитимиздә
сәмимий вә ақ көңүл болғанлиғимизға вижданимиз гувадур. Биз мана
буниң билән пәхирлинимиз. [13] Бизниң силәргә язғанлиримизда һеч қандақ
йошурун мәна яки силәр чүшинәлмигидәк йәр йоқтур. [14] Мән шуни арзу
қилимәнки, гәрчә силәр бизни һазирғичә толуқ чүшән-мисәңларму,
кәлгүсидә толуқ чүшәнгәйсиләр. Шундақ болған-да, худди биз силәр билән
пәхирләнгинимиздәк, Рәббимиз Әйса қайта кәлгән күни силәрму биз билән
пәхирлинисиләр.

[15-16] Мән буларға ишәнч билән қариғачқа, силәргә қош бәхит елип
келишни ойлап, Македонийә өлкисигә беришта алди билән силәргә
йолуқуп өтүшни, қайтишимда йәнә бир йолуқуп, силәрниң мени Йәһудийә
өлкисигә йолға селип қоюшуңларни нийәт қилған едим. [17] Бирақ
қайтишимда, силәргә йолуқалмидим. Бу нийитимниң бекарар екәнлигини
көрситәрму?! Яки мән план қилғанда, шәхсий мәхситигә йетиш үчүн бир
дәм «һә-ә», бир дәм «яқ» дәйдиғанлардин әмәс. [18] Силәргә ейтқан сөзлирим
худди Худа ишәнчлик болғандәк ишәнч-ликтур. Сөзлирим һәргизму бир
дәм «һә-ә», бир дәм «яқ» дәп өзгирип турмайду. [19] Мән Силас вә
Тимотийлар билән силәргә Хуш Хәвирини йәткүзгән Худа Оғли Әйса
Мәсиһ бир дәм «һә-ә», бир дәм «яқ» дәйдиған-лардин әмәстур. У Худаниң
пүтүн вәдилиридики «һә-әдур». [20] Худаниң пүтүн вәдилири Әйса Мәсиһ
арқилиқ әмәлгә ашурулиду. Шуниң үчүн биз Әйса Мәсиһ арқилиқ «амин»
дәп, Худани улуқлаймиз. [21] Силәр билән бизни Мәсиһкә бағлап, ишәнчтә
мустәһкәм қилғучи Худадур. У бизни Өзи үчүн таллиди. [22] Қәлбимизгә
Муқәддәс Роһни селиш билән бизгә егидарчилиқ тамғисини бесип, уни Өз
вәдисиниң толуқ әмәлгә ашидиғанлиғиниң капалити қилди. [23] Худа маңа
гувачи болсунки, Коринт шәһиригә қайта бармиғанлиғимниң сәвәви
силәргә қаттиқ қоллуқ қилип қоюшумдин сақлиниш үчүндур. [24] Биз
силәрниң ишәнчиңлар үстидин һөкүмранлиқ қилмақчи әмәсмиз. Чүнки
шуни билимизки, силәр Худаға тайинип, ишәнчтә мустәһкәм
туруватисиләр. Биз пәқәт силәрниң хошал болушуңлар үчүн, силәр билән
биргә хизмәт қилмақчимиз.

2

[1] Шуңа шу чағда мән йениңларға бармасликни қарар қилдим. Чүнки

силәрни өткәнкидәк ғәм-қайғуға селишни халимидим. [2] Силәрни
ғәм-қайғуға салсам, мени хуш қилалайдиған адәмләрни қайғуға салған
болмамдимән? Ундақта, ким мени хуш қилалисун? [3] Шуниң үчүн
йениңларға беришниң орниға хәт яздим. Мәхситим, йениңларға барған
вақтимда мени хошал қилишқа тегишлик болған силәрниң әксичә мени
қайғуға салмаслиғиңлар үчүндур. Мән ишинимәнки, мениң хошал-лиғим
силәрниң хошаллиғиңлардур. [4] У хәтни силәрни ғәм-қайғуға селиш үчүн
әмәс, бәлки мениң силәргә болған чоңқур муһәббитимни чүшинишиңлар
үчүн, қаттиқ қайғу-әләм ичидә көз яшлиримни төкүп туруп язған едим.

Гунакарни қобул қилиш

[5] Әгәр бирәрси қайғу елип кәлгән болса, у маңила әмәс, пүтүн
җамаи---тиң-ларға мәлум дәриҗидә қайғу елип кәлгән десәм, бу
көптүр-гән-лик болмайду. [6] Көпинчиңлар у кишини йәткичә җазалиған
едиңлар. [7] Әнди уни кәчүрүңлар вә униңға тәсәлла бериңлар. Болмиса у
һәддидин артуқ қайғуруп кетиду. [8] Шуниң үчүн униңға муһәбби-тиңларни
көрситишиңларни сораймән. [9] Алдинқи хетимни йезишим-дики сәвәп
силәрниң һәр қандақ ишта мениң сөзүмни аңлайдиған яки
аңлимайдиғанлиғиңларни синаш үчүн еди. [10] Силәр у кишини кәчүрсәңлар,
мәнму уни кәчүримән. Мән кимни кәчүрсәм, буни Әйса Мәсиһ алдида
силәр үчүн қилдим. [11] Буниңдики мәхсәт, шәйтан тәрипидин аздурулуп
кәтмәслигимиз үчүндур. Чүнки биз шәйтанниң һейлә-микирлирини яхши
билимиз.

Йеңи келишимниң хизмәткари

[12] Әйса Мәсиһ тоғрисидики Хуш Хәвәрни йәткүзүш мәхситидә Троас
шәһиригә барғинимда Рәббимиз үчүн хизмәт қилишқа пурсәт берилгән
болсиму, [13] силәрниң хәвириңларни елип кәлмәкчи болған қериндишим
Титус у йәргә техи кәлмигәнлиги үчүн, көңлүм тәшвишкә чүшүп, у
йәрдикиләр билән хошлишипла, Македонийә өлкисигә уни издәп кәттим.
[14] Худаға шүкүр! Худа һемишәм бизни Әйса Мәсиһ арқилиқ Өзи-ниң
ғалибә қошунида болушқа муйәссәр қилип, биз арқилиқ Хуш Хәвәр
йәткүзүш билән Уни тонушниң хуш пуриғини һәммә йәрдә чачмақта.
[15] Мана биз қутқузулидиғанларғиму, һалак болидиған-лар-ғиму
чечилидиған, Әйса Мәсиһниң Худаға атиған хушпуриғидурмиз. [16] Бу
хушпурақ һалак болидиғанлар үчүн өлүм пуриғи болса,
қутқузу-ли-ди-ғанлар үчүн һаятлиқ пуриғидур. Бундақ зор вәзипиниң
һөддиси-дин ким чиқалайду? [17] Әлвәттә, Худаниң сөзини пайда көзләп
бурмилай-ди-ғанлар һәргиз бундақ вәзипиниң һөддисидин чиқалмайду. Биз
болсақ, ундақ адәмләрдин әмәсмиз. Биз Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлар
һәм Худа тәрипидин әвәтилгәнләр болғачқа, Худа алдида Худаниң сөзини
сәмимий йәткүзүватқанлардурмиз.

3

Йеңи келишимниң хизмәткарлири

1 Бундақ дейиш билән йәнә өзимизни көрситишкә башлидуқму? Яки
бәзиләрдәк, силәргә тонуштуруш хети елип беришимиз яки силәрдин
тонуштуруш хети елишимиз керәкму? 2 Силәр өзәңлар биз-ниң
тонуштуруш хетимиздурсиләр. Чүнки әмәлиятиңлардин һәммә киши бизни
һәм бизниң араңларда қилған яхши хизмити-мизни тонувалалайду. Демәк,
бу хәт қәғәзгә әмәс, бәлки қәлбкә йезил-ғандур. 3 Ениқки, силәр
хизмитимизниң мевиси. Силәр сия билән әмәс, мәңгү һаят Худаниң Роһи
билән таш тахтиларға әмәс, инсанларниң қәлбигә йезилған Әйса Мәсиһ
тәйярлиған хәттурсиләр.
4 Жуқурида ейтқанлиримизға Әйса Мәсиһ арқилиқ Худа алдида ишәнч
қилалаймиз. 5 Биз һәммә ишни өз қабилийитимиз билән қила-лай--миз,
демәкчи әмәсмән. Чүнки бизниң қабилийитимиз Худадин кәлгәндур. 6 У
бизни Йеңи келишимниң хизмәткарлири қилиш үчүн қабилийәтлик қилди.
Бу келишим йезиқ билән хатириләнгән Тәврат қануниға әмәс, бәлки
Муқәддәс Роһқа асасланған. Чүнки йезиқ билән хатириләнгән Тәврат
қануниға һеч ким толуқ риайә қилалмиғачқа, у инсанларға мәңгүлүк өлүм
елип келиду. Муқәддәс Роһ болса гунайиға товва қилғанларға мәңгүлүк
һаят ата қилиду. 7 Таш үстигә һәрипләр билән оюлуп йезилған Тәврат
қануни инсанларға мәңгүлүк өлүм елип кәлсиму, бу қанун Муса пәйғәмбәр
арқилиқ Худаниң парлақ нури ичидә чүширилгәндә, Муса пәйғәмбәрниң
чирайи шундақ парлиған едики, гәрчә нур аста-аста йоқалған болсиму,
исраил хәлқи униң чирайиға қарап туралмиған еди. 8 Бу қанунниң
чүширилиши шундақ улуқ болған йәрдә, Муқәддәс Роһниң елип
келидиғини техиму улуқ болмамду?! 9 Йәни инсанға жаза елип келидиған
Тәврат қануни улуқ болған йәрдә, инсанни һәққаний қилидиған Йеңи
келишим техиму улуқ болмамду?! 10 Әмәлиятта, бурунқи улуқлуқни
һазирқи техиму шанлиқ улуқлуқ билән селиштурғанда, һеч қанчә әмәстур.
11 Вақитлиқ жүргүзүлгини улуқ болған йәрдә, мәңгү жүргүзүлидиғини
техиму улуқ болмамду?!
12 Биздә шундақ бир үмүт болғачқа, жүрәклик һалда Хуш Хәвә-рни
йәткүзүватимиз. 13 Биз йүзидики нурниң аста-аста өчүп кетиват-қан-лиғини
исраилларниң көрүп қалмаслиғи үчүн йүзигә пәрәнҗә тарти-вал-ған Муса
пәйғәмбәргә охшимаймиз. 14 У вақитта исраилларниң әқли қетип кәткән
еди. Улар таки бүгүнгичә Кона келишим, йәни Тәвратни оқуғинида, әқли
гоя шу пәрәнҗә билән йепивелинғандәк турмақта. Чүнки бу пәрәнҗә пәқәт
Әйса Мәсиһ арқилиқла еливети-лиду. 15 Шундақ, бүгүнки күндиму улар
Муса пәйғәмбәр арқилиқ чүши-ри-лгән Тәвратни оқуғанда, шу пәрәнҗә
йәнила уларниң қәлбини йепивал-мақта. 16 Бирақ улар қачан Рәбкә
йүзләнсә, у пәрәнҗә шу чағда елип ташлиниду. 17 Бу йәрдики «Рәб»
дегәнлик Муқәддәс Роһтур. Кимниң қәлбидә Рәбниң Роһи болса, униңда

әркинлик болиду. [18] Бизләр-дики пәрәнҗиләр еливетилгәчкә, Рәббимизниң
улуқлуғини көрүватимиз. Буниң билән биз Рәббимизгә охшаш болушқа
өзгәртилип, бара-бара Униң улуқлуғини техиму әкис әттүрүватимиз. Бу
Рәббимиздин, йәни Муқәддәс Роһтиндур.

4

Қудрәтлик Худа вә аҗиз инсан

[1] Худа рәһим-шәпқити билән бу хизмәтни бизгә бәргән екән,
җасаритимизни йоқатмаймиз. [2] Уятлиқ, йошурун ишларни қилиш-тин
жирақ туруп, һейлә-микирлик қилмаймиз, Худаниң сөзини
бурмилимаймиз. Әксичә һәқиқәтни өз пети ейтимиз. Буниң билән биз
өзимизни Худа алдида һәммә кишигә билдүримиз, уларму өз қәлбидә
бизниң қандақ адәм екәнлигимизни билиду. [3] Биз йәткүзү-ватқан Хуш
Хәвәрниң мәнаси йошурун дейилсә, у һалак болидиғанлар үчүнла
йошурундур. [4] Чүнки бу дунияниң һөкүмрани болған шәйтан Худаниң
обризи болған Әйса Мәсиһниң улуқлуғини билдүридиған Хуш Хәвәрниң
нури ишәнмәйдиғанларниң дилини йорутмисун дәп, уларниң әқлини
ишлимәс қилип қойди. [5] Биз қәйәргә барсақ, өзимизни әмәс, бәлки
Рәббимиз Әйса Мәсиһни җакалаймиз. Өзимизгә кәлсәк, биз пәқәт Әйса
Мәсиһ үчүн силәрниң хизмәткариңлармиз. [6] Чүнки дунияни яратқанда
«Нур қараңғулуқтин чақнисун», дәп әмир қилған Худа бизниң Өзиниң Әйса
Мәсиһ арқилиқ аян қилған улуқлу-ғини тонуп йетишимиз үчүн, Хуш
Хәвәрниң нури билән қәлбимизни йорутти. [7] Худаниң бизгә ата қилғини
Хуш Хәвәрниң нуридин ибарәт болған бебаһа ғәзнидур. Биз гоя бу ғәзнә
қачиланған сапал қача. Мана буниңдин кишиләр биздики улуқ қудрәтниң
өзимиздин әмәс, бәлки Худадин кәлгәнлигини биләләйду. [8] Мана биз һәр
тәрәптин қийин әһвалда қалдуқ, амма йәксән болмидуқ. Тәмтирәп қалдуқ,
амма үмүтсизләнмидуқ. [9] Қоғлиниватимиз, һалбуки Худа тәрипидин
ташла-ве-ти-лмидуқ. Жиқитилдуқ, амма йоқитилмидуқ. [10] Әйса Мәсиһкә
охшаш азап-оқубәтләргә, һәтта өлүм ховупиға дуч келиватимиз, лекин
Әйса Мәсиһ дайим бизгә күч-қудрәт берип туруватиду. Буниң билән
кишиләр вуҗудимиздин Униң һаят екәнлигини көрүвалалайду. [11] Шундақ,
Әйса Мәсиһкә әгәшкәнлигимиз сәвәвидин һемишәм өлүмгә дучар
қилинмақтимиз. Кишиләр буниңдин Әйса Мәсиһниң һаятини биздә
көрүвалалайду. [12] Демәк, биз һемишәм өлүмгә дучар болувати-миз; силәр
болсаңлар буниң билән һаятлиққа еришиватисиләр. [13] Биз йәнила Хуш
Хәвәрни тарқитиватимиз, чүнки Муқәддәс Язмиларда йезилған «Ишәндим,
шу сәвәптин сөзлидим», дегүчидә бар болған ишәнч биздиму бардур.
[14] Чүнки Рәббимиз Әйсани өлүмдин тирил-дүргән Худаниң бизниму
Униңға охшаш тирилдүридиғанлиғини вә силәр билән биллә Өз һозуриға
кәлтүридиғанлиғини билимиз. [15] Биз тартиватқан мүшкүлчиликләрниң
һәммиси силәр үчүндур. Бу арқи-лиқ Худаниң меһир-шәпқити техиму көп

кишиләргә йәткүзүлиду. Шундақ болғанда, уларниң тәшәккүрлири Худаға
ейтилип, Худа техиму улуқлиниду. [16] Шуңа җасаритимизни йоқатмаймиз.
Тенимиз барғансири харап болсиму, роһумиз күндин-күнгә йеңиланмақта.
[17] Биз учраватқан бу вақитлиқ вә әрзимәс азап-оқубәтләр бизгә тәңдаш-сиз
вә мәңгүлүк шан-шәрәп елип келиду. [18] Шуңа көзүмиз көрүнидиған-да
әмәс, бәлки көрүнмәйдиғандидур. Чүнки көрүнидиғини өткүнчидур,
көрүнмәйдиғини болса мәңгүлүктур.

5

Асмандики маканимиз

[1] Бизгә мәлумки, биз яшаватқан бу дуниядики чедир өрүлүп чүшкән-дә,
йәни тенимиздин айрилғанда, адәм қоли билән ясалған әмәс, бәлки асманда
Худа бизгә һазирлап қойған бир туралғуға, йәни мәңгү можут болидиған
бир тәнгә егә болимиз. [2] Биз һазирқи тенимиздә яшават-қанлиғимиздин
һәсрәт чекип, асмандики тенимизниң униң орнини елишиға интизар
болмақтимиз. [3] Чүнки шундила роһумиз тәнсиз қалмайду. [4] Һазирқи
тенимиздә яшаватқан бизләр еғир жүкләр астида һәсрәт чәкмәктимиз.
Чүнки биз һазирқи тенимиздин қутулуп, өлүшкә әмәс, бәлки чиримас тәнгә
егә болуп, мәңгүлүк һаятниң өткүн-чи һаятимизниң орнини елишиға
интизар болмақтимиз. [5] Бизни биз интизар болған һаятлиққа ериштүрүш
үчүн тәйярлиғучи, шундақла униң капалити сүпитидә бизгә Муқәддәс
Роһни ата қилғучи дәл Худа-ниң Өзидур.
[6] Шуниң үчүн һазирқи тәндә яшиғинимизда, Рәббимизниң мака-нида
болалмайдиғанлиғимизни билимиз. Һалбуки, Худаниң бизгә йеңи тән
беридиғанлиғидин ибарәт һәқиқәткә ишәнчимиз камил. [7] Чүнки көз билән
көргили болидиғанға әмәс, ишәнчкә тайинип яшаймиз. [8] Ишәнчкә егә
екәнмиз, һазирқи тенимиздин ваз кечип, Рәббимизниң маканида болушқа
разимиз. [9] Қисқиси, мәйли бу тәндә яшайли яки бу тәндин ваз кечәйли,
нишанимиз йәнила Рәббимизни хурсән қилиштур. [10] Чүнки һәр биримиз
һазирқи тенимиздә яшиған вақтимиздики яхши-яман әмәлиятимизға яриша
чоқум Қутқазғучи-Мәсиһниң сорақ тәхти алдида һесап берип җавапқа
еришимиз.

Әйса Мәсиһ арқилиқ Худа билән яришиш

[11] Рәббимиздин әйминишни билгән екәнмиз, инсанларни бу һәқтә қайил
қилишқа тиришимиз. Бизниң қандақ адәм екәнлигимиз Худаға аян.
Вижданиңларниңму бизниң қандақ адәм екәнлигимизни тонуп йетишини
үмүт қилимән. [12] Бәзилириңлар ейтқандәк, өзимизни йәнә махтимақчи
әмәсмиз. Бәлки силәргә биздин махтиниш пурситини бәрмәкчимиз. Униң
билән атақта Худаниң хизмитини қилидиған, теши пал-пал, ичи ғал-ғал әшу
махтанчақ кишиләргә җавап берә-ләйсиләр. [13] Бәзиләргә нисбәтән биз
есимиздин адишип қалғандәк көрүнгән болсақ, керәк йоқ. Чүнки Худа

бизниң һәр қандақ ишни Униң үчүн қилидиғанлиғимизни билиду. Силәргә
нисбәтән бизниң әқлимиз жайида, чүнки силәрниң мәнпийитиңлар үчүн
хизмәт қили-ватқанлиғимизни билисиләр. [14] Бизни шундақ қилишқа
қиста-ватқини Әйса Мәсиһниң муһәббитидур. Биз Әйса Мәсиһниң
һәмми-миз үчүн өлгәнлигигә ишәнгән екәнмиз, өзимизниң бурун яшап
кәлгән һаятимизға нисбәтән өлгәнлигимизгиму ишинимиз. [15] Әйса Мәсиһ
пүткүл инсанлар үчүн өлди. Мәхсәт, У ата қилған йеңи һаятқа
еришкәнләрниң өзлири үчүн әмәс, бәлки уларни дәп өлгән вә өлүмдин
тирилгән Әйса Мәсиһ үчүн яшисун, дегәнликтин ибарәт.
[16] Шуниң үчүн биз буниңдин кейин һеч кимгә бу дунияниң көз-қариши
билән қаримаймиз. Гәрчә биз бурун мошу көз-қараш билән Әйса Мәсиһни
пәқәтла бизгә охшаш бир инсан дәп қариған болсақму, әнди ундақ дәп
қаримаймиз. [17] Бир киши Әйса Мәсиһкә мәнсүп болидикән, у йеңидин
яралған адәмдур. Униң кона һаяти ахирлишип, йеңиси башланған болиду.
[18] Буларниң һәммиси Худадиндур. Худа Әйса Мәсиһ арқилиқ бизни Өзи
билән яраштурди, шундақла бизгә кишиләрни Өзи билән яришишқа
чақириш вәзиписини тапшурди. [19] Демәк, Худа инсанларниң гуналиридин
һесап алмай, уларни Әйса Мәсиһ арқилиқ Өзи билән яраштурди, шундақла
Өзи билән яраштурулуш һәққидики бу Хуш Хәвәрни бизгә аманәт қилди.
[20] Шуңа биз Әйса Мәсиһниң вәкиллири Униңға вакалитән силәрни шуниңға
чақиримизки, Худа билән яришиңлар. Худди бу Худаниң биз арқилиқ
силәргә муражиәт қилғиниға охшаштур. [21] Худа бизниң Әйса Мәсиһ
арқилиқ һәққаний адәм дәп жакалинишимиз үчүн, гунасиз Мәсиһни
гунайимизниң қурвани қилди.

6

[1] Биз Худа билән биллә хизмәт қилғучи сүпитидә Худаниң
меһир-шәпқитиниң силәрдә бекарға кәтмәслигини өтүнимиз. [2] Чүнки Худа
мундақ дәйду:

«Вақит-саати кәлгәндә, саңа қулақ салимән,
Қутқузулуш күнидә саңа меһриванлиқ қилимән».

Силәргә ейтип қояйки, Худаниң «Вақит-саати» дегини һазирдур,
Худа-ниң қутқузуш күни бүгүндур.
[3] Башқиларниң ишәнчигә тосалғу болидиған ишларни қилип, әлчилик
хизмитимизгә дағ кәлтүрмәйватимиз. [4] Бәлки һәммә ишта Худаниң
хизмәткарлири екәнлигимизни көрситип, һәр хил мүшкүл-лүк, аваричилик
вә жапа-мәшәқәтләргә бәрдашлиқ бериватимиз. [5] Таяқ йедуқ, зинданда
яттуқ, топилаңчиларниң паракәндичи-лик-лиригә дуч кәлдуқ, һалимиздин
кәткидәк ишлидуқ, уйқисиз қалдуқ вә ачарчилиқларға учридуқ.
[6] Паклиғимиз, әқил-параситимиз, сәвир-тақитимиз, меһриванлиғимиз,
сәмимий муһәббитимиз вә Муқәддәс Роһтин кәлгән күч билән өзимизниң

Худаниң хизмәткарлири екән-лигимизни көрсәттуқ. [7] Худаниң һәқиқитини
йәткүздуқ, Худаниң қудритиниң биз билән биллә екәнлигини намайән
қилдуқ. Һәққаний-ліқни өзимизгә қурал қилип, түрлүк һуҗумларға зәрбә
бериш билән биргә өзимизниму қоғдидуқ. [8] Һөрмәткиму сазавәр болдуқ,
һақарәт-ләр-гиму учридуқ. Әйипкиму буйрулдуқ, махташқиму муйәссәр
болдуқ. Кишиләр бизни алдамчиму деди, бирақ биз дурус кишиләр-миз.
[9] Тонулмиған әрзимәс кишиләрдәк қаралсақму, лекин һәммигә тонуш-миз.
Өлүм гирдавида болсақму, лекин йәнила һаятмиз. Таяқ йегән болсақму,
өлтүрүлмидуқ. [10] Қайғу-әләмдә болсақму, һемишәм шат-хораммиз. Намрат
болсақму, нурғун кишиләрни роһий җәһәттә бай қиливатимиз. Һеч
нәрсимиз йоқ болсиму, һәммигә егимиз.

[11] Әй коринтлиқлар, силәргә очуқ-ашкарә сөзлидуқ, силәргә бағри-мизни
кәң ачтуқ. [12] Силәрдин муһәббитимизни айимидуқ, лекин силәр биздин
муһәббитиңларни айидиңлар. [13] Мән силәргә өз пәрзәнт-лиримгә ейтқандәк
ейтайки, кәң қосақ болуп, бизгә худди биз силәргә муамилә қилғандәк
муамилә қилиңлар.

Ишәнмәйдиғанларниң тәсиридин сақлиниш

[14] Ишәнмәйдиғанлар билән бир боюнтуруққа кирмәңлар. Чүнки
һәққанийлиқ билән һәққанийсизликниң оттурисида қандақму ортақ-лиқ
болсун?! Йоруқлуқ билән қараңғулуқ қандақму чиқиша-лисун?! [15] Мәсиһ
билән шәйтан * қандақму келишәлисун?! Мәсиһийләр билән мәсиһий
әмәсләрниң немә ортақлиғи болсун?! [16] Худаниң ибадәт-ханиси билән
бутлар арисида қандақму бирлик болсун?! Биз мәңгү һаят Худаниң
ибадәтханиси. Худди Худаниң ейтқинидәк:

«Хәлқим ичидә туримән,
Уларниң арисида жүримән.
Уларниң Худаси болимән,
Уларму Мениң хәлқим болиду».

[17] Шуниң үчүн Пәрвәрдигар мундақ дәйду:

«Ишәнмәйдиғанлардин айрилип нери туруңлар.
Напак ишларға йеқин йолимаңлар,
Шунда Мән силәрни қобул қилимән».
«Һәммигә қадир Пәрвәрдигар йәнә:
[18] ‹ Силәргә Ата болимән.
Силәрму Мениң оғул-қизлирим болисиләр ›, дәйду».

---

*6:15 15. Әсли текста «бәлиял» дәп елинған болуп, униң ибраний
тилидики мәнаси «әрзимәс, осал».

7

[1] Қәдирлик қериндашлар, бу вәдиләргә еришкән екәнмиз, тәнни вә роһни
булғайдиған һәр қандақ нәрсиләрдин жирақ туруп, өзимизни пак тутайли.
Худадин әймәнгән һалда өзимизни пүтүнләй Худаға атайли.

Павлусниң коринтлиқларға болған ишәнчи

[2] Қәлбиңлардин бизгә орун бериңлар. Биз һеч кимгә наһәқлиқ қилми-дуқ,
һеч кимни ишәнч йолидиназдурмидуқ, һеч қачан өзимиз-ниң мәнпийитини
көзлимидуқ. [3] Мән бу сөзләрни қилиш арқилиқ силәрни тәнқитлимәкчи
әмәсмән. Бурун ейтқинимдәк, қәлбимиздин шундақ орун алдиңларки, биз
силәр билән һаят-маматта биргә боли-миз. [4] Силәргә ишәнчим камил һәм
силәрдин пәхирлинимән. Еғир мүшкүлчиликләрдә қалғанда, силәр арқилиқ
тәсәлла тепип, чәксиз хошаллиққа чөмгән едим.
[5] Македонийә өлкисигә барғандин кейин, көңлимиз тиничлиқ тапмай, *
хилму-хил қийинчилиқларға дуч кәлдуқ. Сиртта җедәл-мажра, ичимиздә
қорқунуч болди. [6] Лекин роһи чүшкәнләргә тәсәлла беридиған Худа
Титусни йенимизға әвәтиш арқилиқ бизгә тәсәлла бәрди. [7] Биз пәқәт униң
келиши биләнла әмәс, бәлки униң силәрдин алған тәсәллиси билӘнму
тәсәлла таптуқ. У силәрниң маңа болған сеғинишиңларни, өткүзгән
хаталиғиңларға қилған пушайминиңларни вә маңа болған
қизғинлиғиңларни бизгә ейтқанда, хошаллиғим техи-му ашти.
[8] Илгирики хетимниң силәргә бир мәзгил қайғу елип кәлгән-ли-гидин
хәвәр тапқинимда, пушайман қилған болсамму, лекин һазир пушайман
қилмаймән. [9] Һазир хошалмән. Силәрни қайғуға салған-лиғимға әмәс, бу
қайғуниң силәрни товва қилишқа елип барғанлиғиға хошалмән. Чүнки
силәрниң бундақ қайғуға чөкүшүңлар Худаниң ирадиси бойичә болди.
Шуңа ейталаймәнки, биз силәрни қайғуға салған болсақму, униңдин һеч
қандақ зиян тартмидиңлар. [10] Чүнки Худаниң ирадиси билән чәккән қайғу
кишини товва қилдуруп, уни қутқузулушқа елип бариду. Бу хил товва
қилиш кишини пушайман қилдурмайду. Лекин бу дунияниң һәләкчилиги
үчүн болған қайғу болса кишини товва қилдурушқа әмәс, бәлки өлүмгә
елип бариду. [11] Худаниң ирадиси билән чәккән әйнә шу қайғуларниң
силәрдә қандақ яхши мевиләрни бәргәнлигини ойлаңлар: әстайидиллиқ
билән хаталиғиңларни түзитип, өзәңларни ақлидиңлар, араңлардики
гунакарниң қилмишидин ғәзәпләндиңлар һәм бу қилмишниң
давам-лишиши билән Худаниң җазасиниң силәргә келишидин қорқтуңлар,
мән билән көрүшүшкә интизар болдуңлар, мениң әлчилик һоқуқум-ни
һөрмәтләп, маңа қизғин болдуңлар, гунакарни җазалаш арқилиқ
адаләтпәрвәрлигиңларни көрсәттиңлар. Мана булар арқилиқ силәр-ниң бу
ишта тоғра қилғанлиғиңлар еник болди.
[12] Өткән қетимлиқ хәтни йезишимдики асаслиқ мәхсәт, кимниң азап

---

* **7:5** 5. 13:2гә қараңлар.

чәккүзгәнлиги вә кимниң азап чәккәнлигини бәкитиш үчүн әмәс, бәлки силәрниң Худа алдида биз үчүн нәқәдәр қизғин екәнли-гиң-ларни өзәңларға билдүрүш үчүн еди. [13] Биз силәрниң шу қизғин-лиғиңлардин тәсәлла таптуқ. Шуниң билән бир вақитта Титусниң хошаллиғини көрүп, хошаллиғимиз техиму ашти. Чүнки силәрниң сәвәвиңлардин униң роһи көтирәңгү еди. [14] Силәрни униңға махтап бәргән едим, силәрму мени йәргә қаритип қоймидиңлар. Худди силәргә үгәткәнлиримниң һәммиси раст болғинидәк, силәрни Титусқа махтап ейтқанлиримниңму раст екәнлиги әмәлиятиңлар арқилиқ испатлинип чиқти. [15] Шуңа Титус һәммиңларниң униңға қандақ бойсунғанлиғиңларни, уни шунчә чоң көрүп, һөрмәт билән күтүвал-ғанлиғиңларни әслигинидә, униң силәргә болған муһәббити техиму чоңқурлашмақта. [16] Силәргә һәр җәһәттин ишәнч қилалиған-лиғим үчүн хошалмән.

8

Мәртлик билән сәдиқә қилишқа илһамландуруш

[1] Қериндашлар, силәргә Худаниң Македонийә өлкисидики мәсиһий-ләр
җамаәтлиридә көрсәткән меһир-шәпқити тоғрисида ейтмақ-чи-миз. [2] Улар
бешидин өткүзгән мүшкүл күлпәтләр арқилиқ қаттиқ синалди.
Шундақтиму уларниң хошаллиғи толуп тешип, өзлириниң интайин
кәмбәғәллигигә қаримай, қоли очуқлуқ вә мәртлик қилди. [3] Уларниң
өзлүгидин күчиниң йетишичә, һәтта өзигә қалмисиму сәдиқә қилғанлиғиға
гувалиқ беримән. [4] Улар Йәһудийә өлкисидики мәсиһийләргә қилинидиған
ярдәмгә өзлириниңму һәссә қошушини биздин өтүнүп сорашти. [5] Бу
һәқиқәтән бизниң улардин күткинимиз-дин көп ешип кәтти. Улар алди
билән өзлирини Рәббимизгә атиди, андин Худаниң ирадиси бойичә бизгә
атиди. [6] Титус хелә бурун силәрниң бу мәртләрчә сәдиқә қилишни
башлишиңларға ярдәм қилған екән, униңдин бу ишниң ахирини
чиқиришиңларға ярдәм беришни өтүндуқ. [7] Силәр һәммә ишта — ишәнч
йолида, сөз қаби-лийи-тидә, Худа һәққидики билим вә башқиларға ярдәм
беришкә болған қизғинлиқта вә бизгә болған меһир-муһәббәттә алдида
турғандәк, бу қетимлиқ сәдиқә қилиштиму алдида туруңлар. [8] Бу
сөзлиримни силәр-гә буйруқ тәриқисидә ейтқиним йоқ. Мән
меһир-муһәббитиңларниң сәмимийлигини Македонийәдики җамаәтләрниң
сәдиқә топлаш җәриянида көрсәткән меһир-муһәббити билән селиштуруш
арқилиқ синап көрмәкчимән. [9] Рәббимиз Әйса Мәсиһниң нәқәдәр
меһир-шәпқәтлик екәнлигини билисиләр. Гәрчә у бай болсиму, силәр үчүн
намрат болди. Мәхсәт, Өзи намрат болуш арқилиқ силәрни роһий җәһәттин
бай қилиш еди.

[10] Мән силәргә пайдилиқ болған бир тәклипни берәй. Силәр өткән жили
пәқәт сәдиқә беришни оттуриға қоюпла қалмай, бәлки уни ихтияр билән
әмәлгә ашуруштиму һәмминиң алдида болдуңлар. [11] Әнди бу хизмәтниң

айиғини чиқириңлар. Силәр бу ишни дәсләптә планлиған
вақтиңлардикидәк қизғинлиқ билән тамамлаңлар һәм өзәң-лар-ниң
ихтисади яр бәргән шараит астида ярдәм қолуңларни сунуң-лар. [12] Бир
киши разимәнлик билән чамисиниң йетишичә бәрсә, бу иш Худани хурсән
қилиду. Худа һәргизму һәр кимдин өзидә йоқи-ни-му беришни тәләп
қилмайду.
[13] Башқиларниң жүкини йениклитиш үчүн өзәңларни қийнаңлар, дегиним
йоқ. Әксичә иккила тәрәптә баравәрлик болсун дәймән. [14] Силәрдә артуқ
болғини һазирчә уларниң кам йерини толтурғинидәк, уларда артуқ болғини
күнләрниң биридә силәрниң кам йериңларни толтуриду. Мана шундақ
болғанда, баравәрлик болған болиду. [15] Худди Муқәддәс Язмиларда
йезилғинидәк:

«Көпирәк жиғивалғанларниң ешип қалмиди,
Аз жиғивалғанларниңму кемип қалмиди».

Титус вә униң хизмәтдашлири

[16] Мениң силәргә болған қизғинлиғимдәк қизғинлиқни Титусниң қәлбигә
салған Худаға шүкүрләр болғай! [17] Титусниң йениңларға бармақчи болғини
пәқәт бизниң тәливимиз биләнла әмәс, бәлки униң өз ихтияри вә силәргә
болған қизғинлиғи билән болди. [18] Биз бир қериндишимизни униңға қошуп
қоймақчимиз. У қериндишимиз Хуш Хәвәрни йәткүзүш йолида пүтүн
мәсиһийләр җамаәтлириниң махтишиға сазавәр болған. [19] Йәнә келип, у
топланған сәдиқиләрни Йерусалимға апириш сәпиридә биз билән һәмсәпәр
болуш үчүн, мәсиһийләр җамаәтлири тәрипидин тайинланған еди. Бизниң
мәхси-тимиз сәдиқә топлаш арқилиқ Рәббимизни улуқлаш вә ярдәмгә тәйяр
екәнлигимизни көрситиштур. [20] Башқиларниң камчилиқ тепиши-ниң
алдини елиш үчүн, мәртләрчә берилгән бу сәдиқиләрни башқурушта еһтият
қилип, у қериндишимизни биллә елип беришни лайиқ таптуқ. [21] Яман
атаққа қалмаслиқ үчүн, пәқәт Рәббимизниң нәзәридә әмәс, инсанларниң
нәзәридиму тоғра дәп қаралған ишларни қилишқа диққәт қилип
келиватимиз.
[22] Биз көп қетим вә көп ишларда синаш арқилиқ башқиларға ярдәм
бериштә қизғин дәп қариған йәнә бир қериндишимизниму улар билән
биллә әвәтмәкчимиз. У силәрниң бу сәдиқә ишини бир башқа елип
чиқалайдиғанлиғиңларға ишәнди. Бу ишәнч униң силәргә ярдәм бериштики
қизғинлиғини һәссиләп ашурди. [23] Титусқа кәлсәк, у мениң һәмрайим вә
араңларда қиливатқан ишлиримда хизмәтдишимдур. Башқа икки
қериндишимиз болса җамаәтләрниң вәкиллири болуп, улар Әйса Мәсиһкә
шан-шәрәп кәлтүргүчиләрдиндур. [24] Шуңа силәр һәр қайси җамаәтләр
алдида уларға муһәббитиңларни көрситиңлар. Шуниң билән җамаәтләр
бизниң силәрдин махтинишимизниң орун-луқ екәнлигини билсун.

9

Мәрт болушқа үндәш

[1] Мәсиһийләр үчүн топлинидиған бу сәдиқә тоғрилиқ силәргә хәт
йезиверишимниң һаҗити йоқ. [2] Чүнки ярдәм бериштә қизғин
екәнлигиңларни билимән. Мән Македонийәдики мәсиһийләр алдида Юнан
өлкисидики силәрниң өткән жилдин бери, сәдиқә беришкә тәйяр
екәнлигиңлардин махтинип кәлдим. Дәл силәрниң бу қизғин-лиғиңлар
уларниң көпчилигини сәдиқә топлаш үчүн қозғатти. [3] Бу ишта силәр билән
махтинишимниң қуруқ гәп болуп қалмаслиғи үчүн, силәрни мениң
ейтқиним бойичә тәйярлиқ қилип турсун дәп, бу үч қериндашни
йениңларға әвәтмәкчимән. [4] Мабада Македонийәдики бәзи қериндашлар
мән билән биллә берип, силәрниң тәйярлиқ қилми-ғанлиғиңларни көрсә,
силәр бир якта қелип, силәргә болған күчлүк ишәнчим сәвәвидин мән
хиҗаләт болуп қелишим турған гәп. [5] Шу сәвәптин, силәрниң беришкә вәдә
қилған мәртләрчә сәдиқәң-ләр-ни алдин-ала тәйяр қилишиңлар үчүн, бу
қериндашларниң йениңларға биздин авал беришини зөрүр көрдүм. Шундақ
болғанда, сәдиқәңләр-ниң тәйярланғанлиғини һәм уларниң мәҗбурий әмәс,
бәлки разимән-лик билән қилинғанлиғини көрүвалғили болиду.
[6] Есиңларда болсунки, аз териған аз алиду, көп териған көп алиду. [7] Һәр ким
қийнилип туруп яки мәҗбурий һалда әмәс, өз көңлидә нийәт қилғини
бойичә бәрсун. Чүнки Худа хошаллиқ билән бәргүчини яхши көриду.
[8] Худа силәрниң еһтияҗиңларни қандурушқа қадирдур. Шундақ болғачқа,
һәр дайим, һәр қандақ әһвал астида еһтияҗиңлар қандуру-луп, башқиларға
хәйир-сахаһәтлик болалайсиләр.
[9] Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк:

«У йоқсулларға мәртләрчә сәдиқә берәр,
Униң хәйир-сахавәтлиги мәңгү унтулмас».

[10] Деханға териғили уруқ, йегили озуқ ата қилған Худа силәрниң
һаҗәт--мәнләргә техиму мәртлик билән берәлишиңлар үчүн, силәрдә барни
көпәйтиду. [11] Силәрниң һемишәм мәртлик билән башқиларға ярдәм
қилишиңлар үчүн, Худа силәрни һәр қайси җәһәтләрдин бәрикәтлик
қилиду. Биз силәрниң сәдиқәңләрни еһтияҗлиқ болған-ларға
бәргинимиздә, улар Худаға тәшәккүрләр ейтиду. [12] Силәр қилған бу ярдәм
Йерусалимдики мәсиһийләрниң еһтияҗини қанду--рупла қалмай, уларниң
Худаға болған шүкүрлирини техиму ашуриду. [13] Силәрниң бу қетимқи
сәдиқәңләр ишәнчиңларниң һәқи-қий екәнли-гиниң испатидур. Кишиләр
силәрниң өзәңлар етирап қилған Әйса Мәсиһ һәққидики Хуш Хәвәргә
садиқ болғанлиғиңлар, шундақла мал-мүлкүңларни өзлири вә көпчилик
билән мәртләрчә ортақлаш-қанлиғиңлар үчүн, Худани улуқлайду. [14] Улар
Худа силәргә ата қилған пәвқуладдә меһир-шәпқәт сәвәвидин силәргә

иштияқ бағлап, силәргә дуа қилмақта. [15] Тил билән тәсвирлигили
болмайдиған илтипати, йәни Өз Оғлини ата қилғини үчүн, Худаға
шүкүрләр болғай!

10

Павлусниң әлчилик һоқуқини ақлиши

[1] Силәр билән билләә болғанда муамилиси юмшақ, лекин билләә
болмиғанда силәргә қарита қаттиқ қол дәп қаралған мәнки Павлус Әйса
Мәсиһтәк мулайимлиқ вә рәһимдиллик билән силәрдин шуни өтүнүп тәләп
қилимәнки, [2] йениңларға барғинимда, бизни бу дунияниң арзу-һәвәслири
бойичә яшайдиғанлар дәп қарайдиған бәзи кишиләргә қилмақчи болған
қаттиқ муамилини силәргиму қилиши-мизға мәҗбур қилмаңлар. [3] Бу
дунияда яшисақму, бу дуния-ниң арзу-һәвәслири бойичә яшайдиғанлардәк
җәң қилмаймиз. [4] Чүнки җәң қураллиримиз бу дунияға хас қураллар әмәс,
бәлки шәйтанниң мустәһ-кәм қорғанлирини гумран қилидиған, Худаниң
күч-қудритигә егә болған қураллардур. [5] Биз бу қураллар билән бемәна
асассиз гәпләрни вә Худани тонушқа тосқунлуқ қилидиған һәр хил көрәң
көз-қарашларни бит-чит қилимиз һәм кишиләрниң өз ой-пикир-лирини
Әйса Мәсиһкә бекиндуруп, Униңға бойсунуши үчүн, уларни қайил
қилимиз. [6] Силәр Әйса Мәсиһкә толуқ бойсунғандин кейин, араңлардики
һәр хил бойсунмаслиқта турувалғучиларни җазалашқа тәйярмиз.
[7] Силәр пәқәт сиртқи көрүнүшкила қарайдикәнсиләр. Әгәр бири өзини
Әйса Мәсиһкә вәкиллик қилимән дәп қарап, мени инкар қилған болса, йәнә
яхширақ ойлинип, мениңму Әйса Мәсиһкә вәкил-лик қилидиғанлиғимни
етирап қилсун. [8] Рәббимиз тәрипидин маңа берилгән әлчилик һоқуқи
силәрни набут қилиш үчүн әмәс, бәлки роһий җәһәттә йетилдүрүш үчүн
берилгән. Шуңа бу һоқуқ билән артуқ махтансамму, һәргиз хиҗаләт
болмаймән.
[9] Силәр хәтлиримни бизни қорқутуш үчүн язди, дәп ойлап қалмаң-лар.
[10] Дәрвәқә бәзиләр «Павлусниң хәтлири һәм қаттиқ, һәм күчлүк, бирақ
өзини көрсиңиз қабилийәтсиз, сөзлири мәнасиз», дейишиду. [11] Бу кишиләр
шуни билсунки, жирақтин силәргә язған хәтлиримдә немә қилимән дегән
болсам, йениңларға барғандиму шуни қилимән.
[12] Өзини қалтис чағлайдиған кишиләр билән өзимизни бир қатарда
қоюшқа вә улар билән селиштурушқа қандақму җүръәт қилайли? Улар
өзлирини өзлириниң өлчими билән өлчәйду, өзлирини өзлири билән
селиштуриду. Мана бу уларниң әқилсизлигини көрситиду. [13] Лекин биз
өзимиздә бар болмиған һоқуқлар билән махтинип жүрги-нимиз йоқ.
Махтансақму, Худаниң плани даирисидә хизмәт қилиш билән махтинимиз.
Бу план Хуш Хәвәрни силәргиму йәткүзүшни өз ичигә алған. [14] Әгәр биз
Хуш Хәвәрни силәргә тунҗа йәткүзгәнләрдин болмисақ едуқ, ундақта шу
һоқуқлиримиздин махтинишимиз бизниң өз даиримизниң сиртиға чиқип

кәткәнлигимиз дәп һесап-ланса болатти. Лекин Әйса Мәсиһ тоғрисидики
Хуш Хәвәрни жирақ-тики силәргә дәсләп йәткүзгән биз болдуқ. [15] Қисқиси,
өз хизмәт даиримиздин чиқип, башқиларниң хизмити билән
махтанғи-нимиз йоқ. Биз пәқәт ишәнчиңларниң техиму күчийип, араңларда
қилған хизмитимизниң техиму кәңийишини үмүт қилимиз. [16] Шундақ
болғанда, биз силәрдинму жирақ болған, техи Хуш Хәвәр йәткүзүлми-гән
җайларға берип, Хуш Хәвәр йәткүзәләймиз. Тәйярға егә болуп,
башқиларниң өз хизмәт даирисидә қилған әҗри билән махтиниш бизгә
яттур. [17] Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк, «Махти-ни-диғанлар
Рәббимиз билән махтансун». [18] Чүнки өз-өзини махтайди-ған әмәс, бәлки
Рәббимизниң махтишиға муйәссәр болған киши һәқиқий махташқа
әрзийду.

11

Павлусниң өзини сахта әлчиләр билән селиштуруши

[1] Махтинишим билән бир аз ахмақлиқ қилип қойсамму, еғир
алмиғайсиләр! Йәнила сәвирчан болғайсиләр. [2] Мән силәрни сахта
әлчиләрдин қизғинимән. Бу Худаға болған меһир-муһәбби-тим-дин кәлгән.
Мән гоя бир пак қизни ятлиқ қилғандәк, силәрни «Бир әргә» — Әйса
Мәсиһкә тәғдим қилдим. [3] Бирақ Һава аниниң һелигәр илан тәрипидин
аздурулғинидәк, силәрниңму сахта әлчиләр тәрипи-дин аздурулуп, Әйса
Мәсиһкә болған сәмимий вә пак қәлбиңларниң булғинишидин әнсирәймән.
[4] Чүнки силәрниң йениңларға берип, Әйса Мәсиһ тоғрисида мән
йәткүзгәнгә охшимайдиған башқа бир тәлимни йәткүзгәнләргә
очуқтин-очуқ йол қойдуңлар. Силәр қобул қилған Муқәддәс Роһтин башқа
бир роһ вә силәр қобул қилған Хуш Хәвәрдин башқа бир хуш хәвәр
тоғрисида ейтилғанларниму сиғдур-дуңлар. [5] Һалбуки, мән өзәмни һеч
қандақ ишта силәр дәрижи-дин ташқири дәп қариған әшу әлчиләрдин төвән
дәп қаримаймән! [6] Гәп қилишта маһир болмисамму, лекин билимим бар.
Қиливатқан һәр бир хизмитим буни һәр җәһәттин очуқ испатлап турупту.
[7] Мениң силәрни чоң көрүп, өзәмни төвән тутуп, Худаниң Хуш Хәвирини
силәргә һәқ тәләп қилмай йәткүзгиним гуна болдиму? * [8] Мән силәргә
хизмәт қилиш үчүн, башқа җамаәтләрдин һәқ елип, уларға «угал» қилдим.
[9] Силәр билән биллә болған вақитлиримда, еһтияҗим болсиму, һеч
қайсиңларға еғирчилиғимни салмидим. Чүнки Македонийә өлкисидин
кәлгән қериндашлар кам-котамни толуқлап бәрди. Һеч қандақ ишта силәргә
жүк болмай кәлдим, буниңдин кейинму жүк болмаймән. [10] Қәлбимдики

---

*__11:7__ 7. Павлус мәсиһийләргә өз еғирини салмаслиқ үчүн, өз һүниригә
тайинип, турму-шини қамдиған. Бирақ бәзиләр «Павлус һәқиқий әлчи
болған болса, мәсиһийләрниң ихтисадий ярдимигә таянған болатти», дәп
униң әлчилик һоқуқини инкар қилған еди.

Әйса Мәсиһниң һәқиқити билән ейтимәнки, мениң бу махтинишимни
пүтүн Юнанда һәр қандақ адәм тосап қалалмайду. [11] Немә үчүн силәрдин
һәқ алми-дим? Силәрни сөймәйдиғанлиғимдинму? Худаға аянки, силәрни
сөйимән! [12] Аталмиш әлчиләрниң «Бизниң қиливатқинимиз билән уларниң
қиливатқинида һеч қандақ пәриқ йоқ», дәп махтинишиға пурсәт
тапалмаслиғи үчүн, силәрдин һәқ алмай қиливатқан халис ишлиримни
давамлаштуримән. [13] Чүнки бундақлар сахта әлчиләр, һелигәрләр болуп,
өзлирини Әйса Мәсиһниң әлчиси, дәп пәдәзливал-ғанлардур. [14] Әмәлиятта
бу һәйран қаларлиқ иш әмәс, чүнки шәйтан өзини йоруқлуқ периштәси, дәп
пәдәзливалғандур. [15] Шуңа униң бу чакарлириму өзлирини адиллиқниң
хизмәткарлири дәп пәдәзливалса, һәҗәплинәрлик әмәс. Уларниң ақивити
өзлириниң әмәлиятиға лайиқ болиду.

Павлусниң тартқан азап-оқубәтлири

[16] Йәнә шуни ейтимәнки, һеч қайсиңлар мени ахмақ, дәп қалмаң-лар. Әгәр
ахмақ дәп қарисаңлар, бир ахмақни қобул қилғанчилик болсиму мени қобул
қилиңлар. Шуниң билән мәнму бир аз махтини-валай. [17] Бу сөзлирим
Рәббимиз мәндин тәләп қилған сөзләр әмәс. Мениң бундақ махтинишим
пәқәтла бир ахмақниң җүрәклик по атқанли-ғидур, халас. [18] Нурғун
кишиләр бу дуниядики ишлири билән махтинип кетидикән, мәнму
махтинип бақай. [19] Чүнки силәр өзәңлар-ни шунчә әқиллиқ чағлайсиләрю,
бу сахта әлчиләрниң әхмиқанә тәлимлиригә йол қоюверисиләр! [20] Уларниң
силәрни қул орнида көрүшигә, һәққиңларни йейишигә, силәрдин пайда
елишиға, силәрни алиқинида ойнитишиға, силәргә чоңчилиқ қилишиға вә
силәрниң йүзүңларни чүширишигә йол қоюсиләр. [21] Бизниң силәргә
шундақ муамилә қилишқа аҗиз кәлгәнлигимизни хиҗиллиқ ичидә етирап
қилимән. Лекин улардин бирлири бирәр иштин махтинишқа җүръәт қилған
йәрдә (йәнә ахмақларчә ейтсам), мәнму шу иштин махтиниш-қа җүръәт
қилалаймән. [22] Улар ибранийму? Мәнму шундақ. Улар исраилларму?
Мәнму исраил. Улар әҗдадимиз Ибраһимниң әвлади-динму? Мәнму униң
әвладидин. [23] Улар Әйса Мәсиһниң хизмәткар-лириму? Әқилдин
азғанлардәк ейтсам, мән улардин техиму жуқури туридиған бир
хизмәткари. Мән техиму җапалиқ ишлидим, зинданда техиму көп яттим.
Күрмиң қетим қамча йедим, қайта-қайта өлүм ховуплириға дуч кәлдим.
[24] Йәһудийларниң оттуз тоққуз қамча җазасиға бәш қетим тартилдим. [25] Үч
қетим Рим һөкүмранлиридин таяқ йедим, бир қетим чалма-кесәк қилиндим,
үч қетим кемә һадисисигә учридим, бир кечә-күндүзни деңизда өткүздүм.
[26] Көп қетим узун сәпәрләрдә болуп, дәрияларда һәм қарақчиларниң, өз
хәлқимниң, йәһудий әмәсләрниң арисида хейим-хәтәрләргә йолуқ-тум.
Шәһәрләрдә, чөлләрдә, деңизларда вә сахта қериндашларниң арисида
ховуплуқ күнләрни баштин кәчүрдүм. [27] Хизмитимни тиришип-тирмишип
ишлидим. Талай кечиләрни уйқисиз өткүздүм, ачлиқ вә уссизлиқниң
дәрдини тетидим. Йәйдиғанға тамақ, кийиди-ғанға кийим тапалмай,

ач-ялиңач қалдим. [28] Булардин башқа, һәр күни дегидәк пүтүн мәсиһийләр
жамаәтлириниң ғемини йедим. [29] Мән қачан ажизларға һисдашлиқ
қилмидим?! Шәйтанниң қапқи-ниға чүшүп, езип кәткәнләр үчүн ичим
қачан өртәлмиди?! [30] Әгәр махтинишимға тоғра кәлсә, өз ажизлиғимни
көрситидиған ишлар билән махтинимән. [31] Рәббимиз Әйсаниң Атиси, мәңгү
мәдһийиләшкә әрзийдиған Худаға аянки, ялған ейтмидим. [32] Дәмәшқ
шәһиридә падиша Аретасниң қол астидики бир һаким мени тутуш үчүн,
пүтүн шәһәрни қаттиқ назарәт астиға алған еди. [33] Лекин мән сепилдики бир
төшүктин севәт билән пәскә чүширилип, униң қолидин қутулдум.

12

Павлусқа кәлгән көрүнүш

[1] Махтинишниң пайдиси болмисиму, махтанмисам болмайду. Әнди
Рәббимиздин кәлгән ғайибанә көрүнүшләр вә аянлар үстидә тохтилай.
[2] Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған бир адәмни * тонуймән. У он төрт жил
илгири асманға көтирилди. У көтирилгәндә, тени көтирилдиму яки роһи
көтирилдиму билмәймән, буни Худа Өзи билиду. [3] Иш қилип, бу адәмниң
жәннәткә кирип чиққанлиғини билимән. Тени көтирилдиму яки роһи
көтирилдиму билмәймән, буни Худа Өзи билиду. [4] У жәннәттә тил билән
ипадилигили болмай-диған, инсанларға ейтиш мәнъий қилинған әжайип
ишларни аңлиди. [5] Шундақ бир адәм билән махтинимән, өзәм һәққидә
болса ажизлиқ-лиримни етирап қилмақтин башқа бирәр иш билән
махтинал-маймән. [6] Әмәлиятта башқа ишлардин махтанған болсамму,
ахмақ һесаплан-мат-тим; чүнки ундақ қилғинимда һәқиқәтни сөзлигән
болаттим. Лекин кишиләр мени көргинидин яки аңлиғинидин үстүн ойлап
қалмисун дәп, махтиништин өзәмни нери тутимән.
[7] Худадин маңа кәлгән аянларниң әжайип-ғарайиплиғи билән көрәңләп
кәтмәслигим үчүн, тенимгә тикән санчилғандәк бир азап йепишип, худди
шәйтанниң ялақчисиниң қийнашлиридәк мени азаплиди. Бу мениң
көрәңләп кәтмәслигим үчүн еди. [8] Азаптин қутулуш үчүн, Рәббимизгә үч
қетим йелинип дуа қилдим. [9] Лекин У маңа: «Меһир-шәпқитим саңа
йетәрлик; Мениң күч-қудритим ажиз чағлириңда толуқ ипадилиниду»,
деди. Шуңа һаятимда Әйса Мәсиһниң қудрити ипадиләнсун дәп,
ажизлиқлиримдин хурсәнлик билән махтинимән. [10] Әйса Мәсиһ үчүн
ажизлиқларни, һақарәтләрни, азап-оқубәтләрни, зиянкәшликләрни вә
қийинчилиқларни хошал-лиқ дәп билимән. Чүнки қачан ажиз болсам, шу
чағда Әйса Мәсиһ-ниң қудритигә толуп, күчлүк болимән.

Павлусниң Коринт жамаитигә көңүл бөлүши

***12:2** 2. Бу адәм дәл Павлусниң өзи болуп, у Худа униңға бәргән аян вә ғайибанә аламәтләр билән махтинишни қилчә халимиған. Әксичә өзини төвән тутушқа тиришип, үчинчи шәхс тилида сөзлигән.

11 Ахмаққа охшап қалдим, мениң бундақ болушумға силәр сәвәпчи. Мән
әслидә силәрниң махтишиңларға еришишим керәк еди. Чүнки һәр қанчә
болсамму, силәр дәрижидин ташқири дәп қариған әшу әлчиләрдин һәр
тәрәптин қелишмаймән. 12 Мән араңларда болған чағда әлчилигимни
испатлайдиған ишларни, йәни мөҗүзә, карамәт вә қудрәтлик ишларни
сәвирчанлиқ билән қилдим. 13 Башқа мәсиһийләр җамаити арисида қилған,
бирақ силәрниң араңларда қилмиған бирдин-бир «хаталиғим» силәрниң
ихтисадий ярдимиңларни алмиған-лиғимдур. Бу «адаләтсизлигимни» әпу
қилғайсиләр!
14 Һазир мән йениңларға үчинчи қетим беришқа тәйярмән. Силәргә һеч
қандақ еғирчилиғимни салғум йоқ. Чүнки маңа кериги силәрниң
байлиғиңлар әмәс, өзәңлардурсиләр. Пәрзәнтләр ата-анилар үчүн әмәс,
бәлки ата-анилар пәрзәнтләр үчүн мал-мүлүк жиғиши керәк. 15 Силәр үчүн,
мән барлиғимни сәрип қилишқа, һәтта җенимни қурван қилишқиму
разимән. Һәҗәва, мән силәрни қанчә көп сөйсәм, силәрниң
муһәббитиңларға шунчә аз еришәмдимән?
16 Болдила, қисқиси мән силәргә жүк болған әмәсмән. Бирақ бәзиләр мени
һелигәрлик қилип, ялған сөзләп, силәрдин пайда үндүрүвалиду, дейишип
жүриду. 17 Һәҗәва, мән силәргә әвәткән адәмләрниң бирәрси арқилиқ
силәрдин пайда алдимму? 18 Титусни силәрниң йениңларға беришқа
чақирдим вә йәнә бир қериндашниму униң билән биллә әвәттим. Титусниң
силәрдин пайда елип баққан йери барму? У мән билән бир нийәттә, бир
йолда хизмәт қиливатидиғу!
19 Яки силәр бизни «Алдимизда әзәлдин бери өзини ақлап келива-тиду»,
дәп ойлаватамсиләр? Биз ундақ қилмидуқ. Биз пәқәт Әйса Мәсиһкә мәнсүп
болған кишиләр сүпитидә Худа алдида сөзләватимиз. Сөйүмлүк
қериндашлар, биз қиливатқан һәммә иш силәрниң ишәнч-тә йетилишиңлар
үчүндур. 20 Йениңларға барғинимда, силәрниң күткән йеримдин чиқмай
қелишиңлардин, шуниң билән мениң силәргә болған муамиләмниңму
силәрниң күткән йериңлардин чиқмай қелишидин әнсирәймән. Силәрдә
җедәлхорлуқ, көрәлмәслик, ғәзәплиниш, шәхсийәтчилик, төһмәтхорлуқ,
ғевәтчилик, тәкәббурлуқ вә паракәндичиликләрниң болушидин
әнсирәймән. 21 Бу қетим силәрниң йениңларға барғинимда, араңлардики
напак, әхлақсиз вә шәһваний ишларни қилған, таки бүгүнгә қәдәр товва
қилмиған нурғун гунакарлар сәвәплик Худаниң мени алдиңларда хиҗаләт
қилип қоюшидин әнсирәймән. Уларниң хата йолдин қайтмиғанлиғи үчүн,
матәм тутмай туралмаймән.

13

Ахирқи агаһландуруш вә саламлар

1 Бу йениңларға үчинчи қетим беришим болиду. Әгәр араң-лардики
бирәрсини җазалаш тоғра кәлсә, Муқәддәс Язмилар-дики: «Һәр қандақ

әризиниң раст-ялғанлиғи аз дегәндә икки яки үч гувачиниң гувалиғи билән
испатлиниши керәк», дегән айәт бойичә қилимән. 2 Йениңларға иккинчи
қетим барғинимда, бурун гуна қилған-ларни агаһландурған едим. Һазир
йениңларда болмисамму, йәнә агаһландурмақчимәнки, әнди барғинимда,
барлиқ гуна қилғучиларға кәңчилик қилмаймән. 3 Кәңчилик
қилмаслиғимдики сәвәп, араңлар-дики бәзиләр Әйса Мәсиһниң мән
арқилиқ сөзләватқанлиғиға испат тәләп қилип келиватиду. Униң испатини
бу қетим йениңларға берип гунакарларни бир тәрәп қилғинимда көрисиләр.
Чүнки Әйса Мәсиһ алдиңларда аҗиз әмәс, бәлки интайин қудрәтликтур. 4 У
қаримаққа аҗизлиқ ичидә чапрас яғачқа миқланған болсиму, лекин
Худаниң қудрити билән йәнила һаяттур. Бизму Униңға охшаш қаримаққа
аҗиз болсақму, Худаниң қудрити билән Униңға бағлинип яшап, силәргә
хизмәт қилмақтимиз.
5 Ишәнчиңларниң һәққиқий яки әмәслигини билиш үчүн өз-өзәңларни
тәкшүрүп көрүңлар, синап беқиңлар. Әйса Мәсиһниң араңларда
екәнлигини билишиңлар керәк. Ундақ болмиғанда, бу силәрниң синақтин
өтәлмигиниңлар болмамду?! 6 Мениң әлчилик синиғидин өткәнлигимни
билип қелишиңларни үмүт қилимән. 7 Силәрниң һеч қандақ яман иш
қилмаслиғиңлар үчүн Худаға дуа қилимән. Бу мениң әлчилик синиғидин
өтти дәп қарилишим үчүн әмәс. Һәтта синақтин өтмиди, дәп қаралсамму,
мәйли. Муһими силәрниң тоғра иш қилишиңлардур. 8 Биз һәқиқәткә зит
ишларни қилмастин, һәқиқәт бойичә иш қилишимиз керәк.
9 Ишәнчиңлар күчийип, силәрни әйипләшкә «аҗиз» көрүнсәм, хошал
болаттим. Биз шундақ дуа қилимизки, силәр һәммә ишта толуқ
йетилгәйсиләр. 10 Рәббимиз маңа силәрни бәрбат қилиш үчүн әмәс,
йетилдүрүш үчүн бәргән һоқуқ билән йениңларға барғинимда, силәргә
қаттиқ муамилидә болуп қалмаслиғим үчүн, йениңларға берiштин бурун
бу хәтни яздим.
11 Әң ахирида, қериндашлар, хошал-хорам болуңлар, ишәнчтә йетил-гән
адәм болуп чиқиш үчүн тиришиңлар. Несиһәтлиримни қобул қилип, бир
нийәт, бир мәхсәттә инақ өтүңлар. Меһир-муһәббәт вә аманлиқ мәнбәси
болған Худа силәр билән биллә болғай!
12 Бир-бириңлар билән меһриванларчә саламлишиңлар.
13–14 Худаниң барлиқ муқәддәс хәлқидин силәргә салам.

Рәббимиз Әйса Мәсиһниң меһир-шәпқити, Худаниң меһир-муһәббити вә
Муқәддәс Роһниң һәмралиғи силәргә яр болғай!

Галатияликларға йезилған хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәтниң муәллипи әлчи Павлус болуп, у бу хәтни әйни чағдики Рим империясиға тәвә болған Галатия өлкисидики (бүгүнки Түркияда) мәсиһийләр җамаитигә язған. Павлус биринчи қетимлиқ хизмәт сәпиридә Галатия өлкисигә берип Хуш Хәвәр тарқатқан вә у йәрдики мәсиһийләр җамаитиниң асасини салған (Әлчиләр 13-14).

Әйса Мәсиһ һәққидики Хуш Хәвәрниң йәһудий әмәсләр арисида кәң тарқилиши вә қарши елинишиға әгишип, мәсиһийләр җамаити ичидә һәқиқий мәсиһий болуш үчүн чоқум Муса пәйғәмбәр арқилиқ чүширилгән Тәврат қануниға бойсунуш керәк, дегән хата тәлимләр пәйда болуп, кишиләр у һәқтә талаш-тартиш қилишқа башлиған.

Павлус шу хил хата тәлимләр тәрипидин аздурулғанларни һәқиқий ишәнчкә қайтуруп келиш мәхситидә бу хәтни язған. У алди билән өзиниң әлчилик һоқуқини яқлиған. Тәврат қануни билән ишәнчниң мунасивитини ениқ чүшәндүрүш үчүн, Павлус Муқәддәс Язмилардин нәқил кәлтүрүп, инсанларниң ишәнч арқилиқла Худаниң меһир-шәпқити билән һәққаний адәм дәп җакалинидиғанлиғини көрсәткән. У ахирида һәқиқий әркинликкә пәқәт ишәнч арқилиқла еришкили болидиғанлиғини вә мәсиһийләрниң күндилик турмушта бу әркинлик-ни башқиларға меһир-муһәббәт көрситиш билән ипадилиши керәкли-гини тәкитлигән.

Тезис:

1. Салам вә агаһландуруш (1-бап 1-10-айәтләр)
2. Павлусниң әлчилик һоқуқиниң асаси (1-бап 11-айәттин 2-бапқичә)
3. Тәврат қануни вә ишәнч (3-бап)
4. Худаниң пәрзәнтлири (4-бап)
5. Мәсиһийләрниң әркинлиги һәм җавапкәрчилиги (5-баптин 6-бап 10-айәткичә)
6. Агаһландуруш вә салам (6-бап 11-18-айәтләр)

Галатияликларға йезилған хәт

[1] Инсанлар тәрипидин әмәс яки Худаниң инсанларни васитә қилиши
арқилиқму әмәс, бәлки Әйса Мәсиһ вә Уни өлүмдин тирил-дүргән Худа
Атимиз тәрипидин әлчи болушқа талланған мәнки Павлустин [2] вә мән
билән биллә туруватқан барлиқ қериндашлардин Галатия өлкисидики
мәсиһийләр җамаәтлиригә салам.
[3] Худа Атимиз вә Рәббимиз Әйса Мәсиһ силәргә меһир-шәпқәт вә аманлиқ
ата қилғай! [4] Әйса Мәсиһ Худа Атимизниң ирадиси бойичә гуналиримиз
үчүн Өзини пида қилип, бизни бу яман дуниядин қутқузди. [5] Барлиқ
шан-шәрәп Худаға әбәдил-әбәт мәнсүп болғай, амин!

Дунияда бирла Хуш Хәвәр бар

[6] Әйса Мәсиһ арқилиқ силәргә меһир-шәпқәт көрситип, силәрни Өзигә
чақирған Худадин шунчә тез ваз кечип, башқичә бир хил хуш хәвәргә
әгишип кетиватқанлиғиңларға һәйранмән. [7] Әмәлиятта әгәшкиниңлар
һәқиқий Хуш Хәвәр әмәс, бәлки бәзи адәмләрниң силәрни қаймуқтуруп
ейтқанлиридур. Улар Әйса Мәсиһ һәққидики Хуш Хәвәрни бурмилимақчи.
[8] Лекин мәйли аримиздики бири болсун яки асмандин чүшкән периштә
болсун, биз силәргә йәткүзгән Хуш Хәвәргә охшимайдиған башқа бир «хуш
хәвәрни» йәткүзсә, униңға ләнәт яғсун. [9] Бурун ейтқанлиримизни йәнә
тәкрарлаймизки, кимду-ким силәргә қобул қилғиниңларға охшимайдиған
башқичә бир хил хуш хәвәрни йәткүзсә, униңға ләнәт яғсун!
[10] Мениң бундақ дейишим инсанларни хурсән қилиш үчүнму? Яқ, мениң
бундақ дейишим Худани хурсән қилиш үчүндур. Әгәр мән инсанларни
хурсән қилишни истигән болсам, Әйса Мәсиһниң садиқ хизмәткари

болмиған болаттим.

Павлусниң әлчи болушқа чақирилиши

[11] Қериндашлирим, мән йәткүзгән бу Хуш Хәвәрниң кишиләр тәри-пи-дин
тоқуп чиқирилмиғанлиғини билишиңларни үмүт қили-мән. [12] Мән бу Хуш
Хәвәрни инсандин қобул қилғиним яки бирәр кишидин үгәнгиним йоқ.
Бәлки Әйса Мәсиһ бу Хуш Хәвәрни маңа аян арқилиқ йәткүзгән.
[13] Силәр мениң илгири йәһудий диниға етиқат қилған вақтимда қандақ
һаят кәчүргәнлигимни аңлиған едиңлар. Мән у чағда Худаға мәнсүп болған
мәсиһийләр җамаитигә әшәддий зиянкәшлик қилған вә уларни
йоқитиветишкә тиришқан едим [14] һәм йәһудий диний йолида нурғун
тәңтушлиримдин хелила алдида тураттим. Әҗдатлири-мизниң
әнъәнилирини қоғдашта пүтүн вуҗудум вә қизғинлиғим билән ишләттим.
[15] Лекин Худа мени анамниң қосиғидики вақтимдила таллиди вә Өзиниң
меһир-шәпқити билән чақирди. [16] У мениң Өз Оғли Әйса Мәсиһ
тоғрисидики Хуш Хәвәрни йәһудий әмәсләргә йәткүзүшүм үчүн, Әйса
Мәсиһни маңа ашкарилашни халиди. Худа Уни маңа ашкарилиған чағда,
мән бу иш тоғрилиқ һеч қандақ киши билән мәслиһәтләшмидим [17] һәм
Йерусалимдики мәндин илгири әлчи болғанларниң йениғиму бармай, удул
Әрәпстанға атландим, кейин Дәмәшқ шәһиригә қайтип кәлдим.
[18] Үч жилдин кейин әлчи Петрус билән көрүшүш үчүн Йеруса-лимға
бардим вә униң йенида он бәш күн турдум. [19] Бу җәриянда әлчиләрдин
пәқәт Петрус вә Рәббимиз Әйсаниң иниси Яқуп билән көрүштим.
Әлчиләрдин башқа бирәрсини көрмидим. [20] Худа гува болсунки, силәргә
йезиватқанлирим ялған әмәс. [21] Кейин Сурийә вә Киликийә өлкилиригә
бардим. [22] У чағда Йәһудийә өлкисидики Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған
мәсиһийләр җамаәтлири шәхсән мени тонуматти. [23] Улар пәқәт
башқиларниң: «Бурун бизгә зиянкәшлик қилған адәм әнди болса өзи
йоқитивәтмәкчи болған ишәнчни тарқити-ватиду», дегәнлигини аңлиған
еди. [24] Шуңа улар мәндә болған бу өзгиришләр сәвәвидин Худани техиму
улуқлиди.

2

Башқа әлчиләрниң Павлусни қарши елиши

[1] Он төрт жилдин кейин мән Барнаба билән биллә йәнә Йеруса-лимға
бардим. Титусниму биллә еливалдим. [2] Мән у йәргә Худа-дин кәлгән аянға
бенаән барған едим. У йәрдә мән мәсиһийләр җамаитиниң йетәкчилири
билән айрим сөзлишип, өзәм йәһудий әмәсләр арисида тарқитип
келиватқан Хуш Хәвәрниң мәзмунининң уларниңкигә охшаш екәнлигини
чүшәндүрдүм. Бундақ қилишим бурунқи яки кәлгүсидики хизмәтлиримниң
бекар болуп кәтмәслиги үчүн еди. [3] Нәтиҗидә улар ейтқанлиримдин рази
болди. Һәтта мән билән биллә барған Титус йәһудий болмисиму, улар уни

хәтнә қилдурушқа мәҗбурлимиди. [4] Бирақ Әйса Мәсиһкә ишәнгүчиләр
қияпитигә киривалған бәзиләр униң хәтнә қилдурулушини тәләп қилди.
Улар аримизға көз боямчилиқ билән киривелип, Әйса Мәсиһ арқилиқ
еришкән әркинлигимизни назарәт қилди. Уларниң мәхсити бизни
өзлириниң диний қаидә-йосунлириға қул қилиштур. [5] Лекин Хуш Хәвәр
һәқиқитиниң араңлар-да сақлиниши үчүн биз уларға қилчиму йол
қоймидуқ.
[6] Мәсиһийләр җамаитидә муһим дәп қаралғанлар (уларниң мәрти-висиниң
қандақ болуши маңа муһим әмәс, чүнки Худа һәммә адәмгә тәң қарайду)
мән йәткүзгән Хуш Хәвәргә йәнә мәзмун қошуш керәк демиди. [7] Дәл эксичә
улар Худаниң Петрусқа йәһудийларға Хуш Хәвәр йәткүзүш вәзиписини
тапшурғинидәк, маңиму йәһудий әмәсләргә бу Хуш Хәвәрни йәткүзүшни
тапшурғанлиғини тонуп йәтти. [8] Петрусниң йәһудийларға әлчи болушиға
күч-қудрәт ата қилған Худа мениң йәһудий әмәсләргә әлчи болушумғиму
күч-қудрәт ата қилди. [9] Җамаәт-ниң түврүги һесапланған Яқуп, Петрус вә
Юһанналар бу вәзипиниң Худаниң маңа қилған илтипати екәнлигини тонуп
йәткинидә, улар мени вә Барнабани қобул қилип, һәмкарлиши-диғанлиғини
билдүрди. Буниң билән йәһудий әмәсләр арисида биз хизмәт қилидиған,
йәһудий-лар арисида болса улар хизмәт қилидиған болуп келиштуқ. [10] Улар
пәқәт биздин өзлириниң арисидики кәмбәғәл мәсиһийләрниң һалидин
хәвәр елишни есимиздин чиқармаслиғи-мизни тәләп қилди. Мәнму әслидә
дәл шундақ қилишқа тиришип келивататтим.

Павлусниң Антакяда Петрусни әйиплиши

[11] Бирақ кейин Петрус Антакя шәһиригә кәлгәндә, униң өткүзгән хаталиғи
түпәйлидин мән униң йүзигә ейтип әйиплидим. [12] Яқупниң қешидин бәзи
адәмләр келиштин бурун, Петрус йәһудий әмәс мәсиһийләр билән дайим
һәмдәстихан болуп туратти. Лекин бу адәмләр кәлгәндин кейин Петрус
йәһудий әмәсләрдин өзини тартип, улар билән һәмдәстихан болмайдиған
болди. Чүнки у йәһудий әмәсләрму хәтнә қилиниши керәк, дәп ойлайдиған
бу йәһудий қерин-даш-ларниң әйиплишидин қорққан еди. [13] Шуниң билән
башқа йәһудий мәсиһийләрму униңға охшаш сахтипәзлик қилишти. Һәтта
Барнабаму тәсиргә учрап, уларниң сахтипәзлигигә шерик болди. [14] Мән
уларниң Хуш Хәвәрниң һәқиқити бойичә иш қилмиғанлиғини көрүп,
һәммисиниң алдидила Петрусқа: «Сән йәһудий болсаңму, бирақ һәзрити
Әйсаға ишәнгәндин бери йәһудийларниң адәтлири бойичә яшимай, бәлки
йәһудий әмәсләрдәк яшап кәлдиң. Шундақ туруп, йәнә немишкә йәһудий
әмәс мәсиһийләрдин йәһудийларниң адәтлири бойичә яшашни тәләп
қилисән?» дедим.
[15] Биз иккимиз туғулушимиздинла йәһудиймиз, гунакар дәп қарал-ған
йәһудий әмәсләрдин әмәсмиз. [16] Лекин биз инсанларниң Тәврат қануниға
әмәл қилиш арқилиқ әмәс, бәлки Әйса Мәсиһкә ишиниш арқилиқ һәққаний
адәм дәп җакалинидиғанлиғини билимиз. Шу сәвәптин биз йәһудийларму

Әйса Мәсиһкә ишәндуқ. Һеч ким Тәврат қануниға әмәл қилиш арқилиқ
һәққаний адәм дәп җакалиналмайду. [17] Биз Әйса Мәсиһкә ишиниш арқилиқ
өзимизниңму йәһудий әмәс-ләргә охшашла гунакар екәнлигимизни тонуп
йәттуқ. Ундақта, Әйса Мәсиһ бизни гуна йолиға башлиди, десәк боламду?
Яқ, һәргиз бундақ дегили болмайду! [18] Мени қутқузулушқа
ериштүрәлмәйдиған Тәврат қанунидин үмүтүмни үзгән туруп, кейин
униңға қайта есиливалсам, у чағда мән өзәмниң гунакар екәнлигимни
испатлиған болмамдимән?! [19] Мән Тәврат қануниға әмәл
қилалмиғанлиғимдин қанунға нисбәтән өлгән дәп һесапландим. Буниңдики
мәхсәт, Худа үчүн яшаштур. Мән Әйса Мәсиһ билән биллә чапрас яғачқа
миқландим. [20] Һазир мениң тенимдә яшаватқан мән әмәс, бәлки Әйса
Мәсиһтур. Мени сөйгән вә мән үчүн Өзини пида қилған Худа Оғлиға
болған ишәнчим билән яшаймән. [21] Мән Худаниң инсанларни қутқузуш
үчүн көрсәткән меһир-шәпқитини әһмийәтсиз дәп қарайдиғанлардин
әмәсмән. Әгәр бир адәм Тәврат қануниға әмәл қилиш арқилиқ һәққаний
адәм дәп җакалиналайдиған болса, у чағда Әйса Мәсиһниң чапрас яғачқа
миқли-ниши әһмийәтсиз болуп қалатти.

3

Тәврат қануни вә ишәнч

[1] Әй надан галатияликлар! Силәр қандақларчә езиқтурулуп, башқи-ларниң
алдам халтисиға чүшүп кәттиңлар? Әйса Мәсиһниң чапрас яғачқа
миқланғанлиғи худди көз алдиңларда йүз бәргәндәк еник йәткүзүлгәнғу!
[2] Силәрдин шунила соримақчимәнки, Муқәддәс Роһ силәргә Тәврат
қануниға әмәл қилғанлиғиңлар үчүн ата қилин-диму? Яқ, силәр Хуш
Хәвәрни аңлап, Әйса Мәсиһкә ишәнгәнлигиңлар үчүн, Муқәддәс Роһ
силәргә ата қилинған. [3] Силәр шунчә наданму? Муқәддәс Роһ һаятиңларда
башлиған ишни силәр өз күч-қудри-тиң-ларға тайинип тамамлимақчи
болуватамсиләр? [4] Ундақта, силәрниң Хуш Хәвәр йолида тартқан
азап-оқубәтлириң-ларниң һәммиси бекар кетәрму? [5] Худаниң силәргә
Муқәддәс Роһни ата қилиши вә араңларда мөҗүзиләр яритиши силәрниң
Тәврат қануни-ға әмәл қилғанлиғиң-лардин әмәс, бәлки силәрниң Хуш
Хәвәр-ни аңлап, Әйса Мәсиһкә ишәнгән--лигиңлардиндур.
[6] Муқәддәс Язмиларда: «Ибраһим Худаниң сөзлиригә ишәнди.
Пәрвәр-дигар униң ишәнчини көрүп, уни һәққаний адәм, дәп һесап--лиди»,
дейилгән. [7] Шуниң үчүн шуни билишиңлар керәкки, пәқәт Худаға
ишәнгүчиләрла Ибраһимниң һәқиқий әвлатлиридур. [8] Муқәд-дәс
Язмиларда Худаниң йәһудий әмәсләрниң Өзигә ишиниши сәвәви-дин
уларни һәққаний адәм дәп җакалайдиғанлиғи алдин-ала дейилгән. Худа
Ибраһимға: «Һәммә милләтләргә сән арқилиқ бәхит ата қили-мән», дәп бу
Хуш Хәвәр тоғрилиқ алдин-ала ейтқан. [9] Шуниң үчүн Әйса Мәсиһкә
ишәнгәнләр Худаға ишәнгән Ибраһимға охшаш бәхит тапиду.

[10] Тәврат қануниға әмәл қилиш билән һәққаний адәм дәп җакали-нимән,
дәйдиғанларниң һәммиси ләнәткә қалиду. Муқәддәс Язмилар-да мундақ
йезилған: «Тәврат қанунида йезилған һәммә әмирләргә толуқ әмәл
қилмиған киши ләнәткә қалиду». [11] Рошәнки, һеч ким Худа-ниң алдида
қанунға әмәл қилиш билән һәққаний адәм дәп җакали-налмайду. Муқәддәс
Язмиларда: «Адәм ишәнчи билән һәққаний адәм дәп җакалинип, һаятлиққа
еришиду», дәп йезилған. [12] Бу ишәнч йоли Тәврат қануниға әмәл қилиш
йоли билән пүтүнләй охшимайду. Тәврат қануниға әмәл қилиш йоли худди
Муқәддәс Язмиларда: «Тәврат қанунининң әмирлиригә толуқ әмәл
қилғанлар шу қанунға тайинип һаятлиққа еришиду», дәп йезилғиниға
охшаштур. [13] Һалбуки, Әйса Мәсиһ бизни Тәврат қануниға толуқ әмәл
қилалмиған-лиғимиздин пәйда болған ләнәттин қутулдуруп келип, у
ләнәтни Өз үстигә алди. Бу һәқтә Муқәддәс Язмиларда: «Яғачқа есип
қоюлған киши ләнәткә қалған кишидур», дәп йезилған. [14] Әйса Мәсиһниң
чапрас яғачқа миқлинип қурван болуши арқилиқ йәһудий әмәсләрму
Ибраһимға вәдә қилинған бәхиттин тәң һөзүрлинәләйду. Шундақла улар
биз билән биллә Худа вәдә қилған Муқәддәс Роһни ишәнч билән қобул
қилалайду.

Тәврат қануни вә Худаниң вәдиси

[15-16] Қериндашлар, күндилик турмуштин бир мисал көрситәй. Икки тәрәп
оттурисида имзаланған шәртнамини һеч ким йоққа чиқириветәлмәйду яки
униңға бирәр нәрсиму қошалмайду. Шуниң-дәк Худа Ибраһим вә униң
әвлади билән түзгән келишимниму һеч ким өзгәртәлмәйду. Худаниң
Ибраһимға бәргән бу вәдисидики «сениң Әвладиңға» дегән сөз нурғун
кишини әмәс, ялғуз Бирсини, йәни Әйса Мәсиһни көрситиду. [17] Шуни
демәкчимәнки, Худаниң Ибраһим билән алдин-ала түзгән бу келишимини
төрт йүз оттуз жилдин кейин чүширилгән Тәврат қануниму әмәлдин
қалдуралмайду. Демәк, Тәврат қануни Худаниң бу вәдисини бекар
қилалмайду. [18] Чүнки Худа вәдә қилған мирасқа қанунға әмәл қилиш
арқилиқла еришкили болса, ундақта бу мирас Худаниң вәдисидин кәлмигән
болатти. Бирақ Худа бу мирасни Өз вәдисигә бенаән Ибраһимға ата қилған.
[19] Ундақта, Тәврат қанунини чүшириштики мәхсәт немә? Бу болсиму, Худа
әвәтишкә вәдә қилған Ибраһимниң Әвлади, йәни Әйса Мәсиһ кәлгичә
гунаниң немә екәнлигини көрситип бериштур. Тәврат қануни периштәләр
арқилиқ Муса пәйғәмбәргә, Муса пәйғәмбәрниң васитиси билән кишиләргә
чүширилгән. [20] Икки адәм келишим түзгәндә бир васитичи болуш керәк.
Лекин Худа Өз келишимини Ибраһимға бәргәндә, уни васитичисиз бәргән.
[21] Ундақта, Тәврат қануни Худаниң вәдисигә зитму? Яқ, һәргиз ундақ
әмәс! Әгәр бу қанун инсанларни һаятлиққа ериштүрәләйдиған болса, у
чағда инсанлар қанунға әмәл қилиш арқилиқ һәққаний адәм болалатти.
[22] Һалбуки, Муқәддәс Язмилар пүткүл инсанларниң гуна-ниң илкидә
яшайдиғанлиғини көрсәтти. Униңдики мәхсәт Әйса Мәсиһкә болған

ишәнч арқилиқ еришилидиған бу вәдиниң Униңға ишәнгәнләргә
берилишидур.
[23] Бу ишәнч йоли ашкарә болғичә, қанун бизни қоғдаш йүзиси-дин қамап
қойған еди. [24] Башқичә ейтқанда, Тәврат қануни «тәрбийилигү-чи-миз»
болуп, бизни Әйса Мәсиһкә ишинишкә йетәклиди. Буниңдики мәхсәт,
бизниң ишәнч арқилиқ һәққаний адәм дәп җакалинишимиздур. [25] Әнди биз
бундақ «тәрбийилигүчиниң» назаритидә әмәсмиз, чүнки бу ишәнч йоли
ашкарә болди.

Худаниң пәрзәнтлири

[26] Әйса Мәсиһкә ишиниш арқилиқ һәммиңлар Худаниң пәрзәнт-лири
болдуңлар. [27] Чүнки силәр чөмүлдүрүлүшни қобул қилип Әйса Мәсиһкә
бағланғиниңларда, Униң тәбиитини өзәңларға өзләштүр-дүңлар. [28] Мәйли
йәһудий яки йәһудий әмәс болсун, қул яки әркин адәм болсун, әр яки аял
болсун, һәммиңлар Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн, Худаниң
нәзәридә баравәр болдуңлар. [29] Демәк, Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған
екәнсиләр, силәрму Ибраһимниң әвлади болисиләр вә Ибраһимға вәдә
қилинған бәхит-саадәткә еришисиләр.

4

[1-2] Йәнә ейтмақчи болғиним: гәрчә бир бала пүтүн мүлүкниң егиси
болсиму, у таки атиси бәлгүлигән мирасқа варислиқ қилиш йешиға
тошмиғичә, у балиниң өйниң қулидин пәрқи болмайду. Чүнки у йәнила
ғоҗидар вә балиға қариғучиларниң башқурушида болиду. [3] Шуниңға
охшаш, бизму гөдәк вақтимизда, йәни Әйса Мәсиһкә ишиништин бурун, бу
дуниядики яман роһий күчләргә * қул болған едуқ. [4] Лекин Худа Өзи
бәлгүлигән вақит йетип кәлгәндә, Өз Оғлини бу дунияға әвәтти. У бир
аялдин туғулған болуп, Тәврат қануниға бойсунуп яшиди. [5] Буниңдики
мәхсәт, Худа Тәврат қануниға қул болған бизләрни төләм төләп әркинликкә
чиқирип, бизни Өзиниң пәрзәнди қилиштур. [6] Силәр Худаниң пәрзәнтлири
болғанлиғиңлар үчүн, Худа Өз Оғлиниң Роһини қәлбиңларға салди. Бу Роһ
силәрни Худани «Әй сөйүмлүк Ата», дәп чақиртиду. [7] Шуниң үчүн әнди
силәр қул әмәс, бәлки Худаниң пәрзәнтлирисиләр. Худаниң пәрзәнтлири
болған екәнсиләр, Худаниң вәдә қилғанлириға мирасхор болисиләр.

Павлусниң галатияликлардин әндишә қилиши

[8] Бурун Худани тонумайдиған вақтиңларда ялған илаһларға ибадәт қилип,
уларниң қули болған едиңлар. [9] Әндиликтә һәқиқий Худани тонудуңлар,
техиму ениғирақ қилип ейтқанда, Худа тәрипидин тонул-дуңлар. Шундақ
екән, йәнә немә үчүн бу дуниядики аҗиз, керәксиз қаидә-йосунларниң
қуллуғиға яңливаштин қайтмақчи болисиләр? [10] Силәр йәнила мәлум күн,

*__4:3__ 3. Яки «Бу дуниядики артуқчә қаидә-йосунларға».

ай, пәсил вә жилларни хатириләватисиләр. [11] Мән илгири силәргә
сиңдүргән әҗримниң бекар кетишидин әнсирә-ватимән.
[12] Қериндашлар, гәрчә мән йәһудий болсамму, әнди Тәврат қануни-ниң
әсири болмай, силәр йәһудий әмәсләрдәк униңдин әркинмән. Силәрдин
шуни өтүнүп сораймәнки, бу җәһәттә мән охшаш болуңлар. Силәр маңа һеч
қачан яманлиқ қилмиған едиңлар. [13] Силәргә мәлумки, кесәл сәвәвидин
Галатияда дәм еливатқан вақтимда, бу Хуш Хәвәрни силәргә биринчи
қетим йәткүзгән едим. [14] У чағда кесилим силәр үчүн бир аваричилиқ
болсиму, лекин силәр мени камситмидиңлар, рәт қилмидиңлар. Әксичә
мени Худа әвәткән бир периштәни, һәтта Әйса Мәсиһни күткәндәк
күтүвалдиңлар. [15] У чағдики хошаллиғиңлар әнди нәгә кәтти?! Ишәнчлик
ейталаймәнки, у чағда силәр мүмкин болса, маңа көзлириңларни оюп
беришкиму рази едиңлар. [16] Әндиликтә силәргә һәқиқәтни сөзлигәнлигим
үчүн дүшминиңларға айлинип қалдимму?
[17] Мән ейтип өткән һелиқи адәмләр силәрни өзигә қаритивелишқа
тиришмақта. Уларниң нийити тоғра әмәс, улар силәрни биздин айриветип,
өзлиригә қаритивалмақчи. [18] Мәйли мән силәр билән биллә болай яки
болмай, силәргә қизиқиватқан бу кишиләрниң нийити тоғра болсила, яхши
болатти, әлвәттә. [19] Балилирим! Ишәнчиңлар өсүп йетилип, Әйса Мәсиһниң
тәбиити силәрдә гәвдиләнгичә, мән силәр үчүн йәнә бир қетим худди толғақ
азавини тартиватқан анидәк азаплиниватимән. [20] Мениң һазирла
йениңларға берип, силәргә мулайимлиқ билән несиһәт қилғум келиватиду,
чүнки силәрниң бу әһвалиңларни аңлап, қандақ қилишни расттинла
билмәйватимән!

Һәҗәр билән Сарәниң мисали

[21] Тәврат қануниниң илкидә яшашни халайдиған силәрдин шуни сорап
бақай, силәр Тәвратта немә дейилгәнлигини билмәмсиләр? [22] Тәвратта
Ибраһимниң икки оғли барлиғи хатириләнгән. Уларниң бири қул аял
Һәҗәрдин, йәнә бири өз аяли Сарәдин болған. [23] Қул аялдин болған оғул
пәрзәнт қалдуруш қанунийити бойичә, өз аялидин болған оғул болса
Худаниң вәдиси бойичә дунияға кәлгән. [*] [24] Бу йәрдә мундақ бир охшитиш
бар. Бу икки аял Худаниң инсанлар билән түзгән икки келишиминиң
вәкилидур. Тәврат қануни дәл Синай теғиға чүширилгән болуп, бу қанун
йәһудийларни өзиниң қули қилиду. Һәҗәрниң өзи қул болуп, балилириму
қул болиду. Шуңа у Синай теғиға вәкиллик қилиду. [25] Һалбуки,

---

[*] **4:23** 23. Худа Ибраһимға «Мән сениң әвлатлириңни улуқ бир хәлиқ қилимән», дәп вәдә қилған еди. Бирақ Ибраһим билән туғмас аяли Сарә қерип кәткичә пәрзәнт көрмиди. Шуниң үчүн Ибраһим қул аяли Һәҗәрдин Исмаилни тапти. Бу «пәрзәнт қалдуруш қанунийити бойичә туғулған» бала болди. Ахирида Худаниң мөҗүзә көрситиши билән Ибраһим Сарәдин Исһақни тапти. Бу бала «Худаниң вәдиси бойичә туғулған» оғулдур.

Әрәпстандики Синай теғиға символ қилинған Һәҗәрни бүгүнки
Йерусалимғиму охшитишқа болиду. Чүнки у шәһәр өз хәлқи билән һазирму
Тәврат қанунининиң қуллуғида турмақта. [26] Ибраһимниң өз аяли Сарә болса,
әркин аял болғачқа асмандики Йерусалимға вәкиллик қилиду. Шуңа
асмандики Йерусалимни бизниң анимиз дейишкә болиду. [27] Чүнки
Муқәддәс Язмиларда мундақ йезилған:

«Хошал бол, әй пәрзәнт көрмигән туғмас аял!
Тәнтәнә қил жуқури авазиң билән толғақ азавини көрмигән аял!
Чүнки дәсләптә туғмас болған аялниң пәрзәнтлири
Башқа аялларниң пәрзәнтлиридинму көп болди».

[28] Қериндашлар, силәр Худаниң пәрзәнтлири болдуңлар. Чүнки худди
Исһақ Худаниң вәдиси бойичә Сарәдин туғулғандәк, силәрму Худаниң
вәдиси бойичә туғулдуңлар. [29] У чағда пәрзәнт қалдуруш қанунийити
бойичә туғулған Исмаил Муқәддәс Роһ ата қилған шапаәт билән туғулған
Исһаққа қандақ зиянкәшлик қилған болса, һазир Тәврат қануниға қул
болғанлар Әйса Мәсиһкә ишәнгүчи бизләргә шундақ зиянкәшлик
қиливатиду. [30] Лекин Муқәддәс Язми-ларда немә дәп йезилған? Униңда:
«Сән бу қул аялиңни оғли билән қошуп һайдавәт! Чүнки қул аялиңниң оғли
һәргиз әркин аялиңдин болған оғул билән мирасқа ортақ болуп қалмисун»,
дәп йезилған. [31] Демәк, қериндашлар, биз қул аялниң әмәс, бәлки әркин
аялниң пәрзәнт-лиримиз.

5

Әйса Мәсиһкә ишәнгүчиләрниң әркинлиги

[1] Әйса Мәсиһ бизни әркинликтә яшисун, дәп азат қилди. Шуниң үчүн
қәддиңларни руслаңлар, Тәвраттики қаидә-йосунлар силәргә йәнә
боюнтуруқ болмисун.

[2] Мәнки Павлус шуни ейтип қояйки, әгәр силәр һәққанийлиқни издәп,
йәнила хәтнигә таянсаңлар, у чағда Әйса Мәсиһниң силәргә һеч қандақ
пайдиси қалмайду. [3] Мән хәтнигә таянмақчи болғанларни йәнә бир қетим
агаһландуримәнки, әгәр силәр хәтнини қобул қилсаңлар, Тәвраттики пүтүн
қаидә-йосунларға толуқ бойсунушуңлар керәк. [4] Силәр буларға бойсунушқа
тайинип һәққаний адәм дәп җакалинишқа тиришсаңлар, у чағда силәр Әйса
Мәсиһтин айрилип қалисиләр, шундақла Худаниң меһир-шәпқитини рәт
қилған болиси-ләр. [5] Лекин ишәнч арқилиқ һәққаний адәм дәп җакаланған
бизләр болсақ, Муқәддәс Роһқа тайинип, Худаниң бизгә вәдә қилған
бәхит-саадәтлирини интизарлиқ билән күтмәктимиз. [6] Биз Әйса Мәсиһкә
мәнсүп болғанлиғимиз үчүн, хәтнә қилиш яки қилмаслиқ муһим әмәс, пәқәт
меһир-муһәббәт арқилиқ ипадиләнгән ишәнчла муһим, дәп қараймиз.

[7] Силәр ишәнч йолида алға бесиватқан едиңлар, бирақ ким силәр-ниң

һәқиқәткә бойсунушуңларға тосалғу болди? 8 У әлвәттә силәрни Өзигә
чақирған Худа әмәс! 9 Есиңларда болсунки, кичиккинә хемир-туруч пүтүн
хемирни болдурғинидәк, бир адәмниң хата тәлимиму нурғун адәмни
аздуриду. 10 Силәрму бу ишта маңа охшаш ойлайдиған болисиләр, дәп
Худаға болған ишәнчим билән ишинимән. Силәрни қутритиватқан ким
болушидин қәтъий нәзәр у чоқум Худаниң жаза-сини тартиду.
11 Қериндашлар, әгәр мән улар ейтқандәк «хәтнә қилиниш керәк», дәп
давамлиқ тәлим берип жүргән болсам, ундақта мән бүгүнки күндә йәнә
немә үчүн йәһудийларниң зиянкәшлигигә учраймән? Әгәр шундақ қилған
болсам, у чағда «қутқузулуш пәқәт Әйса Мәсиһниң чапрас яғачтики
қурванлиғидинла келиду», демигән болаттим һәм уларниң ғәзивиниму
қозғимиған болаттим. 12 Силәрни қутратқан бу адәмләр өзлирини
пичивәтсун!
13 Қериндашлар, силәр әркинликкә чақирилдиңлар, лекин бу
әркин-лигиңлар гунакар тәбиитиңларниң арзулирини қандурушниң баниси
болуп қалмисун. Әксичә буни бир-бириңларға меһир-муһәббәт билән
хизмәт қилишниң пурсити, дәп билиңлар. 14 Чүнки пүтүн Тәврат қануни
«Хошнаңни өзәңни сөйгәндәк сөй» дегән әмиргә жиғин-чақ-ланған.
15 Лекин пәхәс болуңларки, бир-бириңларни чишләп тартип жүрсәңлар,
өзәңларниму вәйран қилисиләр.

Муқәддәс Роһ вә бизниң гунакар тәбиитимиз

16 Шуни демәкчимәнки, Муқәддәс Роһниң йетәкчилигидә яшаң-лар. Шу
чағда гунакар тәбиитиңларниң арзу-һәвәслиригә йол қоймайси-ләр.
17 Чүнки инсанниң гунакар тәбиити Муқәддәс Роһқа зит болған ишларни
арзу қилғинидәк, Муқәддәс Роһму инсанниң гунакар тәбии-тигә зит болған
ишларни арзу қилиду. Улар бир-биригә қариму-қаршидур, бу
қариму-қаршилиқ өзәңлар арзу қилған ишларни қилишта тоқунуш пәйда
қилиду. 18 Һалбуки, силәр Муқәддәс Роһниң йетәкчилигидә болсаңлар, у
чағда Тәврат қанунининң илкидә болмай-силәр.
19 Инсанниң гунакар тәбиитигә баш егиши җинсий әхлақсизлиқ, напаклиқ,
шәһванийлиқ, 20 бутпәрәслик, сехиргәрлик, өчмәнлик, уруш--қақ-лиқ,
қизғанчуқлуқ, ғәзәплиниш, шәхсийәтчилик, бөлгүн-чи-лик, груһвазлиқ,
21 көрәлмәслик, һарақкәшлик, әйш-ишрәт қатарлиқ гуналарни кәлтүрүп
чиқириду. Бурунқидәк йәнә бир қетим агаһлан-дуримәнки, бу ишларни
қилғучиларға Худаниң Падишалиғида орун йоқ.
22 Һалбуки, Муқәддәс Роһниң йетәкчилигидә яшашниң беридиған
мевилири меһир-муһәббәт, хошал-хорамлиқ, течлиқ-аманлиқ, сәвир-тақәт,
меһриванлиқ, яхшилиқ, садиқлиқ, 23 мулайимлиқ вә өзини
тутувелишлардин ибарәттур. Булар һеч қандақ қанунға зит әмәстур. 24 Әйса
Мәсиһкә мәнсүп болғанлар, өзиниң гунакар тәбиити вә униңдики барлиқ
яман һәвәсләрни чапрас яғачқа миқлиған болиду. 25 Муқәддәс Роһ бизниң
йеңи һаятимизниң мәнбәси болған екән, Униң йетәкчилигидә маңайли.

[26] Тәкәббурлуқ қилмайли, бир-биримизни рәнҗитмәйли, бир-биримизгә
көрәлмәслик қилмайли.

6

Бир-бириңларға ярдәм қилиңлар

[1] Қериндашлар, әгәр араңларда бириниң һазирму гуна қиливат-қанлиғи
байқалған болса, ишәнчтә пишип йетилгән силәр уни мулайим-лиқ билән
тоғра йолға қайтуруп келиңлар. Шуниң билән бир вақитта өзәңларниңму
аздурулуп кәтмәслигиңларға диққәт қилиң-лар. [2] Бир-бириңларниң
еғирчилиғини көтириңлар. Шундақ қилсаңлар, Әйса Мәсиһниң қануниға
әмәл қилған болисиләр. [3] Әгәр кимду-ким өзини қалтис чағлап, башқиларға
ярдәм бәрмисә, өзини-өзи алдиған болиду. Бундақ адәм әмәлиятта қалтис
әмәс. [4] Һәр ким өзиниң әмәлиятиға қарап бақсун. Пәхирлинишкә тегишлик
болса, пәхирләнсун. Өзини башқилар билән селиштурмисун. [5] Һәр бир адәм
өзиниң ишиға өзи җавапкәр болуши керәк.
[6] Худаниң сөзидин тәлим еливатқан киши өзигә тәлим бәргүчини өзидә
бар болған яхши нәрсиләр билән һөзүрләндүрсун. [7] Өз-өзәңлар-ни
алдимаңлар, өз-өзәңларни алдиған билән Худани алдамайсиләр. Ким немә
тәрсә, шуни алиду. [8] Өзиниң гунакар тәбиитиниң арзу-һәвәслирини
қандуруш үчүн урук чачқан киши униңдин һалакәт һосулини алиду.
Муқәддәс Роһни хурсән қилиш үчүн урук чачқан киши болса, униңдин
мәңгүлүк һаят һосулини алиду. [9] Шуңа яхши ишларни қилиштин
бошашмайли. Шундақ қилсақ, вақти кәлгәндә чоқум мол һосул алалаймиз.
[10] Шуниң үчүн пурсәт болсила башқиларға, болупму мәсиһий
қериндашлиримизға яхши ишларни қилип берәйли.

Агаһландуруш вә салам

[11] Қараңлар! Төвәндики бу қурларни өз қолумда алаһидә чоң һәрип-ләр
билән йезиватимән. [12] Йәһудийларниң махтишиға хуштар киши-ләр
силәрни хәтнә қилдурушқа зорлайду. Улар қутқузулуш пәқәт Әйса
Мәсиһниң чапрас яғачта қурван болғанлиғидинла келиду десә,
йәһудийларниң зиянкәшлигигә учрайду. [13] Әмәлиятта бундақ кишиләрниң
өзлириму Тәврат қануниға толуқ әмәл қилмайду. Бирақ улар силәрниң
хәтнини қобул қилғанлиғиңлар билән махтиниш үчүн хәтнә
қилдурушуңларни тәләп қилиду. [14] Өзәмни елип ейтсам, Рәбби-миз
Әйсаниң чапрас яғачтики өлүмидин башқа һеч қандақ иш билән
махтанмаймән. Чүнки Униң чапрас яғачтики өлүми сәвәвидин бу дуния мән
үчүн өлгәндур, мәнму бу дуния үчүн аллибурун өлгән. [15] Худаниң нәзәридә
хәтнә қилиш яки қилмаслиқ муһим әмәс, муһими Әйса Мәсиһ арқилиқ йеңи
адәм болуштур. [16] Мундақ көз-қараш билән яшайдиғанларға — Худаниң
һәқиқий хәлқигә аманлиқ вә рәһим-шәпқәт яр болғай!
[17] Буниңдин кейин һеч ким жуқурида дейилгән ишлар билән мени аварә

қилмисун! Чүнки бәдинимдә қалған яра излири, мениң Әйса Мәсиһ үчүн Хуш Хәвәр тарқитиш йолида тартқан азап-оқубәтлирим-ниң бәлгүсидур.
18 Қериндашлар, Рәббимиз Әйса Мәсиһниң меһир-шәпқити силәргә яр болғай, амин!

Әфәсликләргә йезилған хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Ушбу хәтниң муәллипи әлчи Павлус болуп, у бу хәтни түрмидики вақтида Әфәс шәһиридики мәсиһийләргә язған. Әфәс шәһири әйни вақиттики Асия өлкисиниң (бүгүнки Түркияда) мәркизи еди. Павлус бу шәһәрдә Хуш Хәвәр йәткүзүш вә тәлим бериш хизмити билән икки жилдин артуқ турған (Әлчиләр 19:10).

Муәллип бу хетидә бирәр алаһидә хата тәлим үстидә әмәс, бәлки Худаниң меһир-шәпқити үстидә тохтилип, Худаниң инсанларға ашкарилиған планини толуқ чүшәндүргән. Муәллип биринчи бапта бу планниң нишани, йәни Худаниң вақит-саати кәлгәндә пүткүл мәвжу-датларни бирликтә Әйса Мәсиһниң башқурушиға қоюдиғанлиғини тәкитлигән. Шуниң билән биллә, инсанларниң гуналириниң Әйса Мәсиһ арқилиқ кәчүрүм қилинидиғанлиғини һәм кәчүрүм қилинған адәмләрниң қәлбидики Муқәддәс Роһ уларниң кәлгүсидики үзүл-кесил қутқузулушиға капаләт беридиғанлиғини көрсәткән.

У йәнә мәсиһийләрни өзлириниң Худаниң пәрзәнтлири екәнлигини һәм җамаәтниң бирлиги вә меһир-муһәббити арқилиқ Әйса Мәсиһкә бағланғанлиғини өз һаятида әкис әттүрүшкә чақирған.

Павлус мәсиһийләр җамаитини бир тәнгә, бир имарәткә вә бир аялға охшатса, һәзрити Әйсани бу тәнниң бешиға, бу имарәтниң һулиға вә бу аялниң йолдишиға охшитиш арқилиқ мәсиһийләр җамаити билән һәзрити Әйса оттурисидики алаһидә мунасивәтни чүшәндүргән.

Тезис:

1. Салам (1-бап 1-2-айәтләр)
2. Худаниң плани вә мәсиһийләрниң қутқузулуши (1-бап 3-айәттин 2-бапқичә)
3. Павлусниң хизмити вә дуаси (3-бап)
4. Мәсиһийләр җамаитиниң бирлиги (4-бап 1-16-айәтләр)
5. Мәсиһийләрниң Худаниң күткинидәк яшиши (4-бап 17-айәттин 6-бап 9-айәткичә)
6. Мәсиһийләргә берилгән қоғдиниш қураллири (6-бап 10-24-айәтләр)

Әфәсликләргә йезилған хәт

1 Худаниң ирадиси билән Әйса Мәсиһниң әлчиси болушқа таллан-ған
мәнки Павлустин, Худаниң Әфәс шәһиридики муқәддәс хәлқи — Әйса
Мәсиһниң садиқ әгәшкүчилиригә салам. 2 Худа Атимиз вә Рәббимиз Әйса
Мәсиһ силәргә меһир-шәпқәт вә аманлиқ ата қилғай!

Әйса Мәсиһ арқилиқ ата қилинған роһий бәхит

3 Худаға, йәни Рәббимиз Әйса Мәсиһниң Атисиға мәдһийиләр ейтилғай!
Биз Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғимиз үчүн, Худа бизгә асмандики
барлиқ роһий бәхитни ата қилди. 4-5 Худа Өзиниң алдида бизниң пак вә
әйипсиз болушимиз үчүн, дунияни яритиштин бурунла бизни Әйса
Мәсиһкә бағлинишимиз арқилиқ таллиди. Худа бизни сөйгәчкә, бизниң
Әйса Мәсиһ арқилиқ Өзигә пәрзәнт болушимизни Өз хуш райи бойичә
алдин-ала бәлгүлиди. Бу Униң ирадисидур. 6 Шуңа Униң чоңқур
меһир-шәпқитигә мәдһийиләр ейтимиз. Биз Худаниң сөйүмлүк Оғлиға
мәнсүп болғанлиғимиз үчүн, Худа бундақ наһайити зор меһир-шәпқәтни
бизгә шәртсиз ата қилди. 7 Әйса Мәсиһниң қурванлиқ қени гуналиримиз
төләмигә төкүлгәчкә, биз гунаниң қуллуғидин әркин болдуқ. Гуналиримиз
кәчүрүм қилинди. Бу Худаниң бизгә көрсәткән чоңқур меһир-шәпқити
арқилиқ болди. 8 Худа бизгә бу меһир-шәпқәтни чәксиз әқил-идрәк билән
яғдуруп, 9 бурун ашкарилимиған планини бизгә ашкарилиди. Худа хуш
райи билән бу планниң Әйса Мәсиһ арқилиқ әмәлгә ашурулушини
алдин-ала бәкитти. 10 Худа буни Өзи бәлгүлигән вақти йетип кәлгәндә ишқа
ашуруп, бу дуния вә у дуниядики пүткүл мәвжудатни бирликтә Әйса
Мәсиһниң башқурушиға қойиду.

[11] Һәммә иш Худаниң ирадиси бойичә орунлаштурулған болуп, биз
мәсиһийләр Худаниң алдин-ала бәлгүлигән плани бойичә Әйса Мәсиһ
арқилиқ Худаға тәәллуқ болушқа талландуқ. [12] Буниңдики мәхсәт,
үмүтүмизни Әйса Мәсиһкә әң авал бағлиған бизләр арқилиқ
шану-шәвкәтлик Худаға мәдһийиләр елип келиштур. [13] Силәр йәһу-дий
әмәсләрму һәқиқәтни, йәни өзәңларниң қутқузулушуңлар тоғриси-дики
Хуш Хәвәрни аңлап, Әйса Мәсиһкә ишәндиңлар һәм вәдә қилинған
Муқәддәс Роһ билән тамғиландиңлар. Бу Худаға мәнсүп
болғанлиғиңларниң бәлгүсидур. [14] Худаға тәәллуқ болған биз һәммимиз
таки үзүл-кесил қутқузулғичә, қәлбимиздики Муқәд-дәс Роһ Худа бизгә
вәдә қилған мирасқа еришишимизгә капаләтлик қилиду. Буниңдики мәхсәт,
шану-шәвкәтлик Худаға мәдһийиләр елип келиштур.

Павлусниң мәсиһийләр үчүн қилған дуаси

[15-16] Рәббимиз Әйсаға болған ишәнчиңларни вә Худаниң барлиқ муқәддәс
хәлқигә болған меһир-муһәббитиңларни аңлиғинимдин бу ян, мән
дуалиримда давамлиқ силәр үчүн Худаға шүкүр ейтип, силәрни һемишәм
әслимәктимән. [17] Мән шундақ дуа қилимәнки, Рәббимиз Әйса Мәсиһниң
Худа Атиси, йәни шану-шәвкәтлик Худа Атимиз Муқәддәс Роһ арқилиқ
силәргә даналиқ вә чоңқур чүшәнчә ата қилип, Өзини техиму тонутқай!
[18] Қәлбиңлар рошән болуп, Худаниң бизни қандақ үмүткә чақирғанлиғини
вә Өзиниң муқәддәс хәлқигә вәдә қилған мирасниң қанчилик мол вә
шанлиқ екәнлигини чүшәнгәйсиләр. [19-20] Шундақла Әйса Мәсиһкә
ишәнгүчи бизләр үчүн Худаниң күч-қудритиниң нәқәдәр
қудрәтликлигиниму чүшәнгәйси-ләр. Бу дәл Худа Әйса Мәсиһни өлүмдин
тирилдүрүп, асманда Өзиниң оң тәрипигә олтарғузғанда намайән қилған
бүйүк күч-қудрәттур. [21] Худа Әйса Мәсиһни пәқәт бу дуниядила әмәс,
бәлки у дуниядиму барлиқ һөкүмранлар, һоқуқдарлар, яман күчләр,
мәнсәп-дар-лар вә тилға алғили болидиғанла әмәлләрниң үстигә чиқарди.
[22] Худа каинаттики барлиқ мәвжудатни Әйса Мәсиһниң айиғи астида тиз
пүктүрүп, мәсиһийләр җамаити үчүн Уни барлиқ мәвжудатқа баш қилип
бәрди. [23] Мәсиһийләр җамаити Әйса Мәсиһниң тени болуп, бу тән У
тәрипидин толуқлинип туриду. Әйса Мәсиһниң Өзи пүткүл каинатниң һәр
җәһәттин толуқлиғучисидур.

2

Өлүмдин һаятлиққа

[1] Силәр бурун Худаға бойсунмай, гуна ичидә яшиғанлиғиңлар сәвәвидин
роһий җәһәттә өлүк едиңлар. [2] У чағларда силәр бу дунияниң яман
йоллирида маңған едиңлар, яман роһларниң һөкүмрани болған һәм
кишиләрни Худаға бойсунмаслиққа аздури-диған шәйтанға бойсунуп
яшидиңлар. [3] Бурун һәммимиз һәм шундақ яшиған едуқ. Өз гунакар

тәбиитимизниң арзу-һәвәслиригә берилип, шәхсийәтчиликкә толған
ой-хияллиримиз бойичә яшаттуқ. Шуңа бизму Худаниң җазасиға учрашқа
лайиқ едуқ.
4 Лекин интайин рәһим-шәпқәтлик болған Худа бизни шу қәдәр сөйгәчкә,
5 гәрчә биз гуналиримиз түпәйлидин роһий җәһәттә өлгән болсақму, Худа
бизни Әйса Мәсиһкә бағлиған һалда йеңи һаятқаериштүрди. Есиңларда
болсунки, силәр пәқәт Униң меһир-шәпқити арқилиқ қутқузулдуңлар. 6 Биз
Әйса Мәсиһкә бағланғанлиғимиз үчүн, Худа бизниму Униң билән биллә
тирилдүрүп, бизгә асмандики тәхттә Униң билән биллә олтириш һоқуқини
бәрди. 7 Худаниң бундақ қилиштики мәхсити шуки, Худа Өзи Әйса Мәсиһ
арқилиқ бизгә ата қилған меһир-шәпқәтниң тәңдашсиз екәнлигини
әбәдил-әбәт көрси-тиштур. 8 Силәр Әйса Мәсиһкә ишинип, Худаниң
меһир-шәпқити арқилиқ қутқузулдуңлар. Бу силәрниң әҗриңлардин кәлгән
әмәс, бәлки Худадин кәлгән илтипаттур. 9 Силәр һәргизму яхши әмәлләр
билән қутқузулмидиңлар, шуңа силәрниң махтинишқа һәққиңлар йоқ.
10 Чүнки биз һәммимиз Худаниң иҗадийити болуп, Худа бурунла
тәйярлиған яхши әмәлләрни қилишимиз үчүн Әйса Мәсиһ арқилиқ йеңидин
яритилдуқ.

Әйса Мәсиһ арқилиқ бир тән болуш

11 Есиңларда болсунки, туғулушуңлардин йәһудий әмәс силәр өз
хәтни-сидин пәхирлинидиған йәһудийлар тәрипидин «хәтнә
қилинми-ғанлар», дәп камситилдиңлар. Һалбуки, уларниң хәтниси пәқәт
җисманий җәһәттики хәтнидур. 12 У чағларда силәр Әйса Мәсиһкә мәнсүп
әмәс едиңлар, шундақла Худаниң хәлқи болған исраиллар қаташидиму әмәс
едиңлар, Худа Өз хәлқигә вәдә қилған келишимниң сиртида тураттиңлар
һәм Худани тонумай, үмүтсиз яшаттиңлар. 13 Силәр шу чағларда Худадин
жирақ болсаңларму, лекин һазир Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғиңлар
үчүн, Әйса Мәсиһниң қурванлиқ қени билән Худаға йеқинлаштурулдуңлар.
14 Әйса Мәсиһ биз йәһудийлар билән силәр йәһудий әмәсләрни
инақлаштурушниң мәнбәси. У бизләрни бирләштүрүп, бир-биримизни
айриватқән дүшмәнлик тосуқни бузуп ташлиди. 15 Әйса Мәсиһ Өзиниң
тенини қурван қилиш арқилиқ йәһудий әмәсләрни чәткә қақидиған Тәврат
қануни вә униң әмир-пәрманлирини күчидин қалдурди. Буниңдики мәхсәт,
йәһудийлар вә йәһудий әмәсләрни Өзигә мәнсүп болған йеңи инсан қилип
чиқиш вә уларни инақлаштуруштур. 16 У чапрас яғачқа миқлинип қурван
болуш арқилиқ бир тән қилип бирләштүрүлгән икки тәрәп арисидики
дүшмәнликни йоқитип, уларни Худа билән яраштурди. 17 Әйса Мәсиһ
Худадин жирақ болған силәр билән Худаға йеқин болған биз йәһудийларға
инақлиқ тоғрисидики Хуш Хәвәрни елип кәлди. 18 Демәк, Әйса Мәсиһниң
васитиси билән һәммимиз қәлбимиздики охшаш бир Муқәддәс Роһқа
тайинип Худа Атимизниң алдиға баралаймиз.
19 Шуниң үчүн силәр йәһудий әмәсләр әнди ят вә яқа жутлуқлар-дин әмәс,

бәлки Худаниң муқәддәс хәлқи билән биргә Худа Падиша-ли-ғиниң
пухралиридин, шундақла Худа аилисиниң әзалиридин болуңлар.
[20] Һәммимиз Худа селиватқан бена болуп, әлчиләр билән пәйғәмбәрләр бу
бенаниң асаси, Әйса Мәсиһ болса униң һул Тешидур. [21] Әйса Мәсиһ
арқилиқ биз Рәббимизгә беғишланған муқәд-дәс ибадәтхана болуш үчүн
бирләштүрүлүп өсмәктимиз. [22] Әйса Мәсиһ арқилиқ силәр йәһудий
әмәсләрму биз йәһудий мәсиһийләр билән бирликтә Худа Өз Роһи арқилиқ
яшайдиған ибадәтхана қилип селиниватисиләр.

3

Павлусниң йәһудий әмәсләр арисидики хизмити

[1] Шуңлашқа мәнки Павлус һәр дайим силәргә дуа қилмақтимән. Мән
силәр йәһудий әмәсләргә Әйса Мәсиһ тоғрисидики бу Хуш Хәвәрни
йәткүзгәнлигим үчүн мәһбус болдум. [2] Силәр билисиләр, Худа маңа
илтипат көрситип, бу Хуш Хәвәрни силәргә йәткүзүш вәзиписини ата
қилди. [3] Худа бурун ашкарилимиған планини, йәни Әйса Мәсиһ
тоғрисидики сирни аян арқилиқ маңа ашкарилиди. Мән бу тоғрилиқ мошу
хетимниң алдинқи қисмида қисқичә баян қилдим. [4] Силәр бу хетимни
оқуғиниңларда, мениң бу сир тоғрилиқ немиләрни билгәнлигимни
чүшинивалалайсиләр. [5] Илгири Худа бу сирни инсанларға аян қилмиған
еди, амма һазир болса, бу сирни Муқәддәс Роһ арқилиқ Өзи таллиған
әлчиләргә вә пәйғәмбәрләргә аян қилди. [6] Бу сир йәһудий әмәсләрниңму бу
Хуш Хәвәргә ишиниш арқилиқ йәһудийлар билән биллә Худа ата
қилидиған һәқиқий байлиққа мирасхор болушини, шундақла уларниң
йәһудийлар билән бирликтә бир тәнниң әзалири болуп, Худаниң Әйса
Мәсиһ арқилиқ бәргән қутқузулуш тоғрисидики вәдисидин ортақ
һөзүрлинишини өз ичигә алиду. [7] Мән Худаниң меһир-шәпқити вә
күч-қудрити билән бу Хуш Хәвәрни йәткүзидиған хизмәткар болдум. [8] Мән
Худаниң муқәддәс хәлқи ичидики әң әрзимәс бири болсамму, Худа маңа
меһир-шәпқәт көрситип, мени Әйса Мәсиһ арқилиқ еришидиған вә
инсанлар тәсәввур қилалмайдиған һәқиқий байлиқни йәһудий әмәсләргә
йәткүзүп беришкә таллиди. [9] Пүткүл мәвҗудатни яратқан Худа йәнә
бурундин тартип ашкарилимиған бу планиниң қандақ әмәлгә
ашурулғанлиғини барлиқ инсанларға чүшәндүрүш вәзиписини маңа бәрди.
[10] Худаниң мәхсити, бүгүнки күндә йәһудийлар вә йәһудий әмәсләрдин
шәкилләнгән мәсиһийләр җамаити арқилиқ көп тәрәплик даналиғини
асмандики һөкүмран вә һоқуқдар болған периштәләргә билдүрүштин
ибарәт. [11] Бу Худаниң дуния яритилиш-тин илгири планлиған вә һазир
Рәббимиз Әйса Мәсиһ арқилиқ әмәлгә ашурған ирадисигә уйғундур. [12] Биз
Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғимиз һәм Униңға ишәнгәнлигимиздин
җүригимиз тоқ һалда ишәнч билән Худаниң алдиға баралаймиз. [13] Шуңа
мениң силәр үчүн тартқан азап-оқубәтлиримдин роһсизлинип кәтмәй,

эксичә буниңдин пәхирлинишиңларни өтүнимән.

Әйса Мәсиһниң меһир-муһәббити

[14-15] Худаниң ушбу планини көз алдимға кәлтүрсәм, асмандики вә йәр
йүзидики пүткүл мәвҗудатларни яратқан Худа Атимизға тизлинип дуа
қилимәнки, [16] Худа Өзиниң улуқлуғиниң чәксизлигидин силәргә қудрәт
берип, Муқәддәс Роһ арқилиқ силәрни ич-ичиңлардин күчләндүргәй.
[17] Шундақ қилип, Әйса Мәсиһ ишәнчиңлар арқилиқ һәр дайим қәлбиңларда
болғай, һаятиңлар Худаниң меһир-муһәббитидә йилтиз тартип,
мустәһкәмләнгәй. [18-19] Бу арқилиқ силәр Худаниң барлиқ муқәддәс хәлқи
билән биллә Әйса Мәсиһниң меһир-муһәббитиниң нәқәдәр мол, зор, чоңқур
вә чәксиз екәнлигини чүшинәләйсиләр. Гәрчә Әйса Мәсиһниң
меһир-муһәббити инсан тәсәввуридин һәссиләп һалқип кәткән болсиму,
силәр буни тонуп йәткәйсиләр. Шундақ болғанда, силәр Худаниң мол
камалити билән толтурулисиләр.
[20] Барлиқ шан-шәрәп Худаға мәнсүп болғай! У һаятимизда намайән
болуватқан улуқ күч-қудрити арқилиқ барлиқ тилигимиз вә
ойлиғи-ни-миздинму көп ишларни қилалайду.
[21] Барлиқ шан-шәрәп мәсиһийләр җамаити вә Әйса Мәсиһ арқилиқ Худаға
әбәдил-әбәт мәнсүп болғай, амин!

4

Мәсиһийләр җамаитиниң бирлиги

[1] Шу сәвәпләрдин Рәббимизгә хизмәт қилиш йолида мәһбус болған мән
силәрдин Худаниң чақириғиға мунасип яшишиңларни өтүнүп сораймән.
[2] Силәр һемишәм кәмтар, мулайим, сәвирчан болуп, меһир-муһәббитиңлар
билән бир-бириңларға кәң қосақ болуңлар. [3] Бир-бириңлар билән инақ өтүш
арқилиқ Муқәддәс Роһниң мәсиһийләргә бәргән бирлигини сақлашқа
тиришиңлар. [4] Биз һәммимиз бир тәнниң әзалири, қәлбимиздики Муқәддәс
Роһму бир. Шуниңға охшаш, Худа бизни чақирғанда, бизгә бәргән үмүтиму
бирдур. [5] Рәббимиз бир, ишәнчимизму бир болуп, охшаш бир
чөмүлдүрүлүшни қобул қилдуқ. [6] Һәммимизниң Атиси болған Худа бирдур.
У һәммимиздин үстүн туриду, һәммимиз арқилиқ Өз ирадисини иҗра
қилиду, шундақ-ла һәммимизниң қәлбидидур. [7] Әйса Мәсиһ мәртлик билән
һәр бири-мизгә илтипат көрситип, һәдийәләрни ата қилди. [8] Бу тоғрилиқ
Муқәд-дәс Язмиларда мундақ дейилгән:

«У асманға чиққанда,
Нурғунлиған әсирләрни йетәклиди.
Инсанларға һәдийәләрни ата қилди».

[9] Бу йәрдики «чиққанда» дегән сөз Әйса Мәсиһниң авал төвәнгә —

йәр-йүзигә чүшкәнлигини билдүриду. [10] Йәргә чүшкәнму У, асманға
чиққанму У. Бунидики мәхсәт, Өз һөкүмранлиғини пүткүл каинат-қа
орнитиштур.
[11] Әйса Мәсиһ Өзи мәсиһийләр җамаитигә илтипат қилип, бәзиләр-ни
әлчи, бәзиләрни пәйғәмбәр, бәзиләрни Хуш Хәвәр йәткүзгүчи, йәнә
бәзиләрни җамаәт җавапкәри вә тәлим бәргүчи қилди. [12] Уларниң вәзиписи
Худаниң муқәддәс хәлқини Худаниң хизмитини қилишқа вә Әйса
Мәсиһниң тени, йәни мәсиһийләр җамаитини мустәһкәмләшкә
тәрбийиләштин ибарәт. [13] Бу вәзипә таки бизниң Худа Оғлиға ишиништә
бирдәк болуп, Уни чоңқур тонушимиз һәм ишәнч җәһәттә өсүп йетилип,
Әйса Мәсиһкә охшаш болушимизға қәдәр давамлишиду. [14] Шундақ
болғанда, биз кишиләрниң һейлә-микирлиригә гөдәк балилардәк алдинип,
һәр хил ғәйри тәлимат-ларниң шамили вә долқунлиридин тәвринип
кәтмәймиз. [15] Әксичә меһир-муһәббәт билән Худаниң һәқиқитини сөзләп,
тәнниң, йәни мәсиһийләр җамаитиниң беши болған Әйса Мәсиһкә һәр
қайси җәһәттә охшаш болуп өсүп йетилимиз. [16] Әйса Мәсиһниң
йетәкчи-лигидә мәсиһийләр җамаитиниң һәр қайси әзалири зич маслишип,
өзлириниң җарий қилишқа тегишлик рольлирини толуқ җарий
қилдурғанда, мәсиһийләр җамаити меһир-муһәббәт ичидә сағлам өсүп
йетилиду.

Әйса Мәсиһкә бағланған йеңи һаят

[17] Рәббимизниң нами билән агаһландуримәнки, әнди Худаға
ишәнмәй-диғанлардәк әрзимәс ой-пикирләр бойичә яшимаңлар. [18] Улар
Худаға тәрсалиқ қилип, Худа һәққидә билимсиз қалди. Нәтиҗидә қәлби
қараңғулуқта қелип, Худа ата қилған һаятлиқтин мәһрум қалди. [19] Улар
һар-номусни унтуп, шәһванийлиққа берилип, ачкөзлүк билән һәр хил
напакликқларни қилиду.
[20] Лекин бурун үгәнгиниңлардәк бундақ яшаш Әйса Мәсиһниң
тәлимлиригә мас кәлмәйду. [21] Силәр Әйса Мәсиһ тоғрисида җәзмән
аңлидиңлар һәм Униң тәлимлириниму қобул қилдиңлар. Чүнки һәқиқәт
Әйса Мәсиһтидур. [22] Ундақта, худди кона кийимиңларни ташлавәткәндәк,
бурунқи яман турмуш адәтлириңларни кона тәбиитиңлар билән биргә
ташлаветиңлар. Чүнки у тәбиәт силәрниаздуридиған яман һәвәсләр билән
чирип кәткән. [23] Роһуңлар вә ой-пикриңларму йеңилансун. [24] Йеңи тәбиәтни
өзәңларға өзләш-тү-рүңлар. Бу йеңи тәбиәт Худаниң тәбиитигә мас болуп, у
һәққанийлиқ вә һәқиқий пакликта ипадилиниду.
[25] Шуниң үчүн ялғанчилиқни ташлап, бир-бириңларға раст гәп қилиңлар.
Чүнки һәммимиз бир тәнниң әзалиримиз. [26] Әгәр аччиқлан-саңлар,
аччиғиңлар силәрни гунаға башлимисун. Аччиғиңлардин қайтмай, күнму
петип кәтмисун. [27] Шундақ қилип, шәйтанға пурсәт бәрмәңлар. [28] Бурун
оғрилиқ қилғанлар әнди оғрилиқ қилмисун. Әксичә икки билигигә тайинип
садақәтмәнлик билән ишлисун. Тапқинидин һаҗәтмәнләргә бөлүп бәрсун.

[29] Ағзиңлардин һәргиз яман сөзләр чиқмисун. Аңлиғучиларниң еһтияҗиға
қарап, уларға пайдилиқ болсун дәп, меһир-шәпқәтлик сөзләрни қилиңлар.
[30] Худа-ниң Муқәддәс Роһини қайғуға салмаңлар. Чүнки Муқәддәс Роһ
болса силәрниң Худаға мәнсүп болғанлиғиңларниң тамғиси болуп,
үзүл-кесил қутқузулидиған күнүңларниң йетип келидиғанлиғиға
капаләт-лик қилиду. [31] Барлиқ адавәт тутуш, аччиқлиниш, ғәзәплиниш,
җедәллишиш, төһмәт қилиштин ибарәт илләтләрдин вә һәр хил
яманлиқлардин жирақ туруңлар. [32] Бир-бириңларға меһриван, мулайим
болуңлар. Худа силәрни Әйса Мәсиһ арқилиқ кәчүргинидәк, силәрму
бир-бириңларни кәчүрүңлар.

5

Худаниң йоруқлуғида яшаңлар

[1] Худаниң сөйүмлүк пәрзәнтлири болған екәнсиләр, Худани үлгә
қилиңлар. [2] Әйса Мәсиһ бизгә меһир-муһәббәт көрситип, биз үчүн Өзини
пида қилғандәк, силәрму һаятиңларда бир-бириңларға шундақ
меһир-муһәббәт көрситиңлар. Униң биз үчүн Өз җенини пида қилиши
худди хуш пурақлиқ көйдүрмә қурванлиққа охшаш Худани хурсән қилди.
[3] Араңларда җинсий әхлақсизлиқ, напаклиқ яки ачкөзлүккә қәтъий йол
қоюлмисун. Чүнки бундақ ишлар Худаниң муқәддәс хәлқигә мас кәлмәйду.
[4] Шундақла шәһваний вә әхмиқанә сөзләш, тетиқсиз чақчақ қилиш силәргә
яттур. Ундақ қилишниң орниға Худаға шүкүр ейтиңлар. [5] Чүнки шуни еniқ
билиңларки, җинсий әхлақсизлиқ, напаклиқ яки ачкөзлүккә берилгән һәр
қандақ адәмгә Әйса Мәсиһниң вә Худаниң Падишалиғида орун йоқ.
Ачкөзлүккә берилгән адәм Худаға ибадәт қилишниң орниға мал-мүлүккә
ибадәт қилидудә, бутпәрәсләрдин пәриқләнмәйду. [6] Бундақ ишларға банә
көрситәләйдиғанлар ялған-явдақ сөзлири билән силәрни алдап кәтмисун.
Чүнки Худаниң ғәзиви бундақ ишларни қилип, Худаға бойсунмиғанларниң
үстигә чүшиду. [7] Шуниң үчүн бундақларниң қилмишлириға шерик
болмаңлар.

[8] Бурун силәр қараңғулуқта едиңлар. Лекин һазир Рәббимизгә мәнсүп
болғанлиғиңлар үчүн, йоруқлуққа чөмдүңлар. Шуңа сөз-һәрикитиңлар
чоқум йоруқлуқтики адәмләрниңкидәк болсун. [9] Бу йоруқлуқ һаятиңларда
яхшилиқ, адиллиқ вә һәқиқәттин ибарәт мол мевиләрни бериду. [10] Нениниң
Рәббимизни хурсән қилидиған-лиғини билишкә тиришиңлар.
[11] Кишиләрниң қараңғулуқта қилған әһмийәт-сиз яман ишлириға шерик
болмаңлар. Әксичә у ишларни паш қилиң-лар. [12] Уларниң йошурун қилған
шумлуқлирини тилға елишму номустур. [13] Нур уларға чүшкәндә, уларниң
шумлуқлирини ашкарә қилиду. [14] Чүнки һәммә нәрсини ашкарилайдиғини
нурдур. Шуңа мундақ дейилиду:

«Ойған, әй ухлаватқан инсан,

Тирил роһий өлүмдин.
Әйса Мәсиһ саңа нур чачар!»

[15] Шуниң үчүн сөз-һәрикитиңларға еһтият қилиңлар. Билимсиз
наданлардәк әмәс, данишмәнләрдәк яшаңлар. [16] Хәйирлик ишларни қилиш
пурситини қолдин бәрмәңлар. Чүнки яшаватқан бу дәвримиз яман
дәвирдур. [17] Шуңа әқилсиз болмаңлар, бәлки Рәббимизниң ирадисини
чүшинишкә тиришиңлар. [18] Һарақ-шарап ичип мәс болуп жүрмәңлар.
Чүнки бундақ қилиш адәмни жүгәнсизликкә елип бариду. Буниң орниға
Муқәддәс Роһқа чөмүп, Униң йетәкчи-ли-гидә болуңлар. [19] Силәрниң
араңларда Зәбур мунаҗәтлири, Худа-ни мәдһийиләйдиған вә Муқәддәс
Роһниң илһамидин кәлгән нахшилар яңрисун. Қәлбиң-ларда бу нәғмә
садалири яңриғандәк, чин қәлбиңлардин Рәббимизни мәдһийиләңлар.
[20] Һәммә ишларда Рәббимиз Әйса Мәсиһ-ниң нами билән һемишәм Худа
Атимизға шүкүр ейтиңлар.

Әр-аяллиқ мунасивәт

[21] Әйса Мәсиһкә чоңқур һөрмитиңлар бар болғанлиқтин, бир-бириңларға
бойсунуңлар. [22] Әй аяллар, Рәббимизгә бойсунғиниң-лар-дәк, әрлириңларға
бойсунуңлар. [23] Худди мәсиһийләр җамаитиниң Қутқазғучиси болған Әйса
Мәсиһ Өз тениниң, йәни мәсиһийләр җамаитиниң беши болғинидәк, әрму
өз аялиниң бешидур. [24] Худди мәсиһийләр җамаити Әйса Мәсиһкә
бойсунғинидәк, аялларму һәр қандақ иштa өз әрлиригә бойсунсун.
[25] Әй әрләр, Әйса Мәсиһ мәсиһийләр җамаитини қандақ сөйүп, униң үчүн
Өзини қандақ қурван қилған болса, силәрму аяллириңларни шундақ
сөйүңлар. [26] Әйса Мәсиһниң Өзини қурван қилиштики мәхсити,
мәсиһийләр җамаитини Худаниң сөзи вә су билән жуюш * арқилиқ
гуналиридин пак қилиштур. [27] Униң бундақ қилиши мәсиһийләр җамаитини
һәр қандақ илләт, гуна вә камчилиқлардин хали қилип, Уни шан-шәрәплик
һалда Өз алдиға худди тойда көчүрүлүшкә тәйярланған гөзәл қиздәк пак вә
әйипсиз елип келиш үчүндур. [28] Әйса Мәсиһ мәсиһийләр җамаитини
шундақ сөйгән екән, әрләрму өз аяллирини өз тенини сөйгәндәк сөйүши
керәк. Аялини сөйгән киши өзини сөйгән билән баравәр. [29] Һеч ким һеч
қачан өз тенидин нәпрәтләнмәйду. Әксичә өз тенини асрайду вә униңға
көйүниду. Бу худди Әйса Мәсиһниң Өз тени болған мәсиһийләр җамаитини
асрап, униңға көйүнгәнлигигә охшайду. [30] Биз Әйса Мәсиһниң тениниң
әзалиримиз. [31] Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк: «Адәмниң ата-анисидин
айрилип, * аяли билән бирлишип, иккисиниң бир тән болуши әйнә, шу

*__5:26__ 26. Бу йәрдики «су билән жуюш» мәсиһийләрниң паклинишини яки чөмүлдүрүш рәсмийитини көрситиши мүмкин.

*__5:31__ 31. Адәмниң ата-анисиниң башқуруш даирисидин әркин болуши, дегән чүшән-чини бериду.

сәвәптиндур». [32] Бу интайин муһим бир сирдур. Мән бу сөзләрни Әйса
Мәсиһ билән мәсиһийләр жамаитиниң зич мунасивитини көздә тутуп
ейттим. [33] Йәнә бир қетим шуни тәкитләймәнки, һәммиңлар аялиңларни
өзәңларни сөйгәндәк сөйүң-лар, аялларму әрлирини һөрмәтлисун.

6

Ата-ана вә пәрзәнтлик мунасивәт

[1] Әй балилар, Рәббимизгә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн, ата-анаңларниң
сөзини аңлаңлар. Бу силәрниң борчуңлардур. [2] Муса пәйғәмбәр арқилиқ
чүширилгән «Ата-анаңни һөрмәт қил» дегән пәризни ада қилиңлар. Бу
Худаниң бир вәдә билән бағлап бәргән дәсләпки пәрзидур. [3] Бу вәдә шуки,
униңға әмәл қилсаңлар, «бәхитлик болисиләр вә бу дунияда узун өмүр
сүрисиләр».
[4] Әй атилар, пәрзәнтлириңларниң аччиғини кәлтүрүп, өчмән-лик пәйда
қилмаңлар. Уларни Рәббимизниң тәлими бойичә тәрбийи-ләңлар.

Ғожайин вә қул оттурисидики мунасивәт

[5] Әй қуллар, бу дунийдики ғожайинлириңларға худди Әйса Мәсиһкә
бойсунғандәк чоңқур һөрмәт вә чин қәлб билән бойсунуңлар.
[6] Ғожайи--ниңларни хурсән қилиш үчүн, пәқәт уларниң алдидила әмәс,
бәлки һемишәм уларға хизмәт қилиңлар. Чүнки силәр Әйса Мәсиһ-ниң
хизмәткари болуш сүпитиңлар билән Худаниң ирадисигә чин дилиңлардин
әмәл қилишиңлар керәк. [7] Ғожайиниңларға разимән--лик билән хизмәт
қилиңлар. Уни адәмләр үчүн әмәс, бәлки Рәбби-миз үчүн қилғандәк
қилиңлар. [8] Есиңларда тутуңларки, мәйли қул яки әркин адәм болсун,
Рәббимиз һәр кимниң қилған һәр бир яхшили-ғини қайтуриду.
[9] Әй ғожайинлар, силәрму қуллириңларға яхши муамилә қилиңлар.
Уларға қорқутуш арқилиқ бесим салмаңлар. Чүнки асмандики Худа
силәрниң, шундақла уларниңму ғожайини екәнлигини билисиләр. Худа
һәммә инсанларға охшаш муамилә қилиду.

Худа ата қилған қоғдиниш қураллири

[10] Ахирида мән силәрниң Рәббимизгә вә Униң зор қудритигә тайинип,
күчлүк болушуңларни тиләймән. [11] Шәйтанниң һейлә-микирлиригә тақабил
туруш үчүн, Худа ата қилған қоғдиниш қураллири билән қураллиниңлар.
[12] Чүнки биз инсанларға әмәс, бәлки яман роһий күчләр дуниясидики
һөкүмранларға, һоқукдарларға, бу қараңғу дунияниң көрүнмәс күчлиригә
вә башқа яман роһий күчләргә қарши җәң қиливатимиз. [13] Мүшкүл
күнләрдә дүшмәнниң һужумиға тақабил туралишиңлар һәм җәңдин
кейинму қәддиңларни руслап туралишиңлар үчүн, Худа ата қилған
қоғдиниш қураллири билән толуқ қураллиниңлар. [14] Бу җәңдә пут тирәп
туралишиңлар үчүн, белиңларға һәқиқәт бәлбеғини, көксүңларға
һәққанийлиқ савутини тақаңлар. [15] Худаниң инсанларни Өзи билән

яраштуруш тоғрисидики Хуш Хәвәр чоруғини кийип, тәйяр туруңлар.
[16] Мана буларға қошуп, шәйтанниң барлиқ от туташтурулған оқлирини
тосап қалалайдиған ишәнч қалқинини қолуңларға елиңлар. [17] Худа ата
қилған қутқузулуш дубулғисини кийиңлар вә Муқәддәс Роһ қиличи, йәни
Худаниң сөзини мәккәм тутуңлар. [18] Һемишәм Муқәддәс Роһқа тайинип,
илтимасиңларни ейтип дуа-тилавәт қилиңлар. Шундақла сәгәк туруп,
барлиқ мәсиһийләр үчүн давамлиқ дуа қилип туруңлар. [19] Мән үчүнму дуа
қилиңлар. Хуш Хәвәрниң сирини жүрәклик йәткүзүшүм үчүн, Худа маңа
тоғра сөзләрни бәргәй. [20] Мән бу Хуш Хәвәрни тарқитиш сәвәвидин
кишәнләнгән әлчимән. Мениң Хуш Хәвәрни жүрәклик һалда йәткүзүшүм
үчүн дуа қилғайсиләр. Чүнки бу мениң қилишқа тегишлик ишимдур.

Салам вә тиләкләр

[21-22] Силәрниң мениң әһвалимни вә немә қиливатқанлиғимни
били-шиң-лар үчүн, қәдирлик қериндишимиз һәм Рәббимизниң садиқ
хизмәт--кари болған Тикикусни алдиңларға әвәтимән. У силәргә
әһвали-мизни йәткүзүп, силәрни илһамландуриду.
[23] Худа Атимиздин вә Рәббимиз Әйса Мәсиһтин силәргә аманлиқ,
меһир-муһәббәт вә ишәнч тиләймән. [24] Рәббимиз Әйса Мәсиһни өчмәс
меһир-муһәббәт билән сөйгүчиләрниң һәммисигә Худаниң меһир-шәпқити
яр болғай!

Филипиликләргә йезилған хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәтниң муәллипи әлчи Павлус болуп, у бу хәтни түрмидики вақтида Филипи шәһиридики (бүгүнки Грецияда) мәсиһийләр җамаи-тигә язған. Павлус иккинчи қетимлиқ хизмәт сәпиридә Филипи шәһиригә берип, Хуш Хәвәр тарқитиш билән бу йәрдә мәсиһийләр җамаитиниң асасини салған (Әлчиләр 16:12-40).

Филипиликләр Павлусниң шу чағдики әһвалини аңлиғандин кейин, униңға соға-саламлар әвәткән. Павлус буниңға рәхмәт ейтиш йүзиси-дин ушбу хәтни язған. У хетидә өзиниң әһвалидин уларни хәвәрдар қилиш билән уларни зиянкәшликкә учриған мәзгиллиридиму ишәнчидә чиң турушқа, һәр қандақ шараитта хошал-хорам яшашқа чақирған. У йәнә мәсиһийләрни иттипақ вә кәмтар болушқа, сахта әлчиләрдин һәзәр әйләшкә чақирған. Бу хәттә Павлусниң филипиликләргә болған чоңқур меһир-муһәббити әкис әттүрүлгән.

Түрмидә туруп язған бу хетидә Павлус хошал-хорам болушни көп қетим тилға алғанлиғидин, бу хәт «Хошал-хорамлиқ хети» дәп тонул-ған.

Тезис:

1. Дуаю-салам (1-бап 1-11-айәтләр)
2. Павлусниң түрмидики әһвали (1-бап 12-26-айәтләр)
3. Әйса Мәсиһкә бағланған һаят (1-бап 27-айәттин 2-бап 18-айәткичә)
4. Тимотий вә Епафродит тоғрисидики план (2-бап 19-30-айәтләр)
5. Несиһәт вә агаһландуруш (3-бап 1-айәттин 4-бап 9-айәткичә)
6. Тәшәккүр вә ахирқи салам (4-бап 10-23-айәтләр)

Филипиликләргә йезилған хәт

[1] Әйса Мәсиһниң хизмәткари болған мәнки Павлустин вә мән арқи-лиқ
Тимотийдин Филипи шәһиридики Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған муқәддәс
хәлиққә, шундақла уларниң йетәкчилири вә хизмәт-чи--лиригә салам.
[2] Худа Атимиз вә Рәббимиз Әйса Мәсиһ силәргә меһир-шәпқәт вә аманлиқ
ата қилғай!

Шүкүр вә дуа

[3] Мән силәрни һәр қетим әслигинимдә, Худаға шүкүр ейтимән. [4] Һәр
қетим силәр үчүн дуа қилғинимда, қәлбим хурсәнликкә толупташиду.
[5] Чүнки мән араңларда Хуш Хәвәрни йәткүзүшкә башлиған биринчи
күндин һазирғичә силәр мениң бу хизмитимни қоллап кәлдиңлар.
[6] Шуниңға қәтъий ишиниманки, силәрни йеңи һаятлиқ йолиға йетәклигән
Худа Өзи башлиған бу яхши ишни давамлаштуруп, Әйса Мәсиһ қайта
келидиған күни тамамлайду. [7] Мениң бундақ ойлишим тоғра дәп қараймән.
Чүнки силәрниң мениң қәлбимдин алған орнуңлар наһайити муһим. Мәйли
мән зинданда кишәнлинип ятқан вақтимда болсун яки сиртта Хуш Хәвәрни
қоғдап, униңға гувалиқ бәргән вақтимда болсун, һәммиңлар мән билән
биллә Худа-ниң илтипатидин тәң һөзүрләндиңлар. [8] Мениң силәрни
қанчилик сеғинғанлиғимға һәм Әйса Мәсиһ маңа ата қилған
меһир-муһәббәт билән силәрни қанчилик сөйидиғанлиғимға Худа Өзи
гувадур.
[9] Мән шуниңға дуа қилимәнки, Худа тоғрисидики билимиңлар вә
даналиғиңларниң ешиши арқилиқ меһир-муһәббитиңлар барғансири ешип
барсун. [10] Шундақ болғанда, силәр Худаниң немидин хурсән болуп,

немидин хурсән болмайдиғанлиғини пәриқ етәләйсиләрдә, Әйса Мәсиһ
қайта кәлгән күндә пак вә әйипсиз болалайсиләр. [11] Әйса Мәсиһ арқилиқ
һаятиңлар йәнә һәққанийлиқ мевиси билән толуп, Худаға шан-шәрәп вә
мәдһийиләр елип келисиләр.

Һаятлиқ Әйса Мәсиһ үчүндур

[12] Қериндашлар, шуни билишиңларни халаймәнки, бешимға кәлгән бу
жапа-мәшәқәтләр Хуш Хәвәрниң техиму кәң тарқилишиға түрткә болди.
[13] Сарай муһапизәтчилири вә башқиларниң һәммиси мениң Әйса Мәсиһкә
хизмәт қилғанлиғим үчүн кишәнләнгәнлигимни билишти. [14] Зинданға
ташланғанлиғим сәвәвидин нурғунлиған қерин-даш-ларниң Рәббимизгә
болған ишәнчи күчәйди. Шуниң билән улар Худаниң сөзини техиму
мәрданә вә жүрәклик һалда йәткүзидиған болди.
[15] Дәрвәқә, маңа көрәлмәслик қилип, мән билән бәслишиш мәхси-тидә
Хуш Хәвәр тарқитиватқанларму бар. Амма башқилар Хуш Хәвәрни яхши
нийәт билән йәткүзүватиду. [16] Булар мениң Хуш Хәвәрни қоғдашқа
тайинланғанлиғимни билип, мени сөйгәнлиги үчүн, бу Хуш Хәвәрни
йәткүзүватиду. [17] Лекин алдинқилири болса, Хуш Хәвәрни йәткүзүштә
өзлириниң шәхсий мәнпийитини ойлап, уни пак қәлби билән әмәс, бәлки
мениң зинданда тартиватқан азавимниң үстигә жүрәк азавини қошуш үчүн
қиливатиду. [18] Мәйли қандақ болушидин қәтъий нәзәр, йәни уларниң
нийити тоғра болсун яки болмисун, пәқәт Әйса Мәсиһ тонутулсила
хурсәнмән. Буниңдин кейинму давамлиқ хурсән болимән. [19] Чүнки
Худаниң мени мән билән қаршилашқучиларниң алдида ақлайдиғанлиғиға
ишинимән. * Бу силәрниң дуалириңлар вә Әйса Мәсиһниң Роһи, йәни
Муқәддәс Роһниң ярдими арқилиқ болиду. [20] Әйса Мәсиһкә үз
келәлмәйдиған ишларни қилип, хиҗаләтчиликтә қалмаслиғимни
интизарлиқ билән үмүт қилимән һәм һазирму илгирикигә охшашла, мәйли
мән қандақ яшай яки қандақ өләй, Әйса Мәсиһни батурлуқ билән
улуқлаймән. [21] Чүнки мән Әйса Мәсиһ үчүн яшаймән. Өлсәмму асманда
Әйса Мәсиһ билән биллә болимән. Бу мән үчүн техиму яхшидур. [22] Лекин
һаятла болидикәнмән, ишинимәнки Әйса Мәсиһ үчүн қилған хизми-тим
нәтижилик болиду. Қайсини таллишим керәк? [23] Тәңликтә қалдим. Бу
дунниядин айрилип, Әйса Мәсиһ билән биллә болушни арзу қили-мән, чүнки
буниңдинму яхши иш йоқтур, әлвәттә. [24] Бирақ силәр үчүн мениң һаят
болушум зөрүрдур. [25] Шуниңға ишинимәнки, мән һазирчә өлмәймән.
Әксичә һәммиңларниң ишәнчи техиму мустәһкәм-линип, техиму хошал
болушуңлар үчүн, давамлиқ силәр билән биллә болимән. [26] Мән аман-есән
силәрниң қешиңларға қайта барғинимда, мениң кәлгәнлигимдин силәрниң
Әйса Мәсиһкә болған хурсәнлигиң-лар техиму толуп ташиду.

---

[*] **1:19** 19. Буни «Худаниң мени зиндандин қоюп беридиғанлиғиға ишинимән», дәп чүши-ниш-киму болиду.

[27] Немә болушидин қәтъий нәзәр, әмәлий һәрикитиңлар Әйса Мәсиһ
тоғрисидики Хуш Хәвәргә лайиқ болсун. Шундақ болғанда, мәйли мән
йениңларға берип, силәр билән дидар көрүшәй яки мошу йәрдә туруп,
силәрниң әһвалиңлардин хәвәрдар болай, силәрниң бир нийәт, бир
мәхсәттә қәтъий тәврәнмәй, бу Хуш Хәвәр елип келидиған ишәнч үчүн
бирликтә күрәш қиливатқанлиғиңларни биләләймән. [28] Силәргә қарши
турғучилардин қилчә қорқмаңлар. Силәрдики бу ғәйрәт уларниң һалак
болидиғанлиғиниң, силәрниң болса, Худа тәрипидин
қутқузулидиғанлиғиңларниң бәлгүсидур. [29] Чүнки Худа силәргә пәқәт Әйса
Мәсиһкә ишинишниңла әмәс, бәлки Униң үчүн азап-оқубәт тартишниңму
шәривини ата қилған. Бу Униң силәргә көрсәткән меһир-шәпқитидур.
[30] Мән силәр билән биллә болған вақтимда, силәр мениң Хуш Хәвәргә
қарши турғучилар билән күрәш қилғанлиғимни көрдүңлар. Һазирму мениң
бу күрәшни давамлашту-руватқанлиғимдин хәвәрдар болуватисиләр һәм
силәрму бу күрәшни қиливатисиләр.

2

Әйса Мәсиһни үлгә қилиңлар

[1] Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн, силәр
илһамлан-ду-рулдуңлар вә Униң меһир-муһәббитидин тәсәлла таптиңлар.
Муқәддәс Роһтин ортақ һөзүрләндиңлар һәм Әйса Мәсиһниң
меһри-ван-лиғи вә рәһимдиллигини көрдүңлар. [2] Шундақ екән, силәр
охшаш ой-пикир, сап меһир-муһәббәт вә бир нийәт, бир мәхсәттә
болуң-лар. Шундақ болғанда, мени хошаллиққа чөмдүрисиләр. [3] Һәр қандақ
ишта шәхсийәтчилик вә қуруқ шөһрәткә берилмәңлар. Әксичә кәмтар
болуп, башқиларни өзәңлардин үстүн көрүңлар. [4] Өз мәнпийи-тиңларнила
әмәс, башқиларниң мәнпийитиниму ойлаңлар. [5] Ой-пикриңларда Әйса
Мәсиһтәк болуңлар:

[6] У тәбиити җәһәттә Худа болсиму,
Худа билән тәң орунда турушум керәк, демиди.
[7] Әксичә У Өз ихтияри билән бу орундин ваз кечип,
Инсан тенидә келип, Өзини қулдәк тутти.
[8] У инсан қияпитидә яшап, Өзини төвән тутуп,
Таки өлгичә Худаға бойсунди.
У һәтта чапрас яғачқа миқланғандиму шундақ қилди.
[9] Шуниң үчүнму Худа Уни әң жуқури орунға көтирип,
Униңға һәммидин үстүн нам-шөһрәтни бәрди.
[10] Шуңа бу дуния вә у дуниядики пүткүл мәвжудат
Әйса Мәсиһниң алдида тизлинип, Униңға сәждә қилип,
[11] Уни Рәббим, дәп етирап қилиду.
Буниң билән Худа Атимиз улуқлиниду.

Аләмдә йоруқлуқ болуңлар

[12] Шуңлашқа, әзиз қериндашлирим, мән араңлардики вақтимда һемишәм
сөзүмни аңлиғиниңлардәк, силәрдин айрилған мошу вақит-лардиму
сөзүмни техиму яхши аңлаңлар. Худадин қорқуп вә Уни чоңқур һөрмәтләп,
Худа силәрни қутқузғанда ата қилған йеңи һаятни турмушуңларға
өзләштүрүшкә тиришиңлар. [13] Чүнки Худа силәрни өзгәртип, силәргә
Өзиниң ирадисини әмәлгә ашуруш үчүн арзу һәм күч-қудрәт бериду.
[14] Һәр қандақ иш қилғанда рәнҗимәңлар, такаллашмаңлар. [15-
16] Мошун-дақ болғанда, һеч ким силәрни әйипләлмәйду. Силәрму бу
бузулуп, яман-лишип кәткән инсанлар арисида Худаниң камчилиқсиз, пак
пәрзәнтлиридин болисиләр һәм һаятлиқ елип келидиған Хуш Хәвәрни
йәткүзгиниңларда, бу зулмәтлик дунияда худди чақнап туридиған
юлтузларға охшаш чақнап турисиләр. Мана шундақ болғанда, Әйса Мәсиһ
қайта кәлгән күндә пүтүн хизмитим вә әҗримниң бекарға
кәтми-гәнлигидин пәхирлинәләймән. [17] Силәрниң Әйса Мәсиһкә бол-ған
ишәнчиңлар вә Униң үчүн қилған хизмитиңлар Худаға аталған қурванлиқ
һесаплиниду. Әгәр мән иссиқ қенимни силәрниң бу қурван-лиғиңлар үстигә
чачсам, йәни силәр үчүн өлсәм, хурсән болимән һәм силәр билән биллә
шатлиққа чөмимән. [18] Шуниңға охшаш, силәрму хурсән болуңлар һәм мән
билән биллә шатлиққа чөмүңлар.

Тимотий вә Епафродит

[19] Рәббимиз Әйса халиса, Тимотийни йеқинда йениңларға әвәти-мән.
Униң билән өз ара әһвалимизни уқушуп, көңлимиз арам тапиду. [20] Һазир
мениң йенимда Тимотийдин башқа маңа охшаш силәргә һәқиқий көңүл
бөлидиған адәм йоқ. [21] Башқилар өз ишли-ринила ойлап, Әйса Мәсиһни
хурсән қилидиған ишларға анчә көңүл бөлмәйватиду. [22] Силәргә мәлумки,
Тимотий өзиниң яхши бир ярдәмчи екәнлигини испатлиди. У худди
оғулниң атисиға ярдәм қилғиниға охшаш, Хуш Хәвәр йәткүзүш йолида мән
билән биллә ишлиди. [23] Шуңа мән зиндандин чиқиш ишимниң қандақ
болидиған-лиғини билгән һаман, уни дәрһал йениңларға әвәтимән.
[24] Рәббимизгә болған ишәнчим камилки, пат арида өзәмму йениңларға
баримән.
[25] Мән ярдәмгә муһтаҗ болуп турған вақтимда, силәр маңа хәвәрчи
Епафродитни әвәттиңлар. Һазир мән уни силәрниң йениңларға әвәтишни
қарар қилдим. У мән билән Хуш Хәвәрни йәткүзүш йолида мүрини мүригә
тирәп күрәш қилған қериндишим һәм хизмәтдишим-дур. [26] У һәммиңларни
сеғинди һәм өзиниң кесәл болуп қалғанлиғидин хәвәр тапқанлиғиңлар үчүн
беарам болди. [27] Дәрвәқә, у расттинла кесәл болуп қелип, өлүп кетишкә тас
қалған еди. Лекин у өлмиди, чүнки Худа униңға рәһим қилди. Худа ялғуз
униңғила әмәс, дәрт үстигә дәрт болмисун дәп, маңиму рәһим қилди.

[28] Мана шуниң үчүн силәрниң униң билән қайта көрүшүп хурсән
болушуңлар үчүн, уни тезла йолға салмақчимән. Шундақ қилсам, мән
силәрдин көп әнсир-мәй-диған болимән. [29] Шуңа уни қериндишиңларни
күтүвалғандәк хошал-хорамлиқ билән күтүвалғайсиләр һәм бундақ
кишиләрни һөрмәтлигәйсиләр. [30] Чүнки у Әйса Мәсиһкә хизмәт қилиш
үчүн һаятиниң хейим-хәтәргә учришиға қаримай, силәр маңа қилалмиған
ярдәмни қилимән дәп, өлүшкә тас қалған еди.

3

Әйса Мәсиһни тонуш һәммидин муһимдур

[1] Әнди, қериндашлирим, силәр Рәббимизгә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн
шат-хорам болуңлар. Силәргә бурун ейтқан сөзләрни йәнә қайтилаш маңа
аваричилиқ әмәс, чүнки бу сөзләр силәрниң қоғдили-шиңлар үчүндур.
[2] Қутқузулуш үчүн чоқум хәтнә қилиниш керәк, дәп жүридиған «тән
кәскүчиләрдин» һошияр болуңлар. Бу яманлиқ қилғучиларниң ишттин
пәрқи йоқ! [3] Худаниң нәзәридә һәқиқий хәтнә қилинғанлар улар әмәс, бәлки
бизләр. Чүнки биз Муқәддәс Роһқа тайинип, Худаға ибадәт қилип, Әйса
Мәсиһ билән махтинимиз. Биз қилчиму хәтнигә вә өзимиз сиңдүргән
әҗиргә таянмаймиз. [4] Әгәр өз әҗримгә тайинишқа тоғра кәлсиди, униңға
асаслирим йетәрлик болатти. Әгәр бәзиләр бундақ ишларға тайинип
қутқузул-ғили болиду, дәп ойлиса, у чағда мениң асасим техиму йетәрлик
болатти. [5] Чүнки мән туғулуп сәккизинчи күни хәтнә қилинған Исраил
әвладимән, йәни Бинямин қәбилисидин болған қени сап йәһудиймән.
Тәврат қануниға әмәл қилишни өлчәм қилиш нуқтиси-дин ейтқандиму, мән
қил сиғмайдиған пәрисий еқимидинмән. [6] Бу йолдики қизғинлиғим
җәһәттин ейтқанда, мән илгири Әйса Мәсиһкә ишәнгүчиләр Тәврат
қанунини бекар қилмақчи дәп, уларға зиянкәшлик қилған адәм едим. Әгәр
Тәврат қануниға әмәл қилиш һәққанийлиқ дәп қаралса, мән бу өлчәмгә әң
лайиқ адәм болаттим. [7] Лекин мән бурун қутқузулуш үчүн муһим билгән бу
ишларни һазир пүтүнләй әһмийәтсиз, дәп қаридим. [8-9] Мән қәтъий шундақ
қараймән-ки, Рәббим Әйса Мәсиһни тонушниң әвзәллиги алдида һәр
қандақ иш қәдирсиздур. Әйса Мәсиһни тонуп йетишим һәм Униңға зич
бағлинишим үчүн, һәммини ташлавәттим һәм уларни әхләт, дәп қараймән.
Әнди мениң һәққаний адәм дәп җакали-нишим Тәврат қануниға әмәл
қилиш арқилиқ әмәс, бәлки Әйса Мәсиһкә ишиниш арқилиқ болди. Чүнки
бу һәққанийлиқ ишәнч арқилиқ Худадин кәлди. [10] Мениң һазирқи
мәхситим, Әйса Мәсиһни вә Униң өлүп тирилиш қудритини, шундақла
Униң тартқан азап-оқубәтлирини өз кәчүрмишим арқилиқ чоңқур тонуп
йетип, Униң өлүмини үлгә қилиш [11] вә немә болушидин қәтъий нәзәр
өлүмдин Худа вәдә бәргән тирилишкә йетиштур.

Нишанға қарап илгириләш

[12] Бундақ дейиш билән, бу мәхсәткә еришип болдум яки камаләткә
йәттим, демәкчи әмәсмән. Лекин Әйса Мәсиһ мени немә мәхсәт билән
қутқузған болса, мәнму шу мәхсәт үчүн чепип жүрүватимән.
[13] Қерин-даш-лар, мән һәргиз өзәмни бу мәхсәткә йетип болдум, дәп
қаримай-мән. Лекин мән шундақ қилимәнки, худди жүгрәш мусабиқисидә
кәйнигә қаримай жүгрәватқан адәмдәк, мәнму өтүп кәткән ишларни
ойлимай, кәлгүсидики нишанға қарап тиришимән. [14] Йәни Худа Әйса
Мәсиһ арқилиқ мени чақирип, асманда мән үчүн тәйярлиған мукапатқа
қарап илгириләймән. [15] Шуниң үчүн аримиздики роһий җәһәттә пишип
йетилгәнләрниң һәммисиниң мошундақ ойлишини үмүт қилимән. Әгәр
башқичә ой-пикриңлар болса, Худа буниму силәргә очуқ көрситип бериду.
[16] Қандақ болуши-дин қәтъий нәзәр, биз Худа бизгә көрситип бәргән
һәқиқәттә чиң турушимиз керәк.
[17] Қериндашлар, мени үлгә қилиңлар, шундақла силәр бизни үлгә қилған
кишиләрдинму үгиниңлар. [18] Чүнки силәргә көп қетим ейтқи-нимдәк,
һазирму көз яшлиримни төкүп туруп, шуни қайта ейтимәнки, өзлирини
мәсиһий дәвалған нурғун кишиләр Әйса Мәсиһниң чапрас яғачтики
қурванлиғини көзгә илмай, Униң дүшмән-лиридәк жүрмәктә.
[19] Бундақларниң ақивити мәңгүлүк һалакәт-тур. Уларниң Худаси өзиниң
қарнидур. Уларниң махтиниди-ғини номуссиз ишлардур. Улар пәқәт бу
дунияниң ишлиринила ойлайду. [20] Һалбуки, бизниң һәқиқий маканимиз
асманда. Биз асман-дики Қутқазғучимиз болған Рәббимиз Әйса Мәсиһниң
асмандин келишини интизарлиқ билән күтмәктимиз. [21] Шу чағда У пүткүл
мәвжу-датни Өзигә бойсундуридиған қудрити билән бизниң чирип
кетидиған тенимизни өзгәртип, уни Өзиниң шан-шәрәплик тенигә охшаш
қилиду.

4

Пәнд-несиһәтләр

[1] Әй сөйүмлүк қериндашлирим, мән силәрни сөйимән, силәрни көрүшкә
шу қәдәр тәшнамән! Силәр мениң хошаллиғим һәм пәхрим-силәр.
Рәббимизгә болған ишәнчиңларда қилчә тәврәнмәңлар. [2] Еводия вә
Синтихә ханим, силәрдин өтүнимәнки, Рәббимизгә мәнсүп болғанлиғиңлар
үчүн чиқишип өтүңлар. [3] Әй садиқ һәмкарим, сәндин шуни тәләп
қилимәнки, бу ишта сәнму бу икки ханимға ярдәм қил. Чүнки улар мән вә
Клемент билән, шундақла нами һаятлиқ дәптиригә йезилған башқа
хизмәтдашлирим билән биллә Хуш Хәвәрни тарқитиш йолида қан-тәр
сиңдүргән.
[4] Рәббимизгә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн һемишәм шат-хорам болуңлар.
Йәнә тәкрарлаймәнки, шат-хорам болуңлар! [5] Хуш пеилли-ғиңлар пүткүл
инсанға аян болсун. Есиңларда тутуңларки, Рәббимиз-ниң келишигә аз
қалди. [6] Һеч нәрсидин ғәм қилмаңлар. Әксичә һәр қандақ тәливиңлар болса,

дуа-тилавәт арқилиқ Худадин тиләңлар вә шүкүр ейтиңлар. [7] Шундақ
қилсаңлар, Худаниң кишиләрниң ойлиғинидинму ешип чүшидиған
тиничлиғи силәрниң қәлбиңларни вә ой-пикриңларни Әйса Мәсиһ арқилиқ
тиничландуриду.
[8] Қериндашлирим, сөзүмниң ахирида шуни ейтимәнки, һәқиқий, махташқа
әрзийдиған, адил, пак, гөзәл, шәрәплик, әхлақ-пәзиләтлик вә мәдһийиләшкә
сазавәр һәр қандақ ишларға көңүл қоюңлар. [9] Мәндин үгәнгән, қобул қилған,
аңлиған вә көргәнлириңларни әмәлий һәрикитиңларда көрситиңлар. Шундақ
болғанда, хатирҗәм-лик беридиған Худа силәр билән биллә болиду.

Павлусниң тәшәккүри

[10] Маңа йәнә бир қетим ғәмхорлуқ қилғиниңлар үчүн, интайин хошал
болдум вә Рәббимизгә шүкүр ейттим. Һәқиқәтәнму силәр маңа әзәлдин
ғәмхорлуқ қилип кәлдиңлар, лекин уни ипадилишиң-ларға пәқәт пурсәт
болмай кәлди. [11] Буни бирәр еһтияҗим түпәйлидин ейтиват-қиним йоқ,
чүнки мән һәр қандақ әһвалда бариға қанаәт қилишни үгинивалдим. [12] Мән
мәйли намратлиқ яки баяшәтлик болсун, мәйли тоқчилиқ яки ачарчилиқ
болсун, мәйли молчилиқ яки йоқсизлиқ болсун, һәр қачан, һәр қандақ
әһвалда қанаәт қилишни биливалдим. [13] Мән маңа күч-қудрәт ата қилғучи
Рәббимиз Әйса Мәсиһ-кә тайинип, Худа мәндин тәләп қилған һәр қандақ
ишни қилалай-мән. [14] Шундақтиму силәр қийинчилиқлиримға ярдәм берип
яхши қилдиңлар.
[15] Әй филипиликләр, силәргә мәлумки, мән силәргә бу Хуш Хәвәрни
йәткүзүшни башлиған вә Македонийә өлкисидин кәткән чағлиримда,
силәрдин башқа һеч қандақ мәсиһийләр җамаити маңа ярдәм бәрмиди.
[16] Салоника шәһиридики вақтимдиму силәр маңа бир нәччә қетим ярдәм
берип, еһтияҗимдин чиқтиңлар. [17] Мениң бундақ дейишим, силәрдин бирәр
соға тәләп қилиш әмәс, бәлки силәрниң маңа бәргән ярдимиңлар үчүн
Худаниң силәргә зор бәхит қайтуру-шини үмүт қилиштур. [18] Мән силәрниң
маңа әвәткән барлиқ соғаңлар-ни тапшуру-валдим. Бу мениң еһтияҗимдин
ешип кәтти, әлвәттә. Епафродит арқилиқ әвәткән соғаңларни елип, һәммә
нәрсәм техиму толуқлинип кәтти. Бу соғаңлар худди хуш пурақлиқ
көйдүрмә қурван-лиқтәк Худани хурсән қилиду. [19] Шуниңға охшаш силәр
Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн, маңа ғәмхорлуқ қилған Худа
Өзиниң мол байлиғи билән силәрниңму һәммә еһтияҗиңларни қандуриду.
[20] Бар-лиқ шан-шәрәп әбәдил-әбәт Худа Атимизға мәнсүп болғай, амин!

Ахирқи салам

[21] Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған барлиқ муқәддәс хәлиққә салам. Мән билән
биллә туруватқан қериндашлардинму силәргә салам. [22] Бу йәрди-ки
муқәддәс хәлиқтин, болупму Рим императориниң ордиси-дики хизмәткар
қериндашлардин силәргә салам.
[23] Рәббимиз Әйса Мәсиһниң меһир-шәпқити силәргә яр болғай!

Колосилиқларға йезилған хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу әлчи Павлусниң Әфәс шәһириниң шәрқигә җайлашқан кичик бир шәһәр Колосидики мәсиһийләр җамаитигә язған хетидур. Гәрчә Павлус бу йәрдики мәсиһийләр җамаитини өзи қуруп чиқмиған болсиму, амма у бурун Әфәс шәһиридин у йәргә хизмәтчиләрни әвәткән болғачқа, бу җамаәткә нисбәтән чоң җавапкәрчилигиниң барлиғини һис қилған. Шуңа бу җамаәттә сахта тәлим бәргүчиләрниң пәйда болғанлиғини аңлап, бу хәтни уларға язған.

Сахта тәлим бәргүчиләр роһий күчләр дуниясидики һөкүмранлар вә һоқуқдарларниң тәсиридин тоқуп чиққан тәлимләрни тәрғип қилған. Улар йәнә хәтнә қилишқа охшаш алаһидә урпи-адәтләргә, шундақла йемәк-ичмәк вә башқа тәрәплә рдики бир қисим қаидиләргә риайә қилиш-та қаттиқ турған.

Павлус бу хәттә Әйса Мәсиһни наһайити тәпсилий, кеңиқ чүшән-дүрүш билән Әйса Мәсиһниң һәммидин үстүн туридиғанлиғини, толуқ қутқузулушқа пәқәтла У арқилиқ еришкили болидиғанлиғини, мәси-һий-ләр Униңға бағлинип, Униң мукәммәллигидин толуқлинип турғачқа, уларниң бундақ қаидиләргә муһтаж әмәслигини көрситип, бу хил тәлим-ләрни ағдуруп ташлиған. Павлус йәнә бу һәқиқий тәлимниң мәсиһийләр-ниң һаятидики әһмийитини чүшәндүрүп өткән.

Тезис:

1. Дуаю-салам (1-бап 1-14-айәтләр)
2. Әйса Мәсиһниң үстүнлүги вә хизмити (1-бап 15-айәттин 2-бап 19-айәткичә)
3. Әйса Мәсиһкә бағланған йеңи һаят (2-бап 20-айәттин 4-бап 6-айәткичә)
4. Ахирқи салам (4-бап 7-18-айәтләр)

Колосиликларға йезилған хәт

1 Худаниң ирадиси билән Әйса Мәсиһниң әлчиси болушқа таллан-ған
мәнки Павлус вә мән арқилиқ қериндишимиз Тимотийдин 2 Колоси
шәһиридики Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған садиқ вә муқәддәс хәлиққә
салам. Худа Атимиз силәргә меһир-шәпкәт вә аманлиқ ата қилғай!

Шүкүр дуаси

3 Биз силәр үчүн дуа қилғанда, һемишәм Рәббимиз Әйса Мәсиһниң Атиси
болған Худаға шүкүр ейтимиз. 4 Чүнки биз силәрниң Әйса Мәсиһкә
ишәнгәнлигиңлардин вә Худаниң барлиқ муқәддәс хәлқигә
меһир-муһәббәт көрсәткиниңлардин хәвәр таптуқ. 5 Силәрниң ишән-чиңлар
вә меһир-муһәббитиңлар асманда силәр үчүн сақлиниватқан һәқиқий
байлиққа болған үмүтүңлардин кәлгән. Һәқиқәттин ибарәт болған Хуш
Хәвәр силәргә дәсләптә йәткүзүлгән чағдила бу үмүт силәрдә пәйда болған.
6 Хуш Хәвәр силәргә йәткәндә, силәр Худаниң меһир-шәпқитини һәқиқий
тонуп йәттиңлар. Ушбу Хуш Хәвәр араңларда биринчи күндин тартип мевә
берип, өз тәсирини көрсәт-кинидәк, һазирму дунияниң нурғун җайлирида
шундақ қилмақта. 7 Силәр Худаниң бу меһир-шәпқити тоғрилиқ бизниң
қәдирлик хизмәт-дишимиз Епафирадин тәлим алдиңлар. У Әйса Мәсиһниң
садиқ хизмәткари болуп, бизниң орнимизда силәр үчүн хизмәт
қили-ватиду. 8 У йәнә Муқәддәс Роһ силәргә ата қилған меһир-муһәббәттин
бизни хәвәрдар қилди.

Колосиликларға қилинған дуа

9 Шуңа биз силәр тоғрисидики бу хәвәрни аңлиған күндин башлап, силәр

үчүн давамлиқ дуа қилип туруватимиз. Биз дуайимизда Худадин шуни
тилидуқки, силәр Муқәддәс Роһ арқилиқ әқил-парасәткә толуп, Худаниң
ирадиси тоғрилиқ толуқ чүшәнчигә еришкәйсиләр. 10 Шундақ болғанда,
Рәббимизниң ирадисигә мунасип яшап, һәр җәһәттин Уни хурсән
қилалайсиләр һәм һаятиңларда һәр бир яхши ишта мевә берип, Худани
техиму чоңқур тонуп йетәләйсиләр. 11 Биз йәнә шуни тилидуқки, Худа
силәрни Өзиниң улуқ қудрити билән күчләндүргәй. Шундақ болғанда,
силәр һәр қандақ ишқа сәвирчанлиқ билән бәрдашлиқ берәләйсиләр һәм
хошал-хорамлиққа чөмүп, 12 Худа Атимизға шүкүр ейтисиләр. Чүнки Худа
силәрни йоруқлуқта яшаватқан барлиқ муқәддәс хәлиқниң мирасидин
ортақ һөзүрлинишкә лайиқ қилди. 13 У бизни шәйтанниң зулум-зәхмитидин
қутулдуруп, сөйүмлүк Оғлиниң Падишалиғиға елип кирди. 14 Биз Униң
сөйүмлүк Оғли арқилиқ гунаниң қуллуғидин әркин болдуқ, йәни
гуналиримиз кәчүрүм қилинди.

Әйса Мәсиһ вә Униң вәзиписи

15 Әйса Мәсиһ көз билән көргили болмайдиған Худаниң обризидур. У
барлиқ мәвҗудатлардин бурун можут болған болуп, улардин үстүн туриду.
16 Чүнки мәйли йәр йүзидә яки асманда болсун, мәвжудат-лар-ниң һәммиси
У арқилиқ яритилған. Көргили болидиған мәвҗудатлар яки көргили
болмайдиған асмандики һәр қандақ мәртивиликләр, мәнсәпдарлар,
һөкүмранлар вә һоқуқдарлар болсун, һәммиси У арқилиқ вә Униң үчүн
яритилғандур. 17 У барлиқ мәвҗудатлардин бурун можуттур. Барлиқ
мәвҗудатлар У арқилиқла можут болуп туриду. 18 Әйса Мәсиһ Өз тенидин
ибарәт болған мәсиһийләр җамаи-ти-ниң Беши вә униң Бәрпа
Қилғучисидур. Униң һәр җәһәттин пүткүл мәвҗудатлардин үстүн туруши
үчүн, У әң авал өлүмдин мәңгү-лүккә тирилдүрүлгән. 19 Худа Өзиниң
барлиқ мукәммәл тәбиити-ниң Униңда болушини халиди. 20 Һәм У арқилиқ
йәр йүзи вә асман-дики барлиқ мәвжудатни Өзи билән яраштуруп, Униң
чапрас яғачта аққузған қени арқилиқ инақлиқни әслигә кәлтүрүшниму
халиди.
21 Илгири силәрму Худадин айрилип, қилған яман ой-пикриңлар вә
ишлириңлар сәвәвидин Униң билән дүшмәнләшкән едиңлар. 22 Бирақ һазир
Худа Өз Оғли Әйса Мәсиһниң инсан тенидә чапрас яғачқа миқлинип
қурван болуши арқилиқ силәрни Өзи билән яраштурди. Буниңдики мәхсәт,
силәрниң Худаниң алдида пак, камчилиқсиз вә әйипсиз болушуңлар
үчүндур. 23 Лекин силәр чоқум ишәнчиңларда тәврәнмәй, чиң вә мустәһкәм
турушуңлар, Хуш Хәвәр силәргә елип кәлгән үмүттин ваз кәчмәслигиңлар
керәк. Бу Хуш Хәвәр пүтүн йәр-йүзидә йәткүзүлүватқан болуп, мән
Павлусму уни йәткүзүшкә тайинландим.

Павлусниң мәсиһийләр җамаитигә қилған хизмити

24 Мән һазир силәр үчүн азап-оқубәт тартиватқинимға хурсәнмән. Чүнки

худди Әйса Мәсиһ азап-оқубәт тартқанға охшаш, мән Униң тени, йәни
мәсиһийләр жамаити үчүн тартишқа тегишлик болған азап-оқубәтниң бир
қисмини өз тенимдә тартиватимән. [25] Худа Хуш Хәвәрниң силәргә
йәткүзүлүши үчүн мени мәсиһийләр жамаитиниң хизмәткари қилип
тайинлиди. [26] Бу Хуш Хәвәр қедимий заманлардин бу ян ашкариланмиған.
Һазир униң сири Худаниң муқәддәс хәлқигә аян қилинди. [27] Худа бу сирниң
силәр йәһудий әмәсләргиму һәқиқий улуқлуқ елип келидиғанлиғини Өз
муқәддәс хәлқигә билдүрүшни халиди. Бу сир дәл Әйса Мәсиһниң
қәлбиңларда екәнлигидур. Бу силәр үмүт қилған улуқлуққа кәлгүсидә
еришишиңларниң капали-ти-дур. [28] Шуңа биз Әйса Мәсиһ тоғрисидики
Хуш Хәвәрни барлиқ инсан-ларға йәткүзүшкә, шундақла Худа бизгә ата
қилған барлиқ әқил-парасәт билән уларға несиһәт қилип, тәлим беришкә
тиришива-тимиз. Буниңдики мәхсәт, уларниң Әйса Мәсиһкә мәнсүп болуп,
Униңға болған ишәнчиниң һәр жәһәттин толуқ йетилгән һалда Худаниң
алдиға бериши үчүндур. [29] Бу мәхсәткә йетиш үчүн, Әйса Мәсиһтин кәлгән,
һаятимда намайән болуватқан зор күчкә тайинип, тиришип-тирмишип
ишләватимән.

2

[1] Мениң силәр вә Лаодикия шәһиридикиләр һәм мени техи көрмигән
башқа кишиләр үчүн қандақ тиришип-тирмишип ишләватқанлиғимни
билишиңларни халаймән. [2] Мениң бундақ ишлишим силәрниң
ич-ичиңлардин илһамлинип, бир-бириңларға меһир-муһәббәт көрситип,
өз-ара бағлинишиңлар үчүндур. Шундақ болғанда, һәқиқәтни чоңқур
чүшиништин кәлгән толуқ ишәнчкә еришип, Худа ашкарилиған сирни,
йәни Әйса Мәсиһни һәқиқий тонуп йетәләйсиләр. [3] Барлиқ әқил-парасәт вә
билим Әйса Мәсиһкә мужәссәмләнгән. [4] Һеч кимниң силәрни чирайлиқ
гәп-сөзләр билән аздуруп кәтмәслиги үчүн, буларни ейтиватимән. [5] Чүнки
мән силәр билән бир йәрдә болмисамму, қәлбим дайим силәр билән биллә.
Силәрниң турмушуңларниң тәртиплик вә Әйса Мәсиһкә болған
ишәнчиңларниң мустәһкәм екәнлигини аңлап, хурсән болмақтимән.

Әйса Мәсиһтин кәлгән йеңи һаят

[6] Силәр Әйса Мәсиһни Рәббимиз, дәп қобул қилған екәнсиләр, Униңға
әгишип яшаңлар. [7] Униңға болған ишәнчиңлар чоңқур йилтиз тартқан
дәрәққә вә пухта қурулған бенаға охшаш мустәһкәм болсун. Силәргә
тапшурулған һәқиқәттә чиң туруңлар. Қәлбиңлар Худаға болған
миннәтдарлиқ билән толсун. [8] Еһтиятчан болуңлар, һеч ким силәрни қуруқ
пәлсәпә вә асассиз гәпләр билән аздуруп кәтмисун. Булар Әйса Мәсиһниң
тәлимидин әмәс, бәлки инсанларниң әнъәнилири вә бу дуниядики яман
роһий күчләрниң [*] тәсирлиридин кәлгән. [9] Худаниң барлиқ мукәммәл

---

[*] **2:8** 8. Яки «бу дуниядики артуқчә қаидә-йосунларниң».

тәбиити бу дунияға инсан тенидә кәлгән Әйса Мәсиһтидур. [10] Силәр роһий
күчләр дуниясидики барлиқ һөкүмранлар вә һоқуқдарлардин үстүн турғучи
Әйса Мәсиһкә мән-сүп болғанлиғиңлар үчүн Униң мукәммәллигидин
толуқлинип турисиләр.
[11] Силәр Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн, җисманий
җәһәттики хәтнини әмәс, бәлки у ата қилған роһий җәһәттики хәтни-ни
қобул қилдиңлар. Бу силәрни гунакар тәбиитиңларниң илки-дин
қутулдуридиған хәтнидур. [12] Чөмүлдүрүшни қобул қилғиниң-ларда, силәр
Әйса Мәсиһкә бағланғанлиғиңлар үчүн, Униң өлүми биләнму бағлинип,
Униң билән биллә көмүлдүңлар вә Униң билән биллә тирилдүрүлдүңлар.
Бу Әйса Мәсиһни өлүмдин тирилдүргән Худаниң күч-қудритигә болған
ишәнчиңлар арқилиқ болди. [13] Силәр бурун гуна ичидә яшиғанлиғиңлар вә
гунакар тәбиитиңларниң илкидин қутулмиғанлиғиңлар үчүн, роһий
җәһәттә өлүк едиңлар. Бирақ Худа силәрни Әйса Мәсиһкә бағлап, йеңи
һаятқа еріштүрди вә пүтүн гуналириңларни кәчүрүм қилди. [14] Әйса Мәсиһ
чапрас яғачқа миқланғанда, Худа барлиқ гуналиримиз хатириләнгән, бизгә
қарши болған һесап-китавини шу чапрас яғачқа миқлап, бекар қилди.
[15] Шундақ қилип, Худа роһий күчләр дуниясидики яман һөкүмранлар вә
һоқуқдарларни қуралсизландуруп, Әйса Мәсиһниң чапрас яғачтики
қурванлиғи арқилиқ улар үстидин ғалибә қилиш билән уларни пүткүл аләм
алдида номуста қалдурди.
[16] Шуниң үчүн йемәк-ичмәк җәһәттә вә һейт-айәм, йеңи ай мәйрәмлири
яки дәм елиш күнлирини өткүзүш яки өткүзмәслик җәһәттә һеч кимниң
силәрни әйипләйдиған һоқуқи йоқ. [17] Бундақ қаидә-йосунлар пәқәт Әйса
Мәсиһ әмәлгә ашуридиған ишлардин дерәк беридиған көләңгидур. Бу
ишлар Әйса Мәсиһ тәрипидин әмәлгә ашурулуп болди. [18] Сахта кәмтарлиқ
қилишқа вә периштәләргә ибадәт қилишқа берилгән кишиләрниң бундақ
ишларда әйипләш-лиригә пәрва қилмаңлар. Улар сахта, ғайибанә
аламәтләргә есилиши-велип, һәр хил хам хиялларда болуп, асассиз
тәкәббурлуқ қилиду. [19] Уларниң мәсиһийләр җамаитиниң беши болған
Әйса Мәсиһ билән һеч қандақ мунасивити йоқ. Мәсиһийләр Әйса
Мәсиһниң башқуруши вә пәрвишидә худди бәдәндики боғум вә пәйләр өз
ара чиң туташ-қандәк, өз ара бирлишип, Худаниң ирадиси бойичә өсүп
йетилиду.
[20-21] Силәр бу дунияға нисбәтән Әйса Мәсиһ билән биллә өлүп, бу
дуниядики яман роһий күчләрниң тәсирлиридин азат болған екәнсиләр,
йәнә немә үчүн шуларниң «буни тутма», «әвуни йемә», «буниң-ға тәгмә»
дегәндәк қаидә-йосунлириға йепишивалисиләр? [22] Бу қаидә-йосунларниң
һәммиси түгәйдиған нәрсиләр тоғрисида болуп, пәқәтла инсанларниң
буйруқ вә тәлимлиридин пәйда болған. [23] Рошән-ки, кишиләр өзлири иҗат
қиливалған динлардики мундақ диндарлиқ, сахта кәмтарлиқ вә өз тенини
азапқа салидиған қаидә-йосунлар дана-лиқ-тәк көрүнсиму, әмәлиятта
гунакар тәбиитимиздики һәвәсләрни чәкләштә һеч қандақ пайдиси йоқтур.

3

Кона вә йеңи һаят

1 Әйса Мәсиһ билән биллә тирилгән екәнсиләр, ундақта асман-дики
ишларға интилиңлар. Әйса Мәсиһ асманда Худаниң оң тәрипидә олтириду.
2 Силәр бу дунийдики ишларға әмәс, бәлки асмандики ишларға баш
қатуруңлар. 3 Чүнки силәр бу дунияға нисбәтән өлдүңлар. Һаятиңлар Әйса
Мәсиһ билән Худаниң һозурида йошурундур. 4 Һаятиңларниң мәнбәси
болған Әйса Мәсиһ қайтип кәлгәндә, силәр Униң билән биллә шан-шәрәптә
аян болисиләр.

5 Шуниң үчүн өзәңлардики бу дунияға хас арзу-һәвәсләрни, йәни җинсий
әхлақсизлиқ, напаклиқ, шәһванийлиқ, яман һәвәс вә ачкөз-лүк--ләрни
ташлаңлар. Ачкөзлүк бутпәрәсликтин пәриқләнмәйду. 6 Худаниң ғәзиви
мошундақ ишларни қилғучиларниң бешиға чүшиду. 7 Бурун силәрму
бундақ арзу-һәвәсләр ичидә яшап, яман турмуш кәчүргән едиңлар.
8 Әнди бундақ яман ишларниң һәммисини ташлаңлар. Ғәзәпли-ниш,
аччиқлиниш, яман нийәттә болуш, төһмәт қилиш яки әдәпсиз гәп-сөзләрни
қилиштәк яман ишлардин жирақ туруңлар. 9 Шундақла бир-бириңларға
ялған сөзлимәңлар. Чүнки силәр кона тәбиитиңларни бурунқи
қилмишиңлар билән биллә чөрүп ташлап, 10 йеңи тәбиәткә егә болдуңлар.
Силәр Яратқучи Худаниң обризи бойичә йеңилиниват-қиниңларда, Худани
тонушуңлар чоңқурлишиду. 11 Бу йеңи һаятта бизниң йәһудий яки йәһудий
әмәс, хәтнә қилинған яки қилинмиған, мәдәнийәтсиз һәтта явайи, * қул яки
әркин адәм болушимиз муһим әмәс. Муһими Әйса Мәсиһтур. У болса
һәммимизниң қәлбидидур.

12 Худа силәрни сөйүп, «Өзәмгә атиған хәлқим» дәп таллиған екән,
рәһимдил, меһриван, кәмтар, мулайим вә сәвирчан болуңлар.
13 Бир-бириңларға кәң қосақ болуңлар. Әгәр араңларда бири силәрниң
көңлүң-ларни ағритқан болса, уни кәчүрүңлар. Рәббимиз силәрни
кәчүрги-нидәк, силәрму башқиларни кәчүрүңлар. 14 Әң муһими,
меһир-муһәббәтлик болуңлар. Чүнки меһир-муһәббәт бир-биримизни
бағлап, мукәммәл инақлиққа башлайду. 15 Әйса Мәсиһ ата қилған
теч-аманлиқ қәлбиңларни башқурсун. Чүнки силәр бир тәнниң әзалири
болуп, бу инақлиқ ичидә яшашқа чақирилдиңлар. Һемишәм Худаға шүкүр
ейтиңлар. 16 Әйса Мәсиһниң тәлимлири қәлбиңлардин толуқ орун алсун.
Бир-бириңларға Худадин кәлгән барлиқ әқил-парасәт билән тәлим
бериңлар вә несиһәт қилиңлар. Миннәтдарлиққа толған қәлбиңлар билән
Худаға Зәбур мунаҗәтлири, мәдһийә нахшилири вә Муқәддәс Роһниң
илһамидин кәлгән ғәзәлләрни ейтиңлар. 17 Мәйли силәр немә дәңлар яки

---

* **3:11** 11. Явайи — грекчә атилиши «скиф» болған, Қара деңиз билән Каспий деңиз отту--ри--сида яшиған бир хәлиқни көрситиду. Римлиқлар билән греклар ушбу хәлиқни наһайити мәдәнийәтсиз вә явайи дәп атиған.

немә қилиңлар, һәммисини Рәббимиз Әйса-ниң наминиң улуқлиниши үчүн қилиңлар вә Әйса Мәсиһ арқилиқ Худа Атимизға шүкүр ейтиңлар.

Йеңичә кишилик мунасивәтләр

[18] Әй аяллар, Рәббимизгә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн, шуниңға муна-сип
һалда әрлириңларға бойсунуңлар. [19] Әй әрләр, аяллириң-ларни сөйүңлар,
уларға қаттиқ муамилә қилмаңлар. [20] Әй балилар, һәр қандақ ишта
ата-анаңларниң сөзини аңлаңлар. Чүнки бу Рәбби-мизни хурсән қилиду.
[21] Әй атилар, пәрзәнтлириңларға болған муами-лидә уларниң нәпритини
қозғап қоймаңлар. Ундақ қилсаңлар пәрзәндиң-лар чүшкүнлишип кетиду.
[22] Әй қуллар, бу дунниядики ғожайинлириңларға һәммә ишта
бойсунуң-лар. Буни уларни хурсән қилиш үчүн пәқәт уларниң алдидила
әмәс, бәлки һемишәм чин қәлбиңлар вә Рәббимизгә болған чоңқур
һөрмитиңлар билән қилиңлар. [23] Һәр қандақ иш қилғанда, жан-дил билән
қилиңлар. Буни адәмләр үчүн әмәс, Рәббимиз үчүн қилғандәк қилиңлар.
[24] Есиңларда болсунки, Рәббимиз Өз хәлқигә беришкә вәдә қилған мирасни
силәргә соға қилиду. Чүнки силәр һәқиқий ғожайиниңлар Рәббимиз Әйса
Мәсиһкә хизмәт қиливати-силәр. [25] Мәйли ким болушидин қәтъий нәзәр,
яман иш қилса, қилған яман ишиға яриша Худаниң жазасиға тартилиду.
Чүнки Худа һәммә инсанларға охшаш муамилә қилиду.

4

[1] Әй ғожайинлар, қуллириңларға тоғра вә адил муамилә қилиңлар. Чүнки
силәрниңму асманда ғожайиниңлар барлиғини унтуп қалмаңлар.

Несиһәтләр

[2] Дуа қилишни тохтатмаңлар. Дуа қилғанда, пүтүн диққитиңлар билән дуа
қилиңлар вә Худаға шүкүр ейтиңлар. [3] Биз үчүн йәнә шундақ дуа
қилиңларки, Худа Өз хәвирини йәткүзүшимизгә йол ечип бәрсун. Шундақ
болғанда, Әйса Мәсиһ һәққидики ашкарилиған сирни жақалалаймиз. Мән
һазир дәл мошу Хуш Хәвәрни йәткүзүш сәвәвидин кишәнләндим. [4] Мениң
бу Хуш Хәвәрни қолумдин келишичә ениқ чүшәндүрүшүм үчүнму дуа
қилиңлар.
[5] Әйса Мәсиһкә ишәнмигәнләр билән алақә қилғанда,
әқил-параси-тиң-ларни ишлитип, һәр бир пурсәтни қолдин бәрмәй, Хуш
Хәвәрни йәткүзүңлар. [6] Уларға қилған гәп-сөзлириңлар һемишәм
йеқимлиқ, уларниң диққитини тартидиған болсун. Шундақ болғанда, һәр
бир адәмгә қандақ йол билән жавап беришни биливалалайсиләр.

Ахирқи салам

[7] Рәббимиз йолида мән билән биллә хизмәт қиливатқан садиқ хизмәт-кар,
сөйүмлүк қериндишим Тикикус мән тоғрилиқ барлиқ ишларни силәргә
сөзләп бериду. [8] Уни әһвалимизни йәткүзүш вә силәр-ни илһамландуруш

үчүн силәрниң алдиңларға әвәтимән. 9 Садиқ, сөйүмлүк қериндишимиз һәм
жутдишиңлар болған Онесимус-ниму униң билән биргә әвәтимән. Улар бу
йәрдә болуватқан һәммә ишни силәргә сөзләп бериду.
10 Мән билән биллә зинданда йетиватқан бурадирим Аристархус,
шундақла Барнабаниң җийәни Маркустин силәргә салам. (Әгәр Маркус
йениңларға берип қалса, уни тапилиғинимдәк күтүвелиң-лар.) 11 Юстус дәп
атилип кәлгән Исаму силәргә салам ейтти. Худа-ниң Падишалиғи үчүн
ишләватқан хизмәтдашлирим ичидә йәһудийлардин болған мәсиһийләр
пәқәт мошуларла болуп, улар маңа чоң тәсәлла беришти.
12 Әйса Мәсиһниң хизмәткари вә жутдишиңлар болған Епафира-дин
силәргә салам. У силәрниң ишәнчтә пишип йетилишиңлар, Худа-ниң
пүткүл ирадисигә болған ишәнчиңларда чиң турушуңлар үчүн, һемишәм
җан-дили билән дуа қилмақта. 13 Униң силәр үчүн һәм Лаодикия вә
Һейраполис шәһиридики қериндашлар үчүн көп әҗир сиңдүрүп кәлгәнлиги
тоғрисида силәргә гувалиқ беримән. 14 Қәдирлик тевип Луқа вә Демасму
силәргә салам ейтти.
15 Лаодикиядики қериндашларға, болупму Нимфә ханимға вә униң өйидә
җәм болидиған мәсиһийләр җамаитигә салам ейтқайсиләр. 16 Бу хәт
араңларда оқулуп болғандин кейин, Лаодикиядики мәсиһийләр җамаити
ичидиму оқулсун. Силәр йәнә Лаодикиядики мәсиһийләр җамаитигә язған
хетимниму оқуңлар. 17 Аркипусқа шуни ейтиңларки, Худа униңға
тапшурған вәзипини чоқум ада қилсун.
18 Мәнки Павлус бу ахирқи саламни өз қолум билән йезиватимән. Мениң
пут-қоллиримниң кишәнлик екәнлигини унтумаңлар. Худа-ниң
меһир-шәпқити силәргә яр болғай!

Салоникилиқларға йезилған биринчи хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Салоника шәһири (бүгүнки Грецияда) әйни вақиттики Рим империяси һөкүмранлиғидики Македонийә өлкисиниң мәркизи болуп, әлчи Павлус Филипи шәһиридин айрилғандин кейин, у йәрдә Хуш Хәвәр тарқитиш билән у шәһәрдики мәсиһийләр җамаитиниң асасини салған (Әлчиләр 17:1-10). Бирақ узун өтмәйла, йәһудийлар Павлусниң йәһудий диниға қизиқип кәлгән нурғун йәһудий әмәсләрни Әйса Мәсиһкә ишинишкә йетәклигән-лигигә көрәлмәслик қилған вә униңға қарши чиққан. Буниң билән у Салоники-дин айрилишқа мәҗбур болған. Кейинчә Павлус өзи әвәткән хизмәтдиши Тимотий арқилиқ салоникилиқларниң әһвалидин хәвәр тепип, бу хәтни уларға язған.

Муәллип бу хетидә уларниң ишәнчи, меһир-муһәббити вә қилған хизмити тоғрисида аңлиған яхши хәвәрләрдин хошаллланғанлиғини билдү-рүп, уларни Худани хурсән қилиш үчүн техиму тиришишқа чақирған һәм уларниң Әйса Мәсиһниң қайта келиши тоғрисидики соаллириға җавап бәргән.

Тезис:

1. Салам (1-бап 1-айәт)
2. Павлусниң салоникилиқлар үчүн Худаға шүкүр ейтиши (1-бап 2-10-айәтләр)
3. Павлусниң улар арисидики хизмити (2-бап 1-16-айәтләр)
4. Павлусниң уларға болған сеғиниши вә әнсириши (2-бап 17-айәттин 3-бапқичә)
5. Садақәтмән болушқа чақириш (4-бап 1-12-айәтләр)
6. Әйса Мәсиһниң қайта келиши (4-бап 13-айәттин 5-бап 11-айәткичә)
7. Ахирқи тәлим вә саламлар (5-бап 12-28-айәтләр)

Салоникилиқларға йезилған биринчи хәт

1 Мәнки Павлус вә мән арқилиқ Силас һәм Тимотийдин Худа Ати-миз вә
Рәббимиз Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған Салоника шәһири-дики
мәсиһийләр җамаитигә салам. Худа силәргә меһир-шәпқәт вә аманлиқ ата
қилғай!

Салоникилиқларниң ишәнчи

2 Биз дуалиримизда силәр үчүн дайим Худаға шүкүр ейтип, силәрни яд
етип туруватимиз. 3 Худа Атимизниң алдида ишәнчиңлардин кәлгән яхши
ишлириңларни, меһир-муһәббитиңлар билән сиңдүргән әҗриңларни вә
Рәббимиз Әйса Мәсиһкә бағлиған үмүтүңлардин кәлгән сәвир-тақәт билән
бәрдашлиқ бәргәнлигиңларни дайим әсләп туруватимиз. 4 Әй Худа сөйгән
қериндашлар, бизгә мәлумки, Худа силәрни таллиди. 5 Силәргә йәткүзгән
бу Хуш Хәвәрни биз сөз билән-ла әмәс, бәлки Муқәддәс Роһтин кәлгән
күч-қудрәт билән, шундақла Худаниң бу Хуш Хәвәр арқилиқ силәрни
қутқузидиғанлиғиға болған толуқ ишәнчимиз билән силәргә йәткүздуқ. Биз
силәр билән биллә болған чағларда қандақ яшиғанлиғимизни силәр
билисиләр. Булар-ниң һәммиси силәрниң мәнпийитиңлар үчүн еди. 6 Силәр
биздин, шундақла Рәббимиздин үлгә алдиңлар. Чүнки силәр еғир
қийинчи-лиқларға қаримай, Муқәддәс Роһ ата қилған шат-хорамлиқ ичидә
Худаниң сөзини қобул қилдиңлар. 7 Нәтиҗидә силәрму Македонийә вә
Юнан өлкилиридики пүткүл мәсиһийләргә үлгә болдуңлар. 8 Рәббимиз
һәққидики сөзләр силәрдин башлинип, Македонийә вә Юнанғила әмәс,
һәммә йәргә тарқилипту. Биз у йәрләргә барғини-мизда, кишиләрниң
силәрниң Худаға болған ишәнчиңлардин аллиқа-чан хәвири барлиғини

уқтуқ. Шуңа бизниң ишәнчиңлар тоғрисида йәнә еғиз ечишимизниң
һажити йоқ. [9] Биз барған җайдики кишиләр силәрниң бизни иллиқ қобул
қилғанлиғиңларни аңлиған еди. Улар силәрниң бутларға ибадәт қилиштин
ваз кечип, һаят болған һәқиқий Худаға хизмәт қилиш үчүн, Униңға
йүзләнгән-ли-гиңларни бизгә ейтти. [10] Улар йәнә бизгә силәрниң Худа
Оғлиниң, йәни Худа өлүмдин тирилдүргән Әйса Мәсиһниң асмандин қайта
келишини күтүватқанли-ғиң-ларни ейтти. Бизләрни Худадин келидиған
ғәзәптин қутқузғучи дәл Әйса Мәсиһтур.

2

Павлусниң Салоникидики хизмити

[1] Қериндашлар, силәргә мәлумки, бизниң қешиңларға барғинимиз бекарға
кәтмиди. [2] Силәргә йәнә шуму мәлумки, биз қешиңларға бериштин илгири
Филипи шәһиридә турған вақтимизда, у йәрдә азап чәктуқ вә һақарәткә
учридуқ. Кейин силәрниң шәһириңлардиму йәнә қаттиқ қаршилиқларға
учридуқ, лекин биз Худаниң ярдими билән ғәйрәткә келип, Худаниң Хуш
Хәвирини силәргә йәткүздуқ. [3] Биз бу Хуш Хәвәрни бирәр сахтилиқ, яман
нийәт яки һелигәрлик билән йәткүзүватқинимиз йоқ. [4] Әмәлиятта Худа
бизни лайиқ көрүп, Хуш Хәвәрни йәткүзүш вәзиписини бизгә тапшурди.
Биз Хуш Хәвәрни инсанларни хурсән қилиш үчүн әмәс, бәлки бизниң
қәлбимизни күзитиватқан Худани хурсән қилиш үчүн йәткүзүватимиз.
[5] Силәргә мәлумки, биз һеч қачан силәрниң йениңларға хошамәт қилғили
яки ниқаплинип тамахорлуқ қилғили бармидуқ. Буниңға Худа гувадур.
[6] Мәйли силәр болуңлар яки башқилар болсун, биз һеч кимдин бирәр
махташ тама қилмидуқ. [7] Әйса Мәсиһниң әлчилиридин болған-лиғимиз
үчүн, ярдимиңларни тәләп қилишқа һәқлиқ едуқ, лекин силәргә худди
балилирини бағриға басқан мулайим анидәк муамилә қилдуқ. [8] Шу чағда
силәргә шундақ муһәббәт бағлиған едуққи, биз Худаниң Хуш Хәвиринила
әмәс, өз җенимизниму тәғдим қилишқа рази едуқ. Чүнки силәрни шу қәдәр
яхши көрәттуқ! [9] Қериндашлар, бизниң қандақ тиришип-тирмишип
ишлигәнлигимиз җәзмән есиңларда бардур. Биз һеч қайсиңларға
еғирчилиғимизни салмаслиқ үчүн, бир тәрәптин кечә-күндүзләп ишләп
турмушумизни қамди-сақ, йәнә бир тәрәптин Худаниң Хуш Хәвирини
силәргә йәткүздуқ. [10] Мәсиһийләрдин болған силәрниң араңлардики әмәлий
һәрикити-миз-ниң пак, һәққаний вә әйипсиз екәнлигигә өзәңлар гувалиқ
берәләй-силәр, буниңға Худаму гувадур. [11] Силәргә мәлумки, биз һәр
бириңларға ата пәрзәндигә әҗир сиңдүргәндәк әҗир сиңдүрдуқ, [12] силәргә
мәдәт бәрдуқ, тәсәлла бәрдуқ. Силәрни Өз Падишалиғиға вә шан-шәривигә
чақирған Худаниң пәрзәнтлиригә лайиқ яшашқа дәвәт қилдуқ.
[13] Худаға һемишәм шүкүр ейтишимиздики йәнә бир сәвәп шуки, силәр
биздин Худаниң сөзини аңлап, уни қобул қилғиниңларда, бу сөзни
инсанларниң сөзи әмәс, бәлки Худаниң сөзи, дәп етирап қилдиң-лар.

Әмәлияттиму бу сөз Худаниң сөзи болуп, у һазир униңға ишинидиған силәргә күчлүк тәсир көрсәтмәктә. [14] Қериндашлар, силәрниң әһвалиңларму Худаға ишәнгән вә Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған Йәһудийә өлкисидики мәсиһийләр жамаәтлиригә охшайду. Чүнки уларниң шу йәрдики йәһудийлар тәрипидин зиянкәшликкә учриғиниға охшаш, силәрму өз жутдашлириңлар тәрипидин зиян-кәш-ликкә учридиңлар. [15-16] Бурун йәһудийларниң әждатлири пәйғәм-бәр-ләрни өлтүргән, кейин уларниң әвлатлири Рәббимиз Әйсани өлтүрди. Һазир йәнила бәзи йәһудийлар бизгиму зулум селип, бизни биз Хуш Хәвәр тарқитиватқан шәһәрләрдин қоғлап чиқарди. Уларниң бундақ қилмишлири Худаниң ғәзивини кәлтүриду. Улар худди пүткүл инсанлар билән дүшмәнләшкәндәк, бизниң йәһудий әмәсләрниң қутқузулушиға еришиши үчүн уларға бу Хуш Хәвәрни тарқитишимизға тосқунлуқ қиливатиду. Буниң билән улар гунали-рини үзлүксиз көпәйтип чекигә йәткүзмәктә. Шуниң үчүн Худаниң ғәзиви әнди уларға чүшүш алдида туриду.

Павлусниң әнсириши

[17] Қериндашлар, биз амалсиз һалда силәрдин вақитлиқ айрилдуқ. Биз силәр билән биллә болмисақму, қәлбимиз йәнила силәр билән биллә. Биз силәр билән йәнә бир қетим дидар көрүшүшкә интизар болғанлиғимиз үчүн, йениңларға беришқа интайин тириштуқ! [18] Биз-ниң йениңларға барғумиз кәлгән еди. Болупму мәнки Павлус нәччә қетим силәрни йоқлап бармақчи болған болсамму, бирақ буниңға шәйтан тосалғу болди.
[19] Силәрниң ишәнчидә ахириғичә чоқум чиң туридиғанлиғиңларға ишинимиз вә силәр үчүн бәк хошал болимиз. Рәббимиз Әйса қайта кәлгәндә, Униң алдида пәхирлинидиған тажи-миз дәл силәр әмәсму? [20] Биз һәқиқәтән силәрдин пәхирлинимиз, силәр бизниң хошаллиғимиз!

3

[1-2] Биз силәрниң хәвириңларни алалмай тақитимиз қалмиғанда, өзимиз Афина шәһиридә ялғуз қелип, алдиңларға қериндишимиз һәм Худа йолида биз билән биллә Әйса Мәсиһ һәққидики Хуш Хәвәрни тарқитиватқан хизмәтдишимиз Тимотийни әвәтишни қарар қилдуқ. [3] Бизниң уни әвәтишимиздики мәхситимиз, силәрниң көз алдиңлардики қийинчилиқлар сәвәвидин ишәнчиңларниң тәвринип қалмаслиғи һәм силәрни илһамландуруш вә ишәнчиңларни күчәйтиштур. Бизниң чоқум қийинчилиққа учрайдиғанлиғимизму силәргә мәлум. [4] Биз силәр билән биллә болған вақтимизда, һәммимиз-ниң қийинчилиқларға учрайдиғанлиғимизни силәргә алдин-ала ейтқан едуқ. Әмәлияттиму дегинимиздәк болди. [5] Шу сәвәптин тақитим тақ болуп, ишәнчиңларниң зади қандақ екәнлигини билиш үчүн, Тимотийни йениңларға әвәткән едим. Мән шәйтанниң силәрни аздуруши вә буниң билән бизниң силәргә сиңдүргән әжримизниң бекарға кетишидин әнсиригән едим.

[6] Лекин йеқинда йениңлардин қайтип кәлгән Тимотий ишәнчиң-лар вә
меһир-муһәббитиңлар тоғрисида бизгә яхши хәвәр елип кәлди. У силәрниң
бизни һәр дайим хурсәнлик билән әсләп турғанли-ғиң-ларни, худди бизниң
силәрни көргүмиз кәлгәндәк, силәрниңму бизни көргүңлар кәлгәнлигини
ейтти. [7] Қериндашлар, силәрниң ишән-чиңлар аҗизлашмапту. Мошундақ
җапа-мәшәқәт вә қийинчи-лиқлар ичидә турған биз буниңдин чоң илһам
алдуқ. [8] Чүнки Рәббимизгә болған ишәнчиңлар мустәһкәм болғанлиғи үчүн,
биз һәқиқәтән яңливаштин роһландуқ, [9] силәр үчүн хошаллиққа чөмдуқ.
Бундақ әһвалда биз Худаниң алдида силәр үчүн қандақму тәшәккүр ейтмай
туралаймиз! [10] Силәр билән дидар көрүшүш вә ишәнчиңлар-дики
йетәрсизликләрни түзитишкә ярдәм берәлишимиз үчүн, кечә-күндүз чин
қәлбимиздин Худаға дуа қилмақтимиз.

[11] Атимиз Худа вә Рәббимиз Әйса бизниң силәр билән көрүшүши-мизгә
йол ачқай. [12] Рәббимиз силәрниң бир-бириңларға вә һәммә адәмләргә
болған меһир-муһәббитиңларни бизниң силәргә болған
меһир-муһәббитимиздәк толуп таштурғай. [13] Һәм шу арқилиқ Рәбби-миз
Әйса Өзигә мәнсүп болған барлиқ муқәддәс хәлқи билән биллә қайтип
кәлгинидә, силәрниң Атимиз Худаниң алдида әйипсиз вә пак болушуңлар
үчүн ирадәңларни мустәһкәм қилғай!

4

Худани хурсән қилидиған һаят йоли

[1] Қериндашлар, ахирида биз йәнә шуни демәкчимизки, Худани хурсән
қилиш үчүн қандақ яшаш керәклигини биздин үгинивал-диңлар һәм силәр
әмәлиятиңлардиму биздин үгәнгиниңлар бойичә шундақ яшаватисиләр.
Әнди Худани хурсән қилишқа техиму тириши-шиң-ларни Рәббимиз
Әйсаниң нами билән сораймиз. [2] Чүнки силәр бизниң Рәббимиз Әйсаниң
нами билән силәргә йәткүзгән тәлимлири-мизни билисиләр. [3] Худаниң
ирадиси шуки, пак болуңлар вә җинсий әхлақсизлиқтин сақлиниңлар; [4-
5] һәр бириңлар Худани тонумайдиған адәмләрдәк шәһваний һәвәсләргә
берилмәй, бәлки тениңлардики бу һәвәсләрни башқуруп, пак вә
иззәт-һөрмитиңлар билән һаят кәчүрүңлар. [*] [6] Бу яман ишларда
қериндашлириңларни алдап, улар-дин пайдилинип кәтмәңлар. Илгири
силәрни агаһландурғинимиз-дәк, Рәббимиз мана шундақ гуналар
түпәйлидин инсанларни җазалайду. [7] Чүнки Худа бизни напак әмәс, бәлки
пак яшашқа чақирди. [8] Шуниң үчүн бу тәлимни рәт қилған киши инсанни
әмәс, бәлки силәргә Муқәддәс Роһ ата қилған Худани рәт қилған болиду.

---

[*] **4:4-5** 4-5. Җүмлиниң әң ахирқи бөлигини «паклиғиңлар вә
иззәт-һөрмитиңлар билән бир аял һәмра тепиңлар» яки «паклиғиңлар вә
иззәт-һөрмитиңларни сақлап, аялиңлар билән яшаңлар» дәпму
чүшинишкиму болиду.

[9] Қериндашлиқ меһир-муһәббитигә кәлсәк, бу тоғрисида силәргә хәт
йезишимизниң һажити йоқ, чүнки Худа бир-бириңларға меһир-муһәббәт
көрситишни үгәткән. [10] Әмәлиятта силәр пүтүн Македонийә өлкисидики
қериндашларға шундақ қиливатисиләр. Шундақ болсиму, қериндашлар,
меһир-муһәббәт көрситиштә техиму тиришишиңларни сораймиз.
[11] Силәргә тапилиғинимиздәк, теч-аман һаят кәчүрүшкә, башқиларниң
ишлириға арилашмай, өз ишиңлар билән болушқа вә икки билигиңларға
тайинип яшашқа тиришиңлар. [12] Мана шундақ қилсаңлар, ишәнчиңлар
җамаәтниң сиртидики кишиләр алдида иззәт-һөрмәткә егә болуп
яшалайсиләр вә ихтисат җәһәттә һеч кимгә беқин-май-силәр.

Әйса Мәсиһниң қайта келиши

[13] Қериндашлар, силәрниң Әйса Мәсиһкә ишәнмәй үмүтсизлик ичидә
яшаватқан кишиләрдәк һәсрәт чәкмәслигиңлар үчүн, биз аләм-дин өткән
мәсиһийләр тоғрисидики һәқиқәттин хәвәрдар болушуң-ларни халаймиз.
[14] Әйса Мәсиһниң өлүп тирилгәнлигигә ишәнгән екәнмиз, Әйса Мәсиһ
қайта кәлгәндә Худаниң аләмдин өткән мәсиһий-ләрни Әйса Мәсиһ билән
биллә елип келидиғанлиғиға ишинишимиз керәк. [15] Биз һазир Рәббимизниң
сөзи бойичә силәргә шуни ейтимизки, Рәбби-миз қайта кәлгәндә, биз һаят
яшаватқанлар һәргизму өлүп кәткән мәсиһийләрдин авал Рәббимиз билән
җәм болалмаймиз. [16] Рәббимиз Өзи бир пәрман арқилиқ баш периштәниң
авази вә Худа яңратқан канай садаси билән асмандин чүшиду. Әйса
Мәсиһкә мәнсүп болуп өлүп кәткәнләр авал тирилиду. [17] Кейин һаят
яшаватқан бизләр, йәни бу дунияда һаят кәчүрүватқанлар әшу өлгәнләр
билән бирликтә Рәббимиз билән асманда көрүшүш үчүн булутлар арисиға
көтири-ли-миз. Шуниңдин кейин Рәббимиз билән мәңгү биргә болимиз.
[18] Шуңа бир-бириңларни бу сөзләр билән илһамландуруңлар.

5

Рәббимизниң қайта келишини күтүвелиш

[1] Қериндашлар, силәргә бу ишларниң қачан йүз беридиғанлиғи тоғрисида
йезишим һаҗәтсиз. [2] Чүнки силәрму яхши билисиләр, Рәббимизниң қайта
келидиған күни худди кечидики оғриниң келишигә охшаш туюқсиз келиду.
[3] Кишиләр «дуния теч-аман» дәп турғанда, тәсадипи уларға һалакәт келиду.
Бу худди һамилдар аялниң толғиғи уштумтут тутқиниға охшаш болуп,
униңдин қечип қутулғили болмайду. [4] Лекин қериндашлар, силәр Әйса
Мәсиһкә ишәнгәнлигиңлар үчүн, қараңғулуқта әмәссиләр. Шуңа у күн
силәрни оғриға охшаш чөчүтүп кәлмәйду. [5] Биз һәммимиз күндүзниң, йәни
йоруқлуқниң пәрзәнтлиримиз. Һәммимиз кечиниң, йәни гунаниң
қараңғулуғиға мәнсүп әмәсмиз. [6] Шуниң үчүн Әйса Мәсиһкә
ишәнми-гән-ләрдәк ухлап ятмайли. Әксичә сәгәк вә һошияр болайли.
[7] Ухлайди-ған-лар кечиси ухлайду, мәс болидиғанларму кечиси мәс болиду.

8 Йоруқлуққа мәнсүп болған бизләр болсақ, үстимизгә ишәнч вә
меһир-муһәббәт савутини, бешимизға қутқузулуш үмүтиниң дубулғи-сини
кийип, өзимизни сәгәк тутушимиз керәк. 9 Чүнки Худа бизни Өз ғәзивигә
учрисун дәп әмәс, бәлки Рәббимиз Әйса Мәсиһ арқилиқ қутқузулсун, дәп
таллиғандур. 10 Әйса Мәсиһ биз үчүн өлди. Буниң-дики мәхсәт, У қайта
кәлгәндә, биз мәйли һаят яки өлгән болайли, бизниң Униң билән билләр
мәңгү яшишимиз үчүндур. 11 Шуниң үчүн һазирму бир-бириңларни
бурунқиға охшаш давамлиқ илһамландуруп, бир-бириңларниң ишәнчини
күчәйтиңлар.

Ахирқи тәлим вә саламлар

12 Қериндашлар, араңларда җапалиқ ишләватқан вә Рәббимизниң йолида
силәргә йетәкчилик қилип несиһәт қиливатқанларни қәдирли-шиңларни
сораймиз. 13 Уларниң бу хизмәтлири үчүн уларға чоңқур һөрмәт вә
муһәббитиңлар билән муамилә қилиңлар, бир-бириңлар билән инақ
өтүңлар. 14 Қериндашлар, силәрдин өтүнимизки, бекар тәләпләрни
ойғитиңлар, жүрәксизләрни илһамландуруңлар, аҗизлиғи болғанларға
яр-йөләк болуңлар вә һәммә адәмгә сәвирчан болуңлар. 15 Һеч қайсиңлар
яманлиққа яманлиқ қайтурмаңлар, әксичә бир-бириң-ларға вә барлиқ
кишиләргә һемишәм яхшилиқ қилишни нийәт қилиңлар.
16 Һәр дайим хошал-хорам болуңлар. 17 Һемишәм дуа қилиңлар. 18 Һәр
қандақ әһвалда Худаға шүкүр ейтиңлар, чүнки мана булар Худаниң Әйса
Мәсиһкә мәнсүп болған силәргә қаратқан ирадисидур. 19 Муқәддәс Роһниң
қәлбиңлардики отини өчәрмәңлар. 20 Араңларда йәткүзүлгән пәйғәмбәрлик
сөзләргә сәл қарimaңлар. 21 Уларниң һәммисини тәкшүрүп көрүп,
һәқиқәтән Худадин кәлгән яки кәлми-гәнлигини пәриқ қилип, Худадин
кәлгән пәйғәмбәрлик сөзни қобул қилиңлар. 22 Һәр хил яманлиқлардин
жирақ туруңлар.
23 Бизгә аманлиқ ата қилғучи Худа Өзи силәрни тәл-төкүз пак қилғай.
Рәббимиз Әйса Мәсиһ қайта кәлгичә Худа роһуңлар, җениң-лар вә
тениңларни әйипсиз сақлиғай. 24 Силәрни чақирған Худа җәзмән шундақ
қилиду. У ишәнчликтур!
25 Қериндашлар, биз үчүн дуа қилиңлар. 26 Һәммә қериндашлар билән
меһриванларчә саламлишиңлар. 27 Рәббимизниң нами билән силәрниң бу
хәтни шу йәрдики һәммә қериндашларға оқуп беришиңларни тапилаймән.
28 Рәббимиз Әйса Мәсиһниң меһир-шәпқити силәргә яр болғай!

Салоникилиқларға йезилған иккинчи хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Әлчи Павлус салоникилиқларға биринчи хетини әвәтип узун өтмәйла, Әйса Мәсиһниң қайта келиши һәққидики муназириләр Салони-кидики мәсиһийләрни қаймуқтурғанлиғини аңлап, бу хәтни йезиш арқилиқ уларниң бу һәқтики хата чүшәнчилирини түзитип бәргән. У Әйса Мәсиһ қайта келиштин бурун «Худаға қарши чиққу-чиниң» езиқтурушиш билән дуниядики яманлиқ вә әскиликниң чекигә йетидиған-лиғини көрситип бәргән.

У мәсиһийләрни һәр қандақ қийин шараиттиму ишәнчидә чиң турушқа илһамландуруп, уларниңму өзи вә қериндашлириға охшаш өз әмгигигә тайинип турмуш кәчүрүшини тәкитләп, һеч иш қилмай лағайлап жүргәнләрни агаһландурған.

Тезис:

1. Шүкүр дуаси (1-бап)
2. Әйса Мәсиһниң қайтип келишидин бурун йүз беридиған вақиәләр (2-бап 1-12-айәтләр)
3. Мәсиһийләргә қилинған несиһәт вә йол-йоруқлар (2-бап 13-айәттин 3-бап 15-айәткичә)
4. Ахирқи тиләкләр (3-бап 16-18-айәтләр)

Салоникилиқларға йезилған иккинчи хәт

1 Мәнки Павлус вә мән арқилиқ Силас һәм Тимотийдин Худа Ати-миз вә
Рәббимиз Әйса Мәсиһкә мәнсүп болуп, Салоника шәһиридә яшаватқан
мәсиһийләр җамаитигә салам. 2 Худа Атимиз вә Рәббимиз Әйса Мәсиһ
силәргә меһир-шәпкәт вә аманлиқ ата қилғай!

Азап-оқубәт ичидә илһамландуруш

3 Қериндашлар, силәр үчүн Худаға һәр дайим шүкүр ейтишни борчимиз
дәп билимиз. Чүнки ишәнчиңлар барғансири күчийиватиду,
бир-бириңларға болған меһир-муһәббитиңларму чоңқурлиши-ватиду.
4 Шуңа биз Худаға мәнсүп болған һәр қайси мәсиһийләр җамаити арисида
силәрдин пәхирлинимиз. Чүнки силәр бешиңларға кәлгән һәр хил
зиянкәшлик вә қийин әһвалларға бәрдашлиқ бәрдиңлар вә ишәнчиңлардин
тәврәнмидиңлар.
5 Силәрниң бундақ қийин әһвалларда ишәнчиңлардин
тәврәнми-гән-лигиңлар Худаниң қиямәт күнидә чиқиридиған һөкүминиң
адил екәнлигини көрситиду. Чүнки Худа силәрниң қийин әһваллар-диму
ишәнчиңларда чиң туридиғанлиғиңлардин силәрни Өз Падиша-ли-ғида
яшашқа лайиқ һесаплайду. Силәр мана шу Падишалиқ үчүн азап-оқубәт
чекиватисиләр. 6 Худа адилдур. У силәргә азап-оқубәт кәлтүргәнләрниң
тегишлик җазасини бериду. 7 Шундақла Рәббимиз Әйса қудрәтлик
периштәләр вә ялқунлуқ от билән асмандин қайта кәлгән чағда, Худа
азап-оқубәт чәккән силәргә вә бизгә арамлиқ бериду. 8 Шу чағда Рәббимиз
Әйса Худани тонушни халимиғанларни вә Өзи һәққидики Хуш Хәвәрни
қобул қилмиғанларни җазалайду. 9 Бундақ кишиләрниң җазаси мәңгүлүк

һалакәттин ибарәт болуп, улар Рәббимиздин вә Униң улуқ күч-қудритидин
айрилип қалиду. [10] У вақитта Рәббимиз Өзиниң муқәддәс хәлқи тәрипидин
улуқлиниду вә мәдһийилиниду. Шундақла силәрму биз йәткүзгән Хуш
Хәвәргә ишәнгәнлигиңлар үчүн, Рәббимизни мәдһийилигәнләр арисида
болисиләр.
[11] Шуниң үчүн биз дайим шундақ дуа қилимизки, силәрни чақирған Худа
бу улуқ чақириғиға мунасип яшишиңларға ярдәм қилғай. У Өз күч-қудрити
билән яхши нийитиңларни һәм ишәнчиңлар билән қилған һәммә
ишиңларни әмәлгә ашурғай. [12] Буниң билән Рәббимиз Әйса Мәсиһ силәр
арқилиқ улуқлиниду вә силәрму У арқилиқ шан-шәрәпкә еришисиләр. Бу
Худаниң вә Рәббимиз Әйса Мәсиһниң меһир-шәпқитидин келиду.

2

Худаға қарши чиққучи

[1] Қериндашлар, Рәббимиз Әйса Мәсиһниң қайта келидиған һәм бизниң
Униң билән бир йәргә жәм болидиған күнүмиз тоғрисида силәрдин шуни
өтүнүп сораймизки, [2] әгәр силәр «Рәббимизниң қайтип келидиған күни
йетип кәлди» дегән сөзни аңлисаңлар, һодуқуп кәтмәңлар, қорқупму
кәтмәңлар. Бундақ сөзни қилғучилар мәйли уни Худадин кәлгән
пәйғәмбәрлик сөздин яки башқиларниң тәлимидин аңлидуқ, яки болмиса
бизниң намимизда йезилған хәтләрдин көрдуқ, десиму униңға ишәнмәңлар.
[3] Һәр қандақ адәм һәр қандақ усул билән силәрни алдап кәтмисун. Чүнки
ахир заманда Худаға қарши чоң топилаң йүз бәрмигичә вә мәңгүлүк
һалакәткә мәһкүм қилинғучи, йәни «Худаға қарши чиққучи»
ашкариланмиғичә, бу күн йетип кәлмәйду. [4] Худаға қарши чиққучи Худа
дәп аталған яки кишиләр ибадәт қилидиған нәрсиләрниң һәммисигә қарши
чиқип, өзини һәммидин үстүн қилип көрситиду, һәтта Худаниң
ибадәтхани-сида олтирип, өзини Худа дәп жақалайду.
[5] Буларни мән силәр билән биллә болған вақтимда ейтқанлиғим
есиң-ларда барду? [6] Худаға қарши чиққучиниң ашкарилинишини
һазир-ғичә неминиң тосап туруватқанлиғини билисиләр. У пәқәт Худа
бәлгүли-гән вақитта ашкарилиниду. [7-8] Шәйтанниң күчи аллиқачан
йошурун һәрикәт қилишқа башлиди. Лекин бу күчни тосап келиват-қан
тосалғу еливетилгәндин кейинла, Худаға қарши чиққучи ашкари-линиду.
Рәбби-миз Әйса Мәсиһ болса, уни бир еғиз сөз биләнла һалак қиливе-тиду
вә йәр йүзигә кәлгәндики парлақ нури билән уни йоқитиду.
[9] Худаға қарши чиққучи, шәйтанниң күчи билән келип, һәр хил
күч-қудрәт, адәм供 аздуридиған мөжүзә вә карамәтләрни көрситиду [10] һәм
мәңгүлүк һалакәткә йүзләнгәнләрни аздуруш үчүн һәр хил
һейлә-микирләрни ишлитиду. Улар мәңгү һалак болуш алдида туруватиду,
чүнки улар өзлирини қутқузулушқа йетәкләйдиған һәқиқәтни қобул
қилмайду. [11] Шу сәвәптин Худа уларға һәқиқәттин чәтнитидиған бир күч

әвәтиду. Буниң билән улар ялған гәпләргә ишиниду. [12] Нәтиҗидә һәқиқәткә
ишәнмәй, яман ишларни қилишни яхши көридиғанларниң һәммиси җазаға
мәһкүм қилиниду.

Қәтъий тәврәнмәңлар

[13] Әй Рәббимиз сөйгән қериндашлар, силәр үчүн һәр дайим Худаға шүкүр
ейтишни борчимиз дәп билимиз. Сәвәви силәрниң Муқәддәс Роһ
тәрипидин пак қилинишиңлар вә һәқиқәткә ишинишиңлар арқилиқ Худа
силәрни қутқузулушқа алдин-ала таллиди. [14] Худа силәр-ни Рәббимиз Әйса
Мәсиһниң шан-шәривигә егә қилиш үчүн, биз йәткүзгән Хуш Хәвәр
арқилиқ қутқузулушқа чақирди. [15] Шуниң үчүн, қериндашлар,
ишәнчиңларда қәтъий тәврәнмәңлар, биз силәр-гә еғизчә вә хәт арқилиқ
йәткүзгән тәлимдә чиң туруңлар!
[16-17] Рәббимиз Әйса Мәсиһ вә бизгә меһир-муһәббәт көрсәткән, Өзиниң
меһир-шәпқити билән мәңгүлүк илһам һәм гөзәл үмүт ата қилған Худа
Атимиз силәрни илһамландурғай һәм силәргә барлиқ яхши иш, яхши
сөзләрни қилишқа күч-қудрәт бәргәй!

3

Биз үчүн дуа қилиңлар

[1] Қериндашлар, сөзимизниң ахирида биз үчүн дуа қилишиңларни үмүт
қилимиз. Рәббимиз һәққидики Хуш Хәвәр худди силәргә йәткән чағдикигә
охшаш, һәр қандақ йәрдә тез тарқалсун вә һөрмәт билән қобул қилинсун.
[2] Худаниң бизни бузуқ вә яман адәмләрдин қутулдуруши үчүнму дуа
қилиңлар. Чүнки һәммила адәм Рәббимиз Әйса Мәсиһкә ишәнгини йоқ,
[3] амма Рәббимиз ишәнчликтур. У силәр-ни мустәһкәм қилиду һәм
шәйтанниң яманлиқлиридин сақлайду. [4] Худа силәрниң
буйруғанлиримизни қиливатқанлиғиңлар вә давамлиқ қилидиғанлиғиңлар
һәққидә бизгә ишәнч бәрди. [5] Рәббимиз Әйса силәрни Худаниң
меһир-муһәббитини техиму чоңқур чүшинишкә йетәклигәй вә силәрни
Өзигә охшаш чидамлиқ қилғай.

Ишлигән чишләйду

[6] Қериндашлар, биздин алған тәлимләргә риайә қилмай, күн бойи
лағайлап жүргәнләрдин жирақ турушуңларни Рәббимиз Әйсаниң нами
билән буйруймиз. [7] Биздин қандақ үлгә елишиңлар керәклигини өзәңлар
билисиләр, чүнки биз силәр билән биллә болғанда һорунлуқ қилип,
лағайлап жүрмигәндуқ. [8] Һеч кимниң нենини бекарға йемигән едуқ. Биз һеч
қайсиңларға еғирчилиғимизни салмаслиқ үчүн тиришип-тирмишип,
кечә-күндүзләп ишлигән едуқ. [9] Бундақ қилишимиз, силәрдин ярдәм
сорашқа һәқлиқ болмиғанлиғимиздин әмәс, бәлки силәргә яхши үлгә
қалдуруш үчүн еди. [10] Биз силәрниң йениңларда болғинимизда, силәргә:

«Ишлимигән чишлимәйду!» дегән едуқ.
11 Лекин араңларда бәзиләрниң һеч
иш қилмай лағайлап жүргән-лигини аңлидуқ. Улар бекарчиликта
башқиларниң ишлириға арили-шип жүрүпту.
12 Бундақларға Рәббимиз Әйса
Мәсиһниң нами билән шундақ буйруймиз вә улардин өтүнүп сораймизки,
теч яшап, әмгигиңлар билән нан тепип йәңлар.
13 Лекин силәр,
қериндашлар, яхши ишларни қилиштин бошашмаңлар.
14 Әгәр ушбу
хетимиздики сөзләрни қобул қилмайдиғанлар болса, улардин һәзәр
әйләңлар, уларни уялдуруш үчүн улар билән арилашмаңлар.
15 Бирақ
уларни дүшмән қатарида көрмәй, әксичә уларға бир қериндаш сүпитидә
несиһәт қилиңлар.

Тиләкләр

16 Аманлиқниң мәнбәси болған Рәббимиз һәр вақит һәр жайда силәр-гә
аманлиқ ата қилғай. Рәббимиз һәммиңлар билән биллә болғай!
17 Мәнки Павлус бу ахирқи салимимни өз қолум билән яздим. Бу мениң
һәммә хәтлиримниң өзигә хас бәлгүсидур. Мана бу мениң өз қәлимимдур.
18 Рәббимиз Әйса Мәсиһниң меһир-шәпқити һәммиң-ларға яр болғай!

Тимотийға йезилған биринчи хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәтниң муәллипи әлчи Павлус болуп, у бу хәтни өз оғлидәк болуп қалған йеқин хизмәтдиши вә ярдәмчиси Тимотийға язған.

Тимотий Листралиқ (Листра шәһири бүгүнки Түркияда) болуп, атиси грек, аниси Әйса Мәсиһкә ишәнгән йәһудий еди. У Хуш Хәвәр тарқитиш хизмитидә Павлус билән биллә болуп, Әфәс вә Коринт шәһәрлири һәм Македонийә өлкисигә барған. Йәһудийлар арисида хизмәт қилишта тосалғуға учрап қалмаслиғи үчүн, Павлус һәтта униң хәтни-сини қилдурған (Әлчиләр 16:1-3). Тимотий гәрчә әлчи һесапланмисиму, мәсиһий-ләр җамаити үчүн көп хизмәтләрни қилған садақәтмән мәсиһийдур.

Павлус бу хәттә мәсиһийләр җамаитидики «Маддий дунияниң өзи яман, һәқиқий қутқузулушқа пәқәт алаһидә мәхпий тәлим, шундақ-ла мәлум йемәкликләрни йемәслик, той қилмаслиқларға әмәл қилиш арқилиқ еришкили болиду» дегән сахта тәлимләргә рәддийә бериш билән биргә Тимотийни буларниң хата екәнлигини җамаәткә агаһландурушқа чақирған.

Павлус йәнә мәсиһийләр җамаитиниң йетәкчилири вә хизмәтчилиригә қоюлған тәләпләр, җамаәтниң җавапкәрчилиги вә ибадәт тәртиви һәққидә чүшәндүрүш берип, Тимотийниң Әйса Мәсиһниң садиқ хизмәт-кари һәм мәсиһийләргә яхши үлгә болуши үчүн несиһәт қилған.

Тезис:

1. Салам (1-бап 1-2-айәтләр)
2. Сахта тәлим бәргүчиләрдин һошияр болуш (1-бап 3-20-айәтләр)
3. Дуа қилиш вә ибадәт тәртиви (2-бап)
4. Йетәкчи вә ярдәмчиләргә қоюлған тәләпләр (3-бап)
5. Тимотийниң вә мәсиһийләрниң җавапкәрчилиги (4-6-баплар)

Тимотийға йезилған биринчи хәт

[1] Қутқазғучимиз Худаниң вә үмүтүмиз болған Әйса Мәсиһниң әмри билән
Униң әлчиси болушқа талланған мәнки Павлустин [2] ишәнч йолида өз
оғлумдәк болуп қалған Тимотийға салам. Худа Атимиз вә Рәббимиз Әйса
Мәсиһ саңа меһир-шәпқәт, рәһимдиллик вә аманлиқ ата қилғай!

Сахта тәлимләрни тосаш

[3] Македонийә өлкисигә барғанда саңа ейтқинимдәк, сениң давамлиқ Әфәс
шәһиридә қелип, араңлардики бәзи кишиләрниң натоғра тәлимләрни
тарқитишини тосишиңни сораймән. [4] Уларға әпсаниләр вә узундин-узунға
созулған нәсәбнамиләр билән вақтини исрап қилмаслиғини буйруғин.
Булар пәқәт бемәна талаш-тартишларни кәлтүрүп чиқириду, шундақла
ишәнч билән қилинидиған Худа йолидики ишларни қилишқа пайдисиз
болиду. Худа йолида меңишқа нисбәтәнму пайдисиз болиду. Худа йолида
меңиш пәқәт ишәнч арқилиқла әмәлгә ашиду. [5] Бизниң бундақ буйруқ
қилишимиздин мәхсәт, пак қәлб, сап виждан вә чин ишәнчтин келип чиққан
меһир-муһәббәтни башқиларға көрситишиңлар үчүндур. [6] Бәзи кишиләр бу
тәлимдин чәтнәп, бемәна гәпләрни қилип жүриду. [7] Уларниң башқилар
тәрипидин Тәврат қанунiниң өлимаси дәп аталғуси бар. Бирақ улар
өзлириниң немә дәватқанлиғини яки өзлириниң ишәнч билән ейтқан
сөзлириниң немә екәнлигини чүшәнмәйду.
[8] Бизгә мәлумки, әгәр кишиләр Тәврат қанунини тоғра қолланса, у
пайдилиқтур. [9] Биз йәнә шуни билишимиз керәкки, Тәврат қануни Худаниң
әмирлиригә бойсунидиған адәмләр үчүн әмәс, бәлки натоғра ишларни
қилғучилар үчүн түзүлгәндур, йәни қанунға хилаплиқ қилғучилар, бойни

қаттиқлар, Худа йолида маңмиғанлар, гунакарлар, Худаға бепәрвалиқ
қилғучилар, Худани мәсқирә қилғучилар, ата-анисини яки башқиларни
өлтүргән қатиллар, [10] җинсий әхлақсизлиқ қилғанлар, охшаш җинистики
бузуқлар, қул содигәрлири, ялғанчилар, қәсәмхорлар вә башқа қилмишлар
билән тоғра тәлимләргә хилаплиқ қилған кишиләр үчүн түзүлгәндур. [11] Бу
тәлимләр мәдһийиләшкә мунасип болған Худа тәрипидин маңа аманәт
қилинған улуқ Хуш Хәвәргә асасланған.

Худаниң рәһимдиллигигә шүкүр

[12] Маңа күч-қудрәт бәргән Рәббимиз Әйса Мәсиһкә шүкүр ейтимән. Чүнки
У мени ишәнчлик дәп қарап, Өз хизмитигә тайинлиди. [13] Мән бурун Әйса
Мәсиһкә күпүрлүк қилип, Униңға ишәнгүчиләргә зиянкәшлик қилған
рәһимсиз бир адәм болсамму, У йәнила маңа рәһим қилди. Чүнки мән бу
ишларни наданлиқ вә Әйса Мәсиһкә болған ишәнмигәнлигимдин қилған
едим. [14] Рәббимиз маңа мол меһир-шәпқитини көрситип, мени Әйса
Мәсиһтин келидиған ишәнч вә меһир-муһәббәт билән толтурди. [15] «Әйса
Мәсиһ гунакарларни қутқузуш үчүн дунияға кәлди» дегән сөз һәқтур вә уни
қобул қилишқа пүтүнләй әрзийду. Мән гунакарларниң ичидики әң еғир
гунакаримән. [16] Лекин Әйса Мәсиһ маңа рәһим-шәпқәт қилди. Буниңдики
мәхсәт, У Өзиниң мәндәк әң яман бир гунакарға чәксиз сәвир-тақәт
көрситиши арқилиқ башқиларға үлгә қалдуруштур, йәни бу кейин Өзигә
ишинип, мәңгүлүк һаятқа еришидиғанларға берилгән үлгидур. [17] Барлиқ
һөрмәт вә шан-шәрәп Худаға әбәдил-әбәт мәнсүптур. У мәңгүлүк Падиша,
йәни өлмәйдиған вә көз билән көргили болмайдиған бирдин-бир Худадур,
амин!
[18] Әй оғлум Тимотий, бурун сән тоғрилиқ ейтилған пәйғәмбәрлик сөзләргә
асасән бу буйруқларни саңа тапшуримән. Бу пәйғәмбәрлик сөзләрни қурал
қилсаң, Рәббимиз үчүн улуқ күрәшләрни қилалайсән. [19] Ишәнчтә вә пак
вижданиңда чиң тур. Бәзиләр пак вижданини бир яққа қайрип қойди.
Нәтиҗидә уларниң ишәнчи худди хада ташқа урулған кемигә охшаш
вәйран болди. [20] Именей вә Искәндәрләр мана шундақ кишиләрдиндур.
Уларни күпүрлүк қилмаслиқни үгәнсун дәп, шәйтанниң илкигә қайтурдум.
*

2

Дуа вә ибадәт

[1] Алди билән сәндин вә барлиқ мәсиһийләрдин пүткүл инсан үчүн
Худадин тиләкләр тиләшни, Худаға дуа-тилавәт қилишни, башқи-лар үчүн
мураҗиәт қилишни вә Худаға шүкүрләр ейтишни, [2] болупму падишалар вә

---

*1:20 20. Бу ишәнч йолидин чәтнигән кишиләрни мәсиһийләр җамаитидин чиқириве-тиш дегәнликтур. Бундақлар гунайини тонумиғичә қобул қилинматти.

барлиқ әмәлдарлар үчүн дуа-тилавәт қилишни өтүни-мән. Бундақ болғанда,
биз аман-есән һаят кәчүрәләймиз. Шундақла һаятимиз Худаға болған
садақәтмәнлик вә һөрмәт билән толиду. [3] Бундақ дуа-тилавәт қилиш
яхшидур. У Қутқазғучимиз Худани хурсән қилиду. [4] Худа пүткүл
инсанларниң қутқузулушини вә уларниң һәқиқәтни тонушини халайду.
[5] Чүнки Худа бирдур, Худа билән инсанлар арисидики Яраштурғучиму
бирдур. У болсиму, инсан тенидә дунияға кәлгән Әйса Мәсиһтур.
[6] Инсанларниң гунадин азат болуши үчүн, Әйса Мәсиһ Өзини қурван қилип
төләм төлиди. Худа буниңға дәл вақит-саатида гувалиқ бәрди. [7] Мән
йәһудий әмәсләргә бу ишларни йәткүзүш үчүн жақалиғучи вә әлчи болуп
тайинлинип, уларға ишәнч вә һәқиқәтни үгитишкә әвәтилдим. Мениң бу
сөзлирим-ниң һәммиси раст, мән ялған гәп қилмидим.
[8] Шуңа мән шуни үмүт қилимәнки, мәсиһий әрләр мәйли қәйәрдә болсун,
һәр қетим дуаға жәм болғанда башқиларға ғәзәпләнмәй, дәталаш қилмай,
тоғра әмәллик қоллирини көтирип дуа қилсун. [9] Аяллар тетиқсиз кийинмәй,
мувапиқ вә әхлақлиқ кийиниши керәк. Уларниң өзлирини алаһидә
ясавалған чачлири, алтун-күмүч, үнчә-мәрвайит вә есил кийим-кечәкләр
билән әмәс, [10] бәлки яхши әмәлияти билән пәдәзлишини үмүт қилимән. Бу
Худа йолида маңимән дәйдиған аялларға яришиду. [11] Мәсиһийләр жәм
болуп тәлим алғанда аяллар тинич олтирип, бойсунуп, тәлим алсун.
[12] Аялларниң әрләргә тәлим бериши яки улар үстидин һөкүм сүришигә
рухсәт қилмаймән. Әксичә улар теч олтирип тәлим алсун, [13] чүнки авал
Адәм ата, кейин Һава ана яритилған. [14] Авал шәйтан тәрипидиназдурулған
Адәм ата әмәс, бәлки Һава ана болуп, у гуна қилған. [15] Лекин аяллар Һава
анениң нәслидин туғулған Әйса Мәсиһ арқилиқ қутқузулиду. [*] Бирақ улар
чоқум ишәнч-тә чиң туруп, меһир-муһәббәтлик болуп, пак вә әхлақлиқ
яшиши керәк.

3

Мәсиһийләр жамаитиниң йетәкчилири

[1] «Әгәр бир киши мәсиһийләр жамаитигә йетәкчи болушқа интилсә, у
яхши бир вәзипини арзу қилған болиду» дегән бу сөз һәқтур. [2] Жамаәт
йетәкчиси болса, әйиплинидиған тәрипи болми-ған, аялиға садиқ, өзини
тутувалған, еғир бесиқ, һөрмәткә сазавәр, меһмандост, башқиларға Худа
тоғрисида тәлим берәләйдиған болуши, [3] шундақла һарақкәш вә зораван
болмаслиғи, хуш пеил, гәп талаш-майдиған, өзини мал-дунияға урмайдиған

---

[*] **2:15** 15. Бу айәтниң биринчи жүмлисини «Лекин аяллар бала туғуш вә
уни беқиш жәриянида ишәнч арқилиқ еришидиған қутқузулуштин
һөзүрлинәләйду» яки «Лекин аяллар Худаниң ләнитигә учриғанлиқтин
туғути қийин вә хәтәрлик болсиму, униңдин сақ-саламәт өтүп кетиду», дәп
чүшинишкиму болиду.

киши болуши, 4 өз аилисини яхши башқуралайдиған болуши,
пәрзәнтлирини вә ата-анисиға һөрмәт билән бойсунидиған қилип
тәрбийиләләйдиған киши болуши керәк. 5 Чүнки өз аилисини башқурушни
билмәйдиған киши Худаниң җамаитиниң һалидин қандақму хәвәр
алалисун? 6 Җамаәт йетәкчиси йеңи мәсиһийләрдин болмаслиғи керәк.
Әгәр ундақ болса, у тәкәббурлишип кетиши мүмкин. Буниң билән уму
шәйтанға охшаш тәкәббурлашқанлиғи үчүн Худаниң сориғиға учрайду. 7 У
җамаәтниң сиртидиму һөрмәткә сазавәр болуши керәк. Шундақ болғанда,
башқи-лар уни әйипләлмәйду вә шәйтанму уни алдам халтисиға
чүширәл-мәйду.

Мәсиһийләр җамаитиниң хизмәтчилири *

8 Худди җамаәтниң йетәкчилиригә охшаш, җамаәтниң хизмәтчили-риму
есил-пәзиләтлик, сәмимий гәп қилидиған, һарақ-шарапқа берилмәйдиған,
мал-дунияға тамахор болмайдиған кишиләрдин болуши, 9 пак виждани
билән ишәнчниң чоңқур һәқиқитидә чиң туралайдиған кишиләрдин
болуши лазим. 10 Бундақ адәмләрни алди билән синап көрүп,
әйиплинидиған тәрәплири болмиса, андин вәзи-пигә қоюш керәк. 11 Худди
шуниңдәк, бу хизмәтчиләрниң аялли-риму * есил-пәзиләтлик, питнә-пасат
қилмайдиған, өзини тутувалған вә һәр қандақ ишта ишәнчлик
болғанлардин болуши лазим. 12 Хизмәт-чиләр өз аялиға садиқ, өз
пәрзәнтлири вә өз аилисини яхши башқури-ди-ған кишиләрдин болсун.
13 Җамаәт ичидә өз вәзиписини яхши орунлиған хизмәтчиләр башқиларниң
һөрмитигә сазавәр болиду, уларниң Әйса Мәсиһкә ишиништики ишәнчиму
зор ашиду.

Чоңқур сир

14 Мән гәрчә сени тезирәк йоқлап беришни арзу қилсамму, йәнила бу
хәтни яздим. 15 Әгәр мән йениңға вақтида баралмисам, бу хетим саңа
Худаниң аилиси ичидә қандақ яшаш керәклигини көрситип бериду. Бу аилә
болса, мәңгү һаят Худаға мәнсүп болған мәсиһийләр җамаитидур. Бу
җамаәт һәқиқәтниң түврүги вә асасидур. 16 Һәмми-мизгә мәлумки,
ишәнчимизниң сири бүйүктур:

Әйса Мәсиһ инсан тенидә аян болди,
Муқәддәс Роһ Униң һәққанийлиғини испатлиди,
У периштәләргә көрүнди,
У тоғрисидики хәвәр пүткүл милләтләргә җакаланди,
Инсанлар Униңға ишәнди,
У улуқлуқ ичидә асманға көтирилди.

---

*3:7 8. Хизмәтчиләр — мәсиһийләр җамаитидә йетәкчиниң ярдәмчиси болуп, у һәр хил әмәлий ишларға җавапкәр кишидур.

*3:11 11. Яки «аял хизмәтчилириму...»

4

Сахта тәлим бәргүчиләр

[1] Муқәддәс Роһ шуни бизгә очуқ ейтидуки, ахир заманда бәзиләр
ишәнчтин тенип, һелигәр җинлар вә уларниң сахта тәлимлиригә әгишиду.
[2] Бундақ тәлимләр виждани йоқап кәткән ялғанчи сахтипәз-ләр тәрипидин
дунияға тарқилиду. [3] Бу ялғанчилар некали-нишни вә бәзи йемәкликләрни
истимал қилишни мәнъий қилиду. Һалбуки, бу йемәкликләрни Худа Өзигә
ишәнгән һәм һәқиқәтни билидиғанларниң шүкүр ейтип қобул қилиши үчүн
яратқан. [4] Худа яратқан һәммә нәрсә яхшидур. Уларниң һеч қайсиси
чәкләнгән әмәс, уларни шүкүр ейтип қобул қилса болиду. [5] Чүнки һәммә
нәрсә Худаниң сөзи вә инсанларниң дуаси билән һалал болиду.

Әйса Мәсиһниң яхши хизмәткари

[6] Бу несиһәтләрни қериндашлириңниң ядиға салсаң, Әйса Мәсиһ-ниң
яхши хизмәткари болған болисән. Шундақла сениң өзәң әгәшкән ишәнч
тоғрисидики һәқиқәт вә тоғра тәлимләр билән озуқланған-лиғиң аян
болиду. [7] Худаниң һәқиқитини бурмилайдиған бемәна әпсаниләрни рәт
қилип, өзәңни садақәтмәнлик йолида йетилдүргин. [8] Бәдәнни
йетилдүрүшниң пайдиси бар, әлвәттә. Лекин садақәтмән-ликни
йетилдүрүшниң пайдиси техиму көптур. Чүнки у бу дуния вә у дуниядики
һаят үчүн бәхит елип келиду. [9] Бу сөзләр һәқтур вә пүтүнләй қобул қилишқа
әрзийду. [10] Буниң үчүн әҗир сиңдүрүватимиз вә күрәш қиливатимиз, чүнки
үмүтүмизни пүткүл инсанниң, болуп-му мәсиһийләрниң Қутқазғучиси —
мәңгү һаят Худаға бағлидуқ.
[11] Бу ишларни қериндашлириңға тапилиғин вә үгәткин. [12] Башқилар сени
яш дәп саңа сәл қаримисун. Сән сөзлириңдә, әмәлиятиңда, меһир-муһәббәт,
ишәнч вә паклиқта мәсиһийләргә үлгә бол. [13] Мән сени йоқлап барғичә,
өзәңни җамаәткә Муқәддәс Язмилар оқуп бериш, несиһәт қилиш вә тәлим
беришкә беғишлиғин. [14] Муқәддәс Роһ саңа ата қилған қабилийәткә
бепәрвалиқ қилма. Бу қабилийәт Худаниң пәйғәмбәрлик сөзи вә җамаәт
йетәкчилириниң қоллириниң учаңға қоюлиши * арқилиқ саңа берилгән.
[15] Шуниң үчүн бу ишларни җан-дилиң билән қил. Өзәңни уларға шундақ
беғишлиғинки, һәммә киши сениң алға басқанлиғиңни көрсун. [16] Өзәңгә вә
бәргән тәлимиң-гә диққәт қил һәм уни изчил давамлаштур. Чүнки шундақ
қилсаң, өзәңму вә саңа қулақ салғанларму қутқузулиду.

* **4:14** 14. Җамаәт йетәкчилири мәсиһийни бирәр вәзипигә тайинлиғанда, қоллирини униң учисиға қоюп туруп дуа қилиду.

5

Мәсиһийләрниң җавапкәрчилиги

[1] Йеши чоң әрләр хаталиқ өткүзсә, уларни қаттиқ әйиплимигин, әксичә
уларға атаңни һөрмәтлигәндәк һөрмәт билән несиһәт бәргин. Шуниңдәк,
яш әрләргә өз қериндашлириңға муамилә қилған-дәк муамилә қил. [2] Йеши
чоң аялларға анаңға муамилә қилғандәк муамилә қил. Яш аялларғиму
сиңиллириңға муамилә қилған-дәк пак қәлб билән муамилә қил.
[3] Ери өлүп кәткән, һәқиқий муһтаҗлиқта қалған тул аялларни һөрмәтләп,
уларниң һалидин хәвәр ал. [4] Лекин тул аялларниң пәрзәнт-лири яки
нәврилири болса, у пәрзәнтләр алди билән өз аилисидин хәвәр елип
ишәнчини әмәлиятқа маслаштуруш арқилиқ өз ата-анисиниң әҗрини
яндурсун. Чүнки бу Худани хурсән қилиду. [5] Ери өлүп кәткән егә-җақисиз
тул аяллар үмүтини Худаға бағлиған болуп, улар кечә-күндүз дуа-тилавәттә
болиду. [6] Лекин ери өлүп кәткән һөзүр-һалавәт үчүнла яшайдиған тул
аяллар һаят болсиму, роһий җәһәттә бәри бир өлгәнгә һесап.
[7] Мәсиһийләрниң башқилар тәрипи-дин әйиплинидиған әһвалға чүшүп
қалмаслиғи үчүн, сән җамаәткә бу ишлар тоғрисида тәрбийә бәргин. [8] Бир
киши өз туққанлириға, болупму аилисидикилиригә қаримиса, у Әйса
Мәсиһтин танған дәп қарилип, һәтта ишәнмәйдиғанларчиликму
болалмайду.
[9] Мәсиһийләр җамаитидә ярдәм беридиған, ери өлүп кәткән тул аялларни
тизимлиғанда, улар чоқум өз еригә садиқ болған болуши вә йеши атмиштин
жуқури болуши керәк. [10] Улар йәнә яхшилиқлири билән тонулған болуши,
йәни балилирини яхши тәрбийиләп чоң қилған, меһмандост, кәмтарлиқ
билән мәсиһийләрниң хизмитидә болған, қийинчилиқта қалғанларға ярдәм
қилған вә өзини һәр хил хәйир-сахавәт ишлириға беғишлиған аяллардин
болуши керәк.
[11] Ери өлүп кәткән яш тул аялларни тизимлима, чүнки бундақ аяллар-ниң
җисманий җәһәттики арзулири Әйса Мәсиһкә болған садиқ-лиғини бесип
кәлсә, улар қайта некалинишни арзу қилип, мәсиһийләр җамаитидики
хизмитини давамлаштурушни халимайду. [12] Униң билән улар дәсләп
бәргән вәдисигә * хилаплиқ қилиш сәвәвидин әйиплиниду. [13] Улар йәнә
һорунлуқни адәт қиливелип, өйму-өй доқу-рап жүрүп, ғевәт қилип,
башқиларниң ишлириға арилишивалидиған валақтәккүрләрдин болуп
қелиши мүмкин. [14] Шуниң үчүн бундақ яш тул аялларниң некалинип,
пәрзәнт көрүп, өй ишлири билән шуғул-линишини несиһәт қилимән.
Шундақ қилғанда, бизгә қарши турғучи-ларда һәр қандақ питнә-иғва
тарқи-тиш пурсити болмайду. [15] Бундақ дейишимдики сәвәп, бәзи тул
аяллар аллибурун ишәнчидин чәтнәп, шәйтанниң кәйнигә кирип кәтти.

---

*5:12 12. Йәни өзлириниң «Пәқәт Әйса Мәсиһкә хизмәт қилип, қайта той қилмай-мән» дегән вәдиси.

[16] Әгәр ишәнчи бар бир аялниң тул қалған туққанлири болса, у уларға ярдәм
бәрсун, жүкни мәсиһийләр җамаитигә иштирип қоймисун. Шундақ
болғанда, җамаәт һәқиқий егә-җақисиз қалған тул аялларға ярдәм
қилалайду.

Йетәкчиләр тоғрисида

[17] Мәсиһийләр җамаитини яхши башқуридиған йетәкчиләр, болупму
Худаниң сөзини йәткүзүш вә тәлим бериштә әҗир сиңдүр-гән кишиләр
чоқум чоңқур һөрмәткә сазавәр болуши вә униңға лайиқ һәқ елиши керәк.
[18] Чүнки Муқәддәс Язмиларда: «Хаман тәпкән өкүзниң ағзини боғма»,
«Ишчи өз һәққини елишқа һәқлиқтур», дейилгән. [19] Икки яки үч гувачи
болмиғичә җамаәтниң йетәкчиси үстидин қилинған әризини қобул қилма.
[20] Әгәр у гуна қилған болса, башқиларниңму буниңдин ибрәт елиши үчүн,
җамаәт алдида әйипләнсун. [21] Худаниң, Әйса Мәсиһниң вә Худа таллиған
периштәләр-ниң алдида саңа шуни буйруймәнки, сән бу сөзлиримгә қәтъий
әмәл қил. Айримчилиқ қилма, һәр қандақ ишта бир тәрәпкә ян басма.
[22] Бирәвниң учисиға қолуңни қоюп, уни йетәкчилик вәзиписигә тайинлашқа
алдирап кәтмә, болмиса униң гуналириға шерик болуп қелишиң мүмкин.
Өзәңни пак тутқин. [23] (Ашқазиниңниң яхши болми-ғанлиғи, шундақла
дайим кесәл болуп қалидиғанлиғиң үчүн, сула ичмәй, бир аз шарапму ичип
бәргин.) [24] Бәзи кишиләрниң гунали-рини асанла көрүвалғили болиду һәм
уларниң чоқум сораққа тартилиши ениқ, лекин бәзи кишиләрниң гуналири
болса, кейин ашкарә болиду. [25] Худди шуниңға охшаш, бәзи кишиләрниң
яхши әмәлия-тиниму асанла көрүвалғили болиду, лекин бәзи кишиләрниң
яхши әмәлияти болса, кейин мәлум болиду.

6

[1] Қул мәсиһийләрниң һәммиси өз ғоҗайинлирини һөрмәтлисун. Шундақ
қилғанда, Худаниң нами вә Худадин кәлгән тәлимниң күпүрлүккә учрап
қелишидин сақланғили болиду. [2] Ғоҗайинлириму мәсиһий болса, қуллар:
«Биз һәммимиз Худаниң аилисидики қерин-даш-ларғу», дәп уларға
һөрмәтсизлик қилмисун. Әксичә ғоҗайинли-риға техиму яхши хизмәт
қилсун. Чүнки уларниң яхши хизмитидин һөзүрли-нидиған ғоҗайинлар дәл
Худаниң яхши көридиған бәнди-лиридур.

Ялған тәлим вә пулпәрәсликниң ақивити

Сән мәсиһийләргә бу тәлимләрни үгәткин вә тапилиғин. [3] Охшимай-диған
тәлимләрни тәрғип қилған киши Рәббимиз Әйса Мәсиһниң һәқ сөзлирини,
шундақла Униң бизни садақәтмәнликкә йетәкләй-диған тәлимини қобул
қилмиған болиду. [4] Бундақ кишиләр тәкәббур, һеч немә чүшәнмәйдиған
кишиләрдур. Улар ғоға чиқириш вә гәп талишишқа интайин амрақ. Бундақ
ишлар башқиларниң арисида көрәлмәслик, җедәл-маҗра, төһмәт,
гуманхорлуқ [5] һәм дайимлиқ сүркилиш кәлтүрүп чиқириду. Бу кишиләрниң

нийити бузуқ болуп, һәқиқәттин мәһрум болған. Уларниң нәзәридә
садақәтмәнлик пәқәт-ла бир тапавәт йолидур, халас.
[6] Дәрвәқә, Худаға разимәнлик билән садақәтмән болған адәм һәқи-қий
ронақ тапиду. [7] Биз бу дунияға һеч немә елип кәлмидуқ вә бу дуниядин һеч
немә елип кетәлмәймиз. [8] Шуңа йемәк-ичмәк вә кийим-кечигимиз толуқ
болсила, рази болушимиз керәк. [9] Бай болушнила ойлайдиғанлар болса,
һаман аздурулуп кетиду, улар инсанларни қуру-туп һалак қилидиған
нурғун зиянлиқ һәм әхмиқанә һәвәсләрниң ториға чүшүп кетиду. [10] Чүнки
пулпәрәслик һәр хил яманлиқниң йилти---зидур. Бәзиләр бай болуш һәвәси
билән ишәнчидин чәтнәп, өзигә түгимәс азап тепивалиду.

Тимотийға несиһәт

[11] Әй Худаниң садиқ бәндиси, сән бундақ ишлардин жирақ тур.
Һәққанийлиқ, садақәтмәнлик, ишәнч, меһир-муһәббәт, сәвир-тақәт вә
мулайимлиқни издә. [12] Ишәнч йолида улуқ күрәшләрни қил. Худа ата
қилған мәңгүлүк һаятни қәдирлә. Сән буниң үчүн чақирилдиң һәм
нурғунлиған гувачилар алдида бу мәңгүлүк һаятни аллибурун очуқ етирап
қилдиң. [13] Һәммигә һаятлиқ бәргүчи Худаниң, шундақла Понтий Пилатусқа
жүрәклик һалда улуқ һәқиқәт тоғрисида гувалиқ бәргән Әйса Мәсиһниң
алдида саңа шуни тапилаймәнки, [14] Рәббимиз Әйса Мәсиһ қайта кәлгичә,
Худаниң бу әмирлиригә толуқ әмәл қил, буниң билән һеч ким сени
әйипләлмисун. [15-16] Мәдһийиләшкә муна-сип болған бирдин-бир Һөкүмран,
йәни падишаларниң Падишаси, рәбләрниң Рәбби, бирдин-бир мәңгү өлмәс,
адәм йеқинлишалмай-диған нур ичидә яшайдиған, һеч ким көрмигән вә
көрәлмәйдиған Худа вақит-саати кәлгәндә, Әйса Мәсиһни қайта әвәтиду.
Барлиқ һөр-мәт вә күч-қудрәт Худаға әбәдил-әбәт мәнсүп болғай, амин!
[17] Бу дунияда бай болғанларға мәғрурланмаслиқни, өткүнчи байлиқ-қа
үмүт бағлимаслиқни буйриғин. Улар үмүтини биз һөзүрли-ниш-кә
тегишлик һәммини бизгә мәртлик билән бәргүчи Худаға бағлисун.
[18] Уларға башқиларға яхшилиқ қилишни вә хәйир-сахавәт-лик ишларни көп
қилишни, мәрт вә қоли очуқ болушни буйруғин. [19] Бундақ қилғанда, улар
һәқиқий һаятқа еришиш үчүн келәчәктә өзлиригә пухта асас болидиған бир
ғәзнә топлалайду.
[20] Әй Тимотий, саңа аманәт қилинған бу тәлимләрни яхши сақла. Худаға
болған садақәтмәнликкә, мунасип кәлмәйдиған қуруқ гәпләр-дин һәм
бемәна билимни билим дегүчиләрниң талаш-тартиш-ли-ри-дин сақлан.
[21] Бәзиләр мошундақ бемәна билимгә әгишип, ишән-чи-дин чәтниди.
Худаниң меһир-шәпқити силәргә яр болғай!

Тимотийға йезилған иккинчи хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәтниң муәллипи әлчи Павлус болуп, у яш хизмәтдиши вә ярдәм-чиси Тимотийға өз несиһәтлирини қалдуруш үчүн бу хәтни язған. У бу хәтни язған чағда кишәнлинип, соғ түрмигә солинип, өзиниң хизми-ти-ниң аяқлишиш алдида туруватқанлиғини, һаятиниңму узунға бармайдиғанлиғини чоңқур һис қилған.

Бу хәтниң асасий мавзуси сәвир-тақәт тоғрилиқ болуп, Павлус Тимотийни һеч қандақ қийинчилиқтин қорқмай, Әйса Мәсиһкә баштин ахир садиқлиқ билән гувалиқ беришкә, Әйса Мәсиһ һәққидики Хуш Хәвәрниң һәқиқитидә вә Муқәддәс Язмилардики тәлимләрдә чиң туруш-қа, жамаәттики жавапкәрчилигини ада қилишқа чақирған.

Павлус Тимотийға әхмиқанә вә бекар талаш-тартишларға арилишиш-тин сақлинишни әскәрткән. Павлус өз һаяти, сәвир-тақити, меһир-муһәббити һәм бастурулушқа учриғандики қийинчи-лиққа тақәт қилишини, болупму өзидики ишәнчни тилға елиш билән Тимотийға үлгә болушни үмүт қилған.

Тезис:

1. Салам (1-бап 1-2-айәтләр)
2. Шүкүр вә мәдәт (1-бап 3-18-айәтләр)
3. Несиһәт вә агаһландуруш (2-бап 1-айәттин 4-бап 5-айәткичә)
4. Павлусниң әһвали (4-бап 6-18-айәтләр)
5. Ахирқи салам (4-бап 19-22-айәтләр)

Тимотийға
йезилған иккинчи хәт

[1-2] Әйса Мәсиһ арқилиқ йеңи һаятлиққа еришиш вәдисини җака-лаш үчүн,
Худаниң ирадиси билән Әйса Мәсиһниң әлчиси болушқа талланған мәнки
Павлустин өз оғлумдәк қәдирлик Тимотийға салам! Худа Атимиз вә
Рәббимиз Әйса Мәсиһ саңа меһир-шәпқәт, рәһим-дил-лик вә аманлиқ ата
қилғай!

Шүкүр вә мәдәт

[3] Мән худди әҗдатлиримға охшаш Худаға пак виҗданим билән хизмәт
қиливатимән. Мән сән үчүн Худаға шүкүр ейтимән. Мәйли кечә яки күндүз
болсун дуалиримда сени дайим әсләп туримән. [4] Айрилған вақтимизда
аққузған көз яшлириңни әслигинимдә, сән билән йәнә бир қетим
көрүшүшни интайин арзу қилимән. Сән билән көрүшүш мени интайин
хошал қилиду. [5] Сениң сәмимий ишәнчиң есимдин чиқмайду. Әң авал
момаң Лоидә вә анаң Әвникидә бар болған ишәнчниң әнди сәндиму бар
екәнлигигә чоңқур ишинимән. [6] Шуниң үчүн мән шуни ядиңға салайки,
қоллиримни учаңға қойған чағда Худа саңа бәргән қабилийәтни толуқ
ишләткәйсән. [7] Чүнки Худа бизгә ата қилған Муқәддәс Роһ бизни
қорқунучқа салмайду, бәлки Худаға хизмәт қилишимиз үчүн, бизни
күч-қудрәт вә меһир-муһәббәт билән толтуруп, өзимизни тутувелишимизға
ярдәм бериду.
[8] Шуңа Рәббимиз һәққидә Хуш Хәвәр йәткүзүштин вә Униң үчүн хизмәт
қилиш йолида мәһбус болған мәндин номус қилма. Әксичә Худа саңа ата
қилған күч-қудрәткә тайинип, Хуш Хәвәр йәткүзүш йолида мән билән
биллә азап-оқубәт чекишкә тәйяр тур. [9] Худа бизни қутқузуп, пак яшашқа

чақирди. Бу бизниң қилған яхши әмәллиримиз билән әмәс, бәлки Худаниң
ирадиси вә меһир-шәпқити билән болди. Худа бизгә Әйса Мәсиһ арқилиқ
бу меһир-шәпқәтни көрситидиған-лиғини дуния яритилиштин илгирила
планлиған еди. [10] Һазир бу меһир-шәпқәт Қутқазғучимиз Әйса Мәсиһниң
келиши билән аян болди. Әйса Мәсиһ инсанларни қоршавға алған өлүмниң
күчини бекар қилип, Хуш Хәвәр арқилиқ инсанларға мәңгү һаят йолини
ечип бәрди.
[11] Мән бу Хуш Хәвәрниң жакалиғучиси вә әлчиси, шундақла у тоғрисида
тәлим бәргүчиси болуп тайинланған. [12] Һазирқи бу азап-оқубәтләрни
тартишимниң сәвәвиму шу. Лекин буниңдин номус қилмаймән, чүнки мән
кимгә ишәнгәнлигимни билимән һәм Худа-ниң маңа аманәт қилған бу Хуш
Хәвәрни Рәббимиз қайта кәлгән күнгичә чоқум қоғдайдиғанлиғиға
ишинимән. *
[13] Әйса Мәсиһкә мәнсүп болуп, Униңдин кәлгән ишәнч вә меһир-муһәббәт
ичидә яшап, мәндин аңлиған һәқиқий тәлимләрни низам қилип, униңда чиң
тур. [14] Саңа аманәт қилинған бу қимммәтлик һәқи-қәт-ни һәммимизниң
қәлбидә бар болған Муқәддәс Роһниң ярдими билән сақла.
[15] Аңлиғиниңдәк, Асия өлкисидики * мәсиһийләрниң һәммиси деги-дәк
мени ташлавәтти. Уларниң арисида Фигел вә Ермогенму бар. [16] Рәббимиз
Онесифорниң аилисидикилиригә рәһим-шәпқәт қилғай, чүнки у көп қетим
мени йоқлап, көңлүмни көтәрди. У мениң мәһбус болғанлиғимдин номус
қилмиди. [17] Рим шәһиригә кәлгинидә, у мени тапқичә көп аварә бопту.
[18] Қиямәт күни униң Рәббимизниң рәһим-шәпқитигә еришишини тиләймән.
Әфәс шәһиридә униң маңа қилған нурғун хизмитидин сениңму убдан
хәвириң бар.

2

Әйса Мәсиһниң садиқ җәңчиси

[1] Әй оғлум, сән Әйса Мәсиһниң меһир-шәпқитигә тайинип күчлүк бол.
[2] Сән мәндин үгәнгән тәлимләрни көп мәсиһийләр аңлиған вә бу
тәлимләрниң тоғра екәнлигигә гувалиқ берип кәлгән. Әнди бу тәлимләрни
ишәнчлик һәм башқиларға тәлим берәләйдиған киши-ләргә йәткүзгин.
[3] Әйса Мәсиһниң яхши җәңчиси болуп, мән билән биргә азап-оқубәт
тартишқа тәйяр тур. [4] Җәңчи болған киши өз команданини рази қилиш
үчүн, турмушниң ушшақ-чүшәк ишлириға башқа пухралардәк
арилашмаслиғи керәк. [5] Мусабиқигә қатнашқан тәнһәрикәтчиму мусабиқә

---

* **1:12** 12. Ушбу айәтниң ахирқи җүмлисини «Һәм мениң Худаға аманәт қилғанли-римни Рәббимиз қайта кәлгән күнгичә чоқум қоғдайдиғанлиғиға ишинимән», дәп чүшинишкиму болиду.

* **1:15** 15. Бу йәрдики Асия өлкиси һазирқи Түркияниң ғәрбий қисмини көрситиду.

қаидилиригә риайә қилмиса, ғалибигә еришәлмәйду. [6] Әҗир сиңдүргән
дехан алған һосулидин әлвәттә биринчи болуп һөзүрлиниду. [7] Бу һекмәтлик
сөзләрни яхши ойла, чүнки Рәббимиз саңа бу ишларниң һәммисидә әқил
бериду.
[8] Сән Давут падишаниң Әвлади болған вә өлүмдин тирилгән Әйса
Мәсиһни есиңдә тут. Мана бу мән йәткүзүватқан Хуш Хәвәр. [9] Бу Хуш
Хәвәрни йәткүзгәнлигимдин көп азап-оқубәт чәктим, һәтта
җинайәт-чиләрдәк кишәнлинип зинданға ташландим. Лекин һеч ким
Худаниң сөзини кишәнләлмәйду. [10] Шуниң үчүн Худа таллиған
бәнди-ләр-ниң Әйса Мәсиһ тәрипидин қутқузулуши вә мәңгүлүк
шан-шәрәпкә ериши-ши үчүн һәр қандақ азап-оқубәтләргә бәрдашлиқ
бериватимән. [11] Төвәндики бу сөзләр ишәнчликтур:

Әйса Мәсиһ билән биллә өлгән екәнмиз,
Униң билән йеңи һаятта биллә яшаймиз.
[12] Қийинчилиқларға бәрдашлиқ бәрсәк,
Униң билән биллә һөкүм сүримиз.
Биз Униңдин тансақ,
Уму биздин таниду.
[13] Биз Униңға садақәтсизлик қилсақму,
У йәнила садақәтликтур.
Чүнки У чоқум Өзиниң сөзидә турмай қалмайду.

Худани хурсән қилидиған хизмәтчи

[14] Бу ишларни давамлиқ мәсиһийләрниң ядиға сал. Худа алдида уларни
бемәна сөзләр тоғрисида талаш-тартиш қилмаслиққа буйруғин. Бундақ
талаш-тартишларниң һеч қандақ пайдиси болмайла қалмай, бәлки
аңлиғучиларниң ишәнчини вәйран қилиду. [15] Худаниң һәқиқи-тини тоғра
чүшәндүрүп, өзәңни Худа алдида йәргә қарап қалмайдиған, бәлки Худани
хурсән қилидиған хизмәтчи қилип йетиштүрүшкә тириш. [16] Худаға болған
садақәтмәнликкә мунасип кәлмигән қуруқ гәпләрдин сақлан, чүнки бундақ
гәпләрни қилғучилар Худадин техиму жирақлишиду. [17] Уларниң гәплири
худди зәһәрлик өсмидәк тезла ямрап кетиду. Именей вә Филетларму мана
шундақ гәп-сөзләрни қилғучилардиндур. [18] Улар өлгәнләрниң
тирилишидин ибарәт бу иш аллиқачан йүз берип болди дәп, * һәқ йолдин
чәтнәп, бәзиләрниң ишәнчигә бузғунчилиқ қилмақта. [19] Бирақ Худа қурған
һул * мәзмут турмақта. Униңда мону сөзләр тамғилинип йезилған:

---

*2:18 18. Бу «Бир адәм Әйса Мәсиһкә ишәнгәндә, униң роһи аллиқачан Әйса Мәсиһ билән биллә өлүп тирилиду. Бу тирилиш пәқәт роһий җәһәттә болуп, кәлгүсидә тән җәһәттә йүз бәрмәйду» дегән хата көз қараштур.

*2:19 19. Һул — мәсиһийләр җамаитини, Худаниң һәқиқитини яки Әйса Мәсиһниң Өзини көрситиши мумкин.

«Рәббимиз Өзигә мәнсүп кишиләрни тонуйду», «Өзлирини Рәббимизгә
мәнсүп дәйдиған кишиләр яманлиқлардин қол үзсун».
[20] Бай аилиләрдә пәқәт алтун-күмүч қачиларла болуп қалмай, яғач, сапал
қачиларму болиду. Алтун-күмүч қачилар алаһидә сорунларда, башқилири
болса адәттики сорунларда ишлитилиду. [21] Әгәр бир киши өзини жуқурқи
яман ишлардин пак тутса, у худди алаһидә сорунларда ишлитилидиған
алтун-күмүч қачиға охшайду. Чүнки у пак болиду һәм ғожайиниға, йәни
Худаға ярамлиқ киши болуп, һәр қандақ яхши ишларни қилишқа тәйяр
туриду.
[22] Шуңа яшлиқниң арзу-һәвәслиридин өзәңни тарт. Пак қәлб билән
Рәббимизни чақирған башқа кишиләр билән биллә һәққанийлиқ, ишәнч,
меһир-муһәббәт вә инақлиқни издә. [23] Әхмиқанә вә бекар
талаш-тартишларға арилишишни рәт қил. Чүнки бундақ ишларниң жедәл
терийдиғанлиғини билисән. [24] Рәббимизниң хизмәткари жедәл-хор
болмаслиғи, әксичә һәммигә меһриван вә тәлим беришкә маһир,
сәвир-тақәтлик болуши керәк. [25] Рәббимизниң тәлимигә қарши
турған-лар-ғиму мулайимлиқ билән несиһәт қилиш керәк. Бәлким Худа
уларға һәқиқәтни биливелиш үчүн товва қилиш пурситини бериду. [26] Буниң
билән улар уйқисини ечип, өзлирини тутқун қилип арзусиға йәтмәкчи
болған шәйтанниң торидин қутулалайду.

3

Ахир заман

[1] Шуни билгинки, ахир заманда еғир күнләр болиду. [2] У чағда инсан-лар
өзинила ойлайдиған, пулпәрәс, махтанчақ, тәкәббур вә күпүрлүк
қилидиған, ата-анисиниң сөзини аңлимайдиған, вапаға жапа қилидиған,
Худаға бепәрвалиқ қилидиған, [3] көйүмсиз, башқи-ларни кәчүрмәйдиған,
төһмәтхор, өзини туталмайдиған, вәһши, шундақла хәйир-сахавәтниң
дүшмини болиду. [4] Улар сатқун, һәдди-дин ашқан вә һакавур болуп,
кәйп-сапани Худадин яхши көриду. [5] Сиртқи қияпәттә садақәтмән
болувелип, әмәлиятта көңлидә Худа-ниң қудритини инкар қилиду.
Бундақлардин жирақ тур. [6] Уларниң арисидики бәзи кишиләр башқиларниң
өйлиригә көз боямчилиқ билән киривелип, ирадиси ажиз, гунаға патқан вә
һәр хил арзу-һәвәсләрниң қули болуп қалған аялларни аздуриду. [7] Бундақ
аяллар һәр қандақ адәмниң тәлимлирини аңлайду вә һәқиқәтни тонуп
йетәлмәйду. [8] Янни билән Ямбири [*] Муса пәйғәмбәргә қандақ қарши чиққан
болса, бу аздурғучиларму һәқиқәткә шундақ қарши чиқиду. Бу
аздурғучиларниң қәлби бузулуп кәткән, ишәнчи сахта болуп, улар Худа
тәрипидин рәт қилинған кишиләрдур. [9] Уларниң қилмишлири узаққа

---

[*] **3:8** 8. Янни билән Ямбири исраилларниң Мисирдин қайтишидин бурун Муса пәйғәмбәргә қарши турған Мисир падишасиниң сехиргәрлиридур.

давамлишалмайду, чүнки Янни билән Ямбирийниң әқилсиз-лиги паш
болғандәк, буларниң әқилсизлигиму халайиқ алдида чоқум паш болиду.

Павлусниң вәсийәтлири

[10-11] Лекин сән мениң тәлимим, жүрүш-турушум, һаятлиқ нишаним,
ишәнчим, сәвир-тақитим, меһир-муһәббитим, чидамлиғим һәм учри-ған
зиянкәшлигим вә тартқан азап-оқубәтлиримгә диққәт-етивариң-ни қаритип
кәлдиң. Болупму Антакя, Коня вә Листра шәһәрлиридә учриған
зиянкәшликләргә қандақ бәрдашлиқ бәргәнлигимдин һәм Рәббимизниң
мени бу ишларниң һәммисидин қутқузғанлиғидин толуқ хәвириң бар.
[12] Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған, Худаға садақәт-мәнлик билән һаят
кәчүрүшкә ирадә бағлиғанларниң һәммиси зиянкәшликкә учрайду. [13] Яман
вә сахтипәз кишиләрниң әһвали бурунқидинму яманлишип, башқиларни
алдаш билән биллә өзлириму алдинип кетиду. [14] Лекин сән һазирғичә
үгинип кәлгән вә чоңқур ишәнгән һәқиқәттә давамлиқ чиң тур, чүнки бу
һәқиқәтни ишәшлик кишиләрдин үгәнгәнлигиңни билисән. [15] Сән балилиқ
чағлириңдин тартипла Муқәддәс Язмиларни үгәндиң. Бу Язмилар саңа
Әйса Мәсиһкә болған ишәнч арқилиқ қутқузулушқа елип баридиған
әқил-парасәтни тәғдим қилди. [16] Пүтүн Муқәддәс Язмилар Худаниң
көрсәтмиси бойичә йезилған болуп, у һәқиқәт тоғрисида тәлим бериш,
хаталиқларни көрситип бериш, камчилиқларни түзитиш вә кишиләрни
һәққанийлиққа йетәкләшкә пайдилиқтур. [17] У Худаға мәнсүп болған
кишиләрни толуқ қуралландуруп, уларни һәр қандақ яхши ишларни
қилишқа тәйяр турғузалайду.

4

[1] Мән тирикләр билән өлгәнләрни сорақ қилидиған һәм Өз
Падиша-лиғини қуруш үчүн қайта келидиған Әйса Мәсиһниң, шундақла
Худаниң алдида саңа буйруқ қилимәнки, [2] пурсәт болсун яки болмисун, һәр
вақит Худаниң сөзини йәткүзгин. Сән зор сәвир-тақәт вә яхши тәлим бериш
билән кишиләрниң хаталиқлирини түзәткүз һәм уларни агаһландурғин вә
илһамландурғин. [3] Чүнки шундақ бир заман келидуки, у чағда инсанлар
Худа тоғрисидики тоғра тәлимләрни аңлашни халимайду. Бәлки улар
қулақлириға хуш яқидиған сөзләрни аңлаш үчүн өз һәвәслиригә уйғун
келидиған тәлим бәргүчиләрни издәйду. [4] Һәқ сөзләрни рәт қилип, бемәна
әпсаниләргә қулақ салиду. [5] Лекин сән һәр қандақ әһвалда өзәңни сәгәк тут.
Азап-оқубәт тартишқа тәйяр тур. Һәр вақит Хуш Хәвәр йәткүзүш
хизмитидә болуп, Худа саңа тапшурған вәзипини ада қил.

[6] Әнди өзәмгә кәлсәм, һаятим Худаға қурванлиқ орнида тәғдим қилиниш
алдида туриду. Мениң бу дуниядин айрилидиғинимға аз қалди. [7] Мән Худа
йолида ахирғичә күрәш қилдим, йәни жүгрәш мусабиқи-синиң пүтүн
мәнзилини бесип болдум, ишәнчимдә чиң туруп кәлдим. [8] Һазир
һәққанийлиқ тажи мени күтүп туриду. Уни адил сорақ қилидиған Рәббимиз

қайта кәлгәндә, маңа кийдүриду. Шундақла уни ялғуз маңила әмәс, Униң қайта келишини интизарлиқ билән күтүп турғанларниң һәммисигә кийдүриду.

Ахирқи сөзләр

[9] Йенимға тездин йетип келишкә тириш. [10] Чүнки қериндишимиз Кириски
Галатия өлкисигә, Титус Далматия өлкисигә кәтти. Демас болса, бу
дунияниң ишлириға берилип кәткәнлиги үчүн мени ташлап, Салоника
шәһиригә кәтти. [11] Йенимда ялғуз Луқа қалди. Маркусни өзәң билән биллә
елип кәл. У хизмәтлиримдә маңа ярдәмчи болиду. [12] Тикикусни Әфәс
шәһиригә әвәтивәттим. [13] Келишиңдә Троас шәһи-ридә болған вақтимда
Карпусниң йенида қалдуруп қойған тонум билән китапларни, болупму
орам терә язмиларни биллә алғач кәлгин. [14] Мискәр Искәндәр маңа көп
зиянкәшлик қилди. Рәббимиз чоқум униңға қилмишлириға лайиқ җаза
яндуриду. [15] Сәнму униңдин һошияр бол, чүнки у биз йәткүзгән Хуш
Хәвәргә күчиниң баричә қарши чиқти.
[16] Биринчи қетим сотланғинимда маңа ярдәм қилидиғанлар чиқми-ди,
әксичә һәммиси мени ташлап кәтти. Худа уларни кәчүрүм қилғай. [17] Лекин
Худа мән билән биллә болуп, маңа Хуш Хәвәрни толуқ җака-лашқа мәдәт
бәрди. Нәтиҗидә у йәрдики һәммә йәһудий әмәсләр бу Хуш Хәвәрни
аңлиди. Буниң билән Худа мени бу қетимқи соттин, йәни йолвасниң
ағзидин қутулдуруп чиқти. [18] Рәббимиз мени һәр хил яманлиқлардин
қутқузуп, асмандики Өз Падишалиғиға бехәтәр йәткүзгәй. Барлиқ
шан-шәрәп Худаға әбәдил-әбәт мәнсүп болғай, амин!

Ахирқи салам

[19] Мәндин Прискила билән ери Аквилаға вә Онесифорниң
аилиси-дики-ләргә салам ейт. [20] Ераст Коринт шәһиридә қалди. Трофим
кесәл болуп қалғанлиқтин, уни Милет шәһиридә қалдуруп қойдум. [21] Қиш
кирип кәлгичә бу йәргә келишкә тиришқин. Евул, Пуд, Лин, Клавдия вә
барлиқ қериндашлардин саңа салам.
[22] Рәббимиз силәр билән биллә болғай. Худаниң меһир-шәпқити силәргә
яр болсун!

Титусқа йезилған хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәтниң муәллипи әлчи Павлус болуп, у бу хәтни Крит арилидики яш, ишәнчлик ярдәмчиси Титусқа язған. Титус йәһудий әмәс мәсиһий болуп, у Павлус билән Крит арилидикиләргә әң авал Хуш Хәвәр йәткүзгән. Павлус Крит арилидин айрилиштин бурун, мәсиһийләр жәмаитини тәртипкә селиш үчүн, Титусни шу йәрдә қалдурған.

Бу хәттә Павлус мәсиһийләр жәмаитиниң йетәкчилиридә болушқа тегишлик мүжәз-хулуқларни тилға елип, Титусқа жәмаәттики йеши чоң әр вә аяллар, яш әрләр вә қулларға тәлим бериш тоғрисида несиһәтләрни бәргән. Павлус йәнә Титусқа мәсиһийләр қилишқа тегишлик ишлар вә уларда болушқа тегишлик позицияни уларниң есигә селишни тапилиған.

Тезис:

1. Салам (1-бап 1-4-айәтләр)
2. Жамаәт йетәкчилиридә болушқа тегишлик мүжәз-хулуқ (1-бап 5-16-айәтләр)
3. Жамаәт әзалириниң жавапкәрчилиги (2-бап)
4. Йол-йоруқ вә агаһландуруш (3-бап 1-11-айәтләр)
5. Ахирқи сөз (3-бап 12-15-айәтләр)

Титусқа йезилған хәт

[1] Худаниң хизмәткари вә Әйса Мәсиһниң әлчиси болған мәнки Павлустин
Титусқа салам. Мән Худа таллиғанларға ишәнчи үчүн вә уларниң Худаға
садақәтмән болуши үчүн һәқиқәтни чүшәндүрүшкә тайинландим. [2] Бу
ишәнч вә һәқиқәт биздә мәңгүлүк һаятқа еришиш үмүтини пәйда қилиду.
Ялған сөзлимәйдиған Худа дуния яритилиш-тин илгирила бу мәңгүлүк
һаятни вәдә қилған. [3] Худа бәлгүләнгән вақитта бу мәңгүлүк һаят
тоғрисидики Хуш Хәвәрни ашкарилиди. Қутқаз-ғучимиз Худа Өз әмри
билән бу Хуш Хәвәрни йәткүзүш вәзипи-сини маңа тапшурди.
[4] Худа Атимиз вә Қутқазғучимиз Әйса Мәсиһкә болған ортақ ишәнч
йолида өз оғлумдәк болуп қалған саңа меһир-шәпқәт вә аманлиқ ата
қилғай!

Титусниң Крит арилидики хизмити

[5] Орунлинип болмиған ишларни бир тәрәп қилиш вә саңа бурун
тапшурғинимдәк, һәр қайси шәһәрләрдики мәсиһийләр җамаитиниң
йетәкчилирини тайинлаш үчүн, сени Крит арилида қалдурдум.
[6] Йетәкчиликкә тайинлинидиған киши әйипсиз, бир аяллиқ, пәрзәнт-лири
болса Худаға ишинидиған, кәйп-сападин нери болған һәм ата-анисиға
бойсунидиған кишиләрдин болуши керәк. [7] Мәсиһийләр җамаитигә йетәкчи
болған бундақ киши Худаниң хизмитини зимми-сигә алғанлиғи үчүн,
шундақ әйипсиз болуши керәкки, һәргиз тәрса, чос мүҗәз, һарақкәш,
зораван, мал-дунияға тамахор болмаслиғи, [8] әксичә меһмандост,
яхшилиқни сөйидиған, өзини тутувалған, адил, пак вә тәмкин болуши
лазим. [9] У өзигә үгитилгән ишәнчлик тәлимдә чиң туруши керәк. Шундақ

қилғанда, у бу тоғра тәлим арқилиқ башқиларға несиһәт қилалайду һәм
тәлимгә қарши чиққучиларниң хаталиғини түзитәләйду.
[10] Нурғун кишиләр бу тәлимгә бойсунмай, бемәна сөзләр билән
башқиларни аздуриду. Болупму қутқузулуш үчүн хәтнә қилиниш зөрүр,
дәп турувалғучилар шундақ қилиду. [11] Мошундақ кишиләрниң ағзини
тувақлаш керәк. Чүнки улар мал-дунияға егә болуш үчүн кишиләргә сахта
тәлимләрни үгитип, бәзи аилиләрниң ишәнчини пүтүнләй набут қилмақта.
[12] Крит арилидикиләрниң өз пәйғәмбәр-ли-ридин бири: «Критлар һемишәм
ялған сөзләйду, улар вәһши һайван-лар вә һорун нан қепилардур», дегән.
[13] Бу һәқиқәттур. Шуңа Криттики мәсиһийләрниң ишәнчиниң сап болуши
үчүн, уларни қаттиқ агаһлан-дурғин. [14] Улар бемәна йәһудий әпсанилиригә
вә һәқиқий тәлимдин чәтнигәнләрниң диний қаидә-йосунлириға қулақ
салмисун. [15] Пак кишиләр үчүн һәммә нәрсә һалалдур. Лекин напак
кишиләр вә ишәнмәйдиғанлар үчүн һеч қандақ нәрсә һалал әмәстур.
Уларниң ой-пикирлириму, виждaниму булғинип кәткән. [16] Улар Худани
тонуймиз, дәп давраң салсиму, лекин әмәлиятида Уни рәт қилиду. Улар һеч
кимгә бойсунмайдиған жиркиничлик кишиләр болуп, қолидин һеч қандақ
яхши иш кәлмәйду.

2

Тоғра тәлимгә лайиқ яшаш

[1] Титус, мәсиһийләргә тоғра тәлимгә лайиқ яшашни үгитишиң керәк.
[2] Йеши чоң әрләрни өзини тутувалған, есил пәзиләтлик, еғир бесиқлиқ,
ишәнчидә сап, меһир-муһәббити билән сәвир-тақити толуп ташқан
болушқа чақирғин. [3] Шуниңдәк, йеши чоң аялларни садақәтмәнликкә лайиқ
жүрүш-турушқа һәм питнә-пасат қилмайди-ған, һарақ-шарапқа
берилмәйдиған болушқа чақирғин. Улар башқи-ларға неминиң яхши
екәнлигини үгәтсун.
[4] Буниң билән бу аяллар яш аялларға тәлим берип, уларға өз әрли-ригә вә
балилириға көйүнүш, [5] өзини тутувелиш, пак болуш, өй ишлириға маһир
болуш, меһриван болуш вә әрлиригә бойсунуш қатар-лиқ-ларни
үгитәләйдиған болсун. Яш аяллар шундақ яшиса, Худаниң сөзи
қариланмайду.
[6] Яш әрләрниму өзини тутувалалайдиған болушқа чақирғин. [7] Өзәң-му һәр
қандақ иштa яхши әмәлиятиң билән уларға үлгә бол. Пак нийәт, еғир
бесиқлиқ [8] һәм башқилар камчилиқ тапалмайдиған тоғра сөзләр билән
тәлим бәргин. Буниң билән бизгә қарши чиққучилар яман гепимизни
қилишқа сәвәп тапалмай уялсун.
[9-10] Қулларға һәр қандақ иштa ғожайинлириға бойсунушни үгәт-кин. Улар
гәп яндурмай, оғрилиқ қилмай, өзлириниң һәммә иштa ишәнчлик
екәнлигини көрситип, ғожайинлирини рази қилсун. Шундақ болғанда, улар
башқиларни Қутқазғучимиз Худа тоғрисидики тәлимләргә һәр җәһәттин

җәлип қилалайду.
[11] Сәвәви Худаниң барлиқ инсанларни қутқузидиған меһир-шәпқити аян
болди. [12] Бу меһир-шәпқәт бизни гунакарлиқни вә бу дунияниң
арзу-һәвәслирини рәт қилип, бу паний дунияда тоғра, Худа-ға садақәтмән
вә өзини тутувалған һалда яшашқа йетәкләйду. [13] Биз улуқ Худа болған
Қутқазғучимиз Әйса Мәсиһниң шан-шәрәп билән қайта келишидин ибарәт
мубарәк үмүтүмизниң әмәлгә ешишини интизарлиқ билән күтимиз. [14] Әйса
Мәсиһ биз үчүн қурван болди. Буниңдики мәхсәт, У бизни һәммә
яманлиқлардин азат қилиш һәм бизни пак қилип, Өзигә мәнсүп болған
яхши әмәлләрни қилишқа тиришидиған хәлиқ қилиш үчүндур.
[15] Сән бу тәлимләрни мәсиһийләр җамаитигә үгәт. Уларға илһам бәр һәм
пүтүн һоқуқуңни ишлитип, уларниң яман илләтлирини түзәт. Һеч ким сени
камситмисун.

3

Мәсиһийләр қилишқа тегишлик ишлар

[1] Сән мәсиһийләргә шуни әслитип турғунки, улар һөкүмәт вә һөкүмәт
әмәлдарларға бойсунсун, уларниң сөзини аңлап һәр қандақ яхши әмәлләрни
қилишқа тәйяр турсун. [2] Мәсиһийләр һеч кимгә төһмәт қилмисун, җедәлхор
болмисун, әксичә хуш пеил болсун. Һәр қандақ киши билән муамилә
қилғанда һәқиқий кәмтарли-ғини көрсәтсун. [3] Чүнки бир чағларда бизму
надан едуқ. Бизму Худаға бойсунмайдиған, аздурулған, һәр хил
арзу-һәвәсләрниң қули болған, яманлиқ вә көрәлмәслик ичидә яшиған,
бир-биримизгә өчмән кишиләр едуқ. [4] Лекин Қутқазғучимиз Худа
инсанларға болған меһри-ванлиғи вә муһәббитини очуқ аян қилди. [5] Биз
яхши әмәлләр билән әмәс, бәлки Униң рәһим-шәпқитидин қутқузулдуқ.
Худа бизниң гуналиримизни жуюп, Муқәддәс Роһ арқилиқ бизни
қайти-дин туғулдуруп, йеңи һаятқа ериштүрүш билән бизни қутқузди.
[6] Қутқаз-ғучимиз Әйса Мәсиһ арқилиқ Худа кәңчилик билән Муқәддәс
Роһни қәлбимизгә төкти. [7] Буниң билән биз Худаниң меһир-шәпқити-дин
һәққаний адәм дәп җакалинип, мәңгүлүк һаятқа еришиш үмүтигә егә
болдуқ. [8] Бу сөзли-рим һәқтур. Уларни тәкитлишиңни үмүт қили-мән.
Шундақ қилғиниңда, Худаға ишәнгәнләр өзлирини дайим тириш-чанлиқ
билән яхши әмәлләрни қилишқа беғишлайду. Бу тәлим-ләр инсанлар үчүн
яхши һәм пайдилиқтур.
[9] Әхмиқанә талаш-тартишлар, нәсәбнамиләр тоғрисидики қуруқ
гәп-сөзләр вә Тәврат қануни билән мунасивәтлик җедәл-маҗралар-дин
сақлан. Чүнки бу ишлар пайдисиз вә әһмийәтсиздур. [10-11] Шундақ ишларни
қилип мәсиһийләр арисида груһвазлиқ пәйда қилғучиларни агаһландур.
Бир-икки қетимлиқ агаһландуруштин кейин йәнә груһвазлиқ қилса, улар
билән болған мунасивитиңни үз. Бундақ адәм-ләр-ниң һәқиқәттин
чәтнигән, гунакар адәмләр екәнлиги ениқтур. Уларниң қилған гуналири

өзлирини җазаға мәһкүм қилиду.

Ахирқи сөз

[12] Артемасни яки Тикикусни қешиңға әвәтмәкчи болуватимән. Қайси бири
қешиңға бармисун, мүмкин қәдәр Никополис шәһиригә тезирәк кәлгин,
чүнки у йәрдә қишлимақчимән. [13] Қануншунас Зенас билән Аполлосниң
сәпиригә имканқәдәр ярдәмдә болғин. Уларниң кам-котилири болса, һәл
қилип бәргин. [14] Мәсиһий қериндаш-лиримиз һаҗәтмәнләргә ярдәм қилип,
өзлирини яхши әмәлләрни қилишқа бeғишлашни үгәнсун. Шундақ
болғанда, уларниң һаяти мевисиз болмайду. [15] Йенимдикиләрниң
һәммисидин саңа салам. Крит арилидики бизни сөйидиған мәсиһийләргә
салам ейт. Худаниң меһир-шәпқити һәммиңларға яр болғай!

Филимунға йезилған хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәтниң муәллипи әлчи Павлус болуп, у бу хәтни колосилиқларға язған хети билән асасән бир вақитта язған болуп, уни Колоси шәһиридә туридиған мәсиһий Филимунға шу йәргә маңидиғанлар арқилиқ әвәткән.

Филимунниң Онесимус исимлиқ бир қули униң пулини елип, қечип кетип, түрмидә туруватқан Павлус билән тонушуп қалған һәм у арқилиқ мәсиһий болған. Павлус Онесимусни бу хәт билән биллә Филимун-ниң йениға қайтуруп, униңдин Онесимусни кәчүрүшни вә униңға мәсиһий қериндашлириға муамилә қилғандәк муамилә қилишни сориған.

Тезис:

1. Салам (1-3-айәтләр)
2. Филимунни махташ (4-7-айәтләр)
3. Онесимус үчүн өтүнүш (8-22-айәтләр)
4. Ахирқи сөз (23-25-айәтләр)

Филимунға йезилған хәт

[1] Әйса Мәсиһкә хизмәт қилиш йолида мәһбус болған мәнки Павлус вә мән
арқилиқ қериндишимиз Тимотийдин қәдирлик хизмәтдиши-миз болған сән
Филимунға [2] вә сиңлимиз Афияға, биз билән биллә күрәш қилған
Аркипусқа вә өйүңдә дайим җәм болидиған мәсиһий-ләр җамаитигә салам!
[3] Худа Атимиз вә Рәббимиз Әйса Мәсиһ силәргә меһир-шәпқәт вә аманлиқ
ата қилғай!

Филимунниң меһир-муһәббити вә ишәнчи

[4] Қәдирлик Филимун, дуалиримда һемишәм сени яд етип, Худаға шүкүр
ейтимән. [5] Чүнки мән сениң Рәббимиз Әйсаға болған ишәнчиң вә барлиқ
мәсиһийләргә болған меһир-муһәббитиң тоғрисида һәр дайим аңлап
туруватимән. [6] Ишәнчиң сәвәвидин Худа саңа тәғдим қилғанларни
башқилар билән мәртләрчә ортақлишишиң үчүн дуа қилимән. Шундақ
қилсаң, бизниң Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғи-миздин бизгә берилгән
бәхитләрниң нәқәдәр мол екәнлигини техиму чоңқур чүшинәләйсән.
[7] Қериндишим, сениң мәсиһийләргә болған меһир-муһәббитиң маңа зор
хошаллиқ вә илһам елип кәлди, чүнки сән мәсиһийләрниң роһини
көтәрдиң.

Филимунниң қули Онесимус һәққидә илтимас

[8] Шуңа мән Әйса Мәсиһниң әлчиси болушум билән әслидә сениң қилишқа
тегишлик ишни бежиришиңни җүрәклик һалда буйралали-самму, [9] лекин
йәнила сениң меһир-муһәббитиңгә көрә илтимас қилишни таллавалдим. Бу
илтимасни мошу яшқа кирип қалған һәм Әйса Мәсиһкә хизмәт қилиш

йолида һазир мәһбус болуватқан мәнки Павлустин дәп билгин.
[10] Сәндин қулуң Онесимус һәққидә илтимас қилимән. У зиндандики
вақтимда мән арқилиқ мәсиһий болғанлиқтин, өз оғлумдәк болуп қалған.
[11] У бурун саңа пайдисиз болсиму, амма һазир саңиму, маңиму
пайдилиқтур. [*] [12] Мән һазир уни, йәни жан-жигәримни сениң йениңға
қайтуримән. [13] Хуш Хәвәрни йәткүзгәнлигим үчүн мәһбус болуп зинданда
йетиватқан мошу вақтимда уни сениң орнуңда хизмитимдә болуш үчүн
йенимда елип қалғум бар еди.
[14] Бирақ сениң разилиғиңни алмиғачқа, бундақ қилишни халими-дим.
Сениң маңа мәҗбурий әмәс, бәлки разимәнлик билән яхшилиқ қилишиңни
үмүт қилдим. [15] Худаниң қулуң Онесимусниң вақитлиқ сениң йениңдин
кечишиға йол қойғанлиғи, бәлким кейин сениң уни мәңгү елип келишиң
үчүндур. [16] Әнди сән уни қул қатарида әмәс, бәлки қулдин үстүн —
сөйүмлүк бир мәсиһий қерин-ди-шиң қатарида көрәрсән. У мән үчүн
интайин қәдирлиқтур. Сән үчүн техиму шундақ болуши керәк. Чүнки сениң
һазир униң билән қул-ғожайинлиқ мунасивитиң болупла қалмай,
Рәббимизгә ишиниш җәһәттә кериндашлиқ мунасивитиңму бардур.
[17] Шуниң үчүн, әгәр сән мени Рәббимизниң хизмитидә сәпдаш дәп
қарисаң, уни мени қобул қилғандәк қобул қил. [18] Әгәр бурун у саңа бирәр
йолсизлиқ қилған болса яки пуллириңни оғрилиған болса, уни мениң
һесавимға яз. [19] Мәнки Павлус бу сөзләрни өз қолум билән йезиватимән,
һесаватни өзәм қайтуримән. Лекин Хуш Хәвәр арқилиқ еришкән мәңгүлүк
һаятиң үчүн маңа қәриздар екәнлигиңни тилға елишимниң һаҗити болмиса
керәк. [20] Шуңа, әй қериндишим, Рәббимиз үчүн илтимасимни қобул қилғин.
Иккилимиз Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғимиз үчүн, роһумни көтәр.
[21] Сөзүмни аңлайдиған-лиғиңға вә сориғанлиримдин артуқ
орунлайдиғанлиғиңға чоңқур ишинип, бу хәтни яздим. [22] Йәнә бир иш, маңа
туралғу җай тәйяр-лап қойғин. Чүнки дуалириңлар арқилиқ зиндандин азат
болуп, йениңларға қайтип баридиғанлиғимға ишинимән.

Ахирқи салам

[23] Әйса Мәсиһкә хизмәт қилғанлиғи үчүн мән билән биллә мәһбус болған
Епафира, [24] хизмәтдашлирим Маркус, Аристархус, Демас вә Луқалар-дин
саңа салам.
[25] Рәббимиз Әйса Мәсиһниң меһир-шәпқити силәргә яр болғай!

[*] **1:11** 11. Онесимус — грекчә «пайдилиқ» дегән мәнада.

Ибранийларға йезилған хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәттә муәллип өзи һәққидә һеч қандақ мәлумат бәрмигән. Бирақ хәттики хатириләрдин униң Тәврат қанунини яхши билидиған йәһудий һәм мәсиһийләр җамаити ичидә иззәт-һөрмәтлик екәнлигини биливалғили болиду.

Муәллип ушбу хәтни Әйса Мәсиһкә ишәнгән йәһудийларниң арисидики бәзиләрниң Әйса Мәсиһкә болған ишәнчидин бошишип, йәһудий диний етиқадиға қайтиш алдида туруватқанлиғини көздә тутуп, уларни Әйса Мәсиһкә болған ишәнчидә ахирғичә чиң турушқа илһамландуруш үчүн язған.

Муәллип хетидә Әйса Мәсиһниң периштәләр, бурунқи пәйғәмбәрләр вә роһанийларниң һәммисидин үстүн екәнлигини көрситип бәргән. У Әйса Мәсиһниң Худа тәрипидин тайинланған мәңгүлүк Баш Роһаний екәнлигини һәм Баш Роһаний сүпити билән Өзини қурван қилиш арқилиқ инсанларниң гуналирини жуюп, уларни мәңгүгә қутқузидиған бир қетимлиқ қурванлиқ бәргәнлигини тәкитлигән. Муәллип йәнә Кона келишим бойичә қилинған қурванлиқларниң Әйса Мәсиһниң қурванлиғиниң көләңгиси болғачқа мәсиһий-ләрниң гуналар үчүн давамлиқ қурванлиқ қилишниң һеч қандақ әһмийити қалмиғанлиғини тәкитләп, уларниң Йеңи келишимниң васити-чиси болған Әйса Мәсиһкә ишиниш йолини ташлаш билән һәргизму қутқузу-лал-майдиғанлиғини агаһландурған. Муәллип ахирида уларға Худани хурсән қилидиған һаят кәчүрүш һәққидә йол-йоруқ бәргән.

Тезис:

1. Әйса Мәсиһниң периштәләрдин үстүнлүги (1-2-баплар)
2. Әйса Мәсиһниң Муса вә Йәшудин үстүнлүги (3-баптин 4-бап 13-айәткичә)
3. Әйса Мәсиһниң Баш Роһанийлиғиниң үстүнлүги (4-бап 14-айәттин 7-бапқичә)
4. Йеңи келишимниң үстүнлүги (8-9-баплар)
5. Әйса Мәсиһниң қурванлиғиниң үстүнлүги (10-бап)
6. Ишәнчниң муһимлиғи (11-12-баплар)
7. Худани хурсән қилиш (13-бап 1-19-айәтләр)
8. Тиләк вә ахирқи сөзләр (13-бап 20-25-айәтләр)

Ибранийларға йезилған хәт

Оғул периштәләрдин үстүндур

[1] Қедимки заманларда Худа әждатлиримизға пәйғәмбәрләр арқилиқ һәр
хил йоллар билән нурғун қетим сөзлигән еди. [2] Мошу ахирқи вақитларда
болса бизгә Өз Оғли арқилиқ сөзлиди. Худа каинатни Оғли арқилиқ яратти
вә Оғлини пүткүл мәвҗудатниң мирасхори қилип бәкитти. [3] У Атиси
Худаниң улуқлуғидин парлиған нур, Атисиниң тәбиитиниң һәқиқий
обризидур. У Өз сөзиниң қудрити билән пүткүл каинатниң можутлуғини
давамлаштурмақта. У Өзини қурван қилиш төләмигә инсанларниң
гуналиридин паклиниш йолини ечип бәргәндин кейин, асмандики Худаниң
оң йенида олтарди. [4] Демәк, Оғулға берилгән мәртивә
периштәләрниң-ки-дин көп үстүн болғинидәк, Оғулниң Өзиму улардин көп
үстүндур.
[5] Чүнки Муқәддәс Язмиларда мундақ дейилгән: «Сән Мениң Оғлум-сән,
бүгүн Мән Сениң Атаң екәнлигимни җакалидим». Бу сөзни Худа һәр
қандақ бир периштәсигә дегән әмәс, шундақла Худа йәнә һеч қандақ бир
периштә тоғрилиқ: «Мән Униңға Ата болимән, уму Маңа Оғул болиду»,
дегәнму әмәс. [6] Һалбуки, Худа Өзиниң әң алий һоқуқ-луқ бирдин-бир
Оғлини йәр йүзигә әвәткәндә, «Пүткүл периштәләр Униңға сәҗдә қилсун»,
дегән.
[7] Худа периштәләр һәққидә: «Худа хизмәткарлири болған Өз
периш-тәлирини шамал һәм от ялқуни қилар», дегән болса, [8] Оғлиға:

«Сән Худасән, тәхтиң мәңгүлүктур.
Сән адиллиқ билән һоқуқ жүргүзисән.

[9] Һәқҗанийәтни сөйдүң, наһәқликтин нәпрәтләндиң.
Шуниң үчүн Худа — Сениң Егәңниң Саңа ата қилған шан-шөһрәт вә
пәхрий шатлиғи һәмралириңға ата қилғинидин көп
артуқтур», дегән.

[10] Худа Оғлиға йәнә мундақ дегән:

«Әй Рәб, Сән һәммидин бурун зиминниң асасини салдиң, *
Асманму Сениң қоллириңниң иҗадийитидур.
[11] Улар йоқилиду, лекин Сән мәңгү йоқалмайсән.
Асман-зимин кийим-кечәктәк конирайду.
[12] Уларни худди кона чапанни жиғиштурғандәк пүрләп жиғиштурисән.
Кийим-кечәк йеңиланғандәк,
Асман-зиминму йеңилиниду.
Лекин Сән әсла өзгәрмәйсән.
Һаятлиғиң ахирлашмайду».

[13] Худа Өз Оғлиға дегән мону сөзни периштәләрниң бирәрсигә дәп баққан әмәс:

«Мән Сениң дүшмәнлириңни
Айиғиң астида дәссәткичә,
Мениң оң йенимда олтарғин!»

[14] Шундақ екән, пүткүл периштәләр пәқәт Худаниң хизмәткар-лиридур. Улар қутқузулидиғанларға хизмәт қилиш үчүн Худа тәрипи-дин әвәтилгән роһлардур.

2

Қутқузулушқа сәл қаримаслиқ

[1] Шуңа һәқиқәттин жирақлишип кәтмәслигимиз үчүн, аңлиған һәқиқәттә
техиму чиң турушимиз керәк. [2] Периштәләр арқилиқ Муса пәйғәмбәргә
йәткүзүлгән Тәврат қанунининң һәқ екәнлиги испатланған һәм шу қанунға
хилаплиқ қилғанлар яки бойсунушқа сәл қариғанларниң һәммиси тегишлик
җазасини тартқан. [3] Шундақ екән, шунчә улуқ қутқузулушқа көз жумсақ,
қандақму шу җазадин қечип қутулалаймиз?! Қутқузулуш хәвирини
дәсләптә Рәббимиз уқтурған, Уни беваситә аңлиғанлар бу қутқузулушниң
һәқлиғи тоғрисида бизгә гувалиқ бәргән. [4] Худа көрсәткән һәр хил мөҗүзә,
карамәт вә қудрәт-лик ишлар, шундақла Өз ирадиси бойичә мәсиһийләргә
Муқәддәс Роһниң һәдийәлирини ата қилиш арқилиқ буниңға гувалиқ

---

*1:10 10. Бу айәттә Худа һәзрити Әйсани Рәб дәп, Униң Өзи билән бир вә охшаш екәнлигини тәкитлигән. Колосилиқлар 1:15-17гә қараңлар.

бәрди.

Инсанларни қутқузулуш йолиға башлиғучи

[5] Мән дәватқан кәлгүси дунияни Худа периштәләрниң башқуру-шиға
өткүзүп бәргини йоқ. [6] Бу һәқтә Муқәддәс Язмиларниң бир йеридә мундақ
гувалиқ берилгән:

«Әй Худа, адәм немә еди, Сән униңға шунчә ғәмхорлуқ қилғидәк?
Адәм балиси немә еди, Сән униңға шунчә көңүл бөлгидәк?
[7] Гәрчә уни периштәләрдин бир аз * төвән қилған болсаңму,
Шан-шәрәп вә һөрмәт тажини униңға кийдүрүп,
[8] Барлиқ мәвжудатларни униңға тиз пүктүрдүң».

«Барлиқ мәвжудатларни униңға тиз пүктүрдүң» дегини, һеч қандақ нәрсә
униң башқурушиниң сиртида әмәс дегәнликтур. Бирақ барлиқ
мәвжудатларниң униңға тиз пүктүрүлгинини техи көрмидуқ. [9] Лекин һазир
биз Өзини қурван қилиш сәвәвидин шан-шәрәп вә һөрмәт тажи
кийдүрүлгән Әйса Мәсиһни көрдуқ. У Худаниң меһир-шәпқити билән
пүткүл инсанларни дәп, бир мәзгил периштәләрдин төвән қилинип,
өлүмниң тәмини тетиди.
[10] Пүткүл мәвжудатни Өзи үчүн вә Өзи арқилиқ яратқан Худа нурғун
пәрзәнтләрни Өзиниң шан-шәривидин һөзүрләндүрүш үчүн, уларни
қутқузулушқа елип барғучи Әйса Мәсиһни азап-оқубәт арқилиқ камаләткә
йәткүзүшни мувапиқ көрди. [11] Инсанларни пак қилғучи Әйса Мәсиһ билән
пак қилинған инсанлар һәммиси бир Атидиндур. Шуниң үчүн Әйса Мәсиһ
уларни «қериндаш» дейиштин номус қилмай, [12] худди Муқәддәс Язмиларда
йезилғандәк, Худаға:

«Намиңни қериндашлиримға җакалаймән,
Җамаәт ичидә Сени қошаққа қетип мәдһийиләймән», дегән.

[13] У йәнә:

«Мән Саңа ишинимән» вә
«Қараңлар, мана Мән бу йәрдә Худа Маңа ата қилған пәрзәнтләр билән
биллә», дегән.

[14] Пәрзәнтләрниң тени гөш билән қанниң гәвдиси болғачқа, Әйса
Мәсиһму шу пәрзәнтләрниңкигә охшаш гәвдидә болди. Бундақ қилиштики
мәхсәт, У Өз өлүми арқилиқ өлүм һоқуқини тутқан шәйтан-ниң күчини *

---

* **2:7** 7. Яки «бир мәзгил».
* **2:14** 14. Гәрчә шәйтан инсанларни беваситә һалак қилалмисиму, бирақ
инсанларни гуна қилишқа аздуруш арқилиқ һалак қилалайду. Чүнки

бекар қилип, [15] өмүр бойи өлүм қорқунучиниң қули болғанларниң
һәммисини азатлиққа ериштүрүш үчүн еди. [16] Һаһайити рошәнки, Әйса
Мәсиһ периштәләргә әмәс, Ибраһимниң әвлатлириға ярдәм беришкә кәлди.
[17] Шуңа У һәр җәһәттин қерин-даш-лириға охшаш болуши керәк еди.
Шундақ болғанда, У Худаниң хизмитидә рәһимдил вә садиқ Баш Роһаний
болуп, инсанларниң гуналирини Худаниң кәчүрүшигә ериштүридиған
қурванлиқни берәләтти. [18] У синақларни Өз бешидин кәчүрүп, азап
чәккәчкә, синақ-ларға дуч кәлгәнләргә ярдәм берәләйду.

3

Әйса Мәсиһ Муса пәйғәмбәрдин үстүн

[1] Шундақ екән, әй маңа охшаш асманға чақирилған, Худаға атал-ған
қериндашлар, өзимиз етирап қилған, Худаниң әлчиси вә Баш Роһанийи
болған Әйса Мәсиһ тоғрилиқ ойлинип көрүңлар. [2] Худди Муса пәйғәмбәр
Худаниң аилисидә * хизмәт қилғанда, Худаға садиқ болғандәк, Әйса
Мәсиһму Өзини тайинлап хизмәткә қойған Худаға садиқ болди. [3] Лекин өй
салғучи өзи салған өйдинму артуқ махти-нишқа сазавәр болғинидәк, Әйса
Мәсиһму Муса пәйғәмбәрдин артуқ шан-шәрәпкә лайиқтур. [4] Әлвәттә,
һәммә өйниң бәрпа қилғучиси бардур, пүтүн мәвҗудатниң бәрпа қилғучиси
болса Худадур. [5] Муса пәйғәмбәр бир хизмәткар болуш салаһийити билән
Худаниң аили-сидә садиқлиқ билән хизмәт қилған. Униң хизмити болса
Худаниң кейинки вақитларда ашкарилимақчи болған һәқиқәтлиригә зимин
һазирлаштин ибарәт еди. [6] Лекин Әйса Мәсиһ болса, Оғул болуш
салаһийити билән Худаниң әшу аилисини садиқлиқ билән башқурди. Әгәр
биз җасаритимизни вә пәхирлинидиған үмүтүмизни ахирғичә
давамлаштурсақ, Худаниң аилисигә тәвә болған болимиз.

Ишәнмәслик һәққидә агаһландуруш

[7-8] Шуңа Муқәддәс Язмиларда Муқәддәс Роһниң дегинидәк,

«Бүгүн Худаниң авазини аңлиғиниңларда,
Әҗдатлириңлар Худаға хаинлиқ қилған
Вә чөлдә Уни синиған күнләрдикидәк җаһиллиқ қилмаңлар.
[9] Гәрчә әҗдатлириңлар қилғанлиримни уда қириқ жилғичә көргән
болсиму,
Йәнила Мениң сәвир-тақитимни синиған еди.
[10] Шуниң үчүн у заманниң кишилиригә ғәзәпләндим

аздурушниң ақивити гуна, гунаниң ақивити болса мәңгүлүк өлүмдур.
***3:2** 2. Худаниң аилиси — сөзму-сөз тәрҗимиси «Худаниң өйи» болуп,
Муса пәйғәмбәр заманида бу сөз арқилиқ исраил хәлқи көздә тутулған еди.
Һәзрити Әйса кәлгән-дин кейин болса пүтүн мәсиһийләр җамаити көздә
тутулиду.

Вә дедимки: ‹ Уларниң қәлби Мәндин жирақ.
Мениң йолумни чүшәнмәйду.
[11] Шуңа ғәзәпләнгинимдә қәсәм қилғинимдәк,
Улар арамлиғимдин һәргизму һөзүрлинәлмәйду ››».

[12] Әй қериндашлар, һәр қайсиңлар қәлбиңларниң яман нийәт вә
ишәнмәсликкә толуп, мәңгү һаят Худадин йүз өрмәслигигә диққәт
қилиңлар. [13] Һеч қайсиңларниң қәлбиниң гунаниң аздуруши билән
жаһиллашмаслиғи үчүн, «бүгүнла» болидикән, бир-бириңларни
илһамландуруңлар. [14] Дәсләптики ишәнчимизни бошаштурмай ахир-ғичә
давамлаштурсақла, Әйса Мәсиһ билән биллә һәммидин ортақ
һөзүрлинимиз.
[15] Жуқурида ейтилғинидәк,

«Бүгүн Худаниң авазини аңлиғиниңларда,
Әждатлириңлар Худаға хаинлиқ қилған күнләрдикидәк
Жаһиллиқ қилмаңлар».

[16] Худаниң авазини аңлап туруп, Униңға хаинлиқ қилғанлар кимләр еди?
Муса пәйғәмбәр ғалибилик һалда Мисирдин елип чиққан әшу
исраилларниң һәммиси әмәсму? [17] Худа қириқ жил кимләргә ғәзәп-лән-ди?
Йәнила шу гуна өткүзүп, жәсәтлири чөлдә қалғанларға әмәсму? [18] Худа
кимләрни Өз арамлиғидин һөзүрләндүрмәсликкә қәсәм қилди? Худаға
бойсунмиғанларни әмәсму? [19] Булардин көрүвала-лай-мизки, улар
ишәнмигәнлиги үчүн, Худаниң арамлиғидин һөзүрли-нәлмиди.

4

Худаниң арамлиғи һәққидики вәдә

[1] Бирақ Худаниң арамлиғидин һөзүрлиниш тоғрисидики вәдиси биз үчүн
инавәтликтур. Шуңа аримиздики бирәрсиниңму бу мүмкинчиликтин
мәһрум қелишидин еһтият қилайли. [2] Худаниң арамлиғи һәққидики бу Хуш
Хәвәр худди чөлдики исраилларға аңлитилғандәк бизләргиму аңлитилди.
Лекин уларниң аңлиғанлири ишәнчи билән жуғурулмиғанлиқтин, уларға
һеч қандақ пайдиси болмиған еди. [3] Биз мәсиһийләр бу арамлиқтин
һөзүрлинәләймиз. Лекин ишәнмигәнләргә кәлсәк, дәл Худаниң ейтқинидәк:

«Шуңа ғәзәпләнгинимдә қәсәм қилғинимдәк,
Улар арамлиғимдин һәргиз һөзүрлинәлмәйду».

Худа дунияни яратқандила, һәммә ишни тамамлиған еди. [4] Чүнки
яритилишниң йәттинчи күни һәққидә Муқәддәс Язмиларниң бир айитидә
мундақ дейилгән: «Йәттинчи күни кәлгәндә, Худа яритиш ишини тамамлап
арам алди». Демәк, Худаниң арамлиғи аллибурун можут еди. [5] Бирақ

жуқурида ейтилғандәк Худа: «Улар арамлиғим-дин һәргиз
һөзүрлинәлмәйду», дегән.
6 Буниңдин билимизки, Худаниң арамлиғи тоғрисидики бу Хуш Хәвәр-ни
авал аңлиғанлар Худаға бойсунмиғанлиғи үчүн, арамлиқтин
һөзүрлинәлмиди. Лекин бу арамлиқтин чоқум һөзүрлинәләйдиғанлар бар.
7 Шуниң үчүн Худа әйнә шу арамлиқтин һөзүрлинәләйдиғанларни көздә
тутуп, узақ вақиттин кейин мәлум бир күнни «бүгүн» дәп бәкитип, бурун
ейтқан төвәндики сөзләрни Давут падиша арқилиқ Зәбурда йәнә ейтқан:

«Бүгүн Худаниң авазини аңлиғиниңларда,
Җаһиллиқ қилмаңлар».

8 Әгәр Худаниң арамлиғи әҗдадимиз Йәшу [*] исраилларни Худа беришкә
вәдә қилған Қанан зиминиға башлап киргәндики арамлиқ болсиди, Худа
кейин йәнә арамлиқ һәққидә тохтилип, «бүгүн» деми-гән болатти.
9 Қисқиси, Худаниң йәттинчи күнидики арамлиғи Худаниң Өз бәндилирини
күтүватиду.
10 Худаниң арамлиғиға киргүчиләр худди Худа дунияни яритиш ишидин
арам алғандәк, өзлириниң ишлиридин арам алиду. 11 Шуңа Худаға әйнә шу
исраиллардәк бойсунмаслиқ қилип, жиқилип чүшмәс--ли-гимиз үчүн, һәр
биримиз бу арамлиқтин һөзүрлинишкә тири-шайли.
12 Худаниң сөзи һаятий күчкә егә болған үнүмлүк сөздур. У һәр қандақ
қош бислиқ қиличтинму иштик болуп, җан билән роһни, жилик билән
боғумларни бир-биридин айриветәлигидәк өткүрлүк билән киши-ләрниң
көңлигә кирип, уларниң йошурун арзу-һәвәс вә ой-пикирлирини паш
қилиду. 13 Худадин йошуруналайдиған һеч қандақ мәвҗудат йоқтур. Биз
һесап беридиған Худа алдида һәммә нәрсә очуқ-ашкаридур.

Баш Роһанийимиз Әйса Мәсиһ

14 Худа Оғли Әйса Мәсиһ бизниң асманға чиқип кәткән улуқ Баш
Роһанийимиз болғачқа, етирап қилған ишәнчимиздә чиң турайли. 15 Чүнки
бизниң бу Баш Роһанийимиз аҗизлиқлиримизға һисдашлиқ қилмай
қалмайду. Уму бизгә охшаш һәр хил синақларға дуч кәлгән, лекин гуна
қилип бақмиғандур. 16 Шуңа җүригимиз тоқ һалда меһир-шәпкәтлик
Худаниң тәхтигә йеқинлишайли. Буниң билән Худаниң рәһим-шәпқитигә
еришип, еһтияҗлиқ вақтимизда ярдәмгә егә бола-лаймиз.

5

1 Һәр қетимлиқ баш роһаний кишиләр арисидин таллинип, өз хәлқигә
вакалитән Худаға хизмәт қилишқа тайинлинип, уларниң Худаға аталған

---

[*] **4:8** 8. Йәшу Муса пәйғәмбәрниң избасари болуп, у исраил хәлқини Худа вәдә бәргән зиминға башлап барған.

һәдийәлирини вә гуналири үчүн қилған қурванлиқ-лирини Худаға суниду
2 вә Худаниң йолини билмәй йолдин чәтнигән-ләргә мулайимлиқ билән
муамилә қилалайду, чүнки униңму нурғун аҗизлиқлири бар. 3 Шуниң үчүн
у хәлқиниң гуналири үчүнла әмәс, өз гуналири үчүнму қурванлиқ сунуши
керәк. 4 Һеч бир киши баш роһаний мәртивисигә өзлүгидин еришәлмәйду,
пәқәт Һарунға * охшаш, Худа тәрипидин чақирилғандила бу мәртивигә
еришәләйду. 5 Худди шуниңдәк Әйса Мәсиһму Баш Роһаний мәртивисигә
Өзлүги-дин еришкән әмәс. Бәлки Худа Уни тайинлап, Униңға:

«Сән Мениң Оғлумсән,
Бүгүн Мән Сениң Атаң екәнлигимни җакалидим», дегән.

6 Муқәддәс Язмиларниң йәнә бир йеридә Худа Униңға:

«Сән Малкисидиққа * охшаш тәртиптә тайинланған мәңгүлүк
Роһанийсән», дегән.

7 Әйса Мәсиһ йәр йүзидики вақтида, Өзини өлүмдин қутқуза-лайдиған
Худаниң алдида қаттиқ жиғлап туруп, көз яшлири билән дуа-тилавәт
қилған. Униң садақәтмәнлигидин дуалири Худаға йәткән еди. 8 Гәрчә У
Худа Оғли болсиму, азап чекиш җәриянида бойсунушни үгәнди. 9 У мана
мошундақ пүтүнләй бойсунғачқа, мукәммәл Баш Роһаний болуш
һөддисидин чиқип, Өзигә бойсунғучиларниң һәммиси үчүн мәңгүлүк
қутқузулуш мәнбәси болди. 10 У Худа тәрипи-дин худди Малкисидиққа
охшаш тәртиптә Баш Роһаний қилип җакаланди.

Ишәнчтин янмаслиққа агаһландуруш

11 Бу һәқтә ейтишқа тегишлик нурғун сөзлирим бар, лекин чүши-нәй
демәй аңлапла қойсаңлар, буни силәргә чүшәндүрүш тәс. 12 Гәрчә силәр
алличақан тәлим бәргүчи болушқа тегишлик болсаңларму, бирақ әмәлиятта
силәр йәнила башқиларниң Худаниң сөзи тоғриси-дики асасий билимләрни
баштин үгитишигә муһтаҗсиләр. Демәк, силәргә йемәклик әмәс, бәлки
йәнила сүт керәк. 13 Чүнки пәқәт сүткила тайинидиғанлар бовақтин
пәриқсиз болуп, уларда һәққанийәт һәққидики тәлимләрни егиләш
тәҗрибиси камдур. 14 Йемәклик болса йетилгәнләр үчүндур. Чүнки уларниң
әқли йетилиш җәриянида яхши-яманни пәриқ етишкә көнгәндур.

6

1-2 Шуниң үчүн өлүмгә елип баридиған яманлиқлардин йениш, Худаға

---

*5:4 4. Чиқиш 28:1дә хатириләнгинидәк, Худа Муса пәйғәмбәргә акиси Һарунни исраилларниң тунҗа баш роһанийи қилип тайинлаш һәққидә әмир бәргән. Һарун лавий қәбилисидин еди.

*5:6 6. 7:1-2гә қараңлар.

ишиниш, чөмүлдүрүлүшни қобул қилиш, башқиларға қол тәккүзүп дуа
қилиш, тирилдүрүлүш вә мәңгүлүк һөкүм қатарлиқ тәлимләргә қайта асас
салимиз, дәп олтармайли. Әйса Мәсиһ тоғриси-дики бу хил башланғуч
тәлимләрдә тохтап қалмай, йетилишкә қарап маңайли. 3 Худа халиса, биз
шундақ қилимиз.
4 Бәзи адәмләрни товва қилдуруп, қайтидин Худа йолиға башлаш мүмкин
әмәс. Чүнки улар бир чағларда Худаниң нури билән йорутул-ған, Худаниң
илтипатидин һөзүрләнгән, Муқәддәс Роһқа ортақ болған, 5 Худаниң
сөзиниң яхшилиғини вә келидиған заманда Худа аян қилидиған
қудрәтләрни һис қилған болсиму, 6 һалбуки улар Худа-дин ваз кәчти, Худа
Оғлини рәт қилди. Бу Худа Оғлини чапрас яғачқа қайта миқлиған һәм
Униңға даң кәлтүргән билән баравәрдур.
7 Пат-пат яққан ямғурдин териғучиларға пайдилиқ зираәтләрни өстүрүп
бәргән йәр Худадин бәрикәт алиду. 8 Әксичә тикән вә қамқақ өстүргән йәр
пайдисизлиғидин Худаниң ләнитигә қелип, ахири көйдүрүлиду.
9 Силәргә кәлсәм, қәдирлик қериндашлар, гәрчә жуқурики ишларни тилға
алған болсамму, әһвалиңларниң буниңдин яхши екәнлигигә вә
қутқузулушқа елип баридиған йолда меңиватқанлиғиңларға һәқиқий
ишинимән. 10 Худа адаләтсиз әмәстур. У һәргиз силәрниң Униңға
сиңдүргән әҗриңлар вә мәсиһийләргә қилип келиватқан хизмитиңлар
арқилиқ көрсәткән меһир-муһәббитиңларни унтумайду. 11 Пүтүн
үмүтүңларниң әмәлгә ешиши үчүн, һәр бириңларниң ахирғичә шундақ
ғәйрәт қилишиңларни арзу қилимиз. 12 Шундақ болғанда, қашаңлардин
болмай, бәлки өз ишәнчи вә сәвирчанлиғи билән Худаниң вәдисигә
еришидиғанларни үлгә қилидиғанлардин болисиләр.

Худаниң вәдиси җәзмән әмәлгә ашиду

13 Худадин үстүн туридиған һеч ким болмиғачқа, Худа Ибраһимға вәдә
қилғанда, Өз нами билән қәсәм қилип мундақ деди: 14 «Саңа чоқум бәхит
ата қилип, нурғун әвлатларни беримән». 15 Шуниң билән Ибраһим
сәвир-тақәт билән күтүп, Худаниң вәдисигә еришти.
16 Инсанлар өзлиридин үстүн туридиған бирини тилға елип, қәсәм қилиду.
Қәсәм испат һесапланғанлиғи үчүн, һәр хил талаш-тартиш-ларға хатимә
бериду. 17 Шуниңдәк, Худа Өз вәдисигә еришидиған кишиләргә Өз
ирадисиниң өзгәрмәйдиғанлиғини очуқ билдүрүш үчүн, вәдә бәргәндә
қәсәм қилди. 18 Худаниң бизгә бәргән вәдиси вә қәсими һәргиз өзгәрмәйду.
Чүнки Худа ялған сөзлимәйду. Шуңа Худадин паналиниватқан бизләр
Униң вәдиси вә қәсимидин көп илһамға еришип, көз алдимиздики үмүттә
ишәнч билән чиң туралай-миз. 19 Бу үмүт һаятимизға нисбәтән худди чиң
илинған кемә ләңгири-дәк мустәһкәм болуп, у бизни асмандики ибадәтхана
пәрдисидин өтүп, әң муқәддәс җайға киришкә йетәкләйду. 20 Әйса Мәсиһ
бизгә йол ечиш үчүн, у йәргә биздин авал киргән болуп, бизләр үчүн
Малкисидиққа охшаш тәртиптики мәңгүлүк Баш Роһаний болди.

7

Малкисидиқ һәққидә

[1] Малкисидиқ Салим шәһириниң падишаси һәм улуқ Худаниң роһанийи
болуп, Ибраһим бир қанчә падишани йеңип җәңдин қайтқан чағда, у
Ибраһим билән көрүшкән вә униңға бәхит тилигән еди. [2] Ибраһимму
еришкән олҗисиниң ондин бир үлүшини униңға атиған еди. Малкисидиқ
дегән исимниң мәнаси «Һәққанийәт пади-шаси» дегәнликтур. У Салим
шәһириниң падишаси болуп, «Салим падишаси» дегәнниң мәнаси
«Аманлиқ падишаси» дегәнлик-тур. [3] Муқәд--дәс Язмиларда униң
ата-аниси, уруқ-әвлади, нәсәби һәм униң һаяти-ниң башлиниши вә
ахирлишиши тоғрисида бирәр хатирә йоқтур. У худди Худа Оғлидәк
мәңгүлүк роһанийдур.
[4] Малкисидиқ немә дегән улуқ адәм-һә! Һәтта әҗдадимиз Ибраһим-му
олҗисиниң ондин бирини униңға атиған. [5] Лавийниң әвлатлиридин роһаний
болғанлар Тәврат қануни бойичә хәлиқтин, йәни өз қерин-даш-лиридин,
уларниң өзигә охшаш Ибраһимниң нәсли болушиға қаримай, тапқининиң
ондин бир үлүшини жиғиши керәк еди. [6] Лекин Малкисидиққа кәлсәк, у
лавий қәбилисидин болмисиму, Ибраһим еришкән олҗиниң ондин бир
үлүшини қобул қилип, Ибраһимға — Худаниң вәдисигә егә болған бир
адәмгә бәхит тилигән. [7] Шүбһи-сизки, бәхит тилигүчи бәхиткә
еришкүчидин үстүндур. [8] Ондин бир үлүшни жиғидиған лавий роһанийлар
бәри бир өлидиғанлардур. Бирақ Ибраһимдин ондин бир үлүшни қобул
қилған Малкисидиқ болса Муқәддәс Язмиларда гувалиқ берилгәндәк
йәнила һаяттур. [9] Һәтта мундақ дейишкә болидуки, ондин бир үлүшни
алидиған роһаний лавийларму әҗдади Ибраһим арқилиқ Малкиси-диққа
ондин бир үлүшни бәргән. [10] Чүнки Малкисидиқ Ибраһимни қарши алғанда
лавийлар техи туғулмиған болсиму, уларни йәнила әҗдади Ибраһим-ниң
вуҗудида, дәп қарашқа болиду. [11] Исраил хәлқигә чүширилгән Тәврат
қанунидики роһанийлиқ түзүми лавий қәбилисиниң роһаний-лири арқилиқ
жүргүзүләтти. Бирақ әгәр Худаниң инсанларни гунадин пак қилиш мәхсити
бу роһанийлар арқилиқ әмәлгә ашқан болса, ундақта бу хил түзүм асасида
тайинлан-ған Һарундәк тәртиптики әмәс, бәлки Малкисидиқтәк тәртиптики
йәнә бир роһанийниң келишиниң немә һаҗити бар еди? [12] Роһаний-лиқ
тәртиви өзгәртилгәчкә, униңға мунасивәтлик роһанийлиқ түзүми-му
өзгәртилишкә тоғра келиду. [13] Бу ейтиливатқан сөзләр дәл Әйса Мәсиһкә
қаритилған. У башқа бир қәбилидин болуп, бу қәбили-дин һеч ким
қурванлиқ суписида хизмәттә болуп бақмиған. [14] Рәбби-миз Әйса-ниң
Йәһуда қәбилисидин екәнлиги ениқ. Муса пәйғәмбәр роһанийл-ар һәққидә
тохталғанда, бу қәбилә тоғрисида бир нәрсә демигән еди.

Әйса Мәсиһ Малкисидиқтәк тәртиптики Роһанийдур

[15] Малкисидиқтәк тәртиптики башқа бир роһанийниң мәйданға келиши

роһанийлиқ түзүминиң өзгәртилгәнлигини техиму ениқлаш-турди. [16] Униң
роһанийлиққа тайинлиниши болса пүтмәс-түгимәс һаятлиқ қудритигә егә
болғанлиғидин болуп, һәргиз роһаний болғучи лавий қәбилисигә тәвә
болуш керәк дегән түзүм бойичә болмиди. [17] Бу һәқтә Муқәддәс Язмиларда:
«Сән Малкисидиққа охшаш тәртиптә тайинланған мәңгүлүк Роһанийсән»,
дәп гувалиқ берилгән. [18] Алдинқи түзүм аҗизлиғи вә пайдисизлиғи
түпәйлидин күчидин қалди. [19] Чүнки Тәврат қануни һеч кишини камаләткә
йәткүзәлмиди. Шуңа униң орниға бизни Худаға йеқинлаштуридиған
техиму яхши үмүт берилди.
[20] Униң үстигә, бу үмүт Худаниң қәсими билән капаләткә егә қилин-ди.
Илгири өткән роһанийлар Худаниң қәсимисиз роһаний болған еди. [21] Лекин
Әйса Мәсиһ болса Худаниң Униңға:

«Пәрвәрдигариң қәсәм қилди,
У қәсимидин һәргиз янмайду,
Сән мәңгүлүк Роһанийсән»,

дегән қәсими билән Роһаний болди. [22] Демәк, Әйса Мәсиһ техиму яхши
бир келишимниң кепили қилинди.
[23] Йәнә келип, илгири өткән көп роһанийлар өлүм түпәйлидин вәзиписини
давамлаштурушқа амалсиз қалғачқа, бириниң орниға йәнә бири чиққан.
[24] Лекин Әйса Мәсиһ мәңгү һаят болғачқа, Униң роһанийлиғи мәңгүлүктур.
[25] Шу сәвәптин Әйса Мәсиһ Өзи арқилиқ Худаниң алдиға кәлгәнләрни
үзүл-кесил қутқузушқа қадирдур. У мәңгү һаят болуп, улар үчүн Худаға
мураҗиәт қилиду.
[26] Әйса Мәсиһ дәл бизниң һаҗитимиздин чиқидиған Баш Роһаний-дур. У
муқәддәс, әйипсиз, пак болуп, гунакарлардин айриветилип, асмандики әң
жуқури орунға елип чиқилди. [27] У илгирики баш роһаний--лардәк һәр күни
алди билән Өз гуналири үчүн, кейин хәлиқниң гуналири үчүн қурванлиқ
сунушқа муһтаж әмәс. Чүнки У Өзини қурван қилғанда, инсанларниң
гуналири үчүн қилинидиған қурван-лиқни бир йолила ада қилди. [28] Тәврат
қануни аҗиз болған инсанни баш роһаний қилип тайинлатти, лекин Тәврат
қанунидин кейин Худа қәсәм билән қилған келишими арқилиқ, мәңгүлүк
кама-ләткә йәткү-зүл-гән Оғлини Баш Роһаний қилип тайинлиди.

8

Баш Роһанийимиз Әйса Мәсиһ

[1] Ейтқанлиримниң асасий нуқтиси шуки: асмандики улуқ Худаниң
тәхтиниң оң тәрипидә олтиридиған бир Баш Роһанийимиз бар. [2] У әң
муқәддәс жайда, йәни инсан әмәс, бәлки Пәрвәрдигаримиз Худа қурған
һәқиқий ибадәт чедирида хизмәт қилмақта.
[3] Һәр бир баш роһаний Худаға һәдийә вә қурванлиқлар сунуш үчүн

тайинлиниду. Шуниң үчүн бизниң Баш Роһанийимизму Худаға бирәр нәрсә
сунуши керәк еди. [4] Әгәр У йәр йүзидә болсиди, һәргиз роһаний болматти.
Чүнки бу йәрдә Тәврат қанунининң тәливи бойичә Худаға һәдийә сунидиған
роһанийлар аллибурунла бардур. [5] Бу роһаний-лар хизмәт қилидиған
ибадәт чедири вә униңда қилинидиған хизмәтләр пәқәтла асмандики
чедирниң вә униңда қилинидиған хизмәт-ләрниң көчүрүлмә нусхиси вә
көләңгисидур. Дәрвәқә, Муса пәйғәмбәр дәл ибадәт чедирини қурмақчи
болуватқанда, Худа униңға: «Буларниң һәммиси Мән саңа тағда көрсәткән
нусха бойичә еһтият билән ясалсун», дәп агаһландурған. [6] Әйса Мәсиһкә
берилгән роһанийлиқ вәзиписи болса, башқа роһанийларниңкидин көп
үстүндур. Шуниң-дәк, Худа билән инсанлар арисида У арқилиқ түзүлгән
кейинки келишим дәс-ләпки келишимдин көп үстүндур. Чүнки бу келишим
техиму яхши вәди-ләр үстигә қурулған.
[7] Әгәр дәсләпки келишим камчилиқсиз болса еди, кейинкисиниң һеч
қандақ һаҗити болмиған болатти. [8] Лекин Худа Өз хәлқини әйип-ләп
мундақ дегән:

«Исраил вә Йәһудийә хәлиқлири билән
Йеңи бир келишим түзидиған күнләр келиду.
[9] Бу келишим Мән уларниң әҗдатлирини Мисирдин чиқириш үчүн,
Уларниң қоллирини тутуп түзгән келишимдәк болмайду.
Чүнки улар келишимимгә садиқ болмиди,
Шуңа Мәнму улардин нәзәримни йөткидим.
[10] У күнләрдин кейин, исраил хәлқи билән түзидиған келишимим
мундақ:
Қанунлиримни уларниң әқлигә салимән,
Қәлбигә пүтимән.
Мән уларниң Худаси болимән.
Уларму Мениң хәлқим болиду.
[11] Һеч кимниң өз жутдишиға, өз қериндишиға:
‹ Пәрвәрдигарни тонуңлар ›, дәп әқил үгитишиниң һаҗити қалмайду.
Чүнки гадайдин ханғичә
Һәммиси Мени тонуйду.
[12] Яманлиқлирини кәчүримән,
Гуналирини көңлүмдә сақлимаймән».

[13] Демәк, Худа бу келишимни «Йеңи» дейиш арқилиқ бурунқисиниң вақти
өткәнлигини көрсәтти. Вақти өткән, конириған нәрсә узун өтмәй йоқилиду.

9

Кона келишим дәвридики ибадәт

[1] Кона келишим дәвридә ибадәт қаидилири вә инсанлар бәрпа қилған

ибадәт жайи бар еди. 2 Ибадәт жайида бир чедир тикилгән болуп, униң
муқәддәс жай дәп аталған бөлүмидә чирақдан, үстәл, үстәл үстидә болса
Худаға һәдийә қилинған нанлар болатти. 3 У йәрдики пәрдиниң кәйнидә әң
муқәддәс дәп аталған йәнә бир бөлүм бар еди. 4 Алтун исриқдан вә
пүтүнләй алтун билән қапланған келишим сандуғи у йәрдә еди. Сандуқниң
ичидә алтундин ясалған, манна [*] селинған комзәк, Һарунниң бихлиған
һасиси [*] вә пәризләр йезилған икки таш тахта бар еди. 5 Шан-шәрәплик
«керублар» «Меһир-шәпқәт тәхти» дәп аталған сандуқ ағзи үстигә
орнитилған болуп, қанатлири билән уни йепип туратти. Әнди мән буларни
техиму тәпсилий чүшәндүрүп олтармаймән.
6 Һәммә нәрсә мана шундақ орунлаштурулғандин кейин, роһаний-лар
чедирниң «Муқәддәс жай» дәп аталған бөлүмигә дайим кирип, ибадәт
хизмитини қилатти. 7 Бирақ «Әң муқәддәс жай» дәп аталған иккинчи
бөлүмгә пәқәт баш роһаний жилда бир қетимла кирәтти. Роһаний у йәргә өз
гуналири вә хәлиқниң наданлиғи түпәйлидин өткүзгән гуналири үчүн
аталған қурванлиқ қенини алмай кирмәтти. 8 Бу ибадәт хизмәтлириниң елип
берилиши билән, Муқәддәс Роһ бизгә шуни көрситип бәрдики, ибадәт
чедири, шундақла у вәкиллик қилған ибадәт хизмәтлири барла болидикән,
әң муқәддәс жайға баридиған йол авам хәлиққә һәргиз ечилматти. 9 Мана
булар һазирқи заман үчүн бир тәжрибә савақтур. Буниңдин шуни
көрүвелишқа болидуки, Худаға сунулған һәдийә вә қурванлиқлар ибадәт
қилғучини пак виждадлиқ қилалмайду. 10 Улар пәқәт һалал вә һарам
йемәк-ичмәк вә бойини суға селиш рәсмийәтлири билән мунасивәтлик
болуп, Худа йеңи тәртипни орнатқичә күчкә егә болған сиртқи көрүнүш
җәһәт-тики қаидә-низамлардур.
11 Лекин Әйса Мәсиһ болса гөзәл ишларни әмәлгә ашурған Баш Роһаний
болуп, адәм қоли билән ясалмиған, бу дунияға мәнсүп болмиған, асмандики
техиму улуқ вә техиму мукәммәл ибадәт чеди-риға кирди. 12 У бу әң
муқәддәс жайға өшкә яки мозайларниң қурванлиқ қенини әмәс, бәлки
Өзиниң қурванлиқ қенини төкүш арқилиқ бирла қетим кирди. Мошундақ
қилип, у инсанларниң гуналирини жуюп, инсанларни мәңгүгә азат қилди.
13 Кона келишим дәвридә өшкә вә буқиларниң қени һәм калиниң күли
напакларниң учисиға сепилсә, улар сиртқи җәһәттә тазилинип пак болатти.
14 Ундақта, Әйса Мәсиһниң қеничу? У вijданимизни өлүмгә елип
баридиған қилмишлардин пак қилип, бизни мәңгү һаят Худаға ибадәт
қилишқа техиму йетәклимәмду?! У Худаниң мәңгүлүк Роһи арқилиқ Өзини
кам-котисиз қурванлиқ сүпитидә бизниң гунали-римиз үчүн Худаға
атидиғу!
15 Шуниң үчүн Әйса Мәсиһ Худа билән инсанлар оттурисида түзүлгән

---

[*] **9:4** 4. Манна — Чиқиш 31:16гә қараңлар.
[*] **9:4** 4. Худа Һарунни рәһбәр қилип таллиғанлиғини көрситиш үчүн, униң һасисини бихлатқан еди.

Йеңи келишимниң车 васитичисидур. У арқилиқ Худа тәрипи-дин
чақирилғанлар вәдә қилинған мәңгүлүк мирасқа еришәләйду. Чүнки У
уларни гуна қилиш сәвәвидин Кона келишим тәрипидин бәкитилгән
мәңгүлүк өлүмдин ибарәт жазадин қутқузуш үчүн өлди.
[16] Әгәр вәсийәт қалдурулса, вәсийәт қалдурғучи өлмигичә, вәсийәт күчкә
егә болмайду. [17] Чүнки вәсийәт пәқәт өлүмдин кейин күчкә егә болиду.
Вәсийәт қалдурғучи һаятла болса, вәсийитиниң һеч қандақ күчи болмайду.
[18] Шуниң үчүн дәсләпки келишимму қан еқитилған-дила, андин күчкә егә
болған. [19] Муса пәйғәмбәр Тәврат қанунининиң һәр бир әмрини пүткүл
хәлиққә уқтурғандин кейин, мозай вә өшки-ләрниң суға арилаштурулған
қенини қизил жуң жипта бағланған марҗангүл билән қанун дәстүригә вә
пүтүн хәлиққә сәпти. [20] Андин у: «Бу қан келишим қенидур. У Худа әмәл
қилишиңларға әмир қилған келишимни күчкә егә қилиду», деди. [21] У йәнә
ибадәт чедириға вә чедирда қурванлиқ қилишқа ишлитилидиған пүткүл
сайманларниң үстигә қан сәпти. [22] Дәрвәқә, Тәврат қануни бойичә һәммә
нәрсә дегидәк қан билән паклиниду. Қурванлиқ қени төкүлмәй, гуналар
кәчүрүм қилинмайду.
[23] Шу сәвәптин асмандикигә тәхлит қилип ясалған бу нәрсиләр мошу усул
билән паклиниши керәк еди. Бирақ асмандики нәрсиләр болса булардин
көп яхши қурванлиқлар билән паклиниши керәк. [24] Шуңа Әйса Мәсиһ
Худаниң һозурида болуп бизгә вәкиллик қилиш үчүн, асмандики ибадәт
жайиға тәхлит қилинған, адәм қоли билән ясалған муқәддәс жайға әмәс,
бәлки асманниң өзигә кирди.
[25] У йәһудийларниң баш роһанийидәк, жилму-жил қурванлиқ қилинған
һайванларниң қенини елип, әң муқәддәс жайға қайта-қайта киргини йоқ.
[26] Әгәр шундақ қилишниң зөрүрийити болған болса, дуния яритилғандин
бери Әйса Мәсиһниң қайта-қайта азап чекип қурван болушиға тоғра
келәтти. Лекин Әйса Мәсиһ мана бу ахир заманда инсанларни гунадин азат
қилиш үчүн, бир йолила оттуриға чиқип Өзини қурван қилди. [27] Һәммә
адәмниң бир қетим өлүши вә өлгәндин кейин сораққа тартилиши
бәкитилгән. [28] Шуниңдәк, Әйса Мәсиһму нурғун кишиләрниң гуналирини
Өз үстигә елиш үчүн, бирла қетим қурван болди. У қайта кәлгәндә,
инсанларниң гуналириниң төләмигә қурван болуш үчүн әмәс, бәлки Өзини
күткәнләрни үзүл-кесил қутқузуш үчүн келиду.

10

Әйса Мәсиһниң бир қетимлиқ қурванлиғи

[1] Тәврат қануни Әйса Мәсиһ кәлгүсидә елип келидиған гөзәл ишларниң өз
әйнини әмәс, бәлки униң көләңгисинила сүрәтләп бериду. Шу сәвәптин
Тәврат қануни өзигә әмәл қилип, жилму-жил охшаш қурванлиқларни аташ
арқилиқ Худаға ибадәт қилидиған адәмләрни һәргизму гуналиридин пак
қилалмайду. [2] Әгәр пак қилали-ған болса, қурванлиқ қилиш

ахирлишаттидә, ибадәт қилғучиларму гуналиридин бирақла паклинип,
виждани йәнә өз гуналири түпәйли-дин азапланматти. 3 Һалбуки, у
қурванлиқлар уларға өз гуналирини һәр жили әслитип туриду. 4 Чүнки буқа
вә өшкиләрниң қени инсанлар-ни гунадин һәргиз пак қилалмайду. 5 Шуниң
үчүн Әйса Мәсиһ дунияға кәлгәндә мундақ дегән:

«Инсанлардин қурванлиқ вә һәдийәләрни тәләп қилмидиң,
Лекин Мән үчүн бир тән һазирлидиң.
6 Көйдүрмә қурванлиқ вә гуна үчүн сунулған башқа қурванлиқлардинму
хурсән болмидиң.
7 Шуңа дедимки, ‹ Әй Худа, Сениң қанун дәстүрүңдә Мән тоғрилиқ
йезилғинидәк,
Сениң ирадәңни ишқа ашуруш үчүн кәлдим ›».

8 Әйса Мәсиһ алди билән Худаға: «Қурванлиқ вә һәдийәләрни тәләп
қилмидиң. Көйдүрмә қурванлиқ вә гуна үчүн сунулған башқа
қурван-лиқ-лардинму хурсән болмидиң», дегән. Бу қурванлиқлар Тәврат
қанунининиң тәливи бойичә қилинсиму, У йәнила шундақ дегән. 9 Андин
кейин йәнә: «Сениң ирадәңни ишқа ашуруш үчүн кәлдим», дегән. Демәк,
Худа кейинки қурванлиқни күчкә егә қилиш үчүн, бурунқи қурванлиқ
қилиш қаидисини әмәлдин қалдурди. 10 Худаниң бу ирадиси бойичә Әйса
Мәсиһниң Өз тенининиң бир йолила қурван қилиниши арқилиқ биз гунадин
паклинип, Худаға аталдуқ.
11 Роһанийлар һәр күни қурванлиқ суписи алдида туруп, ибадәт
хизми-тини қилиш үчүн гуналарни жуялмайдиған охшаш хилдики
қурванлиқларни Худаға қайта-қайта суниду. 12 Бирақ бизниң Роһанийи-миз
болса Өзини қурван қилиш билән гуналарни жуйидиған бирла қетимлиқ,
мәңгү инавәтлик қурванлиқни Худаға сунди. Андин У Худаниң оң йенида
олтирип, 13 дүшмәнлиринин Өз айиғи астида тиз пүктүрүлүшини күтмәктә.
14 У мошу бир қурванлиқ билән өзини Худа-ға атиған кишиләрни Худаниң
алдида мәңгү мукәммәл қилди. 15 Муқәддәс Язмиларда хатириләнгәндәк,
Муқәддәс Роһму бу һәқтә бизгә гувалиқ бериду. У авал мундақ дәйду:

16 «У күнләрдин кейин, улар билән түзидиған келишимим мундақ:
Қанунлиримни уларниң қәлбигә салимән, әқлигә қуйимән».

17 Андин йәнә мундақ дәйду:

«Уларниң гунайи вә яманлиқлирини
Көңлүмдә қайта сақлимаймән».

18 Шуңа гуналар кәчүрүм қилинған екән, йәнә гуналар үчүн қурван-лиқ
қилишниң һажити қалмайду.

Худаға йеқинлишайли

[19] Шуниң үчүн, әй қериндашлар, Әйса Мәсиһниң қурванлиқ қени арқилиқ
асмандики әң муқәддәс җайға җүригимиз тоқ һалда кирәләй-миз. [20] Чүнки
Әйса Мәсиһ Өз тениниң қурван болуши арқилиқ асмандики ибадәтхана
пәрдисидин өтүп, биздин авал у йәргә киргән болуп, у һаятлиққа
йетәкләйдиған йеңи бир йолни бизгә ечип бәрди. [21] Худаниң аилисигә, йәни
мәсиһийләр җамаитигә җавапкәр бир Баш Роһанийимиз болған екән,
[22] мустәһкәм ишәнч вә сәмимий қәлб билән Худаға йеқинлишайли. Чүнки
диллиримиз Әйса Мәсиһниң қениниң сепилиши билән виждан азавидин
халас болған вә бәдинимиз пакиз су билән жуюлғандәк пакланған.
[23] Башқилар алдида етирап қилған үмүтүмиздә иккиләнмәй чиң турайли.
Чүнки вәдә бәргүчи Худа ишәнч-ликтур. [24] Меһир-муһәббәт көрситиш вә
яхши иш қилиш үчүн бир-биримизни қандақ илһамландурушни ойлайли.
[25] Бәзиләрдәк мәсиһийләр җамаитидә җәм болуш вә Худаға ибадәт
қилиштин баш тартмайли. Әксичә дайим җәм болуп, бир-биримизни
илһамланду-райли. Болупму Әйса Мәсиһниң қайта келидиған күнининң аз
қалған-ли-ғини билгән екәнмиз, техиму шундақ қилайли.
[26] Һәқиқәтни тонуп туруп, йәнила қәстән гуна * өткүзүвәрсәк, у чағда
гуналар үчүн сунулидиған башқа бир қурванлиқ йоқтур. [27] Бизгә
қалидиғини пәқәт сорақ вә Худа билән қаршилишидиған-ларни өртәп
түгитидиған ялқунлуқ отни қорқунуч ичидә күтүштур. [28] Тәврат қануниға
хилаплиқ қилған киши икки яки үч гувачиниң испати болсила, кәңчилик
қилинмай өлтүрүләтти. [29] Ундақта, бир киши Худа Оғлини дәпсәндә қилса,
Худаниң келишимини күчкә егә қилған вә өзини паклиған қанға сәл қариса,
өзигә шәпқәт қилған Муқәддәс Роһни һақарәт қилса, техиму еғир җазаға
лайиқ болмамду?! [30] Чүнки Тәвратта: «Интиқам Мениң, җазасини Өзәм
беримән» вә «Пәрвәр-дигар Өз хәлқини сораққа тартиду», дегүчиниң Худа
екәнли-гини билимиз. [31] Мәңгү һаят Худа тәрипидин җазаға тарти-лиш
немә дегән қорқунучлуқ-һә!
[32] Худа қәлбиңларни йоруткан әшу күнләрни есиңларда тутуңлар. Шу
вақитларда азап-оқубәтлик күрәшләргә бәрдашлиқ берип, ишәнчиң-ларда
чиң турдуңлар. [33] Бәзидә хәлқиаләм алдида һақарәт вә харлинишларға
учридиңлар. Бәзидә өзәңларға охшаш муамилигә учриғанлар тәрәптә
турдуңлар. [34] Мәһбус мәсиһийләрниң дәрдигә ортақ болдуңлар.
Мал-мүлкүңлар буланғандиму, кәлгүсидә техиму гөзәл, бақий байлиққа егә
болидиғанлиғиңларни билгәчкә, хошаллиқ билән қобул қилдиңлар.
[35] Шуниң үчүн җасаритиңларни йоқатмаңлар. Бу җасарәтниң мукапити
интайин зордур. [36] Худаниң ирадиси бойичә иш қилип, Униң вәдә
қилғанлириға муйәссәр болуш үчүн, сәвир қилишиң-ларға тоғра келиду.
[37] Чүнки Муқәддәс Язмиларда Худа мундақ дегән:

---

* **10:26** 26. Бу йәрдики гуна Әйса Мәсиһтин тенишқа қаритилған.

«Кәлгүчи пат йеқинда келиду, кечикмәйду.
38 Мән ‹ Һәққаний › дегән адәм, ишәнчи билән яшайду.
Әгәр у ишәнчидин янса, униңдин хурсән болмаймән».

39 Бирақ биз ишәнчидин йенип һалак болидиғанлардин әмәс, бәлки ишәнч қилип қутқузулушқа еришидиғанлардиндурмиз.

11

Ишәнч

1 Ишәнч Худаниң вәдисигә бағланған үмүтниң әмәлгә ашидиған-лиғиға болған ишәнч, көрүнмәйдиған можутлуққа болған қайиллиқтур.
2 Әждатлиримиз мана мошундақ ишәнч билән Худаниң махтишиға сазавәр болған.
3 Биз ишәнч арқилиқ каинатниң Худаниң әмри билән яритилған-лиғини, биз көрәләйдиған мәвжудатларниң көргили болидиғандин бәрпа болмиғанлиғини чүшинәләймиз.
4 Һабилниң Қабилниңкидинму яхши бир қурванлиқни Худаға атиши ишәнчи сәвәвидин болди. Һабилниң ишәнчи сәвәвидин Худа уни һәққаний адәм дәп жакалиди вә униң атиғанлирини қобул қилди. Һабил гәрчә өлгән болсиму, ишәнчи билән йәнила бизгә сөзләват-қандәк турмақта.
5 Ишәнчи сәвәвидин Һанух өлмәй турупла асманға көтирилди. Һеч ким уни тапалмиди, чүнки Худа уни Өз йениға елип кәткән еди. Асманға көтирилиштин илгири униң Худани хурсән қилған адәм екәнлиги
жакаланған еди. 6 Демәк, ишәнч болмай туруп, Худани хурсән қилиш
мүмкин әмәс. Чүнки Худаниң алдиға келидиған киши Униң бар екәнлигигә вә Уни издигәнләргә издәш әжрини қайтури-ди-ғанлиғиға ишиниши керәк.
7 Ишәнчи сәвәвидин Нуһ пәйғәмбәр техи көрүлүп бақмиған вақиә-ләр һәққидә Худа тәрипидин агаһландурулғанда, Худаниң сөзигә бойсу-нуп, пүтүн аилисидикиләрни қутқузуш үчүн бир кемә ясиди. Һәм ишәнчи арқилиқ дуниядики адәмләрниң қилмишлириниң жазали-нишқа лайиқ екәнлигини көрситип бәрди. Ишәнчи сәвәвидин у Худа тәрипидин һәққаний адәм дәп жакаланди.
8 Ишәнчи сәвәвидин Ибраһим Худа униңға бәрмәкчи болған зимин-ға чақирилғанда, у Худаға бойсунуп, қәйәргә баридиғанлиғини билмәй туруп
йолға чиқти. 9 У вәдә қилинған жайға берип, бу яқа жутта чедирларда туруп,
ишәнчи билән яшиди. Худаниң Ибраһимға қилған вәдисиниң мирасхорлири болған Исһақ вә Яқупларму шундақ чедир-лар-да турди.
10 Ибраһимниң шундақ қилишидики сәвәп, у Худа тәрипи-дин лайиһилинип селинған, һули мустәһкәм мәңгүлүк шәһәр-ни күткән еди.
11 Гәрчә Ибраһим қерип қалған, аяли Сарә болса туғут йешидин өткән болсиму, Ибраһимниң ишәнчи сәвәвидин Худа униңға пәрзәнт көрүш шәривини ата қилди. У өзигә вәдә қилған Худаниң ишәнчлик екәнлигини

билəтти. [12] Буниң билəн бир адəмдин, болупму йеши бир йəргə берип қалған
адəмдин асмандики юлтузлардəк көп вə деңиз бойидики қумдəк сансиз
əвлатлар барлиққа кəлди.
[13] Ишəнчи бар бу кишилəр Худа вəдə қилғанларға муйəссəр болмай
турупла алəмдин өтти. Бирақ улар һаят вақтида ишəнчи билəн жирақни
көрүп, бу вəдилəрниң кəлгүсидə əмəлгə ешишини хурсəн-лик билəн күткəн
вə өзлириниң йəр йүзидə яқа жутлуқ вə мусапир екəнлигини етирап
қилишқан еди. [14] Уларниң бундақ етирап қилиши өзлири тəвə болған
маканға тəшна болуватқанлиғини ипадилигəн-ликтур. [15] Улар өз жутини
сеғинған болса, қайтип кетиш пурсити болған болатти. [16] Лекин улар
техиму яхшисиға, йəни асмандики мака-ни-ға тəлпүнди. Шуниң үчүн Худа
уларниң Худаси дəп атилиш-тин номус қилмайду. Худаниң асманда улар
үчүн бир шəһəр һазирлиған-лиғиниң өзи буниң испатидур.
[17-18] Ибраһим Худа тəрипидин синалғинида, ишəнчи сəвəвидин оғли
Исһақни қурванлиқ сүпитидə Худаға атиди. Гəрчə Худа униңға, «Мəн саңа
вəдə қилған əвлатлириң Исһақтин келип чиқиду», дегəн болсиму, у йəнила
бирдин-бир оғлини қурван қилишқа тəйяр еди. [19] Ибраһим Исһақ өлгəн
тəғдирдиму, Худаниң уни тирилдүрəлəйдиғанлиғиға ишəнди. Мундақчə
ейтқанда, Ибраһимға нисбəтəн Худа Исһақни өлүмдин тирилдүрүп,
қайтуруп бəрди.
[20] Ишəнчи сəвəвидин Исһақ оғуллири Яқуп билəн Əсавниң кəлгүси үчүн
хəйирлик дуа қилди.
[21] Ишəнчи сəвəвидин Яқуп алəмдин өтүш алдида Йүсүпниң икки оғли
үчүн хəйирлик дуа қилип, һасисиға тайинип туруп, Худаға сəждə қилди.
[22] Ишəнчи сəвəвидин Йүсүп сəкратқа чүшүп қалғанда, исраилларниң
Мисирдин чиқип кетидиғанлиғини алдин-ала ейтти һəм кетишидə өзиниң
устиханлириниму елип кетишни тапилиди.
[23] Ишəнчи сəвəвидин Муса пəйғəмбəр туғулғанда, униң ата-аниси уни үч
ай йошурди. Чүнки улар Мусаниң адəттики бала əмəс екəнлигини көрди,
падишаниң пəрманидинму қорқмиди. [24] Ишəнчи сəвəвидин Муса
пəйғəмбəр чоң болғандин кейин, Мисир падишасиниң қизиниң оғли болуш
салаһийитини рəт қилди. [25] У гуналиқ ишларни қилиштин келидиған
вақитлиқ хошаллиқтин һөзүрлинишниң орниға, Худаниң хəлқи билəн
биллə азап чекишни таллиди. [26] У Худа əвəтишкə вəдə қилған
Қутқазғучи-Məсиһ үчүн харлинишни, Мисирниң ғəзнисидики байлиққа егə
болуштинму əвзəл билди. Чүнки у асмандики мукапатни күтүвататти.
[27] Ишəнчи сəвəвидин у Мисирдин кəтти. Чүнки у көзгə көрүнмəйдиған
Худани көрүп турғандəк Униңға ишинип, падишаниң ғəзивидинму
қорқмай, өз йолиға меңивəрди. [28] Ишəнчи сəвəвидин у Худаниң əмри
бойичə исраилларға «Өтүп кетиш» кечисиниң тамиғи-ни * тəйярлаш вə
боғузланған қурванлиқларниң қенини ишик кешəкли-ригə сүркəшни

***11:28** 28. Чиқиш 12-бапқа қараңлар.

буйриди. Униң бундак қилиши җан алғучи периштәниң исраилларниң
тунҗа туғулғанлириға тәгмәслиги үчүн еди.
29 Ишәнчи сәвәвидин исраиллар Қизил деңиздин қуруқлукта маңған-дәк
меңип өтти. Бирақ уларни қоғлап кәлгән мисирлиқлар ушбу деңиз-дин
өтмәкчи болғанда, су уларни ғәриқ қилди.
30 Ишәнчи сәвәвидин исраиллар йәттә күн Ериха * шәһәр сепилини
айланғандин кейин, сепил өрүлди.
31 Ишәнчи сәвәвидин паһишә аял Раһаб исраил чарлиғучилирини
достларчә күтүвалғачқа, Худаға бойсунмиған өз шәһиридикиләр билән
бирликтә өлтүрүлмиди.
32 Йәнә немә дәй? Гидон, Барақ, Шимшон, Йифтах, Давут, Самуил вә
башқа пәйғәмбәрләр тоғрисида ейтип кәлсәм вақит йәтмәйду. 33 Улар
ишәнчи билән әтрапидики дөләтләрни бойсундурди, адиллиқ билән дөләт
башқурди, Худа вәдә қилғанларға ериште, ширлар үстидин ғалип кәлди, *
34 дәһшәтлик отни өчүрди, қиличтин қечип қутулди, аҗиз-лиқ-тин күчәйди,
җәңләрдә батурлуқ көрсәтти, дүшмән қошун-лирини мәғлуп қилди.
35 Ишәнчи сәвәвидин бәзи аяллар өлүп кәткән уруқ-туққанлирини өлүмдин
қайтурувалди.
Бәзи кишиләр болса кәлгүсидә өлүмдин тирилип техиму яхши бир
һаятлиққа еришиш үчүн, искәнҗиләргә * бәрдашлиқ берип өлүшкә рази
болдики, ишәнчидин ваз кечип зиндандин азат болушни халимиди. 36 Йәнә
бәзиләр мәсқириләргә учрап қамчиланди, бәзиләр һәтта кишәнлинип
зинданға ташланди, 37 чалма-кесәк қилип өлтүрүл-ди, һәрә билән
һәрилинип парчиланди, қиличлинип өлтүрүлди, қой-өшкә терилирини
йепинча қилған һалда сәрсан болуп жүрди, намрат-лиқта яшиди,
зиянкәшликләргә учриди, хорланди. 38 Чөлләрдә вә тағларда сәргәрдан
болуп, өңкүрләрдә вә гәмиләрдә йошурунуп жүрди. Улар бу дунияға зайә
кәткән еди.
39 Уларниң һәммиси ишәнчи билән Худани хурсән қилған болсиму,
уларниң ичидә бирәрсиму һаят вақтида Худа вәдә қилғанларниң һәммисигә
толуқ еришкини йоқ. 40 Чүнки Худаниң техиму яхши бир плани бойичә
бизму Худа тәрипидин камаләткә йәткүзүлидиғанларниң ичидә болғачқа,
улар биз билән биллә Худаниң камаләткә йәткүзүш вәдисигә еришиду.

***11:30** 30. Ериха — исраиллар Мисирдики қуллуқтин қутулуп, Худа беришкә вәдә қилған Қанан зиминида җәң қилмай туруп егилигән тунҗа шәһәр.

***11:33** 33. Бир қетим Даниял пәйғәмбәр шир овисиға ташланған, бирақ у Худаға болған ишәнчи сәвәвидин қутулуп қалған.

***11:35** 35. Нәрсиләрни сиқидиған, қисидиған әсвап.

12

Худа Өз пәрзәнтлирини тәрбийиләйду

[1] Бизгә ишәнч билән яшашниң немә екәнлигини көрсәткән әшу кишиләр
худди гувачилардәк әтрапимизда болған екән, бизгә тосқунлуқ қилидиған
һәр хил ишлардин вә бизни чирмавалған гуналардин қол үзүп, алдимиздики
мусапини чидамлиқ билән бесип өтәйли. [2] Көзүмиз ишәнчимизниң
асасчиси вә мукәммәлләштүргүчиси болған Әйса Мәсиһтә болсун. У Өзини
күткән хошаллиқ үчүн, чапрас яғачтики азапқа бәрдашлиқ бәрди һәм
бундақ һақарәтлик өлтүрү-лүшкә писәң қилмиди. Шуниңдин бу ян У
Худаниң тәхтиниң оң тәрипидә олтармақта.
[3] Роһуңлар чүшүп, җасаритиңларни йоқатмаслиғиңлар үчүн, Әйса
Мәсиһниң гунакарларниң шунчә хорлашлириға қандақ бәрдашлиқ
бәргәнлигини ойлап көрүңлар. [4] Гунаға қарши күришиңларда техи қан
аққузуш дәриҗисигә берип йәтмидиңлар. [5] Худаниң силәрни Өз
пәрзәнтлирим дәп илһамландуридиған Муқәддәс Язмилардики мону
сөзлирини унтудуңларму?

«Пәрзәндим, Пәрвәрдигарниң тәрбийисигә сәл қарима,
Әйиплишидин роһсизланма,
[6] Чүнки Пәрвәрдигар сөйгәнлиригә тәрбийә бериду,
Пәрзәндим дәп қобул қилғанларни чивиқлайду».

[7] Азап чәккиниңларни Худаниң тәрбийиси дәп билип, униңға бәрдаш--лиқ
бериңлар. Чүнки силәрниң тәрбийә елишиңларниң өзи Худаниң силәрни
пәрзәндим дәп муамилә қилидиғанлиғини көрси-тиду. Қайси пәрзәнт атиси
тәрипидин тәрбийиләнмисун? [8] Шуниң үчүн Худаниң пәрзәнтлириниң
һәммиси Худа тәрипидин тәрбийили-ниду. Әгәр Худаниң пәрзәнтлири
алидиған тәрбийидин мәһрум болсаңлар, һәқиқий пәрзәнткә әмәс, бәлки ата
тәрбийиси көрмигән һарамдин бол-ған пәрзәнткә охшап қалисиләр.
[9] Йәр-йүзидики атимиз-ниң тәрбийи-сини қобул қилип, уларни һөрмәтләп
кәлдуқ. Шундақ екән, асмандики Атимизға техиму бойсунуп яшишимиз
керәк әмәсму?
[10] Йәр-йүзидики атимиз бизни пәқәт өзи мувапиқ көргән йол бойичә
вақитлиқ тәрбийиләйду. Лекин Худаниң тәрбийиси һемишәм бизниң
пайдимиз үчүндур. У бизни Өз паклиғидин һөзүрләндүрүш үчүн
тәрбийиләйду. [11] Қаттиқ тәрбийә билән түзитилгән адәм түзитиш берилгән
вақитниң өзидә хошал болмайду, көңли бузулиду. Бирақ кейин у бундақ
түзитиш билән тавлинип, аманлиқ вә һәқғанийлиқ йолида маңиду.
[12] Шуниң үчүн талған қолуңларға мәдәт берип, пүкүлгән тизиңлар-ни
русләңлар. [13] Силәргә әгәшкән «асқақларниң» жиқилип чүшмәслиги үчүн
маңған йолуңлар түз болсун. Буниң билән силәр уларниң шипа тепишиға
ярдәм берәләйсиләр.

Еһтият билән яшаңлар

[14] Кишиләр билән инақ өтүшкә вә пак яшашқа тиришиңлар. Чүнки пак
яшимиған киши Рәбкә йеқинлишалмайду. [15] Диққәт қилиңларки, һеч ким
Худаниң меһир-шәпқитидин мәһрум қалмисун. Силәргә зиян йәткүзидиған
вә көпчиликни зәһәрләйдиған, адавәтниң гияси араңларда йилтиз
тартмисун. [16] Һеч ким җинсий әхлақсизлиқ қилми-сун яки тунҗа оғуллуқ
мирас һоқуқини бир вақлиқ тамаққа сатқан Әсавға охшаш, Худаға
беһөрмәтлик қилмисун. [17] Силәргә мәлумки, Әсав кейин атисиниң
хәйирлик дуасини елишни ойлисиму, рәт қилин-ди. У пушайман қилип, дуа
елиш үчүн һәтта көз яшлирини еқитип ялвурған болсиму, кечиккән еди.
[18] Силәр исраиллар Тәврат қанунини қобул қилған, қол билән тутқили
болидиған, ялқунлап от йенип туруватқан һәм қара булут, қараңғулуқ, қара
боран қаплиған Синай теғиға кәлмидиңлар. [19] У җайда чақириқ канийиниң
садаси билән сөзлигән авазни аңлиғанлар: «Бундақ сөзләр әнди бизгә
ейтилмисикән!» дәп Худаға ялвурған еди. [20] Чүнки «Әгәр бу таққа һәтта
бирәр һайван йеқин кәлсиму, чалма-кесәк қилип өлтүрүлсун» дегән әмир
уларға наһайити еғир кәлгән еди. [21] У көрүнүш шундақ қорқунучлуқ едики,
һәтта Муса пәйғәм-бәрму: «Бәк қорқуп титрәп кәттим», дегән еди.
[22] Силәр Сион теғиға, йәни мәңгү һаят Худаға тәәллуқ — асмандики
Йерусалимға кәлдиңлар. У һейт-мәрикә хошаллиғиға чөмгән он миңлиған
периштәләр жиғилған, [23] исимлири асманда йезилған тунҗа туғулғанлар *
җәм болидиған, пүтүн инсанларниң сорақчиси Худа бар болған, камаләткә
йәткүзүлгән һәққаний кишиләрниң роһлири мәжут болған, [24] Йеңи
келишимниң васитичиси Әйса Мәсиһ һәм Униң сепилгән қени болған
җайдур. Бу сепилгән қан Һабилниң қенидәк интиқам дәп һөкүрәп
жиғлашниң орниға, гуналарни кәчүрдүм, дәп капаләт бериду.
[25] Силәргә буларни ейтқан Худадин йүз өрмәсликкә диққәт қилиңлар.
Чүнки бу аләмдә өзлирини агаһландурғучи Муса пәйғәмбәрни рәт қилған
исраиллар бундақ қилишниң җазасидин қутулал-миған йәрдә, асмандики
бизни агаһландурғучини рәт қилсақ, у җазадин биз қандақ-му
қутулалаймиз?! [26] Худа Синай теғидин сөзлигәндә, Униң авази зимин-ни
зил-зилигә кәлтүргән еди. Лекин әнди У: «Йәнә бир қетим зиминнила әмәс,
асманниму зил-зилигә кәлтүримән», дәп вәдә қилди. [27] «Йәнә бир қетим»
дегән бу сөз зил-зилигә кәлтүрүлидиған-лар-ниң, йәни яритилған
нәрсиләрниң зил-зилә билән йоқитилип, зил-зилигә
кәлтүрү-лмәйдиғанларниң мәңгү сақлинишидин ибарәт мәнани билдүриду.
[28] Шуниң үчүн зил-зилигә кәлтүрүлмәйдиған бир падишалиққа муйәс--сәр
болғинимиздин миннәтдар болуп, Худани хурсән қилиди-ған һөрмәт вә
әйминиш билән Худаға ибадәт қилайли. [29] Чүнки Худайи-миз һәммини
һалак қилалайдиған отқа охшайду.

---

*__12:23__ 23. Тунҗа туғулғанлар — бу йәрдә һәзрити Әйсаға ишинип, Худаниң пәрзәнди дәп һесапланғанларни көрситиду.

13

Худани хуш қилиш

1 Бир-бириңларға һемишәм қериндашларчә меһир-муһәббәт көрситиңлар.
2 Натонуш кишиләргә меһмандост болушни унту-маң--лар. Чүнки бәзиләр
меһмандостлуқ билән билмәстин периштә-ләрни меһман қилған. 3 Зинданға
ташланған мәсиһийләрни улар билән биллә зинданда турғандәк яд етип,
ярдәм қилиңлар. Хорланғанларни худди өзәңларму хорланғандәк һис
қилип, яд етип туруңлар.
4 Һәммә адәм некани һөрмәт қилсун. Әр-хотун бир-биригә садиқ болсун.
Чүнки Худа некасиз җинсий мунасивәттә болғанлар вә җори-сиға садиқ
болмиғанлардин һесап алиду. 5 Өзәңларни мал-дунияға урмаңлар. Бариға
қанаәт қилиңлар. Тәвратта Худа мундақ дегән:

«Сәндин әсла айрилмаймән,
Сени әсла ташлимаймән».

6 Шуңа Зәбурда йезилғандәк җүрәклик ейталаймизки:

«Қорқмаймән, Рәббим ярдәмчимдур.
Кишиләр мени немә қилалисун?»

7 Худаниң сөзини силәргә йәткүзгән йетәкчиләрни есиңларда тутуңлар.
Уларниң һаятиниң нәқәдәр яхши мевиләрни бәргәнлигини әсләп, улар-ниң
ишәнчидин үлгә елиңлар.
8 Әйса Мәсиһ түнүгүн, бүгүн вә мәңгү өзгәрмәйду. 9 Шуниң үчүн һәр хил
ғәйри тәлимләрниң аздурушиға берилип, туюқ йолға кирип қалмаңлар.
Өзәңларни йемәкликләр тоғрисидики қаидиләргә риайә қилиш билән әмәс,
Худаниң меһир-шәпқити билән мустәһкәмләңлар. Чүнки бундақ
қаидиләргә риайә қилишниң һеч қандақ қиммити йоқтур.
10 Бизләрниң шундақ бир қурванлиқ супимиз * барки, биз униң-дики
гуналарниң төләми үчүн аталған қурванлиқтин һозур-линә-ләймиз. Әйни
чағда ибадәт чедирида хизмәттә болған роһанийлар болса гуналарниң
төләми үчүн аталған қурванлиқлардин һозүрлинәл-мәтти.
11 Бу гуналарни көчүрүм қилишниң капалити сүпитидә өлтүрүл-гән
һайванларниң қени баш роһаний тәрипидин әң муқәддәс җайға елип
кириләтти, тени болса қарарғаһниң сиртида көйдүрүлиду. 12 Шуңа Әйса
Мәсиһму Өз қени билән хәлиқни пак қилип, Худаға аташ үчүн, шәһәр
дәрвазисиниң сиртида азап чекип өлди. 13 Шундақ екән, бизму қарарғаһниң

---

*__13:10__ 10. Бу һәзрити Әйса инсанларниң гунайи үчүн миқлинип
өлтүрүлгән чапрас яғачни көрситиду. Қурванлиқтин һозүрлиниш болса
Әйса Мәсиһ ата қилған йеңи һаяттин һозүрлиниш демәктур.

сиртиға чиқип, * Униң йениға берип, У һақарәтләргә учриғинида бәрдашлиқ
бәргинидәк, бизму һақарәт-ләргә бәрдашлиқ берәйли. [14] Йәр-йүзидә мәңгү
можут болидиған шәһиримиз йоқ. Биз кәлгүсидики шәһәргә
интилмәктимиз. [15] Шу сәвәвидин һемишәм Әйса Мәсиһ арқилиқ Худаға
мәдһийилиримизни қурванлиқ сүпитидә атайли, йәни өз ағзимиз билән
Униң намини етирап қилайли. [16] Яхшилиқ қилишни вә башқиларни
өзимиздә бар болғандин тәң һөзүрләндүрүшни унтумайли. Чүнки Худа
бундақ қурванлиқлардин хурсән болиду.
[17] Йетәкчилириңларға бойсунуңлар. Уларниң сөзини аңлаңлар. Чүнки
улар өз хизмитидин Худаға һесап бәргәчкә, һемишәм силәргә агаһ болуп
туриду. Уларниң хизмитиниң ғәм-әндишә билән әмәс, хошал-хорамлиқ
билән елип берилиши үчүн, уларниң гепигә кириңлар.
[18] Биз үчүн дуа қилип туруңлар. Вижданимизниң пак екәнлигигә
ишинимиз, һәр җәһәттә тоғра йолда меңишни үмүт қилимиз.
[19] Йениң---ларға пат арида қайтип беришим үчүн, дуа қилишиңларни
алаһидә өтүнимән.

Дуа

[20] Аманлиқ бәргүчи, йәни мәңгүлүк келишимниң қени арқилиқ қой
падисиниң Баш Қойчиси болған Рәббимиз Әйсани өлүмдин тирилдүргән
Худа [21] силәрни силәр еһтияж болған барлиқ яхши нәрсиләр билән
тәминләп, Өз ирадисиниң иҗрачилири қилғай! Әбәдил-әбәд шан-шәрәпкә
лайиқ болған Әйса Мәсиһ арқилиқ силәрни Өзини хурсән қилидиған
ишларни қилишқа йетәклигәй, амин!

Ахирқи сөз

[22] Қериндашлирим, силәрдин өтүнимәнки, бу қисқиғина хәттики
несиһәтлиримни разимәнлик билән қобул қилғайсиләр. [23] Қериндi-ши-миз
Тимотийниң зиндандин қоюп берилгәнлигидин хәвәрдар болғайсиләр.
Йеқинда йенимға келип қалса, униң билән биллә силәр-ни йоқлап баримән.
[24] Барлиқ йетәкчилириңлар вә башқа мәсиһийләргә салам ейтқай-си-ләр.
Италиядин кәлгән қериндашлар силәргә салам йоллиди. [25] Худаниң
меһир-шәпқити һәммиңларға яр болғай!

---

* **13:13** 13. Қараргаһниң сиртиға чиқиш йәһудий диний әқидилиридин ваз кечишкә қаритилған болуп, бу бәкму һақарәтлик иш еди. Худди Әйса Мәсиһ Йерусалим шәһәр дәрвазисиниң сиртида миқланғанда һақарәткә каримиғанға охшаш, китапханларму йәһудий диний әқидилиридин ваз кечиши түпәйлидин учрайдиған һақарәткә каримай, Әйса Мәсиһкә йүзлиниши керәк.

Вәһийләр

Қисқичә чүшәндүрүш

Әйни вақитта Рим һөкүмранлирининң зорлуқ-зомбулуғи астида мәсиһийләр Әйса Мәсиһкә ишәнгәнлиги үчүн, шиддәтлик зиянкәшиликкә учрап, һәтта бәзи мәсиһийләр өлтүрүлгән еди. Бу китапниң муәллипи болған Юһаннаму Худаниң Хуш Хәвирини йәткүзгәнлиги үчүн, Патмос арилиға сүргүн қилинған. Дәл мошу вақитта Юһаннаға Худадин аянлар келип, Юһанна Худаниң әмри бойичә уларни йәттә мәсиһийләр җамаитигә (уларниң һәммиси бүгүнки Түркияда) йезип қалдурған.

Бу китаптики хатириләнгән аянлар кәлгүсидә болидиған ишларни, болупму Худаниң җазасини (инсанлар дуч келидиған һәр хил балаю-апәтләрни вә җапа-мәшәқәтләрни) көрситиду. Бу аянларниң символлуқ тилда ипадиләнгән көп қисимлири бәлким әйни чағдики мәсиһийләргә чүшинишлик болсиму, лекин бүгүнки китапханларға сир болуп қалған. Амма китапниң мәркизий идеяси интайин ениқ болуп, Худаниң Рәббимиз Әйса Мәсиһ арқилиқ шәйтанни өз ичигә алған барлиқ дүшмән-лири үстидин ахири ғалибә қилип, Өзиниң садиқ хәлқигә йеңи асман, йеңи зимин ата қилишидин ибарәттур.

Тезис:

1. Муқәддимә (1-бап 1-8-айәтләр)
2. Дәсләпки аламәтләр (1-бап 9-20-айәтләр)
3. Мәсиһийләр җамаәтлиригә йезилған йәттә парчә хәт (2-3-баплар)
4. Йәттә тамға билән печәтләнгән орам язма (4-баптин 8-бап 1-айәткичә)
5. Йәттә канай (8-бап 2-айәттин 11-бапқичә)
6. Йәттә башлиқ әждиһа вә икки девә (12-13-баплар)
7. Көрүнгән башқа аламәтләр (14-15-баплар)
8. Йәттә чинә (16-бап)
9. Бабил, сахта пәйғәмбәр, девә вә иблисниң тартқан җазаси (17-баптин 20-бап 10-айәткичә)
10. Ахирқи һөкүм (20-бап 11-15-айәтләр)
11. Йеңи асман, йеңи зимин (21-баптин 22-бап 5-айәткичә)
12. Хатимә (22-бап 6-21-айәтләр)

Вәһийләр

[1] Мәзкүр китап Әйса Мәсиһниң аянидур. Худа йеқин кәлгүсидә йүз
бериши муқәррәр болған вақиәләрни Өз хизмәткарлириға көрситиш үчүн,
Әйса Мәсиһкә бу аянни бәрди. Мәсиһ буни Өз периш-тәси арқилиқ
хизмәткари Юһаннаға аян қилди. [2] Юһанна Худаниң Сөзи — Әйса Мәсиһ
бәргән гувалиққа, көргәнлириниң һәммисигә гувалиқ бәрди. [3] Бу
пәйғәмбәрлик сөзләрни оқуп бәргән вә уни аңлап әмәл қилғанлар нәқәдәр
бәхитлик! Чүнки бу ишларниң әмәлгә ашидиған вақти йеқиндур.

Юһаннаниң йәттә мәсиһийләр җамаитигә салам йоллиши

[4] Мәнки Юһаннадин Асия өлкисидики йәттә мәсиһийләр җамаи-тигә
салам! Һазир вә әзәлдин Бар Болған һәм кәлгүсидә Кәлгүчидин, Униң
тәхтиниң алдидики йәттә роһтин, [*] [5] садиқ Гувачи, өлүмдин тунҗа
Тирилгүчи, дуния падишалириниң Һөкүмрани болған Әйса Мәсиһтин
силәргә меһир-шәпқәт вә аманлиқ болғай.
У бизни сөйди, Өз қени билән бизни гуналиримиздин азат қилди, [6] бизни
бир падишалиқ қилип уюштуруп, Өз Атиси Худаниң хизмити-дики
роһаний қилди. Барлиқ шан-шәрәп вә күч-қудрәт Униңға мәңгү мәнсүп
болғай, амин!
[7] Мана У булутлар үстидә кәлмәктә. Һәммә көзләр, һәтта Униң тенини
нәйзилигәнләрму Уни көриду. Йәр йүзидики пүткүл хәлиқләр Униң үчүн
һаза тутиду. Бу иш җәзмән болиду, амин!

---

[*] **1:4** 4. «Йәттә» дегән санниң камаләткә йәткән, мукәммәл дегән мәнаси бар болуп, «йәттә роһ» Худаниң Муқәддәс Роһини көрситиду.

[8] Пәрвәрдигар Худа дәйдуки: «Баш вә Ахир Өзәмдурмән. Һазир вә әзәлдин
Бар Болған һәм Мәңгү Бар Болғучимән, шундақла һәммигә қадирдурмән».

Тирилгән Мәсиһниң Юһаннаға көрүнүши

[9] Мән қериндишиңлар Юһаннамән. Биз Әйса Мәсиһкә мәнсүп
болғанлиғимиз үчүн азап-оқубәткә, Худаниң Падишалиғиға вә
сәвир-тақәткә ортақмиз. Худаниң Сөзи вә Әйса Мәсиһниң қилған
гували-ғини тарқатқанлиғим үчүн, бир мәзгил Патмос арилида мәһбус
болуп туруп қалғандим. [10] Рәббимизниң күнидә * Муқәддәс Роһниң мени
илкигә елиши билән, кәйнимдин кәлгән канай авазиға охшап кетидиған
үнлүк бир авазни аңлидим. [11] Бу аваз: «Көридиғанлириңни китап қилип яз
вә уни йәттә мәсиһийләр җамаитигә, йәни Әфәс, Измир, Пәргама, Тиятира,
Сардис, Филаделфийә вә Лаодикия шәһәр-ли-ригә әвәт», дегән еди.
[12] Маңа сөзлигүчини көрүш үчүн кәйнимгә бурулдум. Бурулғинимда,
көзүмгә йәттә алтун чирақдан [13] вә уларниң оттурисида учисидики тони
ошуғиғичә чүшүп туридиған, көксигә алтун бәлбағ бағлиған Инсан Оғлиға
охшайдиған Бири көрүнди. [14] Униң чечи ақ жуң вә қардәк аппақ еди.
Көзлири гоя ялқунлап турған оттәк еди. [15] Путлири очақта тавлинип
пақириған мисқа охшатти, авази шақирап еқиватқан суниң шавқунидәк еди.
[16] У оң қолида йәттә юлтуз тутқан болуп, ағзи-дин икки бислиқ өткүр бир
қилич чиқип туратти. Чирайи худди чиңқи чүш вақтидики қуяштәк парлақ
еди.
[17] Уни көргинимдә, айиғиға өлүктәк жиқилдим. У оң қолини учамға қоюп
мундақ деди:
— Қорқма, Тунҗа вә Ахирқи Мән болимән. [18] Һаят болғучи Өзәмдур-мән.
Мән өлгән едим, лекин әнди мәңгү һаят яшаймән. Өлүм вә өлүкләр
дияриниң ачқучи Мениң қолумда. [19] Шуниң үчүн көргәнли-риңни, йәни
һазир болуватқан вә кәлгүсидә болидиған ишларни йезип қалдур. [20] Йәттә
алтун чирақдан вә сән оң қолумда көргән йәттә юлтузниң сириға кәлсәк,
йәттә юлтуз йәттә мәсиһийләр җамаитиниң периштәлири. Йәттә чирақдан
болса, йәттә җамаәттур.

2

Әфәстики мәсиһийләр җамаитигә йезилған хәт

[1] — Әфәстики мәсиһийләр җамаитиниң периштәсигә * мундақ яз:
«Оң қолида йәттә юлтузни тутуп, йәттә алтун чирақданниң
оттурисида Маңғучи мундақ дәйду: [2] Сениң әмәлиятиңни,
тириш-чан--лиғиңни, сәвир-тақитиңни билимән. Яман адәмләрниң
қилмиш-лириға чидап туралмайдиғанлиғиңни, әлчи болмисиму

---

*__1:10__ 10. «Рәббимизниң күни» һәптиниң башлиниш күнини, йәни
йәкшәнбә күнини көрситиду. Бу күндә Әйса Мәсиһ өлүмдин тирилгән.
*__2:1__ 1. Мәсиһийләр җамаитиниң йетәкчиси көрситилиши мүмкин.

өзлирини әлчи, дәп ативалғанларни синап, уларниң сахтилиғини
тонуғанли-ғиң-ниму билимән. [3] Шундақ, сән сәвир-тақәт қилдиң,
Маңа ишәнгән-лигиң сәвәвидин келип чиққан җапа-мәшәқәткә
бәрдашлиқ бәрдиң вә һармидиң. [4] Лекин саңа бир наразилиғим барки,
у болсиму меһир-муһәббитиң дәсләпкидин суслашти. [5] Шуниң үчүн
қанчилик һаләткә чүшүп қалғанлиғиңға нәзәр сал! Товва қил вә
дәсләпки әмәлиятиңни әслигә кәлтүр. Әгәр товва қилмисаң, Мән
келип чирақданиңни орнидин елип кетимән. [6] Бирақ сениң бир
артуқчилиғиң барки, у болсиму, сәнму Маңа охшаш Николас *
тәрәпдарлириниң қилмиш-лиридин нәпрәтләндиң.

[7] Муқәддәс Роһниң җамаәтләргә дегәнлирини қулиғиңда чиң тут!
Ғалибә қилғучиларға Худаниң җәннитидики һаятлиқ дәриғиниң
мевилирини йейиш һоқуқини беримән».

Измирдики мәсиһийләр җамаитигә йезилған хәт

[8] — Измирдики мәсиһийләр җамаитиниң периштәсигә мундақ яз:
«Тунҗа вә Ахирқи, өлүп Тирилгүчи мундақ дәйду: [9] Сениң
азап-оқубәтлириңни вә намратлиғиңни билимән, лекин әмәлиятта сән
бай. Өзлирини йәһудий дәвалғанларниң төһмәтлирини билимән.
Әмәлиятта улар йәһудий әмәс, бәлки шәйтанниң груһиди-киләрдур.
[10] Кәлгүсидә чекидиған азап-оқубәтләрдин қорқма. Билип қойғин-ки,
шәйтан араңлардин бәзиләрни йеқинда зинданға ташлитип
синимақчи. Силәр он күнгичә қийнилисиләр. Таки өлгичә Маңа садиқ
бол. Шу чағда Мән саңа һаятлиқ таҗини кийдүримән.
[11] Муқәддәс Роһниң җамаәтләргә дегәнлирини қулиғиңда чиң тут.
Ғалибә қилғучилар иккинчи өлүмниң зийиниға һәргиз учримайду».

Пәргамадики мәсиһийләр җамаитигә йезилған хәт

[12] — Пәргамадики мәсиһийләр җамаитиниң периштәсигә мундақ яз:

«Икки бислиқ өткүр қиличи бар Болғучи мундақ дәйду: [13] Сениң
шәйтанниң тәхти орунлашқан йәрдә туридиғанлиғиңни билимән.
Шундақтиму сән Мениң намимға садиқ болуп кәлдиң. Һәтта
араңдики ишәнчлик гувачим Антипа мошу шәйтанниң мака-нида
өлтүрүлгән күнләрдиму Маңа ишәнгәнлигиңни инкар қилмидиң.
[14] Лекин саңа бир наразилиғим бар, бу болсиму араң-ларда
Билъамниң тәлимигә әгәшкәнләр болмақта. Билъам Балақ дегән
адәмгә исраилларни бутқа атап нәзир қилинған гөшни йейиш вә
җинсий әхлақсизлиқ қилишқа аздурушни үгәткән еди. [15] Шуниңға
охшаш, силәрниң араңларда Николас тәрәп-дар-ли-ри-ниң тәлимигә

*2:6 6. Бу адәм қутқузулғанларниң бутпәрәслик вә әхлақсизлиқ қилиш
әркинлигиниң барлиғини тәрғип қилатти.

әгәшкәнләрму бар. [16] Шуниң үчүн товва қил. Ундақ қилмисаң, йениңға
дәрһал берип, ағзимдики қиличим билән саңа зәрбә беримән.
[17] Муқәддәс Роһниң җамаәтләргә дегәнлирини қулиғиңда чиң тут.
Ғалибә қилғучиларға сақлақлиқ маннидин * беримән. Уларға йәнә
бирдин ақ таш вә бу ташларниң үстигә йезилған йеңи бир исимни, йәни
буни қобул қилғучилардин башқа һеч ким билмәй-диған бир исимни
беримән».

Тиятирадики мәсиһийләр җамаитигә йезилған хәт

[18] — Тиятирадики мәсиһийләр җамаитиниң периштәсигә мундақ яз:

«Худаниң көзлири ялқунлиған отқа вә путлири пақирақ мисқа
охшайдиған Оғли мундақ дәйду: [19] Сениң әмәлиятиңни,
меһир-муһәббитиңни, ишәнчиңни, әҗриңни вә сәвир-тақитиңни
били-мән. Һазирқи әмәлиятиңниң дәсләпки әмәлиятиңдин ешип
чүшүват-қан-лиғиниму билимән. [20] Лекин саңа бир наразилиғим бар, у
болсиму өзини пәйғәмбәр дәп тонуштурған Изабел исимлиқ аялға йол
қоюватисән. Бу аял хәлқимгә тәлим берип, уларни җинсий әхлақсизлиқ
қилишқа вә бутқа атап нәзир қилинған гөшни йейишкә аздурмақта.
[21] Мән униң товва қилиши үчүн пурсәт бәргән едим, лекин у җинсий
әхлақсизлиғиға товва қилишни халимиди. [22] Әнди уни еғир кесәл қилип
ятқузуветимән. Униң билән җинсий әхлақсизлиқ қилғанлар
қилмишлириға товва қилмиса, уларниму еғир азапқа муптила қилимән.
[23] Униң пәрзәнт-лирини әҗәллик кесәл билән һалак қилимән. У чағда
пүткүл мәсиһийләр җамаәтлиригә кишиләрниң ой-пикри вә қәлбини
яхши билгүчиниң Өзәм екәнлигимни билдүримән һәм һәр бириңларға
қилған әмәлиятиңларға яриша яндуримән.
[24-25] Лекин Тиятирадики бу тәлимни қобул қилмиған вә шәйтан-ниң
аталмиш «чоңқур сирлирини» үгәнмигән силәргә шуни ейти-мән-ки:
өзәңларда бар болғанни Мән кәлгичә чиң сақлаңлар. Силәргә буниңдин
башқа тәләп қоймаймән. [26] Ким ғалибә қилса, йәни әмирлиримгә
ахирғичә әмәл қилса, униңға пүткүл хәлиқләргә һаким болуш һоқуқини
беримән. [27] Мана бу Атам Маңа бәргән һоқуққа охшаш һоқуқтур.
Зәбурда йезилғандәк:

«У уларни * төмүр калтәк билән башқуруп,
Сапал қачиларни уруп чаққандәк тар-мар қилиду».

[28] Ғалибә қилғучиларға йәнә таң юлтузини ата қилимән. [29] Муқәддәс
Роһниң җамаәтләргә дегәнлирини қулиғиңларда чиң тутуңлар!»

---

*2:17 17. Чиқиш 16:32-36гә вә Юһанна 6:48-58гә қараңлар.
*2:27 27. Бу айәт Зәбур 2:9дин елинған болуп, бу йәрдики «улар» Худа
билән қаршилаш-қучиларни көрситиду.

3

Сардистики мәсиһийләр җамаитигә йезилған хәт

1 — Сардистики мәсиһийләр җамаитиниң периштәсигә мундақ яз:

«Худаниң йәттә роһиға вә йәттә юлтузға егә Болғучи мундақ дәйду:
Сениң әмәлиятиңни билимән. Һаят җамаәт, дәп нам елипсән, лекин
өлүксән. 2 Шуңа уйқаңни ечип, кичиккинә һәм йоқап кетиш алдида
турған етиқадиңни күчәйт. Чүнки Худайим алдида әмәлия-тиңниң
техи түгәл әмәслигини билдим. 3 Шуниң үчүн аңлиған вә қобул
қилған тәлимләрни есиңдә тут. Уларға әмәл қил, товва қил. Әгәр
ойғанмисаң, Мениң келишим саңа худди оғриниң күтүлмигән
вақитта кәлгинидәк туюқсиз билиниду. Мениң келидиған
вақит-саатимни һәргиз биләлмәйсән.
4 Лекин араңларда өзлиригә дағ тәккүзмигән йәнә бир нәччиси бар.
Улар ақ тон кийип, Мән билән биллә туриду. Чүнки улар буниңға
лайиқтур. 5 Ғалибә қилғучилар мана шундақ ақ тон кийиду. Уларниң
намини һаятлиқ дәптиридин һәргиз өчүрмәймән. Улар-ниң намини
Атам Худаниң вә Униң периштәлири-ниң алдида очуқ етирап
қилимән. 6 Муқәддәс Роһниң җамаәтләргә дегәнлири-ни
қулиғиңларда чиң тутуңлар!»

Филаделфийәдики мәсиһийләр җамаитигә йезилған хәт

7 — Филаделфийәдики мәсиһийләр җамаитиниң периштәсигә мун-дақ яз:

«Муқәддәс вә Ишәнчлик, қолида Давутниң ачқучи [*] болған, ишикни
ачсам һеч ким япалмайду, япсам һеч ким ачалмайду, дегүчи мундақ
дәйду: 8 Сениң әмәлиятиңни билимән. Күчүң аҗиз болсиму,
тәлимимгә әмәл қилдиң вә намимни инкар қилмидиң. Шуниң үчүн
алдиңда һеч ким япалмайдиған бир ишикни ечип қойдум. 9 Қара,
шәйтан груһидикиләргә, өзлирини йәһудий дәп атавалған, әмәлиятта
йәһудий әмәс алдамчиларни шундақ ақивәткә қалдуримәнки, улар
келип сениң айиғиңға жиқилиду вә Мениң сени яхши
көридиғанлиғимни көриду. 10 Бәрдашлиқ бериш һәққидики әмримгә
әмәл қилғанлиғиң үчүн, бу дунийадики инсанларни синаш мәхситидә
пүтүн йәр йүзигә балаю-апәт чүшири-лидиған вақитта сени униңдин
қоғдап қалимән.
11 Туюқсиз келимән. Таҗиңни башқиларниң тартивалмаслиғи үчүн,
өзәңдә бар болғанни чиң сақла. 12 Ғалибә қилғучини Худаниң
ибадәтханисиға түврүк қилимән. Бундақ адәм у йәрдин әсла

---

[*]**3:7** 7. Әйса Мәсиһ җисмaний җәһәттә Давут падишаниң Әвлади болуп, У Худаниң Падишалиғиға кириш дәрвазисиниң ачқучидур.

кәтмәйду. Униң вужудиға Худайимниң намини, Худайимниң
шәһириниң намини, йәни асмандин — Худаниң йенидин чүшиди-ған
йеңи Йерусалимниң намини вә Мениң йеңи намимни язимән.
[13] Муқәддәс Роһниң җамаәтләргә дегәнлирини қулиғиңларда чиң
тутуңлар!»

Лаодикиядики мәсиһийләр җамаитигә йезилған хәт

[14] — Лаодикиядики мәсиһийләр җамаитиниң периштәсигә мундақ яз:

«Амин Аталғучи, * йәни садиқ вә ишәнчлик Гувачи, Худа яратқан
мәвҗудатларниң Мәнбәси мундақ дәйду: [15] Сениң әмәлиятиңни
билимән. Сән ишәнчтә соғму әмәс, қизғинму әмәс. Йә соғ, йә қизғин
болсаңчу кашки. [16] Сән йә соғ, йә қизғин әмәс, бәлки илман судәк
болғанлиғиң үчүн, сени ағзимдин түкүрүп чиқириветимән. [17] Баймән,
баяшәтликтә яшаватимән, һеч нәрсигә һаҗәт әмәсмән, дәйсән. Лекин
бечарә, ечинишлиқ, намрат, кор вә ялиңач екәнли-гиңни билмәйсән.
[18] Шуңа бай болушуң үчүн от билән тавланған алтун, ялиңачлиқ
әйивиңни йепишиң үчүн кийидиған ақ кийим-кечәк, көрүшүң үчүн
көзлириңгә сүртидиған мәлһәм-ләрни Мәндин сетивелишиңни
тәвсийә қилимән. [19] Мән өзәм яхши көридиған кишиләрниң
һәммисини әйивини көрситип тәрбийи-ләймән. Шуниң үчүн қизғин
болуп, гуналириңға товва қил. [20] Қара, Мән һазир ишик алдида туруп,
ишикни қеқиватимән. Әгәр бири авазим-ни аңлап ишикни ачса, униң
йениға киримән. Мән униң билән, уму Мән билән биллә ғизалиниду.
[21] Мән ғалибә қилип, Атам-ниң тәхтидә Униң билән биллә олтардим.
Шуниң үчүн Мәнму ғалибә қилғучи-ларға тәхтимдә Мән билән биргә
олтириш һоқуқини беримән. [22] Муқәддәс Роһниң җамаәтләргә
дегәнлирини қулиғиң-ларда чиң тутуңлар!»

4

Асмандики ибадәт

[1] Андин асманда очуқ бир ишикни көрдүм. Мән бурун аңлиған канай
авазиға охшап кетидиған аваз: «Бу яққа чиқ, саңа буниңдин кейин йүз
бериши муқәррәр болған вақиәләрни көрситәй», деди. [2] Муқәддәс Роһниң
мени дәрһал илкигә елиши билән асманда бир тәхт вә униңда олтарған
Бирини көрдүм. [3] Тәхттә Олтарғучиниң қияпити йешил қашташ вә қизил
кварцқа охшатти. Зумрәтни әслитидиған бир һасан-һүсән тәхтни орап
туратти. [4] Тәхтниң әтрапида йәнә жигирмә төрт тәхт бар еди. Тәхтләрдә
башлириға алтун таҗа кийгән, ақ тонға оранған жигирмә төрт йетәкчи

*** **3:14** 14. «Амин» сөзиниң мәнаси «Шундақ болсун» болуп, бу йәрдә Әйса Мәсиһниң Худаниң барлиқ вәдә вә планлириниң «Амини», йәни уларниң әмәлгә ешишиниң капалити екәнлиги тәкитләнгән.

олтиратти. [5] Тәхттин чақмақлар чеқип, гүлдүрмоминиң гүлдүр-қараслири
аңлинип туратти. Тәхтниң алдида ялқунлап турған йәттә мәшъәл бар еди.
Булар Худаниң йәттә роһи еди. [6] Тәхтниң алдида йәнә худди хрустальдәк
пақирап туридиған, әйнәктәк сүзүк деңизға охшайдиған бир нәрсә бар еди.
Тәхтниң һәр бир тәрипиниң оттура қисмида алди вә кәйнидә нурғун
көзлири бар төрт тирик мәхлуқ туратти. [7] Биринчи мәхлуқ ширға, иккинчи
мәхлуқ буқиға охшатти. Үчинчи мәхлуқниң йүзи адәмниң чирайиға
охшатти. Төртинчи мәхлуқ учуватқан бүркүткә охшатти. [8] Төрт тирик
мәхлуқниң һәр бириниң алтидин қанити бар болуп, уларниң пүтүн бәдини,
һәтта қанат астиму көзләр билән толған еди. Улар кечә-күндүз тинмай
мундақ дейишәтти:

«Муқәддәс, муқәддәс, муқәддәстур,
Әзәлдин бар болған, һазирму бар һәм кәлгүсидә Кәлгүчи
Һәммигә қадир Пәрвәрдигар Худа!»

[9] Тирик мәхлуқлар тәхттә олтарған әбәдил-әбәт Һаят Болғучини улуқлап,
Униңға һөрмәт вә тәшәккүр изһар қилғинида, [10] жигирмә төрт йетәкчи
әбәдил-әбәт яшайдиған тәхттә Олтарғучиниң айиғиға баш қоюп сәждә
қилатти. Таҗилирини тәхтниң алдиға қоюшуп, мундақ дейишәтти:

[11] «Пәрвәрдигаримиз вә Худайимиз!
Шан-шәрәп, һөрмәт вә қудрәткә лайиқсән.
Чүнки һәммини Сән яраттиң. Һәммә нәрсә хаһишиң билән яритилип
вуҗутқа кәлди».

5

Қозиниң орам язмини қолиға елиши

[1] Андин тәхттә Олтарғучиниң оң қолида һәр икки йүзигә хәт йезилған вә
йәттә тамға билән печәтләнгән бир орам язмини көрдүм. [2] Жуқури аваз
билән: «Орам язма вә печәтләрни ечишқа ким лайиқтур?» дәп вақириған
күчлүк бир периштәниму көрдүм. [3] Лекин нә асманда, нә йәр йүзидә, нә йәр
астида орам язмини ечип оқалайдиған бирәрси чиқмиди. [4] Орам язмини
ечиш вә оқушқа лайиқ бирәрси чиқмиғачқа, қаттиқ жиғлавәттим. [5] Буниң
билән йетәкчиләрдин бири маңа:
— Жиғлима! Қара, Йәһуда қәбилисидин кәлгән Шир — Давутниң Нотиси
* ғалибә қилди. Орам язмини вә униң йәттә печитини ечиш-қа У қадир, —
деди.
[6] Андин бир Қозиниң йетәкчиләр қоршап турған тәхт билән тирик
мәхлуқларниң арилиғида турғанлиғини көрдүм. Қаримаққа, У бурун

* **5:5** 5. Бу аталғу дәсләп Тәвратта тилға елинған болуп, кейин келидиған Қутқазғучи-Мәсиһниң Давут падишаниң әвладидин екәнлигини көрситиду.

боғузланғандәк қилатти. Қозиниң йәттә мүңгүзи вә йәттә көзи бар болуп, бу
көзләр Худаниң пүткүл дунияға әвәткән йәттә Роһи еди. 7 Қоза берип,
тәхттә Олтарғучиниң оң қолидин орам язмини алди. 8 Язмини алғанда, төрт
тирик мәхлуқ вә жигирмә төрт йетәкчи Униң айиғиға баш қойди. Уларниң
һәр бириниң қолида чилтар * вә исриқ билән толған алтун тавақ бар еди. Бу
исриқ Худаниң муқәддәс хәлқиниң дуалири еди. 9 Улар йеңи бир қошақ
ейтишти:

«Орам язмини елишқа
Вә печәтләрни ечишқа лайиқсән.
Чүнки боғуздандиң
Вә һәр қәбилидин, һәр тилдин,
Һәр милләттин, һәр хәлиқтин болған инсанларни
Өз қениң төләми билән Худаға мәнсүп қилдиң.
10 Уларни бир падишалиқ қилип уюштуруп,
Худайимизниң хизмитидики роһаний қилдиң.
Улар йәр йүзидә һөкүм сүргүси».

11 Андин тәхтниң, тирик мәхлуқларниң вә йетәкчиләрниң әтрапида
миңлиған, он миңлиған периштәләрни көрдүм вә уларниң авазлирини
аңлидим. 12 Улар үнлүк аваз билән мундақ дейишәтти:

«Боғузланған Қоза
Қудрәт, байлиқ, даналиқ, күч-қувәт,
Һөрмәт, шан-шәрәп вә мәдһийигә лайиқтур».

13 Мән йәнә асман, йәр йүзи, йәр асти, деңизлар вә каинаттики пүтүн
җанлиқларниң:

«Мәдһийә, һөрмәт, шан-шәрәп вә қудрәт,
Тәхттә Олтарғучиға вә Қозиға мәңгү мәнсүп болсун!» дегинини
аңлидим.

14 Төрт тирик мәхлуқ «Амин!» дәп җавап қайтуратти, йетәкчиләр йәргә
баш қоюп, тәхттә Олтарғучиға вә Қозиға сәҗдә қилатти.

6

Қозиниң алтә печәтни ечиши

1 Андин Қозиниң йәттә печәтниң биринчисини ачқанлиғини көрдүм. Шу
чағда төрт тирик мәхлуқтин бириниң гүлдүрмо-мидәк аваз билән: «Кәл!»
дегинини аңлидим. 2 Қаривәдим, бир ақ атни көрдүм. Атқа мингүчиниң

---

*5:8 8. Чилтар — бир хил тарлиқ чалғу әсвап.

қолида бир оқ-я бар еди. Униңға бир тажа берилди. У ғалибә қилғучи
сүпитидә ғалибә қучуш үчүн жәңгә атланди.
[3] Қоза иккинчи печәтни ачқанда, иккинчи мәхлуқниң: «Кәл!» дегинини
аңлидим. [4] У чағда йәнә бир ат оттуриға чиқти, униң рәңги қизил еди. Атқа
мингүчигә йәр йүзидики течлиқни елип кетиш вә инсанларни өз ара
қирғинчилиққа селиш һоқуқи берилди. Униңға йәнә чоң бир қилич
берилди.
[5] Қоза үчинчи печәтни ачқанда, үчинчи мәхлуқниң: «Кәл!» дегинини
аңлидим. Қариведим, бир қара атни көрдүм. Атқа мингүчиниң қолида бир
тараза бар еди. [6] Төрт тирик мәхлуқниң арисидин: «Бир күнлүк иш һәққи
үчүн пәқәт бир тавақ буғдай яки болмиса үч тавақ арпила берилиду. Зәйтун
дәриғи билән үзүм ғолиға тәгмә!» дегәндәк бир авазни аңлидим.
[7] Қоза төртинчи печәтни ачқанда, төртинчи мәхлуқниң: «Кәл!» дегән
авазини аңлидим. [8] Қариведим, бир татираң атни көрдүм. Атқа мингүчиниң
исми «Өлүм» еди. Униң кәйнидин өлүкләр дияри әгишип келивататти.
Буларға йәр йүзиниң төрттин биригә һөкүм-ранлиқ қилип, қилич,
ачарчилиқ, ваба вә йәр йүзидики жирткуч һайванлар арқилиқ адәм өлтүрүш
һоқуқи берилди.
[9] Қоза бәшинчи печәтни ачқанда, Худаниң сөзини йәткүзгәнлиги вә
бәргән гувалиғи сәвәвидин өлтүрүлгәнләрниң жанлирини қурван-лиқ
суписиниң тегидә көрдүм. [10] Улар қаттиқ аваз билән чуқан селишип:
«Муқәддәс вә ишәнчлик Егимиз! Йәр йүзидә яшаватқан инсанларни қачан
сорақ қилип, улардин қенимизниң интиқамини елип берисән?» дейишәтти.
[11] Уларниң һәр биригә бирдин ақ тон берилгән болуп, Худаға хизмәт қилған
өзлиригә охшаш өлтүрүлиди-ған мәсиһий қериндашлириниң сани тошқичә
азғинә вақит күтүши тәләп қилинған еди. [12] Андин Қозиниң алтинчи
печәтни ачқанлиғини көрдүм. Бу вақитта зимин қаттиқ тәвринип, қуяш
худди қап-қара көмүрниң, ай болса қанниң рәңгигә кирди. [13] Әнжир
дәриғиниң қаттиқ боранда силкинишидин тоң әнжирләр йәргә төкүлгәндәк,
асмандики юлтуз-ларму йәр йүзигә төкүлди. [14] Асман худди орам язмидәк
орилип ғайип болди, пүткүл тағлар вә араллар орнидин йөткәлди.
[15] Дунияниң падиша-лири, һөкүмранлири, сәрдарлири, байлири,
һоқуқдарлири, қуллири вә әркин адәмлириниң һәммиси өңкүрләргә вә
тағларниң төшүклиригә йошурунди. [16] Улар тағ-даван-ларға мундақ дәп
жар салди: «Үстимизгә чүшүңлар! Бизни тәхттә Олтарғучи-ниң йүзидин вә
Қозиниң ғәзивидин тосап қелиңлар! [17] Чүнки уларниң ғәзиви тутқан
дәһшәтлик күн кәлди. Униңға кимму бәрдашлиқ берәлисун?»

7

Тамғиланған 144000 киши

[1] Униңдин кейин йәр йүзиниң төрт булуңида турған төрт периштәни
көрдүм. Улар қуруқлуқ, деңиз һәм дәл-дәрәқләрни боран урмаслиғи үчүн,

йәр йүзиниң төрт тәрипидин келидиған боранни тизгинләп туратти. [2] Мәңгү
һаят Худаниң тамғисини елип күн чиқиштин кәлгән башқа бир
периштәниму көрдүм. У қаттиқ аваз билән қуруқлуқ вә деңизларни бузуп
ташлаш һоқуқи берилгән әшу төрт периштәгә: [3] «Биз Худаниң
хизмәткарлириниң пешанисигә тамға басқичә, қуруқлуқ, деңиз вә
дәл-дәрәқләрни бузуп ташлимаң-лар», дәп вақириди. [4] Андин мән
тамғиланғанларниң санини аңлидим. Исраилларниң пүтүн қәбилилиридин
144000 киши, йәни:

[5] Йәһуда қәбилисидин 12000 киши,
Рубен қәбилисидин 12000 киши,
Гад қәбилисидин 12000 киши,
[6] Ашер қәбилисидин 12000 киши,
Нафтали қәбилисидин 12000 киши,
Манассә қәбилисидин 12000 киши,
[7] Шимон қәбилисидин 12000 киши,
Лавий қәбилисидин 12000 киши,
Иссакар қәбилисидин 12000 киши,
[8] Зәбулун қәбилисидин 12000 киши,
Йүсүп қәбилисидин 12000 киши,
Бинямин қәбилисидин 12000 киши тамғиланған еди.

Ақ кийимлик халайиқ

[9] Андин һәр хәлиқ, һәр қәбилә, һәр милләттин болған, һәр хил тилларда
сөзлишидиған санап түгәткүсиз зор бир топ халайиқниң тәхтниң вә
Қозиниң алдида турғанлиғини көрдүм. Уларниң һәммиси ақ тон кийгән
болуп, қоллирида хорма шахлири тутқан еди. [10] Улар үнлүк аваз билән:
«Нижатлиқ тәхттә олтарған Худайимиздин вә Қозидин келиду», дәп
вақиришатти. [11] Пүтүн периштәләр тәхтниң, йетәкчиләрниң вә төрт тирик
мәхлуқниң әтрапиға олишивалған еди. Улар тәхтниң алдида йәргә баш
қоюп, Худаға сәждә қилип, мундақ дейишәтти:

[12] «Амин! Мәдһийә, шан-шәрәп,
Даналиқ вә тәшәккүр,
Һөрмәт вә күч-қудрәт
Худайимизға мәңгү мәнсүп болсун. Амин!»

[13] Шу чағда йетәкчиләрдин бири мәндин:
— Ақ тон кийгән бу кишиләр ким болиду, қәйәрдин кәлди? — дәп сориди.
[14] — Тәхсир, мән билмәймән, бу өзлиригә мәлумдур, — дедим.
У маңа:
— Булар дәһшәтлик балаю-апәтләрни бешидин өткүзүп кәлгәнләрдур.
Улар тонлирини Қозиниң қенида жуюп, аппақ қилған. [15] Шуниң үчүн улар

Худаниң тәхтиниң алдида туруп, Худаниң ибадәт-хани-сида кечә-күндүз Униң
хизмитидә болиду. Тәхттә олтарғучи Худа уларға сайивәндур. [16] Улар әнди ач
қалмайду, уссимайду, уларға нә аптап, нә қаттиқ иссиқ өтмәйду. [17] Чүнки
уларни тәхтниң оттурисидики Қоза бақиду вә һаятлиқ сүйиниң булақлириға
елип бариду. Худа уларниң көзлири-дики пүтүн яшларни сүртиду, — деди.

8

Қозиниң йәттинчи печәтни ечиши

[1] Қоза йәттинчи печәтни ачқанда, асманда йерим саатчә жим-җитлиқ һөкүм
сүрди. [2] Андин Худаниң алдида турған йәттә периш-тәни көрдүм. Уларға йәттә
канай берилди.

[3] Алтун исриқдан тутқан йәнә бир периштә келип, қурванлиқ суписиниң
алдида турди. Тәхтниң алдидики алтун қурванлиқ суписи-да Худаниң барлиқ
муқәддәс хәлқиниң дуалири билән биллә аташ үчүн, униңға көп исриқ
берилди. [4] Исриқтин чиққан түтүнләр билән муқәддәс хәлиқниң дуалири
периштәниң қолидин Худаниң алдиға көтирилди. [5] Андин периштә
исриқданни қолиға елип, уни қурванлиқ announcement суписидики от билән толтуруп йәр
йүзигә атти. У чағда гүлдүрмо-миниң гүлдүр-қараслири аңланди. Чақмақлар
чеқип, йәр-зимин тәврәнди.

Периштәләрниң канай челиши

[6] Андин кейин қоллириға бирдин канай тутқан йәттә периштә канай-ли-рини
челишқа һазирланди.

[7] Биринчи периштә канийини чалғанда, мөлдүр билән от қанға арилашқан
һалда яғдурулди. Зиминниң үчтин бири, дәл-дәрәқләрниң үчтин бири вә
пүткүл йешил от-чөпләр көйүп кәтти.

[8] Иккинчи периштә канийини чалғанда, гоя лавулдап көйүватқан чоң бир
тағдәк наһайити зор бир җисим деңизға ташланди. Деңизниң үчтин бири қанға
айланди. [9] Деңиздики җаниварларниң үчтин бири өлди вә кемиләрниң үчтин
бири вәйран болди.

[10] Үчинчи периштә канийини чалғанда, асмандин мәшъәлдәк ялқун-лап янған
чоң бир юлтуз дәрияларниң үчтин бириниң вә булақларниң үстигә чүшти. [11] Бу
юлтузниң исми «Қериқ» еди. Суларниң үчтин бири қериқ болуп кетип, бу суни
ичкән нурғун адәм өлүп кәтти.

[12] Төртинчи периштә канийини чалғанда, қуяшниң, айниң вә юлтузларниң
үчтин бири зәрбигә учриди. Нәтиҗидә қуяш, ай вә юлтузларниң йоруқлуғиниң
үчтин бири өчти. Күндүзниң үчтин бири қараңғулуққа айланди, кечиниң үчтин
биридә йоруқлуқ йоқалди.

[13] Йәнә қариведим, асманда учуп кетиватқан бир бүркүтниң қаттиқ аваз
билән: «Башқа үч периштә чалидиған канай авазлириниң дәсти-дин йәр йүзидә
яшайдиғанларниң һалиға вай, һалиға вай, һалиға вай!» дегинини аңлидим.

9

[1] Бәшинчи периштә канийини чалғанда, асмандин йәргә чүшүп кәткән бир
юлтузни көрдүм. Теги йоқ һаңға * баридиған йолниң ачқучи униңға
берилди. [2] У теги йоқ һаңни ачқанда, һаңдин йоған очақниң исидәк түтүн
етилип чиқти. Һаңниң түтүнидин қуяш вә асманни қараңғулуқ басти.
[3] Түтүнниң ичидин йәр йүзигә чекәткә яғди. Уларға чаянлардәк чеқиш күчи
берилгән еди. [4] Чекәткиләргә йәр йүзидики от-чөпләргә вә һәр қандақ
өсүмлүк яки дәл-дәрәқләргә әмәс, пәқәт пешанисидә Худаниң тамғиси
болмиған инсанларғила зиян йәткүзүш буйрулған еди. [5] Уларға бу
инсанларни өлтүрүш әмәс, пәқәт бәш ай муддәтлик қийин-қистаққа елиш
буйруғила берилгән еди. Бу қийин-қистақ чаян адәмни чаққан вақиттики
қаттиқ ағриқ азавиға охшатти. [6] У күнләрдә инсанлар өлүмни издәйду,
лекин тапалмайду; өлүмни сеғиниду, лекин өлүм улардин қачиду.
[7] Чекәткиләрниң қияпити худди җәңгә һазирланған атларға охшат-ти.
Башлирида болса алтун таҗиға охшайдиған бир нәрсә бар еди. Чирайи
адәмниңкигә охшатти. [8] Чачлири аялларниң чечиға, чишлири ширниң
чишиға охшатти. [9] Көкрәклири төмүр савутларға охшатти. Қанатлириниң
авази җәңгә атланған нурғун ат-һарвуларниң авазиға охшатти.
[10] Чаянларниңкигә охшаш чақидиған қуйруқлири бар еди. Қуйруқлиридики
зәһәрлик нәштиридә адәмни бәш ай азапқа салғидәк күч бар еди. [11] Уларни
башқуридиған падиша теги йоқ һаңниң периш-тәси еди. Бу периштәниң
ибранийчә исми Аваддон; грекчә исми Аполийон, йәни һалак қилғучи еди.
[12] Биринчи балаю-апәт өтүп кәтти. Әнди буниңдин кейин йәнә икки
балаю-апәт келиду.
[13] Алтинчи периштә канийини чалғанда, Худаниң алдидики алтун
қурванлиқ суписиниң төрт мүңгүзидин чиққан бир авазни аңлидим. [14] Бу
аваз алтинчи периштәгә: «Чоң Фират дәриясиниң йенида бағлақлиқ төрт
периштәни бошат», деди. [15] Дәл шу жил, шу ай, шу күн вә шу саат үчүн
һазирлап қоюлған бу төрт периштә инсанларниң үчтин бирини һалак қилиш
үчүн бағлақтин бошитилди. [16] Буларниң атлиқ ләшкәрлириниң сани икки
йүз миллион еди. Уларниң саниниң җакаланғанлиғини аңлидим.
[17] Ғайибанә аламәттә көзүмгә көрүнгән ат вә атлиқлар мана мундақ еди:
атлиқларниң көкрәк қалқанлири чоғдәк қизил, көк яқуттәк көк вә гуңгуттәк
сериқ еди. Атларниң башлири ширниң бешиға охшатти. Еғизлиридин от,
түтүн вә гуңгут пүркүләтти. [18] Инсанларниң үчтин бири буларниң ағзидин
пүркүлгән от, түтүн вә гуңгуттин ибарәт бу үч апәттин өлди. [19] Атларниң
күчи еғизлирида вә қуйруқлирида еди. Қуйруқлириниң иланға охшаш беши
болуп, булар билән адәмни зәхимләндүрәтти.
[20] Қалған инсанлар, йәни бу балаю-апәтләрдин аман қалғучилар өз
қилмишлириға товва қилмиди. Җинларға, көрәлмәс, аңлалмас вә маңалмас

---

*9:1 1. Теги йоқ һаң — җинлар қамилидиған йәр.

алтун, күмүч, мис вә яғач бутларға ибадәт қилиштин ваз кәчмиди. [21] Улар
қатиллиқ, сехиргәрлик, җинсий әхлақсизлиқ вә оғрилиқлириғиму товва
қилмиди.

10

Periштә вә кичик орам язма

[1] Андин кейин асмандин чүшүватқан йәнә бир күчлүк периш-тәни көрдүм.
У бир парчә булутни йепинған болуп, бешиниң үстидә бир һасан-һүсән бар
еди. Йүзи қуяшқа, путлири болса от түврүгигә охшатти. [2] Қолида бир кичик
очуқ орам язма бар еди. У оң путини деңиз үстигә, сол путини болса
қуруқлуққа қоюп туруп, [3] ширниң һөкүришигә охшаш қаттиқ аваз билән
вақириди. У вақири-ғанда, йәттә гүлдүрмома өз гүлдүр-қараслири билән
җавап қайтурди. [4] Йәттә гүлдүрмома җавап қайтурғанда, уларниң
сөзлирини хатирили-вал-мақчи болуп тураттим. Бирақ асмандин: «Йәттә
гүлдүрмоминиң ейтқанлирини хатирилимә. Уларни мәхпий тут», дегән бир
авазни аңлидим.
[5] Деңиз һәм қуруқлуқниң үстидә турған, мән көргән у periштә оң қолини
асманға көтирип, [6] асман, йәр, деңиз вә улардики мәвҗудат-ларни
Яратқучи, йәни әбәдил-әбәт Яшиғучиниң нами билән қәсәм қилип: «Әнди
кечиктүрүлмәйду; [7] әксичә йәттинчи periштә канийини чалғанда, Худа Өз
хизмәткарлири болған пәйғәмбәрләргә җакалиған сир әмәлгә ашиду», деди.
[8] Мән асмандин аңлиған аваз маңа йәнә: «Берип, деңиз һәм қуруқ-луқ-ниң
үстидә турған periштәниң қолидики очуқ орам язмини ал», деди.
[9] Мән берип, periштәниң кичик орам язмини маңа беришини сори-дим. У
маңа:
— Буни елип йә! Ағзиңда һәсәлдәк татлиқ болиду, бирақ мәйдәң-ни
ечиштуриду, — деди.
[10] Кичик орам язмини periштәниң қолидин елип йедим, ағзимда һәсәлдәк
татлиқ тетиди. Лекин уни жутқинимда мәйдәм ечишип кәтти.
[11] Кейин periштә маңа:
— Сән Худаниң көп милләтләр, хәлиқләр, һәр хил тилларда
сөзлишидиған кишиләр вә падишалар тоғрисидики пәйғәмбәрлик
сөзлирини йәнә бир қетим җакалишиң лазим, — деди.

11

Икки гувачи

[1] Маңа өлчигүч орнида ишлитишкә қомуч берилди вә бир аваз маңа
мундақ деди: «Берип, Худаниң ибадәтханиси вә қурванлиқ суписини өлчә,
у йәрдә ибадәт қиливатқанларни сана. [2] Ибадәтханиниң ташқирқи
һойлисини өлчимәй қой, чүнки у йәр йәһудий әмәсләргә берилди. Улар
муқәддәс шәһәрни 42 ай дәпсәндә қилиду. [3] Мән икки гувачимға қудрәт

беримән. Улар қарилиқ кийим кийип, Худаниң аянини бәкитилгән әйнә шу
1260 күндә йәткүзиду».
[4] Дунияниң Рәбби алдида турған икки түп Зәйтун дәриғи вә икки чирақдан
мана шу гувачилардур. [5] Бирәрси уларни зәхимләндүрмәкчи болса, улар
еғизлиридин от пүркүп, у дүшмәнни көйдүрүп ташлайду. Уларни
зәхимләндүрмәкчи болғанлар мана шундақ өлтүрүлиду. [6] Улар Худаниң
пәйғәмбәрлик сөзини җакалайдиған күнләрдә ямғур яғмаслиғи үчүн,
асманни йепиветиш қудритигә егә еди. Улар суларни қанға айландуруш вә
һәр хил балаю-апәтләр билән йәр йүзигә хали-ған вақитта зәрбә бериш
қудритигиму егә.
[7] Гувалиқ вәзипилири аяқлашқанда, теги йоқ һаңдин чиқидиған девә улар
билән елишиду вә уларни йеңип өлтүриду. [8] Җәсәтлири улуқ шәһәрниң ғол
йолиға ташлиниду. Бу шәһәр Содом яки Мисир дегән символлуқ нам билән
аталған болуп, уларниң Рәббиму у йәрдә чапрас яғачқа миқланған еди. [9] Һәр
милләттин, һәр қәбилидин вә һәр хил тилда сөзлишидиған хәлиқләрдин
кишиләр келишип, уларниң җәсәтлиригә үч йерим күн тикилип қарайду вә
җәсәтләр-ниң йәрликкә қоюлушиға рухсәт қилмайду. [10] Йәр йүзидә
яшайдиған-лар уларниң бу әһвалидин хошаллиққа чөмүп, һейт-мәйрәм
өткүзиду, бир-биригә һәдийәләр әвәтишиду, чүнки бу икки пәйғәмбәрниң
сөзи инсанларниң виҗданлириға тикәндәк санчилип, уларға қахшатқуч
зәрбә бәргән еди. [11] Үч йерим күндин кейин, икки пәйғәмбәрниң тенигә
Худадин кәлгән һаятлиқ нәпәси кирди вә улар орнидин турди. Уларни
көргәнләр интайин алақзадә болуп кетишти. [12] Икки пәйғәмбәр асмандин
кәлгән җараңлиқ бир авазниң: «Бу яққа чиқ!» дегәнлигини аңлиди вә
дүшмәнлириниң көз алдида бир булут ичидә асманға көтирилди. [13] Дәл шу
чағда, зимин шиддәтлик тәврәнди, шәһәрниң ондин бири гумран болуп,
йәттә миң киши һалак болди. Қалғанлири интайин қорқушуп, асмандики
Худани улуқлашти.
[14] Иккинчи балаю-апәт өтүп кәтти. Әнди үчинчи балаю-апәт келиш-кә аз
қалди.

Йәттинчи периштәниң канай челиши

[15] Униңдин кейин йәттинчи периштә канийини чалди. Асмандин кәлгән
җараңлиқ авазлар мундақ дәтти:

«Дунияниң падишалиғи Пәрвәрдигаримиз вә Униң Мәсиһигә
мәнсүп болди. У әбәдил-әбәт һөкүм сүргүси».

[16] Худаниң алдидики өз тәхтлиридә олтарған жигирмә төрт йетәк-чи йәргә
баш қоюп, Худаға сәждә қилип, мундақ дейишти:

[17] «Һазир вә әзәлдин бар болған
Һәммигә қадир Пәрвәрдигар Худа,
Шүкүрләр болсун Саңа.

Чүнки улуқ қудритиң билән,
Һөкүмүңни жүргүзүшкә башлидиң.
[18] Хәлиқләр ғәзәпләнгән еди.
Әнди Сениң ғәзивиң йетип кәлди!
Өлүкләрни сорақ қилиш,
Хизмәткарлириң болған пәйғәмбәрләрни
Вә Худаниң муқәддәс хәлқи,
Шундақла әрзимәс яки улуқ болсун,
Намиңни чоңқур һөрмәтлигәнләрни мукапатқа егә қилиш,
Йәр йүзини гумран қилғанларни һалак қилиш вақти кәлди».

[19] Андин Худаниң асмандики ибадәтханиси ечилди вә Униң келишим
сандуғи у йәрдә көрүнди. Шу ан чақмақлар чеқип, гүлдүрмоминиң
гүлдүр-қараслири аңланди. Зимин тәвринип, дәһшәтлик мөлдүр йеғип
кәтти.

12

Аял вә әждиһа

[1] У чағда асманда әҗайип зор бир карамәт, йәни қуяшни йепинчақлиған
бир аял көрүнди. Униң путлириниң астида ай, бешида он икки юлтузлуқ
таҗа бар еди. [2] Бу аялниң ай-күни тошуп қалған болуп, толғақ ичидә
дат-пәрият қилатти. [3] Андин асманда йәнә бир карамәт, йәни йәттә башлиқ,
он мүңгүзлүк, чоң бир қизил әждиһа көрүнди. Униң йәттә бешида йәттә
таҗа бар еди. [4] У асмандики юлтузларниң үчтин бирини қуйруғи билән
сүрүп, йәр йүзигә чүширивәтти. Андин аял бошанған һаман униң балисини
ялмап жутувәтмәкчи болуп, туғут үстидики аялниң алдида турди. [5] Аял бир
бала, йәни пүтүн әлләрни төмүр калтәк билән башқуридиған бир оғул
туғди. Бала тәхттә олтарған Худаниң алдиға дәрһал елип чиқилди. [6] Аял
болса чөлгә қачти. У йәрдә униң 1260 күн беқилиши үчүн униңға Худа
тәрипидин һазирлап қоюлған бир җай бар еди.
[7] Униңдин кейин асманда җәң болди. Баш периштә Микаил вә униң
периштәлири әждиһаға қарши җәң қилди. Әждиһаму өз периштәлири билән
уларға етилди, [8] лекин елишалмиди. Буниң билән улар асмандики орнидин
мәһрум қалди. [9] Чоң әждиһа, йәни иблис яки шәйтан дәп аталған, пүтүн
дунияни аздурған һелиқи қедимий илан өз периштәлири билән биллә йәр
йүзигә ташланди.
[10] Шуниңдин кейин асманда җараңлиқ бир авазниң мундақ дегән-лигини
аңлидим:

«Худайимизниң ниҗатлиғи, қудрити, падишалиғи вә У тайинлиған
Мәсиһниң һоқуқи намайән болди.
Чүнки Худайимизниң алдида қериндашлиримизни кечә-күндүз

әйиплигүчи асмандин ташлаветилди.
[11] Қериндашлиримиз Қозиниң қени вә Униң қилған гувалиғи билән
әждиһани йәңди.
Улар һәтта өлүм алдидиму өз женини айимиди.
[12] Шуниң үчүн, әй асман вә асманда яшиғучилар, хошал болуңлар!
Лекин һалиңларға вай, әй йәр вә деңизлар! Чүнки иблис үстүңларға
ташланди.
У өз вақтиниң аз қалғанлиғини билип, дәрғәзәпкә кәлди».

[13] Әждиһа өзиниң йәр йүзигә ташланғанлиғини көрүп, оғул балини туққан
аялни қоғлашқа башлиди. [14] Аялниң әждиһадин далдилинип, чөлдики үч
йерим жил беқилидиған маканға учуп кетиши үчүн, униңға йоған бир
бүркүтниң икки қанити берилди. [15] Әждиһа аялниң арқисидин ағзи билән
дәриядәк су пүркүп, уни сәлгә бастуруп еқитип кәтмәкчи болди. [16] Лекин
зимин аялға ярдәм қилип, ағзини ечип, әждиһаниң ағзидин етилип чиққан
дәрияни жүтти. [17] Буниң билән әждиһа аялға дәрғәзәп болуп, униң башқа
пәрзәнтлири, йәни Худаниң әмирлирини тутуп, Әйса Мәсиһниң бәргән
гувалиғида турғанлири билән жәң қилғили кәтти.
[18] Һелиқи әждиһа деңиз бойида тикилип туратти.

13

Деңиздин чиққан девә

[1] Андин он мүңгүзлүк, йәттә башлиқ бир девиниң деңиздин
чиқиватқанлиғини көрдүм. Униң һәр бир мүңгүзидә бирдин тажа бар еди,
һәр бир бешида Худаға күпүрлүк кәлтүридиған ибарә йезилған еди. [2] Мән
көргән бу девә илпизға охшатти, путлири ейиқниң путлириға, ағзи болса
ширниң ағзиға охшатти. Әждиһа девигә өз қудрити, тәхти вә зор һоқуқини
бәрди. [3] Девиниң башлиридин бири әҗәллик яриланғандәк туратти. Лекин
бу әҗәллик яра сақайған еди. Пүтүн дуния һәйранлиқ ичидә девигә әгәшти.
[4] Улар девигә бундақ һоқуқ бәргән әждиһаға ибадәт қилишти. Улар йәнә
девигиму ибадәт қилип: «Девигә тәң келәләйдиғанлар барму? Униң билән
кимму елиша-лисун?» деди.
[5] Девигә тәкәббурлуқ вә күпүрлүк қилидиған еғиз һәмдә 42 ай
жүргү-зәләйдиған һоқуқ берилди. [6] У Худаға, Худаниң намиға вә Униң
дәргаһиға, йәни бу йәрдә яшайдиғанларға күпүрлүк қилиш үчүн ағзини
ачти. [7] Униң Худаниң муқәддәс хәлқигә қарши жәң қилип, уларни
йеңишигә йол қоюлди. Һәр қәбилә, һәр милләт, һәр хил тилда
сөзлишидиған хәлиқләргә һөкүмранлиқ қилиш һоқуқи берилди. [8] Дуния
яритилғандин бу ян, боғузланған Қозиниң һаятлиқ дәптиригә нами
йезилғанлардин башқа, йәр йүзидә яшайдиған һәммә инсан Униңға ибадәт
қилиду.
[9] Мону сөзни қулиғиңларда чиң тутуңлар:

[10] «Худаниң: «Тутқун болиду», дегини чоқум тутқун болиду.
Худаниң: «Қиличлиниду», дегини чоқум қиличлинип өлиду».

Шуниң үчүн Худаниң муқәддәс хәлқи сәвир қилиши, етиқатта чиң туруши лазим.

Йәрдин чиққан девә

[11] Униңдин кейин йәрдин чиқиватқан йәнә бир девини көрдүм. Униң
Қозиниңкидәк кичик икки мүңгүзи бар еди, лекин авази әждиһаниңкидәк
чиқатти. [12] У биринчи девигә вакалитән пүтүн һоқуқни жүргүзүп, йәр
йүзини вә униңда яшайдиғанларни әҗәллик яриси сақайған биринчи девигә
ибадәт қилишқа мәҗбурлатти. [13] У чоң карамәтләрни көрситәтти, һәтта
инсанларниң көз алдида асмандин йәр йүзигә от яғдуратти. [14] У биринчи
девигә вакалитән көрситишкә һоқуқландурулған карамәтләр билән йәр
йүзидә яшайди-ғанларни аздурди. Уларға қилич билән чепилған, лекин
аман қалған биринчи девиниң һөрмити үчүн бир һәйкәл тикләшни буйриди.
[15] Йәрдин чиққан девигә, деңиздин чиққан девиниң һәйкилигә һаятлиқ
нәпәси берип, уни сөзләләйдиған қилиш вә униңға ибадәт қилмиғанларниң
һәммисини өлтүрүш қудрити берилди. [16] У улуқ вә әрзимәс, бай вә
кәмбәғәл, әркин адәм вә қулларниң һәммисини оң қоли яки пешанисигә бир
бәлгү урғузушқа мәҗбурлиди. [17] Бу бәлгү барлар, йәни қоли яки
пешанисидә девиниң нами яки униң намиға вәкиллик қилидиған рәқәм
бесилғанлардин башқа һеч ким бир нәрсә сетивалалматти яки саталматти.
[18] Бу йәрдә бир һекмәт бар. Әқил-парасити барла кишиләр девиниң
рәқимини һесаплап чиқалайду, чүнки бу рәқәм бир адәмгә вәкиллик
қилиду. Униң рәқими 666дур.

14

Қутқузувелинғанларниң қошиғи

[1] Андин Қозиниң Сион * теғи үстидә турғанлиғини көрдүм. Униң йенида
пешанисигә Қозиниң вә Униң Атисиниң исми йезилған 144000 киши бар
еди. [2] Асмандин худди шарқирап еқиватқан суларниң вә гүлдүрмоминиң
қаттиқ гүлдүрлишидәк бир авазни аңлидим. Мән аңлиған аваз йәнә
чилтарчилар орундиған нәғмә авази-ғиму охшатти. [3] Һелиқи 144000 киши
тәхтниң, төрт тирик мәхлуқниң вә йетәкчиләрниң алдида йеңи бир нахша
ейтишти. Бу нахшини гуналириниң төләми төлинип бу дуниядин азат
қилинған кишиләр-дин башқа һеч ким үгинишкә қадир әмәс еди. [4] Улар

*14:1 1. Сион — Йерусалимниң йәнә бир исми болуп, Давут падишаниң вақтидила Исраилниң пайтәхти еди. «Вәһийләрдә» Сион Худаниң вә Униң қутқузувелинған хәлқиниң асмандики мәңгүлүк маканиға символ қилинған.

худди җинсий әхлақсизлиқ қилип бақмиған кишиләрдәк пак болуп, Қоза
нәгә барса, уларму Униңға әгишип шу йәргә бариду. Улар инсанлар
арисидин төләм билән қутқузувелинғанлар болуп, худди дәсләп пишқан
мевә Худаға аталғинидәк, улар Худаға вә Қозиға аталғанлардур. [5] Уларниң
ағзидин ялған сөз чиқмайду. Улар әйипсиздур.

Үч периштә елип кәлгән хәвәрләр

[6] Буниң кәйнидин асманда учуп жүргән башқа бир периштәни көрдүм. Бу
периштә йәр йүзидә яшайдиғанларға, йәни һәр бир хәлиқ, қәбилә вә һәр хил
тилда сөзлишидиған милләтләргә йәткүзи-диған мәңгүлүк Хуш Хәвәрни
елип кәлгән еди. [7] У җараңлиқ аваз билән: «Худадин қорқуңлар! Уни
улуқлаңлар! Чүнки Униң инсанлар-ни сорақ қилидиған вақти йетип кәлди.
Асманни, зиминни, деңизни вә булақларни Яратқучиға сәҗдә қилиңлар!»
дәтти.
[8] Униң кәйнидин кәлгән иккинчи периштә мундақ деди: «Гумран болди!
Өз җинсий әхлақсизлиғиниң күчлүк шаравини пүткүл хәлиқ-ләргә ичкүзгән
улуқ шәһәр Бабил гумран болди!»
[9] Алдинқи икки периштәниң кәйнидин үчинчи периштә қаттиқ аваз билән
мундақ деди: «Кимдә-ким деңиздин чиққан девигә вә униң һәйкилигә
ибадәт қилса, униң бәлгүсини пешанисигә яки қолиға урғузса, [10] Худаниң
ғәзивиниң сап һәм күчлүк шаравини Худаниң ғәзиви билән толған қәдәһтә
ичиду. У муқәддәс периштәләр-ниң вә Қозиниң алдида от вә гуңгутта
азаплиниду. [11] Уни қийниған отниң ис-түтәклири мәңгү пурқирап туриду.
Девигә вә униң һәйки-лигә ибадәт қилип, униң исминиң бәлгүсини
урғузғанларға кечә-күндүз арамлиқ болмайду». [12] Шуниң үчүн Худаниң
әмирлирини тутқан вә Әйсаға садиқ болған хәлиқ сәвир-тақәтлик болуши
лазим.
[13] Мән йәнә асманда мундақ бир авазни аңлидим: «Бу сөзни яз: ‹ Буниңдин
кейин Рәббимизгә мәнсүп болуп өлгәнләр нәқәдәр бәхитлик! ›» Муқәддәс
Роһ: «Дурус, улар өз ишлирини түгитип арам алиду. Чүнки қилған яхши
әмәллириниң нәтиҗиси улар билән биллә болиду», деди.

Зиминдики ома

[14] Униңдин кейин бир парчә ақ булутни көрдүм. Булутниң үстидә бешиға
алтун тажа кийгән, қолида өткүр бир оғақ тутқан, Инсан Оғлиға
охшайдиған Бири олтиратти. [15] Ибадәтханидин чиққан башқа бир периштә
булутниң үстидә Олтарғучиға жуқури аваз билән: «Оғиғиңни сал вә ор!
Чүнки ома вақти кәлди, зиминдики зираәтләр пишип йетилди», деди.
[16] Булут үстидә Олтарғучи зиминға оғақ салди. Йәрдики зираәтләр орулди.
[17] Асмандики ибадәтханидин йәнә бир периштә чиқти. Униңму өткүр бир
оғиғи бар еди. [18] Арқидинла отни башқуридиған йәнә бир периштә
қурванлиқ суписи тәрәптин чиқип, өткүр оғақ тутқан периштәгә жуқури
аваз билән: «Өткүр оғиғиңни селип, йәр йүзиди-ки үзүм таллириниң

сапақлирини жиғивал, чүнки үзүмләр пишип йетилди», деди. [19] Буниң
билән периштә оғиғини йәр йүзигә салди вә йәрдики үзүм таллириниң
мевилирини жиғип, Худаниң ғәзивиниң шарап көлчигигә ташлиди. [*]
[20] Шәһәрниң сиртидики шарап көлчиги-дики үзүмләр дәссилип,
шәрбәтлири қан болуп, атниң тизгинигә келидиған егизликтә үч йүз
чақирим жирақлиққа ақти.

15

Периштәләр вә кейинки балаю-апәтләр

[1] Асманда зор һәм һәйран қаларлиқ йәнә бир карамәтни, йәни ахирқи йәттә
хил балаю-апәтни елип келидиған йәттә периш-тәни көрдүм. Худаниң
ғәзиви бу балаю-апәтләр билән ахирлишатти.
[2] Мән йәнә от арилаш хрусталь деңиздәк бир көрүнүшни көрдүм. Униң
йенида девә үстидин ғалибә қилғанлар, йәни девигә вә униң һәйкилигә
ибадәт қилмиған һәм униң намиға вәкиллик қилидиған рәқәм билән
тамғиланмиғанлар туратти. Уларниң қоллирида Худа бәргән чилтарлар
болуп, [3] улар Худаниң хизмәткари Мусаниң нахши-сини һәм Қоза
һәққидики нахшини ейтишатти:

«Һәммигә қадир Пәрвәрдигар Худа,
Қилғанлириң улуқ вә карамәттур.
Әй пүткүл хәлиқләрниң Падишаси,
Йоллириң адил вә һәқтур.
[4] Әй Пәрвәрдигар, Сәндин қорқмайдиған ким бар,
Намиңни мәдһийилимәйдиған?
Чүнки ялғуз бир муқәддәс Өзәңдурсән.
Келип пүткүл хәлиқләр,
Саңа сәҗдә қилғуси.
Чүнки ашкарә болғач
Қилғанлириңниң һәқҗанийлиғи».

[5] Униңдин кейин асмандики ибадәтханиниң, йәни келишим чедири-ниң
ечилғанлиғини көрдүм. [6] Йәттә хил балаю-апәтни өз илкидә тутқан йәттә
периштә пакиз һәм пақирап туридиған кәндир рәхттин тон кийгән, көксигә
алтун бәлбағ бағлиған һалда ибадәтханидин чиқти. [7] Төрт тирик мәхлуқниң
бири йәттә периштәгә әбәдил-әбәт яшайдиған Худаниң ғәзиви билән толған
йәттә алтун чинини бәрди. [8] Ибадәтхана Худаниң улуқлуғи вә қудритидин
түтүн билән толди. Йәттә периштәниң йәттә балаю-апити тамам болмиғичә,
һеч ким ибадәтханиға кирәлмиди.

---

[*] **14:19** 19. Жиғилған мевиләрниң шарап көлчигигә ташлиниши Худаға
қарши турғучи-ларниң Униң җазасиға тартилишиға символ қилиниду.

16

Худаниң ғәзиви билән толған йәттә чинә

[1] Шуниңдин кейин ибадәтханидин көтирилгән җараңлиқ бир авазниң
йәттә периштәгә: «Бериңлар, Худаниң ғәзиви билән толған йәттә
чинидикини йәр йүзигә төкүңлар!» дегәнлигини аңлидим.
[2] Биринчи периштә берип чинидикини қуруқлуққа төкти. Буниң билән
тенидә девиниң бәлгүси болған вә униң һәйкилигә ибадәт қилған-ларниң
бәдинини жиркиничлик жириңлиқ ярилар қаплап кәтти.
[3] Иккинчи периштә чинидикини деңизға төкти. Деңиз сүйи өлүк-ниң
қениға охшаш қанға айланди вә ичидики пүтүн җанлиқлар өлди.
[4] Үчинчи периштә чинидикини дәрия вә булақларға төкти. Уларниң
сүйиму қанға айланди. [5] Андин су периштәсиниң мундақ дегәнлигини
аңлидим:

«Һазир вә әзәлдин бар болған муқәддәс Худа!
Чиқарған һөкүмлириң дурус вә адилдур.
[6] Яман адәмләр Сениң муқәддәс хәлқиң вә пәйғәмбәрләр қенини
төккәнлиги үчүн,
Сән уларға ичкили қан бәрдиң. Улар мошу җазаға лайиқтур».

[7] Йәнә қурванлиқ сүписидин кәлгән бир авазниң:

«Әй һәммигә қадир Пәрвәрдигар Худа, һөкүмлириң һәқ вә адилдур»,
дегәнлигини аңлидим.

[8] Төртинчи периштә чинидикини қуяшниң йүзигә төкти. Буниң билән
қуяшқа инсанларни оттәк қизиғи билән өртәш қудрити берилди. [9] Инсанлар
дәһшәтлик иссиқта өртәлди. Бирақ улар товва қилиш вә бу
балаю-апәтләрни кәлтүрүш қудритигә егә болған Худаға һәмдусаналар
ейтишниң орниға Уни қарғашти.
[10] Бәшинчи периштә чинидикини девиниң тәхтигә төкти. Девиниң
падишалиғини қараңғулуқ басти. Инсанлар азаптин тиллирини чишләшти.
[11] Улар ағриқ азави вә ярилириниң дәстидин асмандики Худани қарғашти.
Бирақ қилмишлириға товва қилишмиди.
[12] Алтинчи периштә чинидикини улуқ Фират дәриясиға төкти. Шу һаман
дәрияниң сүйи қуриди. Буниң билән күн чиқиштин келидиған
падишаларниң йоли ечилди. [13] Шуниңдин кейин әждиһаниң, девиниң вә
сахта пәйғәмбәрниң еғизлиридин чиққан пақиға охшайдиған үч яман роһни
көрдүм. [14] Булар карамәтләр көрситидиған җинларниң роһлири болуп,
пүтүн дуниядики падишаларни һәммигә қадир Худаниң улуқ күнидики
җәңгә топлашқа кетиватәтти.
[15] Әйса мундақ деди: «Қараңлар, оғриниң келишидәк туюқсиз келимән.

Алиңач келип, номусқа қалмаслиқ үчүн, кийимлирини йениға қоюп, сәгәк
ятқанлар нәқәдәр бәхитлик-һә!»
16 Үч яман роһ падишаларни ибранийчә «Армагедон» дейилидиған йәргә
топлиди.
17 Йәттинчи периштә чинидикини һаваға төкти. Асмандики
ибадәт-ханиниң тәхтидин көтирилгән жараңлиқ бир аваз: «Иш тамам!»
деди. 18 Шу пәйттә чақмақлар чеқилди, гүлдүрмоминиң гүлдүр-қараслири
аңланди. Йәр-зимин шунчилик тәврәндики, инсанлар яритилғандин бери
бундақ қаттиқ тәвриниш болмиған еди. 19 Улуқ шәһәр Бабил үчкә бөлүнди.
Һәр қайси әллардики шәһәрләрму йәр билән йәксән болди. Шу улуқ шәһәр
Бабилдин һесап елиниш үчүн, Худаниң қаттиқ ғәзиви билән толған қәдәһ
униңға берилди. 20 Пүтүн араллар ғайип болди, тағлар йоқалди. 21 Асмандин
инсанларниң үстигә һәр бир даниси қириқ бәш килограмм чамисида
келидиған мөлдүр яғди. Бу мөлдүр апити шундақ қорқунучлуқ болдики,
инсанлар бу балаю-апәтниң дәстидин Худани қарғашти.

17

Даңлиқ паһишә аял

1 Йәттә чиниси бар йәттә периштәниң бири келип, маңа:
— Бу йәргә кәл, сулар үстидә олтарған, даңқи чиққан паһишә аялниң
тартидиған жазасини саңа көрситип қояй. 2 Дуния-ниң падишалири униң
билән жинсий әхлақсизлиқ қилишти, йәр йүзидә яшайдиғанлар униң
жинсий әхлақсизлиғиниң шаравидин мәс болушти, — деди.
3 Униңдин кейин периштә мени бир чөлгә елип кәтти. Шу чағда Муқәддәс
Роһ мени өз илкигә алған еди. У йәрдә йәттә башлиқ, он мүңгүзлүк, пүтүн
әзайини күпүрлүк намлири қаплиған бир тоқ қизил девиниң үстидә
олтарған бир аялни көрдүм. 4 Аял сөсүн вә тоқ қизил рәңлик кийим кийгән
болуп, алтун, қиммәт баһалиқ таш вә үнчә-мәрвайитлар билән безәлгән еди.
Қолида жиркиничлик нәрсиләр вә өз жинсий әхлақсизлиғиниң
мәйнәтчиликлири билән толған бир алтун қәдәһ бар еди. 5 Пешанисигә
«Улуқ Бабил — паһишиләрниң вә дуниядики пүткүл жиркиничликләрниң
аниси» дегән бир сирлиқ нам йезилған еди. 6 Мән аялниң Худаниң муқәддәс
хәлқи, йәни Әйсаға гувалиқ берип қурван болғанларниң қени билән мәс
болғанлиғини көрдүм. Уни көрүп интайин һәйран болдум. 7 Периштә маңа
мундақ деди:
— Немигә һәйран болуватисән? Аялниң вә у минип турған йәттә башлиқ,
он мүңгүзлүк девиниң сирини саңа ейтип берәй. 8 Сән көргән девә бир
заманларда бар еди, һазир йоқ. У кейин теги йоқ һаңдин чиқип, һалакәткә
йүзлиниду. Йәр йүзидә яшайдиған, амма дуния яритилғандин бу ян нами
һаятлиқ дәптиригә йезилмиған кишиләр девини көрүп интайин һәйран
қалиду. Чүнки у бир заманларда бар еди, һазир йоқ, лекин йәнә пәйда
болиду.

[9] Буни чүшиниш үчүн әқил-парасәт керәк. Йәттә баш у аял олтарған йәттә
таққа, шундақла йәттә падишаға вәкиллик қилиду. [10] Буларниң бәши
ағдурулған, бири бар, йәнә бири техи кәлмиди. У кәлгәндә азла вақит
туралайду. [11] Бурун бар, лекин һазир болмиған девиниң өзи сәккизинчи
падишадур. У һәм йәттә падишаниң қатарида һалакәткә йүзлиниду.
[12] Сән көргән девиниң он мүңгүзи техи һөкүм сүрмигән он падиша-дур.
Лекин буларға девә билән биллә бир саатлиқ падишалиқ һоқуқи берилиду.
[13] Бу падишалар өз қудрити вә һоқуқлирини бир нийәт, бир мәхсәттә девигә
беришиду. [14] Девә вә падишалар бирлишип Қозиға қарши җәң қилиду. Қоза
ғалибә қилиду, чүнки Қоза рәбләрниң Рәбби, падишаларниң Падишасидур.
Униң билән бир сәптикиләр чақирилған, таллانған вә Униңға садиқ
болғанлардур.
[15] Периштә маңа йәнә:
— Паһишә аял бойида олтарған, сән көргән суларниң өзи милләт-ләр,
қәбилиләр, хәлиқләр вә һәр хил тилларда сөзлишидиған кишиләр-дур.
[16] Сән көргән девә вә он мүңгүз бу паһишә аялдин нәпрәтлиниду, уни
талан-тараж қилип ялиңачлап қойиду, униң гөшини йәп, өзини отта
көйдүриду. [17] Чүнки Худа әшу он падишаниң қәлбини әсир қилип, уларниң
өз мәхсәтлирини әмәлгә ашурғузиду. Шуниң билән бу падишалар Худаниң
сөзлири әмәлгә ашқичә, һөкүмранлиқ һоқуқини девигә өткүзүп бериштә
бирликкә келиду.
[18] Сән көргән аял дунияниң падишалири үстидин һөкүмранлиқ қилидиған
улуқ шәһәр — Бабилдур, — деди.

18

Бабилниң гумран болуши

[1] Униңдин кейин чоң һоқуқлуқ йәнә бир периштәниң асман-дин
чүшүватқанлиғини көрдүм. Йәр йүзи униң парлақ нури билән йоруп кәтти.
[2] Периштә җараңлиқ аваз билән мундақ вақириди:

«Гумран болди, улуқ шәһәр Бабил гумран болди!
Әнди у җинларниң макани,
Һәр хил яман роһларниң угиси,
Һәр хил иплас вә жиркиничлик қушларниң угисидур.
[3] Чүнки ичишти һәр қайси хәлиқләр,
Униң әхлақсизлиғиниң күчлүк шаравидин.
Җинсий әхлақсизлиқ қилишти дунияниң падишалири униң билән,
Бейишти дунияниң содигәрлири.
Униң баяшәтчилигиниң көплүгидин».

[4] Асмандин йәнә бир авазни аңлидим:

«У йәрдин чиқиңлар, әй хәлқим!

Болмиса шерик болисиләр у шәһәрниң гуналириға.
Учрайсиләр униң бешиға чүшидиған балаю-апәтләргә.
[5] Чүнки пәләккә йәтти униң қатму-қат гуналири,
Худаниң ядиға йәтти униң яман қилмишлири.
[6] Яндуруңлар униң силәргә қилғиниға мувапиқ.
Қайтуруңлар униң қилмишлириға қошлап.
Сунуңлар икки баравәр толтуруп,
Униң шарап бәргән қәдиһини.
[7] Әйш-ишрәттә һашамәтчилик билән яшиған қандақ,
Бериңлар униңға азап вә әләм шундақ.
Чүнки махтинидуки у өз көңлидә:
‹ Олтиримән хаништәк тәхттә,
Тул әмәсмән. Тутмасмән әсла матәм! ›
[8] Бу сәвәвидин
Униң бешиға келидиған балаю-апәт,
Йәни өлүм, ачарчилиқ вә матәм,
Келиду һаман бир күн ичидила.
Өртилиду у от ичидә.
Чүнки сорақ қилиду уни
Қудрәтлик Пәрвәрдигар Худа!»

[9] Униң билән җинсий әхлақсизлиқ қилған вә әйш-ишрәттә яшиған
дунияниң падишалири уни өртигән отниң ис-түтәклирини көргәндә, униң
һалиға ечинип жиға-зар қилишиду. [10] Униң тартиватқан азави-дин қорқуп,
жирақта туруп дәйдуки:

«Исит! Исит! Улуқ шәһәр!
Аһ Бабил, күчлүк шәһәр!
Тартилдиң җазаға, бир саат ичидила».

[11] Дуниядики содигәрләрму униң һалиға ечинип жиға-зар қилишиду.
Чүнки әнди уларниң маллирини, [12] йәни алтун-күмүч, қиммәт баһалиқ таш,
үнчә-мәрвайит, есил кәндир рәхт, сөсүн товар-дурдун, ипәк, тоқ қизил
рәңлик гәзмал, һәр түрлүк хушбой яғачлар, пил чиши, әң есил яғач, мис,
төмүр вә мәрмәрләрдин ишләнгән хилму-хил буюмлар, [13] шуниңдәк
гүлдарчин, дора-дәрмәк, исриқ, мурмәкки, мәстәк, шарап, зәйтун йеғи, ақ
ун, буғдай, кала, қой, ат, һарву вә қуллирини, йәни адәмлирини
сетивалидиған киши йоқтур.
[14] Бу содигәрләр Бабилға:

«Сән мәстанә болған есил нәрсиләр сәндин кәтти;
Пүтүн есил мал-дунияилириң ғайип болди.
Сән уларни әнди тапалмассән», дәйду.

[15] Бабилда бу малларни сетип бейиған содигәрләр шәһәрниң тартиват-қан азап-оқубәтлиридин қорқуп, жирақта туруп, униң һалиға ечинип жиға-зар қилишип дейишидуки:

[16] «Исит, исит улуқ шәһәр!
Оралған едиң есил кәндир рәхтләргә, сөсүн вә тоқ қизил рәңлик гәзмалларға,
Безәлгән едиң алтун, қиммәт баһалиқ таш вә үнчә-мәрвайитларға!
[17] Бәрбат болдуң шунчә улуқ байлиқлар билән бир саат ичидила».

Барлиқ кемә башлиқлири, кемидики йолувчилар, кемичиләр вә деңиз-ға тайинип жан бақидиғанларниң һәммиси жирақта туруп: [18] уни өртигән отниң ис-түтәклирини көрүп: «Бу улуқ шәһәрниң йәнә бир тәңдиши бармиду?» дәп пәрият қилишиду. [19] Улар башлириға топа төкүшүп, матәм тутуп, һәсрәт билән үн селип мундақ дәп жиғлишиду:

«Исит! Исит! Улуқ шәһәр!
Бейиған еди униң байлиғидин деңизда кемиси барлар,
Һалбуки, вәйран болди шәһәр бир саат ичидила!»
[20] «Әй асман, әй Худаниң муқәддәс хәлқи, әлчиләр вә пәйғәмбәрләр!
Хуш болуңлар униң бешиға кәлгәнләрдин!
Чүнки жазалап Худа уни,
Елип бәрди силәрниң дәрдиңларни».

[21] Андин күчлүк бир периштә түгмән тешиға охшаш йоған бир ташни көтирип, деңизға ташлап мундақ деди:

«Ташлиниду мана шундақ шиддәт билән улуқ шәһәр Бабил,
Көрүнмәйду қайта.
[22] Әнди аңланмайду авази униңда,
Чилтарчиниң, нахшичиниң, канайчиниң, сүнәйчиниң.
Әнди тепилмайду униңда һеч қандақ қол һүнәрвән.
Әнди аңланмайду авази түгмәнчиниң.
[23] Әнди парлимайду чирақ йоруғи униңда,
Аңланмайду муңдишиши йеңи әр-хотунларниң.
Дунияниң әң мәртивилик кишилири еди униң содигәрлири,
Азди сехри билән пүтүн хәлқи аләм.
[24] Төкүлди бу шәһәрдә қанлири,
Пәйғәмбәрләр, Худаниң муқәддәс хәлқи, йәр йүзидә қирғин болғанларниң».

19

Асмандики һәмдусаналар

1 Шуниңдин кейин асманда нурғун халайиқниң вақирашли-ри-дәк бир
авазни аңлидим. Улар:

«Һәмдусана!
Ниҗатлиқ, улуқлуқ вә қудрәт Худайимизға мәнсүптур.
2 Чүнки Униң һөкүмлири һәқ вә адилдур.
У йәр йүзини өз җинсий әхлақсизлиғи билән бузған даңлиқ паһишини
сорақҡа тартип,
Өз хизмәткарлириниң қениниң интиқамини алди», дейишәтти.

3 Улар йәнә:

«Һәмдусана!
Паһишини өртигән отниң ис-түтәклири
Пурқирайду әбәдил-әбәт!» дейишти.

4 Жигирмә төрт йетәкчи вә төрт тирик мәхлуқ йәргә баш қоюп: «Амин!
Һәмдусана!» дәп тәхттә олтарған Худаға сәҗдә қилишти.

Қозиниң той зияпити

5 Униңдин кейин тәхттин көтирилгән бир аваз мундақ деди:

«Әй Худаниң пүткүл хизмәткарлири,
Уни чоңқур һөрмәтлигән улуқ вә әрзимәсләрниң һәммиси Уни
мәдһийиләңлар!»

6 Андин суларниң шарқиришиға, қаттиқ гүлдүрмоминиң гүлдүрли-шигә
вә нурғун халайиқниң авазиға охшаш бир авазни аңлидим. Улар:

«Һәмдусана! Һәммигә қадир Пәрвәрдигаримиз Худа һөкүмрандур.
7 Шат-хорамлиқ билән тәнтәнә қилайли!
Уни мәдһийиләп улуқлайли!
Чүнки Қозиниң той күни йетип кәлди,
Қиз өзини тәйяр қилди.
8 Униңға кийиш үчүн пакиз вә ялтирап туридиған есил кәндир тон
берилди», дәп вақирашти.
(Есил кәндир Худаниң муқәддәс хәлқиниң хәйирлик ишлириға вәкиллик
қилиду.)

9 Андин периштә маңа:
— Мону сөзләрни хатириләвал, «Қозиниң той зияпитигә тәклип

қилинғанлар нәқәдәр бәхитлик!» — деди.
У маңа йәнә:
— Булар Худаниң һәқиқий сөзлиридур, — деди.
10 Униңға сәждә қилиш үчүн айиғиға баш қойдум. Лекин у:
— Һәргиз ундақ қилма! Мәнму Худаниң сән вә Әйсаға гувалиқ бәргән қериндашлириңға охшаш хизмәткаримән. Худағила ибадәт қил! Чүнки Әйса Мәсиһ һәққидә гувалиқ бериш Худаниң пәйғәмбәр-лик сөзини ейтишниң һәқиқий маһийитидур, — деди.

Ақ атқа мингүчи

11 Униңдин кейин асманниң ечилғанлиғини вә у йәрдә турған бир ақ атни
көрдүм. Атқа Мингүчиниң исми «Садиқ» вә «Һәқ» еди. У адил һөкүм вә
адил җәң қилатти. 12 Униң көзлири ялқунлап турған отқа охшатти. Бешида
нурғун тажа бар болуп, бәдинигә Өзидин башқа һеч ким билмәйдиған бир
исим йезилған еди. 13 Учисиға қанға миләнгән тон кийгән бу атқа
Мингүчиниң исми «Худаниң Сөзи» еди. 14 Пакиз вә аппақ есил кәндир тон
кийгән асмандики қошунлар ақ атларға минип, Униң кәйнидин әгишип
келиватәтти. 15 Униң ағзидин һәр қайси хәлиқләргә зәрбә бериш үчүн өткүр
бир қилич чиқип туратти. У хәлиқләрни төмүр калтәк билән башқуратти. У
Худаға қарши турғучиларни худди үзүмләрни шарап көлчигидә дәссәп
мижиған-дәк, һәммигә қадир Худаниң отлуқ ғәзиви билән һалак қилатти.
16 Униң тони вә йотисида «Падишаларниң Падишаси вә рәбләрниң Рәбби»
дегән нами йезилған еди.
17 Андин қуяшниң ичидә турған бир периштәни көрдүм. У асманда
учуватқан барлиқ қушларға қаттиқ аваз билән: «Келиңлар, Худаниң улуқ
зияпитигә жиғилиңлар! 18 Падишаларниң, сәрдарларниң вә
қудрәтликләрниң, шундақла атларниң вә униңға мингәнләрниң, қулларниң
вә әркин адәмләрниң, улуқларниң вә әрзимәсләрниң гөшлирини йәңлар»,
деди.
19 Униңдин кейин девә, дуния падишалири вә уларниң ләшкәрли-рениң
атқа Мингүчи һәм Униң қошуни билән җәң қилиш үчүн җәм болғанлиғини
көрдүм. 20 Девә вә униңға вакалитән мөҗүзиләр көрсәткән сахта пәйғәмбәр
иккилиси тутулди. Сахта пәйғәмбәр шу мөҗүзиләр арқилиқ тенидә девиниң
бәлгүси болған һәм девиниң һәйкилигә ибадәт қилғанларни аздуруп жүргән
еди. Уларниң һәр иккилиси гуңгут йениватқан от көлигә тирик ташланди.
21 Уларниң ләшкәрлири атқа Мингүчиниң ағзидин чиққан қилич билән
чепилди. Пүтүн учарқанатлар буларниң гөшини йәп тойди.

20

Миң жил

1 Униңдин кейин қолида теги йоқ һаңниң ачқучи вә йоған бир кишән
тутқан бир периштәниң асмандин чүшүватқанлиғини көрдүм. 2 Периштә

әждиһани, йәни иблис яки шәйтан дейилгән һелиқи қедимий иланни тутуп,
миң жиллиқ кишәнлиди. [3] Һәр қайси хәлиқләрниң миң жил тошқичә қайта
аздурулмаслиғи үчүн, уни теги йоқ һаңға ташлиди. Андин һаңниң ағзини
йепип тамғиливәтти. Миң жил тошқандин кейин, әждиһа вақитлиқ қоюп
берилиши керәк еди.

[4] Андин тәхтләрни вә уларда олтарғанларни көрдүм. Уларға һөкүм қилиш
һоқуқи берилгән еди. Униңдин башқа, Әйсаға гувалиқ бәргәнлиги вә
Худаниң сөзини йәткүзгәнлиги үчүн каллиси елинған-лар-ниң
жанлириниму көрдүм. Улар девигә вә униң һәйкилигә ибадәт қилмиған,
униң бәлгүси пешанисигә вә қоллириға урулмиғанлар еди. Уларниң
һәммиси тирилип, Мәсиһ билән бирликтә миң жил һөкүм сүрәтти. [5] Бу
дәсләпки тирилиш еди. Өлүкләрниң қалғанлири миң жил тошмиғичә
тирилмәтти. [6] Дәсләпки тирилиштин һөзүрләнгәнләр бәхитлик вә
муқәддәстур. Иккинчи өлүмниң буларни илкигә елиш һоқуқи йоқтур. Улар
Худаниң вә Мәсиһниң роһанийлири болиду вә Мәсиһ билән бирликтә миң
жил һөкүм сүриду.

Шәйтанниң мәғлуп болуши

[7] Миң жил тошқанда, шәйтан зиндандин бошитилип, [8] йәр йүзиниң төрт
булуңидики хәлиқләрни, йәни йәҗүҗ билән мәҗүҗләрни [*] аздуруш вә
уларни җәң қилиш үчүн бир йәргә топлашқа чиқиду. Топлинидиғанларниң
сани деңиз бойидики қумдәк санақсиздур. [9] Улар пүтүн йәр йүзини кезип,
Худаниң муқәддәс хәлқиниң туриди-ған җайини, йәни у сөйидиған
шәһәрни қоршавға алиду. Лекин асмандин от йеғип, уларни күл қилиду.
[10] Уларни аздурған иблис болса девә билән сахта пәйғәмбәр көйүватқан от
вә гуңгут көлигә ташлинип, у йәрдә кечә-күндүз мәңгү азаплиниду.

Ахирқи һөкүм

[11] Униңдин кейин чоң бир ақ тәхт вә униңда Олтарғучини көрдүм. Асман
билән зимин Униң алдидин қечип, ғайип болди. [12] Мән йәнә өлүкләрни
көрдүм. Улуқ яки әрзимәс болсун, һәммиси тәхтниң алдида туратти.
Китаплар ечилди. «Һаятлиқ дәптири» дейилгән йәнә бир китапму ечилди.
Өлүкләр китапларда хатириләнгәнләр бойичә өз әмәлиятиға қарап һөкүм
қилинди. [13] Деңиз өзидики өлүкләрни, өлүм вә өлүкләр дияриму
өзлиридики өлүкләрни тапшурушти. Һәр ким өз әмәлиятиға қарап һөкүм
қилинди. [14] Андин өлүм вә өлүкләр дияри от көлигә ташланди. Мана бу от
деңизи иккинчи өлүмдур. [15] Исми һаятлиқ дәптиридә йезилмиғанларниң
һәммиси от көлигә ташланди.

---

[*] **20:8** 8. Йәҗүҗ билән мәҗүҗ — йәни «гог билән магог». Улар Худаниң әзиз хәлқигә шәйтан-ниң башчилиғида һуҗум башлайдиған дүшмәнләрдур.

21

Йеңи асман вә йеңи зимин

1 Андин йеңи асман вә йеңи зиминни көрдүм, чүнки бурунқи асман вә
зимин ғайип болған еди. Деңизму йоқалған еди. 2 Муқәддәс шәһәрниң, йәни
Худа назил қилған йеңи Йерусалимниң асмандин худди өз жигитигә
пәдәзлинип һазирланған қиздәк чүшүватқанлиғини көрдүм. 3 Тәхттин
көтирилгән жараңлиқ бир авазниң мундақ дегәнлигини аңлидим: «Мана,
Худаниң макани инсан-ларниң арисидидур, Худа уларниң арисида яшайду,
улар Худаниң хәлқи болиду. Худа Өзиму уларниң арисида туруп, уларниң
Худаси болиду, 4 У уларниң көзлиридики һәр бир тамча яшлирини етиду.
Әнди өлүм әсла болмайду, нә матәм, нә жиға-зар, нә қайғу-әләм болмайду,
чүнки бурунқи аләм өтүп кәтти».
5 Бу чағда тәхттә Олтарғучи мундақ деди: «Мана, һәммини йеңилай-мән!»
У маңа йәнә: «Буларни хатириләвал, чүнки бу сөзләр ишәнчлик вә һәқтур»,
деди. 6 У йәнә: «Тамам болди. Баш вә Ахир, Муқәддәм вә Тамам
Өзәмдурмән. Уссиғанларға һаятлиқ сүйиниң булиғидин һәқсиз су беримән.
7 Ғалибә қилғанлар буларға мирасхорлуқ қилиду. Мән уларниң Худаси
болимән. Уларму Мениң пәрзәнтлирим болиду. 8 Лекин қорққанчақ,
етиқатсиз, бузуқ, қатил, жинсий әхлақсизлиқ қилғучи, сехиргәр, бутпәрәс
вә ялғанчиларға кәлсәк, уларниң ериши-диғини гуңгут билән янған от
көлидур. Мана бу иккинчи өлүмдур».

Йеңи Йерусалим

9 Ахирқи йәттә балаю-апәт билән толған йәттә чинини тутқан йәттә
периштәдин бири келип, маңа:
— Кәл! Қозиға һәмра болидиған қизни саңа көрситип қояй, — деди.
10 Андин Муқәддәс Роһниң мени өз илкигә елиши билән, периштә мени
чоң вә егиз бир таққа елип чиқти. У йәрдин маңа асмандин Худа назил
қилған муқәддәс шәһәр Йерусалимниң чүшүватқанлиғини көрсәтти.
11 Шәһәр Худаниң улуқлуғи билән толған болуп, униң пақириши интайин
есил бир гөһәрниң, йешил қашташтәк ялтириған хрустальниң пақиришиға
охшатти. 12 Шәһәрниң чоң һәм егиз сепили вә он икки дәрвазиси бар еди.
Һәр бир дәрвазини бирдин периштә сақлатти. Һәр бир дәрвазиниң үстигә
исраилларниң он икки қәбили-си-дин бириниң исми йезилған еди.
13 Шәриқтә үч дәрваза, ғәриптә үч дәрваза, шималда үч дәрваза вә жәнупта
үч дәрваза бар еди. 14 Шәһәрни қоршап турған сепилниң он икки һул теши
бар болуп, уларниң үстигә Қозиниң он икки әлчисиниң исимлири йезилған
еди.
15 Маңа гәп қилған периштәниң қолида шәһәрни вә шәһәрниң дәрвазилири
билән сепилини өлчәйдиған бир алтун өлчигүч бар еди. 16 Шәһәр төрт
булуңлуқ болуп, узунлуғи билән кәңлиги охшаш еди. Периштә шәһәрни
өлчигүч билән өлчиди. Һәр бир тәрипи икки миң икки йүз чақирим кәлди.

Узунлуғи, кәңлиги вә егизлиги бир-биригә тәпму-тәң еди. 17 Периштә
сепилниму өлчиди. Сепилниң қелинлиғи у ишләткән инсанларниң
өлчигүчи бойичә атмиш бәш метр кәлди. 18 Сепил йешил қашташтин, шәһәр
әйнәктәк сүзүк сап алтундин бена қилинған еди. 19 Шәһәр сепилиниң һули
һәр хил есил ташлар билән безәлгән еди. Биринчи һул таш йешил қашташ,
иккинчиси көк якут, үчинчиси һеқиқ, төртинчиси зумрәт, 20 бәшинчиси
қизил һеқиқ, алтинчиси қизил кварц, йәттинчиси сериқ кварц,
сәккизинчиси рәңсиз якут, тоққузинчиси топаз, онинчиси йешил кварц, он
биринчиси сөсүн якут вә он иккинчиси сөсүн кварц еди. 21 Он икки дәрваза
он икки мәрвайит еди, йәни дәрвазиларниң һәр бири бирдин мәрвайиттин
ясалған еди. Шәһәрниң ғол йоли әйнәктәк сүзүк сап алтундин еди.
22 Шәһәрдә һеч қандақ ибадәтхана көрмидим, чүнки һәммигә қадир
Пәрвәрдигар Худа вә Қоза шәһәрниң ибадәтханисидур. 23 Шәһәрниң
йорутулуши үчүн қуяш яки ай һаҗәтсиз болуп, уни Худаниң парлақ нури
йорутуп туриду. Қоза униң чириғи болиду. 24 Дуниядики хәлиқләр
шәһәрдики йоруқлуқта яшайду. Дунияниң падишалири шану-шәвкитини у
йәргә елип келиду. 25 Шәһәрниң дәрвазилири мәңгү тақалмай күн бойи очуқ
туриду, чүнки у йәрдә зади кечә болмайду. 26 Һәр қайси хәлиқләр
шану-шәвкитини вә иззитини у йәргә елип келиду. 27 У йәргә һәр қандақ
напак нәрсиләр вә жирки-нич-лик ишларни қилидиған ялғанчи кишиләр
кирәлмәйду; пәқәт нами Қозиниң һаятлиқ дәптиридә йезилғанларла
кирәләйду.

22

1 Униңдин кейин периштә маңа Худаниң вә Қозиниң тәхтидин башланған,
хрустальдәк сүзүк һаятлиқ сүйи еқиватқан дәрия-ни көрсәтти. 2 Шәһәрниң
ғол йолиниң оттурисида еқиватқан бу дәрия-ниң икки тәрипидә он икки
қетим мевә беридиған, йәни һәр айда мевә беридиған һаятлиқ дәриғи болуп,
дәрәқниң йопурмақлири пүткүл хәлиқләргә шипа еди. 3 Ләнәткә учрайдиған
ишлар қалмайду. Худаниң вә Қозиниң тәхти шәһәрниң ичидә болуп,
Худаниң хизмәт-карлири у йәрдә ибадәт қилиду. 4 Улар Худаниң җамалини
көриду, Худаниң нами уларниң пешанилиригә йезилиду. 5 У йәрдә әсла
кечә болмайду, нә чирақ нуриға, нә қуяш нуриға һаҗити чүшмәйду. Чүнки
Пәрвәрдигар Худа уларниң йоруқлуғи болуп, улар әбәдил-әбәт һөкүм
сүриду.
6 Периштә маңа:
— Бу сөзләр ишәнчлик вә һәқтур. Пәйғәмбәрләрниң роһиға илһам бәргән
Пәрвәрдигар Худа йеқин кәлгүсидә йүз бериши муқәррәр болған
вақиәләрни Өз хизмәткарлириға көрситиш үчүн, периштәсини әвәтти, —
деди.

Әйса Мәсиһниң қайта келиши

7 Әйса Мәсиһ мундақ деди: «Мана, пат йеқинда келимән! Бу китап-тики

пәйғәмбәрлик сөзләргә әмәл қилғанлар нәқәдәр бәхитлик!»
[8] Буларни аңлиғучи вә көргүчи мән Юһаннамән. Бу ишларни
аңли-ғи-нимда вә көргинимдә, буларни маңа көрсәткән периштәгә сәждә
қилиш үчүн униң айиғиға баш қойдум. [9] Лекин у маңа:
— Һәргиз ундақ қилма! Мән саңа, пәйғәмбәр болған сениң қериндаш-лириңға һәм бу китаптики сөзләргә әмәл қилғанларға охшаш Худаниң хизмәткаримән. Худағила ибадәт қил! — деди.
[10] У маңа йәнә:
— Бу китаптики пәйғәмбәрлик сөзләрни печәтләп мәхпий тутма, чүнки бу
ишларниң әмәлгә ашидиған вақти йеқиндур. [11] Яманлиқ қилғучилар
яманлиғини қиливәрсун, пәскәшләр пәскәшлигини давам-лаш-турувәрсун, һәққанийлар һәққанийлиғини давамлаштурувәрсун, Худаға атилип пак болғанлар пакլиқта яшавәрсун, — деди.

[12] Әйса Мәсиһ мундақ деди: «Мана, пат йеқинда келимән! Һәр
кимниң әмәлиятиға қарап, беридиғинимни Өзәм билән биллә елип
келимән. [13] Баш вә Ахир, Тунҗа вә Ахирқи, Муқәд--дәм вә Тамам
Мән болимән».

[14] Һаятлиқ дәрiғиниң мевилиридин һозурлиниш вә шәһәр
дәрва-зи--лиридин кириш һоқуқиға еришиш үчүн тонлирини жуюп
тазилиған-лар нәқәдәр бәхитлик! [15] Пәскәшләр, сехиргәрләр, җинсий
әхлақсизлиқ қилғучилар, қатиллар, бутпәрәсләр, ялғанчилар вә ялғанчилиқ қилиш-қа хуштарларниң һәммиси шәһәрниң сиртида қалиду.

[16] «Мәнки Әйса Мәсиһ мәсиһийләр җамаәтлиригә бу ишлар---ни
йәткүзүш үчүн, периштәмни әвәттим. Давутниң Нотиси һәм Әвлади
Мән болимән. Парлақ таң Юлтузи Мән болимән».

[17] Муқәддәс Роһ вә тойи болидиған қиз: * «Кәл!» деди. Аңлиған-ларниң
һәммисиму: «Кәл!» десун. Уссиған кәлсун, халиған киши һаятлиқ сүйидин
һәқсиз ичсун.

Хатимә

[18] Мәнки Юһанна бу китаптики пәйғәмбәрлик сөзләрни аңлиған-ларни
җиддий агаһландуримәнки: Кимду-ким бу сөзләргә бир нәрсә қошса, Худа
униңға бу китапта йезилған балаю-апәтләрни кәлтүриду. [19] Кимду-ким бу
пәйғәмбәрлик сөзләр йезилған китаптики бирәр сөзни чиқиривәтсә, Худаму
уни бу китапта йезилған һаятлиқ дәрiғидин вә муқәддәс шәһәрдин
берилидиған үлүшидин мәһрум қилиду.
[20] Мана буларға гувалиқ бәргүчи Әйса Мәсиһ мундақ дәйду: «Шундақ, пат
йеқинда келимән!»

***22:17** 17. Бу мәсиһийләр җамаитини көрситиду. 19:7-8гә қараңлар.

«Амин! Кәл, я Рәббим Әйса!»
21 Рәббимиз Әйсаниң меһир-шәпқити Худаниң муқәддәс хәлқи билән
биллә болғай, амин!

Муқәддәс Китап

Инҗил (Йеңи Келишим)
Тәврат, Зәбур, Пәйғәмбәрләрниң Язмилири
(Кона Келишимдин талланмилар)

Һазирқи заман уйғурчә тәрҗимиси

©2015 Уйғурчә «Муқәддәс Китап» җәмийити
Компьютер тор адреси: www.umkj.org
Электронлуқ почта адреси: kitab@umkj.org